AVGVSTINVS

BARBOSA

I. V. D. LVSITANVS,

ELECTVS EPISCOPVS

VGENTINI,

DE PAROCHO.

AVGVSTINI BARBOSÆ,

I.V.D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI, & Sacræ Congregationis Indicis Consultoris,

PASTORALIS SOLICITVDINIS,

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE PAROCHI,

TRIPARTITA DESCRIPTIO:

Cuius partes singulas earúmque materias, methodo noua, atque expedita pertractatas, sequens pagina declarabit.

Hac quarta editione ab ipso auctore recognita, & quamplurimorum Additamentorum accretione, quæ his notulis [ ] dignoscuntur, plus tertia parte maior facta.

Cum SVMMARIIS, & INDICIBVS locupletissimis.

LVGDVNI,

Sumpt. HÆRED. PETRI PROST, PHILIPPI BORDE, & LAVRENTII ARNAVD.

M. DC. XLVII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Declaratio singularum partium Tripartitæ huius Descriptionis.

Complectitur Pars

I. Parochorum Electionem, Institutionem, Residentiam, Munus iniunctum, Vigilantiam erga plebes, Præcedentiam, Functiones Parochiales; item Professionis Fidei emittendæ, Sacerdotij assumendi, Officia diuina recitandi, Missas celebrandi, Verbum Dei prædicandi, Doctrinam Christianam docendi, Vigilias, Festa, Indulgentias, Matrimonia, & Ordinandos denuntiandi obligationem. *pag. 1.*

II. Præcipua quædam per Parochos notanda, & curanda circa Sacramentorum in genere, necnon Baptismi, ac Pœnitentiæ in specie administrationem, Sacræ Communionis dispensationem, Matrimonij celebrationem, illiúsque denunciationes præmittendas, Nuptiales benedictiones, ac demum Extremam Vnctionem. *pag. 124.*

III. Iura omnia Parochialia, Oblationes scilicet, Quartam Parochialem, seu Canonicam portionem, Sepulturam, Funeralia, Primitias, & Decimas. *pag. 199.*

ILLVSTR^mo ET REVER^mo

D·D. RODERICO

A CVNHA,

IVRIS PONTIFICII CONIMBRICENSI DOCTORI,

Olim hæreticæ prauitatis Vlissiponensi Inquisitori, postea Portalegrensi Episcopo, deinde Portucallensi, nunc Archiepiscopo, ac Domino Bracharæ, Hispaniarum Primati,

AVGVSTINVS BARBOSA FEL.

EX eo tempore, quo ego Virtute duce, & comite, vt aiunt, Fortuna, ad has Italiæ partes appulsus Romæ, in totius Orbis emporio, & imperio, postliminio reuersurus in patriam, habitare cœpi, nihil mihi potius fuit, quàm vt te, Præsul amplissime, meis litteris salutarem, & quæ in lucem dedissem, monumentis impertirem. Videbam planè quàm ex longinquo tui nominis fama, & claritas grandibus hinc, & illinc tum generis, tum etiam sapientiæ circumuecta pennis in hanc regionem, regiámque ciuitatem penetrauerit. Quà te omnes ex antiqua, & regia Tristani illius Cunhæ Orientalis Indiæ propagatoris, moderatoris & Conseruatoris prosapia sobolem merentem prædicant, & Camonij rhythmo iam latinè reddito, & ab omnibus intellecto tui commendandi suppetente materiam non solùm exteri nedum repetunt Lusiadæ,

Ex lib. 10. Lusiadum vers. 263. *------- Pompeium Cugna sequetur,*
Regnabitque diu. Hic Chalenses eriget arces,
Dumque Dio metuendus erit, Basainus eidem
Se dabit, & multo constabit sanguine pugna.

Repetunt quoque quemadmodum tuus idem Gentilis Heros Insulam Australem retexerit, suo ipsius nomine celeberrimam:

Sed procul ô quantum video clarescere lumen,
Ex eod. vers. 177. *Dicebat Nympha, & numeros sublime ferebat*
Perfreta Melindes, Oriaque, Lamique, Brauaque;
Sanguinolenta simul memorans certamina Cugna,
Cuius in Australi Laurenti nomine noto
Littore nomen erit clarum æternúmque manebit.

ã 3 Nec

Declaratio ſingularum partium Tripartitæ huius Deſcriptionis.

Complectitur Pars

ILLVSTR^mo ET REVER^mo

D. D. RODERICO
A CVNHA,
IVRIS PONTIFICII CONIMBRICENSI DOCTORI,

Olim hæreticæ prauitatis Vlissiponensi Inquisitori, postea Portalegrensi Episcopo, deinde Portucallensi, nunc Archiepiscopo, ac Domino Bracharæ, Hispaniarum Primati,

AVGVSTINVS BARBOSA FEL.

X eo tempore, quo ego Virtute duce, & comite, vt aiunt, Fortuna, ad has Italiæ partes appulsus Romæ, in totius Orbis emporio, & imperio, postliminio reuersurus in patriam, habitare cœpi, nihil mihi potius fuit, quàm vt te, Præsul amplissime, meis litteris salutarem, & quæ in lucem dedissem, monumentis impertirem. Videbam planè quàm ex longinquo tui nominis fama, & claritas grandibus hinc, & illinc tum generis, tum etiam sapientiæ circumuecta pennis in hanc regionem, regiámque ciuitatem penetrauerit. Quà te omnes ex antiqua, & regia Tristani illius Cunhæ Orientalis Indiæ propagatoris, moderatoris & Conseruatoris prosapia sobolem merentem prædicant, & Camonij rhyrhmo iam latinè reddito, & ab omnibus intellecto tui commendandi suppetente materiam non solùm exteri nedum repetunt Lusiadæ,

Ex lib. 10. Lusiadum vers. 263.

------- Pompeium Cugna sequetur,
Regnabitque diu. Hic Chalenses eriget arces,
Dumque Dio metuendus erit, Basainus eidem
Se dabit, & multo constabit sanguine pugna.

Repetunt quoque quemadmodum tuus idem Gentilis Heros Insulam Australem rerexerit, suo ipsius nomine celeberrimam:

Ex eod. vers. 177.

Sed procul ô quantum video clarescere lumen,
Dicebat Nympha, & numeros sublime ferebat
Per freta Melindes, Oriaque, Lamique, Brauaque;
Sanguinolenta simul memorans certamina Cugna,
Cuius in Australi Laurenti nomine noto
Littore nomen erit clarum æternúmque manebit.

Nec satis. Quà etiam in te omnes incredibilem philologiam, & iustam scientiarum encyclopædiam venerantur, atque immensum, & profundum Pontificij, & Cæsarei Iuris Oceanum demirantur. Nec falli quidem possunt suis recentes manibus doctissima, quæ de sacris Sanctionibus euulgasti, volumina, & Commentarios in primam partem Decreti Gratiani, ac deinceps in Ius Pontificium vniuersum editurus, quæ omnia per manus hominum delata tuam singularem doctrinam in omnem posteritatem sunt conseruatura. Quà denique præter morum integritatem, vitæ exemplum, Iustitiæ seueritatem cum lenitate coniunctam, ac cæteras animi dotes, quas modestiæ tuæ caussa sileo, supereminens, & ardens animarum studium intuentur. Quamobrem te non modò Primarij, quo nunc apud Lusitanos fungeris, verùm etiam summi apud vniuersos Pastoris dignum iudicant officio. Hoc tuos te Prædecessores ornare, & successores onerare quis dubitat? Potissimum quod huic quotidianæ & assiduæ solicitudini, quæ cum vita absoluitur, aliam immortalem eruditissimis libris ad Christianæ Reip. beneficium pro animarum cura à te compositis curam addideris. Cùm igitur perspexerim quantopere hoc vno ditescere peculio desideres, & quemadmodum Princeps suum augere, & cumulare ærarium cupiens, quemquam vel ex vulgaribus hominibus consiliantem excipit, & exaudit, ita pro tui animi magnitudine omnes de hac re cognoscere, & sciscitari velles: ausus sum ego vnus ex ouili tuo agnitionis loco, & obsequij tibi Pastori vigilantissimo hunc libellum de cura animarum Parochis iniuncta nuncupare, certò scio tuo illi aureo monumento collatum visum iri plumbeum. Quid enim oui cum Pastoris officio? tractent fabrilia fabri. Verumtamen Pastori non mediocri vertitur laudi suam ipsius ouem adeò instructam esse, vt soliciti Pastoris munus, & obsequium præstare valeat. Quòd si neutra mihi ratio sufficiat, non sanè deficiam, Túne nostræ vnicus es Lusitaniæ Mœcenas? ad tuam tandem omnium artium, & artificum, litterarum, & litteratorum arcem confugio. Hac fretus benignitate hoc tibi mecum simul offero munusculum, quod si ex scribentis conditione spectetur, est perexiguum, si ex viribus ingenij dixerim, mediocre, si ex animi propensione, magnum, si ex rei, de qua agitur, argumento non ineptum, quod tanto Præsuli offeratur. Tu igitur vt bonus Pastor, & Mœcenas id suscipe, & excipe, æqui, boníque consule. VALE. Romæ Kalend. Maij, M.DC.XXXII.

SERIES

Capitum quæ in hoc Tractatu de Parocho continentur.

PRIMA PARS.

De Parochorum institutione, & obligatione.

AVGVSTINI BARBOSÆ, V·I·D· LVSITANI, DE PAROCHI OFFICIO, ET POTESTATE,

PARS PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

Parochus unde dicatur, & quid Parochia, & Parochialis Ecclesiæ, ac beneficij curam animarum habentis nomine veniat?

SVMMARIVM.

1 *Parochi apud Ethnicos dicebantur illi, qui Legatis publicè Romam missis salem, & ligna præparabant.*

2 *Parochi in Ecclesia sunt Sacerdotes auctoritate Episcoporum Ecclesiis præfecti, vt plebibus sacrum Diuini Verbi, & Sacramentorum pabulum administrent.*

3 *Paræcus Græcis est incola, siue habitator in loco.*

4 *Plebani dicuntur, qui curam exercent animarum in Plebania, habentes sub se plures Ecclesias, vel Capellas.*

5 *Plebani Ecclesia appellatur matrix, quasi mater Ecclesiarum, quas sub se continet.*

6 *Archiepiscopi Ecclesia, Metropolis dicitur, id est, Ciuitatum eiusdem Prouinciæ mater.*

7 *Plebanis sola competit iurisdictio fori pœnitentialis, vt Parochis.*

8 *Plebani non dicuntur in dignitate constituti.*

9 Cap. cùm ab Ecclesiarum, de offic. iudic. ordin. *declaratur.*

10 *Rectores dicuntur quia plebem, & populum sibi commissum cum cura regunt.*

11 *Curati appellantur à cura, quam de regendis ouibus susceperunt.*

12 *Parochiæ cuiuslibet Rector appellatur etiam proprius Sacerdos.*

13 *Capellanus dicitur qui in Ecclesia Monachorum curam exercet.*

14 *Paræciæ nomine antiqui Christiani vsi fuerũt.*

15 *Paræcia Græcè, idem est quod accolarum conuentus, seu habitatio, aut cura.*

16 *Parochia dicitur quasi partitio curæ.*

17 *Parochiæ antiquitus distinctæ non erant, sed Episcopi omnes dicebantur totius Diœcesis animarum curam exercere.*

18 *Dionysius Papa crescente Christiano populo singulas Parochias singulis Sacerdotibus assignauit.*

19 *Parochia dicitur locus in quo degit populus alicui Ecclesiæ deputatus, certis finibus limitatus.*

20 *Parochia debet constare ad minus ex decem familijs.*

21 *Parochia quælibet cùm habeat suum territorium separatum, & diuisum, amplius non licet alteri in eo aliquid facere.*

22 *Episcopus post diuisionem Parochiarum non amplius dicitur Rector, siue Parochus totius Diœcesis, sed solius Ecclesiæ Cathedralis, & Prælatus super omnes suæ Diœcesis Rectores.*

23 *Episcopus distincto populo in certas propriásque Parochias, vnicuique suum perpetuum peculiarémque Parochum assignat, vbi adhuc Parochia certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regant.*

24 *Aquila distinguuntur Parochiæ non per domos materiales, sed per populos, seu familias.*

25 *Parochias nouas etiam inuitis Rectoribus Episcopi constituere possunt, vbi propter locorum distantiam, aut difficultatem Parochiani, sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non possunt.*

26 *Parochialis Ecclesia dicitur, quæ habet ius consistens in cura animarum ipsorum Parochianorum, de quibus Parochus Presbyter tenetur Deo reddere rationem.*

27 *Parochialis Ecclesia vt constituatur, qua concurrere debeant, ostenditur.*

28 *Parochialis Ecclesia vt probetur non sufficit quòd Rector administret Sacramenta, nisi etiam ostendatur quòd de necessitate administrat, & populus ab eodem de necessitate recipit.*

29 *Parochialis non probatur ex sepultura, & actu sepeliendi.*

30 *Parochialitatis præsumptio concludens resultat, si doceatur quòd non facta aliqua electione sepulturæ per defunctos, & non existentibus sepulturis Maiorum in dicta Ecclesia corpora fuerunt ibi sepulta tanquam in Parochiali.*

31 *Ecclesia non percipit decimas, vel primitias, ergo non est Parochialis, non benè concludit argumentum.*

32 *Decimæ possunt etiam acquiri Ecclesiæ non Parochiali ex aliquo titulo, quàm de iure Diuino.*

33 *Parochialitatis resultaret præsumptio, sed non concludens, si in aliqua Ecclesia retineretur sanctissimum Eucharistiæ sacramentum; eo quòd in Parochiali debet de necessitate retineri.*

34 *Parochialitatis præsumptio non leuis induceretur, si aliqua Ecclesia perciperet decimas, & primitias, vel in illa diebus festis Christi fideles Missas audirent, non tamen necessariò ex illis infertur ad curam Parochialem.*
Parochialitas vnde probetur. ibid. & seq.

35 *Parochialis Ecclesia consequenter est beneficium Curatum, & habet curam, non tamen è conuerso beneficium Curatum est Parochialis Ecclesia.*

36 *Parochialem Ecclesiam asserenti incumbit onus probandi.*

37 *Ecclesia præsumitur Curata vbi beneficium habuerit populum, vel Clerum.*

38 *Parochialis Ecclesia fit Episcopi auctoritate, qui fines designat, plebem constituit, & Parochiaiem nominat.*

39 *Parochialis Ecclesia erecta præsumitur Superioris auctoritate, & consensu ex lapsu temporis, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt.*

40 *Dotata sufficienter debet esse Parochialis Ecclesia, vt possit saltem ex dote ipsius vnus Presbyter cum alio ministro commodè sustentari, & iura Episcopalia persoluere.*

41 *Ecclesia non debet dedicari, nisi tantum assignetur, quod duobus sufficiat.*

42 *Parochialis Ecclesia si ita exiguos, & tenues redditus habere deprehendatur, poterit Episcopus cum illa coniungere aliquod beneficium simplex, vel illam cum alijs Parochialibus vnire.*

43 *Parochialis Ecclesia non potest duos, vel plures Parochos habere.*
Rector quasi populum regens dicitur. ibid.

44 *Parochialis Ecclesiæ ad regimen vnus Parochus assumi debet, qui suo nomine, & non cum alijs præficiatur.*

45 *Beneficium Parochiale habere dicuntur illi, quibus singulariter Parochiales Ecclesiæ curandæ & regenda conferuntur.*

46 *Beneficij Parochialis appellatione non venit omne beneficium habens curam animarum.*

47 *Cura animarum in beneficijs duplex.*
Cura animarum quid? ibid.

48 *Cura pœnitentialis alia actualis, alia habitualis.*

49 *Mentio non est facienda de cura annexa.*

50 *Cura habitualis nulla facit beneficium Curatum, nec causat incompatibilitatem, nec requirit personalem residentiam.*

51 *Parochialis habitu pari passu ambulat cum beneficio simplici.*

52 *Parochialis ad actum renouata indicatur, ac si esset nouiter erecta.*

53 *Cura animarum in beneficijs vnitis est penes principalem Prælatum beneficij vniti, eius verò exercitium penes Vicarium amouibilem in dicto beneficio vnito deputatum.*

54 *Vicarius perpetuus in Ecclesia Collegiata deputatus habet omnimodam curam actualem, habitualis verò est penes Capitulum.*

55 *Papa erigendo Vicariam perpetuam, & in Vicarium transferendo curam, nihil aliud facit, quàm constituere illi actu Rectorem curæ animarum, licèt propriè non sit Rector Ecclesiæ.*

56 *Vicarius perpetuus potius dicitur habere curam animarum, quàm Rector animarum.*

57 *Cura animarum indistinctè dicitur apud Vicarium perpetuum quoad omnem affectum.*

58 *Rector principalis si spreto Vicario perpetuo velit se ingerere in cura animarum, nullo modo posset.*

59 *Cura totalis potest in erectione Vicariæ transferri*

ferri in Vicarium etiam ad nutum amouibilem.

60 *Vicarij perpetui in Parochialibus annexis debent de iure constitui.*

61 *Beneficij de essentia est vt sit perpetuum.*

62 *Titulus in Parochijs vnitis non existit cùm fuerit suppressus, & extinctus per vnionem accessoriè factam.*

63 *Cura titulus in Parochijs vnitis est penes Episcopum, quem ab eo recipit Vicarius.*

64 *Vnio potest fieri in perpetuum alteri beneficio dependenter, vel independenter.*

65 *Curam remanere penes principalem euidens signum est, quando Vicarius constituitur temporalis, & amouibilis in exercitio curæ animarum.*

66 Extrau. Execrabilis, in fin. vers. quantum, de præbend. *declaratur.*

67 *Qualitas Parochialis annexæ accessoriè non debet redundare in principale.*

68 *Beneficium principale si sit simplex non crescit, nec fit Curatum per Ecclesiam parochialem ei accessoriè annexam.*

69 *Ecclesiæ Parochiales accessoriè vnitæ nunquam vacare censentur, ac proinde impetrari non possunt.*

70 *Parochiales per vnionem de illis accessoriè factam omnino extinguuntur, & titulum, & nomen amittunt, & sunt effectæ prædia beneficij, cui vnitæ fuerunt.*

71 *Literæ vnionis non dicuntur literæ de beneficio, sed de proprietate, & re profana.*

72 *Causa vnionis non dicitur causa beneficialis.*

73 *Descendentes ab Hebræis sunt capaces beneficiorum curam animarum habentium.*

74 *Cura habitualis licèt si in illo, qui præest beneficio principali, cura tamen actualis omnimoda transfertur in Vicarium.*

75 *Beneficia illa dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu.*

76 *Habere dicitur cum effectu.*

77 *Curæ appellatione venit actualis, non verò habitualis.*

78 *Verba semper in propria, & potiori significatione sunt intelligenda.*

1 OLim apud Ethnicos Parochi dicebantur illi, qui Legatis publicè Romam missis salem, & ligna præparabant, hoc est, qui omnium rerum copiam Legatis Regum, Principum, ac Populorum hospitio receptis suppeditabant, vt annotauit Acron in illud Horatij lib. 1. sermonũ satyra 5.
— & Parochi, quæ debent ligna, salémque.
Refert Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.* 36. *c.* 30. *num.* 9. † Vnde instar horum dictos esse Parochos in Ecclesia quidam existimant, eo quòd sint Sacerdotes, auctoritate Episcoporum Ecclesiis præfecti, vt plebibus, siue populis pabulum Diuini Verbi, & Sacramentorum pabulum ad pascendos animos subministrent. † Alij verò putant Parochum dictum quasi Parœcum; Parœcus autem Græcis est incola, siue habitator in loco, vt ait Pompon. *in l. pupillus, ff. de verb. signific.* ibi, *incola est, qui in aliquam regionem domicilium suum contulit, quem Græci Parœcon vocant.* Ita Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *quæst.* 1. Bell. in *œconomic. Canonic class.* 2. *cap.* 1. §. 1. *pag.* 163. *vers. Budæa tamen.* 3

Horum quidam vocantur Plebani, vt *in cap. scriptum est, de elect.* qui videlicet curam exercent animarum in Plebania habente sub se plures Ecclesias, vel Capellas, *cap.* 1. vbi gloss. *ne Clerici, vel Monachi, lib.* 6. sic dicti à plebe, vel populo, qui sub eorum cura regitur, & habet se Plebanos cum cæteris Curatis vnius plebis, sicut Archiepiscopus cum Suffraganeis Prouinciæ suæ; nam & ipsi visitatores constituuntur, qui vicos, & castella in Episcoporum locum circumeant, *cap. non debere, cum gloss.* 80. *dist. cap. sicut olim, de accusat.* † Et Ecclesia Plebani appellatur matrix, quasi mater Ecclesiarum, quas sub se continet, *cap. ad audientiam, il* 1. *de Eccles. ædific. c.* 1. *de præscript.* Concil. Trid. *sess.* 21. *de reformat. cap.* 7. gloss. 1. *in Clem. vnic. de Baptismo.* Azor. *d. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *q.* 3. *& lib.* 9. *c.* 3. *q.* 14. *vers. matrix.* Rot. *decis.* 272. *num.* 2. *cum seqq. p.* 1. *recentior.* † Sicut Archiepiscopi Ecclesia, Metropolis dicitur, id est, ciuitatum eiusdem Prouinciæ mater, vt contra Isidor. *in cap. cleros, vers. Archiepiscopus, dist.* 21. animaduertunt Forcat. *dialogo* 61. *num.* 4. Alciat. *lib.* 2. *dispunct. cap.* 23. *ad fin* Couar. *practicar. c.* 19. *n.* 2. Gambar. *de officio, & potest. Legati à latere, tit. de varijs Ordinariorum nomin. ex num.* 34. Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap.* 1. *num.* 23. 4 5 6

Plebanis huiusmodi sola competit iurisdictio fori pœnitentialis, vt Parochis, & ideò à Parochis nõ distingui scribit Filesac. *in tract. de parœcia, cap.* 3. *pag.* 59. ac subinde cùm non habent iurisdictionem fori contentiosi, non possunt dici in dignitate constituti, quia differentia illa, quòd Parochus vni præest Ecclesiæ, Plebanus pluribus, nullam in substantia constituit differentiam, ex notatis per Anton. Fabr. *in theor. de re benefic. tit. de beneficijs in Cathedrali num.* 33. & ideo † Plebanum dignitatem non habere resoluunt Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 27. *à num.* 59. & Azor. *d. lib.* 3. *c.* 21. *q.* 1. *&* 4. nisi fortè Ecclesia, cui præest, sub se Capellas habeat, & simul Collegiata sit, vt ex Domin. Franc. & Fedet. explicat Pacian. *d. c.* 27. *n.* 62. Quamuis contrarium, imò quòd Plebanus, licèt in Ecclesia Collegiata non sit, dignitatẽ habere dicatur, si eius Plebania sub se Capellas teneat, teneant additio ad gloss. *verb. Capellas, in d. cap.* 1. *ne Clerici, vel Monachi, lib.* 6. Lambertin. *de iure patron. lib.* 1. *p* 1. *quæst.* 11. 7 8

art.4.Petr.Gregor. *syntagm.iuris,lib.12.cap.24. n.13.* Lael.Zech. *de Republ.Eccles.cap.27.à princ.*
9 Squillante *de obligation. Cleric.p.2.n.58.* † Pro quibus non facit *cap.cum ab Ecclesiarum,de offic. iudic. ordin.* dum videtur probare Plebanos excommunicare posse sibi subditos; quia respondetur non constare ex eius litera, quaenam fuerit Ecclesia illa Sancti Petri, de qua *ibi*, nec text. decidere Plebanum illum Iure communi excommunicationem proferre potuisse, sed tantùm supponere ab eo prolatam, ac subinde terminos habiles supponere possumus, cùm text. id principaliter non decidat, quòd scilicet, vel Ecclesia erat Collegiata, vel quòd iurisdictio speciali iure ei competebat.

10 Rectores quidam dicuntur, quia plebem, & populum sibi commissum cum cura regunt, iuxta *cap.1.de Capellis Monach.cap.3.de vita, & honest. Cleric.* eorùmque beneficium *Rectoria* dicitur, *c. vlt.de praebend.* Petr.Gregor. *syntagm. iuris, lib.15. cap.24. num. 10.* quamuis sub Rectoris nomine comprehendantur etiam habentes dignitatem, Personatum, siue Prioratum, vt ex Domin. & aliis ostendit Illustriss. Dominus meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. sunt namque. 14. dist.45.*

11 Curati appellantur alij, à cura, quam de regendis ouibus susceperunt, non sine grandi mysterio; sicut enim Papae commissa est cura vniuersae Ecclesiae, dicente Domino, *Pasce oues meas*: sic ipse Papa. vocãs Episcopos in partem sollicitudinis, seu curae ex Ordinatione diuina iisdem Episcopis committit particulares Ecclesias seu Dioeceses pascendas, & curandas. Sic demum ipsi Episcopi, Domino instituente, Ordinem Presbyterorum, seu Curatorum in ipsis septuaginta Discipulis (vt Patrum est doctrina) iisdem curam singularum Parochiarum committũt, a quibus solis, inquit Concil. Trident. *sess.24.cap.13. de reform.* Sacramenta suscipiant. Porrò per curam, à qua dicuntur Curati, non intelligenda venit qualiscumque, qualis est illa, quae ex lege charitatis mandatur vnicuique de proximo. Nec illa etiam, quam habet, verbi gratia, quilibet Superior temporalis, licèt suo modo etiam teneatur ad custodiam animae: neque etiam dicitur curam eiusmodi habere, qui habet licentiam ad exercendos certos actus Pastorales; alioquin tot essent Pastores, quot subsidiarij. Sed is demum Curatus esse intelligitur, qui accepit curam animarum ex natura officij, qui accepit non solùm posse, sed debere; non solùm licentiam, sed vltra hoc etiam officium, munus, onus, debitum curandi animas, quod inuoluit obligationem eas curandi ex lege iustitiae, cui propterea applicari possit illud Ezechielis 33. *Sanguinem eius de manu speculatoris requiram.* Ita Theophil. *Parochorum, seu de quadruplici debito in propria Parochia persoluendo, part. 3. de Confessione Paschali, art. 11.*

Sacerdos proprius vocatur cuiuslibet Paro- 12
chiae Rector, *in cap. omnis vtriusque sexus, de Poenit.& remission.* Nauar. *in cap.placuit, de poenit. dist.6.n.123.ibi, & Sacerdos ille dicitur proprius, qui est praefectus Parochiae,* &c. Mich. Locmairus *in suo Parochiali, cap.4.propos.7.* vbi explicat proprium Sacerdotem dici Curatum, latè Theoph. *d.p.3.art.5.*

Capellanus dicitur, qui in Ecclesia Mona- 13
chorum curam animarum exercet, vt *in cap. 1. de Capell. Monach.*

Parochus dicitur à Parochia, seu Paroecia, 14
vt Budaeus vult, sicut & Parochiani, seu Paroeciani, vt *in tit. de Parochijs*, & eo nomine vsos fuisse antiquos Christianos demonstrat S Augustinus *lib.14. de Ciuitate Dei*, his verbis: *Fuit Presbyter nomine Restitutus in Paroecia Calamen-*
sis Ecclesiae. † Paroecia autem Graecè idem est 15
quòd accolarum Conuentus, seu habitatio,
aut cura, vel secundùm alios, † Parochia dici- 16
tur, quasi partitio curae, quia Rector Ecclesiae curam habet animarum totius populi intra illos limites congregati, *cap.1.de Capell.Mon.cap. cùm singula, de praebend.lib.6.* Petr.Greg. *d.lib.15. cap.24.n.6.& 7.* Rebuff. *in concord.tit.de collat. § statuimus, il 2.in verb. Parochiales,* Gonzal. *ad reg.8.Cancel.gloss.6.num.39.* Lael. Zech. *d.c.28. num.1.* Gutier. *alleg.8.num.6.*

Antiquitùs Parochiae distinctae non erant, 17
sed Episcopi omnes dicebantur totius dioecesis animarum curam habere, & omnes illius decimas percipiebant, & inter se, & alios Clericos dispensabant, qua reliqui Clerici de manu Episcopi percipiebant, & curam exercebant, *cap.1.vers. has verò decimas, 16.q.7.* Put.
decis.361.n.5.lib.1. Gonzal. *d.glos.6.n.80.* † Sed 18
postea cùm augeretur populus Christianus, Dionysius Papa XXIV. post B. Petrum, singulas Ecclesias singulis Sacerdotibus assignauit, vt vnusquisque proprium haberet territorium, nec vnus alterius fines ingrederetur, *in c.1. 13.q.1. & in cap.pastoralis, de ijs quae sunt à Praelatis.* Io. Andr. Abb.& alij, *in rub.de Paroch.* Bertrand. *consil.350.vol.2.p.1.* Nauar. *in c.placuit, n.3.cum seqq.de poenit dist.6.* Sclu *de benefic.p.1. quaest.4.num.19.* Paul. Fusc. *de visit.lib.2.cap.2. n.1.* Hoied. *de incompatib.benef.p.2.in praefat.n.5.* Zech. *d.c.28.de Paroch.n.1.* vbi quòd id factum fuit tam in Ciuitatibus, quàm in Castris, & villis, Suar. *de Relig.tom.1.tract.de decim.lib 1. cap.21.à n.4.* Carat. *de Iurib. Paroch.tit.1.cap.2.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 8. num.18.* Ioan. Filesac. *de origine Paroeciarum cap.4 in princip.* Trullench. *in exposit.Decalogi, lib.3.cap.5.dub.2. num.12.* Rot. *in Conchen. decimarum del Infantada, 7. Februarij. 1618.* coram *bonae memoriae Andrea*, & in *Florentina Parochialis 22. Maij. 1630.* coram *Reuerendiss.D.meo Coccino Decano.* licèt Card. Baron. *annal. Eccles.tom.3.ad an 325.*

vers.

verſ. vnde hic, & Theophil. *Parochialis p.* 1. *de conc.Paroch.art.*1.*pag.*4. exiſtimauerint ab ipſiſmet Apoſtolis factam diuiſionem Parochiarum.

19 Et vnaquæque Parochia exinde dicta fuit
locus,in quo degit populus alicui Eccleſiæ de-
putatus, certis finibus limitatus, Ægid. Bella-
mer. *conſ.* 38.*n.*8. Roman.*conſ.*356.*in princip.*
Grilenzon.*conſ.*6.*n.*5. Mantic.*deciſ.*48.*num.*1.
20 Card.Tuſch. *tom.*6.*lit.P. concluſ.*94.*n.*1. † non
minus quàm decem diſtinctæ domus,& fami-
liæ Parochiam facere poſſunt,quæ municipia
nominantur, *c.vnio*,10.*q.*3. Carat. *de iurib. Pa-
roch.tit.*3.*c.*3.*in fin.* Pacian.*de probat. lib.*2.*c.*31.
21 *n.* 23. † & cùm quælibet haberet ſuum terri-
torium ſeparatum,& diuiſum,non amplius li-
citum fuit alteri Parochiæ in eo aliquid face-
re.Calcan.*conſ.*34.*ex n.*10.Card.Tuſch.*d.lit.P.*
22 *concl.*95.*n.*7. † nec Epiſcopus deinde dici po-
teſt Rector,ſiue Parochus totius diœceſis,ſed
ſolius Eccleſiæ Cathedralis, & Prælatus ſuper
omnes ſuæ diœceſis Rectores Gonzal.*d.gloſſ.*6.
*num.*83. Rota.*deciſ.*25.*num.*4.*part.*1.*recent.*

23 In illis verò locis, & ciuitatibus vbi adhuc
Parochiæ certos non habent fines,nec eorum
Rectores proprium populum, quem regant,
ſed promiſcuè petentibus Sacramenta admi-
niſtranr, ſtatuit Conc.Trid.*ſeſſ.*24.*de reformat.
cap.*13. vt Epiſcopus diſtincto populo in cer-
tas propriáſque parochias vnicuique ſuum
proprium peculiarémque Parochum aſſignet.
Vgol.*de officio Epiſcopi, cap.*54.§.2. Quod qui-
dem Concilij decretum non comprehendere
Parochias,quæ licèt certos fines non habeant,
certum tamen populum habent, & per certas
familias diſtinguuntur, vſque adcò vt Sacra-
menta promiſcuè non adminiſtreutur, refert
deciſum Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*6. *n.*96.
& non eſt incognitum aliquibus in locis, &
24 præcipuè † Aquilæ, diſtingui Parochias non
per domos materiales,ſed per populos,ſeu fa-
milias,vt colligitur ex relatione eius Epiſcopi
facta ſacræ Congregationi Concilij de anno
1578.quæ legitur apud Tamburin.*de iure Ab-
batum,tom.*1.*diſp.*14.*q.*1.*num.*11.& ex his,quæ
adducit Franc.Viui. ex eadem ciuitate oriun-
dus,*in ſylua commun.opin.*230.*n.*24. *&* 25.

25 Vbi etiam propter locorum diſtantiam,aut difficultatem Parochiani,ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non valent, nouas Parochias, etiam inuitis Rectoribus,Epiſcopi conſtituere poſſunt, *cap. ad audientiam, de Eccleſ.ædifican.* quibus pro victu,& ſuſtentatione noui Parochi fructus aſſignentur arbitrio Epiſcopi ad Eccleſiam Matricem quomodolibet pertinẽtes,aut ſi neceſſe fuerit,compellat populum Eccleſiæ nouiter erectæ, ad neceſſaria eidem Sacerdoti ſubminiſtranda, vt decidit Concil.Trid.*ſeſſ.*21.*de reform.c.*4.latè Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.*3.*alleg.*78. *per tot.* Nec Epiſcopi in his quæ pertinent ad curam animarum propter Parochos excluduntur, quia omnes animæ diœceſis ſunt commiſſæ ſub poteſtate Epiſcopi, *cap. quacumque*, 10.*q.*1. *cap. præcipimus*, 12.*q.* 1.& quilibet de diœceſi dicitur eſſe Parochianus Epiſcopi,vt *in cap.licet, de ferys, & in c.*1.*de raptor. & in cap.ad aures, de pœnis*, facit bonus text. *in Clem.dudum*,§.*in Eccleſiis,de ſepult* refert Gutier.*canon.lib.*1.*c.*27. *num.*25.& 26.

A Parochia,& Parocho dicitur Parochialis 26
Eccleſia, quæ habet ius conſiſtens in cura animarum ipſorum Parochianorum certis limitibus conſtituta,ipſis Sacramenta miniſtrans,& proprium habens Rectorem, & Parochum. Abb.*in rubr.de Paroch.* Carac.*de iuribus Paroch. tit.*1.*c.*3. Ægid.Bellamer.*conſ.*38.*n.*8. Gutier. *alleg.*8.*n.* 6. & hoc abſque vlla prærogatiua, Feder.de Senis *conſ.*49.*&* 86. Cardin.Tuſch. *d.lit. P.concluſ.*93.*num.*1. Et iſta Eccleſiia Parochialis gaudet priuilegio, vt intra ſuos fines alia Eccleſia, vel Capella non poſſit ædificari inuito eius Rectore,*cap.quicumque*,16.*q.*1.quia eſſet facere in ſui præiudicium, cùm comprehendat quicquid eſt intra fines eiuſdem Parochiæ, quaſi totum ipſum ſolùm per fines deſignatos ſit certo modo in poſſe ipſius Parochiæ, vt contra eius voluntatem alia Capella ædificari nequeat.Ita Hieron. Carac.*in opuſculo de iuribus Paroch.tit.*2.*cap.*1.Vnde in facultatibus extruendi Oratoria ſtylus Romanæ Curiæ hæc inter alia ad fauorem Parochialium apponere conſueuit,vt ſcilicet Oratorium decenter inſtructum,& ornatum, & ab omnibus actibus domeſticis liberum exiſtat: tum vt conceſſio intelligatur ſine Parochialis Eccleſiæ præiudicio,& excipiantur dies Natalis Domini noſtri, Reſurrectionis, Pentecoſtes, quibus ibidem celebrari non liceat; ſed Parochialis frequẽtetur,quódque alij præterquam ſeruitio perſonæ, cuius intuitu Oratorium conceditur, neceſſarij ibidem audientes Miſſam ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia per hoc non liberentur. Ita Piaſec.*in praxi Epiſcop.p.*3.*c.*3.*tit. de viſitat. Eccleſ.Paroch.n.*21. Hieron. Carac.*in d.opuſc.tit.* 2.*cap.*2.

Quæ autem debeant concurrere ad conſti- 27
tuendam Eccleſiam parochialem,tradunt Staphil.*de literis gratiæ, tit. de qualit.& ſtat. beneſ.* §.*circa ſecundum,à num.*7.Sarnen.*in reg.de idiomate, quæſt.*11. Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §.*ſtatuimus,il* 2.*verb.Parochiales Eccleſia.* Cuch. *in inſtit.maior. lib.*2.*tit.*15. Maſcard. *de probat. concl.*469. Quintanad.*eccleſiaſt.lib.*4.*à num.*68. Fuſc. *de viſit.lib.*2.*c.*2. Camill. Borell.*in ſum. deciſ.p.* 1.*tit.*2.*n.*17.Zerol. *in praxi Epiſcop.p.*1. *verb.Parochia*,§.1. Gonzal.*ad reg.Cancel.gloſſ.*6. *num.* 34.*cum multis ſeqq.* Rot. *deciſ.* 52.*p.* 2. *diuerſ. & in Florẽtina Parochialis* 22.*Maij* 1630.

coram *Reuerendiss. Domino meo Coccino Decano*, quæ reperitur impressa nouissimè *p. 5. recent. decis.* 380. ex quorum dictis, & præcipuè Rotæ cooftat, quòd probare volens Ecclesiam esse Parochialem, debet iustificare quatuor requisita; primum est potestas fori pœnitentialis, hoc est, potestas ligandi, atque soluendi: secundum est certa Parochia, hoc est, locus certis finibus constitutus, in quo populus alicuius Ecclesiæ deputatus degit; tertium vt Parochus curā exerceat nomine suo, quod requisitum conuenit personæ, non autem Ecclesiæ, quartum quòd etiam respicit personam, & non Ecclesiam, videlicet quòd Sacerdos tanquam Rector suo nomine singulariter, & non cum aliis ad regimen Parochialis Ecclesiæ admittatur, vt declarat Rota *d. decis. 52. à num. 1. vsque ad num. 19.* Et propterea eademRota considerans statum Ecclesiæ, bre-
28 uiter dixit † ad ostendendum Ecclesiam esse Parochialem non sufficere quòd Rector administret Sacramēta, nisi etiam ostendat quòd de necessitate administret, & populus ab eodem de necessitate recipiat, gloss. *verb. impendat, in Clem. dudum, de sepult.* vbi Imol. *num.* 32. Gonzal. *d. gloss. 6. num* 36. Manric. *decis.* 48. *n.* 5. Gregor. XV. *decis.* 387. *n.* 7. vbi Beltram.

29 Vnde colligitur Ecclesiam non probari Parochialem ex sepultura, & actu sepeliendi, cùm hoc sub prædictis quatuor requisitis non contineatur, vt declarat Gonzal. *d. gloss. 6. n.* 53 & Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 865. *n.* 14. & quilibet possit sibi eligere sepulturam in loco sacro sibi benè viso, *cap. cùm liberum*, & *ibi* gloss. *verb. disposuit, de sepult. cap. 1. eod. tit. in 6.*

30 † Resultaret tamen concludens præsumptio parochialitatis si doceatur quòd non facta aliqua electione sepulturæ per defunctos, & non existentibus sepulturis Maiorum in dicta Ecclesia, corpora fuerint ibi sepulta tanquam in Parochiali, in qua concurrentibus prædictis defuncti debent sepeliri, *cap. ex parte, de sepulturis*, & optimè considerauit Rota *in d. Florentina Parochialis.*

31 Deinde colligitur quòd non sequitur, ista Ecclesia non percipit decimas, vel primitias; ergo non est Parochialis, nec per contrarium ista iura habet talis Ecclesia: ergo necessariò
32 sequitur quòd † sit Parochialis, secundùm Gonzal. *d. gloss. 6. num.* 56. cùm decimæ possint etiam acquiri Ecclesiæ non Parochiali ex aliquo titulo, quàm ex iure diuino, ex quo Ecclesiæ Parochiali debentur, *Exod. c. 22. in fine*, & habetur *in cap. 1. & in cap. cùm homines, & in cap. pastoralis, de decim.* possunt enim & aliis Ecclesiis acquiri, putà præscriptione, *cap. cùm contingat, cap. cùm in sua, eod. tit. cap. 1. de præscript. in 6.* Rebuff. *de decim. q.* 23. *n.* 6. Abb. *cons.* 94 *num.* 2. *vol.* 1. Conar *lib. 1. var. c.* 17. *n.* 6. & fuit consideratum *in d. Florentina*: licèt quandoque ex perceptione decimarum arguatur cura apud percipientem, vt in decisionibus citatis per Rot. *decis.* 489. *num.* 3. *in fin. p. 1. recentiss.*

Parochialitatis tamen resultaret præsumptio, sed non concludens, si in aliqua Ecclesia retineretur sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, quod in Parochialibus debet de necessitate retineri, iuxta notata *in Clem. 1. de priuileg.* ita vt in aliis non retineatur, nisi ex indulto Apostolico, quod habent Regulares, *cap. tribus, §. tanta, de consecr. dist. 2.* ita sibi fuisse responsum à *sacr. Congreg. Eminentissimorum Interpretum Concil. Trid. de anno* 1609. attestatur Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. Neapol. c.* 110. refertque Piasec *in praxi Episcop. part. 2. cap. 3. num.* 33. 33

Prout etiam parochialitatis præsumptio non leuis induceretur, si aliqua Ecclesia perciperet decimas, & primitias, vel in illa diebus festis Christifideles Missas audirent, vel alia Sacramenta, excepto Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, perciperent, non tamen necessariò ex illis inferretur ad curam Parochialem, cùm hæc omnia possent adesse ex aliquo accidenti, vt ponderauit Gonzal. *d. gloss. 6. num.* 56. 34

Simili modo solis Parochialibus Ecclesiis permittitur habere campanas, in tantum, vt nec in Monasteriis pullari publicè sine dispensatione possint, *c. patentibus, de priuil.* Specul. *tom. 1. tit. de dispensat. §. nunc de Episcoporum n.* 14. *casu* 102. Est enim campana vnum de signis, & requisitis Ecclesiæ, & beneficij Curati, Alciat. *lib. 8. parerg. c.* 11. Selu. *de benefic. p. 1. q.* 5. *num.* 82. Valenzuela *cons.* 26. *num.* 1. & 2. *tom.* 1. Sed neque ex hoc parochialitas probaretur; sicut nec probatur ex fonte Baptismi, Feder. de Senis *cons.* 80. *num.* 3. Rot. *decis.* 52. *n.* 28. *p.* 2. *diuers.* Seraph. *decis.* 1026. *n.* 5. Gregor. XV. *decis.* 387. *n.* 11. Item nec ex cœmeterio, cùm illud habere possit Ecclesia non Parochialis, idem Greg. *d. decis.* 387. *num.* 12. vbi *n.* 15 quòd etiam parochialitas non probatur ex prouisionibus factis per cōcursum, quia Episcopi possunt prouidere etiam de beneficiis non Parochialibus per concursum.

Eo ipso quòd vna Ecclesia est Parochialis, consequenter est beneficium Curatum, & habet curam, non tamen è conuerso, quia potest esse beneficium Curatum absque eo quòd sit Ecclesia Parochialis, veluti si sit aliqua Ecclesia ruralis, & ad eam de nouo veniant homines ad illic inhabitandum, licèt possit dici Ecclesia Curata, non dicitur tamen Ecclesia Parochialis, si non habet certum territorium, vt post Ioan. Andr. & alios, *in cap. super eo, de prebend. in 6.* tradunt Rebuff. *in concord. tit. de collation. §. statuimus, gl. 2 verb. Parochiales*, & iterum *in forma mandati de prouidendo, in verbo cura, vers. & sufficiat*, vbi propterea dicit melius esse exprimere quòd sit Ecclesia Parochialis, 35

chialis, quàm quòd sit beneficium Curatum, Alphonſ. Hoied. *de in compatibil. benefic. part.1. cap.13. ſub num. 2. poſt med. verſ. at verò poteſt eſſe.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tom.1. tit.2. de ſacroſ. Eccleſ. num.*18. Rot. *d. deciſ.* 52. *num.*37. *&* 38. *part.* 2. *diuerſ.* vbi *num.*39. dicit quòd hinc eſt quòd in Iure Canonico, & in Concil. Trident. paſſim fit mentio ſimpliciter de Eccleſiis Parochialibus, abſque expreſſione qualitatis Curæ. Vnde benè Rota coram Gregor. X V. *deciſ.* 387. *num* 10. ait parochialitatem non probari ex cura animarum, quia poteſt eſſe cura ſine parochialitate.

36 Quamuis in dubio aſſerenti Eccleſiam eſſe Parochialem incumbat onus probandi, eo quòd beneficia præſumantur ſimplicia, & non Curata, Staphil. *in 2. p. de ſtatu, & qual. benefic. n.*2. Ægid. *deciſ.* 676. Hieron. Gabr. *conſ.*191. *n.*1 *lib.*1. cum aliis citatis per Nicol. Garc. *de benef. p.1. cap.* 6. *n.*8. & per Gregor. XV. *deciſ.* 387. *n.*4. Gutier. *alleg.*8. *n.*5. cum de iure parochialitas non præſumatur, Bellam. *deciſ.* 676. *per totam.* Rot. *deciſ.* 300. *n.*5. *p.*1. *recentiſſimar.*

37 *&* *deciſ.* 258. *n.* 5. *p.*1. *recentior.* † Nihilominus tamen vbi beneficium habuerit populum, vel Clerum, Eccleſia præſumitur Curata, Staphil. *citato loco, num.*1. *&* 2. Rebuff. *in praxi benefic. tit. ſæculare benef. quotup.* Ægid. *d. deciſ.* 676. Seraphin. *deciſ.* 1227. Nicol. Garc. *loco proximè citato.*

38 Vt Eccleſia conſtituatur Parochialis, auctoritas requiritur Epiſcopi, qui eam Parochialem conſtituat, fines deſignet, & plebem denotet, *cap. nullus omnino,* 16. *quaſt.*7. Caret. *de iurib. Paroch tit.*1. *cap.*3. *num.*2. Azor. *inſtit. mor. par.* 2. *lib.* 3. *cap.*11. *quaſ.*14. vbi ſubdit quòd dum diſcutitur num Parochialis Eccleſia ſit, inquiritur quando fuerit ædificata, cuius conſenſu extructa, quibus conditionibus affecta, & Vgolin. *de offic. Epiſc. cap.*53. *in princip.* oſtendit in quibus caſibus poſſit Epiſcopus nouam

39 Parochiam conſtituere. † Erecta tamen præſumitur Superioris auctoritate, & conſenſu ex lapſu temporis, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt, vt per Afflict. *deciſ.* 368. *num.*5. Gam. *Luſit. deciſ.* 144. *in fine, & deciſ.* 168. *num.*1. Lancel. Gallia *conſ.* 124. *num.*6. *vol.*1. Camill. Borrel. *d. tit.*2. *de ſacroſanct. Eccleſ. num.* 7. vbi *num.*10. adduit procedere quando requiritur conſenſus; ſecus autem ſi exigeretur licentia, in qua non ſufficit aliquis curſus.

40 Dotata ſufficienter eſſe debet Parochialis, vt poſſit ſaltem ex dote ipſius vnus Presbyter cum alio miniſtro commodè ſuſtentari, & iura Epiſcopalia perſoluere, *cap. piè,* 16. *q.*7. & quando opus ſit hoſpitalitate vti, *cap. vt quiſquis, de vita, & honeſt. Cleric. c.*1. *de prabend. in* 6. Azor. *d. lib.*3. *cap.*12. *q.*15. Lxl. Zech. *d. cap.*28. *de Parocho, num.*4. Caual *deciſ.* 498. *n.*1. Rebuff.

41 *in tract. congrua portionis, num.*65. † & ſic non debere Eccleſiam dedicari, niſi tantùm aſſignetur quod duobus ſufficiat, tradunt Caſſad. *deciſ.*19. *de prabend.* Rot. *deciſ.* 56. *num.* 10. *p.*2. *diuerſ.* † Verùm ſi poſt eam ædificatam ita 42 exiguos, & tenues redditus habere deprehendatur, poterit Epiſcopus illi adiúgere aliquod beneficium ſimplex, vel illam cum aliis Parochialibus vnire, Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reform. c.*5. *& ſeſſ.*24. *etiam de reform. c.*13. §. *in Parochiis,* Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*5. §.7. *n.*65. Azor. *d. c.*12. *q.*15. *verſ. ſi ita.*

Conſtituta ſic, & limitata Parochia, & in ea 43 Parochialis Eccleſia erecta, & ædificata, tota eius cura vni Presbytero tantùm, qui vocatur communiter Parochus, ſeu Plebanus, Rector, ſiue Curatus, (quia hæc nomina vti ſynonyma variantur, & vnum ponitur pro alio) committitur, vt in ea Baptiſmum, & reliqua Sacramenta populo miniſtret, & conferat, pront infrà latè videbimus; nomen enim Rectoris ſonat in beneficium Curatum, vt eſt text. *in cap. de Rectoribus, de Cler. agrot.* dicitur enim Rector, quaſi populum regens, Roman. *conſ.*356. Ioan. Andr. *in c. licèt Canon. num.*1. *de elect. in* 6. Rot. *deciſ.* 489. *n.*3. *part.*1. *recentiſſim.* nam ſicut vna mulier non poteſt duos, vel plures ſponſos habere, *cap.*1. *de ſponſa duorum,* nec vnum corpus duo capita, quia eſſet monſtrum, *c. quia pleriſque, de offic. ordin* ſic nec Eccleſia duos, vel plures Parochos, ſiue Curatos, *cap. cùm non ignores, de prabend.* Oldrat. *conſ.*67. *n.*1. Rot. *d. deciſ.* 489. *n.* 3. *in princ. part.*1. *recentiſſ.* & in vna Eccleſia vnus debet eſſe Sacerdos, Sponſus, & Rector, qui curam habeat, *cap in apibus,* 7. *q.*1. *cap. ſicut vna,* 21. *q.*2. Rot. *d. deciſ.* 52. *n.*17. *cum ſeqq. part.*2. *diuerſ.* Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *à n.*45. vbi *num.*42. † exinde infert ad regimen Paro- 44 chialis Eccleſiæ aſſumi debere vnum Parochum, qui ſuo nomine, & non cum aliis præficiatur, quia ſi illi duo, vel plures præficiantur, qui confeſſiones audiant, & baptizent, & alia ad curam ſpectantia faciant, non dicerentur propriè Parochi, ſiue Curati. & ideo ex Oldrad. *conſ.* 67. *num.*1. *&* 2. Rot. *deciſ.* 684. *num.*2. *part.* 1. *recentiſſimar.* tenet quòd magis veriſimile eſt quòd cura ſit apud vnum quàm apud duos. Quare eadem Rot. *in Meſſanen. iuriſdictionis* 1. *Martij* 1610. *coram Reuerendiſſ. Lugdunen.* impreſſa apud Farinac. *deciſ.*258. *à num.*4. *part.*1. *recentiſſim.* duo conſiderat ad effectum vt quis dicatur Parochus, quorum primum eſt, vt curā exerceant Presbyteri Curati nomine proprio, non autem alieno, ex text. *in cap. extirpanda,* §. *qui verò, de praben.* Archid. *in Clem.*1. *num.*4. *de offic. Vicar.* Miles *in repert. verb. Eccleſia Parochialis.* Rebuff. *in praxi, tit. de non promoto intra annum, num.*36. Alterum eſt, quia Rector, & Parochus is dicitur, qui ſuo nomine ſingulariter, non autem cum aliis ad regimen Eccleſiæ Parochialis aſſumitur; ita vt

si duo, vel plures præficiantur, qui Confessiones audiant, baptizent, & alia ad curam spectantia faciant, non dicantur Curati, quia in vna Ecclesia vnus debet esse Sacerdos, sponsus, & Rector, qui curam habeat, vt pluribus allegatis copiosè traditur *in decis.* 52. *num.* 57. *p.* 2.*diuers.* & quando aliqui Canonici hebdomadatim habent curam animarum, talis cura non remanet penes ipsos, vel singulos Canonicos, sed penes collegium. Oldrad. *cons.* 67. *num.* 1. Put. *decis.* 282. *lib.* 1. Gonzal. *d.gloss.* 6. *num.* 71. & 74. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 865. *n.* 35. & 36.

In illa verò diœcesi, vbi nullus adest Rector in quacumque Ecclesia Parochiali, sed adsunt plures beneficiati in qualibet Ecclesia, & Episcopus solet alicui ex illis committere exercitium curæ animarum, non tamen ex hoc dicetur beneficium Curatum, sed solus Episcopus est Rector omnium Parochialium totius diœcesis, & apud eum tantùm manet cura animarum, iuxta *c. nullus, de Paroch.* Garc. *de benefic part.* 9. *cap.* 2. *n.* 175. Gonzal. *d.gloss.* 6. *num.* 65. & *seq.* Stephan. Gratian. *d.c.* 865. *n.* 32. Et tunc huiusmodi beneficiati non possunt percipere decimas eidem Ecclesiæ Parochiali debitas, cùm solùm pertineant ad Episcopum, qui est verus Rector, & vniuersalis Parochus, & habet curam animarum, Rebuff. *de decim. q.* 7. *à n.* 4. Gonzal. *d.gloss.* 6. *num.* 65. Stephan. Gratian. *d.cap.* 865. *n.* 38. Quidquid tenat Rot. *dec.* 300. *n.* 4. *p.* 2. *in posthum. Fari.* aliàs *p.* 4. *recent.*

45 Hi Presbyteri quocumque nomine nuncupati, quibus singulariter Parochiales Ecclesiæ curandæ, & regendæ conferuntur, Parochiale beneficium habere dicuntur; quod idem non est cum beneficio curam animarum habente, cùm istud latius pareat, quàm illud, vt ex Innoc. *in cap. cùm satis, de officio Ordin.* tradunt Azor. *d.p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *quæst.* 1. Mari. Alter. *de censur. tom.* 1. *disp.* 22. *lib.* 5. *c.* 7. *vers. cate-*
46 *rùm Patriarcha;* † nam Canones de Parochiali beneficio verba facientes, non eo ipso in omni beneficio curam retinente animarum vendicare sibi locum, monet Ludou. Gomez. *in reg. Concel. de idiomate, quæst.* 11. *vers.* & *ideò pro vero intellectu,* quem refero Ego ipse *in collectan. ad cap. dudum,* 54. *num.* 2. *de elect.*

47 Cura autem animarum nihil aliud est, quàm potestas Sacramenta administrandi, *c.* 1. *de Paroch.* Hoied. *de incomp. benefic. part.* 1. *c.* 13. *n.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 468. *n.* 1. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 865 *num.* 10. Quæ in beneficiis dupliciter consideratur, secundùm Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 6. *à num.* 61. & Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 6. qui plures referunt: vno modo propriè, & strictè pro cura Pœnitentiali, quæ exercetur in foro animæ, quando scilicet aliquis tenetur sacras Pœnitentium Confessiones audire, cæteraque Sacramenta adminstrare aliquibus, qui illa tenentur ab eo suscipere, iuxta gloss. *verb. impendant, in Clem. dudum, de sepult.* Alio modo dicitur cura largè, seu impropriè, quæ pertinet ad forum exterius, & est potestas fori contentiosi, siue iudicialis circa correctionē morum, & sic omne beneficium habens iurisdictionem visitandi, excommunicandi, absoluendi, & alia faciendi ad morum correctionen pertinentia, etiam dicitur habere curam animarum, *d. cap. dudum, circa med.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 79. *num.* 4. Mascard. *de probat. conclus.* 438. *n.* 20. *cum seqq.* Quintin. *in repet. c. de multa, n.* 76. *de præb.* Henrequez *cons.* 9. *à princ.* cum aliis citatis per me, *in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appell.* 65. *num.* 2. Vnde apparet, quòd licet beneficium Parochiale idem sit cum beneficio curam animarum habente propriè, & strictè sumpto, tamen si largè, seu impropriè sumatur, plurimùm differunt, quo sensu dixi suprà istud latius patere, quàm illud. 48

Illa cura pœnitentialis primo modo relata, quam tenet, qui habet supra populum potestatem ligandi, atque soluendi animas, iuxta auctoritatem Christi Domini, *Quæcunque ligaueris super terram,* &c. in duplici etiam est differentia, alia dicitur actualis, alia verò appellatur habitualis. Actualis cura illa est, quam quis actualiter, id est, actu per se gerere tenetur in populum ex necessitate officij ratione Parochialis, vel beneficij Curati, in quo est Canonicè intitulatus, & institutus. Habitualis verò ab actuali distincta illa dicitur, quæ penes aliquem ratione alicuius beneficij in fieri est, sed non in facto, quia executionem potestatis non habet, vel defectu tituli spiritualis per vnionem accessoriè factam extincti, aut quia Parochiani recesserunt ex causis relatis per Azor. *d.p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *quæst.* 6. vel quia ex priuilegio, seu consuetudine leuatus fuit onere exercendi actu.

Et quamuis prædictæ tres species curæ habitualis in eo differant quòd de cura annexa non est facienda mentio, *c. super eo, de prabend. lib.* 6. Cardin. *in Clem. vnic. n.* 6. *q.* 9. *de offic. Vicar.* & *cons.* 30. *ante num.* 1. *vers. ex hoc videtur.* Felin. *in c. postulasti, n.* 1. *vers. si enim cura, de rescript.* Campan. *in diuers. Iuris Conon. rub.* 7. *c.* 6. *n.* 18. de aliis verò duabus speciebus maximè Gutier. *alleg.* 8. *num.* 9. distinguit Menoch. *cas.* 201. *n.* 67. † In eo tamen conueniunt, quòd neutra facit beneficium Curatum, aut causat incompatibilitatē, nec requirit personalem residentiam, vt de cura annexa est text. *in d. cap. super eo,* & de aliis duabus speciebus Nauar. *cons.* 21. *de Cleric. non resid. in nouis,* Hoied. *de incompatib. benefic. p.* 1. *cap.* 3. *n.* 16. & 53. & *p.* 2. *c.* 6. *num* 1. & 2. Reuerendiss. D. Anton Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, l.* 1. *cap.* 14. 49 50

cap.14.num.4. & 5. & rationem reddit num.2.
51 quia † de Parochiali habitu idem iudicatur
perinde ac si esset beneficium simplex, & cap.
seq.n.3.post gloss.verb.Parochialis Ecclesia,in fin.
52 in cap.licèt canon de elect.lib.6.aduertit † de Pa-
rochiali ad actum reuocara idem quod de no-
uiter erecta iudicandum.
53 Sed nõ inutile erit inuestigare penes quem
animarum cura in beneficiis vniris resideat.
Quòd ipsa cura principalis sit penes Prælatum
beneficij vniti, eius verò exercitium penes
Vicarium in dicto beneficio deputatum, vide-
tur deduci ex d.cap.super eo, & ex illo non ob-
scurè colligunt Seraphin.decis.109.num.5.Bu-
rat.decis.936.num.1. Intellige vel de Vicario
ad nutum amouibili, vel de cura habituali;
nam Rot.in Romana Vicariæ 8.Nouembris 1621.
coram Reuerendiss D.meo Coccino Decano,tenuit
54 † quòd cùm Ecclesia S. Mariæ in via lata es-
set Parochialis, & deinde Pius V. erigeret Vi-
carium perpetuum in ea,penes ipsum Vica-
rium est omnimoda cura actualis, habitualis
verò penes Capitulum, & citat Oldrad. cons.
63.num.1.in fine. Roman.cons.325.n.3. Host.
in cap.exposuisti, de præbend. Mandos. cons.20.
55 num.9. Hieron. Gabr.cons.190.n.7.lib.2. † &
quòd Papa erigendo Vicariam perpetuam, &
in Vicarium transferendo curam, nihil aliud
facit quàm constituere illum actu Rectorem
curæ animarum, licèt propriè non sit Rector
Ecclesiæ, Vitalin. in Clem.1. num. 24. de offic.
Vicar. Abb.in c.ex parte,in 3.notab.eod.tit. Card.
in Clem.1.num. 10.quæst.9.vers.solutio,& cons.1.
col.1. in fine paulò antè, num 1. vers.& hoc vide-
tur, auferendo curam à Capitulo, Nauar. cons.
21.num.7. de Cleric. non resid. firma tamen re-
manente cura habituali penes ipsum Capitu-
lum, Abb.in cap. extirpandæ, §. quia verò,n.15.
& in cap. exposuisti, in fine,de præbend. Card. in
d.Clem.1.num.10. vers. solutio. Franc.in cap. su-
per eo,n.2.de præbend.in 6. Caputaq. decis. 339.
num.2.& 3.p.3. Nauar.d.cons.21.num.8.
56 Et in hunc sensum dicitur potiùs Vicarius
perpetuus habere curam animarum, non au-
tem Rector principalis,vt per Card.in d.Clem.
57 1. num.10 quæst.9. vers. indistinctè † cura dici-
tur apud Vicarium quoad omnem effectum, & in
Clem.1 de iurepatron.n.8.vers.& magis propriè in
effectu ipsi instituti sunt Prælati. Anch. cons 404.
num. 11. vers. nam Vicarius non recipit titulum à
Rectore,sed ab ipso, & penes ipsum dicitur esse cu-
ra animarum,& exercitium. Quod adeò verum
58 est, vt † si principalis spreto Vicario velit se
ingerere in cura animarum, nullo modo pos-
set, vt in terminis dicit Abb. in d.c.extirpandæ,
§.qui verò, num.15. in vers. ex quo sequitur quòd
Rector principalis non possit ibi exercere curam
fori pœnitentialis, refert Azor. d.p.2.lib.3. cap.6.
quæs. 2. ad fin. in vers. & ideò Rector Sacramen-
ta conferre non debet,nec potest, sentit Anchar. in
cap.exposuisti,de præbend.num 6.in fine, vers. Vi-
carij à Canonicis in cura dependentiam non ha-
bent vllo modo, sed auctoritate iuris habent curæ
exercitium de per se, quam principalis Canonicus
impedire non potest, nec in ipsa se intromittere,
sicut nec Episcopus inuito Rectore Ecclesiæ Paro-
chialis posset assumere curam animarum. Seraph.
decis. 109.n. 5. vers. non enim potest per se ipsum
exercere. Rot in Barchinonen. Vicariæ 17. May
1624. coram R.P.D. Merlino.
Licèt Rota, & Doctores suprà citati lo- 59
quantur in Vicariis perpetuis, vtpote, quia ex
huiusmodi perpetuitate resultat nõ leuis præ-
sumptio translationis curæ actualis, non exin-
de colligitur in Vicariis amouibilibus Paro-
chialium vniratum absolutè contrarium esse
resoluendum, nisi vbi in erectione Vicariæ
circa curam nihil fuerit dictum, vel ex mate-
ria subiecta particularis resolutio sumi non
posset; quoad erectionem constat posse in ea
totalem curam transferri in Vicarios etiam ad
nutum amouibiles, quo casu non amplius cu-
rat Rota an Vicarij sint perpetui, vel ad nu-
tum amouibiles ad concursum faciendum, sed
decidit, vt tunc omninò fiat, sicut fuit reso-
lutum in Vlixbonen. iuris conferendi 2. Decem-
bris 1605. coram Lista, & in Vlixbonen. con-
cursus 1. Iunij 1615. coram bonæ memor. Rem-
boldo, decis. 710. p. 2. recent. clarè præsup-
ponens posse temporales Vicarios habere cu-
ram etiam actualem. Ratio est, quia cùm † de 60
Iure communi in Parochialibus annexis de-
beant constitui perpetui Vicarij, d. cap. extir-
pandæ, §.qui verò, cap.ad hæc, de offic. Vicar. cap.1.
de Capell Monach.lib.6.attamen si de facto, aut
ex negligentia Prælatorum, vel consuetudi-
ne, aut priuilegio Vicarij temporales deputari
permittantur in eo casu vbi perpetui consti-
tui debebant, non videtur hoc sufficiens, vt
exinde absque alia verosimili coniectura col-
ligere debeamus Vicarium temporalem habe-
re tantummodo curæ exercitium, habitualem
verò, ac actualem penes Rectorem existere;
nam hoc adesse potest ex aliquo accidenti
ipsam curam minimè respiciente, eo maximè,
quia in Episcopi arbitrio est deputare Vica-
rium perpetuum vbi fuerit temporalis, vel
eum ad nutum amobilem vt prius relinquere,
ex depositione Concil. Trident. sess.7.de reform.
c.6. Nec hoc casu est inconueniens quòd ipsa
cura actualis sit penes illum, qui non habet ti-
tulum beneficij, cuius curam gerit, nam de
† essentia beneficij est, vt sit perpetuum, vt 61
colligitur ex eius definitione, quam præstant
Sebast.Medic.de definit.part.2.c.16. Petr. Gre-
gor.in instit.res benefic.cap. 6.num.1. & syntagm.
iuris, lib.3.cap.2. Gonzal.ad reg.8.Cancell.glos 5.
in princ.à n.2. Sequillante de priuileg.Cleric.c.4.
num.1.quia certum est † in his Parochiis vni- 62
tis titulum non existere cùm fuerit suppressus,
&

& extinctus per vnionem accessoriè factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur,
63 † curæ verò titulum esse penes Episcopum. Rot *decis.* 309.*n.*3.*p.*2.*diuers.* quem ipse Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficij. Anch.*cons.*404.*num.*11.
64 Quæ vt meliùs percipiantur, sciendum est accessoriè, & in perpetuum alteri beneficio vnionem posse fieri dependenter, vel independenter; dependenter, quando scilicet vna Ecclesia parochialis propter locorum distantiam diuiditur in duas, & creata de nouo accessoriè antiquæ vnita dicitur filialis, & natiua, vel quando aliter dependet à beneficio principali, & hoc casu, vt quia præsumitur quoad spiritualia, & temporalia facta vnio, si in vnita accessoriè constituatur Vicarius temporalis, habebit tantummodo curæ exercitium, penes verò Rectorem principalem erit cura tam actualis, quàm habitualis. Ratio est, quia beneficium annexum processit à principali, vnde quoad spirituale, & temporale præsumitur vnitum, ita vt Rector vnius sit Rector alterius, & in vtraque intituletur, cuius nomine solum-
65 modo Vicarius curam exercet. † Et in his terminis credo intelligendam sacræ Congregationis Concilij declarationem, quæ habet euidens signum esse curam remanere penes principalem, quando Vicarius constituitur temporalis, & amouibilis in exercitio curæ animarum, de qua testantur Nicol. Garc. *de benefic.p.*3.*c.*2.*n.* 179. *in declar.*11. & Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.*2.*tit.* 23. *l.*2. §. 2. *sub tit sed an Parochi debeant residere in*
66 *suis Curatis, num.* 141. & procedere † text. *in Extrauag. execrabilis, in fin. vers. quantum, de præbend.* quatenus decidit illa beneficia Ecclesiastica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipsa est non per Vicarios perpetuos, sed per Rectores, seu ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda, & rationem reddit ibi gloss. *verb. temporales,* quia Rector principalis per temporalem Vicarium deseruiendo per se ipsum deseruire censetur, cùm ille iure suo hoc non faciat, arg. *c. cùm venisset, de restit. spol. l. quod meo, ff. de acquir. possess.*
67 Independenter verò fit vnio quando Parochialis annexa non processit à principali beneficio, sed aliàs erat de per se, & fuit vnita independenter principali forsan simplici; quo casu ipsum principale non dicitur Curatum respectu Parochialis annexæ, quia qualitas annexæ accessoriè non debet redundare in principale, *d. c. super eo* Rebuff. *in repet. d. c. extirpandæ, §. quia verò, n.* 146. & dicit Nauar. *cons.* 10.*n.*3.
68 *de maiorit. & obed.* † per annexionē Parochialis beneficium principale, si sit simplex, non crescere, nec fieri Curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam, imò potiùs Parochialis ipsa recipere simplicitatem beneficij, cui vnitur, eo quòd vnitur, & annectitur beneficio simplici. Ratio est, quia hoc casu quoad temporalia tantùm præsumitur facta vnio, ita vt principalis habeat solummodo temporale regimen, & titulum profanum quoad percipiendos fructus, ad not. per Rot. *decis.* 2. *de except. Prælat in nouis,* Mantic. *decis.* 359. *num.* 5. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *n.* 270. cùm dispositio quoad spiritualia sit penes Vicarium, qui solùm habet titulum immediatum ad curam, in qua non potest quiuis alius etiam principalis se intromittere, iuxta doctrinam Felin. *in cap. postulasti, de rescript. n.* 1. *vers. & hoc videtur.*
Ex quibus patet resolutio ad dubium, quod 69
annis præteritis maximè inter nonnullos controuertebatur, statuerat enim sanctæ memor. Clemens VIII. per suas litteras in forma Breuis, sub *die* 18. *octobris* 1600. vt ex tunc Canonicatus, Præbendæ, ac Dignitates in Cathedralibus Ecclesiis, principalesque ipsæ Dignitates in Collegiatis, nec non Parochiales Ecclesiæ, & earum perpetuæ Vicariæ, cæteraque ecclesiastica beneficia curam animarum habentia in Regnis Portugalliæ, & Algarbiorum non conferantur aliquibus personis de genere, seu stirpe Hebræorum descendentibus vsque ad septimum gradum inclusiuè; dicebant aliqui sub huiusmodi literis comprehendi Parochiales Ecclesias alij beneficio non prohibito accessoriè vnitas. Sed probabilius fuit pro contraria sententia tentum, cùm Summi Pontificis mens, & intentio fuerit ibi minimè velle comprehendere Parochiales, cæteraque beneficia accessoriè vnita, vt ex dictarum literarum contextu, & loquendi modo facilè erit colligere; nam in eis sermo tantùm est de beneficiis vacantibus, & conferibilibus, ad quæ ex illo genere personarum descendentes eligi, præsentari, ac in illis institui omninò prohibet Pontifex, ibi, *ex quorumcumque personis vacent,* &c. & ibi, *taléſque personæ ad illa eligi, præsentari, vel aliàs assumi nullatenus, nullóve modo possint,* & ibi, *illáque vt priùs vacare,* & ibi, *si contingat ad illa quemquam contra præsentis nostræ constitutionis formam præsentari, vel instituti,* &c. quæ verba verificari nullo modo possunt in Ecclesiis Parochialibus accessoriè vnitis, quæ numquam vacare censentur, Rot. *decis.* 114. *num.* 5. *p.* 2. *diuers.* Lud. Gom. *in reg. de triennali, q.* 8. *sub num.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. 7. *n.* 7. Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *cap.* 2. *num.* 5. nec sunt ampliùs conferibilia Ror. *in Verdun. Decanatus* 9. *Martij* 1590. coram *bon. memor. Card. Lancel.* apud Nicol. Garc. *d. tract. p.* 5. *c.* 1. *n.* 270. Gambar. *de officio Legati de Latere, lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 46. ac proinde impetrari non possunt, Rebuff. *in praxi, tit. de vnionibus, n.* 14. Put. *decis.* 240. *num.* 4. *lib.* 1. *in correctis.* Gonzal. *d. gloss.* 5. §. 7. *n.* 22. nec in illis vllus valet institui.

tui, Franch. *in dict. c. 1. num. 7. vers. non obstat, de filijs Presbyt. lib. 6.* Nicol. Garc. *part. 11. c. 5. num. 193.* Quorum omniũ præcipua ratio est,
70 † quia huiusmodi Parochiales per vnionem
de illis accessoriè factam omninò extinguuntur, ac nomen & titulum amittunt, ita vt illæ ampliùs Parochialium appellatione non cõtineantur, & ac si non essent, exprimi inter beneficia non debeant, Sarnco. *in reg. de idiomate, q. 11. in med. vers. secus si per viam adhærentiæ.* clariùs Card. *cons. 30. n. 1. ad fin. in vers. Parochia enim.* Menoch. *con. 114. num. 2. vers. cùm ita.* Campan. *in diuers. Iuris Can. rub. 7. c. 6. n. 18.* Rot. apud Nicol. Garc. *p. 3. c. 2. num. 510.* cùm exinde prædia benèficij, cui vnitæ fuerunt, sint effectæ, Gamb. *d. tract. lib. 5. num. 139.* Verall.
71 *decis. 349. n. 2. par. 3.* in tantum † quòd literæ
vnionis huiusmodi non dicuntur literæ de Parochialibus Ecclesiis, quatenus Ecclesiastica sunt beneficia sed de proprietate, & re profana, Rot. *decis. 2. n. 5. de rebus Ecclesiæ non alien. in antiq. practicabilia* Rot. impressa pòst *2. part. decisionum diuersorum, tit. de Vnionib. n. 13.* Ni-
72 col. Garc. *d. p. 12. c. 2. num. 33.* † & causa vnio-
nis non dicitur causa beneficialis, Cassad. *decis. 3. de iudic. n. 1.* Gonzal. *d. gloss. 5 §. 7. n. 17.* & lis super Parochiali vt vnita, non est lis super beneficio. Mantic. *decis. 359. num. 1.* Rota apud
73 Nicol. Garc. *part. 12. c. 2. n. 31.* † Et eò magis
procedunt suprà resoluta circa intellectum prædictarum literarum, quia illæ strictissimè essent interpretandæ, vtpote odiosæ, & à Iure communi exorbitantes, quòd beneficij Ecclesiastici capaces facit ex illo genere personarum descendentes, *in c. eam te, de rescript.* ibi, *pro eo verò quòd Iudæus extiterit, ipsum dedignari non debes,* vt tetigit Rot. *in Vlixbonen. quartenariæ, 15. Ian. 1624.* coram *R. D. meo Coccino Decano,* & in puncto de his literis loquens in *Colimbrien. Canonic. 3. Iun. 1616.* coram *bonæ mem. Cardin. Sacrato, & 5. Decembris eiusdem anni;* coram *Cardin. Verospio, &* de statuto Toletano Mantic. *decis. 307. n. 1.* tum quia cùm agatur de priuando homine naturali habilitate, ac proinde de materia merè pœnali, verba sunt accipienda in potiori significatu, vt euitetur pœna, arg. *c. statutum, de elect. lib. 6.* benè ad propositum notat Capra *communium conclus. 90. num. 76.*

74 Nec aliud volunt alia earumdam literarum verba, ibi, *cæteraque beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia,* quia, vt suprà ostendimus, licèt habitualis cura sit in illo, qui præest beneficio principali, cura tamen actualis omnimoda translata fuit in Vicarium, Vital. *in Clem. 1. à n. 8. de excess. Prælat* Nauar. *d. cons. 21. num. 7. & 8. de Cleric. non resid.* Gonzal. *d. gloss. 5. §. 3. n. 23. & seq.* Camp. *in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 114.* siue perpetuum, siue ad nutum amouibilem, vbi vnio independenter facta fuerit iuxta terminos suprà per me declaratos; quo casu respectu principalis habitualis cura nullo modo poterit ad actum reduci, tum ob defectum tituli spiritualis, vt suprà ponderauimus, tum etiam ob non requisitas qualitates, veluti scientiæ, ætatis, & ordinis, quas certum est ad Parochiales non desiderari, quæ alicui beneficio simplici accessoriè vnitæ reperiuntur, ex rationibus suprà allatis. Verba autem supradicta de cura actuali
sunt intelligẽda cùm † illa beneficia dicantur 75
habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu, *gloss. verbo habentia, in Extrauag. Execrabilis, in princ. de præbend.* Vital. *in Clem. 1. num. 4. de offic. Vicarij,* tum quia habere est cũ effectu, *l. nomen, §. habere, ff. de verb. signific.* dicit Host. *in cap nonnulli, de Cleric. non resid.* quem refert, & sequitur Capra *d. conclus.*
90. n. 76. Vnde † cùm habeamus verba actum 76
denotantia, non sufficit habitus, nisi etiam subsit actus, benè Gemin. *in cap licèt canon, in fine, de elect. lib. 6. & ibi* Franch. *num. 2. vers sed Ioan. Monach.* tum etiam, quia præfatæ litteræ videntur ponderare periculum animarum, ibi, *animarúmque periculis occurritur,* quod non videtur subesse nisi actu, & habitu sint curata beneficia, ad propositum Capra *d. conclus. 90.*
num. 76. in fine; tum etiam, † quia cùm ibi- 77
dem fiat mentio curæ simpliciter, de actuali, non verò de habituali est intelligenda, vt in terminis tenet Capra *d. conclus 90. n. 78.* quem refero Ego ipse *in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signific. appell. 65. n. 1.* & fuit dictum *in Vicen. Prioratus 2. Martij 1622.* coram *bonæ memor. Manzanedo,* cùm verba (præcipuè in materia pœnali, prout est ista,
de qua agitur iuxta supradicta) † semper in 78
propria, & potiori significatione sint accipienda, *l. non aliter, ff. de leg. 3.* cum pluribus per me citatis *de Axiomat. iuris vsusfreq. Axiom 222. à num. 4.* tum denique, quia prædictæ literæ sunt odiosæ, & exorbitantes à iure, ac proinde restringendæ, ex dictis. Ex quibus meritò fuit pro hac parte conclusum.

CAPVT II.

De Canonica Parochorum electione, & institutione.

SVMMARIVM.

1 *Parochialem ad Ecclesiam persona idonea eligi debet, & quæ in loco residere, & per seipsam curam exercere valeat.*

2 *Idonea persona in hac materia dicitur prædita morum grauitate, ætatis maturitate, & litterarum scientia.*

3 *Morum grauitas, seu probitas requiritur in eo,*

eo, qui ad Parochialem Ecclesiam eligi desiderat.

4 Morum grauitas ex animi virtute nascitur, & ab inculpata vita proficiscitur.

5 Mortali in peccato constitutus est inimicus Christi, & indignus stipendijs de illius patrimonio sumendis.

6 Beneficium Curatum obtinere desiderans, debet esse constitutus in ætatem 25. annorum incæptorum.

7 Parochialem accessoriè vnitam habens, sufficit vt constitutus sit in ea ætate, quam requirit beneficium, cui Parochialis accessoriè reperitur vnita.

8 Episcopus dispensare non potest, vt quis ante 25. annum incæptum Parochialem Ecclesiam valeat obtinere.

9 Cap. 2. & vlt. de ætate, & qualit. declaratur.

10 Parochiam obtinere desiderans, quam literarum scientiam habere debeat, ostenditur.

11 Innocentius III. super præmouendis ad Parochiales, quid statuerit? refertur.

12 Mandatum de promouendo alicui de beneficio, aut Ecclesiastica dignitate, Curata beneficia non includit, nisi de animarum cura expressa habeatur mentio.

13 Beneficiorum appellatione Parochiales Ecclesiæ, cæteraque beneficia curam animarum habentia non comprehenduntur.

14 Parochialis Ecclesia etiam reseruata, vel affecta, etiam vigore indulti in fauorem S.R.E. Cardinalium generaliter, aut specialiter concursu est conferenda.

15 Parochiales litigiosa concursu non conferuntur.

16 Parochiales exigui valoris, aut vbi nullus esset qui se examini vellet subijcere, aut ob apertas factiones, seu dissidia, concursu non conferuntur.

17 Parochialis, quam quis acquirit per regressum, & priùs possedit, concursu non confertur.

18 Parochialis vnita Dignitati, vel Canonicatui, concursu non confertur.

19 Vicaria perpetua Parochiæ vnita concursu non confertur, nisi in Vicarium totalis cura fuerit translata.

20. Parochialis subiecta, seu annexa Monasterio, vel de eius mensa, quando Monasterium nominat Rectorem, & Episcopus confirmat, concursu non confertur.

21 Parochialis, quæ Regularibus conferri consueuit, concursu non confertur.

22 Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commendari Regularibus concursu non conferuntur.

23 Permutationibus Ecclesiarum Parochialium fit concursus.

24 Parochia resignata ad fauorem in manibus Papæ concursu non confertur.

25 Parochiales vacantes in Curia, seu apud Sedem, siue per obitum, aut simplicem resignationem, seu dimissionem ex vi decreti, prouideri solent in Dataria sine concursu.

26 Cura animarum, quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomatarios concursu non confertur.

27 Dignitas habens curam animarum in Ecclesiis Collegiatis concursu non confertur.

28 Collegij ius remanet etiam in vno donec fuerit auctoritate superioris destructum.

29 Prioratuum Conuentualium sub reseruatione censentur comprehensi etiam illi Prioratus, qui nullos Monachos habent, & sic sunt Prioratus habitu habitu tantùm.

30 Sipontinæ Cathedralis Dignitates, & Canonici, qui habent cum præbendis annexam curam animarum, concursu non conferuntur, sed ætas est necessaria.

31 Episcopus habita notitia vacationis Ecclesiæ Parochialis deputat in Vicarium cum congrua etiam viciniorem Parochum.

32 Vicarius deputandus cum congrua donec prouideatur de Rectore, non est necessaria examinandus, dummodo aliàs sit idoneus.

33 Vicarij deputatio in Parochiali vacante donec prouideatur de Rectore, semper spectat ad Episcopum, in cuius diœcesi Parochialis est.

34 Inferiores, qui non habent iurisdictionem, quasi Episcopalem cum facultate congregandi Synodum, Vicarium in Parochiali vacante, donec prouideatur de Rectore, constituere non possunt.

35 Congrua portio Vicario deputanda est arbitrio Episcopi.

36 Vicarius constitutus cum congrua in Parochiali vacante donec prouideatur de Rectore, non potest remoueri sine causa.

37 Abbas, & Commendatarius Abbatiæ habentis iura Episcopalia si habeat ius congregandi Synodum, & eligendi examinatores Synodales, potest facere concursum.

38 Prælati inferiores, qui non habent ius congregandi Synodum, non possunt facere concursum, quamuis habeant ius conferendi.

39 Episcopus vicinior manutenendus est in sua quasi possessione concursus instituendi in vacationibus Ecclesiarum Parochialium.

40 Edictum pro concursu faciendo intra decem dies est proponendum, & totidem remanere debet affixum ad valuas Ecclesiæ, & non potest apponi cum maiori termino viginti dierum.

Episcopus non tenetur prorogare terminum concursûs, sed benè facit eum prorogãdo. ibid

41. Edictum pro concursu faciendo apponi debet ab Ordinario loci vbi existit beneficium, & ibidem examen est peragendum, etiam si beneficium ab Ordinario alterius diœcesis sit conferendum.

42 Edictum

42 *Edictum est de substantia, & forma concursus Parochialium.*

43 *Termino decem dierum, vel ad summum viginti elapso ad concursum faciendum nullus est admittendus ad examen, nisi qui descripti fuerint.*

44 *Edicti post terminum re integra potest oppositor admitti, etiam alio reclamante.*

45 *Descriptus in tempore concursui praefixo si comparuerit legitimo impedimento cessante elapso termino etiam re integra non est audiendus.*

46 *Examen statim elapso termino edicti potest per Episcopum inchoari, sed non potest eadem die claudi, vbi plures fuerunt descripti, quia sunt expectandi, vel vocandi, alioquin vitiatur concursus.*

47 *Episcopus non potest statuere, seu limitare certum numerum personarum ad concurrendum in concursus Parochialium.*

48 *Curatis ne accedant ad concursum aliarum Parochialium non potest prohibere Episcopus.*

49 *Concursus potest fieri vno tantum comparente ex pluribus descriptis.*

50 *Concursus est faciendus vbi vnus tantum se describi fecerit, nec alij comparent oppositores ad se describi faciendum, nec opus est alio edicto, aut termini prorogatione.*

51 *Examen vbi nullus ex comparentibus vult subire, Episcopus assignare debet alium terminum, siue edictum, & si adhuc nemo comparet, vel aliàs nemo idoneus reperitur, tunc poterit Parochia absque concursu conferri.*

52 *Examen concursus faciendum est ab Episcopo, siue eo impedito ab eius Vicario generali, atque ab alijs examinatoribus non paucioribus, quàm tribus, & etiam Episcopo non impedito poterit fieri examen coram Vicario.*

53 *Examen omnium concurrentium ad Parochialem, si vna die fieri non potest, poterit in alio continuari.*

54 *Examinatores debent singulis annis proponi in Synodo ad minus sex, & ab ea Synodo probari, quorum officium etiam post annum suae electionis non expirat.*

55 *Examinatores in Synodo nominatim, & non in genere proponi debent.*

56 *Examinator vt dicatur probatus a Synodo, debet dimidiam partem suffragium ferre ab ijs, qui vocem habent in Synodo.*

57 *Examinatores aliqui si ex sex intra annum suae electionis mortui fuerint, totam facultatem examinandi vnà cum Episcopo ad superstites spectare debet eo anno durante.*

58 *Examinatores si decedant, vel in longinquas partes recedant, quid faciendum, ostenditur, & num. 62.*

59 *Examinatores Synodales durant donec alij in Synodo deputati fuerint, verùm si anno elapso aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat.*

60 *Episcopus non excusatur si post annum adhibeat examinatores superstites non extantibus sex.*

61 *Annus celebrandi Synodum non incipit currere à die captae possessionis Episcopatus, sed à die Synodi vltimo loco celebratae.*

62 *Examinatores non Synodales extraneos non licet Episcopo auctoritate ordinaria sibi assumere, qui suppleant numerum non existentium.*

63 *Examinatorum deputationis anno elapso non est Episcopo permissum ijsdem absentibus, vel alijs legitimè impeditis alios in eorum locum subrogare.*

64 *Episcopus non potest loco examinatorum Synodalium demortuorum alios subrogare vsque ad nouam Synodum.*

65 *Episcopo non licet subrogare alios in locum examinatorũ Synodalium, qui per sententiam de crimine simoniae fuerunt condẽnati.*

66 *Condemnati de adulterio si sententia facit transitum in rem iudicatam, non sunt adhibendi in examinatores Synodales, quia sunt infames; si verò causa pendet per appellationum possunt adhiberi, sed non est conueniens.*

67 *Concursus, in quibus fuerunt adhibiti examinatores deputati in Synodis praecedentibus, sunt nulli, quatenus praedicti examinatores in Synodo posteriori non fuerunt confirmati.*

68 *Prouisiones Parochialium Ecclesiarum factae sine examinatoribus in Synodo Dioecesana deputatis, sunt nullae, & qualiter sananda, ostenditur, & num. 69.*

70 *Vicarius Sede Episcopali vacante in loco examinatorum absentium, vel defunctorum, alios auctoritate propria sufficere nõ potest.*

71 *Concursus est nullus in quo cum examinatoribus Synodalibus interuenit alter, qui non sit examinator Synodalis.*

72 *Negatiua illa quòd quis non esset examinator Synodalis, quomodo probanda, ostenditur.*

73 *Examinatores necessariò eligi debent, qui sint Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, si extent alioquin alij Clerici, qui ad id videbuntur magis idonei.*

74 *Examinatores Synodales eligere non potest Episcopus, qui non sint Doctores, seu Magistri, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, si extent, alioqui alios Clericos, qui ad id munus idonei videbuntur.*

75 *Clerici saeculares, aut Regulares in examinatores Synodales eligi non possunt, qui Doctoratus, vel Licentiaturae gradu insigniti non fuerint, nisi vlli viri huiusmodi qualitatis non extent.*

76 Examinatores Synodales debent iurare, itent ſi non iurauerint, concurſus coram eis habitus vitietur.

77 Iuramentum examinatoribus Synodalibus debet præſtari tactis ſacroſanctis Euangelijs.

78 Iuramentum præſtare poſſunt examinatores extra Synodum in manibus Notarij.

79 Examinatores Synodales non poſſunt quicquam prorſus occaſione examinis nec ante, nec poſt accipere, alioquin ſimonia vitium tam ipſi, quàm alij dantes incurrunt.

80 Beneficijs antea obtentis priuantur examinatores Synodales ſi occaſione examinis ſiue antea, ſiue poſt aliquid accipiant etiam gratis, & liberaliter datum.

81 Examinatores Synodales non poſſunt quicquam pro labore, vel titulo ſtipendij ad ſuſtentationem ex fructibus beneficij vacantis, vel alia ratione accipere.

82 Ordinarius non poteſt ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro occurſu Parochialiū.

83 Epiſcopus poteſt aliquid de ſuo examinatoribus Synodalibus conferre titulo præmij, vel ſtipendij, ſeu ſuſtentationis.

84 Examinatores Synodales peracto examine debent eos renuntiare Epiſcopo, quos idoneos reperirent, non tamen tenentur explicitè referre ſingulas qualitates eorum, qui ſunt examinati.

85 Examinatores etiam extraiudicialiter poſſunt informari de qualitatibus concurrentium.

86 Examinatores vt palàm inter ſe ſua vota conferant magis expedit, deinde Notario iubeant vt in actis ſuis ſimpliciter ſcribat Titium approbatum idoneum, Seium reprobatum.

87 Vota dare debent examinatores dum ſimul congregati ſunt cum Epiſcopo, non autem ſeparatim, ſicut Epiſcopus, vbi datur locus acceſſui, debet ipſe accedere examinatoribus ſimul congregatis.

88 examinatus dicitur reprobatus, qui ſolus comparens ad ſe examinandum coram tribus examinatoribus fuit ab vno approbatus, cæteris reprobantibus.

89 Epiſcopus poteſt gratificari data in approbatis paritate.

90 Idoneus quis magis ſit ex concurrentibus ad Parochialem vacantem, nunquam ſpectat ad examinatores iudicare, ſed ad Epiſcopum ſolùm.

91 Eligere ex approbatis ad Parochialem magis idoneum, ad ipſum Epiſcopum ſpectat.

92 Votum deciſiuum in concurſu non habet Epiſcopus, ſed tantùm accedere poteſt vbi vota ſunt paria, vel ſingularia.

93 Eligere ex approbatis ad Parochialem poteſt Epiſcopus extra locum examinis, & etiam abſentibus examinatoribus.

94 Electio facta de magis idoneo ad Parochialem vacantem ſignificanda eſt intra quattuor menſes, & ſi fuerint tranſmiſſi, nec peruenerit ad manus Collatoris intra dictum tempus, prouiſio deuoluitur.

95 Electio, & prouiſio in concurſu Parochialium facta de digno omiſſo digniore eſt nulla.

96 Prælati non aliter ſatisfaciunt ſuæ obligationi, quàm ſi de digniore Eccleſiæ Parochiali prouideant.

97 Eligere ad Parochialem prouidentes tenentur illum, qui maioribus iuuatur meritis.

98 Electores ſub pœna peccati mortalis digniorem, ſeu meliorem eligere tenentur.

99 Beneficia per prouiſionem liberam conferentes non tenentur eligere digniores, niſi in promptu ſint.

100 Generalis tenetur ad Prælaturas Regulares digniores eligere.

101 Beneficium ſuum renuntians in fauorem alterius non tenetur ſub peccato mortali digniorem, ſeu meliorem eligere.

102 Patronatus laicus, etiam quoad beneficia Curata non tenetur præſentare digniorem.

103 Eligere licet dignum prætermiſſo digniore in Canonicatibus, & dignitatibus, ac alijs ſimplicibus beneficijs curam animarum habentibus.

104 Prouiſio beneficij quando per concurſum, ſeu oppoſitionem facienda eſt, an teneatur quis ad reſtitutionem ſi omiſſo digniore dignum eligat? oſtenditur & num. 105.

106 Dignus offerendo in concurſu pecuniam digniori, vt deſiſtat ab oppoſitione, committit ſimoniam, & tenetur ad cedendum beneficio, & reſtituendo fructus perceptos.

107 Electio non erit ſimoniaca, nec illicita ſi quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus ne illum eligant.

108 Pecuniam offerre non eſt licitum pro electione particularis perſonæ, etiam digniſſimæ.

109 Senior idoneior iudicandus eſt reſpectu alterius iunioris cum quo concurrit.

110 Originarius idoneior iudicandus, ac præferendus eſt, ſi alter ſit extraneus.

111 Dignus de ciuitate, vel gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo.

112 Originarij ſemper præferuntur extraneis.

113 Originarij præſumuntur magis diligere patriam.

114 Doctor præfertur non Doctori.
Et Doctor vtriuſque iuris præfertur Doctori vnius tantùm. ibid.

115 Doctori, cuius vita ignoratur, præfertur minus doctus modò idoneus, cuius mores ſunt noti.

116 Beneficium nullum habēs præfertur habenti. Ad concurſum tamen admittitur habens aliam Parochialem. ibid.

117 Habi

117 *Habilior is dicitur, qui muneri, cui præficitur, est aptior.*

118 *Diues potius quàm pauper eligi debet, si Ecclesia, cui est prouidendum, sit pauper.*

119 *Sacerdos præfertur alteri aliquo inferiori Ordine insignito.*

120 *Nobilitatem maiorẽ habens præferendus est. Nobilitas triplex, remissiuè. ibid.*

121 *Dispensatione non indigens præfertur indigenti.*

122 *Idoneitas ad Ecclesiam Parochialem non solùm cõsideratur respectu scientiæ, sed etiam ætatis, morum prudentiæ, & huiusmodi.*

123 *Iudicare quis ex concurrentibus sit magis idoneus, spectat solùm ad Episcopum, non verò ad examinatores.*

124 *Parochialis vacans vbi fuerit iurispatronatus Ecclesiastici, & institutio ad Episcopum pertineat, is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit Episcopo se præsentare tenetur, vt ab eo instituatur.*

125 *Examinis per concursum forma an seruanda sit, vbi Ecclesia Parochialis sit iurispatronatus partim Ecclesiæ, partim laici? ostenditur, & num. 126.*

127 *Parochialis Ecclesiæ institutio vbi à Summo Pontifice facienda erit, quia fortè in mensibus reseruatis vacauit, ius eligendi digniorem ad solum Episcopum pertinet.*

128 *Beneficium Curatum iurispatronatus Ecclesiæ si in mensibus Sedi Apostolicæ reseruatis vacauerit, Episcopus ipse Ordinarius nulla habita ratione patronorum debet edicta concursus proponere, idoneum eligere, ac Romam mittere.*

129 *Examen per concursum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ sunt iurispatronatus laicorum, sed sufficit quòd deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœcesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur.*

130 *Examen per concursum inter ipsos præsentatos requiritur in vacatione Parochialium de iurepatronatus laicorum, vbi plures sunt præsentati, & æqualibus vocibus gaudent. Collatio Parochialis si spectet ad inferiorem, & in concursu plures æquè idonei sint denunciati, facultas eligendi magis idoneum ad Episcopum pertinet. ibid.*

131 *Iuspatronatus laicale deuolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro illa vice.*

132 *Parochialium in collatione facta iure deuoluto, an forma examinis, quæ coram inferiore requiritur, seruari debeat? ostenditur, &* num. 133.

134 *Forma Concilij Trident. circa concursum faciendum in vacatione Parochialis Ecclesiæ, est ad vnguem obseruanda, nec potest per æquipollens adimpleri.*

135 *Collatio Parochialis facta sine examine per concursum est nulla, & irrita, & præfata Parochialis eo modo collata vacat, eiúsque collatio ad Sedem Apostolicã spectat.*

136 *Vicarius Episcopi si velit subire concursum, tenetur obseruare formam Concilij Tridentini.*

137 *Examinatorum Synodalium relationem quominus executionem habeat, nulla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apostolicam impedire potest.*

138 *Appellatio quoad effectum deuolutiuum tantùm datur non solùm à relatione examinatorum Synodalium super scientia, sed etiam super idoneitate, & habilitate.*

139 *Appellare nõ potest quis ab irrationabili iudicio Ordinarij dũ fuit approbatus ab examinatoribus Synodalibus sicut & electus.*

140 *Appellatio non datur simpliciter ab electione Episcopi in concursu, nisi vbi constaret de dolo, & irrationabili eius iudicio.*

141 *Electione in concursu facta per Episcopum, interpretatio est facienda ad illius fauorem, quòd omnia considerauerit, & magis idoneum arbitrio suo elegerit.*

142 *Episcopus præsumitur instructus de vita, & moribus concurrentium ad Parochiales Ecclesias vacantes.*

143 *Irrationabilitas electionis Episcopi in concursu debet esse manifesta, vt sit locus appellationi.*

144 *Familiaritas tollit multum de præsumptione, quæ aliàs esset pro Episcopo circa agnoscendam vitam, & mores concurrentium ad Parochiales.*

145 *Appellatio à mala electione, siue irrationabili iudicio Episcopi admittitur solùm ad effectum deuolutiuum, non autem suspensiuum, nisi appellaretur à sententia Metropolitani, seu alterius iudicis appellationis reuocatoria electionis priùs factæ, seu facto concursu appellaretur inter præsentatos, vel patronos laicos, vt d.n.* 134.

146 *Appellatio datur ad effectum deuolutiuum, & suspensiuum quando appellatur à sententia Metropolitani, seu alterius iudicis reuocatoriæ electionis priùs facta ab Ordinario in concursu ad Parochiales.*

147 *Concursu facto quando appellatur inter præsentatos, vel patronos laicos super pertinentia iurispatronatus, possessio per appellationem suspenditur.*

148 *Reiectus in concursu Parochialis potest prouocare praelectum ad nouum examen coram iudice appellationis, etiam antequam doceat de irrationabili iudicio Episcopi.*

149 *Reiectis, vbi illi in concursu Parochialis Ecclesiæ appellant à mala electione, dandus est nouus concursus in Vrbe, vbi debet vocari praelectus ab Episcopo.*

150 *Prouisio, & collatio Parochialium intra quod tempus perfecto examine sit facienda ostenditur.*

151 *Ecclesia in titulum est conferenda, & inter duos non est diuidenda.*

152 *Clericus per Monachorum consilium est instituendus in Ecclesiis quæ subsunt Monachis.*

153 *Portio congrua Vicarijs qualiter assignanda?* & num. 154.

1 DE electione tam Parochorum, quàm aliorum Rectorum sacris Canonibus est cõstitutum, vt ad Parochialem Ecclesiam, & curam animarum habendam persona idonea eligatur, & quæ in loco residere, & per se ipsam curam exercere valeat, vt colligitur ex *cap. in Parochia*, 16. *q.* 1. & ex *cap. cùm in cunctis, de elect.* & ex *cap. licèt canon, eodem tit. in 6.* & ex *cap. eam te decet, de ætate, & qualit.* & ex *cap. quia nonnulli, de Cleric. non resid.* & ex *cap. graue gerimus, de præbend.* Concil Tri-
2 dent. *sess. 7. de reformat. cap.* 3. † Idonea autem persona in hac materia dicetur prædita morum grauitate, ætatis maturitate, & literarum scientia, vt probatur ex *d. c. cùm in cunctis, §. inferiora*, Rebuff. *in praxi, tit. forma Vicar. n.* 87. *& in tit. requisita ad collationem, n.* 23. *verb. idoneus.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 4. *q.* 11. *n.* 11.

3 Primò, morum grauitas, seu probitas requiritur in eo, qui ad huiusmodi beneficium eligi desiderat, *d. cùm in cunctis*, ibi, *grauitas morum.* Selu. *de benefic. p.* 3. *q.* 5. *num.* 35. Cosm. *in pragm. sanct. tit. de elect. cap. sicut, § deinde, verb. moribus. pag.* 69. *verso.* Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 26. *à n.* 34. Flamin. Paris. *d. q.* 11. *n.* 15. *&* 16. Filliuc. *in q. mor. tom.* 3. *tract.* 41. *c.* 5. *n.* 40. Machad. *en su perfetto Confessor y Cura de Almos lib.* 4. *q.* 2. *tr.* 2. *docum.* 3.
4 † quæ ex animi virtute nascitur, *c. fin.* 41. *dist.* Nauar. *in cap. si quando, de rescript. except.* 11. *n.* 2. *vers. nam grauitas*, & ab inculpata vita proficiscitur, idem Nauar. *except.* 15. *vers. octauum est. Non debet*, dicit Gregor. *lib.* 34. *Moral. c.* 30. *hominum ducatum suscipere, qui nescit homines benè viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur, vt aliorum culpas corrigat, quod resecare debuit, ipse committat.* & p. 1. Pastor. cap. 3. *Sit rector operatione præcipuus, vt vita viam subditis viuendo denunciet, & grex, qui Pastoris vocem, moresque sequitur, per exempla melius, quàm per verba gradiatur. Qui enim loci sui necessitate compellitur summa dicere, hac eadem necessitate compellitur summa monstrare. Illa vox namque libentius auditorum corda penetrat, quàm dicentis vita commendat, quia dum quod loquendo imperat, ostendendo adiuuat vt fiat.* Et. cap 10. *Talis ad regimen quisque debet venire, qui ita se imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, insinuet, vt inter eos non habeat quòd*
5 *saltem de transactis mens erubescat.* † Omnis enim constitutus in crimine mortali, vt inimicus est Christi, *cap. tolle, cap. fin. de pænit dist.* 2. ita indignus est stipendiis de illius patrimonio sumendis. S. Thom. 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. communiter receptus ex Nauar. *d. except.* 15. *vers. omnis*; nam bona Ecclesiastica sunt Christi patrimonium, *cap. cùm ex eo, de elect. lib.* 6. Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 1. cum aliis adductis per Ioan. Valer. *de diff. inter vtrumque forum, verb. munera, differ.* 1. *num.* 5.

Secundò, ætatis maturitas, quæ scilicet 25. 6
annum attigerit, *d. §. inferiora, d. cap. licèt canon.* Nauar. *in man. c.* 25. *n.* 116. Mexi. *in tract. tassæ panis, conclus.* 6. *n.* 18. vbi subdit quòd recipiens beneficium Curatum ante 25. annum, cùm talis à Iure sit incapax, tenetur beneficium renuntiare, & in conscientia cogitur fructus restituere, Hojed. *de incompat. benefic. p.* 1. *cap.* 24. *n.* 5. *&* 19. Emman. Sà *verb. beneficium* 9. Flamin. Paris. *d. q.* 11. *n.* 14. *& lib.* 4. *q.* 9. *num.* 14. *& seq.* Gutier. *d. c.* 26. *n.* 3. Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *c.* 4. *n.* 41. Filliuc. *d. tract.* 41 *c.* 5. *n.* 29. Mastobr. *in praxi habendi concursum, requis.* 10. *dub.* 11. *n.* 27. & citati à Cened. *ad Decretum, collect.* 30. *num.* 1. Et procedit in Dignitate, cui subest animarum cura, vt censuit *S. Congr. Concilij, sub die 4. Decembris* 1627. cuius memini *in collect. Bullarij, verb. ætas, pen.* Qui quidem 25. anni non requiruntur completi, sed incœpti sufficiunt, vt satis deducitur *ex d. §. inferiora*, ibi, *attigerit, & ex d. cap. licèt canon*, & aduertunt omnes superiùs citati, & expressiùs Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 116. Homobon. de Bonis *de humana vitæ statibus, part.* 1. *c.* 22. Aloys. *Ric. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.* 4. *decis.* 281. *&*
decis. 349. † Hoc tamen limitatur in habenti- 7
bus Parochiales vnitas, qui non adstringuntur præfatam ætatem attingere, sed illis sufficit in ea constitutos esse, quam requirit beneficium, cui Parochialis accessoriè reperitur vnita, prout *à sacra Congr.* decisum referunt Galler. *in Margarita casuum conscientiæ, verb. Canonicus,* 5. *& verb. Parochus.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 9. *num.* 4. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 512. *in* 2. *edit.* Nicol. Garc. *de benefic. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 26.

Episcopus dispensare non potest, vt quis 8
ante 25. annum incœptum Parochialem Ecclesiam valeat obtinere; cùm enim constet hanc ætatem in huiusmodi beneficiis requiri ex generali Concilij Lateranensis constitutione, de quo *in d. §. inferiora*, & Lugdunensis *in d. c. licèt canon*, & nullus dubitet contra generalis Concilij decreta Episcopum dispensare non posse, ex plenè per me adductis *de offic. & potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 33. *n.* 35. sequitur in huiusmodi ætate illum dispensare minimè posse; & ideò sic docent Imol. *in Clem.* 1 *n.* 34. *de statu Monach.* Corras. *de Sacerd. p.* 3. *c.* 3. *n.* 2. Troti. *de vero, & perfecto Clerico, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 2. Selu. *de benefic. p.* 2. *q.* 3. *n.* 32. Petr. Gregor. *rei benefic. cap* 37.

9 *cap.37.num.*5. Non obstat text.† *in c.2.iuncta gloss.verb.Ecclesias, & vlt.de atate,& qualit.*quia ex eo non colligitur posse Episcopum dispensare, imò eius factum non approbat Pontifex, sed potiùs reprehendit, patet ibi, *Episcopum super his corripias*, & ibi, *eidem Episcopo prohibeas ne de catero Ecclesias*,&c. Si adhuc quis curiosè quærat, quare Pontifex non iubeat pueros amouere, sed remotis laicis iubeat committere administrationes idoneis Clericis, donec pueri veniant ad ætatem legitimam, respondebimus olim Iure Decretalium validas fuisse collationes, & prouisiones beneficiorum ante ætatem legitimam, nullitatisque pœnam præscriptam fuisse Iure nouo Sexti *per d. cap. licèt canon.* atque ita text. *in d.c.2.* concludit valuisse collationem, non potuisse tamen Episcopum licitè facere, & dispensare; confirmat ùtque ex vltimis verbis *cap.3.* immediatè sequentib. ibi, *quod nisi feceris, irritabimus*; à Papa igitur oportet hanc petere dispensationem, vt norant præcitati, quibus addo Nauar. *in man.cap.25. num.* 116. explicat latè ad praxim Rebuff. *in praxi, tit. de dispensat. ratione atatis, in principio.* An autem sic dispensatus ratione ætatis habeat liberam administrationem rerum ad beneficium pertinentium per se, & sine curatore? Vide text. *in c. vlt. de iudic. in* 6. vbi latè Ludouic. Gomez *num.9 & 26.* Octauian. *lib.3. de decretis, tit.*8. *num.*28.

10 Tertiò literarum scientia, vt *in d. c. cùm in cunctis*, ibi, *& literarum scientia commèdabilis demonstretur*, Flamin. *d.q.*11. *à n.*17. veluti quæ ad fidem, morésque pertineat, & salutarem doctrinam tradendam satis sit; quinimo humanarum legum cognitio non procul ab illis, qui ad Parochiales desiderant promoueri, esse debet, non ea quidem ratione, vt cunctas legales difficultates scite cogantur, ad ea, quę populus credere, & obseruare debet ex lege, vt inquit S.Thom. *in supplem.p.3.q.36.art.2.vers.ad primum.* vel sufficit si tanta sit, qua plebem sibi commissam pascere valeant salutaribus verbis, atque exemplis, quod omnibus necessarium est ad salutem, eos admonendo breuibus quidem, & dilucidis verbis, de vitiis, quæ declinare, vitareque, ac virtutibus, quas sectari eos oportet, vt æternam euadant pœnam, atque cœlestem gloriã adipiscantur: ita Concil. Trid. *sess.5 de reform. cap.2.* quæ clariùs explicat Sot. *in 4.dist. 25 art. 4. conclus.3. vers. & per hoc*, idque his explicat verbis: *Qui verò Parochia in Pastorem praficitur, vt idoneus habeatur, ea scire debet, qua plebi sunt cognitu necessaria, nempe illa, qua sint de necessitate salutis, vt videlicet docere suos subditos, sciat Fidei articulos, & Decalogum, atque ordinaria peccata, qua ei per confessionem deteguntur, vtque pœnitentibus salutaria consilia prastare valeat*; præsertim verò cum sancto Thom. *in 4. dist.17. in 2. scripto*, credo tam debere esse in eo scientiam, qua distinguere noscat peccatum, & non peccatum; atque inter mortale, & veniale. Quinimò & sacris literis præditus esse debet, cùm eius sit peculiare munus prædicare, iuxta Concil. Trid. *sess.24. de reform. c.4.* quod propterea sanciuit *ead. sess. cap.18.* vt Ecclesiæ omnes Parochiales nonnisi ab Episcopo, & præuio examine per concursum præpositis edictis conferantur, vt *infrà* declarabimus. Nec post electionẽ factam, & collatam sibi Parochialem existimet Parochus, siue Rector se non ampliùs de doctrina, & literatura rationem redditurum, quia *sacra Congreg. Concilij in vna Placentina, sub die 6. Augusti* 1628. censuit liberum esse Episcopis, tam in visitatione, quàm extrà iterum examinare super doctrina, & literatura Parochos approbatos ab antecessore tempore prouisionis Parochialium, nec non superueniente rationabili causa, & suspicione ignorantiæ posse examinate ad affectum *c. 6. sess.21. de reform.*

Purtò Innocent. III. *in Concil. generali*, de quo *in cap. cùm sit, de atate, & qualit.* hae de re statuit, sic dicens: *Cùm sit ars artium, regimen animarum, districtè pracipimus, vt Episcopi promouendos in Sacerdotes diligenter instruant, & informent, vel per seipsos, vel per alios idoneos viros super diuinis Officijs, ecclesiasticisque Sacramentis qualiter ea ritè valeant celebrare. Sanctius enim est*, inquit, *paucos bonos, quàm multos malos habere ministros, quia si cacus cacus ducit, ambo in foueam dilabuntur.*† Via enim tantò est pretiosior, quantò periculosior, propter quod non omnis Sacerdos est ad curam animarum idoneus, Vitalin. *in Clem.1.n.30.& 32. de prabend.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.6.n.9.* Quare Bonifacius VIII. *in cap. cùm in illis, de prabendis, lib.6.* declarauit mandatum de prouidendo alicui de beneficio, aut ecclesiastica Dignitate, Curata beneficia non includere, nisi de animarum cura expressa mentio habeatur, *Cùm in illis*, inquit, *quibus Curata beneficia committuntur, maior, quàm in ijs, qui ad alia promouentur, idoneitas requiratur*, ex quo ita colligunt *ibi* Anch. *num.*3. Domin. & Franch. *num.*4. Abb. *in c. vlt. n.3. de prabend. & in cap. postulasti, n.2.* vbi Dec. *n. 6. de rescript.* Staphilæ. *de literis gratia. tit. de modo, & forma impetr. in princ. & tit. de formis expectat. §. sexta forma, num.1. & §. nona forma, num.31.* Gig. *de pension. q.19. n.5.* Rebuff. *in praxi, tit. de dispensat. ad plura benef. num.66. & tit. tertia pars signatura, verb. qualitatum, num.* 3. 11 12

† Regulariter enim beneficiorum appellatione Parochialis Ecclesiæ, cæteraque beneficia curam animarum habentia non comprehenduntur, *d.c. cùm in illis, in princ. c. si eo tempore, de rescript. lib.6.* ibi, *cum cura, vel sine cura*, vbi gloss. *verb. cum cura*, dicit quòd nisi hoc fuisset expressum, prouideri de beneficio Curato non posset, Gig. *de pension. q.28. n.9.* Corras. *de benef* 13

*part.*1.*c.*5.*n.*4. Franc.Marc. *Delphin.decis.*525. *part.*1.Petr. Greg.*rei benef.c.*6.*n.*4. Aloys.Ricc. *in collect. decis.p.*4.*collect.*1217. Gonzal.*d.gloss.* 6.*à n.*1. cum aliis adductis per me *de appellatiua verborum vtriusque iuris signif.appell.*32.*n.*8. Vnde dispensatum ad beneficia vel ad Dignitates non posse promoueri ad Dignitates, quibus animarum cura inest, resoluit Azor.*instit. moral. part.*2.*lib.*6.*c.*3 *q.*9. *&* 10. quem refero Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi part.* 3. *alleg.* 45. *num.*13.

14 Vt autem maior adhiberetur diligentia in huiusmodi idoneis viris ad hoc regimen assumendis, statuit Tridenr. Concil.*sess.*24.*de reform. cap.*18. vt debeat Episcopus statim habita notitia vacationis cuiuscumque Parochialis Ecclesię, si Episcopus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum cõgrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur. Hæc sunt quæ Episcopus antequam deueniat ad concursum, facere debet in Parochialis Ecclesiæ vacatione, etiam si ipsa Parochialis Ecclesia reseruata sit, vel affecta generaliter, aut specialiter, ex eodem Concilio Trident. *dict.cap.* 18. Marescot. *var. resolutionum lib.* 1. *cap.* 52.*num.*2. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Parochia*, §.2.*dub.*4.*&* 10. Lxl Zech. *de Repub. Eccles.cap.* 28. *de Parocho, num.* 6.Filliuc.*tom.* 3.*tract.* 41.*num.*141.Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resolut.*351.*vers. amplia tertiò, in* 2.*edit.*vbi *in vers.amplia quartò*, post Rot. *decis.*48. *num.*1. *part.*1.*diuers.* subdit dispositionem Concilij *dict.cap.*18.procedere etiam in beneficio reseruato, vel affecto specialiter vigore Indulti, seu priuilegij in fauorem S. E. E. Cardinalium, seu Abbatum, vel Capitulorum; in beneficiis enim Curatis reseruatis Sedi Apostolicæ, & quibusuis aliis, etiam ex antiqua consuetudine Ordinarios proponere edicta concursus, & à Sede Apostolica prouisionem fieri approbato ab examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis, referunt à sacra Congregatione decisum Anast.Germon.*de Indult.Cardin.*§.*quibusuis,num.* 17. Flamin. Paris.*de resignat.benefic.lib.*10.*q.*7. *num.*12. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.gloss.*6.*n.*112. N.col. Garc. *de benefic. part.*9. *cap.*2.*num.*154. Salgad. *de protectione Regia, tom.*1.*part.*3.*cap.*9. *num.*98.

15 Verùm Parochiales huiusmodi in aliquibus casibus concursu non conferuntur, quos enumerare in præsentiarum non inutile duxi.

Primò igitur concursu non conferuntur Parochiales litigiosæ; solet enim à Sede Apostolica in Ecclesiis litigiosis subrogari alius gratiosè absque concursu, & vt plurimum collitigans. Ita Gonzal.*d.gloss.*6.*num.*150. Nicol. Garc.*d.part.*9.*cap.*2.§.1.*num.*170. Aloys.Ricc. *in d.praxi fori Eccles.resol.*358. *vers.tertiò.* Massobr.*in d.praxi, prælud.*3*dub.*3.*à n.*18. Nouar. *in singul. Iuris Canon.conclus.*65 *num.*5. Ego ipse *de offic.& potest.Episcop.part.*3.*alleg.*60.*num.*37.

Secundò, Parochialis ita exigui valoris, vt examinis per concursum operam non ferret, aut nemo esset, qui se dicto examini vellet subiicere, aut ob opertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facilè grauiores rixæ, aut tumultus possent excitari, ex Concil. *d.cap.*18.*in fine*, ibi, *Si tamen adeò exigui redditus*, &c. Gonzal. *d. gloss.*6.*n.*139. *cum seqq.* Aloys.Ricc.*in praxi, resol.*358. Campan.*in diuer.iuris Canon. rubr.*5.*cap.* 3.*num.*10. Seraph. *decis.*942. *num.*10. Contrarium tamen, imò Parochialem etiam exigui valoris concursu conferendam esse decisum attestatur Gallet. *in Margarita casuum conscientiæ, verb. benefic. pag.*25.*col.*2. quem refero Ego ipse *d.alleg.*60. *num.*48. 16

Tertiò, Parochialis, quam quis acquirit per regressum, & priùs possedit, Nicol.Garc.*d.c.*2. *num.*199. Ego ipse *d.allegat.*60.*n.*34.&, me citato *in illo loco*, Massobr.*d.prælud.*3.*dub.*3.*n.*37. 17

Quartò, Parochialis vnita Dignitati, vel Canonicatui. Anast. Germon. *de Indultis Cardin.* § *quibusuis,n.*7.*&* 8. Lxl.Zech.*de Repub.c.*28. *de Parocho, num.*8. Aloys.Ricc.*in d.praxi fori Eccles. decis.*417.*in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 354.*n.*2. & latiùs *resol.*381.*in* 2.*edit.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.*5.§.7.*num.*2. Nicol. Garc.*d.cap.*2. *n.*193. Stephan. Gratian. *discept.forens.c.*273. *num.*48. Salgad. *de protectione Regia, tom.*1.*p.*3. *cap.*9.*num.*11. Rot.*decis.*323.*num.*8.*p.*2.*recent.* Nouar.*in singul.Canon.conclus.*65.*n.*4. Ego ipse *d.alleg.*60.*num.*25.*&* 26. 18

Quintò, Vicaria perpetua Parochiæ vnitæ concursu non confertur, sed solùm ad nominationem, seu præsentationem illius, cuius Dignitati, seu beneficio Parochialis est vnita, & annexa, deputandus, & instituendus est Vicarius cum Ordinarij, seu eius Vicarij præuio examine, & approbatione, vt habetur *in constit. Pij V.* super collatione Parochialium Ecclesiarum, incip. *Ad exequendum Pastoralis officij debitum, sub dat. Kalend. Nouembris* 1567. in illis verbis, ibi, *Volumus insuper, & ita mandamus quòd isti Vicarij perpetui non ad liberam Ordinariorum electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis vnitis ponuntur, cum ipsorum Ordinariorum, seu eorum Vicariorum præuio examine, & approbatione deputetur.* Ita Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.*5.§.3.*num.*53.*&* 54. Nicol. Garc.*d.cap.*2.*num.*292. Aloys.Ricc.*in d. praxi rerum fori Eccles. resol.*358.*n.*1.*vers.*8. Vgolin. *d.c.*50.§.3.*vers.*8. Filliuc.*in quæst. moral.tom.*3. *tract.*41.*cap.*4. *num.* 147. Lotter. *de re benefic. tom.*1. *lib.*2.*q.*31. *num.*21. Caualer.*decis.*595. *num.*4.*& decis.*599. *num.*1. Rot. *decis.*102.*n.*1. *part* 1.*recent. & decis.*579. *num.*4. *& decis.*710. *n.*2.*part.*2.*recent.& in Dertusen. Vicariæ* 28.*Nouembris* 19

nembris 1616. coram bon.mem.Vbaldo,& in Barchinonen.Vicaria 17. Maij 1624.coram R.P. D. Merlino, Burat.decis.214.num.1. vbi Ferenril. in annot. lit. A. & decis. 303. num. 10.& decis. 931.n.1.& 2. Vnde sacra Concilij Congreg in vna Caputaquen. sub die 23.Iunij 1629.censuit Vicarios, seu Parochos in Ecclesia exempta animarũ curam exercere intendentes priùs approbãdos,& examinandos esse ab Episcopo,iuxta dispositionẽ c.per exemptionem,de priuil. lib.6. Et eadem S. Congr. in Augustaua iurisdictionis, sub die 14. Decembris 1630. censuit Episcopum posse examinare, & approbare Vicarios Ecclesiarum Parochialium vnitarum, & dependentium à Religione Hierosolymitana,subdens Episcopum debere eosdem Vicarios, si idonei reperti fuerint, simpliciter approbare, non autem ad tempus, nec posse pro libito eosdem subiicere nouo examini; nisi superueniat rationabilis causa, & suspicio ignorantiæ ad effectum c. 6. sess. 21. de reform. vt declarauit eadem S.Congr. in vna Placentina sub die 26. Augusti 1628. Vnde prouenit vt manutenendus Episcopus non sit in quasi possessione liberè conferendi per concursum Vicariam perpetuam Capitulo vnitam cum facultate Vicarium nominandi,nulla expectata electione, vel nominatione. Posti.in tract.mandati de manutenendo obseruat. 45.num. 36. & post tractatum Ror.decis.186. num.3.

Verùm si nondum exercitium,sed cura totalis, & habitualis in Vicarium transferatur, tunc eius Vicaria concursu est conferenda.Ita Lotter.d.q.31.num.22. Rot decis. 579.& 710. part. 2.recent.cuius memini Ego ipse d.alleg.60. num.32. Burat.d.decis.214.num.2.Præsumitur autem totalis cura in Vicarium trãslata quando certa portio, seu congrua assignatur Rectori Ecclesiæ,cæteris fructibus remanentibus penes Vicarium,sicut per contrariùm vbi certa portio, seu congrua assignatur Vicario, cura beneficij vniti dicitur translata in Rectorem Ecclesiæ, cui fit vnio, & solùm nudum exercitium remanet penes Vicarium. Rebuff. de congrua portione,n. 117. Caputaq.decis.339. n.2.vers. ratio est,p.3. Caualer.d.decis.595.n.2. Rot.in d. Dertusen.Vicariæ, coram bon. memor Vbaldo, & in d. Barchinon. Vicariæ, coram R. P D.Merlino. Burat.d.decis. 214.num.4. vbi Ferentill. in annot. lit. B.

20 Sextò Parochialis subiecta, seu annexa Monasterio, vel de eius mensa,quando Monasterium nominat Rectorem, & Episcopus confirmat,concursu non confertur.Rot.decis.102. part.1.recent. Ego ipse d.alleg.60.num.31.Quando autem dicatur beneficium de mensa Monasterij? vide Rot.decis.204.part.2.recent.

21 Septimò, Parochialis, seu beneficium Regulare, quod Regularibus conferri consueuit, vt per Piasec. in praxi Episcop. part. 2.c.5. n.18. vers. hoc decretum. Gonzal. d.gloss. 6. num.162. Nicol. Garc.d.cap.2.num.197. Vgolin.de offic. & potest. Episcopi,c.50.§.3.vers.4. Aloys.Ricc. in d.praxi fori Eccles. decis.421. in 1. edit.aliàs resol.358.num.1.in 2. edit. Massobr.d.pralud.3. dub.3.num. 34. Filliuc.dict. tract.31.c.4.n.145. Rot.decis.326.num.6.part.2.recent.quos refero Ego ipse d.allegat.60. n.33.me citato in illo loco Solorzan.de iure Indiarum tom. 2. lib.3.c.17. num.20.

22 Octauò, Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commendari Regularibus. Nicol. Garc. d.cap.2.num. 199. Ego ipse d.allegat.60.num.34. Solorzan.d.c.17. n.21

23 Nonò. Parochialium Ecclesiarum in permutationibus non fit concursus.Flamin.Paris. de resign. benefic. lib.8.quast.9.num.95. Vgolin. d.cap.50.§.3.vers.7.Nicol Garc.d.part.9.cap.2. num. 165. Less. de Iustit. lib. 2.cap.34.dub.16. Aloys. Ricc. in d. praxi fori Eccles. decis. 419. in 1.edit.aliàs resol.356.in 2. edit. Filliuc. d. tract. 41.de benefic.c.4.num.137. Ego ipse d.alleg.60. num. 23.

24 Decimò. Parochia resignata ad fauorem in manibus Papæ concursu non confertur Ita Flamin. Paris. de resignat.benef.lib.1.q.7.num.7. Gutier. Canon. lib. 2.cap. 11.num.11. Zerol. in praxi Episcop.p.1.verb.Parochia,§.2.dub. 5.&6. Marescot.variar.resol.lib.1.cap. 52.n.6. Prosper de Augùstino in addit. ad Quarant. in summa Bullarij, verb.benefic.Paroch.collat.quast. 3.vers.3. Vgolin.d.cap. 50.§.3.vers.2. Less.d.lib.2.c. 34. num.84. Aloys.Riec.in d.praxi fori Eccles.decis. 416.in 1.edit. aliàs resolut.353. & resolut.351. vers.amplia quintò. Massobr.in sua praxi habendi concursum requisit.13. dub.3. Ego ipse d.allegat.60. num.21. Gonzal. dict.gloss.6.num.121. cum sequentibus, vbi subdit quòd resignatarius prouisus à Papa,vel mandatum de prouidendo in forma dignum obtinens, dumtaxat examinare debet absque concursu, & approbari si idoneus repertus fuerit ad curam animarum, siue resignatarius sit præsens in Curia, siue absens in partibus.

25 Vndecimò, Parochiales vacantes in Curia, seu apud Sedem,siue per obitũ,aut simplicem resignationem, vel dimissionem ex vi decreti de dimittendo primum incompatibile, prouideri solent in Dataria sine concursu, & sufficit quòd prouisus examinetur super sufficientia. Gonzal. d. gloss. 6.num.15. Nicol. Garc. d. part.9 cap.2.num.153: Piasec.d.part.2.cap.5. num. 17.vers.de Curatis. Massobr.d. pralud.3. dub.3. num.45.

26 Duodecimò, Cura animarum, quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos,vel hebdomadarios, concursu non confertur, vt per Prosp. de August.dict.quæst.3. vers.quorum primus est. Flamin. Paris. d.lib.8.q.9. num.94. Vgolin. d.cap.50.§.3. in fine. Gonzal. d.gloss.6. n.158. Aloys. Ricc.in d.praxi resol.358.vers.4.

& in decis.Curia Archiep. Neapol.decis. 307. *n.*1. *part.*4. quos refero Ego ipse *d. allegat.*60.*n.*30.

27 Decimotertiò. Dignitas habens curam animarum in Ecclesiis Collegiatis concursu non confertur,nec in illa examen est necessarium, quale requiritur in Parochialibus. Ita Piasec. *dict. part.*2. *cap.*5. *num.* 18. *in fine.* Gallet. *in d. Margarita verb. beneficium, pag.* 24. *& verb. Canonicus vlt.*Gonzal. *d.gloss.*6. *num.* 162. Nicol. Garc.*d.part.*9.*cap.*2.*num.* 195. Massobr. *d.pralud.* 3. *dub.*3. *à num.* 38. Ego ipse *d. allegat.* 60. *num* 28.*&* 29.& fuit dictum *in Cremonen. Prapositura* 25. *Februarij* 1622.coram *bon. mem. Vbaldo*, vbi etiam habetur hoc procedere in dignitatibus Ecclesiarum Collegiatarum actu, non autem habitu tantùm, vt *in Tudertina Prioratus* 17. *Nouembris* 1589.coram *bon mem. Orano*, vbi dicitur, quòd hoc casu attenditur actus, non verò habitus, per gloss. notabilem *in c.licèt canon, de elect. lib.*6. precipuè quando Ecclesia amisit Collegialitatẽ auctoritate Superioris,iuxta notata per gloss.*in cap. statutum, in vers. Collegialitatis, eod. tit. de elect. in* 6. vbi

28 quòd † si Collegium esse desinat per mortem Canonicorum, debent substitui alij, & quòd ius Collegij remanet etiam in vno,donec fuerit auctoritate Superioris destructum. Barbat. *cons.*74.*num.* 1. *& seq. inter consil. Alexand. lib.* 4. & ipse Alex.ei subscribens, *cons. seq. n.* 34. in quibus terminis loquitur dicta decisio *Tudertina Prioratus*, eo quòd ibi præsupponitur, quòd prioratus, de quo agebatur, mutasset statum, & quòd in Bullis Pontificum enunciaretur nõConuentualis,& sic quòd desierat esse Conuentualis auctoritate Summi Pontificis; secus autem si Ecclesia non amisit Collegialitatem auctoritate Pontificis; quia tunc sufficit habitus tantùm ad hoc,vt Dignitas habens curam animarum in ea existens,non conferatur per concursum,ex adductis per Franc. *dict.cap.licèt canon,num.* 2.*vers. quoad difficultatem*, & *ibi* Archidiac.*sub num.*2.*de elect. lib.*6. Mandos.*in reg.* 3.*Cancel.quast.*3.*sub num.*3. vbi

29 quòd†sub reseruatione Prioratuum Conuentualium censentur comprehensi etiam illi Prioratus,qui nullos Monachos habent, & sic sunt Prioratus habitu tantùm.

30 Ciuitas Sipontina caretEcclesiis Parochialibus, sed Dignitates, & duodecim Canonici habent eum præbendis annexam curam animarum, & vnusquisque præter Archidiaconum, qui supplet defectum mortuorum, vel absentium, habet Parochialem certis finibus distinctam,& limitatam; quo casu dubitatum fuit *in sacra Congreg. Concilij*, an huiusmodi Dignitates, & Canonicatus pro tempore vacantes sint conferendi præuio concursu,iuxta præscriptum S. Concilij Trident. & constitutionis fel.record. Pij V. & consequenter an in illis obtinendis requiratur ætas ad Parochiales Ecclesias obtinendas requisita, adeò vt collationes aliter factæ fuerint nullæ cum possessionibus inde sequutis, absque eo quòd prouisis aliquod ius fuerit acquisitum? *Sacra Congreg. Concilij, sub die* 17. *Augusti* 1630. censuit *non requiri examen per concursum, atatem verò esse necessariam.*

In aliis Parochialibus,præter istas exceptuatas, habita notitia vacationis Ecclesiæ, deputat Episcopus Vacario cum congrua, & potest in huiusmodi Vicarios deputare alios viciniores Parochos, vel alios etiam hebdomadarios, aut diurnos, nec cessatio congruæ facit cessare obligationem deputationis Vicarij, vt post Nicol.Garc.*part.*2.*cap.* 2.*num.*13.tradit Massobr. *in sua praxi, requis.*1. *dub.*1.*& dub.*2. resoluit Vicarium cum congrua esse constituendum in qualibet Parochiali vacante, siue de iure, siue de facto tantùm, & siue per simplicem resignationem,vel priuationem vacet, & *dub.*12. tenet † Vicarium deputandum cum congrua,dummodò aliàs sit idoneus, non esse necessariò examinandum. 31 32

Deputatio Vicarij huiusmodi donec prouideatur de Rectore, spectat semper ad Episcopum,in cuius Diœcesi Parochialis est,sicut refert decisum Armendar. *in addit.ad recopil. legum Nauarra,lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Episcop num.*86. ac proinde † inferiores, qui non habent iurisdictionem, quasi Episcopalem cum facultate congregandi Synodum, talem Vicarium constituere non poterunt,vt per Franc.Leo.*in thesaur.fori Eccles.part.*2.*c.*18.*num.*52.Nicol.Garc. *d.cap.*2.*num.*8. Massobr.*d.requis.*1.*dub.*8.*&*11. metipsum *d.alleg.*60.*n.*3.*&*4. Et quia Concil. Trident. *d.cap.*18. disponit cum particula *statim*, credo Episcopum posse differre constitutionem huiusmodi Vicarij vsque ad tres dies à die notitiæ vacationis, non autem vlteriùs, vt benè resoluit Massobr. *d.requis.*1.*dub.*13. 33 34

Congrua portio huiusmodi Vicario assignanda,est arbitraria Episcopo, pensata qualitate personæ, beneficij, & loci, prout referunt decisum Nicol. Garc.*d.cap.*2. *num.*15 & Massobr.*d.requis.*1.*dub.*25.& quòd posit esse duorum aureorum singulis mensibus,dicunt Callet. *in Margarita casuum conscientia, verb. Vicarius*, 8.& Campan.*in diuers. Iuris Canon. rub.*7. *cap.*6.*num.*116.*in fine.* 35

Vicarius, vt suprà, semel constitutus cum congrua,non potest remoueri sine causa, quia Episcopus non retractat, quod semel exequutus est pro executione Concilij, vt per Massobr. *d. requis.* 1. *dub.* 16. vbi *dub.*27. resoluit quòd si Vicarius constitutus cum congrua subeat examen, & eligatur tanquam magis idoneus, debet se retrahere à prosequutione exercitij curæ, & administratione bonorum, alioquin incurrere pœnam *c.auaritia, de elect. lib.*6. 36

Potrò

37 Porrò Episcopus intra decem dies, vel aliud tempus ab eo præscribendum idoneos aliquot Clericos ad regendam Ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet; liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos nouerint eorum nomina deferre, vt possit postea de cuiuslibet ætate, moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio, & si Episcopo, aut Synodo Prouinciali pro regionis more videbitur magis expedire per edictum, etiam publicum vocentur, qui volent examinari, vt statuit Concil. *d. cap.* 18. sub cuius dispositione loquente de Episcopo, comprehenditur Abbas, qui habet ordinariam iurisdictionem, sicut resoluit Flores de Mena *var. lib.* 3. *quæst.* 24. *num.* 21. item & Cummendatarius Abbatiæ habentis iura Episcopalia, si habeat ius congregandi Synodum, & eligendi examinatores synodales.

38 Aloys. Ricc. *in d. praxi, resol.* 361. *in fine.* † Cæteros autem inferiores, qui non habent iurisdictionem quasi Episcopalem, ac ius congregandi Synodum, etiamsi habeant ius conferendi, *sub dicti cap.* 18. dispositione minimè comprehendi resoluunt Læl. Zech. *de Republ. Eccles. cap.* 28. *de Parocho, n.* 6. Anastas. Germon. *de Indult. Cardin.* §. *quibusuis, ad finem.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 8 *q.* 9. *num.* 96. Aloys. Ricc. *in d. praxi, decis.* 424. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 361. *in* 2. *edit.* & nouissimè *p.* 4. *resol.* 75. Massobr. *d. requis.* 1. *dub.* 8. 11. *&* 21. *& requis.* 2. *dub.* 4. Vnde *sacra Congregatio Concily, sub die* 2. *Decembris* 1628. censuit, †

39 *Episcopum Forosempronien. vti viciniorem manutenendum esse in sua quasi possessione concursus instituendi in vacationibus Ecclesiarum Parochialium della Ranignana, iuris praeligendi magis idoneos ex approbatis in eisdem concursibus, donec Abbas Classen. legitimè probauerit habere ius congregandi Synodū, aliásque coëgisse, & in ea examinatores ad præscriptum sacri Concily Trid. cap.* 18. *sess.* 24 *deputasse.* Hinc eadem *S. Congr. in causa castri Durantes, sub die vltima Aprilis* 1611. declarauit *quòd concursum instituere, & examinare prouidendos ad Parochiales existentes intra fines Abbatiæ nullius diœcesis, spectat ad Episcopum, intra cuius fines existit Abbas, iuxta cap.* 1. *sess.* 13. *& si id non constet, ad viciniorem, vt addidit Pius V. tantùm limitando, nisi qui Prælatus est nullius, habeat ius congregandi Synodum, quia tunc posset in ea deputare examinatores Synodales, prout Concilium requirit. Et in nullius terra Vastalle Parmen. diœcesis,* 17. *Augusti* 1630 concessit, *vt si pro concursu, qui in vacationibus Parochialium fieri solet coram Episcopo viciniori, occasione pestis ciuitas illius sit bannita, & aditus præclusus ad eundem Ordinarium viciniorem, facultas daretur inferiori prorogandi tempus concurrentium, & quòd interim prouideretur de œconomis, & Vicariis idoneis.*

Intra decem verò dies edictum est proponendum. Massobr. *requis.* 2. *dub.* 6. & totidem remanere debet affixum ad valuas Ecclesiæ. 40 Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Parochia,* quem refero Ego ipse *d. alleg.* 60. *num.* 45. licèt minimè *ibidē* legatur secundùm Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 42. *&* 43. Massobr. *d. requis.* 2. *dub* 7. Quicquid dicat Zerol. *d. verb. Parochia,* §. 2. *dub.* 2. Sed inueni *sacram Congr. Concily in vna Tiburtina, sub die* 28. *Aprilis* 1629. censuisse *eueniente vocatione Ecclesiæ Parochialis posse Episcopum intra quatuor, vel sex menses respectiuè à die vacationis apponere edictum pro concursu dictæ Parochialis;* at non potest apponi cum maiori termino viginti dierum, ex Constit. Pij V. incipien. *In conferendis, sub dat. Romæ,* 15. *Kal. Aprilis* 1566. Zerol. *d. verb. Parochia,* §. 2. *dub.* 3. Aloys. Ricc. *d. resol.* 364. *num.* 2. Læl. Zech. *d. cap.* 28. *de Parocho, sub num.* 6. Nicol. Garc. *d. p.* 9. *cap.* 2. *num.* 46. *&* 47. Massobr. *d. requis.* 2. *dub.* 8. Salgado *d. c.* 9. *num.* 53. *&* 57. Nam licèt sit arbitrarium Episcopo tempus, quo debet esse affixum edictum, non debet tamen excedere viginti dies. Nicol. Garc. *d. c.* 2. *num.* 50. Massob. *d. requis.* 2. *dub.* 9. Et si ante lapsum termini examen, & concursus fiat, erit nullus, ex Nicol. Garc. *d. p.* 9. *cap.* 2. *num.* 316. *cum seqq.* Salgado *d. cap.* 9. *n.* 64. censuit *S. Congreg. Concily in Potentin.* 4. *May* 1619. Et quòd concursus terminum non tenetur prorogare Episcopus, sed quod bene facit prorogando, censuit ead. *S. Congr. sub die* 17. *Marty* 1619.

Edictum huiusmodi apponi debet ab Ordinario loci, vbi existit beneficium, & ibidem examen est peragendum, etiamsi beneficium ab Ordinario alterius Diœcesis sit conferendum. Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.* 8. *cap.* 9. *n.* 102. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 10. *n.* 31. Nouar. *in singul. Canonic. conclus.* 82. *num.* 2. Ego ipse *d. alleg.* 60. *n.* 44. In quo edicto apponenda est dies præpositi concursus. Seraph. *decis.* 1148. Massobr. *d. requis.* 2. *dub.* 10. † An autem sit de substantia, & forma concursus Parochialium huiusmodi edictum apponi? Affirmant Læl. Zech. *de Republic. Eccles. cap.* 28. *de Parocho, n.* 6. Aloys. Ricc. *in d. praxi, resol.* 364. Zerol. *d. verb. Parochia,* §. *dub.* 2. Nouar. *d. conclus.* 82. *num.* 1. Ego ipse *d. alleg.* 60. *num.* 43. & me citato in illo loco Massob. *d. requis.* 2. *dub.* 3. vbi intelligit quando Concilium Prouinciale hoc statuit. 41 42

Contra Nauar. *cons.* 4. *de praben.* Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 38. & Salgad. *d. cap.* 9. *num.* 50. existimantes collationem nullam non reddi ex omissione edicti.

Termino autem decem, vel ad summum viginti dierum elapso, nullus est admittendus ad examen, nisi qui descripti fuerint ex Concil. Trident. *d. cap.* 18. *vers. transacto constituto tempore.* 43

tempore, Seraphin. *decis.* 148. *n.* 4. Aloys. Ricc. *d. resol.* 364. *num.* 2. Nouar. *d. conclus.* 82. *num.* 4.
44 † Re tamen integra post terminum edicti potest oppositor admitti, etiam alio reclamante, secundùm Mattescot. *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 52. *num.* 59. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. §. 1. *num.* 115. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 209. Massobr. *in sua praxi, requis.* 3. *dub.* 2. & alios, quos refero Ego ipse *d. alleg.* 60. *num.* 46. de quo est bona Rotæ decisiò *in vna Firmana Parochialis* 6. *Martij* 1592. coram Cardin. *Pamphilio sen.* quæ sic cantat. *Domini cum præsupposito quòd D. Fabius comparuerit in loco examinis re adhuc integra, de quo erit particulariter agendum, resoluerunt ipsum debuisse admitti ad concursum, non obstante quòd comparuerit post decem dies præfixos in edicto se opponere volentibus, quia stante legitimo impedimento absentiæ, ex quo de tempore vacationis Parochialis, & edicti publicati morabatur in Romana Curia, vnde statim habita notitia profectus fuit ad locum examinis, subintrat communis Doctorum conclusio, quòd comparens post terminum, etiam peremptorium, est admittendus quando res est integra, & habuit iustam causam excusationis, vel ratione ignorantiæ, vel absentiæ, seu alterius impedimenti*, gloss. *in cap. cùm in tua*, quam ibi sequuntur Innocent. *post princ. vers. quid si ante.* Host. *num.* 6. *vers. quid si lapsum est tempus.* Ioan. Andr. *num.* 14. Card. *sub num.* 8. Henric. Boic. *num.* 2. Abb. *sub num.* 10. *& seq.* qui loquuntur etiam in termino præfixo à lege, & ibi cæteri scribentes, *qui matrim. accusare possint*, gloss. *in cap. fin. in verb. peremptorio*, & *ibi* Ioan. Andr. *num.* 7. & Gemin. *num.* 18. *in fin. de elect. in* 6. late Lambertin. qui alios citat, *de iurepatron.* 2. *part.* 2. *lib.* 6. *quæst. princ. art.* 16. *n.* 2. *in fine*, *cum seq.* vbi respondet *ad cons.* 3. *Oldrad. num.* 7. cum aliis in contrarium allegatis, quòd procedunt cessante impedimento, vel iusta causa non comparendi infra terminum præfixum. *Neque obstat quòd Concil. Trident.* sess. 24. cap. 18. *mandat transacto constituto tempore edicti examinari omnes, qui descripti fuerint, quasi velit post dictum tempus non posse alios admitti, ex reg. quod permissum ad tempus, censetur probitum post tempus*, ad l. statuliberum, §. Stichum, ff. de legat. cum simil. *Quia Concilium non prohibet admitti comparentem post terminum re integra, quando fuit legitimè impeditus, & maximè quia vbi concurrit æquitas etiam post tempus, re tamen integra, quis admittitur quando non est effectum deterius ius illius, cuius causa tempus fuit limitatum*, *Ias. post Aretin. & Alex.* in l. si ita quis, num. 6. ff. de vulg. & pupill. *prout in hoc casu, vbi æquitas suggerit quòd plures, quàm fieri possit, admittantur ad concursum, ex hoc non differatur in longius prouisio ipsius Ecclesiæ, cuius fauore, vt ei celerius de Pastore prouideatur, ille terminus fuit præfixus.* Hactenus decisio; quæ benè dicit suam procedere resolutionem, quando comparens post terminum re integra fuit legitimè impeditus; & ideò proposito dubio *in sacra Congreg. Concilij*, † vtrùm 45
si quis non descriptus in tempore concursui præfixo comparuerit legitimo impedimento cessante, itaut potuerit nomen suum infra præscriptum terminum deferre, & elapso termino examine nondum facto, seu re integra, petat se ad concursum admitti, sitne audiendus? Eadem *sacra Congr. sub die* 7. *Iuly* 1625. *censuit non esse audiendum.*

Examen statim elapso termino edicti potest 46
per Episcopum inchoari, sed non potest eadem die claudi, vbi plures fuerunt descripti, quia sunt expectandi, vel vocandi, alioquin vitiabitur concursus, si ex pluribus descriptis vnus, aut non omnes examinentur, & eis non expectatis claudatur concursus. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *à num.* 33. Seraph. *decis.* 148. *n.* 5. Massobr. *d. requis.* 3. *dub.* 10. & cùm *in d. c.* 18. *Concily Trident.* dicatur † quòd omnes, qui descri- 47
pti fuerint, examinentur, non poterit Episcopus statuere, seu limitare certum numerum personarum ad concurrendum in concursu Parochialium, vt resoluit Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 31. *part.* 4. † nec po- 48
test prohibere Curatis ne accedant ad concursum aliarum Parochialium, cùm omnibus liber esse debeat, vt Episcopo ciuitatis Castelli rescripsit *sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum die* 26. *Augusti* 1591.

At vno tantùm comparente ex pluribus 49
descriptis poterit fieri concursus, nec opus erit, vt proponatur secundùm edictum. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 215. Massobr. *d. requis.* 3. *dub.* 7. Vbi verò vnus tantùm se describi fecerit, nec alij comparẽt oppositores ad se describi faciendum, † fieri poterit quoque concur- 50
sus, nec opus erit alios edicto, aut termini prorogatione, secundùm Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 215. Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi, cap.* 50. §. 10. *num.* 4. Filliuc. *d. tract.* 41. *cap.* 4. *n.* 151. Massobr. *d. requis.* 3. *dub.* 8. metipsum *d. alleg.* 60. *num.* 51.
† Sed quando nullus comparuit, aut certè 51
nullus ex comparentibus vult subire examen, Episcopus assignare debet aliud tempus, siue edictum, & si adhuc nemo comparet, vel aliàs nemo idoneus reperitur, tunc poterit Parochia absque concursu conferri. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.* 218. Filluc. *d. tract.* 41. *cap.* 4. *n.* 152. Massobr. *d. requis.* 3. *dub.* 9.

Examen faciendum est ab Episcopo, siue 52
eo impedito, ab eius Vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quàm tribus, Concil. Trident. *d. cap.* 18. *vers. transacto.* Massobr. *d. requis.* 3. *dub.* 4. Et possunt adhiberi in concursu plusquam tres examinatores, sed non pauciores, vt resoluit *sacra Congregatio*, cuius declarationis idonei nobis

bis testes sunt Nicol. Garc. *part.5.c.9.num.52.* Filliuc. *d. cap. 4.num. 156.* Massobr.*in d.praxi requis.12 dub.1.* Salgad *d. c. 9. num. 66.* Lotter. *de re benefic. lib.2.q.31.n.65.* Et etiam Episcopo non impedito poterit fieri examen coram Vicario, quia verba Concilij important tantùm quandam conuenientiam, Nicol. Garc. *d.cap.2.num. 119.* Ego ipse *d.alleg.6.num.41.*& me citato *in illo loco*, Massobr. *d.requis.3.dub.3.*

53 † Et si examen omnium concurrentium vna die finiri non possit, poterit in alio continuari; si verò suspicio aliqua sit, quòd examinandi secundo die veniant in cognitionem interrogationum examinis præcedentis, noua tunc poterunt fieri interrogatoria, vt censuit *sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum, sub die 20. Iulij 1592.*

54 Examinatores debent singulis annis proponi in Synodo ad minus sex, & ab ea Synodo probari, quorum officium etiam post annum suæ electionis non expirat. Nicol.Garc. *d.c.2. num.73.* Salgado *d.cap.9. num.67.* Massobr. *in d.praxi requis.11.dub.1.* vbi *dub.5.* resoluit Concil.Trident. nullam formam præscribere super propositione examinatorum. Quibus autem conditionibus, & qualitatibus huiusmodi examinatores clarere potissimum debeant? vide Homobon. de Bonis *de humana vitæ statibus, part. 1.cap. 13.*

55 Nominatim, & non in genere proponi debent huiusmodi examinatores, nisi proponerentur in genere, qui te vera tunc extarent, quia per huiusmodi genericam expressionem, haberetur etiam expressa persona. Nicol.Garc. *d.cap.2. num.339.* Filliuc. *d.tract.41 .c.4.num. 157.* Salgad. *d.cap.9. num.76.* Massobr. *d.re-*

56 *quis.11.dub.3.* vbi *dub.7.* subdit, quòd † vt examinator dicatur probatus à Synodo, debet dimidiam partem suffragiorum ferre ab iis, qui vocem habent in Synodo. Et ideò *sacra Congreg. Concilij in vna Sutrina censuit non posse eligi examinatorem Synodalem sub nomine Dignitatis.*

57 Si ex sex examinatoribus aliqui intra annum suæ electionis mortui fuerint, totam facultatem examinandi vnà cum Episcopo ad superstites, etiamsi vnus tantùm superesset, spectare debet eo anno durante, sed in locum demortuorum eligendi alij cum approbatione Capituli. Ita Nicol. Garc. *d. cap.2.num.8.* Massobr. *in d. praxi requis.12.dub. 2.* Salgado *d.cap. 9. num.70. cum seqq.*

58 Quando verò omnes decedunt examinatores, vel in longinquas partes recedunt, Episcopus intra annum ad celebrandam Synodum ex antiquis, qui fuerint, sex, non paucio res subrogare debet, & si non stabunt, tot antiqui eligere poterunt illi, qui extabunt, & alios supplere de nouo approbatos à Capitulo, vsque ad sex; quòd si nulli antiqui extiterint, nouos tunc à Capitulo probandos, non pauciores, quàm sex deputare debet vsque ad futuram Synodum in fine anni à postrema Synodo celebrandam, vt referunt à *sacr. Congr.* decisum Nicol. Garc. *d.c.2. num.73.* Marescot. *var. lib. 1.cap. 32.* Massobr. *d.praxi requis.12. dub.3.* Salgado *d. cap.9. ex num.70.* & censuit Rot. *in Panormitana Archipresbyteratus 3. Decembris 1618.* coram *bon.memor. Buratto, & in eadem 5. Iunij 1620.* coram *eodem*, inter impressas *decis.372. & 479.n.2.* subdit Clementem VIII. speciali Constitutione concessisse Episcopis facultatem deputandi examinatores extra Synodum deficientibus, vel impeditis Synodalibus, dummodò infra annum à Synodo celebrata, & decreuisse quòd statim lapso anno talis facultas, & eorum auctoritas expiraret.

Examinatores Synodales durant donec alij 59 in Synodo deputati fuerint, verùm si anno elapso aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat, vt per Nicol. Garc. *in addit. ad d.cap.2.num.75.* Gallet. *in Margarita casuum conscientiæ, verb examinatores 1.* Aloys. Riec. *in d.praxi fori Ecclesi. resol.361.in 2.edit.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap.66. num. 17.* Massobr. *d.requis.12. dub.4. num. 3.* vbi subdit locum non habere quando post annum supersunt sex adhuc, Ego ipse *d.alleg.60. num.48.*

Episcopus non excusatur si post annum ad- 60 hibeat examinatores superstites non extantibus sex, etiamsi caperet prætextum, quòd ipse de nouo esset adeptus possessionem Episcopatus, cùm † annus celebrandi Synodum non 61 incipiat currere à die possessionis Episcopatus, sed à die Synodi vltimo loco celebratæ. Nicol. Garc. *d.cap.2.num.92.& 93.* Massobr. *d.requis.12. dub.6.* & censuit Rot. *in Panormitana Archipresbyteratus 5. Iunij 1620.* coram *bon. memor. Buratto*, inter illius impressas decisiones, *decis.479.*

Vnde *sacra Congreg. Concilij in vna Visionen.* 62 *sub die 13. Nouembris 1627.* censuit *etiam in casu non existentium examinatorum Synodalium numero sufficientium ad concursus faciendos, eo quia ob penuriam virorum habentium qualitates Doctoratus, & similes non potuerunt in Synodo Diœcesana eligi, non licere Episcopo auctoritate ordinaria sibi assumere examinatores non Synodales extraneos, qui suppleant.* † Item *cen-* 63 *suit anno deputationis elapso dictorum examinatorum non esse Episcopo permissum iisdem absentibus, vel aliàs legitimè impeditis alios in eorum locum subrogare.* † Item *censuit Episco-* 64 *pum non posse in locum demortuorum examinatorum alios subrogare vsque ad nouam Synodum.* † Item *censuit Episcopo non licere* 65 *subrogare alios in locum examinatorum Syno-*

dalium,

dalium, qui per sententiam de crimine simoniæ
66 *fuerint condemnati.* † *Quo verò ad condemnatos de adulterio si sententia fecit transitum in iudicatum non esse adhibendos, quia sunt infames; si verò causa pendet, per appellationem posse adhiberi, sed non esse conuenient. Et ad petitionem Episcopi an in casu concursus, in quo non interfuerunt examinatores Synodales, collatio beneficij deuoluatur ad Sedem Apostolicam, vel potius eidem liceat proponere nouum cooncursum infra quatuor menses sibi de Iure concessos, ipsa sacra Congregatio nihil respondit.*

67 Eadem *sacra Congr. in vna Monopolitana, sub die* 13. *Iulij* 1630. censuit *concursus, in quibus fuerunt adhibiti examinatores deputati in Synodis præcedentibus, fuisse nullos, quatenus tamen prædicti examinatores in Synodo posteriori non fuerint confirmati.*

68 Annis elapsis significauit eidem S. Congr. Archiepiscopus Cæsaraoguſtanus Prædecessores suos in dicto Archiepiscopatu numquam deputasse examinatores in Synodo Diœcesana ad prouisionem Parochialium Ecclesiarum, iuxta formam Concilij *in cap.* 18. *sess.* 14. vnde dubitasse ait, an prouisiones de huiusmodi Parochialibus per dictos suos Prædecessores factæ non seruata forma Concilij sustineri possint, an verò ad Sedem Apostolicam deuolutæ, iuxta Motum proprium felic. record. Pij V. *anno* 1566. 5. *Kalend. Aprilis?* & casu quo sacra Congreg. censeat huiusmodi prouisiones non suffragari, & ad Sedem Apostolicam esse legitimè deuolutas, dubitauit dictus Archiepiscopus quid agendum esset cum huiusmodi prouisis, qui per decennium, vel circa dictas Parohiales possident? *Die* 15. *Maij* 1582. *Congregatio Concilij censuit prouisiones esse nullas deuolutasque ad Sedem Apostolicam, ex constit. f. m. Pij V. tamen referendum ad Sanctissimum, cui, si videbitur, poterit cum his dispensare tam super perceptis fructibus, quàm super retentione ipsarum Parochialium.* Varij tamen fuerunt Domini circa istorum examen; quidam enim voluerunt hos ab Episcopo esse priuatim eximandos, itaque, qui reperti fuerint idonei, Parochiales relinquantur; cum his verò, qui minus fuerint idonei, vtendum remedio Concilij *c.* 6. *sess.* 21. alios verò minus idoneos omninò priuandos esse censuerunt. *S. D. N. in Consistorio respondit maturiùs rem per Cardinales esse considerandam, siquidem Bulla non videtur locum habere, nisi vbi facta est Synodus; & deputati sunt examinatores.* Sed *die* 5. *Iunij Congregatio perstitit in decretis.* Quoniam autem Rota interpretatur Bullam quemadmodum Datarius ex stylo Datariæ, & ex mente Sanctissimi eidem Rotæ significauit interpretandam, Congregatio quoque ad interpretationem Sanctissimi se remisit, qui demum 23. *Iunij* 1582. in Cubiculo per Signaturam respondit ita seruandum, & rescribendum prædictam Constitutionem non habere locum, nisi vbi facta fuit Synodus Diœcesana, & deputati fuerunt examinatores. Contra verò imperitos, & turpiter viuentes Archiepiscopum habere remedium Concilij *cap.* 6. *sess.* 21. & rescribendum eidem Archiepiscopo, quòd si non coëgit Synodum, quamprimùm cogat, & deputari faciat examinatores, vt forma *cap.* 18. *sess.* 24. *de reformat. super conferendis beneficiis Curatis*, sine aliqua exceptione deinceps seruetur.

Eadem *S. Congreg. in vna Patauina* censuit 69
non potuisse Episcopum absque Synodo sibi assumere examinatores, ideò nullas esse prouisiones, & agendum cum Sanctissimo, an nouas prouisiones ipse dare, vel tenere velit, vt Episcopus conferat, pro futuro autem tempore Synodum cogendã esse. Sanctissimus audita relatione Congregationis quo ad iam prouisos attinet respondit, ij qui ab Ordinario prouisi sunt, eisdem Ordinarius conferat Parochiales; qui verò à Sede Apostolica capiant nouas prouisiones ab eadem Sede Apostolica; in futurum verò Sanctissimus declarat hos examinatores pro legitimis habendos donec Synodus Diocæsana fieri poterit cessante impedimento pestis. Cùm autem in alia Zamoren dubitaretur de validitate concursus cuiusdam Parochialis, quia in eo non interuenerunt examinatores electi in Synodo iuxta formã Concilij? *Congregatio censuit, si nulla Synodus facta vnquam fuit, non valuisse examen per concursum, si aliqua Synodus facta, & electi examinatores, licèt non singulis annis, & præsertim eo anno, quo Parochialis vacuit; non ideò vitiari examen.*

Vicarius Sede Episcopali vacante in locum 70
examinatotum absentium, vel defunctorum, alios auctoritate propria sufficere non potest, sed curate debet, vt elapso anno alij in locum de mortuorum sufciantur, seu eligantur in Synodo, alioquin pro legitimis non habentur, qui superrunt, vt refert decisum Sbroz. *in ad dit. ad tract. de offic. Vicar. lib.* 2. *q.* 211.

Concursus est nullus, in quo cum examina- 71
toribus Synodalibus interuenit alter, qui non sit examinator Synodalis, vt per Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 83. & 324. & 342. Massobr. *in d. praxi, requis.* 13. *dub.* 1. Ferentil. *in annot. ad decis.* 479. *Buratti, litera A.* censuit *sacra Congregatio Concilij in vna Messanen. de anno* 1619. quam authenticam, & originalem vidi. Rot. *in Bassanen Parochialis* 18. *Februarij* 1628. coram *Cardin Virili*, & *in Nicen. Parohialis* 25. *Iunij* 1629. coram *eodem*, vbi fuit dictum † negati- 72
uam illam, quòd quis non esset examinator Synodalis, debere plenè, & concludenter probari, vti fundamentum intentionis, & non sufficere quòd in registris Curiæ Episcopalis non reperiatur nominatus, aut descriptus in Synodo

nodo ille, quem prætenditur non esse examinatorem Synodalem, quia possibile erat quòd fuerit deputatus examinator Synodalis ab Episcopo in Synodo, & non fuerit descriptus. Rot. *decis.* 323. *n.* 4. *vers. vltra quòd, part.* 2. *recent.* quia omissio, & negligentia descriptionis non potest nocere parti, *l. Imperator, ff. de stat. hom.* Surd. *cons.* 535. *num.* 9. *in fin.* Nouissimè eadem Rot. *in Seguntina Parochialis* 15. *Iuny* 1638. *coram R. P. D. Rojas.* ibi, *Narratum quòd omnes examinatores adhibiti in dicto concursu non fuerint Synodales, verificatur eo eo, quia frater Alphonsus de la Torre, Gardianus Conuentus sancti Francisci vnus ex quatuor examinatoribus non erat Synodalis. quod probatur ex lectura Synodi extracta cum citatione partis aduersæ facta de anno* 1609. *vbi nullatenus dictus frater Alphonsus reperitur examinator nominatus, & tamen deputatio examinatorum Synodalium, iuxta dispositionem Concilij, & Constitutionis sanctæ mem. Py V. aliter quàm in Synodo Diœcesana fieri non potest.* Honded. *cons.* 80. *num.* 25. *lib.* 2. Surd. *cons.* 28. *n.* 114. Rot. *decis.* 611. *n.* 2. *part.* 1. *& decis.* 455. *n.* 4. *p.* 2. *recentior.* Caualer. decis. 35. n. 2. & decis. 545. n. 5. *tum ex testibus deponentibus de ipsiusmet Fratris Alphonsi, & Procuratoris partis aduersæ confessione, quæ nocet principali tanquam facta per viam contentiosæ iurisdictionis,* Osasch. *decis.* 39. *n.* 38. Aym. *cons.* 202. *num.* 43. Caualer. decis. 79. n. 4. Rot. decis. 652. num. 5. p. 2. recentior. *tum denique ex confessione D. Episcopi, in qua fatetur dictum fratrem Alphonsum non esse examinatorem Synodalem. Etiam constat quòd de anno* 1609. *vsque ad tempus dicti concursus per dictam vacationem de anno* 1632. *nullam aliam Synodum diœcesanam fuisse celebratam, tam ex confessione partis, quàm ex testibus ab vtraque parte examinatis, ex quibus simul iunctis resultat plena, & concludens probatio, quòd dictus Frater Alphonsus non fuerit examinator Synodalis deputatus.* Gabr. *de probat. concl.* 1. Rota coram Greg. decis. 245. n. 3. *Rursus patet dictum Fratrem Alphonsum interuenisse in dicto concursu examinasse suffragium dedisse, iurasse, & propinam accepisse ex lectura ipsius examinis, & literis testimonialibus transmissis ad Datariam pro obtinenda prouisione Apostolica stante vacatione in mense reseruato, & consequente prouisionem Ordinarij subsistere non posse, tanquam nullam ex defectu non seruata forma Concilij, quam ad vnguem adimplendam sub pœna nullitatis concursus.* Garcia *de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 83. 213. 339. *&* 341. Gonzal. *gloss.* 55. *num.* 48. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 31. *num.* 7. Massobr. *in praxi habendi concursum requis.* 13. *dub.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.* 414. *n.* 1. Rota *in Nicien. Parochialis* 25. *Iunij* 1629. *coram Cardin. Virili, & in Bracharen. Parochialis* 10. *Martij* 1621. *coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, & in Panormitana Archipresbyteratus* 3. *Decembr.* 1618. coram D. Buratto, *quod sæpius ita declarauit sacra Congreg. Concilij. Et ratio est, quia Concilium habet decretum irritans, quod inducit formam ad vnguem seruandam, vt fuit resolutum in eadem Panormitana*, coram eodem D. Buratto, 5. *Iuny* 1620 *Nec decretum Clementis VIII. tribuens facultatem deputandi examinatores in locum demortuorum refragatur; habet enim locum, & procedit si intra annum à die celebrata Synodi ordinarius illos nominat, non vltrà.* Massobr. *vbi supr. requis.* 12. *dub.* 4. *n.* 5. *& fuit dictum in præallegata Panormitana* 5. *Iuny* 1620. *Non obstat si dicatur quòd Concilium solum requirit tres examinatores Synodales, & ita nostrum casum non vitiari, cùm hi interuenerint per assistentiam alterius, qui Synodalis non erat, quoniam per ipsius solum interventum corruit concursus, iuxta opinionem sacræ Congr. Concilij.* Garc. *vbi suprà num.* 324. *Etenim à Concilio est inductum pro forma quòd omnes examinatores sint Synodales, & sint electi in Synodis diœcesanis, quo casu etiam vtile per inutile vitiatur* Roland. *cons.* 72. *num.* 66. *vol.* 1. Rot. *decis.* 552. *num.* 10. *part.* 2. *recentior.* &c. Hactenus Rota.

Examinarores necessariò eligi debent, qui 75
sint Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in
Theologia, vel Iure Canonico, si extent, alio-
quin alij Clerici sunt eligendi, qui ad id vi-
debuntur magis idonei. Ita resoluunt Vgolin.
de offic. Epicop. cap. 50. §. 5. *num.* 1. *vers.* 2. Ho-
mobon. de Bonis *de humana vitæ statibus, p.* 1.
cap. 13. *vers. in his ergo, in fine*, refert nouissi-
mè *à sacra Congregatione* responsum Massobr.
in d. sua praxi, requis. 11. *dub.* 2. & statuit Con-
cil. Trident. *d. cap.* 18. *vers. Sint verò examina-
tores Magistri*, &c. Vnde *sacra Congr. Concil.
in vna Saonen. sub die* 19. *February* 1628. cen-
suit † *Episcopum non posse eligere examinatores* 74
*Synodales, qui non sint Doctores, seu Magistri,
aut Licentiati in Theologia, aut Iure Canonico, si
extent; alioqui alios Clericos esse eligendos, qui
ad id magis idonei videbuntur.* Et postea *in
vna Turritana, sub die* 10. *Martij* 1629. cen-
suit † *in prædictos examinatores Synodales non* 75
*posse eligi Clericos Seculares, aut Regulares,
qui dictis gradibus non sint insigniti, nisi vlli
viri qualitatis superiùs expressæ non extent, quo
casu sunt eligendi, qui ad munus exercen-
dum magis idonei videbuntur, eorúmque vota
æqualis valoris, & efficaciæ erunt sicut alio-
rum.* 76

Debent quoque iurare[k]; ita vt si non iura-
uerint, concursus coram eis habitus vitiabitur,
vt decidit idem Concil. *d. cap.* 18. *vers. iuréntque
omnes.* Massobr. *in d. sua praxi, requis.* 14. *dub.* 1.
vbi *dub.* 2. cum Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 356, 77
subdit esse de forma, † vt præstetur huiusmo-
di iuramentum, tactis sacrosanctis Euangeliis,
& *dub.* 3. cum eodem Garc. *num.* 356. asserit
† posse præstarij extra Synodum in manibus 78

Notarij, & *dub.* 4. tradit probari per attestationem Notarij, & litteras ipsorum examinatorum. Homobon. de Bonis *d. cap.* 13. *vers.* 2. Filliuc. *d. tract.* 41. *cap. num.* 158. Et ideo *sacra Congregatio Concilij in vna Bisignanen. sub die* 2. *Decembris* 1628. censuit *concursus factos non præstito iuramento ab examinatoribus Synodalibus fuisse nullos, sed ex gratia conualidandos facto verbo cum Sanctissimo, qui confirmauit, & conualidauit.*

79 Examinatores huiusmodi nō possunt quicquam prorsus occasione examinis, nec ante, nec pòst accipere, alioquin simoniæ vtrium tam ipsi, quàm alij dantes incurrunt, à qua absolui nequeunt, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antè obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles redduntur. Ita statuit Concil. Trident. *d.c.* 18. *vers. caueant ne quicquam*, & per illud sic tenent Petr. de Ledesma *in sum. part.* 2. *tract.* 7. *cap.* 1. *concl.* 7. *propè fin.* Farin. *cons.* 15. *num.* 3. & 47. Homobon. de Bonis *d. cap.* 13. *vers. tertiò examinatores, in fine.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 25. Nicol. Garc. *d.c. num.* 378. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 561. *à n.* 21. Vgolin. *de simon. tab.* 4. *cap.* 48. §. 3. *& de offic. & potest. Episcop. cap.* 50. §. 5. *n.* 2. Filliuc. *d. tract.* 41. *cap.* 4. *num.* 161. latè Massobr. *in d. sua praxi, requis.* 15. Bonacin. *de simon. q.* 7. *puncto* 2. *differ.* 1. *ex n.* 5. nouissimè Aloys. Ricc. *in praxi, p.* 4. *resol.* 76. *num* 1. & 2. Ego ipse *d. alleg.* 60. *n.* 52. *cum sequentibus.*

80 Vnde primò colligo hos examinatores priuari beneficiis antea obtentis, si occasione examinis, siue antea, siue pòst aliquid accipiant, etiam gratis, & liberaliter datum, & ad captandam beneuolentiam, etiamsi res modica sit, & leuis momenti; nam Concilium prohibet quicquam prorsus accipi, vt benè resoluit Nicol. Garc. *d.c.* 2. *n.* 390. & Aloys. Ricc. *d. resol.* 76. *n.* 3. Quamuis contrarium teneant Petr. de Ledesm. *d. p.* 1. *concl.* 7. & Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Parochia*, §. 2. *dub.* 13.

81 Secundò colligo non posse examinatores quicquam pro labore, vel titulo stipendij ad sustentationem ex fructibus beneficij vacantis, vel alia ratione accipere, sicut tradunt Nicol. Garc. *part.* 5. *cap.* 7. *n.* 11. & *d. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 364. Bonacin. *d. differ.* 1. *n.* 5. *vers.* 2. Aloys. Ricc. *d. resol.* 76. *num.* 4.

82 Tertiò colligo non posse Ordinarium statuere aliquod stipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro cōcursu Parochialium, & si Synodus Diœcesana secus statuerit, decretum erit irritum, & nullum, vt referunt decisum Nicol. Garc. *d.c.* 2. *n.* 374. Massobr. *d. requis.* 15. *dub.* 1. Bonac. *d. differ.* 1. *n.* 7. *vers.* 3. ego ipse *d. alleg.* 60. *n.* 53. Contra Petr. de Ledesm. *d. concl.* 7. *propè fin. vers. la difficultad*, attestantem in Ecclesiis Hispaniarum contrarium communi vsu receptum esse.

Poterit tamen Episcopus aliquid de suo præfatis examinatoribus conferre titulo præmij vel stipendij, seu sustentationis, vt resoluunt Nicol. Garc. *d.c.* 2. *num.* 379. Bonacin. *d. diffic.* 1. *num.* 6. subdens hoc sibi non videri improbabile, quia Concilium non videtur loqui de Episcopo, & *num.* 7. *in princ.* pòst Nicol. Garc. *d.c.* 2. *num.* 380. *& seq.* resoluit non posse Episcopum, vel eius Vicarium assistendo examini aliquid accipere. 83

Peracto examine debent examinatores ex communi sententia eos denuntiare Episcopo, quos idoneos repererint, vt referunt decisum Nicol. Garc. *d.c.* 2. *n.* 104. Salgad. *d.c.* 9. *n.* 79. & illi possunt remittere ad Ordinarium, quia cumulatiuè, & non priuatiuè *in d. cap.* 18. *Concilij* est attributa iurisdictio, vt censuit Rot. *decis.* 647. *n.* 1. *in* 1. *collect. nouiss.* aliàs *part.* 4. *diuers.* & non solùm cōsideratur idoneitas respectu scientiæ, sed etiam respectu ætatis, morum, & prudentiæ. Concil. Trident. *d.c.* 18. ibi, *donec iudicati fuerint ætate*, &c. Massubr. *in d. praxi, requis.* 5. *dub.* 3. Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 32. Butatt. *decis.* 22 *num.* 28. & *decis.* 90. *per tot.* Non tenentur tamen examinatores huiusmodi explicitè referre singulas qualitates eorum, qui sunt examinati, sed sufficit referre omnes examinatos fuisse idoneos. Caualer. *decis.* 293. *à princ.* vbi *in vers. neque præmissis*, subdit nihil obstare, quod in Concil. *d. cap.* 18. fiat expressa mentio, vt scilicet debeantur renuntiari quotcumque ab examinatoribus iudicati fuerint idonei ætate, moribus, scientia, & prudentia, &c. quia ibi fit expressio earum, quæ tacitè insunt; exempli gratiâ tantùm, quod probatur ex eodem Concilio, dum immediatè subiungit, *& alijs rebus ad Ecclesiam vacantem gubernandam opportunis.* Multa enim illa sunt, quæ requiruntur ad hoc, vt quis sit idoneus ad Ecclesiam Parochialē gubernandā, veluti quòd sit Clericus, ex legitimis natalibus procreatus; vnde inferebatur, quòd sicut Concil. Trident. non exigit, vt super istis aliis qualitatibus fiat explicita relatio, ita pariformis determinatio requiritur quoad mores, ætatem, doctrinam, & prudentiam, quæ in Concilio specialiter exprimuntur. Et quòd † examina- 85
natores etiam extraiudicialiter possint informari de qualitatibus examinandorum, tradit idem Caualer. *d. decis.* 293. *num. vlt.* 84

Licèt Concil. *sæpè citato c.* 18. non expresserit an vota examinatorum palàm, aut secretè fieri debeant, magis tamen expedit, vt examinatores palàm inter se sua vota conferant, deinde Notario iubeant, vt in actis suis simpliciter scribat Trident. approbatum idoneum, Seium verò reprobatum. Ita referunt decisum Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 108. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast., part.* 2. *c.* 3. *n.* 35. 86

Hac

87 Hæc autem vota dare debent dum simul congregati sunt cum Episcopo, non autem separatim, sicut etiam Episcopus, vbi datur locus accessui, debet accedere examinatoribus simul congregatis, secundùm Nicol. Garc. *d. cap. 2. num.* 58. Massobr. *in d. praxi, requis.* 4.
88 *dub.* 2. † Quando verò vnus tantùm comparet ad se examinandum coram tribus examinatoribus, vno illorum approbante, & cæteris reprobantibus, non potest Episcopus ei accedere, & examinatus dicitur reprobatus, vt per Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 60. Massobr. *d. requis.* 4. *dub.* 7. Verùm si pluribus examinatis aliqui vltra dimidium votum fuerint consequuti, & sic approbati, & vnus omnia suffragia prospera reportauerit, Episcopus facta per examinatores relatione, poterit postposito illo, in quem omnia suffragia confluxerunt, alium ex eis eligere, qui vltra dimidium partem votorum habuerunt, cùm omnes approbati dicantur, vt refert decisum Nicol. Garc. *dict. cap.* 2.
89 *num.* 109. † Data enim in cæteris paritate, potest Episcopus gratificari. Lambertin. *part.* 3. *lib.* 2. *quæst.* 5. *art.* 21. *in fine, vers. alia fit declaratio.* Rot. *in vna Calaguritana beneficij*; 5. *Iulij* 1621. coram *Cardin. Verospio sen. & in Vrbinaten. Parochialis*, 12. *Februarij* 1629. coram *R. P. D. Verospio nepote.*

90 Nunquam spectat ad examinatores, sed ad Episcopum solùm iudicare, quis ex concurrentibus ad Parochiam vacantem sit magis idoneus, sicut à *sacra Congregatione* decisum referunt Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Parochia*, §. 2. Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 105. *& part.* 6. *cap.* 2. *n.* 236. Mar. Antonin. *variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 63. *n.* 8. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. l. 7. *n.* 58. Massobr. *in d. sua*
91 *praxi, requis.* 4. *dub.* 1. † Et ad ipsum Episcopum spectat eligere ex approbatis magis idoneum secundùm Nicol. Garc. *d. c.* 2. *num.* 108. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 2. *cap.* 3. *n.* 34. Massobr. *d. requis.* 4. *dub* 4. vbi quòd Episcopus debet expectare vt examinatores renuntient, sed non tenetur eligere ex collatione votorum habita ratione calculorum, &
92 *dub.* 5. asserit decisum † Episcopum non habere votum decisiuum in concursu, sed tantùm accedere vbi vota sunt paria, vel singularia, & *dub.* 6. ostendit quando dicantur vota paria, & quando singularia.

93 Episcopus potest eligere extra locum examinis, & etiam absentibus examinatoribus, vt post Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 59. resoluit Massobr. *in dict. praxi, requis.* 5. *dub.* 20. vbi *dub.* 21. cum eodem Garc. *cap.* 2. *num.* 109. tenet quòd potest Episcopus eligere eum, qui tantùm dimidiam votorum tulerit, & *dub.* *. cum eodem Garc. id intelligit, etiam relictis iis, qui omnia vota reportarunt, & *dub.* 22. differit an, & quando electus in concursu ius acquirat considerabile?

Electio facta de magis idoneo, significanda 94 est intra quatuor menses, & si fuerit transmissa, nec peruenerit ad manus collatoris intra dictum tempus, prouisio deuoluitur, vt per Massobr. *in d. praxi, requis.* 6. *dub.* 1. vbi *dub.* 2. cum Garc. *d. cap.* 2. *num.* 8. resoluit significationem electionis fieri posse extra præsentiam examinatorum.

Electio hæc, & prouisio in concursu Parochialium facta de digno, omisso digniore, est 95 nulla, & subreptitia, vti forma Concilij, & d. *Constit. Pij V.* non obseruata, stante decreto irritante in eis apposito, vt tenet Azeued. *dict. cons.* 9. *n.* 30. Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 225. Massobr. *d. requis.* 5. *dub.* 1. Rot. *in Dertusen. Parochialis*, 18. *Decembris* 1581. coram *Giptio*, & *in Tuden. Parochialis*, 18. *Aprilis* 1630. coram *bon. mem. Cardin. Sacrato.* vbi firmauit conclusionem in beneficiis Curatis ex idoneis magis idoneum esse eligendum, iterum *in Ripana Parochialis*, 1. *Iunij* 1609. coram *Ortembergo*, refert, & sequitur Beltramin. *in annot. ad decis.* 11. *Greg. XV.* & sic consequenter dignior reuocaretur collatio facta digno de beneficio curam animarum habente mediante concursu, iuxta Constitutionum Pij V. vt aduertit Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. electio, differ.* 2. *num.* 4. † Prælati enim non aliter satisfaciunt 96 suæ obligationi, quàm si de digniore Ecclesiæ Parochiali prouideant, *cap. licèt.* 8. *q.* 1. *cap.* 2. & *ib.* gloss. *verb. melioris, de offic. custodis, cap.* 3. *de iurepatron.* Concil. Tridení. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. *&* 18. resoluunt Syluest. *in sum. verb. electio*, 1. *num.* 18. Rebuff. *in praxi, tit. requisita ad bonam collat. à num.* 23. Couar. *in reg. peccatum, part* 2. §. 7. *num.* 3. nam in rebus publicis datur obligatio eligendi semper digniorem, *l. ad subeunda, C. de decurionib. lib.* 10. *& Auth. de Monach. §. ordinatione, collat.* 1. & constat inter res ad bonum publicum pertinentes non minimum locum habere prouisiones Ecclesiarum, Ideò hanc partem multis conatur defendere Vasq. *in opusc. moral. lib. in tract. de benefic. cap.* 2. §. 3. *num.* 50. *cum seqq.*

Quæ omnia suprà resoluta procedere videntur non solùm quando per viam collationis Ecclesiæ prouidentur, sed etiam quando per viam electionis; adhuc enim prouidentes tenentur eligere illum, qui maioribus iuuatur meritis, vt probatur *in cap. si fortè* 63. *dist. & in d. Auth. de Monach.* §. *vlt.* optimè Concil. Tridení. *d. cap.* 1. resoluunt Doctores suprà citati, & dicit communem Cou. *d. n.* 3. Verùm quamuis supradicta resolutio de stricto Iuris rigore procedat; tamen post factam electionem non videtur omnino recipienda, ex ea ratione, quam reddit S. Thom. 2. 2. *quæst.* 63. *artic.* 2. *ad* 3. quia aliàs omnis electio, vel præsentatio calumniam pateretur, dareturque locus pro- 97

pe infinitis litibus ſi electiones de digno, prætermiſſo digniore, teuocari permitterentur, quod quidem neque tolerandum, neque Reipublicæ Chriſtianæ conuenire probant Cou. *d.*§.7.*n.*4. *&* 5. Peralt. & Meneſ. *in l.cùm quidam,n.*18.*ff.de legat.* 2.Molin.*de primogen. lib.* 2. *cap.* 5.*n.*47.Ioan. Valer.*de different.inter vtrumque forum,verb.electio,diff.*1.*à princip.*vbi oſtendit electionem factam de digno omiſſo digniore quoad Prælaturas valere, & ſufficere in foro exteriori, idque propter tranquillitatem,& pacem Reip. & quòd aliàs daretur occaſio ad multas lites, & quæuis electio poſſet impugnari, & calumniam pati.

98 Vnde Rota coram *Eminentiſſ. Card. Pamphilio inn.* impreſſa per Farin. *deciſ.* 40 *part.* 1. *recent.*hac de re agens, ita loquitur. *Quamuis pro validitate electionis ſatis ſit ſi dignus eligatur, & electio de digno,omiſſo digniore, ſuſtineatur, id tamen procedit poſtquam celebrata eſt electio, quæ ex omiſſione dignioris non retractatur, vt litium occaſiones amputentur; ſed ante electionis celebrationem omnia iura clamant, quòd meliores, & ſanè ſanctiores eligãtur, & ideò peccant, qui ſcienter omiſſo digniori eligunt dignum.* Quæ ſanè deciſio fundatur communi illa Doctorum ſententia,quæ habet electores ſub pœna peccati mortalis teneri digniorem, ſeu meliorem eligere, electionem tamen digni ſuſtineri in foro fori. Ita S. Thom. 2. 2.*quæſt.* 63.*art.* 2.*in corpore,* vbi Caieran. *in fine*, Doctores *in c. conſtitutus, il* 2.*de appel.* vbi Ioan. Andr. *gloſſ.* 3.*n.* 21. Zabatell. *gloſſ.*3.*ſub n.*2.Butt.*num.*4. Abb.*notab.*3. *num.*3. *&* *not.*4 *num.* 7.& Franc.*num.*4.*& ſeq. item in d.cap. licèt* 8.*q.* 1.gloſſ.*verb. qui præſtantior.* Archid.*num.*3.Bellam.*num.* 5.Turrectem. *num.* 1. *cum ſeqq.*& Alex. de Neuo *notab.* 4.*ſub num.*13.*& ſub num.*20.*& ſeq.* S. Antonin.*p.*2. *tit.*1.*cap.* 20.§.1 Martin.de Ledeſma 4. *par.* 2. *q.*18.*dub.*9. Sot.*de iuſtit.lib.*3. *q.*6. *art.*2. Lambertin. *de iurepatron.lib.*2.*par.* 1.*quæſt.*10.*art.*3. & præcipuè *n.*26.*verſ.in circa.* Roch.de Curte *eod.tract.verb. honorificum,n.*42.Cou.*in reg.peccatum part.*2. §.7.*num.*4. *verſ.igitur iura,* quem expreſsè ſequuta eſt Rot.*in Eugubina Parochialis S. Venantij* 13. *Ianuarij* 1623. coram *bon. memor. Remboldo,* Buratt.*deciſ.* 635. vbi Ferentill.*ſub litera A.* plures Rotæ deciſiones refert. Nau.*in man.c.*17.*n.*72.*& in tract.de Orat.miſcel.* 43.*poſt n.*76. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 2.*c.*2.*n.* 120. Greg.de Valent.2.2.*d.*5.*q.*7.*puncto* 2. §. *ſecundò quæritur, verſ.ſecunda aſſertio*, Bañes *de iuſtit.quæſt.*63.*art.*2.*poſt dub.*3.*verſ. ad confirmationem.* Iacob.de Graff.*in aureis deciſ.part.*1.*lib.* 2.*c.*99.*num.*2. Turrian. *de iuſt.tom.*2.*diſput.*22. *dub.*1.*&* 2. Flamin.Pariſ.*de reſignat. benefic.lib.* 10 *q.*11.*n.*36.Ioan. Zapata *de Iuſtit. diſtrib. p.* 3.*c.*1. *cum ſeqq.* Schirin *eod tract. pag.* 211. Vazquel *conſ.*76. *n.* 39.*&* 73. *&* 93.*vol.* 1. *& conſ.* 166.*n.*52.vbi quòd peccant cum onere reſtitutionis, *tom.* 2. Solorzan. *de Iure Indiarum. tom.*2. *lib.*3.*cap.*15.*num.*66. Fr. Enman. *quæſt. Regul. tom.*2.*q.*52.*art.*5.*&* 6. Salon. 2. 2.*q.* 63. *art.*2.*concluſ.*3.*col.*4. Nicol.Garc.*de benefic.p.*7. *c.*56.*num.*63. Vaſq.*in opuſculo de benefic.part.* 2. §.3.*dub.*1. Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ.part.*4. *collect.*931. Azot.*inſtit.moral.part.*2. *lib.* 6.*cap.*15. *q.*1. Molfeſ.*in Sum. Theolog. moral. tract.* 6. *de benefic. num.*6. Vgolin.*de offic.& poteſt. Epiſcopi, cap.* 50. §. 13. *num.*2. Rebell.*de obligat. iuſtit. p.*1. *lib.* 3. *q.* 4. Fernandez *in examin. Theolog. moral.part.*4.*cap.*4.§.2.*num.*11. Malder. *in* 2.2. *tract.*9.*cap.*2.*dub.*7. Diana *reſolut. moral. par.* 2. *tract.*1.*miſcel.reſol.*40.Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.* 30. *tract.*3.*num.*195. Campan. *in diuerſ Iuris Canon.rub.*6. *cap.*3.*n.*32. *& rub.*7. *cap* 6.*num.*70. Caſtellin. *de elect.cap.* 9. Sigiſm. à Bononia *in ſimili tract. dub.* 33. Iul. Lauor. *var.lucubrat. tom.*1.*tit.*4.*c.*21.*ex num.* 58.Tamburin. *de iure Abbatum,tom.*1.*diſput.*5.*quæſt.*13. *ex num.* 4. larè, & eleganter Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment.ad d. cap. ſi fortè, diſt.*63. Ego ipſe *d.alleg.*60.*n.* 67. vbi *num.*99. aſſero hanc obligationem conferendi beneficia ſub mortali dignioribus, intelligi de poſſibilibus haberi in Diœceſi.

99 Amplia procedere etiam quoad illos, qui ius habent conferendi huiuſmodi beneficia per prouiſionem liberam, vt ſunt Reges, & Summus Pontifex, ſi vera loquitur Leſſ. *de iuſtit.lib.*2.*cap.*34.*dub.*14.*num.*64. vbi ſic ait: *Qui liberè conferunt beneficia, grauiter peccant, ſi digniores prætermittant, ſiue ſit Papa, ſiue Princeps ſæcularis, non enim ſunt domini beneficiorum, ſed œconomi.*&idem ferè tenent Ioan.Valer.*d.verb. electio,differ.*2.*n.*3.Fernandez *in exam. Theolog. moralis, part.*4. *cap.*7.§.2. *num.*10. & nouiſſimè Mauric. de Alzedo *de præcellentia Epiſcopalis dignitatis,p.*1.*cap.*3.*num.*13.vbi *num.*14. ſubdit quòd tenentur perquirere à ſuis Confeſſariis, & ab aliis Religioſis piis, & eruditis viris, qui ſit dignior; hoc non cum tanto rigore admittit Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.* 2. *lib.*30. *tract.*3.*cap.*14.*n.* 179.dum ita loquitur. *Qui ius habent conferendi beneficia per prouiſionem liberam, vt Papa, & nonnunquam Princeps ex priuilegio, vel conſenſu tacito Eccleſiæ, non tenentur eligere digniores, niſi in promptu ſint, ſed ſufficit eligere dignos, alioquin enim ſemper tenerentur digniorem quærere, quod à Papa, vel à Rege exigere durum eſt.*

100 † Et etiam ad Prælaturas Regulares tenetur Generalis digniores eligere ſecundùm Turrian. *tom.*2 *in.* 2.2.*diſput.*22. *dub.* 4. *num.* 1. Petr.Nauar. *de reſtit. lib.* 2.*cap.*2. *num.* 159. Rebell.*d.part.* 1. *lib* 3.*q.* 4. *concluſ.*5. Portel.*in dub.Regular.verb. electio,num.*6.Diana *d.tract.*1.*miſcel.reſolut.*61.

101 Limita primò ſupradictam reſolutionem, quæ habet electores ſub pœna peccati mortalis teneri digniorem, ſeu meliorem eligere,

vt

vt non procedat in renunciante beneficium ſuum in fauorem alterius, quia cùm iſte reſignans non ſit diſtributor, iure permittitur reſignare in fauorem digni, cui voluerit, neque hoc caſu eſt locus concurſui, tanquam ad commune bonum ex parte totius diſtribuendum, ſed pars parti ius ſuum transfert; & ideò ſic reſoluunt Petr. de Arag. 2. 2. *q.*63. *artic.*2. Valer. Reginald.*d.lib.*30.*tract.*3.*cap.*14.*n.*179. Leſſ.*d.c.*34.*dub.*13.*n.*61. Mald. 2. 2.*tract.*9.*c.*2. *dub.*7. Quidquid dicant Sot.*de iuſtit.lib.*3.*q.*6. *art.*2.*in fin.* Nauar.*de Orat.miſcell.*38.*n.*7. Vaſq. *in opuſc.de benefic.cap.*2.§.4.*dub.*7.*num.*100.

102 Limita ſecundò, vt non procedat in patrono laico, etiam quoad beneficia Curata, illum enim non teneri præſentare digniorem colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.*25.*de reform.c.*9. ibi, *Ad hæc liceat Epiſcopo præſentatos à patronis, ſi idonei non fuerint, repellere*, & *ſeſſ.* 24. *de reform.cap.*18. vbi differentiam facit inter patronos Eccleſiaſticos, & laicos, vultque vt Eccleſiaſtici teneantur præſentare digniores, laici verò ſi præſentauerint dignos, admittantur; & ideò hanc limitationem tradunt Lambert. *de iurepatron.part.*1.*lib.*2.*q.*10.*art.*3.*num.*17. Petr. Nauar.*de reſtit.lib.*2.*cap* 2.*num.*150. Bañes 2. 2. *q.*63. *dub.* 4. Petr. de Ledeſma *in ſum. part.* 2. *tract.*7.*cap.*2.*concluſ.*7.*diffic.*9. Nicol. Garc. *de benefic.p.*7.*cap.*16.*n.*19. Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curiæ Archiep. Neapol. p.*3.*deciſ.*306.*n.*4. Ioan.Valer. *de different.inter vtrumque forum, verb. electio, differ.*2. Quamuis patronum, qui non eſt primus fundator beneficij, ſub peccato mortali debere præſentare digniorem exiſtimauerint Molin.*de primog.lib.*2.*cap.*5.*n.*69. Azeued.*conſ.* 24.*dub.*4.*num.*4. Turrian.2.2.*tom.*2 *diſput.*22. *dub.*5.*n.*6. Gutier.*Canon.lib.*2.*c.*11.*n.*26. Vaſq. *in opuſc.de benef.c.*2.§.2.*dub.*5.*n.*75. Leſſ.*d.lib.*2. *c.*34.*dub.*14.*n.*65.*in fine.* Azor.*inſtit.moral.p.*2. *lib.*6.*cap.*21.*q.*5. Malder.*d.c.*2.*dub* 2.

103 Limita tertiò, vt non procedat in Canonicatibus, Perſonatibus, & Dignitatibus, cæteríſque Præbendis, & dimidiis Præbendis Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, & in præſtimoniis, & aliis ſimplicibus beneficiis curam animarum non habentibus; in his enim licitum eſſe eligere dignum, prætermiſſo digniore, reſoluunt Petr. Nauar.*d.lib.*2 *cap.*2. *n.*172. Petr.Ledeſma *d.concl.*7.*diffic.*15. Gutier. *d.cap.*11.*n.*12. Nicol. Garc.*d.p.*7.*c.*16.*num.*16. quia Concil.Trid. in diuerſis locis ſola Epiſcopalia beneficia, & Curata dignioribus eſſe cōferenda decreuit, vnde videtur conceſſiſſe cætera beneficia ad arbitrium Prælati diſtribui poſſe. Quamuis Vaſq.*d.*§.2.*dub.*8.*n.*78. exiſtimauerit mortale eſſe in omnibus beneficiis digniorem prætermittere. Et quamuis Leſſius *d.c.*34.*dub.*14.*num.*64. Rebell.*de obligat. iuſtit. p.*1.*lib.*3.*q.*4.*n.*12. Mald. *d.cap.*2.*dub.*7. diſtinguant inter electionem ad beneficia ſimplicia maiora, & ad beneficia ſimplicia minora. Et denique, quamuis idem Leſſ. *d. dub.*14. *n.*66. & Valer. Reginald. *lib.*30.*tract.*3.*c.*15.*n.*179. *in fine*, putauerint in Canonicatibus, & cæteris beneficiis ſimplicibus minoris momenti non videri peccatum mortiferum ſemel, vel bis prætermittere digniorem, modò conferatur ei, qui verè dignus ſit, videri tamen eſſe mortiferum, ſi quis id paſſim faciat, aut ſi rarò curet, vt digniores præferantur.

Supereſt nunc videre, an quando per con- 104
curſum, & oppoſitionem beneficij prouiſio facienda eſt (prout in hoc caſu, de quo agimus) teneatur quis ad reſtitutionem, ſi omiſſo digniore dignum eligat? Quæſtio eſt dubia, in qua pars negatiua ex eo ſuadetur; quia per edictum, ſeu per oppoſitionem tantùm promittitur beneficium, præbenda, ſeu Cathedra ipſis oppoſitoribus, & inter ipſos illi, qui ſecundùm formam oppoſitionis dignior fuerit iudicatus; atque ideò licèt verum ſit, quod ex eo habent ius quæſitum oppoſitores contra illos, qui oppoſitores non ſunt, etiam digniſſimos, non verò inter ipſos habet ille ius quæſitum, qui verè dignior eſt; non enim promittitur beneficium niſi tantùm illi, qui fuerit electus à maiori parte ſecundùm formam oppoſitionis: is enim dignior reputatur, vnde quamuis lex præcipiat, vt eligentes verè digniorem eligant: tamen, ſi contrà fiat, læditur ſolùm iuſtitia diſtributia, quæ ad reſtitutionem non obligat, ſecūdum S.Thom. 2.2.*q.*62. *art.*1. Ex quibus hanc opinionem tenent Martin. Ledeſm. 2.4 *q.*18.*art.*2.*ad fin.verſ. ſecunda concluſio.* Nauar.*in man.cap.*17.*n.*74.*verſ.nec obſtat.* Mercado *de contractibus lib.*6.*c.*17 §.*y anſi diz en los Theologos, verſ. yo no lo ſiguo.* Nicol. Garc.*de benefic.part.*7.*cap.*16.*num.*43. Et idem de quocumque eligente docent Sot. *de iuſtit. lib.*4.*quæſt.*6.*art.*3.*concluſ.* Couar.*in reg.peccatum, part.*1.§.7.*n.*6. Nauar.*in man.cap.*17.*n.*72. Perez *in l.*2.*tit.*6.*lib.*1.*Ordin.* Molin.*de primog. lib.*2.*c.*5.*n.*57. Spin. *in ſpeculo teſtam.gloſſ.*19.*in princ.n.*9.& 10. Gutier.*Canon.lib.*2.*c.*11.*à n.*47. Tolet.*in inſtruct.Sacerd.lib.*5.*c.*4.*verſ.*4. Ceuall. *commun.contra commun.quæſt.*659.*n.*12. Leſſ.*de iuſtit.lib.*2.*cap.*34.*dub.*15. Azor.*inſtit.moral.p.*2. *lib.*6.*c.*15.*q.*12. Rebell.*de obligat.iuſtit.p.*1.*lib.*3. *q.*4.& 5. Ioan.Valer.*de different.inter vtrumque forum, verb.electio, differ.*1.*num.*2.

Verùm pars affirmatiua, videlicet quòd te- 105
neatur quis ad reſtitutionem ſi dignum eligat omiſſo digniore, quando per concurſum, & oppoſitionem prouiſio facienda eſt, videtur verior; quia ex huius edicti propoſitione, quidam quaſi contractus obligatorius inter digniorem, & electores reſultat, ex quo oritur obligatio, prout in cauſa ſubhaſtationis, in qua promittitur res plus offerenti, vt concludit Bart.*in l.licitatio ff de publican.* Vnde omittens

digniorem, censetur offendere non solùm iustitiam distributiuam, verùm etiam commutatuam ortam ex illo, quasi contractus, & ex fide in illo data. Iuuat, quia eligentes constituuntur iudices à lege inter oppositores, vt illos examinent, & digniorem suo suffragio declarent, atque ideò si scienter iniquè iudicent minus dignum esse digniorem, veluti lædentes in iure quæsito, ad restitutionem tenebuntur, iuxta illa, quæ de iudice iniustè iudicante resoluunt communiter Doctores. Ita in specie tradunt Molin. *de primog. lib. 2. cap. 25. num. 59.* Barthol. de Medina *in instruct. Confess. in 7. precepto, §. 32.* Petr. Nauar. *de restitut. lib. 2. cap. 2. n. 178.* Gutier. *Canon. lib. 2 cap. 11. num. 55. cum seqq.* Vasq. *in opusc. morali, tract. de benefic. cap. 2. §. 3. n. 117.* Fernandez *in examine Theologiæ moral. part. 4. cap. 4. §. 1. n. 2. & cap. 7. §. 2. n. 11.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 60. n. 68.*

106 Simoniam igitur committet dignus offerendo in concursu pecuniam digniori, vt desistat ab oppositione, & tenetur ad cedendum beneficio, & ad restituendos fructus perceptos, vt latè probant Sot. *de iustit. lib. 9. quæst. 6. art. 1. ad 2.* Nauar. *in man cap. 23. num. 102. §. 8.* Beia *respons casuum consc. p. 2. casu 5.* Fernandez *d. p. 4. cap. 14. §. 1. num. 1. & 2.* Ratio est, quia dignior Candidatus habet ius ad rem in illo beneficio concursui exposito; ius verò illud est quid annexum ad spirituale, scilicet ad beneficium, dare autem pecunias pro annexo spiritualibus, vt spiritualia sint, est quædam emptio, & venditio rei annexæ spiritualibus, atqui vẽdere, aut emere annexum spiritualibus, prout spiritualia sunt, est simonia. S. Thom. *2. 2. q. 100. art. 4.* Nau. *d. c. 23. n. 99.* ergo cùm in hac datione, & acceptatione interueniat emptio, & venditio rei annexæ spiritualibus, vt spiritualia sunt, interuenit etiam simonia.

107 Simoniaca tamen non erit electio, nec illicita si quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus, ne illum eligant. Sot. *vbi suprà.* Gregor. de Valent. *tom. 3. disp. 6. q. 16. puncto 3. col. 16. vers. 4.* Caiet. *tom. 2. opusc. tract. 9. de simon. quæst. 3.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de simon. c. 50. num. 35.* Less. *de iustit. lib. 2 cap. 35. dub. 19.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 4 tract. 10. cap. vlt. §. 2. num. 23.* Bonacin. *de simon. q. 4 puncto 5. num. 12.* Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap. inutile, num. 4. dist. 88.* Ratio est, quia hæc est mera redemptio iniuriæ, seu læsionis iniustæ; Ecclesia enim habet ius, vt non detur ei minister ineptus, tum quia non eligere ineptum non est quid spirituale, nec directè munit viam ad

108 spirituale. † Pro electione autem particularis personæ etiam dignissimæ, non est licitum pecuniam offerre. Lessius *d. dub. 19.* Illustriss. D. meus à Cunha *d. loco, num. 1.* ex eo, quia hoc esset emere actionem spiritualem, & *num. 5.* subdit, licitum tamen esse offerre pretium pro electione personæ idoneæ in genere.

Idoneior iudicandus, ac propterea præferendus ille est, qui altero cum quo concurrit, fuerit senior. Ita Barbat. *consil. 23. post. n. 13. vol. 1.* Tiraq. *de iureprimog. in præfat. n. 182.* Roland. *cons. 47. num. 70. lib. 1.* Lambert. *de iurepatron. part. 2. lib. 2. q. 2. princ. art. 26. num. 4.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. cap. 4. num. 2.* Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha *in Comment. ad cap. consulit, 9. num. 2. dist. 74.* 109

Originarius idoneior quoque iudicandus, ac præferendus est, si alter sit extraneus. Dec. *cons. 142. n. 13.* Lambert. *lib. 2 part. 3. q. 7. princ art. 4. num. 3. & art. 5.* Roch. *verb. honorificum, à n. 45.* Cou. *practic. cap. 35. sub num. 5. vers. secundò annotandum est.* Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 13. & 14 & cap. 21. n. 25.* Pute. *decis. 254. part. 1.* aliàs *decis. 247. lib. 1. in correctis.* Mandos. *cons. 51. num. 4.* Grilenzon. *cons. 151. num. 64.* Vgolin. *de offic. Episcopi, cap. 50. §. 7. num. 4.* Mastril. *Siciliæ decis. 2. num. 147.* Rot. *decis. 299. part. 1. diuers.* † Et ita potest eligi dignus de ciuitate, vel gremio Ecclesiæ posthabito digniore extraneo. Læl. Zech. *de benef. cap. 12. num. 36.* Piasec. *in praxi Episcop. part. 2. c. 5. n. 19.* Vgolin. *d. cap. 50. §. 8. num. 4.* Ego ipse *d. alleg. 50. n. 102.* 110 111

† Originarij enim semper præferuntur peregrinis, ad not. per Alciat. *de præsumpt. reg. 1. præs. 37. num. 1.* Cassan. *in Catalog. gloriæ mundi, part. 10. consid. 82. & part. 11. consid. 22.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 72. num. 5.* Cabed. *Lusit. dec. 2. num. 8. part. 1.* Melch. Phœbos, etiam *Lusit. decis. 67. num. 11. tom. 1.* † Ratio est, quia præsumuntur magis diligere patriam. Menoch. *illustr. cap. 5. num. 16. & cap. 11. num. 31.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 5. quæst. 3. num. 142. cum seqq.* 112 113

Doctor præfertur non Doctori, Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 135. num. 1. part. 4.* Rot. *decis. 36. num. 2. p. 2. recent.* † & Doctor vtriusque Iuris præfertur Doctori vnius tantùm, Decian. *tom 1. resp. 21 num. 50.* Attamen minus doctus, modò idoneus, cuius mores sunt noti, & approbati, præfertur Doctori, cuius vita ignoratur. Piasec. *d. cap 5. num. 19.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 4. num. 112.* Nicol. Garc. *part. 9. cap. 2. num. 11.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 425 in 1. edit.* aliàs *resolut. 362. num. 1. in 2. edit.* Massobr. *in dict. praxi, requis. 5. dub 1. num. 19.* Ego ipse *alleg. 60. n. 102.* Rot. *in Barcinonen. Parochialis, 29. Nouembris 1613.* coram *bonæ mem. Buratto,* inter eius impressas, *decis. 22.* & *ibi* Ferenrill. *sub littera D,* qui alias Rotæ decisiones cumulat. 114 115

Nullum habens beneficium præfertur habenti Carol. de Grassis, *decis. 1. num. 10 de iurepatron.* Lambert. *part. 3. lib. 2. quæst. 5. art. 3.* Rot. *in decis. 16. num. 7. part. 2. recent.* & *in Calaguritana beneficij de Lecora, 9. Iunij 1621.* coram *bonæ mem.* 116

ne mem. Vbaldo , & *in Vrbitanen. Parochialis*, 12. *Februarij* 1629. coram *R. P. D. Verospio*. Ad concursum tamen admittitur habens aliam Parochialem , *S. Congreg. Concilij* teste Rota *decis.*91. *in fine, part.* 1. *recentissim.* aliàs *in posthum. Farinacij*.

117 Habilior is dicitur, qui muneri, cui præficietur, est aptior, vt per Lambert .*d.part.* 3. *lib.* 2. *quæst.* 5. *art.* 17. *in fine*. Cou. *in reg. peccatum. p.* 2. §. 7. *num.* 4. *vers. dignior verò*. Rot. *decis.* 537. *n.* 14. *p.* 1 *recent.* & *in d.Vrbitanen. Parochialis*.

118 Diues potius quàm pauper eligi debet , si Ecclesia, cui est prouidendum, sit pauper, glos. *verb. impotentiam, in cap. constitutis, de appellat.* vbi Abb. *num.* 10. dicit quòd meliùs prouidetur , seu consulitur Ecclesiæ per diuitem , seu potentem , & *num.* 11. subdit, quòd etsi pauper sit idoneus, non est tamen vtilis Ecclesiæ, sicut diues , refert & sequitur Grilenzon. *cons.* 151. *num.* 55. & ideò dicit Fernand. *in examine Theologiæ moralis, part.* 4. *cap.* 4. §. 1. *n.* 5. quòd si potentia diuitiarum , vel nobilitas conferat ad comprimendos Christi aduersarios, præferendi sunt ditiores, & nobiliores, tenuibus, & ignobilibus.

119 Sacerdos præfertur alteri aliquo inferiori Ordine insignito, Roland. *d.cons.* 47. *num.* 75. Dec. *cons.* 542. *n.* 13. & in pari attenditur quis priùs assequutus fuerit suos Ordines , & gradus. Ioan. de Platea *in l.* 2. *n.* 1. *C. de Primicer. lib.* 21. Natt. *cons.* 638. *num.* 18.

120 Nobilitatem maiorem habens præferendus est. Lambertin. *lib.* 2. *par.* 3. *quæst.* 2. *art.* 9. Grilenzon. *cons.* 55. *num.* 55. Pereg. *cons.* 33. *n.* 32. *tom.* 1. vbi quòd nobilior ex præsentatis in paritate vocum præferri debet. Contra Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 32. *num.* 4. existimantem non sine probabilitate nullo pacto esse attendendam nobilitatis qualitatem ad effectum eligendi digniorem. Et quòd nobilitas sit triplex, Decian. *tom.* 1. *resp.* 21. *n.* 41.

121 Dispensatione non indigens præfertur indigenti, vt per Seraph. *decis.* 767. *num.* 2. *part.* 1. vbi etiam quòd qui nullum obtinet beneficium, præferri debet in concursu obtinenti, refero Ego ipse *d. allegat* 60. *num.* 103.

122 Poterit tamen in electione Parochialis vacantis etiam non doctior, nec sanctior præferri Doctori, si is, iuxta munus, & rem, cui præficiendus est, aptior rei ministerio apparet, & sic non solùm consideratur idoneitas respectu scientiæ , sed etiam respectu ætatis , morum, prudentiæ , & huiusmodi ad Ecclesiam Parochialem gubernandam. Ita Cou. *in reg. peccatum, part.* 2. §. 7. *num.* 4. *ad med. vers. dignior verò*. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 4 *num.* 10. Ioan. Valer. *de different inter vtrumque forum , verb. electio, diff.* 1. *num.* 1. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.* 232. & *seq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 348. & *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.* 4. *decis.* 135. Massobr. *dict. requis.* 5. *n.* 5. & 6. Buratt. *dict. decis.* 22. *num.* 28. & Ferentill. concordantes adducit , *sub littera C.* Lucarin. *academic. disput. acad. obseru.* 2. me citato in hoc loco Solorzan. *de iure Indiarum lib.* 3. *c.* 15. *n.* 89. *tom.* 2. † Et ad 123
Episcopũ solũ, non verò examinatores spectat iudicare quis ex concurrentibus sit magis idoneus, vt resoluunt Doctores suprà citati, *n.* 90.

Quando verò Parochialis vacans fuerit in- 124
iurispatronatus Ecclesiastici, ac institutio ad Episcopum , & non ad alium pertineat , is quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit , Episcopo præsentare teneatur, vt ab eo instituatur : cùm verò institutio ab alio , quàm ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectet. Ita statuit Concil. Trident. *d. cap.* 18 *vers. si verò iurispatronatus*, & tradunt Piasec. *d. c.* 5. *num.* 17. *in fine*. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 116. Aloys .Ricc. *in d. praxi fori Eccles. resol.* 351. *vers. amplia sextò*. Zerol. *in praxi Episc. part.* 1. *verb. iuspatronatus* , §. 10. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 22. *q.* 15. Ego ipse *d. alleg.* 60. *num.* 16. Ferentill. *in annot. ad decis.* 25. *Buratti num.* 12. Salgado *d. c.* 9. *ex num.* 80. vbi *num.* 81. subdit quòd si patronus Ecclesiasticus aliquem præsentauerit antequam sit ita ab examinatoribus approbatus in concursu, præsentatio erit nulla , nec eius virtute facienda erit institutio ab Episcopo tanquam minus legitimè facta, nisi denuò iterum expressè, vel tacitè fuerit præsentatus, postquam ipse sit intra terminum edictorum , seu re integra oppositus, & inter cæteros descriptus, & inter dignos approbatus.

Si Ecclesia Parochialis sit iurispatronatus, 125
partim Ecclesiæ , partim laici , vel pro duabus partibus pertineat ad laicum , & pro vna tantùm ad Ecclesiam, Doctores communiter docent seruandam esse formam examinis per concursum, *in d. cap.* 18 positam, quam Concil. ibi præstitit in conferenda Parochiali , quæ sit iurispatronatus merè Ecclesiastici. Ita Gamb. *de offic. Legati , lib.* 3. *n.* 369. Gonzal. *d. gloss.* 6. *num.* 135. Gallet. *in Margarita casuum conscient. verb iuspatronatus, pag.* 145. *col.* 2. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 278. Aloys. Ricc. *in d. praxi rerum fori Eccles. decis.* 420. *in* 1. *edit* . aliàs *resolut.* 357. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Marescot. *var. resol. lib.* 1. *c.* 52. *num.* 7. *Adden. ad decis.* 498. *Gregorij XV.* Viuian. *in praxi iurispatron. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 33. & 34. *in vlt impress.* Massobr. *in d. praxi habendi concursum, præl.* 7. *dub.* 25. *num.* 2. Salgad. *d. c.* 9. *ex num.* 108. Ego ipse *d. alleg.* 60. *num.* 17. Ferentill. *ad d. decis.* 25. *in fin. vers.* & *hoc procedit* ; ex eo quia fauor Ecclesiæ est quòd prouideatur per concursum , qualitas autem Clericalis præualet quando illa Ecclesiæ prodest , vt ratiocinatur Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 279.

Verùm nouissimè *sacra Congr. Concil. Tridentin. sub die* 5. *Februar.* 1628. censuit *in collatione Ecclesiæ Parochialis iurispatronatus mixti, id est, partim Ecclesiastici, & partim laicalis*, non requiri formam examinis per concursum, quam declarationem authenticam, & originalem mihi aliàs dubitanti Romæ ostendit Reuerendiss. D. Viuianus Episcopus Salonen. & illius meminit *in appendice sua praxis iurispatronatus, ad lib.* 10. *c.* 1. *n.* 34. *pag.* 760. *in nouiss. impress.* & hanc partem multis tuentur Melch. Phœbos *Lusit. decis.* 214. *tom.* 2. Gabriel Pereira *de manu Regia, p.* 1. *cap.* 7. *num.* 32. *cum seqq.* vbi ad hoc ex eo principaliter mouetur, quia iuspatronatus laicorum adeò fauorabile est, vt semper manere debeat illæsum, nisi de illo specifica fiat mentio, eo maximè, quia videtur hoc priuilegium in remunerationem concessum, patronis scilicet propter Ecclesiarum ædificationem, ac proinde irreuocabile, ex Iuribus vulgaribus. Vnde cùm *in d. cap.* 18. *Concilij* nulla derogatio generalis, nec specialis sit, per quam priuilegio patroni laici derogatum sit, illæsum esse debet, etiam quando beneficium fit mixtum, vt suo præsentandi iure fruatur sine vlla diminutione, ex *reg. cap.* 1. *de priuileg.* Nec est verum absolutè quòd per concursum meliùs prouideretur Ecclesiæ, quia possibile est per præsentationem vel meliùs, vel æquè bene prouideri illi posse, ex his quæ tradit Nou. *de pænit. fol.* 317. *post num.* 170. Nec obstat quòd qualitas Ecclesiastica dignior est laicali, *gloss. fin. in cap. vnic. de iurepatron. lib.* 6. & magis dignum attrahit ad se minus dignum, *cap. quod in dubijs, de consecr. Eccles.* cum citatis per me *axiom.* 72. *num.* 1. quia non procedit in iurepatronatus, vbi primum enim est mixtum, totum laicale reputatur quoad Iuris effectus, sicque debent exponi verba *Concilij d. cap.* 18. quòd concursum solùm exigat quando Ecclesia sit liberæ collationis, aut patronatus Ecclesiastici in solidum; nam verba illa debent intelligi in potiori significatu, *l.* 1. *§. fin. ff. si ager vectig.* eo maximè, si consideremus iuspatronatus mixtum non dici simpliciter iuspatronatus, sed cum illo additamento mixtum; ergo cùm lex simpliciter loquatur de patronatu Ecclesiastico, non debet intelligi de mixto: & sic ratio nos mouet vt interpretemur in fauorem patroni laici ne à fundatione retrahatur, vel à reædificatione, si modò contingat post Concilium quòd Ecclesia corruat, vel aliqua indigeat reparatione, latè Gabr. Pereira *d. cap.* 7. *num.* 34. vbi *num.* 36. *vers. quam resolutionem*, id procedere affirmat non solùm in iurepatronatus mixto, quando maiorem, vel æqualem partem habet sæcularem, sed & quando Ecclesiastica sit maior: subditque Eminentissimos Cardinales Concilij Trident. interpretes super beneficio de Ribadaneora Bracharen. diœcesis interrogatos Romæ à Petro Leitano in Romana Curia tunc degente, quem postea Canonicũ Bracharensem agnoui, proposito dubio respondisse prout sequitur.

Primò, si beneficium Curatum iurispatronatus Ecclesiastici in mensibus Sedi Apostolicæ reseruatis vacauerit, Episcopus ipse ordinarius nulla habita ratione patronorum, debet edicta concursus proponere, & idoneum eligere, ac Romam mittere cum fide Ordinarij à Summo Pontif. instituendum, sicut fit in alijs Curatis, quæ non sunt de iurepatronatus? Secundò, si iuspatronatus mixtum sit laicale, & Ecclesiasticum, quoad examen velut Ecclesiasticum censendum est? Tertiò, si in collatione Ecclesiæ Parochialis, quæ sit iurispatronatus partim laici, seruanda est forma examinis per concursum hic posita, quam Concilium præstitit in conferenda Parochiali, quæ sit iurispatronatus merè Ecclesiastici: item quid dicendum est quando patronatus pro duabus partibus pertinet ad laicos, & pro vna tantùm ad Ecclesiasticum?

Super primo Congregatio Concilij voluit particulariter videri standum regula 8. *mensium reseruatorum, per quam Sanctitas sua reseruat liberæ suæ dispositioni omnia beneficia etiam iurispatronatus Ecclesiastici. Super secundo censuit tanquam laicale esse iudicandum. Super tertio vt ad proximum. Hieronymus Card. Maffaeus.* quam declarationem apud se authenticam esse affirmat idem Gabr. Pereira *citato loco.*

Si institutio ad Parochiales Ecclesias, quæ 127 iurispatronatus Ecclesiastici sint, facienda erit à Summo Pontif. quia fortè in mensibus reseruatis vacauerit, ius eligendi digniorem ad solum Episcopum pertinet, qui transmittere debet attestationem examinis facti per concursum, quotquot in eo fuerint approbati, & quem ex approbatis vt digniorem, cui Sanctitas sua gratiam faciat, nominare, refert decisum Salgado *d. c.* 9. *num.* 99. vbi etiam subdit pariter fuisse decisum quòd † si beneficium 128 Curatum iurispatronatus Ecclesiæ in mensibus Apostolicæ Sedi reseruatis vacauerit, Episcopus ipse ordinarius, nulla habita ratione patronorum debet edicta concursus proponere, idoneum eligere, ac Romam pro obtinenda collatione à Sede Apostolica, & fidem approbationis, ac rationem concursus manu sua, seu eius Vicarij subscriptam intra quatuor menses à die habitæ notitiæ vacationis numerandos mittere, cuius fidei formulam in calce huius cap. inuenies.

129 In vacatione autem Parochialium, quæ sunt iurispatronatus laicorum, examen per concursum fieri non debet, sed sufficit quòd deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in Diœcesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur. Ita statuit Concil. Tridentin. *d. cap.* 1. *vers. quòd si iuspatronatus laicorum*, tradunt

duot Læl. Zech. de Republ. Ecclesiast. cap. 28. de Parocho, num. 6. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 8. q. 9. num. 111. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Parochia, §. 7. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 2. c. 3 num. 3. Piasec. d. c. 5. num. 18. in princ. Less. de iustit. lib. 2. cap 34. n. 58. & 81. Vgolin. de officio Episcopi, cap. 50. §. 3. vers. 3. Gonzal. d. gloss. 6. num. 134. Nicol. Garc. d. c. 2. num. 255. Aloys. Ricc. in d. praxi rerum fori Eccles. resol 357. num. 1. Marescot. var. resol. lib. 1. cap. 5. n. 11. Beltramin. in annot. ad Gregor. XV. decis. 494. num. 3. Massobr. in d. praxi habendi concursum, requis. 7. dub. 25. à num. 4. Salgado de protect. Regia, tom. 1. part. 3. cap. 9. num. 105. cum seqq. Ego ipse d. alleg. 69. num. 18. & me citato in illo loco Alzed. de præstantia Episcopalis dignitatis, part. 2. cap. 9. num. 2. Rot. decis. 579. num. 4. p. 2. recent. & in Pampilonen. Parochialis, 26. Iunij 1626. coram bon. mem. Buratto, inter eius impressas, decis. 952.

130 Quando verò in vacatione Parochialium de iurepatronatus laicorum plures sunt præsentati, requiritur examen per concursum inter ipsos præsentatos tantùm, & ex his, qui facto examine idonei ab examinatoribus renuntiati fuerint, Episcopus eum eliget, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alium instituat, iuxta decretum Concil. d. cap. 18. Ita Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. quæst. 5. num. 21. Gonzal. d. gloss. 6. num. 138. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 256. Marescot. d. lib. 1. cap. 52. num. 11. Piasec. d. cap. 5. num. 18. vers. eueniente. Aloys. Ricc. in d. praxi, resol. 357. num. 2. Viuian. in d. praxi iurispatron. lib. 10. cap. 1. n. 59. in vlt. impress. Salgad. d. c. 9. num. 123. Alzed. d. cap. 9. num. 3. & fuit resolutum in Pampilonen. Parochialis, 27. Ianuar. 1614. coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano, & in Illerden. portionis de Pertusa, 11. Decembris 1613. coram bonæ memor. Buratto, inter eius impressas, decis. 25. vbi Farenill. in annot. num. 10. Massobr. d. requis. 7. dub. 25. num. 5. vbi intelligit quando inter plures præsentatos omnes æqualibus vocibus gaudent; nam si aliquis plures haberet voces, is solus esse examinandus, & idoneus repertus instituendus, vt per Nicol. Garc. d. cap. 2. num 157. Salgad. d. cap. 9. num. 124. & fuit dictum in Pampilonen. Parochialis, 26. Iunij 1626. coram bonæ mem. Buratto, inter eius decisiones impressas, decis. 952. num. 2. nisi is se etiam subiiceret examini, & concursui cum cæteris nominatis, quia tunc sibi præiudicaret, cùm faceret se eis parem. Ita Beltramin. in annot. ad decis. 494. Gregorij XV. num. 4. Massobr. in d. praxi, prælud. 3. dub. 3. num. 15. Salgado d. cap. 9. num. 128.

Parochialis collatio, si cessantibus reseruationibus Apostolicis, spectet ad inferiorem collatorem, & in concursu facto per Ordinarium sint renuntiati plures æquè idonei, facultas eligendi magis idoneum ad ipsum Episcopum, non autem ad inferiorem collatorem pertinet, siue Parochialis in mense Apostolico, siue ordinario vacet. Ita censuit S. Congr. Concilij in Asculana, 1. Decembris 1618.

Iuspatronatus laicale deuolutum ad Ordi- 131
narium confertur per concursum pro illa vice: Ita à sacra Congreg. Concil. decisum fuisse referunt Galet. in Margarita casuum conscient. ver. iuspatronatus. Ego ipse d. alleg. 60. num. 18. in fine, Salgad d. tom. 1. part. 3. cap. 11. num. 89. vbi attestatur resolutum in collatione Parochialium, quæ iure deuoluto conferuntur, seruandum esse formam examinis per concursum, quia patronus non læditur, & quia sublato obstaculo præsentationis, & iuris patroni illa vice exclusi, res cedit ad Ordinarij potestatem, & num. 90. subdit hoc procedere etiam in Parochialibus iurispatronatus laicorum, in quibus non habet locum concursus, quando prouidentur ad eorum præsentationem per Ordinarium, & hoc casu institutio, quam habebat Episcopus, per deuolutionē resoluitur in vim plenariæ dispositionis, & collationis, secundum Paris. cons. 344. num. 20. part. 4.

Contra Massobr. in d. praxi, requis. 1. dub. 22. existimantem huiusmodi Parochialem iurispatronatus laicalis ad Ordinarium deuolutam, per eum absque concursu conferri posse.

Verùm autem in collatione Parochialium, 132
facta iure deuoluto forma examinis, quæ coram inferiore requiritur, seruari debeat? Quæstio est dubia, in qua non requiri, sed dumtaxat locum habere, quando iure ordinario Parochialis confertur, vel instituitur, colligi videtur ex his, quæ tradit Nicol. Garc. de benefic. part. 5. cap. 5. num. 222. dum resoluit quòd in Doctoribus, & Magistratibus præbendis deuolutis ad Superiorem ob non eorum factam electionem intra sex menses à Iure statutos, non requiritur forma concursus, quia hæc dumtaxat apposita videtur Episcopo, & Capitulo.

Verùm requiri formam examinis per con- 133
cursum tuetur neruosè Salgad. d. c. 11. n. 84. cum seqq. tum quia hoc casu deuolutio fit cum omnibus suis qualitatibus, quæ à principio inerant beneficio, & ad Superiorem deuoluitur cum eisdem qualitatibus, cum quibus inferior prouidere tenebatur, ex Cabed. de patronat. Regia Corona, cap. 22. num. 3. & 4. & Lusit. decis. 52. num. 4. & decis. 72. num. 9. p. 2. Gutier. cons. 1. num. 31. & cons. 2. n. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 46. num. 33. tum quia natura beneficij mutari non debet, Cephal. cons. 358. num. 8. col. 3. Hieron. Gabr. cons. 185. num. 2. vol. 2. tum quia Superior, ad quem est deuolutum, debet prouidere habēri qualitates à fundatore requisitas, vt plures referens tradit Perez de Lara de anniuers. & Capellan. lib 2. c. 10. num. 27.

num. 27. tum denique, quia Marescot. *d. lib.* 1. *cap.* 52. *num.* 24. *in fin.* resoluit quòd Concil. *in d. c.* 18. & Motus proprius Pij V. dum loquuntur de Ordinario, habent locum etiam in Episcopo subrogato.

134 Forma Concilij Trident. *d. cap.* 18. vt suprà explicata circa concursum faciendum in vacatione Parochialis Ecclesiæ, est ad vnguem obseruanda, nec potest per æquipollens adimpleri, vt resoluunt Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 8 *quæst.* 9. *num.* 86. Massobr. *in d. praxi, requis.* 17. *dub.* 4. & *dub.* 2. animaduertit formam Coucilij circa concursum seruandam esse dumtaxat, vbi Concilium ipsum receptum fuerit, & iam esset coacta Synodus, ac in ea electi examinatores Synodales.

135 Collatio Parochialis facta sine examine per concursum est nulla, & irrita, & præfata Parochialis eo modo collata vacat, eiúsque collatio ad Sedem Apostolicam spectat. Ita Zerol. *d. part.* 1. *verb. Parochia.* §. 2. *dub.* 2. nouissimè Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. p.* 4. *resol.* 55. *n.* 1. Rot. *apud Farinac. decis.* 151. *in* 1. *collect. nouiss.* aliàs *part.* 4. *diuers.* Et in foro Conscientiæ nō potest acceptari, aut retineri, sicut nec retineri valet beneficium prouisum non seruata forma requisita à Iure; vt bene resoluunt Petr. Nauar. *de restitut. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 350. Salon. 2. 2. *quæst.* 5. *de dominio, art.* 4. & *ibi* Cano *quæst.* 62. *de dominio, pag.* 160. Gabr. Vasq. 1. 2. *quæst.* 163. Lorca etiam 1. 2. *disput.* 21. *de legib. ad fin.* Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri, à n.* 1394. Parlad. *differ.* 12. §. 1. *ex num.* 2. Less. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 19. *dubit.* 3. Aloys. Ricc. *d. resolut.* 75. *num.* 2.

136 † Ita vt etiam Vicarius Episcopi, si velit subire concursum, teneatur obseruare formam positam à Concil. Tridentin. *d. cap.* 18. vt benè resoluunt Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *quæst.* 188. Fillinc. *d. tract.* 41. *num.* 439. Massobr. *in d. praxi, requis.* 2. *dub.* 5.

137 Prædictorum autem examinatorum relationem quominus executionem habeat, nulla deuolutio, aut appellatio etiā ad Sedem Apostolicam, siue eiusdem Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuncios, seu Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interposita impedire, aur suspendere potest, vt statuit idem Concil. Trident. *d. cap.* 18. *vers. nec prædictorum*, & per illud notant Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 139. *in fine.* Antonuc. *in Catechesi Neapol. cap.* 16. *fol.* 43. Azeued. *ad l.* 1. *n.* 4. *tit.* 16. *lib.* 3. *noua recopil.* Seraphin. *decis.* 481. Velenz. *cons.* 45. *num.* 19. *vol.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. §. 1. *in annot. contra nullit. n.* 186. & 209. & *d. gloss.* 6. *à num.* 163. Vgolin. *d. cap.* 50. §. 13. *num.* 1. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *c.* 6. *num.* 75. Aloys. Ricc. *in d. praxi rerum fori Eccles. decis.* 426. *in* 1. *edit.* aliàs *resolut.* 373. *in* 2. *edit.* & *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. part.* 4. *decis.* 19. Massobr. *in dict. praxi, requis.* 5. *dub.* 3. *cum seq.* Salgad. *de protect. Regia, tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 13. *ex num.* 197. Ego ipse *d. alleg.* 60. *num.* 104. Rot. *in Barcinonen. parochialis,* 29. *Nouembris* 1613. coram *bonæ memor. Buratto*, inter eius impressas *decis.* 22. *ibi* Ferentill. *sub lit. A.*

Dupliciter tamen hac in re appellari potest; primò, à reprobatione, seu mala relatione examinatorum; secundò, ab electione mala Episcopi, seu irrationabili eius iudicio in eligendo. Appellatio, quæ primo modo fit, id est, à reprobatione examinatorum, datur non solùm à relatione super scientia; sed etiam super idoneitate, & habilitate, sicut ex Rot. docet Aloys. Ricc. *d. decis.* 19. *num.* 1. *part.* 4. & tunc deuolutiuum tantùm, non verò suspensiuum effectum tribuit, vt resoluunt Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 476. *post med.* Salgad. *dict. tom.* 1. *part.* 2. *c.* 13. *num.* 199. Massobr. *d. requis.* 5. *dub.* 4. vbi *dub.* 6. cum Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 141. tenet dari appellationem à relatione examinatorum in Parochialibus patronatis laicorum, quando vnus tantùm est præsentatus, & *dub.* 7. cum eodem Garc. *prœcitato, cap.* 2. *num* 275. subdit appellationem à reprobatione examinatorum dari in prouisis in forma *Dignum.* 138

Quando verò appellatur secundo modo, id est, à mala electione Episcopi, aduertendum est † appellationem non dari simpliciter ab electione Episcopi inconcursu; non enim potest quis appellare ab irrationabili iudicio Ordinarij dum fuit approbatus ab examinatoribus Synodalibus, sicut & electus; quia tunc locus est gratificationi, *cap. cùm autem*, vbi Abb. *n.* 3. & alij, *de iurepatron.* Lambert. *de iurepatron. quæst.* 5. *part.* 3. *lib.* 2. *num.* 1. Seraphin. *decis.* 152. *in fin.* Rot. *in Calaguritana beneficij de Murillo,* 13. *Nouembris* 1620. coram *bonæ mem. Vbaldo sen.* & *in Pampilonen. Abbatiæ de Aresso,* 22. *Aprilis* 1622. coram *R. P. D. Nauarro*; libera est enim Episcopi facultas vnum ex æquè idoneis eligendi à laicis quolibet tempore præsentatum, *cap. cùm autem,* 24. *de iurepatron. cap. de causis, de offic. deleg.* Lambert. *de iurepatron. art.* 25. 7. *quæst. princ. part.* 2. *lib.* 2. ideò ab eius electione non datur appellatio, nisi vbi constaret de dolo, & irrationabili eius iudicio, Marescot. *var. resolut. lib.* 1. *c.* 52. *num.* 23. & 24. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 4. *num.* 139. & *in annot. ad gloss.* 9. *num.* 209. Massobr. *d. requis.* 5. *dub.* 2. *num.* 42. Gregor. *decis.* 538. *ad fin.* Rot. *in Hieracen. iurispatronatus,* 21. *Maij* 1622. coram *bonæ memor. Buratto*, inter eius impressas, *decis.* 625. vbi Ferentill. alias Rotæ decisiones affert. Ratio est, quia † facta electione per Episcopum, interpretatio est facienda ad illius fauorem, quòd omnia considerauerit, & magis idoneum arbitrio suo elegerit, *arg. cap. in præsentia, de renunc.* Achil. *decis.* 1. *num.* 4. *de confess.* Gonzal. *d. gloss.* 4. *num.* 132. quem refero Ego ipse 139 140 141

142 ipse d. alleg. 60. in fine. † Ille enim præsomitur instructus de vita, & moribus concurrentium. Ferentill. in annot. ad decis. 22. Buratti. Quare pro eius iudicio multum præsumitur, ita vt irrationabilitas debeat esse manifesta, vt fuit dictum in Rauennaten. Parochialis, 2. Decembris 1592. coram Cardin. Arigonio, cuius meminit

143 Massobr. d. requis. 5. dub. 2. ex num. 7. † Quibus autem coniecturis arguatur dolosum, & irrationabile Episcopi iudicium in hac materia, ostendit Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep.

144 Neapol. decis. 96. part. 4. † Et quòd ex familiaritate multum tollatur de præsumptione, quæ aliàs esset pro Episcopo, tradit Aloys. Ricc. d. decis. 96. num. 20. Rot. in Sabinen. concursus, 6. Aprilis 1609. coram bonæ mem. Card. Sacrato, & in Vrbinaten. Parochialis, 12. Februarij 1629. coram R. P. D. Verospio, & ex d. Rauennaten. Parochialis, collegit Ego ipse in collect. ad cap. 18. num. 2. in fine, de iurepatronat.

145 Quæ quidem appellatio à mala electione, siue irrationabili iudicio Episcopi admittitur solum ad effectum deuolutiuum, non autem suspensiuum, quia interim prouisus appellatione pendente à Parochiali amoueri non debet, vt ex dicta constitut. Pij V. vers. hac tamen, notant Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 236. & 246. Beltramin. in annot. ad decis. 538. Gregory XV. num. 7.

146 Verùm hæc resolutio dupliciter limitatur, primò quando appellatur à sententia Metropolitani, seu alterius iudicis appellationis reuocatoria electionis priùs factæ ab Ordinario in concursu ad Parochiales, quia tunc datur appellatio ad effectum suspensiuum, & deuolutiuum, vt per Gutier. Canon lib. 2. c. 11. n. 25. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 247. Beltramin. in annot. ad decis. 538. Gregor. XV. num. 8. & Ferentill. ad decis. 22. Buratti, sub littera A † Se-

147 cundò, quando facto concursu appellatur inter præsentatos, vel patronos laicos super pertinentia iurispatronatus, videlicet ab institutione facta ad præsentationem alicuius ex patronis, quo casu possessio per appellationem suspendi debet, vt fuit dictum in Placentina Archipresbiteratus, 4. Iulij 1614. coram Eminentiss. Cardin. Pamphilio iun.

148 Illud hac de re nouè, & singulariter aduertendum duxi, quòd sacra Congreg. Concilij in vna Vrbinaten. sub die 9. Septembris 1628. censuit reiectum in concursu Parochialis posse prouocare praelectum ad nouum examen coram iudice appellationis, etiam antequam doceat de irrationabili iudicio Episcopi, atque ita intelligendam esse Constitutionem Pij V. aliàs dixit eadem S. Congr. in vna Montis Regalis, 2. Augusti 1607. & nouissimè in alia Pisana sub die 17. Iuny 1630.

149 † pariter censuit reiectis, dum in concursu Parochialis Ecclesiæ appellant à mala electione, dandum esse nouum concursum in Vrbe, ad quem vocandus est praelectus. Et iterum in Reatina, sub die 16. Martij 1930. censuit reiectum in concursu Parochialis posse appellare à mala electione, & permittendum esse nouum concursum in Vrbe, vbi debeat vocari praelectus ab Episcopo. Sed quia in casu illius decisionis sacræ Congreg. præelectus noluit accedere, eadem sacra Congreg. sub die 17. Augusti eiusdem anni, mandauit significare D. Datario, vt expediret Bullas ad fauorem appellantis, amoto à beneficio detentore.

Perfecto examine iuxta formam Concilij 150 Trident. præfati, & electione per Episcopum de magis idoneo facta, si Parochialis vacauit in mense ordinario, debet ipse intra sex mensium spatium à die vacationis eiusdem, prouisionis, & collationis huiusmodi patentes literas conficere, quarum formula habetur infra in calce huius capitis. Si autem eius collatio Summo Pontif. & Sanctæ Sedi generaliter, vel specialiter, & ex quauis causa reseruata, seu affecta existit, aut aliis ex indulto Sedis Apostolicæ competit, tenetur Episcopus personam per examen concursu mutuo habito, iuxta dict. Concil. Trident. formam approbatum, & magis idoneum electum, Summo Pontif. aut iis, ad quos collatio spectabit pro collatione obtinenda intra quatuor mensium spatium, à die illius vocationis significare, vt clarè disponitur in d. Constit. Pij V. super collatione, Parochialium Ecclesiarum, cuius significationis formula ponitur infrà, ita vt si intra præfixum tempus approbatam personam, & magis idoneam non elegerit, aut electam vt suprà non significauerit, omnimodo eius dispositio ipsi Summo Pontifici, & Sedi Apostolicæ reseruetur, vt in d. Constit. latiùs continetur.

Debet Parochialis Ecclesia quamuis ex con- 151 cursu conferenda non sit, in titulum conferri, ac propterea est interdictum Curatas Ecclesias conductitiis committi Presbyteris, cap. fin. 21. q. 2. quia dicitur in cap quoniam, ne Praelati vices suas, dum Sacerdotium sub huiusmodi mercede venale disponitur ad æternæ retributionis præmium consideratio non habetur. Sed nec plures vni sunt committendæ Rectori, quia solus per totas Ecclesias, nec Officium valet persoluere, nec rebus earum necessarium curam impendere, vt dicit Tolet. Conc. in cap. vnico, § pen. 10. q. 3. ita nec vna Ecclesia est inter duos diuidenda, sed vnum tantùm habere debet Sacerdotem, qui eam tanquam sponsam castè, & syncerè regat, vt dicitur in Remen. Concil. relato in c. sicut, 21. q. 2.

In Parochialibus Ecclesiis, quæ subsunt Mo- 152 nachis, non Monachus, sed Clericus per Monachorum tamen consilium est instituendus cap. 1. de Capell. Monach. Gregor. Lop. l. 25. verb. Yglesias, tit. 7. part. 1. Paul. Fusc. de visitat. lib. 2. c. 16. num. 1. Fr. Emman. qq. Regul. tom. 1. q. 34. art. 4. quamuis in aliis possit necessitate cogen-

re-

te Religiosus institui, *cap. in Parochia*, 16 *q.*1. & sic ad arbitrium Superioris ipsorum Regularium, non autem ad arbitrium Episcopi, nisi quòd examinari, & approbari priùs ab eo debeat, vt referunt decisum Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5.§.3.*n.*34. Piasec. *in praxi Episc. p.*2.*c.*3.*n.*46.*p.* 182. & subest Episcopo in omnibus, quæ ad curam pertinent animarum, quamuis ipsi Monachi, vel Ecclesiastici sint ab Episcopi iurisdictione exempti, ex Concil. Trident. *sess.*25. *de Regular. c.* 11. vbi disponitur quòd in Monasteriis, aut domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet cura animarum, præter eas, quæ sunt de illorum Monasterium, seu locorum familia, personæ tam Regulares, quàm Seculares huiusmodi curam exercentes subsint immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcoporum, in quorum diœcesi sita sunt, de quo latè diximus *de officio, & potest. Episcopi, part.*3. *allegat.* 74. *n.*18. & nouissimè Gregor. XV. *in sua Constit.* incip. *Inscrutabili, sub dat.* 9. *Februarij* 1622. Nec ibi aliqui etiam ad nutum amobiles possunt deputari, nisi de eorum Ordinariorum consensu, & præuio examine per eum, & eius Vicarium, & examinatores Synodales faciendos, exceptis aliquibus Monasteriis, & capitibus Ordinum. Ab ipsis verò Monachis Clericus in Parochiali Ecclesia ab Episcopo instituendus præsentatur, vide *suprà hoc cap.* 19.

153 Hanc autem de Vicariis ad Parochiales præsentionem Episcopi non admittant, nisi tantùm præsentato de prouentibus ipsius Ecclesiæ fuerit coram eis assignatum, vnde iura Episcopalia soluere, & congruam possit sustentationem habere; tum ex Iure communi *in cap. ex Lateranensi, & in cap. extirpandæ, §. qui verò, de prabend.* vbi notat Abb. *num.*3. *in fine.* Azot. *instit. moral. part.*2. *lib.*6. *cap.*29. *q.*2. tum ex Concil. Trident. quod septies in locis huius congruæ portionis meminit, primò, quippe *in cap.* 2. *sess.* 6. *de reformat.* ibi, *Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati per deputationem idoneorum Vicariorum, & congrua portionis fructuum assignationem prouidere debent ne cura animarum negligatur.* Secundò, *in cap.* 5. *sess.* 7. *etiam de reform.* ibi, *ipsi Ordinarij etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum assignationem omninò prouideant, vt animarum cura nullatenus negligatur.* Tertiò, *in cap.* 7. *eiusdem sess.* ibi, *cùm tertia partis fructuum, aut maiori, vel minori arbitrio ipsorum Ordinariorum portione, etiam super certa re assignanda ibidem deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur.* Quartò, *in cap.* 4. *sess.* 21. *de reform.* ibi, *illis autem Sacerdotibus, qui de nouo erunt Ecclesiis nouiter erectis præficiendi, competens assignetur portio arbitrio Episcopi ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocumque pertinentibus.* Quintò, *in cap.* 6. *eiusdem sess.* ibi, *aut Vicarios pro tempore deputare, partémque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter prouidere possint.* Sextò, *in d. cap.* 18. *sess.* 24. *de reformat.* ibi, *idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum, potionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur.* Septimò, & vltimò, *in cap.* 16. *sess.* 25. *de reform.* ibi, *illa deinceps in simplex beneficium etiam assignata Vicario perpetuo congrua portione non conuertantur.* Multa tamen perscrutari oportet antequam Episcopus hanc decernat congruam portionem, nempe qualitates, & circumstantias loci, beneficij, personarum, morum regionis, & alia quamplurima recensita à Rebuff. *in tract. de congrua, quæst.* 8. *præcipuè, num* 61. Valenzuela *consil.* 54. *à num.* 42. Surd. *de alimen. tit.* 4. *q.* 23. *n.*44. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. c.* 366. *à num.* 17. *& cap.* 399.

Qua de re post Concil. Trident. superuenit 154
sanctæ memoriæ Pij V. Constitutio, incip. *Ad exequendum, sub dat. Kalend. Nouembr. anno Incarnationis Dominicæ* 1567. quæ circa cõgruam portionem istam definiendam pro Vicariis Parochialium, ita statuit, *& Episcopos præfatos in assignatione portionis ipsis Vicarijs perpetuis ex prædicto Concilio ipsorum Prælatorum arbitrio facienda ita se continere, & arbitrari debere, vt non maior centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum summa, computatis omnibus etiam incertis emolumentis, & alijs obuentionibus communiter percipi solitis eis omnino assignetur*, &c. Ex qua constat quotidianas distributiones, aliaque incerta numerari in huiusmodi portione, vt animaduertit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §.7. *proœm. num.* 185. & consuluit Ioan. Gutiet. *consil.* 8. Eleemosynas verò Altarium, funeralium (addo & aliorum similium iurium Parochialium) in congrua huiusmodi numerandas non esse, rectè admonuit Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.*...*cap.* 31 *sub num.* 6. eo quòd isthæc percipit Vicarius ex suo officio, & labore, & verba illius Constitutionis intelliguntur de obuentionibus, & emolumentis, quæ sunt incertæ respectu summæ, quæ in specie ignoratur; venit tamen verificanda ex eo quòd in præteritum communiter, atque vtplurimum consueuit percipi. Illud aduertere oportet quòd ad sciendum an sit Vicaria perpetua, vel temporalis, attendendus est vltimus status. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 3. *num.* 18. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *cap.* 2. *num.* 16. vbi subdit quòd si non constat de erectione tituli in Vicariam perpetuam, & non præsumitur cùm sit quid facti, non est attendendus vltimus status, nempè quòd sit collata, vt Vicaria perpetua, nisi probetur spatio 40. annorum, & addit, stante Bulla vnionis

nis cum facultate pronendi Vicarium amouibilem, & decreto irritanti requiri immemorialem.

Superest vt post Parochorum Canonicam electionem, & collationem modo relato factam, deueniatur ad Parochialis Ecclesiæ possessionem, cuius formulam posuimus hoc eodem cap. *form.* 13. Censeretur autem acquisita, & probata possessio illius per exercitium curæ animarum, & spiritualium actuum ad Curatum pertinentium, & per actus diuinorum Officiorum, ac per administrationem temporalium. Ferret. *cons.* 2. *sub num.* 7. Menoch. *remed.* 3. *retin. num.* 186. Mascard. *de probat conclus.* 1180. *num.* 10. Rot. *decis.* 560. *sub. num.* 4. *part.* 2. *recentior.* Caualer. *decis.* 609. *n.* Atque per perceptionem fructuum, decimarũ, primitiarum, & oblationum. Rot. *d. decis.* 560. *sub n.* 4. *part.* 2. *recentior.* refert Ludou. Posti. *in tract. mandati, de manutenendo obseru.* 30. *num.* 1.

Sequuntur aliquot formulæ circa erectionem Ecclesiarum Parochialium, ac electionem, & collationem Parochorum ritè, & rectè faciendam admodum vtiles, & necessariæ.

FORMVLA I.

Erectionis Parochialis Ecclesiæ cum vnione beneficij simplicis.

D. Rudericus à Cunha, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus, ac Dominus Bracharæ, Hispanarúmque Primas, &c. Vniuersis, & singulis has præsentes nostras litteras inspecturis, visuris, lecturis, pariterque audituris, Salutem in Domino. Significamus qualiter in generali visitatione per nos facta in dicta nostra Ciuitate, & Diœcesi Bracharensi reperimus, quòd in loco N. nuncupato eiusdem Diœcesis, non aderat Ecclesia Parochialis, vbi populus, & Christi fideles ibi commorantes sanctissima Sacramenta, iuxta temporis opportunitatem recipere potuissent, quando ipsa Sacramenta erant ministranda tempore indigentiæ, ab Ecclesia N. per vnum milliarium distanti recipiebant per Presbyterum non certum, nec proprium Parochum pro Rectore Ecclesiæ N. longiùs distante, cuius erant Parochiani, non sine ipsarum animarum periculo, ac proinde ob carentiam Ecclesiæ Parochialis, Parochi, & Curati in dicto loco N. qui continuò apud eos persisteret, eisdémque Sacramenta omnia opportunis temporibus ministraret, Missásque ac alia diuina Officia Dominicis, & festiuis diebus celebraret, aliquando accedebant ad Ecclesiam prædictam N. & non ad propriam, & multoties occurrebat omitti præceptum de audienda Missa in dictis diebus Dominicis, & festiuis, & non semel dicti loci habitatores absque Ecclesiæ Sacramentis ob prædictam causam, & loci distantiam moriebantur. Propterea attendentes nos saluti animarũ, pront possumus, consulere, & scandalis occurrere, quæ pro dictis causis oriri in dies potuissent, accedente etiam consensu, & beneplacito ipsorum huiusmodi dicti loci, qui etiam nos humiliter supplicarunt, & maxima cum instantia requisierunt pro erectione, & deputatione Ecclesiæ Parochialis in dicto loco pro eorum salute, & commoditate, cum deputatione alicuius Sacerdotis Parochi, obligantes se etiam penes acta Curiæ Cameralis nostræ ciuitatis Bracharensis vnusquisque ipsorum ad dandam, & consignandam quandam pecuniarum summam, & certam vini, & frumenti quantitatem dicto Parocho, vt commodè sustentari possit. Ideò inuocato ad hoc Domini nostri IESV CHRISTI nomine, eiúsque Matris Virginis semper Mariæ, & Sanctorum N. & N. Patronorum ciuitatis, & Diœcesis nostræ auxilio, per tenorem præsentium erigimus, statuimus, eligimus, & deputamus in Parochiam Ecclesiam sancti N. existentem in medio dicti loci N. in qua, cùm fuerit accommodata, & bene apta, & reserata, volumus, & mandamus deponi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, fontẽ baptismalem, & alia, quæ ad Ecclesiam Parochialem pertinent, quæ omnia Sacramenta iuxta opportunitatem temporis ministrari volumus, & mandamus ipsis dicti loci N. per Sacerdotem, & Parochum per nos, & successores nostros pro tempore existentes eligendum, & deputandum, qui etiam Missas in Ecclesia prædicta diebus Dominicis, & festiuis celebrare debeat, & teneatur. Declarantes etiam ex nunc in anteà, & in perpetuum edictam Ecclesiam S. N. in medio dicti loci N. existentem esse Ecclesiam Parochialem, & curatam, electionémque, & deputationem Parochi, & successorum in futurum pro cura animarum fidelium in dicto loco existentiũ spectare, & pertinere ad nos, & successores nostros pro tempore existentes, & ad meram collationem, & prouisionem nostram Ordinariam, nulli iurispatronatus seruituri subiectã, ad ipsósque Parochos spectare, & pertinere omne id totum, & quicquid per homines dicti loci N. vt suprà Parochianos, permissum extitit, & sic prænominatam obuentionem, ac omnes alias eleemosynas pro tempore in dicta Parochiali Ecclesia S. N. prouenientes: quia tamen red-

ditus huiusmodi sunt adeò tenues, ita vt non sufficiant pro congrua Parochi sustentatione; idcircò ad illius commoditatem, & aliorum pro tempore in dicto loco existentium, beneficium simplex sine cura, sancti N. nuncupatum, in loco N. huius diœcesis existens, cum omnibus iuribus, & pertinentiis suis, vnimus, annectimus, & incorporamus dictæ Parochiali Ecclesiæ S. N. ita vt ex nunc prout ex tunc, fuerit, & sit dictum beneficium simplex, & Ecclesia vbi illud existit cum iuribus, fructibus suis omnibus, redditibus, & obuentionibus incorporata, vnita, & aggregata prædictæ Ecclesiæ Parochiali S.N. Concedentes Parocho ipsius, qui pro tempore erit, liberam, & plenariam potestatem, quòd possit per se, vel per procuratorem suum nomine suo, & dictæ Ecclesiæ S. N. auctoritate huius vnionis apprehendere corporalem possessionem ipsius Ecclesiæ, cum iuribus, & pertinentiis suis, ipsamque tenere, & possidere nomine dictæ Parochialis perpetuò vnitam, & incorporatam pro euidenti vtilitate, & augmento dictæ Parochialis Ecclesiæ sancti N. ac ipsius Parochi. Quam quidem vnionem, incorporationem, & aggregationem suprà factam, ratam, gratam, & firmam habentes, & tenentes, ipsamque omni tempore promittentes non reuocare, nec contrauenire quoquo modo de iure, vel de facto. Vt autem prædictam Parochialem Ecclesiam sancti N. sic de nouo erecto de idoneo Rectore quamprimùm, vt decet, prouideamus, nos pro exercitio curæ in populum, & vtriusque sexus homines in dicto loco habitantes, nominamus, & deputamus dilectum nobis in CHRISTO N. Presbyterum, qui populo, & Ecclesiæ prædictis in Diuinis, & animarum cura regenda præsit, tanquam habilem, & idoneum per RR. Patres examinatores in Synodo Diœcesana deputatos repertum præficiemus, illique curam, regimen & administrationē Sacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci committimus, ac eidem de præfata Ecclesia sic nouiter erecta prouidemus, Mandantes, &c. In quorum fidem, & testimonium, &c. Dat. &c.

Vbi ob locorum distantiam sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda Parochiani accedere non possunt, concedit Concil. Trident. sess. 21. de reformat. c. 4. vers. in iis, *Concil. Bracharens. IV.* act. 4. cap. 16. *auctoritatem Episcopis, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, assignata Presbyteris præficiendis Ecclesiis nouiter erectis congrua portione ex fructibus Ecclesiæ Matris, & si necesse fuerit, compellendi populum, eam subministrare quacumque reseruatione generali, vel speciali, vel affectione super dictis Ecclesiis non obstantibus.*

FORMVLA II.

Erectionis nouæ Parochialis cum dismembratione alterius.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis præsentes literas inspecturis, Salutem in eo, qui est omnium vera salus. Circa Ecclesiarum, & locorum statum salubriter dirigendum, & iuxta Pastoralis officij nostri debitum in his cis libenter assistimus, per quæ animarum occurritur periculis, & personarum cōmoditatibus prouidetur, quemadmodum Ecclesiarum ipsarum necessitas exigit, causæ suadent rationabiles, Catholici populi incrementum exposcit, quatenus Ecclesiarum earumdem status immutetur, seu in melius reformetur, prout rerum, temporum, & locorum circumstantiis pensatis id cognoscimus in Domino salubriter expedire. Sanè pro parte incolarum, & inhabitatorum loci N. nostræ Diœcesis, qui sub Ecclesia Parochiali sancti N. existit, nobis expositum fuit lamentabili cum querela, quòd flumen N. inter dictum locū, & præfatam Parochiam mediat, quod rapido decursu persæpè labitur, multa pericula ipsis inhabitatoribus dicti loci ad eorum Matricem Ecclesiam diebus Dominicis, & festiuis nauigio tendentibus sæpenumero obuenerunt, plures ex ipsis repetitis vicibus submersi sunt, etiam cum funeribus versùs dictam Ecclesiam nauigio delati, nonnulli ex ipsis Sacramenta Ecclesiastica desiderantes, sine ipsis ab hac vita plerisque vicibus decesserunt, ac interdum in festo Natiuitatis Domini nostri IESV CHRISTI cum tribus diebus sequentibus nullus de dicto loco propter inundationem aquarum intermediarum, & ventorum, ac aliarum tempestatum abundantiam ad Ecclesiam peruenire poterat; ac multò plura his similia ipsis contigissent. Nec etiam Vicarius perpetuus dictæ Parochialis Ecclesiæ S. N. consentire voluit, vt alius Sacerdos ipsis incolis dicti loci N. in Capella sancti N. notabiliter constructa, & fundata Missam celebraret. Et quoniam Prior, & Capitulum insignis Collegiatæ Ecclesiæ Vimaranensis, quibus dicta Ecclesia Parochialis incorporata dicitur, tantùm haberet in decimis, redditibus, & censibus, quòd si separatio, seu dismembratio dictarum Ecclesiarū fieret, vt præfertur, benè ipsis superesset, vnde eorum Vicario perpetuo deputando congrua fieret prouisio; petentes propterea dismēbrationem, seu separationē dictæ Ecclesiæ, quódque ipsis Sacramenta Ecclesiastica in Capella eorum ministranda essent, de cætero ordinati, & Sacerdotem ipsa Sacramenta populo ibidem ministrantem, ac cœmeterium pro mortuis

tuis eorum tumulandis deputari humiliter postularunt, officium nostrum in, & super præmissis implorantes. Nos igitur de præmissis diligenter inquirere volentes, dilecto nobis in CHRISTO R. Abbati N. dedimus in mandatis, vt ad dictum locum accedere vnà cum Notario publico, ac super propositis, & gestis omnibus, & singulis, ac eorum circumstantiis, supradictis inquireret veritatem, vt in literis nostris desuper confectis, & eidem præsentatis plenius continetur. Præsentata deinde nobis inquisitione facta vnà cum attestationibus testium per eundem R. Abbatem, coram N. nostræ Curiæ Notario iurato, receptorum, iuratorum, & examinatorum, ac ex relatione dicti R. Abbatis inuenimus, præmissa omnia, & singula non solùm veritate fulciri, sed & (proh dolor!) euidentis facti illa, & multo maiora, quæ meritò nos ad dismembrationem, seu separationem vnus Ecclesiæ ab alia inducunt, & præsertim animarum pericula, viarum discrimina, personarum necessitas, & incommoda, ab omnibus, & singulis eiusdem loci notitiam habentibus fore, & esse adeò publica, & notoria, quòd nulla tergiuersatione celari possit. Idcircò dictum locum N. cum suis hominibus, incolis, & vniuersitatibus, à Parochia dictæ Parochialis Ecclesiæ Sancti N. auctoritate nostra Ordinaria, & à Sede Apostolica delegata separauimus, diuisimus, & dismembrauimus, & futuris temporibus dismembratas, separatas, & diuisas esse voluimus, dictam Capellam Sancti N. cum suo loco, & districtu, vsque ad ... in Parochialem Ecclesiam erigentes, constituentes, & ordinantes, dantes, & concedentes vniuersati, & incolis, ac habitatoribus dicti loci, & sui districtus, plenam & liberam potestatem apud dictam Parochialem Ecclesiam Sancti N. cœmeterium, fontē baptismalem, campanile, campanas, & alia iura, & insignia Parochialem Ecclesiam demonstrantia ædificari, & construi faciendi. Et nihilominùs pro exercitio curæ in populum, & vtriusque sexus homines in dicto loco, & districtu habitantes faciendo, dilectum nobis in CHRISTO N. Presbyterum, qui populo, & Ecclesiæ prædictis in Diuinis, & animarum cura regenda præsit tanquam habilem, & idoneum à RR. Patribus examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis examinatum, & approbatum præficimus, & deputamus, illique curam, regimen & administrationem Ecclesiasticorum Sacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci, & districtus committimus, ac eidem de Ecclesia sic nouiter erecta prouidemus. Volentes, & mandantes Priori, Canonicis, & Capitulo insignis Ecclesiæ Vimaranensis prædictis pro tempore existentibus, quatenus de cætero singulis annis in festis Natiuitatis Domini nostri IESV CHRISTI, & S. Ioannis Baptistæ, de vniuersis fructibus decimalibus, quos ipsi infra limites dicti loci percipiunt, quinquaginta modios farraginis, & milij, triginta frumenti, ac viginti scuta monetæ, quæ omnia eidem N. vt Curato, & suis in dicta Ecclesia Curatis, & successoribus Ecclesiæ prædictæ nouæ per nos erectæ vnà cum legatis, oblationibus, & aliis Ecclesiasticis obuentionibus ipsi Ecclesiæ Parochiali nouæ cedentibus, & fiendis pro ipsius noui Curati sustentatione deputamus, & ordinamus, persoluere habeant, & teneantur, & debeant cum effectu omnibus aliis iuribus, ipsis Priori, Canonicis, & Capitulo permanentibus; & illis saluis, & vt honor competens dictæ insigni Ecclesiæ Vimaranensi in dicta noua Parochiali Sancti N. reseruetur, Prior, Canonici, & Capitulum Ecclesiæ huiusmodi pro tempore existentes ad nouam Ecclesiam prædictam, quoties ipsam de cætero per cessum, aut decessum dicti Curati, & illius successorum vacare contigerit, personam habilem, & idoneam infra tempus à iure statutum coràm nobis, & nostris pro tempore successoribus per nos instituendam, præsentabunt, quæ sic instituta in ipsa noua Ecclesia, Papalia, Episcopalia, ac alia iura, & onera eidem incumbentia sine Prioris, Canonicorum, & Capituli prædictorum, ac alterius cuiuscumque præiudicio supportabit, sustinebit, & subibit, ac sustinere sit adstrictus. Volentes nihilominùs, & statuentes, vt omnes, & singuli vtriusque sexus homines dictæ Ecclesiæ nouæ subditi, ætatem legitimam habentes, qui Sacramēto sanctissimæ Eucharistiæ annuatim communicari consueuerunt, & apti sunt, annis singulis in festo Ascensionis Domini prædictam Matricem Ecclesiā processionaliter visitare, & in signum recognitionis singuli vnum denarium argenteum ad Altare inibi offerre, & in processionibus aliis eandem Matricem Ecclesiam ad consueta loca processionum temporibus fieri consuetis, associare debeant, & teneantur. Quæ omnia, & singula nos Rodericus Archiepiscopus præfatus ex certa scientia, auctoritate nostra ordinaria, & à Sede Apostolica ex decreto Concil. Trident. delegata, & omnibus melioribus modo, via, iure, causa, & forma nobis de iure permissis, statuimus, ordinamus, ab omnibus, quorum interest, vel intererit, quosque præsens tangit negotium, seu tangere poterit quomodolibet in futurum, inuiolabiliter obseruari volumus, & præcipimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

Quia Episcopus statim habita notitia vacationis Parochialis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, constituere debet, qui onera ipsius

ipsius Ecclesiæ sustineat, donec de Rectore prouideatur, vt statuit Concil. Trident. sess. 24 de reformat cap. 18. Ille igitur constituendus erit in hunc, qui sequitur, modum.

FORMVLA III.

Deputationis Vicarij ad Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO Presbytero N. Salutem in Domino. Parochiali Ecclesia S. N. loci N. vacante, ne ob id animæ dicti loci in Sacramentorum susceptione, & cæteris spiritualibus adiumentis detrimentum sentiant, illi de Sacerdote prouidere volentes, qui hæc omnia ministret, agátque, cognita per examen coram nobis ab examinatoribus factum sufficientia tua, te Vicarium ipsius Ecclesiæ S. N. constituimus, & deputamus, cum auctoritate Missas, & alia diuina Officia celebrandi, Sacramēta ministrandi, & alias Ecclesiasticas functiones obeundi, ad quæ tenetur, & quæ animarum quilibet Rector, & administrator præstare, & obire solet, cum congrua portione fructuum dictæ Parochialis tibi debito tempore assignanda, præsentibus vsque eo duraturis quousque de perpetuo Rectore à nobis (vel à Sede Apostolica, si mensis sit Apostolicus) prouisum fuerit. In quorum testimonium, &c. Dat. &c.

Qua Vicarij deputatione facta donec de Rectore prouideatur, debet statim fieri deputatio alia depositarij, & exactoris bonorum Ecclesiæ vacantis in hunc qui sequitur, modum.

FORMVLA IV.

Literarum deputationis depositarij, & exactorũ bonorum Ecclesiæ vacantis.

D. Rodericus, &c. Magnifico N. Salutem in Domino. Consueuimus sæpè pro recta rerum Ecclesiasticarum administratione, præsertim temporalium, opera laicorum virorum prudentia, & pietate maximè prælucentium, in huiusmodi vti, quo rebus Ecclesiasticis commodiùs, & tutiùs consulrum sit. Vacante igitur Parochiali Ecclesia S. N. loci N. huius Diœcesis, tua prudentia, & singulari pietatis plurimùm freti, te in exactorem, & depositarium quorumcumque fructuum, reddituum, prouentuum, & obuentionum ad dictam Parochialem quomodolibet spectārium tam hactenus perceptorum, & maturatorum, quàm etiam in futurum similiter maturandorum, itaut contra quoscumque pro exigendis, & consequendis fructibus huiusmodi, etiam iuris omnibus remediis, atque aliis modis, & formis, prout tibi meliùs videbitur, cum facultate etiam ab aliis quibuscumque depositariis rationem deposcendi, agere possis, & valeas, deputamus, donec aliud per nos super administratione huiusmodi expressè decretum fuerit, necnon bona, possessiones, ac iura nouis colonis locandi, veteréſque confirmandi, prout meliùs expedire censueris, seruatis in his tamen solitis, ac debitis conditionibus, fructúsque per te sic exactos in depositum habeas, nobis, vel cui à nobis iniunctum fuerit, rationem suo tempore redditurus. In quorum fidem, &c.

Porrò Episcopus, vel eius Vicarius generalis intra dies decem à die habitæ notitiæ vacationis Ecclesiæ, debet conuocare omnes, qui se examini per concursum subijcere voluerint, proposito edicto ad valuas Cathedralis, & vacantis Ecclesiæ, aliisque publicis locis, si videbitur, hac forma.

FORMVLA V.

Edicti de examine eorum, qui Ecclesiæ Parochiali præficiendi sunt.

D. Rodericus, &c. Vacante Parochiali Ecclesia Sancti N. nostræ Diœcesis, cupientes eidem de idoneo prouidere Rectore, atque sacri Concilij Tridentini decreta pro viribus, Deo adiuuante, exequi, tenore præsentium requirimus, & monemus, primò, secundò, tertiò, & peremptoriè omnes, & singulos Presbyteros, & Clericos volentes ad examen per concursum faciendum se præsentare, ac omnes volentes Clericos ad id aptos nominare, quatenus infra decem dies proximè futuros à die affixionis præsentis edicti computandos, debeant in actis Notarij infrascripti N. nostræ Curiæ describi facere eorum nomina, ætatem, & patriam, vt de eorum natalibus, vita, & moribus, ac aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis iuxta decreta dicti S. Concilij inquiri, & transacto constituto tempore examinari possint coram nobis, & examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis, vt ex iis, quos confecto examine, ætate, doctrina, prudentia, aliisque rebus ad curæ animarum bene gerendæ, rationem opportunis idoneos esse compertum erit, nos quem cæteris magis idoneum censuerimus, illum Ecclesiæ vacantis Rectorem, Parochúmve eligamus, ac præficiamus. Quod sanè sicut nos pro eo quod debemus integrè, sanctéque in Domino præstare cupimus, ita omnes, præcipuéque illos, quorum Ecclesiæ, & curæ spirituali per nos

nos conscribendum, ac prouidendum est, magnopere hortamur, ac requitimus; vt hanc nostram solicitudinē, postoraleque studium, omni supplicatione, omniquè intima pietate, ac religiosis precibus continenter adiuuent. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

FORMVLA VI.

Fidei examinis, & approbationis ad Parochialem vacantem.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis ad quos præsentes literas peruenerint, indubitatam fidem facimus, & atteſtamur, quòd cùm Parochialis Ecclesia Sancti N. nostræ Diœcesis, quam Presbyter N. dum viueret, obtinebat, per ipsius obitum, qui de mense N. præsentis anni extra Romanam Curiam diem suum clausit extremum, vacauerit, & vacet ad præsens, cúmque occasione vacationis huiusmodi per publica edicta vocati sint, qui examinari vellent, iuxta formam sacrosancti Concilij Tridentini. Nos vnà cùm tribus examinatoribus in Diœcesana Synodo deputatis, & electis, Presbyterum N. huius Diœcesis transacto tempore inter alios plures examinauimus, ipsúmque ad præfatam Ecclesiam regendan, gubernandam, & obtinendam moribus, ætate, doctrina, & aliis rebus ad id opportunis magis idoneum iudicauimus, & approbauimus. In quorum fidem præsentes literas manu nostra subscriptas, & nostro sigillo obsignatas fieri iussimus, & ab aliis examinatoribus subscribi curauimus. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

FORMVLA VII.

Fidei examinis, & approbationis in concursu, & electionis ad Parochialem vacantem in mense Apostolico.

ILlustrissimo, & Reuerend. Domino S.D.N. Datario, & quibuscumque præsentes literas inspecturis, lecturis, seu visuris significamus, vacante nuper do mense N. proximè præterito Parochiali Ecclesia, Abbatia nuncupata, sub inuocatione Sancti N. loci N. huius Bracharensis Diœcesis per obitum N. fuisse per Curiam nostram mediantibus edictalibus iuxta formam, & præscriptum S. Concilij Tridentini, & cōstitutionis felicis record. Pij Papæ V. vocatos omnes de sic vacante Ecclesia prouideri volentes, quatenus intra terminum decem dierum comparent in eadem Curia ad faciendum describi, & annotari nomina ipsorum, & cùm in eodem termino multi comparuissent, randem iisdem descriptis legitimè vocatis, & eorum ætatis, sub die ... præsentis mensis coram nobis rigoroso præuio examine per tres examinatores in Diœcesana Synodo deputatos, factam fuisse experientiam de scientia, & sufficientia singulorum descriptorum, ac demum seruatis de iure seruandis per dictos tres examinatores fuisse repertum, habitum, & existimatum idoneum, vita, moribus, ætate, scientia, & aliis à iure requisitis ad obtinendam à Sede Apostolica dictam Parochialem Ecclesiam N. Sacerdotem loci N. huius Diœcesis, & tanquam habilem, & idoneum approbatum, & successiue à nobis post examen, & approbationem prædictam, fuisse magis idoneum reputatum, & iudicatum; & vt talem pro obtinenda dicta Parochiali Sedi Apostolicæ proponendum, & aprobandum, prout proponimus, & approbamus. (*declaratur hic an alia obtineat beneficia.*) In quorum fidem præsentes literas subscriptione, & sigill. nostris munitas fieri iussimus. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

In beneficio de iurepatronatus sit à patrono præsentatio intra tempus à iure statutum coram Episcopo de persona in tali beneficio, seruatis seruandis, ab eo instituenda, Episcopus verò generaliter in vacanti Ecclesia, & alijs locis publicis edicta publicè proponi iubet, vt qui sint, qui se velint opponere, compareat, assignato peremptorio termino competente, vt iure probatur in cap. vlt. de elect. lib. 6. *quod in præsentatione locum habere, nisi cōsuetudo sit in contrarium, tradunt* gloss. ibi, verb. electionem. Pure. decis. 97. lib. 1. & decis. 473. lib. 2. in correctis. Lotter. de re benef. l. 2. q. 13. n. 30.

FORMVLA VIII.

Edicti affigendi facta coram Episcopo præsentatione de beneficio iurispatronatus.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis hoc præsens edictum inspecturis, visuris, & audituris pariter, & lecturis, Salutem in Domino. Nuper vacante Parochiali Ecclesia S.N. per obitum N. vltimi, & immediati Rectoris eiusdem, comparuit coram nobis N. laicus nobili Brachatensis, asserens se patronum, & habere iuspatronatus, seu esse in quasi possessione ipsius, & iuris præsentandi Rectorem ad dictam Ecclesiam cùm illam vacare contigerit, & sic præsentauit nobis in Rectorem R. N. petens illum à nobis instituì. Nos dictam præsentationem sic coram nobis factam de dicto R.N. infra tempus à iure patronis laicis datum ad præsentandum de prædictis veram notitiam non habentes admisimus, si & in quantum. Quare tenore præsentis nostri edicti requirimus, & mo-

nemus omnes, & singulos aliquod ius, vt præsentantes, vel vt præsentari prætendentes, in prædictis, vel contra dictam præsentationem, & personam præsentantis, seu præsentari, opponere volentes, quomodolibet sua interesse putantes, quatenus infra terminum nouem dierum, quorum tres pro primo, tres pro secundo, & reliquos tres pro tertio, & vltimo peremptorio termino eis, & cuilibet ipsorum assignamus, comparere debeant coram nobis ad dicendum, opponendum, & allegandum quicquid dicere, vel allegare voluerint, quare non debeat procedi ad petitam institutionem, vigore dictæ præsentationis coram nobis factæ: alioquin dicto termino elapso, & aliquo non comparente, & legitimè se non opponente procedetur per nos iuribus præsentantis, & præsentari valentibus, & ipsius præsentari meritis requirentibus ad eius institutionem, prout iuris fuerit, non obstante, quòd de tempore dato ad præsentandum supersit, vt de præmissis nullus ignorantiam allegare possit, hoc præsens publicum, & generale edictum per infrascriptum Cameræ nostræ Notarium describi fecimus, & sigillo nostro muniuimus, & per Nuncium nostræ Curiæ ad valuas Ecclesiæ Metropolitanæ Bracharensis, & dictæ Ecclesiæ Sancti N. legi, affigi, & dimitti fecimus, à nemine auferendum, sub excommunicationis pœna, nisi per eundem nostrum Nuncium. Dat. Bracharæ Augustæ, in Archiepiscopali Palatio, die.... mens.... ann.....

FORMVLA IX.

Institutionis Ecclesiæ Parochialis de iurepatronatus.

D. Rodericus, &c. Vniuersis, & singulis has præsentes nostras institutionis literas inspecturis, visuris, & lecturis, tam præsentibus, quàm futuris, Salutem in Domino. Notum facimus, & attestamur, quod vacante Parochiali Ecclesia Sancti N. loci N huius nostræ diœcesis per obitum N. illius dum viueret vltimi, & immediati possessoris, quæ de iurepatronatus infrascripti patroni laici existit. Comparens postmodum coram nobis, & in nostra Curia N. Clericus N. asserens se fuisse præsentatum à patrono dictæ Parochialis, & iuspatronatus in ea habente, & existente in pacifica possessione, seu quasi, præsentandi Rectorem, siue Rectores in eadem Parochiali toties quoties casus vacationis occurrerit, petēs à nobis ordinario iure institui, & confirmari in Rectorem dictæ Parochialis cum honoribus, & oneribus solitis, & consuetis: & volentes in præmissis maturè procedere, quoddam generale edictum ad instantiam prædicti N. expediri, & ad valuas Ecclesiæ nostræ Cathedralis, & dictæ parochialis affigi, legi, & dimitti iussimus, per quod citari & moneri fecimus omnes, & singulas personas sua quomodolibet interesse putantes, quatenus infra terminum certum, & competentem, in eodem edicto præfixum comparere debuissent coram nobis & in dicta nostra Curia, ad dicendum, opponendum, & allegandum quicquid voluissent tam contra personam præsentatam, quàm præsentātes, quare dicta institutio fieri debuisset. Quo edicto affixo, & postmodum eleuato, accusatisque debitis contumaciis, & quia ex quibusdam scripturis, & aliis iuribus productis, & præsentatis, existentibus penes infrascriptum actuarium clarè constitit, & constat, de vacatione, & præsentatione prædictis, & quòd R. N. præsentans fuit, erat, & est verus eiusdem Parochialis patronus, & existere in pacifica possessione, seu quasi iurispatronatus, & præsentandi in Rectorem. Idcircò eundem R. N. per examinatores in Synodo diœcesana deputatos examinatum, & approbatum, tanquam habilem, idoneum, & sufficientem, instituendum, & confirmandum duximus, prout ipsum tenore præsentium instituimus, & confirmamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impositionem inuestimus. Quocirca vniuersis, & singulis personis Ecclesiasticis, Notariisque, ac Tabellionibus publicis ciuitatis, ac diœcesis nostræ in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis, & censuris cōtra inobedientes Superiorum mandatis à iure inflictis, & arbitrio nostro infligendis, per præsentes præcipimus, & mandamus, vt cùm pro parte tua vigore præsentiū requisiti fuerint, vel eorum aliquis requisitus fuerit, ad ipsam Parochialem Ecclesiam præfati loci accedāt, téque vel Procuratorem tuum pro te in corporalem, realem & actualē possessionem prædictæ Parochialis Ecclesiæ, ac omnium illi forsan annexorum iurium, ac pertinentium prædictorum, seruatis seruandis, inducant auctoritate nostra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, quem nos etiam harum serie amouemus, & denunciamus amotum. Fictalibus verò, colonis, & aliis arrendatariis, de prædictæ Parochialis Ecclesiæ, ac omnium illi annexorum, iuriumque, & pertinentiarum prædictarum fructibus, redditibus, prouentibus iuribus, & obuentionibus vniuersis tibi, vel procuratori tuo legitimè debito tempore respondeant, atque ab aliis quantum in se fuerit, responderi faciant. (*Et si contigerit eum, cui de beneficio prouidetur, aliud incompatibile obtinere, addatur.*) Volumus autem, ac præsentium tenore declaramus, per huiusmodi Parochialis pacificæ possessionis adeptionem,

ptionem, alteram Parochialem Ecclesiam loci N. vel Canonicatum, ac præbendam, quos obtioes in Cathedrali Ecclesia N. eo ipso vacare, &c. In quorum fidem præsentes manu nostra signatas, & per infrascriptum Cametæ Archiepiscopalis Notarium subscriptas, sigilliique nostri appensione munitas fieri iussimus. Dat. Brachatæ Augustæ, &c.

FORMVLA X.

Literarum collationis Ecclesiæ Parochialis.

DRodericus,&c. Dilecto nobis in CHRISTO N. Presbytero Bracharensi, Salutem in Domino. Intet cætera, quæ pro Pastoralis nostri officij debito præstare cupimus, illud præcipoè nobis cordi est, vt Patochialibus Ecclesiis, quibus de Rectoribus per nos prouidendum est, tales præficiamus, qoi officio, & ministerio curæ animarum, quod omnium grauissimum est, laudabiliter satisfaciant. Vacante igitur nuper de mense Februar. ptoximè ptætetito nobis Alternatiuæ beneficio gaudentibus Parochiali Ecclesia, Abbatia nuocupata, sub inuocatione Sancti N. oppidi N. huius Bracharensis diœcesis per obitum N. illius dum viuetet vltimi possessoris, fuetunt per Curiam nostram mediantibus edictalibus iuxta formam, & præscriptum S. Concilij Tridenr. & costitutionis felicis tecord. Pij Papæ V. vocati omnes de sic vacante Ecclesia ptouideri volentes, quatenus intra terminum decem dietum comparerent in eadem Curia ad faciendum describi,& annotati nomina ipsorum, & cùm in eodem tetmino multi comparuissent, tandem iisdem descriptis, legitimè vocatis, & citatis sub die.... coram nobis rigotoso præuio examine per tres examinatores in diœcesana Synodo deputatos, facta fuit experientia de scientia, & sufficientia fingulornm descriptorum, ac demum fetuatis de iure seruandis fuisti per dictos tres examinatores tepertus, habitus, & existimatus idoneus, vita, moribus, ætate, scientia, & aliis à iure requisitis, & vt talis ad hanc Parochialem Ecclesiam regeodam eiúsque curam pet te ipsum getendam nobis ab eisdem renunciatus fuisti, & successiuè à nobis post examen, & approbationem prædictam magis idoneus reputatus,& iudicatus. Nos igitur eidem Ecclesiæ, ac animabus illi subditis de idoneo Rectore prouidete volẽtes,tibi, quem præ cæteris summo cum iudicio delegimus, Parochialem eãdem cum illis forsan annexis, ac omnibus iuribus, & pertinentiis suis vniuersis conferimus, & assignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humilitet constitutum, & acceptantem per birteti capiti tuo impositionem inuestimus. Quocirca vniuersis, &c. *vt in form. 9.*

ALIA.

NOs N. &c. dilecto, &c. Salutem, &c. Cum Parochialis Ecclesia S.N. pet obitũ (vel alio modo) N. illius vltimi possessoris vacauerit, & vacet ad præsens, & nos vt iuxta S. Concilij Tridenr. decreta prædictam Parochialem de Rectore prouideremus, edictum de eius vacatione affigi maodauetimus, tuque & alij oppositores coram nostro Vicario generali, & examinatoribus Synodalibus ad id deputatis comparentes cum illorum oppositorum concursu diligenter examinatus ab eisdem examinatoribus in doctrina, & scientia nobis idoneus renuntiatus, ætate verò, moribus,& vita, aliisque qualitatibus ad dictam Parochialem Ecclesiam regendam, & obrinendam necessariis, magis idoneus, & sufficiens cæteris aliis oppositotibus à nobis iudicatus, & approbatus fueris. Idcirco præmissorum meritorum tuorum intuitu specialem gratiam facere volentes, Patochialem Eccesiam præfatam de sancto N. sic, vt præfertur, vacantem, cum omnibus iuribus, pertinentiis suis tibi auctoritate nostra ordinaria conferimus, & do illa etiam prouidemus, téque in eiusdem cotporalem & actualem possessionem, vel qnasi ponimus, & inducimus, dummodo priùs, & ante adeptam huiusmodi Parochialis possessionem iuramentum, & professionem Fidei, quæ in talibus iuxta dicti sancti Concilij formam præstari solent, coram præfato nostro Vicario genetali præstare teneatis,& actu præstes, & de eisdem testimonium aothenticum à tergo huius collationis reponi faciasialiàs huiusmodi collatio nulla sit, nulliúsque roboris, & momenti censeatur. Quocirca vniuersis,& singulis Atchipresbyteris, Vicatiis, Rectoribus, Clericis, Capellanis, Notatiis,& Tabellionibus publicis, quibuscumque per hanc nostram diœcesim constitutis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœnå tenote præsentium præcipimus, quatenus iofra trium dierum spatium ipsi, vel eorum altet, qui super hoc fuerit reqoisitus, ad dictam Patochialem Ecclesiam accedant, seu altet eorum accedat, ac te, vel Procuratorem tuum tuo nomine in corporalem, tealem, & actualem possessionẽ Parochialis Ecclesiæ, iutium, & pertinentium prædictorum inducãt, auctoritate nostra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentote, ac tibi de illius fructibus, redditibus, & ptouentibus, iutibus, & obuentionibus vniuersis respondeant, & respondeti faciant, contradictotes auctoritate nostra per censutam Ecclesiasticam compesceudo. In quorum, &c.

FORMVLA XI.

Collationis Parochialis vacantis per assequutionem, seu ingressum Religionis, aut contractum Matrimony.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N. Presbytero Bracharensi, Salutem in Domino sempiternam. Cùm itaque Parochialis Ecclesia Sancti N. loci N. huius nostræ diœcesis, ex eo vacauerit, & vacet ad præsens, quòd dilectus noster nuper dictam Ecclesiam Parochialem obtinens Ecclesiam similem Parochialem Sancti N. etiam nostræ diœcesis, tunc certo modo vacantem per nos sibi collatam auctoritate nostra ordinaria pacificè assequutus extitit. Nos eidem Ecclesiæ per assequutionem huiusmodi, vel aliàs quomodolibet vacanti de idoneo Rectore prouidere volentes, tibi quià RR. Patribus examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis in concursu iuxta sacri Concilij, & Constitutionis felicis record. Pij Papæ V. præscriptum examinatus, prudentia, moribus, ætate, & doctrina ad hanc Parochialem Ecclesiam regendam, eiúsque curam per te ipsum gerendam idoneus nobis renunciatus fuisti, & quem nos ipsi præ cæteris, qui ad eandem nobis renunciati fuerunt, delegimus, Parochialem eandem Ecclesiam cum illi forsan annexis, ac omnibus iuribus, & pertinentiis suis vniuersis conferimus, & assignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impositionem inuestimus. Quocirca, &c. *vt suprà form. 9. Vel si vacat per ingressum Religionis, dicatur.* Cùm itaque Parochialis Ecclesia Sancti N. loci N. nostræ diœcesis vacauerit, & vacet ad præsens ex eo quòd nuper dilectus noster N. illam obtinens deuotionis zelo ductus Monasterium S. N. Ordinis S. Francisci situm in oppido Vimaranensi huius diœcesis ingressus est, expressa professione eiusdem Ordinis subsequuta. *Vel si vacat per contractum Matrimonij, sic dicitur.* Cùm itaque Parochialis Ecclesia Sancti N. huius nostræ diœcesis vacauerit, & vacet ad præsens, ex eo quòd dilectus noster N. illam obtinens Matrionium per verba de præsentis cum quadam muliere legitimè contraxit, atque illud carnali copula subsequuta consummauit. Nos eidem, &c.

FORMVLA XII.

Inductionis in possessionem Parochialis collatæ auctoritate ordinaria per executorem.

IN nomine Domini, Amen. Anno à natiuitate Domini nostri Iesu Christi M. D C. X X X I. Indict. 14. die verò... mens...... Pontificatus S. D. N. D. Vrbani Papæ VIII. Anno octauo, in mei Notarij, &c. constitutus illustris, & R. D. N. Presbyter, & Rector, Abbas nuncupatus Parochialis Ecclesiæ Sancti N. habens, & tenens in suis manibus quasdam collationis, & prouisionis de dicta Parochiali Ecclesia sibi factatum patentes literas per Illustriss. & Reuerendissimum D. Rodericum à Cunha Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopum, & Dominum Bracharæ, Hispaniarúmque Primatem eidem concessas, ipsiúsque Illustriss. D. sigillo cera rubea alba circumdata, impresso cum cordula fili rubei impenden. sigillatas sub Anno, Indict. & Pontificatu prædictis, ac die..... illas R. D. N. Canonico N. executori vnico in eisdem literis collationis, & prouisionis specialiter deputato præsenti, & recipienti ad manus, realiter tradidit, cúmque vigore, & auctoritate earumdem literarum, vt se in corporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Parochialis Ecclesiæ (de qua sibi certo modo tunc vacantem fuit per præfatum Illustrissimum D. prouisum, prout in eisdem literis continetur) iurium, & pertinentiarum ipsius poneret, & induceret iuxta illarum formam, & tenorem debitè requisiuit. Qui quidem D.N. Commissarius, & executor præfatus, receptis primò prædictis Illustrissimi Domini cum honore, & reuerentia, quibus decet, literis, attendens requisitionem huiusmodi esse iustam, & consonam rationi, vt & tanquam verus obedientiæ filius dictum D.N. in corporalem, realem, & actualem possessionem Parochialis Ecclesiæ, iuriúmque, & pertinentiarum prædictorum per traditionem, tactum, & palpationem clauus, & annuli, atque introitum ad Altare, & pulsationem campanarum eiusdem Ecclesiæ nemine contradicente posuit, & induxit. Et nihilominus omnibus, & singulis ipsius Ecclesiæ vtriusque sexus Parochianis, vt dictum D. N. tanquam vero Rectori ipsius Ecclesiæ, vel eius legitimo Procuratori de fructibus, redditibus, & prouentibus dictæ Ecclesiæ suis loco, & tempore congruis, & opportunis responderet, præcepit, & mandauit. De & super quibus, &c.

FORMVLA

Formvla XIII.

Inductionis in possessionem Parochialis per Notarium.

IN nomine Domini, Amen, &c. In mei Notarij publici,&c. constitutus R.D.N.Rector Abbas nuncupatus Parochialis Ecclesiæ Sancti N.tenens in suis manibus quasdam patentes literas sigillo Illustrissimi D. Don Roderici à Cunha, Archiepiscopi, ac Domini Bracharæ, Hispanaruúmque Primatis cera viridi sigillatas, & aliàs debitè roboratas super collatione, & prouisione dictæ Parochialis Ecclesiæ vice, & auctoritate ipsius Illustriss. D. factas præfato N. de dicta Parochiali Ecclesia confectas, me Notarium publicum infrascriptum debita cum instantia requisiuit quatenus vigore, & auctoritate literarum prædictarum, ac mandati per eas mihi facti ponerem, & inducerem in corporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Parochialis Ecclesiæ cum suis iuribus, & pertinentiis vniuersis. Ego verò Notarius prædictus, vt præmittitur, requisitus in vim mandati ex parte Illustrissimi D. præfati in hac parte mihi facti volens, & cupiens obędienter parere, præfatum D.N. in corporalem, realem, & actualem possessionem prædictæ Parochialis Ecclesiæ Sancti N. iuriúmque, & pertinentium prædictorum per ingressum maioris portæ siue ianuæ dictæ Ecclesiæ, tactu annuli eiusdem, & per tactum cordarum Campanarum, & Missalis, Calicis, & Ornamentorum, clauium Sacrarij, & fontis Baptismalis dictæ Ecclesiæ, & subsequenter per accessum domus Presbyteralis eiusdem Ecclesiæ, & per tactum vectis anterioris portæ, & per introitum dictarum domorum nomine contradicente, in Dei nomine posui, & induxi. Supèr quibus, &c. Actum, &c. Præsentibus, &c.

Capvt III.

De grauitate formidandi oneris, quòd Parochorum humeris imponitur, dum illis animarum cura committitur.

Svmmarivm.

1 *Animarum curam gerere nihil aliud est quàm illarum esse necessariò quidem laborantem, & solicitum.*

2 *Parocho ducis nomen, & officium conuenit.*

3 *Dux viatorum, qui ad Dei Regnum per iter arduum contendunt, est Parochus.*

4 *Ægrotantium multorum medicus est Parochus.*

5 *Nautum gubernatoris nomen, & munus Parocho conuenit.*

6 *Iudex spiritualis est Parochus.*

7 *Parochus antequam munus pascendi animas suscipiat, accuratè consideret quanti Deus illas fecerit.*

8 *Peccata aliena Parocho damnationis causa erunt si vt verus Pastor oues suas non curauerit, aut ipsa eius negligentia, & incuria perierint.*

9 *Parochus Dei honorem, & lucra animarum non bona fugacia quærere tenetur.*

10 *Anima vnius dignitas magna est.*

11 *Animæ Deo gratissimæ sunt, & earum lucrum gratissimum.*

12 *Præmium maximum, & eximium propositum est illis, qui animas à diabolo ad Deum, à vitio ad virtutem traducunt.*

13 *Ratio accurata, & exacta exigenda erit ab ijs, quibus animarum cura commissa est.*

14 *Curatores salutis animarum ardentes, & seduli maxima gloria, & honore in iudicio ornabuntur.*

15 *Negligentes animarum curatores grauissimas Deo daturi sunt pœnas.*

NIHIL aliud omnino est animarum curam gerere ei, qui rem exactè perpenderit, quàm illarum Pastorem esse, necessariò quidem laborantem, & solicitum, quàm ipsos de suis ouibus Pastores, quo omni æstimatione pretiosiores sunt vnæ, quàm alteræ. Hoc planè ex ore Christi Domini accepimus, qui quidem cùm animarum nostrarum Prouinciam primo, & præcipuo Ecclesiæ Pastori Petro commendaret, eas sæpè oues dixit, atque vt tales illi pascendas demandauit. Quin etiam apud Ezechielem huiusmodi Pastorem plerumque nuncupat, & apud sacras Canonum institutiones, eius, qui Pastoris spiritualis partes suscepit, Pastorale Officium vocatur. Caueat igitur Parochus ne hoc nomen in Episcopis, ac cæteris Superioribus præcipuum esse cernēs sibi conuenire existimet, imò ipsa præcipuè veritas proximum animarum Pastorem quemquam esse, cui Parochiæ suæ proximè adhæret cura. 1

Nec satis est Parocho se hominum Pastorem intueri, sed alia ex parte illorum quoque ducem, & præfectum considerare oportet. Ipse eiusmodi dux armorum vi cælum expugnaturus præuius factus suos monere, & hortari, ac docere industriam milites eò animosiùs, & ardentiùs ad pugnam debet, quò aduersarij, qui aditū impediunt, fortiores sunt, & in vincendo callidiores. Quod autem hoc Ducis nomen, & Officium Parocho conueniat, inficias iri non potest, qui, vt debet, vitam hominum, ceu Iobus ait, militam esse fateatur. 2

fateatur: atque æterni Patris sapientia satis innuit memorans à diebus Ioannis Baptistæ, cœlum cœleste pati se expugnari, & Apost. *in Epistolis ad Hebræos*, nos admonet, vt ad bellum nobis propositum curramus. Quia etiam alibi arma ad id necessaria describit. Cùm igitur animas nostras in assiduo versari bello videamus, æquum est vt Parochus animarum se præfectum fateatur, quia porrò inter alia refert catalogum suæ generis, & delectum singulis annis habere, atque Episcopus tanquam superiores duces agnoscere.

3 Præterea meminerit viatorum se esse ducem, qui ad Dei Regnum per iter arduum, perplexum, angustum, & periculosum contendunt. Quòd autem viatores simus quis dubitat? ex Christo Domino viam esse agnoscimus, qui duas nobis ante oculos proponens vias, vnam quidem arctam esse docet, quæ dirigit ad vitam, alteram verò spatiosam, quæ ducit ad interitum. Eiusdem quoque rei monitos nos iubet Apostolus, videlicet dum omnes hîc lutea vasa portamus, peregrinari, neque hîc ciuitatem nos habere permanentem, sed futuram conquirere. Quæ cùm ita sint obstricti per fidem omnes viatores esse confiteri, & illos profectò huius vitæ indices, & duces dicere debemus, quorum quidem potissimæ partes sunt eiusmodi semitam explorare, & docere alios.

4 Deinde manifestò verum est ipsummet Parochum multorum ægrotantium esse medicum, quorum ita periculosi, & diuersi sunt morbi, vt qui ex illis intereunt, viuentes perpetuò moriantur. Quid enim peccata præter languores animæ, atque ægritudines esse solent? Itaque Dauid huiusmodi ægrotantem se intelligens, sanitatémque anhelans Deum precabatur: *Sana animam meam, Domine, quia peccaui tibi*; & alibi, *Sana me Domine, quoniam infirmus sum*. Ex quo fit vt ad eiusdem Regij Prophetæ sententiam longè sit ab omnibus peccatoribus salus. Quamobrem qui animas his malis tergendi curam suscipit, medicus spiritalis optimè meretur appellari.

5 Nec minus nauium gubernatoris nomen, & munus eum eodem cohæret. Victores enim te vera sunt, qui istius vitæ mare ad portum cœlestis patriæ, quò conditæ eorum sunt animæ, penauigant; cùm minimè fieri possit, vt alium præter hunc, qui verus, & totus sit portus, capere valeant, ad quem vt perueniant ob periculorum multitudinem passim naufragari contingat. Vitam verò nostram nauigando periclitari probè nouit S. Doctor Augustinus, idque disertè *in suis Soliloquijs, cap. 35.* explicauit, sic dicens, *Infelices, heu nos, & miseri, qui per huius magni maris fluctus, procellosásque vorágines nauem trahimus, ignorantes an ad portum salutis peruenire valeamus, guberna Domine nauem nostram tua dextera clauo Crucis tuæ ne pereamus in fluctibus, ne nos demergat tempestas aquæ, ne absorbeat nos profundum, sed vnco Crucis retrahe nos ab hoc pelago ad te solamen nostrum.* Cùm hoc, vbi iactamur, exitium mare sit, vt etiã sanctus asserit Chrysostomus super Matthæum, his verbis. *Habeamus pro mari mundum, pro naui Ecclesiam, pro velo pœnitentiam, pro gubernaculo Crucem, pro nauta Christum, pro vento Spiritum sanctum.* Idémque censet Ecclesia Virginem Dei matrem stellam ante omnes certissimam, & firmissimam omnibus nauigantibus appellans, hinc necessariò sequitur illos animarum nostrarum gubernatores esse, qui earum custodiis, & excubiis præcipuè, & in vniuersum indulgent.

Tandem his alius, hoc est, spiritalis iudicis accedit titulus quòd ad eum cogitationes, opera, & exempla audire pertinet, necnon & pronunciare si perpetuum pro illis luere supplicium, aut ad tempus expugnari mererentur, vt satisfactionem quantam breuis vitæ terminus tolaretc debet ac potest, adiudicet, & imponat. 6

Cùm denique hoc officiũ tot ac talia contineat officia, tantáque doctrina, & experientia indigeat, æquum est vt antequam quis illud suscipiat, accuratè consideret, & ita consideratum, & susceptum diligenter exequatur. Memoriam recolet quanti Deus animas fecerit, vt cùm millia millium Angelorum possideret, qui fidele semper ei obsequium præstiterunt, & quosuis alios plures suæ gloriæ participes adhuc condere potuisset, Filium suum vnigenitum mittere voluerit, qui nostro indutus spolio mortem quàm ignominiosissimam ei inferre nouerunt, & potuerunt, pro illis occumberet. Cogitet etiam quo studio, & amore ipsa præcipuo Vicario suo Petro commendauerit. 7

Meminerit etiam ipse, qui earum curam susceperit, vtcumque propriis virtutibus præditus existat, aliena vitia, & peccata propriæ damnationis sibi causam fore, si vt verus Pastor, & Parochus, quantum in se fuerit, oues suas non curauerit, aut ipsæ eius negligentia, & incuria perierint. Quòd si (vt Christiani hominis interest) animæ suæ benè velit, & cupiat, nunquam sibi acquiescat, intelligens in eo salutem sibi esse positam, dum illos, quorum se medicum ipse obtulit, ægrotantes viderit, propterea iam non ei iustitia ad salutem sufficit, & dicere iure optimo poterit, quamuis antea in manu sua propriæ animæ salutem positam habuerit, nunc ipsam dependere à multis, & salutem propriam, quam cum Deo dumtaxat negotiari poterat, iam deinde cum aliis inuolutam procurare debere, etiam cum Dauide, vt sibi ab alienis parceat Deo supplicare compelli. 8

Dei

9 Dei honorem, & lucra animarum non bona fugacia quærat Parochus, Christi sanguinem pro animarum salute profusum præ oculis habeat, Deique præsentiā assiduè cogitet, aduertátque Parochus sanctitate, prudentia, scientia, zelo animarum, fortitudine, vigilantia, patientia, comitate, diligentia instructos esse oportere. In eam entam toto animo incumbat ne se se mortiferi sceleris labe inficiat, ne diuinum sacrificium polluto animo per summū sacrilegium offerat, néve Sacramenta indignè suscipiat, aut ministret. In iis, quæ ad se pertinent, forti animo ferat contemni se, & maledictis proscindi, si contemptus diuino honori, saluti eius, aut creditarū ouium noceat, non ferat, sed sedato animo iusta remedia adhibeat, expleat munus suum, etiamsi id viris improbis displiceat: Euangelica enim, & Apostolica instituta carnalibus viris non placent; horum vocibus aures claudat, Christum audiat, mente reponat Apostoli dictum, *Si hominibus placerem, Christi seruus non essem.*

10 Animaduertat quanta sit vnius etiam animæ dignitas, quam nec totus aspectabilis mundus exæquare potest, quod Christus Dominus noster confirmat, Matth. 16. vers. 26. *Quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, & animæ suæ detrimentum patiatur?* Quare & sapientissimus ille mercator Deus, qui pro mille mundis nec sanguinis guttulam dedisset, pro anima vitam cum sanguine vniuerso libentissimè profudit; paratissimus pro singulis animabus eadem, & acerbiora tormenta sustinere, quæ sustinuit pro omnibus, si operæpretium fuisset. Hæc anima expressa Dei imago & similitudo est, capax diuinitatis, qua sola eius cupiditas expleri potest, par Angelis, filia & sponsa Dei, hæres æternæ felicitatis, qui labor, quis sumptus pro hac recusandus?

11 Attendat, & reputet quàm Deo charissimæ sint animæ, & earum luctum grauissimum. *Parcis*, inquit Salom. Sapient. 11. vers. 27. *omnibus, quoniam tua sunt, Domine, qui amas animas.* Hoc ingens gaudium suum declarauit *Lucæ* 15. cum ait: *Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quæ perierat; dico vobis quòd ita gaudium erit in cælo super vno peccatore pænitentiam agente.* S. Chrysostomus homil. 3. in Genesi: *Nihil ita gratum est Deo, & ita curæ, vt animarum salus.* quod sciens Apostolus Paulus semper charitatis flamma in proximū mirabiliter exarsit. Optauit enim, si Deus voluisset, aut fieri potuisset, anathema à CHRISTO, eiúsque gloria, & beatitudine diuelli, vt Iudæi conuerterentur, & saluarentur, & pro multis ipse solus hanc pœnam sine culpa sua, & Dei offensa lueret. *Optabam* inquit ad Romanos 9. vers. 3. *ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Sic & Corinthiis scribens, 1. epist. cap. 9. vers. 19. *Cùm liber essem ex omnibus* (nulli obstrictus) *omnium me seruum feci*, (abiiciendo me ad quamcumque indigentiam, & miseriam, accommodando me ad aliorum voluntatem, & infimitatem) *vt plures lucri facerem*, & vers. 22. *omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos.* Et eadem 1. epist. c. 10. vers. 33. *Ego per omnia omnibus placebo* (placere satago, vt omnes ædificem, neminem offendam) *non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis vt salui fiant.* Qui rursus *epist. 2. ad Corinth. c. 7. vers.* 3. ostendit se tanto in illos flagrare amore, vt cum illis, & pro illis viuere, & mori paratus sit: *In cordibus nostris*, inquit, *estis ad commoriendum, & conuiuendum.*

Consideret, & perpendat eximium, ac maximum præmium iis propositum, qui animas à diabolo ad Deum, à vitio ad virtutem traducunt, Matth. 5. vers. 19. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno Cælorum.* Seruum qui acceptis talentis lucrum fecerat, ita Deus alloquitur Matth. 25. *Euge serue bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Qui ad aliorum salutem procurandam inuigilant, propriorum peccatorum veniam impetrant, Dei gratiam conciliant, virtutē, meritum, & gloriam sibi exaugent. *Vt anima*, inquit S. Chrysostom. homil. 3. in Genes. *corpore melior est, ita hi, qui indigentibus pecunias, & facultates suppeditant, maioribus præmijs dignè sunt his, qui admonendo, & continuò docendo in viam rectam supinos, & desides inducunt, monstrando eis diuinarum virtutum fragrantiam, & vitiorum maleuolentiam.* 12

Expendat quàm accurata, & exacta ratio ab iis exigenda sit, quibus animarum cura commissa est. *Vnicuique quidem*, vt ait Ecclesiasticus cap. 17. vers. 12. *mandauit Deus de proximo suo, & vt diligatur sicut se ipsum quisque diligit.* & proinde vt sibi ita, & illi velit efficaciter salutem, eúmque pro virili portione promoueat, & qui hoc non facit, & pœnæ reus est, multò tamen magis delinquunt, qui ex officio hoc præstare deberent, & exactiorem rationem reddituri, & acerbiores pœnas daturi sunt. Ezech. 34. vers. 10. *Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum.* Apostol. ad Hebræos 13. vers. 17. *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis, ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri.* Benè ergo argumentatur S. Augustinus homil. 7. lib. 50. homil. *Si pro se fratres charissimi vnusquisque vix possit rationem reddere, quid de Sacerdotibus futurum est, à quibus sunt omnium animæ exquirēda?* tangit Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib. 4. p. 2. tr. 2. docum. 1.* 13

Ante mentis oculos ponat quanta gloria, & honore in iudicio ornantur seduli, & ardentes 14

dentes animarum ſalutis curatores, Apoſt. 1. ad Theſſal. 2. verſ. 19. *Quæ eſt enim ſpes, & gaudium, aut corona gloriæ? nónne vos ante Dominum Ieſum Chriſtum eſtis in aduentu eius? vos enim eſtis gloria noſtra, & gaudium.* Quanta verò ignominia in extremo iudicio negligentes animarum Paſtores afficientur? qua de re S. Gregorius *homil. 17. in Euangelia*, monet. *Penſandum qui opera noſtra conuerſi luxuriam, auaritiam, ſuperbiam deſeruarunt, quod animarum lucrum accepto talento fecerimus, quomodo in illo diſtricto iudicij examine Petrus Iudæam, Paulus Mundum, Andreas Achaïam, Ioannes Aſiam, Thomas Indiam à ſe conuerſam in iudicis conſpectu ducent, & alij alias Prouincias, & populos, quo tempore Sacerdotes pudefacti obmuteſcent, neſcientes quid dicturi ſint.*

15 Cogitet, & ponderet quòd etiam negligentes grauiſſimas Deo daturi ſunt pœnas, Matth. 25. verſ. 30. *Inutilem ſeruum eijcite in tenebras exteriores, vbi erit fletus, & ſtridor dentium.* Inutilem ait non prodigum, non diſſipatorem, non fraudulentum, non impium, non ſceleratum, ſed otioſum, torpentem, lucrum, & quæſtum animarum non facientem. Hinc & D. Proſper *lib. de vita contemplat. c. 20. Illi cui diuini Verbi diſpenſatio commiſſa eſt, etiamſi ſanctè viuat, & tamen perditè viuentes aut arguere erubeſcat, aut metuat cum omnibus, qui eo tacente perierunt, perit.* Et S Gregor. *hom. 11 ſuper Ezechiel. Tot occidimus, quot ad mortem ire quotidie tepidi, & tacentes videmus. Et ſi homicida non habet vitam æternam in ſe manentem.* 1. Ioan. 2. *quæ ſupplicia in animarum interfectores expendentur?*

Capvt IV.

De profeſſione Fidei per Parochum intra duos ſaltem menſes à die adeptæ poſſeſſionis facienda, & obedientia Romano Pontifici præſtanda.

SVMMARIVM.

1 *Parochi Eccleſiis Parochialibus præfecti poſt adeptam poſſeſſionem intra duos ſaltem menſes Fidei profeſſionē emittere tenentur.*

2 *Profeſſio Fidei poteſt fieri coram Vicario etiam Epiſcopo non impedito.*

3 *Profeſſio Fidei poteſt fieri per procuratorem ſpeciale mandatum habentem, contra citatos* num. 4.

5 *Profeſſio Fidei facienda eſt à prouiſo Parochiali tam per obitum, quàm per reſignationem, & etiam Sede Epiſcopali vacante, vt num. 6.*

7 *Profeſſionem Fidei tenetur emittere etiam, qui ſemel emiſit in adeptione alterius Parochialis.*

8 *Prouiſi de Parochialibus tenentur vltrò ſe offerre ad Fidei profeſſionem emittendam, adeò vt non requiratur de neceſſitate monitio ad eam faciendam.*

9 *Prouiſus de Parochiali habitu non tenetur emittere Fidei profeſſionem, quamuis contingat illam ad actum renouari.*

10 *Prouiſus de Parochiali ſemper tenetur ad Fidei profeſſionem emittendam etiam elapſis duobus menſibus poſt captam poſſeſſionem.*

11 *Terminus duorum menſium à die captæ poſſeſſionis computandorum ad profeſſionem Fidei emittendam, non currit prouiſo, qui poſſeſſionem non accipit, quamuis per illum ſtet quominus illam accipiat.*

12 *Poſſeſſio pacifica requiritur, vt poſt illam currant duo menſes ad emittendam Fidei profeſſionem præfixi.*

13 *Probare tenetur prouiſus ſe feciſſe Fidei profeſſionem, quando Ordinarius ſuper illam inquirit.*

14 *Parochi omittentes facere Fidei profeſſionem peccant mortaliter, niſi id per ignorantiam faciant.*

15 *Profeſſionem Fidei non facientes fructus decurſos poſt lapſum duorum menſium à die pacificæ poſſeſſionis computandorū, amittūt.*

16 *Ordinarius non poteſt condonare fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem.*

17 *Prouiſus ante Fidei profeſſionem non poteſt haberi pro præſente à Capitulo, niſi faceret ex indulto Apoſtol.*

18 *Profeſſionem Fidei omittens non poteſt reg. de annali, aut longiſſima poſſeſſione ſe tueri quoad dictos fructus percipiendos quamdiu profeſſionem non emiſerit.*

19 *Fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem non tenetur in conſcientia reſtituere prouiſus donec condamnetur, ſeu ſequatur ſententia, contra citatos, num. 20.*

21 *Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem ſunt impendendi vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ.*

22 *Profeſſio nō ſuffragatur Fidei profeſſionem non emittendi quoad fructuum perceptionem.*

23 *Poſſeſſio adepta per prouiſum, qui tenebatur facere Fidei poſſeſſionem, eſt manutenibilis etiam poſt tempus.*

24 *Profeſſores non emittentes Fidei profeſſionem non poſſunt moleſtari ſuper titulo, & poſſunt ſe tueri quocumque remedio poſſeſſorio, etiam reintegrandæ, vt num. 25.*

PAROCHI Eccleſiis Parochialibus præfecti poſt adeptam poſſeſſionem intra duos ſaltem menſes Fidei profeſſionem emittere tenentur, ſicut Tridentina Synodus præcipit *ſeſſ. 24.* 1

seß. 24. *de reformat. cap.* 12. hic verbis. *Prouisi etiam de beneficijs quibuscumque curam animarum habentibus teneantur à die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, seu Officiali orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, & in Romana Ecclesia obedentia se permansuros spondeant, ac iurent.* Formam verò dictæ professionis faciendæ ordinauit Pius IV. *in eius Constitut.* incip. *Iniunctum, sub dat. Idibus Nouemb.* 1564. quam referunt Archiepisc. Bononiensf. *part. 2. in princip.* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Fidei professio.* Piasec. *in praxi Episcopi, part. 2. cap. 5. num. 26. pag.* 540. nouissimò Lauot. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 16. num.* 41.

2 Potest præfato Concilij decreto satisfieri faciendo hanc professionem coram Vicario, etiam Episcopo non impedito, vt optimè resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. par. 3. c. 3. n.* 33. Filliuc. *in qq. moralib. tom. 3. tract. 41. cap. 6. n.* 8. Squillante *de obligat. Cleric. part. 1. num.* 92. Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. part. 3. allegat. 61. num.* 16. aduertentes verba illa Concilij, *in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito,* &c. solùm poni ad admonitionem, & denotandum conuenientiùs esse eam facere coram ipso Episcopo, cessante impedimento.

3 Non solùm per seipsum, sed etiam per Procuratorem speciale mandatum habentem, vt resoluunt Nauar. *cons. 4. sub n. 2. de sum. Trinit. in antiq. aliàs cons.* 11. *de iureiur in nouis.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 2. tract. 1. c. 4. post 10. conclus. diffic.* 6. Azor. *institut. moralium, part. 2. lib. 7. cap. 2. q.* 6. Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. Fidei professio.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 5. num.* 7. Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub.* 8. *cap. 3. num.* 19. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 1. cap. 13. à num.* 21. Viuian. *in praxi iurispatronat. lib. 15. cap. 3. num. 27. in vltim impress.* Nouar. *in singul. Canonic. singul. 114. n. 8. in fine,* me citato in hoc loco Machado *en su perfetto Confessor lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 4. n.* 2. latè & eleganter Massobr. *in tract. de Synodo Diœcesana, c. 40. dub. 40. per tot. secundùm Romanam impress.* vbi discretissimis fundamentis hanc sententiam enixè pro me defendit, Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. disp. 8. q. 3. num.* 11. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 22. n.* 2. Ferentill. *in annot. ad decis.* 522. *Baratti, num.* 16. Ego ipse *d. allegat. 61. num.* 20 Rot. *in Vermien. Canonicatus,* 13. *Iunij* 1608. coram *Cardin. Sacrato,* vbi etiam fuit dictum speciale mandatum ad hoc censeri datum non solùm quando datur expressum ad faciendam Fidei professionem, sed etiam ex mandato ad capiendam possessioné. Ratio principalis resolutionis est, quia neque Concilium Tridentium, neque Constitutio Pij IV. vtuntur verbis significantibus personalitaté, & propterea succedit reg. *Quicumque potest aliquid facere per semetipsum, potest illud facere per Procuratorem, l. 1. ff. de procurator. cap. qui per alium, & cap. potest quis, de regulis iuris, in 6.* tum quia id expressè colligi videtur ex *cap optatum, in fine,* 100. *dist.* in illis verbis, *nec aliquem, qui hanc iureiurando firmaret, miseris,* vbi Præpos. hoc expressè notat.

4 Contra *addit. ad dict. cons. 11. Nauarri,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 169. vers. similiter.* Vgolin. *de officio Episcopi. cap. 50. §. 16. n.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. par. 3. cap. 3. n.* 75. Squillante *de obligat. Cleric. part. 1. num* 91. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 166. n.* 22. Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 50. num.* 3. parum religiosè de me loquentem, existimantes absque bono fundamento hanc Fidei professionem debere fieri per semetipsum, adeò vt non sufficiat fieri per Procuratorem, quorum fundamentis abundè respondet Massobr. *d. dub.* 40.

5 Amplia *primò* præfatam Concilij dispositionem procedere in prouiso tam per obitum, quàm per resignationem, vt per Flamin. Parif. *de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 9. in princ.* Ricciul. *d. lib. 1. cap. 13. num.* 17.

6 *Secundò* amplia in prouiso Sede Episcopali vacante, Nicol. Garc. *dict. cap. 3. num.* 24. Squillante *dict. part. 1. num.* 94. Ego ipse *d. allegat.* 61. *num.* 17. & 18 Ricciul. *dict. cap. 13. num.* 15. qui etiam resoluunt non sufficere facere huiusmodi professionem coram Capitulo, sed coram eius Vicario.

7 *Tertiò* amplia etiam in eo, qui semel emisit Fidei professionem in adeptione alterius similis Parochialis, vt per Vgolin. *d. §. 16. in princ.* Azor. *d. part. 2. l. 7. cap. 2. q.* 8. Nicol. Garc. *d. c. 3. num.* 17. vbi *in addit. sub num.* 18. id procedere ait etiam in eo, qui denuò adsciscit Parochialem, quam antea habuerat, & dimisit, Squillante *d. part. 1. num.* 90. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 8. cap. 3. num* 20. Ricciul. *d. c.* 13. *num.* 19. Sigism. à Bononia *d. dub. 50. num.* 4. Tambur. *d. q. 3. num.* 8. Machado *d. docum. 4. n.* 5. plures refero Ego ipse *d. alleg. 61. num.* 8.

8 *Quartò* amplia, seu potiùs declara, vt prouisi teneantur vltro se offerre, adeò vt non requiratur de necessitate monitio ad faciendam Fidei professionem. Nicol. Garc. *d. cap. 3. num.* 19. & 29. Ricciul. *d. cap. 13. n.* 18.

9 Limita in Parochiali habitu, vtpote quia olim habuit Parochianos, sed nunc habere desiit, de ea enim prouisus non tenetur Fidei professionem emittere, cùm de illa iudicetur perinde ac si esset beneficium simplex, gloss. *verb. Parochialis Ecclesia, vers. quòd si Ecclesia, in c. licèt canon, de elect. lib.* 6. Feder de Senis *consil.* 183. *per tot.* & præsertim *num. 1. vers. & posito.* Rebuff. *in praxi, tit. de promotis intra annum, num.* 34. Ricciul. in terminis, *d. lib. 1. cap. 14. à num.* 2. Quod adeò verum est, vt si contin-

gat huiusmodi Parochialem habitu ad priorem statum reuocari, videlicet quia Parochiani redeunt ad habitandum, etiam tunc prouisus de illa minimè tenebitur emittere Fidei professionem, vt optimè resoluit Ricciul. *dict. lib.* 1. *cap.* 15. *per totum*; quia quando Ecclesia reuertitur ad pristinum statum, titularis non dicitur de nouo prouideri, sed continuare, & persistere in antiqua prouisione, qui casus non videtur comprehensus in Concilio, cuius dispositio tanquam pœnalis conuenit restringi magis, quàm dilatari, *cap. statutum, de elect. lib.* 6. *cap. in pœnis*, *& cap. odia, de regul. iuris, eodem libro*; qui enim continuat non attentat, gloss *in Clement.* 2. *vt lite pend.* Natt. *cons.* 606. *num.* 13. *lib.* 3. plenè Lancellot. *de atent. part.* 2. *cap.* 4. *limit.* 1. *num* 2.

10 Datus est terminis duorum mensium ad minus à die captæ possessionis computandorum pro hac Fidei professione emittenda, vt decreuit Concil. Trident. *loco citato*, non tamen si intra præfatum tempus non fiat, ob id facere debens solutus remanet ab obligatione illam in posterum emittendi, sed nihilominus semper ad eam faciendam tenetur; quia huiusmodi terminus à Concilio assignatus, non est præfixus ad remittendam, ac terminandam obligationem, sed ad differendam pœnam. Ita Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 119. *num.* 7. Petr. de Ledesma *d.c.* 4. *post* 10. *conclus. differ* 3. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *q.* 5. Nicol. Garc. *d.p.* 3. *c.* 3. *n.* 29. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 220. *num.* 4. *p.* 1. Anton. Ricciul *dict cap.* 13. *num.* 37. Tamburin. *d.q.* 3. *num.* 9. Squilante *d.p.* 1. *num.* 96. Ego ipse *d. alleg.* 61. *num.* 22.

11 Non currit prouiso, qui non accipit possessionem, quamuis per eum stet quominus illam accipiat, vt tenet Nicol. Garc. *dict. cap.* 3. *num.* 32. quem refero Ego ipse *d. alleg.* 61. *n.* 25. addo Anton. Ricciul. *dict. cap.* 13. *num.* 50. vbi
12 *num.* 62. dicit quòd † ad effectum vt incipiant currere præfati duo menses, non sufficit fuisse adeptam possessionem, sed requiritur pacifica possessio, & *num.* 63. subdit possessionem dici pacificam ad istum effectum, si sit pacifica respectu curæ, in cuius exercito non fuerit statim turbatus de iure, vel de facto, sed in eo steterit sine turbatione per vnum, vel duos menses absque molestia, quamuis illa pacifica possessio deinde non duret continuò, nec sit pacifica respectu omnium fructuum, seu maioris partis ipsorum.

13 Probare autem tenebitur prouisus se fecisse Fidei professionem quando Ordinarius super illam inquirit ex officio, vt per Nicol. Garc *d. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 48. *cum seqq.* Ricciul. *d. cap.* 13. *num* 40. Emissa verò creditur, si pars dicat illam fecisse, dummodo collatio beneficij sit decennalis. Ita Campan. *d. cap.* 3. *à n.* 24. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 681. *in* 1. *edit.* aliàs *resolut.* 580. *in* 2. *edit.* Ego ipse *d. allegat.* 61. *num.* 21.

Contra Parochos omittentes facere Fidei 14
professionem imponuntur plures pœnæ.

Prima est peccati mortalis, vt colligitur ex Concil. Trid. *d.t.* 12. quod vtitur grauibus verbis, & infert grauem pœnam, quo casu obligat ad culpam mortalem, iuxta notata *in cap. nam concupiscentiam, de constitut.* Ita Petr. de Ledesma *d. tract.* 1. *c.* 4. *concl.* 10. Fr. Emman. *d.c.* 119. *n.* 7. Nicol. Garc. *d.c.* 3. *n.* 65. *in fine.* Squillante *d.p.* 1. *n.* 95. Sanch. *d.l.* 2. *c.* 5. *ante n.* 2. Verùm si Parochus per ignorantiam, incogitantiam, seu inaduertentiam illam non fecerit, mortaliter peccare non videtur, cùm bona fide legẽ humanam transgrediens mortale peccatũ non committat, sicut resoluunt Nauar. *consil.* 2. *de summa Trinit. in antiq.* aliàs *cons.* 12. *de iureiur. in nouis.* Sayr. *in floribus, decis. sub illo tit. de summa Trinit. decis.* 3. Azor. *d. cap.* 2. *q.* 2. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 10. *q.* 9. *n.* 8. *cum seq.* Sanchez *d.l.* 5. *c.* 13. *n.* 5. Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. verb. beneficiorum possessio, lit. B. vers. inter alia.* Molin. *de iustit. tract.* 4. *disp.* 71. *num* 8. Squillante *d. part.* 1. *num.* 100. Ricciul. *d. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 43. Ego ipse *d. alleg.* 61. *n.* 29. Aloys. Ricc. *d. part.* 1. *decis.* 220. *à num.* 6.

Secunda pœna est fructuum amissio, quam 15
expressè statuit Concil. Trid. *d.c.* 12. decursorum scilicet post lapsum duorum mensium, non verò in ipsis duobus mensibus, secundùm Nicol. Garc. *d. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 39. quem refero Ego ipse *d. allegat.* 61. *num.* 23. Aloys. Ricc. *d.p.* 1. *decis.* 220. *num.* 10. Non enim facta professio proficit ad recuperandos fructus amissos post dictos duos menses, sed tantùm ad quærendũ futuros, vt per Nauar. *dict. cons.* 4. *aliàs* 11. *n.* 3. Flamin Paris. *d. lib.* 20. *q.* 9. *num.* 12. *& seq.* Nicol. Garc. *d.c.* 3. *n.* 30. Ricciul. *d.c.* 13. *num.* 39. Squillante *d. part.* 1. *num.* 79. Ego ipse *dict. allegat.* 61. *num.* 23. Rot. *in Oueten. mercedis* 12. *Decembris* 1605. coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano*, impressa post tract. Alexandri Moner. *de distribut. quotid.*

Quæ pœna procedit vsque adeò vt nec Or- 16
dinarius possit condonare fructus amissos ob non factam Fidei professionẽ, quia Ordinarius non potest remittere pœnam inflictam à Concilio, nisi in casibus ibi expressè permissis. Nauar. *cons.* 3. *n.* 1. *de Cleric. non resid.* Ita docent Paul. Fusc. *de visitat. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 14. *in fine.* Nicol. Garc. *d. cap.* 3. *n.* 53. Ego ipse *d. alleg.* 61. *n.* 32. † Neque ante Fidei factam professio- 17
nem prouisus potest haberi pro præsẽte à Capitulo, secundùm Nicol. Garc. *d.c.* 3. *n.* 50. Rot. *in d. Oueten. mercedis.* Ricciul. *d. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 8. vbi *num.* 9. declarat, nisi fortè hoc factum fuisset ex indulto Apostolico, non solùm explicitè concedendo, vt possit percipere fru-

ctus

ctus ante factam Fidei professionem, sed etiam implicitè; nempè si paulò post prouisionem concedatur sibi indultum de percipiendis fructibus in absentia.

18 Nec Fidei professionem omittens potest reg. de annali, aut longissima possessione se tueri quoad dictos fructus percipiēdos, quamdiu professionem non emiserit, vt resoluunt Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*8. *quaest.*9. *num.*122. Fr. Emman. *in sum. tom.*1. *c.*119. *n.*7. Nicol. Garc. *d. c.*3. *num.*34. Prosper de Augustino *d. verb. beneficiorum possessio, lit. B. in fine.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiae Archiepisc. Neapol. decis.*220. *num.*11. *part.*1. Ricciul. *d. c.*16. *n.*13. Ego ipse *d. allegat.*61. *num.*26.

19 Non tenetur tamen in Conscientia fructus sic amissos restituere, donec condemnetur, seu sequatur sententia declaratoria, ita Nauar. *cons.*3. *n.*1. *de sum. Trinit. in antiq. aliàs cons.*12. *num.*1. *de iureiur. in nouis.* Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.*2. *quaest.*72. *art.*3. Ego ipse *d. allegat.*61. *num.*28. Sanchez *d. c.*4. *num.*10. Ratio est, quia Concilium *dict. cap.*12. est poenale, ac proinde etiamsi poenam ipso iure irroget, non obligat in foro Conscientiae.

20 Contra Azor. *d. c.*2. *q.*1. *in fine.* Petr. de Ledesma *tract.* 1. *cap.*4. *conclus.*10. *diffic.*1. Nicol. Garc. *d. cap.*3. *num.*35. Squilante *d. p.*1. *n.*98. Vgolin. *d.* §. 16. *num.*4. Ricciul. *d. cap.*13. *n.*43. existimantes intra dictos duos menses Fidei professionem non emittentes ita fructus suos non facere, vt in conscientia teneantur illos restituere etiam non interueniente aliqua sententia.

21 Sed cui assignandi, & applicandi sint fructus amissi ob non factam Fidei professionem cùm id Concil. non determinet, solet ab aliquibus in dubium reuocari, in quo communis omnium ferè sententia tenet eos esse impendendos vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiae, sicut fructus eorum, qui non resident, per *cap.*1. *vers. si quis autem, sess.*23. *de reformat.* firmant Paul. Fusc. *de visitat. lib.*2. *c.*13. *n.*4. Lal. Zech. *de benefic. & pension. cap.*13. *n.*4. *vers. quod si Parochiales.* Flamin. Paris. *d. lib.*10. *quaest.*9. *num.*123. *& seq.* Nicol. Garc. *d. cap.*3. *num.*36.

22 *Tertia* poena est vt possessio minimè suffragetur isti Fidei professionem non emittenti, vt habetur *in d. cap.*12. *Concilij Trident.* quod non tollit omninò possessionem, sed impedit eius effectum quoad fructuum perceptionem. Ita Nauar. *cons.*5. *in antiq. aliàs* 3. *in nouis, de verb. signific. & cons.*7. *&* 8. *de iureiur.* Sayr. *in floribus, decis. sub illo tit. de verb. signific. decis.*6. Flamin. Paris. *lib.*8. *q.*9. *num.*122. Sanchez *d. lib.*2. *c.*5. *num.*10. Azor. *d. c.*2. *q.*3. Vgolin. *d.* §. 16. *num.*4. Campan. *d. rub.*8. *c.*3. *num.*17. Ricciul. *d. lib.*1. *cap.*16. *num.*10. Ferentil. *in annot. ad decis.*522. *Buratti n.*17. Ego ipse *d. alleg.* 61. *n.*26. Rot. *in Varmien. Canonicatus*, 28. *April. &* 13. *Iunij* 1608. *&* 4. *February* 1611. coram *bonae mem. Cardinali Sacrato*, vbi etiam fuit resolutum † pos- 23 sessionem adeptam per prouisum, qui tenebatur facere Fidei professionem esse manutenibilem etiam post tempus, *& in Tiburtina Parochialis*, 27. *Iunij* 1629. coram *R. P. D. meo Pirouano*, vbi quòd ita censuit *sacra Congregatio eiusdem Concilij in illa causa.*

Vnde infertur tales possessores inuari reg. 24 de triennali; quia Concilium non tollit neque titulum, neque possessionem, praeterquam ad effectum lucrandi fructus, vt benè scribunt Flamin. Paris. *d. lib.*10. *quaest. vlt. num.*4. *& seq.* Sanchez *d. cap.*5. *num.*9. Ricciul. *d. cap.*16. *n.*12. quod verum intelligit ad effectum ne possit molestari super titulo, & ad hoc vt possit se tueri quocumque remedio possessorio, secus verò vt possit consequi fructus, vt *suprà* ostendimus.

Deinde infertur talem possessionem suffragari etiam remedio reintegrandae, dummodò ad illud non agatur respectu fructuum. Ita Ricciul. *d. cap.*16. *num.*4.

CAPVT V.

De Sacerdotio per Parochos suscipiendo infra annum à sibi commissi regiminis tempore numerandum.

SVMMARIVM.

1 *Parochus tenetur se facere ad Sacerdotium promoueri infra annum à sibi commissi regiminis tempore numerandum.*

Cap. licet canon, de elect. in 6. *declaratur.* ibid.

2 *Parochialis Ecclesia conferri potest illi, qui Sacerdos non est tempore prouisionis, si tamen in ea sit aetate, & aliàs idoneus, vt intra annum possit promoueri ad Sacerdotium.*

Beneficium Curatum obtinens non tenetur esse Diaconus, aut Subdiaconus. ibid.

3 Cap. si pro Clericis 8. de praebendis, lib.6. *declaratur.*

4 *Parochialis, quae datur in commendam, debet Sacerdoti conferri, qui statim possit per se ipsum ei deseruire.*

5 *Annus intra quem prouisus de Parochiali tenetur ad Sacerdotium se facere promoueri, incipit à tempore suscepti regiminis, & pacificae possessionis.*

6 *Possessionem pacificam habere dicitur ille, qui nedum illam tenet beneficij, & tituli, seu exercitij & curae, sed etiam honorum, & fructuum beneficij, seu maioris partis.*

7 *Possessionem benefi ij pacificam non videtur* pacifice

pacificè adeptus, qui statim ex ea fuit deturbatus, seu lis mota.

8 *Promissus de Parochiali si illius possessionem aliquamdiu, id est, saltem per duos menses obtinuit sine litigio, tenetur infra annum ad Sacerdotium promoueri, & sufficit quòd semel cœperit pacificè possidere, quamuis postea lis ei moueatur.*

9 *Pœna eorum, qui intra anni spatium ordinati sunt ad Sacerdotium, quando beneficium obtinent Parochiale, est priuatio illius ipso iure.*

10 Cap. cùm in cunctis, §. inferiora, ibi, moniti, de elect. *declaratur.*

11 *Parochialem obtinens, & intra annum non faciens se ad Sacerdotium ordinari, beneficium in conscientia retinere non potest, ad fructúsque restitutionem tenetur.*

12 *Beneficium vacans per non permotionem ad Sacerdotium intra annum, licèt possit per alium impetrari, possessio tamen in conscientia non vacat quousque spolietur.*

13 *Beneficio priuato eò quòd intra annum ad Sacerdotium non se promoueri facit, non poterit ea vice id beneficium iteratò conferri.*

14 *Fructuum ad restitutionem tenetur qui Parochialem suscepit animo absoluto eam demittendi, & non suscipiendi Sacerdotium.*

15 *Beneficium Curatum recipiens animo assumendi Sacerdotium intra annum, non tenetur fructus perceptos eo tempore, quo sanam habuit mentem, restituere, quamuis postea mutata voluntate minimè promoueatur intra annum ad Sacerdotium.*

16 *Parochialem Ecclesiam adeptus si infra annum Sacerdos factus non est, potest illi cedere, aut in fauorem resignare vltimo die anni, dummodo absque dolo, & fraude id faciat.*

17 *Pœna* cap. licèt canon, de elect. lib. 6. *non habet locum quando Parochialem obtinens iusto impedimento intra annum non potuit promoueri, quid si impedimentum proueniat sua culpa, ostenditur, num.* 20.

18 *Impedito non currit tempus.*

19 *Parochus intra tempus, quo promoueri tenetur legitimè impeditus cessante impedimento, quoad vtrumque forum non alium annum integrum, sed tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendum acquirit, & quid si culpa sua non se promoueri facit, num.* 20.

21 *Parochialem Ecclesiam adeptus si intra annum non faciat se ad Sacerdotium ordinari, an excusetur si impedimentum interueniat eo tempore quando ordinari non potest, scilicet in fine anni, ostenditur.*

22 *Dispensare potest Episcopus de iure communi cum habentibus Parochialem causa studij ne vsque ad septennium ad Sacerdotium promoueatur, & quid post Concil. Trident. ostenditur.*

23 *Licentia de non promouendo ad Sacerdotium vsque ad septennium causa studij hodie non conceduntur.*

24 *Annum intra quem Parochialem adeptus tenetur ad Sacerdotium se promoueri facere, an possit Episcopus prorogare, ostenditur.*

25 *Pœna priuationis ipso iure, de qua* in c. licèt canon, de elect. lib. 6. *non habet locum in Ecclesijs etiam Parochialibus si Collegiatæ sint.*

26 *Mixtum non cõtinetur appellatione simplicis.*

27 *Iura loquentia de Parochialibus non habent locum in Collegiatis Curatis.*

28 *Beneficiorum appellatione in generali dispositione qualificata beneficia sæpè non includuntur.*

29 *Parochiali Ecclesia habitu tantùm, & non actu Parochianos habenti qui præficitur, non tenetur intra anni spatium Presbyter fieri.*

30 *Parochialis habitu regulatur ad modum beneficij simplicis.*

31 *Pœna* cap. licèt canon, de elect. lib. 6. *non habet locum in Decanis, Præpositis, Abbatibus, Prioribus, & Archipresbyteris curam animarum, sed non Parochialem Ecclesiam habentibus.*

32 *Pœna eiusdem* c. licèt canon *non habet locum in Parochialibus Ecclesijs accessoriè vnitis.*

33 *Canonicatus, vel alia beneficia sacrum Ordinem requirentia præter Parochiales obtinentes, non incurrunt pœnam priuationis, de qua* in cap. licèt canon, de elect. in 6. *si intra annum non susceperunt Ordinem requisitum annexum suis beneficijs.*

34 Cap. licèt canon, de elect. lib. 6. *solùm procedit in Parochialibus.*

35 *Parochialem Ecclesiam insufficientem ad victum obtinens non tenetur se promoueri facere ad Sacerdotium infra annum, sed eam dimittere cogitur.*

INFRA annum à sibi commissi regiminis tempore numerandum debet Parochus se facere ad Sacerdotium promoueri, quòd si infra id tempus promotus non fuerit, Ecclesia sibi commissa nulla etiam præmissa monitione est ipso iure priuatus, vt disponitur expresè *in cap. licèt canon,* 14. *de elect. lib.* 6. & latè docent Rebuff. *in praxi tit. de non promotis intra annum.* Nauar. *in man. c.* 25. *num.* 118. *vers.* 8. *& consil.* 1. *in antiq. alias* 12. *in nouis, de rescript.* Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis.* 1. vbi quòd ignorantia non excusat. Hoied. *de incompatib. benefic. part.* 1. *cap.* 24. *num.* 19. Spin. *in speculo testam. gloss.* 4. *princ. num.* 65. Petr. Henriq. *consil.* 9. *num.* 7. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 55. *in nouiss. impress.* Zerol. 1

Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb, bneficia, vers. dico quartò principaliter.* Azeued. *consil. 9 n. 25.* Caned. *ad Sextum collect. 30 num. 1. vers & quidem.* Squillante *de obligationib. Cleric. part. 1. à num.* 101. Morl. *in emporio iuris, part. 1. tit. 1. q. 9. num.* 45. vbi intelligit text. *in d. cap. licèt canon*, quòd necessariò requiratur sententia ad omnimodam priuationem, per gloss. celebrē *verb. iusto impedimento cessante, in cap. commissa, de electione, lib. 6.* Azor. *institutionum moralium, part. 2. lib. 6. c. 8. q. 2.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 5 collectan.* 1088. Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 25. §. 2.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloss 15. num.* 17. Ioau. à Cochier *in ead. reg. gloss 7. post num. 13. vers. 4.* Viuian. *in praxi iurispatron. l. 5. cap. 5. num. 50. in vltim. impress.* Fernandez *in examine Theologia moralis, part. 3. c. 13. §. 5. n. 1.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 3. cap. 4. n. 3. & n. 52. cum sequentib.*

2 Hinc notabis obiter Parochialem Ecclesiam conferri posse ei, qui Sacerdos non est tempore prouisionis, si tamen in ea sit ætate, & aliàs idoneus, vt intra annum possit promoueri ad Sacerdotium, sicut colligitur ex *c. cùm in cunctis, §. inferiora, de elect. & ex c. 2. de instit. lib. 6.* notant Rebuff. *in praxi, tit. requisita ad collationem bonam, num.* 34. Roch. *de iurepatron. verb. honorificum, n.* 24. Roland. *cons. 47. num. 59. lib. 1.* Vnde *S. Congreg. Concil.* teste Garc. *de benefic. p. 7. cap. 4. num.* 48. censuit *obtinentem beneficium Curatum non teneri esse Diaconum, aut Subdiaconum, sed intra annum debere promoueri ad Sacerdotium.* Et sic primam Tonsuram sufficere, & requiri tempore prouisionis, per text. *in c. ex literis, de transactionibus*, ibi, *nondum fuisse tonsuratum*, &c. docent Abb. *ibi*, & Rebuff. *loco proximè citato, num.* 33.

3 Non obstat † text. *in cap. si pro Clericis, 8. de praben lib. 6.* ibi, *nec de defectu Ordinum, in eisdem literis mentio habetur*; Quia verba hæc intelligenda sunt de defectu materiali, vel simplici carentia Ordinum sacrorum, non verò de defectu formali, quasi aliquid deficiat de iure necessarium, atque ita facilè cessant plura, quæ circa illum text. disputant scribentes, vt per Bero. *in c. ad aures, num. 26 de rescript.* Rebuff. *tit. forma mandati, §. volentes, verb. pro expressis, vers. 24.* & alios, de quibus Roland. *cons. 47. num. 57. lib. 1.*

4 Intellige autem *primò*, seu potiùs declara omnia supradicta procedere in ea Parochiali, quæ datur in titulum; illa namque, quæ datur in commendam, debet Sacerdoti conferri, qui statim possit per seipsum ei deseruire, vt expressè probat *cap. nemo deinceps, de elect. lib. 6.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 8. q. 7.* quem refero Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part. 3. allegat. 59. num. 23.*

5 *Secundò*, intellige annum præfatum, intra quem Parochialem adeptus, se ad Sacerdotium promoueri facere tenetur, incipere à tempore suscepti regiminis, & illius pacificæ possessionis, vt decidit text. *in cap. commissa, 35. vers. annus autem, de elect. lib. 6.* ex quo notarunt Tiraquel. *de retractu lig. §. 1. gloss. 10. num. 113. & §. 36. gloss. 1. num. 5.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæst. 5. num.* 31. Azor. *institutionum moralium, part. 2. lib. 7. cap. 16. q.* 11. Et in obtinentibus Dignitates, Præbendas, aut Portiones, qui infra annum initiari tenentur iis, Ordinibus, quos huiusmodi Præbendæ, seu Dignitates requirunt, idem censuit *S. Concilij Congregatio*, his verbis. *Die 13. Septembris 1631. Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum respondit annum de se promoueri faciendo ad sacros Ordines, computari debere à die habitæ possessionis, dummodò per prouisum non steterit quominùs antea possessionem perceperit.* R. Cardin. Vbaldinus, Franc. Paulutius sacræ Congreg. Concil. Secret. quam declarationem originalem, & authenticam vidi, & præ manibus habui.

Ille dicitur habere pacificam possessionem, 6
qui nedum illam tenet beneficij, & tituli, seu exercitij, & curæ, sed etiam bonorum, & fructuum beneficij, seu maioris partis eorum, gloss. *verb. pacificam, vers. licèt possessionem, in d. c. commissam.* Rebuff. *in tract. de pacif. possess. n.* 168. Menoch. *remed. 3. retin. num.* 582. Nicol. Garc. *de benefic part. 11. cap. 5. num.* 123.

Non videtur tamen adeptus fuisse pacifi- 7
cam beneficij possessionem, qui statim ex ea fuit deturbatus, seu super illa lis mota, gloss. *dict. verb. pacificam, vers. quòd si in continenti.* Tiraquell. *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, num. 149. & 185. C. de reuocand. donat* Bellamer. *decis.* 169. Cassad. *decis. 9. de causa possess.* Hoied. *de incompat. benefic. part. 1. cap. 13. num. 40. &* 80. Mascard. *de probat. concl. 143. num.* 42. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 1. num.* 130. vbi *num.* 131. subdit, quòd relinquitur arbitrio iudicis quomodo interpretetur verbum illud, *incontinenti.* Nicol. Garc. *d. part. 11. cap. 5 n.* 118.
Verùm † si prouisus de Parochiali possessio- 8
nem illius aliquandiu, id est, saltem per duos menses, obtinuit sine litigio, tenetur infra annum ad Sacerdotium promoueri, & sufficit quòd semel cœperit pacificè possidere, quamuis postea lis ei moueatur. Ita gloss. *dict. verb. pacificam, in vers. si autem possessionem.* Staphil. *de literis gratia, tit. de qualit. & statu benefic. §. huiusmodi, n.* 12. Sarnen. *in reg. de triennali, q. 53. vers. & ideò.* Petr. Gregor. *de re benefic. cap. 25. num.* 10. Quicquid dicat Nicol. Garc. *d. part. 11. cap. 5. num.* 118. vbi tamen *num.* 121. refert *sacram Congreg.* Episcopo Veronen sic respondisse. *Obtinentes Parochialem Ecclesiam per prouisionem Sedis Apostolicæ habentes liberum curæ exercitium, & omnium bonorum fructuum, & pro-*

mentum possessionem, licèt in limine adepta possessionis pradita mota lis fuerit per aliquem in petitorio, tenetur se promoueri facere intra annum lite pendente. Et iterum sic. *Quòd si beneficium esset litigiosum, & curam animarum haberet, tenebitur obtinens sacros Ordines suscipere, si modò liberum habeat cura exercitium.* In casu tamen particulari excusaretur Parochus pacificè possidens, si sacris Ordinibus se initiari non fecerit, vt in sequenti declaratione, quam ad literam refert Nicol. Garc. *dict. tract. part. 3. cap. 4. num. 9. Parochus si eo morbi genere teneatur, vt ad functionem sui Sacerdotij, nec ad res diuinas per se obeundas minus idoneus esse videatur non tenetur durante talis morbi genere sacris Ordinibus se in itiari faceret.*

9 *Tertiò*, intellige pœnam eorum qui intra anni spatium ordinati non sunt ad Sacerdotium quando beneficium obtinent Parochiale, esse priuationem illius ipso iure, vt probat text. *in d. cap. licèt canon, vers. quod si*, ibi, *nulla etiam pramissa monitione sint praf. itus constitutionis auctoritate priuati*, & docent Rebuff. Nauar. Hoied. Gonzal. & alij, quos *suprà* citaui, *num. 1.* Petr. Gregor. *d. c. 25. num. 6.* Azor. *d. p. 2. lib. 7. cap. 16. quæst. 11.*

10 Quibus tamen non leuiter obstat text. *in d. cap. cùm in cunctis, §. inferiora*, ibi, *moniti*, iunctò ibi, *remoueantur*, quod verbum non latam sententiam, sed ferēdam importat, per ea, quæ latè tradit Tiraquel. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, ex num. 132.* Quare Doctores communiter ex eodem Tiraquel. *citato loco*, interpretantur olim *per d. §. inferiora*, monitionem fuisse necessariam, & sententiam ferendam; sed iam de Iure Sexti priuationem incurrit ipso iure, sed non plenè satisfaciunt, sicut multò minùs nec alij citati à Petr. Greg. *vbi proximè*, qui aliter atque aliter conciliare nituntur. Ego igitur aduertēdum duco *in d. §. inferiora*, agere Pontificem non solùm de beneficiis, sed etiam de Decanatu, & Archidiaconatu, at verò *in d. cap. licèt canon*, non de his Dignitatibus, neque etiam de omnibus Curatis, sed solum de Parochialibus, vt patet ibi, *decernentes collationes de Parochialibus*, &c. Vnde cùm lex illa pœnalis sit, in solis Parochialibus obtinebit, in reliquis autem beneficiis etiam Curatis, salua manet decisio *d. § inferiora*, dum monitionem, & iudicis sententiam requirit, vt benè explicat gloss. *verb. priuatus, ad med. in dict. cap. licèt canon*, confirmatúrque ex vulgari *l. præcipimus, C. de appellat.*

11 Ex quâ priuationis pœna ipso iure irrogata colliguntur plures effectus, & in primis se se offert ille quòd anno elapso beneficium in Conscientia retineri non potest, fructúsque restitui debent ante iudicis sententiam, vt notant in terminis Nauar. *in man. dict. cap. 27. n. 118. & cons. 1. num. 2. in antiq. alàs cons. 22. in monis, de rescript. & de Orat. c. 22. num. 46.* Squillanted. *part. 1. num. 101. in fine.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 55. in princip. in vlt. impress.* Less. *de iustit. lib. 2. c. 34. num. 101.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 11. cap. 10 ex num. 28. & part. 3. cap. 4. num. 5.* Fernandez *d. §. 5. num. 2.* non obstante doctrina illa vulgari, quòd pœna in cōscientia non debetur ante sententiam, quia constat de mente legislatoris volentis quòd ante monitionem, & iudicis sententiam priuatio incurratur, vt *in d. cap. licèt canon*, ibi, *nulla etiam præmissa monitione.* Quamuis Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. beneficium, §. 4. dict. 4.* Sahag. *in cap fin. de sequestrat. possess. n. 81.* Mork. *in emporio iuris, part. 1. tit. 1. q. 9. num. 45.* existimauerint non teneri Parochum dimittere Parochialem, nisi post latam sententiam, aut iudicis pronunciationem.

Verùm licèt huiusmodi beneficium vacans per non promotionem ad Sacerdotium intra annum possit per alterum impetrari, possessio tamen in conscientia non vacat, quousque spolietur, secundùm Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 23. §. 5. iuncto commento, lit. V.* Garc. *d. c. 10. n. 34.* Anton. Riccul. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib. 7. cap. 5. num. 33.* 12

At si quis priuatus declaratur beneficio huiusmodi, eo quòd intra annum ad Sacerdotium non se promoueri fecit, non poterit ea vice iteratò id beneficium eidem conferri, vt probat *d. c. commissa*, ibi, *nullatenus ea vice poterit iteratò conferri*, & tradunt Tiraq. *de retractu lig. §. 8. gloss. 7. n. 16. & in l. bones, §. hac sermone, limit. 1. num. 3. ff. de verbor. signific.* 13

Circa fructus autem perceptos intra annum ab eo, qui Parochialem suscepit animo eam dimittendi, & non suscipiendi Sacerdotium, text. est principalis *in d. cap. commissa, vers. caterùm*, qui probat ad fructuum restitutionem teneri, explicant Nauar. *de Orat. cap. 21. n. 44.* Gutier. *canonic. lib. 2. cap. 5. n. 50.* Mexi. *in tract. taxa panis, conclus. 6. num. 108.* latè & eleganter Squillante *de obligation. Cleric. part. 1. num. 103. cum seqq.* Azor. *d. part. 2. lib 6. c. 8. q. 10. vers. quares, & c. 9. q. 1* Sanch. *de matrimon. lib. 7. disp. 45. à princ* Quod tamen intelligendum est de impetrante Parochialem animo absoluto non suscipiendi Ordines, non ita si animo dubio, & conditionali, nisi aliud conuenientiùs sibi offeratur, vt in exemplo quotidiano de fratre minore natu, qui Ecclesiam suscepit eo animo, vt si successio fratris maioris sibi obuenerit, vel maioratus, beneficium dimittat, & ita seruate consuetudinem totius Christiani orbis testātur Nauar. *cons. 17. de Cleric. non resid. & in man. d. cap. 25. num. 118. ante fin. & de Orat. d. cap. 21. num. 45.* Fernandez *d. §. 5. n. 4.* Nicol. Garc. *d. part. 3. cap. 4. num. 40.* Squillante *d. p. 1. n. 107. & 108.* Quidquid dicant Sot. *de iustit. lib. 10 quæst. 5. art. 6. col. 2.* & Sanch. *d. disput. 45. num. 10.* 14

num. 10. parétque si aduertamus legem Canonicam hoc casu non requirere animum certum, & deliberatum suscipiendi Ordines, vt beneficiatius fructus suos faciat, sed magis requirere certum, & deliberatum animum non suscipiendi ad effectum, vt fructus non acquirat, sicut patet ex verbis *dict. vers. cæterum*, ibi, *promoueri ad Sacerdotium non intendens*, iuncto ibi, *ipsum postmodum dimissurus*, qualem animum non suscipiendi non habet is, qui modò vult Ordines suscipere, sub conditione tamen, vt si postea aliud conuenientiùs sibi contingat beneficium, dimittat.

15 Si autem quis Parochialem suscipiat animo assumendi Sacerdotium infra annum, sed postmodum voluntate mutata minimè promoueatur, non tenebitur fructus perceptos eo tempore, quo sanam habuit intentionem, restituere, *gloss. verb. non intendens, in d. c. commissa*. Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap.* 30. *conclus.* 6. *n.* 6. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *q.* 10. *vers. quares*. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *q.* 79. *n.* 1. Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *disp.* 45. *n.* 1. *cum seqq.* Less. *de instit. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 26. *n.* 134. Squillante *d. part.* 1. *n.* 103. Quia ex *d. cap. commissa*, §. *cæterum*, solùm ad illius fructus restitutionem obligatur accipiens Curatum, nec promoueri intendens, sed iste intendebat se vera promoueri ad Sacerdotium, nec est aliud ius, in quo hoc sit expressum, & hoc est certum quantum ad fructus perceptos tempore, quo fuit voluntas suscipiendi Sacerdotium; at verò quoad fructus perceptos à tempore, quo voluntatem mutauit, magna est inter scribentes controuersia, in qua ob allatam proximam rationem non esse restituendos existimant Nauar. *d. cap.* 25. *num.* 118. *vers.* 10. Fr. Emman. *dict. cap.* 30. *num.* 6. *conclus.* 6. Less. *dict. cap.* 34. *num.* 134. Sed ego contrarium existimo cùm hoc casu militer illa ratio text. ac si ab initio non habuerit intentionem; nam negari non potest istum peccare mortaliter, & cum fraude beneficium ipsum retinere, & percipere illius fructus dum mutato animo non se promouendi ad fructus lucrando residui temporis illud retinet; & ideò hanc partem tenent Sot. *d. art.* 6. *conclus.* 3. *col.* 1. Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 97. *num.* 54. Cardin. Toler. *in instruct. Sacerd. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 4. Gutier. *Canonic. lib.* 2. *c.* 5. *num.* 23. Nicol. Garc. *dict. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 55. Squillante *dict. part.* 1. *num.* 104. vbi *num.* 106. resoluit illum, qui accepit Curatum beneficium, sine intentione assumendi Sacerdotij, si infra annum mutata voluntate promoueatur, non teneri restituere fructus, quos percepit ante mutatam voluntatem.

16 Vnde infertur posse illum, qui Parochialem Ecclesiam adeptus infra annũ Sacerdos factus non est, illi cedere, aut in fauorem resignare vltimo die anni, cùm adhuc ius in beneficio habeat, vt benè resoluunt Rebuff. *in praxi tit. de promotis intra annum, n.* 48. Salzed. *ad Bernard. in practic. cap.* 55 *litera A, in fine, vers. prædicta, in vltima impress.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 3. *quæst.* 2. *n.* 9. *& quæst.* 5. *n.* 4. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 20 *q.* 4. Nald. *in sum. verb. Parochus, num.* 18. dummodo absque dolo, & fraude id faciat, per ea, quæ tradit idem Azor. *instit. moral. dict. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *q.* 10. *vers. quares*. Ex ea ratione, si Clericus in vltima anni die mortuus fuerit, beneficium vacabit per mortem. Paris. *consil.* 19. *num.* 24. *vol.* 4.

Quartò, intellige obligationem hanc, & pœnam non habere locum, quando iusto impedimento intra annum non potuit promoueri, vt probat expressè text. *in dict. cap. commissa*, ibi, *tibi non currit si promoueri iusto impedimento*, &c. notant Rebuff. *dict. tit. de promotis intra annum, num.* 49. Bernard Diaz *dict. cap.* 55. *n.* 3. Nauar. *dict. cons.* 1. aliàs 12. *num.* 1. *cum seqq. de rescript.* Emmanuel Sà *in aphorism. verb. beneficium, n.* 7. Tiraquel. *de retractu lig.* §. 35. *gloss.* 4. *num.* 14. *&* 22. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæst.* 6. *n.* 25. qui omnes varia adducunt impedimenta, & inter alia de infirmo, ignorante, & similibus. 17

Sed illud vsu frequentissimum est de Episcopo, qui non potuit, vel noluit Ordines conferre, vt in terminis notant Bernard. *d. num.* 3. Nald. *d. verb. Parochus, num.* 11. & optimè Petr. Gregor. *d. cap.* 25 *num.* 9. Confirmatúrque eadem declaratio ex generali regula, quæ docet impedito non currere tempus, *cap. quia diuersitatem, de concess. prab.* cum similibus, de quibus Pinel. *in auth. nisi, n.* 46. *C. de bonis mater.* Gutier. *Canon. l.* 1. *cap.* 28. *n.* 2. & plena manu Ego ipse *de Axiomat. Iuris vsufreq. axiom.* 116. *n.* 1. 18

Illud in hac materia est consideratione dignum quòd Parochus intra tempus, quo promoueri tenetur, legitimè impeditus cessante impedimento, quoad vtrumque forum non alium annum integrum, sed tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendũ acquirit. Ita Nauar. *consil.* 1. *de tempor. ordin. in antiq. aliàs consil.* 1. *de in integr. restit. in nouis.* Sayr. *in floribus decis. sub illo tit. de tempor. ordinationum, decis.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 120. Galet. *in sua Margarita casuum conscientia, verb. impedimentum* 1. 19

Dixit requiri impedimentum iustum, hoc est proueniens sine culpa illius, qui impeditur sacros Ordines suscipere, quia si culpa præcesserit, annum currere impedito receptum est communiter ex *gloss. verb. priuati, in d. cap. licèt canon.* Bernard. & Petr. Gregor. *locis proximè citatis*, sic intelligentes textum difficilem *in cap.* 1. *de ætate, & qualit.* iuncta *gloss. vlt.* ibi; dum probat amittere beneficium, qui propter ill- 20

stam causam ordinari non potest, præcedente scilicet culpa sua. Verùm hæc resolutio non transit sine difficultate, quia impedito etiam culpabiliter tempus non currere optimè probat text. *in d. cap. quia diuersitatem*, ibi, *etsi culpa sua fuerit suspensus*, & Doctores communiter secundùm Quesad. *diuers. quæst. cap.* 1. *num.* 7. Pinel. & Gutier. *num.* 6. *dictis locis*. Sed soluitur difficultas generali illa præhabita distinctione, an culpa ad casum impedimenti fuerit ordinata, & procedit communis resolutio, de qua suprà, vel sufficienter ordinata non fuerit, & habet locum dictum *cap. quia diuersitatem*, & iuxta hoc vltimum distinctionis membrum existimo absque dubio intelligendam esse decisionem *sacræ Congregationis*, quam referunt Salzed. *ad Bernard. d. cap.* 55 *in princip.* & Anton. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.* 3. *cap.* 13. §. 5. *num.* 1. vt sequitur. *Pœna Canonis præscripta est, qui intra annum Sacerdotium non susceperunt, non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adepta possessionis pacificæ, vel infra tempus comparuit, & se promoueri petyt, offerens quantum in eo erat se paratum ad suscipiendum Sacerdotium, sed Ordinarius noluit eum propter illiteraturam, vel aliam causam promouere.*

12 Dubium occurrit non omittendum, in quo Doctores torquentur, an excusetur iste si impedimentum interueniat eo tempore quando ordinari non potest, scilicet in fine anni? Et excusandum non esse probatur ex regula receptissima quòd impedimentum superueniens tempore, quo actus fieri non potest, non excusat, docente Iurecons. *in l. qui commeatus*, ibi, *dum tamen dum tardiùs*, &c. *ff. de re milit. & in l.* 2. *vers. si quis tamen ff. si quis caution.* prosequitur Dec. *in cap. ex ratione, num.* 16. *cum seqq. de appellation.* Menoch. *de arbitr. casu* 118. *num.* 5. & *casu* 153. *num.* 15. Gutier. *lib.* 2. *Canonic. c.* 6. *num.* 11. *vers. similiter.* Ex quibus in his terminis ita resoluit Bellam. *dec. ſ* 83. contra quem tamen scripsit Rebuff. *d. tit. de promotis intra annum, num.* 48. & Salzed. *d. cap.* 55. *lit. C.* ea scilicet ratione, quia etiam in fine anni quamuis promoueri non possit, potuit tamen resignare beneficium, vel permutare, vel impetrare rescriptum Summi Pontif. vt omnes Ordines susciperet, ac subinde impedimentum tunc superueniens dicit excusare. Ego tamen aduerto si proponamus casum in quo impedimentum superueniat, quando iam ordinari non poterat, priorem sententiam veriorem esse, & omnino tenendam, & concludit ipsius fundamentum, quòd si casus proponatur in quo per rescriptum possit ordinari, vel aliàs renunciare, aut permutare, nisi impedimentum superuenisset, excusabit impedimentum, vt euincit ratio contrariæ sententiæ; non autem admitto potentiam illam remotam quòd poterit renunciare, vel permutare, nisi appareat de renunciando agere cùm impedimentum superuenit, quod confirmatur ex vulgari doctrina, secundùm quam potentia proxima, non autem remota in vnoquoque actu attenditur, *l. naturalem*, §. 1. *in fine*, ibi, *multa accidere possent, vt ex ea non capiamus*, *ff. de acquir. rerum domin. l. quemadmodum*, §. *item Labeo*, ibi, *tùm incertum sit*, &c. *ff. ad legem Aquil.* cum aliis, quæ Doctores communiter notant in materia lucri cessantis, vt per Gutier. *de iuram. confirmat. part.* 1. *cap.* 2. *n.* 8. D. Barbos. *in l* 2 *ff soluto matr. part.* 1. *num.* 47 *vers. est sanè aduertendum*. Petr. Nauar. *de restitut. lib.* 3. *cap* 2. *num.* 301.

Quintò nota cum habentibus Parochialem Ecclesiam posse Episcopum causa studij dispensare ne vsque ad septennium ad Sacerdotium promoueantur, ita tamen vt ad Subdiaconatum intra annum suscipiendum adstringantur, vt decidit text. *in cap. cùm ex eo*, 34 *de elect. lib.* 6. & resoluunt Hoied. *de incompatib. benefic. part.* 1. *cap.* 14 *n.* 19. Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 118. *vers. post autem*. Petr. Gregor. *de re benefic. c.* 25. *num.* 9. Emman. Sà *in aphorism. verb. beneficium, n.* 8. Rebuff. *de priuileg. Scholast. priuil.* 36. Monet. *de distribut. quotid. part.* 2. *quæst.* 10. *num.* 4. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disput.* 1. *n.* 24. vbi quòd talis Parochus, cum quo sit dispensat Episcopus ne intra annum promoueatur, minimè incurrit pœnā amissionis beneficij, de qua *in d. cap. licèt canon.* Ratio autem huius dispensationis est, quia multi recusabant Ecclesias Parochiales cum eo onere acceptare, & cùm facultates eis aliunde non suppeterent, studendi opportunitas auferebatur in maximum damnum vniuersalis Ecclesiæ, quæ viris literatis noscitur indigere, quam rationem expressit text. *in d. cap. cùm ex eo*, vbi quoque eam præstat quare dispensari ad studendum teneantur intra annum ad Subdiaconatum promoueri, dum dicit, *ne sicut à multis de Christi patrimonio sublatis factum esse dignoscitur, à statu retrocedere valeant clericali.* Et vbi Episcopus dispensauerit in septennio huiusmodi ante illud tempus finitum non poterat dispensationem reuocare, gloss. *verb. septennium, in d. cap. cùm ex eo.* Rebuff. *de priuileg. Schol. priuil.* 37. Sanchez *d. lib.* 8 *disput.* 33. *num.* 12. Et ad illum tamen, non verò ad Prælatum spectabit illo septennio durante Vicarium deputare, idē Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 31. *n.* 11.

13

Sed restat vt videamus, an post Concilium Tridentinum facultates istæ de non promouendo ad Sacerdotium vsque ad septennium causa studij licitæ sint? Partem affirmatiuam suadere videtur idem Concil. Trident. *sess.* 7. *de reformat. cap.* 12. dum facultates de non promouendo ad annum adstringit, excipit tamen casus à Iure expressos, inter quos hunc nostrum præcipuum esse, & expressum *in d. cap.*

cùm

rùm ex eo, ex dictis constat, & notauit gloss. marginalis *in d.cap.* 1 2. iuuátque idem Concil. *sess.* 5. *de reformat. cap.* 1. *in fine*, dum generaliter inquit docentes, & studentes factam Scripturam gaudere omnibus priuilegijs à Iure concessis de perceptione fructuum beneficiorum in absentia. Pars autem negatiua probari videtur ex eodem Trident. *sess.* 8. *reform. c.* 2. dum reuocat omnia priuilegia, seu exemptiones, quæ tollunt residentiæ necessitatem, quod repetit idem Trident. *sess.* 2 3. *de reformat. cap.* 1. *ad fin.* In quo aduertebat D. Ludouicus Correa, olim in celebri Conimbricensi Academia Pôtificij Iuris primarius Professor, Concilium *d. cap.* 2. agere de priuilegiis perpetuis de non residendo, & *in d. cap.* 1. de exemptionibus, quæ personis propter particulares necessitates conceduntur, atque it a non reuocari ibidem priuilegia, quæ ad tempus Academiis & studentibus in illis à Iure sunt concessa, in quibus saluum esse voluit suum priuilegium Concil. *d. sess.* 5. *cap.* 1. *in fine*, quæ interpretatio licèt forsan placere posset, & eam amplecti mihi foret iucundissimum ob debitam eximio Præceptori reuerentiam: magis tamen apud omnes valere debet Eminentissimorum D D. Cardinalium à Sanctissimo D. Papa approbata auctoritas, qui responderunt quoad Parochiales impetratas post confirmationem Tridentini nullam licentiam dandam ad percipiendos fructus in absentia ratione studij ex Parochialibus, cuius declarationis meminerunt Petr. Henriq. *consi.* 2 3. *n.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 6. *num.* 2 5 1. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib.* 2. *tit.* 2 3. *l.* 2. §. 2. *sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num.* 1 2 2. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 5 0 2. *in* 1. *edit. aliàs resolut.* 3 9 3. *in fin. in* 2. *edit.* Sanctarel. *var. quæst.* 3. *num.* 2 5. Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part.* 3. *alleg.* 5 3. *num.* 7 7. *& alleg.* 5 6. *num.* 3 0. Vnde cùm ex huiusmodi declaratione Eminentissimorum DD. Cardinalium constet licentias ad studendum hodie dari non posse habenti Parochialem, necesse est vt dicamus cessare iam dispositionem *dict. cap cùm ex eo*, & suprà resoluta circa licentiam Episcopi ad septennium, & minimè excusandum Parochum à suscipiendo Sacerdotio propter causam studij.

2 3 *Sextò*, nota exceptis casibus à Iure expressis, qualis illo attento erat causa studij ex modò dictis, non posse Episcopum prorogare huiusmodi annum; ratio facilis est, cùm enim hoc tempus à generali Concilio Lugdunensi fuerit statutum *in dict. cap. licèt canon*, succedit regula receptissima, quæ docet contra generale Concilium, Episcopum, atque etiam Legatos Sum. Pontif. dispensare non posse, notat gloss. *verb. ætate*, per text. *ibi in cap. cùm dilectus*, 3 2. *de elect. & in cap. dilectus, in verbo, cùm se facultas, de præbend.* sequuntur Doctores communiter ex Dec. *in c. at si Clerici*, §. *de adulterijs, num.* 9. *in vers. quartò fallit, de iudic.* Duen. *reg.* 2 4 8. Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 1 0. & confirmarut ex Concil. Trident. *sess.* 7. *de reformat. cap.* 1 2 † vbi facultates de non promouẽdo minimè suffragari vltra annum expresse constituit: quibus omnibus addo non posse Episcopum annum istum à Iure concessum restringere, neque monere, neque cogere Rectorem Ecclesiæ Parochialis, vt intra breuius tempus Sacerdotium suscipiat; cùm enim annus iste à Iure concedatur, non est ab Episcopo auferendus, iuxta *reg. indultum, de reg. iuris, lib.* 6. ex quo in terminis notarunt Bonifac. *in Clement. vnic. num.* 4 5. *de offic. Vicar.* Rebuff. *d. tit. de non promotis intra annum, num.* 1 9. Petr. Gregot. *d. cap.* 2 5. *num.* 8. *post med.* Si verò ante annum finitum dispenset Prælatus in anno illo ad assumendos Ordines præfixo, prorogando terminum, non incurritur pœna *d. cap. licèt canon.* Ita Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 2 2. *num.* 2 5. 24

Septimò, notat in Ecclesiis etiam Parochialibus, si Collegiatæ sint, locum non habere pœnam priuationis ipso iure, de qua *in d. cap. licèt canon.* Ita in terminis probat text. *in cap. statutum* 2 2. *de elect. lib.* 6. & resoluunt Selu. *de benefic. part.* 1. *quæst.* 3. *n.* 6. Rebuff. *d. tit. de non promotis intra annum, n.* 2 7. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *q.* 4. Nauar. *consil.* 3. *de. tempor. ordin.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. §. 7. *n.* 1 2. Galer. *in Margarita casuum conscientiæ, verb. Sacerdos, vlt.* † Ratio est, quia vnum mixtum, quale est Ecclesia Collegiata Parochialis, non continetur appellatione simplicis, quale est Parochialis, de qua fit mentio *in d. cap. licèt canon*, arg. text. *in l. si ita scriptum, ff. de liberis, & posthum.* & sic † Iura loquentia de Parochialibus, non habent locum in Collegiatis Curatis, gloss. *verb. Collegiatas, in dict. cap statutum* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 8. *q.* 9. *n.* 9 4. quia † in generali dispositione beneficiorum qualificata beneficia sæpè non includitur, vt per Gonzal *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 9. *num.* 2. nec sub dispositione simplici comprehenditur casus qualificatus, Valasc. *cons.* 5 1. *num.* 5 1. 25 26 27 28

Octauò, nota illum, qui Ecclesiæ Parochiali habitu tantùm, & non actu Parochianos habenti præficitur, non teneri lege, quæ lata est *in d. cap. licèt canon*, nempè quòd debeat intra anni spatium Presbyter fieri. Ita gloss. *verb. Parochialis, vers. quid si Ecclesia olim habuit Parochianos, in d. cap. licèt canon.* Rebuff. *d. tit. de promotis intra annum, num.* 3 4. Federic. de Senis *cons.* 1 8 3. Nauar. *cons.* 4. *aliàs* 1 3. *de præbend.* Azor. *dict. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *q.* 9. *& lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 1 4. *vers. quæstionis dubiæ est.* Rota *decis.* 1 1 2. apud Farinac. *part.* 4. *sua praxis crimin.* Valenzuela 29

zuela *conſ.16.n.25.cum ſeqq. tom. 1.* Stephan. Gratian.*diſcept. forenſ. c.291. num.22.* Anton. Ricciul.*de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent.lib. 1. cap.14.n.2*, vbi *n.4.& 5.* ſubdit huiuſmodi Parochialem habitu reſpectu populi non obligare ad reſidentiam, neque ad Sacerdotium, neque inducere incompatibilitatem. Vnde in Rot.coram Caualer.*deciſ.164.*
30 *n.3.* fuit dictum † Parochialē habitu regulari ad modum beneficij ſimplicis, nec faciendam eſſe mentionem curæ habitu in impetratione.

31 *Nonò*, nota pœnam *dict. cap. licèt canon*, vires & locum non habere in Decanis, Præpoſitis, Abbatibus, Prioribus, & Archipresbyteris curam animarum, ſed non Parochialem Eccleſiam habentibus, *gloſſ. d. verb. Parochialis,verſ.ſed nunquid erit idem in Decanatu.* Boër. *deciſ.119.in fine* Azor.*d.p.2.lib.6.cap.8.q.3.*

32 *Decimò*, nota eandem pœnam locum etiam non habere in Parochialibus Eccleſiis acceſſoriè vnitis, vt reſoluunt Rebuff.*dict.tit.de non promotis intra annum, n.29. verſ. ideò qui poſſedit.* Boër. *d.deciſ.119.n.7.* Azor.*d.lib.6.c.8.q.8.*

33 *Vndecimò*, nota obtinentes Dignitates, Canonicatus, vel alia beneficia ſacrum Ordinem requirentia non incurrere dictam priuationem ipſo iure ſi intra præfatum annum non ſuſceperint Ordinem requiſitum,& annexum
34 ſuis beneficiis,quia *d.c.licèt canon*,† ſolùm procedit in Parochialibus. Ita Squillante *de obligat. Cleric. part.1. num.102.*

35 *Duodecimò*, nota quòd in ſacra Congregatione Concilij propoſitum fuit ſequens dubium, *An obtinens Parochialem Eccleſiam inſufficientem ad victum, teneatur promouere ad Sacerdotium infra annum, iuxta cap. licèt canon*, cùm Concil. *ſeſſ.21. de reformat. cap. 2. videatur declaraſſe d.cap.licèt, intelligi de beneficio Eccleſiaſtico ſufficienti ad victum, imò prohibeat poſſe promoueri ad ſacros Ordines? Sacra Congreg. cenſuit non teneri, ſed tantùm expedire, vt Sanctiſſimus declaret eum debere dimittere, Sanctitas ſua probanis hanc ſententiam, vt dimittat*; refert Nicol. Garc. *de benefic. part.2. cap. 5. num. 121.*

CAPVT VI.

De vita, & honeſtate Parochorum.

SVMMARIVM.

1 *Parochi ad exemplum eorum, quorum cura ſibi commendata eſt, debent ſuam vitam, & mores componere.*
2 *Veſtimenta, aut calceamenta Parochis non licet habere, niſi quæ Religionem deceant.*
3 *Color viridis, aut rubeus Clericis prohibetur.*
4 *Color rubeus permittitur tantùm Cardinalibus, & viridis Epiſcopis.*
5 *Annulos deferre in digitis non poſſunt Parochi.*
6 *Cultu nimio in veſtitu vti peccatum eſt.*
7 *Decor, & compet ens veſtium ornamentum morum manifeſtiſſima ſolent eſſe ſigna.*
8 *Veſtibus nec fulgidis,nec ſordidis ſe ornare debent Parochi, ſed inter vtrumque medium quoddam eſt capiendum.*
9 *Parochi non poſſunt mulieres in habitationes ſuas recipere, aut retinere, & multò minus cum ſuſpectis fœminis conuerſari.*
10 *Parochus etiam ſenex famulam quantumuis ſenem ad mandatum Epiſcopi remouere tenetur.*
11 *Conuiuia inhoneſta, & comeſſationes fugere debet Parochus.*
12 *Conuiuijs honeſtis, & quæ fiunt gratia charitatis, & dilectionis, Parochi intereſſe poſſunt.*
13 *Conuiuium benedictione inchoari debet, & gratiarum actione terminari.*
14 *Lectio diuinarum Scripturarum in omni Clericali conuiuio miſceri debet.*
15 *Ebrietatem, & crapulam fugere debent Parochi, & ſub qua pœna? oſtenditur.*
16 *Ebrietas quot mala gignat? oſtenditur.*
17 *Propinare populis in publico Clerici non debent, ſecus in cellis ad inuicem.*
18 *Mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus intendere non debent Clerici.*
19 *Citharam pulſare, & ſaltare non ſemper licet Clericis, niſi ſecretò, & in ſuis ædibus.*
20 *Caupon as, vel tabernas ingredi non licet Parochis, niſi longioris itineris cauſa.*
21 *Tabernæ ſunt hodie loca, & fomenta intemrautiæ, & incontinentiæ.*
22 *Choreis,& ſaltationibus intereſſe non licet Parochis, ne propter motus obſcœnos oculi eorum contaminentur.*
23 *Comœdys intereſſe non licet Parochis.*
24 *Comœdiarum impudicarum auctores multiferi criminis rei fiunt.*
25 *Comœdys intereſſe ob ſolam vanam curioſitatem abſque periculo probabili lapſus, & ceſſante ſcandalo, non eſt peccatum mortale.*
26 *Taurorum agitationibus adeſſe non debent Parochi, & qualiter id præmittatur in Regnis Hiſpaniarum, oſtenditur.*
27 *Ludere non licet Parochis, & alijs Clericis ad aleas, & taxillos.*
28 *Ludus,qui conſiſtit in ingenio,aut virtute corporis, Parochis eſt permiſſus ſi ſecretò, & in ſuis ædibus laudant, dummodo admixtos laicos non habeant.*
29 *Scacchorum, ſiue latrunculorum ludus non eſt Clericis prohibitus, modò ludatur cauſa recreationis, non cauſa voluptatis, aut auaritiæ, vel cupiditatis, & dummodo non diſtrahatur*

ſtrabatur à diuinis propter longum tempus, quod in tali ludo conteritur.

30 *Laudus ſcacchorum non multum conuenit literatis hominibus.*

31 *Canes, accipitres, vel huiuſmodi ad venandum habere non licèt Parochis, nec venationes facere periculoſas, ſeu clamoſas.*

32 *Clerici ſanitatis, vel recreationis cauſa venationibus vti non prohibentur, dummodo id faciant cum ſilentio, & modeſtia.*

33 *Vacatio in dubio præſumitur facta cauſa recreationis.*

34 *Venationi deditus dignus eſt reprehenſione.*

35 *Venatorem cur nunquam legiſſe ſanctum aſſerat D. Hieronymus? oſtenditur.*

36 *Piſcare Parochis, & Clericis licet, ſi id non aſſiduè exerceant.*

37 *Negotiari, & mercaturam facere lucri cauſa non poſſunt Parochi, & alij Clerici.*

38 *Emere, vel vendere, aut conducere poſſeſſiones propter cupiditatem Clericis non licet, niſi neceſſitas inſtet.*

39 *Conductori ſuccedere poſſunt Clerici, ac perſeuerare in conductione vſque ad tempus, quo durare debet conductio.*

40 *Clerici emere non poſſunt, vel contractu oneroſo acquirere, vt ex illius venditione lucrum referant, ſecus ſi emant rem eo animo, vt domi conſumant, aut vt vendant, quæ de rebus ſuis recollecta fuerint.*

41 *Negotiationem exercere poſſunt Clerici non lucri, ſed neceſſitatis cauſa, vt ſe, ſuóſque alant, cùm aliunde vnde viuant, non habeant.*

42 *Clerici ſi ſemel, vel iterum negotiauerint, non peccant mortaliter.*

43 *Clerici negotiari poſſunt per alios iuſta cauſa interueniente, & ſine auaritia, vel ambitionis vitio.*

44 *Clerici pretio currenti, vel etiam cariori, quàm emerant, poſſunt vendere, quæ ſuperſunt ex emptis ad ſe ſuámque familiam ſuſtentandam.*

45 *Locare animalia, boues, & oues poſſunt Parochi ſi habent ex decimis, aut ſucceſſione.*

46 *Clerici agros proprios colere poſſunt, & greges in ſuis prædijs alere, vt fructus vendant.*

47 *Clerici poſſunt à locis pijs terrena in affictum accipere.*

48 *Vinum ſuum etiam minutim vendere poſſunt Parochi.*

49 *Parochi, quibus non ſuppetit ex Sacerdotio, poſſunt honeſto aliquo artificiolo victum quærere, dummodo non impediantur munera obire, quibus incumbere debent.*

50 *Apoſtoli laborabant manibus ſuis ne quemquam grauarent.*

51 *Arma deferre non poſſunt Clerici.*

52 *Clericorum arma ſunt orationes, & lachrymæ*

53 *Arma portare poſſunt Clerici ſi ſubſit iuſta cauſa, & quæ illa ſit? oſtenditur.*

54 *Clerici quæ pro honeſtate, ac bonis moribus vitare teneantur? oſtenditur, &* num. 55.

1 QVOD ſacrum Concil. Trident. de omnibus Clericis dixit *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 1.* ad Paſtores animarum præcipuè pertinet; in eos enim potiſſimùm plebes oculos ſuos coniiciunt, & ad exemplum eorum ſuam vitam, & mores componunt, & ideo plurimum refert quòd Parochi ſuam inſtruant vitam ad ipſius Concilij præſcriptum, cuius verba ſunt quæ ſequuntur. *Nihil eſt quòd alios magis ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quàm eorum vita, & exemplum, qui ſe diuino miniſterio dedicarunt. Cùm enim à rebus ſæculi in altiorem ſublati locum conſpiciantur, in eos tanquam ſpeculum, reliqui oculos conijciunt, ex ijſque ſumunt, quod imitentur. Quapropter ſic decet omnino Clericos in ſortem Domini vocatos, vitam, moréſque ſuos omnes componere, vt habitu, geſtu, ingreſſu, ſermone, aliiſque omnibus rebus nihil niſi graue, moderatum, ac Religione plenum præ ſe ferant, leuia etiam delicta, quæ in ipſis maxima eſſent, effugiant, vt eorum actiones cunctis afferant venerationem. Cùm igitur quò maiore in Eccleſia Dei, & vtilitate, ornamento hæc ſunt, ita etiam diligentiùs ſint obſeruanda, ſtatuit ſancta Synodus, vt quæ aliàs à Summis Pontif. & à ſacris Concilijs de Clericorum vita, honeſtate, cultu, doctrináque retinenda, ac ſimul de luxu, comeſſationibus, choreis, aleis, luſibus, ac quibuſcumque criminibus, necnon ſæcularibus negotijs fugiendis copioſè, ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem in poſterum eiſdem pœnis, vel maioribus arbitrio Ordinarij imponendis obſeruantur, nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, ſuſpendat. Si quæ verò ex his in deſuetudinem abijſſe compererint, ea quamprimum in vſum reuocari, & ab omnibus accuratè cuſtodiri ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcumque, ne ſubditorum neglecta emendationis ipſi condignas, Deo vindice, pœnas perſoluant.* Ex quo

2 *Primò* colligitur Parochialis, & aliis quibuſcumque Clericis non licere vti, aut habere veſtimenta, aut calceamenta, niſi quæ Religionem deceant, vt apparet ex text. *in cap. Clerici 23. diſt. cap. fin. 41. diſt. & 21. q. 4. per tot. cap. Clerici officia, de vita, & honeſt. clericor.* & ex Concil. Trident. *ſeſſ. 14. de reformat. cap. 6.* quia inquit Anicet. Papa *in epiſt ſicut diſcreti debent eſſe in conuerſatione, ita & in omni habitu apparere tenentur;* ſpecialiter autem illis prohibetur, & præcipuè in Conſtitut. quam Pius V. de Cleri Romani reformatione edidit ſecundùm antiquorum Canonum auctoritatem, ne veſtes holoſericas, aut pelles pretioſiores habeant, ſed à variis quoque laicorum conſuetudinibus induẽdi, atque odoramentis abſtineant, eorum autẽ veſtes debere eſſe talares,

res, id est, longas vsque ad talos, decreuit Sixtus V. *in sua constitut. incip. Sacrosanctam, sub dat. 5. Id. Ianuarij 1588. in Bullario nouo, tom. 2. pag. 653.*

3 Requiritur præterea honestas in vestiũ colore, viridem enim, aut rubrum expressè improbat text. *in cap. pen. vers. pannis, de vita, & honest. Cler. Clem. 2. in fine, eod. tit.* vbi multa habentur de hac vestium honestate; de quo etiã Garcia *in sum. morali tract. 1. diffic. 2. dud. puncto 1. n. 4.*

4 nam † rubeus color permittitur tantùm Cardinalibus, & viridis solùm Episcopis, secundùm Menoch. *de arbitr. casu 392. num. 12.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 34. num. 39.* Seacc. *de iudic. p. 1. cap. 11. num. 85. & 86.* quos refert Carol. de Graffis *de effectib. clericalib. in prælud. num. 272.*

5 Aliud quoque indecens in vestitu prohibetur illis, putà deferre annulos in digitis, nisi quibus competit ex officio, & dignitate, *d. cap. pen.* Bellet. *disquisit. Cleric. part. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 16. num. 22.* Carol. de Graffis *d. tract. effectu 42. num. 1.* vbi *num. 2.* subdit posse Doctores, vel in aliqua Dignitate constitutos in

6 eius manibus deferre annulos. † In vestitu nimio cultu vti peccatum erit, vt scribit S. Gregorius *homil. vlt. Quadrag.* his verbis. *Sunt nonnulli, qui cultum subtilium, pretiosarũmque vestium non putant esse peccatum, quòd si videlicet culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret quòd diues, qui torquetur apud*

7 *inferos, bysso, & purpura indutus fuisset.* † Laudandus quippe est decor, & competens vestium ornamentum, quæ morum manifestissima solent esse signa, inquit enim Ambrosius *lib. 1. offic. Decor corporis non sit affectatus, sed naturaliter simplex, neglectus magis, quàm exquisitus, non pracisis, aut albentibus indutus sit Clericus vestimentis, sed communibus, vt honestati, &*

8 *necessitati nihil desit, nihil accedat nitoris.* † Debent enim nec fulgidis, nec sordibus vestibus se ornare, sed inter vtrumque medium quoddam est capiendum, quod eleganter describit Hieronym. *epist. 2. ad Nepot. cap. 11. Vestes pullas æquè deuita vt candidas, ornatus, & sordida pari modo fugienda sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Forma vestium*, inquit Bernardus *lib. 3. de considerat. cap. 11. deformitatis mentium, & morum indicium est, quid sibi vult quòd Clerici aliud esse, aliud videri valunt, nempe habitu milites, quæstu Clericos, actu neutrum exhibent, nam neque pugnant vt milites, neque vt Clerici euangelizant.*

9 *Secundò* colligitur Parochum teneri omnem incontinentiæ suspicionem euitare, ac proinde non posse mulieres in habitationes suas recipere, aut retinere, & multò minùs cum suspectis fœminis conuersari, vt id apertè probant *cap. præter hoc, cap. interdixit, cum seq. 32. dist. cap. Clerici 81. dist. c. 2. cum seqq. 34. dist. cap. vt Clericorum, de vita, & honest. Cleric. & per tot. de cohabit. Cleric. & mulier.* & optime multis comprobãt Crespet. *in sum. Catholica Fidei, verb. Clericus, §. Clericis mulierum contubernium, & verb. mulier, in princ.* Squillante *de obligat. Cleric. part. 2. num 48.* Bellet. *disquisit. Clerical. p. 1. tit. de discipl. Clericoli. §. 25.* Carol. de Graffis *de effectib. Cleric. effect. 26.* Galgan. *de iure publico, lib. 3. tit. 5. ex num. 29.* Machado *en su perfetto Confessor lib. 4. p. 1. tract. 13. docum. 2.* Ioan. Baptista Fimus *de regul. moris, homil. 22. vers. adde*, vbi ex Sanctis Patribus ostendit fœminarum consortium quatenus à viris spiritualibus fugiendum.

Vnde conquerente apud *sacram Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum Presbytero Iacobo Sanctino in 60. ætatis suæ anno constituto Episcopum Senegal. vt famulam ætatis 60. annorum remoueat, sibi iniunxisse, eandem S. Congregat. supplicauit, vt Oratorem hac de causa molestari minimè permitteret. Sacra verò Congreg. die 15. Februarij 1619. eundem Iacobum parere debere respondit.* Idem censuit *in vna Ferrarien. die 7. Iunij eiusdem anni,* contra Presbyterum Ioannem Baptistam Rebollum annorum 64. & eius famulam annorum 66. Sed quæro, an teneatur Parochus, vel quilibet alius Sacerdos concubinam è domo eiicere, eo quòd rumor in vicinia est quòd sit sua concubina, & ex hoc scandalum generatur, cùm re vera sit honesta fœmina, & rumor sit falsus? omnes ferè concludunt eiiciendam, iuxta illud Paul. 1. ad Thessalon. cap. 5. Prouidemus bona non solùm coram Deo, sed coram hominibus. Ita Brauny *tract. 4. quæst. 15. vers. ab hac quæst.* Ioan. Sonet. *in select. disput. 20. num. 18.* Layman. *lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 1.* Candid. *disquis. 24. art. 17. dub. 6.* Machado *lib. 2. p. 2. tract. 6. docum 13. n. 3.* Diana *moral. resol. p. 5. tract. 14. resol. 107.* 10

Tertiò colligitur Parochos, & alios Clericos comessationes, & inhonesta conuiuia fugere debere, vt habetur *in cap. cùm decorem, de vita, & honest. Cleric. & in cap. 1. ne Cleric. vel Monach.* Galganet. *de iure public. lib. 3 tit. 5. n. 28.* Nam Hieron. epist. 2. ad Nepot. *de vita Cleric. cap. 13. Conuiuia*, inquit, *tibi vitanda sunt sæcularium, & maximè eorum, qui honoribus tument*, & cap. 17. *Consolatores nos Christiani potiùs in mæroribus sumus, quàm conuiuas in prosperis nouerint, facilè contemnitur Clericus, qui sæpe vocatus ad prandium non recusat.* Idem omninò subdit sanctus Ambrosius *lib. 1. offic. cap. 20. Habet suos scopulos*, ait verecundia *non quos ipsa inuehit, sed quos sæpè incurrit, si in intemperantium incidamus consortia, qui sub spe iucunditatis venenum infundunt bonis, hi si assidui sint, & maximè in conuiuio, ludo, ac ioco, eneruant grauitatem illam virilem. Caueamus itaque ne dum animum relaxare volumus, soluamus omnem harmo-* 11

niam,

niam, quasi consensum quendam bonorum operum. Visus enim citò inflectit naturam, vnde quod prudenter facitis, conuenire Ecclesiasticis, & maximè ministrorum officijs arbitror, declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipsi hospitales suis peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus opprobrij locus. Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditates, surrepunt etiam fabulæ frequenter de sæculo, ac voluptatibus claudere aures non potes, prohibere putatur superbia, surrepunt etiam præter voluntatem pocula.

12 Honestis verò conuiuiis, & quæ fiunt gratia charitatis, & dilectionis possunt benè interesse, *cap. quando, il 1. & 2. dist.* 44. Cou. *in cap. vlt. n. 1. de testam.* Bellet. *disquisit. Cleric. part.* 1. *tit. de discipl. Cleric.* §. 2. *num.* 24. item & iis, quæ fiunt in anniuersariis defunctorum, siue in solemnitatibus Sanctorum, *cap. nullus*, 44. *dist. cap. nullus, de consecr dist* 5. Cou. *in d cap. vlt. n.* 2. Ioan. Garc. *de expens. cap.* 9. *num.* 21. Cened. *ad Decretum, collect.* 46. *num.* 5. Bellet. *dict. tit. de discipl. Cleric.* §. 22. *num.* 28. vbi admonet quòd in huiusmodi conuiuiis nulla absentium vita morderi permittatur, nullus ex irrisione reprehendi, nec in eis inanes sæcularium negotiorum fabulæ, plausus, risus inconditi audiendi, seu referendi, aut cantandi, nec turpia ioca, vel vrso, vel tornatricibus, aut laruas

13 ante se fieri patiantur. † Imò conuiuium benedictione inchoari debere, & gratiarum actione terminari, probatur *in d. cap. quando autem.* 44. *dist.* & à S. Ioan. Chrysost. didicimus, qui *homil.* 79. *ad Antiochum*, ita ait: *Opus est nos, & mensam petentes, & desistentes Deo gratias agere. Mensa ab Oratione sumens initium, & in Oratione desinens, nunquam deficiet, sed fonte largius omnia nobis affert bona* S. Hieronymus epist. 22. ad Eustach. c. 16. *Nec cibi sumantur, nisi oratione præmissa, nec recedatur à mensa, nisi referatur Creatori gratia*, alias adducit SS. Patrum auctoritates, Gisbert. S. heuic. *de Ecclesiasticorum vita, moribus, & officio lib.* 3. *cap* 36. Bellet.

14 *d.* §. 22. *n.* 26. vbi *n.* 27. subdit, quòd † in omni Clericali conuiuio lectio diuinarum Scripturarum misceri debet, *per cap pro reuerentia*, 54. *dist.* & aduertit Nauar. *de Orat. cap.* 18. *num.* 42. quòd Sacerdotes non benedicentes mensam peccant tantùm venialiter, quamuis Prep. *n.* 2. *in dict. cap. non liceat*, 44. *dist.* existimauerit peccare mortaliter.

15 *Quartò*, colligitur Parochos, & omnes Clericos à crapula, & ebrietate diligenter abstinere debere, itavt si non abstinuerint, & à Superiore commoniti non satisfecerint, ab officio, & beneficio suspendendi sint; ita probat text. *in cap. à crapula, de vita, & honestate Cleric.* Menoch. *de arbitr. casu* 404. *num.* 4. Bernard. & Salzed. *in pract. Canon c.* 80. *in nouiss. edit.* Camil. Borrel. *in summa omnium decis. tom* 1. *tit.* 11. *à* *num.* 27. Vgolin. *de officio Episcopi, c.* 13. § 27. *ex num.* 5. Campan. *in diuers. Iuris Canon rub.* 4. *à num.* 3. Farinac. *fragment. crimin part.* 1. *lit. C. num.* 246. Machado *d. tract.* 13. *docum.* 3. Superioris autem arbitrio relinquitur quando Clerici à crapula, & ebrietate non abstinentes ob officio, vel beneficio sint suspendendi, gloss. *verb. vel beneficio, in d. cap. à crapula.* Menoch. *d. casu* 404. *num.* 4. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 63. Suar. *tom.* 5. *de censur. disput.* 2. *sect.* 2. *n.* 12. nam vinolentum Sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet, *c. vinolentum*, 35. *dist.* quia † multa ex ebrietate mala gignuntur; aufert enim memoriam, dissipat sensum, corrumpit sanguinem, obtundit visum, infirmat neruos, obturbat auditum, onerat cerebrum, resoluit viscera, balbutit linguam, confundit intellectum, eneruat, & fœdat corpus, omnia membra debilitat, exhaurit substantiam, secreta pandit, libidinem prouocat, rixas excitat, prout hæc, & multa alia referunt Menoch. *d. casu* 404. *à princ.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 36. *art.* 1. Aldrete *de Relig. discipl. tuenda, lib.* 2. *cap.* 15. *ex num* 39. Less. *de iustit. lib.* 4. *c.* 3. *dub.* 3. *num.* 13. *cum seqq.* Farinac. *d. lit. C. n.* 253. Beller. *d. tit. de disciplina Cleric.* §. 22. *à n.* 13. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 4. *n.* 3. *cum seqq.* & alij, quos refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, p.* 1. *tit.* 2. *gloss.* 11. *n.* 5. 16

Specialiter verò vsum illum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales suo modo se obligant potatores, & illi iudicio talium plus datur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit, penitus abolendum, præsertim in Clericis, decernit Innocentius III. in Lateranensi Concilio, de quo *in dict. cap. à crapula*, sub suspensionis pœna ab officio, & beneficio, refert Bellet. *dict.* §. 22. *num.* 33. & Zozimus Papa (vt dicitur *in libro Pontificum*) constituit, vt nullus Clericus pocula in publico populis propinaret, possent tamen Clerici in cellis sibi adinuicem propinare, vt habetur in Concilio Nanneten. de quo *in cap. quando autem*, 44. *distinct.* vbi modus præscribitur seruandus à Clericis in conuiuiis, & *in cap: quando Presbyteri, eadem distinct.* sic dicitur; *qui volunt panem cum charitate in domo fratris sui simul cum fratribus frangant, & singuli singulos liberè faciant, & maximè vltra tertiam vicem populum non constringant.* Item, *in c. nullus Presbyterorum, eadem distinct.* legitur, quòd nec præsumant alios ad bibendum cogere, vel aliena precatione ingurgitare. 17

Quintò, colligitur Parochos, & alios quoscumque Clericos mimis, ioculatoribus, & histrionibus intendere non debere, *d. cap. penult. de vita, & honestate Cleric. cap. Presbyteri*, 34. *dist. c. non oportet, de consecrat distinct.* 5. Vgolin. *de officio Episcopi, cap* 13. §. 30. *num.* 2. Bellet. *d. tit. de discipl. Cleric.* §. 23. *n.* 3. nec scurrilibus, aut 18

ioculatoriis verbis, vel adulationibus deseruire, aut vacare, *cap. Clericum*, 46 *distinct.* vbi sic dicitur. *Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem ab officio esse retrahendum censemus*, *c. 1. ne Cleric. vel Monach.* Bernard. & Salzed. *in pract. c. 71. in nouiss. edit.* Vgolin. *d. cap.* 13. §. 20. Sicut & maledicere, vel detrahere, & calumniare, maximè in Sacerdotes, *cap. Clericus maledicus, ead. distinct.* 46. & denique risus, & fabulas vanas, & tumultus in concessu, & Ecclesia vitare monentur, aut indiscretis vocibus perstrepere, vel obstinatis disceptationibus tumultuosas voces effundere, & his similia, quibus vituperetur ministerium eorum, facere prohibentur, *cap. quando autem*, 44. *dist. cap. in loco* 5. *q.* 4. Qui verò, inquit Bonifacius VIII. *in cap. vnic. de vita, & honest. Cleric. lib.* 6. se ioculatores, aut gogliardos faciunt, vel buffones, si per annum artem illam ignominiosam exercuerint, sunt ipso iure infames; si verò breuiori tempore, & moniti non resipuerint, ipso iure omni priuilegio Clericali carent, refert Vgolin *d.* §. 20. *num.* 2. vbi subdit præfatum annum requiri continuum, & excipit vt pœnam hanc euadant vbi in occulto id faciunt, vtpote inter amicos, vel infirmitatis alterius, aut honestatis gratia.

19 *Sextò*, colligitur Parochis, & aliis Clericis ob honoris grauitatem, & dignitatem citharam pulsare, & saltare non semper licere, nisi secretò, & in suis ædibus, vt per Abb. *in cap. cùm decorem, de vit. & honest. Cleric.* Viui. *opin.* 467. *num.* 3. *vers. & hinc est.* Vgolin. *dict. cap.* 13. §. 26. *num.* 2.

20 *Septimò*, colligitur Parochis, & Clericis cauponas, vel tabernas, nisi longioris itineris causa, ingredi non licere, *cap. non oportet, cum duobus sequentibus*, 44. *dist. dict. cap penult.* Bernard. Diaz *in pract. cap.* 80. *n.* 3. *in nouiss. edit.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 9. & 10. Vgolin. *dict. cap.* 13. §. 29. Canpan. *dict. rub.* 4. *num.* 12. Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Eccl. sia existent. lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 15. Iare Bellet. *dict. tit. de disciplina Clericali*, §. 20. *à principio*, vbi *num.* 15. subdit, quòd sicut vitium frequentandi tabernas reprehenditur in Clericis, ita nec est laudabile in sæcularibus. Quamuis enim olim cauponarum institutio non fuerit voluptatis causa, sed necessitatis, *l. licèt gratis*, §. *in factum ff. naut. caupon. stab.* hodie tamen † tabernæ sunt loca, & fomenta intemperantiæ, & incontinentiæ, *l. quæ in adulterium, in princ. & ibi* gloss. *C. ad legem Iul. de adulter. l. athletas*, § *ait prætor ff. de his qui notantur infamia, palam*, §. *si qua cauponam ff. de ritu nuptiarum.* Quæ autem dicantur tabernæ, & illarum nomine quid veniat? Dixi *in meo tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signific. appell* 257. *num.* 1.

21

22 *Octauò*, colligitur Parochis minimè licere choreis, & saltationibus interesse, ne propter motus obscœnos oculi eorum contaminentur, *cap. Presbyteri* 19. *distinct.* 34. *lib.* 57. *tit.* 5. *part.* 1. vbi Greg. Lopez *in gloss.* 1. & *l.* 34. *tit.* 6. *part.* 1. vbi *gloss.* 7. Vgolin *dict. cap.* 13. §. 30. *num.* 1.

Nonò, colligitur eis quoque minimè licere comœdiis interesse, cùm vtplurimùm sint de rebus lasciuis, turpibus, & amoribus mundanis, prouocantes auditores ad malum, & libidinem, ac spectatores suo accessu, & præsentia causam afferunt scœnicis turpia agendi, Petr. de Guzman *in lib. bienes del honesto trabaio y daños de la ociosidad, discursu* 6. §. 7. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 5. *q.* 11. *n.* 8. *cum seqq.* vbi *à princip. illius quæst.* † probat comœdiarum impudicarum auctores multiferi criminis esse reos, easque ob id damnant Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.* 39. *c.* 15. Ribadeneira *lib.* 1. *de la tribulacion c.* 11. Pined. *c.* 1. *de la agricoltura, dialog.* 15 *à* §. 25. Petr. de Guzman *dict. discursu* 6. §. 2 *pag.* 276. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. peccatum, differ.* 25. 23 24 25

Verùm si comœdiæ audiantur ob solam vanam curiositatem absque periculo probabili lapsus, etiamsi res turpes repræsententur, & modus repræsentandi sit turpis; ego puto non esse peccatum mortale cessante scãdalo, quod existimo modò non esse, quia frequentissimum est Clericis comœdiis interesse, non obstat prohibitio *d. cap. penult.* quia secundùm Innocent. ibi est tantùm de honestate, vel quod verius credo cum Caietan. *in sum. verb. clericorum peccata*, ille text. non obligat sub mortali cessante scandalo, & contemptu. Quare ita resoluunt Fr. Emman. *in sum. tom.* 3. *cap.* 71. *num* 1. Ioan. Salas *in* 1. 2. *tom.* 2. *tractat.* 13. *disput.* 6. *sect.* 24. *num.* 165. Paul. Squillante *de obligat. Cleric. part.* 2. *num.* 45. Galet. *in sua Margarita casuũ conscientiæ, verb. comœdia.* Sanchez *de matrimon. lib.* 9. *disput.* 46. *num.* 41. Bonacin. *eod. tract. quæst.* 4. *puncto* 9. *n.* 22. Anton. Dian. *resolut. moral. p.* 2. *tract.* 3. *Miscel. resolut.* 35. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.* 7. *n.* 3. *dist.* 86. Ego ipse *in collect. ad d. cap. pen. num.* 3. Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 10. *num.* 7. *tom.* 1. Machado *en su perfetto Confessor lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 13. *docum.* 2. *n.* 3. & 4. Fragoso *in sua Republica p.* 1. *lib.* 1. *disp.* 2. *num.* 185. Garcia *in sum. moral. tract.* 1. *dific.* 2. *duda* 2, *num.* 3.

Decimò, colligitur illos minimè adesse debere agitationi taurorum, cùm id eis prohibuerit Gregorius XIII. quadam sua Constit. cuius tenorem recensent Salzed *ad Bernard. in pract. c.* 72. *aliàs* 75. *in nouiss. edit.* & Stephan. Quarãt. *in sum. Bullarij, ver. torneamenta.* Postea Clemens VIII. pro Regnis Hispaniarũ pœnas, & censuras contra eos, & alios Clericos impositas sustulit, & amouit (exceptis Monachis, 26

&

& Frattibus Mendicantibus, cæterísque Regularibus cuiuscumque Ordinis, & Instituti ad terminos Iutis reducendo. Monet tamen sua Sanctitas & in Domino hortatur Clericos sæculares beneficia Ecclesiastica obtinentes, vel in sacris Ordinibus, seu in Ecclesiastica dignitate constitutos existentes, ne paterna hac eius benignitate abutantur, prout pleniùs in suis literis *sub datum Romæ, sub die* 13. *Ianuarij* 1596. continetur; quarum literarum contextum referunt Quarant. *vbi suprà*, & Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 68. *art.* 2. & de illis meminete Azor *instiht. moral. part.* 3. *lib.* 2. *c.* 15. *in princ.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad d. cap. Presbyteri, n.* 3. *&* 4. *dist.* 34. Lezana *vbi suprà cap.* 10. *num.* 7. Fragoso *p.* 1. *lib.* 1. *disp.* 2. *num.* 92. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 12. *diffic.* 20. *n.* 12. Garcia *in sum. morali tract.* 1. *diffic.* 3. *duda* 2. *num.* 2. Machado *d. tract.* 13. *docum.* 11.

27 *Vndecimò*, colligitur Parochis, & aliis Clericis ad aleas, & taxillos ludere non licere, *d. c. pen. de vita, & honest. Cleric. cap. cùm inter dilectos, de excess. Prælat.* Concil Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 12. *l.* 57. *tit.* 5. *part.* 5. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 37. *art.* 1. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 90. Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom.* 1. *tit.* 11. *num.* 33. Aldrete *de religioso discipl. tuendo, lib.* 2. *c.* 16. §. 3. *n.* 17. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 512. *vers. quòd verò.* Carol. de Grassis *de effectib. Clerical. effectu* 22. Farinac. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 109. *num.* 92. *cum seqq.* Squillante *de obligat. Cleric. part.* 2. *n.* 45. Beller. *d. p.* 1. *tit. de discipl. Cleric.* §. 24. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c.* 1. *num.* 1. *cum seqq.* 35. *dist.* Machado *d. lib.* 4. *p.* 1. *trat.* 13 *docum.* 9. Vgolin. *de offic. Episcop. cap.* 13. §. 22. *num.* 2. vbi subdit hoc procedere in omnibus Clericis, qui Ordine sacro initiati sunt, vel in minoribus constituti, si beneficium habeant Ecclesiasticum, & *num.* 3. addit, quòd nec per alium ludere possunt, & in fine restringit vbi animi gratia secretò, & modicè luderent absque scandalo, & §. 23. *num.* 1. resoluit eos peccare mortaliter, si aleis, & taxillis ludant.

28 Ludus tamen, qui consistit in ingenio, aut virtute corporis, illis est permissus si secretò, & in suis ædibus ludant, vt per Par. de Puteo *in tract. de ludo, num.* 12. Costa *eod. tract. n.* 15. *art.* 2. Farin. *d. q.* 109. *num.* 103. *&* 106. Vgolin. *d. cap.* 13. §. 25. *&* 26. Beller. *d.* §. 24. *n.* 8. *&* 9. vbi *num.* 15. intelligit, modò non ludant in publico: dummodò etiam admixtos laicos non habeant, gloss. *in verb. eiusdem, in cap. continebatur. de homicid.* vbi Host. *num.* 1. & Abb. *num.* 3. Costa *d. tract. num.* 14. *in fin.* Beller. *dict. tit. de discipl. Cleric* § 24. *num.* 17. Farin. *dict. p.* 3. *q.* 19. *n.* 160. Garcia *in sum. tract.* 1. *diffic.* 2. *dub.* 2. *à num.* 6.

Vnde scacchorum, sine latrunculorum lu- 29
dum non esse Clericis prohibitum resoluunt
Abb. *n.* 4. *vers. & hoc intellectu, & num.* 12. Ioan.
Andr. *n.* 13. & Butr. *vers. ludus enim in d. c. pen.*
de vita, & honest. Cleric. Costa *d. tract. num.* 25. *in*
fin. vers. quod autem ludus, & n. 27. *ante fin. art.* 2.
Viu. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 3. *tit.* 29. *num.* 3. *in*
princ. pag. 430. Farin. *d. q.* 109. *n.* 114. Vgolin.
d. §. 25. *in princ.* Paul. Comitol. *d. lib.* 1. *quæst.* 91.
Beller. *d.* § 24. *n.* 7. vbi *num.* 10. intelligit modò
ludatur causa recreationis, & non causa voluptatis, aut auaritiæ, vel cupiditatis, & *n.* 15.
etiam dummodo non distrahatur à Diuinis
propter longum tempus, quod in tali ludo
conteritur. † Et quamuis huiusmodi ludus in- 30
genio constet, ac proinde permissus censeatur,
non multùm tamen literatis hominibus conuenire arbitramur quòd mentem iam literarum studiis fatigatam recreare magis cessatione, & quiete, quàm nouo meditationis labore
grauare oporteat, vt benè aduertit Ioan. Baptista Finus *de reg. iuris, homil.* 22. *in fine.*

Duodecimò, colligitur eisdem quoque non 31
licere canes, accipitres, vel huiusmodi ad venandum habere, *cap.* 2. *in fin. de Cleric. venat.*
Camil. Borrel. *in sum. omnium decis. tom.* 1. *tit.* 11.
num. 42. nec venationes facere periculosas, seu
clamosas, veluti aprorum & cum armis, *cap.* 1.
cum seq. 34. *dist. c.* 1. *de Cleric. ven.* resoluunt Bernard *in pract. c.* 70. *in nouiss. impress.* Guiliel. Benedict. *in cap. Raynutius, de testam. verbo, & vxorem nomine Adelasiam, num.* 875. Syluest. *in sum.*
verb. Venatio, circa med. Sebast. Medic. *de venat.*
piscat. & aucup. part. 1. *quæst.* 8. *ex n.* 17. Menoch.
cons. 221. *n.* 50. Franc. Marc. *Delphin. decis.* 529.
num. 9. *part.* 1. plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.* 56. *n.* 8. *&* 9. quibus addo Sebast.
Nævi. *in remiss. ad lib.* 2. *feudor. tit.* 56. *qui sint Regalia, num.* 273. *cum seq.* Beller. *d. tit. de discipl.*
Cleric. §. 19. Thom. Valasc. *allegat. iuris tom.* 1.
allegat. 31. *num.* 13. Rebell. *de obligat. iustit. p.* 1.
Galganet. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 67. Squillante *de obligat. Cleric. part.* 2. *n.* 37. Ioan. Valer.
de different. inter vtrumque forum, verb. peccatum,
differ. 20 Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.* 2. *dist.* 34 Machado *d. lib.* 4. *p.* 1. *trat.*
13. *docum.* 8. Hurtado *de Iustit. disp.* 1. *diffic.* 23.
53. Card. Lugo *de Iustit. disp.* 6. *sect.* 6. Garcia
in sum. trat. 1. *diffic.* 2. *duda* 3. *n.* 3. Mart. *de iurisdict. p.* 4. *cent.* 1. *casu* 37. *à num.* 17. vbi intelligit
† si ad voluptatem venati fuerint, & sæpius in 32
ipsa voluptate detenti: qui omnes etiam assetunt sanitatis, vel recreationis causa Clericos
venationibus vti non prohiberi, dummodò id
faciant cum silentio, & modestia, quod etiam
post alios aduertit Illustr. D. meus Roderic. à
Cunha *in comment. ad cap.* 9. *num.* 2. *dist.* 86. † In 33
dubio autem venationem præsumi factam causa recreationis tenent Anan. *in d. c.* 1. *de Cleric. venat. col.* 2. Alex. *cons.* 72. *num.* 13 *vol.* 1. Menoch.

*d.conſ.*221.*num.*51.*& de præſumpt lib.*5.*præſ.*3. *n.*116.Bellet.*d.*§.19.*n.*7.Illuſtriſſ.D.meus Rodericus à Cunha *in comment.ad cap.videns* 10. *diſt.*86.

34 Hinc Nicolaus Papa *in d.cap.*1.*diſt.*34.Lanfredum venationi deditum reprehendit, ad-
35 ditque ex S. Hieronymo † venatorem nunquam legiſſe ſanctum,cuius dicti ratio poterit eſſe, quia venatores miſerandam in animalibus exercendo carnificinam multùm inde ſanguinariæ crudelitatis aſſumunt,& ſic mentem induunt ab omni pietate alienam, Pined. *in Iob cap.*16.*verſ.*10.*num.*3.*&*7. Ferdinand. Salazar *Prouerb. cap.*12. *verſic.* 27. *num.* 123. vbi fraudulentos homines venatori dicit perſimillimos, ipſamque artem venatoriam multis fraudibus, ac dolis eſſe coniunctam, & Martin. Delr.*in adag.ſacra, adag.*13 *per. tot.* firmat quòd facer textus venationis nomine omnem tyrannidem, crudelitatémque deſignat. Non obſtat quod obiicit gloſſ. *verb. venatorem, in in eod.cap.*1.*diſt.*34. de Sancto Euſtachio, quia benè ſoluit, dicens, quòd deſeruiens venationi non eſt ſanctus, ſed qui ſemel fuit venator, potest poſtea effici ſanctus peracta iam pœnitentia, ſequitur Abb. *in d.cap.*1. *verſ. & pro illa, de Clerico venatore,* declarant Abulenſ. *in Matth. cap.*6. *q.*43. *verſic. ſi autem obyciatur.* Franc. Marc. *Delphin. deciſ.*529. *ex n.*7.*pag.*1. Perr. Gregor. *Syntagm. iuris, lib.*39. *cap.* 10. *num.* 13.

36 Piſcari autem eiſdem licere non eſt dubium,exemplo Apoſtolorum,quos piſcatores ad ſe Saluator noſter vocauit *Matth.*4. *Marc.* 1.*& Luc.* 5. Ita Salzed. *ad Bernard. d.cap.* 70. *lit. A.verſ.piſcatio.*Iacob.de Graff.*in aureis deciſ. part.*3. *lib.*5.*cap.*3.*verſ.*8. Mart.*d.caſu* 57.*n.*22. Monach. *de arbitr.caſu* 413.*in fine.*Azeued.*l.*1. *n.*13.*verſ. niſi & piſcatio, tit.*8. *lib.*7.*noua Recop.* Illuſtriſſ. D.meus Rodericus à Cunha *in commentar. ad cap. Eſaü, diſt.*86. Bellet. *dict.tit.de diſcipl. Cleric.* §.19.*num.*8. Vgolin.*d.c.*13.§.22. *num.*10. qui, & præcipuè duo vltimo loco citati, id dupliciter reſtringunt, & *primò*, dummodo artem illam piſcandi, diebus præſertim ſolemnibus (quibus Eccleſiaſticis Officiis intereſſe debent, & inſeruire) non exerceant,in aliis feſtis permittitur vbi neceſſitas ſuaderet, *c.licèt,de ferijs. Secundò*, ſi non aſſiduè id exerceant, non enim Apoſtoli poſtquam gratiã Dei nouerunt, piſcationibus operam dabant aſſiduè, ſed relictis retibus ſequuti ſunt Chriſtum Dominum.

37 *Decimotertiò* colligitur Parochos, & alios Clericos negotiari, & mercaturam facere lucri cauſa non poſſe,vt probat text. *in cap.negotiatio* 88.*diſt.& in cap. cum ſecundum* 6.*ne Clerici,vel Monachi*,vbi decernitur vt excommunicentur, *& in cap.ſed nec,eod.tit*,vbi præcipitur, vt ſuſpendantur ab officio Eccleſiaſtico, *& in cap.Clericus, diſt.*94. vbi imponitur eis depoſitionis pœna, *& in cap. Canonum* 14.*q.*4.vbi iubetur vt explodantur à Clericali conſortio. Vide Strach.*de mercat. part.*3 *num.*4. Bernard. & Salzed.*in pract.cap.*55.*aliàs* 58 *in nouiſſ.impreſſ.* Rodoan. *de ſpolys Cleric.q.*2.*in princ.num.*1.*cum ſeqq.* Menoch.*conſ.*12.*num.*11.*& de præſumpt. lib.* 3.*præſ.*56.*n.*8. Morl. *in emporio iuris, p.*1.*tit.*9.*q* 10. Salon.*in* 2.2.*q.*77.*art.*4.Medin. *in C.de reſtitut q.*30.*art.*2.Mart.*de iuriſdict.p.*4. *cent.*1.*caſu* 3. Rebell. *de obligat. iuſtit. part.*2 *lib.*9.*quæſt ſin.ſect.*2.*à num.*4.Squillante *de obligat. Cleric. part.*1.*num.*39 Farin. *fragm. crimin. part.*1.*lit C, verb. Clericus à num.*147. Salas *de contract. vbi de empt. dub.*2. Sigiſm Scacc. *de commerc* §.1 *quæſt.*7.*part.*2. Paul. Comitol.*reſp. moral.lib.*5.*quæſt.*53. Valer. Riginald. *in praxi fori pœnit.lib.*25.*num.*325.Vgolin.*de officio Epiſcopi,cap.*13.§.15.*&* 16. Fernandez *in examine Theolog.moralis, part.*4.*cap.*5.§.8. *num.*4. Carol. de Graſſis *de effectib Cleric.effectu* 6. Bellet.*diſquiſ. Cleric. part.*1. *tit. de diſciplina Cleric.* §.21. Antonin.Diana *reſolut.moral.tract.de contractib. reſol.* 72. B iratt.*deciſ.*916. *num.*7. Lezanã *in ſum.quæſt. Regul. cap.*9.*num.*39. Fragoſo *de Republ. p.*1.*lib.*2. *diſp.*4. *num.*312. *verſ.dicendum,* Bauny *tract.*11.*q.*15. *verſ. ſeptimo peccas, & q.* 17. Trullench *in Decalog. lib.*7.*c.*21.*dub.*9.*n.*6. Fagundez *de Iuſtit. lib.*5.*cap.*11.*n.*2. Garcia *in ſum. morali tract.*1. *diffic.*2.*dub.*5.*n.*4.

Amplia *primò* procedere quocumque con- 38
tractu negotientur, vtpote vel emendo, vel vendendo,vt reſoluit Vgolin.*d.c.*13.§.16.*n.*1. *in fine*, vel conducendo poſſeſſiones propter cupiditatem, vt probat text.*in cap.*1. *ne Clerici, vel Monach.*vbi Abb. *num.* 8. Marc. Anton. Genuenſ. *in tract. Archiepiſc. Neapol.c.*62.*num.* 12. Mart.*d. caſu* 3. Bellet. *d.*§.21.*num.*31. Illuſtriſſ. D.meus Roderic.à Cunha *in comment. ad cap.*1.*num.*2.*diſt.*87.niſi neceſſitas inſtet,videlicet ad ſui, vel ſuorum ſuſtentationem, vt declarant Hoſt. *in cap.*1. *num.*2. *de oblig.ad ratiocin.* Syluest.*in ſum. verb. Clericus* 3.*num.* 2. Molin. *de iuſt. tract.*2. *diſp.* 342. Leſſ.*eod. tract. lib.* 2.*cap.*15. *dub.*1.*num.*6. Porr. Imol. *conſ.*16. Ioan. Baptiſta Coſta *de remed. ſubſid.remed.*73. Marc. Anton. Gen. *citato loco* Bellet.*d.*§. 21. *num.* 33. vbi *num.* 25. ſubdit, quòd poſſunt conducere omnes obuentiones Eccleſiæ. † 39
Vel niſi conductori ſuccedant, quia potetunt perſeuerare in conductione vſque ad tempus, quo durare debet conductio, gloſſ. *verb. conductore,in d.cap.*1.vbi Abb. *n.*8. Felin. *in cap quia G.num.*3.*verſ.ideò ipſe,de iudic.* Barbat.*conſ.*1.*num.*59.*vol.* 3. Syluest. *in ſum.verb. Clericus*, 3.*num.*2. Gregor. Lop.*lib.*45.*verb. arrendatores, tit* 6.*part.* 1. Bonacoſ. *commun.crimin.p.*2.*verb. Curiales, fol.*20.Rodoan. *de ſpolys Cleric.in præfat.q.*2.*n.*12. Bellet.*d.*§.21.*num.*32. Molin. *d.tract.*2. *diſp.*342.*num.*7. Leſſ. *d.lib.*2. *cap.*21.

cap.21.num.6. Vgolin.*d.§.16. num.2.vers.quid igitur.*

40 Ampl ia *secundo*, seu potiùs declara procedere in illis, qui aliquid emunt, vel contractu oneroso acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant, secus autem si emant rem eo animo, vt domi consumant, vel vt eam reducant ad aliquam formam, aut ea vendant, quæ de rebus suis recollecta fuerint. Vide Tiraquel.*in præfat. retractus lig n.*78. Mexi.*in tract. taxæ panis, conclus.*1.*num.*170. Marr.*d.casu* 3. *num.*10. Ceuall.*commun.contra commun.q.*810. *num.*16.*&* 17. Quarant.*in sum. Bullary verb. vectigal, vers.tertio quatenus*, Suar.*tom.*5.*disput.*23. *sect.*4.*num.*21. Bellet.*dict.part.*1.*tit.de exempt. Cleric.à muner.*§.4. Molin.*de iustit.tract.*2.*disp.* 339.*&* 342.*concl.*4. Carol.de Grass.*de effectib. Cleric.effectu* 3. Bonacin.*de contract.disp.*2.*q.*9. *puncto* 2.*num.*2. Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.*25.*num.*325.*vers.*4. *& n.*379. Ioan. Salas *d.dub.*2.*num.*1.

41 Limita *primò*, quando negotiationem exercuerint non lucri, sed necessitatis causa, vt se, suósque alant, cùm aliunde vnde viuant non habeant, & bona Ecclesiæ ad eorum victum non sufficiãt. Ita Salzed.*ad Bernard.d.c.*58.*vers. necessitatis tamen causa.* Nauar.*cons.*3.*n.*3.*ne Clerici, vel Monach.* Vgolin.*d.c.*13.§16.*n.*1.*vers.*2. Farin.*d.lit.C, verb.Clericus, n.*169. vbi *num.*170. subdit, quòd in dubio negotiatio præsumitur facta ex causa cupiditatis, & lucri, nisi probetur necessitas.

42 *Secundò* limita, vbi semel, vel iterum negotiauerint, quia in hoc casu non peccarent mortaliter, Cened.*ad Decretum, collect.*37.*num.*2.*in fine.* Vgolin.*d.cap.*13.§.15.*num.*2.*&* §.16.*n.*1. Carol.de Grassis *d.effectu* 6.*num.*19. Antonin. Diana *moral.resolut.tract.de contractib.resol.*72. *vers. limita.*

43 *Tertiò* limita, si negotientur per alios iusta interueniente causa, ita Nauar. *de spolijs Clericor.* §8. *in fine.* Tabien. *verb.emptio, q.*26. Malder.2.2.*tract.*5.*c.*2.*dub.*4. Molin.*d.tract.*2. *disput.*542.*num.*10. Less.*d.lib.*2.*cap.*21.*dub.*1. *num* 6. Squillante *de obligat.Cleric.p.*2.*num* 43. Fernandez *in examine Theolog.moral.q.*4.*cap.*5. §.8.*n.*6. Antonin. Diana *d.resolut.*72.*vers.sed tota difficultas.* Fagundez de *Instit. lib.* 3 *c.*12. *n.*1. Garcia *d.diffic.*2. *dub.*5.*n.*6. Illustrissimus D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap.*9.*n.*1. *dist.*88. Contrarium tamen tuentur Megal.2.2.*lib.*2.*cap.*5.*q.*157. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. Neapol.cap.* 62.*num.*6. Vgolin.*d.*§.17.*n.*2. sed eorum opinionem existimo procedere eo casu, quo Clerici quæstui potissimùm anhelantes negotiationem per illum exercent, secus verò dicendum vbi negotiatio per modum alicuius liciti artificij exercetur, & nullum auaritiæ, vel ambitionis vitium in Clericis notari potest, in quibus terminis sunt intelligendi Doctores primo loco citati.

44 *Quartò* limita, si emissent pertinentia ad se, suámque familiam sustentandam per totum annum, & præter propositum empta superessent vel diminutione familiæ, aut alia ratione; tunc enim pretio currenti etiam cariori, quàm emerant, absque negotiationis periculo vendere possunt, vt per Prosp.de Augustino *in addit.ad Quarant.verb.vectigal.vers.*5. ibi, *idque extende.* Vgolin. *d.*§.16.*vers.*5. Farin. *in frag.p.*1.*verb.Clericus, n.*176. Fragos.*d.disp* 4. *num.*313.*vers.similiter*, Garcia *d.dub.*5.*num.*5. *in med.*

45 *Quintò* limita, vbi mercaturam exercuerint cum suis animalibus, & prædiis; possunt enim locare animalia, vt boues, & oues, si habent ex decimis, aut successione, vel si habentes pascua multa, emunt eadem animalia, vt illa depascerent ad sustentationem sui, & suorum, vt per Redoan.*de spol.Cleric.q.*2. Molin. *d.disput.*342. *num.*14. Bellet.*d.tit.de fauore Clericor.*§.11.*num.*34.

46 *Sextò* limita, vbi agros proprios colerent, vt fructus vendant, lapides, vel metalla ex suis fundis cæderent, vel eruerent, siue ea mutent in aliam speciem, siue non, greges in suis prædiis alerent, vt ex fœtu, lacte, lana pecuniam conficiant, aut vt ipsa animalia adulta, & saginata vendant, ita Less. *d.lib.*2. *cap.*15.*dub.*1. Paul. Comitol.*d.lib.*1.*q.*53.*num.*2. Fernandez *vbi suprà num.*5.

47 *Septimò* limita, vbi à locis piis terrena in affictum acceperint, quia non debent hoc casu prætextu illicitæ negotiationis molestari, vt Nuncio Neapolis rescripsit sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium Præpositorum *sub die* 19. *Ianuarij* 1593.

48 *Octauò* limita, vbi vinum suum etiam minutim vendiderint: cum aduertentiis tamen sibi per Episcopum præscriptis, prout Auersano Episcopo eadem *sacra Congreg.* rescripsit, *sub die* 5. *Maij* 1593.

49 *Ducimoquartò*, colligitur Parochos, & quoscumque alios Clericos ab omni sordido quæstu, & vili, aut ignominioso artificio abstinere debere, quibus verò non suppetit ex Sacerdotio, possunt honesto aliquo artificiolo victum quærere, *cap. Clericus* 1.*&* 2.*dist.*91. Strach.*de mercat.part.*3.*num.*5. Viui.*tom.*1.*commun.opin. lib.*4.*tit.*11.*num.*43.*vers.& Concilium pag.*565. Nauar. *commento* 2. *de Regular. num.*37. Less. *d.lib.*2.*cap.*15.*dub.*2. Vgolin. *d.cap.*13.§.18. *num.*1.*vers.excipio.* Fernandez *in examine Theologia moralis.part.*4.*cap.*5.§.8.*num.*7. Illustrissimus D. meus Rodericus à Cunha *in Comment. ad cap.*9. *num.*2.*dist.*88.

50 Sic Apostoli laborabant manibus suis, ne quempiam grauarent, D.Paul. 1 *ad Thessal.*2.

& 1. ad Corinth.4.& Actor 2.c.18.c. numquam, de consecr.dist.5. Et sanctus Lucas manibus operabatur in pingendo, & sanctus Antonius in colendo terram, & texendo fiscellas; vnde eis permissum erit, & maximè quibus Ecclesia non sufficit vt victum, & vestitum quærant, vt exerceant opera rusticalia, veluti fiscellas iuncis texere, canistra viminibus plectere, sarrere humum, areolas æquo limite diuidere, in quibus cùm olerum iactata fuerint semina, vel plantæ vel ordinem positæ, aquæ ducantur irriguæ, inserere fructuosas arbores, vel gemmis, aut surculis, apum aluearia fabricare, & lina texere pro capiendis piscibus, proprias vineas putare, vel fodere, domus suas reficere & alia huiusmodi facere, *cap. Presbyter, cap. Clericis victum 91. dist.* dummodò tamen non impediantur munera, quibus incumbere debent, Stephan. Gratian. *discept. forens. c.57. num.27.*

51 *Decimoquintò*, colligitur eos arma deferre non posse, portantes enim excommunicari debent, *cap. Clerici 2. de vita, & honest. Cleric.* Cott. *in memorab. verb. armorum vsus, vers. notabis.* Farinac. *in praxi crim. part. 3. q. 108. num. 21. cum seqq.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 15. vers. prohibetur.* Squillante *de oblig. Cleric. p. 2. n. 49.* Aloys Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 371. in 1. edit. aliàs resol. 314. num. 3. in 2. edit.* Vgolin. *d. cap. 13. §. 12.* Galganet. *de iure publico, lib. 3. tit. 5. num. 65.* Bellet. *d. tit. de discipl. Cleric. §. 18. num. 8. vers. quòd si.* Carol de Grassis *de effectib. Cleric. effectu 20. num.* 8. Machado *en perfetto*
52 *Confessor. lib. 4. p. 1. tract. 13. docum. 12.* † Clericorum enim arma sunt orationes, & lachrymæ, *cap fin. 36. dist. cap. porrò 16. q. 3. c. conuenior, c. non pila, cum aliis 23. q. 8.* Nauar. *cons. 8. de his quæ vi, num. 10.* Menoch. *de arbitr. casu 394. num. 32.* Aloys. Ricc. *d. resol. 314. num. 4.* Bellet. *d. §. 18. num. 9.* Franc. Molin. *de brachio Regio, cap. 18. n. 42.* Carol. de Grassis *d. effectu 20. num. 4.* Gisbert. Scheuich. *de Ecclesiasticor. vita, lib. 2. cap. 55. in fine.*

53 Verùm si subsit iusta causa, poterunt arma portare, veluti si per loca periculosa iter faciant, ad terrorem latronum, vt per gloss. *verb. Clerici, in d. c. Clerici*, vbi Bald. *num.* 2. & Abb. *num.* 8. Socin. *reg. 30. limit. 6.* Menoch. *de arbitr. casu 394. num. 58.* Decian. *in tract. crimin. lib. 8. cap. 3. num. 34.* Farin. *d. q. 108. num. 110.* Vgolin. *d. cap. 13. §. 12. vers. excipipitur.* Carol. de Grassis *d. effectu 20. num. 33. cum seqq.* Bellet. *d. §. 18. num. 15.* Vel si essent in obsidione, aut haberent inimicitias, seu ex aliqua iusta alia causa. Bald *in d. c. Clerici, n. 7.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part. 2. lib. 3. c. 7. num. 3.* Vgolin. *d. §. 12. vers 2.*

54 Denique de his, quæ Clerici pro honestate, ac bonis moribus vitare tenentur, Isidor. *de Eccles. offic. lib. 2. cap. 2.* relatus *in cap. his igitur 23. d. st.* quasi omnia, quæ dicta sunt suprà, compendiosè complectens, scribit in hæc verba *His igitur lege Patrum cauetur, vt à vulgari vita seclusi a mundi voluptatibus sese abstineant, non spectaculis, non pompis intersint, conuiuia publica fugiant, priuata non tantùm pudica, sed & sobria colant, vsuris nequaquam incumbant, neque turpium occupationes lucrorum fraudisque cuiusquam studium appetant, amorem pecuniæ quasi materiam cunctorum criminum fugiant, & sæcularia officia, negotiaque abiiciant, honoris gradus per ambitiones non subeant, pro beneficiis medicinæ Dei numera non accipiant, dolos & coniurationes caueant, odium, æmulationem, obtrectationem, atque inuidiam fugiant, non vagis oculis, non effrana lingua, aut petulanti, fluidóque gestu incedant, sed pudorem, & verecundiam mentis, simplici habitu, incessúque ostendant, obscœnitatem etiam verborum, sicut & operum penitus execrentur, viduarum, & virginum frequentationem fugiant, contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant, castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuò conseruare studeant, aut certè vnius matrimonii vinculo fœderentur, senioribus quoque debitam obedientiam præbeant, neque vllo iactantiæ studio semetipsos attollant; postremò Doctrinæ lectionibus, Psalmis, Hymnis, Canticis exercitio iugiter incumbant. Tales enim debent esse, qui diuinis cultibus se mancipandos student, exhibere, scilicet vt dum scientia operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.*

Debet igitur Parochus vitam suam ita in- 55
stituere orationis frequentia, cibi ac potus temperantia, corporis castitate, locutionis modestia, in pauperes misericordia, erga omnes humanitate, & charitate, vt quod verbis in Ecclesia populum edocet, ipse opere confirmet, ac veluti in imagine ostendat, & quod aliis tanquam ad salutem necessarium, aut vtile suadet, idem consilium sibi det, & exequatur; alioquin enim apparet subditis Pastorem non ex animo hortari ad charitatem Dei, & proximi continentiam, & temperantiam, vitiorúmque omnium fugam si videant ipsummet talia facere, quæ in aliis damnat; nam qui sibi malus est, quomodo aliis bonus esse possit, cùm proximus quisque sibi sit? & *Eccles. c. 30.* dicat, *Miserere animæ tuæ placens Deo.* Si, inquam, Pastor propriam animam sibi coniunctissimam non curat, quomodo curam aliarũ geret ex animo? aut quomodo cum fructu alios excitabit ad charitatem Dei, rerum cœlestium desiderium, si ipsemet eo igne cœlesti priuatus sit? quomodo alios exhortabitur ad temperantiæ, & castitatis virtutem, si ipsemet vino deditus, & impurus existat? quomodo commendare poterit mutuam charitatem, pacem, & mansuetudinis Christianæ decorem, si ipsemet lites alat, impatientia, & iracundia æstuat?

CAPVT

CAPVT VII.

De vigilantia Parochorum erga suas plebes.

SVMMARIVM.

1 *Parochi oues suas non solùm in genere, sed etiam in specie, & in indiuiduo agnoscere debent.*

2 *Baptizatos describere debet Parochus cum nominibus parentum, si de legitimo matrimonio nati sint, & patrinorum, qui eos de Baptismo susceperunt, de die, mense, & anno.*

3 *Formula describendi baptizatos ponitur.*

4 *Baptismi liber per Parochum descriptus probat quem baptizatum, & illius ætatem.*

5 *Origo probatur ex partita libri Baptismi per Parochum extracta.*

6 *Parochus tenetur describere illos, qui contrahunt matrimonium in Parochia sua.*

7 *Matrimonium probatur ex libro Parochi, in quo illud describit.*

8 *Parochus tenetur sub mortali peccato librum describere eorum, qui in sua Parochia matrimonium contrahunt.*

9 *Formula obseruanda à Parochis in describenbendis matrimonijs ponitur.*

10 *Matrimonium plenè probatur ex partita extracta de libro Parochi, etiam mortuis testibus, & Parocho.*

11 *Formula partita in libris mortuorum per Parochum describenda, ponitur.*

12 *Mors, & sepultura probatur ex partita extracta per Parochum de libro mortuorum, etiam ad effectum reseruationis.*

13 *Parocho adnotanti mortem Parochiani creditur.*

14 *Mors probatur ex libro Societatis, si Confraternitas habet pro instituto hoc officium generale sepeliendi mortuos.*

15 *Mors probatur ex libro Hospitalis, cui consueuit fides adhiberi.*

16 *Confirmati an, & quando, & quomodo scribendi? ostenditur.*

17 *Matriculam omnium, qui sunt sub sua Parochia pro eius arbitrio conficere debet Parochus.*

18 *Parochus notare debet eos, quibus de bonis Ecclesiæ subuenit.*

19 *Parochus fidem de liberis suis faciens, potest accipere pro sua mercede illud quod in loco consuetum est dari; si verò solitum sit fieri gratis, gratis & ipse faciet.*

20 *Libri matricularum non sunt per Episcopum de Parochorum potestate extrahendi, sed penes illos debent conseruari.*

21 *Fides extracta per Parochum ex suis libris, vt in iudicio probet, est necessariò facienda cum formali transcriptione partita de verbo ad verbum.*

22. *Fides extracta per Parochum lite pendente in Rota, sine citatione & recognitione non probat.*

23 *Parochus debet facere diligentem instructionem ingeniorum sua cura.*

24 *Parochus tenetur curare vt sana, & orthodoxa doctrina, & boni mores in plebibus suis conseruentur, & vitia auertantur, & profligantur.*

Parochus curet discordias inter filios spirituales quantocyus componi. ibid.

25 *Parochus inuigilare debet circa pauperes, & miserabiles personas.*

26 *Discordias inter filios spirituales exponere debet.*

27 *Infirmos sua Parochia visitare, eósque opportunis remedijs iuuare debet Parochus.*

28 *Infirmus vbi incipit agonizari qua obligatio incumbat Parochis.*

29. *Infirmo, qui Sacramenta recepit, non tenetur Parochus sub peccato mortali assistere.*

30 *Infirmo impænitenti vsque ad reductionem debet Parochus assistere.*

31 *Parochus sub peccato mortali non obligatur infirmum reducere, vt testamento res suas disponat.*

CVRÆ animarum præfecti debēt in primis, quemadmodum Tridentina Synodus docet *sess. 22. de reformat. cap. 1.* oues suas agnoscere, non solùm in genere quoad earum numerum, sed in specie familias singulas, & in indiuiduo personas quaslibet, earumque ætatem, & qualitates, vt possint ipsimet, vel, si opus fuerit, Ordinarij locorum necessaria ad salutem singulorum opportunè subministrare, quod faciliùs exequētur, si iuxta nouum Rituale librum componant, in quo familias, & personas subditorum cum ætatis nota, & Sacramentorum, præsertim ad salutem necessariorum receptione, & alia huiusmodi describant. 1

Vltra hunc librum principalem debent Parochi alios quatuor, siue matriculas habere, in quibus describant primò omnes, qui in Ecclesia sua baptizantur, cum nominibus parentum, si de legitimo matrimonio nati sint, & patrinorum, qui eos de Baptismo susceperunt, ac die, mense, & anno, Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. matrim. cap. 2.* Paul. Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 3. num. 24.* Posseuin. *de officio Curati, cap. 8. num.* 48. vbi ponit formam, videlicet, † *Die... mense... an..... Paulus filius Petri de N. & Bertæ de N. eius vxoris baptizatus est à me N. compatre, & commatre N. & N.* Et si baptizatus fuerit domi, post verbum baptizatus, addatur nomen baptizantis, *& reliqua Sacra-* 2

mentalia perfecta ſunt à me N. &c. Vel meliùs ita poteſt hæc formula concipi. *Die .... menſe.... an.....* *Ega N. Archipresbyter, ſiue Rector, ut curatus Eccleſiæ Sancti N. baptizaui N. filium* (hic ponantur nomina, & cognomina, & loca vbi habitant) *ſecundùm ritum, & præſcriptum S. R. E. patrinus, & matrina fuerunt N. & N.* (hic ponantur nomina, & cognomina patrini, & matrinæ.) Quòd ſi infans ſpurius, & illegitimus fuerit, & parentes cognoſci nolint, ſcribatur: *Ego N.* &c. vt ſuprà, *baptizaui N. filium parentum ignotorum, ſecundùm ritum,* &c. vt *ſuprà*. Quòd ſi domi baptizatus ad exorciſmum fuerit allatus, adnotentur nomina patrinorum, qui in exorciſmo eum tenuerunt, in hanc formam. *Fuit baptizatus, & ſuſceptus N. filius, & N.* &c. *ſecundùm ritum*, &c. vt ſuprà, *quem ego N.* &c. *exorcizaui, & fuerunt patrini N. & N.* (hîc ponantur eorum nomina, & cognomina vt *ſuprà*, qui ad exorciſmum tantùm eorum tenuerunt,) *Datum*, &c. Titulus autem ſic concipiatur. *Liber baptizatorum in Eccleſia Parochiali Sancti N. pro anno....*

4 Ex partita ab huiuſmodi libro Baptiſmi per Parochum extracta probatur quis baptizatus, & illius ætas, ſicut docent Caputaquen. *deciſ.* 714. *num.* 1. *part.* 1. Mandoſ. *ad reg.* 18. *Cancel. quæſt.* 10. *à num.* 1. Veral. *deciſ.* 314. *num.* 1. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 51. *num.* 53. Viu. *deciſ.* 184. *n.* 15. *lib.* 1. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 17. *num.* 2. & Bonon. *deciſ.* 19. *n.* 13. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Ecleſ. deciſ.* 249. *in* 1. *edit. aliàs reſolut.* 218. *n.* 5. *in* 2. *edit* Seraph. *deciſ.* 1138. *num.* 2. Ioſeph. Ludo. *Peruſ. deciſ.* 55. *num.* 7. Caualer. *deciſ.* 444. *num.* 4. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 491. *num.* 18. *& c.* 767. *num.* 43. Camill. Borrel. *in ſum. deciſ. part.* 2. *tit.* 22. *n.* 25. Maurit. *de reſtit. in integr. c.* 321. Maſcard. *concl.* 673. *num.* 1. *&* 2. *cum ſeqq.* Farin. *fragment. crimin. part.* 1. *verb. ætas, n.* 141. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 9. *num* 41. Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de Clerico teſte*, §. 1. *num.* 10. Genua *de ſcriptura priuata, lib.* 5. *tit. de libris Plebanor. quæſt.* 1. *num.* 3. *&* 4. Rot. *deciſ.* 592. *n.* 2. *part.* 1. *recent. & deciſ.* 15. *num.* 2. *part.* 2. *etiam recent. & in Romana nullitatis obligationis*, 16. *Ianuarij* 1626. coram *R. P. D. Duran.* meritiſſimo Epiſcopo Vrgelen. nunc Archiepiſcopo Tarraconen. inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 18. *n.* 22. cuius prudentia, & literarum ſcientia in Rumana Curia non parum emicuit, noſtrámque Hiſpanicam notationem ſummè honorauit, quæ quidem deciſio reperitur inter eius impreſſas *deciſ.* 206. opera, & diligentia Ferdinandi Sciamannæ eius alumni in lucem editas de hoc anno 1637. vbi *n* 5. ſubdit illa deciſio nihil referre quòd liber non fuerit curioſè tentus, prout ordinatur in Decretis viſitationis, & conſtitutionibus Synodalibus, vbi quòd liber debet eſſe foliorũ ad minus ducentorum, coopertus [illegible] dina charta candida, ac ſine macula, & [illegible] in ſuis extremitatibus delineatus, chordulis ſericeis, rubei coloris ad claudendũ [illegible], & in eo recta verborum formula, deſcribi annus, menſis, & dies, noménque cuiuſque baptizati, ac nomen & cognomen patrinorum. quia dicebant Domini de Rota ex prædictis requiſitis deſcriptio anni, menſis, & diei, nominiſque baptizati, ad effectum probandi ætatem ſunt, aut eſſe poſſunt de ſubſtantia ſecundùm occurrentiam caſuum: alia verò ſpectantia ad exteriorem, & decoram libri figuram, non eſſe de ſubſtantia, ſed potiùs pertinere ad inſtructionem Parochorum, & vt liber ſit ornatus faciliùs cuſtodiatur, difficiliúſque deperdi poſſit. Et † probatur etiam origo, per 5
librum Baptiſmi, ſecundùm Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.* 217. Genoa *d. lib.* 5. *quæſt.* 3. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 9. Maſcard. *de probation. concluſ.* 1147. *num.* 21. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſ.* 9. §. 1. *à n.* 112. vbi *n.* 113. & hoc intelligit ceſſante fraude. Et per illum probatur impedimentum cognationis ſpiritualis, Mari. Antonin. *var. lib.* 1. *reſol. fin. caſu* 33.

Secunda matricula fieri debet à Parocho, il- 6
lorum ſcilicet, qui contrahunt matrimonium in Parochia ſua, vt ſi dubietas aliqua contingat, poſſit fidem de matrimonio contracto præſtare, vnde & nomina teſtium, & locum contractus deſcriberé debet, vt ſtatuit Concil. Trident. *d. ſeſſ.* 24. *de reformat. matrimon. cap.* 1. *verſ. habeat Parochus*, aduertunt Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 26. Nauar. *in man. cap.* 6 *num.* 79. *verſ.* 5. Azeued. *lib.* 8. *n.* 2. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua recop.* Ceual. *commun. contra commun. quæſt.* 604. *num* 138. Poſſeuin *de officio Curati, cap.* 6. *num.* 44. *& cap.* 12. *n.* 42. Homobon. de Bonis *de humanæ vitæ ſtatibus, part.* 1. *cap.* 14 *in fine.* Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 7. §. 4. Nicol. Genoa *d. lib.* 5. *quæſt* 6. Thom. Valaſc. *allegationum iuris tom.* 1. *allegat.* 72. *num.* 106. Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis, tract.* 4. *cap* 8. *n.* 68. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 653. *n.* 63. *& ſeq.* Baſil. Pont. *de impedimentis matrimon. cap.* 26. §. 2. *verſ. ex quibus, condit.* 9. Ægid. de Conink *de Sacrament. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 27. *n.* 74. Rebell. *de oblig. iuſtit. part.* 2. *lib.* 2. *q.* 7. *n.* 6. † Ex quo li- 7
bro probari matrimonium tenet Lancel. Gallia *conſ.* 15. *n.* 3. Genoa *d. lib.* 5. *quæſt.* 6. Franc. Viui. *deciſ.* 489. *num* 9. Camill. Borrel. *d. part.* 2. *tit.* 22. *n.* 27. cùm Parocho deponenti de pertinentiis ad ſuũ officium credatur, Menoch. *de arbitr. caſu* 99. *num.* 3. Stud. *deciſ.* 70. *num.* 13. Stephan. Gratian. in terminis *diſceptat. forenſ. tom.* 4. *cap.* 653. *num.* 60. Et cùm ſupradicta ad ſolemnitatem Sacramenti pertineant propter finem neceſſarium vitandi lites, † obliga- 8
re ſub mortali tenent Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 15. *num.* 22. Valer. Reginald. *in prax. fori*

parte.

pænit. lib. 31. *num.* 242. *verſ. vlt.* Gutier. *de matrimon. cap.* 60. *num.* 9. Nald. *in ſum. verb. Parochus, n.* 20. Baſil. Pont. *vbi ſub.* Poſſeuin. *d. c.* 12. *num.* 44. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 32. *num.* 174. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *cap.* 653. *num.* 64.

9 Formula autem obſeruanda à Parochis in deſcribendis matrimoniis in libris ad id deputatis, talis eſſe poterit, *Die ... menſe ... ann.... Petrus, & Berta factis intra Miſſarum ſolemnia trinis denunciationibus tribus diebus feſtiuis continuis, videlicet die ... menſe ... dicti anni, & nullo impedimento allato, ſeruatiſque aliis ſeruandis, coniuncti ſunt matrimonio à me N. in Parochia N. talis loci, & inter Miſſarum ſolemnia ibidem benedictionem matrimonialem receperunt* (quando eſt danda) *præſentibus N. & N. teſtibus.* Si fuerit diſpenſatio obtenta à Sanctiſſimo Domino ſuper aliquo gradu poſt illa verba, *nullo impedimento allato*, addatur, *& obtenta diſpenſatione à Sanctiſſimo ſuper gradu ... & admiſſa per D. Vicarium*, &c. Vel forſan meliùs hæc formula ſic concipi poteſt. *Ego N. Rector Parochialis Eccleſiæ Sancti N. fidem facio me tribus diebus feſtiuis continuis, videlicet primo die ... menſe ... ann .... ſecundo die ... menſe ... ann .... tertio die ... menſe ... ann .... in Eccleſia Parochiali Sancti N. inter Miſſarum ſolemnia publicè denunciaſſe matrimonium inter A. & B. nullóque legitimo oppoſito impedimento, ac viro & muliere à me interrogatis, eorúmque mutuo conſenſu intellecto, matrimonium inter dictos A, & B. in facie Eccleſiæ iuxta formam Trident. Concil. die ... menſe ... ann .... in dicta Eccleſia Sancti N. fuiſſe legitimè celebratum, præſentibus N. & N. teſtibus*, &c. *Ego N. Rector Parochialis Eccleſiæ Sancti N. manu propria.*

10 Ex ſupradicta pattita etiam mortuis teſtibus, & Parocho ſcibente abſque aliis probationibus matrimonium plenè probatur, vt benè reſoluunt Caualc. *deciſ.* 12. *ſub num.* 22. *verſ. & liber Parochi, part.* 2. Maſcard. *de probat. concluſ.* 672. *n.* 18. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *d reſolut.* 318. *à princ.* Menoch. *conſ.* 199. *n.* 3. Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *diſput.* 15. *n.* 22. Franc. Molin. *d. lib.* 1. *compar.* 9. *à num.* 35. Mari Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol. fin. caſu* 33. *verſ. nihilominus*, Gall. *conſ.* 15. *n.* 3. 16. & 17. Giurba *ad conſuetud. Meſſanenſes, cap.* 1. *gloſſ.* 1. *part.* 1. *num.* 39. Ego ipſe *d alleg.* 32. *num.* 175. Rot. *deciſ.* 750. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 340. *part.* 2. *etiam diuerſ.*

11 *Tertia* matricula erit mortuorum, illorum ſcilicet, qui in Parochia ſua ſepulti fuerint, cuius diſcriptionis formula ita concipi ſolet, *Die ... menſe ... ann ... N. de N. omnibus Sacramentis ſuſceptis cum anima commendatione obiit in ſua domo plateæ nuncupatæ N. & ſepultus fuit*

12 *in hac Parochiali Eccleſia Sancti N.* &c. † Ex qua pattita probari mortem, & ſepulturam tradunt Menoch. *d. lib.* 1. *præſ.* 51. *n.* 53. *cum ſeqq.* Paul. Fuſc. *d. lib.* 2. *cap.* 3. *num* 18. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. minoribus, num.* 33. *cum ſeq. C. de in integ. reſtit. minor.* Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ.* 55. *num.* 7. Franc. Molin. *d. compar.* 9. *n.* 39. Genoa *d. lib.* 5. *quæſt.* 2. Caualer. *deciſ.* 575. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 621. *num.* 4. *part.* 1. *recent. & deciſ.* 605. *num.* 4. *part.* 2. *etiam recent. & in Alexandrina beneficii*, 18. *Aprilis* 1625. coram *R. P. D. Merlino*, etiam ad effectum reſeruationis, Burtat. *deciſ.* 11. *num.* 2. & ibi Ferentil. vbi concordantes adducit, & concluſionem ampliat, & *deciſ.* 700. *num.* 4. *p.* 1. *recent. & in Thernlen. beneficii*, 7 *Iunii* 1610. coram *bonæ mem. Patriarcha Manzanedo*, & *in Leodien. Capellaniæ*, 8. *Nouembris* 1619. coram *bonæ memor. Vbaldo ſen.*

Parocho enim adnotanti mortem Parochiani creditur, quia ad illum, & opus ſepeliendi defunctos ſuæ Parochiæ, & huiuſmodi adnotatio ſpectat, vt per Crauet. *de antiq. temp. part.* 1. *§. vidimus*, & abundè *num.* 1. Ioſeph. Ludouic. *concluſ.* 29. *ampl.* 24. & Peruſ. *deciſ.* 12. *num.* 17. *p.* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 673. *num.* 13. & *concluſ.* 1077. *num.* 4. Genoa *de ſcriptura priuata, lib* 5. *tit. de libris plebanor. quæſt.* 2. *num.* 1. Buratt. *deciſ.* 886. *à n.* 1. Rot. *in Elnen. eremitorii*, 7. *Februar*, 1631. coram *R. P. D. Merlino*, vbi etiam fuit dictum, quòd circa † mortem alicuius credendum eſt libro Societatis, ſi Confraternitas habet pro inſtituto hoc officium generale ſepeliendi mortuos, & quòd credatur ſcribis deputatis ab iſtis Confraternitatibus in Regno Luſitaniæ, conſuluit Valaſc. *conſul.* 10. *num.* 1. *part.* 1. quem refert Perez de Lara *de Capellan. & anniuerſar. lib.* 1. *c.* 4. *num* 92. & 93. nouiſſimè poſt aliquas huius tract. impreſſiones à me viſus Eſcobar *de puritate, & nobilit. probanda, p.* 1. *q.* 6. §. 1. *num.* 30. prout etiam † ex libro Hoſpitalis, cui conſueuit fides adhiberi, probari mortem dicit Surd. *conſ.* 350. *num.* 36. 13 14 15

16 *Quarta* matricula eſt Confirmatorum, maximè in oppidis, ad quæ Epiſcopus ad confirmandum accedit, non habens ſecum Notarium ſcribentem, nam in ciuitatibus illa neceſſaria non erit, cùm Confirmatio conferatur in Cathedrali, & ibi notentur Confirmati. Ita Poſſeuin. *d. tract. de officio Curati, c.* 12. *num.* 43. In hoc autem libro deſcribi debent nomina, & cognomina Confirmatorum, patrúmque & matrum Parochiæ in qua habitant; item ſimiliter patrinorum, ſeu matrinarum, necnon ipſius Epiſcopi aminiſtrantis; tum dies, menſis, & annus, & nomen ipſius Eccleſiæ, in qua Chriſma fuit adminiſtratum, in hanc formam, *Die ... menſe ... ann.... N. ætatis annorum ... filius N. & N. ex Parochia S. N. Chriſmatis Sacramento fuit confirmatus à Reuerendiſſ. D. Epiſcopo N. patrinus, ſeu matrina fuit N. ex Parochia S. N. adminiſtratum verò fuit hoc Sacramentum*

tum in Ecclesia Parochiali Sancti N. Titulus libri sic concipiatur, *Liber Confirmatorum Sacramento Chrismatis Sancti N.*

17 Alias quoque duas matriculas aliqui pro eius arbitrio conficere solent, non tamen de necessitate, sicut ad supradicta obligantur; *vna* est omnium omninò, qui sunt sub Parochia sua, vt scilicet notet continuò eos, qui successiuè nascuntur, vel domicilium sub Parochia sua statuunt, & eos, qui inde discedunt, vt sciat etiam pro quibus sit orandum, & eleemosyna facienda, arg. *c. à nobis, il 2. de sentent.*

18 *excomm.* † *Altera* eorum, quibus de bonis Ecclesiæ subuenit, vt sic possit Ecclesia seruari indemnis, cùm teneatur rationem singulis annis de redditibus, & beneficij sui possessionibus per Archidiaconum Episcopo reddere secundùm iuris communis dispositionem, ne in nihilum contingat redigi, aut aliter dilabi, & ne quod in eleemosynam datum est, fiat in peccatum, vt dicitur *in cap. iniustum, de rerum permut.*

19 Quatuor matriculis, seu libris supradictis bonam custodiã adhibere tenetur Parochus, ne dum possunt ad aliorum manus facili negotio peruenire, falsentur, vel rumpantur, & vbicumque requisitus fuerit, tenetur de illis fides facere necessarias, & potest accipere pro sua mercede illud, quod in loco solitum est dari; si verò solitum sit fieri gratis, gratis & ipse faciet, quia sacra Congreg. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita Episco-

20 po Cauen. *sub die 3. Iunij 1604* † rescripsit nihil pro huiusmodi fide recipi posse, subdens huiusmodi libros non esse per Episcopum de Parochorum potestate extrahendos, sed penes illos debere conseruari, dummodo tamen, si necessarium fuerit, copia pro illorum conseruatione detur.

21 Fides autem vt in iudicio probet est necessariò facienda cum formali transcriptione partitæ de verbo ad verbum sicut iacet, præmittendo hæc verba, videlicet, *Ego N. infrascriptus Parochus Ecclesiæ Sancti N. de N. fidem facio qualiter in libro defunctorum dictæ Ecclesiæ, fol.., adest sequens partita, videlicet, die...* &c. *In quorum fidem*, &c. *Datum*, &c. *Ego N. de N. Parochus supradictus manu propria.* Aliter autem facta fides, seu attestatio Parochi, quibuscumque verbis concepta sit, absque formali, vt suprà, transcriptione partitæ, non probat, Gregorius *decis. 359. num. 5.* Beltramius *in annot. ad decis. 359 eiusdem num. 9.* & fuit dictum *in Toletana Capellæ, 18. Maij 1615.* coram *R. P. D. meo Pirouano, & in Æsina bonorum, 17. Maij 1617.* coram *bonæ mem. Andrea*, Ferentil. *in annot. ad decis. 11. Buratti, num 5.* Prout nec probat

22 † si extracta sit lite pendente in Rota sine citatione, & recognitione, quæ tamen necessaria non erit, si tempore productionis non fuerit de hoc oppositum, vt censuit Rot. *in Romana nullitatis obligationis, 16. Ianuarij 1626.* coram *R. P. D. Duran. vers. non obstat 1.* Iudex enim parte non opponente potest adhibere fidem scripturis, etiam informibus, cùm possint quandocumque recognosci. Socin. *in Auth. si quis in aliquo, n. 18.* & ibi Dec. *num. 27. vers. si verò index, C. de edendo.* Putc. *decis. 405. lib. 1.* Rot. *decis. 487. part. 1. recent.*

Præter hos libros, quos Parochi ex debito officij facere tenentur, & penes se habere debent, in aliis nonnulla annotare solent, quæ Ecclesiæ, & Parochianis necessaria videntur. veluti cùm scribunt aliquem fuisse excommunicatum, quæ scriptura probat, vt tenent Ioseph. Ludouic. *concl. 29. col. 2. in fin.* Mascard. *de probat conclus. 673. num. 12.* Genoa *de scriptura priuata, lib. 5. tit. de plebanorum libris q. 4. in fine.* Vel notant dominium alicuius rei ad dominium suarum Ecclesiarum spectare, quæ adnotatio similiter probat nisi sit contra tertium, quia tunc solum præsumptionem & indicium facit. Mascard. *d. conclus. 673. n. 7 & 8.* Genoa *vbi suprà quæst. 5.*

Deinde his libris, seu matriculis confectis, debet facere Parochus diligentem instructionem ingeniorum suæ curæ, redeundo in primis ad pacem eos, quos longa, & diuturna obstinatione in odio proximi existere reperti fuerint; arcere enim eos poterit à fidelium cœtu, si noluerint obedire, vt colligitur ex text. *in c. placuit, 90. dist.* quem commendat, & notabilem appellat Abb. *in c. vlt. n. 2. de maior. & obed. & in c. cùm pridem, num. 6.* Felin. *in rub. de treuga, & pace, num. 4.* Nec in quacumque re agenda considerare priùs omittat an liceat, an deceat, an expediat id agere, sapienter, prudenter, humiliter præesse studeat, lentè festinet, oculatam manum gerat, nec temerè quæcumque credat? præteritorum memor præsentia intueatur, consideret, futuraque præcogitet, pertinaciam, & inconstantiam fugia, illa superbiam, hæc leuitatem matrem agnoscit. 23

Curet quàm maximè vt sana, & Orthodoxa doctrina, & boni mores in plebibus suis conseruentur, & vitia, ac mali mores, potissimùmque falsa dogmata, & hæreses ab eis omni conatu auertantur, & profligantur; quod enim præcipit Tridenr. Synodus *sess. 24. de reformat. c. 3.* visitatoribus, qui præcipuè in Republica Ecclesiasticâ instituti sunt pro salute animarum, meritò transferri potest ad Parochos, quibus peculiariter post Episcopos cura animarum demandata est. 24

Debet quoque inuigilare circa pauperes, & miserabiles personas, quas illi *Concil. Trid. sess. 23. de reformat. c. 1.* commendatas esse vult, quòd autem in ista vehit Concil. commendatione, declarauit perspicue S. Carol *Aster Mediolanen.* 25

diolanen.p.1.in cap. de dilig^nti.ı ab Episcopo adhibenda in statu uniuscuiusque Parochiæ cognoscendo, in hunc modum: *Inquirat autem*, scilicet Parochus, *studiosè de pauperibus suæ Parochiæ, præsertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis, aliisque personis temporali, vel etiam spirituali misericordia indigentibus, quibus & ipse pro viribus opitulari, & alios suo exemplo, & hortatu ad id officium incitare studeat. Præcipuè verò de his omnibus sæpè certiorem faciat Episcopum, vt qui communis eorum pater est, iisdem paternam curam, & pietatem quacumque poterit ratione præstet.*

26 Discordias inter filios spirituales nequaquam permittere debet Parochus, sed velociter illas componere curet, instet, & arguat. Ita Petr.Sot. *in instit.Sacerd.tract.de officic Pastoris, § secundum verò requisitum ad officium Pastoris.* Ioan.Sanci.*in select.disput.*47.*n.*23.& *num.*21. ait Parochum nimiam cum Parochianis familiaritatem euitare debere.

27 Demum tenetur, vbi necesse fuerit, ad visitandos infernos accedere, eósque opportunis remediis iuuare, ad quam rem in promptu semper habere debet argumenta ad animum consolandum, & erga res diuinas, ac æternas exercitandũ opportuna, conquisitis Psalmorum versiculis, & aliis Scripturæ locis, Sanctorum exemplis, atque hortetur infirmum, vt peccatorum suorum dolore concepto spem in diuina misericordia concipiat, atque infirmitatis suæ molestias, ipsamque mortem Deo in satisfactionem pro peccatis suis offerat: commonefaciat quandoque ægritudines prouenire à Deo, ita disponente, vt homo ad cor redeat, vitámque suam emendet, cuius proinde firmum propositum concipere debeat, si corporis sanitatem recepturus sit; nam, vt inquit S.Chrysostom.homil.38.in cap.8. Matth. *ægrotationes plurimæ ab animæ peccatis originem trahunt*, & Innocentius III. *in Concil.generali*, prout refertur *in cap. cùm infirmitas, de Pœnit. & remiss.* ait infirmitatem corporis nonnunquam ex infirmitate animi procedere.

28 Et si infirmus incipiat agonizari, aduertat Parochus maiorem ei incumbere adiuuandi obligationem, ac magnum & necessarium ministerium esse moribundis opem ferre in eo statu, à quo vel in bono, vel in malo dependet æternitas. Dionys. Carthus. *de quatuor nouissimis, art.*37. Homob. *in tract.de arte adiuuandi infirmos in spiritu, part.*1.*cap.*1.& nouissimè *in respons. quæst. moralium, part.* 1.*respons.* 49. *in fine.*

29 Hac de re doctè sanè, & sanã doctrinã præstat Parochis mei amicissimus Ioan.Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib.*4.*p.*2.*tract.*2.*docum.*23.*n.*1. & 2. sic Hispano sermone concludens. *Por no constar del derecho ni Concilio Tridentino si el Cura por razon de su officio este obligado a assistir al enfermo su Feligrez que se esta muriendo para ayudarle a bien morir, y encommendarle el alma con las oraciones tan piadosas que para este effetto tiene dispuestas la Iglesia queda dudoso, y controuerso entre los Doctores. Y aunque Toledo lib.*5.*c.*5. *defiende grauemente que por razon del officio le compete esta obligacion al Cura. Es mas probable opinion la contraria ex Possev. de officio Curati, c.*13.*n.*13. *cum seq. que no le obliga a esto debaxo de pecado mortal quando el enfermo queda ya Sacramentado, y dispuesto para morir. Y digo por razon de su officio, y obligacion de pecado, que si por caridad lo hiziesse assi el Cura zelozo del bien de las Almas de sus feligreses quien duda que seria mui grato a Dios, y accion muy loable. He dicho tambien* 30
*que no le corre esta obligacion al Cura quando el enfermo queda ya con los Sacramentos, y dispuesto para morir como buen Christiano, que si estuuiesse impenitente sin auerse querido Confessar, o dexar la occasion de pecado en que estaua metido deue el Cura secundùm Possev.d.c.*13.*n.*14. *& Basse.verbo Parochus, n.* 2. *y esta precisamente obligado a assistirle todo el tiempo que buenamente podiere para reduzirle a verdadera penitencia: cosa en que deue reparar mucho el Cura, porque puede suceder que por la omission que en esto tubiere, y por rehusar vn poco de trabajo se pierda vn alma, que tanto costò a Christo nuestro Señor, y de que el deue darle estrecha cuenta. I aduierta tambien que no por ver al enfermo frenetico desista luego de ayudarlo, y le desempare, que la experiencia lo ha mostrado, y lo enseña, assi va experimentado Cura Possevin. vbi sup. Baldel. Theolog mor.lib.*1. *disp.*12. *n.* 20. & 21. *Valles in* 3. *de morb. vulg. sect.* 3. *que los freneticos quando estan cercanos a*
la muerte suelen boluer à su juizio. I aunque Nau. 31
*in man.c.*26.*n.*36. *siente que el Cura esta obligado debaxo de pecado mortal a persuadir al enfermo que haga testamento, y desponga sus cosas, generalmente hablando es dotrina muy rigorosa y como tal la impugnan comunemente los Doctores apud Possevin.d.c.*13.*n.*6. &c.

CAPVT VIII.

De residentia Parochorum.

SVMMARIVM.

1 *Residere tenentur de iure diuino in suis Ecclesiis Parochi, & alij animarum Rectores.*

2 *Papa qualiter possit dispensare in residentia? ostenditur.*

3 *Parochus non solùm habens curam animarum, quæ exercetur in foro animæ, sed etiam obtinens illam, quæ pertinet ad forum externum, tenetur de Iure diuino in sua Ecclesia residere.*

4 *Residere*

4 *Residere tenetur Parochialem etiam tenuem habens, & etiamsi tres, vel quatuor incolæ remanserint.*

5 *Residere non tenetur Parochus in Ecclesia, quæ in totum Parochianos habere desierit.*

6 *Monasterium, seu Abbatiam obtinens, quæ cura, & Conuentu caret, residere non tenetur.*

7 *Baptismalem Ecclesiam obtinens, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi, & existentes sub cura Archipresbyteri, tenetur ad residentiam.*

8 *Residere tenetur obtinens Parochialem Ecclesiam cum libero curæ exercitio, & omnibus fructibus, licèt ei in limine adepta possessionis mota lis fuerit per aliquem in petitorio.*

9 *Parochus si duas habet Ecclesias vnitas, tenetur residere in digniori; si verò non constet quæ sit dignior, in frequentiori.*

10 *Residere tenetur Parochus in ciuitate si populus diuidatur, & pars vna habitet in ciuitate, & altera extra.*

11 *Parochiales duas perpetuò inuicem æquè principaliter vnitas habens, potest in qua maluerit residere.*

12 *Parochialem Ecclesiam cum Canonicatu ex legitima dispensatione habens, in Parochiali residere debet; sed si sunt in eodem loco, & potest vtrique seruire, quotidianas distributiones percipiet.*

13 *Parochialem in ciuitate, & Canonicatum in Cathedrali habenti non est molestia inferenda si potest vtrique inseruire.*

14 *Parochialis si vacet, non potest Episcopus illam habenti Canonicatum conferre, etiamsi tenues admodum prabenda essent.*

15 *Parochialis Ecclesia inconsulto Papa conferri non debet habenti dignitatem tenuem in Ecclesia Cathedrali, qua de distributionibus quotidianis non participat.*

16 *Residens in Parochiali si non longè absit ob Ecclesia, in qua habet Canonicatum, potest ex indulgentia diebus ferialibus ad Ecclesiam accedere, & in ea Diuinis inseruire.*

17 *Canonicatum, & Parochialem in duabus Diœcesibus habens, & non residens in Parochiali ex permissu Episcopi, cogendus est residere in Canonicatu.*

18 *Parochialem obtinens, in qua Vicarium perpetuum legitimè institui obtinet, eo viuente residere non tenetur, intellige vt ibi.*

19 *Capellanus in Parochiali auctoritate Apostolica institutus coadiutor, tenetur residere sicut ipse Rector.*

20 *Coadiutor vbi datur ratione infirmitatis non ob id proprius Parochus excusatur à residentia.*

21 *Vicarius amouibilis in exercitio curæ arguit curam esse penes deputantem.*

22 *Residere in Parochiali, vel Prioratu Curato vnito Dignitati, aut Canonicatui accessoriè, & in perpetuum, non tenetur ille, qui obligatur residere in Ecclesia dignitatis, vel Canonicatus.*

23 *Parochi extra residentiam in seruitio Episcopi, aut Ecclesiarum Cathedralium permanere non possunt, vt sint Vicary, Visitatores, Secretary, fiscales, &c.*

24 *Parochus Ecclesiæ Cathedralis potest Vicariatus officio fungi.*
Presbyteri Parochiales obtinentes Ecclesias, non possunt esse iudices Ordinarij, vel delegati illius, in Prouincia Toletana. ibid.
Extenditur ad omnes Ecclesias Parochiales Regni Castellæ, & Legionis. ibid.

25 *Subcollectoris Apost. officio fungentes non excusantur à residentia Parochialis.*

26 *Inquisitoris officium exercentes non excusantur à residentia in suis Ecclesiis Parochialibus.*
Priuilegium Inquisitorum, Consultorū, &c. ad lucrandos fructus in absentia quorumcumque beneficiorum, excipit Parochiales Ecclesias, & perpetuos Vicarios, cæteraque beneficia curam animarum habentia. ibid.

27 *Parochiales Ecclesias obtinentes non possunt hodie ab illis studiorum causa abesse.*

28 *Parochus non potest abesse à sua Ecclesia, vt doceat in ciuitate, quamuis non inueniretur alius idoneus ad legendum.*

29 *Parochus propter intemperiem aëris minimè excusatur à residentia, vt alibi possit habitare, etiam relicto Vicario approbato.*

30 *Parochus si esset infirmus, & in loco Parochialis curari non valeret, tunc posset ab Ordinario dari ei trium, aut quatuor mensium dilatio, vt in locis vicinioribus maneat recuperanda sanitatis causa.*

31 *Parochus non excusatur à residentia propter Principis, & populi furorem, seu ob pestem, aliúm ve morbum contagiosum.*

32 *Inimicitiæ capitales non excusant Parochum à residentia, sed solet S. Congreg. licentiam concedere, vt se absentare posit ad sex menses, vt interim aut resignet, aut permutet.*

33 *Senectus non excusat Parochum à residentia, quamuis Ordinarius iam prouideret illius insufficientiæ apponendo idoneum Vicarium.*

34 *Parochus debet residere in domo ipsius Parochialis, vel in alia intra limites Parochiæ, quatenus propriam non habeat.*

35 *Parochus si non habuerit domum Parochialem, debet eam in Parochia conducere.*

36 *Parochus non excusatur hodie quin intra Parochiam residere debeat, quamuis non adsit commoda domus Parochialis.*

37 *Parochus Parochiali domo relicta poterit in paterna*

paterna, vel cognatorum domo intra fines Parochia habitare, si ex ea possit residentiæ muneri satisfacere.

38 *Parochia si sit intra, & extra ciuitatem, tenetur Parochus habitare propè Ecclesiam ciuitatis.*

39 *Parochus non potest haberi pro residente si inhabitet in ciuitate etiam docendo, à qua distat sua Parochialis duobus, aut tribus milliaribus, etiamsi Dominicis, & festis diebus ad eam accedat.*

40 *Residere tenetur Parochus personaliter, & non alio modo satisfacit officio suo, etiamsi populo per alium æquè benè, & fortè melius seruiatur.*

41 *Parochus officio suo non satisfacit si resideat quidem, sed totam curam relinquit Capellano.*

42 *Parochus, qui paruo tempore abest, non efficit quominus dicatur continuò adesse.*

43 *Parochus debet talem sui captam facere, vt indigentes non careant necessaria copia, sed non arctatur, vt debeat manere quasi in compedibus.*

44 *Parochus si rationabiliter iudicauerit se non fore necessarium, puta quia nullus infirmatur, potest abesse per aliquas horas, etiamsi nullum substituat, tota verò die potest esse damnosum.*

45 *Parochis poterit prohibere Episcopus sub pœna pecuniaria ne vltra biduum à sua Ecclesia absint.*

46 *Christiana charitas,*
47 *Necessitas vrgens,*
48 *Obedientia debita,*
49 *Vtilitas Ecclesiæ, vel Reip. euidens,* } *Parochum à residentia excusant.*

50 *Parochi quando, & quo tempore relaxandi animi causa possint à suis Ecclesiis abesse, ostenditur.*

51 *Parochus iusta de causa abesse volens siue cum licentia, siue absque ea, tenetur relinquere substitutum, qui pro se populo seruiat, & quid si absentia sit repentina.*

52 *Parochus abesse volens Vicarium, siue substitutum etiam idoneum, & admissum in illo Episcopatu pro administratione Sacramentorum relinquere inconsulto Episcopo non potest, nisi ad sex, vel septem dies.*

53 *Curatus vicinus benè potest substitui in absentia Parochi.*

54 *Parochus sine licentia Episcopi ex iusta causa an possit abesse ad duos menses continuò, vel diuisim, ostenditur, & num. 55.*

56 *Parochus non potest per hebdomadam abesse non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo per Ordinarium approbato.*

57 *Constitutio Episcopi valet ne Parochi possint abesse vltra duos dies sine licentia.*

58 *Parochus vt legitimè vltra bimestre possit abesse, quæ requirantur? ostenditur.*

59 *Parochus habens iustam causam abeundi extra Parochiam per duos menses, aut tres, non satisfacit suæ conscientiæ si petat licentiam iurans se grauem habere causam, quam non expedit manifestare.*

60 *Parochus petens licentiam fingendo causam iustam, quam re vera non habet, peccat mortaliter, & tenetur restituere fructus.*

61 *Absentiæ iustæ causa in Parochis an iudicialiter probari debeat? remissiuè.*

62 *Episcopus cognoscere debet de causis absentiæ etiam ab Ecclesiis Parochialibus, quarum collatio ad inferiores spectat.*

63 *Ordinarij locorum Episcopo inferiores possunt dare licentiam Parochis se absentandi à suis Ecclesiis.*

64 *Vicarius idoneus relinquendus in absentia Parochi quis, remissiuè.*

65 *Licentiam expressam Episcopi obtinere debet Parochus abesse volens, quia tacita non sufficit.*

66 *Parochum non excusat distantia loci, etiam cum necessitate eò discedendi, vt possit abesse à sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis necessitas repentè se offerat, quæ non patiatur dilationem.*

67 *Parochus, qui absque legitima causa à sua Ecclesia abest, præter culpam mortalem incurrit priuationem fructuum pro rata absentiæ.*

68 *Restitutio fructuum ob non residentiam amissorum facienda est fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, nec obtineri potest compositio.*

69 *Restituere tenentur Parochi fructus amissos ob non factam residentiam, etiam ante vllam iudicis sententiam.*

70 *Fructuum appellatione in materia restitutionis ob non factam residentiam, veniunt naturales solùm, ac naturales, & artificiales, non autem industriales.*

71 *Parochus aliis iuris remediis, etiā vsque ad priuationem, compelli potest ad residentiam.*

72 *Parochus non residens, etiam monitus, non est hodie ipso iure priuatus Parochiali.*

73 *Parochi ad priuationem ob non residentiam non est necessarium quòd priùs procedatur per alias pœnas, nempè per censuras, ac sequestrationem, & subtractionem fructuum.*

74 *Concil. Trid.* sess. 24. cap. 12. vers. præterea, *non afficit Episcopos, qui possunt procedere ad priuationem ob non residentiam, tametsi illa temporum interualla non fuerint obseruata.*

75 *Beneficio vt quis legitimè priuetur ob non residentiam, debet priùs personaliter citari, & quid si personaliter citari non potest?*

1 PAROCHI, & alij animarum Rectores tenentur de Iure Diuino in ſuis Eccleſiis reſidere, vt apertè colligitur ex Concil. Tridentino *ſeſſ. 23 de reformat. cap. 1.* dum ſic ait: *Cùm præcepto Diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre; verbique diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorũ omnium rerum exemplo paſcere, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera munia Paſtoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non inuigilant, neque aſſiſtunt; ſed mercenariorum more deſeruiunt, Sacroſancta Synodus eos admonet, & hortatur, vt Diuinorum præceptorum memores, factique formæ gregis in iudicio, & veritate paſcant, & regant.* Hactenus Concil. quod licèt loquatur de Epiſcopis, tamen quia in fine habet omnia, quæ dixerat ſuperiùs de Epiſcopis, intelligenda etiam eſſe de Parochis, benè ex eo euincitur, illorum reſidentiam eſſe de Iure Diuino; quia iſti ſunt Paſtores, ac proinde tenentur reſidere, cùm non poſſint rectè fungi proprio officio, niſi perſonaliter reſideant; tum quia iſti ſunt veluti gubernatores, & præfecti gregis ſibi commiſſi, ac Princeps non conſtitueret Gubernatores vrbium, & præfectos oppidorum, quos putat frequenter abeſſe ab iis locis ſibi cõmiſſis, & ſolùm eos gubernare per alios. Et quamuis non reperiatur hoc præceptum de reſidentia expreſsè in ſacris Litteris; ex illis tamen neceſſariò, & non obſcurè deducitur, & præcipuè Prouerb. 27. *Cognoſce vultum pecoris tui, & greges tuos diligenter conſidera.* Eccleſiaſt. 7. *Pecora tibi ſunt, attende de illis.* Actor. 20. *Attendite vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit.* Nec eſt enim neceſſe, vt omnia præcepta Diuina expreſsè in ſacra Scriptura exprimãtur; nã cum Parochi Paſtores ſint, quibus committitur cura gregis, eo ipſo ex hoc deducitur de Iure Diuino teneri eos reſidere.

Quare ita reſoluunt Caiet. 2. 2. *q.* 185. *art. 5. & in ſum. verb beneficium, il 1. verſ. & ſi beneficium eſt Curatum*, præclaræ mem. & ſummæ ſanctitatis vir D. Barthol. à Martyribus Archiep. Brachaten. *in ſtimulo Paſtorum, p. 2. fol. 51. cum ſequentibus.* Silueſt. *in ſum. verb. reſidentia, n. 1.* Emman. Sà *in aphoriſm. eod. verbo etiã n. 1.* Barthol. à Carãzà *in tr. de reſidẽtia, c. 2.* Melch. Gallego *in tr. de Parochorum obligation. tempore peſtis, p. 1. diſp. 1. n. 46. cum ſeq.* Turrian. *in particulari tract. de reſidẽtia*, latè Sot. *de Iuſtit. lib. 10. q. 3. art. 1. cum ſequentibus*, Alphonſ. à Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. lib. 3. c. 4.* Vega *in ſpeculo, cap. 17* Sclu. *de beneſ p. 4. q. 2. ex n. 2.* Cauar. *lib. 3. var. cap. 13. num. 9.* Nauar. *in man. cap. 25. num. 121.* Ferret. *conſ. 23. à num. 32. & à num. 14* Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 54. in nouiſſ. impreſſ.* Ioan. Ocon. *in repet. cap. 1. de Clericis nõ reſid. in 6. n. 39.* Cordub. *in qq lib. 1. q. 19.* Baptiſt. Conrad. *in reſp. caſuum conſcient. q. 317.* Læl. Zech. *de caſibus reſeru. caſu 3. & in tit. de beneſic. n. 6. & de munere Epiſcop. cap. 5. n. 3.* Viuald. *in append. candel. cap. 9. n. 6. & 7.* Valent. *tom. 4. diſput. 10. q. 3. puncto 5. verſ. altera ſententia*, Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 59. n. 1.* Ceual. *commun. contra communes, quæſt. 585. n. 1. & ſeq.* Quintanad. *eccleſiaſt. lib. 4. num. 50. & 51.* Gonzalz. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. n. 139. & gloſ. 41. n. 8. & gloſ. 43. n. 163.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 4. q. 1.* Leſſi. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 43. dub. 29. n. 153.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. reſ. 393. n. 5.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 6. n. 5. & in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4 cap. 37. n. 15.* Poſſeuin. *d. tr. de officio Curati, cap. 1. n. 1.* Nicol. Garc. *de beneſic. p. 3. cap. 2. n. 16.* Cened. *ad Sextum, collect. 30. n. 2.* Ludouic. de ſancto Ioanne *de adminiſtr. Sacramentorum art 1. de reſident. num. 3. verſ. demas.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 53. n. 2.* me citato in illo loco Sanctarel. *var. reſolut. quæſt. 1. per tot.* & nouiſſimè Alzed. *de præſtantia Epiſcopalis dignitatis, p. 1. cap. 6. num. 7.* ac etiam Homobon. *in reſponſ. quæſt. moral. p. 3. reſp. 28.* & Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib. 4. p. 2. tract. 3. docum. 4. n. 1.* vbi in fine pro deciſione quæſtionum, quæ in hac materia diſputari ſolent, ſe remittit ad hũc locũ, me citato in hoc loco Trullench *in expoſit. Decal. lib. 4. c. 1. dub. 8 n. 9.*

Et quamuis hinc inferri videatur Papam in reſidentia diſpenſare non poſſe, vtpote quia diſpenſare non poteſt in iis, quæ ſunt de Iure Diuino, *cap. ſunt quidã 25. quæſt. 1.* gloſ. *verb. auctoritate, in cap non eſt, de voto*, iunctis latè adductis per citatos à Sanctarel. *var. reſol. q. 1 num. 5.* & per me *in tract. de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 2. n. 120.* nihilominus hæc illatio non eſt indiſtinctè vera, quia in hoc caſu non diſpenſat propriè tollendo vinculum, quo Parochus obſtrictus eſt ad reſidentiam, ſed iuſta, & legitima exiſtente cauſa declarat vinculum illud ceſſare ob rationabilem cauſam, quæ superuenit, & Parochum non teneri in aliquibus caſibus reſidere, & Dei voluntatem eſſe, vt nunc non cogatur ad reſidentiã, & quando Pontifex id facit, Deus talẽ declarationem ita approbat, vt ab obligatione præcepti Diuini hominẽ ipſo facto liberet. Quare Papa non diſpenſat vt agens principale, ſed vt agens inſtrumẽtale, ſeu miniſteriale, quatenus ex officio, & cum auctoritate declarat eſſe iuſtas cauſas, ob quas Deus relaxat obligationem, & ita Deus tunc vt agens principale tollit illã obligationem. Videant Parochi an allegata cauſa ſit legitima, & ſua abſentia valdè vtilis, & neceſſaria vniuerſali 2

Ecclesiæ, vel saltem propriæ, quia si Papa sine hac, vel alia iusta causa dispensauerit, ipsi tamen peccabant, si non residendent, Sot. *dicto libro* 10.q.3.*art*.4. Valent. *tom*.3.*disputat*.3.*q*.10. *puncto* 5.*vers.& hactenus*, Azor.*d.p*.2. *lib*.7.*cap*. 4.*quæst*.1.*ad fin.&c*.5.*quæst*.6.

3 Quod adeò verum est Parochum teneri de Iure Diuino in suis Ecclesiis residere, vt ad id non solùm adstringatur habens curam animarum, quæ exercetur in foro animæ; sed etiā obtinens illam, quæ pertinet ad forum externus circa correctionem morum, qualis est qui potest visitare, corrigere, excommunicare, suspendere, & interdicere, non quod de illo loquatur Concil.*d.cap*.1.sed quia comprehenditur aliis auctoritatibus, quas ex S. Scriptura supra adduximus, & sub dispositione Constitutionis bonæ mem. Pij IV. incip. *In suprema*, *sub dat*.7. *Kalend. Decēbris*, 1564. Ita Sanctarel. *d.q*.1.*n* 11. Armendar. *loco infrà citando*, *n*.173. Vnde Præposituram curam tantùm iurisdictionalem obtinentem esse comprehensam in Bulla Pij V. *de residentia Parochorum*, quæ incip. *Cupientes*, *sub dat*.8.*Idus Iulij* 1568.referunt decisum Nicol. Garc.*de benef.p* 3.*cap*.2.*n*.179. *in* 10.*declarat*.& Armendar.*loco proximè citando*, *num*. 140.

4 Et procedit etiamsi Parochialis sit tenuis, Rebuff.*in tract.nominat.q*.8.*n*.27. Valer. Reginald.*in praxi fori pœn.lib*.30.*n*.294.*vers.si obiicies*. Ego ipse *d.p*.3.*alleg*.53.*n*.70. me citato in illo loco Sanctarel. *var. resol.q*.4. *num*.45. Et etiamsi in Parochia tantùm remanserint tres, vel quatuor incolæ, Nicol. Garc.*de benefic.p*.3. *cap*.2.*n*.179. Armendar.*in addit.ad recopil.legū Nauarræ*, *lib*.2.*tit*.23.*l*.2.§.2 *sub rub.sed an Parochi debeant residere in suis Curatis?n* 142.† nisi

5 Parochialis Ecclesia in totum Parochianos habere desierit, quia tunc de illis pronisus non teneretur personaliter residere, cùm de ea iudicari debeat acsi esset beneficium simplex, vt latè probat Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremiū Ecclesiæ existent. lib*.1.*cap*.14.

6 † sicut nec teneretur residere obtinens Monasterium, seu Abbatiam, quæ Cura, & Conuentu caret, Nicol. Garc. *dicto num*.179.*in* 9. *declar*. Armendar. *dicto loco*, *num*. 139.

7 Baptismalem Ecclesiam obtinens, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes opidi, & existentes sub cura Archipresbyteri, tenetur ad residentiam, ad minus tanquam coadiutor Ecclesiæ Parochialis. Ita Armend. *d.loco n*.178.

8 Parochialem Ecclesiam obtinens per prouisionem Sedis Apostolicæ habens liberum curæ exercitium, & omnium bonorum, fructuum, & prouentuum ad dictam Ecclesiam Parochialem pertinentium possessionem, licèt in limite adeptæ possessionis prædictæ mota lis fuerit per aliquem in petitorio, tenetur ad residentiam in dicta Ecclesia. Ita Aloys. Ricc *in praxi rerū fori eccles.res*.393.*n*.5.

Parochus si duas habeat Ecclesias vnitas, residere tenetur in digniore; si verò non constet quæ sit dignior, in frequentiori, sed si vna fuerit extra, & altera intra Vrbē, residere debet in ea, quæ est intra. Ita referunt decisum Nicol. Garc. *d.num*.179.*in declarat*. 54.& Armandar.*d.loco n*.142. 9

Vnde si Populus diuidatur, & vna pars habitet in ciuitate, & altera extra, & idem Parochus ex consuetudine ambas Parochias obtineat, residere debet in ciuitate, Nicol. Garc. *dicto num*.179.*in declar*.15. Armendar. *dicto loco*, *n*. 143. 10

Et hinc habēs Parochiales duas vnitas perpetuò inuicem æquè principaliter, & non vnam alteri accessoriè, ita vt vna non sit dignior, & principaliter altera, potest in qua maluerit, residere: idem Nicol. Garc. *dict.n*.179. *in declarat*.16. Armendar.*dicto loco*, *n*.144. 11

Parochialem Ecclesiam cum Canonicatu habens ex legitima dispensatione, in Parochiali residere debet, cùm prima, & præcipua debeat esse cura animarum, iuxta d. Constit. Pij V. quæ incip. *Cupientes*, & percipere fructus prębendæ, & solùm eius distributiones quotidianas perdit, & si quid præterea absentes iusta alia de causa non percipiunt. Ita Armendar. *d. loco.n*.135.aduertentes ibi quòd si Canonicatus est in eodem loco, vbi est Parochialis, potest vtrique seruire, & quotidianas distributiones percipere, & citat Nicol. Garc. *num*.179.*declar*.7. 12

Vnde Parochialem in ciuitate, & Canonicatum in Cathedrali habenti, si possit vtrique inseruire, nun esse molestiam inferendam, decisum refert idem Armendar. *in addit.ad recopilat.legum Nauarræ l*.4 *tit*.7.*de benefic.incompat.num*.49. vbi *num*.48. subdit, † si vacet parochialis, non debere Episcopum illam Canonicatum habenti conferre, etiamsi tenues admodum Præbendæ essent, sed Papa consulere debere, & veros redditus Canonicatus, & Parochialis exprimere, idem fuit dictū *in* Rota *in vna Leodien.Canonicatus* 5. *Iunij* 1610 coram *Reuerendissimo D.meo Coccino Decano*, prout refert Ioan. à Cochier *in comment. ad reg*. 5. *Cancel. à num*.4.*p*.577.*cum seqq*. 13 14

Et ideo nec habenti Dignitatem tenuem in Ecclesia Cathedrali, quæ de distributionibus quotidianis non participet, Ecclesiam Parochialem inconsulto Papa conferri debere dicit resolutum Armendar. *d.tit*.7. *de benef. incompatib.n*.51. 15

Si autem residens in Parochiali non longè absit ab Ecclesia, in qua habet Canonicatum, potest ex indulgentia diebus ferialibus ad Ecclesiam accedere, & in ea Diuinis inseruire, dummodo Parochus omnibus diebus, 16

diebus, & horis suis, & congruis Parochiali inseruiat, & nihil prorsus relinquat ex debito seruitio ipsius, prout à *Sacra Congreg.* fuisse decisum testantur Nicol. Garc. *dicto n.* 179. *in declarat.* 8. Armendar. *sub dicta rub. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, n.* 136. Ar obtinens Canonicatum, cui est vnita Parochialis ad vitam obtinentis tantùm, tenetur in Parochiali residere, vt pariter resolutum referunt idem Nicol Garc. *d. num.* 179. *in declar.* 13. & Armendar. *sub dicta rub. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, n.* 137.

17 Canonicatum, & Parochialem in duabus diœcesibus habens, & non residens in Parochiali ex permissu Episcopi, vt tenetur ex *dicta Constit. Pij V.* cogendus est residere in Canonicatu, vt per Nic. Garc. *d. p.* 3. *c.* 2. *n.* 184. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de resident. Canon. num.* 14. quos refero Ego ipse *d p.* 3. *alleg.* 53. *num.* 113.

18 Parochialem obtinens, in qua Vicarium perpetuum legitimè institui obtinuit, eo viuente residere non tenetur, vt per Armendar. *sub d. rub. sed an parochi debeant residere in suis Curatis? num.* 193. vbi *num.* 126. intelligit si tota animarum cura translata fuerit legitimè in solum Vicarium perpetuum, & *num.* 127. subdit quòd Parochus Ecclesiæ, in qua fuit constitutus Capellanus, cui ex institutione Capellaniæ imposita fuit tota animarum cura, seu perpetua Vicaria quoad Capellanus vixerit, non tenetur in ea re-

19 sidere. † Teneretur tamen sicut ipse Rector Parochialis, Capellanus in illa coadiutor auctoritate Apost. institutus, vt benè resoluunt Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. §. 9. *num.* 17. Galet. *in margarita casuum conscient. verb. residentia* 1. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. resol.* 393. *ampl.* 5. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 104. Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 27. Moner. *de optione Canon. cap.* 4. *quæst.* 8. *num.* 157. Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 15. §. 3 *num* 3. *vers. postremo*, Armendar. *d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num.* 127. *vers. an capellani, & n.* 157. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 53. *n* 78. me citato Sanctar *d. q.* 4. *n.* 17.

20 Si autem datus sit coadiutor ratione infirmitatis, non ob id proprius Parochus excusatur a residentia, vt dicit resolutum Armend. *d tit. sed an Parochi debeant residere in suis*

21 *Curatis? num.* 129. In exercitio curæ † Vicarius amouibilis arguit curam esse penes deputantem, & ideò ipsum teneri ad residendum, vt pariter decisum attestantur idem Armendar. *citato loco num.* 141 & Nicol. Garc. *d. num.* 179. *n.* 11. *in declar....*

22 Residere in Parochiali, vel Prioratu Curato vnito Dignitati, aut Canonicatu accessoriè, & in perpetuum, non tenetur ille qui obligatur residere in Ecclesia Dignitatis, vel Canonicatus, ex eodem Armendar. *cit. loco n.* 138. & Nicol. Garc. *d. num.* 179. *in* 12. *declar.*

Et hodie est adeò præcisa residentia in 23 Parochis, vt illi ab ea excusari non valeant, etiam ex illis causis, ob quas Canonici residere non coguntur, & ideò eos minimè posse in seruitio Episcopi permanere, aut Ecclesiarum Cathedralium, vt nempè sint Vicarij, Visitatores, Secretarij, Fiscales, &c. resoluunt Eman. Sà *verb. residentia; num.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *n.* 258. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiastici decis.* 502. *in* 1. *edit. aliàs resol.* 393. *in* 2. *edit.* Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *c.* 3. *n.* 27. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 42. Armendar. *citato loco n.* 166. 167. & 172. Posseuin. *de officio Curati, c.* 1. *num.* 12. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus differ.* 3. Bonacin. *var. tract. disput.* 5. *de onere, & obligat. benef. puncto* 5. *num.* 14. Alzed. *de præstant. Episcop. dignit p.* 1. *cap.* 5. *n.* 128. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 53. *n.* 85. me citato in illo loco Sanctarel. *var. resol. q.* 3 *n.* 49. & censuit *S. Congreg. Conc. sub die* 12. *Maij* 1629. nam vltra duos menses Episcopus non potest vti opera Parochi, vt cēsuit *S. Congr. Conc. sub die* 8. *Ianuarij* 1628. † Si autē Ecclesiæ Cathedralis Parochus 24 sit, poterit Vicariatus officio fungi, vt benè resoluit Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Arch. Neap. p.* 4. *decis.* 319. In tota Prouincia Toletana Presbyteri Parochiales Ecclesias obtinentes non possunt esse iudices ordinarij, vel delegati ordinarij appellationū, vt statuit Paul. V. *in sua Constit.* incip. *Ecclesia vniuersæ, sub die* 17. *Aug.* 1615. qua Greg. XV. *in sua Constit.* incip. *Aliàs à felicis, sub die* 9. *Maij* 1622. extendit ad Ecclesias omnes Parochiales totius Regni Castellæ, & Legionis.

Nec etiam à residentia Parochialis excu- 25 sari Subcollectoris Apost. officio fungentes, tenent Nic. Garc. *d. c.* 2. *n.* 42. *in* 3. *declar.* Aloys. Ricc. *d resol.* 393. *n.* 4. Vgolin. *de offic. Episc. c.* 15. §. 3. *n.* 3. *ver. decimo*, Gonz. *d. gl.* 6. *n.* 266. Armēd. *d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num.* 168. aut † Inquisitoris officium exercentes, vt contra Spin. & Cened. docent 26 Gonzal. *d. gl.* 6. *n.* 266. & *gloss.* 43. *n.* 164. Aloys. Ricc. *d. resolut.* 393. *num.* 3. Ceual. *commun. contra commun. q.* 585. *n.* 12. Ego ipse *d. p.* 3 *alleg.* 52. *n.* 156. me citato in illo loco Sanctarel. *var. resol. q.* 11. *n.* 4. & Alzed. *de præstantia Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 9. *n.* 37. Priuilegium Inquisitoribus contra hæreticam prauitatem, consultoribus, & procuratoribus in Romana Curia, & aliàs vbilibet residentibus, Secretariis, fiscalibus, relatoribus, ac commissariis actu seruientibus ad lucrandos fructus in absentia quorumcunque beneficioruum excipit Parochiales Ecclesias, & perpetuos Vicarios, cæterasque beneficia

beneficia curam animarum habentia. Paulus V. *in sua Constit.* incip. *Aliàs per nos accepto, sub die Martij* 1610.

27 Quamuis olim potuerit Parochus studiorum causa abesse per septennium ex consensu,& licentia Episcopi,vt deciditur *in cap. cùm ex eo,de elect. lib. 6.* hodie tamen id non permittitur, cùm illius text. dispositioni derogatum videatur per Concil. Tridentin. *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. dum tenet, vt habentes curam animarum non possint abesse nisi causa priùs per Episcopum cognita, & probata, & discedendi licentiam vltra bimestre tempus non obtineant, nisi ex graui causa; at declaratum est per *Sacram Congregationem* studium non esse grauem causam, vt obtinentes beneficia Curata possint abesse, cum illa obtineantur per concursum, iuxta Concil. Tridentin. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 18. & supponitur illos, quibus conferuntur, esse idoneos, & iam studuisse, & consequenter non esse necesse, vt studiorum causa absint à suis Ecclesiis, ne ob absentiam debito seruitio defraudentur, eo vel maximè, quia hodie sunt alij, qui Theologiæ, & Iuri Canonico absque tanto Ecclesiarum, & animarum detrimento studere possint. Vnde non semel *sacra Concil. Tridentin. Congregatio* censuit post Concil. Trid. obtinentes Ecclesias Parochiales non posse ab illis studiorum causa abesse,& si absunt, non posse percipere fructus, nec Ordinarios posse talem licentiam concedere,prout referunt Aloys. Ricc. *d. resol.* 393. *in fine,& resol.* 310. *n.* 1. Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. in sum. Bullarij verb. Residentia, vers. ita limita*, Gonzal. *d. gloss.* 6. *n.* 251. Nicol. Garc. *d. p.* 3. *c.* 2. *n.* 80. *&* 81. *in addit.* mo citato illo loco Sanctarel. *d. q.* 3. *num.* 25. & Alzed. *de præstantia Episcop. Dignitatis p.* 2. *cap.* 9. *n.* 37. Lud. à S. Ioanne *de administr. Sacrament. art.* 1. *n.* 2. *prope fin.* Candid. *disquis.* 18. *art.* 30. *dub.* 2. quicquid Garcia *in sum. morali tract.* 2. *diffic.* 9. *dub.* 8, *num.* 27.

28 Et quamuis docentes in Theologica facultate, dum in scholis docuerint, integrè per annos quinque percipere possint de licentia Sedis Apost. prouentus Præbendarum, & beneficiorum suorum, non obstante aliqua alia consuetudine, vel statuto, cùm denario defraudari non debeant in vinea Domini laborantes,vt expressè habetur *in cap. vlt. in fin. de magistr.* tamen post Conc. Trid Parochus nõ poterit abesse à sua Ecclesia, vt doceat in ciuitate, quamuis nõ inueniretur alius idoneus ad legendum etiam Grammaticam, & fuerit quoq; relictus idoneus Vicarius,& approbatus cum congrua mercede,& solemnibus diebus pariter ipse Parochus interesset, ex allatis rationibus, prout testantur à *S. Congr.* resolutũ Gonz *gloss* 6. *n.* 254. Aloys. Ricc. *d. res.* 393. *n.* 2.

Armend. *d. loco n.* 134. *tam clara, & quasi cæcis* 53. *n.* 76. me citato Sa...

42 Propter intemperiem continuatione in rei inde oriundus minimè excēd qui paruo tempore vt alibi possit habitare etiam vs dicatur con-approbato, vt per Vgolin. *de offic. traff. in aureis* 15. §. 3. *vers. sexto*, Zerol. *in praxi Ep.* Ludou. à *bo residētia*, §. 7. Armendar. *sub d tit. fo art.* 1. *tit. vbi debeant residere in suis Curatis num.* 1. *num.* 3. uertentes quòd † si Rector infirmus esse cum in loco Parochialis curari non posset defectu

43 Medicorum, medicinarumve, tunc posse ab Ordinario dari ei dilationem trium, aut quatuor mensium, vt in locis viciniorib. maneat recuperandæ sanitatis causa, interea ab ipso Ordinario in Parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus Parochialis constituto; & ideo Armendar. *d. loco num.* 18. asserit decisum cum Ordinarij consensu intemperiem aëris excusare à residentia.

31 Nec propter Principis, & populi furorem, seu ob pestem, aliumve morbum contagiosum à residentia Parochus excusatur, vbi detrimentum ouium suarum immineret in spiritualibus, & nulli adessent ministri, qui sufficienter id præstarent ex infra dicẽdis *n.* 47.

32 Nec propter inimicitias capitales, vt colligitur ex decisione quadam *S. Congregationis negotiis Episcoporum, & Regularium præposita*, apud quam *cùm Laurentius Sistarellus terræ Ripæ Archipresbyter ob capitales inimicitias ab eius Ecclesia absentari supplicasset, in eadem idoneo Capellano relicto, de quibus quidem inimicitiis per Episcopum Boianen. plana fides Sacra Congreg. sub die* 15. *Februarij* 1619. *ad sex menses licentiam concessit ad effectum, vt interim aut resignet, aut permutet.* Sed quando inimicitiæ absque Parochi culpa contractæ fuerint, & post obtentam Parochialem exortæ, Episcopi dispensare solebant, vt per annum in alio viciniori, & tutiori loco manere possit, & crescentibus inimicitiis dabatur alius annus, dũmodo semper in Parochiali expensis Parochi maneret idoneus Vicarius, si credimus Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. priuatio*, §. 4. *dub.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast. resol.* 645. *in secunda edit.* Bonacina *variis tractat. disputatione* 5. *de onere, & obligat. benef. puncto* 5. *num.* 1. Armendar. *dict. loco, n.* 133. 134. 182. *& seq.* Hinc referunt Paul. Comitol. *resp. moral. lib.* 1. *quæst.* 60. & Ludou. de Sancto Ioanne *de administr. Sacrament. art.* 1. *de resident. num.* 2. *vers. nota tertiò, sacram Congreg.* censuisse *Parochum propter inimicitias absentem à Parochia non posse abesse nisi per annum*, puto tamen id hodie non licere, & meliùs esse consulere sacram Congregationem.

33 Nec denique propter senectutem, quamuis Ordinarius iam prouideret illius insufficientiæ apponendo idoneum Vicarium cum

assignatione congruæ portionis ex ipsius Parochialis redditibus, secundùm Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. residentia*, §. 9. sicut nec est causa sufficiens non residendi infirmitas Parochi, etiamsi ratione illius datus ei fuisset coadiutor, vt per Armendar. *in addit. ad recopil legum Nauarræ, lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? num. 129.*

34 Vt Parochus verè resideat, tria requiruntur; primò, vt in propria Ecclesia; secundò, vt personaliter; tertiò, vt continuò, & circa quodlibet eorum aliquid adnotabimus; & in primis quoad primum illud est sciendum, Parochum debere residere in domo ipsius Parochialis, si verò illa non habeat domum, tunc in alia domo, quæ sit intra limites Parochiæ, aut saltem ita vicina Parochiali Ecclesiæ, vt inde commodè possit per se ipsum ei inseruire, habitare tenetur. Ita Nicol. Garc. *de benefic. part. 3. cap. 2. num. 179. in declar. 21.* Armendar. *d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num. 149. & 150.* Ludou. de Sancto Ioanne *d. tit. de residentia, num. 11.* Aloysi. Ricc. *in decision. Curiæ Archiepisc. Neapol. part. 4. decis. 41.* Ego ipse *d. part. 3. allegat. 53. num. 71.* me citato in illo loco Sanctarel. *var. resolut. quæst. 4. n. 45.*

35 † Si enim non habet ibi domum propriam, aliquam conducere debet, vt ex sententia *sacræ Congreg.* deducit Nicol. Garc. *d. c. 2. num. 179. in declar. 21.*

36 Fuit tamen aliquando dispensatum, vt Parochus non habens commodam habitationem in Parochiali, posset degere in loco vicino, dummodo propè Ecclesiam substitutus eius habitet, & nonnunquam hæc facultas eadem de causa concessa fuit sine illa conditione, quòd substitutus propè Ecclesiā habitet, teste Nicol. Garc. *d. num. 179. declar. 25.* Nunc verò nequaquam id esse concedendum existimo, prout ex aliquarum repulsis mihi constitit, & in vna *Sarzanen. 13. Nouembris 1627.* censuit *sacra Congreg. Concilij Parochum non excusari qui intra Parochiam residere debeat, quamuis non adsit commoda domus Parochialis, & sit magna aëris intemperies, & retineat Capellanum in Parochia, & ipse accedat singulis diebus festis.*

37 Sed si habeat domum propriam Ecclesia, & Parochus, ea relicta habitet in paterna, vel cognatorum domo intra fines Parochiæ existente propter honesta seruitia, & sui maius commodum sciente, & tacente Episcopo, credo residentiæ muneri satisfacere, quia licèt ex vicinitate Ecclesiæ posset faciliùs Sacramenta ministrare, tamen necessitati populi sufficienter ex propria sua habitatione prouidere poterit, & sic non est quòd in hac parte scrupulis angatur, vt benè aduertit Posseuin. *dict. tract. de officio Curati, cap. 1. num. 7.*

38 At si Parochia sit intra, & extra ciuitatem, tenetur habitare propè Ecclesiam ciuitatis, licèt in ea minor pars Parochianorum inhabitet, & maior longè sit in oppidis, succurrendo tamen illis, qui longè habitant, secundum loci antiquam consuetudinem, per *c. 4. sess. 21. de reform.* Ita referunt à *S. Congr.* decisum Nicol. Garc. *d. num. 179. declar. 20.* Armendar. *d. loco, num. 148.* Sanctarel. *d. quæst. 4. num. 46*

Et non potest Parochus haberi pro residente, si inhabitet in ciuitate, à qua distet sua Parochialis tribus, aut quatuor miliaribus, etiāsi Dominicis, & Festis diebus ad eam accedat. Ita Nicol. Garc. *dict. num. 179. in 17. declar.* Armendar. *dict. num. 145.* Vnde Parocho villæ Merterii extra terram Massæ Sarzaneñ diœcesis, qui se excusabat à residentia, & morabatur in dicta terra, eò quòd nō adesset commoda domus Parochialis, item propter aëris intemperiem, & quia retinebat in Parochia Capellanum, & ipse accedebat singulis diebus festis *sacra Congreg. Concilij, die 13. Nouembris 1627. respondit quòd intra mensem conduceret domum in Parochia, & intra sex menses domus Parochialis reaptetur.* Vnde Monachus exercens curam animarum in Parochiali vnita Monasterio Ordinis S. Benedicti tenetur habitare in domo Parochiali, & non in Monasterio distanti à cura, vt declarauit *S. Congr. Concil. in Curten. 5. Aprilis 1631.* Nec etiam excusatur à residentia, si doceat Grammaticam in ciuitate per duo milliaria distante à sua Parochiali, quamuis singulis diebus festis vellet ad eam accedere, vt per Nicol. Garc. *dict. num. 179. in declar. 19.* Armendar. *d. loco, num 147.* Sanctarel. *d. q. 3. n. 33.* meipsum *d. allegat. 53. num. 75.* etiamsi non inueniretur alius idoneus in ciuitate ad docendum, & fuisset relictus idoneus Vicarius, & approbatus cum congrua mercede, vt suprà diximus *n. 28.* 39

Quod ad secundum attinet de personali residentia, illud est obseruandum, Parochum teneri residere personaliter, & non alio modo satisfacere muneri suo, etiamsi populo per alium æquè benè, & fortè meliùs seruiatur, quia Concil. *d. sess. 23. de reformat. c. 1.* requirit industriam personæ, quæ per alium non potest suppleri. Ita Ludou. à S. Ioanne *d. loco num. 2. vers. nota 6.* vbi *num. 3.* ait posse antiquam consuetudinem excusare Parochum à residentia personali ad hoc vt possit fructus percipere per Capellam deseruiendo, Posseuin. *dict. tract. de officio Curati, cap. 1. num. 8.* vbi *num. 11.* subdit Parochum residentem quidem, sed non exercentem officium suum, minimè satisfacere præcepto residentiæ, nec in foro exteriori, nec interiori, cùm vtrobique punibilis sit, ac proinde peccare mortaliter, vel venialiter pro qualitate culpæ. Nihil enim prodest Parochi præsentia ministerio destituta, 40

cùm

cùm potius offendat, vt rectè notauit Sot. *de institia, lib. 10. quæst. 3. artic. 1 ante argum. solut.* & Iacob de Graffis *tom. 1. cons. lib. 3. cons. vnic. de Cleric non resid. n. 7.* & idem sit inutiliter adesse, quod abesse, vt docet Barthol. Carranza *in tract. de residentia Episcoporum, cap. 3. fol. 23.* Vnde fructus nequaquam acquiri Parocho non ministranti, quatumuis materialiter residenti, resoluunt Cou. *lib. 3. var. c. 13 num. 13.* Syluest. *in sum. verb. residentia, in princ. & num. 6.* Cordub. *in quæst. lib. 1. q. 19. ferè in fine.* Iacob. de Graff. *in decis. aureis, lib. 2. cap. 97. num 57.* Ludou. de San Iuan *tract. de officio diuino, art. 13. fol. 611.* Ioan. Sancl. *in select. disp. 47. num. 4.* Quicquid dicat Nicol. Garc. *de benefic. p. 2. c. 2. num. 53.*

41 Nec etiam Parochus officio suo satisfacit quoad Deum, si residet quidem, sed totã curam relinquit Capello; quem tamen potest habere in coadiutorem ad maiorem quietem, licet illa omnia ardua relinquat, veluti ire de nocte, audire multas Confessiones, & similia; dummodo tamen eo non vtatur vt homine, qui portet pondus diei, & æstus, sed vt socio laboris. Ita Caiet. 2. 2. *quæst. 185. art. 5.* Sot. *de instit. lib. 10. quæst. 3. art. 5.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. cap. 33. num. 2.* Posseuin. *de officio Curati, cap. 1. num. 10.* vbi addit se non excusare, saltem à graui veniali Parochum, si dum nominatim vocatur, & expectatur, nolit ire, cùm debeat populi sui amori cum comitate, & beneuolentia respondere. Ludou. à Sancto Ioanne *d. tit. de resident. num. 8.* Ioan. Sanc. *d. disput. 47. num. 4. vers. nec Parochus.* ibi: *Nec Parochis proderit vt ab onere peccati, & restitutionis liberentur, aliquibus saltem inseruire ministerijs, aliquibusve Sacramentis ministrandis incumbere, nisi maior pars, aut saltem æquiualens per ipsosmet exerceatur, veluti illa, quæ à quolibet Vicecurato administratur. Vt ergo vnico verbo comprehendam, nota, illis Sacramentis ministrandis operam dare debent, quæ ex æquitate ministrari ab eis possint, vt notauit Vasquez tom. de Pœnit. quæst. 93. art. 3. dub. 6. in fine, vel ad minus se præsentem in Ecclesia debet constituere Parochus, vt Parochiani si velint ipsum eligant Sacramentorum administratorem, præsertim Confessionis. Non tamen tenebuntur Parochi noctu administrare communiter loquendo, sufficiet enim vt id muneris exequatur Vicecuratus*, &c. Deinde *num. 7.* concludit his verbis: *Hinc inferas, proh dolor! quàm malè aliqui Parochi se gerant, Sacramenta nunquam, aut ferè nunquam administrantes, & suarum ouium curam mercenarijs committentes: qui cum vtplurimum Sacerdotes inopes, & egentes sint, timeri non imprudenter poterit potius rationem habituros quærendi ab ouibus victum, quàm curam medendi infirmitatibus animæ, complacere eis studentes quando respuendæ, & reprehensionis gladio sunt ferienda. Nec scio qua cæcitate ducti Parochi hæc non aduertant tam clara, & quasi cæcis nota*, &c.

Circa verò tertium de continuatione in residentia est adnotãdum, quòd qui paruo tempore abest, non efficit quominus dicatur continuò adesse, vt per Iacob. de Graff. *in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 97. num. 57.* Ludou. à Sancto Ioanne *de administ. Sacrament. art. 1. tit. de residentia, num. 9.* Posseuin. *d. cap. 1. num. 3. in fine*, qui volunt dict. *continuè*, verificari cum ista modificatione, & addit Posseuin. *ibid. n. 6.* 42
quòd † Parochus debet talem sui copiam facere, vt indigentes non careant necessaria ope, sed non arctatur vt debeat manere quasi in compedibus, nisi habeat infirmos graues, quia tunc non debet vagari etiam per Parochiam, sed propria in domo manere; potest enim fieri vt requiratur ab infirmis, & non repertus, illi moriantur sine Sacramentis. 43

Vnde si Parochus rationabiliter iudicauerit, putà quia nullus infirmatur, potest abesse per aliquas horas, etiamsi nullum substituat; quia consuetudo optima legum interpres ita declarat etiam apud timoratos. Abesse verò tota die quando nullus infirmatur, raro in anno nec laudo, nec vitupero. Abesse autem per duos, aut tres dies nullo infirmante, & nulla alia causa iustificante, habet valdè de rationabili esse mortale propter multa, quę possunt eo tempore euenire, maximè in villis, vbi non est alius Sacerdos à Parocho. In ciuitatibus verò, vel in oppidis, vbi sunt alij Sacerdotes, erit maius, minusve peccatum ratione periculi, & damni possibiliter euenturi, cui tamen facilius quàm in villis potest obuiari. Ita Ludouic. à Sancto Ioanne *vbi suprà.* Posseuin *dict. cap. 1. num. 4.* vide Luduuic. Beiam *respons. casuum conscientiæ, part. 4. casu 21.* vbi de Parocho rurali, qui singulis quibuscumque hebdemadis ad Vrbem accedebat causa inuisendi parentes. 44

Quare Episcopus poterit prohibere Parochis sub pœna pecuniaria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne vltra biduum à sua Ecclesia possint abesse, non tamen id prohibere poterit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, prout à *sacra Congregatione* decisum attestantur Nicol. Garc. *part. 3. c. 2. n. 23. declar. 2.* & Armendar. *d. tit sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, n. 156.* sed sub pœna pecuniaria esse permissum censuit *S. Congreg. Concilij, in vna Terracinen. 11. Februarij 1628. & in Monopolitana 16. Decembris, 1628.* 45

Ex quatuor tamen causis in scripto ab Episcopo approbandis potest Parochus pro tempore necessariò abesse, vt disponitur in Conc. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 1.* vbi obligatio de approbandis causis restringitur, quando illæ sunt notariæ, vel repentinæ, dummodo tamen discessurus ita ouibus suis proui- 46

dendum curet, vt quantum fieri poterit, ex ipsius absentia nullum damnum accipiant, quod quidem Cõcilij decretum licèt in principio loquatur in Episcopo, tamen paulò infrà eadẽ sacrosancta Synodus declarat, & decernit omnia ibi statuta quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas, Curatis inferioribus & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habent, locum habere.

Prima causa est, ***Christiana charitas***, ad hanc reducit Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 4. q. 4.* cùm quis abest ad iuuandam aliquam priuatam Ecclesiam, ad dirimendas lites, controuersias, & odia, dummodo ex tali absentia in propria Ecclesia non sequatur notabile detrimentum, quia esset contra ordinem charitatis.

47 *Secunda* est, *vrgens necessitas*, ad hanc reducit idem Azor. *dict. q. 4. vers. ad secundum*, cùm quis ad tempus abest ob morbum curandum, bellum, hostium incursus, pestem sæuientem, aëris intemperiem, vel ob inimicitias, odium, aut offensionem Principis, vel populi declinandam, denique ob vitæ, vel salutis, aut libertatis periculum ad tempus deuitandum: dummodo tamen non immineat detrimentum ouium in spiritualibus; nam si illud immineret, ex nulla causa posset abesse, quia bonus Pastor animam ponit pro ouibus suis, *Ioan.* 10 Ita Vasquez *in opusc. de benefic. c. 4. §. 2. art. 1. dub. 2. num. 135.* Molfes. *in summ. Theologia moralis tract. 6. cap. 11. num. 31.*

48 *Tertia* est, *debita obedientia*, quæ Superioribus debetur, puta Papæ, vel Episcopo, ad quã idem Azor. *d. q. 4. vers. ad tertium*, redigit cùm quis abest vt pareat Papæ, vel eius Legato, seu Episcopo obsequium, & officium iustum, & debitum imperanti, quale esset ad visitandam Prouinciam, vel diœcesim, seu ad pacem componendam.

49 *Quarta* est, *euidens Ecclesiæ, vel Reip. vtilitas*, ad quam idem Azor. *d. q. 4. vers. ad quartum*, reducit cùm quis abest ad Synodum generalem, vel Prouincialem, aut diœcesanam ritè, & legitimè vocatus; vel cùm quis abest pro lite Ecclesiæ, vel pro obtinenda à superiore reformatione in variis emergentibus.

50 Extra prædictas quatuor causas concedit Concil. Trident. *d. cap. 1.* Episcopis, proindéque Parochis iuxta supradicta, *vt singulis annis causa animi relaxandi possint abesse per duos menses, siue continuos, siue interpollatos, dummodo id fiat æqua ex causa, quæ an talis sit ipsorum Conscientiæ relinquitur, & sine graui gregis detrimento, & dummodo præsentes in suis Ecclesiis adsint quo tempore anniuersaria Aduentus Domini, Natalis, Quadragesimæ, Resurrectionis, Pentecostes, & celebritatis Corporis Christi memoria celebratur;* & paulo inferiùs, *Presbyteris item curam animarum habentibus expressè datur facultas, vt possint ad duos tantùm menses recedere, alioqui discedendi licentiam vltra bimestre tempus non obtineant, nisi ex iusta, & graui causa cognita, & approbata ab Episcopo, & dummodo facultas in scripto detur.* Hæc ibi mandantur.

Tenetur igitur Parochus iusta de caussa abesse volens siue cum licentia, siue absque ea, relinquere substitutum, qui pro se populò seruiat, vt expressè habetur *eodem cap. 1. Concil. Trident.* & tradit Posseuin. *dict. cap. 1. num. 13.* nisi absentia sit per aliquot dies, cùm causa est vrgens, & non patitur dilationem pro obtinenda licentia, puta quia hostiliter petitur, & non habet quem substituat, nec recurrere potest ad Episcopum pro licentia, & pro Vicario substituendo. Azori. *dict. cap. 4. q. vlt.* Ludou. à Sancto Ioanne *de administ. Sacram art. 1. tit. de residentia, n. 15.* Posseuin. *d. cap. 1. num. 14.* vbi *num. 15.* subdit ob repentinum incommodum, vel periculum posse illum legitimè discedere, etiamsi in loco non habeat quem substituat, & non adsint infirmi, vel si adsint, adest alius, qui potest conferre Sacramenta necessaria saltem pœnitentium; vel si non adsit alius Sacerdos, infirmus tamẽ commodè possit expectare alium Sacerdotem aliunde accersendum, additque quòd si ista omnia deessent, & periculum instaret discedente Parocho, aliquem moriturum sine Pœnitentia, vel Parochum ipsum occisum iri si non fugeret, tenetur Parochus subire quoduis periculum potius quàm deserere talem infirmum; nam Parochus, cùm populus ex illius absentia notabiliter læditur, non solùm suo periculo probabili, sed nec certo excusatur à deferendo populum, iuxta doctrinam S. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *art. 5.* 51

Nullo modo potest Parochus Vicarium, seu substitutum etiam idoneum, & admissum in illo Episcopatu pro administratione Sacramentorum, relinquere ad longum tempus inconsulto Episcopo, nam dicitur in Concil. Trident. *d. cap. 1. Vicarium idoneum relinquat, ab Ordinario approbandum* Si tamen absit per sex, vel septem dies, poterit relinquere substitutum sine Episcopi approbatione; ita declarante consuetudine vniuersali, nisi Episcopus per suas constitutiones inhibeat, vt benè resoluunt Ludou. à Sancto Ioanne *vbi suprà n. 16.* Posseuin. *d. cap. 1. num. 19.* subdens † vicinum Curatum benè posse substitui; quia licèt non habeat ordinariam iurisdictionem nisi super gregem suum, tamen est ita admissus, vt ei aliqua iurisdictio delegari possit, sicut de antiquo iure poterat, prout colligitur ex Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. c. 15.* & *num. 20.* tenet quòd si substitutus, vel Vicarius voluerit seruire gratis, non tenetur Parochus cùm iusta de causa abest, illi in conscientia assignare partem fructuum pro debita mercede, vt dispo- 52 53

nit

nit Concil. *d. cap.* 1. quia quòd merces assignetur, est ne populus patiatur defectum seruitij, quod faciliùs obtinetur vbi ad est merces, & in hoc casu cessat ratio mercedis, & per consequens ratio legis.

Hac de re eleganter Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib. 4. p. 2. trat. 4. docum.* 4. postquam ex tex. in cap. omnis, de pœnit. & remiss. asseruit posse Parochum iurisdictionem suan aliis committere vt illi adiuuent, ita concludit. *Siendo pues lo referido cierto y dispuesto por derecho no cõsta del con que facultad y iurisdicion que de el Coadiutor o Vicario que el Cura pone en su lugar en los casos que le es permitido: no tratamos aora quando expressamente lo delego y cometio toda su iurisdicion o parte della, que entonces sin duda la gozara el Coadiutor en la forma que el proprietario se la cometio. Dudan los Doctores con que iurisdicion quedara quando el Cura le dexo en su lugar sin declarar la forma de la delegacion con que le dexaua como acontesẽ ordinariamente. Graues Auctores son de parecer que quando el Cura pone en su Iglesia algun Sacerdote por su Coadiutor o Vicario, aunque no lo declare, con tal que no conste lo contrario, es visto auerle dexado y sometido toda su iurisdicion. No obstante que otros lo niegan quando el Coadiutor no queda por largo tiempo, porque entonces no se presume que le dexa delegada toda su iurisdicion. La mayor dificultad desta materia consiste en aueriguar si este Coadiutor o Vicario que el Cura dexa en su lugar pueda tambien quando se ausentare cometer a otro Sacerdote la iurisdicion que el goza. Y para que apartemos lo cierto de lo dudoso se ha de aduirtir que aunque es principio llano en derecho per l. more maiorum, ff. de iurisdict. om. iudic. l. 1. l. fin ff. de offic. eius, cui mandata est iurisd. que el que goza iurisdicion delegada y recebida de otro no la puede subdelegar; con todo muchos Doctores, v. g. Nau. Sanch. Coninch, y otros que refiere y sigue Layman tom. 2. lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 13. enseñan por regla general que aunque no en todas, en algunas cosas puede el Coadiutor que el Cura puso, subdelegar su iurisdicion a otro Sacerdote: como seria para que le aiudasse a Confessar, o para qualesquiera otros actos, principalmente donde huviesse costumbre en parte o en todo. Pero otros que refiere Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 31. ex n. 5. afirman que en todas partes se obserua que quando el Coadiutor puesto por el Cura se absenta, el que dexa en su lugar queda con la misma iurisdicion que el otro tenia: que (como hemos dicho) es la misma que el Cura goza.*

54 Quæstio est dubia, an Parochus sine licentia Episcopi ex iusta causa possit abesse ad duos menses continuè, vel diuisim? Vna sententia affirmat, tum quia ante Concil. Trib. hoc ipsum licebat per *cap. præsentiam 7. quæst.* 1. tum quia idem Concil. hoc concedit Episcopis, qui magis tenentur residere, tum etiam quia absentia ad duos menses est modica, ac proinde pro nihilo reputanda, cùm non videantur abesse qui statim reuersuri sunt, *l. postliminium, §. captiuis, l. nihil. ff. de captiuis, & postl. rev.* tum denique, quia hoc apparet ex Concil. *d. cap.* 1. *vers. discedendi autem licentia*, quæ verba licet trahi possint in oppositum, faciliùs tamen, & multò propriùs intelliguntur quòd ea licentia discendi ex graui causa in scriptis, gratisque concedenda exigatur ad prolixius tempus, & vltra duos menses; esset enim perquam graue quòd nunquam liceret Parocho impune sine licentia recedere, maximè vrgente aliqua necessitate, v. gr. quòd nuncium habeat de auersa valetudine, & morte imminente patris, aut matris suæ, aut amicorum in distanti loco habitantium, quos cupit videre antequam moriantur, vel etiam si prosequatur furem, qui rapuit bona, & in longinquas partes defert; quoniam licebit Parocho in fragranti crimine furem insequi quocumque vadat, vt ab eo bona ablata recuperet, nec his, nec similibus casibus licentia discedendi necessaria videtur, quoniam copia Superioris non semper haberi potest propter instantem necessitatem, & tempus, & locus non patiuntur dilationem, & licentiæ petitionem; & tamen si præfata verba Concilij generaliter, prout sonant, intelligerentur, sequeretur quòd etiam in prædictis casibus Parochus non posset sine licentia discedere, quod absurdum videretur. Et ideò hanc partem affirmatiuam sustinent Lopez *in instruct. conscient. tom. 1. cap.* 148. Ioan. Baptista Conrad. *in resp. casuum conscientiæ, quæst.* 137. Læl. Zech. *de casibus reseruat. casu* 3. *& de Republ. tit. de beneficiatis, num.* 6. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 52. *lit. C, vers. illud verò.* Ceued. *ad Sextum collect.* 30. *num.* 3. Emman. Sà *in aphorism. verb. residentia, num.* 7. Quintanad. *Ecclesi. lib.* 4. *n.* 76. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 59. *num.* 3. Zerol. *in praxi Episcop part.* 1. *verb. priuatio*, §. 4. *dub.* 3. *& verb. Parochus*, §. 2. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 19. *&* 21. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 10. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 36. *in fine, & in explicat. Bullæ compositionis, n.* 18. Ceual. *commun. contra communes, quæst.* 585. *num.* 6. vbi tamen dicit in praxi fieri contrarium, Sanchez *de Matrimon. lib.* 3. *disput.* 31. *num.* 11. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus, differ.* 5. *n.* 1. Bonacin. *var. tract. disput.* 5. *num.* 9. Ioan. Sanci. *in selectis, disput.* 47. *num.* 5.

Contrarium tamen, imò Parochum non posse abesse primo bimestri sine Episcopi facultate, probabiliùs tenet Ioan. Ocon. *in repet. cap.* 1. *de Cleric. non resid. in* 6. *n.* 51. Ant. Gom. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, cap.* 7. *in* 4. *claus. num.* 22. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 15. §. 5. *n.* 2. Posseuin. *d. cap.* 1. *num.* 11. Less. *de iustit. lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 29. 54

dub. 29. *num.* 159. vbi tamen dicit se credere hoc non esse vsu receptum, Vasquez *in opusc. de benefic. cap.* 4 §. 2. *art.* 1. *dub.* 3. *n.* 149. *& art.* 2. *dub.* 3. *num.* 188. Filiuc. *in quæst. moral. part.* 3. *tract.* 41. *cap.* 6. *n.* 16. Squillante *de oblig. Cleric. part.* 1. *num.* 116. Ludou. à Sancto Ioanne *loco citato num.* 27. vbi vtramque opinionem dicit securam & probabilem Sanctarel. *var. resol. quæst.* 4. *num.* 12. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 23. *in* 1. *declar. & part.* 9. *cap.* 2. *n.* 295. *in* 2. *dub.* & addit ipse Garc. *d. part.* 3. *c.* 2. *n.* 26. Parochum qui à sua Ecclesia per vnum, vel duos menses absuit absque facultate Episcopi in scriptis, vel absque alia legitima causa, non posse percipere fructus pro rata absentiæ, sed teneri eos restituere, asseritque sic fuisse declaratum à sacra Congregatione Concilij. Ratio autem, qua fundatur istorum resolutio, est quia Concil. Trid. *d. cap.* 1. ait quandocumque eos abesse contigerit, debere causam esse priùs cognitam, & probatam per Episcopum.

56 Vnde non posse Parochum per hebdomadam abesse, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipso Ordinario approbato, resolutum asserunt Nicol. Garc. *ead. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 23. *in* 3. *declar.* Armendar. *dict. tit. sed an Parochi debeant residere*
57 *in suis Curatis? num.* 157. Et † valere constitutionem Episcopi ne Parochi possint abesse vltra duos dies sine licentia, pariter referunt decisum idem Garc. *n.* 23. *in* 1. *declar.* & Armend. *num.* 155. proximè citatis locis.

58 Vltra bimestre tempus, vt legitimè Parochus possit abesse, quatuor requiruntur, & primum, vt sit ex iusta, & debita causa secundum, vt causa priùs per Episcopum cognoscatur, & approbetur; tertium vt cùm impetratur facultas vltra bimestre tempus ab Ecclesia recedendi, Parochus relinquat Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione; quartum, vt eiusmodi facultas scripto, & gratis concedatur.

59 Circa primum est annotandum quòd Parochus habens iustam causam abeundi extra Parochiam per duos menses, aut tres, non satisfacit suæ conscientiæ si petat licentiam, iurans se grauem habere causam, quam non expediat manifestare, vt petita licentia abesse possit; licèt Episcopus non concedat, similiter quòd abesse non potest in casu; quo causam rationabilem expresserit, quam vir bonus, & æquus rationibilem iudicauerit; sed rigidus Prælatus minus æquam iudicat, & licentiam denegat; vel quia, mouetur suspicione quòd ficta sit, cùm tamen sit vera, sed habere potest recursum ad Superiorem, ita respondisse Eminentissimos Cardinales S. Congregationis Concilij referunt Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 37. Squillante *de obligat. Cleric. p.* 1. *n.* 117. Armend. *d. loco num.* 155. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus, differ.* 5. *num.* 1.
† Parochus petens licentiam fingendo causam iustam quam re vera non habet, peccat mortaliter, & tenetur restituere fructus, vt resoluunt Azor. *d. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 10. *q.* 3. Posseuin. *d. c.* 1. *n.* 24. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 153. *n.* 99. me citato Sanctarel. *d. q.* 4. *n.* 15. 60

An iustam causam absentiæ iudicialiter probare debeat Parochus? vide Aloys. Ricc. *decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 1. *decis.* 152. 61

Quoad secundum verò est aduertendum de causis absentiæ etiã ab Ecclesiis Parochialibus, quarum collatio ad inferiores spectat, etiamsi inferiores essent Abbates Regulares, Episcopum cognoscere, referunt decisum Nicol. Garc. *d. p.* 3. *c.* 2. *n.* 179. *in* 2. *declar.* Armend. *d. loco n.* 153. 62

Ipsi verò locorum Ordinarij Episcopo inferiores, vt Abbates, & alij similes habentes iurisdictionem, possunt dare talem licentiam; sicut resoluunt Azor. *d. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *q.* 4. Posseuin. *d. cap.* 1. *num.* 29. vbi *num.* 28. subdit eandem licentiam posse dare Capitulum Sede vacante, & de his omnibus Sanctarel. *var. resol. quæst.* 5. *num.* 64. 63

Circa tertium, de Vicario idoneo relinquendo in absentia Parochi ab ipso Ordinario approbando cum debita mercedis assignatione, plura diximus suprà *in vers. nullo modo, à n.* 52. 64

Quoad quartum est obseruandum licentiam, quam Parochus abesse volens petere debet ab Episcopo, non sufficere tacitam; sed oportere esse expressam, vt resoluunt Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 35. Armend. *d. loco n.* 164. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 53. *n.* 95. me citato Sanctarel. *d. q.* 4. *n.* 16. † Et sola distantia 65 66
loci etiam cum necessitate eò discedendi non excusat Parochum, vt possit abesse à sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis repentè se offerat, quæ non patiatur dilationem huiusmodi licentiam petendi, quo casu quàm primùm de discessu, & necessitate Ordinarius certior faciendus est, vt de causa cognoscere possit. Ita Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 34. *in* 1. *declar.* Armend. *d. loco num.* 162.

Parochus, qui absque legitima causa à sua Ecclesia abest, præter culpam mortalem, incurrit priuationem fructuum pro rata absentiæ, quia ita statuit Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. *vers. si quis autem*; tum quia ita Ius naturale dictat, par enim non est vt fructus ministrorum Ecclesiæ recipiat qui ministerium non exercet; & sicut stipendium datum ob causam recipi, vel retineri non potest, causa non subsequuta, ita fructus beneficij qui Parocho causa residentiæ, & muneris Parochialis conferuntur, non possunt à Parocho non 67

non tesidente, & munia Parochialia non ob-
eunte capi. Ideò ita resoluunt Valent. tom. 3.
disp. 10. quæst. 3. puncto 5. vers quintò certum est.
Lessi. lib. 2. de Iustit. cap. 34. dub. 29. num. 157.
Nicol. Garc. de benefic. p. 3. cap. 2. num. 26. qui
ait ita declarasse Sacram Congreg. Concilij.
68 † Restitutio huiusmodi fructuum ob non re-
sidentiam amissorum, ex eodem Concil. Trid.
d. cap. 1. facienda est fabricæ Ecclesiæ, vel pau-
peribus, nec obtineri potest compositio, vt
docent Nauar. in man. cap. 25. num. 121. & cons.
20. de celebrat. Missarum num 4. Henriq. in sum.
lib. 7. cap. 36. n. 3. Fr. Emman. in explicatione
Bullæ Compositionis num. 18. Nicol. Garc. d. p.
3. cap. 2. num. 30. Sanctarel. d. quæst. 4. num. 2.
Ludou. de sancto Ioanne loco cit. de residentia
n. 19. ad quam tenetur Parochus etiam ante
Iudicis sententiam, vt patet ex sæpe citato c.
1. Concilij. Trid. in vers. si quis autem; dum ibi
69 dicitur † eos, qui absque legitima causa ab-
sunt à suis Ecclesiis, non facere fructus suos,
nec illos tuta conscientia, alia etiam declara-
tione non sequuta, posse retinere; quod qui-
dem ipsamet ratio suadet, quia huiusmodi
Parochi absentes à suis Ecclesiis non acqui-
runt ius in istos fructus, cùm Concilium ve-
lit, vt illi applicentur fabricæ, vel pauperibus
loci; ergo tenentur statim illos restituere.
Quare sic resoluunt Cardin. Tolet. in instruct.
Confess. lib. 5. cap. 4. num. 1. Valent. d. puncto
5. vers. præterea hinc etiam, Vasq. de benefic. c. 4.
§. 2. art. 1. dub. 4. num. 152. Vgolin. de officio
Episcopi, cap. 15. §. 4. n. 2. Posseuin. d. tract. de
officio Curati, cap. 11. n. 32. versic. tertio, Azor. d.
p. 2. lib. 7. cap. 6. q. 2 vbi q. 4. disputat an ante
Conc. Trid. tales Parochi fuissent obligati
restituere fructus perceptos in absentia ante
iudicis sententiam Sanctarel. d. q. 4. n. 4. vbi
dicit illorum sententiam post Concil. Trid.
omnino esse veram, si Parochus absit vltra
tempus à Concilio præfixum, Flamin. Paris.
70 de resignat. benefic. lib. 1. q. 10. n. 32. † Appel-
latione fructuum in hac materia veniunt na-
turales solùm, ac naturales simul & artificia-
les, non autem industriales; quales sunt, qui
percipiuntur ex mera industria hominis, vel
eius labore, veluti prædicando, Sacramenta
administrando, & similia agendo, vt tenet
Posseuin. d. c. 1. n. 31. Ludou. de S Ioanne d.
loco n. 22.
71 Vlteriùs Parochus aliis Iuris remediis, eti-
am vsque ad priuationem compelli potest ad
residentiam, vt expressè statuit Concil. Trid.
d. sess. 23. cap. 1. his verbis: *Quòd si per edi-
ctum citati etiam non personaliter contumaces fu-
erint, liberum esse vult Ordinariis per censuras ec-
clesiasticas & sequestrationem & subtractionem
fructuũ, aliaque Iuris remedia, etiam vsque ad pri-
uationem compellere, nec executionem hanc quo-
libet priuilegio, licentia, familiaritate, exem-
ptione, etiam ratione cuiuscumque beneficij, pa-
ctione, statuto etiam iuramento, vel quacunque
auctoritate confirmato, consuetudine etiam imme-
morabili, quæ potiùs corruptela cẽsenda est, siue ap-
pellatione, aut inhibitione etiam in Romana Curia,
vel vigore Eugenianæ Constitutionis suspẽdi posse.*
Ex quo satis apparet, licèt attento iure incur-
reretur pœna priuationis ob non residentiã in
Parochialibus, cap. conquerente, de cleric. non
resid. cum similibus; hodie † Parochum non 72
residentem, etiam monitum, non esse ipso
iure priuatum Parochiali, aliàs enim statim
procedendum esset ad declarandum illum
priuatum, & non esset in arbitrio Episcopi
quo remedio, ex relatis in d. c. 1. vti vellet.
Ita Nicol. Garc. de benef. p. 3. c. 2. n. 139. vbi sub-
dit sic declarasse Sacram Concilij Congreg.
& videtur sentire Flamin. Paris. de resign. benef.
lib. 1. q. 10. n. 61. dum ait stylum seruare, vt
si habentes curam animarum discedant abs-
que licentia Episcopi, post monitiones possint
priuari.
Et ex his etiam apparet quòd ad priuatio- 73
nem Parochi ob non residentiam, non est ne-
cessarium quòd priùs procedatur per alias
pœnas, nempè per censuras ecclesiasticas, ac
sequestrationem, & subtractionem fructuum,
aliaque Iuris remedia; nam licèt id de Iure
communi requiri videretur, cap. ex tua, §. 1.
de cleric. non resid. tamen Concilium d. loco id
relinquit arbitrio Ordinarij, ibi, liberum esse
vult Ordinariis. Ita Nicol. Garc. in addit. ad d.
c. 2. sub num. 139. Et hoc modo Domini de
Rota apud Mantic. decis. 67. num. dixerunt † 74
intelligendum etiam esse idem Concil. sess.
24. de reform. cap. 12. vers. præterea, quemad-
modum per Eminentissimos S. Congreg. In-
terpretes fuit declaratum, vt non afficiat Epis-
copos, qui possunt procedere ad priuationem
ob non residentiam, tametsi illa temporum
interualla non fuerint obseruata.
Vt quis legitimè priuetur beneficio ob non 75
residentiam, iuris ordine seruato, debet pri-
ùs personaliter citari, vt eius contumacia con-
uincatur, cap. ex parte, il 1. de clericis non resid.
glos. verb. in Canonibus, in cap. quoniam frequen-
ter, §. si verò, vt lite non contestata, quam se-
quuntur Capitaq. decis. 375. num. 3. & decis.
378. p. 2. Seraph. decis. 1346. n. 5. & decis. 290.
num. 4. siue absens sit de licentia Episcopi,
siue absque ea, cap. clericos, & ibi glos. verb. re-
dierint, cap. peruenit, il 2. de appellat. Seraphin.
decis. 1548. n. 5. & de vtroque Rot. in Oriolen.
Decanatus 14. Martij 1622. coram R. P. D. Na-
uarro, & si personaliter citari non possit, quia
ignoratur vbi sit, vel longè absit, ita vt com-
modè non valeat citatio ad ipsum peruenire,
debet in eius Ecclesia trinæ citationis edi-
ctum publicari (non sufficit enim vna citatio
pro tribus) & post vltimum edictum per sex
menses

mensẽs expectari, vt colligitur ex *d. cap. tua*; nam aliter factam priuationem esse nullam docent Læl.Zech. *de Repub. eccles. tit. de benef. n. 6. vers. quod attinet verò ad praxim*, Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. priuatio*, §. 3. *& 4.* Piasec. *in similis praxi. p. 2. c. 3. n. 10. vers. necessariò autem*, Rot *in d. Orioleń. Decanatus*, coram *R. P. D Nauarro*, Mantic. *decis.* 12 Nicol. Garc. *d. p. 3. c. 2. n.* 154. vbi *num.* 155. subdit in personaliter citato non requiri trinam monitionem, sed sufficere vnam etiam extraiudicialem, nec debere expectari per sex menses, sed tempus esse arbitrarium, & *num.* 157. refert decisionem *in causa Terdonen. Praepositurae* 17. *Mart.* 1600. coram Cardin. Seraphino, quæ extat inter eius impressas *decis.* 1346.

Quarum pœnarum executio suspendi non potest priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, statuto, consuetudine, etiam immemorabili sine appellatione, aut inhibitione, vt habetur *in citato cap. 1. Conc.* cuius decretum dum disponit executionem sententiæ per appellationem, seu inhibitionem non impediri, generaliter accipiendum esse contra absentes, siue obedientes, siue contumaces, resoluunt Ioan. Ocon. *in c. 1. n. 60. de cler. non resid. lib. 6.* Sahag. *in cap. 2. de sequestrat. poss. ß. n.* 54. Aoton. Gom. *in explicat. Bulla Cruciata, c. 7. ad 4. claus. num.* 35. *&* 36. quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *d. cap. 2. n* 161. Et Concilium ibi solùm tollere appellationem suspensiuam, vt patet, non verò deuolutiuam, in terminis tenent Nicol. Garc. *d. cap. 2. num* 162. Stephan. Quarant. *in sum. Bullar. verb. Archiepiscopi auctoritas, ver. quintò quaro, pag.* 66. Salgado *de protectione Regia, tom. 1. p. 3. cap. 15. ex num.* 8. Circa residentiam in Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis faciendam, etiam per S. R. E. Cardinales, & de pœnis contra eos non residentes, & à suis Diœcesibus quocunque prætextu absentes emanuit Constitutio S. D. N. Vrbani VIII. incip. *Sancta Synodus, sub die* 7. *Decembris* 1634.

Capvt IX.

De Pracedentia Parochorum.

SVMMARIVM.

1 *Parochus in actu cura animarum gerit vices Episcopi.*
2 *Parochum Canonico esse praeferendum tenuit Molin.* de Canon.
3 *Parochus in propria Ecclesia habet tantam potestatem, quantam Episcopus in propria Diœcesi.*
4 *Parochus in propria Ecclesia loco Imperatoris, & Regis habetur.*
5 *Parochus in propria Ecclesia omnes quantumvis in dignitate constitutos praecedere debet.*
6 *Canonici Cathedralium Ecclesiarum in possessionibus, vbi collegialiter incedunt, praecedunt Parochis.*
7 *Declaratio S. Cong. Rituum refertur.*
8 *Parochi quòd praecedant Canonicis Collegiatarum Ecclesiarum videtur aliquando decisum, sed contrarium verius, vt num. seq.*
9 *Canonicis Collegiatarum Ecclesiarum supra Parochum semper, & vbique competit, etiam in associandis funeribus defunctorum propriæ ipsius Parochiæ; ius tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad Parochum in sua Parochiali Ecclesia spectat.*
10 *Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum semper, & vbique praecedere debent Ecclesiis inferioribus, etiam quòd sint vltimo loco erecta ipsa Cathedrales, & Collegiatae, & inferiores essent in quasi possessione praecedendi ante erectionem.*
11 *Respondetur ad decisiones quae Parochis respectu Canonicorum Collegitarum Ecclesiarum praecedentiam dare videantur.*
12 *Praecedentia inter ipsosmet Parochos, seu Curatos Ecclesiarum Parochialium, siue sint seculares, siue Regulares, datur secundum praerogatiuam sacrarum Ecclesiarum, & non secundùm prarogatiuam regulæ.*
13 *Praecedentia vnius Parochi, in cuius Ecclesia quis est mortuus respectu alterius Parochi Ecclesia, ad quam defunctus sepeliendus effertur, qualiter concedenda, ostenditur.*
14 *Praecedentia semper danda Clero seculari inter Regulares.*

ARochvs cùm in actu animarum gerat vices Episcopi, qui dicitur Rector Parochialis, *cap. bonæ rei*, 12. *quæst.* 2. Germon. *de indultis Cardin.* §. *ac beneficia*, *num.* 45. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. par. 4. resolut.* 304. *num. 2. in fine*, ideò tanquam subrogatus in eius locum videtur aliis præferendus, iuxta *reg. l. si eum*, § *qui iniuriarum. ff. si quis caut. & l. vnic.* §. 1. *C. de rei vxoria act.* cũ plenè adductis per me *de Axiom. Iuris vsufreq. Axiom.* 213. *n.* 1. Curæ namque exercitium continet in se magnum periculum, cùm sit ars artium, *cap. pen. de atat. & qualit.* Vitalin. *in Clem. 1. n. 29. de prabend.* vbi *n.* 32. dicit quòd est tanto pretiosior, quanto periculosior, refert Theodor. de Rubeis apud Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 298. num.* 95. 1

Vnde parochum Canonico esse præferendum concludit Molin. *de canon. lib. 2. c.* 14. his verbis. *Semper igitur Canonici honorent Pastores, & sese coram Deo humiliter inferiores cognoscant, etsi parua quadam huius saculi indicia aliud acclamant, est enim cura dignior Canonicatu.* 2

Item

Item habet Curatus administrationem maiorẽ, quæ præcedentiam inducunt, cap. cùm in illis, de prebend. *Cura namque exercitium continet in se magnum periculum, cùm sit ars artium, & est tantò pretiosior, quantò periculosior, nec omnis Sacerdos est idoneus ad curam animarum*, cap. penult. de ætate, & qual. *Cura etiam superat Canonicatum ratione scientiæ, cùm in Curato maior, quàm in Canonico requiratur scientia, cùm teneatur cæteri, & discernere peccata, Euangeliúmque declarare, & demum superat ratione Ordinis, cùm in Canonico sufficiat Ordo Subdiaconatus, Parochus autem debet esse Sacerdos cùm debeat administrare Sacramenta, & Missas celebrare, vt muneri suo satisfaciat*, Concil. Trid. *sess.* 21. *de reform. cap.* 4. sequitur Hieron. Garat. *de iurib. Paroch. tit.* 1. *cap. vlt.*

3 Quamuis supradicta vera crederem, vbi Parochus est in propria Ecclesia, in qua tantam habere potestatem, quantam habet Episcopus in sua Diœcesi putauit Abb. *in cap.* 1.
4 *num.* 28. *de dolo, & contumac.* † & locò Imperatoris, & Regis haberi, *per cap. duo* 23. *quæst.* 4. dixit idem Abb. *in cap. venerabilis, num.* 19. *de elect.* ac vices Apostolorum obtinere existimauit Roman. quem refert Theod. de Rubeis *d. c.* 298. *n.* 88. *vers. denique.* † & ideò ibi
5 omnes quamtumuis in dignitate constitutos præcedere debere tenent Cassan. *in catal. gloria mundi. p.* 4. *consid.* 22. & 81. Seraphin. *decis.* 964. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 6. *ex num.* 6. *cum seqq.* Zypæ. *in analytico postremi iuris eccles. enarrat. lib.* 1. *tit. de maiorit. & obed. n.* 8. Rot *in Calagurritana præminentiarum* 16. *Nouembris* 1592. coram *bonæ mem. Penia*, & *in Pampilonen. decimarum* 22. *Martij* 1604. coram *Litta*; Rector enim intra propriam Ecclesiam debet præcedere omnes alios maiores & Superiores in dicendis Missis solemnibus, & aliis quibuscumque præeminentiis concernentibus ipsius Rectoris officium, Cassan. *in d. catal. p* 4. *consid.* 81. Theodos. de Rubeis *d. c.* 298. *num.* 88. *vers. hinc Rector*, vbi plura ad hoc propositum adducit; quibus ostenditur maiores debere cedere minori, dum est in domo minoris; ob idque dicit *n.* 36. quòd Episcopus patri in domo reuerentiam exhibere debet, licèt postea in Ecclesia illum præcedat; quia quilibet in proprio Officio præfertur omnibus aliis, licèt extra dictum officium eisdem aliis postponeretur, & ideò Curatus, siue Rector Ecclesiæ Parochialis tanquam caput Ecclesiæ thurificandus est ante dominum loci. *S. Cong. Rit. in Tarritana* 7. *Augusti* 1610. cuius memini *in collect. Bullarij verb. Curatus.* Licèt idem Curatus in sua Ecclesia sedere debeat in scamno, non autem in sede, ead. *S. Cong. Rit. in Turritana* 14. *Februarij* 1632. cuius memini *in d. collect. Bullarij, verb. Parochia, & Parochialis, vlt.*

Nihilominus tamen † extra propriam Ecclesiam, & in processionibus, vbi Canonici Cathedralium Ecclesiarum capitulariter incedunt, contrarium verius mihi videtur, vt colligitur ex quadem declaratione *Sacra Rituum Congregationis*, quam mihi originalem, & authenticam ostendit amicus meus Iulius Lauorinus, tenoris sequentis, videlicet, 6

In Sacra Rituum Cong. expositum fuit oriri differentias inter Canonicos, & Clerum Cathedralis Viterbien. ex vna, & eiusdem ciuitatis Parochos ex alia partibus, dum simul ad funus alicuius defuncti associandum accedunt. Prætendentibus Parochis stola, & cotta indutis præcedentiam in casu proposito super vniuersum Ecclesiæ Cathedralis Clerum, & Capitulum, Archidiacono, & Archipresbytero duntaxat exceptis, & è contra non conuenire existimantibus Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, vt simplex Parochus supra Clerum, & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, qui simul cum Archidiacono, & Archipresbytero vnũ corpus constituunt, locum obtineat. Quibus auditis eadem Sacra Rituum Congr. à decretis factis similibus non esse recedendum censuit, nempe vt locus dignior in funeralibus semper relinquatur Capitulo, & Clero Ecclesiæ Cathedralis, Parochum verò defuncti, vel Parochum Ecclesiæ, ad quam corpus defuncti deferatur, digniorem locum obtinere debere, & præcedere quoscumque alios Presbyteros, non autem Ecclesiæ Cathedralis. In Ecclesia verò, vbi corpus defuncti sepelitur, ad Parochum ipsius Ecclesiæ pertinere officium facere, & expressè declaratum fuit in vna Pisaurien. sub die 20. *Decembris* 1603. *& sic etiã in ciuitate Viterbij seruandum esse cẽsuit, nisi aliàs immemorialis consuetudo ad fauorem Parochorum legitimè probetur; & ita declarauit die* 25. *Iunij* 1611. *Dom. Episcop. Ostien. Card. Pinellus, Ioan. P. Mucant. Secret.* Nouissimè eadem *S. Cong. Rituum in Turritana* 14. *Februarij* 1632. pariter censuit *in Ecclesia Parochiali digniorem locum deberi Canonicis Cathedralis immediatè post Episcopum, & post Canonicos cedere debere Rectorem*, cuius declarationis memini *in collect. Bullarij verb. Parochia, & Parochialis Ecclesia, vlt.* 7

Verùm autem idem dicendum sit de Canonicis Collegiatarum Ecclesiarum, diuersæ reperiuntur decisiones; nam pro Parocho, quòd scilicet in funeralibus præcedat Canonicis Collegiatæ, apparet fuisse resolutum à *S. Rituum Congr. in vna S. Angeli terræ Saxiferrati* 24. *Octobris* 1609. *& in alia Eugubina sub die* 15. *Iulij* 1614. & demum *in alia Prænestina Canarum* 13. *Iulij* 1619. quibus concordare videtur Rituale Romanum *tit. de exequiis, pag.* 150. vbi Parochus in omnibus funeribus præcedit incedendo ante feretrum, & hanc partem conatur defendere Steph. Gratian. vel potiùs Theodos. Rubeus 8

diebus, & horis ſuis, & congruis Parochiali inſeruiat, & nihil prorſus relinquat ex debito ſeruitio ipſius, prout à *Sacra Congreg.* fuiſſe decifum teſtantur Nicol. Garc. *dicto n.* 179. *in declarat.* 8. Armendar. *ſub dicta rub. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis, n.* 136. At obtinens Canonicatum, cui eſt vnita Parochialis ad vitam obtinentis tantùm, tenetur in Parochiali reſidere, vt pariter reſolutum referunt idem Nicol Garc. *d. num.* 179. *in declar.* 13. & Armendar. *ſub dicta rub. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis, n.* 137.

17 Canonicatum, & Parochialem in duabus diœceſibus habens, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, vt tenetur ex *dicta Conſtit. Pij V.* cogendus eſt reſidere in Canonicatu, vt per Nic. Garc. *d. p.* 3. *c.* 2. *n.* 184. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de reſident. Canon. num.* 14. quos refero Ego ipſe *d p.* 3. *alleg.* 53. *num.* 113.

18 Parochialem obtinens, in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit, eo viuente reſidere non tenetur, vt per Armendar. *ſub d. rub. ſed an parochi debeant reſidere in ſuis Curatis? num.* 193. vbi *num.* 126. intelligit ſi tota animarum cura tranſlata fuerit legitimè in ſolum Vicarium perpetuum, & *num.* 127. ſubdit quòd Parochus Eccleſiæ, in qua fuit conſtitutus Capellanus, cui ex inſtitutione Capellaniæ impoſita fuit tota animarum cura, ſeu perpetua Vicaria quoad Capellanus vixerit, non tenetur in ea re-

19 ſidere. † Teneretur tamen ſicut ipſe Rector Parochialis, Capellanus in illa coadiutor auctoritate Apoſt. inſtitutus, vt benè reſoluunt Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. §. 9. *num.* 17. Galet. *in margarita caſuum conſcient. verb. reſidentia* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. reſol.* 393. *ampl.* 5. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 104. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 27. Monet. *de optione Canon. cap.* 4. *quæſ.* 8. *num.* 157. Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.* 15. §. 3 *num* 3. *verſ. poſtremo,* Armendar. *d. tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis, num.* 127. *verſ. an capellani, & n.* 157. Ego ipſe *d. p.* 3. *alleg.* 53. *n.* 78. me citato Sanctar *d. q.* 4. *n.* 17.

10 Si autem datus ſit coadiutor ratione infirmitatis, non ob id proprius Parochus excuſatur à reſidentia, vt dicit reſolutum Armend. *d tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis*

21 *Curatis? num.* 129. In exercitio curæ † Vicarius amouibilis arguit curam eſſe penes deputantem, & ideò ipſum teneri ad reſidendum, vt pariter deciſum atteſtantur idem Armendar. *citato loco num.* 141 & Nicol. Garc. *d. num.* 179. *n.* 11. *in declar.*

22 Reſidere in Parochiali, vel Prioratu Curato vnito Dignitati, aut Canonicatu acceſſoriè, & in perpetuum, non tenetur ille qui obligatus reſidere in Eccleſia Dignitatis, vel Canonicatus, ex eodem Armendar. *cit. loco n.* 138. & Nicol. Garc. *d. num.* 179. *in* 12. *declar.*

Et hodie eſt adeò præciſa reſidentia in 23 Parochis, vt illi ab ea excuſari non valeant, etiam ex illis cauſis, ob quas Canonici reſidere non coguntur, & ideò eos minimè poſſe in ſeruitio Epiſcopi permanere, aut Eccleſiarum Cathedralium, vt nempè ſint Vicarij, Viſitatores, Secretarij, Fiſcales, &c. reſoluunt Eman. Sà *verb. reſidentia; num.* 1; Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 6. *n.* 258. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ.* 502. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 393. *in* 2. *edit.* Piaſec. *in praxi Epiſcop p* 2. *c.* 3. *n.* 27. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 42. Armendar. *citato loco n.* 166. 167. & 172. Poſſeuin. *de officio Curati, c.* 1. *num.* 12. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus differ.* 3. Bonacin. *var. tract. diſput.* 5. *de onere, & obligat. benef. puncto* 5. *num.* 14. Alzed. *de præſtant. Epiſcop. dignit p.* 1. *cap.* 5. *n.* 128. Ego ipſe *d. p.* 3. *alleg.* 53. *n.* 85. me citato in illo loco Sanctarel. *var. reſol. q.* 3 *n.* 49. & cenſuit *S. Congreg. Conc. ſub die* 12. *Maij* 1629. nam vltra duos menſes Epiſcopus non poteſt vti opera Parochi, vt cēſuit *S. Congr. Conc. ſub die* 8. *Ianuarij* 1628. † Si autē Eccleſiæ Cathedralis Parochus 24 ſit, poterit Vicariatus officio fungi, vt benè reſoluit Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Arch. Neap. p.* 4. *deciſ.* 319. In tota Prouincia Toletana Presbyteri Parochiales Eccleſias obtinentes non poſſunt eſſe iudices ordinarij, vel delegati ordinarij appellationū, vt ſtatuit Paul. V. *in ſua Conſtit.* incip. *Eccleſia vniuerſæ, ſub die* 17. *Aug.* 1615. quaGreg. XV. *in ſua Conſtit.* incip. *Aliàs à felicis, ſub die* 9. *Maij* 1622. extendit ad Eccleſias omnes Parochiales totius Regni Caſtellæ, & Legionis.

Nec etiam à reſidentia Parochialis excu- 25 ſati Subcollectoris Apoſt. officio fungentes, tenent Nic. Garc. *d. c.* 2 *n.* 42. *in* 3. *declar.* Aloyſ. Ricc. *d reſol.* 393. *n.* 4. Vgolin. *de offic. Epiſc. c.* 15. §. 3. *n.* 3. *ver. decimo,* Gonz. *d. gl.* 6. *n.* 266. Armēd. *d. tit. ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis, num.* 168. aut † Inquiſitoris officium exer- 26 centes, vt contra Spin. & Cened. docent Gonzal. *d. gl.* 6. *n.* 266. & *gloſ.* 43. *n.* 164. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 393. *num.* 3. Ceual. *commun. contra commun. q.* 585. *n.* 12. Ego ipſe *d. p.* 3 *alleg.* 52. *n.* 156. me citato in illo loco Sanctarel. *var. reſol. q.* 11. *n.* 4. & Alzed. *de præſtantia Epiſcop. dignit. p.* 2. *c.* 9. *n.* 37. Priuilegium Inquiſitoribus contra hæreticam prauitatem, conſultoribus, & procuratoribus in Romana Curia, & aliàs vbilibet reſidentibus, Secretariis, fiſcalibus, relatoribus, ac commiſſariis actu ſeruientibus ad lucrandos fructus in abſentia quorumcunque beneficiorum excipit Parochiales Eccleſias, & perpetuos Vicarios, cæteraque beneficia

beneficia curam animarum habentia. Paulus V. *in sua Constit.* incip. *Aliàs per nos accepto, sub die Martij* 1610.

27 Quamuis olim potuerit Parochus studiorum causa abesse per septennium ex consensu, & licentia Episcopi, vt deciditur *in cap. cùm ex eo, de elect. lib.* 6. hodie tamen id non permittitur, cùm illius text. dispositioni derogatum videatur per Concil. Tridentin. *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. dum tenet, vt habentes curam animarum non possint abesse nisi causa priùs per Episcopum cognita, & probata, & discedendi licentiam vltra bimestre tempus non obtineant, nisi ex graui causa; at declaratum est per *Sacram Congregationem* studium non esse grauem causam, vt obtinentes beneficia Curata possint abesse, cum illa obtineantur per concursum, iuxta Concil. Tridentin. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 18. & supponitur illos, quibus conferuntur, esse idoneos, & iam studuisse, & consequenter non esse necesse, vt studiorum causa absint à suis Ecclesiis, ne ob absentiam debito seruitio defraudentur, eo vel maximè, quia hodie sunt alij, qui Theologiæ, & Iuri Canonico absque tanto Ecclesiarum, & animarum detrimento studere possint. Vnde non semel *sacra Concil. Tridentin. Congregatio* censuit post Concil. Trid. obtinentes Ecclesias Parochiales non posse ab illis studiorum causa abesse, & si absunt, non posse percipere fructus, nec Ordinarios posse talem licentiam concedere, prout referunt Aloys. Ricc. *d. resol.* 393. *in fine, & resol.* 310. *n.* 1. Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. in sum. Bullarij verb. Residentia, vers. itē limita*, Gonzal. *d. gloss.* 6. *n.* 251. Nicol. Garc. *d. p.* 3. *c.* 2. *n.* 80. *&* 81. *in addit.* me citato illo loco Sanctarel. *d. q.* 3. *num.* 25. & Alzed. *de præstantia Episcop. Dignitatis p.* 2. *cap.* 9. *n.* 37. Lud. à S. Ioanne *de administr. Sacrament. art.* 1. *n.* 2. *prope fin.* Candid. *disquis.* 18. *art.* 30. *dub.* 2. quicquid Garcia *in sum. morali tract.* 2. *diffic.* 9. *dub.* 8, *num.* 27.

28 Et quamuis docentes in Theologica facultate, dum in scholis docuerint, integrè per annos quinque percipere possint de licentia Sedis Apost. prouentus Præbendarum, & beneficiorum suorum, non obstante aliqua alia consuetudine, vel statuto, cùm denario defraudari non debeant in vinea Domini laborantes, vt expresè habetur *in cap. vlt. in fin. de magistr.* tamen post Conc. Trid Parochus nō poterit abesse à sua Ecclesia, vt doceat in ciuitate, quamuis nō inueniretur alius idoneus ad legendum etiam Grammaticam, & fuerit quoq; relictus idoneus Vicarius, & approbatus cum congrua mercede, & solemnibus diebus pariter ipse Parochus interesset, ex allatis rationibus, prout testantur *à S. Congr.* resolutū Gonz. *gloss.* 6. *n.* 254. Aloys. Ricc. *d. res.* 393. *n.* 2. Armend. *d. loco n.* 134. *in fine.* Ego ipse *d. alleg.* 53. *n.* 76. me citato Sanctarel. *dicta q.* 3. *n.* 32.

29 Propter intemperiem aëris Parochus non inde oriundus minimè excusatur à residētia, vt alibi possit habitare etiam relicto Vicario approbato, vt per Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 15. §. 3. *vers. sexto*, Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verbo residētia*, §. 7. Armendar. *sub d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? num.* 131. aduertentes quòd † si Rector infirmus esset, & 30 in loco Parochialis curari non posset defectu Medicorum, medicinarumve, tunc posse ab Ordinario dari ei dilationem trium, aut quatuor mensium, vt in locis vicinioribus maneat recuperandæ sanitatis causa, interea ab ipso Ordinario in Parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus Parochialis constituto; & ideo Armendar. *d. loco num.* 18. asserit decisum cum Ordinarij consensu intemperiem aëris excusare à residentia.

31 Nec propter Principis, & populi furorem, seu ob pestem, aliumve morbum contagiosum à residentia Parochus excusatur, vbi detrimentum ouium suarum immineret in spiritualibus, & nulli adessent ministri, qui sufficienter id præstarent ex infra dicēdis *n.* 47.

32 Nec propter inimicitias capitales, vt colligitur ex decisione quadam *S. Congregationis negotiis Episcoporum, & Regularium præposita*, apud quam *cùm Laurentius Siscarellus terræ Ripæ Archipresbyter ob capitales inimicitias ab eius Ecclesia absentari supplicasset, in eadem idoneo Capellano relicto, de quibus quidem inimicitiis per Episcopum Boianen. plena fides Sacræ Congreg. sub die* 15. *Februarij* 1619. *ad sex menses licentiam concessit ad effectum, vt interim aut resignet, aut permutet.* Sed quando inimicitiæ absque Parochi culpa contractæ fuerint, & post obtentam Parochialem exortæ, Episcopi dispensare solebant, vt per annum in alio viciniori, & tutiori loco manere possit, & crescentibus inimicitiis dabatur alius annus, dūmodo semper in Parochiali expensis Parochi maneret idoneus Vicarius, si credimus Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. priuatio*, §. 4. *dub.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesiast. resol.* 645. *in secunda edit.* Bonacina *variis tractat. disputatione* 5. *de onere, & obligat. benef. puncto* 5. *num.* 2. Armendar. *dict. loco, n.* 133. 134. 182. *& seq.* Hinc referunt Paul. Comitol. *resp. moral. lib.* 1. *quæst.* 60. & Ludou. de Sancto Ioanne *de administr. Sacrament. art.* 1. *de resident. num.* 2. *vers. nota tertiò, sacram Congreg.* censuisse *Parochum propter inimicitias absentem à Parochia non posse abesse nisi per annum*, puto tamen id hodie non licere, & meliùs esse consulere sacram Congregationem.

33 Nec denique propter senectutem, quamuis Ordinarius iam prouideret illius insufficientiæ apponendo idoneum Vicarium cum

assignatione congruæ portionis ex ipsius Parochialis redditibus, secundùm Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. residentia, §. 9.* sicut nec est causa sufficiens non residendi infirmitas Parochi, etiamsi ratione illius datus ei fuisset coadiutor, vt per Armendar. *in addit. ad recopil legum Nauarræ, lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? num. 129.*

34 Vt Parochus verè resideat, tria requiruntur; primò, vt in propria Ecclesia; secundò, vt personaliter; tertiò, vt continuò, & circa quodlibet eorum aliquid adnotabimus; & in primis quoad primum illud est sciendum, Parochum debere residere in domo ipsius Parochialis, si verò illa non habeat domum, tunc in alia domo, quæ sit intra limites Parochiæ, aut saltem ita vicina Parochiali Ecclesiæ, vt inde commodè possit per se ipsum ei inseruire, habitare tenetur. Ita Nicol. Garc. *de benefic. part. 3. cap. 2. num. 179. in declar. 21.* Armendar. *d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num. 149. & 150.* Ludou. de Sancto Ioanne *d. tit. de residentia, num. 11.* Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiepisc. Neapol. part. 4. decis. 41.* Ego ipse *d. part. 3. allegat. 53. num. 71.* me citato in illo loco Sanctarel. *var. resolut. quæst. 4. n. 46.*

35 † Si enim non habet ibi domum propriam, aliquam conducere debet, vt ex sententia *sacræ Congreg.* deducit Nicol. Garc. *d. t. 2. num. 179. in declar. 21.*

36 Fuit tamen aliquando dispensatum, vt Parochus non habens commodam habitationem in Parochiali, posset degere in loco vicino, dummodo propè Ecclesiam substitutus eius habitet, & nonnunquam hæc facultas eadem de causa concessa fuit sine illa conditione, quòd substitutus propè Ecclesiã habitet, teste Nicol. Garc. *d. num. 179. declar. 25.* Nunc verò nequaquam id esse concedendum existimo, prout ex aliquarum repulsis mihi constitit, & in vna *Sarzanen. 13. Nouembris 1627.* censuit *sacra Congreg. Concilij Parochum non excusari qui intra Parochiam residere debeat, quamuis non adsit commoda domus Parochialis, & sit magna aëris intemperies, & retineat Capellanum in Parochia, & ipse accedat singulis diebus festis.*

37 Sed si habeat domum propriam Ecclesia, & Parochus ea relicta habitet in paterna, vel cognatorum domo intra fines Parochiæ existente propter honesta seruitia, & sui maius commodum sciente, & tacente Episcopo, credo residentiæ muneri satisfacere, quia licèt ex vicinitate Ecclesiæ posset faciliùs Sacramenta ministrare, tamen necessitati populi sufficienter ex propria sua habitatione prouidere poterit, & sic non est quòd in hac parte scrupulis angatur, vt benè aduertit Posseuin. *dict. tract. de officio Curati, cap. 1. num. 7.*

38 At si Parochia sit intra, & extra ciuitatem, tenetur habitare propè Ecclesiam ciuitatis, licèt in ea minor pars Parochianorum inhabitet, & maior longè sit in oppidis, succurrendo tamen illis, qui longè habitant, secundum loci antiquam consuetudinem, per t. 4. *sess. 21. de reform.* Ita referunt a *S. Congr.* decisum Nicol. Garc. *d. num. 179. declar. 20.* Armendar. *d. loco, num. 148.* Sanctarel. *d. quæst. 4. num. 46*

Et non potest Parochus haberi pro residente, si inhabitet in ciuitate, à qua distet sua Parochialis tribus, aut quatuor miliaribus, etiãsi Dominicis, & Festis diebus ad eam accedat. Ita Nicol. Garc. *dict. num. 179. in 17. declar.* Armendar. *dict. num. 145.* Vnde Parocho villæ Merteti extra terram Massæ Sarsanen dioecesis, qui se excusabat à residentia, & morabatur in dicta terra, eò quòd nõ adesset commoda domus Parochialis, item propter aëris intemperiem, & quia retinebat in Parochia Capellanum, & ipse accedebat singulis diebus festis *sacra Congreg. Concilij, die 13. Nouembris 1627. respondit quòd intra mensem conduceret domum in Parochia, & intra sex menses domus Parochialis reaptetur.* Vnde Monachus exercens curam animarum in Parochiali vnita Monasterio Ordinis S. Benedicti tenetur habitare in domo Parochiali, & non in Monasterio distanti à cura, vt declarauit *S. Congr. Concil. in Curien. 5. Aprilis 1631.* Nec etiam excusatur à residentia, si doceat Grammaticam in ciuitate per duo milliaria distante à sua Parochiali, quamuis singulis diebus festis vellet ad eam accedere, vt per Nicol. Garc. *dict. num. 179. in declar. 19.* Armendar. *d. loco, num 147.* Sanctarel. *d. q. 3. n. 33.* meipsum *d. allegat. 53. num. 75.* etiamsi non inueniretur alius idoneus in ciuitate ad docendum, & fuisset relictus idoneus Vicarius, & approbatus cum congrua mercede, vt suprà diximus *n. 28.* 39

Quod ad secundum attinet de personali residentia, illud est obseruandum, Parochum teneri residere personaliter, & non alio modo satisfacere muneri suo, etiamsi populo per alium æquè benè, & fortè meliùs seruiatur, quia Concil. *d. sess. 23. de reformat. c. 1.* requirit industriam personæ, quæ per alium non potest suppleri. Ita Ludou. à S. Ioanne *d. loco num. 2. vers. nota 6.* vbi *num. 3.* ait posse antiquam consuetudinem excusare Parochum à residentia personali ad hoc vt possit fructus percipere per Capellam deseruiendo, Posseuin. *dict. tract. de officio Curati, cap. 1. num. 8.* vbi *num. 11.* subdit Parochum residentem quidem, sed non exercentem officium suum, minimè satisfacere præcepto residentiæ, nec in foro exteriori, nec interiori, cùm vtrobique punibilis sit, ac proinde peccare mortaliter, vel venialiter pro qualitate culpæ. Nihil enim prodest Parochi præsentia ministerio destituta, 40

cùm

cùm potius offendat, vt rectè notanit Sot. *de iustitia, lib.* 10. *quæst.* 3. *artic.* 1. *ante argum. solut. &* Iacob de Graffis *tom.* 1. *consil. lib.* 3. *consil. vnic. de Cleric. non resid. n.* 7. & idem sit moraliter adesse, quod abesse, vt docet Barthol. Carranza *in tract. de residentia Episcoporum, cap.* 3. *fol.* 23. Vnde fructus nequaquam acquiri Parocho non ministranti, quatumuis materialiter residenti, resoluunt Cou. *lib.* 3. *var. c.* 13 *num.* 13. Syluest. *in sum. verb. residentia, in princ. & num.* 6. Cordub. *in quæst. lib.* 1. *q.* 19. *ferè in fine.* Iacob. de Graff. *in decis. aureis, lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 57. Ludou. de San. Iuan *tract. de officio diuino, art.* 13. *fol.* 611. Ioan. Sanci. *in select. disp.* 47. *num.* 4. Quicquid dicat Nicol. Garc. *de benefic. p.* 2. *c.* 2. *num.* 53.

41 Nec etiam Parochus officio suo satisfacit quoad Deum, si residet quidem, sed totã curam relinquit Capello; quem tamen potest habere in coadiutorem ad maiorem quietem, licet illa omnia ardua relinquat, veluti ire de nocte, audire multas Confessiones, & similia; dummodo tamen eo non vtatur vt homine, qui porter pondus diei, & æstus, sed vt socio laboris. Ita Caiet. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 5. Sot. *de iustit. lib.* 10. *quæst.* 3. *art.* 5. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 33. *num.* 2. Posseuin. *de officio Curati, cap.* 1. *num.* 10. vbi addit se non excusare, saltem à graui veniali Parochum, si dum nominatim vocatur, & expectatur, nolit ire, cùm debeat populi sui amori cum comitare, & beneuolentia respondere. Ludou. à Sancto Ioanne *d. tit. de resident. num.* 8. Ioan. Sanc. *d. disput.* 47. *num.* 4. *vers. nec Parochus.* ibi: *Nec Parochis proderit vt ab onere peccati, & restitutionis liberentur, aliquibus saltem inseruire ministerijs, aliquibusue Sacramentis ministrandis incumbere, nisi maior pars, aut saltem æquiualens per ipsosmet exerceatur, veluti illa, quæ à quolibet Vicecurato administratur. Vt ergo vnico verbo comprehendam, nota, illu Sacramentis ministrandis operam dare debent, qua ex æquitate ministrari ab eis possint, vt notauit Vasquez tom. de Pœnit. quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 6. *in fine, vel ad minus se præsentem in Ecclesia debet constituere Parochus, vt Parochiani si velint ipsum eligant Sacramentorum administratorem, præsertim Confessionis. Non tamen tenebuntur Parochi noctu administrare communiter loquendo, sufficiet enim vt id muneris exequatur Vicecuratus*, &c. Deinde *num.* 7. concludit his verbis: *Hinc inferas, proh dolor! quàm malè aliqui Parochi se gerant, Sacramenta nunquam, aut ferè nunquam administrantes, & suarum ouium curam mercenarijs committentes: qui cum vtplurimum Sacerdotes inopes, & egentes sint, timeri non imprudenter poterit potius rationem habituros quærendi ab ouibus victum, quàm curam medendi infirmitatibus animæ, complacere eis studentes quando respuendæ, & reprehensionis gladio sunt feriendæ. Nec scio qua cæcitate ducti Parochi hæc non aduertant tam clara, & quasi cæcis nota*, &c.

Circa verò tertium de continuatione in residentia est adnotãdum, quòd qui paruo tempore abest, non efficit quominus dicatur continuò adesse, vt per Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 57. Ludou. à Sancto Ioanne *de administ. Sacrament. art.* 1. *tit. de residentia, num.* 9. Posseuin. *d. cap.* 1. *num.* 3. *in fine*, qui volunt dict. *continuè*, verificari cum ista modificatione, & addit Posseuin. *ibid. n.* 6. quòd † Parochus debet talem sui copiam facere, vt indigentes non careant necessaria ope, sed non arctarur vt debeat manere quasi in compedibus, nisi habeat infirmos graues, quia tunc non debet vagari etiam per Parochiam, sed propria in domo manere; potest enim fieri vt requiratur ab infirmis, & non repertus, illi moriantur sine Sacramentis. 42 43

Vnde si Parochus rationabiliter iudicauerit, putà quia nullus infirmatur, potest abesse per aliquas horas, etiamsi nullum substituat; quia consuetudo optima legum interpres ita declarat etiam apud timoratos. Abesse verò tota die quando nullus infirmatur, raró in anno nec laudo, nec vitupero. Abesse autem per duos, aut tres dies nullo infirmante, & nulla alia causa instificante, habet valdè de rationabili esse mortale propter multa, quę possunt eo tempore euenire, maximè in villis, vbi non est alius Sacerdos à Parocho. In ciuitatibus verò, vel in oppidis, vbi sunt alij Sacerdotes, erit maius, minusve peccatum ratione periculi, & damni possibiliter euenturi, cui tamen facilius quàm in villis potest obuiari. Ita Ludouic. à Sancto Ioanne *vbi supra.* Posseuin *dict. cap.* 1. *num.* 4. vide Ludouic. Beiam *respons. casuum conscientiæ, part.* 4. *casu* 21. vbi de Parocho rurali, qui singulis quibuscumque hebdemadis ad Vrbem accedebat causa inuisendi parentes. 44

Quare Episcopus poterit prohibere Parochis sub pœna pecuniaria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne vltra biduum à sua Ecclesia possint abesse, non tamen id prohibere poterit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, prout à *sacra Congregatione* decisum attestantur Nicol. Garc. *part.* 3. *c.* 2. *n.* 23. *declar.* 2. & Armendar. *d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, n.* 156. sed sub pœna pecuniaria esse permissum censuit *S. Congreg. Concily, in vna Terracinen.* 11. *Februarij* 1618. *& in Monopolitana* 16. *Decembris*, 1628. 45

Ex quatuor tamen causis in scripto ab Episcopo approbandis potest Parochus pro tempore necessariò abesse, vt disponitur in Conc. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 1. vbi obligatio de approdandis causis restringitur, quando illæ sunt notatiæ, vel repentinæ, dummodo tamen discessurus ita ouibus suis proui- 46

dendum curet, vt quantum fieri poterit, ex ipsius absentia nullum damnum accipiant, quod quidem Cōcilij decretum licèt in principio loquatur in Episcopo, tamen paulò infrà eadē sacrosancta Synodus declarat, & decernit omnia ibi statuta quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas, Curatis inferioribus & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habent, locum habere.

Prima causa est, *Christiana charitas*, ad hanc reducit Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 4. q. 4.* cùm quis abest ad iuuandam aliquam priuatam Ecclesiam, ad dirimendas lites, controuersitas, & odia, dummodo ex tali absentia in propria Ecclesia non sequatur notabile detrimentum, quia esset contra ordinem charitatis.

47 *Secunda* est, *vrgens necessitas*, ad hanc reducit idem Azor. *dict. q. 4. vers. ad secundum*, cùm quis ad tempus abest ob morbum curandum, bellum, hostium incursus, pestem sæuientem, aëris intemperiem, vel ob inimicitias, odium, aut offensionem Principis, vel populi declinandam, denique ob vitæ, vel salutis, aut libertatis periculum ad tempus deuitandum: dummodo tamen non immineat detrimentum ouium in spiritualibus; nam si illud immineret, ex nulla causa posset abesse, quia bonus Pastor animam ponit pro ouibus suis, *Ioan. 10.* Ita Vasquez *in opusc. de benefic. c. 4. §. 2. art. 1. dub. 2. num. 135.* Molfes. *in summ. Theologia moralis tract. 6. cap. 11. num. 31.*

48 *Tertia* est, *debita obedientia*, quæ Superioribus debetur, puta Papæ, vel Episcopo, ad quā idem Azor. *d. q. 4. vers. ad tertium*, redigit cùm quis abest vt pareat Papæ, vel eius Legato, seu Episcopo obsequium, & officium iustum, & debitum imperanti, quale esset ad visitandam Prouinciam, vel diœcesim, seu ad pacem componendam.

49 *Quarta* est, *euidens Ecclesiæ, vel Reip. vtilitas*, ad quam idem Azor. *d. q. 4. vers. ad quartum*, reducit cùm quis abest ad Synodum generalem, vel Prouincialem, aut diœcesanam ritè, & legitimè vocatus; vel cùm quis abest pro lite Ecclesiæ, vel pro obtinenda à superiore reformatione in variis emergentibus.

50 Extra prædictas quatuor causas concedit Concil. Trident. *d. cap. 1.* Episcopis, proindéque Parochis iuxta supradicta, *vt singulis annis causa animi relaxandi possint abesse per duos menses, siue continuos, siue interpollatos, dummodo id fiat aqua ex causa, qua an talis sit ipsorum Conscientia relinquitur, & sine graui gregis detrimento, & dummodo præsentes in suis Ecclesiis adsint quo tempore anniuersaria Aduentus Domini, Natalis, Quadragesima, Resurrectionis, Pentecostes, & celebritatis Corporis Christi memoria celebratur;* & paulo inferiùs, *Presbyteris item curam animarum habentibus expressè datur facultas, vt possint ad duos tantùm menses recedere, alioqui discedendi licentiam vltra bimestre tempus non obtineant, nisi ex iusta, & graui causa cognita, & approbata ab Episcopo, & dummodo facultas in scripto detur.* Hæc ibi mandantur.

Tenetur igitur Parochus iusta de caussa 51 abesse volens siue cum licentia, siue absque ea, relinquere substitutum, qui pro se populo seruiat, vt expressè habetur *eodem cap. 1. Concil. Trident.* & tradit Posseuin. *dict. cap. 1. num. 13.* nisi absentia sit per aliquot dies, cùm causa est vrgens, & non patitur dilationem pro obtinenda licentia, puta quia hostilitet petitur, & non habet quem substituat, nec recurrere potest ad Episcopum pro licentia, & pro Vicario substituendo. Azor. *dict. cap. 4. q. vlt.* Ludou. à Sancto Ioanne *de administ. Sacram. art. 1. tit. de residentia, n. 15.* Posseuin. *d. cap. 1. num. 14.* vbi *num. 15.* subdit ob repentinum incommodum, vel periculum posse illum legitimè discedere, etiamsi in loco non habeat quem substituat, & non adsiot infirmi, vel si adsint, adest alius, qui potest conferre Sacramenta necessaria saltem pœnitentium; vel si non adsit alius Sacerdos, infirmus tamē commodè possit expectare alium Sacerdotem aliunde accersendum, additque quòd si ista omnia deessent, & periculum instaret discedente Parocho, aliquem moriturum sine Pœnitentia, vel Parochum ipsum occisum iri si non fugeret, tenetur Parochus subire quoduis periculum potius quàm deserere talem infirmum; nam Parochus, cùm populus ex illius absentia notabiliter læditur, non solùm suo periculo probabili, sed nec certo excusatur à deserendo populum, iuxta doctrinam S. Thom. *2. 2. quæst. 185. art. 5.*

Nullo modo potest Parochus Vicarium, 52 seu substitutum etiam idoneum, & admissum in illo Episcopatu pro administratione Sacramentorum, relinquere ad longum tempus inconsulto Episcopo, vt dicitur in Concil. Trident. *d. cap. 1. Vicarium idoneum relinquat, ab Ordinario approbandum.* Si tamen absit per sex, vel septem dies, poterit relinquere substitutum sine Episcopi approbatione; ita declarante consuetudine vniuersali, nisi Episcopus per suas constitutiones inhibeat, vt benè resoluunt Ludou. à Sancto Ioanne *vbi suprà n. 16.* Posseuin. *d. cap. 1. num. 19.* subdens † vicinum 53 Curatum benè posse substitui; quia licèt non habeat ordinariam iurisdictionem nisi super gregem suum, tamen est ita admissus, vt ei aliqua iurisdictio delegari possit, sicut de antiquo iure poterat, prout colligitur ex Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. c. 15.* & *num. 20.* tenet quòd si substitutus, vel Vicarius voluerit seruire gratis, non tenetur Parochus cùm iusta de causa abest, illi in conscientia assignare partem fructuum pro debita mercede, vt dispo-

nit

nit Concil. *d. cap.* 1. quia quòd merces assignetur, est ne populus patiatur defectum seruitij, quod faciliùs obtinetur vbi ad est merces, & in hoc casu cessat ratio mercedis, & per consequens ratio legis.

Hac de re eleganter Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 4. *docum.* 4. postquam ex tex. in cap. omnis, de pœnit. & remiss. asseruit posse Parochum iurisdictionem suam aliis committere vt illi adiuueut, ita concludit. *Siendo pues lo referido cierto y dispuesto por derecho no cōsta del con que facultad y iurisdicion que de el Coadiutor o Vicario que el Cura pone en su lugar en los casos que le es permitido: no tratamos aora quando expressamente lo delego y cometio toda su iurisdicion o parte della, que entonces sin duda la gozara el Coadiutor en la forma que el proprietario se la cometio. Dudan los Doctores con que iurisdicion quedara quando el Cura le dexo en su lugar sin declarar la forma de la delegacion con que le dexaua como acontesce ordinariamente. Graues Auctores son de parecer que quando el Cura pone en su Iglesia algun Sacerdote por su Coadiutor o Vicario, aunqueno lo declare, con tal que no conste lo contrario, es visto auerle dexado y cometido toda su iurisdicion. No obstante que otros lo niegan quando el Coadiutor no queda por largo tiempo, porque entonces no se presume que le dexa delegada toda su iurisdicion. La mayor dificultad desta materia consiste en aueriguar si este Coadiutor o Vicario que el Cura dexa en su lugar pueda tambien quando se ausentare cometer a otro Sacerdote la iurisdicion que el goza. Y para que apartemos lo cierto de lo dudoso se ha de aduirtir que aunque es principio llano en derecho per l. more maiorum, ff. de iurisdict. om. iudic. l.* 1. *l. fin ff. de offic. eius, cui mandata est iurisd. que el que goza iurisdicion delegada y recebida de otro no la puede subdelegar; con todo muchos Doctores, v. g. Nau. Sanch. Coninch. y otros que refiere y sigue Layman tom.* 2. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 13. *enseñan por regla general que aunque no en todas, en algunas cosas puede el Coadiutor que el Cura puso, subdelegar su iurisdicion a otro Sacerdote: como seria para que le aiudasse a Confessar, o para qualesquiera otros actos, principalmente donde huuiesse costumbre en parte o en todo. Pero otros que refiere Sanch. de matrim. lib.* 3. *disp.* 31. *ex n.* 5. *afirman que en todas partes se obserua que quando el Coadiutor puesto por el Cura se absenta, el que dexa en su lugar queda con la misma iurisdicion que el otro tenia: que (como hemos dicho) es la misma que el Cura goza.*

54 Quæstio est dubia, an Parochus sine licentia Episcopi ex iusta causa possit abesse ad duos menses continuè, vel diuisim? Vna sententia affirmat, tum quia ante Concil. Trib. hoc ipsum licebat per *cap. præsentiam* 7. *quæst.* 1. tum quia idem Concil. hoc concedit Episcopis, qui magis tenentur residere, tum etiam quia absentia ad duos menses est modica, ac proinde pro nihilo reputanda, cùm non videantur abesse qui statim reuersuri sunt, *l. postliminium*, §. *captiuis*, *l. nihil ff. de captiuis, & postl. reu.* tum denique, quia hoc apparet ex Concil. *d. cap.* 1. *vers. discedendi autem licentia*, quæ verba licet trahi possint in oppositum, faciliùs tamen, & multò propriùs intelliguntur quòd ea licentia discendi ex graui causa in scriptis, gratisque concedenda exigatur ad prolixius tempus, & vltra duos menses; esset enim perquam graue quòd nunquam liceret Parocho impunè sine licentia recedere, maximè vrgente aliqua necessitate, vtputà quòd nuncium habeat de aduersa valetudine, & morte imminente patris, aut matris suæ, aut amicorum in distanti loco habitantium, quos cupit videre antequam moriantur, vel etiam si prosequatur furem, qui rapuit bona, & in longinquas partes defert; quoniam licebit Parocho in fragranti crimine furem insequi quocumque vadat, vt ab eo bona ablata recuperet, nec his, nec similibus casibus licentia discedendi necessaria videtur, quoniam copia Superioris non semper haberi potest propter instantem necessitatem, & tempus, & locus non patiuntur dilationem, & licentiæ petitionem; & tamen si præfata verba Concilij generaliter, prout sonant, intelligerentur, sequeretur quòd etiam in prædictis casibus Parochus non posset sine licentia discedere, quod absurdum videretur. Et ideò hanc partem affirmatiuam sustinent Lopez *in instruct. conscient. tom.* 1. *cap.* 148. Ioan. Baptista Contad. *in resp. casuum conscientiæ, quæst.* 137. Lxl. Zech. *de casibus reseruat. casu* 3. *& de Republ. tit. de beneficiatis, num* 6. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 52. *lit. C, vers. illud verò.* Cened. *ad Sextum collect.* 30. *num.* 3. Emman. Sà *in aphorism. verb. residentia, num.* 7. Quintanad. *Eccles. lib.* 4. *n.* 76. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 59. *num.* 3. Zetol. *in praxi Episcop part.* 1. *verb. priuatio*, §. 4. *dub.* 3. *& verb. Parochus*, §. 2. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 19. *&* 21. Azot. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 10. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 36. *in fine, & in explicat. Bullæ compositionis, n.* 18. Ceual. *commun. contra communes, quæst.* 585. *num.* 6. vbi tamen dicit in praxi fieri contrarium, Sanchez *de Matrimon. lib.* 3. *disput.* 31. *num.* 11. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus, differ.* 5. *n.* 1. Bonacin. *var. tract. disput.* 5. *num.* 9. Iuan. Sanci. *in selectis, disput.* 47. *num.* 5.

Contrarium tamen, imò Parochum non posse abesse primo bimestri sine Episcopi facultate, probabiliùs tenet Ioan. Ocon *in repet. cap.* 1. *de Cleric. non resid. in* 6. *n.* 51. Ant. Gom. *in explicat Bullæ Cruciata, cap.* 7. *in* 4. *claus. num.* 22. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 15. §. 5. *n.* 2. Posseuin. *d. cap.* 1. *num.* 11. Less. *de iustit. lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 29. 54

dub. 19. *num.* 159. vbi tamen dicit ſe credere hoc non eſſe vſu receptum, Vaſquez *in opuſc. de benefic.cap.*4 §. 2.*art.*1.*dub.* 3.*n.*149. *& art.* 1. *dub.* 3. *num.* 188. Filiuc. *in quæſt. moral.part.*3. *tract.*41.*cap.*6.*n.*26. Squillante *de oblig. Cleric. part.*1.*num.* 116. Ludou. à Sancto Ioanne *loco citato num.* 17. vbi vtramque opinionem dicit ſecutam & probabilem Sanctarel. *var. reſol. quæſt.*4.*num.*12. Nicol. Garc. *de benefic.part.* 3. *cap.*2.*num.*23.*in* 1.*declar.& part.*9.*cap.*2.*n.*295. *in* 2.*dub.* & addit ipſe Garc. *d.part.*3.*c.*2.*n.* 26. Parochum qui à ſua Eccleſia per vnum, vel duos menſes abſuit abſque facultate Epiſcopi in ſcriptis, vel abſque alia legitima cauſa, non poſſe percipere fructus pro rata abſentiæ, ſed teneri eos reſtituere, aſſeritque ſic fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione Concilij. Ratio autem, qua fundatur iſtorum reſolutio, eſt quia Concil. Trid. *d.cap.* 1. ait quandocumque eos abeſſe contigerit, debere cauſam eſſe prius cognitam, & probatam per Epiſcopum.

56 Vnde non poſſe Parochum per hebdomadam abeſſe, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipſo Ordinario approbato, reſolutum aſſerunt Nicol. Garc. *ead.part.*3. *cap.*2.*num.*23.*in* 3.*declar.* Armendar. *dict. tit. ſed an Parochi debeant reſidere*

57 *in ſuis Curatis? num.* 157. Et † valere conſtitutionem Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine licentia, pariter referunt deciſum idem Garc. *n.*23.*in* 1.*declar.* & Armend. *num.*155. proximè citatis locis.

58 Vltra bimeſtre tempus, vt legitimè Parochus poſſit abeſſe, quatuor requiruntur, & primum, vt ſit ex iuſta, & debita cauſa ſecundum, vt cauſa prius per Epiſcopum cognoſcatur, & approbetur; tertium vt cùm impetratur facultas vltra bimeſtre tempus ab Eccleſia recedendi, Parochus relinquat Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum cum debita mercedis aſſignatione; quartum, vt eiuſmodi facultas ſcripto, & gratis concedatur.

59 Circa primum eſt annotandum quòd Parochus habens iuſtam cauſam abeundi extra Parochiam per duos menſes, aut tres, non ſatisfacit ſuæ conſcientiæ ſi petat licentiam, iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, vt petita licentia abeſſe poſſit; licèt Epiſcopus non concedat, ſimiliter quòd abeſſe non poteſt in caſu; quo cauſam rationabilem expreſſerit, quam vir bonus, & æquus rationabilem iudicauerit; ſed rigidus Prælatus minus æquam iudicat, & licentiam denegat; vel quia, mouetur ſuſpicione quòd ficta ſit, cùm tamen ſit vera, ſed habere poteſt recurſum ad Superiorem, ita reſpondiſſe Eminentiſſimos Cardinales S. Congregationis Concilij referunt Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 37. Squillante *de obligat.Cleric.p.*1.*n.*117. Armend. *d. loco num.* 155. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus, differ.*5.*num.*1.

† Parochus petens licentiam fingendo cauſam iuſtam quam re vera non habet, peccat mortaliter, & tenetur reſtituere fructus, vt reſoluunt Azor. *d.p.*2.*lib.*7.*c.*10.*q.*3. Poſſeuin. *d. c.*1.*n.*24. Ego ipſe *d.p.*3.*alleg.*53.*n.* 99. me citato Sanctarel. *d.q.*4.*n.*15. 60

An iuſtam cauſam abſentiæ iudicialiter probare debeat Parochus? vide Aloyſ. Ricc. *deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.p.*1.*deciſ.*152. 61

Quoad ſecundum verò eſt aduertendum de cauſis abſentiæ etiã ab Eccleſiis Parochialibus, quarum collatio ad inferiores ſpectat, etiamſi inferiores eſſent Abbates Regulares, Epiſcopum cognoſcere, referunt deciſum Nicol. Garc. *d.p.*3.*c.*2.*n.*179.*in* 2.*declar.* Armend. *d. loco n.*153. 62

Ipſi verò locorum Ordinarij Epiſcopo inferiores, vt Abbates, & alij ſimiles habentes iuriſdictionem, poſſunt dare talem licentiam, ſicut reſoluunt Azor. *d.p.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *q.* 4. Poſſeuin. *d.cap.*1.*num.*29. vbi *num.* 28. ſubdit eandem licentiam poſſe dare Capitulum Sede vacante, & de his omnibus Sanctarel. *var. reſol. quæſt.*5.*num.*64. 63

Circa tertium, de Vicario idoneo relinquendo in abſentia Parochi ab ipſo Ordinario approbando cum debita mercedis aſſignatione, plura diximus ſuprà *in verſ. nullo modo, à n.* 52. 64

Quoad quartum eſt obſeruandum licentiam, quam Parochus abeſſe volens petere debet ab Epiſcopo, non ſufficere tacitam; ſed oportere eſſe expreſſam, vt reſoluunt Nicol. Garc *d. c.* 2. *n.* 35. Armend. *d. loco n.* 164. Ego ipſe *d.p.* 3. *alleg.* 53. *n.* 95. me citato Sanctarel. *d. q.* 4. *n.* 16. † Et ſola diſtantia loci etiam cum neceſſitate eò diſcedendi non excuſat Parochum, vt poſſit abeſſe à ſua Eccleſia ſine licentia in ſcriptis obtenta, niſi talis repentè ſe offerat, quæ non patiatur dilationem huiuſmodi licentiam petendi, quo caſu quàm primùm de diſceſſu, & neceſſitate Ordinarius certior faciendus eſt, vt de cauſa cognoſcere poſſit. Ita Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 34. *in* 1. *declar.* Armend. *d. loco num.* 162. 65 66

Parochus, qui abſque legitima cauſa à ſua Eccleſia abeſt, præter culpam mortalem, incurrit priuationem fructuum pro rata abſentiæ, quia ita ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.* 3. *de reform. cap.* 1. *verſ. ſi quis autem*; tum quia ita Ius naturale dictat, par enim non eſt vt fructus miniſtrorum Eccleſiæ recipiat qui miniſterium non exercet; & ſicut ſtipendium datum ob cauſam recipi, vel retineri non poteſt, cauſa non ſubſecuta, ita fructus beneficij qui Parocho cauſa reſidentiæ, & muneris Parochialis conferuntur, non poſſunt à Parocho 67

non

non residente, & munia Parochialia non obeunte capi. Ideò ita resoluunt Valent. *tom. 3. disp. 10. quæst. 3. puncto 5. vers. quinto certum est.* Lessi. *lib. 2. de Iustit. cap. 34. dub. 29. num. 157.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 3. cap. 2. num. 26.* qui ait ita declarasse Sacram Congreg. Concilij.

68 † Restitutio huiusmodi fructuum ob non residentiam amissorum, ex eodem Concil. Trid. *d. cap. 1.* facienda est fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, nec obtineri potest compositio, vt docent Nauar. *in man. cap. 25. num. 121. & cons. 20. de celebrat. Missarum num 4.* Henriq. *in sum. lib. 7. cap. 36. n. 3.* Fr. Emman. *in explicatione Bullæ Compositionis num. 18.* Nicol. Garc. *d. p. 3. cap. 2. num. 30.* Sanctarel. *d. quæst. 4. num. 2.* Ludou. de sancto Ioanne *loco cit. de residentia n. 19.* ad quam tenetur Parochus etiam ante Iudicis sententiam, vt patet ex sæpecitato *c. 1. Concilij. Trid. in vers. si quis autem*; dum ibi

69 dicitur † eos, qui absque legitima causa absunt à suis Ecclesiis, non facere fructus suos, nec illos tuta conscientia, alia etiam declaratione non sequuta, posse retinere; quod quidem ipsamet ratio suadet, quia huiusmodi Parochi absentes à suis Ecclesiis non acquirunt ius in istos fructus, cùm Concilium velit, vt illi applicentur fabricæ, vel pauperibus loci; ergo tenentur statim illos restituere. Quare sic resoluunt Cardin. Tolet. *in instruct. Confess. lib. 5. cap. 4. num. 1.* Valent. *d. puncto 5. vers. præterea hinc etiam*, Vasq. *de benefic. c. 4. §. 2. art. 1. dub. 4. num. 152.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 15. §. 4. n. 2.* Posseuin. *d. tract. de officio Curati, cap. 11. n. 32. versic. tertio*, Azor. *d. p. 2. lib. 7. cap. 6. q. 2* vbi q. 4. disputat an ante Conc. Trid. tales Parochi fuissent obligati restituere fructus perceptos in absentia ante iudicis sententiam Sanctarel. *d. q. 4. n. 4.* vbi dicit illorum sententiam post Concil. Trid. omnino esse veram, si Parochus absit vltra tempus à Concilio præfixum, Flamin. Parif.

70 *de resignat. benefic. lib. 1. q. 10. n. 32.* † Appellatione fructuum in hac materia veniunt naturales solùm, ac naturales simul & artificiales, non autem industriales; quales sunt, qui percipiuntur ex mera industria hominis, vel eius labore, veluti prædicando, Sacramenta administrando, & similia agendo, vt tenet Posseuin. *d. c. 1. n. 31.* Ludou. de S. Ioanne *d. loco n. 22.*

71 Vlteriùs Parochus aliis Iuris remediis, etiam vsque ad priuationem compelli potest ad residentiam, vt expressè statuit Concil. Trid. *d. sess. 23. cap. 1.* his verbis: *Quòd si per edictum citati etiam non personaliter contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis per censuras ecclesiasticas & sequestrationem & subtractionem fructuū, aliaque Iuris remedia, etiam vsque ad priuationem compellere, nec executionem hanc quolibet priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuscumque beneficij, pactione, statuto etiam iuramento, vel quacunque auctoritate confirmato, consuetudine etiam immemorabili, quæ potiùs corruptela cēsenda est, siue appellatione, aut inhibitione etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ Constitutionis suspēdi posse.* Ex quo satis apparet, licèt attento iure incurreretur pœna priuationis ob non residentiā in Parochialibus, *cap. conquerente, de cleric. non resid. cum similibus*; hodie † Parochum non 72 residentem, etiam monitum, non esse ipso iure priuatum Parochiali, aliàs enim statim procedendum esset ad declarandum illum priuatum, & non esset in arbitrio Episcopi quo remedio, ex relatis *in d. c. 1.* vti vellet. Ita Nicol. Garc. *de benef. p. 3. c. 2. n. 139.* vbi subdit sic declarasse Sacram Concilij Congreg. & videtur sentire Flamin. Parif. *de resign. benef. lib. 1. q. 10. n. 61.* dum ait stylum seruare, vt si habentes curam animarum discedant absque licentia Episcopi, post monitiones possint priuari.

Et ex his etiam apparet quòd ad priuatio- 73 nem Parochi ob non residentiam, non est necessarium quòd priùs procedatur per alias pœnas, nempè per censuras ecclesiasticas, ac sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque Iuris remedia; nam licèt id de Iure communi requiri videretur, *cap. ex tua, §. 1. de cleric. non resid.* tamen Concilium *d. loco* id relinquit arbitrio Ordinarij, ibi, *liberum esse vult Ordinariis.* Ita Nicol. Garc. *in addit. ad d. c. 2. sub num. 139.* Et hoc modo Domini de Rota apud Mantic. *decis. 67. num.* dixerunt † 74 intelligendum etiam esse idem Concil. *sess. 24. de reform. cap. 12. vers. præterea*, quemadmodum per Eminentissimos S. Congreg. Interpretes fuit declaratum, vt non afficiat Episcopos, qui possunt procedere ad priuationem ob non residentiam, tametsi illa temporum interualla non fuerint obseruata.

Vt quis legitimè priuetur beneficio ob non 75 residentiam, iuris ordine seruato, debet priùs personaliter citari, vt eius contumacia conuincatur, *cap. ex parte, il 1. de clericis non resid.* glos. *verb. in Canonibus, in cap. quoniam frequenter, §. si verò, vt lite non contestata*, quam sequuntur Caputaq. *decis. 375. num. 3. & decis. 378. p. 2.* Seraph. *decis. 1346. n. 5. & decis. 290. num. 4.* siue absens sit de licentia Episcopi, siue absque ea, *cap. clericos*, & *ibi* glos. *verb. redierint, cap. peruenit, il 2. de appellat.* Seraphin. *decis. 1548. n. 5.* & de vtroque Rot. *in Oriolen. Decanatus 14. Martij 1622.* coram *R. P. D. Nauarro*, & si personaliter citari non possit, quia ignoraretur vbi sit, vel longè absit, ita vt commodè non valeat citatio ad ipsum peruenire, debet in eius Ecclesia trinæ citationis edictum publicari (non sufficit enim vna citatio pro tribus) & post vltimum edictum per sex menses

menſes expectari, vt colligitur ex *d. cap. tua*; nam aliter factam priuationem eſſe nullam docent Læl. Zech. *de Repub. eccleſ. tit. de beneſ. n. 6. verſ. quod attinet verò ad praxim*, Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. priuatio*, §. 3. & 4. Piaſec. *in ſimili praxi. p. 2. c. 3. n. 10. verſ. neceſſariò autem*, Ror *in d. Oriolen. Decanatus*, coram *R. P. D Nauarro*, Mantic. *deciſ.* 12 Nicol. Garc. *d. p. 3. c. 2. n.* 154. vbi *num.* 155. ſubdit in perſonaliter citato non requiri trinam monitionem, ſed ſufficere vnam etiam extraiudicialem, nec debere expectari per ſex menſes, ſed tempus eſſe arbitratium, & *num.* 157. refert deciſionem *in cauſa Terdonen. Præpoſituræ* 17. *Mart.* 1600. coram Cardin. Seraphino, quæ extat inter eius impreſſas *deciſ.* 1346.

Quarum pœnarum executio ſuſpendi non poteſt priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, ſtatuto, conſuetudine, etiam immemorabili ſine appellatione, aut inhibitione, vt habetur *in citato cap.* 1. *Conc.* cuius decretum dum diſponit executionem ſententiæ per appellationem, ſeu inhibitionem non impediri, generaliter accipiendum eſſe contra abſentes, ſiue obedientes, ſiue contumaces, reſoluunt Ioan. Ocon. *in c.* 1. *n.* 60. *de cler. non reſid. lib.* 6. Sahag. *in cap.* 2. *de ſequeſtrat. poſſeſſ. n.* 54. Anton. Gom. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, c.* 7. *ad* 4. *clauſ. num.* 35. & 36. quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.* 161. Et Concilium ibi ſolùm tollere appellationem ſuſpenſiuam, vt patet, non verò deuolutiuam, in terminis tenent Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 162. Stephan. Quarant. *in ſum. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas, ver. quintò quæro, pag.* 66. Salgado *de protectione Regia, tom.* 1. *p.* 3. *cap.* 15. *ex num.* 8. Circa reſidentiam in Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis faciendam, etiam per S. R. E. Cardinales, & de pœnis contra eos non reſidentes, & à ſuis Diœceſibus quocunque prætextu abſentes emanuit Conſtitutio S. D. N. Vrbani VIII. incip. *Sancta Synodus, ſub die* 7. *Decembris* 1634.

CAPVT IX.

De Præcedentia Parochorum.

SVMMARIVM.

1 *Parochus in actu curæ animarum gerit vices Epiſcopi.*
2 *Parochum Canonico eſſe præferendum tenuit Molin.* de Canon.
3 *Parochus in propria Eccleſia habet tantam poteſtatem, quantam Epiſcopus in propria Diœceſi.*
4 *Parochus in propria Eccleſia loco Imperatoris, & Regis habetur.*
5 *Parochus in propria Eccleſia omnes quantumuis in dignitate conſtitutos præcedere debet.*
6 *Canonici Cathedralium Eccleſiarum in poſſeſſionibus, vbi collegialiter incedunt, præcedunt Parochus.*
7 *Declaratio S. Cong. Rituum refertur.*
8 *Parochi quòd præcedant Canonicis Collegiatarum Eccleſiarum videtur aliquando deciſum, ſed contrarium verius, vt num. ſeq.*
9 *Canonicis Collegiatarum Eccleſiarum ſupra Parochum ſemper, & vbique competit, etiam in aſſociandis funeribus defunctorum propriæ ipſius Parochiæ; ius tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad Parochum in ſua Parochiali Eccleſia ſpectat.*
10 *Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum ſemper, & vbique præcedere debent Eccleſiis inferioribus, etiam quòd ſint vltimo loco erecta ipſæ Cathedrales, & Collegiatæ, & inferiores eſſent in quaſi poſſeſſione præcedendi ante erectionem.*
11 *Reſpondetur ad deciſiones quæ Parochis reſpectu Canonicorum Collegitarum Eccleſiarum præcedentiam dare videantur.*
12 *Præcedentia inter ipſoſmet Parochos, ſeu Curatos Eccleſiarum Parochialium, ſiue ſint ſeculares, ſiue Regulares, datur ſecundùm prærogatiuam ſacrarum Eccleſiarum, & non ſecundùm prærogatiuam regulæ.*
13 *Præcedentia vnius Parochi, in cuius Eccleſia quis eſt mortuus reſpectu alterius Parochi Eccleſiæ, ad quam defunctus ſepeliendus effertur, qualiter concedenda, oſtenditur.*
14 *Præcedentia ſemper danda Clero ſeculari inter Regulares.*

PAROCHVS cùm in actu animarum gerat vices Epiſcopi, qui dicitur Rector Parochialis, *cap. bonæ rei*, 12. *quæſt.* 2. Germon. *de indultis Cardin.* §. *ac beneficia, num.* 45. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. par.* 4. *reſolut.* 304. *num.* 2. *in fine*, ideò tanquam ſubrogatus in eius locum videtur aliis præferendus, iuxta reg. *l. ſi eum*, § *qui iniuriarum. ff. ſi quis caut.* & *l. vnic.* §. 1. *C. de rei vxoriæ act.* cù plenè adductis per me *de Axiom. Iuris vſuſfreq. Axiom.* 213. *n.* 1. Curæ namque exercitium continet in ſe magnum periculum, cùm ſit ars artium, *cap. cum. de ætat. & qualit.* Vitalin. *in Clem.* 1. *n.* 29. *de præbend.* vbi *n.* 32. dicit quòd eſt tanto pretioſior, quanto periculoſior, refert Theodor. de Rubeis apud Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 2. *cap.* 298. *num.* 95. 1

Vnde parochum Canonico eſſe præferendum concludit Molin. *de canon. lib.* 2. *c.* 14. his verbis. *Semper igitur Canonici honorent Paſtores, & ſeſe coram Deo humiliter inferiores cognoſcant, etſi parua quædam huius ſeculi iudicia aliud acclamant, eſt enim cura dignior Canonicatu.* 2

Item

Item habet Curatus administrationem maiorẽ, quæ præcedentiam inducunt, cap. cùm in illis, de
prebend. *Cura namque exercitium continet in se
magnum periculum, cùm sit ars artium, & est tan-
tò pretiosior, quãtò periculosior, nec omnis Sacerdos
est idoneus ad curam animarum*, cap. penult. de
ætate, & qual. *Cura etiam superat Canonicatum
ratione, scientia, cùm in Curato maior, quàm in Ca-
nonico requiratur scientia, cùm teneatur cõfiteri, &
discernere peccata, Euangeliúmque declarare, & de-
mum superat ratione Ordinis, cùm in Canonico suf-
ficiat Ordo Subdiaconatus, Parochus autem debet
esse Sacerdos cùm debeat administrare Sacramenta,
& Missas celebrare, vt muneri suo satisfaciat*,
Concil. Trid. *sess.* 21. *de refom. cap.* 4. sequi-
tur Hieron. Garat. *de iurib. Paroch. tit.* 1.
cap. vlt.

3 Quamuis supradicta vera crederem, vbi
Parochus est in propria Ecclesia, in qua tan-
tam habere potestatem, quantam habet Epi-
scopus in sua Diœcesi putauit Abb. *in cap.* 1.
4 *num.* 28. *de dolo, & contumac.* † & locò Impe-
ratoris, & Regis haberi, *per cap. duo* 23. *quæst.*
4. dixit idem Abb. *in cap. venerabilis, num.* 19.
de elect. ac vices Apostolorum obtinere exi-
stimauit Roman. quem refert Theod. de Ru-
beis *d. c.* 298. *n.* 88. *vers. denique.* † & ideò ibi
5 omnes quamtumuis in dignitate constitutos
præcedere debere tenent Cassan. *in catal. glo-
ria mundi. p.* 4. *consid.* 22. & 81. Seraphin. *decis.*
964. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *ex num.*
6. *cum seqq.* Zypæ. *in analytica postremi iuris ec-
cles. enarrat. lib.* 1. *tit. de maiorit & obed. n.* 8.
Rot *in Calaguritana præminentiarum* 16. *No-
uembris* 1592. coram *bonæ mem. Penia*, & *in
Pampilonen. decimarum* 22. *Martij* 1604. coram
Litta; Rector enim iotra propriam Ecclesiam
debet præcedere omnes alios maiores & Su-
periores in dicendis Missis solemnibus, &
aliis quibuscumque præeminentiis concer-
nentibus ipsius Rectoris officium, Cassan. *in
d. catal. p* 4. *constit.* 81. Theodos. de Rubeis *d.
c.* 298. *num* 88. *vers. hinc Rector*, vbi plura ad
hoc propositum adducit; quibus ostenditur
maiores debere cedere minori, dum est in
domo minoris; ob idque dicit *n.* 36. quòd
Episcopus patri in domo reuerentiam exhi-
bere debet, licèt postea in Ecclesia illum præ-
cedat; quia quilibet in proprio Officio præ-
fertur omnibus aliis, licèt extra dictum of-
ficium eisdem aliis postponeretur, & ideo Cu-
ratus, siue Rector Ecclesiæ Parochialis tan-
quam caput Ecclesiæ thurificandus est ante
dominum loci. *S. Cong. Rit. in Turritana* 7.
Augusti 1610. cuius memini *in collect. Bullarij
verb. Curatus.* Licèt idem Curatus in sua Ec-
clesia sedere debeat in scamno, non autem
in sede, ead. *S. Cong. Rit. in Turritana* 14. *Fe-
bruarij* 1632. cuius memini *in d. collect. Bul-
larij, verb. Parochia, & Parochialis, vlt.*

Nihilominus tameo † extra propriam Ec- 6
clesiam, & in processionibus, vbi Canoni-
ci Cathedralium Ecclesiarum capitulari-
ter incedunt, contrarium verius mihi vide-
tur, vt colligitur ex quadem declaratione *Sa-
cra Rituum Congregationis*, quam mihi ori-
ginalem, & authenticam ostendit amicus
meus Iulius Lauorinus, tenoris sequentis, vi-
delicet,

In Sacra Rituum Cong. expositum fuit oriri dif- 7
*ferentias inter Canonicos, & Clerum Cathedralis
Viterbien. ex vna, & eiusdem ciuitatis Parochos ex
alia partibus, dum simul ad funus alicuius defun-
cti associandum accedunt. Prætendentibus Parochis
stola, & cotta indutis præcedentiam in casu propo-
sito super vniuersum Ecclesiæ Cathedralis Clerum,
& Capitulùm, Archidiacono, & Archipresbytero
duntaxat exceptis, & è contra non conuenire exi-
stimantibus Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ
Cathedralis, vt simplex Parochus supra Clerum, &
Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, qui simul cum Ar-
chidiacono, & Archipresbytero vnũ corpus consti-
tuunt, locum obtineat. Quibus auditis eadem Sa-
cra Rituum Congr. à decretis factis similibus non
esse recedendum censuit; nempe vt locus dignior in
funeralibus semper relinquatur Capitulo, & Clero
Ecclesiæ Cathedralis, Parochum verò defuncti, vel
Parochum Ecclesiæ, ad quam corpus defuncti defer-
tur, digniorem locum obtinere debere, & præcedere
quoscumque alios Presbyteros, non autem Ecclesiæ
Cathedralis. In Ecclesia verò, vbi corpus defuncti
sepelitur, ad Parochum ipsius Ecclesiæ pertinere offi-
cium facere, & expresse declaratum fuit in vna
Pisaurien. sub die* 20. *Decembris* 1603. *& sic etiã
in ciuitate Viterbij seruandum esse cẽsuit, nisi aliàs
immemorialis consuetudo ad fauorem Parochorum
legitimè probetur; & ita declarauit die* 25. *Iunij*
1611. *Dom. Episcop. Ostien. Card. Pinellus, Ioan.
P. Mucant. Secret.* Nouissimè eadem *S. Cong.
Rituum in Turritana* 14. *Februarij* 1632. pari-
ter censuit *in Ecclesia Parochiali digniorem lo-
cum deberi Canonicis Cathedralis immediatè post
Episcopum, & post Canonicos cedere debere Re-
ctorem*; cuius declarationis memini *in collect.
Bullarij verb. Parochia, & Parochialis Eccle-
sia, vlt.*

Vtrùm autem idem dicendum sit de Ca- 8
nonicis Collegiatarum Ecclesiarum, diuer-
sæ reperiuntur decisiones; nam pro Paro-
cho, quòd scilicet in funeralibus præcedat
Canonicis Collegiatæ, apparet fuisse reso-
lutum à *S. Rituum Congr. in vna S. Angeli ter-
ra Saxiferrati* 24. *Octobris* 1609. & *in alia Eugu-
bina sub die* 15. *Iulij* 1614. & demum *in alia
Prænestina Canarum* 13. *Iulij* 1619. quibus con-
cordare videtur Rituale Romanum *tit. de
exequiis, pag.* 150. vbi Parochus in omnibus
funeribus præcedit incedendo ante fere-
trum, & hanc partem conatur defendere
Steph. Gratian. vel potiùs Theodos. Ru-

beus apud ipſum *diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 298. num. 83. & tom. 3. cap. 492.*

9 Pro Canonicis verò ſtant aliæ declarationes, videlicet in *Sutrina* 30. *Auguſt.* 1602. *& 2. Auguſti* 1603. *& in Meliten.* 18. *Nouemb.* 1606. *& in alia Oſtien. terræ Cori* 9. *Maij* 1617. & demum *in alia Praneſtina Cauarum die Sabbati* 14. *Auguſti* 1618. vbi in cauſa præcedentiæ inter Archipresbyterum, & Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ S. Mariæ, & Parochum S. Stephani declaratum fuit præcedentiam ſemper, & vbique competere Archipresbyteros, & Canonicis ſupra Parochum prædictum, etiam in aſſociandis funeribus defunctorum propriæ ipſius Parochiæ; ius tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad Parochum in ſua Parochiali Eccleſia ſpectare; & expreſsè quòd Canonici huiuſmodi præcedere debeant omnibus, Rectoribus, Curatis, Plebanis, ac Presbyteris Eccleſiarum Parochialium in publicis proceſſionibus, functionibus etiam ſynodalibus, cenſuit eadem S. *Rituum Congreg. in Verulan.* 11. *Decembris* 1613. *& in Senogallien.* 23. *Martij* 1619. *&* 4. *April.* 1620.

10 Et hæ deciſiones quæ dant præcedantiam Canonicis, videntur Iuri conſonæ; nam Capitula Cathedraliũ, & Collegiatarum Eccleſiarum ſemper, & vbique præcedere debent Eccleſiis inferioribus, etiam quòd ſint vltimo loco erectę ipſę Cathedrales, & Collegiatæ, & inferiores eſſent in quaſi poſſeſſione præcedendi ante erectionem, ſecundùm Seraph. *deciſ.* 1445. *in vna Illerden. praeminentiarũ* 26. *Iunij* 1602. vbi habetur hoc procedere etiamſi in erectione adſit clauſ. *ſine praiudicio alicuius*, & etiamſi ante erectionem in Collegiatam mixti incederent clerici cũ dictis Rectoribus, vt declarauit *eadem Congr. in vna Syracuſana* 20. *Decembr.* 1601. Et ideo Rot. *deciſ.* 513. *n.* 6. *p.* 2. *recentiſsim.* aliàs *p.* 3. *recent.* per Seraphinũ *d. deciſ.* 1445. *n.* 2. ait quòd Eccleſia filialis, quæ priùs præcedebatur à Matrice, ſi erigatur in Collegiatam, debet pręcedere ipſam Matricem, quia ſcilicet mutato ſtatu, mutatur antiquum ius; & eadem Rota *vbi ſuprà num.* 7. ſubdit hac ratione Archidiaconum, qui habet monaſteriũ ſibi ſubiectum, ſi illud monaſteriũ erigatur in Cathedralem, de domino fieri ſubiectũ, niſi aliud in erectione caueatur, per Hoſt. *in c. cùm inferior n.* 13. *de maior. & obed.*

11 Qua vltima opinione retenta non obſtant deciſiones pro prima adductæ; nam ad illam *Sancti Angeli terræ Saxiferrati*, in qua videtur declaratum illum Presbyterum, ſeu Curatũ, aut Priorem, qui defert ſtolã, & ad eius Eccleſiam funus defertur, aliis omnibus pręcedere debere, & ſic etiã Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ; poſſet reſponderi non loqui de pręcedentia quãdo funus defertur ad Eccleſiam eius, qui ſtolã defert, ſeu quando ab eo fit officiũ in ſua Eccleſia, in qua pręcedentiã habere debet. Ad illam verò Eugubinam reſpondetur loqui inter Curatum Cathedralis, & Curatum S. Petri Monachorum Oliuetanorum, non autẽ inter Capitula Collegiatarum. Ad Rituale Romanũ reſpondetur habere locum inter Presbyteros eiuſdẽ Ordinis, & alium prærogatiuam non habentes, cuiuſmodi non ſunt Canonici Collegiatarũ Eccleſiarum, in quibus terminis loquitur etiam Steph. Gratian. *locis citatis*; & ſic dico Parochũ debere præcedere ratione officij quando eſt inter pares, non autẽ quando eſt inter maiores; item quòd dum incedit per viã, non videtur exercere officium, ſed ſociare vnà cũ aliis; nec dicendum quòd gerit vices Epiſcopi, ſed potiùs aſſerendũ quòd habet curã vti habet Epiſcopus, nec ratione ſtolæ videtur habere præcedentiam; quia ſtola non dat iuriſdictionem, & prærogatiuam, ſed tantùm eſt ſignum ſacerdotale.

Circa præcedentiã plurium Parochorum, ſeu Curatorũ Eccleſiarum, ſiue ſint Regulares, ſiue ſeculares, eſt obſeruandũ quòd ea datur ſecundùm pręrogatiuã ſuarum Eccleſiarũ, & non ſecundùm pręrogatiuam regulæ, vt cenſuit S. *Rituum Congr. in vna Aſten.* 21. 12

Quoad verò præcedentiam vnius Parochi, in cuius Eccleſia quis eſt mortuus, reſpectu alterius Parochi Eccleſiæ ad quam defunctus ſepeliendus effertur, extat optima diſpoſitio inter acta Eccleſiæ Mediolan. *p.* 2. *tit. de funere ducendo, verſ. cùm ex Parochia, pag.* 286. vbi ſic legitur. *Cùm ex Parochia, cui ſecularis Sacerdos præſit, mortuus effertur, vt in Parochiali Eccleſia ſepeliatur, cui regularis ſit præfectus, vel è cõtra, tũc vtriq; Parochi ſuper pelliceo, & ſtola induti pares progrediãtur, reliqui verò Regulares cũ locũ teneant, quem in generalibus proceſsionibus tenere conſueuerunt, non obſtante quauis cõſuetudine, vel pactione, quam inter ſe fecerant.* Idem vidi Romę ſeruari, vbi quoq; præcedẽtia datur Parocho illius Eccleſiæ ad quam defunctus defertur. 13

Circa præcedentiam, quam debet habere Clerus ſecularis reſpectu Regularium, Clemens VIII. *in ſua Conſtit.* incip. *Docet Romanũ Pont. ſub die* 20. *Februarij* 1601. ex decreto S.R.E. Cardinalium ſuper ſacris Ritibus, & Cæremoniis deputatorum, declarauit Rectores & clericos ſeculares præcedere debere Regulares tam Monachos, quàm Fratres quorumcunque Ordinum, etiam Mendicantium, in funerum aſſociatione proceſſionibus, & aliis huiuſmodi publicis actibus, nec debere ipſos Monachos, ſeu Fratres cũ Parochis, vel clericis mixtim incedere, etiamſi aliquando ex ſecularium indulgentia, aut humanitate, ſeu alia forſan de cauſa ſecus 14

factum

factum fuerit; & quamcunq; contrariam cõsuetudinem tanquam abusum corrigendam esse, atque ita vbique locorum in Regnis Hispaniarum perpetuò obseruari debere.

15 Idem Clemens VIII. per aliam suam *Constit.* incip. *Quæ ad remouendum, sub die 5. Nouembris* 1603. ex voto eorumdem DD. *Cardinalium Congregationis Sacrorum Rituum* similiter declarauit *Clerum secularem in omnibus locis, etiam in propriis Ecclesiis, & Conuentibus Fratrum, Monachorum, & Religiosorum quorumcunque in vniuerso Regno Castellæ & Legionis præferendum esse, ac pracedere debere*, quas Clementis VIII. Constitutiones obseruari mandauit Gregorius XV. *in quadam sua* incip. *Aliàs à felicis, sub die 3. Augusti* 1622. commissa earum executione quibusuis locorum Ordinariis in Regnis Hispaniarum existentibus quoties pro parte alicuius ex Clero seculari fuerint requisiti.

CAPVT X.

De Officio per Parochum recitando.

SVMMARIVM.

1 *Parochus tenetur ad diuinum Officiũ recitandũ.*

2 *Officium diuinum recitare tenetur Parochus, seu quilibet alius Beneficiarius, perexiguos redditus ex beneficio habens ad congruam sustentationem minimè sufficientes, contra citatos, n.3.*

4 *Parochus ad diuinũ Officium recitandũ tenetur, etiãsi nullos fructus ex suo beneficio percipiat.*

5 *Parochus tenetur ad recitandum diuinum Officiũ à tẽpore capta possessionis Parochiæ, & n.6.*

7 *Officium diuinum recitare nullus ex prouisis tenetur ante captam possessionẽ, si neuter litigantium illum adhuc habeat, & vterque dubius sit de iure, & de causa litis.*

Parochus, siue Subdiaconus non est obligandus Officium recitare, nisi ab illa parte, à qua obligatio incepit. ibid.

8 *Parochus post adeptam sui beneficij possessionem debet diuinum Officium studiosè, & deuotè recitare, quamuis pedester, equitans, procũbens, ambulans, vel quiescens.*

9 *Officij diuini in recitatione tenetur quis se cum Rubricis Breuiarij conformare, non enim facere potest mutationem ritus.*

10 *Parochus, qui redimendi temporis causa officiũ vnius diei commutat pro breuiori Officio alterius, peccat mortaliter, contra citatos n.11.*

12 *Officia à Sede Apostol. non approbata fuerunt damnata à S. Congr. Rit. sub pœna librorum vetitorum, & non satisfaciendi muneri recitandi diuini Officij.*

13 *Festa Kalendarij Romani non possunt Episcopi eleuare ad nobiliorem ritum.*

14 *Officium Breuiarij debitum non est relinquendum pro Officio deuotionis.*

15 *Officium de festis particulariter concessis per Breue Apost. Regno Hispania, non potest recitari in Regno Portugalia.*

16 *Hispania Regnorum appellatione comprehenditur Regnum Lusitania.*

17 *Officium, & Missa de Sancto celebrari potest in ipsius Sancti Ecclesia Titulari, seu vbi asseruatur insignis Reliquia.*

18 *Reliquia insignis alicuius Sancti est corpus, caput, brachium, crus, & ea pars, non parua tamen, in qua passus est Martyrium.*

19 *Officium duplex potest fieri de Sancto, cuius Reliquia insignis habetur.*

20 *Officium si concedatur de Sancto, cuius Reliquia non insignis habetur, debet esse semiduplex, vel prout recitatur in Breuiario Rom.*

21 *Officium extra propriam Ecclesiam non potest fieri de Sancto canonizato sine nouo decreto.*

22 *S. Caroli officium ritu duplici celebrari potest in Prouincia Mediolanensi.*

23 *S. Conradi officium Placentia, & Netina in Sicilia, ac Ordini S. Francisci conceditur.*

24 *Stigmatum S. Francisci officium concessit Paulus V. celebrari posse vbique ad libitum cleri, duplici quidem officio in Religione S. Francisci, extra eam semiduplici.*

25 *Angeli Custodis officium est duplex minus, & celebrandum prima die, non impedito officio nouem lectionum, post festum S. Michaëlis.*

26 *S. Elisabeth Regina Portugalia Officium recitandum die 4. Iulij in Regno Portugalia, sub ritu duplici, extra verò Regnum, sub ritu semiduplici.*

27 *S. Ant. de Padua officiũ propriũ sub ritu duplici, & cũ octaua in Regno Portugalia cõceditur.*

28 *Dedicationis Cathedralis anniuersarium celebrandum est in ciuitate quidem cum octaua, in Diœcesi verò sine octaua.*

29 *Matutinum defunctorum cantandum non est in vespere festi omnium Sanctorum, sed recitandum ipsamet die Cõmemorationis omnium fidelium defunctorũ post laudes diei.*

30 *Missa, & Officium S. Rochi est concedendum de communi Confessoris non Pont. pro eius die, in iis tantùm locis vbi absunt Ecclesia in eius honorem adificata.*

31 *Parochus diuinum Officium non recitans quatenus teneatur restituere ostenditur.*

32 *Parochus omittens recitare diuinum Officium tenetur ad fructuum restitutionem quantuncumque curam animarum gerat celebrãdo, & administrando Sacramenta Parochianis, contra citatos* num. 33.

34 *Parochus mente vltro distracta officium diuinũ recitans, tenetur ad fructuum restitutionẽ.*

35 *Fructuum restitutio pro rata omissionis diuini Officij non est facienda nisi elapsis sex mensibus post obtentam beneficij possessionem.*

36 *Restitutio fructuum amissorum ob non recita-*

tum Officiū diuinum, cui facienda? aſtēditur.

37 *Beneficiario diuinum Officium recitare omittenti liberum eſt reſtitutionem facere pauperibus, vel fabricæ beneficij, etiamſi pauperes ſint alterius loci, & fabrica ſit alterius Eccleſiæ.*

38 *Pauperum appellatione in materia reſtitutionis fructuum amiſſorum ob non recitatum diuinum Officium, non ſolùm veniunt perſonæ pauperes, ſed etiam monaſteria, xenodochia, & Eccleſiæ ornamentis, & aliis ſimilibus indigentes.*

39 *Pauperū appellatione non ſolùm veniunt, qui ex pane mendicato viuunt, ſed etiam alij, quibus neceſſaria ad decētem ſtatum deſunt.*

40 *Parochi ſi verè pauper ſit, aut eius mater, vel ſorores, poſſunt ſibi, aut illis facere reſtitutionem fructuum amiſſorum, ob non recitatum diuinum Officium.*

41 *Fabrica beneficiorum nomine in materia reſtitutionis fructuum amiſſorum ob non recitationē Officij diuini, venit fabrica domus beneficij pro fructibus colligendis, & conſeruandis.*

1 VM primum officium, pro quo datur beneficiū, ſint Horæ Canonicę; ideò ad eas perſoluēdas iure Eccleſiaſtico teneri Parochū *primò* probatur ex *c. quia per ambitioſam, de reſcript. in 6.* vbi Pontifex reprehendit quoſdam Beneficiarios quòd Officium diuinum, propter quod beneficium datur, omitterēt. *Secundò*, ex *cap. fin. 92. diſt.* vbi dicitur omnes Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, ac omnes, qui ſunt Eccleſiæ deputati, debere Officium diuinum recitare. *Tertiò*, ex Concilio Lateranēſi à Iulio II. incœpto, & à Leone X. continuato, *ſeſſ. 9. de reform. §. ſtatuimus*, vbi priuantur fructibus beneficiorum illi, qui diuinum Officium non recitant. Demum id ipſum conſtat ex Bulla Pij V. quam refert Nauar. *in man. cap. 35. num. 122.*

2 Quod quidem rectè procedit, quamuis ipſe Parochus, prout quilibet alius Beneficiarius perexiguos redditus ex beneficio haberet, ad congruam ſuſtentationem minimè ſufficientes; quia ratio ob quam Beneficiarius tenetur Officium diuinum recitare, non eſt præcisè, quòd integrè ſuſtentetur fructibus beneficij, ſed quòd beneficium aliquos reddat fructus, qui dantur propter officium: tum, quia beneficium exiguum quoad ſubſtantiam eſt verè & propriè beneficium, & vt tale in Iure reputatur, *c. is cui, de præbend. lib. 6.* ergo qui illud habet, ad Officium diuinum tenetur: tū denique, quia id expreſsè probari videtur *in c. clericus victum, diſt. 91.* vbi ſtatuitur vt clericus, quem ſui Sacrificij fructus alere non poſſunt, manibus operando victum quærat, dummodo officio ſuo ſatisfaciat; & ſi id ſibi difficile fiat, imputet ſibi, qui beneficium tale acceptauit, aut beneficium dimittat; ergo ex hoc loco clarè colligitur teneri clericum Horas Canonicas perſoluere, etiamſi non poſſit ex beneficio victum, & veſtitū habere. Et ideò ita reſoluunt Silueſt. *in ſum. verb. hora, §. 3.* Roſel. Tab. & Armil. *eod. verb. n. 1.* Cou. *lib. 3. var. c. 13. n. 8. verſ. 12.* Nau. *in man. c. 25. n. 102. & de Orat. c. 7. n. 27. & c. 11. n. 11.* Valent. *tom. 3. d. 6. q. 2. puncto 20. verſ. excludit,* Medina *q. 7. de Orat.* Tolet. *lib. 3. c. 14. n. 4.* Fr. Lud. Beia *reſponſ. caſuum conſc. p. 1. caſu 54.* Suar. *de Relig. tom. 2. tr. 4. lib. 4. c. 21. n. 3. & 9.* Peſant. *2. 2. q. 62 art. 2. diſp. 2. propè fin.* Zerol. *in praxi Epiſc. p. 1. verb. Hora Canonica, §. 2. & verb. beneficium, §. 4.* Nald. *in ſum. verb. diuinum Officiū, n. 2.* Carol. Macign. *de Horis Canon. c. 11. n. 3.* Bonac. *eod. tract. diſp. 1. q. 2. puncto 3. n. 17.* Barthol. à S. Fauſto *in ſimili tract. lib. 2. quæſt. 36.* Azor. *inſtit. moral p. 1. lib. 10. c. 3. q. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. c. 4. n. 34.* Nicol. Garc. *de benef. p. 3. c. 1. n. 39.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral lib. 1. q. 68.* Vgolin. *de officio Epiſc. 10. §. 1. n. 2.* Filliuc. *in quæſt. moral. p. 3. tr. 23. c. 5. n. 181.* Gauāt. *in rubricas Miſſalis to. 2. ſect. 1. c. 4. n. 3.* Fagūdez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 1. lib. 2. c. 4. n. 15. & lib. 3. cap. 8. n. 8.* Villabol. *in ſum. tom. 2. tract. 24. diffic. 10.* Sanch. *in conſil. moralib. lib. 2. cap. 2. dub. 66. & 67.* Trullench *in expoſit. Decalogi lib. 1. c. 7. docum. 13. n. 15.* Caſtr. Palao *tom. 2. tract. 7. diſp. 1. puncto 1. §. 2. n. 9.* Garcia *in opere mor. tract. 2. diffic. 2. dub. 2. n. 11.* Anton. Diana *reſol. moral. p. 2. tract. 12. de Horis Canon. reſol. 9. & p. 5. tract. 5. reſol. 25.*

Cōtra Sot. *de Iuſt. lib. 10. q. 5. art. 3.* Fr. Emm. *in ſum. p. 1. c. 140. n. 3.* Veg. etiā *in ſum. p. 1. c. 128. caſ. 14.* Perr. Ledeſm. *etiam in ſum. p. 2. tr. 9. c. 4. concl. 6. diffic. 4.* Leſ. *de Iuſt. lib. 2. c. 34. dub. 31. n. 169.* Malder. *de virtutib. tr. 10. c. 2. dub. 3. verſ. nihilominus,* Vaſq. *de benef. c. 4. §. 1. dub. 4. n. 17.* Molfeſ. *in ſum. Theol. moral. tr. 5. c. 3. n. 29. & tr. 6. c. 2. n. 36.* Machado *en ſu prefetto Confeſſor lib. 4. p. 1. tract. 6. docum. 2. n. 6.* Palao *tom. 2. tract. 7. diſp. 2. p. 1. §. 2. n. 8.* exiſtimantes non teneri Beneficiarium, ſaltem quotidie, recitare diuinum Officiuum, cuius beneficij fructus nō attingunt medioerem ſuſtentationis partem. 3

Imò puto Parochum ad diuinum Officiū recitandū teneri, etiāſi nullos fructus ex ſuo 4 beneficio percipiat; quia titulum, & poſſeſſionem beneficij habet, ac proinde verè, & ſimpliciter eſt Beneficiarius; nā fructus, vel ſpes eorum non pertinent ad ſubſtantiam beneficij. Ita Palud. *in 4. diſt. 15. q. 5.* Silu. *d. verb. hora, q. 2.* Medina *in Cod. de Oratione q. 8.* Fr. Barthol. à S. Fauſto *de Horis Canon. lib. 2. q. 42.* vbi *in verſ. 2.* id intelligit ſi habeat ſpem moraliter certam obtinendi illos, & *in verſ. 8.* reſoluit non excuſari ab onere recitandi illum, qui in penſione omnium fructuum conſentit ei, qui in ſuum fauorem beneficiū reſignauit,

Sed

5 Sed verùm Parochus teneatur ad recitandum diuinum Officiũ à tempore acceptę tãtùm suæ Parochiæ collationis, aut nõ aliter nisi captæ possessionis? Quæstio est dubia, in qua Nauar. in man. c.7. n.29. tenet ex eo quòd collationẽ acceptauit, illicò ad recitandum quempiã obligari; quia per solam collationem acceptatã acquiritur ius in beneficio, & fit beneficium eius, cui collatum est; tũ quia ab eo tempore, etiam antequam apprehendat possessionem, debentur clerico beneficij fructus, & cùm possessionem capit, Beneficiarius percipit fructus non solùm præsentes, sed etiam præteritos à die collati sibi beneficij, sequitur Macign. de horis Canon. c.10. num. 25. & plures, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. de benef. p.3. c.1. num.91.

6 At non teneri nisi post captam pacificam possessionẽ beneficij, meliùs sustinent omnes ferè Doctores, qui hac de re scripserũt: quia beneficium vt sit ius efficax, cum titulo requirit pacificã eius possessionẽ, tum quia ante captam possessionẽ non potest iura beneficij exercere, ita neq; tenetur ipsius onera sustinere; tum etiã, quia ante initam possessionem ius est incertũ, cùm contingere soleat, vt qui impetrauit beneficium, videat se nil impetrasse, multis de causis, vt quia non vacabat, vel alius ante eũ priùs impetrauerat; tum deniq; quia in Bulla Pij V. dicitur, post beneficij consequutionẽ; ille autẽ propriè dicitur beneficiũ consequutus, qui pacificam illius possessionem adeptus est cum titulo; Ideò sic resoluunt Menoch. de arbr. lib.2. casu 429. n. 24. Flam. Paris. de resign. benef. lib.1. quæst.9. num.15. Suar. d. lib.4. cap.19. num.7. Henriq. in sum. lib.13. cap.13. §.1. Fr. Emman. etiam in sum. p.1. cap 141. num.4. Azor. d. lib.10. cap.4. quæst.7. Vasq. in opusc. de benef. cap.4. §.1. art.1. dub.6. Galer. in margarita casuum consc. verb. Officium diuinum. Valer. Reg. d. lib.30. num.38. Less. d. lib.2. c.34. dub.30. n.167. Mald. in sum. verb. Officium diuinum num.5. Pet. Ledesm. in sum. p.2. tract.9. cap.46. concl.9. Vega etiam in sum. p.1. cap.128. casu 18. Squill. de oblig. cleric. p.1. num.16. vbi n.17. id intelligit dummodo per ipsum non stet quominus consequatur beneficij possessionẽ, Machado en su perfecto Confessor lib.4 p.1. tract. 6. docum.1. n.5. Bunac de Horis Canon. disp.1. quæst. 2. puncto 4. num.2. Gauant. in comment. ad rubricam Missalis, tom. 2. sect.1. cap.4. num.5. Ant. Diana resolut. moral. p.2. tit. de Horis Canon. resol.21. nouissimè Hieron. Roderic. in compendio quæst. Regul. resol. 24. num. 35. Barthol. à S. Fausto de Horis Canon. lib. 2. q.39. vbi quæst.41. tenet adhuc

7 † nullum teneri ad horas Canonicas recitãdas ante obtentam possessionẽ, si neuter litigantium illam adhuc habeat, & vterque dubius sit de iure, & de causa litis, & quæst.42. & 43. idem resoluit, quamuis vnus litigantium probabiliter credat, & spectet se victorem futurum in lite, & fructus percepturum, & amplius habeat titulum. Non est tamen obligandus sub mort. peccato Parochus, siue Subdiaconus Officium totum recitare illius diei, quo possessionẽ Parochiæ accepit, vel ad Subdiaconatus ordinẽ fuit promotus, sed solùm ab illa parte, à qua obligatio incepit, v. g. si quis accipit possessionem Parochiæ, vel Subdiaconatum, aut emisit professionẽ hora vndecima ante meridiem, non tenetur recitare Matutinum illius diei, neque Primam, neque Tertiam, ad summum Sextam, & reliquas horas, quia ab illa hora vndecima incepit obligatio. Ita Castrus Palaus tom.2. disp.2. puncto 4. n.3. Homobon. de Bonis in cõsultat. casuũ Consc. vol.2. p.5. c.240. quos refert Diana resolut. mor. p.4. resolut. 218. tract.4.

Debet igitur Parochus post adeptam sui beneficij possessionem diuinum Officium studiosè, & deuotè recitare, vt dicitur in cap. dolẽtes, de celebr. Missar. vbi in nostris Collectaneis plura circa eius materiam cumulauimus; quamuis pedester, equitans, procumbens, ambulans, vel quiescens, secundùm Siluest. d. verb. hora, quæst.2. Nauar. de Horis Canon. c.4. n. 17. Paul Comitol. resp. moral. lib.1. quæst.64. n.1. Ioan. Valer. de different. inter vtrumq; forũ verbo Hora Canonica different.1. in fine. † Et in eo recitando tenetur se cum rubricis Breuiarij conformare, non enim facere potest mutationem ritus, vt scilicet duplici ritu celebretur festum, quod aliàs simplici sub ritu, vel semiduplici decretum est, cùm Pius V. in Bulla Breuiarij non modò percipiat substantiam, sed etiam modum, & formam Horarum Canonicarum. 8 9

Vnde existimo peccare mortaliter Parochum, qui redimendi temporis causa Officium vnius diei commutat pro breuiori Officio alterius. Ratio est, quia Ecclesia nõ solùm præcipit diuini Officij recitationem in communi, & veluti in genere, sed præcipit recitationem huius Officij in particulari; ergo qui facit contrarium, violat præceptum Ecclesiæ in re graui, & consequẽter peccat mortaliter. Ita Tabien. in sum. verb. hora, q.10. Nauar. de Orat. c.19. n. 101. Iacob de Graff. in aureis decis. p.1. lib.2. cap.51. n.10. Philiarch. de offic. Sacerdot. p.1. lib.1. cap.6. concl.6. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 42. art.8. & in sum. tom.1. cap.141. tom.3. Card. Bellar. in suis controuers. Cathol. tom. 3. lib.1. controu. 3. c.18. Suar. d. lib.4. cap.11. num.6. & c.23. n.12. & 14. Nicol. Garc. de benefic. p.1. cap.1. num.150. Valer. Reginald. in praxi fori pœn. lib.18. n.177. Filliuc. in quæst. mor. p.3. tract.23. cap.8. q. 2. n.182. & c.7. q.3. 10

Contra Siluest. d. verb. hora, q.12. n.15. Vega d. p. cap.117. casu 57. Valent. tom.3. disp.6. quæst. 11

2. *punct.* 10. *verſ. quid ſi recitandum*, Zerol. *in praxi Epiſc.* 1. *verb. libra cano.n* 6. Azor. *d. lib.* 10. *c.* 10. *quaſ.* 2. Vaſq. *in opuſc. de benefic. c.* 4. *dub.* 2. Leſſi. *d. lib.* 2. *c.* 37. *num.* 77. exiſtimantes talem Parochum ſolùm venialiter peccare.

12 Fuerunt à S. Rituum Congr. damnata Officia à Sede Apoſt. non approbata ſub pœna librorum vetitorum, & non ſatis faciendi muneri recitanti diuini Officij, *ſub die* 8. *Aprilis, &* 28. *Octobris* 1628. *vbi in reſp. ad* 8.
13 fuit dictum † non potuiſſe, nec poſſe Epiſcopos, nec Regulares eleuare feſta Kalendarij Romani ad nobiliorem ritum, puta à ſemiduplici ad duplicem, ſine licentia Sedis Apoſt. refert me citato in hoc loco Lezana *in*
14 *ſum. quaeſt. Regul. c.* 12. *n.* 20. *& num.* 33. Et † quòd non eſt relinquẽdum Officium Breuiarij debitum pro Officio deuotionis, cenſuit *ead.* S. Cong. *ſub die* 19. *Nouemb.* 1603

Item reiecit, damnauit, & reprobauit eadem S. Congreg. Miſſas, quæ circunferuntur, à S. Congregatione non approbatas, Sancti Gregorij pro viuis & defunctis, quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno, & quaſcumque alias, exceptis iis, quæ ſunt permiſſæ Regularibus tantùm, veluti Roſarij, Sanctæ Mariæ de Carmelo, & alias, ſicut etiam Officia ab eadem non approbata, refert Lezana *d. c.* 12. *n.* 33.

GregoriusXIII. in quodam Breui incip. *Paſtoralis officij, de anno* 1573. aduertens quòd in Eccleſiis Hiſpaniæ conceſſum erat vt poſſent celebrare Officia propria Sanctorum illius prouinciæ, illique ſint plures numero, ideo declarauit vnamquamque Hiſpaniæ Eccleſiam eorum tantùm Sanctorum, qui in Breuiario non ſunt deſcripti, Officia propria celebrare poſſe; qui illius Diœceſis ſunt naturales, vel eius Eccleſiæ, ſeu Diœceſis ſunt patroni, vel eorum corpora, ſeu notabiles Reliquiæ in Eccleſia, ſeu Diœceſi requieſcunt: de aliis verò Sanctis etiamſi ſint naturales, vel Patroni alterius Diœceſis, etiamſi illorum corpora, vel notabiles Reliquiæ in aliqua Eccleſia alterius Diœceſis requieſcant, non celebretur Officium proprium, ſed ſeruetur ordo Breuiarij Romani; refert Lezana *d. c.* 12. *n.* 34. vbi *num.* 36. poſt Gauant. *in rub. tom.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 5. *tit.* 2. aduertit quòd clerici ſeculares, & Regulares in Ciuitate, vel Diœceſi commorantes non tenentur recitare officia propria Sanctorum illius Diœceſis, vel quæ de conſuetudine in eadem Eccleſia recitantur in choro.

15 Dubitatum fuit ab *eadem S. Rituum Cong. in vna Viſen.* an in Regno Portugalliæ recitari poſſit Officium de feſtis particulariter conceſſis per Breue Apoſt. Regno Hiſpaniæ; vt eſt feſtum expectationis, & alia ſimilia, at-
16 tento quòd † Regna ſunt diuerſa, quamuis ſub vnius Regis poteſtate exiſtant? *Ead. S. Cong.* negatiuè reſpondit *ſub die* 11. *Iunij* 1605. Cuius reſolutio ex eo procedit, quia conceſſio præſupponitur facta tantùm pro Regno Hiſpaniæ, ſi enim fuiſſet facta pro Regnis Hiſpaniarum in numero plurali, tunc crederem venire Regnum Luſitaniæ, vt tradit Nau *conſil.* 1. *n.* 2. *de decimis, in nouis*, & poſt maturam conſiderationem ſemel, & iterum cauſa propoſita, fuit in ſimili reſolutum per Rot. *in Bracharen. fructuum* 3. *Decemb.* 1627. coram *R. P. D. meo Pirouano*, nam cùm ibi acerrimè diſputaretur in Luſitania vti vnum ex Hiſpaniarum Regnis gauderet generali alia conſuetudine Regnorum Hiſpaniæ quod hæredes Beneficiatorum ſuccedant in fructibus à ſolo ſeparatis, & nondum exactis, canonizata, & firmata per eamdem Rotam quoad Regna Caſtellæ, Nauarræ, Valentiæ, Aragoniæ, & Comitatus Cathaloniæ, vt in deciſionibus ibidem citatis, tandem affirmatiuè fuit reſponſum ex rationibus ibidem adductis, *& in meo tract. de appellatiua verborum vtriuſque Iuris ſignif. Appell.* 115. *num.* 1.

Officium, & Miſſa de Sancto celebrari 17
poteſt in ipſius Sancti Eccleſia Titulari, ſeu
vbi aſſeruatur inſignis † Reliquia, quæ erit 18
Corpus, caput, brachium, crus, & ea pars, non parua tamen, in qua paſſus eſt Martyrium, eadem *S. Congr. in ?a die* 8. *Aprilis* 1628. & antea *ſub die* 23. *Nouembris* 1603, cenſuerat *de Sancto, cuius Reliquia inſignis habetur, & approbata, fieri † poſſe Officium duplex*, refert 19
Lezana *d. cap.* 12. *num.* 33.

De Sancto verò, cuius Reliquia non in- 20
ſignis habetur, ſi concedatur officium, debet eſſe ſemiduplex, vel prout recitatur in Breuiario Romano, ad differentiam inſignis Reliquiæ, eadem *S. Rituum Congr. in vna Calaritana, & in alia Viterbien. ſub die* 1. *Septembris* 1612. refert Lezana *d. c.* 12. *num.* 37.

De Sancto Canonizato non poteſt fieri 21
Officium extra propriam Eccleſiam ſine nouo decreto, *ead. S. Cong. ſub die* 9. *Decemb.* 1628.

Sancti Caroli Officium in prouincia Me- 22
diolanenſi celebrari poſſe ritu duplici, conceſſit *eadem Cong. ſub die* 2. *Nouemb.* 1610.

Sancti Conradi Officium Placentiæ, & 23
Nettinæ in Sicilia conceſſit *ead. S. Cong. ſub die* 19. *Maij* 1614. & Ordini Sancti Franciſci *ſub die decimo tertio Septemb.* 1625.

Stigmatum S. Franciſci Officium conceſ- 24
ſit Paulus V. celebrari poſſe vbique ad libitum cleri, duplici quidem officio in Religione S. Franciſci, extra eam verò ſemiduplici, ead. S. Cong. *ſub die* 28. *Auguſti* 1615. *& ſub die* 2. *Octob.* 1627. refert nouiſſimè Fr. Hier. Roder. *in compendio quaſt. Regul. reſolut.* 65 *n.* 8. & in die feſto adhibendus eſt color albus, *eadem S. Cong. Rit.* 9. *Nouemb.* 1623.

25 Angeli Custodis Officium est duplex minus, eadem *S. Cong. sub die* 2. *Octob.* 1627. Et celebrandum est prima die non impedita Officio nouem lectionum post festum S. Michaëlis, cedit etiam Dominicæ, eadem *S. Rituum Congr.* 12. *Martij* 1618.

26 S Elizabeth Reginæ Portugaliæ Officium recitandum die 4. Iulij in Regno Portugaliæ sub ritu duplici, extra verè Regnũ sub ritu semiduplici, eadem *S. Cong.* de mandato S.D.N. Vrb. VIII. approbauit, & vt liberè, & licitè ab omnibus recitari possit, & valeat, licentiam, & facultatem dedit, & concessit *sub die 7. Augusti* 1628.

27 Nomine Regis Catholici supplicatum fuit Sanctissimo concedi posse recitare Officium proprium S. Antonij de Padua nuncupati sub ritu duplici, & cum octaua in Regno Portugaliæ, cùm sit dictus Sanctus oriundus ex prædicto Regno. Et supplicatione per Sanctitatem suam ad Sacram Rituum Congregationem remissa, *eadem S. Cong. ad relationem Eminentissimi, & Reuerendissimi D. Cardin. de Torres censuit concedendum pro ciuitate, & Diœcesi Vlixbonen. tantum, iuxta rubicas; & idem quod obseruatur in ciuitate Patauina, die* 5. *Iunij* 1631. *Die verò* 23. *eiusdem facta relatione per me Secretarium Sanctitati sua de hoc decreto Sanctissimus extendit gratiam ad totum Regnum Portugalia. C. Episcopus Portuen. Card. Pius. Tegrimius Episcopus Assisien. Secret.* Officium S. Franciscæ Romanæ quòd possit sub ritu semiduplici in Vrbe ad libitum recitari concessit *S. Cong. Rit.* 13. *Martij* 1632.

28 Præter propriæ Ecclesiæ Dedicationem celebrandum est etiam anniuersarium Dedicationis Cathedralis in ciuitate quidem cum octaua, in Diœcesi verò sine octaua, eadem *S. Rituum Cong.* 2. *Maij* 1619.

29 In festo omnium Sanctorum prohibuit *eadem S. Cong. die* 1. *Septembris* 1607 cantari Matutinum Defunctorum in Vespere, & iussit recitari ipsamet die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum post Laudes diei me citato in hoc loco Lezana *in sum. quæst. Regul. c.* 12. *num.* 23. Et quòd adsit obligatio recitandi Officium Defunctorũ in die secunda Nouembris, affirmant Card. Toler. *in sum. lib.* 2. *cap.* 13. *num* 3. Armil. *in sum. verb. Hora Canonica num.* 9. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 53. *n.* 24. Vega *in sum. tom.* 1. *c.* 128. *casu* 24. Macign. *de Horis Canon c.* 29. *n.* 16. Vanti *in discipl. cleric. lib.* 3. *c.* 4. Ioan. Bapt. de Fabr. *in man. Ordin c.* 20. *q.* 7. Molfes. *in summa Theolog moral. tom.* 1. *tract.* 5. *c.* 1. *n.* 57. Mald. *in sum. verb. Officium diuinũ*, Tanner. *in* 2. 2. *disp.* 5. *q.* 1. *dub.* 5. *n.* 148. Suar. *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 25. *n.* 8. *&* 9. Castr. Palaus *tom* 2. *disp.* 2. *de Orat. puncto* 2. *n.* 13. Layman. *in sum Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 4. Gauant. *in rub. tom.* 2. *sect.* 9. *c.* 2. *n.* 18. Anton. de Litteratis *in sum. p.* 6. *c.* 7. *n.* 11. Homubon. de bonis *in consultat. casuum conscientia, vol.* 2. *p.* 5. *resp.* 245. Faustus *de Horis Canonic. lib.* 2. *q.* 302. Lezana. *in sum. quæst. Regul. c.* 12. *n.* 23. latè Diana *resolut. moral. in fine partis* 4. vbi contrariũ defendere & probare nititur.

Aliis verò diebus in Breuiario præscriptis recitantes iuxta Breuiarium Romanum non obligantur ad Officiũ defunctorum, vt tenent Philiarch. *de officio Sacerdot. tom.* 1. *p.* 1. *lib.* 1. *c.* 40. Aragon. *tom.* 2. *in* 2. 2. *q.* 83. *art.* 12. Læli. Zech. *in sum. tom.* 2. *c.* 83. *n.* 16. *in fine*, Ioan. de la Cruz *in direct.* 1. *p.* 3. *art.* 3. *dub.* 4. *concl.* 2. Carrill. *in itinerario ordinand. sect.* 6. *c.* 1. *n.* 40. Less. *de Iustit lib.* 2. *c.* 37. *dub.* 12. *n.* 76. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 24. *diffic.* 6. *n.* 3. Rodriguez *in compendio quæst. Regul. resol.* 24. *n.* 14.

Nec ad Litanias decantandas, aut recitandas in die sancti Marci, & in diebus Rogationum, quia rubica apposita in Breuiario in istis diebus non obligat, secundùm opinionem probabilem, sub culpa lethali ad eas dicendas extra chorum. Iacob. de Graff. *in decis. aureis p.* 1. *lib.* 2. *c.* 53. *n.* 24. Dian. *moral. resolut. tract. de Horis Canon. resol.* 56. Homobon. de Bonis *in consult. casuum conscient. vol.* 2. *p.* 5. *resp.* 245. Quicquid aliud post Suar. & Bonacinam existimauerit Lezana *d. c.* 12. *n.* 23. *in fine.*

Cùm actum fuisset pluries in eadem *S. Rituum Cong.* de concedenda Missa, & Officium in festo sancti Rochi, qui penes omnes Christi fideles in maxima veneratione semper est habitus, tandem *sub die* 30. *Iunij* 1629. *eadem S. Congregat. negotio maturè discusso censuit esse concedendam Missam, & Officium in die S. Rochi, de communi Confessoris, non Pontificis, in iis tantùm locis, vbi adsunt Ecclesia in eius honorem ædificata, & seruatis rubricis Breuiarij, quam resolutionem S. D. N. approbauit, & laudauit, die* 4. *Iulij* 1629. 30

Vltra peccatum mortale, quod Parochus incurrit diuinum Officium non recitando statim post adeptam pacificam beneficij possessionem, ad fructuum restitutionem tenetur eo modo, quo exprimit Pius V. *in Constit. sua*, incip. *Ex proximo Lateranen. Concilij, de anno* 1571. relata à Nauarro *in man. c.* 25. *num.* 122. *& de Orat. cap.* 7. *num.* 32. his verbis. *Si quis vno, aut pluribus diebus totum officium omisit, restituat fructus omnes, quos illo die, vel illis diebus percepit. Si Matutinum tantùm omisit, restituat mediã partem fructuum respondentiũ illi tempori; si reliquas sex horas tantùm, restituat etiam dimidiam portem; si aliquam tãtùm ex illis sex, restituat tantùm sextam partem fructuum talis diei, & sic tenetur solùm sextam partem illius medietatis partem restituere.* Hactenus Piana Constitutio, quã esse vsu receptã testatur Barthol. à B. Fausto *de Horis Canonicis, lib.* 2. 77. *in fine*, subdens viros pietate, & doctrina claros censere restitutionem 31

fructuum faciendam esse iuxta eam Constitutionem, & *quæst.* 285. *in fine*, addit, quòd dum dicitur ibi sextam partem esse restituendam pro singulis Horis, intelligendum id est de sexta parte fructuum dimidij diei naturalis, vel de fructibus diei artificialis, itavt qui vno die recepit, verbi gratia, duodecim argenteos, si omittat horam, teneatur tantùm reddere vnum argenteum, quia illa est sexta pars fructuum diei artificialis, nam alij sex respondent Officio Matutino.

Sed quid si Parochus omittat partem notabilem alicuius Horæ, an teneatur ad aliquā restitutionem? Affirmatiuam sententiam tenet Castrus Palaus *tom.* 2. *disp.* 1. *puncto* 7. *n.* 5. quia omittens partem notabilem alicuius Horæ, absolutè dicitur illam omittere. Negatiuam verò defendit Oliuer. Bouarti. *de Horis Canon. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 10. quē refert, & sequitur Diana *resolut. moral. p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 220. asserētes in his terminis nihil fructuum necessariò tribuendum pauperibus ratione partis Horarum omissæ, quantumuis magnæ, & sufficientes ad materiam peccati mort. nisi pro omissis Laudibus, quia multi putant illas esse Horas disiunctas: cùm enim lex sit pœnalis, saltem ex parte, & fundamentum eius sit culpa, ob quam irrogatur pœna, solúmque de Horis integris in illa mentio fiat, non debet ad earum partes extendi, sed suis terminis arctari.

32 Hoc verum esse intelligo quantumcunque Parochus curam animarum gerat celebrando, & administrando Sacramenta suis Parochianis; quia hoc non obstante reus est peccati mortalis, quod committitur omissione recitationis Horarum, quod vnum tali priuatione punitur tanquam ea sufficienter dignū, sicut & sufficienter dignus est æterno supplicio quantumcunque in nullo alio deliquerit, iuxta illud Iacob. 1. *Quicumque totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omniū reus*; tum quia Piana Constitutio absolutè, & indistinctè loquitur de restitutione fructuum singulis diebus respondentium faciēda pro rata omissionis diuini Officij, vt Beneficiarij à tali commissione retrahantur, & ad illius recitationem incitentur, & quasi coganturtum denique, quia si ratione regiminis Ecclesiæ, & curæ animarum posset Parochus aliquam partem sibi remouere, esset quoque eam amissurus si in dicto regimine, & cura deficeret; sed hoc nullus dicit, ergo nec & illud. Et ideò ita sentiunt Petr. Nauar. *de restit. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 143. Valent. 2. 2. *disput.* 6. *quæst.* 2. *puncto vlt.* Vasq. 1. 2. *disp.* 168. *num.* 34. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 6. Azor. *d. lib.* 10. *cap* 14. *quæst.* 5. Valer. Reginald. *d. lib.* 30. *num.* 46. Vincent. Filliuc. *in quæst. moral. p.* 2. *tract.* 23. *cap.* 10. *quæst.* 5. probabiliorem dicit Bartholom. à S. Fausto *de Horis Canon. lib.* 2. *quæst.* 288. vbi optimum remedium adhibet vt facta fructuū computatione Bullam compositionis accipiat, vel à Romano Pont. siue ab eius Commissario Cruciatæ dispensationem petat; quia hac ratione, neque omnia, quæ Bulla Pij V. præcipit, restituet, & in conscientia tutus erit.

Contra Lop. *in instruct. Conscient. p.* 2. *c.* 95. 33
Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 5. Henriq. *in sum. lib.* 13. *cap.* 13. §. 2. Arag. 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 13. Emman. Sà *in aphor. verb. beneficiū, n.* 58. Fr. Emman. *in sum. p.* 1. *cap.* 146. *num.* 4. Petr. de Ledesma *in sum. tract.* 9. *de Relig. c.* 9. *fol.* 485. Layman *tr.* 15. *c.* 5. *n.* 2. Trullenc. *d. dub.* 25. *n.* 1. Diana *p.* 2. *tract.* 12. *res.* 8. Castr. Palao *d. puncto* 7. *n.* 9. Ludou. Beia *respons. casuum conscientiæ p.* 1. *casu* 55. Carol. Macign. *in horis Canon. cap.* 28. *n.* 7. Molfes. *in sum. Theologiæ moral. tract.* 6. *cap.* 5. *num.* 8. Less. *d. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 32. Vasq. sibi contrarium *in opuscul. de benef. cap.* 4. §. 1. *art.* 1. *dub.* 7. *num.* 38. Nald. *in sum verb. diuinum Officium. n.* 12. Sanch. *in consil. moral. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 83. existimantes non improbabiliter Parochum hoc casu minimè teneri restituere nisi partē correspondentem obligationi recitandi Horas, vt si, v. g. pro fructu in die recipit tres aureos, omittens totum Officium, teneatur restituere vnum aureum, retinendo alios pro onere administrandi Sacramenta.

Quod quidem extendendum esse existimo ad illum, qui mentè vltrò distracta diuinum Officium recitat, quia hic non solùm malè orat, sed re vera simpliciter non orat, licèt enim legat, vel verba proferat, illa non est oratio, quæ ab Ecclesia præcipitur; cùm ergo de substantia orationis sit attentio, sequitur recitantem sine attentione non satis facere præcepto quoad substantiam, ac proinde non posse fructus retinere, vt tenent Nau. *de Orat. cap.* 13. *num.* 18. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 51. *n.* 7. Petr. Nauar. *d. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 140. Fr. Emman. *d. p.* 1. *c.* 143. Azot. *d. lib.* 10. *cap.* 12. *quæst.* 6. Suat. *d. lib.* 4. *cap.* 30. *n.* 14. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 2. *q.* 82. Contra Medin. Cordub. Tolet. & alios, quorum plures refert, & sequitur Sanch. *in consil. moral. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 85. existimantes Beneficiarium recitantem Horas sine attentione, etiam data opera, non teneri restituere fructus. 34

Intellige huiusmodi fructuum restitutio- 35
nem pro rata omissionis Officij non esse faciendam, nisi elapsis sex mensibus post obtentam beneficij possessionem, ex Const. Concilij Lateranen. sub Leone X. *sess.* 9. §. *statuimus*, ibi, *post sex menses*, & ex dicta Bulla Pij V. Ita Nauat. *de Orat. cap.* 21. *num.* 58. Tolet. *d. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 5. Less. *d. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 32. *num.* 179. Vasq. *in opuscul. de benef. cap.* 4. §. 1. *art.* 1.

art. 1. *dub.* 8. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 29. *num.* 12. Macing. *de horis Canon. cap.* 28. *num.* 16. Filliuc. *d. cap.* 10. *quaest.* 3. *num.* 310. Squillante *de obligat. cleric. p.* 1. *n.* 1. *cum seqq.* Raguc. *de voce Canonic. in Choro, quaest.* 7. Anton. Diana *resol. moral. p.* 2. *tit. de horis Canon. resol.* 15. Castr. Palao *in opere morali tom.* 1. *tract. de horis Canon. disp.* 1. *puncto* 7. *n.* 15. Trullench *in expos. Decalogi lib.* 1. *c.* 7. *dub.* 14. *n.* 17. Garcia *in sum. morali tract.* 1 *diffic.* 8. *duda ult. pag.* 281. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 2. *q.* 278. vbi *quaest. sequent.* per dictam Bullam Pij V. tenet illum, qui intra primos illos sex menses ab impetrato beneficio absque iusta causa diuinum Officium praetermittit, peccare mortaliter, de quo etiam nouissimè Hieronym. Roderic. *in compend. quaest. Regular. resol.* 14. *num.* 57.

36 Cui autem sit facienda haec restitutio, expressit dicta Constitutio Pij V. in aliis verbis, *in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneantur*; quae verba disi-

37 unctiua sunt, & ideo † liberum esse Beneficiario restitutionem facere pauperibus, vel fabricae beneficij, resoluit Nauar. *in man. c.* 25. *n.* 122. *& de Orat. c.* 7. *n.* 32. quamuis pauperes sint alterius loci, quia cùm Bulla generaliter loquatur de pauperibus, non debet intelligi restrictè de pauperibus illarum Ecclesiarum vbi sita sunt beneficia. Ita Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 30. *n.* 20. Molfes. *d. c.* 5. *n.* 21. Filliuc. *d. tract.* 23. *cap.* 10. *q.* 6. Bonacin. *de Horis Canon. disp.* 1. *q.* 5. *puncto* 4. *num.* 3. Barthol. à S. Fausto *in simili tr. lib.* 2. *q.* 294. vbi aduertit posse Parochum computare in partem restitutionis eleemosynas omnes, quas ex fructibus beneficij fecit toto eo tempore, in quo diuinum Officium praetermisit, & *quaest.* 298. similiter ait quòd non requiritur vt fiat huiusmodi restitutio fabricae illius Ecclesiae vbi situm est beneficium.

38 Pauperum appellatione in hac materia non solùm comprehenduntur personae pauperes, sed etiam monasteria, xenodochia, & Ecclesiae ornamentis, luminaribus, & aliis similibus, aut aliis pietatis operibus indigentes. Ita Nau. *de redditib. eccl. mon.* 26. *num.* 2.

39 Barth. à S. Fausto *d. lib.* 2. *quaest.* 292. † Item non solùm veniunt illi, qui ex pane mendicato viuunt, verùm etiam alij, quibus necessaria ad decentem statum desunt, quales sunt multi Nobiles, qui à statu deciderunt, & aegrè admodum sustentantur, licèt ob verecundiam petere, vel recipere eleemosynam non soleant. Ita Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 2. *quaest.*

40 293. vbi *q.* 295. tenet † Parochum, seu Beneficiarium, si verè pauper sit, aut eius mater, vel sorores, posse sibi aut eis hanc restitutionem facere, & *q.* 296. resoluit eum non posse sibi retinere fructus, si remissionem eorum à pauperibus obtineat, quibus fructus nondum tradiderat, quia iste non dicitur restitutionem fecisse iuxta summi Pont. intentionem, & citat Nau. *de Orat. Miscel.* 19. *num.* 4. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 17. & alios. Denique & veniunt ipsi defuncti, qui & pauperes sunt, valdéque indigentes, vt pro illis celebrentur Missae, & alia suffragia offerantur, si ad haec facienda restitutio fiat, Nau. *in man. cap.* 25. *n.* 122. *& de Orat. cap.* 7. *num.* 32. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 18. Bonacin. *d. disp.* 1. *quaest.* 5. *puncto* 4. 30. *num.*.. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 2. *disp.* 297.

Nomine autem fabricae beneficiorum in hac materia venit fabrica domus beneficij, in quo Beneficiarius habitat, vel alterius domus ipsius beneficij pro fructibus colligendis, & conseruandis, & quicquid in vtilitatem agrorum ipsiusmet beneficij insumitur, vt eius fructus in perpetuum augeantur, ita Vasq. *in opusc. de benef. cap.* 4. §. 1. *art.* 1. *dub.* 9. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 19. Molfes. *d. cap.* 5. *puncto* 4. *num.*... Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 2. *disp.* 298. 41

CAPVT XI.

De Missis per Parochos ex obligatione celebrandis.

SVMMARIVM.

1 *Licentia celebrandi Missam in Oratorio, vel Ecclesia de nouo fabricata, dari non debet nisi cum claus.* saluo iure, & sine praeiudicio Ecclesiae Parochialis.

2 *Claus.* saluo iure, & sine praeiudicio Ecclesiae Parochialis, *intelligitur de praeiudicio circa ea, quae spectant ad Sacramentorum administrationem, & alia, quae sunt ipsi Parochiae de iure debita, in aliis verò non.*

3 *Missam in propria Ecclesia, & non alia celebrare tenetur Parochus in diebus festis.*

4 *Populus si adeò numerosus sit in aliqua Parochia, vt vnus Rector non possit sufficere pro ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, Parochi ab Episcopis cogi poterunt tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda.*

5 *Parochi in Ecclesiis suis diebus Dominicis, & festis solemnibus, ac aliis etiam diebus ita frequenter celebrare tenentur, quòd muneri suo satisfaciant.*

6 *Parochus tenetur saltem diebus Dominicis, & festis, quibus Populus obligatur audire Missam, celebrare per se, vel per alios ex iusta causa.*

7 *Parochi deficiente sibi copia Confessoris, poterunt praemissa contritione celebrare illis diebus, in quibus tenentur ex officio ad sacrum faciendum,*

faciendum, ne Parochiani careant Missa, dummodo tamen quamprimùm confiteantur.

8 *Missas tres in die Natiuitatis Domini celebrare non tenetur Parochus, sed satisfacit si vnam dicat, sicut & satisfacit qui vnam audit.*

9 *Parocho concedere potest Episcopus ob defectum Sacerdotum, & existente magna necessitate vt in diebus festis bis celebret.*

10 *Parochus non videtur obligandus ad applicationem Sacrificij pro populo singulis diebus festis, sed iuxta boni viri arbitrium.*

11 *Parochus non potest pro Missa, quam singulis diebus festis populo celebrare debet, stipendium ab alio accipere.*

12 *Sacerdotes quibus tenentur Missas celebrare ratione beneficij, seu capella, legati, aut salarij; si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non possunt eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.*

13 *Parochi quibus diebus tenentur Missam celebrare, non possunt manualem eleemosynam recipere.*

14 *Populum obligatur monere Parochus vt Missas frequentet, cogere tamen non potest vt Missam audiat in Parochia.*

15 *Missam audientes in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & festis diebus, non contempto proprio Sacerdote Parochiali, satisfaciunt præcepto Ecclesiæ de audienda Missa; nec in aliquod peccatum incidunt.*

16 *Missæ sacrificio in Ecclesiis Regularium interesse festiuis diebus liberum iam est populo, neque iisdem Regularibus, vel populo præstare Ordinarij possunt desuper impedimentum.*

17 *Parochis non licet compellere Parochianos, vt in suis Ecclesiis, non verò Regularium Missam audiant.*

18 *Præcepto Ecclesiæ de audienda Missa satisfaciunt Parochiani audiendo quancunque Missam vel cantatam, vel recitatam extra Parochiam, etiam in sacello.*

19 Cap.2.de Parochiis, *declaratur.*

20 *Episcopi non possunt constitutionem facere, qua præcipiant suis subditis, vt non audiant Missam nisi in propriis Parochiis.*

21 *Missas celebrare, & campanas pulsare in Ecclesiis Regularium non prohibetur ante celebrationem Missæ, & pulsationem campanarum in Ecclesia Parochiali.*

22 *Regularibus non est prohibitum inter Missarum solemnia vertere se ad populum, & generalem Confessionem pro eo facere, atque etiam in medio Altaris sistendo eleemosynas, & oblationes ab offerentibus recipere, non autem eis licet ab Altari discedere, & per Ecclesiam circumire.*

23 *Missæ celebratio prohiberi non potest in Oratorio iuri ædificato per laicum antequam celebretur Missa in Parochiali Ecclesia.*

24 *Missæ votiuæ dici possunt quocunque die, non Dominica, nec Officij duplicis, nisi ex rationabili causa, quæ erit voluntas defunctorum necessitas, aut pietas viuorum votiuas Missas postulantium.*

25 *Missa pro defunctis celebrari potest ritu de Requiem in Dominicis, & festis, insepulto, & in Ecclesia præsente corpore, vbi nimirum viget consuetudo sepeliendi defunctas simul cum Missa.*

26 *Missæ de Requiem tolerari possunt in festo duplici, quod non est de præcepto, pro voluntate testatoris implenda.*

27 *Festum duplex si cadat in diem assignatum pro Altari priuilegiato, & illud sit festum de præcepto, non potest in eo Altari dici Missa de Requiem.*

28 *Missa Defunctorum certo die dicenda eo impedito transferuntur in sequentem.*

29 *Missæ quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno prohibitæ fuerunt.*

30 *Missæ triginta Sancti Gregorij non sunt prohibitæ, & quomodo dicendæ ostenditur.*

31 *Missa Rosarij prohibita fuit, concessa tantùm Ordini Prædicatorum.*

32 *Missa, & Officium Rosarij celebrari possunt, vt in festo S. Mariæ ad Niues, cum lectionibus secundi Nocturni de Natiuitate, vbi adest Capella, seu Altare Rosarij.*

33 *Missam Rosarij celebrare obligatus satisfacit dicendo Missam votiuam de B. Virgine, vt in Missali.*

34 *Missæ certis Regularibus concessa non possunt ab aliis dici, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis.*

35 *Annuli vsus in Missa prohibetur omnibus etiam Doctoribus, & Canonicis Cathedralium, ac Protonotariis non participantibus.*

36 *Pilei vsus in Missa etiam extra Canonem concedendus est à Papa, & non ab alio.*

37 *Parochus peccat si absque Papæ licentia sacrificaret tecto capite.*

38 *Parochi singuli tenentur habere clericum, qui eis in Missa, & diuinis Officiis inseruiat.*

39 *Ecclesia non debet dedicari, nisi tantum assignetur, quod duobus sufficiat.*

40 *Parochus sine ministro celebrare poterit cùm grauis necessitas premit.*

41 *Parochus si nullum ministrum habeat, qui respondere sciat, dummodo adsit masculus, qui vrceolos ministret, poterit ipse celebrans absque necessitate sibi respondere, vel meliùs poterit praire dicendo quæ veniunt respondenda, & facere vt minister sequatur recitando eius verba.*

42 *Parochus in nullo casu potest fœminam in ministram admittere.*

43 *Sacerdos*

43 *Sacerdos non potest fœminam in necessitate pro responsione Missæ ministram adhibere.*

44 *Parochus cum vno lumine olei, vel adipis, poterit in necessitate celebrare.*

45 *Annunciationis festum si venerit in die Sabbati maioris hebdomadæ, an possit Parochus in illa die celebrari facere plures Missas? ostenditur.*

46 *Annunciationis festum si acciderit in die Parasceues, non tenetur quis sub reatu peccati mortalis Missam illius diei audire.*

47 *Missa diei Parasceues non est Missa, neque propriè Sacrificium.*

48 *Missa celebrari non potest in die Parasceues.*

49 *Missam dicere in Feria quinta maioris hebdomadæ Sacerdotibus licet, quamuis prudens consilium sit secretò, & absque concursu populi id facere.*

50 *Missam Sabbato sancto dicere non est peccatum mortale.*

51 *Parochi non possunt ab Episcopo cogi, sed hortari, vt subministrent necessaria Presbyteris volentibus celebrare in eorum Ecclesiis.*

52 *Regularibus non licet in suis Ecclesiis ad celebrandum admittere Presbyteros seculares contra prohibitionem Episcopi.*

53 *Parochiani ad Diuina audienda in Parochia sunt conueniendi.*

54 *Fructus prouenientes ex Parochianorum præsentia in Missa Parochiali plures.*

55 *Incommoda prouenientia ex absentia Missæ Parochialis.*

1 IN celebrandis Missis Parochi ea omnia obseruare, & curare debent, quæ à Sacro Conc. Trid. in decreto ea de re edito *sess.* 22. Ordinariis locorum præscripta sunt; nec ab aliis debet Episcopus permittere, vt celebretur in Oratoriis intra Parochiam existentibus, nisi cum clausula, *Saluo iure, & sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis*, vt per Passer. *in praxi Episcop. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 21. & ex sequenti declaratione S. Congr. Concilij manifestum est.

2 † *Licentia celebrandi Missam in Oratorio, vel Ecclesia de nouo fabricata dari non debet nisi cum clausula, Saluo iure, & sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis.* Quod quidem præiudicium quomodo intelligendum sit, eadem S. Congreg. declarauit his verbis: *Hoc autem præiudicium intelligitur in his, quæ spectant ad Sacramentorum administrationem, & alia, quæ sunt ipsi Parochiæ iure debita, in aliis verò non.* Vide, quæ diximus supra. *cap. primo, sub num.* 26.

3 Tenetur igitur Parochus in Dominicis, & aliis festiuis diebus suis subditis Missam celebrare, vt comprobat Gutier. *canonic. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 1. *cum seqq.* & sic in propria Ecclesia, & non in alia. Vide *S. Cong. Conc. in Lucana* 15. *Septemb.* 1629. censuit *onus iniunctum Parocho Tempagnani se transferendi diebus festiuis ad Parochialem alterius villæ Antroccoli, ibique Sacrum faciendi, esse abrogandum.* Et iterum in ea proposito dubio, an Parochi terræ Vrceani Fauen. diœcesis soliti à tempore fortè immemoriali accedere ad celebrandum Missam in ea Ecclesia eiusdem loci, vbi festa aliqua per annum solemnizantur, relicta sine Missa propria Ecclesia, quod fit iuxta intentionem eleemosynas eo die pro Missa largientium, & absque vllo populi incommodo, & sine vllius reclamatione, & ex tolerantia Ordinarij, tamen *eadem S. Congr. die* 17. *Nouembris* 1629. censuit *consuetudinem supradictam, secundum ea, quæ proponuntur, non esse admittendam; sed diebus festiuis celebrandam in propria Parochia.* Et *in dicta causa Lucana* cùm Rector Parochialis Ecclesiæ Tempagnani reperiretur obligatus accedere in octo festis diebus, eum toto suo populo, ad Ecclesiam Antroccoli ad celebrandum Missam, remanente Ecclesia Tempagnani iis diebus sine Missa *S. Congr. Conc. sub d. die* 15. *Septembris* 1629. censuit *onus huiusmodi eundi ad aliam Ecclesiam esse tollendum.*

Et quoniam in aliquibus Parochiis populus adeò numerosus est, vt vna Missa satisfieri non possit, sciant Parochi se posse ab Episcopis cogi ad obseruandum id, quod in Conc. Trid. cauetur, *sess.* 21. *de reform. cap.* 4. in hæc verba. *Episcopi etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus populus ità numerosus sit, vt vnus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui diuino peragẽdo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum diuinum celebrãdum.* Cuius quidem decreti vigore non poterit Episcopus erigere coadiutoriam, sed vtrique cogere Rectorem ad adiungendum sibi tot Sacerdotes, qui sufficiens Ecclesiis in Sacramentis ministrandis, vt refert decisum Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episc. num.* 43. *& censu.* Rot. *decis.* 484. *n.* 5. *p.* 1. *recentior.* 4

Parochi quidem ob plebium suarum commoditatem, ac subditorum ædificationem debent in Ecclesiis suis diebus Dominicis, & festis solemnibus, ac aliis etiam diebus ita frequenter celebrare, quòd muneri suo satisfaciant, vt dicit Trid. Conc. *sess.* 23. *de reform. cap.* 14. & per illud sic tradunt Nauar. *in man. c.* 25. *n.* 135. Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 251. *num.* 1. Spin. *in speculo testam. gloss.* 3. *princ. num.* 63. Iacob. de Graff. *in aurea decis. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 7. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 2. *&* 3. Bonacin. *de Sacram. disp.* 4. 5

disp.4.quæst.vlt.puncto 7.num.3. Molfes. *in sum. Theolog. Moral. tract.3.cap.14.n.16.* Homobon. de Bonis *de examine eccles.p.1.tract.4.quæst.133.* Posseuin. *de officio Curati cap.2.à princ.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcop. p.2. alleg.24.num.22.* me citato in hoc loco Machado *en su perfetto Confessor lib.4.p.2.tract.3.docum.1.per tot.*

6 Et † tenentur saltem in diebus Dominicis, & festis, quibus populus obligatur audire Missam, celebrare per se, vel per alios ex iusta causa, Syluius *in 3.p.2.q.83.art.1.quæst.17.* Piasec. *in praxi Episcop. p.2.c.3.n.20.* Villalob. *in sum.p.2.tract.8.dub.14.n.5.* Ioan. de la Cruz *in director. conscientia p.2. de sacrif. Missa, q.1. lib. 8. conclus. 3.* Diana *resolut. mor. p.2. tract. de celebr. Missar. resol.26.* Machado *loco proximè citato.* dummodo id passim non faciat, & ad longum tempus, Posseuin. *cap.2.n.5.* Ciarlin. *contreu. forensium cap. 38.n.32.* an ad nonnullos alios intra hebdomadam, standum est consuetudini regionum toleratæ, & obseruandæ absque scrupulo, vt tradit Fernandez *in examine Theolog. moral. p.4. cap.15.§.5. num.1.* & bene Ludou. à sancto Ioanne *de administr. Sacram. art.1. tit. de residentia n.13. in fine*, vbi addit Parochum teneri celebrare diebus non festiuis ad benedictiones nuptiales impartiendas, & pro sepeliendo mortuo, vbi cum Missa sepelitur; vnde extra tempus, quo populus tenetur ex præcepto Missam audire, ablata consuetudine, vel statuto, non esse obligandos Parochos ad sacrificandum, tenent Steph. Fagundez *de quinque Ecclesia præceptis p.1. lib.3. cap.15. num.8.* nouissimè Philibert. Marchin. *de sacram Ordinis tract.3. p.2. cap.30.n.1.* ex eo, quia hæc duo videntur correlatiua; in quibus diebus populus non tenetur Missam audire, nec tenetur Parochus sacrum facere; contra Sot. Azor. & Suar. quos refert Marchin. *vbi suprà*, existimantes frequentiùs teneri Parochos celebrare, quàm populus Missam audire.

7 Et licet existentes in peccato mortali debeant antequam celebrent, Confessionem sacramentalem præmittere; vt disponitur in Conc. Trident. *sess.13. cap.7.* Parochi tamen, deficiente sibi Confessoris copia, poterunt præmissa contritione celebrare illis diebus, in quibus tenentur ex officio ad Sacrum faciendum, ne Parochiani careant Missa. Ita Valent. *tom.4. disput.6. q.8. puncto 3.* Suar. *tom.3. disput. 66. sect.4.* Squillante *de oblig. cler. p.1. num.128.* Reguc. *in [illegible] Parochi [illegible] de Eucharistia q.24.* Homobon. de Bonis *de exam. eccles. tract.8. cap.4. n.12. vers. ad quintam quæstionem*, nouissimè Philib. Marchin. *d. tract.3. q.3. cap.1. num. 4. cum seq.* Paul. Layman. *in Theol. moral. lib 4. tract.4. cap.6. num.6.* Bauny *tract.5. q.23.* Ludouicus de Caragoça *sect.2. num.20.* Hieron. Garc. *in sum. morali tract.3. diffic.5. dub.1. num.35.* Fagund. *præcepto 3. Eccles. lib.3. c.9. num.2. & 3.* & ex Nugno, Henriq. Suar. & aliis, resoluit Bonacin. *de Sacrament. disput.4. q.6. puncto 1. num.23.* & innuit Concil. Trid. *citato loco*, tenentur tamen quàm primùm confiteri, ex eodem Concil. Trid. secundùm Posseuin. *de officio Curati, cap.5. num.40.* Gallet. *in margarita casuum conscient. verb. Eucharistia, 3.* Nald. *in sum. verb. Sacerdos, n.5.* Bonacin. *de Sacrament. disp.4. q.6. puncto 1. num.37.* Squillante *d.p.1. num.131.* Et licèt Petrus de Ledesma, & Villalob. probabile existimauerint Concilium dicto loco non inducere Sacerdoti præceptum sub mort. ad quamprimum confitendum, sed solum consilium; nihilominus contrarium sequitur tota scribentium schola, vt probaui *in collect. ad cap. de homine n.5. de celebrat. Missar.* & ibi citatis addo Fr. Petr. de San Iosepho *de sacram. disp. 6. sect. 2. §. 3.* Layman. *tract.4. c.6. n.7.* Lugo *disp.14. sect.7.* Diana *moral. resol. p.1. tract. 14. resol. 60.* Bauny *tract.4. de Pœnit. q.13. dub. 5.* me citato Hieron. Garcia *d. diffic. 5. dub.1. n.80.* Et verbum illud, *quamprimum*, quo vtitur *Conc. dicto loco*, intelligunt vsquequo Sacerdos iterum celebret, ita vt sufficiat confiteri quando contigerit celebrare, Diana *d. resol. 6. & p. 5. tract. 14. resol. 54.* Fagund. *d. lib.3. c.8. n.9.* Granados *p.3. de sacram. controu. 7. tract.9. disp.5. sect.3. n.21.* Sed an idē resoluendum quando instat præceptum communicandi Parochianos in Paschate, aut aliquo Iubilæo, & non habet Parochus formulas SS. Eucharistiæ consecratas? Maior controuersia est; in quo Suarez, Silui. Bauny, & Ludou. à S. Ioanne, tenent in hoc casu vbi probabile periculum est exinde sequi Parocho infamiā, vel notam aliquam, ex quò desinit celebrare, vel Parochianos communicare, quod poterit vtrumque efficere, quamuis sit in peccato mort. quod puto probabile, sed probabilius mihi videtur etiam vbi Parocho nulla sequitur infamiæ nota, ad hoc teneri, quia in hoc casu, subditi ius habēt ad petendā Communionē, & tenetur Parochus eis illam præbere; aliter dicendùm si ex deuotione, aut voto eam petierint, quia tunc animarum Rector infamiæ, vel notæ suæ consulere porit; ita Henriq. *in sum. lib. 8. de Eucharistia c. 46. n. 8.* Coninch *q. 80. art.4. dub. 2. n.17.* Lugo *disp.14. sect.5. n.110.* Diana *resol. moral. p. 5. tract.13. resol. 63.* post Ludou. de Zaragosa Garcia *d. diffic.5. dub.1. n.38.* vbi à *n. 40.* disputant, an & quando Parochus, vel sacerdos alius possit in peccato mort. celebrare vt adimpleat præceptum audiendi Missam in diebus festis.

Non obligatur in die Natalis Domini ad 8
tres

tres Missas celebrandas, sed satisfacit si vnam dicat, vt per Nauar. *cons. 1. num 2. de celebr. Missar.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 16. in princ. num.* 5. & post Belled. tenet Diana *resol. mor. p. 4. tract. 4. resol.* 236. Sicut & satisfacit qui vnam audit, Syluest. *in sum. verb. Missa.* 2. *num.* 11. *vers.* 7. Henriq. *in sum. lib.* 9. *de Missa, cap.* 25. §. 3. Bonacin. *de Sacram. disp.* 4. *q. vlt. puncto* 11. *num.* 10. Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 6. Fagundez *in quinque præcepta Ecclesiæ, præc.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 16. *& cap.* 3. *num.* 1. Squillante *de obligat. cleric. p.* 2. *num.* 61. Nouissime Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis tract.* 3. *p.* 2. *c.* 27. *num.* 3. Trullench *in exposit. Decalogi lib.* 3. *c.* 1. *dub.* 5. *n.* 4. vbi *n.* 5. contra supra citatos resoluit Parochum teneri in die Natiuitatis Domini tres Missas celebrare ne Fideles debitis suffragiis destaudet, & deuotione, qua multi vellent tres Missas eo die audire, Garc. *in sum. morali tract.* 3. *diffic.* 2. *dub.* 5. *n.* 2.

9 Parocho concedere potest Episcopus ob defectum Sacerdotum quòd in diebus festis bis vrgente necessitate celebret, vt dicitur censuisse *S. Congr. Conc.* 17. *Augusti* 1626. Sed hac de re meliùs est eandem Sacram Congregationem consulere? nam *die* 13. *Maij* 1628. *cùm peteretur nomine Administratoris Passauien. an propter penuriam Sacerdotum in Austria superiore, à qua postremò expulsi sunt hæretici liceret Sacerdotibus in Dominicis, & festis diebus duas Missas in die celebrare? Sacra Congreg. censuit concedendum stante necessitate.* refert me citato in hoc loco Garcia *in sum. morali tract.* 3. *diffic.* 2. *dub.* 5. *n.* 6. vbi *n.* 7. post Suar. Fagun. & Card. Lugo resoluit posse Parochum, qui duos habet tenues Parochias, quæ duos Sacerdotes sustentare nequeunt, in ambabus Missam diebus festis celebrare, *& n.* 9. post Alphons. de Leone *de officio Capellani q.* 8. *sect.* 17. *casu* 1. intelligit habita sacræ Cong. Rituum licentia.

10 Nec videtur obligandus ad applicationem Sacrificij pro populo singulis diebus festis, ex illa ratione, quia obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum sunt diuersæ; non debentur enim prouentus Pastorales præcisè, vt celebret ad intentionem populi, sed ratione potius officij Pastoralis. Ita Nauar. *in man. cap.* 25. *n.* 92. Nald. *in sum. verb. Parochus, num.* 18. Vasq. *p.* 3. *disp.* 234. *art.* 6. *cap.* 6. Sylu. *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 1. Suar. *tom.* 3. *disp.* 86. *sect.* 1. Diana *moral. resolut. p.* 1. *tract.* 14. *resol.* 26. Machado *d. lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 3. *docum.* 1. *n.* 3. me citato in hoc loco Trullench *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 8. *n.* 11. me etiam citato in hoc loco Garcia *in sum. morali tract.* 3. *diffic.* 3. *dub* 6. *n.* 5. Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ compos. disput.* 3. *dub.* 19. *à num.* 17. Ludouicus à S. Ioanne *quæst.* 10. *artic.* 2. *difficult.* 1. Becan. *de Sacram. in specie c.* 25. *p.* 2. *q.* 11. Alphons. de Leone *de officio Capellani q.* 2. *sect.* 3. *& q.* 8. *sect.* 10. Posseuin. *d. cap.* 2. *n.* 4. Gauant. *in comment. ad rubicas Missalis p.* 5. *tit.* 12. *n.* 27. Philibert. Marchin. *d. cap.* 30. *n.* 2. Fraxinel. *de obligat. Sacerdot. sect.* 3. *prænot.* 2. §. 2. Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 4. *decis.* 201. Veriùs tamen puto Parochum teneri Missæ sacrum suis ouibus applicare iuxta boni viri arbitrium, motus auctoritate Concilij Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. & probani *de officio, & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 23. *n.* 23. *in fine.* Ista autem applicatio (seclusa consuetudine, aut synodali aliqua Constitutione, siue pacto) sufficit pro populo fieri à Parocho diebus solemnibus, vt post Nauar. Suar. Fraxinel. Vasq. Alphons. de Leone, & alios citatis locis, tenent Caceres *relect.* 2. *de casuum decis.* §. *non peccat mortaliter,* Filliuc. *in quæst moral. tract.* 5. *c.* 6. *n.* 174. Villob. *tract.* 8. *diffic.* 14. Marchin. *d. cap. n.* 2. Layman *tract.* 5. *cap.* 3. *n.* 3. *&* 4. Garcia *d. diffic.* 3. *dub.* 6. *num.* 7. vbi *n.* 8. quærit an Parochus iuxta consuetudinem teneatur Missæ sacrificium pro populo applicare extra hos dies solemnes?

Sed esto quòd Parochus non teneatur ad applicationem Sacrificij pro populo singulis diebus festis, verùm possit stipendium pro illa Missa accipere, alteri applicando? Quæstio est dubia, in qua vna sententia tenet, quòd quando datur stipendium non pro applicatione Sacrificij, sed pro cultu Ecclesiæ, vel commoditate populi, tunc potest Sacerdos eleemosynam accipere pro applicatione Sacrificij absque vllo peccato, & obligatione restitutionis. Ita Alphons. de Leone *de Iubilæo, p.* 3. *q.* 20. *num.* 27. Fraxinel. *d. tract. de obligation. Sacerd. sect.* 4. *concl.* 4. §. 8. Homobon. de Bonis *de examine ecclesiast. p.* 1. *tract.* 4. *c.* 13. *quæst.* 121. animaduertentes in dubio non præsumi datum, vel relictum pro cultu Ecclesiæ, sed pro applicatione Sacrificij, nisi aliud constet ex claris verbis testatoris, vel circumstantiis personarum, hinc quoque colligentes Confratres in Oratorio, seu cœtum Ecclesia facientes celebrare festis diebus, vel ob commoditatem ipsorum, vt Missam audiant, & ibi communicent, aut ob commoditatem gentis vicinæ, absque alia expressione, non intelligi Sacrificij applicationem velle. Verùm his non obstantibus existimo Parochum non posse pro illa Missa stipendium ab alio accipere; quia obligatus alicui celebrare, absque applicatione Sacrificij ad diuinum cultum tantùm ita debet ibi celebrare, vt nullo modo accipiat stipendium ab alio, vt illi applicet Sacrificium sibi liberum, quod expressè vetuit *S. Concilij Trid. Congregatio in decreto de celebrat. Missarum,* 11

rum, de mandato S.D.N. Vrbani VIII. emanato Ita Gauant. *in comment ad rubicas Missalis, tom. 1. p. 3. tit. 12. n. 5.* Verba verò *S. Congr.*
12 hæc sunt. † *Ad quartum respondetur Sacerdotes beneficij, seu capella, legati, aut salarij, si eleemosynas pro alijs etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.* Et magis in terminis proposito dubio,
13 † *An Parochi terra Vrceani Fanen. Diæcesis, quibus diebus ex proprio officio, & obligatione tenentur Missā celebrare, possint pro eadem Missa propria, vel in aliena Ecclesia celebranda manuales eleemosynas recipere? Sacra Congreg. die 1. Septembris 1629. respondit quibus diebus Parochi tenentur Missam celebrare, non posse manualem eleemosynam recipere*, cuius mē citato meminit Hierm. Garcia, *in sum. morali tract. 3. diffic. 3. dub. 6. n. 9.* Quamuis post Ludou. à Cruce, Dianam, Turrian. & alios contrariam sententiam à nostra tueatur nouissimè Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 3. p. 2. cap. 27. à n. 7.*

Hinc etiam Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, non potest nouam eleemosynam accipere, & duabus obligationibus vnica satisfacere, nisi in fundatione expressè cautum sit quòd non teneatur Sacrificium applicare. Ita *Sacra Congreg. Concil. sub die 13. Iulij 1630.*

Superest nunc vt videamus an Parochus, qui Missam susceperit celebrandam cum certa eleemosyna, possit eandem Missam alteri, parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committere? In Sacerdote simplici hoc ipsum tanquam damnabile lucrum prohibuit *Sacra Congregatio in decretis, de celebratione Missarum, § sub die 21. Iunij, 1625.* & ipsum absolutè debere integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse, quamuis eleemosyna maior solita ei fuisset oblata, declarauit eadem *S. Congregatio ad dub. 10. de anno 1616.* In Parocho, seu Rectore beneficij id locum non habere censuit eadem *Sacra Congregatio ad dub.* 8. resoluens satis esse vt ipse Rector beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundùm morem ciuitatis, vel prouinciæ, nisi in fundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit. Et nouissimè ipsa *Sacra Congregatio Concilij in Neapolitana 17. Augusti, & in Fanen. 7. Septembris, 1630.* censuit *Capellanos amouibiles, qui sunt nominati, vel electi ab hæredibus testatorum ad celebrandas Missas cum assignatione certi redditus, iuxta dispositionem testatorum, posse assignare certam mercedem, iuxta morem regionis Sacerdoti pro Missis celebrandis, & pro se aliam partem retinere.*

14 Populum item obligatur monere Parochus, vt Missas frequentet, cogere tamen non potest, vt Missam hanc audiat in Parochia; quia nimirum Concil. Trident. *sess. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebr. Miss.* vtitur verbo, *moneant*, & ita fuisse decisum *à Sacra Congregatione* referunt plures citati per me *de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 24. n. 17.* quibus addo Hieronym. Roder. *in compend. quæst. Regular. resol. 25. n. 5.* Berti Lucens. *in prax. crimin. Regul. tit. 4. cap. 34. num. 5. vers. Populum item.* Hieron. Garcia *in summa morali tract. 4. diffic. 6. n. 2. pag. 692.* Fagund. *d. lib. 2. c. 3. n. 8.* Bauny *tract. 6. quæst. 5.* Quinimò extat declaratio Leonis X vt sequitur. † *Intelleximus quosdam in dubium reuocare, & perinde conscientias timoratas scrupulum iniicere, si Christi fideles, qui Dominicis, & festis diebus extra Ecclesias suas Parochiales, Missas audiunt in Ecclesijs Fratrum Ordinum Mendicantium, Ecclesiæ præcepto de Missa audienda satisfaciant? Nos ambiguitatem huiusmodi penitùs tollere volentes, & cum sinceriori conscientia fideles, quique Deo Creatori suo seruiant, auctoritate Apostolica tenore præsentium notum facimus omnes Christi fideles vtriusque sexus, qui non contempto proprio Sacerdote Parochiali in Ecclesijs Fratrum Ordinum Mendicantium, Dominicis, & festis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec in aliquam labem mortalis peccati, pœnámve propterea incurrere, in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunque, &c. Datum Romæ sub annulo Piscatoris, die 13. Nouembr. 1517.* refert Berti Lucens. *vbi suprà.* Et hoc idem declaratum fuisse à Clemente VIII. Breui quodam directo ad Nuncium Sedis Apostol. inferioris Germaniæ de anno 1592. *die 2. Septembr.* refertur *in collect. priuileg. Fr. Emman. pag. 520. sub num. 4.* † & sic liberum iam erit populo festiuis diebus Sacrificio Missæ in Ecclesijs Regularium interesse, neque ijsdem Regularibus, vel populo præstent Ordinarij desuper impedimentum, vt censuit *S. Congreg. Eminentiss. Card. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, sub die primo Iunij 1606.*
17 † Nec Parochis licet hoc impedire, compellendo Parochianos in suis Ecclesijs Missas audire, Portel. *in addit. ad dubia Regularia, verb. Missa, num. 1. & 2.* Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regular. resol. 109. n. 6.*
18 Imò iam hodie ex consuetudine vniuerso penè Orbe recepta, scita, & tolerata ab ipsis Parochis, satisfaciunt fideles huic præcepto audiendo quamcumque Missam, vel cantatam, vel recitatam extra Parochiam, etiam in sacello, aut Oratorio priuato, vbicunque voluerint, etiam in maioribus solemnitatibus totius anni, dummodò in contemptum proprij Parochi id non efficiant. Ita Nauar *in man. cap. 21. num. 5.* Gutier. *lib. 1. Canon.*

15 16

1. *Canon.cap.* 30.*num.* 8.*cum seqq.* Suar.*tom.* 3.*in* 3.*part. disp.* 18 *sect.* 2. *vers. secundò dicendum*, Azor. *institut.moral. part.* 1.*lib.* 7.*cap.* 6. *quaest.* 4 *&* 8. Fagundez *in quinque Ecclesiae praecepta prae.* 1.*lib.* 2. *cap.* 3.*num.* 8. vbi *num.* 9. post Gutierr.*d. cap.* 30. *num.* 27. & Azor. *d. q.* 4. *in fine*, nomine *contemptus* intelligitur expressus contemptus cum indignatione, & conuitiis in proprium Parochum iactatis.

19 Non obstat *cap.* 2. *de Paroch.* quia ibi solùm ad summum dicitur peccare illos lethaliter, qui proprio contempto Parocho Parochiam deserunt,vt alibi Missam audiant, quod nos non negamus,imò inde à contrario sensu deducimus satisfacere omnes huic praecepto si eam alibi audiant, & ideò in praecitato tex. meritò iubentur eiici à Parochiis alieni Parochiani si ibi ante Missam inueniantur; quia in foro externo praesumuntur per contemptum Parochi Parochiam propriam deserere, in vtroque tamen euentu, siue Missam audiant in aliena Parochia per contemptum, siue absque contemptu, semper implebitur praeceptum, vt optimè docent Cardin. Tolet. *in instruct. Sacerd.lib.* 6. *cap.* 7.*num.* 1. Fagund. *d.c.* 3. *n.* 9. Trullench *lib.* 3.*c.* 1.*dub.* 6.*n.* 4.Garcia *d. diffic.* 6.*n.* 4.Theophil. *Paroch.p.* 2.*art.* 13. & adeò est vera haec opinio, vt dicant Nau. *d.num.* 5.Suar.*d. sect.* 2. § *sed inprimis*, Gutier.*d.cap.* 30.*num.* 14.*in fine*,

20 & Azor. *d.cap.* 6.*quaest.* 6.† non posse Episcopos constitutionem facere, qua praecipiant suis subditis, vt non audiant Missam nisi in propriis Parochiis, & excommunicationem esse nullam, ac irritã,si fortè sub ea id ipsum praecipiant.

Circa contemptum vide gloss. *verb. contempto, in d.cap.* 2. vbi ita loquitur. *Bene dicit cõtempto,quia ex iusta causa absens bene poterit audire Diuina Ecclesia ad quam venerit*,&c. vbi Abb.ait contemptum praesumi dũ Parochianus caret causa legitima, cùm sit honestum, & quàm necessarium vt in praecipuis Festiuitatibus, vt in Paschate, Natiuitate & similibus audiant Diuina in sua proria Parochia; Mich. Lochmaier *in sua Parochiali Curatorum c.* 5. vbi quaerens vtrùm quilibet Parochianus teneatur sub mortali ad audientiam Missae in sua Parochia Dominicis, & Festis? sic respondet. *Potest aliquando esse mortale, aliquando veniale, aliquando nullum, nullum si causa suppetat legitima, vt si ex pigritia, vel quia alia Ecclesia est vicinior; tunc autem est mortale, quando omittit ex contemptu vero,vel interpretatiuo. Voco*, inquit, *contemptum interpretatiuum quando sine causa legitima alibi audit,& praesumitur contemptus si non habet licentiam à proprio Parocho,vel non habet causam legitimam, tunc enim peccat mortaliter,quia contemnit*, *&* contra *praecepta Superioris, & iuris venit.*

Hinc Sacra Congregatio Concilij *in causa nullius prouinciae Rancunaten.* respondit *sub die* 15.*Septembris* 1629. nequaquam prohibitum esse Regularibus Missas celebrare, & campanas pulsare in suis Ecclesiis ante celebrationem Missae, & pulsationem campanae in Ecclesia Parochiali; ideóque Ordinarium minimè hoc illis prohibere posse, sed tantùm mouere populum, vt accedat ad Ecclesiam Parochialem ad Sacri Concilij Trident. praescriptum. Itémque † ipsis Regularibus non esse prohibitum inter Missarum solemnia vertere se ad populum, & generalem Confessionem pro eo facere,atque etiam in medio Altaris sistendo eleemosynas, & oblationes ab offerentibus recipere, non autem eis licere ab Altari discedere, & per Ecclesiam circumire; me citato *in hoc loco*, Lezana *in summa quaest. Regul.tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 45. *& cap.* 12.*n.* 4.*vers.ad* 2. vbi refert *S. Congreg.Concilij in vna Bononien.* 2.*Iulij* 1620.censuisse posse Regulares inter Missarum solemnia recipere ea, quae sibi offeruntur, dummodo à perambulationibus per Ecclesiam, ac similibus eleemosynarum extorsionibus se abstineant. 21 22

23 Nec potest prohiberi celebratio Missae in Oratorio ruri aedificato per laicum, antequam celebretur Missa in Parochiali, & Matrice Ecclesia, vt declarauit *eadem Sacra Congreg. in vna Caietana* 18.*Septemb.* 1627. Idem etiam censuit eadem *Sacra Congregatio in vna Capuana* 31. *Maij* 1629 dum respondit ad relationem Eminentissimi Cardinal. Pij Curatum Casalis casae pullae Capuanae Dioecesis, non posse prohibere Alicornio Natali eiusdem terrae, quod non faciat celebrare Missam in Ecclesia per ipsum Alicornium aedificata diebus festiuis ante Missam Parochialem.

24 Quoad Missas votiuas,& de Requiem Parochum de aliquibus admonere volui; & in primis, quòd Missae votiuae dici possunt quacunque die non Dominica, nec Officij duplicis, nisi ex rationabili causa, quae non erit, vt Missa breuior celebretur; neque quodlibet arbitrium laicorum, sed voluntas defunctorum, necessitas, aut pietas viuorum votiuas Missas postulantium, & eiusmodi. † Vnde posse celebrari Missam pro Defunctis ritu de Requiem in Dominicis, & festis insepulto, & in Ecclesias praesente corpore, decreuit *Sacra Rituum Congreg. die* 23. *Maij* 1603. vbi nimirum viget consuetudo sepeliendi Defunctos simul cum Missa. Si quis autem moriatur in die Paschae, corpus eius reseruatur in sequentem diem ob reuerentiam Paschae, ex Rituali Romano Pauli V. *tit. de exequiis.* † Tolerari tamen possunt Missae de Requiem in fe- 25 26

fto duplici, quod non eft de præcepto, pro voluntate teftatorum implenda, vt cenfuit eadem *Sacra Congregatio fub die* 1. *Septembris* 1607. *&* 20. *Iunij* 1626. ex qua notabis non dicere ad arbitrium viuorum, fed pro
27 implenda lege Defunctorum.† Quare fi feftū duplex cadat in diem affignatum pro Altari priuilegiato, & illud fit feftum de præcepto, non poteft in eo Altari dici Miffa de Requiem, eadem *Sacra Congr. fub die* 24. *April.* 1627.
28 Et quòd Miffæ defunctorum certo die dicendæ, eo impedito, transferantur in fequentem, decreuit eadem *Sacra Congreg. fub die* 27. *Septembris* 1608. *& in vna Egitanien.* 23 *Maij* 1603. *in* 3. *dub.* In diebus verò, quibus prohibetur fieri de fefto duplici, non poffunt dici Miffæ votiuæ, neque de Requiem, eadem *Sacra Congreg. fub die* 28. *Augufti* 1626. nimirum infra octauam Epiphaniæ, Pafchatis, Pentecoftes, in hebdomada maiori, feria quarta Cinerum, & in vigilijs Natiuitatis Domini, & Pentecoftes. Poteft pro Miffa de Requiem dici Miffa de Sancto, vel de Feria currente, quando maiori deuotione afficimur in his Miffis, & multò magis fi rubricæ obftent, quibus eft obediendum, vt latè probat Gauant. *tom.* 1. *par.* 3. *tit.* 12. *num.* 20. *cum feqq.*
29 Miffas, quæ circumferuntur à Sacra Rituum Congregatione, non approbatas Sancti Gregorij pro viuis, & Defunctis, quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno, & quafcunque alias, exceptis his, quæ funt permiffæ certis Regularibus tantùm ead. *S. Cong.* prohibuit, reiecit omnino, & damnauit refpectiuè, & pro prohibitis, reiectis, & damnatis haberi voluit, *fub die* 8. *Aprilis* 1628. Vnde ceffant, quæ hac de re fcripferunt Portel. *in dub. Regul. verb. Miffa, n.* 9. Villalob. *in fum. p.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 31. *num* 6. Hieronym. Roderic. *in compendio quæft. Regular. refolut.* 25. *num.* 1. Leçana *d. fum. c.* 21. *n.* 21.
30 Miffæ verò triginta Sancti Gregorij non funt prohibitæ, vt decreuit eadem *S. Congreg. fub die* 28. *Octobris* 1628. Dici debent hoc modo ex eodem Sancto Gregorio *in dial.* 4. *cap.* 55. nimirum per triginta dies continuos ab vno, fiue à pluribus fucceffiuè Sacerdotibus recitata Miffa, quæ occurrit, vel de Requiem, iuxta rubricas Miffalis, cum applicatione Sacrificij Animæ illi, pro qua dicuntur. Si intra hos triginta dies occurrat Parafceue cum Sabbato fancto, imò etiam Feria quinta in Cœna Domini, non tamen dicuntur triginta dies difcontinuari; quia Ecclefia prohibet celebrationem Miffæ duobus primis prædictis diebus, & Feria quinta in Cœna iubet Communionem Sacerdotum in vnica Miffa folemni. Qui verò celebrant in feria quinta, & Sabbato prædictis, poffunt continuare triginta dies, omiffo die Parafceues, in quo non propriè fit Sacrificium fi dicantur triginta Miffæ vno die, vel pluribus difcontinuatis diebus proderunt quidem; fed non ex inftitutione Sancti Gregorij, de qua *in dialogo, loco citato.* Et eodem modo, fi intra triginta Miffas eas enumeres, quas ter in die Natiuitatis Domini celebrabis; fufficit enim, vt eo die vnam Miffam titulo Miffarū S. Gregorij pro Defuncto facias, alias duas pro quibus volueris. De his Miffis S. Gregorij vide Fr. Emman. *quæft. Regul. tom* 1. *quæft.* 43. *art.* 10. Sāch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 40. *n.* 40. *&* 41. vbi damnat continuationem Miffarū per 30. dies fi fuperftitiosè fiat, Hieron. Roder. *in compend. quæft. Regular. refol.* 45. *num.* 8.
Miffa Rofarij prohibita fuit, conceffa tātùm Ordini Prædicatorum ab eadem Sacra 31
Congr. *fub die* 25. *Iunij* 1622.† Vbi verò adeft 32
capella, feu Altare Rofarij ex decreto Gregorij XIII. in prima Dominica Octobris in Kalendis, vel poft Kalendas eiufdem Octobris celebrando, Officium, & Miffa celebrari poffunt, vt in fefto Sāctæ Mariæ ad Niues, cum lectionibus fecundi Nocturni de Natiuitate. † Et fi quis habet onus celebrandi 33
Miffam de Rofario, eadem *S. Rituum Congr.* refpōdit *fub die* 6. *Maij* 1623. poffe dicere Miffam votiuam de B. Virgine, vt in Miffali, & fatisfaciet. Sic etiam quando relinquuntur legata pia cum onere celebrandi peculiarem Miffam de Rofario, loco Miffæ Rofarij celebranda eft Miffa votiua B. Virginis de tempore. Ita *S. Congreg. Rit. in Polignanen.* 32. *Iulij* 1632.
Miffæ certis Regularibus conceffæ non 34
poffunt ab alijs dici etiam in ipforum Regularium Ecclefijs, eadem Sacra Congr. *fub die* 19. *Nouemb.* 1622.
Vfus annuli in Miffa prohibetur omnibus 35
etiam Doctoribus, & Protonotarijs non participantibus, ead. *S. Cong. fub die* 11. *February* 1623. & Canonicis Cathedralium Ecclefiatum, ead. *S. Cōg. fub die* 20. *Nouemb.* 1628.
Pileoli vfus in Miffa etiam extra Cano- 36
nem concedendus eft à Papa, & non ab alio, vt cenfuit *Sacra Cong. negotijs Epifcoporum, & Regularium præpofito, fub die* 2. *Ianuar.* 1590. & 17. *Ianuar.* 1595. conceffit extra Canonem vfum pileoli Epifcopo Fauentino, & refpondit Archiepifcopo Vrbinati eo non poffe vti fine licentia Sedis Apoft. Idem poftea decreuit Sacra Rituum Congregatio *fub die* 31. *Ianuar. &* 24. *April.* 1626. & idem cenfuit etiam Sac. Congreg. *fub die* 16. *Februar.* 1619.† Vnde peccaret Parochus fi abf- 37
que huiufmodi licentia facrificaret tecto capite, ex Azor. *inftit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *quæft.* 16. Squillante *de oblig. cler. p.* 2. *num.* 67.

Tenentur

Tenentur Rectores singuli habere clericum, qui eis Missæ, & diuinis Officiis in Ecclesia inseruiat, & in docendis pueris Parochiæ suæ eos valeat adiuuare, vt statuit Mantienſe Concilium, de quo *in cap. vt quisque, de vita, & honest. cleric.* & tradunt Rebuff. *in tract. congrua portionis, num.* 65. Cened. *ad Decretal. collectan.* 63. *num.* 1. Caualet. *decis.* 498. *n.* 1. Rague. *de Missa in Ecclesia, quæst.* 36. *num.* 1.

39 Vnde Ecclesiam non debere dedicari, nisi tantum assignetur, quod duobus sufficiat, voluerunt Cassad. *decis.* 19. *de prebend.* Rot. *decis.* 56. *n.* 19. *p.* 2. *diuers.* imò in Tridentino Concil. *sess.* 21. *de refor. cap.* 4. est constitutum vt in omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus, quibus populus ita numerosus sit, vt si vnus Rector non possit sufficere ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui diuino peragendo eogantur Rectores ab Episcopis, vt sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adiungant, quot sufficiant ad debitum Parochiale persoluendum.

40 Cùm autem grauis necessitas premit, poterit Parochus sine ministro celebrare, vt per Syluium *in* 3. *p. quæst.* 83. *art.* 5. Squillante *de oblig. Sacerd. p.* 2. *dub.* 23. *n.* 96. *in fine.* Azor *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 19. *q.* 3. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 5. *diffic.* 34. *num.* 2. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 1. *lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 4. Antonin. Diana *d. tr. de celebrat. Missar. resol.* 43. Homobon. de Bonis *de exam. eccles. p.* 1. *tract.* 4. *cap.* 15. *quæst.* 146. nouissimè Marchin. *de Sacramento Ord. tr.* 3. *p.* 3. *c.* 15. *à n.* 1. Possevin. *de*

41 *officio Curati, c.* 2. *n.* 9. vbi subdit quòd † si nullũ miuistrum habeat, qui respondere sciat, dummodo habeat masculum, qui vrceólos ministret, poterit ipse celebrans etiam absque necessitate sibi respondere, & addit Suar. *tom.* 3. *quæst.* 83. *disp.* 88. *sect.* 2. *in fine*, in defectũ ministri nescientis respondere, posse Sacerdotem præire dicendo, quæ veniunt respondenda, & ministrum sequi recitando verba Sacerdotis.

42 Debet tamen Parochus cauere omni casu ne in ministram admittat fœminam, vt bene aduertunt Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap.* 31. *n.* 3. *dist.* 23. Fagundez *d. c.* 21. *n.* 2. Bonacin. *de Sacrament. disp.* 4. *q. vlt. puncto* 9. *num.* 32. subdens magis indecens, & periculosum esse fœminam hoc casu assume-

43 re quàm sine ministro celebrare. † Non potest enim Sacerdos illam etiam in necessitate pro responsione Missæ ministram adhibere. Ita Suar. *tom.* 3. *disp.* 87. *sect.* 1. Squillante *d. dub.* 23. *num.* 70. Villalob. *d. diffic.* 34. *num.* 1. Paul. Layman *in Theologia morali, lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 13. Molfes. *in sum. Theologiæ mor. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 10. *num.* 40. Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p.* 2. *de Sacrific. Missæ, q.* 3. *dub.* 5. *concl.* 2. Anton Diana *d. tr. de celebr. Missar. resol.* 44. Marchin. *d. tract.* 3. *p.* 3. *c.* 15. *à n.* 3.

Cum vno lumine olei, vel adipis in necessitate, poterit Parochus absque mortali peccato celebrare, vt per Iacob. de Graff. *in aureis discipl.* 1. *lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 1. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *c.* 18. *q.* 12. Zanard. *in direct. Theolog. p.* 1. *de sacrific. Missæ, cap.* 14. *in fine*, Pitigian. *in* 4. *tom.* 1. *disp.* 13. *q.* 2. *art.* 3. Nugn. *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 3. *dub.* 5. *pag. mihi* 509. vbi subdit esse tantùm peccatum veniale celebrare cum vnica candela cerea in casu necessitatis; Homobon. de Bonis *de examine eccles. p.* 1. *tr.* 4. *c.* 15. *q.* 143. qui etiam tenet Sacerdotem neque peccare mortaliter, si celebret Missam in Altari, in quo imago Crucis non existit, de quo etiã Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 26. *n.* 6. Quamuis illum peccare mortaliter, qui cum vno lumine olei, vel adipis in necessitate, celebret, existimauerint Suar. *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 81. *sect.* 6. Vasq. *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 233. *c.* 3. *n.* 26. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tom.* 1. *tr.* 3. *cap.* 12. *n.* 57. Fernandez *in examine Theolog. moralis, p.* 3. *cap.* 5. §. 13. *n.* 12. Villalob. *d. p.* 1. *tr.* 8. *diffic.* 26. *n.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 29. *c.* 9. *num.* 196. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol p.* 3. *decis.* 213. *n.* 1. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 1. *lib.* 3. *cap.* 23. *n.* 17. quia intelliguntur vbi non adesset grauis necessitas, & secluso scandalo, ac contemptu, vt plures ex his Doctoribus declarant, & præcipuè Suar. Valer. Reginald. & Fagundez, ac Paul. Layman *d. lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 17. 44

Dubitare poterit Parochus, an si festum Annunciationis venerit in die Sabbati maioris hebdomadæ possint in illa die celebrari facere plures Missæ in sua Ecclesia? Negatiuam partem tenere videtur Villalob. *in sum. p.* 1. *tr.* 8. *dub.* 20. *n.* 4. his verbis. *El anno de* 1606. *que caio la Annunciation en Sabbado consultò el Obispo de Salamanca letrados para esto caso, y resoluieron que non se dixesse, y lo mismo fue en Valladolid donde staua à la sazon la Corte, y non sabemos que en parte ninguna se aia hecho lo cõtrario.* Verùm contrariam sententiam affirmatiuam meritò tuentur Petr. de Ledesma *in sum. tom.* 1. vbi *de sacram. Eucharistiæ, c.* 18. *concl.* 5. Fernandez *in examine Theolog. moral. p.* 3. *c.* 5. §. 5. *n.* 2. Syluius *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 2. Molfes. *in sum. Theol. moral. tom.* 1. *tr.* 3. *c.* 17. *num.* 41. Ioan. de la Cruz *in director. conscient. p.* 2. vbi *de sacrificio Missæ, q.* 2. *dub.* 2. *concl.* 1. vbi ita ait. *Anno* 1617. *occurrente festo Annũciationis in Sabbato sancto, plures Missæ celebratæ sunt in singulis Ecclesiis Toletanæ diœcesis*, refert Antonin. Diana *resol. moral. part.* 2. *tr. de celebrat. Miss. resol.* 21. vbi subdit cum Ledesma *citato loco*, dicendam esse vel Missam Beatæ Virginis, vel Missam ordinariam illius diei. 45

Si quando acciderit idem festum Annunciationis 46

ciationis in die Parasceues, non tenetur quis sub reatu peccati mortalis Missam illius diei audire, vt benè resoluunt Molfes. *d.c.* 17. *n.* 40. Nald. *in sum. verb. Missa, n.* 20. Sauch. *in select. disp.* 32. *n.* 13. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 1. *lib.* 3. *c.* 4. *n.* 17. Gauant. *in comentar. ad rubricas Missalis, part.* 3. *tit.* 29. *num.* 24, vbi attestatur ita declarasse *Sacram Congregat. sub die* 19. *Februarij* 1622. Ego ipse *in collect. Bullary*

47 *verb. Annunciatio* 2. Ratio est, quia † Missa illius diei non est Missa, neque propriè Sacrificium, cùm non adsit noua Hostiæ consecratio, secundùm Scort. *de sacrific. Missæ, lib.* 1. *cap.* 5. *ad* 3. *arg.* Bonaciu. *de Sacram. disp.* 4. *quæst. vlt. puncto* 2. *num.* 3. Sebast. Parce. *in tract. de sacrific. Missæ, cap.* 14.

Contra Nugn. *tom.* 1. *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 1. *diffic.* 2. *pag.* 484. & Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 232. *c.* 2. *n.* 18. existimantes totum populum interesse debere officio illius diei, si in eo festum aliquod consuetum ab Ecclesia seruari incidat.

48 Non possunt enim Sacerdotes eo die vllam Missam celebrare, Vasq. *d. disp.* 232. *cap.* 2. *num.* 17. & 18. Gutier *Canonicar. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 35. Valer. Reginald. *d. lib.* 29. *cap.* 9. *num.* 170 Fagundez *d. præc.* 1. *lib.* 3. *cap.* 16. *à num* 16. Azor. *d. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 3. vbi subdit Sacerdotem celebrantem tali sexta feria peccare mortaliter. Sed nominatimè Homobon. *in responsi. quæstionum moral. p.* 2. *resp.* 67. post Azor. Suar. Reginald. & Molfes. resoluit posse Episcopum dare licentiam Sacerdotibus, vt illa die celebrare possint, quo Populus Missam audire, & Ecclesiæ præcepto satisfacere valeat, subditque *ibidem* Fideles in illo die, in quem post Pascha translatum est festum Annunciationis, Missam audire nen teneri, quia festum quoad Officium, non quoad præceptum Sacro interessendi transfortur. Quoad hanc festiuitatem *S. Congr. Rit. in Vlixbonen.* 2. *Septemb.* 1612. censuit in huiusmodi festo, si occurrat in Dominica Quadragesimæ, non fieri officium de Annunciatione, nisi in Ecclesiis sub Annunciationis inuocatione dedicatis. Et *in Spoletana* 15. *Martij* 1614. declarauit non licere celebrare hoc festum in maiori hebdomada.

49 An in feria quinta maioris hebdomadæ, & in Sabbato sancto liceat priuatim celebrare, huius loci est inuestigare. De feria quinta (licèt aliqui existiment eo die non licere singulis Sacerdotibus Missam dicere,) Doctores communiter tenent securè posse Sacerdotes in eo sacrificare, quamuis prudens consilium sit secretò, & absque concursu populi id facere, quia circa hoc non est prohibitio, nec etiam consuetudo, quæ vim legis habeat, cùm Sacerdotes docti, & timorati sine vllo scrupulo eo die sacrificent: & qui omittunt, id non faciunt, quia existiment oppositum esse malum, sed vel ex deuotione, vel ob nimiam illius diei occupationem, & alia impedimenta: & ideo sic docent Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 88. *vers. at in die Iouis*, Gutier. *d. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 36. *in princ.* Suar. *de Sacram. disp.* 80. *sect.* 2. §. *superest.* Valer. Reginald. *d. lib.* 29. *cap.* 9. *num.* 170. Ægid. de Coninc. *de Sacrament. q.* 83. *art.* 2. *dub.* 210. Azor. *d. cap.* 24. *quæst.* 5. Leçana *in sum. quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 18. Fagundez *d. cap.* 16. *n.* 13. Bonacin. *de Sacram. disp.* ... *quæst.* 7. *puncto* 2. *n.* 17. Gauant. *in comment. ad rub. Missalis p.* 4. *lib.* 8. *num.* 7. Paul. Layman. *in Theologia moral. lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 4. *num.* 8 Marchin. *d. cap.* 8. *num.* 1. Vasq. *d. tom.* 3. *disp.* 232. *cap.* 2. *num.* 14. *cum sequentibus.* cum quo obserua eo die solùm licere celebrare antequam Missa solemnis sit finita, & Corpus Christi in locum designatum recondatur.

De Sabbato sancto maior est difficultas, 50
nam quidam probabiliter existimant minimè licere eo die priuatim celebrare, ex quorum numero sunt Nauar. *d. cap.* 24. *num.* 88. Francolin. *de Horis Canon. cap.* 30. *num.* 8. & 9. Vasq. *d. tom.* 3. *dist.* 223. *cap.* 2. *num.* 23. Azor. *d. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 4. Valer. Reginald. *d. lib.* 29. *cap.* 9. *n.* 170. per *cap. Sabbato, de consec. dist.* 3. dum probare videtur Sacerdotes non debere celebrare biduo, quod proximè Pascha antecedit, videlicet die Parasceues, & Sabbato sancto. Sed alij plures probabiliùs docent non esse peccatum mortale; quia iam prohibitio, de qua *in d. cap. Sabbato*, abrogata est, & ideò per se licere secluso scandalo, maximè vbi fuerit loci consuetudo, eo die priuatim celebrare, tenent Sot. *in* 4. *dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 2. §. *secundò igitur*, Gutier. *d. cap.* 30. *num.* 36. Fr. Emman. *in sum verb. Missa, cap.* 143. *concl.* 3. Emman. Sà *in aphorism. eodem verbo, num.* 13. Petr. de Ledesma *in sum. vbi de Sacram. Eucharistiæ, cap.* 19. *dub.* 3. Ægid. de Coninc. *d. dub.* 2. *num.* 210. Bonacin. *de Sacrament. disp.* 4. *quæst.* 7. *puncto* 2. *n.* 18. Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol.* 25. *n.* 22. & post Gutier. Steph. Fagundez, & alios tenet Marchin. *d. c.* 8. *num.* 1. Diana Alph. de Leon. Scort. Machado, & alij, quos citat Garcia *in sum morali tract.* 3. *diffic.* 2. *dub.* 4. *n.* 14.

Vtrùm feria quinta in Cœna Domini, & 51
Sabbato sancto, posset fieri sacrum in Ecclesia, seu Oratoriis Confraternitatum, vel confici sepulchrum cum asseruatione sanctissimi Sacramenti? Resp. non posse, cùm non sint Ecclesiæ Parochiales, vel Regulares quibus id conceditur ex priuilegio: atque sic fuisse decretum à *Sacra Congregat. Rituum sub die* 18. *Maij* 1602. ex Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 34. refert Marchin. *d. parte* 3. *cap.* 8. *num.* 6. his verbis. *In Ecclesiis non Parochialibus, & quæ sub magistrorum*

Laicorum

Laicorum gubernio, & directione esse solent, an Presbyterales functiones, quæ populi & animarum curam quoquomodo concernere videntur, quales sunt, Candelarum, cinerum, Palmarum, fontis Baptismatis benedictiones, sanctissimi Sacramenti delationes, celebrationes Missarum Feria quinta in Cœna Domini, & Sabbati sancti aspersiones domorum, & quæ in Dominicis diebus in Ecclesia fiunt, quæque circa cultum sanctissimi Sacramẽti Corporis Christi in quadraginta horarum oratione, & similes, non ad Capellanos, seu Sacristam Ecclesiarum huiusmodi ab eisdem laicis deputatos, seu ad Parochum, seu Rectorem animarum curam habentem in Ecclesiis huiusmodi institutum præcedente examine & aliis requisitis ab Ordinario loci prouisum, spectare debere censuit sacrorum Rituum Congreg. die 18. *May* 1602. Ex quo idem Marchin. colligit de licentia Episcopi hæc posse peragi, & vidisse Florentiæ testatur. At non posse eisdem Ecclesiis concedere facultatem asseruandi cõtinuò & permanenter sanctissimum Sacramentum pro adoratione Fidelium, sed requiri licentiam Summi Pont. ex decisione *S. Congr. Concily de anno* 1609. refertur Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap.* 92. in secunda impres. Roman. anni 1619. Piasec. *d.p.* 1. *cap.* 3. *num.* 34. *vers. huc pertinet.*

51 Illud superest animaduertendum, quòd non possunt Parochi ab Episcopo cogi, sed hortari, vt subministrent necessaria Presbyteris volentibus celebrare in eorũ Ecclesiis, sicut censuit *S. Rituum Congr. in vna Egitanien.* 10. *Iunij* 1602. *in* 3. *dub.* de quorũ consensu tãtùm liberũ erit Regularibus in eorũ Ecclesiis secularibus absq; Ordinarij loci licentia celebrare, vt declarauit *S. Congr. negotiis Episc. & Regularum præposita, sub die* 10. *Ianuarij* 1617.

52 Non licere tamen Regularibus in suis Ecclesiis, ad celebrandum admittere Presbyteros seculares contra prohibitionem Episcopi, censuit *S. Congr. Concilij in vna Bononien. sub die* 2. *Iunij* 1620. quam refert Leçana *in sum. quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 12. *n.* 41. *vers. ad duodecimum.* Garcia *in sum. morali tract.* 3. *diffic.* 2. *dub. vlt. num.* 5.

Litteræ monitoriales S. Caroli Borromæi de conueniendo ad propriam Parochiam.

53 FVIT olim tanti, apud antiquos Patres, ille frequens in Ecclesiam propriam Parochialem Conuentus, vt ad hanc disciplinam populi Christiani institutioni valde accommodatam retinendam, certis decretis, cautio aliqua adhibita sit. *Primò* enim hoc iussum est, vt Dominicis, festisque diebus Parochi, antequam Missam celebrent, plebem interrogent, an alterius Parochiæ Fidelis adsit, qui proprio contempto Presbytero, ibi Missam audire velit, quem si inuenerint, statim inde eiiciant, & in Parochialẽ suam Ecclesiam ad Missam audiendam redire cõpellantur. *Deinde* illud plenè vetitum fuit alienæ Parochiæ fidelem à Parocho ad Missam non recipi, nisi in itinere fuerit, & placitum ibi habuerit. Cuius disciplinæ restituendæ, in vsumque reuocandæ desiderio flagrans olim summus Pontifex Vrbanus VI. eo de genere Apostolica sanctione diligentissimè cauit, & nuper sacra Tridentina Synodus Oecumenica ab Episcopis fideles non solum hæc moneri voluit vt frequenter ad proprias Parochiales Ecclesias saltem Dominicis diebus, Festisque maioribus accedant; sed illud etiam diligenter ostendit vnumquemque teneri, vbi commodè fieri potest, Parochiæ suæ interesse ad audiendum verbum Dei. Ac proinde id præterea statuit à Parochis, animarumque Curatoribus inter Missarum solemnia aliquid ex iis, quæ in Missa leguntur, exponi, & sanctissimi illius Sacrificii mysterium aliquod explanari: plebes sibi cõmissas salutaribus verbis pasci; easdemque doceri, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem in lege Domini erudiri, & sacra eloquia illis explanari, tum in vnaquaque Ecclesia Parochiali pueros Fidei rudimentis instrui.

Prosequuntur dictæ literæ ostendendo qui fructus prouenient ex Parochianorum præsentia ad Missam Parochialem.

54 HIs igitur eiusdem Tridentinæ Synodi decretis, & veteri salutari exemplo adducti, cùm populum Vrbis, Diœcesis, Prouinciæque Mediolanensis nostræ rebus ad salutem necessariis instructum, per bona opera ad præmium sempiternum producere, summopere in Domino cupiamus. Hac nostra monitione eos vniuersos, & singulos cohortamur, & per viscera misericordiæ Iesu Christi obsecramus, atque obtestamur, vt quamuis in vicinis oppidis, & suburbiis, oratoria, capellas, aliasve Ecclesias habeant, vbi sanctissimo Missæ sacrificio interesse possint: frequenter tamen Dominicis saltem, aliisque solemnibus festis diebus ad suam quique Parochialem Ecclesiam conueniãt; vbi à Parocho, cui eorum cura commissa est, verbo Dei pascantur, Fidei Christianæ rudimentis, aliisque animarum saluti necessariis præceptis erudiantur, ad sanctissima Sacramenta religiosius percipienda instruantur, ad eorumque frequentem vsum,

vt illa sacra Synodus optat, paternis eius cohortationibus in dies magis inflammentur. Tum ab eodem item audiant, qui dies festi, (si qui in hebdomadam inciderint) colendi, quæ vigiliæ, ieiuniave seruanda sint.

Discant ab ipso item quæ Christianæ pietatis officia in illis religiosè colendis præstari oporteat; ac quæ præterea supplicationes, processiones, aut stationes, orationes, Indulgentiæ, Iubilæa indicantur, quæ matrimoniorum denuntiationes fiant, quæ ista pro ratione temporum, admonitu, iussuque Episcopali ad diligentiorem eorum institutionem promulgentur. His atque adeò aliis fructibus, quæ ex paternis Parochi vel in cohortando, vel in monendo officiis existunt, eos carere continget, qui ad Missam iis diebus in suam Parochialem Ecclesiam non conueniunt.

Quæ autem incommoda proueniant ex absentia Missæ Parochialis indicant dictæ litteræ.

35 IMMò verò quod hoc audiendæ illis diebus Missæ Parochialis munus à Fidelibus minimè diligenter præstatur, & à quibusdam planè negligitur, multa incommoda inde existunt. Hinc in plerisque sæpè Fidei articulorum, & Dei sanctæque Matris Ecclesiæ præceptorum, quæ ad salutem consequendam Christianum hominem nosse oportet, imperitia festorum dierum cultus neglectus, debita Christianæ pietatis opera non exculta, non cognita Christiana familiarum institutio, languescens Sacerdotum Parochorum omne officium, eorum aliquis contemptus, sanctissimorum institutorum, & sacrorum Canonum violatus vsus; hinc denique in Ecclesiis Parochialibus, quæ à maioribus tanto pietatis studio exædificatæ sunt, instaurandis, ornandis, sartis, tectisque habendis, cura multis in partibus neglecta, in illisque nulla, aut penè exigua Ecclesiastica ad diuina Officia obeunda, necessaria supellex. His tot, tantisque malis atque incommodis vnusquisque occurrere studeat, id diligenter exequendo, quod sanctorum Patrum suadet auctoritas, quod Tridentina Synodus monet, iubet, quod ex illius iussu, nos de vniuscuiusque vestrûm salute solliciti paternis vicibus cohortamur, & monemus in Domino

CAPVT XII.

De functionibus Parochialibus.

SVMMARIVM.

1 *Functiones Parochiales sunt illæ, quæ à proprio Parocho, & non ab alio fiunt.*
2 *Benedictio fontis Baptismalis ad solum proprium Parochum spectat.*
3 *Sanctissimi Sacramenti dela tiones, & celebrationes Missarum, feria quinta in Cæna Domini, & Sabbati sancti non spectant ad Capellanos, siue Sacristas Ecclesiarum, sed ad proprios earum Parochos.*
4 *Candelarum benedictio in die Purificationis B. Virginis, & earum dispensatio ad proprios Parochos spectat.*
5 *Candelas benedictas in die Purificationis non transmittat Parochus ad ædes secularium, sed in Ecclesia distribuat.*
6 *Candela benedicta in Ecclesia Cathedrali debet Episcopo ministrari à prima Dignitate.*
7 *Candelam ab Episcopo accipere debet ante omnes, etiam ante Vicarium ille, qui candelam Episcopo ministrauit.*
Candela annuatim dantur laicis in die Purificationis in aliquibus Ecclesiis, ibid.
8 *Cinerum benedictio primo die Quadragesima à proprio Parocho est facienda.*
9 *Palmarum benedictia in die Dominica proxima Paschati spectat ad Parochos.*
10 *Celebrantes, qui distribuunt candelas, cineres, & palmas, detecto capite distribuere debent.*
11 *Aspersiones domorum in Paschate Resurrectionis ad Parochos priuatiuè quoad alios Ecclesiæ liberos spectant.*
12 *Regulares non possunt in Sabbato sancto benedicere domos, cùm non possint hoc munus extra Conuentus suos exercere.*
13 *Processiones facere per Parochiam ad Curatos spectat, & sine eorum consensu illas dirigere nullus etiam Regularis valet.*
14 *Fratres Dominicani possunt processiane Sanctissimi Sacramenti Dominica infra octauam Corporis Christi facere per vicos, & plateas ab eis semel eligendas absque Parochorum consensu.*

FVNCTIONES Parochiales sunt illæ, quæ à proprio Parocho fiunt, & quibus capellarum, seu quorumuis beneficiorum simplicium Rectores, Sacristæ, & Capellani se intromittere nequeunt; sed tale officium ad ipsum tantùm Parochum spectat, ita nouissimè Aloys. Ricc. *in prax. rer. fori eccles. p. 4. resol.* 304 prout 1

pro vt in casibus qui sequuntur.

2 Benedictio fontis Baptismalis inter functiones Parochiales connumeratur, ac proinde ad solum proprium Parochiæ Rectorem spectat, vt per Quarant. *in sum Bullarij, verbo Missa, in fine, pag.* 403. Hieron. Carat. *in opusc. de Iuribus Parochial. tit.* 1. *cap.* 6. Aloys. Ricc. *d.p.* 4. *resol* 308.

3 Sanctissimi Sacramenti delationes, & celebrationes Missarum Feriæ quintæ in Cœna Domini, & Sabbati sancti inter functiones Parochiales connumerantur, & propterea tale munus non spectat ad Capellanos, siue Sacristas Ecclesiarum, sed ad proprium Parochum, seu Rectorem animarum curam habentem in Ecclesia institutum. Ita declarauit *S. Rituum Cong. sub die* 18. *May* 1602. prout referunt Quarant. *d. verb. Missa* Aloys. Ricc. *d.p.* 4. *resol.* 309.

4 Candelarum benedictio in die Purificationis B. Virginis, & earum dispensatio inter Parochiales functiones connumeratur, ac proinde ad proprios Parochos spectar. Ita ex Quarant. & Carat. resoluit Aloys. Ricc. *d.p.* 4. *resol.* 305. & censuit *S. Congreg. Rit. in Alatrina* 5. *Martij* 1633. cuius memini *in col lect. Bullarij verb. palma* 3.

5 Caueant vtrique Parochi huiusmodi candelas transmittere ad ædes secularium; sed iuxta landabilem, & obseruatam ab Ecclesia vniuersali consuetudinem in Ecclesia populus eas recipere teneatur, vt censuit *S. Cong negotiis Episcoporum, & Regularium præ-*
6 *posita in Foglinen. de anno* 1585. In † Ecclesiis autem Cathedralibus candela benedicta debet Episcopo ministrari à prima Dignitate, vt declarauit *Sacra Rituum Cong. in*
7 *vna Brixien.* 28. *May* 1616.† Et candelam ab Episcopo accipere debet ante omnes, etiam ante Vicarium, ille, qui candelan Episcopo ministrauit, ex eadem *S. Congreg. in Lucerina* 14. *Iunij* 1608. Et nouissimè eadem *S. Congreg. Rit. in causa. S. Marci* 5. *Martij* 1633. censuit quòd Episcopo distribuenti candelas, cineres, & palmas præferendus est ille, à quo Episcopus prædicta recepit, post quem Dignitates, & Canonici sacris vestibus induti, & ante omnes Vicarius generalis. Et eodem die & anno, *in Vulteran. terra Gualdi*, declarauit quòd in distributione candelarum, cinerum, palmarum, & similium supra omnes alios, etiam supra Vicarium generalem, præferenda est illa Dignitas, vel Canonicus, à quo celebrans recepit eandelam, cinerem, palmam, & alia, post quem immediatè Vicarius generalis in præmissis omnibus anteponendus est.

In aliquibus Ecclesiis viget consuetudo dandi laicis annuatim candelas in die Purificationis, quia multum confert ad deuotionem, Federic. de Senis *consi.* 155 Greg. Lop. *l.* 15. *in glos. verb. de tuo officio, in fine tit.* 17. *p.* 1. & est tolerabilius si non præiudicetur nimis Ecclesiæ, & abundet reditibus, vt post alios tradit Gutier. *lib.* 2. *canon. cap.* 21. *n.* 159. quem refert Perez de Lara *de capellan. cap.* 21. *à num* 26. vbi attestatur hanc consuetudinem seruari in alma Ecclesia Toletana eo die Purificationis, & in festo Corporis Christi, & *num.* 28. differit pro vtraque parte, Doctores referens, an hæc candelarum præstatio præscribatur contra Ecclesiam quadraginta annorum spatio?

Cinerum benedictio, quæ solet fieri primo die Quadragesimæ, connumeratur etiã inter functiones Parochiales, & ideò à Parocho est facienda, vt post Quarant. Carat. & Nouar. tenet Aloys. Ricc. *d.p.* 4. *resol.* 306. & censuit Sacr. Congreg. Rit. *in d. Alatrina* 5. *Martij* 1633. 8

Palmarum benedictio, quæ in toto Christiano Orbe in die Dominico proximo Paschati fieri solet, cùm inter functiones Parochiales, connumeretur, spectare debet ad Parochos locorum Ordinarios. Ita post citatos, tradit Aloys. Ric. *d.p.* 4 *resol.* 307. † & celebrantes, qui retribuunt candelas, cineres, & palmas, quòd derecto capite distribuant, censuit *S. Rit. Congr. sub die* 18. *Iuly* 1626. Et nouissimè eadem *S. Rituum Congr.* de omnibus supradictis functionibus Parochialibus agens, *in dicta Alatrina* 5. *Martij* 1633. censuit benedictione candelarum, cinerum, palmarum, & similium à Curatis in eorum Ecclesiis Parochialibus peragi debere. 9 10

Aspersiones domorum in die Sabbati sancti post factam fontis benedictionem, vt in Italia fieri solet, vel in primo, aut secundo die post Dominicam Resurrectionis secundùm morem, qui viget in Lusitana, cùm inter functiones Parochiales similiter connumerentur, spectant solùm ad Parochos priuatiuè quoad alios Ecclesiæ clericos, ita post citatos resoluit Aloys. Ricc. *d.p.* 4. *resolut.* 310. Vnde *S. Congr. Concil. sub die* 23. *Nouembr.* 1616. censuit † Regulares non posse in Sabbato sancto benedicere domos, cùm non possint hoc munus extra Conuentum suum exercere. Et eadem *S. Congr. in Bononien. sub die* 4. *Iuly* 1620. censuit non posse Regulares in hebdomada sancta benedicere domos in Diœcesi existentes, cùm hoc sit munus Parochi, refert Leçana *in sum. quæst. Regular. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. *vers. ad quartumdecimum*, & *in vers. ad nonum*, subdit fuisse ab eadem *S. Cong.* decisum Regulares non prohiberi in eorum Ecclesiis mulieres post partum ad Purificationem admittere. 11 12

Processiones facere per Parochiam ad Curatos spectat, & sine eorum consensu 13

illas

illas dirigere nullus etiam Regularis valet, vt censuit *Sacra Rituum Congreg. in vna Hispalen. sub die 26. Februar.* 1628. cuius decisionis copiam hic trāscribere curaui; & est prout sequitur: *Abbas maior, & Vniuersitas Parochorum Ciuitatis Hispalen. citatis procuratoribus Ordinum, supplicauerunt diffiniri an Regulares possint facere processiones extra claustra Monasteriorum. Hinc an stante consuetudine aliqua faciendi processiones extra per vias publicas sine cōsensu Parochi, saltē consuetudo Regularibus suffragatur, & sit attēdenda? Et S. Rituum Congr. ad tollēdas difficultates, quæ quotidie oriuntur circa processiones faciendas tam per Regulares, quàm per Confraternitates in Ecclesiis Regularium, inhærendo decreto aliàs in similibus factis, & signāter in Cæsaraugustana 17. Martij 1627. censuit in processionibus fiē- du tam per Regulares, quàm per Confraternitates laicorum ita in posterū seruari debere, vt in Ecclesiis habentibus claustrum processiones fieri non possint, nisi intra claustra tantùm, & non extra. In Ecclesiis verò carentibus claustro fieri possint intra ambitum, hoc est, propè muros Ecclesiæ, siue exeūdo à ianua Ecclesiæ, & intrando per aliam, siue per eadem, & semper propè muros Ecclesiæ: extra verò ambitum Ecclesiæ non licere neque Regularibus, neque Confraternitatibus facere processiones, nisi de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ habent in hoc speciale priuilegium faciēdi processiones per alia loca, quibus per hoc decretum S. Congr. non intendit præiudicare.* Et nouissimè eadem *S. Congr. Rit. in Liman.* 15. *Decemb.* 1632 censuit non licere Regularibus, & Confraternitatibus laicorum habentibus claustra, processiones facere extra claustris monasterij; carentibus verò claustris, non nisi intra ambitum, hoc est, prope muros Ecclesiarum, siue exeundo à ianua Ecclesiæ, & intrando per aliam, siue per eandem, & semper prope muros Ecclesiæ; extra verò ambitum Ecclesiarum non nisi de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochialis. Et idem fuisse rescriptum Cardinali Ludouisio Archiepiscopo Bononien. à *S. Cong. Conc. sub die 2. Iulij*, 1620. refert Leçana *in sum. quæst. Regul. cap.* 12. *num.* 41. *vers. ad octauum*, vbi *in vers. tertio*, subdit ibidem fuisse decisum non posse Regulares portare pluuiale, aut stolam per Parochiam extra Ecclesiam, aut claustrum.

14 Excipiuntur tamen Fratres Dominicani, iuxta declarationem eiusdem S. Rit. Congr. *in causa Pesaurien sub die* 14. *Nouemb.* 1613. quę sic cantat. *Sacra Congreg. Rit. audita relatione Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Card. de Monte, coram quo de mandato eiusdem S. Congr. Rituum deducta fuerant voce, & scripto iura, & rationes Fratrum Prædicatorum ciuitatis Pesauriensis prætendentium posse virtute litterarum Clem. VIII. ampliare viam ab illis aliàs electam pro processione sanctissimi Sacramenti facienda Dominica infra Octauam Corporis Christi. Eadem S. Congr. audita relatione, vt suprà, iuxta formam litterarum fel. record. Pap. Clem. VIII. in quibus expressè dicitur, quòd fratres Dominicani possint dictam processionem sanctissimi Sacramēti facere per vicos, plateas, & loca ab eis electa, & semel tantùm eligenda, declarauit dictos fratres Dominicanos in dicta eorū processione, quam in ciuitate Pisauri facere solent Dominica infra Octauam festiuitatis sanctissimi Corporis Christi, debere incedere per eandem viam, per quam processionaliter prima vice incesserunt, quando dictam processionem facere inceperunt.* Eadem quoque *Sacr. Congreg. in Mataranen.* 15. *Maij*, 1632. censuit Parochum non posse, nec debere impediri à Fratribus Dominicanis, in sua solita processione, ne Dominica infra Octauam Corporis Christi illa faciat, quia dictum Breue Clem. VIII non afficit Parochos.

Item eadem *S. Congreg. in causa Materan. sub die* 20. *Iulij* 1629. respondit non licere Fratribus Dominicanis ciuitatis Materæ in processione sanctissimi Sacramenti, quam faciunt in Dominica infra Octauam Corporis Christi, mutare, aut variare vias, & loca semel ab eis electa, sed incedere debere per easdemmet vias, per quas processionaliter prima vice incesserunt quando dictam processionem facere cœperunt. 15

Hactenus de functionibus Parochialibus, quæ sunt diuersæ à iure Parochiali, quod septem modis consideratur, in quibus ipsum consistit, videlicet in audienda Missa in diebus festiuis in Parochia, vt *in cap. vt Dominicis, de Paroch.* in decimis; in oblationibus; in Pœnitentiis recipiendis; in exhibitione Sacramentorum; in sepulturis, & in benedictionibus nubentium; de quibus vide Roman. *conf.* 356. *Circa primum, col.* 1. Gutier. *alleg.* 8. *n.* 7. & *Canon lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 2. Machado *en su perfecto Confessor Cura de Almas lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 5. Boll. *in œconomia Canonica p.* 2. *cap.* 1. §. 3. *pag.* 163. *cum seq. vers. Parochiæ ius consistit.* & de illis ex professo tractabimus *p.* 2. & 3. *huius tractatus.* 16

CAPVT XIII.

De Parochorum cura circa propriæ Ecclesiæ, & habitationis reparationem, & debitam reuerentiam ipsi Ecclesiæ habendam, eiusque bona, & res conseruandas.

SVMMARIVM.

1 *Parochi Ecclesias cùm indigent reparare, & restaurare, debent pro rata scilicet redditum,*

vt

vt num. 2. & deducto prius necessario ad suam sustentationem, vt num. 4.

3 *Commendatores perpetui tenentur ad reparationem Ecclesiarum.*

5 *Beneficiorum fructus non ad crescendos, aut augendos, seu fouendos mundanos titulos, sed pauperes alendos, & diuinum cultum instituendum sunt concessi.*

6 *Parochiani ad Ecclesiæ reparationem tenentur contribuere in defectum Parochi.*

7 *Onus contribuendi ad Ecclesiæ reparationem per Parochianos in defectum Parochi spectat ad dominum, non ad conductores domus.*

8 *Patroni, quatenus Ecclesia, quæ indiget reparatione, de iurepatronatus sit, tenentur contribuere in defectum Parochorum.*

9 *Parochiani licet nobiles sint, & exempti, tenentur contribuere in defectum Parochorum, & ad hoc cogendi sunt, quacunque appellatione non obstante.*

10 *Parochiani non possunt vsui Ecclesiæ cedere, & recedere à Parochia, nec ipse Parochus renuntiare beneficio, vt euitent onera reparandi Ecclesiam.*

11 *Parochiani quando sunt pauperes, nec possunt reficere Ecclesiam Parochialem, illa debet transferri ad Matricem, seu ad viciniorem Ecclesiam.*

12 *Domus Parochialis, id est, habitationis Parochorum, debent reparari, & instaurari eodem modo, quo Ecclesiæ Parochiales. Rector, & Parochiani à quibus compellantur ad reparationem Ecclesiæ. ibid.*

13 *Parochus studere debet, vt suæ Ecclesiæ debitus deferatur honor: nec quicquam in ea indecens, aut inhonestum fiat.*

14 *Negotia secularia, placita, vel contractus, aut seculare iudicium in Ecclesia fieri non debent.*

15 *Citatio in Ecclesia fieri non debet.*

16 *Actus ecclesiastici ad iurisdictionem voluntariam pertinentes possunt in Ecclesiis celebrari, non sic ad iurisdictionem contentiosam spectantes.*

17 *Actus in Ecclesia facti an sint validi, ostenditur.*

18 *Conclamationes, seditiones, & publica, vt vocant, parlamenta, seu Vniuersitatum cõsilia, aut Cõgregationes in Ecclesia fieri nõ debẽt.*

19 *Congregatio etiam per laicos fieri potest in Ecclesia pro actu pietatis, aut pro spiritualibus exercitiis, vel piis operibus.*

20 *Negotia ecclesiastica, & spiritualia in Ecclesia tractari possunt.*

21 *Iudicia omniã Ecclesiæ possunt fieri in Ecclesia.*

22 *Ludi theatrales, & monstra laruarum, & chori secularium, vel cantica puellarum in Ecclesia fieri non possunt.*

23 *Theatralico more non est in Ecclesia canendũ.*

24 *Cantores ecclesiastici honestè, religiosè, & non lasciuè in Ecclesia cantare debent.*

25 *Cantus religiosus quis dicatur, ostenditur.*

26 *Saltationes in Ecclesia fieri permittere non debent Parochi.*

27 *Clamores, & strepitus in Ecclesia fieri non debent.*

28 *Conuiuia in Ecclesia cũ irreuerentia loci sacri fieri non debẽt, nisi aliquid frugale, & paruulum in angulo Ecclesiæ sine tumultu, & luxu, ac perturbatione adstantium sumatur.*

29 *Pernoctationes, & vigiliæ, quæ olim in Ecclesiis pro solemnitatibus ad Martyrum corpora fieri solebant, hodie non permittuntur.*

30 *Supellectilia, seu vtensilia domus in Ecclesia reponi non debent, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina, & similem necessitatem.*

31 *Excommunicati, & nominatim interdicti, & illi, quibus specialiter est ingressus Ecclesiæ interdictus, ab Ecclesia eiici debent.*

32 *Infideles permittuntur ingredi Ecclesiam ad Verbum Dei audiendum, & ibidem stare possunt vsque ad Missam Catechumenorũ.*

33 *Pœnitentes solemniter, & criminosi ab Ecclesiæ ingressu arcentur ad tempus.*

34 *Ecclesiam olim intrare non poterat vir, qui cũ propria vxore copularetur, nisi lotus aqua.*

35 *Ecclesiæ in ingressu singuli aqua asperguntur ad veniales saltem maculas abstergendas.*

36 *Sacrilegij species, & modi quot?*

37 *Illicita in Ecclesia facientes quas pœnas incurrant, ostenditur.*

38 *Res, seu bona etiam mobilia ad Parochiales Ecclesias pertinentia quomodo conseruanda, ostenditur.*

39 *Parochi cauere debent à locationibus bonorum suæ Parochiæ cum anticipatis solutionibus.*

40 *Bona immobilia Ecclesiæ vltra triennium locari, aut alia ratione alienari prohibentur sub excommunicationis, aliisque grauissimis pœnis.*

41 *Alienationes factæ de bonis immobilibus Ecclesiæ cum clausula,* reseruato Sedis Apostolicæ beneplacito, *irrita, & inualida censenda sunt, si ante impetratam confirmationem possessio rei ecclesiasticæ alteri tradita fuerit.*

42 *Alienatione rerum tenuiorum, licèt immobilium Ecclesiæ non requiritur Apostol. auctoritas, dummodo causa cognita, & euidente Ecclesiæ vtilitate comperta ea Ordinarius auctoritate sua probauerit.*

CIANT Parochi Ecclesias, 1
cùm indigent, reparare, & restaurare debere, quemadmodum iubet Alexander III. *in c. de his, de eccles. ædific.* hoc enim modo ad Lexouien. Episcopum rescripsit.

De

De his, qui Parochiales Eccleſias habent, duximus
reſpondendum, quod ad reparationem, & inſtitu-
tionem Eccleſiarum cogi debent, cum opus fuerit de
bonis, quæ ſunt ipſius Eccleſiæ, ſi eis ſuperſint, cōfer-
re, vt eorum exemplo cæteri inuitentur. Quod re-
ſcriptum innouauit Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de*
reform. cap. 7. addita noua prouiſione in ca-
ſibus, in quibus Parochi, vel etiam Paro-
chiani tanta laborent inopia, vt nequeant
Parochiales Eccleſias reparare. Concilij au-
tem contextus huiuſmodi eſt. *Parochiales ve-*
rò Eccleſias ex fructibus, & prouentibus quibuſcū-
que ad eaſdem Eccleſias quomodocunque pertinē-
tibus, qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes patro-
nos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis
prouenientibus percipiunt, aut in illorum defectum
Parochianos omnibus remediis opportunis ad præ-
dicta cogant, quacunque appellatione, exemptio-
ne, & contradictione remota.

1 Ex quibus Iuribus colliges ad reparatio-
nem Eccleſiæ, (vbi certa pars, aut redditus
ſufficienter deputati non fuerint, gloſ. *verb.*
ad tecta. in c. 1. *de Eccleſ. ædif.* vbi Abb. *num.* 3.)
teneri Rectorem, ſeu illum, qui decimis,
& eccleſiaſticis gaudet redditibus, pro il-
lorum rata contribuere, vt reſoluunt Surd.
conſ. 62. *à num.* 1. Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic.*
lib. 3. *quæſt.* 15. *num.* 1. Rip. *reſp.* 22. *num.* 3.
Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 476. *num.* 4.
Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *quæſ.* 10.
Cened *ad Decretal. collect.* 153. *n.* 1. Valenzuela
conſ. 179. *num.* 12. Bobadil. *in politica lib.* 2. *c.* 18.
num. 135. *& lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 34. Valaſc. *conſ.* 179.
n. 11. vbi quòd ſi in Eccleſia eſt certa portio,
ſeu ſunt certi redditus deputati ad fabricam
ipſius, & ſufficientes; & clerici, qui talem
portionem, vel redditus percipiunt, te-
nentur ex illis Eccleſiam reficere, vel ædi-
ficare, & *num.* 12. quòd ſi portio deputata
ad fabricam non ſufficit, tunc Prælatus, &
clerici beneficiarij tenentur ſupplere id,
quod deficit, ſecundùm redditus, quos
vnuſquiſque eorum habet ex tali Eccleſia
nouiſſimè idem Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum*
3 *fori eccleſ. p.* 4. *reſolut.* 336. & *reſol.* 346. tenet †
Commendatarios perpetuos teneri ad repa-
4 rationem Eccleſiæ, † deducto ſcilicet priùs
neceſſario ad ſuſtentationem, Sarmien. *de*
redditib. p. 1. *mon.* 82. *num.* 3. Cened. *d. num.* 1. *in*
medio, Gutier. *alleg.* 10. *num.* 7. *ad fin.* Paul.
Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 82. *concl.* 3. Bel-
let. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de clerico debitore*, §.
15. *num.* 1. Salgado *de protect. Regia, tom.* 1. *p.* 3.
cap. 5. *num.* 16. non autem ad tuendam con-
5 ditionem, ſeu ſtatum, quia † beneficiorum
fructus non ad creſcendos, aut augendos,
ſeu fouendos mundanos titulos, ſed ad pau-
peres alendos, & diuinum cultum inſtitu-
endum ſunt conceſſi, vt benè aduertunt
Paul. Comitol. *d. concl.* 3. Aloyſ. Ricc. *in deciſ.*
Curia Archiep. Neapol. p. 4. *deciſ.* 293.

At ſi Parochus non habeat ab Eccleſia tot 6
redditus, quibus præſtare poſſit talem repa-
rationem, tunc in illius defectum tenentur
Parochiani contribuere, Abb. *conſ.* 70. *num.* 9. 1.
Lambertin. *de iurepatron. art.* 2. 7. *quæſt. princ.*
lib. 3. *num.* 4. *verſ. tertius eſt caſus, & num.* 7. *verſ.*
& ſi iſti beneficiati, Rip. *reſp.* 22. *col.* 2. *verſ. & ibi*
redditus, Auiles *ad cap.* 13. *Prætor. verb. dem*
Orden. num. 11. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *c.* 3.
q. 10. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 476. *num.* 7. *& in de-*
ciſ. Curia Archiep. Neapol. p. 4. *deciſ.* 25. *num.* 7.
& in d. praxi, p. 4. *reſol.* 336. *num.* 8. *& reſol.* 349.
vbi ampliat etiam nulla exiſtente conſuetu-
dine contribuendi, & *reſol.* 350. quòd † hoc 7
onus ſpectat ad dominum, & non ad con-
ductorem domus, Cabed. *Luſitan. deciſ.* 91.
num. 8. *par.* 1. Valaſc. *conſ.* 179. *num.* 16. Bellet.
d. tit. de clerico debitore, §. 14. *num.* 5. & expreſsè
Concil. Trid. *d. cap.* 7. ibi, *aut illorum defectum*
Parochianos, &c. & à fortiori † patroni, quate- 8
nus Eccleſia de iurepatronatus ſit, quia per-
cipiūt emolumentum à dicto iurepatrona-
tus, quod in præſentatione conſiſtit, & ha-
bent honorantias primi loci in proceſſioni-
bus, & in ſeſſionibus, ac percipiunt alimen-
ta ab ipſa Eccleſia in neceſſitate, Bellet. *d.* §.
14. *num.* 10. Quod procedit † licèt Parochia- 9
ni huiuſmodi nobiles ſint, & exempti, cùm
hoc ſit opus publicum, & communem om-
niū vtilitatem concernens, vt docent Auen-
dan. *de exequend. mand. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 19.
Cened. *d. collect.* 153. *num.* 3. Cabed. *d. deciſ.* 91.
num. 1. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.* 25. *num.* 4.
p. 4. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *al-*
leg. 64. *num.* 7. quia nihilominus cogendi ſunt,
quacunque appellatione non obſtante, Gon-
zal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. *annot. num.* 218.
Salgado *d. p.* 3. *cap.* 5. *num* 15. in tantum † vt illi 10
non poſſint vſui Eccleſiæ cedere à Paro-
chia, nec ipſe Parochus renuntiare beneficio,
vt euitent onera, & eorum præſtationem,
ſecundùm Greg. Lop. *lib.* 11. *tit.* 10. *part.* 1.
Lambertin. *d. quæſt* 7. *art.* 2. *num.* 7. *verſ. & ſi iſti*
beneficiati, & art. 5. *num.* 2. Bellet. *d.* §. 14. *n.* 7.
verſ. & in tantum.

At quando Parochiani ſunt pauperes, 11
nec poſſunt reficere Eccleſiam Parochialem,
debet ſeruari diſpoſitio Concil. Trid. *d. c.* 7. *in*
fine, ſic ſtatuentis. *Quòd ſi nimia egeſtate laborēt,*
ad Matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferātur,
cum facultate tam dictas Parochiales, quàm alias
Eccleſias dirutas in profanos vſus, non ſordidos,
erecta tamen ibi Cruce, conuertendi, referunt
Valaſc. *conſult.* 179. *num.* 22. Aloyſ. Ricc. *in*
praxi rerum fori eccleſ. p. 4. *reſol.* 348. *à principio.*

Quod diximus de reparatione, & reſtau- 12
ratione Eccleſiarum Parochialium, idem
omninò dicendum eſt de omnibus Paro-
chialibus, id eſt, habitationibus Parocho-
rum,

tum, vt declarauit S. Cong. Conc. *ad cap.7. sess.21. de reform.* in hæc verba: *Idem censuit Congreg. de domibus pro necessaria Parochi habitatione intelligendum, quod de Ecclesiis Parochialibus decisum est, omni contractione remota.*

Superest videndum à quibus Rector, & Parochiani compellantur ad reparationem Ecclesiæ? Et in primis citra dubium est, quando Rector compellitur, agendum fore in iudicio ecclesiastico; nam illa obligatio apud Rectorem resider, quia quarta pars fructuum Ecclesiis de Iure communi concessa est ad earum reparationem, Doctores *in d. cap. 1. de Eccles. ædif.* vnde illud onus tanquam realem possessionem sequitur; ita Gabr. Pereira *de manu Regia p.1 cap.18. num.7.* Quando verò Parochiani sunt compellendi ratione fabricæ & alimentorum Rectoris, de iure ad Prælatos spectat examinate, & decernere, quæ nam opera in Ecclesia fieri debeant, vel reparari, contributionemque per capita distribuere, & tandem compellere, quando opus est; hæc enim omnia priuatiuè ad Prælatos spectant, cùm diuinum cultum respiciant, & administrationem Ecclesiarum, quæ solis Prælatis incumbit, *cap. omnes Basilicæ 16. quæst.7.* Rebuff. *de decim. quæst.6. n.22. & de congrua portione num.94.* Concil. Trid. *d. cap.7.* ibi, *in eorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant*, Gabr. Pereira *d. cap. 18. num.8.* vbi *num.9.* hinc colligit quòd non solùm ad Prælatos spectar hæc cognitio, & discussio, qualia opera debeant fieri, sed etiam contributiones decernere, & ad illas subeundas cogere; subditque quòd si Prælati in talibus collectis excesserint, poterunt grauati ad legitimum Superiorem supplicare.

Plures assertiones circa hanc materiam congerit Valasc. post primam huius tract. impressionem à me visus, *conf. 179. à num.7.* vbi admonet ante omnia in hac obligatione fabricæ attendendam esse consuetudinem: nam si consuetudo legitimè præscripta fuerit quòd vel Episcopus, vel Rector, vel beneficiarij, vel etiam laici Parochiani præstent sumptus fabricæ, vel quod Rector Ecclesiæ, & beneficiarij reficiant capellam maiorem, Parochiani verò corpus Ecclesiæ, vt fit in multis locis Regni Portugaliæ, talis consuetudo non obstantibus Canonibus seruanda erit: ita Petr. Greg. *Syntag. iur. lib.2. cap.1. num.12.* Surd. *conf.62. num.16.* Valasc. *d. consul. 179. num.7.* vbi extendit valere talem consuetudinem etiam contra laicos Parochianos, vt ipsi teneantur ad fabricam.

13 Debet quàm maximè Parochus studere, vt suæ Ecclesiæ debitus deferatur honos, nec quicquam in ea indecens, aut inhonestum fiat, vt monet Concil. Trid. *sess.22. in decreto de obseruand. & euit. in celebr. Miss.* his verbis: *Ab Ecclesiis musicas eas vbi siue organo, siue cantu, lasciuum, aut impurum aliquid miscetur, item seculares omnes actiones, vana atque adeò prosana colloquia, deambulationes, strepitus, clamores arceantur, vt domus Dei verè domus orationis esse videatur, & dici possit*, refert Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.2. cap.37. num.7.* Ioan. Sanc. *in select. disp 47. num. 22.* vbi, *Abige nimium garientes, & inhonestius in Ecclesia loquentes, etsi potentes, animosus esto, rubeat licèt vultus, suffer*
pro Deo, &c. Et ideò † *primò* debet efficere, ne 14
secularia negotia, ac placita, vel contractus, & alia huiusmodi ibi fiant, *cap.1. & cap. cùm Ecclesia, de immun. Eccles.* Nauar. *de horis Canon. cap.5. num.31. cum seqq.* Azor. *instit. moral. p.2. lib. 8. cap.9. quæs. 7.* Doctor Ludou. Correa nobilis Lusitanus *in elegãti repet. cap. inter alia, de immun. Eccles. p 2. n 26.* Et ita nec seculare iudiciũ etiã ciuile, Rebuff *ad l. appellatione 72. vers. item sicut, pag.350.* Azor. *d. p.2. lib.9. cap 9.*
quæs. † nec etiam citatio, quia est actus iu- 15
dicialis, *cap. quoniam 11. de probat.* Tiraquel. *de retract. lig. ad finem tit. num.82.* Azeued. *ad Curiam Pisanam lib.1. cap.5. num.4. lit. E.* Ludou. Correa *d. p.2. m.72.* latè Valasc. *consil.81. n.1. cum seqq.*

Actus verò ecclesiastici ad iurisdictionem 16
voluntariam pertinentes possunt in Ecclesiis celebrari; vt sunt promoueri aliquem ad Doctoratum, & similia, ita Siluest. *in sum. verb. immunitas 1. num.3. in fin.* Armil. *eod. verbo num.3.* Ludou. Correa *in repet. d. cap. inter alia, par.2. num.26.* vbi addit idem non esse dicendum si ad iurisdictionem contentiosam spectent, quia licèt fiant per personas ecclesiasticas, strepitum tamen iuris habent, quod in Ecclesiis prohibetur, & concordat tex. *in cap. qua fronte, in princ. de appellat.* ibi, *iam enim non in Ecclesia sicut est Canonicum*, &c. *cum cap. decet, vers. cessent*, vbi, *fori cuiuscunque tumultus, de immunit. Eccles. lib.6.* vt scilicet illud intelligatur de actibus voluntariis, hoc verò de contentiosis.

Verùm autem actus in Ecclesia facti (sup- 17
posito quòd ibi fuerunt celebrati) validi sint? Sub distinctione est quæstio resoluenda, hoc modo, vel actus in Ecclesia gesti sunt seculares iudiciales, & extraiudiciales, vel ecclesiastici tantùm. Seculares iudiciales in Ecclesiis facti non valent, ex tex. *in cap. decet. § Ordinary, de immun. Eccles. lib.6.* ibi, *cõmuni omni careant robore firmitatis*, vbi solùm processus iudiciales annullantur. Si verò sint extraiudiciales, quamuis seculares, valent; quia constitutio loquitur de iudicialibus solummodò, & cùm pœnalis sit, non debet extendi ad extraiudiciales, iuxta reg. *in pœnis lib.6.* Vnde contractus omnes in Ecclesiis celebratus validos esse, vtpote quia actus

extraiudiciales sunt, tradit gloss. *verb. processus, in d. §. Ordinarij*, Atmil. *in sum. verb. Immunitas, num.* 4. Actus verò ecclesiastici iudiciales habent suam firmitatem, licèt sint contentiosi, & prohibiti; ex eo enim quòd sint ecclesiastici, videntur co ndicere ipsi Ecclesiæ. Ita eleganter Lud. Correa *in d. cap. inter alia, p.* 2. *num.* 27.

18 *Secundò*, ne conclamationes, & seditiones aut impetus, & publica, vt vocāt, parlamenta, seu Vniuersitatum consilia, aut Congregationes, & his similia ibi fiant, *d. cap. decet,*
19 *de immun. Eccles. lib.* 6. † nisi pro actu pietatis, aut pro spiritualibus exercitiis, vel piis opetibus congregatio etiam per laicos fieret, secundùm Ioan. Andr. quem refert, & sequitur Panot. *in cap. cùm Ecclesia, de immunit. Eccles.* Franc. *in d. cap. decet*, putà pro faciendo aliquo festo, vel instituendo aliquam Co nfraternitatem, vel eligendo iudicem in ea, aut curatorem dando, Bald. *in l. nemo, la* 1. *C. de sacros. Eccles. ex num.* 2. Lud Correa *in re-*
20 *pet. d. cap. inter alia, p.* 2. *num.* 27. Vel † nisi in Ecclesia tractarentur ecclesiastica alia, & spirituali a negotia, vt est Synodum facere, tractare de libertate Ecclesiæ, de statu cleri, & reformatione morum in populo, vt tenet Domin. *in d. cap. decet num.* 16. vbi tamen *n.* 17. declarat dummodo fiat non tumultuusè, & *ibi* Archid. *num.* 6. Præpos. *in cap. qua fronte, n.*
21 4. *de appell.* vbi inquit, quòd † omnia iudicia Ecclesiæ possunt fieri in Ecclesia, refert Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in commentar. ad cap. oratorium* 6. *num.* 3. *dist.* 42.

22 *Tertiò*, debet quoque prohiberi ne ludi theatrales, & monstra laruarum, aut lubricæ festiuitates, & chori sæcularium, vel canrica puellarum, & profana huiusmodi in Ecclesia fiant, *c. cantantes* 92. *dist. c. cùm decorem, de vita, & honest. cler.* Nau. *in tract. de Orat. c.* 5. *num.* 25. Paul Fusc. *de visitat. lib.* 1. *cap.* 26. *sub num.* 1. vbi Episcopos monet ne in Ecclesiis, & diuinis Officiis theatrales ludos exercere permittant, Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. repræsentationes*, Fructuos. Bisbe *en el trattado de las comedias, cap.* 3. *fol.* 13. De his ludis theatralibus, & scœnicis agit Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad c. præterea* 3. *n.* 1. *dist.* 51.

23 Vnde gloss. *verb. Theatrales in cap.* 1. 92. *dist.* ait non esse in Ecclesia canendum theatralico more, id est, corporis gestus exercendo, quos magis ostentationis causa, quàm deuotionis faciunt, veluti histriones, & comici, vide S. Thom. 2. 2. *quæst.* 91. *art.* 2. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 8. Nam, vt benè ait S. Chrysost. *homil.* 18. *inc.* 6. *Matthæi, cùm autem oratis, non gestibus coporis, neque clamoribus vocis, sed intētione optimæ voluntatis orationum vota reddamus.* Et Concil. Trident. *sess.* 22. *de obseruandis, & euitandis in celeb. Miss.* monet † cantores ecclesiasticos, vt honestè, & 24
religiosè, & non lasciuè in Ecclesia decantent; † religiosum autem cantum indicat 25
S. Bernard. *in epist. ad Aremanen.* qui ita est grauitate plenus, vt neque lasciuiam resonet, neque rusticitatem; qui ita est suauis, vt non sit leuis; ita demulcens aures, vt promoueat corda, sensum litteræ non euacuans, sed fœcundans? alioquin, ait, non est leuis iactura gratiæ spiritualis leuitate cantus adduci à sensu, vtilitate. & plus sinuandis attendere vocibus, quàm rebus insinuandis. Et ideò eligendos esse ad Ecclesiæ cantores homines probatæ vitæ, & deperditos à choro deiiciendos, propter morum cum diuinis laudibus dissonantiam, aduertit Durant. *d. c.* 21. *n.* 9.

Sic etiam saltationes in Ecclesia fieri, non 26
debent permittere Parochi, saltatoribus enim huiusmodi recordandum est, quod in Saxonia accidit saltantibus in Ecclesia S. Magni, qui in pœnam, vt creditur, per totum annum sine cibo, & somno saltarunt, vt referunt Pined. *in monach. eccles. p.* 3. *lib.* 19. *cap.* 17. §. 1. *fol.* 180. Fr. Alphons. Venero *en el enchiridion de los tiempos, fol.* 139. libellus qui inscribitur *instrucion de la Muger Christiaua, lib* 1. *cap.* 16. & alter cuius titulus est, *Compendio de las historias prodigiosas, p.* 2. *cap.* 13.

Quartò, debet quoque prohibere ne in 27
Ecclesia strepitus, & clamores fiant, cùm S. August. *serm.* 215. *de tempore* dicat, *qui in Ecclesia verbosari voluerit, & prose, & pro aliis redditurus est rationem, dum verbum Dei nec ipse audit, nec alios audire permittit*, & B. Cæsar. Arelatens. *serm.* 12. *Rogo vos fratres, & admoneo vt venientes ad Ecclesiam hoc solùm, quod in Ecclesia competit, agite, id est, aut orate, aut psallite, aut orando psallite.* Et S. Chrysostom. *homil.* 38. *ad populum Antiochen. Nihil Ecclesia tam congruum, quàm silentium, & tranquillitas, theatrū conuenit tumultus, & balneis, & pompis, & foris, vbi verò de talibus dogmatis doctrina, tranquillitas, & quies, & philosophia, & multa pax esse debet. Dic mihi nunquid vllus est in mysteriis tumultus? numquid vlla turbatio? Cùm baptizamur, cùm alia cuncta facimus, nonne quietè, & silentio cuncta sunt ornata, hoc in Cœlo disseminatum est ornamentum.*

Quintò, non debet permittere, vt in Ec- 28
clesia cum irreuerentia loci sacri conuiuia fiant, nisi aliquid frugale, & parculum in angulo Ecclesiæ sine rumulru, sine luxu, & perturbatione adstantium sumatur ex causa rationabili, verbi gratia, quia non est alius locus sufficienter accommodatus, ita *c. nulli,* 42. *dist.* Nauar. *de Orat. cap.* 5. *num.* 3. Berri Lucens. *in praxi crimin. Regul. tit.* 4. *cap.* 34. *vers. ad decorem item Ecclesiæ.* Suar. *tom. de Relig. lib.* 3. *de*

reuerentia

reuerentia debita loco sacro, cap.6.n.7. Fr. Raph. de la Torre *in 2.2. D. Thom.tom.2.q.99.art.3. disp.7.pag.621.cũ seq.* Illustriss. D.meus Roder. à Cunha *in comment. ad c.nulli, num.1.dist.42.* vbi piè excusandas ait mulieres, quæ ob deuotionem in Ecclesiis per aliquot dies commorantur, comedunt, & dormiunt.

29 *Sextò*, est à Parochis quammaximè obseruandum pernoctationes, & vigilias (quæ olim in Ecclesiis pro solemnitatibus ad Martyrium corpora fieri solebant, de quibus Pined. *in monarch.eccl.lib.12.cap.12.§.3.* Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Christ.lib.5.cap.13.* Illescas *in chronica Pontif.lib.4.cap 11.fol.143.* Cened. *ad Sextum collect.31.n.4.* Cardin. Baron. *in addit.ad Martyrologium Romanum, sub die 15. Ianuary*) iam hodie sublatas esse, multis ex causis, quas referunt Raban. *de institut. Clericor. lib.2.cap.9.* Sot. *de Iustit.lib. 10. quæst.5. art.1.vers. sed tertiò.* Boët. *decis.212 n.13.* Couar. *var.lib.4.cap.19.num.10.* Marcel. Francolin. *de horis Canon.par.1.cap.1. ex num.8.* Fusc. *de visitat. lib. 1. cap.28. num. 8.* quòd scilicet experimento pateat frequentissimè vigilantes Templis abuti, & quod certè scelus deplorandum sit videre interdum religionis prætextu Templa frequentari, & Martyrum sancta loca visitari, ea animi libidine, vt viri, & mulieres sese aspiciant, & opportunitatem alloquendi nanciscantur, aduersùs quas personas scribunt Tiraquel. *l.15 connub. ex num. 108.* Cened. *d. collect.31.n.3.* & ab Ecclesia abigendas dicit Ioan. Sanci. *in selectis disp. 47.num.22.* Vnde gloss. *verb. sed suas, in cap. eds 24.quæst.1.* inuehit aduersus scholasticos, qui vadunt ad Templa videndarum fœminarum causa, cuius glossæ dictum extollunt Nauar. *in man. cap 16. num. 13. vers. nonò qui vadit,* Tiraquel. *d.l.15.num.110.in fine,* Ferdinand. Paëz *in repet cap. Missas, de consuet.dist. 1.num. 102.* pro vt eos refert Cened. *loco citato.* Dum essem Matriti vidi de ordine expresso Regis nostri piè obseruari, vt positis speculatoribus in qualibet Ecclesia mulctarentur in ea, alloquentes ad illorum relationem in summa scutorum trium, vel quatuor, vel alio grauiori pœna pro culpæ grauitate.

30 *Septimò*, non debet permittere supellectilia, seu vtensilia domus in Ecclesia reponi, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina, vel similem necessitatem id fieri oporteat, *cap. relinqui, de custodia Euchar.* Berti Lucens. *vbi sup.* Fagundez *in quinq; Ecclesiæ præcepta, præc.2. lib.4.cap.4.n. 10.in med.* Sed nec in ea accubitus sterni debent, *cap.non oportet, cum seqq. 42. dist.* Imagines verò vanæ, & nugaces, aut inhonestæ in eisdem fieri, aut haberi omnino prohibentur, Concil. Nicænum II. *act.4.in epist.B. Nili, & in Sexta Synodo Cõstantin.can.100.* Vidi Romæ ex certa Ecclesia à summo Pont. Vrbano VIII. imagines piorum hominum qui pro Religione Catholica martyrium subiisse dicebantur, & à parietibus dictæ Ecclesiæ pendebant, eiici foras iuberi.

Octauò, debet excommunicatos, & nominatim interdictos ab Ecclesia eiicere, item & illos, quibus specialiter est ingressus Ecclesiæ interdictus. Aduertit tamen Gutierr. *canonic.lib.1.c.1.n 41.* quòd licèt Parochus habeat penes se denũtiatoriam scripturam, qua specialiter, & nominatim quis sit excommunicatus, sibique præcipiatur vt statim visis litteris teneatur eundem vitare atque denuntiare: nihilominus tamen non tenentur eum vitare, donec eum denuntiauerit, aut denuntiatum esse constiterit. Et *eod. lib.1.cap.5.n.20.* disputat insignem quæst. an Sacerdos proprius, curam animarum habens, possit absoluere subditum à maiori excommunicatione Iuris Pontificij, vel Episcopalis absolutione alteri minimè reseruatam? & affirmatiuam sententiam probabiliorem asserit. 31

Infideles permittuntur ingredi Ecclesiam ad verbum Dei audiendum, & ibidem stare possunt vsque ad Missam Catechumenorum, *cap. Episcopum nullum, de consec. dist.1.* quod & de hæreticis dicitur, quamuis excommunicati existant, si tamen reuerti desiderant, *c.excommunicamus, de hæret.* † Ab Ecclesiæ quoque ingressu arcentur ad tempus solemniter pœnitentes, & notoriè criminosi, *c.in capite 50.dist.* præsertim sacrilegi quandiu sunt contumaces, *c.qui iubente 11.quæst.3.* imò & olim † vir, qui cum propria vxore dormiuisset, nisi lotus aqua, Ecclesiam intrare non poterat, sicut consueuisse Romanam Ecclesiam testatur B. Greg. relatus *in c.vir cum propria 33.q.4.* & ideo † in Ecclesię ingressu singuli aqua asperguntur ad veniales saltem maculas aspergendas. Ioan. Pined *super Iob p.1. cap.9. pag.160.* & citati per me *in collectan.ad cap.aqua, num.3.de consecrat. Eccles. vel Altaris.* 32 33 34 35

Nonò, debet quoq; aspicere, ne violentia aliqua fiat siue ipsi Ecclesiæ per destructionem, vel incendium, aut quamlibet violationem, *c.2.* & *c.in litteris, de raptorib.* siue personis, aut rebus, quæ in ea continentur, id enim sub pœna criminis sacrilegij prohibetur *in c.sicut antiquis, & in c.quisquis inuentus 17.q 4* De sacrilegio autem, & in quas species, & modos distinguatur, vide S.Thom. *2.2.q.39.art.3.* Deci. *in tract.crim.lib.3.c.14.* & *15.* Iacob. de Graff. *in aureis decis.p.1.l.2.c.48.* Azor. *inst.mor.p.1.lib.9. c.27.q.2.* Suar. *de Relig.tõ.1.tr.de sacril.l.3.c.1.* & *5.* Card. Tusc. *tõ.7 lit.S.concl.6.* Less. *de Iust. lib 2 c.45.de sacril.* qui tres modos præcipuos sacrilegij distinguũt, scilicet in personas, vel loca, vel res, quod cõtingit quoties directè agi- 36

tur contra sanctitatẽ eis debitam, hoc est, contra illam rationem, secundùm quam persona, locus, vel res sacra sunt, & sanctitatẽ habent.

37 *Decimò*, debet aduertere, an imagines Ecclesiæ & Altariũ pietatẽm præ se ferant? neve ibi sit gestus, aut corporis dispositione aliquid indecorum, vel scurrile, seu profanũ? ne etiam exponantur imagines aliorum Sanctorum, quàm illorum, qui ab Ecclesia sunt approbati? Concil. Trid. *sess. 25. de Reliq. & venerat. Sanctor.* Betti Lucens. *in praxi crimin. Regul. tit. 4. cap. 34. prope fin. vers. Imagines Ecclesiæ*, vbi etiam post Simanch. quem refert, subdit imagines etiam in ædibus priuatis sitæ, quibus populus superstitiosè abuteretur, interdicendas esse.

Denique est à Parocho sciendum, quòd præter pœnas per sacros Canones, & leges Ciuiles comminatas contra illicita in Ecclesia facientes, sunt aliæ pœnæ statutæ per Const. Pij V. incip. *Cum primum*, *sub dat. Romæ, Kal. Aprilis* 1566. cuius particulam hic apponere duximus, prout sequitur: *Vt igitur Deo O. M. gloriosæ Virgini, & Sanctis omnibus debitus honos deferatur, Gregorij X. Prædecessoris nostri constitutionem innouantes, ac statuta Concil. Trid. obseruare volentes, statuimus, & ordinamus, vt ad Ecclesiam sit humilis, & deuotus ingressus, quieta conuersatio, deuotis Orationibus insistant, & omnes genibus flexis sanctissimũ Sacramentum adorent, ad nomẽ Iesu Christi D. N. cũ exhibitione reuerentiæ caput inclinẽt, nullus in dictis Ecclesiis seditiones faciat, tumultũ excitet, clamores moueat, impetúmve cõmittat, cessẽt vana fœda, & profana colloquia, risus immoderati, & strepitus omnes iudiciorũ, & alia quæcunque, quæ diuinũ Officiũ perturbare possunt. Nullus intra Ecclesias deambulare audeat, siue præsumat dũ celebrantur sacra Missarum mysteria, & alia diuina Officia. Qui verò prædicta petulãti animo contẽpserint, præter diuinæ vltionis acrimoniã, nostri quoque arbitrij pœnas incurrẽt, quæ omnia locorũ quoque Ordinarij in suis Ecclesiis faciãt obseruari. Quicunque verò in Ecclesiis dũ ibi sacrificium Missæ, & diuina celebrantur Officia, ac verbũ Dei prædicatur, deambulare, vociferari, aut verso tergo ad sanctissimũ Sacramentũ irreuerẽter sedere, aut aliquid, quod scandalũ generet, aut diuina perturbet Officia, facere præsumpserit, pœnã viginti quinque ducatorũ incurret, præter alias arbitrio nostro imponẽdas, & moderãdas pœnas, & qui nõ habuerit inare, luet in corpore, aut in exilio mulctabitur. Qui verò in Ecclesiis cũ mulieribus impudicis, sine etiã honestis colloquiũ scurrile habuerit, aut alios inhonestos actus fecerit, vigintiquinque ducatorũ pœnã incurrat, & carceris per mensẽ. Qui in Ecclesiis vt supra obscœnis, aut inhonestis verbis aut signis vsus fuerit, aut alia fœda colloquia cum personis quibuscunque habuerit, decem aureorum pœna mulctetur, aut aliàs corporaliter puniatur. Mandamus prætereà omnibus, & singulis Cathedraliũ, Collegiatarum, & Parochialium Ecclesiarũ Capitulis, Rectoribus, Vicariis, Sacristis, Ostiariis, & aliis ipsarum custodibus, quatenus præfatos omnes in Ecclesiis delinquentes admoneant, & vt in eis vetita fieri non permittant, vel saltem ipsis Ordinariis, vel Officialibus nostris puniendos deferant, quod si facere neglexerint, pœnam duorum aureorum vice qualibet incurrent. Pauperes quoque mẽdicantes, seu eleemosynas petentes per Ecclesias tempore Missarum, Prædicationum, aliorúmque diuinorum Officiorum non sinant, sed eos ad valuas Ecclesiarum stare faciant, sub pœna duorum aureorum Capitulis infligenda pro qualibet vice, nisi eos eiici curauerint, & Parochi dimidij aurei; Religiosis etiã claustralibus, siue Regularibus præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, vt in Ecclesiis suis deputent aliquẽ, qui tales eiiciat, & si negligentes fuerint, grauissimè ab Ordinario corripiantur, quòd si illi parere recusauerint, grauissimas pœnas incurrent, & pro qualitate personarum, etiam corporaliter punientur, arbitrio nostro, siue Superiorum: & vt in Ecclesiis nihil indecens relinquatur, iidem prouideant, vt capsæ omnes, & deposita, seu alia cadauerum cõditoria super terram existentia omnino moueantur, pro vt aliàs statutum fuit, & defunctorum corpora in tumbis infra terram collocentur.*

De rebus verò, seu bonis, ad Parochiales Ecclesias pertinentibus, & in ipsis conseruandis, extat S. Caroli ordinatio ad Parochos, contenta *in 4. p. Actor. Mediolanen.* 38
qua iussit Curatis, vt rerum, & bonorum suæ Ecclesiæ, eorúmque redditũum inuentarium conficerent, eiúsque copiam Ordinario traderent; nam huiusmodi ordinatione faciliùs bona ecclesiastica, & redditus ab vsurpatoribus defenduntur, & successoribus, quos plerumque Ecclesiarum, de quibus prouisi sunt, bona & iura ignorare contingit, consulitur; cui etiam malo non mediocriter prouisum erit si Parochi in aliquo solemniori festo decretum Concilij Trident. *sess. 22. de reformat. cap. 11.* contra occupatores bonorum ecclesiasticorum populo singulis annis publicauerint, cum ea etiam partè Bullæ in Cœna Domini, quæ de vsurpatoribus huiusmodi loquitur. Quod igitur ad mobilia attinet, illa in inuentarium redigantur, quæ vel sacra, vel ad vsum Ecclesiæ distinata, vel ad vsum domus Ecclesiæ à prædecessoribus acquisita, atque à præsenti Rectore adepti beneficij tempore in Ecclesia inuenta fuissent, aut alias illius generis rerum fuerint, quas Pius V. felicis recordationis *in sua Constit.* Voluit *ad Ecclesiam pertinere, adeò vt Parochus nullatenus ea in posterum possit distrahere, aliòve transferre, non obtenta ab Ordinario licentia, quam ille non aliter concedere debebit, quàm si aliàs res meliores, aut saltem æquales in locum*

amouendarum

amouendarum Parochus re ipsa substituat, nisi fortasse iusta aliqua necessitas, nulla Parochi culpa contracta secus suadeat, quod Episcopi prudentia statuendum relinquitur. Huius autem inuentarij traditis in Archiuio Episcopali exemplum, ab eodem Parocho in libro proprio Ecclesia manu sua subscripto conseruari debet, unde illorum successores bonorum omnium ad Ecclesiam pertinentium admoneantur.

39 Præterea Parochi cauere debent à locationibus bonorum suæ Parochiæ cum anticipatis solutionibus, sicut præcipit Tridentina Synodus *sess.* 24. *de reform. cap.* 11. cuius verba sunt hæc: *Magnam Ecclesia perniciem afferre solet, cùm earum bona repræsentata pecunia in successorum præiudicium aliis locantur. Omnes igitur hæ locationes si anticipatis solutionibus fiant, nullatenus in præiudicium successorū validæ intelligantur, quocunque indulto, aut priuilegio non obstante, nec huiusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur*; de quo vide Piasec. *in praxi Episcop.p.*2. *cap.*4.*num.*65.*in fine, verf. locationes*, Rebell. *de oblig. Iustit.p.*2. *lib.* 14.*q.* 5.*à n.*4. Marc. Anto. Genuens.*in practi.cab.ecclef.q.*166 Zerol.*in praxi Episc.p.*1.*verb. alienatio rerū Ecclesiæ*,§.7.late Aloyf. Ricc.*in praxi,p.*4.*resol.*366.*cum seqq.*

40 Similiter sub excommunicationis, aliisque grauissimis pœnis constitutum est in Extrauag. *ambitiosæ*, *de rebus Ecclef. non alien. ne absque Apostolica auctoritate vllo pacto bona immobilia vltra triennium locentur, aut alia ratione alienentur*; de cuius text. materia plura dixi *in Collectan.* ad illum, & præcipuè *num.*4. comprehendere fructus,& redditus rerum ecclesiasticarum, & sic earum locutionem vltra triennium non esse validam, & *num.* 5. nomine alienationis illic intelligo omnem actum, quo dominium rei directum, vel vtile, aut vsusfructus, aut ius in alterum transfertur, vel abdicatur, ac proinde non solùm venit venditio, aut alius contractus gratuitus, vel onerosus, quo rei dominium in alterum transfertur, verùm etiam hypotheca, infeudatio, & contractus emphyteuticus, non autem repudiatio, seu remissio legati, vel hæreditatis, ac rei Ecclesiæ non incorporatæ.

41 Illud adeò inuiolabiliter obseruandum erit, vt etiam alienationes factæ cum clausula,*reseruato Sedis Apostolicæ beneplacito*,irritæ, & inualidæ censendæ sint, si ante impetratam confirmationem possessio rei ecclesiasticæ alteri tradita fuerit, quin etiam & Rectores ipsi, & possessores tanquam intrusi ad ad pœnas constitutas tenebuntur; excusabuntur tamen Rectores si pœnitentia, aut alio titulo ducti alienationem reuocarint ante realem, & pacificam possessionem, vt per Couar *lib.*2.*var.cap.*16.*n.*7. Nauarr.*consil.* 8. *de rebus ecclef. non alienan.* Quarant.*in sum. Bullary,verb. Alienatio rerum ecclef.n.*10.Filliuc. *in quæst. moral. tract.*14.*num.*119.*& tract.*44. *cap.*6. *quæst.* 5.

42 In rerum tenuiorum, licèt immobilium, alienatione non requiritur Apost. auctoritas, nec aliæ desiderantur solemnitates in rerum immobilium Ecclesiasticarum alienationibus interuenire solitas, iuxta dispositionem *cap. terrulas* 12.*q.*2. dummodo causa cognita, & euidente Ecclesiæ vtilitate comperta eam Ordinarius auctoritate sua probauerit: vide Aloyf. Ricc. *in praxi rerum fori ecclef. decis.*39.*in* 1.*edit. aliàs resol.*36.*in* 2.*edit. & in praxi aurea resol.* 383. Franc. Leo *in thesauro fori eccles.p* 1.*cap.*15.*n.*6. Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2.*cap.*5. *num.* 32. *verf. vltra prædictos*, Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 14 §.7.*num.* 4. Bonacin. *var.tract. tit. de alienat. rerum ecclesiast. disp.* 2. *quæst. vnica*, *puncto* 4. *num.* 3 Steph. Quarant. *d. verb. alienatio rerum ecclef. num.*41. vbi notabiliter subdit per Sacram Congr.decisum fuisse neque Constitutionem Pauli II. neque Concil. Trid. decretum derogasse dispositioni *d. c. terrulas*.

CAPVT XIV.

De Prædicatione verbi Dei Parochis iniuncta.

SVMMARIVM.

1 *Prædicatio verbi Dei quibus temporibus Parochis iniuncta sit, ostenditur.*
2 *Episcopus cùm prædicat silere debent omnes alij Concionatores, illisque potest inhibere, vt eo tempore à prædicatione se abstineant.*
3 *Parochi possunt per se ipsos tantum inter Missarum solemnia sermonem habere, etiam quãdo Episcopus ipse prædicat.*
4 *Parochus quamuis nec valdè doctus, nec eloquens sit, non ideò debet prætermittere plebem sibi creditam erudire.*
5 *Parochi si per se velint munus prædicationis obire, non debent impediri.*
6 *Parochi possunt per alios officio suo satisfacere, quo tenentur prædicare.*
7 *Parocho per se ipsũ concionanti minimè licèt prætextu cuiuscunque paupertatis prætẽdere sibi præstari eleemosynam solitam dari Prædicatoribus, aliàs ab vniuersitate electis.*
8 *Parochi prohibentur in suis Ecclesiis admittere Concionatores ab Ordinario nõ approbatos, etiamsi esset Episcopus, nisi sibi noti essent ad hoc, vt semel bisue prædicent.*
9 *Parochus officio suo satisfacit quoad Deum prædicationes totius anni aliis committens.*
10 *Vicecuratus quando seruierit Ecclesiæ,& administrauerit*

niſtrauerit Sacramenta Parochianis pro Rectore infirmo, conſequitur emolumenta ipſius Rectoris, & licita eſt ei retentio oblationum.

11 *Parochia ſua vnuſquiſque tenetur intereſſe pro audienda Prædicatione ſi id commodè fieri poteſt.*

12 *Parochus admonere debet populum, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas Parochias, excõmunicandus tamen non eſt ſi monitioni non paruerit.*

13 *Ordinarius non poteſt mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendam concionem in propria Parochia.*

14 Concilij ſeſſ.24. de reform.cap.4. decretum *intelligitur.*

1 ACROSANCTA Tridentina Synodus animaduertens, quàm neceſſaria ſit ad animarum ſalutem Prædicatio verbi Dei, Parocho, additis pœnis, iniunxit, vt in Eccleſia ſua ſingulis Dominicis & feſtis diebus, & temporibus ieiuniorum, Quadrageſimæ, & Aduentus Domini, ſi non quotidie, ſaltem tribus in hebdumada diebus, prædicationes faciant, in quibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate docere debet, quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutem; in ſpecie verò inter Miſſarum celebrationem frequenter, maximè diebus feſtiuis, exponere ea, quæ in Miſſa leguntur, atque inter cætera ſanctiſſimi Sacrificij Miſſæ myſterium aliquod declarare, & inſuper vim, atque vſum Sacramentorum iuxta formam Catechiſmi Romani, etiam lingua vernacula explanare. quæ omnia ex variis locis eiuſdem Concilij colliguntur; nã *ſeſſ.5. de reform.c.2.* ita dicit: *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicũq; Parochiales, vel aliàs curam animarũ habẽtes, Eccleſias quocunque modo obtinent per ſe, vel alios idoneos. ſi legitimè impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus plebes ſibi cõmiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docẽdo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annuntiando cum breuitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeant. Id verò ſi quis eorum præſtare negligat, etiamſi ab Epiſcopi iuriſdictione quauis ratione exemptum ſe eſſe prætenderet, etiãſi Eccleſiæ quouis modo exẽptæ dicerentur, aut alicui monaſterio etiam extra Diœceſim exiſtenti forſan annexæ, vel vnitæ, modò re ipſa in Diœceſi ſint, prouida Paſtoralis Epiſcoporum ſolicitando nõ deſit ne illud impleatur. Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Itaque vbi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu aliàs ad ipſius Epiſcopi arbitrium cogantur; ita vt etiam ſi ei expedire viſum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſoluatur, donec principalis ipſe reſipiſcens officium ſuum impleat.* Et idem repetiit *ſeſſ. 22. de ſacrific. Miſſæ cap. 8.* his verbis. *Quamobrem retento vbique cuiuſque Eccleſiæ antiquo, & à ſacra Romana Eccleſia omnium Eccleſiarum matre, & magiſtra probato ritu, ne oues Chriſti eſuriant, neve paruuli panem petant, & non ſit, qui frangat eis, mandat Sancta Synodus Paſtoralibus, & ſingulis curam animarum gerentibus, vt frequenter inter Miſſarum celebrationem vel per ſe, vel per alios ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera Sanctiſſimi huius Sacrificij myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Dominicis, & feſtis.* Atque idipſum in parte replicauit *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 1.* in hæc verba: *Cùm præcepto diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, Verbique diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum, aliarúmque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera munia Paſtoralia incumbere,* &c. & licèt ibi loquatur de Epiſcopis, inferiùs tamen intelligit omnia etiam de Curatis. Et *ſeſſ.24. de reform. cap. 4.* ibi. *Moneatque Epiſcopus populum diligenter teneri vnumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commodè id fieri debet, ad audiendum Verbũ Dei*; refert nouiſſ. Steph. VVeyms *in conſtit. 24. è iure antiquo deſumptas, & per Concil. Trid. ſpeciatim innouatas, conſtit. 5. num.7.* Et *ſeſſ. 24. de reform. cap.7* loquens de Parochis ita ſtatuit. *Necnon vt inter Miſſarum ſolemnia, aut Diuinorum celebrationem ſacra eloquia, & ſalutis monita eadem vernacula lingua ſingulis diebus feſtis, vel ſolemnibus explanent, eadémque in omnium cordibus, poſtpoſitis inutilibus quæſtionibus, inſerere, atque eos in lege Domini erudire ſtudeant.* Vide Nauarr. *in man.cap.25. n.135.* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap. 16. §. 3. num. 1. & 2.* Piaſec. *in praxi Epiſcopi part. 2. cap. 3. num.16.* latè Theoph. *Parochor. part.1. art.3. cum ſeqq.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.4. p.2. tract.3. docum.2. n.1.* vbi *n.2.* ſic ait, *I aunque es aßi que comunmente los Doctores fundados en los lugares citados del Concilio enſeñan que dellos ſe induze preceto que obligua. Afirma Sot. lib.10. de iuſtit. q.1. art.3. quem refert Poſſeuin. de offic. Curati, c. 3. n.1. que en el Concilio Tridentino ſe diſputo ſi el oficio de predicar ſe auia de encargar a los Curas, y que al fin ſe quedo ſin determinar,* &c. & paulo inferiùs. *Suponiendo pues con la comun que en eſta parte tenen los Curas precepto, lo es tambien que no ſe deue entender con tanto rigor que obligue a los Curas a predicar todos los dias que el ſanto Concilio diſpone ſi no ſolamente aquellos que ellos iuzgaren*

garen que conuiene para aprouechiamento de sus feligreses.

2 Licèt autem in *vna Bituntin* S.D.N. Vrbanus VIII. facta sibi relatione per S. *Congr. Concil.* mandauerit *sub die 2. May 1629.* vt cùm Episcopus prædicat, silere debeant alij Concionatores, illisque possit inhibere, vt
3 eo tempore à prædicatione se abstineant. † Possunt tamen Parochi per se ipsos inter Missarum solemnia sermonem habere, etiam quando Episcopus ipse prædicat, vt censuit eadem *Sacra Congregatio in causa Terulen. 11. Iunij 1631.* vbi subdit id non intelligi respectu Presbyterorum in Ecclesia Parochiali, me citato *in hoc loco* Leçana *in sum. quæst. Regul. tom. 1. c. 20. num. 6.*

4 Et quamuis Parochus nec valdè doctus, nec eloquens sit, non ideò prætermittat plebem sibi creditam erudire, iuxta S. Francisci Xauerij vtilissima monita Concionatoribus præstita, dum, teste Turselino *lib. 6. cap.* ita ait: *Non se ipsum, sed Christum Crucifixum Concionator prædicet, Concionatoris præcipuum munus est auditori dilectorum suorum quàm maximum incutere dolorem, & certissimu, sempiternisque infernorum suppliciis ante oculos propositis eum à flagitiis deterrere; Satanæ quoque artes, atque insidias aperire, ea demum pro concione ferere, quæ vulgi quoque imperiti intelligentia potius quàm admiratio excipiat.* Abstineat tamen à prædicatione errorum, & præsertim eorum, quæ hæreticam sapiunt prauitatem, & à scandalis disseminandis, sicut *S. Conc. Tridentin.* Concionatoribus potissimum Regularibus præcepit *d. sess. 5. de reform. cap. 2.*

5 Et licèt idem *Concil. Triden.* Parochis munus prædicationis Verbis Dei iniunxerit, & quasi proprium illorum munus fecerit, ita vt nec ab Episcopis in hoc impediri possint, sicut declarauit *S. Congregatio eiusd. Concil. d. cap. 2.* in hæc verba: *Si Curatores animarum per se velint munus prædicationis obire, non*
6 *debent impediri.* † Nihilominus possunt per alios officio suo satisfacere, vt colligitur ex eod. *Concil. Triden. sess. 24 de reform. cap. 4.* in hæc verba: *In aliis autem Ecclesiis, scilicet prædicationis munus exercetur per Parochos, siue iis impeditis per alios ab Episcopo impensis eorum, qui eos præstare vel tenentur, vel solent, deputandos, in ciuitate, aut in quacunque parte Diœcesis, censebunt expedire.* Toler. *lib. 5. cap. 5. num. 9.* Trullench *in expos. Decalogi lib. 4. cap. 1. dub 8. num. 12.*

7 At Parocho per se ipsum concionanti, minimè licet prætextu cuiuscunque paupertatis prætendere sibi præstari eleemosynam solitam dari Prædicatoribus aliàs ab Vniuersitate electis, vt censuit *in vna Vestan. 20. Martij 1621.*

8 Cuius quidē Parochi licentia etiamsi sufficiens sola videretur Iure communi attento, vt alius ab eo inuitatus posset in suâ Ecclesia prædicare, ex tex. *in Clem. dudum, vers. in Ecclesiis autē, de sepultur.* tamen ex *Conc. Trid.* verbis *sess. 24. de reform. cap. 4.* & *sess. 5.* iisdem *reform. cap. 5.* prohibentur Parochi in suis Ecclesiis admittere Concionatores ab Ordinatio non approbatos, etiamsi prædicare vellet aliquis Episcopus; & ita iam hodie nullus etiam à Parocho inuitatus prædicare poterit sine licentia Episcopi, vt ex declaratione Clementis VIII. resoluit Zypæ. *in analytica postremi iuris eccles. enarrat. lib. 3. tit. de Parochis, num. 3.* & Berti Lucens. *in praxi crimin Regular. cap. 34. de visitat. Eccles. Paroch. num. 1. vers. Regulares,* nisi aliàs Prædicator sibi notus esset ad hoc vt semel, bisve prædicet, Nauar. *d. cap. 25. num. 141.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 42. §. 1. num. 3.* Tenentur igitur Pastores, & animarum Curatores oues suas pascere prædicatione verbi Dei, itaut qui rarò, aut nunquam Concionem habent ad populum, peccent mort. etiam præcisa graui populi necessitate, aliàs enim contra præceptorem diuinum toties peccabunt, quoties populus grauiter indigebit prædicatione, nam ex Dei mandato tenentur oues suas verbi diuini prædicatione pascere, ex Trid. sess. 23. de reform. cap. 1. Quare Bonacin. quem refert Trullench *d. lib. 3. cap. 1. dub. 4. n. 14.* ait Parochum peccare si duobus, vel tribus mensibus totius anni discontinuis non concionetur, quia est materia grauis, & quod *Conc. Trid. sess. 5. cap. 2.* decreuit Parochos, aliosque curā animarū habentes, si ab Episcopo moniti trium mensium spatio muneri suo non satisfecerint, cogendos esse per censuras, & alias pœnas; supponit ergo Concilium saltem trium mensium spatium esse notabilē, & grauē culpā, cùm ecclesiasticæ censuræ nisi grauiter peccantibus imponi non soleant.

Et puto Parochum officio suo non satisfacere quoad Deum, prædicationes totius 9
anni aliis committentem, quamuis non desint prædicatores docentes ea, quæ populus scire tenetur; sicut nec satisfaceret, si totam curam Vicario committeret, nisi ex consuetudine immemorabili excusaretur; vnde si velit tenere Vicarium, potest eum habere in coadiutorem; non tamen vt per se ipsum totum onus exerceat, sicut benè docent Caiet. *2. 2. q. 185. art. 5.* Sot. *de Iust. lib. 10. q. 3 art. 1.* Cordub. *lib. 2. quæst. Theolog. tit. de ignorantia, q. 3. in princ.* Henriq. *in sum. tit. de Indulgent. cap. 28. §. 1.* Fr. Emman. etiam *in sum. tom. 2. cap. 33. num. 2.*

Quando autem Vicecuratus seruierit Ecclesiæ, & administrauerit Sacramenta Parochianis pro Rectore infirmo, seu aliàs impedito, consequitur emolumenta ipsius 10

Rectoris, & licita est ei retentio oblationum, & elemosynarum sibi factarum, secundùm Cagnol. *tom. 2. decis. consult.* 80. *per tot.*

11 Vnusquisq; pro audienda prædicatione tenetur Parochiæ suæ interesse, si id commodè fieri potest, vt per Conc. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 4.* resoluunt Zerol. *in praxi Episcop p. 1. verb. prædicatio*, § 4. Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 16. num. 5.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 3. q. 7. & lib. 1 1. cap. 2. quæst. 1. vers. deinde.* Trullench *in exposit. Decalogi lib. 3. c. 1. dub. 4. à n. 7.* vbi *n. 11.* post Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verbo prædicatio, vers. ad 4.* tradit obligationi audiendi verbum diuinum in propria Parochia esse derogatum per generalem consuetudinem. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 76. n. 34.*

12 Et ideò Parochus admonere debet Populum, vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequentet suas Parochias; excommunicandus tamen non est, si monitioni non paruerit, vt à *Sacr. Congregatione* decisum fuisse testatur Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 30. l. 3. de Prædicatoribus sacræ Scripturæ, num. 35.* & alij, quorum meminit Theoph. *Paroch p. 2. art. 17.*

13 Nec etiam Ordinarius potest mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendam sacram concionem, & Missam in Ecclesia Parochiali, vt pariter decisum referunt Zerol. *in praxi Episcop. p. 2. verb. Parochia, pag. mihi* 81. Suar *tom. 1. de Relig lib. 2. c. 16. n. 10 in fine*, Trullench *d. lib. 3. c. 1. dub. 4. n. 11. in fine.* Hieron Roder. *in compendio quæst. Regular. resol. 121. num. 11. in fine.*

14 Quod quidem Concilij Trid. decretum de audiendo in Parochia Verbo Dei, intelligit Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 43. art. 7.* quando in Monasteriis non prædicatur. Azor. verò *instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 3. q. 7.* interpretatur etiam de sacris Concionibus, vel de Euangelio, quod in diuino Missæ officio recitatur, vel cantatur. At Suar. *ad 3. p. D. Thomæ disp. 88. sect. 2* ita ait. *Illa obligatio si in rigore sumatur pro obligatione præcepti, non est absoluta, sed supposita commoditate*, (vt Concilium loquitur) *& doctrina necessitate: sine qua præceptum affirmatiuum non solet obligare, quando lex ipsa tempus non determinat*, &c. Verùm Theoph. *Paroch. p. 1. art. 4. cum seqq.* multis probat audire Verbum Dei in Parochia præceptum esse, & id desumit ex verbo, *teneri*, de quo *in Conc. sess. 24. de reform. cap. 4.* quod importat obligationem præcepti, secundùm Azori. *d. p. 1. lib. 5. cap. 6. q. 5.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 6. art. 13.* Nauar. *in man. cap. 23 num. 50. & 52.* Sed licèt suam sententiam nullis comprobare nitatur, ostendatque sacram Concionem tam à Synodo commendatam, non esse institutam solùm erudiendum, & docendum, sed insuper & quidem præcipuè ad conuertendum, terrendum, consolandum, confortandum, animandum, inflammandum, ad peccatores ab inferni faucibus reuocandos, electos ad maiora merita, & æterna præmia concitandos, hodie tamen vsus obseruat, vt quisque extra Parochiam suam concionem audire valeat, vt ex Zerol. tradit Trullench *loco citato.*

CAPVT XV.

De doctrina Christiana per Parochos docenda.

SVMMARIVM.

1 *Parochus Dominicis, & aliis festiuis diebus tenetur pueros Parochiæ suæ Fidei suæ rudimenta, & doctrinam Christianam docere.*

2 *Parochus, qui nimium negligens fuerit in doctrina Christiana docenda, peccabit mortaliter.*

3 *Episcopus constituto sibi de Parochi negligentia, vel sufficientia in docenda doctrina Christiana, poterit ex fructibus Parochialis Ecclesiæ assignare partem congruam alteri, qui hoc ministerium loco ipsius adimpleat.*

4 *Fidei rudimenta, seu articulos tenentur omnes sub peccato mortali scire.*

5 *Absoluendus an sit ille, qui vel ob neglectiam, vel ob verecundiam* Pater noster, Aue maria, Credo, & decem Præcepta *addiscere non curat? ostenditur.*

6 *Parochus an possit mulctis, & pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam? ostenditur.*

7 *Parochus sæpe admonere debet parentes, propinquos, tutores, & alios, quorum curæ sunt pueri commendati, vt eos mittant ad Parochias omnibus diebus festis, aut saltem Dominicis ad Doctrinam Christianam addiscendam.*

8 *Constitutio* Pij V. *incip.* Ex debito, *refertur.*

9 *Constitutio* Pauli V. *incip.* Ex credito, *refertur.*

DOMINICIS saltem, & aliis 1 festiuis diebus Parochus pueros Parochiæ suæ Fidei rudimenta, ac doctrinam Christianam, & obedientiam erga Deum & parentes, bonósque mores docere tenetur, vt expressè statuit Conc. Trid. *sess. 24.* *de*

de reform. cap. 4. vers. idem etiam, & sess. 5. de reformat cap. 2. admonet vt Archipresbyteri, Plebani & quicunque Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, Ecclesias, quoque modo obtinent, per se vel alios idoneos, si legitimè impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & eorum capacitate pascant salutaribus verbis; de quo ad plura in hac materia scitu dignissima, vide Archiepisc. Bonon. *p. 2. sub tit de doctrina Christiana, pag. 9. cum seqq.* Zerol. *in praxi Episcop p. 1. verb. doctrina Christiana* Petr. Ledesma *in sum. p. 1. ad fin. in tract. de la doctrina Christiana*, Posseuin. *de officio Curati, cap 4. de doctrina Christiana*, Ludouic Beia *responsor. casuum conscient. p. 3. casu 27. vers. tandem*, Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 16 §. 4 num. 1.* metipsum *in eodem tract. p. 3. alleg 76. num. 37. cum seqq.* Machado *en sie perfetto Confessory Cura de Alma lib. 4. p. 2. trat. 3. docum 2. n 4.* Trullench *in exposit. Decalogi lib. 1. c. 1. dub. 4. à n. 7.* vbi *n 9.* asserit S. Carolum *in Conc. 1. prouinc. tit. de Fidei initiis sess. 24. c. 4.* instituisse quòd Parochus campanæ sono curet à prandio diebus festis pueros cõuocare ad audiendam doctrinam Christianam, & *n. 7.* cum Petro Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 1. c. 3 post 7. conclus vers la dad. es*, aduertit quamuis Parochi teneantur suas oues docere doctrinam Christianam, non tamen teneri in particulari quamlibet Fidelem docere, sed sufficere in communi in propriis Ecclesiis hæc docere per se ipsum, aut aliam personam.

Et ad huius præclari instituti maiorem obseruationem emanauit Constitutio Pij V. incip. *Ex debito pastoralis officij, sub die 6. Octobris 1572.* quam refert Piasec. *in praxi Episcopi, p.*
2 *2. c. 3. num. 19.* & nos *in fine huius cap.* Vnde † ad officium Parochi pertinet Parochianos suos in prædicta doctrina Christiana erudire, Fusc. *de Visitat. lib. 1. c. 4. num. 17. & lib. 2. cap 3. num. 12.* Aloys. Ricc *in decis Curiæ Archiep. Neapol. p 1. decis 22. num. 2. in fine.* & sic mortaliter peccabit Parochus, qui nimium negligens fuerit in huiusmodi doctrina Christiana edocenda, vt ex Emman. Sà *verb. Parochus, num. 1.* resoluit Fernandez *in examine*
3 *Theologiæ moral p. 4. cap. 15 §. 5. num. 7.* † Et poterit Episcopus constito sibi de eius negligentia, vel insufficientia ex fructibus ipsius Ecclesiæ assignare partem congruam fructuum alteri, qui hoc ministerium loco ipsius adimpleat; vt ex Concil. Trid. *sess. 5. de reformat d cap. 2.* colligit Piasec *d. par. 2. cap. 3. n. 16.* non tamen poterit comminare pœnam peccati mortalis Parochis doctrinam Christianam non docentibus, sed illos per viam præcepti pœnalis debet obstringere, vt Bergomen Episcopo rescripsit *S. Congr. Episcoporum, sub die 22. Nouembris 1592.* Hinc Aloys. Ricc. *d. decis. 22.* ait fuisse suspensum ab officio suæ curæ quẽdam Parochum per sex menses, eo quòd rudimenta Fidei suos Parochianos non docebat.

Sub mortali peccato debent omnes scire 4
Fidei rudimenta, seu articulos, vel eos saltem, quos solemni ritu Ecclesia celebrat, veluti orationem Dominicam, præcepta Ecclesiæ, & Sacramenta, sicut aduertit Petr. Nauar. *de restitut. lib. 2. cap. 4. num. 109.* vbi subdit decem Dei præcepta omnibus fidelibus cognita esse debere, addit Bannes *2. 2. quæst 2. art. 8.* omnes Fidei articulos ab omnibus explicitè credendos esse, & etia Sacramenta, Baptismum scilicet, Eucharistiam, & Pœnitentiam, sciendúmque Deum esse orandum, & Decalogi præcepta cognoscenda; Parochus, qui in docendis Fidei Symbolo, Dei præceptis & Dominica Oratione negligens fuerit, lethalem culpam contrahet, secundùm Emman. Sà *d. verb. Parochus, num. 5.*

Absoluendus igitur non erit ille, qui vel 5
ob negligentiam, vel ob verecundiam *Pater noster, Aue Maria, Credo, & decem Præcepta* addiscere non curat, vt resoluit Ludouic. Beia *loco proximè citato*, subdens quòd postquam sic ignorans pro viribus elaborat, vt hæc memoriæ tradat, & nec verbum vnum retinere potest, dummodo tamen credat singulos articulos quando sibi proponuntur à ministris Ecclesiæ, & sciat de illis, ac de præceptis Decalogi respondere quando interrogatur, & deprecetur Deum, intendens saltem virtualiter ad ea quæ in Oratione *Pater noster* continentur, absolui tunc poterit: si enim articulorum Fidei, diuinorum Præceptorum, & Orationis Dominicæ substantiam rudis intelligat, satis est, etiamsi verba non percipiat, vt ex Lop. Emman Sà. & Valent. tradit Andr. Victorel. *in notis ad Posseuin. de offic. Curati, cap. 4. vers. si articulorum*, & notant Azot. *instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 7. q. 5.* Filliuc. *tom. 2. tract. 22. cap. 2. n. 37.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 3. num. 19.* Bonacin. *de legib disp. 3. q. 6. puncto 2. num. 14.* Suar. *de Fide disp. 13. sect. 5. num. 8.* latè Trullench *d. lib. 1. cap. 1. dub. 4. à princ.*

Vtrùm autem possit Parochus mulctis, & 6
pœnis etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam; etiamsi hoc facere noluerint, in oppidis, villis, & aliis locis extra ciuitatem: solet ab aliquibus in dubium reuocari; in quo Zerol. *d. verb. doctrina Christiana, §. 3.* tenet non posse Ordinarium, subdens *Concil. Trid. d. cap. 4.* in illis verbis, ibi, *etiam per censuras ecclesiasticas compellent*, loqui de compulsione illorum, quorum interest

intereſt eam docere, & non de compulſione puerorum, ſeu parentum ipſorum. Verius tamen eſt dicere his noſtris temporibus (pro vt in Hiſpania vſu receptum eſt) poſſe Præſulem cenſuris compellere ſubditos; vt doctrinam Chriſtianam diſcant, & Parochum vt eam doceat. Ita Perez *ad l. 1. verſ. aliud etiam, tit. 1. lib. 1. Ordin. fol.* 19. Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. cap.* 88. *num.* 3. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 14. *n.* 8. Palao *de Fide tract. 4. diſp. 1. punct.* 11. *n.* 3. Sanch. *in præcepta Decal. lib. 2. cap. 3. n.* 15. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. p. 4. deciſ.* 300. Ego ipſe *d. part. 3. allegat.* 76. *n.* 38. & me citato *in illo loco* Homobon. de Bonis *in examine eccleſiaſt. tract.* 11. *cap.* 12. *quæſ.* 26. *reſol.* 2. *quæſtionis*, & Trullench *d. dub.* 4. *n* 8.

7 Sed, quicquid ſit, Parochus ſæpè admonere debet parentes, propinquos, tutores, & alios, quorum curæ ſunt pueri commendati, vt eos mittant ad Parochias omnibus diebus feſtis, vel ſaltem Dominicis ad doctrinam Chriſtianam addiſcendam, & vt faciliùs ad id peragendum parentes, & alij ſuperiùs enumerati incilnentur poſt explicatam huiuſce rei neceſſitatem, & vtilitatem, ipſe Parochus Indulgentias, quas Pius V. & Paulus V. illis, qui huic pietatis operi cooperabuntur, conceſſit, publicabit, declarans Conſtitutiones, & Breuia quæ ſequuntur.

PIVS PAPA V.

8 *EX debito paſtoralis officij*, & infrà, *Cupientes igitur iam pio, támque laudabili operi viribus totis fauere, & animas lucrifacere Creatori, ex certa noſtra ſcientia, vniuerſos, & ſingulos Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, cæteróſque Eccleſiarum Prælatos, & locorum quorumcunque Ordinarios vbilibet conſtitutos, præſentes, & futuros rogamus, & hortamur attentè eis, ac eorum in ſpiritualibus Vicarijs, ſeu officialibus generalibus, per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus hoc opus ſanctiſſimũ toto pectore amplectentes, aliquas Eccleſias in ſuis Ciuitatibus, & Diœceſibus reſpectiuè, ſeu loca honeſta, in quibus præfati infantes, & pueri ad audiendam Doctrinam Chriſtianam conuenire poſſint, deputent, & viros ad id idoneos vita, & moribus approbatos, qui diebus ſaltem Dominicis eoſdem infantes, & pueros, ac alias perſonas diuinæ legis expertes, in articulis Fidei, & præceptis ſanctæ Matris Eccleſiæ inſtruant, cõfirment, & eligant, atque tot Societates, ſeu Confraternitates, quot ad hoc tam ſanctiſſimũ opus exercendum eis opportunæ videbuntur, inibi auctoritate noſtra erigant, & inſtituant. Nos enim, vt promptiùs, & alacriùs ad hanc curam ſubeundam omnes Chriſti fideles alliciantur, & eo libentiùs curam ipſam ſuſcipiant, quo ex dono cœleſtis gratiæ cõſpexerint ſe vberius refectos, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, omnibus & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ſeu ſtatutis à Iure temporibus firmum confitendi propoſitum habentibus, qui in aliqua dictarum Societatum, ſeu confraternitatum vbilibet conſtitutarum intrauerint, & adſcripti fuerint, illis videlicet, tã qui alios docuerint, quàm qui ab aliis in articulis Fidei, & præceptis Eccleſiæ huiuſmodi inſtructi fuerint, quotieſcunque in præfato sãctiſſimo exercitio ſe occupauerint, quadraginta dies de iniunctis eis pœnitentiis, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium miſericorditer in Domino relaxamus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris, &c. Datum Romæ die 6. Octobris* 1571. Refert Berti Lucenſ. *in praxi crimin. Regular. tit. 4. cap.* 34. *num.* 4.

PAVLVS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

EX credito nobis Paſtoralis officij munere piis locis, quæ maiora in dies in ſpiritualibus, & temporalibus ad Dei gloriam, & animarum ſalutem incrementa ſuſcipiũt, vberiora ſubſidia, & ampliora cõcedimus priuilegia, ne quicquam illarum rerum prætermittamus, quæ ad Chriſtianam propagandam Religionem conducere videntur. Ob has cauſas conſiderantes Nos, de iure optimo à ſacro Tridentino Concilio, & Summis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris ſtatutum, & iam multos ab hinc annos maximo Eccleſiæ Dei commodo obſeruatum fuiſſe, vt pueri ſingulis Dominicis, & aliis feſtiuis diebus Fidei rudimenta, obedientiam erga Deum, & parentes, aliáſque Chriſtianas virtutes ab iis, ad quos ſpectat, edocerentur, vt hac ratione, qui ad mundi voluptates 9

luptates sequēdas natura proni sunt, Christiana pietate eruditi, de virtute in virtutem proficientes, tales euaderent, qui ad populi Christiani mores reformandos, & Catholicæ Fidei incrementum idonei efficerentur Ministri. Atque hoc consilio, cùm nonnulli probitatis viri zelo charitatis accensi, pro diuini cultus augmento in hac alma Vrbe nostra, cæterarum Matre, & Magistra, Tridentino Concilio publicato, in quibusdam Ecclesiis pueros, & adultos quoscunque summa pietate, ac diligentia doctrinam Christianā docere cœpissent, hoc pium opus, præstante Domino, exiguo temporis spatio, adeò incrementa suscepisse, vt Congregatio sub doctrinæ Christianæ nomine iampridem instituta fuerit; ex quibus, licèt aliqui tantùm in communi viuant cum suo Præposito in Ecclesia Sanctæ Agathæ Regionis Transtyberinæ, in vnum tamen omnes sub vno Protectore conueniunt, atque vno Præside huic saluberrimo operi singulis festiuis diebus sedula incubuerunt, & incumbunt diligentia. Nos pro nostro Pastoralis officij munere hoc pium Christianæque Reipublicæ necessarium opus, ex quo hactenus vberrimi fructus prouenerunt, ac multò vberiores posthac prouēturos speramus, ex animo amplectētes, illúdque in dies augeri magis, ac magis cupientes, Congregationem prædictam in Vrbe institutam, nec non singulas illius personas, & Ecclesias, nempè S. Martini Regionis Arenulæ, S. Agathæ Regionis Transtyberinæ, eidem Congregationi Apostolica auctoritate concessas, sub nostra, & Sedis Apostolicæ protectione suscipientes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine in celeberrima Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, Congregationem doctrinæ Christianæ huiusmodi in Archiconfraternitatem, Apostolica auctoritate, tenore præsentium perpetuò erigimus, & instituimus, illiusque sic erectæ & institutæ perpetuum Administratorem, & Protectorem dilectum filium nostrum Hieronymum tituli S. Blasij, Presbyterum Cardin. Pamphilium nuncupatum, ac pro tempore existentem in Vrbe, & eius districtu Rom. Pont. Vicarium, harum serie constituimus, & deputamus; ac ipsius Archiconfraternitatis Confratribus pro tempore existentibus, aggregandi dictæ Archiconfraternitatis alias quasuis eiusdem doctrinæ Christianæ in qualibet Mundi parte canonicè erectas, & institutas, ac instituendas Cōfraternitates, illisque priuilegia, indulta, fauores, exemptiones, gratias, & indulgentias infrascripas sibi per Nos concessas, ac pro tempore à Sede Apostolica cōcedendas communicandi, necnon Administratoris, & Protectoris prædicti consensu, quæcunque Satuta felix regimen, & gubernium dictæ Archiconfraternitatis concernentia; licita tamen, & honesta, ac sacris Canonibus, & Decretis Concilij prædicti, Constitutionibúsque Apostolicis minimè contraria condendi, illaquesic cōndita pro rerum, & temporum qualitate, in toto, vel parte, ac toties quoties opus fuerit, immutādi, & in eorum locum alia de nouo edendi licentiam, facultatem, & auctoritatem concedimus & impartimur. Vt autē deuotio Christi fidelium ad dictum opus exercendum in dies magis augeatur, Omnipotentis Dei Misericordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus verè pœnitentibus, & confessis, ac sacra Communione refectis, qui pro Ministris, Operariis, & Confratribus dictam Archiconfraternitatē ingredientur, die primo ingressus, seu eo die, quo dictæ Archiconfraternitati adscripti fuerint, plenariam: necnon eisdem sic descriptis, qui pœnitentes, & confessi, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in festo quod ab ipsa Archiconfraternitate, & aliis Confraternitatibus aggregatis, seu aggregandis pro eārum præcipuo, & principali respectu eligetur, sumpserint, etiam plenariam; quique verè pœnitentes, & confessi dictum sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, aut id facere non valentes, animo contrito nomen IESV, saltem corde, in mortis articulo inuocauerint, similiter plenariam omnium peccatorum suorum remissionem & indulgentiam dicta auctoritate, earundem tenore præsentium concedimus. Præterea eisdem Confratribus, qui verè pœnitentes, & confessi semel quolibet mense sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, septem annos, & totidem quadragenas; quique in causa fuerint, vt pueri, famuli, aut quæuis aliæ personæ ad discendam doctrinam

nam Christianam eant, ducentos dies; qui verò diebus Stationũ Vrbis hanc doctrinam Ecclesiis docuerint, ac etiam illi, qui ad eandem discendam accesserint, easdem Indulgentias consequantur, quas consequerentur & consequi possent, si Ecclesiam Stationum personaliter visitarent. Easdem etiam Indulgentias visitatores dictæ Archiconfraternitatis, qui ex commisso sibi officio visitabunt illas Scholas, quas in illo die visitare poterunt, cõsequantur. Insuper eisdem Confratribus, qui diebus feriatis hanc doctrinam Christianam, aut publicè, aut priuatim explanauerint; centum dies. Necnon omnibus, & singulis Præceptoribus, qui diebus festiuis discipulos suos ad doctrinã Christianam duxerint, eósque illam docuerint, septem annos; quique diebus feriatis in propriis Scholis eandẽ doctrinam explicauerint, centum dies. Sacerdotis etiam dictæ Archiconfraternitatis, qui in Ecclesia, seu Oratorio illius Confraternitatis verbum Dei prædicauerit, aut collationes fecerit, licèt illo die non interuenerit in aliqua Schola docendi causa, septem annos. Omnibus autem & singulis patribus, & matribus familias, qui in suis domibus, liberis, famulis, & familiaribus vtriusque sexus doctrinam Christianam explanauerint, qualibet vice id fecerint, centum dies. Item Confratribus, qui per Ciuitatem viros, mulieres, aut pueros ad eandem doctrinam Christianam ducendi causa circuмierint, septem annos. Eisdem autem Confratribus, qui extra Ciuitatem ad illam docendam per Castella, & Villas exierint, decem annos. Item eisdem Confratribus, qui disputationibus, quæ in Scholis dictæ Archiconfraternitatis fieri solent, interfuerint, ducentos dies. Omnibus item & singulis Christi fidelibus, qui per mediam horam, doctrinam, aut docendi, aut discendi gratia studuerint, centum dies. Eisdem etiam Confratribus, qui infirmos dictæ Archiconfraternitatis visitauerint, quoties id fecerint, ducentos dies. Quoties verò sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, dum ad infirmos defertur, comitati fuerint, septem annos. Eisdémque qui corpora Confratrum, & Consororum defunctorum ac defunctarum ad sepulturam associauerint, aut exequiis, anniuersariis, officiisve, quæ pro eis celebrantur pro eorum animabus preces fundentes, interfuerint, tres annos. Ac quoties diuinis officiis & Congregationibus publicis, vel secretis dictæ Archicõfraternitatis interuenerint, ducentum dies. Eandémque Indulgentiam consequantur quandocunque Processionibus à locorum Ordinariis, sub vexillo dictæ Confraternitatis præscribendis interfuerint. Item omnibus, & singulis vtriusq; sexus, & cuius libet ætatis Christi fidelibus ad doctrinam Christianam discendam in dictis Scholis conuenire solitis, qui peccata sua quolibet Beatæ Mariæ Virginis, & alio festo à Superioribus dictæ Congregationis determinando confessi fuerint, tres annos; iis verò, qui ad communicandum habiles sunt, si dictum Eucharistiæ Sacramentum deuotè sumpserint, quinque annos. Præterea quolibet die dicta aggregatio in quauis Ciuitate, vel Terra publicatur, omnibus & singulis vtriusque sexus Confratribus dictæ Confraternitatis verè pœnitentibus confessis, ac communicatis, septem annos, & totidem quadragenas de eis iniunctis, seu aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis misericorditer in Domino concedimus, & relaxamus. Nostræ præterea intentionis esse declaramus, quòd Indulgentiæ, gratiæ, & indulta prædicta intelligantur, ac sint concessa cuiuis Confratertatis canonice erectæ, seu erigendæ in qualibet Orbis parte, statim ac prædictæ Archiconfraternitati iuxta Constitutionem fœlicis recordationis Clementis Papæ Octaui prædecessoris nostri fuerit aggregata, nec absq; aggregatione huiusmodi gratiarum, & Indulgentiarum prædictarum particeps vllo modo esse possit. Declarantes nihilominus, quòd cùm vna Confraternitas dictæ doctrinæ Christianæ vnius Ciuitatis aggregata fuerit, intelligantur, & sint omnino aggregatæ reliquæ omnes vtriusque sexus ab Ordinario loci erectæ, & erigendæ, earumdemque Indulgentiarum, & gratiarum prædictarum participes sint. Non obstantibus quibusuis Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quòd præsentium transumptis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo dictæ Archiconfraternitatis munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent

exhibitæ,

exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Tusculo, sub Annulo Piscatoris, die 6. Octobris, M. DC.VII. Pontificatus nostri Anno tertio.

Caput XVI.

De nuntiacione Vigiliarum Festorum, Indulgentiarum, Matrimoniorum, & Ordinandorum per Parochos inter Missarum solemnia facienda.

SVMMARIVM.

1 *Parochus non denuntiando ea, quæ tenetur denuntiare, peccat mortaliter.*

2 *Vigilia, in quibus ea hebdomada ex præcepto Ecclesiæ, vel ex loci consuetudine, seu ex Ordinarij lege ieiunandum est, debet Populo denunciare Parochus.*

3 *Parochus ex iusta causa dare potest licentiam suis Parochianis non ieiunandi, etiam præsente Episcopo, seu Vicario.*

4 *Festos dies, in quibus ab operibus seruilibus est vacandum, populo denuntiare tenetur Parochus.*

5 *Festorum obseruantia quoad vacationem à seruilibus, incipit à media nocte præcedentis diei vsque ad aliam sequentis.*

6 *Parochus ex causa legitima potest concedere licentiam diebus festis, in quibus ad Episcopum, vel Vicarium nō potest haberi recursus.*

7 *Parochus potest aliquid exigere à laborantibus in die festo cùm causa dubia est, mutādo hoc opus seruile in aliquam largitionem, quæ tamen cedat in opus pium.*

8 *Episcopus præcipiens sub excommunicationis sententia ipso facto incurrenda ne quis stante indubitata causa operaretur diebus festis, excommunicatio non ligat.*

9 *Licentiam concedere laborandi in diebus festis non ad Parochum, sed àd Superiorem iurisdictionem exercentem spectat, quando necessitas non est indubita, vel posset recursus haberi ad Ordinarium.*

10 *Licentiam pro laborando in diebus festis cōcedere ad Vicarium, quamuis foraneum, & non ad Archipresbyterum spectat.*

11 *Constitutio Pij V. circa dierum festorum obseruationem, refertur.*

12 *Præceptum de Dominicis, & festiuis diebus sanctificandis, & obseruandis sub prætextu mercatuum, & nundinarum nullatenus est violandum.*

13 *Agasonibus, atque aliis iumentorum vectoribus licet diebus festis sarcinas, & onera nūdinarum causa exonerare, & deponere, inceptúmque iter, Missa tamen priùs audita, transeundo prosequi.*

14 *Vendere, emere, seu asportare merces non licet diebus festis, nisi tantùm ad victum necessaria, aut alia minuscula.*

15 *Nundinæ quæ non sunt solemnes, sed fiunt peractis Sacris in festo alicuius Sancti ante eius Ecclesiā ex cōsuetudine antiqua, tolerāda sūt.*

16 *Tabernarij, & Tenderij in ciuitate Vlixbonen. diebus festiuis, etiam ante Concionem, & Missæ Conuentualis celebrationem omnia ad humanum victum necessaria vēdere possunt, fores velamine aliquo contegendo.*

17 *S. Iosephi, & S. Annæ dies festi sub obseruantia, & præcepto comprehenduntur.*

18 *Parochus nonnulla denuntiat absque Episcopi licentia.*

19 *Indulgentiæ, & aliæ spiritnales gratiæ sine Ordinariorum licentia non publicandæ.*

Miracula ficta, vel noua non publicet Parochus nisi ab Episcopo priùs fuerint examinata, & approbata, ibid.

20 *Parochus iubente Episcopo debet publicare, & explicare inter Missarū solemnia decretum* Conc. Trid. sess. 24. de reform. Matrim. cap. 1.

21 *Parochi inter Missarum solemnia ordinandos ad maiores Ordines denuntiare tenentur.*

22 *Ordinari qui prohibeantur populo explicare debet Parochus, vt ille sciat de quibus admonere teneatur.*

23 *Parochus testimoniales litteras à se subscriptas, & signatas consignabit illis, quos denuntiauit ad Ordines sacros promouendos.*

24 *Parochus litteras functionum exercitarum pro Ordinandis concedit.*

25 *Quæstuarios eleemosynarum non commodat Parochus absque Episcopi licentia.*

26 *Episcopus potest etiam Regulares cogere, vt in offertorio Missarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarent Fidelibus quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrunt.*

27 *Regulares in suis Ecclesiis non Parochialibus non prohibentur annuntiare Populo festa, & ieiunia.*

NTER Missarum solemnia, præsertim earum, quæ die Dominico celebrantur, ex Altari denuntiationes quasdam facere debet Parochus, quarum aliquas ex officio absque alia licentia, seu iussione facit, aliàs verò minimè absque Episcopi licentia. Quæ sine licentia denuntiat, sunt in duplici differentia; quædam enim tenetur denuntiare, vt dies ieiuniorum, dies festos, & matrimonia celebranda, de quorum singulis infrà hoc cap. tractabimus, & deficiendo in istis credo peccare mortaliter, quia deficit in re grauì, 1

L

graui, quæ sub mortali populus tenetur scire: alia denuntiat sine iussione, sed non tenetur, vt res amissas, seu inuentas, desideria pia particularium, putà quòd quidam velint fabricare in Ecclesia, si populus adiuuet, & similia, in quibus bonum est ipsum Parochum esse facilem, dummodo nimia denuntiatio similium non reddat officium contemptibile, ideò prudens arbitrabitur. Et sic postquam Parochus diebus Dominicis, & inter Missarum solemnia explicauerit populo diuina eloquia docendo necessaria ad salutem, quæve sequenda, quæ fugienda sint ad obtinendam vitam æternam, vt præcipit sacer Concil. Trid. *sess. 5. de reformat. cap. 2.* & similiter postquam virtutem Sacramentorum explicauerit, ac dum illa monstrat, leuia & prophana, & discursus minus necessarios omittat, idem *Concil. sess. 24. de reform. cap. 7.* ita vt si circa hoc negligens & insufficiens repetiatur, possit Episcopus ex fructibus ipsius Ecclesiæ assignare partem congruam fructuum alteri, qui hoc ministerium loco ipsius adimpleat, idem Concil. *loco citato sess. 5.* ea, quæ sequuntur denuntiare tenetur.

2 *Primò* denuntiare populo Parochus debet vigilias in quibus ea hebdomada ex præcepto Ecclesiæ, vel ex loci consuetudine, seu ex Ordinarij lege ieiunandum est, vt statuit Concil. Trid. *sess. 23. de reform. in decreto de delectu ciborum, ieiuniis*, &c. Vgolin. *de officio*
3 *Episcopi cap. 16. §. 3. num. 3.* † Ex iusta causa Parochus dare potest licentiam suis Parochianis non ieiunandi non solùm in oppidis, & villis, vbi non adest Episcopus, nec Vicarius, sed etiam in ciuitate præsente Episcopo, vel Vicario, quia ita seruat consuetudo legitimè præscripta. Ita Siluest. *in sum. verb. ieiunium, quæst. 7. dicto 4.* Nauar. *in man. cap. 21. à num. 20.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 29. quæst. 3.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 4. lib. 1. cap. 9. n. 2.* Posseuin. *de officio Curati cap. 12. num. 22.* vbi *num. 21.* ait iustis de causis posse Curatum dare licentiam manducandi cibum prohibitum infirmo in absentia Episcopi, vel Vicarij, aduertit tamen ne Curatus de hoc sit solicitus, quia hanc licentiam dat Medicus, Thom. Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 9. num. 27.* Granado *de legib. sol. 193. num. 5. & 9.* Suar. *eod. tract. lib. 6. cap. 14. in fine*, Ioan. Sanc. *in selectis disp. 54. num. 36.* vbi *num. 37.* hanc potestatem ostendit ad dispensationem in esu carnium. Quamuis præsente Episcopo non posse Parochum in hoc dispensare existimauerint Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 37 num. 17.* Vega *in sum. p. 1. cap. 14. casu 36.* Emman. Sà *verb. ieiunium num. 9.* Moure *in exam. Theolog. moral. p. 2. cap. 8. §. 2. num. vlt.*

Addit Ioan. Sanc. *vbi supra num. 38.* quod interueniere debet iusta causa, non solùm vt licitè dispensatio fiat à Parocho, verùm vt validè, & *num. 39.* id limitat, nisi prudenter & bona fide arbitratus sit Parochus causam esse iustam, tunc enim dispensationem valere ait, licèt verè non fuerit causa sufficiens, & *num. 40.* post Filliuc. *tom. 2. tract. 27. cap. 7. num. 129.* resoluit existente causa ad dispensandum non esse integrum Parocho ieiunium in aliquod opus pium commutare, etiam ex parte, tenuente illo, qui petit dispensationem.

Secundò, tenetur Parochus denuntiare populo festos dies, in qiubus operibus seruilibus est vacandum, vt expressè est constitutum in *Concil. Trident. sess. 25. de reform. in decreto de delectu ciborũ, ieiuniis, & diebus festis*, & innuitur *sess. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebr. Missæ, in fine*, & aduertunt Petr. Greg. *lib. 1. p. 1. Iuris Canon. tit. 19. cap. 5.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 92.* Vgolin *de officio Episcopi c. 16 §. 3. n. 4.* Betti Lucens. *in praxi crimin. Regul. tit. 4. c. 34. num. 5. vers. non minus item.* † quorum obseruantia incipit à media nocte præcedentis diei, vsque ad aliam sequentis, vt cum multis resoluit nouissimè Aloys. Ricc. *in praxi p. 4. resol. 384. num. 1.* 4 5

Ex causa verò legitima, veluti damni euitandi, vel vitæ sustentandæ, potest Parochus concedere licentiam laborandi diebus festis, in quibus ad Episcopum, vel Vicarium non potest haberi recursus. Ita Angel. *in sum. verb. feria, n. 35.* Siluest. *verb. Dominica, quæst. 4.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 1. cap. 28. quæst. 6.* Machado *en su perfecto Confessor lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 8.* Tiullench *in exposit. Decalogi lib. 3. c. 1. dub. 6. num. 13.* Posseuin. *de officio Curati cap. 12. ex num. 12.* vbi *num. 17.* cum eodem Azor. *d. lib. 1. cap. vlt. quæst. 12.* resoluit † posse Curatum aliquid exigere, non quidem pro licentia laborandi in festo, sed mutando opus seruile laborare volentis in aliquam largitionem, quam tamen resolutionem intelligit Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præcept. 1. lib. 1. cap. 14. num. 27.* quando causa laborandi in die festo erit dubia; nam si indubitata fuerit, nulla dispensatio requiritur, quia ita sola indubitata necessitas sine licentia Superioris excusat illum à culpa lethali, qui in die festo operatur, laborátque: vt quamuis † Episcopus præciperet sub excommunicationis sententia ipso facto incurrenda, ne quis tunc stante indubitata causa operaretur, excommunicatio non ligaret, & intolerabilem errorem contineret. Ita Azor. *d. quæst. 6. ad fin.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. cap. 45. num. 10.* Fagundez *d. cap. 14. num. 26.* vbi *à num. 6.* casus 6 7 8

ſus exprimit, in quibus neceſſitas tam propria, quàm proximi, & communis Reipub. aut Prouinciæ excuſat, de quo etiam Aloyſ. Ricc. *in d. praxi p.4. reſol. 383. num. 2. & 3.*

9 Vbi autem non adſuerit indubitata hæc neceſſitas, vel illa admiſſa, patuerit recurſus ad Ordinarium, tunc non ſpectabit ad Parochum, qui feſta in Eccleſia ſeruanda annunriat, licentiam in eis laborandi concedere, ſed ad Superiorem iuriſdictionem exercentem, vt cenſuit *Sacra Congregatio negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita*, reſcribens Corſentino Archiepiſcopo *ſub die 2. Auguſti* 1594. & alia *S. Concilij Trident.* cuius tenorem referunt Quarant. *in ſum. Bullarij, verb. dies feſti*, & Piaſec. *in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 3. num. 23.* in hæc verba. *Congregatio Concilij cenſuit licere diebus feſtis dare operam rebus ad vitam neceſſariis, ac tempore perituris, præſertim tempore vindemiarum, & meſſium, ac recollectionis fructuum, vt ſi neceſſitas vrgeat, ac ſuadeat pietas. Cæterùm quoniam verendum eſt ne priuatis affectibus, domeſticarúmque rerum ſtudio aliqui eò perducantur, vt hac ſacrorum Canonum indulgentia in aliis etiam caſibus abutantur, iidem Patres Illuſtriſſimi adiiciunt ad Ordinarij cuiuſque iudicium, ac cenſuram pertinere, vt dignoſcat an verè ex cauſis ſupradictis ſubſit, propter quam liceat diebus feſtis rebus ſeruilibus vacare, vt nec dierum feſtorum obſeruantia vlla in re violetur, nec opera illis diebus ſumma cum ratione permiſſa impediantur.* Vnde præfacta S. *Congreg. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, in vna Ciuitatis Caſtellanæ 21. Auguſti* 1615. cenſuit *licentias pro laborando in diebus feſtis per Epiſcopum, aut eius miniſtros ad hoc deputatos in ſcriptis concedi debere*; & ideo eadem *Sac. Congreg. ſub*

10 *die 18. Nouembris* 1597. declarauerat † *eas concedere ad Vicarium, quamuis forancum, & non ad Archipresbyterum ſpectare.* Si verò ſecularis Magiſtratus artifices in dic feſto cum debita licentia laborantes puniat, licebit Ordinario eundem Magiſtratum excommunicatum declarare, vt reſoluunt Duard. *in Bullam Cœnæ lib. 2. cap. 17. q. 3. & 4.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fœnore cleric. reali §. 5. n. 89.* Homobon. *de examine eccleſ. p. 3. tract. 15. cap. 7. q 17. reſol. 3. & in reſponſ. q moral p. 2. c. 32.*

11 Circa dierum feſtorum obſeruationem debet Parochus ſcire quæ Pius V. *in ſua Conſtit.* incip. *Cùm primum, ſub datum Romæ Kalend. Aprilis* 1566. præcepit in hæc verba. *Cùm verò dierum feſtorum obſeruatio ad Dei cultum maximè pertineat, & in lege diuina præcipiatur enpientes abuſus prauos, qui ex eorum inobſeruantia inualnerunt, omnino corrigere, & antiquorum Canonum ſtatuta renouantes, mandamus vt omnes diês Dominici, & præcipuè in honorem Dei, B. M. Virginis, S S. Apoſtolorum feriati cum omni veneratione obſeruentur, & omnes in diebus præfatis Eccleſias frequentent, diuinis Officiis deuotè intendant, ab omni illicita, & ſeruili opere abſtineant, mercatus non fiant, profana negotiationes, & iudiciorum ſtrepitus conquieſcãt. Qui verò in diebus præfatis opus aliquod illicitum feciſſe deprehenſus fuerit, præter diuinam vltionem, & amiſſionem animalium, quibus ad vecturam vtetur, etiam graues pœnas incurret arbitria noſtro, ſeu Vicarij noſtri in Vrbe, in aliis autem locis arbitrio Ordinariorum, vel alorum Magiſtratuum, ita vt prauentioni locus ſit. Quibus omnibus diſtrictè præcipimus, vt hæc diligenter obſeruari procurent, illas autem feſtiuitates, quæ iuxta conſuetudinem locorum ſolemniter celebrari conſueuerunt iuxta laudabilem conſuetudinẽ debita cum cum reuerentia obſeruari faciant ſub pœnis arbitrio ipſorum imponendis, & moderandis.*

Et rurſus Parochus ad eius notitiam deducat, quæ *Sac. Congreg. Eminentiſſimi Cardinal. Concil. Trid. interpretum* in ſequenti declaratione iuſſit, quam tranſcripſit Betti Lucenſ. *d. cap 34. num. 5. verſ. ſub eadem, in hæc verba. Præceptum de Dominicis, & feſtiuis diebus ſanctificandis, & obſeruandis ſub prætextu mercatuum, nundinarum, & feriarum nullatenus eſſe violandum.* † *Cæterùm his diebus licere agaſonibus, ac aliis iumentorum vectoribus, ſeu mercium conductoribus, baiulis, & aliis huiuſmodi ſeruis, & miniſtris, ſarcinas, & onera nundinarum cauſa exonerare, & deponere, inceptúmque iter, Miſſa tamen priùs audita, tranſeundo proſequi, & continuare, non autem debere ſarcinas componere, & iumenta onerare ad iter de nouo incipiendum, neque mercatoribus, aut aliis ciuibus, & viatoribus* † *iis diebus etiam clauſis, apothecis merces vendere, emere, aut aſportare licere, niſi tantùm ad victum neceſſaria, aut alia minuſcula, & modici momenti opera iam conſlata, & elaborata pro tranſeuntium hoſpitum, aduenarum, & externorum vrgenti, & præſentanea neceſſitate, & opportunitate. In quo partes erunt Epiſcopi præpoſitis eatẽ︎ìs prouidere, vt imprimis hi feſtis dies debita obſeruatione colantur, ſimúlque populorum eò confluentiũ neceſſitatibus quantum ſine diuina offenſione fieri poteſt, conſulatur. Quoad iudicia autem, quæ Dominicis, & feſtis diebus ſilere debent, id obſeruari poterit, quod Iure communi permittitur in quibuſdam vrgentibus caſibus, qui moram, & dilationem non patiuntur. In quibus, & aliis iuriſdictionem Conſulum nundinis præpoſitorum concernentibus, Conſtitutiones, & Summorum Pontificum, ſi quæ habent, priuilegia, & allegatum Breue fel. record. Pij V. ſeruãda eſſe ſtatuit.* Poſtea eadem *S. Congreg.* cenſuit nihil innouandum in conſuetudine hucvſquè tolerata in nundinis, quæ non ſunt ſolemnes, ſed fiunt peractis Sacris in feſto alicuius Sancti ante eius Eccleſiam, extra tamen atrium.

Demum pro noſtro Regno Portugaliæ aduertendum duxi, quod *ſub die 30. Martij* 1621.

1621. in causa tabernariorum, & tenderiorum Ciuitatis Vlixbonen. *Congregatio sacrorum Rituum* inhærendo moderationi Constitutionis Synodalis Archiepiscopi Vlixbonen. à Collectore Portugalliæ de mandato eiusdem Sacræ Congregationis emanatæ. Illustrissim. Cardinal. Millino referente censuit *tabernarios, & tenderios præfatos propter maximam populi frequentiam, atque alienigenarum ex omnibus Orbis partibus ad eam ciuitatem, terra, marique quotidie confluentium multitudinem Dominicis, & aliis diebus festis etiam ante concionem, & Missa Conuentualis celebrationem omnia ad humanum victum necessaria vendere posse, dummodo Missa, & Concionis prædicta tempore officinas, & tabernas huiusmodi, earúmque fores velamine aliquo contegant.* Et deinde *sub die 4. Septembris eiusdem anni* eadem *S. Congregat. censuit omnes, & quascunque lites desuper hucusque motas extinguendas esse, ac perpetuum silentium imponendum.*

17 *S. Congregat. Rituum, S. D. Gregorio XV. approbante, censuit diem festum sancti Iosephi Sponsi Beatissimæ genitricis Dei Mariæ deinceps perpetuis futuris temporibus sub obseruantia, & præcepto comprehendi, cunctósque Christi fideles vbique terrarum ab omni opere seruili eo die abstinere, & cessare debere.* Vnde nouissimè *S. Congreg. petenti concedi vt festo S. Iosephi in diœcesi Angren. celebraretur de præcepto, respondit festum S. Iosephi in toto Orbe celebrari de præcepto, & eo die ab omni opere seruili abstinendum esse*, vt *in Angren. 15. Decembris 1631. die 8. Maij 1621.* Idem quoque de festo Sanctæ Annæ eadem *S. Congregat.* decreuit Gregorio XV. approbante, *sub die 23. Aprilis 1632.* Et idem festum S. Benedicti celebrari debere de præcepto in omnibus locis, in quibus ad præsens existunt Ecclesiæ Ordinis sancti Benedicti Congregationis Hispaniarum, censuit eadem *sacra Congreg. Rit. in Hispaniarum 15. Decembr. 1631.*

Tertiò, quod ad matrimoniales denunciationes attinet, congruentiùs tractari potest infrà *cap. 21.* dum de Matrimonio agetur, à n. 16.

18 Quæ verò Parochus non denuntiat absque Episcopi licentia sunt citationes, & præcepta, ac similia iudicialia; item designationes beneficiorum, & de quarum publicatione, seu denuntiatione agit Flamin Parisi. *de resignat. benef. lib. 11. quæst. 6.* vbi adhoc refert Constitutionem Pij V. & Gregor. XIII.

19 Item Indulgentiæ Papales, vt in Concil. Trid. cauetur, *sess. 21. de reformat. cap. 9.* in hæc verba: *Indulgentias verò, aut alias spirituales gratias, quibus non ideò Christi fideles decet priuari, deinceps per Ordinarios locorum adhibitis duobus de Capitulo debitis temporibus Populo publicandas esse decernit.* Et expressiùs habetur in declaratione *S. Congr. Concil. ad idem cap. 9.* quæ sic habet. *Nullus ergo sine Ordinariorum licentia, & auctoritate poterit eas publicare, non obstante quacunque exceptione, aut exemptione, etiamsi Regularis sit, aut in Ecclesiis ipsorum Regularium etiam prætextu priuilegiorum, videlicet Confraternitatis Rosary, sed per Ordinarium adhibitis duobus de Capitulo debitis temporibus Populo publicari debent.* Berti Lucens. *praxi crimin. Regul. lit. 4. c. 34. num. 3. vers. Indulgentias item.*

Miracula quoque ficta, vel noua non publica Parochus nisi priùs fuerint, ab Episcopo examinata & approbata, Concil. Trid. *sess. 25. in decret. de inuocat. Sanct.* Berti Lucens. *d. cap. 34. n. 3. vers. miracula ficta.*

20 Insuper Parochus iubente Episcopo debet publicare, & explicare inter Missarum solemnia decretum Concil. Trid. *sess. 24. de reform. Matrim. c. 1.* vt præcipit ipsummet Côcil. *eod loco, vers. Ne verò*, cuius verba sunt. *Ne verò hæc tam salubria præcepta quemquam lateat, Ordinariis omnibus præcipit, vt cumprimùm potuerint, curent hoc decretum Populo publicari, & explicari in singulis suarum Diœcesum Parochialibus Ecclesiis, idque in primo anno quàm sæpissimè fiat, deinde verò quoties expedire viderint.* Ergo necesse est decretum illud in Parochiis publicari in tantum quòd nec publicatio in Diœcesana Synodo facta æquipolleat, sicut refert decisum Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrimon. num. 62.*

21 Interdum etiam contingit Episcopos mâdare Parochis, vt inter Missarum solemnia Ordinandos ad maiores Ordines denuntient, in hoc enim casu Parochi obseruare debent, quæ habentur in Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 5.* in hæc verba. *Hi verò, qui ad singulos maiores erunt assumendi per mensem ante ordinationem Episcopum adeant, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat vt nominibus, ac desiderio eorum, qui volunt promoueri, publicè in Ecclesia propositis de ipsorum Ordinandorum natalibus, ætate, moribus & vita à fidedignis diligenter inquirat, & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quamprimùm transmittat.* Ideò Parochus intra Missarum solemnia, eo tempore, quo frequentior populus aderit, Ordinarios denunciet ad Altare, hoc modo: *Ego N. Parochus Ecclesiæ Sâcti N. de mâdato Reuerendissimi D. N. Episcopi denuntio N. qui ad Ordinem N. admitti petit: item denuntio N. & N. qui ad N. Ordinem admitti solemniter petüt*, & sic de singulis, si plures fuerint, pronuntiando eorum nomina, & cognomina, & locum habitationis, & Parochiæ ipsius,

&

& Ordines ad quos promouendi sunt: *Hortor igitur omnes, & singulos, qui hîc adsunt, aut ad quos huius rei notitia peruenerit, vt si aliquod cognoscunt canonicum impedimentum quominus ydem superiùs denuntiati promoueri possint ad supradictos Ordines, Christiana charitate ducti me de omnibus certiorem faciant. Audiat verò attentè vnusquisque impedimenta, quæ à me nunc legentur, & promulgabuntur, quòd si quis ea meliùs percipere voluerit, me ipsum adueniat, qui vbi opus fuerit iussu Reuerendissimi Episcopi quæcunque occurrent teneor explicare.*

22 *Prohibetur igitur à Sacris Canonibus, & Concilüs ne ad Ordines admitti possint vsu rationis carentes, illegitimi, non Confirmati, irregulares, excommunicati, suspensi, interdicti, hæretici, aut de fide suspecti, hæreticorum filÿ, quorum parentes in hæresi mortui sunt, & etiam ipsorum nepotes vsque ad secundam generationem, per lineam tamen masculinam descendentes, aut vsque ad primam, per lineam fœminam, apostatæ, neophyti, simoniaci publici, vsurary publici, condemnati periurÿ causa, abligati Curiæ, infantes, homicidæ, vel mutilantes, aut qui homicido, seu mutilationi causam dederunt, milites, qui bello interfuerunt, vbi mors hominum successit. Qui in foro seculari criminalibus officiis sunt perfuncti, aut actibus criminalibus subscripserunt, aut interfuerunt, ex quibus sententia sanguinis euenerit solemniter pœnitentes, bigami, coniugati, exceptis iis, quorum coniuges in sacra claustra Monialium se receperint, ibique professionem emiserint, à spiritibus immūdis vexati, morbo caduco obnoxÿ, hermaphroditi, notabiliter deformes, & defectu aliquo corporis manifesto notati, membris capti, ratiociniis obligati, serui, siue mancipia, peregrini ignoti, officio aliquo infami, & sordido perfuncti, promoti per saltum relicto minore Ordine maiore suscepto, promoti furtim, hoc est, qui ab vno Ordine ad alium, vel extra tempora, vel ante legitimam ætatem illegitimè transierunt, vel sine dimissorialibus literis sunt ordinati. Vlteriùs sciat vnusquisque vestrûm quòd ad primam Tonsuram ordinandi non admittentur minores septem annis. Ad reliquos minores Ordines promouendi sunt maiores, ita vt idonei esse possint munerum functioni ad quæ obligantur. Ad Subdiaconatum ante xxÿ. ad Diaconatum ante xxiÿ. ad Presbyteratum ante xxv nemo vt ordinetur accedat Neque nisi talibus vestibus induti singuli accedant, & coronam in capitis vertice, prout cuique Ordini ab Ecclesia sancta præscribitur, habeant. Qui demum non confessi fuerunt peccata sua, vt maiori puritate Ecclesiasticæ militiæ insignia suscipere possint, & sacram Eucharistiam sumere, non admittentur.*

23 Post denunciationem eo modo, vt suprà dictum est, factam, sciscitari ampliùs Parochus, atque inuestigare curabit omnia per se ipsum, quibus rectè cognitis, & Conscientiæ suæ securitatem ante oculos habens, tunc testimoniales litteras à se subscriptas, & signatas consignabit illis, quos denunciauit, in hanc quæ sequitur formam. *Ego N. Parochus Ecclesiæ sancti N.* (atque hic exprimatur si in ciuitate sit, an in diœcesi) *admonitus de Ordinationibus sacris habendis à Reuerendiss. D. Episcopo, & rectè perspectis omnibus, quæ ab ipso Reuerend. D. tum indictis, tum in indictis, tum in instructionibus præcepta sunt, seu admonita, denuntiaui in Ecclesia intra Missarum solemnia N. ex Parochia mea, qui ad Ordinem N. promoueri cupit, & postulat, & de natalibus, vita, & moribus ipsius certior fieri curaui, eumque idoneum esse existimo, quatenus ex cognitis intelligere potui, qui ad prædictum Ordinem admittatur, fidémque facio illum sæpiùs infra annum sacram Confessionem, & Communionem frequentare solitum fuisse, & me ac reliquos doctrinæ Christianæ ministros sua opera, & assiduitate iuuasse (vel ad Christianæ doctrinæ scholam venire solitum esse, si minor sit) In quorum fidē, &c. mea manu subscripsi, & sigillo Ecclesiæ meæ Parochialis muniui. Datum in ædibus Parochialis Ecclesiæ Sancti N.* Quòd si alicuius difficultatis impedimentum obesse videat, illud ante Ordinationis diem Reuerendiss. D. Episcopo significet, neque testimoniales litteras conficiat quàm ab eodem Reuerendiss. D. quid sibi agendum sit, acceperit.

Solet quoque Parochus litteras testimoniales functionum exercitarum pro Ordinandis concedere, vt sequitur. *Ego N. Parochus, siue Rector Parochialis Ecclesiæ Sancti N. præsentibus litteris testor R. D. N. promotum à Reuerendiss. D. Episcopo ad N. Ordinem, & meæ Ecclesiæ consignatum, vt in ea eiusdem suscepti Ordinis functiones exerceret ad præscriptum eiusdem Reuerendissimi D. prædictas functiones singulis diebus Dominicis, festisque in eadem mea Ecclesia exercuisse. In quorum fidem, &c. præsentes mea manu subscripsi, & sigillo Ecclesiæ prædictæ muniui, die..... Mens..... Anno.....* 24

Quæstuarios eleemosynarum non commendat Parochus absque Episcopi licentia quando petunt pro Hospitali, Collegio, vel Conuentu, secus verò si quærant pro suo particulari victu, vt aduertit Posseuin. *de officio Curati, cap. 2. num. 29.* His namque Episcopus etiam post datam licentiam prohibet ne quærere, aut colligere elemosynas incipiant, nisi priùs eius literas patentes Parocho consignent, illique se se cognoscendos præbeant, vt animaduertere possit an ea, ad quæ illum obligauit, rectè seruent, populúmque de omnibus, ad quæ prædicti Quæstuarÿ tenentur, admonebit. 25

Postremò non est obliuioni mandandum, posse Episcopum etiam Regulares cogere, vt in Offertorio Missarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarent Fidelibus, quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada 26

mada occurrant ne ignorantia horum feſtorum, & ieiuniorum præcepta eccleſiaſtica à Fidelibus tranſgrediantur, vt obſeruat Laurent. da Portel *in dubiis Regularib. verb. Epiſcopus, num.*7. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 7. vbi teſtatur ſe ita vidiſſe obſeruari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium in Diœceſi Elborenſi Regni Portugaliæ, refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 24. *num.* 21. & nouiſſimè Fr. Hieron. Roder. *in compendio quæſt. Regular. reſol.* 25. *ſub num.* 5.

27 Ex ſe autem non poſſe Regulares in ſuis Eccleſiis non Parochialibus annunciare populo feſta, & ieiunia, inueni cenſuiſſe *Sacram Congregationem negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita*, reſcribente m Epiſcopo Burgi Sancti Domini, *ſub die* 15. *Decembris* 1603. Sed poſtmodum declarauit *S. Congregat. Concilij ſub die* 2. *Iulij* 1620. Regulares non prohiberi dies feſtos, & ieiunia in ſuis Eccleſiis annuntiare, prout atteſtatur Laurentius de Peirinis *in Conſtit. ſui Ordinis Minimorum, tom.* 2. *Conſtit.* 7. *Pij V. num.* 13. *verſ. ad primum, pag.* 193. & poſt hæc ſcripta & impreſſa viſus Leçana *in ſum. quæſt. Regular. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. *verſ. ad primum*, vbi refert de hoc extare declarationem *ſacræ Congregationis Cardinalium Concilij* ad Eminentiſſimum Cardinalem Ludouiſium Archiepiſcopum Bononienſem. tranſmiſſam.

DE

DE PAROCHI OFFICIO, ET POTESTATE,

PARS SECVNDA.

In qua præcipua quædam enucleantur per Parochos notanda, & curanda circa *Baptiſmi*, & *Pœnitentiæ* adminiſtrationem, Sacræ *Communionis* diſpenſationem, *Matrimonij* celebrationem, illiúſque denunciationes præmittendas, Nuptiales benedictiones, ac demum *Extremam unctionem.*

CAPVT XVII.

Circa adminiſtrationem Sacramentorum in genere plura per Parochos conſideranda.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentorum vim, & uſum plebibus ſuis pro ſuſcipientium captu explicare debent Parochi.*

2 *Sacramenta iis ritibus, & ceremoniis, quæ in Rituali ſub Paulo V. edito continentur, adminiſtrare debent Parochi.*

3 *Ritus, & ceremoniæ in Sacramentis adminiſtrandis iam præſcriptæ, omitti ſine peccato non poſſunt, niſi aliud facere ipſa neceſſitas cogat.*

4 *Sacramenta in peccato mortali adminiſtrans an peccet mortaliter? oſtenditur.*

5 *Sacramentorum validitas ex bono, vel malo miniſtro minimè dependet.*

6 *Miniſtri Eccleſiæ inſtrumentaliter operantur in Sacramentis, ideò non agunt ſecundùm propriam virtutem, ſed eius à quo mouentur, qui eſt Chriſtus.*

7 *Sacramenti ad neceſſitatem requiritur, vt Parochus ipſe intendat homini conferre ſacramentum, ſaltem implicitè.*

8 *Intentio virtualis ſufficit in Parocho ad valorem Sacramenti.*

9 *Intentio ad Sacramenti vtilitatem ſemper debet eſſe abſoluta.*

10 *Sacramenta adminiſtrata ſub conditione de præſenti, vel de futuro valida ſunt.*

11 *Parochus peccat non ſolùm ſi apponat conditionem de futuro in Sacramentis adminiſtrandis, ſed etiam ſi apponat conditionem de præterito, vel de præſenti abſque rationabili cauſa.*

12 *Sacramenta dare ſuis Parochianis ex obligatione iuſtitiæ tenetur Parochus tempore grauis neceſſitatis etiam cum certo periculo vitæ propriæ.*

13 *Peſtis tempore Parochus non poteſt fugere, aut populum deſerere.*

14 *Parochus nullo caſu excuſari poteſt quominus miniſtret Sacramenta morienti, ne quidẽ metu mortis, ſeu alterius contagioſæ infirmitatis, excepto ſi alteri aquè idoneo officium ſuum cum Ordinarij conſenſu committat.*

15 *Parochus cauere debet ne, dum peſtis tempore vnius non grauiter indigẽtis ſpirituali vtilitati conſulere intendit, plures ex ipſius occubitu grauiorem iacturam ſpiritualem patiantur.*

16 *Principes non poſſunt impedire Parochos, & Sacerdotes adminiſtrare Sacramenta tempore peſtis, poterunt tamen Curatos, & alios miniſtrantes infectis prohibere à ſanorum commercio.*

17 *Epiſcopus poteſt tempore peſtis præcipere Parochis, etiam cum mortis periculo, ne ab Vrbe diſcedant, & quòd neceſſaria Sacramenta petentibus adminiſtrent.*

18 *Parochi tempore peſtis tenentur reſidere in ſuis Parochialibus, poſſunt tamen per alium idoneum miniſtrare Parochianis ſuis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ.*

19 *Episcopus tenetur tempore pestis suis magnis expensis idoneos quærere ministros, si illi desint.*

20 *Religiosis an sit licitum tempore pestis fugere, vel potius teneantur obedire Prælato iubenti permanere, ac Sacramenta peste infectis ministrare instar Parochorum, remissiuè.*

21 *Parochus an possit sibi prouidere de necessaria defensione in probabili vitæ periculo, cùm tamen necessitas Sacramenti administrandi vrgeat, ostenditur.*

22 *Parochus si certè sciat se accisum iri, an teneatur ire ad infirmum sine Sacramento Pœnitentiæ certò moriturum.*

23 *Parochus, qui capitales gerit inimicitias, non potest admonere populum, vt qui indiguerit illius opera, vocet eum de die, & non de nocte.*

24 *Parochus excommunicatus occultus petitus à Parochianis suis, vt Missam celebret in die festo, vel Sacramentum aliquod ex necessitate ministret, non peccat, modò præmittat dolorem de peccatis, nec possit absolutionem excommunicationis obtinere.*

25 *Parochus excommunicatus vitandus administrans Sacramenta, & ab eo illa petentes, seu recipientes extra necessitatẽ, grauiter peccant.*

26 *Parochus minori excommunicatione notatus conferendo ecclesiastica Sacramenta an peccet mortaliter, ostenditur.*

27 *Gesta sacramentaliter ab eo, qui verus Parochus non est, sed communi errore talis existimatus habens titulum putatiuum à legitimo superiore, sunt valida in foro conscientiæ.*

28 *Confessiones factæ Parocho habenti titulum putatiuum à legitimo superiore, & communi errore pro tali existimato, non sunt iterandæ detecto impedimento.*

29 *Declaratur* cap. dudum, *ibi*, decepta, de elect.

30 *Priuatus quando quis est ipso iure administratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent acta eius ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore.*

31 *Indulgentia concessa à Prælato penitùs falso, qui putabatur verus, non minus operantur, quàm si essent concessæ à Prælato vero.*

32 *Prælato non notoriè intruso soluens liberatur.*

33 *Gesta vt valeant non satis est communis error, sed necessariò requiritur titulus à superiore collatus, quamuis inualidus.*

34 *Absolutio sacramentalis præstita à Sacerdote, qui communiter existimatur proprius ipsius Pœnitentis Sacerdos, est valida concurrente titulo à legitimo superiore collato, quamuis inualido.*

35 *Inhabilitas quando procederet à iure diuino, aut naturali, licèt concurrat communis error; & titulus, gesta per sic inhabilem nullius sunt momenti.*

36 *Absolutio sacramentalis est irrita, quam præstitit non Sacerdos, quamuis communiter existimetur Sacerdos, & verus Parochus.*

37 *Parochus seclusa Episcopi reseruatione potest dare alteri etiam simplici Sacerdoti licentiam administrandi Sacramenta, excepta Pœnitentia, quam dat solus Episcopus.*

38 *Vicecuratus à proprio Parocho ob eius absentiam ad breue tempus, vt omnem curam gerat, potest alij delegare vnam, vel alteram causam.*

39. *Beneficium Curatum habens quamuis regulariter per seipsum curam exercere teneatur, ex consuetudine tamen immemorabili, vel priuilegio induci, & concedi potest, vt eidem per Capellanum etiam temporalem inseruiat.*

40 *Religiosi sine speciali licentia Parochi Sacramenta Vnctionis Extremæ, vel Eucharistia administrantes, Matrimonia vè solemnizantes, excommunicationis sententiam ipso facto incurrunt.*

41 *Religiosi in partibus Indiarum ad curam Indorum deputati tanquam Parochi, liberè suis Parochianis Sacramenta administrare valẽt.*

42 *Simonia est pro Sacramentis celebrandis aliquid recipere tanquam pretium ipsorum, aut tanquam mercedem operis, seu laboris concomitantis.*

43 *Parochus si Sacramenta administrare nolit, vbi obligatus est, qua pœna afficiatur? ostenditur.*

PAROCHI animaduertere *imprimis* debent in administratione Sacramentorum, vt eorum vim, & vsum Plebibus suis pro suscipientium captu explicent, sicut Patres Concilij Tridentini præceperunt *sess. 24. de reform. cap. 7.* in hæc verba. *Vt fidelis populus ad suscipienda Sacramenta maiori cum reuerentia, atque animi deuotione accedat, præcipit Sancta Synodus Episcopis omnibus, vt non solùm cùm hæc per se ipsos erunt Populo administranda, priùs illorum vim, & vsum pro suscipientium captu explicent, sed etiam idem à singulis Parochis piè, prudentérque, etiam lingua vernacula, si opus sit, & commodè fieri poterit, seruari studeant, iuxta formam à S. Synodo in Catechesi singulis Sacramentis præscribendam, quam Episcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atque à Parochis omnibus exponi curabunt.* Idque bono efficiat animo, ac se ad Sacramenta administranda toties quoties opus fuerit, omnibus expositum dicat non enim muneri suo satisfacit si adeò ea molestè, & ægrè administrat, vt occasionem tribuat suis ouibus non petendi deinde Sacramenta toties quoties petiuissent, amota difficultate exhibendi. Officium enim Pastoris non solùm est pastum ouibus non subtrahere, verùm deducere ad illum. Ita Ioann. Sanci. *in select. disp. 47. num. 11.* 1

Secundò

2 *Secundò*, debent quoque attendere, vt illa administrent iis ritibus, & cæremoniis, quæ in Rituali sub Paulo V. Pont. Max. edito continentur, sicur in Constit. eidem Rituali præfixa, quæ est 85. *in Bullario*, idem
3 Pontifex mandauit; eo quòd † ritus huiusmodi, & cæremoniæ in Sacramentis administrandis iam præscriptæ omitti sine peccato non possunt, nisi aliud facere ipsa necessitas cogat, vt affirmauit Pius V. *in Catechesi Romana, p.2. de Sacrament. in genere*, §. 18. subdens valde vtiles esse cùm mentes illorum, qui eas intuentur, & diligenter obseruant ad sublimium rerum cogitationem erigant, fidémque in eis, & charitatem excitent. Vide Ioan. Sanci. *in select. disp.* 47. *num.* 19. vbi ita ait de Parochis loquens. *Cæremonias si fortè ignoras, addisce, ad id enim obligaris ex Trident. sess. 22. in decreto de obseru. & euitand. in celebr. Missæ, commemorante illud Hieremiæ c.* 48. *Maledictus qui facit opus Domini negligenter*, &c. & subdit ex Palatio obligari Sacerdotes sub mortali crimine ad seruandum Cæremonias.

4 *Tertiò*, debent dum ea administrant, sine peccato mortali esse; si enim peccati mortalis conscij ea administrauerint, lethaliter peccare per *c. vlt.* 15. *q.* 8. *& cap. fin. de cohabit. cleric. & mul.* resoluunt Victor. *de Baptismo, n.* 28 Caiet. *tom.2. opuscul. quæst. vnic. de vsu rerum spirit.* Nauar. *in cap.* 1. §. *Sacerdos, de Pœnit. dist.* 6. Vasq. *in 3. p. tom 2. disp.* 136. *cap.* 3. Soar. *de Sacram. disp.* 16. *sect.* 3. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 4 *cap.* 4. *quæst.* 6. Possenin. *de officio Curati, cap.* 5. *num.* 42. Bonacin. *de Sacrament. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. §. 1. *num.* 3. Campan. *in diuers. Iuris canon. rub.* 1. *num.* 102. Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap.* 1. *n.* 5. *dist.* 77. Ratio huius resolutionis sumi debet partim ex sanctitate, ac dignitate Sacramenti, quod conficere, vel ministrare in statu peccati mortalis, veluti sordidum Christi instrumentum, non vacat irreuerentia; partim verò ex sanctitate, & dignitate officij, seu potestatis Sacerdotalis. Vnde Parochus habens conscientiam peccati mortalis debet conari, & curare, vt in gratia constituatur antequam administret Sacramenta; quamobrem si aduertat se solum attritum, debet contritionis actum elicere; si verò aduertat se non posse actum contritionis elicere, debet Pœnitentiæ Sacramentum recipere, quia tenetur assumere media, quibus ad gratiam sanctificantem disponatur, ne Sacramenta indignè pertractet. Ita ex multis Bonacin. *vbi suprà num.* 3. Concludo igitur, si Parochus Sacramentum aliquod ministraturus mortalis peccati conscius sit, alterum eorum ipsi agendum incumbere, videlicet vt vel præmissa Confessione Sacramentalem absolutionem accipiat, vel per internum contritionis actum cum proposito postea suo tempore confitendi se in Dei gratiam restituat. Quapropter per accidens, nempè ob ignorantiam, fieri potest, vt Sacerdos bona fide existimans se contritum esse, cùm non sit, Sacramentum in peccato mortali administret sine noua sacrilegij culpa.

Sacramentorum tamen validitas ex bono, 5
vel malo ministro minimè dependet, sed iste etiam malus dummodo Catholicus, quamvis peccet, nihilominus (vt vtar verbis Gregorij de Valent. *disp.* 9. *q.* 4. *punct.* 1. *&* 2. *tom.* 4.) validè & licitè Sacramenta confert; nam Augustinus *super Ioan. tract.* 5. dicit, *Quid in Christo non nouerat Ioannes? potestatem Baptismi ipsum Dominum habiturum, & sibi retenturum, sed ministerium planè transiturum in bonos, & malos, qui sibi facit malus minister, vbi bonus est Do-*
minus? quia † ministri Ecclesiæ instrumenta- 6
liter operantur in Sacramentis, ideò non agunt secundùm propriam virtutem, sed eius à quo mouentur, qui est Christus S. Thom. 3. *p. q.* 64. *art.* 5. Petr. de Ledesma *in sum.* vbi *de Sacramento Eucharistiæ, c.* 10. *concl.* 9. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. in princip. dist.* 49. *num.* 4.

Quartò, est notandum ad necessitatem Sa- 7
cramenti requiri, vt Parochus ipse intendat homini conferre Sacramentum, saltem implicitè si videlicet facere velit, quod vera Ecclesia solet, aut quod Christus instituit, aut quod Sacerdotes Christianorum facere consueuerunt, etsi determinatè nesciat, aut non credat esse Sacramentum. Ita S. Thom. *p.* 3. *q.* 64 *art.* 8. *& art.* 10. *ad* 2. Valent. *tom.* 4. *disp.* 3. *q* 1. *puncto* 2. *propè fin.* Vasq. 3. *p. tom.* 2. *disp.* 146. *num.* 5. Petr. de Ledesma *in sum. tom.* 1. vbi *de Sacram. in communi, cap.* 4. *vers. duodecima conclusio.* Bonacin. *d. disp.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. *num.* 5.

Et quamuis decens sit, vt Parochus cùm 8
Sacramenta ministrat, aut sacrificat, intentionem actualem habeat; tamen ea ad valorem Sacramenti non requiritur, cùm sufficiat virtualis, putà si aliquis proposito sacrificandi, vel baptizandi venit in Ecclesiam, atque idcircò sacras vestes induit ad Altare, vel baptisterium accessit, licèt tunc, & in ipsa materiæ applicatione, formæ prolatione, ad alia cogitanda distrahatur, perficitur Sacramentum, iuxta doctrinam S. Thom. *d. art.* 8. vbi sic ait: *Si in ipso exercitio actus cogitatio ministri ad alia rapiatur, virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum, quamuis studiosè curare debeat, vt etiam actualem intentionem adhibeat, sed hoc non est totaliter positum in hominis potestate.*

Intentio autem ad Sacramenti validita- 9
tem

tem semper debet esse absoluta, ideóque non sufficit si Curatus baptizet, vel à peccatis absoluat sub conditione pendente in futurum; verbi gratia, si pater tuus consenserit si concubinam domo eiecertis. Ratio est, quia facta Symbola debent à ministri intentione explicita, aut implicita secundùm Christi intentionem determinari, vt sunt si eorum vis, & efficacia suspendatur à futuro contingere effectu. Ita Suar. *d. disp.* 13 *sect.* 3. *assert.* 3. Ægid. de Coninch *de Sacrament. & censur. quaest.* 64. *art.* 8. *dub.* 2. *concl.* 2. *&* 3. Bonacin. *d. q.* 3. *punct.* 2. §. 3. *num.* 19. vbi
10 *num.* 18. resoluit † Sacramenta administrata sub conditione de præsenti, vel de futuro
11 valida esse, & *n.* 20. tenet † Curatum peccare non solùm si apponat conditionem de futuro; sed etiam si apponat conditionem de præterito, vel de præsenti absque rationabili causa; quia exponit se periculo administrandi Sacramentum inualidè.

12 *Quintò* est notandum, de obligatione iustitiæ tempore grauis necessitatis teneri Parochum Sacramenta dare suis Parochianis, etiam cum certo periculo vitæ propriæ; vbi enim detrimentum ouium suarum immineret in spiritualibus, non poterit ille propter pestem, aliúmve morbum contagiosum, aëris intemperiem, seu ob inimicitias, aut Principis, & populi furorem se excusare, nisi adsint alij ministri, qui sufficienter id præstent. Ita S. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. Suar. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 72. *sect.* 3. *col.* 1. Emman Sà *in aphorism. verb. Charitas, num.* 2. Henriq. *in sum. lib.* 8 *cap.* 55. §. 3. Vasq. *in opusc. de benefic. cap.* 4. §. 2. *art.* 1. *dub.* 2. *num.* 135. Molfes. *in sum. Theologia moral. tract.* 6. *cap.* 11. *num* 31. Fernandez *in examine Theologia moral. p.* 4. *cap.* 15. §. 5 *num.* 4. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta. præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 1. Sayr. *in floribus decis. sub tit. de constitut. decis.* 39. Machado *en su perfetto Confessor. lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 2. *doc.* 11. *& latè ius. cap.* 19. *n.* 39. nam ij, quibus ex officio incumbit cura alienæ salutis teneri eam protare etiam in periculo vitæ, vt post Valent. Filliuc. Suar. Villalob. & Palao tenet Trullench *in expos. Decalogi lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 6. *n.* 13.

13 Quapropter tempore pestis Parochus fugere non potest, nec populum deserere; bonus enim Pastor dat animam suam pro ouibus suis, *Ioan.* 3. Nald. *in sum. verb. Parochus, num.* 15. Rutil. Benzon. *de fuga tempore pestis, lib.* 1. *disp.* 1. *q.* 1. *concl.* 4. Banez 2. 2. *q.* 33. *art.* 3. *dub.* 4. *concl.* 4. Trullench *d. dub.* 6. *n.* 13 *in fine.*
14 quia † nullo casu excusari ille potest quominus ministret Sacramenta morienti, ne quidem metu pestis, seu alterius contagiosæ infirmitatis, secundùm Rip. *in tract. de peste, num.* 147. Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum, c.* 61. *n.* 8. Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *c.* 3. *n.* 24. *vers. periculo.* Galleg. *de Parochor. oblig. tempore pestis p.* 3. *in solut. argum num.* 64. vbi quòd Parochus tenetur ea Sacramenta pestiferis ministrare, quæ sunt de salutis necessitate, alia autem non cum tanto vitæ discrimine. Lopez *p.* 1. *instruct. c.* 67. ait teneri Parochum tempore pestis visitare infirmos, & eis cum periculo vitæ Baptismum & Pœnitentiam ministrare, quia hæc Sacramenta sunt de necessitate salutis; non audet tamen affirmare teneri ad Eucharistiam ministrandam cum periculo vitæ, refert Trullench *d. dub.* 6. *n.* 14. excipio si alteri æquè idoneo officium suum cum ordinarij consensu committat, aut resignet, sicut docent Archiep. Florent. 3. *p. tit.* 22. *cap.* 12. §. 3. his verbis, *eos, quibus cura animarum imminet, de necessitate salutis sua oportet per se, vel alium idoneum, Sacramentum ministrare.* Valent. *tom.* 4. *disp.* 3. *quæst.* 4. *puncto* 3. Benzon. *concl.* 4. *fol.* 4. Ioan. Chapeauille *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, cap.* 1. *q.* 4. vbi rectè tamen monet, dum Pastor beneficium Curatum altero substituto retinet licèt corpore absens sit, animo tamen, & prouidentia præsentem esse debere, vt nihil necessarij ad salutem ouibus suis desit.

Cauere Parochus debet ne dum pestis 15 tempore vnius non grauiter indigentis spirituali vtilitati consulere intendit, plures alij ex ipsius occubitu grauiorem iacturam spiritualem patiantur: quare si solus sit, non facilè ministrare debet cum vitæ suæ periculo Sacramenta, quæ non admodum necessaria sunt, vel secundùm se, vt extrema Vnctio, vel respectu personarum quarum bonum statum Confessarius probabiliter cognitum habet, quia nuper earum confessiones exceperat. Denique quotiescunque ab aliqua persona, quam verisimilibus coniecturis Sacerdos credit non habere conscientiam peccati mortalis, vel per contritionem rectè ad moriendum dispositam esse, probabilissimè rimetur periculum contagionis, in tali casu maius bonum publicæ necessitatis præferendum priuatæ alicuius vtilitati. Ita Ioan. Maior. *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 1. Chapeauille *vbi sup. cap.* 3. *quæst.* 2. *&* 18.

Principes non possunt impedire Parochos, & Sacerdotes administrare Sacramenta tempore pestis, poterunt tamen Curatos, & alios ministrantes infectis, prohibere à sanorum commercio; vt latè resoluit Marta *de Iurisdict. p.* 4. *casu* 73. † Imò 16
potest Episcopus tempore pestis præcipere Parochis etiam cum mortis periculo, ne ab Vrbe discedant, & quòd necessaria Sacramenta petentibus administrent, latè Duard. *in commentar. ad Bullam in Cœna Domini.* 17

mini, lib.1.cap.2.q. 2. concl. 4. Acti. *de infirmit. p.1.rub.*23. Chapeauille *de administr. Sacram. tempore pestis, cap.* 1. *q.* 4. Homobon. *de examine eccles. tract.*15.*cap.*8.*q.*25.*resol.*2. & nouissimè *in respons.q. moral. p.*2.*resp.* 97. *per tot.* & præcipuè *n.* 35. Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. Pestis, n.*1. & hac de re *S. Congr. Concilij* instante S. Carolo, *sub die* 10. *Decem-*
18 *bris* 1576. censuit † *Parochos tempore pestis teneri omnino residere in suis Parochialibus; posse tamen per alium idoneum ministrare Parochianis suis peste infectis Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, & si non resederint, contra eos procedendum esse seruata forma cap.*1.*in fine, sess.*23. *de*
19 *reform.* Et † si adhuc ministri desint idonei, tenetur etiam suis magnis expensis Episcopus idoneos quærere, & ad administrandum exponere, Emman. Sà *in aphorism. verb. Episcopus, num.*42. ex Bañes 2.2. *quæst.* 33. *art.* 3. *dub.* 4.

20 Vtrùm autem liceat Religiosis tempore pestis fugere, an potiùs teneantur obedire Prælato iubenti permanere, ac Sacramenta peste infectis ministrare instar Parochorum, & ipsis quoque in necessariis ad corporis salutem inseruire; vide Fr. Emman. *quæstionum Regular. tomo*3.*q.*31.*art* 3. *cum seq.* Benzon. *d.lib.*1. *disp.*1.*quæst.*1.*concl.*10. & 11. latè, & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi tomo*2.*lib.*6.*cap.*2 *à num.*54. vbi quinque conclusionibus totam hanc materiam optimè exponit, nouissimè Homobon. *in respons. quæst. moral. p.*2.*resp.*106. *vers. qua ratione.*

21 Quærit curiosè Posseuin. *tract. de officio Curati, cap.*5.*num.*58. an detur aliqua cautela, qua Parochus sibi prouideat de necessaria defensione in probabili vitæ periculo, cùm tamen necessitas Sacramenti administrandi vrgeat? Et respondet prudentia omnia incommoda superari, peculiariter verò distinguendum an periculum sit à malo, vel à mala Cœli constellatione; si ab ista vestes, & præsidia, quæ à natura docentur, sunt bona; si periculum est à malo homine, videndom est an Sacramenta, quæ sunt danda, sint necessaria, & quidem si instet audirio Confessionis morientis, est eundum. Vt autem Curatus tutò vadat dum induit se (loquimur enim de causa contingenti in nocte, quia in die magis promptum remedium inueniri potest) vocet amicos qui eum associent, si hoc potest, curet vt ipsi vocantes alios associantes vocent; si hoc non potest, ipse ferat arma, vt se defendat, quia ita ei licet, & hoc etiamsi ferat Sacramentum, putà Extremæ Vnctionis. Porrò ita posset agere, statim atque constiterit ei de inimicitia, videat an possit reconciliari inimicis? si hoc non potest, rem deferat ad Episcopum, & obtenta licentia arma deferat; quæ tamen propter deceutiam clericatus occultè à se deferri curet. Si vocatur pro Baptismo, sufficit vt doceat modum, quo vocantes ipsi baptizent absque eo quòd ipse vadat. Si vocatur pro Extrema Vnctione, non credo quòd teneatur ire cum tanto periculo, nisi ægrotus aliis Sacramentis iuuari nequeat fieri enim potest, vt sit attritus, & accidente Extrema Vnctione virtute Sacramenti euadat contritus. Minus tenetur ire cum tanto periculo ad commendationem animæ. Sed & si vocatus fuerit pro Confessione, curet infirmum audiri per alium Sacerdotem, quòd si hoc non potest, eat, vt dictum est.

Sed vlteriùs quærit idem Posseuin. *citato* 22 *loco num* 59. quid dicendum si constet Curato certò occisum iri, an etiam tunc teneatur ire ad hunc infirmū sine Sacramento Pœnitentiæ sic certò morientem, & respondet sibi videri impossibilem esse istam certitudinem mortis; quia Curatus posset fuga euadere, possibile etiam impetentes non aggressuros, superuenturum, qui eum erueret, ideò stante incertitudine aggressus, & certitudine mortis infirmi sine Sacramentis credo teneri ire ad infirmum, iuxta supradicta. Excusaretur tamen si positiuè, seu de facto sciret pœnitentem esse in gratia, quia confessus fuerit paulò antè, & aliàs erat diligens, & bonus, Suar. *tom.* 4. *de pœnit. disp.*44. *num.* 15. quod tamen cautè iudicandum est, quia esse bonum, & diligentem non arguit impeccabilitatem, ideò credo eundum, vt *suprà.* Aduertit tandem idem Posseuin. *dicto loco num* 60. † non posse Cu- 23 ratum, qui capitales gerit inimicitias, admonere populum, vt qui indiguerit illius opera, vocet eum de die, & non de nocte, & protestari se tunc nolle ire, quia tenetur ire quotiescunque necessariò vocatus fuerit, posse tamen monere populum, vt pro viribus vocent de die, quia in nocte sunt difficultates maiores, dumodo non excludat vocationem de nocte.

Sextò est notandum Parochum excom- 24 municatum occultum petitum à Parochianis suis, vt Missam celebret in die festo, vel Sacramentum aliquod ex necessitate ministret, non peccare, modò præmittat dolorem de peccatis, nec possit absolutionem excommunicationis obtinere ante administrationem Sacramentorum, nec ipse se ingerat sua sponte ad administranda Sacramenta, sed peritus administret, ita Posseuin. *d. tract. de officio Curati, cap.*5.*num.*46. & expressiùs Bonac. *de censuris, disp* 2.*quæst.*5.*puncto* 2. §.3.*num.*5.*vers. respondetur,* aliàs enim teneretur se abstinere sub peccato mort. Valer. *de differ. inter vtrūque forum, verb. nullitas, differ.*3.

Et

Et ideo hoc caſu Parochiani petentes ab eo celebrationem Miſſæ, vt illam audiant in die feſto, minimè peccant, ſecundùm eundem Bonac. *citato loco.* Ratio eſt, quia Concil. Conſtantienſe cùm fidelibus concedat facultatem communicandi cum excommunicato tolerato, videtur indirectè conceſſiſſe ne excommunicatus toleratus peccet communicando, & adminiſtrando Sacramenta quando petuntur ab aliis fidelibus, alioquin ſi excommunicatus toleratus peccaret, tenerētur cæteri fideles abſtinere à participatione cum excommunicato ad euitandum illius peccatum, conſequenter non cenſeretur fidelibus conceſſa facultas communicandi cum excommunicato tolerato in Sacramentis, & quibuſcunque Diuinis. Quare decretum Concilij Conſtantienſis videtur directè poſitum in fauorem fidelium, & indirectè in fauorem excommunicati tolerati quatenus expedit, & neceſſe eſt vt fideles tutò vtantur priuilegio participandi, & communicandi cum excommunicato tolerato. Vide Sanchez *de Matrimonio, lib. 7. diſp. 9. num. 8.*

25 Verùm Parochus excommunicatus vitandus adminiſtrans Sacramenta, & ab eo illa petentes, ſeu recipientes extra neceſſitatem grauiter peccant; Sacramenta tamen ipſa ſic ab excommunicato vitando adminiſtrata, valida ſunt, excepto Pœnitentiæ Sacramento, ex eo, quia ad illud validè adminiſtrandum requiritur iuriſdictio, & non ſufficit poteſtas Ordinis, excommunicatus autem vitandus caret iuriſdictione, ita Bonacin. *d. diſp. 2. q. 2. puncto 2. §. 4. ex num. 1.* vbi quoque ſubdit Confeſſionem factam excommunicato vitando iterandam eſſe, vtpotè inualidam, etiamſi pœnitens ignoraret ipſum eſſe excommunicatum, modò Confeſſio non fuerit facta in eo loco in quo Sacerdos ignorabatur eſſe excommunicatus, & ex communi errore, ac titulo colorato habebatur pro legitimo Sacerdote, ex dictis infrà, *num. 27. cum ſeqq.* & modò Confeſſio facta non fuerit in articulo mortis.

26 Si verò Parochus fuerit tantùm minori excommunicatione notandus, conferendo eccleſiaſtica Sacramenta an peccet mortaliter, dubium eſt admodum controuerſum; quidam enim affirmant auctoritate text. *in cap. ſi celebrat, vlt. §. peccat autem. de cleric. excommun.* dum ſimpliciter inquit peccat conferendo, quod magis propriè adaptatur peccato mortali, accipiendo verbum, *peccat*, à principaliori ſignificatione, *iuxta reg. cap. pen. de ſentent. excomm.* Ita Innoc. *in d. cap. ſi celebrat,* Adrian. *de Clauib. q. 3.* Syluest. *in ſum. verb. excommunicatio 4. num. 1.* Archid. *in cap. vir cum propria 34. q. 4.* à quo non diſſentit, imò memoriæ tenendum monet Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 8. num. 2. verſ. ſed etſi.* Alij autem non deſunt, qui ſentiant nullum peccatum ipſum committere, ex quorum numero ſunt Nauar. *in man. cap. 27. num. 24.* Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 3. §. 1.* Vgolin *de cenſur. tab. 3. cap. 6. §. 2.* & vi difficultatis oppreſſus cogi ſe eidem opinioni adhærere, concludit Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 24. ſect. 2. n. 7. & 9.* reſpondentes tex. *in d. cap. ſi celebrat,* procedere in eo, qui non ſolum confert, ſed conferendo ſimul ſuſpiciendo participat, idcóque peccare, vt tex. ille habet, non quatenus confert aliis, ſed quatenus ipſe ſibi ſuſcipit, atque intelligunt *verſ. peccat autem,* conſonate principio textus, vbi de celebratione agitur. Sed cæteri, quorum communior ſanè apparet opinio, medium tenentes affirmarunt illum veniale peccatum committere, expendentes ratione illam; quia licèt excommunicati minori excommunicatione nullum legis præceptum directè offendant, ac ſubinde non peccent mortaliter, non tamen ſeruant debitum rationis modum à lege intentum, ſed potiùs irreuerenter agunt ea tractando, & aliàs conferendo, quæ lex prohibet ab ipſis ſuſcipi, quam irreuerentiam ſufficere ad culpam venialem, colligitur ex doctrina S. Thomæ *p. 3. quæſt. 64. articulo 6.* recepta ex multis, de quibus Henriq. *in ſum. lib. 1. cap. 29. §. 2. & 3.* Quare ita tenent Anch. *in dict. cap. ſi celebrat,* Caiet. *in ſum. verb. excommunicatio minor,* Sot. *in 4. diſt. 22. quæſt. 2. artic. 3.* Cardinal. Tolet. *in inſtr. Sacerd lib. 1. cap. 11. num. 3.* & plures alij, quos refert, & ſequitur Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 22. num. 17.* Ioan. Valer. *de different inter vtrumque forum, verb Excommunicatio, differ. 5.*

Septimò eſt notandum, geſta ſacramentaliter ab eo, qui verus Curatus, ſeu Parochus non eſt, ſed communi errore talis exiſtimatur, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore, eſſe valida in foro Conſcientiæ. Ita gloſſ. *verb decepta, in c. dudum. 54. de elect.* vbi Abb. antiq. *num. 4.* Innoc. & Cōpoſt. *num. 3* Hoſt. *n. 12.* Ioan. Andr. *num. 42.* Bald. *n. 5.* Anchar. *col. 4. prope fin. verſ. quintò oppono,* Butr. *num. 24. & ſeq.* Panor. *n. 20.* quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 38. num. 23.* Ioann. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb nullitas, differ. 2. num. 2.* 27

Vnde Confeſſiones his factas iterandas non eſſe detecto impedimento, per tex. *in cap. infamis, verſ. verumtamen 3. q. 7. & in l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. & in l. 2. C. de ſent. & interl.* reſoluunt Innoc. Ioan. Andr. & Abb. *citatis locis,* Nauar. *in cap. placuit, de Pœnit. diſt. 6. num. 179. & ſeq.* vbi ſubdit, quòd ſi notoriè 28

quis

quis suo titulo, & possessione iuris priuaretur, sed non adeò notoriè quin possessionem facti retineret, & à Superiore toleraretur, eo casu gesta per ipsum in conscientiæ foro valerent, vbi etiam secus resoluit quando Parochus sine vlla Superioris auctoritate se in beneficium intrusit, vel notoriè ipso iure, aut per sententiam est suo titulo priuatus, quòd etiam resoluunt plures relati à Sanch. *de Matrimon. lib. 3. disp. 22. num. 13.*

29 Non obstat *d. cap. dudum*, ibi, *decepta*, quia † Abb. illic *num. 26.* Sanch. *vbi suprà num. 14. & sub num. 56.* intelligunt verbum illud *decepta*, quasi animæ Parochianorum à Curato Ecclesiæ priuato, & communiter tolerato absolutorum non decipiantur verè per huiusmodi absolutionem, imò per eam supposita bona fide saluentur ad instar Baptismi inualidi bona fide suscepti, iuxta text. *in cap. 2. & in cap. vltimo, de Presbyt. non bapt.* sed solùm dicuntur deceptæ, habito respectu ad animum prædicti Curati eas decipere intendentis.

30 Vnde etiam quando quis est ipso iure priuatus administratione publicæ, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent acta eius ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore. Ita Nauar. *in dict. cap. placuit, n. 179. & seq.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 8. quæst. 2. & p. 2. lib. 7. cap. 17. quæst. 4.* Sanch. *d. disp. 22. num. 56.* vbi *n. 58.* resoluit quòd dum priuatio, & hominis inhibitio est occulta, adhuc valent gesta concurrente prædicto communi errore.

31 Hinc denique indulgentiæ concessæ à Prælato penitùs falso, qui putabatur verus, non minus operantur quàm si essent concessæ à Prælato vero, vt per Auiles *ad cap. 1.*

32 *Prator. num. 13. pag. 25.* Et † qui soluit Prælato non notoriè intruso liberatur, Gama *Lusit. decis. 1. num. 1. & decis. 303. num. 1.* Mascard. *de probation. concl. 1323. num. 1.* Surd. *decis. 229. num. 10.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 45 §. 2. num. 17.*

33 Vt autem gesta valeant, non satis est communis error, sed necessariò requiritur titulus à Superiore collatus, quamuis inualidus sit ob aliquod vitium latens; quare dum aliquis sine titulo, & auctoritate Superioris in officium Iudicis, Parochi, aut Confessoris se intrusit, licèt communis error facti accedat, gesta per illum ad vtrumque forum pertinentia sunt prorsus inualida, ita Sanch. *dict. disp. 22. num. 49.* Suar. *in 3. p tom. 4. disp. 26. sect. 6. num. 7.* Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 68.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. num. 102. & 103.* Ægid. de Coninch *de Sacramentis, disp. 8. dub. 3. num. 22. & dub. 6. n. 47.* Villalob. *in sum. tom. 2. tract. 1. diffic. 13. num. 5.* Filliuc. *tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 127.* Ioan. Valer. *de different. vtriusque fori verb. Nullitas, differ. 7. num. 2.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 7. cap. 2. num. 73.*

Contra Basil. Ponti. *de matrimon lib. 5. c. 22. num. 46.* & Ioan. Sanc. *in selectis, disp. 44. num. 3.* existimantes quòd vt gesta valeant tam in foro externo, quàm Conscientiæ, satis esse haberi communem errorem, nec necessarium esse titulum collatum à Superiore legitimo.

Intellige supradicta, & sic tunc solùm 34
communem errorem, & titulum operari validitatem eorum, quæ geruntur per inhabilem, quando inhabilitas fuerit de Iure humano, veluti quando absolutio sacramentalis præstatur à Sacerdote, qui communiter existimatur proprius ipsius pœnitentis Sacerdos, cùm tamen à parte rei non esset talis, propter aliquod sui ipsius impedimentum iuris humani, vt quia titulum beneficij Parochialis, alioquin sibi legitimè collatum amisit à parte rei ipso iure propter adeptionem alterius beneficij, iuxta terminos *d. cap. dudum, & cap. de multa, de prabend.* vel propter delictum eandem priuationem inducens, vel ob aliud simile impedimentum:
† Quādo verò inhabilitas procederet à iu- 35
re diuino, aut naturali, licèt concurrat prædictus error, & titulus, gesta per sic inhabilem nullius erunt momenti, Abb. *in cap. 2. in fine, de Presbyt. non baptiz.* & alij quos refert, & sequitur Mascard. *de probat. concl. 649. n. 98.*
& 99. Sanch. *d. disp. 22. num. 27.* Vnde † si 36
non Sacerdos sacramentaliter absoluat, quamuis communiter existimetur Sacerdos, & verus Parochus, absolutio est irrita; is enim patitur inhabilitatem de Iure diuino, secundùm quod soli Ordini Sacerdotali annexa est iurisdictio necessaria ad eam absolutionem ministrandam, ex text. *in cap. verbum, de Pœnit. dist. 1.* Concil. Trid. *sess. 14. de Sacram. Pœnit. can. 10* resoluunt Sanch. *loco citato*, & Ioan. Baptista Costa *de remed. subsidiar. remed. 127. num. 25.* latè, & eleganter Ioan. Valer. *de different. vtriusque fori, verb Nullitatis, differ. 2. num. 3.* vbi refert in loco del Pouo Regni Aragoniæ inuentum fuisse Parochum, qui erat laïcus Regni Franciæ, & curam animarum illius loci per 33. annos exercuerat.

Octauò est notandum, Parochum seclusa 37
Episcopi reseruatione posse dare alteri etiā simplici Sacerdoti licentiam administrandi Sacramenta, excepta Pœnitentia, quam dat solus Episcopus ex *Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 15.* Ita *Sacra Congregat. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita* rescripsit *Episcopo Castellanen. sub die 20. Augusti* 1620. vbi etiam quòd hoc idem Episcopus ei prohibere

habere non debet, Poſſeuin. *d. tract. de officio Curati, cap. 5. num.* 50. vbi ſubdit quòd miniſtrare ſine tali licentia Sacramenta, eſt peccatum mortale. † Sed iſte Viceeuratus à

38 proprio Parocho ob eius abſentiam ad breue tempus, vt omnem curam gerat, poteſt alij delegare vnam, vel alteram cauſam, Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 31. *n.* 13. Squillante *de priuilegiis clericorum, cap.* 2. *num.* 34. vbi *num.* 35. ſubdit non poſſe prædictum Parochi delegatum ad vniuerſam Parochiæ curam alteri delegare omnem curam dum abeſt, etiam ad modicum tempus, niſi adeſſet conſuetudo, vt dum ad breue tempus abeſt, ſubſtituat aliquem miniſtraturum omnia Sacramenta in Parochia, quia Parochus Viceecuratum inſtituens, & conſciens conſuetudinis tacens, videtur tacitè dare facultatem ad eam ſubſtitutionem, & vbi extat dicta conſuetudo, poſſet ſic inſtitutus à Viceecurato dare alteri licentiam aſſiſtendi Matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum, quia eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, & non cenſetur delegatus illius Viceecurati; & *n.* 37. reſoluit quòd ſi Parochus præſens aſſumeret Vicarium locantem operas, vt ipſum adiuuet, hic Vicarius non poſſet delegare, quia non cenſetur illi vices ſuas plenas committere; & *n.* 39. ait quòd Sacerdos delegatus ad aſſiſtendum alicui Matrimonio, ex delegatione Parochi non poteſt ſubdelegare, quia delegatus ad vnam cauſam non poteſt totam delegare, niſi ſit delegatus ſupremi Principis.

39 Et nota, quòd Curatum beneficium habens, quamuis regulariter per ſe ipſum curam exercere teneatur, ex conſuetudine tamen immemorabili, vel priuilegio induci, & concedi poteſt, vt eidem per Vicarium, ſeu Capellanum etiam temporalem, & ad nutum amouibilem inſeruiat. Ita Nauarr. *conſ.* 21. *de cleric. non reſid. in nouis*, Sayr. *in floribus deciſ ſub eodem tit. deciſ.* 18.

40 At Religioſi, qui ſine ſpeciali licentia Parochi præſumunt clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis Extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, Matrimoniave ſolemnizare, excommunicationis incurrunt ſententiam, ipſo facto per Sedem Apoſtol. dumtaxat abſoluendi, *Clem.* 1. *de priuileg.* plures citati per me, *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 96. *ſecundum Lugdunen. impreſſ.* quibus addo Leçanam *in ſum. quaſt. Reg. tom.* 1. *c.* 9. *num.* 31. & ad ſingula quæque Sacramenta infrà in ſuis locis adnotabimus.

41 In partibus verò Indiarum Occidentalium Religioſi ad curam Indorum tanquam Parochi liberè ſuis Parochianis miniſtrare valent ſine metu dictæ excommunicationis, quia id faciunt ex commiſſione Papæ per indultum Alexandri VI. in quo datur facultas, ſeu commiſſio Regibus Hiſpaniarum ad aſſignandos populos Fratribus Mendicantibus ſine conſenſu Epiſcoporum, vt ibi exerceant poteſtatem Parochorum, putà Sacramenta miniſtrando, Euangelium prædicando, mortuos cum eleuatione Crucis ſepeliendo, & tandem oblationes factas à Fidelibus in eorum Eccleſiis colligendo, vt eſt notorium in illo nouo Orbe; ex quo conſequenter fit quòd etiam Communionem Paſchalem implendi præcepti eccleſiaſtici gratia valent inibi miniſtrare, itémque aſſiſtere Matrimoniis, ſeu nuptias benedicere, vt expreſsè conceſſit Pius V. ſicut teſtantur Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 42. *art.* 6. nouiſſimè Hieron. Roderic. *in compendio quaſt. Regular. reſol.* 126. *num.* 10. dum tamen ſint periti in lingua, & idiomate illius gentis, aliàs enim non reputarentur habiles ad curam animarum per ſe ipſos exercendam, Portel. *in dubiis Regular. verb. Sacramentorum adminiſtratio num.* 1. *&* 2. Hieron. Roder. *vbi ſup. reſol.* 109. *num.* 1. *in fine.* Eodem priuilegio gaudent Fratres Minores in Braſilia per conceſſionem Sixti V. cuius tranſumptum vidiſſe authenticum, teſtatur Portel. *in addit. ad dubia Regularia, verb. Matrimonium num.* 9. *in fine*, vbi etiam addit eandem conceſſionem (vt arbitratur) factam eſſe pro India Orientali, vbi Fratres aſſiſtunt conuerſioni Indorum in locis ſibi aſſignatis ad miniſtranda Sacramenta, refert Hieron. Roder. *d. reſol.* 126. *n.* 10. *verſ. eodem.*

Nonò eſt notandum ſimoniam eſſe pro Sacramentis celebrandis aliquid recipere tanquam pretium ipſorum, aut tanquam mercedem operis, ſeu laboris concomitantis, vt probat *cap. quiequid* 1. *q.* 1. ibi, *pretia qualibet, vel præmia.* Bonacin. *de ſimon. q.* 4. §. 1. niſi tanquam ſtipendium ſuſtentationis accipiat, iuxta illud Chriſti Domini Matth. c. 10. *Dignus eſt operarius cibo ſuo*, & Lucæ 10. *Dignus eſt operarius mercede ſua, cap. pen. & vlt.* 1. *q.* 2. *cap. cùm ſecundùm, de præbend.* Victor. *de ſimon. p.* 2. *num.* 19. Syluest. *in ſum. verb. ſimonia q.* 9. Sot. *lib.* 9. *de iuſtit. q.* 8. *art.* 1. Nauar. *in man. c.* 23. *num.* 101 Bonacin. *de ſimon. q.* 6. *puncto* 2. *n.* 1. & redditus ratione curæ ſibi obuenientes adeò tenues eſſent, vt non ſufficerent ad ſuſtentanda onera perſonæ ſtatus & officij, Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 16. *punct.*... *verſ. quadam etiam.* Quotieſcunque enim in his terminis concurrit cauſa honeſta dandi, & recipiendi, qualis erit eleemoſyna, pia oblatio, ſtipendium ſuſtentationis, merces laboris accidentalis, & oblationis ſubſequutæ, vel iuſta conſuetudo rationabilis, & præſcripta, temporalia ſic data ſpiritualium miniſtris ex huiuſmodi cauſis præſumuntur conceſſa, 42

concessa, ac proinde excludunt quamcunque sinistram turpiter recepti præsumptionem, vt de eleemosyna, & oblatione est tex. *in cap. placuit il 2. & in cap. dictum 1. q. 1. & in cap. dilectus* 30. *de simon.* de stipendio, & sustentatione est tex. *in cap. pen.* 1. *q.* 2. *& in d. cap. cùm secundùm. de consuetudine*; est etiam tex. *in cap. ad Apostolicam, de simon.* vbi *gloss. vlt.* & Abb. *num.* 4. & docent citati à Bonacin. *de simon. quæst.* 1. §. 2. *vers. secunda est.*

Non committitur tamen simonia accipiendo aliquid pro materia remota Sacramentorum, vt pro pane, vino, aqua, oleo; &c. Ratio est, quia non accipitur temporale pro spirituali, cùm materia remota Sacramenti secundùm se sit res naturalis temporalis, & pretio æstimabilis, nec valorem suum amittat ob connexionem cum spirituali, vt bene resoluit Bonacin. *de simon. q.* 4. §. *t. n.* 2. vbi *in vers. dixi*, tradit temporale accipi non posse pro materia proxima, velut pro ablutione in Baptismo, pro consignatione in Confirmatione, pro speciebus consecratis in Eucharistia, pro verborum prolatione in Sacramento Pœnitentiæ, & sic de cæteris, ex ea ratione, quia *in cap. baptizandis, & in c. in Ecclesia, de simon.* & in aliis Iuribus 1. *q.* 1. habetur simoniam committi non solùm vendendo Sacramenta, verùm etiam vendendo actiones Sacramentorum, & sacra ministeria, quæ in actionibus corporalibus consistunt, & subdit idem Bonacin. *ibidem in vers. ex dictis*, de forma Sacramentorum idem esse sentiendum quod de materia proxima.

43 Superest nunc videre qua pœna afficiatur Parochus si Sacramenta administrare nolit, vbi obligatus est? & primò omissis multis, quæ tradit Grilenzon. *conf.* 171. pro certo constituendum est si moriatur Parochianus sine Sacramentis, grauiter ac mortiferè Parochum peccare; nam reus est illius animæ, vt dicitur *in cap. si Presbyter, & in cap seq.* 26. *q.* 6. glos. *verb. sine confessione in cap. officium, de offic. Archipr.* Vgolin. *de offic. Episcopi cap.* 15. §. 12. *num.* 14. Quoad pœnam verò cùm non generatim de omnibus Sacramentis, nec de singulis speciatim cautum sit, quæ pœna inferatur nolenti Sacramenta administrare, arbitraria pœna puniendum hunc esse existimo, arg. *l.* 1. *ff. de iure delib. & cap. de causis, de offic. deleg.* resoluunt Nauar. *cons.* 3. *de pœnis in antiq.* aliàs *cons.* 5. *de Paroch. in nouis*, Sayr. *in floribus decis. sub illo tit. de pœnis decis.* 3. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 55. *vers. hinc procedit*, Vgolin. *d.* §. 12. *num.* 14. vbi subdit arbitrariam pœnam inferri habito respectu ad negligentiam Parochi, & ad necessitatem Sacramenti, & salutem animarum; additque id locum habere in Sacramentis necessariis, vt in Baptismo, & Pœnitentia, excipit tamen vbi quis infirmum sibi commendatum baptizare noluit, nam si sine Baptismo moriatur, deponi debet, per *cap. quicunque Presbyter, de consecrat. dist.* 4. Hæc pauca sufficiant dixisse de Sacramentis in genere, nunc verò de singulis in particulari infrà aliquid prælibabimus. videlicet de Baptismo, Pœnitentia, Sacra Communione, Matrimonio, & Extrema vnctione. Non pauci scriptum reliquerunt Parochum primam Tonsuram subditis suis conferre posse, ex quorum numero sunt Panorm. *in cap.* 4. *de consuetnd. num.* 9. Archidiac. Hugo & Innoc. in *cap. nullus Episcopus. de tempor. ordinat.* Sed hoc meritò repellunt Sot. *in* 4. *dist.* 25. *q. quæst.* 1. *art.* 1. Martin. Fornar. *de Ordine cap.* 5. §. 2. *in* 5. *dub.* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 2. nouissimè Philibert. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 2. *cap.* 10. *num.* 3. vbi refert totius Romanæ Ecclesiæ vsum testari hoc munus ad Episcopum pertinere, ego ipse *de offic. & potest. Episcopi p.* 2. *alleg.* 3. *num.* 16.

CAPVT XVIII.

De Baptismi Sacramento administrando præcipua quædam per Parochum curanda.

SVMMARIVM.

1 *Baptismi solemnier, & ex Pastorali officio celebrandi est proprius minister Sacerdos.*

2 *Baptizans solemniter cùm non sit Sacerdos illicitè baptizat, & si clericus sit, irregularitatem incurrit.*

3 *Irregularitatem incurrit, qui ministrat in Ordine sacro, quem non habet, modò scienter, seriò, & ex officio ministret.*

4 *Excommunicatus Parochus maiori excommunicatione non potest solemniter baptizare, aliàs peccabit mortaliter, & fiet irregularis, imò nec in extrema necessitate; sed debet tali casu absque solemnitate baptizare.*

5 *Parocho excommunicato præferendus est laicus non excommunicatus in baptizando in extrema necessitate.*

6 *Baptismus non potest ministrari solemniter in casu necessitatis, vel extra, ab interdicto personaliter.*

7 *Baptizandus quisque est in sua, cui subest, Ecclesia, nisi peregrinus sit, vel certum non habeat domicilium.*

8 *Parochus si infirmum baptizare noluerit, & ille sine Baptismo moriatur, deponitur.*

9 *Baptizare potest solemniter alienus Parochus de expressa licentia proprij Sacerdotis.*
10 *Diaconus ex Sacerdotis proprij commissione ob rationabilem causam facta solemniter baptizat.*
11 *Sacerdos alienus si infantem alterius Parochiæ solemniter baptizauerit sine licentia proprij Parochi, peccat mort. sed non incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.*
12 *Sacerdos alienus baptizans in solẽnitate quando Parochus abest, nec facilè haberi potest, non peccat.*
13 *Baptismalis fons decenter pro facultate loci debet esse ornatus.*
14 *Parentes ex consuetudine, & præcepto Ecclesiæ possunt ad baptizandos infantes suos ante adultam ætatem obligari.*
15 *Paruuli aliorum fide, & professione sunt baptizandi.*
16 *Baptizandi sunt adulti, ægrotantes, pœnitentes, muti, & surdi.*
17 *Baptizandi nomina Sanctorum tenere debent, non autem infidelium, aut gentilium.*
18 *Nomen malum habet sinistram suspicionem, & ex bono nomine oritur bona præsumptio.*
19 *Nomen honestũ habere præmium est non modicũ.*
20 *Auctor xly. ætatis suæ annum dum hæc scribebat, ingreditur.*
21 *Patrinos designare ad parentes spectat, ipsis verò non designantibus ad Parochum pertinet.*
22 *Patrinus vnus, vel ad summum duo, vnus scilicet vir, vnaque fœmina adhibendi sunt.*
23 *Dispensare non potest Episcopus, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant.*
24 *Procurator vnus, qui sit viri, & alter procurator mulieris, baptizatum de sacro fonte suscipere possunt.*
25 *Cognatio spiritualis contrahitur à mittente, non verò à procuratore.*
26 *Patrinos plures adhibens Parochus, peccat mortaliter, sed cũ omnibus contrahitur cognatio.*
27 *Patrinus in Baptismo esse non potest, qui nondum fuit baptizatus, nec inde aliquam contrahit cognationem.*
28 *Patrini in Baptismo esse possũt pueri cuiuscunque ætatis, modò habeant vsum rationis.*
29 *Patrini possunt esse minores baptizato.*
30 *Patrini in Baptismo qui esse non possint, referuntur.*
31 *Abbates, Monachi, aut Religiosi saltem claustrales Patrini esse non possunt.*
32 *Religiosi ad Episcopalem dignitatem euecti possunt esse Patrini in Baptismo.*
33 *Cognatio spiritualis contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, eiusque patrem, & matrem, & Matrimonium inter ipsos omnino prohibetur.*
34 *Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet Patrinos, neque à viro contracta transfunditur in vxorem, vel è contra.*
35 *Cognationem contrahunt etiam omnes in necessitate baptizantes, quamuis sit parer, id tantum vt priuetur iure petendi debitum à sua coniuge, nisi quando alius non reperiretur, qui possit infantem baptizare.*
36 *Patrini quod onus subeant pro docendis illis, quos in Baptismo susceperunt, ostenditur.*
37 *Parochus infantẽ in periculo mortis iam baptizatum nequaquam iterum baptizabit, alioquin in irregularitatem incidet, sed cæremonias ab Ecclesia fieri consuetas explebit.*
38 *Baptismalis fons ex qua materia, & qualiter fabricandus, ostenditur.*
39 *Baptismus seclusa necessitate nõ est conferendus in aulis, vel cameris, aut aliis priuatis domibus, sed dumtaxat in Ecclesiis, nisi Regum, vel Principum filij extiterint, qui sint baptizandi.*
40 Clem. vnic. de Baptismo *loquitur de magnis dominis, & ideò non comprehendi Ducem Venetiarum, & Genuensem, sed Duces Regales.*
41 *Baptismus administrari potest in Ecclesia interdicta.*
42 *Interdicti tempore administrari potest Baptismus non solùm paruulis, sed etiam adultis cum solemnitate Vnctionis, Catechismi, & Exorcismi.*
43 *Baptismi materia remota est aqua simplex, seu elementaris.*
44 *Baptismi materia propinqua est ablutio per aquam, quæ scilicet successiuo contactu contingit corpus.*
45 *Aqua minima gutta non sufficit ad baptizandum, sed opus est tanta quantitate, vt eius infusio corpus hominis, vel principalis eius pars moraliter abluidicatur.*
46 *Baptismus non est validus si aqua contingat tantummodo vestes, aut pileum, aut aliquid aliud extra carnes.*
47 *Baptismus fieri potest tribus modis, videlicet immersione, vel infusione, vel aspersione.*
48 *Baptismi ad valorem nihil interest vtrum fiat per aquæ effusionem, an verò corporis immersionem vnam, vel trinam, dummodò licitè fiat.*
49 *Forma baptismi in Occidentalibus Ecclesiis quæ, ostenditur.*
50 *Persona quæ baptizatur exprimenda est in Baptismo.*
51 *Persona baptizans non est necessarium vt in forma directè significetur, seu exprimatur, sicut necessarium est exprimi persona quæ baptizatur, sed sufficit indirectè.*
52 *Actio, quæ exercetur circa eum, qui baptizatur, exprimenda est, siue per verbum baptizo, siue per verbum abluo, siue per verbum mergo, & simile.*
53 *Baptismo exprimendæ sunt tres personæ Sanctissimæ Trinitatis*

54 *Baptizat*

54 *Baptizat inualidè qui vtitur hac forma: Ego te baptizo in nomine Christi.*

55 Cap. à quodam Iudæo, de consec. dist. 4. *& num.* 55. *declaratur.*

56 *Baptismus valet sub hac forma celebratus: Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filij, & in nomine Spiritus sancti.*

57 *Baptismus valet quamuis in eius forma relinquatur particula, in. Item licèt relinquatur particula, &c, vt n* 58.

59 *Parochus in forma Baptismi relinquens particulas in, &c, sine scandalo, & contemptu, & sine falsitate significationis, peccat tantum venialiter.*

1 INISTER Baptismi solemniter, & ex Pastorali officio celebrandi est proprius Sacerdos. Cùm enim Sacerdotes omnes vi consecrationis suæ accipiant potestatem in corpus Christi verum, quia illud conficere possunt, consequenter etiam idonei fiunt, quibus ordinaria potestas conferatur in corpus Christi mysticum, fideles scilicet colligendo per Baptismum, spiritualiter pascendo, per verbi Dei prædicationem, & à peccatis absolutionem, adeóque ipsos disponendo vt etiam ad excellentissimum Eucharistiæ Sacramentum accipiendum idonei reddantur. Cùm verò officium pascendi, seu cura animarum proximè non proueniat ex ordinatione, sed sit potestas iurisdictionis ab Ecclesia, siue Prælatu ecclesiastico collata, ideò Sacerdotes, qui eam non habent, tale officium exercere non possunt. Hinc est quòd officium baptizandi (sicut & prædicandi, à peccatis absoluendi, aliisque Sacramentis pascendi) per se primò conueniat Episcopis, seu primis Sacerdotibus, Romano quidem respectu totius Orbis, aliis verò respectu suæ diœcesis; at verò inferioribus Sacerdotibus, seu Presbyteris per communicationem Episcoporum, at non omnibus sacerdotibus, indistinctè, sed illis, qui Parochi fuerint, in suis Parochiis: & ideò sic docent Bonacin. *de Sacrament. disp.* 2. *q.* 2. *puncto* 2. *ex n.* 2. Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib.* 3. *p.* 1 *trat.* 2. *docum.* 5. *n.* 1. & latiùs *lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 2. *docum.* 9. Paulus Layman *in Theolog. morali lib.* 5 *tract.* 2. *c.* 7. *n.* 2. vbi in fine ex hoc infert grauiter peccare parentes si prolem suam Parocho alieno absque proprij licentia baptizandum offerant.

2 Vnde fit eum, qui solemniter baptizat, cùm non sit Sacerdos, illicitè baptizare, vsurpat enim sibi alienum officium, ac proinde, si clericus sit, irregularitatem incurrit; ita Trullench *in praxi resol. Sacrament. lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 5. *n.* 3. Nau. *in man. c.* 22. *n.* 7. Sayr. *de censuris lib.* 7. *c.* 10. *n.* 4. Bonacin. *de censur. disp.* 7. *q.* 3. *puncto* 6. *num.* 5. Vgolin. *de officio Episcopi c.* 15. §. 6. *n.* 6. vbi loquitur de Diacono solemniter baptizante si id faciat vt Sacerdos, sed † si 3 vt Diaconus bona fide fecit, existimans se id posse, credit non incurrere irregularitatem, quod in foro animæ, post Nau. *consil.* 70. *ad fin. de sent. excom.* Verum dicit Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. irregularitas, differ.* 3. illam enim contrahit qui ministrat in Ordine sacro, quem non habet, modò scienter, & seriò & ex officio ministret. *cap.* 1. *&* 2. *de cleric. non ordin. min.* Vgolin. *de irregular. c.* 37. Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 11. *sect.* 3. *n.* 22. Say. *d. cap.* 10. *num.* 1.

Excommunicatus Parochus maiori ex- 4 communicatione non potest solemniter Sacramentum Baptismi ministrare, aliàs peccabit mortaliter, & fiet irregularis, imò nec in extrema necessitate, sed debet tali casu absque solemnitate illud administrare. Ita S. Thom. *in* 4. *dist.* 5. *q.* 2. *art.* 2. *quæst. tunc.* 5. Sot. *in* 4. *dist.* 5. *q.* 5. *art.* 6. Card. Tolet. *in instr. Sacerd. lib.* 2. *cap.* 20 *n* 7. quod intelligitur si non sit alius, qui baptizet; nam † si adesset laicus 5 non excõmunicatus, esset præferendus Sacerdoti excommunicato; quia tunc non est necessitas, cùm possit tale Sacramentum conferri à laico: ita Syluest. *in Sum. verb. Baptismus* 3. *n.* 1. Nauar. *in man. c.* 22. *n.* 7. & hoc est. probabile, licèt aliter sentiat Sayr. *lib.* 2. *de censur. c.* 2. *n.* 17. † Nec etiam potest ministrari so- 6 lemniter in casu necessitatis, vel extra ab interdicto personaliter, vt resoluit idem Sayr. *lib.* 5. *de censur. cap.* 7. *n.* 5. cùm satis sit illud ministrare sine solemnitate ad satisfaciendum necessitati, quamuis contrarium probabile censeat Suar. *tom.* 5. *disp.* 33. *sect* 1. *n.* 5.

Quisque igitur in sua, cui subest, Ecclesia 7 est baptizandus, quia vnus Sacerdos alterius Parochiæ terminos plebem, & ius non valet vsurpare, *cap placuit* 7. *q.* 1. *cap sicut* 9 *q.* 2. *cap. t. c. nullus, cap. Episcopum, cap Episcopi, cap. non inuitati* 13. *q.* 1. *cap nullus* 3. *de Paroch.* nisi consuetudine sit obtentum, vt infantes possint baptizari à quibuscunque Presbyteris, vel Canonicis ciuitatis, quia illa seruanda erit, dummodo id fiat de licentia Ordinarij, & sine præiudicio iurium, & emolumentorum Parochi, vt censuit *S. Congreg. Rit in Oriolen.* 16. *Decembris* 1605. vel nisi baptizandus peregrinetur, aut certum non habeat domicilium, hoc enim casu in ea Ecclesia, quam elegerit, baptizati poterit. *cap. nec numerus, in princ. versi. aut in electa* 10 *q.* 3. Et † quicunque Pres- 8 byter si in prouincia propria, vel in alia, vel vbicunque inuentus fuerit, commendatum sibi infirmum baptizare noluerit, vel pro intentione itineris, vel de alia aliqua excusatione, & si sine Baptismo moriatur infirmus, deponitur, *c. quicunque, de consi dist.* 4. Salzed.

ad Bernard. *in pract. cap.* 55. *vers. hinc procedit,* Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 15. §. 12. *n.* 14.

9 De licentia tamen proprij Sacerdotis expressa, aut rationabiliter præsumpta, alienus solemniter baptizare potest, *cap. interdicimus* 16. *q.* 1. Ludou. Mirāda *in man. Prælat. tom.* 1 *q.* 43 *art.* 1. *in princ.* vbi etiam quòd in casu necessitatis, vel de licentia Ordinarij non est prohibitum Religosis baptizare, Vgolin. *d. c.* 15. § 6. *n.* 7. Paul. Laymau. *in Theol. morali lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 7. *n.* 1. *in fine,* Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 4. *quæst.* 1. *num.* 2.

10 Imò † ex Sacerdotis proprij commissione ob rationabilem causam facta, etiam Diaconi solemniter baptizant. *cap. Diacnos* 93. *dist.* Sot. *in* 4. *dist.* 4. *quæst. vnic. art.* 1. Vasq. *disp.* 147. *cap.* 4 Bonacin. *de censur. disp.* 7. *quæst.* 3. *puncto* 6 *num.* 5. *& de Sacram. disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 5 *num.* 3. Machadn *d. docum.* 5. *num.* 2. *& d. docum.* 9. *n.* 2. Paul. Laym. *d. cap.* 7. *num.* 3. vbi subdit notandum discrimen inter Diaconum, & Presbyterum, quod attinet ad potestatem baptizandi. Hæc enim iure ordinario Presbytero confecti potest, vt ipsi tanquam ex proprio Pastorali officio competat, Diacono autem extraordinariè tantùm ob aliquam incidentem causam à Sacerdote proprio delegari; putà si is propter baptizandorum multitudinem, grauem infirmitatem, vel excommunicationis censuram, Baptismum petentibus neque per se, neque per substitutum Sacerdotem satisfacere possit.

11 At verò si alienus Sacerdos infantem alterius Parochiæ solemniter baptizauerit sine licentia proprij Parochi, licèt peccet mortaliter, cùm vsurpet sibi iurisdictionem, & munus alterius; quia pascere animas, quod maximè fit verbo, & Sacramentis, pertinet ad Pastores; nullam tamen incurrit excommunicationem, vel irregularitatem, cùm hæc pœna nullibi reperiatur expressa, me citato in hoc loco Machado *d. lib.* 4 *p.* 2. *tract.* 2. *documn.* 9. *num* 4.

12 † Si verò baptizet in necessitate, quando Parochus abest, nec facilè haberi potest, non peccat; quia quilibet Sacerdos est per se institutus minister ad hoc Sacramentum, & habet potestatem illud administrandi, vt per Emman. Sà *in aphorismis verb. Baptismus num.* 7. Valent. *tom.* 4. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 1 *prope fin.* Bonac. *de Sacram. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 5. *n.* 10. Miranda *d. art.* 1.

13 Vocatus Parochus Sacerdos, vel alius de eius licentia, vt suprà, ad hoc Sacramentum administrandum, statim & sine alia cunctatione ad Ecclesiam se se conferre debebit, vbi fons Baptismalis decenter pro facultate loci debet esse ornatus, & desuper cautè occlusus, habens intus aquam mundam, & sufficientem, vt aduertit Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 25. *vers. fontis*; induitúsque superpellicco, & stola violacea ad Ecclesiæ ianuam consistat, vbi ante omnia ab illis, qui infantē ad Baptismum deferunt, quærat de nomine infanti imponendo, qui sint Patrini, an infans domi ob casum aliquem fuerit baptizatus, vide Castald. *in praxi cærem. lib.* 2. *sect.* 14. *cap.* 3.

Sed aduertat quòd extra casum necessitatis, stando solùm iure diuino, non videntur obligari parentes ad baptizandos filios tempore infantiæ, quod videtur olim fuisse in consuetudine aliquibus in locis; at verò ex consuetudine Ecclesiæ, & præcepto eius rectè possunt parentes ad baptizandos infantes suos ante adultam ætatem obligari, cùm res sit iusta, & bono communi expediens, & ipsi subdit iurisdictioni Ecclesiæ, vnde seclusa magna causa non potest hæc consuetudo violari: ita Suar. *tom.* 3. *de Sacram. quæst.* 71. *disp.* 31 *sect.* 1. *vers. tertio*, quem refert, & sequitur Illustriss. D. meus Rodetic. à Cunha *in comment. ad cap. baptizari* 3. *n.* 2. *dist.* 5. Facit etiam *constit.* 23. *Eugenij IV. incip. Cantate, pridie Nonas Februarij* 1441. quæ admonet Baptismum non esse differendum in pueris ob periculum mortis, sed quamprimum commodè fieri potest conferri debet, quia eripit à diaboli potestate, & filios Dei facit adoptiuos, cuius constitutionis memini *in collect. Bullarij verb. Baptismus* 1. optimè Ludou. de sancto Ioanne Euangelista *tract. de administ. Sacram art.* 2. *de Baptismo num* 1. ibi, *En el bautizar la criatara es lo mejor guarder la costumbre de la tierra donde esta con tal que non passe de doze dias, porque hasta em onces se puede dilatar sin pecado*, &c. & ibi, *La costumbre ordinaria de España es a los echo dias*, &c. † Paruuli igitur parentum fide, & professione sunt baptizandi, *cap.* 1. §. *fin dict. cap. baptizari, distinct.* 5. *cap. illud* 6. *cap. filius Dei*, *cap. paruuli etiam* cum aliis, *de consec. disp.* 4. Item & adulti *d. cap* 1. § *fin d. cap. baptizari, cap.* 1. §. *Sacramentum, de sum. Trinit.* † Et ægrotantes, qui si pro se respondere non possunt, aliorum suæ voluntatis testimonio sunt baptizandi, quod idem & de pœnitentibus est dicendum, *cap. ægrotantes, d. cap. paruuli, de consec. dist.* 4. Itē de mutis, & surdis, *d. cap. paruuli.* Dormientes autem, atque inuiti, seu amentes quando suscipiant characterem Baptismi, & quando non, & quando sint baptizandi, vel non, habetur *in cap. maiores* 3. §. *item quæritur, de Baptismo.* 14 15 16

Quod ad baptizandi nomen attinet, illud est animaduertendum, quòd sicut Christiani à Christo dicuntur, ita æquum censetur, vt ipsi à Christi militibus, qui sancti fuerunt, nomina sua ducant, non autem ab infidelibus, aut Gentilibus, qui Christum non agnouerunt, nec ab aliis etiam denominationibus, 17

tionibus quæ eum Religione non sunt con-
18 iunctæ, vel turpia significant, quia † malum nomen haber sinistram suspicionem, & ex bono nomine oritur bona præsumptio, vt notant Doctores *in cap.* 1. *de deposito*, Mathesil. *sing.* 75. Annibal. *in rub. ff. soluto matrim. n.* 222. Ias. *in l. cunctos populos lect.* 2. *num.* 25. *C. de summa Trinit.* Felin. *in proœm. Decretal. num.* 30. Cassan. *in consuetud. Burgund fol.* 66. *num.* 53. *& in catal. gloriæ mundi par.* 11. *consid.* 23. Guilielm. *in cap. Raynutius, de testam. verb. Rainutius à num.* 45. Gerard. *sing.* 75. Mandos. *cons.* 76. *ex num.* 1. Fuse. *lit. N. sing.* 14. Anton. Scap. *de iure non scripto lib.* 5. *cap.* 105. *ex num.* 6. Anton de Sola *in Constit. Ducatus Sabaudiæ in proœm. glos.* 1. *n.* 3. Viui. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 18. *n.* 2. *pag.* 513. vbi *in vers. altum etiam*, colligit ex *d. c.* 1. quòd si quis deponeret res suas penes turpe nomen habentem, & eas perderet, sibi imputandum foret, qui illo confidere ausus fit, Cened. *ad Decret. collect.* 24. *num.* 3. Menoch *de præsum. lib.* 1 *præs.* 89. *n.* 131. Mascard. *de probat. concl.* 831. *num.* 22. Farin. *in praxi crimin. par.* 6. *quæst.* 176. *n.* 91. *cum seqq.*

19 Vnde dicitur † præmium esse non modicum bonum, & honestum nomen habere; quia à nomine, & cognomine multoties sumitur, & permissa est argumentatio, vt latè explicat Abb. *in proœm. Decretal. in verb. Gregory num.* 7. Et hinc Salicet. *in lib.* 1. *in princ. C. de sum. Trinit.* per eum text. exhortatur parentes vt pulchra nomina, & honesta liberis imponant, quia secundùm illum quodammodo præsefe runt infamiam.

20 Ideò iuxta Sacrorum Canonum, & Conciliorum præscriptum Parochus, si nomen baptizandi non esse Sancti alicuius animaduertat, moneat placidè illum deferentes, vt dimisso eo aliud nomen inquirant, & pronuntient quòd Sancti, vel Sanctæ alicuius sit, cuius vitam pro viribus imitari conetur, & cuius intercessione in Cœlis apud Deum vti possit, cùm benè notimr quot, quantísque periculis, & calamitatibus humana vita sit obnoxia, quanrúmque indigeamus assiduo Sanctorum patricinio. Ad Sanctum igitur Ecclesiæ Doctorem Augustinum in necessitatibus meis occurrere vti ad singularem protectorem sum solitus, & nunquam mihi in illis defuturum confido, cuius hoc ipso die festum celebratur, quíque mihi vitæ initium fuit, & xlj. annis expletis xlij ætatis ingredior hoc præsenti anno 1631. Deo Opt. Max. vitæ, & omnium bonorum Auctori, eiúsque Matri beatissimæ Virgini Mariæ, & ipsis Sãctis, Cœlitibus cũctis laus, honor, gratiarũ actio, & iubilatio in sæcula sæculorum.

21 Quod autem spectat ad Patrinos, animaduertat Parochus an parentes eos designauerint; quia ad illos hoc pertinet, ipsi verò non designantibus ad eum tunc spectabit, vt notant Posseuin. *d. tract. de officio Curati cap.* 6. *n.* 33. Bonac. *de Matrim q.* 3. *punct.* 5. §. 2. *n.* 27.

Ar de susceptorum numero institutum 22 fuit, vt vnus tantùm esset, Leo I. *in cap. non plures, de consecr. dist.* 4. *& in cap. vlt. de cognat. spirit. lib.* 6. Sed Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 2. vnum tantùm iuxta prisca Canonum statuta adhiberi patrinum voluit, vel ad summum duos, scilicet vnum virum, vnámque fœminam, refert Posseuin. *d. cap.* 6. *n.* 33.

Nec Episcopus potest dispensare, vt duo vi- 23 ri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, cùm super Conciliari constitutione dispensandi potestatem non habeat. Ita decisum referunt *Sacra Congreg.* Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Baptismus* §. 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 57. *num.* 7. Rebello *de obligat. Iustit. p.* 2. *in appendice ad lib.* 4. *n.* 89. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *n.* 154. Bonac. *d.* § 2. *n.* 33. Paul. Laym *in Theolog moralı lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 9. *n.* 4. Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 15. *l.* 1. *de Matrim. in declar. n.* 75. vbi *n.* 80. pariter decisum refert quòd † vnus procura- 24 tor, qui sit viri, & alter, qui sit procurator mulieris, baptizatum de sacro fõte suscipere possunt; sed non duo viri, nec duæ mulieres, vnusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri, quod etiam tradũt Posseu. *d. n.* 33. & Rebello *citato loco num.* 90.

Et hinc casu cognatio contrahitur à mittẽ- 25 te, nõ verò à procuratore, vt resoluunt per me citati *de offic. & potest. Episcopi p.* 2. *alleg.* 30. *n.* 50. & cẽsuit *S. Cõg. Cõc. in Tudertina* 16. *Martij* 1630.

Si quis verò adhiberet plures Patrinos, 26 peccaret mortaliter, quia præceptum Ecclesiæ in re magni momenti violatur, ex cuius transgressione multiplicantur cognationes sufficientes ad dirimendum Matrimonium; ita Fr. Emman. *in sum. par* 1. *c.* 226. *num.* 1. Vega etiam *in sum. par.* 1. *cap.* 33. *casu* 39. Bonac. *d.* § 2. *num.* 32. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 15. *l.* 1. *de Matrim. in declar. num* 84. quicquid dicat Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 57. *num.* 6. cum omnibus tamen cognatio contraheretur; quia licèt actus contra legem factus regulariter non valeat, *l. non dubium, C. de legib.* excipitur tamen vbi lex actum non tollit, & pœnam extrinsecam addit, quæ potest cum actus valore consistere, & valor actus non respicit fauorem eius, cuius pœna imponitur, vt dicit Barr. cõmuniter receptus *in l. Prætor ait*, §. 3. *ff. de noui oper. nunciat.* & ita est in nostro casu; non tollit enim actũ, sed ponit pœnam Parocho admittendi plures duobus, & valor actus nõ pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepti. Quare sic resoluunt Nauar. *cons.* 4. *in antiq. aliàs cõs.* 7. *in nouis, de cognat spiritu.* Vgolin. *de potest.*

M 4 *Episc.*

*Epifc.cap.*25.§.1.*n.*5.Sayr.*in floribus decif.fub d. tit.de cognat fpirituali,decif.*4.& dicit decifum Atmendar. *loco proximè citato.*

27 Attendat quoque Parochus an patrini vt *fuprà* defignati, & qui hoc onus fufcepturi accefferunt, admitti poffint, hóc eft, an fint baptizati; quia aliàs fi nō baptizatus teneat, inualidè facit, hoc eft,nulla inde contrahitur cognatio; quia ficut ad carnalem cognationem inter aliquos defideratur proceffio vtriufque ab eodem ftipite fecundùm carnalem propagationem, ita ad fpiritualem exigitur proceffio vtriufque ab eodem ftipite, nempè Chrifto fecundùm fpiritualem regenerationem, mediante vifibili Sacramento Baptifmi, *cap.in Baptifmate, de confec.dift.*4. Sanch. *d.lib.*7.*difp.*70.*à n.*7. Rebello *de obligat.Inftit. p.*2. *lib.*3.*q.* 6.*n.*6.*&* 7. Bafil. Pont.*de impedimentis matrim.c.*24.§.1.*verf.illud tamen.*Bonac. *d.*§.2.*n.*19.Anton.Fernādez *in examine Theol. mor.p.*3.*c.*11.§.9.*n.*4.Paul.Laym.*d.c.*9.*n.*2.*verf. altera*, & plures citati per me *allegat.*30.*n.*34

28 Nec oportet vt hi patrini fint maiores, quia pueri cuiufcunque ætatis poffunt effe fufceptores legitimi, modò habeant vfum rationis,Sanch.*dicto lib.*7.*difput.*61.*n.*4. Sayr. *in floribus decif. tit.de cognatione fpirit. decif.*1. Nauar. *conf.*1.*aliàs* 2.*in nouis,eodem tit.* Poffeuin. *dicto cap.*6.*n.*29. Bonac.*dicto* §.2.*n.*17.

29 Nec refert an fint minores baptizato, quia nullo iure ftatuitur,aut requiritur vt fint maiores, Petr.de Ledefma *in Sum. par.* 1.*tract.de facram. Matrimon.cap.*17.*concl.*7.*dub.*2.Nauar. *conf.*3.*aliàs* 4.*de cogn.it.fpirit.* Sayt.*in floribus decif.fu' eodem tit.decif.*3. non enim parrinus,aut matrina perfonam patris, vel matris gerit (quafi hac ratione, vt quidam falsò putant, neceffe fit vt patrinus tot annis baptizato maior fit, poffit effe pater eius naturalis) fed baptizans tantùm patris perfonam gerit, & aqua matris;patrinus autem folùm fe fide iuf-fotem cōftituit, *cap. vos ante, de confecr. dift.in.* 4. qualis poteft effe, qui eft minor ætate.

30 Perpendat etiam Parochus an defignati huiufmodi fint Catholici, an fanæ mentis, an bonæ famæ, an eodem anno in Pafchate confeffi fuerint, & Sanctiffimam Euchariftiam fumpferint, an Doctrinam Chriftianam fciant, itémque excommunicatos,interdictos, facinorofos & criminofos ab infantis fufceptione arceblt. Ita Paul. Laym.*d. cap.*9. *n.*2.*verf.præterea*, vbi tamen addit hæc genera perfonarum validè patrini munus obire poffe, fed non licitè. Item mutus homo, & muta mulier prohibentur effe patrini,*cap.paruuli, de confecrat. diftinct.* 4. Anchar.*in rub.de cognat.fpirit.lib.*6 *num.*4. Anton.Fernandez *d. part.*3.*cap.*11.*num.*4.*in fine*, & addit Bafil.Ponti.*d.*§.1.*verf. exclufi*, in Concil. Parifien.*lib.*1. *cap.* 54. pœnitentes publicos donec peracta pœnitentia reconcilientur repulfos effe à fufceptione.

Aduertat demum ne ij fufceptores fint 31
Abbates, Monachi, aut Religiofi faltem clauftrales, quia prohibitum eft eos in Baptifmo patrinos adhiberi,*cap.non licet Abbati,de confecrat. dift.*4.Fr.Emman.*quæft. Regul.tom.*2. *q.*58.*art.*3.Sanch.*de Matrim .lib.*7.*difp.*60.*n.*21. Poffeuin. *d.cap.*6.*n.*27. *verf. fecundo*, Galet.*in Margarita cafuū confc.verb. Religiofus,pag.*225. Galgan.*de iure ecclefiaft.lib.*3.*tit.*85.*num.*25.*&* 26.Rebello *de obligat. iuftit.p.*2.*lib.*3.*q.*6.*n.*10. Valet.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*31.*num.* 157.*verf.quarto*,Ludou. Miranda *in man.Prælat.tom.*1.*q.*43. *art.*1.*in concl propè med.* Bonac. *d.*§.*n.*23. Bafil. Ponti.*d.*§.1.*verf exclufi.* Paul. Laym. *d.c.*9.*n.*3.*in princip.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom.*2. *difp.*4. *q.*2. † nifi huiufmodi 32
Religiofi ad Epifcopalem dignitatem promoueantur, exemplo Gregorij, qui ex Religione promotus in Cardinalem, factus eft Mauritij Imperatoris compater, vt referunt Gregor.Lop.*l.*65. *verbo maioral.tit.*5.*par.*1.Fr. Emman.*d.art.*3 plures,quos refert,& fequitur Sanch.*in præcepta Decal.tom.*2.*lib.*6.*c.*6.*n.*24.

Poftquam patrinos, feu matrinas defecti- 33
bus, qui illos iuxta facros Canones inhabiles reddunt, carere,cófque idoneos effe ad tenendum illum, qui baptizandus eft, cognouerit Parochus, eos, de his, quæ fequuntur, admonebit: primò affinitatem, feu cognationem fpiritualem in illa facra regeneratione contrahi inter ipfos, & baptizatum, eiúfque patrem, & matrem, atque ideircò matrimonium inter ipfos omninò prohiberi,vt ftatuit Concil.Trid.*feff.*24.*de reform.Matrim. cap.*2.& refoluunt citati per me *d.p.*2.*alleg.*30.*ex n.*53. vbi *n.*55.*&* 56:

Hinc colligo cognationem fpiritualem 34
non contrahi inter ipfofmet patrinos, neque à vero contractam transfundi in vxorem, vel è contra, aduertit tamen Paul. Laym. *d.tract.* 2.*cap.*9.*n.*3.*verf. quarto*, minus decens effe vt duo coniuges fimul alienam prolem fufcipiant, quamuis id confuetudine cohoneftari poffit.† Quam quidem cognationem contra- 35
hunt etiam omnes in neceffitate baptizantes, quamuis fit pater, in tantum vt priuetur iure petendi debitum à fua coniuge, nifi quando alius non reperitur, qui poffit infantem baptizare, latè Sanctarel.*var.refol q.*72.*à princ.*

Deinde doceat breuiter onus,cui fe fubii- 36
ciunt, grauiffimū effe, nempe vt fint perpetui fideiuffores illorū, quos fufcipiunt, fpondeantque pro ipfis Deo, illos nec à fide,nec à lege viuendo declinaturos; quare fciant fe teneri ad ipfos in viam Domini dirigendos, & orationem Dominicam, falutationem Angelicam, Symbolū Apoftolorum, aliaque ad Chriftianam doctrinam pertinentia eofdē

edocendos,

edocendos, prout declarat S. Thom. 3. *p. q. 67. art. 4. in corpore.* Tum moneat Parochus eosdem patrinos, vt depositis armis, & matrinas, aliasque mulieres, vt velato sint capite, atque humili deuotione profana omnia excludant, & genuflexi debitam erga hoc Sacramentum reuerantiam testentur.

37 Quærere insuper debet Parochus, & scire an casu aliquo ita postulante necessitate infans domi baptizatus fuerit? Quòd si eum baptizatum esse comperit, quærat adhuc à quo sit baptizatus, tum qua materia, & qua forma, & an ea omnia peracta sint, quæ in hoc Sacramento in casu periculi mortis extra Ecclesiam administrando requiritur, & quæ hîc inferiùs breuiter adnotantur; si verò Parochus in periculo mortis Sacramentum ritè perfectum, & baptizatum infantem esse viderit, nequaquam iterum baptizabit, alioquin in irregularitatem incideret; sed alias solennitates, & cæremonias ab Ecclesia fieri consuetas explebit. Et si puer ante integram natiuitatem baptizatus fuerit ob periculum mortis, perpendat eo casu ante totalē egressionem baptizari posse in capite, manu, vel pede iam emisso, ita Suar. *tom. 3. de Sacr. in 3. p. quæst. 68. disp. 25. art. 11.* quem refert, & sequitur Illustrissim. Dom. meus Roderic. à Cunha *in commentar. ad cap. baptizari 3. num. 1. distinct. 5.*

38 Ad Baptismi Sacramentum ritè obeundum debet Parochus nonnulla parata tenere, & sedulò efficere ne vnquam in eis habendis defectus aliquis notari possit. *Primò* fontem habere debet in quo aqua ad Baptismum conferendum in vase aliquo nitido contineatur, non ex ligneo, imbiberetur enim aqua ab ipso, non ex aurichalco, ne ærugine tegatur, sed ex lapide marmoreo, vbi faciliùs aqua conseruatur, & hic fons erit constitutus in loco Ecclesiæ commodo, & occulto clauibus, ne homines aquam sumant ad superstitiones faciendas. *Secundò* vasculum, quo aqua fundatur super caput baptizandi: *tertiò* alia duo vasa saltem ex stanno, in quorum altero Chrisma, in altero oleum Catechumenorum, contineatur. Hæc omnia nitida, atque expurgata semper erunt, aquaque Baptismi in singulos annos renouabitur benedictionibus solemnibus adhibitis, nec non oleo, ac Chrismate mixtis; & fient hæc in die Sabbati Sancti, & Pentecostes, vt habetur in Missali Romano. Vide Vgolin. *de offic. Episcopi c. 16. §. 5. n. 1.* Berti Lucens. *in praxi crim. Regular. tract. 4. cap. 34. in fin. vers. fontis baptismalis.* De libro autem baptizandorum, quem Parochus tenere debet, diximus *sup. hoc tract. cap. 7. num. 2.* Catechumenorum oleum adhibet Parochus, dum Baptismum administrat, iungitur enim ab eo baptizandus in pectore, & inter scapulas, vt dicitur *in cap. 1. de sacra Vnct. §. quia verò Christus*, vbi etiam quamobrem id fiat, declaratur, & *in cap. deinde, de consec. dist. 4.* Secundò, dum consecratur aqua Baptismi in Sabbato Sancto Paschæ, & Pentecostes, vt *suprà* dixi; infunditur enim in aquam Baptismi prout habetur in Missali Romano. Oleum autem infirmorum adhibetur vbi administratur Sacramentum Extremæ vnctionis, sicut dicitur *in d. cap. vnic. vers. de prima*, & infrà suo loco ostendemus.

Præter supradicta, quæ à Parocho diligenter curanda sunt, alia veniunt notanda, quæ ad hoc Sacramentum ritè, & rectè conferendum scire oportet, & præcipuè an extra Ecclesiam aliquando illud administrare liceat, & qua materia & forma. 39

Circa *primum* seclusо imminenti aliquo mortis periculo, quo infans extra Ecclesiam domi, vbi nascitur, aut alibi baptizari debeat, ideò Baptismum non esse conferendum in Aulis, vel Cameris, aut aliis priuatis domibus, sed dumtaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, nisi Regum, vel Principum, quibus valet in hoc casu deferri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, ob quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi, sicut probat tex. *in Clem. vnica, de Baptismo.* vbi Vitalin. *num. 43.* intelligit † tex. illum loqui de magnis dominis, 40 Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi lib. ... c. 15. §. 6. num. 2.* Et ideò non comprehendere Ducem Venetiarum, & Genuensem, sed Duces Regales, infert idem Vitalin vbi proximè, & Aloys. Rice. *in praxi aurea resol. 427. in princip.* tenet Principes Regni Neapolitani includi sub dispositione illius textus.

Quid autem faciendum vbi Ecclesia Parochialis fuerit interdicta, videtur indagandum; sed omissis pluribus ego puto etiam tunc in ea Baptismum administrari posse, nec teneri Parochum aliam Ecclesiam, vel Parochiam vicinam non interdictam adire, vt ibi Sacramentum Baptismi administret; quia *in cap. quoniam, de sentent. excom, lib. 6.* permittitur simpliciter Baptismus absque vlla restrictione. Ita Syluest. *verb. interdictum 5. q. 7. n. 9.* Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 45. §. 3.* Zambran. *d. c. 1. dub. 13.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 33. sect. 1.* Bonacin. *in simili tract. disput. 5. punct. 2. §. 1. num. 3.* Squillante *de obligat. cleric. p. 5. n. 37.* 41

Et quamuis de Iure Decretalium *in cap. non est vobis, de sponsal. & in cap. responso, de sent. excom.* licitum tantùm esse tempore interdicti administrare Sacramentum Baptismi paruulis, quo nomine videatur denegari adultis, 42

dultis, in quibus tanta non cernitur necessitas: postea nouiori iure Sexti etiam adultis administrari posse expressè decidit text. *in d. cap. quoniam*, ex ratione, quam insinuat, propter moræ periculum; addit etiam posse Baptismum administrari cum solemnitate Vnctionis, & consequenter catechismi, & exorcismi. Ita Vgolin. *de censur. tab. 5. cap. 7. §. 4. num. 1. & 2.* Suar. *d. sect. 1. num. 3.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 3. num. 23.* Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 7. num. 3.* Bonacin. *d. § 1. à num. 1.* qui ferè omnes resoluunt fontem benedici, & susceptores, seu patrinos posse adhiberi ex regula, *concesso vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum*; de qua *in l. ad rem mobilem. ff. de procurat. & in cap. praterea, de officio deleg.*

Baptismi reiterato omni Iure prohibita est, ita quòd Parochus Baptismum iterans vltra sacrilegij peccatum, est communicatus, & irregularis, ac deponendus ab offiio, & beneficio, *cap. fin. de Baptismo*, & tanquam indignus Sacerdotio deponitur. *l. 1. C. ne sanctum Bapt.* & sic baptizantes admonet Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep Neapol. p. 1. decis. 127. n. 7.* ne quenquam baptizent sine prævia diligenti indagine si sit baptizatus puer, nec ne: vbi autem dubium extiterit, an puer erat baptizatus, poterit Parochus eum baptizare cum claus. *si non es baptizatus*, iuxta dispensationem tex. *in cap. 2. de Bapt.* ex aliis Aloys. Ricc. *d. decis. 127. à num. 9.* vbi etiam ait verisimilem coniecturam dubitandi esse si paruulus reperietur expositus ad ianuam hospitalis, vel inuentus in marmore absque scriptura; si verò expositi infantes afferant secū schedulam Baptismi, vel si aliquis testis afferat fuisse baptizatos, tunc non debent, nec possunt baptizari, vt post multos resoluit Zambran. *de casibus in articulo mortis cap. 1. dub. 5.* vbi ait sufficere testimonium saltem vnius vetulę benè examinatæ, certóque testificantis, dummodo sit Catholica, & non suspecta in Fide, & Religione, & *n. 2.* subdit, si non sit certitudo modo dicto, baptizandum esse expositum sub cōditione.

43 Circa verò *secundum* de materia Baptismi, aduertendum est remotam materiam huius Sacramenti esse aquam simplicem, seu elementarem, vt definitum est in *Concil. Florent. in decreto Eugenij Papa*, & *Trid. sess. 7. de Baptismo can 2.* quamuis putei, fontis, pluuiæ, balnei, vel ex sulphure, cinere, niue, gelu, aut sale defluat, hæc enim videtur aqua naturalis, siue calida sit, siue frigida, siue tincta calore, siue densa, non sunt tamen materia Baptismi aquæ artificiales, & humores, mixti, videlicet aqua rosacea, lachrymæ, saliua, vrina, cereuisia, & similes. Colliguntur hæc ex S. Thoma *p. 3. q. 66. art. 3.* & 4. Richard. *in 4. dist. 3. art. 3. q. 1.* vbi Durand. *q. 4.* Sot. *q. vnica art. 3.* Victor. *de Baptismo num. 12.* Petr. Sot. *lect. 1. de Baptismo*, Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 1. cap. 3. num 16.* Camet. *de Baptismo cap. 2. dub. 2.* Fr. Emman. *in sum. p. 1. tract. de Sacram. Baptismi art. 3. vers. primera conclusion*, Valent. *tom. 4. disp. 4. q. 1. punct. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib. 27. num. 11.* Anton. Fernandez *in examine Theolog. moralis p. 1. cap. 2. §. 1.* Bonacin. *de Sacram. disp. 2. q. 2. punct. 3.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 1. cap. 3. ex num. 1.* Ludou. à Sancto Ioanne *d. artic. 2. num. 2. & 3.* Machado *d. tract. 2. docum. 2.*

Materia autem propinqua huius Sacramenti est ablutio per aquam, quæ scilicet successiuo contactu contingit corpus. Ita post multos Bonacin. *d. punct. 3. ex num. 12.* Paul. Layman. *d. cap. 3. num. 1. vers. assertio 2.* 44
† nec sufficit quæuis minima aquæ gutta, sed opus est tanta quantitate, vt eius infusio corpus hominis, vel principalis eius pars moraliter ablui dicatur, Valent. *d. punct. 2. col. 4. vers. itaque sequitur.* Suar. *tom. 3. disputat. 20. sect. 2. col. antepenult. vers. quare non est probanda*, Melch. Zambran. *de Sacrament. in articulo mortis cap. 2. de Baptismo dub. 4* Paul. Layman. *d. cap. 3. num. 1. vers. corol. 3.* Bonacin. *d. punct. 3. num. 18.* vbi *num. 20.* resoluit † non esse validum Baptismum si aqua contingat tantummodo vestes, aut pileum, aut aliquid aliud extra carnes. 45 46

Tribus modis potest ablutio fieri in Baptismo, videlicet immersione, vel infusione, vel aspersione; olim verò ordinarius baptizandi ritus fuit per immersionem, licèt etiam per aspersionem, vel effusionem aquæ interdum conferri soleret, præsertim propter necessitatem, sicut docet S. Cyprian. *lib. 4. epist. 7. ad Magnum*, quæ apud Iacob. Pamel. est 76. & Sanctus Thom. *d. quast. 66. art. 4.* 47
† nam ad valorem Baptismi nihil interest vtrùm fiat per aquæ effusionem, an verò corporis immersionem vnam, vel trinam, dummodo licitè fiat, debet tamen ex officio ministrans in hoc seruare consuetudinem suæ Ecclesiæ, itaut si baptizans administret Sacramentum Baptismi per infusionem, vel per aspersionem contra ritum suæ Ecclesiæ grauiter peccet; ita Sot. *d. q. vnica art. 8 concl. 3.* & alij citati à Bonacin. *d. punct. 3. num 17.* vbi subdit secus esse si hoc faciat quando nequit sustentare baptizandum, aut si baptizandus sit adultus, aut si mortis periculum immineat, tunc enim non peccat administrando Baptismum per infusionem, vel per aspersionem, cùm ipsum ad hoc faciendum iusta causa impellat, etiamsi in eo loco receptum sit per consuetudinem, vt Baptismus per immersionem administretur. 48

Denique

49 Denique circa tertium de forma Baptismi est notandum in Occidentalibus Ecclesiis consuetam hanc esse, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*. Desumitur ex *Conc. Florent. in decreto Eugenij*. & ex verbis Christi apud *Matth. cap. 28. baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, & tradunt Nauarr. *in man. cap. 22. n. 2*. Henriq. *in sum. lib. 2. c. 8. §. 1*. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 1. cap. 3. num. 19*. Viual. *in candel. aureo tit. de Baptismo cap. 3. num. 8. & 9*. Fernandez *d. p. 3. c. 2. §. 4*. Bonacin. *d. quaest. 2. punct. 4. ex num. 1*. Paul. Layman. *d. lib. 5. tract. 2. cap. 4. à principio*. Machado *d. lib. 3. p. 1. trat. 2. docum. 3*. Ex qua forma

50 *Primò* colligitur, in ea exprimendam esse personam, quae baptizatur, siue dicatur, *Baptizo te*, siue *baptizo hunc*, siue *baptizo Caium*, siue, *tu baptizaris à me*; ita ex *cap. 1. de Baptismo*, & ex *Conc. Florent.* colligunt Iacob. de Graff. *d. cap. 3. num. 20*. Suar. *tom. 3. disp. 21. sect. 2. concl. 3*. Chamerot. *de Baptismo. cap. 3. dub. 3*. erit namque substantialis mutatio, seu defectus in Baptismo, si persona baptizanda neque specialiter, neque generaliter exprimatur, vt significat S. Thom. *d. q. 66. art. 5. ad 4*. & docent Abb. *in d. c. 1. num. 7*. Sot. *in 4. dist. 3. q. vnica art. 5. §. ex hac ergo*, Henriq. *d. lib. 2. cap. 8. §. 4*. Vasquez *disp. 142. cap. 3*. Ægid. de Coninck *de Sacramen. & censur. q. 66. art. 6. dub vnic. concl. 3*. Suar. *tom. 3. disp. 21. sect. 2. assert. 3*. Ratio est, quia forma verborum debet determinatè significare actum baptizandi, seu ablutio determinationem suam acipit. Et confirmatur ex eo quòd ideò in forma Baptismi persona altera à baptizante exprimi debet, vt appareat quòd ex Christi institutione inter baptizantem, & baptizatum debeat esse discretio, & nemo à se ipso baptizari possit, sicut definitur *in cap. debitum, de Baptismo*; ac proinde inferunt Doctores non valiturum Baptismum, si quis alterum abluendo dicat, *Ego te baptizo in nomine Patris,*

51 *&c.* † Non ita necessarium est vt in forma directè significetur, seu exprimatur persona baptizans, sicuti necessarium est exprimi personam, quae baptizatur. Ratio est, quia forma Baptismi exprimere debet materiam propinquam, quae est ablutio; ea autem magis determinatur à subiecto, in quo recipitur, quàm ab agente, à quo procedit; consistit enim Baptismus, ait Henriq. *d. cap. 8. §. 4*. in ablutione passiua. Quare ita tenent Victor. *de Sacrament. Baptismi conclus. 17*. Chamerot. *de Baptismo cap. 3. dub. 2*. & alij citati à Bonacin. *d. quaest. 2. puncto 4. num. 3*. Caeterùm saltem indirectè personam ministri in forma significandam esse credo, quia implicitè saltem significari debet absolutionis actum à ministeriali agente procedere, ex quo elicitur, quòd hac formula, *baptizet te Christus*, item, *baptizeris seruus Christi*, vel *baptizetur seruus Christi in nomine Patris*, &c. persona ministri, seu actio, quatenus à persona ministri procedit implicitè significetur; vt sensus sit, baptizar, vel baptizet te Christus per me exercentem hanc sensibilem actionem in nomine, seu auctoritate Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

Secundò colligitur exprimendam esse actionem, quae exercetur circa eum, qui baptizatur, siue exprimatur per verbum *baptizo*, siue per verbum *abluo*, siue per verbum *mergo*, & simile: ita Iacob de Graff. *d. cap. 3. num. 21*. Viuald. *d. titul. de Baptismo, c. 3. num. 10*. Vasquez *part. 3. disput. 142. cap. 2. num. 10*. Bonacin. *d. disput. 2. quaest. 2. puncto 4. n. 4*. 52

Tertiò, colligitur exprimendas esse tres personas Sanctissimae Trinitatis, idque probatur ex institutione Christi Matth. 21. *baptizātes eos in nomine Patris & Filij, & Spiritus sācti*, & definiuisse videtur Pelag. Papa *in cap. si re vera, de consecr. dist. 4*. & Zacharias Papa *in cap. in Synodo, ead. dist.* tradunt S. Thom. *d. q. 66. art. 6*. Vasquez. *d. q. 143. cap. 2*. Suar. *d. disp. 21. sect. 3* Bonac. *à puncto 4. num. 6*. Paul. Laym. *d. cap. 4. num. 3*. ex quo patet eum inualidè baptizare, qui vtitur hac forma: *Ego te baptizo in nomine Christi*, aut *trium personarum*, vel *sanctissima Trinitatis*, vt per Victor. *de Baptismo q. 16*. Henriq. *in sum. lib. 2. cap. 8. §. 1. & cap. 11. §. 1*. Suar. *tom. 3. disp. 21. sect. 3. concl. 1. & sect. 4. vers. in hac re*, Chamerot. *de Baptismo, cap. 3. dub. 7*. Bonac. *d. disp. 2. q. 2. puncto 4. n. 7*. Paul. Layman. *d. c. 4. num. 3*. 53

Sed obstat tex. *in c. à quodam Iudaeo, de consecr. dist. 4*. dum definit si in nomine Christi aliquis baptizetur, non debere iterum baptizari, quod est dicere, Baptismum in nomine Christi ministratum ratum esse, ac firmum; quae resolutio est contra tertium corollarium, & Doctores *ibidem* citatos, qui ob id variè intelligunt *d. cap. à quodam*. In primis aliqui citati à Valent. *tom. 4. disput. 4. quaest. 1. puncto 3*. explicant hoc modo, baptizatos à pagano sub nomine Trinitatis, vel Christi tantùm non esse rebaptizandos absolutè, sed sub conditione. Alij verò, ex quorum numero sunt Sot. *in 4. distinct. 3. quaest. vnica, art. 6. ad fin*. Henriq. *d. lib. 2. cap. 10. §. 2. & 3*. Suar. *d. disp. 21 sect. 1. n. 3*. Bonac. *d. punct. 4. sub vers. respondeo*, meliùs tenent textū *in d. c. à quodam*, dum habet baptizatos à pagano non rebaptizandos, si baptizati sint in nomine Trinitatis, esse intelligendum, expresso scilicet nomine Trinitatis Patris, Filij, & Spiritus sancti, aut tantùm in nomine Christi, videlicet loco Filij expresso Christi nomine, sic dicendo, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Christi, & Spiritus sancti*, & ita non sine probabilitare 54

babilitatc videtur exponendus Nicolaus I. *in d. cap. à quodam*, ficut intelligitur S. Ambrofius, quem ipfe pro fe allegat; quia Doctoris dictum eft intelligendum fecundùm doctrinas, & auctoritates, quas allegat, ad notata per Bart. *in l. non folum* §. *fi liberationis verba num 7 ff. de liberat. legata*, Alex. *conf.* 31. *n.* 9. *vol.* 4. Surd. *conf.* 177. *num.* 21. *& decif.* 126. *fub num.* 12. Sanctus autem Ambrofius nunquam dixit valere Baptifmum in nomine Trinitatis non expreffis perfonis, feu nominibus Trinitatis, aut tantùm in nomine Christi, fed fæpiùs *in lib. de fanctis Sacram.* dicit hanc effe formam, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus fancti.*

55 Verùm quamuis hic vltimus explicandi modus fit probabilis, vt *fuprà* dixi, probabilior tamen mihi videtur alius, quem adducit Azor. *inft. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *verf. quartò obiicitur*, dum ait Nicolaum *in d. c. à quodam*, refpondiffe ad quæftionem fibi propofitam an baptizatus à Pagano, vel Iudæo verum Baptifmi Sacramentum fufcepiffet, verè baptizatum fuiffe fi in nomine Chrifti baptizatus fuit Baptifmo Chrifti; non igitur definiuit valere Baptifmum nomine Chrifti datum, fed ratum effe Baptifmum, fiue à Pagano, fiue à Iudæo collatum, dummodo is Paganus, vel Iudæus baptizauerit Baptifmo Chrifti, & non Baptifmo Ioannis, vel alicuius alterius; & ideò rationem reddit Nicolaus, quia Baptifmus, inquit, non eft illorum, qui baptizant, fed Chrifti, cuius auctoritate inftitutus eft Baptifmus, & cuius virtutem habet, & ideò dicit, ficut in Actibus Apoftol. legitur, fignificans Baptifmum, valere virtute Chrifti datũ, ficut valebat cùm Apoftoli baptizabant in nomine Chrifti, hoc eft, cùm conferebant Baptifmũ Chrifti auctoritate inftitutũ, & eius virtute vim habentem.

56 *Quartò*, colligitur non benè dixiffe Bonacinam Prælatum aliàs doctiffimum, & mei ftudiofiffimum, *de Sacram. difput.* 2. *quæft.* 2. *puncto* 4. *num.* 4. dum refoluit non effe validum Sacramentum Baptifmi fub illa forma, *Ego te baptizo in nomine Patris, & in nomine Filij, & in nomine Spiritus fancti*; quia baptizans fub dicta forma non ideò afferit effe plura nomina, ficut qui diceret in nominibus, fed idem effentiale Dei nomen commune tribus ter repetit, quod rectè fieri poteft abfque pluralitate, ficut verè dicitur Pater Deus, Filius Deus, Spiritus fanctus Deus, fed Dij nuncupari non poffunt; quare Baptifmum fub dicta forma celebratum effe validum refoluunt Suar. *tom.* 2. *difp.* 21. *fect.* 3. Ægid. de Coninck *d. q.* 66. *art.* 6. *num.* 58. Cabrera *eadem quæft.* 66. *artic.* 5. *num.* 22. quos refert, & fequitur Anton. Diana *refol. moral. p.* 2. *tract.* 3. *mifcel. refol.* 15.

Quintò, colligitur Parochum, qui in forma Baptifmi reliquit particulam *in*, dicendo, *Ego te baptizo nomine Patris, Filij, & Spiritus fancti*, validè baptizare, vt benè refoluunt Henriq. *in fum. lib.* 2. *c.* 8. §. 6. Bonac. *d. puncto* 4. *num.* 16. 57

Contra Cardin. Tolet. *in inftruct. Sacerd. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 2. Barthol. ab Angelis *in examine Confeff. dialog.* 2. §. 115. Paul. Comitol. *refponf. moral. lib.* 1. *quæft.* 6. *num.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 24. *cap.* 1. *num.* 30. exiftimantes fi in forma Baptifmi omittatur particula *in*, Parochum non conficere Sacramentum, & confequenter peccare mortaliter.

Sextò, colligitur validè quoque baptizare fi omittat particulam *&*, fi, vt quidam dicunt, in forma, quæ caret coniunctione *&*, fignificaretur, & inuocaretur tota Trinitas, quia remaneret verum Sacramentum, relicta enim illa particula *&*, remaneret adhuc integer fenfus formæ; ita Card. Tolet. *d. loco*, Comitol. *d. q.* 9. *num.* 5. Pitigian. *in* 4. *fentent. p.* 1. *dift.* 3. *q.* 2. *art.* 12. Ægid. de Coninck *d. q.* 66. *art.* 6. *num.* 61. Sed contrà affentunt Viuald. *in candelab. aureo tit forma Baptifmi n.* 11. Conrad. *in refp. cafuum Confcientiæ tom.* 2. *quæft.* 84. Barthol. ab Angel. & Valer. Reginald. *citatis locis*, exiftimantes particulam *&*, effe de effentia formæ. 58

Verùm licèt Parochus omittens fupradictas particulas *in*, *&*, faciat contra communem Ecclefiæ vfum, tamen fi omittantur fine fcandalo, & contemptu, & fine falfitate fignificationis, non erit nifi peccatum veniale, ex adductis per Sot *in* 4. *diftinct.* 3. *quæft. vnica art.* 5. §. *quod fi*, Rube. *de Sacram. in* 4. *fent. dift.* 3. Vafquez. *in* 3. *p. tom.* 2. *difp.* 142. *num.* 30 59

CAPVT XIX.

De Pœnitentia Sacramento præcipua quædam à Parocho notanda.

SVMMARIVM.

1 *Parochus habet iurifdictionem ordinariam in Pœnitentia foro circa omnes fuæ Parochiæ fideles, & cenfetur quoad hoc à lege approbatus.*

2 *Parochialis beneficij nomine veniunt fuperiora beneficia, qualia obtinent Parochi aliqui, Abbates, Archiprefbyteri, Archidiaconi, & fimiles curam animarum, & iurifdictionem in hoc foro habentes.*

3 *Approbatus dumtaxat ad audiẽdas Cõfeffiones cenfetur Parochus in ea ciuitate, vel oppido,*

do, vbi sita est Parochia, non autem passim per totam Diœcesim.

4 *Parochus ad Confessiones audiendas virtute Cruciatæ, aut Iubilæi vbique sit eligibilis.*

5 *Parochus suorum Confessiones potest etiam in aliena Diœcesi, & vbique locorum audire.*

6 *Parochus post dimissum beneficium non potest etiam tempore Iubilæi, absque noua approbatione, Confessiones audire.*

7 *Confessiones inualidè audit, qui se de facto intrusit in Parochia sine auctoritate Superioris, vel nullum titulum bonum, aut malum habuit à Superiore, nisi communi errore fuisset pro vero Parocho habitus habens titulum putatiuum à legitimo Superiore.*

8 *Parochus toties, quoties expedire prudenter iudicauerit subdito, nullaque subsit causa negandi, tenetur vel per se, vel per alium Confessionem eius audire.*

9 *Parochus in confitendo magna cura caueat ne factum det canibus, & proiiciat margaritas ante porcos.*

10 *Parochi iurisdictioni in foro pœnitentiali fideles subiiciuntur nō solùm constituētes in Parochia domicilium, siue habitationem perpetuam, sed etiam quasi domicilium, siue habitationem ad tempus non admodū breue, negotij alicuius causa.*

11 *Habitatio bona fide, & non fraude suscepta in aliquo loco, vnde quis non potest commode reuertere, ad sumenda Sacramenta in loco Parochia vbi domicilium habet, illius Parochianum efficit.*

12 *Parochus vterque habet ordinariam potestatē erga personam, quæ in duabus Parochiis domicilium contraxit, in quibus scilicet diuersis anni temporibus habitare solet.*

13 *Pœnitentiæ Sacramentum potest quilibet de diœcesi recipere in Ecclesia Cathedrali.*

14 *Parocho Cathedralis non licet Sacramenta administrare, vel curam exercere in aliena Parochia.*

15 *Peregrini cui Parocho confiteri possint, ostenditur.*

16 *Vagus debet confiteri Parocho illi in cuius Parochia reperitur tempore perceptionis Sacramenti, dummodo non vagetur vt euadat iudicium proprij Parochi.*

17 *Parochus facultatem non à iure, sed à consuedine habet eligendi Confessarium, quem velit ex approbatis absque licentia particulari Episcoporum.*

18 *Fideles omnes baptizati vtriusque sexus post perfectum vsum rationis, qui sibi conscij sunt alicuius peccati mortalis, tenentur præcepto annuæ Confessionis.*

19 *Peccata venialia habentes an & quando teneantur præcepto annuæ Cōfessionis? ostēditur.*

20 *Imperator & Reges de iure suis Presbyteris Parochialibus tenentur confiteri.*

21 *Papa ad præceptum annuæ Confessionis obligatur quoad vim directiuam tantùm.*

22 *Regulares Ordines Minorum, ac illorum, qui cum illis in priuilegiis communicāt, possunt Parochis contradicentibus secularium Confessiones audire.*

23 *Parochi ipsi impedire nō possunt Regulares ad audiendas Confessiones approbatos, quominus illas audire possint in domibus pœnitētiū ægrotorum quando ab eis vocantur, modò eorundem infirmorum Parocho de audita Confessione eodem die certiores reddant.*

24 *Parochus potest alteri Sacerdoti delegare potestatem Confessiones audiendi suorum Parochianorum.*

25 *Parochus vbi præsumere potuerit subditū habere iustam causam confitendi alieno, debet ipsi petenti licentiam dare.*

26 *Parochus si subdito iustè postulanti licentiam iniustè denegat, subditus autem sine periculo salutis, famæ, &c. proprio Parocho cōfiteri non possit, non poterit ipse absque alia facultate alieno confiteri Sacerdoti.*

27 *Sacerdos, cui Parochus potest delegare potestatem Confessiones audiendi Parochianorū suorum, debet esse ab Ordinario ad audiendas Confessiones approbatus.*

28 *Parochus concedens alicui subdito facultatem confitendi sua peccata alteri Sacerdoti, intelligitur de eo, qui habet exercitium curæ animarum actu, & habitu, prout habebat committens.*

29 *Parochus excommunicatus vitandus non potest alteri Sacerdoti approbato delegare potestatem Confessiones audiendi suorum Parochianorum.*

30 *Sacerdos delegatus tenetur credere pœnitenti dicenti se habere licentiam à proprio Parocho vt illi ministret Sacramentum Confessionis.*

31 *Parachus credere debet Parochiano fide digno dicenti se fassum esse habenti legitimam licentiam ipsum absoluendi, atque ita debet illi ministrare Eucharistiam.*

32 *Parochus non est adhibiturus fidem dicenti se adimpleuisse præceptum annuæ Confessionis nisi illud legitimè probet.*

33 *Confessarij attestationi asserētis se absoluisse à censuris non est credendum in foro externo.*

34 *Absolutio virtute Bullæ Cruciatæ licet non suffragetur in foro externo, attamen ad effectum validitatis impetrationis beneficij ecclesiastici illa suffragatur.*

35 *Sacerdos non habens commissionem à Parocho audiendi Confessionem, si illam habuisse communiter reperitur, & publicè pœnitentes audiat, ille quoad Deum excusatur ob communem errorem.*

36 *Confeſſus non approbato ex ignorantia ob fidem quam habuit in Sacramento, quoad Deum eſt abſolutus.*

37 *Subdelegare non poteſt delegatus à Parocho ad audiendas Confeſſiones ſuorum Parochianorum, niſi ſolus officium ſuum explere nõ poſsit.*

38 *Vice curati ad tempus abſentes alteri Sacerdoti munus Paſtorale conſuetudine id permittenti delegant.*

39 *Sacerdos auditurus Confeſsiones eorum, qui peſte, vel ſimili morbo contagioſo infecti ſunt, quid curare debeat, oſtenditur.*

40 *Conſtitutus in mortis articulo, ſi aliter nõ poſſit, obligatur ex lege charitatis ad confitendum coram aliis ſaltem ea peccata, quæ neque cum ſcandalo, neque cum graui ſua infamia, vel ſimili detrimento iuncta ſunt.*

41 *Interdicti tempore an, & quando Parochus poſſit Sacramentum Confeſsionis adminiſtrare Parochianis, oſtenditur.*

42 *Parochus caueat ne à caſibus per Epiſcopum reſeruatis quemquam abſoluat, quia nulliter abſolueret, niſi in articulo mortis.*

43 *Parochus pœnitentiam habentẽ peccata reſeruata Epiſcopi abſens poterit abſoluere à peccatis non reſeruatis, reſeruata abſolutione à reſeruatis, cum Superior copiam ſui fecerit.*

44 *Parochus caueat ne adminiſtraret Sacramentũ Pœnitentiæ per litteras, aut nuncium, ſed præſentibus tantùm, & ſibi confitentibus peccata abſolutionem conferat.*

45 *Pœnitens non ſolùm vbi ſemel S. Pœnitentiariæ litteras ſuper diſpenſatione aliqua in foro Conſcientiæ præſentauit alicui Cõfeſſario, ſed etiam poſtquam fuit ab eo pronunciatum diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, poteſt alium Confeſſarium adire.*

46 *Infirmus in mortis articulo conſtitutus ſi admoniente Parocho nullum peccatum confiteri poſsit, quid Parochus hoc caſu agere debeat, oſtenditur.*

47 *Infirmus quando inchoatam Confeſsionẽ perficere nequit, quid agere debeat Parochus, oſtenditur.*

48 *Parochi vbique locorum exiſtentes pœnitentes ad turpia, & inhoneſtos actus ſolicitantes ab Inquiſitoribus tanquam de hæreſi ſuſpecti puniuntur.*

49 *Parochus, qui pœnitentem in Confeſsionali oſculatur, aut cum venerea delectatione manus, vel aliam partem pœnitentis attrectat, aut ictu oculorum, vel alio ſigno ad libidinem prouocat, incidit in pœnas contra ſolicitantes in Confeſsione comminatas.*

50 *Parochus prouocans in Confeſsionali maſculum ad nefandum peccatum penetrandum, incurrit pœnas contra ſolicitantes comminatas.*

51 *Parochus Confeſſarius ſolicitans pœnitentem in cõfeſsionali ad alia grauiora delicta præter venerea, non incidit in pœnas contra ſolicitantes in Confeſsiones comminatas.*

52 *Filiam ſpiritualem ratione Pœnitentiæ extra Confeſsiones ſolicitãs Parochus ad venerea, non incurrit pœnas contra ſolicitantes in Confeſsione comminatas.*

53 *Parochus, qui carnaliter cognouit pœnitentem, non tenetur hanc circunſtantiam in Confeſsione explicare.*

54 *Confeſsionis ſigillum directè, vel indirectè, antè, vel poſt mortem confitentis ſine mortali ſacrilegio reuelare non poteſt Parochus, etiamſi aliàs integrũ Regnũ debeat perire.*

55 *Parochi reuelantis Confeſsionem pœna eſt depoſitio, & in monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detruſio.*

56 *Confeſſario licentiam dare poteſt pœnitens loquendi de peccatis ſuis ſine coram ſe, ſiue coram aliis.*

57 *Licentia data per pœnitentem Confeſſio loquendi de peccatis ſuis, debet eſſe voluntaria, expreſſa, & actu data, non verò ſufficit præſumpta, & ſemel data, in Confeſsione poteſt nihilominus reuocari.*

58 *Confeſſario dicenti ſe habuiſſe licentiam à pœnitente de reuelanda Confeſsione, an & quando credatur, oſtenditur.*

59 *Confeſsionale in Eccleſia habere debet Parochus in loco aperto, & manifeſto, non autem in ſacellis, neque in angulis Eccleſiæ.*

60 *Superpelliceum, & ſtolam deferre tenetur Parochus ſecularis dum audit Confeſsiones.*

61 *Bullam in Cœna Domini penes ſe habere tenetur Parochus, & debet cauere ne quemquam abſoluat à caſibus in ea reſeruatis.*

62 *Libros quales Parochus penes ſe habere debeat, oſtenditur.*

63 *Reſeruationem caſuum Epiſcopalium, & Bullam in Cœna Domini Parochi penes ſe habere debent.*

64 *Regulares non poſſunt abſoluere prætextu quocumque priuilegiorum de caſibus Sedi Apoſt. aut Epiſcopo reſeruatis.*

65 *Decalogi S. Cong. declaratio.*

66 *Aliud decretum S. Cong. refertur.*

PROVISVS de Parochiali beneficio, & ſic Parochus Sacerdos, habet iuriſdictionem Ordinariam in Pœnitentiæ foro circa omnes ſuæ Parochiæ fideles, & cenſetur quoad hoc lege approbatus abſque alia deſuper ſibi facienda per Ordinarium licentia, vt colligitur ex *Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 5. ibi, *niſi aut Parochiale beneficium*, &c. tradunt Anton. Fernãdez *in examine Theologiæ moral p.* 3. *cap.* 6. *ex n.* 3. vbi *n.* 4. *in fine* ſubdit Parochus habere hanc iuriſdictionis ordinariam poteſtatem 1

ſtatem à Summo Pont. dependentem ab Epiſcopo, quoad culparum reſeruationem, Paul. Layman. *in Theologia moral lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 3.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 2. lib. 7. cap. 2.* Trulench *in praxi reſol. Sacram. lib. 4. c. 9. dub. 4. à princ. & dub. 7.*
2 *num. 1.* † Nomine autem Parochialis beneficij in præſenti materia veniunt ſuperiora beneficia, qualia obtinent Parochi, aliqui Abbates, Archipresbyteri, Archidiaconi, & ſimiles curam animarum, & iuriſdictionem in hoc foro habentes, vt per Suar. *tom. 4. de Pœnitent. diſp. 22. sect. 4. n. 21.* Anton. Fernandez *d. p. 3. cap. 9. §. 8. n. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 1. cap. 16. q. 3. n. 190.* Filliuc. *in quæſt. moral. tom. 1. tract. 7. cap. 9. n. 257.* Fagundez *d. cap. 2. n. 41.* Antoninus Diana *reſol. moral. p. 1. tract. de Bulla Cruciata, reſol. 8. in fine.*

3 Approbatus tamen dumtaxat ad audiendas Confeſſiones cenſetur Parochus in ea ciuitate, vel oppido, vbi ſita eſt Parochia, non autē paſſim per totam diœceſim, prout reſoluunt, & à Sacra Congr. deciſum referūt, Piaſec. *in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 1. n. 10. p. 92.* Homobon. de Bonis *in examine eccleſ. p. 1. tract. 5. cap. 4. quæſ. 15.* Fagundez *d. cap. 2. num. 35.* Squillante *de priuileg. Clericor. cap. 1. n. 73.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p. 2. alleg. 25. n. 8. in*
4 *fine*, † niſi virtute Cruciatæ, aut iubilæi eligatur, quia tunc vbique ſit eligibilis, ſicut expreſsè tenent Suar. *dict. sect. 4. num. 18.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. cap. 16. q. 3. num. 189.* Siluiu. *in addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. dub. 6. concl. 1.* Homobon. de Bonis *in examine eccleſ. p. 1. tract. 5. cap. 3. q. 15.* Ioan Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. abſolutio, differ. 1. n. 16.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 9. dub. 56. n. 4.* Filliuc. *d. cap. 9. n. 257.* Fagundez *d. cap. 2. n. 36.* Ludou. de ſan Iuan Vaſq. Ochagauia, Arboleda, quos refert & ſequitur Iean. Sanci. *in ſelect. diſp. 44. n. 28.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor y cura de Almas lib. 1. p. 2. tract. 1. docum. 3. num. 2. & lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 7. n. 1. & 2.* Quicquid dicant Layman. *lib. 5. tract. 5. c. 11. num. 7.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 27. n. 12.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. cap. 8. num. 87.* Quod intelligitur quoad extraneos ſibi non ſubditos;
5 quia † ſuorum Confeſſiones poteſt ille etiam in aliena diœceſi, & vbique locorum audire, ſecundùm Victor. *de Confeſſ. n. 152.* Card. Tolet. *in inſtr. Sacerd. lib. 3. cap. 13. in fine*, Henriq. *in ſum. lib 6. cap. 7. §. 1.* Anton. Capic. *deciſ. 203. num. 15.* Silueſt. *verb. Confeſſor 1. q. 13.* Couar. *pract. cap. 11. num. 4.* Nauar. *in man. cap. 27. num. 255.* Ioan Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. Iuriſdictio, differ. 10. num. 6. & verb. ſententia, differ. 1.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 12. q. 11.* Fr. Emman. *in expoſit. Bullæ Cruciatæ §. 9. dub. 4.* Zerol. *in praxi Epiſcopi p. 1. verb. Parochus*, Iacob. de Graff. *in practica caſuū reſeru. lib. 1. cap. 4. num. 57.* Chamerot. *de Sacrament. tract. 7. de Confeſſ. dub. 14.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſput. 19. num. 8. & diſp. 34. num. 3. & 4.* Piaſec. *in praxi Epiſc. p. 2. cap. 1. num. 10. verſ. ſuum*, Valer. Reginald. *d. lib. 1. n. 93. & 94.* Homobon. de Bonis *d. tract. 5. cap. 3. quæſ. 16.* Molfeſ. *in ſum. Theolog. moralis tract. 7. cap. 15. n. 89.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. ſub n. 71.* Ego ipſe *d. p. 2. alleg. 25. n. 18.*

Post dimiſſum beneficium non poterit 6
ampliùs Parochus abſque noua approbatione accipere Confeſſiones, nec etiam cenſetur ſufficienter idoneus, & approbatus ad illas audiendas tempore Iubilæi, vt per Henriq. *in ſum. lib. 7. cap. 12. §. 3. & 4.* Suar. *d. tom. 4. diſput. 28. sect. 4. num. 20. & sect. 6. n. 13.* Valer. Reginald. *d. lib. 1. num. 190.* Filliuc. *d. num. 257.* Fagundez *d. cap. 2. n. 38.* Leon. *de Iubilæo p. 2. q. 9. n. 21.* Trullench *in expoſit. Bullæ Cruciatæ lib. 1. q. 7. c. 1. dub. 1. n. 6. & in praxi reſolut. Sacram. lib. 4. cap. 9. dub. 7. n. 4.* Anton. Dianā *d. reſol. 8. verſ. notandum.* Quicquid dicant Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatæ §. 9. n. 4.* Villalob. *d. tom. 1. tract. 27. clauſ. 9. § 1. num. 4.* Ioan. de Cruz *in director. conſcient. p. 2. de Pœnit. quæſt. 5. dub. 8. concl. 4.*

Prout nec etiam validè Confeſſiones au- 7
dit, qui ſe de facto intruſit in huiuſmodi beneficio ſine auctoritate Superioris, vel nullum titulum bonum, aut malum habuit à Superiore, ſecundùm Angel. *verb. Confeſſio, §. 2.* Nauarr. *in man. cap. 9. n. 11. & in cap. placuit, de Pœnit. diſt. 6. num. 176.* Camerot. *d. tract. 7. de Confeſſ. dub. 22.* Macel. Megal. *inſtit. Sacerdot. p. 1. lib. 5. cap. 15. n. 12. in fine*, Valer. Reginald. *d. lib. 1. n. 98.* Sāch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 22. n. 49.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. nullitas, differ. 7. ſub num. 5.* niſi communi errore fuiſſet pro vero Parocho habitus, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore, quia tunc Confeſſiones à ſuis ſubditis illi factæ eſſent validæ, iuxta ea, quæ ſuprà diximus *cap. 17. num. 27. cum ſeqq.* & addit optimè Sanch. *loco proximè citato*, non ſatis eſſe communem errorem, ſed neceſſarium eſſe titulū collatum à Superiore, quamuis inualidum ob aliquod vitiū latens; & *n. 50.* ſubdit non ſufficere titulum conferri à quocūque Superiore, ſed conferendū eſſe à legitimo Superiore.

Non tantùm ſemel in anno, quando ſub- 8
ditus tantummodo obligatur, tenetur Parochus ex officio Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrare, vt exiſtimarunt Syluest. *verb. Confeſſio 1. §. 18.* Armil. *verb. Abſoluti num. 27.* Medina *de Pœnitent. quæſt. 41.* Valer. Reginald. *d. lib. 1. cap. 7. num. 81.* Sed etiam toties quoties expedire prudenter iudicauerit ſubdito, nullaque ſubſit cauſa negandi, tenetur vel per ſe, vel per alium Confeſſiones eius audire ſiue ratione feſti occurrētis, aut Indul-

gentiarum præpositatum; siue quia tunc temporis (verbi gratia, singulis mensibus, aut decimo quarto die) solet confiteri, aut quia habet aliqua peccata, quæ ipsius conscientiam grauant, aut aliam similem ob causam, vt benè docent Adrian. *quæst.* 5. *de Confess. dub.* 8 Sot. *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 2. Nauarr. *in cap. consideret num.* 159. quos refert & sequitur Anton. Fernandez *in examine Theologiæ moralis par.* 3. *cap.* 6. §. 9. *num.* 24. *& p.* 4. *cap.* 15. §. 5. *num.* 13. addo Azor. *instit moral. par.* 1. *lib.* 2. *cap* 17. *quæs.* 10. Vgolin. *de officio Episc. cap.* 15. §. 8 *num.* 8. Ægid. de Coninck *de Sacram. disp.* 8. *dub.* 17. *num.* 129. Molfes. *in summa Theologiæ moralis tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 22. *n* 36. Bonac. *de Sacrament. disp.* 5. *quæst.* 7. *puncto* 4. §. 2. *n.* 23. nouissimè Homobon. *in respõs. quæstionum moral. p.* 2. *resp.* 100. Machado *d. lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 10. *n.* 4. Galleg *in tract. de obligat. Parochi tempore pestis, p.* 2. *n.* 23. 25. 26. *&* 31. Petr. Sot. *instit. Sacerd. tract. de officio Pastor. pag. vlt.* vbi dicit boni Pastoris esse curare ne Confessio, neve Communio alicui vel indigenti, vel petenti desit, Valer. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 20. *num.* 68. Coriolan *de casibus reseruat. p.* 1. *sect.* 1. *num.* 2. Petr. Hurtado *de Pænit. disp.* 10. *diffic.* 20. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 3. Ioan. Sanci. *in select. disp.* 47. *n.* 6. *&* 7. vbi *n.* 8. *vers. nec Parochus*, subdit Parochum peccare contra iustitiam, religionem, & Pœnitentiæ virtutem, si nec semel etiam in anno Confessiones vellet excipere, aut Confessarij copiam exhibere, quod euenire quasi incredibile est, Ludou. à Sancto Ioanne Euangelista *in tract. de administ. Sacrament. art.* 1. *tit. de residentia n.* 13.

Limitat hanc sententiam Vasq. *in* 3. *p. tom.* 4. *quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 6. *n.* 3. quando tanta frequentia Confessionis non expediret saluti, & profectui spirituali subditi; sunt enim qui ita frequenter confitentur, vt omninò sit inutile; quia & Confessionis virtus contemnitur, imò & aliquando expedit conscientiæ subditi cessare à Confessione propter scrupulorum perturbationem, quapropter diligenter inspiciendum est, quid vnicuique pœnitenti conueniat. Limitat *secundò* Didac. Nugnus *in addit. ad* 3 *p. tom.* 2. *quæst.* 8. *art.* 4. *dub.* 3. & excusat Parochum à mortali peccato, qui semel, aut iterum denegat confessionem petenti rationabiliter. Et Ioan. Sanc. *d. disp.* 47. *num.* 10. post Suar. *de Pænit. disp.* 32. *sect.* 1. tenet solùm venialiter peccare Parochum si semel, aut iterum nolet audire Confessiones (nulla excusante causa; quæ valde tenuis sufficeret pro vna, vel alia vice) nisi subditus aliqua graui tentatione, aut difficultate premeretur, vel quia longum, & laboriosum iter ingreditur, vel quia tempus esset Iubilæi; in his enim & similibus euentibus grauiter peccare Pastorem refugientem Sacramenti ministerio vacare cõcludit. Limitat *tertiò* idẽ Ioan. Sanc. si subditus tẽpore inopportuno, hora scilicet prandij, aut somni vellet peccata sua confiteri; aut quando potius expedit Parocho agere alia negotia talis qualis momenti, quia tunc non tenebitur Confessionẽ audire. Aduertant Parochi muneri suo non satisfacere alterius Confessarij copiam exhibendo, qui Parochianorum excipiat Confessiones, cùm videat, & sciat eos nequaquam alium Confessarium, sed solum proprium Parochum adire solùm velle, tunc enim tenetur per se ipsum audire subditum, vt resoluit ex Ioan. Sanc. *d. disp.* 47. *num.* 10.

Magna Parochus in confitendo cura caueat ne sanctum det canibus, & proiiciat margaritas ante porcos, Matth. 7. *vers.* 6. indignos absoluendos, & ne, dum aliõs purgat, ipse fœdetur: ideò opus est vt magna prudentia, & dexteritate vtatur. Cùm enim sit pater quidam spiritualis, medicus, & iudex, in patris officio cauere debet, ne sit vel indulgentior, vel seuerior, quàm res postulat, non quem consolari debet, eum acerbitate verborum affligat. In officio medici ne medicamenta præbeat minus accommodata ad morbi, & ægroti naturam, quibus malum non sanetur, sed augeatur potiùs. Denique in iudiciis officio ne condemnet absoluendos, & condemnandos absoluat, sed rectam, æquam, & tempestiuam sententiam ferat. Prouerb. 17. vers. 15. *Qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis est vterque apud Deum.* Vbi verò ille audierit grauia peccata, condoleat ex animo, & intimis sensibus misereatur, gemat, lachrymetur, tacitéque precetur pro fratris lapsu. *Quis infirmatur*, ait Apostol. 2. Corinth. 11. vers. 29. *& ego non infirmor, quis scandalizatur, & ego non vror?* Et 1. ad Corinth. 9. vers. 19. cum seqq. *Nam cùm liber essem ex omnibus, omnium me seruũ feci, vt plures lucrifacerem Et factus sum Iudæis tãquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer, iis qui sub lege sunt quasi sub lege essem* (cùm ipse non essem sub lege) *vt eos qui sub lege erant, lucrifacerem, iis qui sine lege erant tanquam sine lege essem*, (cùm sine Dei lege non essem, sed in lege essem Christi) *vt lucrifacerẽ eos, qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus, vt infirmos lucrifacerem, omnibus omnia factus sum, vt omnes facerẽ saluos.* Sic Dei infinitam misericordiam, & patientiam imitatur, & Christi Domini, qui perditissimorum hominum consuetudinem non horrebat, vestigiis insistat. Habeat ante oculos exemplum pij illius Samaritani *Lucæ* 10. *vers.* 32. *&* 33. qui saucij, ac miseri hominis conditionem miseratus, eius curam suscepit, vulnera alligauit, &c. Vera iustitia

compassio

compassionem habet, falsa verò indigna-
tionem, vt ait Sanctus Gregorius *homil.* 34.
in Euangel.

10 Parochi iurisdictioni in foro Pœnitentia-
li fideles subiiciuntur, non solùm constituen-
tes in Parochia domicilium, siue habitatio-
nem perpetuam, sed etiam quasi domici-
lium siue habitationem ad tempus non ad-
modum breue, negotij alicuius causa: ita
glos. *in Clem.* 1. *de priuileg.* Syluest. *in sum. verb.*
domicilium, & verb. Parochia, Sanch. *de Matrim.*
lib. 3. *dist.* 23. *n.* 12. *& in præcepta Decalogi tom.* 1.
lib. 4. *cap.* 37. *num.* 24. vbi monent eandem ra-
tionem esse de aliorum Sacramentorũ (ex-
cepto Ordinis) administratione, item de iu-
re assistendi Matrimonio, dispẽsandi in vo-
tis, cõferendi ecclesiasticam sepulturã, &c.
non tantùm quoad incolas, sed etiã quoad
quasi incolas, videlicet scholares, milites
præsidiarios, famulos, & ancillas, tametsi ali-
bi domiciliũ habeant, refert Paul. Layman.
11 *in Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 10. *n.* 5. † Habi-
tatio enim bona fide, & non fraude suscepta
in aliquo loco vnde quis non potest cõmodè
reuertere ad sumenda Sacramenta in loco
Parochiæ, vbi domicilium habet illius loci,
Parochianũ efficit; secus tamen si fraudulẽ-
ter in præiudiciũ proprij, vel alterius Paro-
chi habitationem ad tẽpus mutauerit, cùm
fraus, & dolus nemini patrocinari debeant,
iuxta vulgaria iura. Ita Nauar *cons.* 1. *de Paroch.*
in vtraq. edit. Sayr. *in florib. decis. sub eod. tit. dec.* 1.

12 Habet quoque Parochus vterque ordi-
nariam potestatem erga personam, quæ in
duabus Parochiis æquè domicilium contra-
xit, in quibus scilicet diuersis anni tempori-
bus habitare solet: ita argum. *l. assumptio*, §.
vlt. ff. ad municip. & c. 2. *de sepultur. lib.* 6. resol-
uunt Nauar. *in cap. placuit n.* 77. *de Pœnit. dist.*
6. Henriq. *in sum. lib.* 6. *cap.* 7. §. 2. Suar. *tom.* 3. *de*
Pœnitent. disp. 25. *sect.* 2. Ægid. *de* Coninck *d.*
disp. 8. *dub.* 3. *in fine cõcl.* 4. Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 24.
num. 5. Anton. Fernandez *in examine Theolo-*
gia moralis p. 3. *cap.* 6. §. 9. *n.* 6. Villalob. *in sum.*
p. 1. *tract.* 9. *diffic.* 48. *n.* 3. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7.
c. 7. *n.* 192. Trullench *in praxi resolut. Sacramẽ-*
tor. lib. 4. *c.* 9 *dub.* 4. *n.* 2. Paul. Laym. *d. cap.* 10. *n.*
6. *vers. dubitatur*, & subdit hinc fieri vt perso-
næ huiusmodi liberum sit in alterutra, quam
malit Pœnitentiam, & Sacramenta suscipere,
dummodo in vtroque loco magnã anni par-
tem habitare soleat; nã alioquin si recreatio-
nis tantùm causa ad breue tempus in alterum
locum secedat, vnum Parochũ habere cense-
bitur, in cuius Parochia principalius habitat.
13 † In Ecclesia autem Cathedrali poterit quili-
bet ex diœcesi recipere hoc Sacramentum,
vt per Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.*
24. *vers. circa festum*, & faciunt per me addu-
14 cta *de Canon. cap.* 6. *à num.* 18. † Non licet ta-
men Parocho Cathedralis Sacramenta admi-
nistrare, vel curam exercere in aliena Paro-
chia, *Sacra Congreg. Concil. in Eugubina* 20.
Septembris 1628.

Peregrini cui Parocho confiteri possint, 15
tradunt Victor. *in sum. de Sacrament.* vbi *de Cõ-*
fessione n. 155. Syluest. *verb. Confessor.* 1. *quæst.* 2.
Nauarr. *in cap. placuit, de Pœnit. dist.* 6. *à n.* 62.
vers. infertur & quartò, Vgolin. *de officio Episco-*
pi cap. 39. § 4. *per tot.* vbi *num.* 35. sic distinguit.
Aut peregrinus licentiam habet à simplici
suo Parocho peregrinandi, & in hoc casu
concludo hunc absolui non posse à quocun-
que, quandoquidem Sacerdotes alij à suo
Ordinario probati non sunt. Aut licentiam
habet à suo Episcopo, & in hoc casu pro
certo habeo ipsum absolui posse à quocun-
que Sacerdote probato ab Ordinario diœ-
cesis, vbi reperitur, nã per illam licentia vi-
detur probasse Sacerdotes alios aliorum Or-
dinariorũ (modo ab ipsis Ordinariis fuerint
approbati.) Id quod locum habere sentio
non solùm vbi expresse licentiam habuit,
verùm etiam vbi tacitè, vtpotè quia sciunt
quosdam sic peregrinari, & consueuisse Sa-
cramenta recipere, & ob id tacendo vide-
tur consentire, præsertim quod verisimile
est si licentia hæc petita esset, facillimè ip-
sam concessurum. Hactenus Vgolin. Vnde
iam hodie ex tacita Ordinariorum volunta-
te per consuetudinem confirmata non so-
lùm possunt aduenæ, & peregrini cuicunque
approbato Sacerdoti confiteri, sed etiam S.
Eucharistiæ Sacramentum etiam tempore
Paschali suscipere si ad propriam Parochiã
facile accedere nequeant; ita tamen vt ad
proprios lares reuersi animæ Confessionis,
ac Communionis Parochis id poscentibus
testimonium in schedula exhibere debeant,
sic Nauar. *in cap. placuit* 3. *de Pœnit. distinct.* 6.
Emman. Sà *in aphor. verb. Confessor. num.* 2. *&*
verb. Parochus num. 7. Homobon. *de examine*
eccles. tract. 8. *cap.* 11. *q.* 4. *&* nouissimè *in respons.*
quæst. moral. p. 2. *resp.* 49.

Vagum debere confiteri Parocho illi, in 16
cuius Parochia reperitur tempore percep-
tionis Sacramenti, resoluunt Syluest. *d. verb.*
Confessio q. 10. vbi intelligit dummodo non
vagetur, vt euadat iudicium proprij Paro-
chi, Sot. *in* 4. *dist.* 18 *q.* 4. *art.* 2. Card. Tolet. *in-*
struct. Sacerd. lib. 3. *cap.* 13 *n.* 12. Posseuin. *d.*
tract. de officio Curati cap. 7. *num.* 11. de scholari-
bus, & mercatoribus à quo absolui possint,
vide Vgolin. *d. cap.* 39. §. 5.

Parochus verò ipse cui debeat confiteri 17
dubitatur ab aliquibus, quorum illa est ma-
gis probata sententia Parochum facultatem
non à Iure, sed à consuetudine habere eli-
gendi Confessarium, quem velit ex appro-
batis, absque alia licentia particulari Epi-

scoporum, qui Ordinarij Cõfessarij sunt Parochorum, & ita obtinuit praxis. Vide Nau. *in cap. placuit, de Pœnit. dist. 6. n. 30.* Fernandez *in sum. Theologia moral. par. 3. c. 6. §. 6. n. 12.* qui respondent *ad cap. 2. de Pœnit. & remiss. lib. 6.* Non poterit tamen concedere licentiam in sua Parochia confitendi Sacerdotibus qui non fuerint ab Ordinario approbati, Manrique *quæst. moral. p. 1. q. 8.* Machado *en su perfetto Confessor lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 6. n. 3.*

Circa personas, quas obligat præceptum annuæ cõfessionis semel faciendæ suo proprio Parocho tẽpore Quadragesimæ, iuxta *c. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* illud est adnotandum Parochianos teneri proprio Sacerdoti, id est, suo Parocho, aut saltem cũ eius licentia alieno confiteri semel in anno, nempè in Quadragesimali, seu Paschali tẽpore, vt resoluit Cardin. Bellarm *lib. 3. de Pœnit. cap. 4.* vbi ait quòd sunt Confessiones Parochianorum extra Quadragesimam quidẽ liberæ, in Quadragesima verò sub præcepto ac lege iussæ; immò *cap. 13.* hãc obligationem probat auctoritate Patrum, *Iam enim*, inquit, *suprà ex Greg. Nysseno, ex Ioãne Chrysost. circa Pascha celebritatẽ Christianos omnes ad Confessionẽ accedere debuisse demonstrauimus.* hoc autem dicit ratione *d. cap. omnis*, quo capitulo volebat Caluinus primò institutam fuisse Confessionem; *cùm solùm*, inquit Bellarm *fuerit determinata circunstantia tẽporis pro confitendo.* Medina *in Cod. de Confess. q. 14.* Gregor. de Valentia *disp. 7. q. 9. puncto 4. de Confess.* Azori *instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 39. q. 7.* Ludou. Cardo *de quinque praceptis Ecclesia cap. 8. Quamuis*, inquit, *præceptum Ecclesiæ indeterminatè loquatur de tempore semel confitendi in anno, tamen credendum est hoc tempus esse Quadragesimam, vel tempus Paschale, & ita si quis alio tempore confessus fuerit, hoc etiam debet confiteri tempore*, &c. latè Theophil. Parech. *p. 3. art. 8.*

18 Omnes igitur baptizati vtriusque sexus, postquam ad annos discretionis, hoc est, post perfectum vsum rationis peruenerint, qui sibi conscij sunt alicuius peccati mortalis præcepto huiusmodi de annua Confessione tempore Quadragesimali, vel Paschali facienda obligantur, *d. cap. omnis*, Concil. Trid. *sess. 14. cap. 5. can. 8.* Medina *in Cod. de Pœnitentia q. 6.* Sot. *in 4. dist. 18. q. 1. art. 3.* Soar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 36. sect. 2. n. 7.* Bonacin. *de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 4. à n. 1.* nouissimè Steph. VVeims *in constit. 24. ex iure antiquo desumptas, & per Concil. Trid. specialiter innouatas, const. 23. per tot.*

19 † Habentes verò venialia nõ excusantur absolutè, sed saltem tenentur sistere se suo Parocho, ac Pastori, vt ei declaret se non esse sibi conscium vllius peccati mortalis, quia debet Pastori saltem aliquo modo constare talem non teneri præcepto Confessionis, vt eum ad Communionem possit admittere, Pastórque tenetur illud de se affirmanti credere, nisi habeat iustissimas rationes contrarium suspicandi, Suar. *d. disp. 36. sect. 2. n. 9.* Hinc patet † Imperatorem, & Reges de Iure suis Presbyteris Parochialibus teneri confiteri, nomine enim fidelium ipsi veniunt, gloss. *verb. submittemus in cap. Valentinianus 63. dist.* Castald. *de Imperat. quæst. 1. n. 25. & 26.* 20

† De Summo Põtifice quid tenendum, solet ab aliquibus in dubium reuocari, sed communis omnium ferè sententia asserit illum ad huiusmodi præceptum obligari quoad vim directiuã, nõ verò quoad pœnas, & vim coactiuam, vt resoluunt citati per me *in collect. ad d. cap. omnis n. 2.* 21

Fratres Minores ex priuilegio ab Alexandro IV. sibi concesso possunt Confessiones audire, assensu Parochorum minimè requisito, vt refertur *in compendio priuilegiorũ, verb. absolutio quoad seculares 2. §. 1.* & idem alij sequentes Pontifices concesserunt; vnde colligunt Doctores Regulares Ordinis Minorum, ac illorum, qui cum eis in priuilegiis communicant, posse Parochis contradicentibus secularium Confessiones audire. Ita Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruciata §. 9. n. 145. & §. 12. num 4. cum seq. & quæst. Regular. tom. 1. q. 60. art. 4.* Ludou. Miranda *in man. Prælatorum tom. 1. quæst. 44. art. 14. concl. 2.* Fr. Ioann. à Cruce *de statu Relig. lib. 2. cap. 6. dubio 1. concl. 3.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 1. cap. 5.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disp. 6. quæst. 13.* qui omnes addunt procedere hanc resolutionem etiamsi Episcopi in licentiis Regularibus concessis dicant quòd eis Parocho reuerente non vtantur; quia ipsi Ordinarij Summorũ Pont. hæc in se cõcessa priuilegia tollere, aut limitare non possunt. 22

Nec etiam Parochi ipsi impedire possunt Regulares ad audiendas Confessiones approbatos, quominus illas audire possint in domibus Pœnitentium ægrotorum, quando ab eis vocantur, modò eorundem infirmorum Parochos de audita Confessione eodem die certiores reddant, vt nouissimè censuit *Sac. Congregatio Visitationis Apostolicæ*, cuius tenorem ad licentiam refert Leçana *in sum. quæst. Regul. cap. 19. n. 32.* & ante idem declarauit *Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita sub die 2. Iulij 1587.* & ideò cùm quidam Curatus apud eandem *Sacram Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum* conquereretur, quòd Fratres Sancti Francisci de Obseruantia reformati Confessiones Parochianorum suorum ægrotantium absque eius licentia audiunt, *Sacra eadem Congreg.* respondit *in vna Senogallien. 22. Ianuarij 1616.* dictis Fratribus id prohiberi non posse, dummodo 23

dummodo ab Ordinario priùs approbati existant, & postea quam infirmorum Confessiones audiuerint, statim dictum Curatum certiorent.

Num meliùs sit confiteri Parochis quàm Religiosis priuilegiatis, saltem vbi adimpletur præceptum annuæ Confessionis, vidi apud nonnullos in dubium reuocari. Quidam ad fauorem Parochorum ex multis mouentur. *Primò* ne Curatus contemnatur. *Secundò* ne à dicentibus se confessos decipiatur. *Tertiò*, vt agnoscat vultum pecoris sui, *Prouerb.* 28. *Quartò* vt eis subitaneo aliquo morbo grauatis, & loqui nescientibus succurrere possit siue per Confessionem, siue per alia Sacramenta. *Quintò*, quia pro omnibus subditis rationem in extremo iudicio reddere debebit. *Sextò*, quia æquum est & vtile, vt voluntaria Confessio necessariam non excludat. *Septimò*, ex testimonio Alberti, Sancti Thomæ, Benedicti XI. & multorum Sanctorum id conuenire probantium propter augmentum meriti, & diminutionem pœnæ peccatis debitæ. Hanc partem tuetur Michaël Lochmarius Ecclesiæ Patauiensis Canonicus *in suo Parochiali cap.* 4. *concl.* 11. dum ait. *Curatus securius, vtilius, ac iustius eligitur quantum est de per se, & cæteris paribus pro Confessione Sacramentali facienda à Parochianis, quàm Frater priuilegiatus*, &c.

Securiùs dicit, quia persona Curati est à Deo & ab Ecclesia ad hæc præcepta, Fratris autem persona solùm ad hoc concessa; non enim præcipitur, nec consulitur quòd quis eis confiteatur, nec tenetur etiam volentem confiteri audire, nec aliquis de populo sibi confiteri obligatur. Curatus autem tenetur audire suum Parochianum, & alia Sacramenta ministrare si offert se. Item Curatus est suis Parochianis amplius obligatus propter mutuam & correlatiuam obligationem plebis ad suos Pastores, & è conuerso, & ideo vicissim sibi magis obligantur. Vnde rationabiliter potest Parochianus de eo magis confidere quòd sollicitior sit ad prouidendum suæ saluti, quàm Frater, qui est sibi persona extranea. Item alienis confitendo Parochiani sæpius ex hoc incurrunt contemptum, & indeuotionem contra Pastorem suum. Item tollitur erubescentia, quæ est maxima pars Pœnitentiæ, certum est enim quòd amplius erubescit pandere peccata illi, quem cernit quotidie præsentem, quàm vni extraneo. Item ex hoc sequitur oblationum detentio, vel diminutio, quia non Parochialibus Ecclesiis, sed Fratribus ipsis offeruntur.

Vtilius dicit, quia non videtur ambiguum quòd quisquam obseruando, siue sequendo præceptum, vtilius sibi agit, quàm præcepto neglecto sequendo, siue obseruando licentiam & concessionem: cùm sequendo solùm licentiam nullus ob hoc directè mereatur, & quisque obseruando præceptum mereatur. Item confitendo Curato habet duplicis obedientiæ meritum, scilicet meritum quoad legem Confessionis, & meritum quoad legem personæ; confitendo Fratri caret altero illorum meritorum. Item cùm non sit Parochianis præceptum neque consilium vt Fratribus confiteantur, inde confiteri suo Curato videtur vtilius. Item persona Curati est Parochianis amplius obligata, quam Fratris persona, & amore sancto suo Parochiano magis affecta, vnde præsumitur ex hoc quòd sollicitior erit circa vtilem medicinam spiritualem sibi adhibendam, quàm Frater, cùm sit sibi extraneus, igitur ex illo capite vtilius eligitur. Item facilius habetur ad Curatum accessus, quàm ad Fratrem, specialiter in casu infirmitatis de nocte.

Iustius dicit, quia Curato magis incumbit rationem facere de suo Parochiano curam districto iudice quàm Fratri priuilegiato. Item Curatus, siue Plebanus propriè & strictè dicitur proprius Sacerdos sui Parochiani, sed Frater priuilegiatus non, quia nullus de populo obligatur sibi confiteri, nec ipse tenetur audire.

Potestatem Confessiones audiendi suorum Parochianorum potest Parochus alteri Sacerdoti delegare, vt colligitur ex *d. c. omnis vtriusque sexus*, quatenus ibi præcipitur vt fideles confiteantur Sacerdoti proprio, id est, ordinario, qualis est Parochus, vel confiteantur alieno, id est, alteri non ordinario tamen cum licentia, seu commissione proprij, vt benè explicant Gabr. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 2. *in princ.* Paul. Layman. *d. c.* 10. *n.* 11. Azor. *instit. moral par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *q.* 10. Imò † vbi Curatus præsumere potuerit subditum habere iustam causam confitendi alieno, debet ipsi petenti licentiam dare, vt concludunt Vgolin *de officio Episcopi cap.* 15. §. 8. *num.* 2. & Paul. Layman. *dict. tract.* 6. *cap.* 13. *num.* 3. in tantum quòd † si Parochus subdito iustè postulanti licentiam iniustè deneget, subditus autem sine periculo salutis, famæ, &c. proprio Parocho confiteri non possit, ipse poterit absque alia facultate alieno confiteri Sacerdoti, arg. tex. *in cap placuit, de pœnit. dist.* 6. dum ibi permissum videtur propter ignorantiam Sacerdotis proprij alterius iudicio, & absolutioni se submittere; ergo multò magis id licebit ob Pastoris improbitatem, & propriæ animæ, vel famæ periculum, vt resoluunt Adrian. *in* 4. *de confess. q.* 5. *dub.* 5 Syluest. *in sum. verb. Confessor.* 1. *q.* 6. Nauar. *in d. cap. placuit, num.* 144. Henriq. *in sum. lib.*

Margin numbers: 24 (beside "Potestatem Confessiones audiendi suo-"), 25 (beside "moral par.1 lib.3 ... Imò † vbi Cu-"), 26 (beside "tantum quòd † si Parochus subdito iustè").

lib. 6. cap. 13. §. 4. Hinc dicit Palud. *in 4. dist. 17. q. 3.* si à proprio Parocho inepto, & ignorante licentia petatur, vt possit alteri confiteri, & eam deneget, posse Parochianum ea non obstante alteri confiteri, quem refert Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. interpretatio, differ. 6. num. 3.*

Verùm quamuis hæc sententia probabilis sit, contrariam tamen probabiliorem, & veriorem iudico, ex tex. *in d. c. omnis vtriusque sexus,* ibi, *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet, & obtineat, cùm aliter ipse illum non possit absoluere,* ex doctrina S. Thom. *in supplem. quæst. 8. art. 4. ad 5.* vbi dicitur: *Si quis ob periculum proprio Sacerdoti confiteri non possit, neque licentiam impetrare confitendi alieno, talem perinde se habere, ac si Confessarij copia destitutus esset.* Quare hanc partem sustinent Sor. *in 4. dist. 18. q. 4. art. 2.* Llam. *in methodo p. 1. c. 6. §. 1.* Philiarc. *tom. 1. p. 2. lib. 2. c. 24.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 27. sect. 4. concl. 2.* Petr. Nau. *de restit. lib. 2. c. 4. n. 269.* ad tex. verò *in d. cap. placuit,* respondet Suar. *d. disp. 27. sect. 2. in fine* ibi sermonem esse de pœnitentia publica, quæ secundùm arbitrium Sacerdotis ob scandalosa peccata imponi olim solebat; talē enim pœnitentiam ab vno Sacerdote decretā ab altero mutari, nisi manifestum errorem contineret, fas non erat.

27 Intellige supradictam resolutionem de Parocho habente auctoritatem delegandi alteri Sacerdoti potestatem Confessiones audiendi Parochianorum suorum; vt procedat, dummodo ille alter Sacerdos sit ab Ordinario ad audiendas Confessiones approbatus, iuxta dispositionem Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 17.* quia approbatio est quid iurisdictionis, quam non habent simplices Parochi. Ita docent Fr. Emman. *in sum. p. 1. cap. 60. n. 2.* Nugn. *in addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. dub. 6.* Gambar. *de casib. reseruatis cap. 2. n. 20.* Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum verb. Parochus differ. 4. & verb. nullitas differ. 5. vers. septimo,* Fagundez *d. prae. 2. lib. 7. cap. 2. n. 42.* Ego ipse *d. p. 2. alleg. 26. n. 13.* Squillante *de priuileg. clericor. c. 1. n. 79.* vbi *n. 73.* post Gutier. *lib. 1. Canon. c. 27. n. 21.* & Nic. Garc. *de benefic. p. 1. 5. cap. 8. n. 132.* tenet delegatum debere esse alium Parochum eiusdem diœcesis, vbi delegans habet beneficium Parochiale, vel Sacerdotale approbatum ab Ordinario loci vbi exerceri debet hæc iurisdictio: Parochus enim concedens alicui subdito facultatem confitendi sua peccata alteri Sacerdoti, intelligitur † de eo, qui habet exercitium curæ animarum actu, & habitu, prout habebat committens, Spin. *in speculo testam gl. 5 princ. n. 31. in princ. vers. similiter etiam.* Stephan. Gratian *in addit. ad decis. 157. num. 16.* quicquid dicat Petr. Ledesm. *in sum.* 28

p. 1. vbi *de sacram. Pœnitent. cap. 12. post 5. conclus.* quia approbare Sacerdotes Sacræ Confessionis ministros nullus potest præter Episcopum, vt censuit *S. Congreg. Concilij,* teste Armendar. *ad recop. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. de confitendo semel in anno, num. 15.* quem refero *de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 25. n. 12. & in collect. Bullarij verb. approbatio.* Intellige etiam † dummodo Parochus non sit excommunicatus vitandus; quia cùm concedere facultatem Confessiones audiendi non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis, illam excommunicatus nec licitè, nec validè potest exercere, ideò sic resoluit Suar. *tom. 5. de censur. disp. 11. sect. 2. n. 15.* & contra Syluest. & Armil. sequitur Squillante *de oblig. cleric. p. 3. n. 14.* 29

Intellige denique cum Filliuc. *tom. 1. tract. 7. c. 9. n. 242. cum seqq.* & Trullench *in praxi resolut. sacram. lib. 4. c. 9. dub. 6. n. 16. cum seqq.* licentiam à Parocho concedendam, vt subditus possit eligere Confessarium non sufficere interpretatiua, vel præsumpta, & ideo resoluunt non licere Pœnitenti cumsiteri alieno si absens fuerit Parochus per aliquod tempus nullo relicto vicario; vel si Parochus moriatur, vel ita repentè ægrotet, vt non possit dare facultatem; vel etiam vbi Parochus requisitus non vult hanc licentiam dare; vel quando pœnitens habet causam rationalem non confitendi cum suo Parocho, & addit Trullench *vbi sup. n. 12.* tametsi Parochus licentiam malè neget, non haberi pro concessa.

Qui quidem delegatus tenetur credere pœnitenti dicenti se habere licentiam à proprio Parocho, vt illi ministret Sacramentum Confessionis, sicut docent Abb. *in Clem. 1. de priuileg. num. 5.* vbi Bonifac. *num. 26.* Anchar. *q. 1.* & Imol. *n. 13.* Syluest. *in sum. verb. Confessor 1. q. 17.* Armil. *verb. absolutio n. 20.* Vgolin. *de officio Episcopi cap. 15. §. 8. num. 3.* nouissimè Homobon. de Bonis *in respons. quæstionum. moral. respon. 50. in fine, p. 2.* † Sicut & Parochus credere debet Parochiano fide digno dicenti se confessum fuisse habenti legitimam licentiam, ipsum absoluendi, atque ita debet illi ministrare Eucharistiam, vt tradunt Gabr. *in 4. dist. 17. q. 2. art. 3. dub. 1.* Angel. *verb. Confessio 3. num 32.* Bonac. *de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. puncto 4. n. 26.* & alij, quos refert Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 37. num. 1. vers. secundo,* excipientes tantùm quando Parochus habeter signa probabilia mendacij Pœnitentis. 30 31

Sic etiam quando Confessio pertinet ad externam Ecclesiæ gubernationem, vt est Confessio annua, non est Parochus adhibiturus fidem dicenti se impleuisse præceptum, nisi illud legitimè probet, vt testatur vsus Ecclesiæ, solent enim peti schedulæ Confes- 32

Confessionis. Ita Silu. *verb. Confessor. 1. q. 17.* Ioan.Valer. *de differ. inter utrumque forum, verb. Pœnit. differ. 5. in fine*, & de hac Confessione videntur intelligi Host. *in d. cap. omnis, verb. à proprio*, & *ibi* Ioan. Andr. *n. 12.* Butr. *num. 37.* & Anchar. *n. 8.* dum dicunt confitentem alieno Sacerdoti debere facere fidem proprio, prout eos intelligit Sanch. *à disp. 37. n. 2. vers. & con-*
33 *firmatur.* † Nullatenus tamen est credendum in foro externo attestationi Confessarij asserentis se absoluisse à censuris, vt videntur tenere Nauar. *in man. c. 27. num. 41.* Fr. Emman. *in comment. ad Bullam Cruciatæ in addit. §. 9. n. 51.* Peña *in direct. Inquisit par. 2. ad Cõcil. cõment. 25* Ioan. Valer. *d. differ. 5 in fine*, quos refert Rot. *in Oxomen. Canonicatus 2. Martij* 1622. coram *R. P. D. Merlino*, vbi fuit dictum
34 quòd † licèt absolutio Bullæ Cruciatæ non suffragetur in foro externo; attamen ad effectum validitatis impetrationis beneficij ecclesiastici, illa suffragatur.
35 Verùm si contingeret Sacerdotem non habentem commissionem à Parocho audire publicè pœnitentes, si reputabatur communiter obtinere licentiam Parochi ad audiendas Confessiones, excusatur pœnitens quoad Deum ob communem errorem, arg. *l. Barbarius. ff. de offic. Præt.* resoluit Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. nullitas different. 5. num. 1.* & faciunt resoluta *sup. cap. 17. à num. 27.* Et idem Ioan. Valer. *verb. Parochus, differ. 4. in fine*, testatur *Sacram Con-*
36 *gregationem* censuisse † illum, qui confessus fuerit non approbato, si ignorauerit Confessarium non esse approbatum, vel cogitauerit non requiri approbationem, ob fidem, quam habuit in Sacramento, quoad Deum esse absolutum, & si deinde sciuerit illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, teneri reiterare Confessionem.
37 Non poterit sic delegatus à Parocho ad audiendas Confessiones suorum Parochianorum subdelegare, per *l. vlt. ff. de officio eius, cui mandata est iurisd. l. more, ff. de iurisd. omn. iudic. l. à iudice, C. de iudic.* cum similib. resoluit Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. iurisdictio, differ. 3. num. 6.* nisi solus officium suum explere non possit, quia tunc ex præsumpta voluntate delegantis concessum illi est, vt certum exercitium iurisdictionis, aut Pastoralis officij, alicui etiam generatim committat, quamuis non possit integrum officium vicariæ suæ, ac proinde nec potestatem subdelegandi alteri committere, ita Sylu. *verb. Vicarius, quæst. 5.* Nauar. *in*
38 *d. cap. placuit n. 69.* excepto † si consuetudo id permittat Vicariis, & non minus, quàm Parochi ordinarij, si eos ad breue tempus abesse contingat, Vicarium suo loco substituere possint; quia instituens Vicarium, inquit Sylues. ... talem consuetudinem, implicitè consentit in talem substitutionem; ita Adrian. *in 4. de confess. q. 5. dub. 2.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 2. num. 35.* Ioan. Chapeauill. *in tract. de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis cap. 6. q.* ... vbi subdit id vbique obseruari, vt Vicecurati ad tempus absentes alteri Sacerdoti omnes Pastorale delegent, idque maximè pestis tempore obseruandum esse.

Aduerte quòd Sacerdos Parochialis Curatus quantumcunque simplex ratione curæ sibi commissæ potest in adiutorium eiusdem curæ assumere sibi socium ad tempus, quemcunque Religiosum, seu alium sine cuiusque Superioris licentia, putà in Quadragesima, qui illum iuuet in Sacramentis conferendis, vel officio prædicandi, dummodo sibi constet de eius sufficientia: nam ex quo tales sunt ritè ordinati, possunt illa facere, sicut Curati, nec deficit in eis nisi materia, scilicet populus: vnde si Parochus præbet illi materiam, poterit exercere, Franc. de Platea *de excomm. §. 19. in fine n. 9. tom. 14. fol. 353.* quem refert, & sequitur Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 399. n. 9. & 10.*

Quarta verò sit obligatio Cõfessarij Curati 39 in administrandis Sacramentis illis, qui peste infecti sunt, diximus suprà *cap. 17. à n. 12. vers. quintò est notandum*; nunc verò animaduertẽdum duxi Sacerdotem auditurum Confessiones eorum, qui peste, vel simili morbo contagioso infecti sunt, ante omnia curare debere, vt si fieri possit, in loco ipse libero, seu aëre non infecto constitutus sit: quamobrem etiam ipsi infirmi obligati sunt, vt è cubiculo, aut domo ad confitendum egrediãtur, vel ad fenestram, Parocho foris stante, potentur, sit id sine graui eorum incommodo fieri possit; ita Ioan. Chapeauille *d. tract. de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, cap. 1. q. 9. & cap. 3. q. 29.* proderit etiam si pestis tempore fideles pro concione admoneantur, vt qui sani sunt ad Sacram Confessionem maturè veniant in Ecclesia audiendi. At verò si infirmus egredi, vel loco suo moueri non possit, neque etiam tam alta voce cõfiteri, vt è loco distanti audiri queat, seu propter suam infirmitatem, aut ob simul discumbentes, in tali casu Parochus communiter loquendo accedere debet, & pœnitentes in secreto audire, si tamen timeat periculum contagionis, vt non audeat cum pœnitentibus diu morari, poterit eos rogare, vt statim dicant quædam grauiora, aliis omissis, quæ propter moralem impossibilitatem audiri nequeant, sicuti ex quorundam recentiorum non improbabili sententia docent Zambran. *de casibus in articulo mortis cap. 4. dub. 6. num. 12.* Bass. *verbo Parochus*, Machado

Machado *en su perfetto Confess. ... trat. 2. docum.* 11. Chapeauille *d. cap. 3. q. 26. in fine.* Vel à longe stans potest hortari hominem, vt clara voce dicat saltem ea peccata, quæ sine graui sua infamia, aliòve detrimento potest, quia ordo charitatis exigit vt pœnitens minus detrimentum famæ suæ posthabeat majori detrimento, seu iacturæ vitæ, quam Confessarius passurus est, præsertim si Parochus fortasse vnicus sit in eo
40 loco, & pluribus alijs necessarius existat. † Constitutus enim in mortis articulo, si aliter non possit ex lege charitatis, erga se ipsum obligatur secundùm probabilem Doctorum sententiam ad confitendum coram alijs saltem ea peccata, quæ neque cum scandalo, neque cum graui sua infamia, vel simili detrimento iuncta sunt, sicuti docent Suar. *tō. 4. de Pœnit. disp. 36. sect. 6.* Zambran. *d. dub. 6. n. 25. cum seqq.* Chapeauille *dict. cap. 3. quæst. 28.* Aduertant tamen in articulo mortis constituti quòd possunt absolui à quibusuis casibus & censuris reseruatis per simplicem Sacerdotem, etiam in præsentia proprij Parochi, quia simplices Sacerdotes pro articulo mortis partes sunt illi quoad iurisdictionem; ita Emman. Sà *in aphorism. expurgatis verb. absolutio num.* 3. Ochagauia *de Sacrament. tract. 2. de Confess. Sacrament. q. 35. num.* 4. Philib. Marchin. *in tract. de bello diuino, seu peste p. 3. cap. 3. num. 10. & seq.* Diana *resolut. moral p. 1. tr. act. 5. resol. 5. & p. 4. tr. 4. resol.* 161. vbi reprobat Turrian. *in select. disputat. cent. 2. censura Theolog. dub.* 77. Et sic absoluti in mortis articulo à censuris Superiori reseruatis si euaserint, tenentur vt quamptimum potuerint sistere se Superiori, non vt iterum absoluantur, sed vt obtemperent mandatis eius, & nisi fecerint reinciduut in easdem censuras, vt habetur *in cap. eos qui, de sentent. excom. in 6.* Ita Guilielm. Mercer. *in 3. p. D. Thomæ q. 9. art. 6.* Diana *d. p. 4. tract. 4. resol.* 199.

41 Interdicti tempore, an, quando, & quomodo Parochus possit Sacramentum hoc suis administrare Parochianis, huius loci est inuestigare. Breuiter dico, quòd attento iure Decretalium, de quo *in c. non est vobis. de sponsalib.* concedebatur tempore illo Sacramentum hoc morientibus tantùm, & infirmis: sed postea nouiori Iure Sexti, de quo *in c. alma mater, post princ. vers. qua verò, de sent. excom. lib. 6.* sanis etiam conceditur; ratio redditur ibi, *quia propter pronitatem, & facilitatem hominis ad peccandum summè necessaria est,* cum duplici tamen limitatione, prima est, vt recipiens non sit excommunicatus, excepto mortis articulo; *secunda* dummodo non sit aliquo modo in causa culpabilis, ob quam latum est interdictum, aut non sit specialiter interdictus, vide Cou. *d. c. alma mater p. 2.* §. 3. *n. 1.* Henriq. *in sum. lib. 13. c. 45. §. 1.* Vgol. *de censuris tab. 5. c. 7. §. 6.* Sayr. *eod. tract. lib. 5. c. 7.* Suar. *tom. 5. disp. 33. sect. 1. à num.* 13. Bonac. *in simili tract. disput. 4. puncto 2. §. 3. ex n. 1.*

Circa casus per Episcopum reseruatos 42
aduertat Parochus ne ab illis quemquam absoluat, quia nulliter absolueret, nisi in articulo mortis, Concil. Trid. *sess. 14. de reform. cap. 7.* At verò vbi grauis, & insolita plurium peccatorum in sua diœcesi reseruatio facta fuerit, sunt qui affirment eam non tantùm illicitam, sed etiam inualidam, itaut à Parochis obseruari non debeat, sicuti existimarunt Sot. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5.* Finell. *de casibus reseruatis cap. 4. num.* 4. Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 14. §. 3.* Sed ego puto melius conuenire eos sui Superioris sententiæ acquiescere; supplicando tamen vt illa moderetur: quia licèt Episcopi moneantur per Conc. *d. cap. 7.* vt concessa sibi potestate vtantur, non tamen inde sequitur si quid illicitum ab eis fiat, etiam inualidum esse, cùm hinc grauior occasio schismatis oriri possit facilè opinantibus Parochis Episcopum potestatis suæ limites excessisse. Vide Syluest. *in sum. verb. casus q. 5.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 29. sect. 4.*

Poterit tamen Parochus pœnitentem ha- 43
bentem peccata reseruata Episcopo absenti, absoluere à peccatis non reseruatis, reseruata absolutione à reseruatis, cùm Superior copiam sui fecerit. Ita Henric. Gandau. *quodl. 1. q. 27.* Caiet. *in sum. verb. Confessio, condit. 10.* Angel. *eod verbo 5. §. 9.* Sot. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5.* Paul Comitol. *respons. moral. lib. 1. q. 29. n. 2.* Ioan. Valer. *de differens. inter vtrumque forum, verb. Pœnitentia differ. 10. num. 1.* vbi addit debere Pœnitentem tam reseruata, quàm non reseruata Parocho confiteri, quia quoad eum debet esse integra Confessio, quamuis quoad Superiorem possit esse diminuta, & in fine post Comitol. *citato loco num. 6.* ait suprà resoluta locum tantum habere in reseruationibus inferiorum Papa, & vbi non est annexa aliqua excommunicatio ipsi peccato reseruato, aliàs secus, quia vbi adest excommunicatio (vt habetur in omnibus reseruationibus Sedis Apost. tunc non potest inferior vllatenus absoluere etiam à non reseruatis, quod & limitant Sot. *d. art. 5. ad 2.* & idem Ioan. Valer. *d. verb. Pœnitentia differ. 9. vers. præterea fallit sextò,* in casu grauissimi scandali si non communicaret pœnitens.

Aduertat quàm maximè Parochus ne ad- 44
ministret hoc Sacramentum Pœnitentiæ per litteras, aut nuncium, sed præsentibus tantùm, & sibi confitentibus peccata absolutionem conferat, quemadmodum Clemens VIII. *in generali Congreg. S. & vniuersalis Inquisitionis* decreuit in hæc verba. *Die 20. Iunij, anno 1602. in generali Cōgreg. S. vniuersalis*

Inqui

Inquisitionis habita Palatio Apost. in monte Quirinali coram S.D.N.D. Clemente diuina prouidentia Papa VIII. proposita quæstione vtrùm liceat per litteras, seu per internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter cõfiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, Sanctitas sua auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illustrißimis, & Reuerendißimis Cardinalibus contrà hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus maturè, ac diligenter considerata, hanc propositionem, videlicet licere per litteras, seu internuncium Confessariò absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, & prohibuit, præcepitque ne deinceps ista propositio publicis, priuatisque lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, neve vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, impmmi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit, nisi forsan impugnando, seu ad praxim directè, vel indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ sententia, quam ipso facto incurrat, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacunque dignitate fulgente, etiam S.R.E. Maiori Pœnitentiario; nisi à pro tempore existente Romano Pont. absolui, aliis etiam pœnis pro arbitrio infligendis subiaceat. Referunt Ioan. Valer. *d. verb. Pœnitentia, different. 9. in fine*, Fernandez *in examine Theolog. mor. p. 3. cap. 6. §. 6. num. 29.* Bonacio. *de censur. extra Bullar. Cœna disp. 2. q. 3. punct. 33.* & multis comprobant Doctores citati per Galleg. *in tract. de Parochorum obligat. tempore pestis p. 2. n. 56. cum seqq.*

45 Io casu occurrenti illud dixi adnotandum quod Nao. *consi. 8. de officio deleg.* Sayr. *in floribus decisi. sub eodem tit. decis.* 8. Marc. Anton. Genuẽ. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 21. num. 9.* existimarunt pœnitentem postquam vnum Confessarium elegit, cui acceptanti sacræ Pœnitentiariæ litteras super dispensatioue aliqua in foro Conscientiæ ei commissa præsentauit, eo dimisso alterum eligere non posse, etiamsi primò electus consentiat, siquidem iurisdictio delegata delegantis iurisdictio est, ideóque ad ipsum delegantem, cuius illa est, & non ad partes, velad iudicem electum eam extendere pertinet. Sed meliùs Salas *de legib. disp. 30. sect. 17. num. 124.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 27. num. 40.* Gutier. *in simili tract. cap. 125. num. 18.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 13. num. 214.* Aloys. Rice. *in decision. Curia Archiep. Neapol. par. 4. decis. 34.* docent non solùm vbi semel litteras præsentauit alicui Confessario, sed etiam postquam fuit ab eo pronunciatum dispensationem esse subreptitiam, posse impetrantem alium Confessarium adire; qui fortè fit in ea opinione, vt valeat rescriptum, ac posse eundem Confessarium meliùs re inspecta, dispensationem illam mutata sententia exequi, licèt si semel dispensauit, non possit recantare palinodiam, sicut quando semel absoluit, aut commutauit votum. Et mouentur ex eo, quia cùm ea commissio sit facta in foro conscientiæ, sequitur eiusdem fori naturam, quæ est vt pœnitens non adstringatur acquiescere sententiæ vnius Confessarij, sed quòd possit adire alium, atque possit idem Confessarius sententiam mutare, sapientis enim est mutare consilium ex iusta causa, *l. nonnunquam*, vbi gloss. *ff. de collat. bonor.* Scacc. *de appellat. q. 17. limitat. 47. memb. 1. n. 33.*

Quando Parochus vadit ad infirmum in mortis articulo constitutum ad audiendam eius Confessionem potest euenire, vt ipse infirmus adueniente Parocho nullum peccatum confiteri possit, vel inchoatam Confessionem sacramentalem perficere nequeat; his duobus casibus quid facere debeat breuiter exponam; in primo igitur dico, quòd infirmus huiusmodi, qui vel Sacramentum Pœnitentiæ expressè desiderauit, vel saltem implicitè, dum signa generalia Pœnitentiæ edidit, etsi nullum peccatum in particulari confiteri possit, à Parocho absoluendus est, ea tamen manente obligatione, vt cessante impedimento peccata mortalia specificè subiiciantur Clauibus. Ratio est, quia Confessio qualiscunque etiam generalis peccatorum ex animi dolore profecta, potest esse sufficiens materia Sacramentalis absolutionis, siquidem specifica, & particularis peccatorum explicatio absolute non est de necessitate Sacramenti, sed per se directè solùm de necessitate præcepti diuini, quod pœnitentem non obligat, nisi quatenus seruari potest. Quare ita docent S. Anto. *p. 3. tit. 10. c. 2.* Siluest. *in sum. verb. Confessor. 3. n. 16.* Soar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 23. sect. 1. n. 5.* Henriq. *in Sum. lib. 6. c. 10. §. 7.* Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 3. cap. 8. n. 2.* Vasq. *in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1.* Zambrã. *de casibus in articulo mortis cap. 4. dub. 2. sect. 3.* Posseuin. *de offic. io Curati cap. 7. n. 86.* Fagundez *in quinque Ecclesia præcepta, præc. 2. lib. 3. cap. 1. num. 16.* qui omnes non aliter permittunt Pœnitentiæ Sacramentum morituro obmutescenti, aut phreneticò ministrari, nisi antea Sacramentalem absolutionem verbis, aut signis petiuerit; quare non satis est aliquem ante mortis periculum, vel in ipso periculo signum aliquod pietatis, vel etiam pœnitentiæ edidisse; nisi talis manifestatio interni doloris directa fuerit ad Sacramentum pœnitentiæ, siue absolutionem Sacramentalem à Sacerdote petendam, vt benè notauit Suar. *d. disp. 23. sect. 1. num. 13.* Ratio autem est manifesta, quia Sacramentalis absolutio ministrari non potest nisi 46

Machado *en su perfetto Confess. ... tract. 2. docum.* 11. Chapeauille *d. cap. 3. q. 26. in fine.* Vel à longè stans poterit hortari homiuem, vt clara voce dicat saltem ea peccata, quæ sine graui sua infamia, aliòve detrimento potest, quia ordo charitatis exigit vt pœnitens minus detrimentum famæ suæ posthabeat maiori detrimento, seu iacturæ vitæ, quam Confessarius passurus est, præsertim si Parochus fortasse vnicus sit in eo
40 loco, & pluribus alijs necessarijs existat. † Constitutus enim in mortis articulo, si aliter non possit ex lege charitatis, erga se ipsum obligatur secundùm probabilem Doctorum sententiam ad confitendum coram alijs saltem ea peccata, quæ neque cum scandalo, neque eum graui sua infamia, vel simili detrimento iuncta sunt, sicuti docent Suar. *to. 4. de Pœnit. disp. 36. sect. 6.* Zambran. *d. dub. 6. n. 25. cum seqq.* Chapeauille *dict. cap. 3. quæst. 28.* Aduertant tamen in articulo mortis constituti quòd possunt absolui à quibusuis casibus & censuris reseruatis per simplicem Sacerdotem, etiam in præsentia proprij Parochi, quia simplices Sacerdotes pro articulo mortis partes suot illi quoad iurisdictionem; ita Emman. Sà *in aphorism. expurgatis verb. absolutio num.* 3. Ochagauia *de Sacrament. tract. 2. de Confess. Sacrament. q. 35. num.* 4. Philib. Marchin. *in tract. de bello diuino, seu peste p. 3. cap. 3. num.* 10. *& seq.* Diana *resolut. moral p. 1. tr. act. 5. resol. 5. & p. 4. tr. 4. resol.* 161. vbi reprobat Turrian. *in select. disputat. cent. 2. censura Theolog. dub.* 77. Et sic absoluti in mortis articulo à censuris Superiori reseruatis si euaserint, tenentur vt quamprimum poterint sistere se Superiori, non vt iterum absoluantur, sed vt obtemperent mandatis eius, & nisi fecerint reincidunt in easdem censuras, vt habetur *in cap. eos qui, de sentent. excom. in 6.* Ita Guilielm. Mercer. *in 3. p. D. Thomæ q. 9. art. 6.* Diana *d. p. 4 tract. 4. resol.* 199.

41 Interdicti tempore, an, quando, & quomodo Parochus possit Sacramentum hoc suis administrare Parochianis, huius loci est inuestigare. Breuiter dico, quòd attento iure Decretalium, de quo *in c. non est vobis. de sponsalib.* concedebatur tempore illo Sacramentum hoc morientibus tantùm, & infirmis: sed postea nouiori Iure Sexti, de quo *in c. alma mater, post princ vers. qua verò, de sent. excom. lib. 6.* sanis etiam conceditur; ratio redditur ibi, *quia propter pronitatem, & facilitatem hominis ad peccandum summè necessaria est,* cum duplici tamen limitatione, prima est, vt recipiens non sit excommunicatus, excepto mortis articulo; *secunda* dummodo non sit aliquo modo in causa culpabilis, ob quam latum est interdictum, aut non sit specialiter interdictus, vide Cou. *d. c. alma mater p. 2.*

§. 3. *n.* 1. Henriq. *in sum. lib.* 13. *c.* 45. §. 1. Vgol. *de censuris tab. 5. c. 7. §. 6.* Sayr. *eod. tract. lib. 5. c. 7.* Suar. *tom. 5. disp. 33. sect. 1. à num.* 13. Booac. *in simili tract. disput. 4. puncto 2. §. 3. ex n. 1.*

Circa casus per Episcopum reseruatos 42
aduertat Parochus ne ab illis quemquam absoluat, quia nulliter absolueret, nisi in articulo mortis, Concil. Trid. *sess. 14. de reform. cap. 7.* At verò vbi grauis, & insolita plurium peccatorum in sua diœcesi reseruatio facta fuerit, sunt qui affirment eam non tantùm illicitam, sed etiam inualidam, itaut à Parochis obseruari non debeat, sicuti existimarunt Sot. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5.* Finell. *de casibus reseruatis cap. 4. num. 4.* Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 14 §. 3.* Sed ego puto meliùs conuenire eos sui Superioris sententiæ acquiescere; supplicando tamen vt illa modaretur: quia licèt Episcopi moneantur per Conc. *d. cap. 7.* vt concessa sibi potestate vtantur, non tamen inde sequitur si quid illicitum ab eis fiat, etiam inualidum esse, cùm hinc grauior occasio schismatis oriri possit facilè opinantibus Parochis Episcopum potestatis suæ limites excessisse. Vide Syluest *in sum. verb. casus q. 5.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 29. sect. 4.*

Poterit tamen Parochus pœnitentem habentem peccata reseruata Episcopo absenti, absoluere à peccatis non reseruatis, reseruata absolutione à reseruatis, cùm Superior copiam sui fecerit. Ita Henric. Gandau. *quodl. 1. q. 27.* Caiet. *in sum. verb. Confessio, condit.* 10. Angel. *eod verbo 5. §. 9.* Sot. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5.* Paul Comitol. *respons. moral. lib. 1. q. 29. n. 2* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Pœnitentia differ.* 10. *num.* 1. vbi addit debere Pœnitentem tam reseruata, quàm non reseruata Parocho confiteri, quia quoad eum debet esse integra Confessio, quamuis quoad Superiorem possit esse diminuta, & in fine post Comitol. *citato loco num. 6.* ait suprà resoluta locum tantum habere in reseruationibus inferiorum Papa, & vbi non est annexâ aliqua excommunicatio ipsi peccato reseruato, aliàs secus, quia vbi adest excommunicatio (vt habetur in omnibus reseruationibus Sedis Apost. tunc non potest inferior vllatenus absoluere etiam à non reseruatis, quod & limitant Sot. *d. art. 5. ad 2.* & idem Ioan. Valer. *d. verb. Pœnitentia differ. 9. vers. præterea fallit sextò*, in casu grauissimi scandali si non communicaret pœnitens. 43

Aduertat quàm maximè Parochus ne administret hoc Sacramentum Pœnitentiæ per litteras, aut nuncium, sed præsentibus tantùm, & sibi confitentibus peccata absolutionem conferat, quemadmodum Clemens VIII. *in generali Congreg. S. & vniuersalis Inquisitionis* decreuit in hæc verba. *Die 20. Iunij, anno 1602. in generali Cógreg. S. vniuersalis* 44

Inquisitionis habita Palatio Apost. in monte Quirinali coram S.D.N.D. Clemente diuina prouidentia Papa VIII. proposita quæstione vtrùm liceat per litteras, seu per internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter cõfiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, Sanctitas sua auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illustrissimis, & Reuerendissimis Cardinalibus contrà hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus maturè, ac diligenter considerata, hanc propositionem, videlicet licere per litteras, seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus vt falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, & prohibuit, præcepitque ne deinceps ista propositio publicis, priuatisque lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, neve vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit, nisi forsan impugnando, seu ad praxim directè, vel indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacunque dignitate fulgente, etiam S.R.E. Maiori Pœnitentiario; nisi à pro tempore existente Romano Pont. absolui, aliis etiam pœnis pro arbitrio infligendis subiaceat. Referunt Ioan. Valer. *d. verb. Pœnitentia, different. 9. in fine,* Fernandez *in examine Theolog. mor. p. 3. cap. 6. § 6. num. 29.* Bonacin. *de censur. extra Bullar. Cœnæ disp. 2. q. 3. punct. 33.* & multis comprobant Doctores citati per Galleg. *in tract. de Parochorum obligat. tempore pestis p. 2. n. 56. cum seqq.*

45 In casu occurrenti illud dixi adnotandum quod Nau. *cons. 8. de officio deleg.* Sayr. *in floribus decis. sub eodem tit. decis.* 8. Marc. Anton. Genuẽ. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 21. num. 9.* existimarunt pœnitentem postquam vnum Confessarium elegit, cui acceptanti sacræ Pœnitentiariæ litteras super dispensatione aliqua in foro Conscientiæ ei commissa præsentauit, eo dimisso alterum eligere non posse, etiamsi primò electus consentiat, siquidem iurisdictio delegata delegantis iurisdictio est, ideóque ad ipsum delegantem, cuius illa est, & non ad partes, vel ad iudicem electum eam extendere pertinet. Sed meliùs Salas *de legib. disp. 30. sect. 17. num. 124.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 27. num. 40.* Gutier. *in simili tract. cap. 125. num. 18.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 13. num. 214.* Aloys. Rice. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. par. 4. decis. 34.* docent non solùm vbi semel litteras præsentauit alicui Confessario, sed etiam postquam fuit ab eo pronunciatum dispensationem esse subrepticiam, posse impetrantem alium Confessarium adire; qui fortè sit in ea opinione, vt valeat rescriptum, ac posse eundem Confessarium meliùs re inspecta, dispensationem illam mutata sententia exequi, licèt si semel dispensauit, non possit recantare palinodiam, sicut quando semel absoluit, aut commutauit votum. Et mouentur ex eo, quia cùm ea commissio sit facta in foro conscientiæ, sequitur eiusdem fori naturam, quæ est vt pœnitens non adstringatur acquiescere sententiæ vnius Confessarij, sed quòd possit adire alium, atque possit idem Confessarius sententiam mutare, sapientis enim est mutare consilium ex iusta causa, *l. nonnunquam,* vbi gloss. *ff. de collat. bonor.* Scacc. *de appellat. q. 17. limitat. 47. memb. 1. n. 33.*

Quando Parochus vadit ad infirmum in mortis articulo constitutum ad audiendam eius Confessionem potest euenire, vt ipse infirmus adueniente Parocho nullum peccatum confiteri possit, vel inchoatam Confessionem sacramentalem perficere nequeat; his duobus casibus quid facere debeat breuiter exponam; in primo igitur dico, quòd infirmus huiusmodi, qui vel Sacramentum Pœnitentiæ expresse desiderauit, vel saltem implicitè, dum signa generalia Pœnitentiæ edidit, etsi nullum peccatum in particulari confiteri possit, à Parocho absoluendus est, ea tamen manente obligatione, vt cessante impedimento peccata mortalia specificè subiiciantur Clauibus. Ratio est, quia Confessio qualiscunque etiam generalis peccatorum ex animi dolore profecta, potest esse sufficiens materia Sacramentalis absolutionis, siquidem specifica, & particularis peccatorum explicatio absolutè non est de necessitate Sacramenti, sed per se directè solùm de necessitate præcepti diuini, quod pœnitentem non obligat, nisi quatenus seruari potest. Quare ita docent S. Anto. *p. 3. tit. 10. c. 2.* Siluest. *in sum. verb. Confessor. 3. n. 16.* Soar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 23. sect. 1. n. 5.* Henriq. *in Sum. lib. 6. c. 10. § 7.* Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 3. cap. 8. n. 2.* Vasq. *in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1.* Zambrã. *de casibus in articulo mortis cap. 4. dub. 2. sect. 3.* Posseuin. *de officio Curati cap. 7. n. 86.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 3. cap. 1. num. 16.* qui omnes non aliter permittunt Pœnitentiæ Sacramentum morituro obmutescenti, aut phrenetico ministrari, nisi antea Sacramentalem absolutionem verbis, aut signis petiuerit; quare non satis est aliquem ante mortis periculum, vel in ipso periculo signum aliquod pietatis, vel etiam pœnitentiæ edidisse; nisi talis manifestatio interni doloris directa fuerit ad Sacramentum pœnitentiæ, siue absolutionem Sacramentalem à Sacerdote petendam, vt benè notauit Suar. *d. disp. 23. sect. 1. num. 13.* Ratio autem est manifesta, quia Sacramentalis absolutio ministrari non potest 46

nisi

niſi adſit materia Sacramenti, quæ eſt Confeſſio, ſiue accuſatio ſui coram Sacerdote tanquam iudice, neceſſe, inquam, eſt vt pœnitens ſe ipſum de peccatis accuſet ea intentione, vt per ſententiam Sacerdotis in foro interno abſoluatur. Signa autem pœnitentiæ, quæ præſente mortis periculo ab infirmis eduntur, cenſeri debent ad Sacramentalem Confeſſionem directa, cùm in tali ſtato optimum ſuæ animæ remedium deſiderare ſoleant. Quapropter licèt infirmus in phreneſim lapſus abſolui non poſſit, quamuis cùm ſanus eſſet, & nihil de mortis periculo cogitaret, pectus ſecundùm morem pulſauerit, aut ſublatis in cœlum oculis dixerit, *Miſerere mei Deus*; tamẽ ſi talia ſigna edidit morti vicinus, cùm plura verba proferre non poſſet, præſumptio plerumque fieri poteſt quòd Sacramentalem à Sacerdote abſolutionem petiuerit. Sed etſi conſideratis circumſtantiis, & examinatis iis coram quibus talia ſigna edita ſunt, res dubia eſſe videatur, abſolutio tamen conferri poterit ſub conditione, ſi talis materia Confeſſionis ſufficiens eſt ad abſolutionis miniſtrationẽ. Colliguntur hæc ex Poſſeuin. *d.cap.* 7. *n.* 87. *cum ſeqq.* Zambran. *d.cap.* 4. *dub.* 2. *ſect.* 4. Chapeauill. *de modo miniſtrandi Sacramenta tẽpore peſtis, c.* 3. *q.* 10. *&* 11.

In ſecundo verò caſu quando inchoata
47 Confeſſio ſacramentalis perfici nequit; aduertendum eſt quòd ſi pœnitens inter confitendum in phreneſim incidat, vel periculum ſit ne mox moriatur, debet ſtatim abſolui, & poſtea ſi ſuperuiuat, aliqua peccata audienda, & abſolutio denuò conferenda eſt: ita Victor. *de Confeſſ. n.* 164. Sot. *in* 4. *diſp.* 18. *q.* 2. *art.* 5. *verſ. difficultates*, Emman Sa *in aphoriſmis, verb. abſolutio n.* 9. Suar. *d. ſect.* 1. *n.* 2. Poſſeu. *d. cap.* 7. *n.* 89. vbi dicit Curatũ debere abſoluere cum cautela, in quantum poſſum, & indiges, pœnitentem, qui dicto aliquo peccato, vel peccatis amittit loquelam, & modum perficiendi Confeſſinnem, quamuis ipſe Curatus cognoſceret illum multa debere reſtituere, vel quia de illis confeſſus eſt, vel quia eſt publicus vſurarius, aut eſt in publica excommunicatione, & non poſſunt imponi, quæ veniunt imponenda, & *num.* 87. affirmat fuiſſe ſemel vocatum ad excipiendam Confeſſionem infirmi, qui poterat loqui, ſed ægrè, & dicto vno peccato per horã integram non potuiſſe aliud ab eo elicere, quo caſu ait talem abſoluendum eſſe cum conditione in quantum poteſt, & Indiget, ſi ille verè non poterat loqui, nec reſpondere per nutus. Si caſus occurrat quòd Parochus recipiat promiſſionem ab eius Parochiano vulnerato, quòd non exponet querelam contra vulnerantem, valet iſta promiſſio, vt tenet Marc. Anton. Genuen. *in practicab. q.* 667.

Inter graues, & immanes exceſſus, quos 48
in adminiſtratione huius Sacramenti Pœnitentiæ poteſt Parochus committere, duo sũt horribiliores, quos maximè cauere debet, ne dicam exhorreſcere: *primus* eſt ſolicitatio pœnitentis ad turpia, & inhoneſtos actus, contra quos quidem ſolicitantes tanquam de hæreſi ſuſpectos inquiri præceperũt Pius IV. *ſua Conſtit.* incip. *Cùm nuper*, & Paulus V. *alia Conſtit.* incip. *Dilecte fili, ſub Dat.* 16. *Septẽbris* 1608. & nouiſſimè illorum Conſtitutiones confirmauit, ampliauit, & extendit ad omnes vbique locorum exiſtentes Gregor. XV. *ſua Conſtit.* incip. *Vniuerſi Dominici gregis, ſub dat. Romæ* 30. *Auguſti* 1622. vbi grauibus pœnis eos afficit his verbis. *Et quos in aliquo huiuſmodi nefariis exceſſibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circũſtantiis ſuſpenſionem ab executione Ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunque, ac perpetua inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & paſſiuæ, ſi Regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiã in perpetuũ abſque vlla ſpe gratiæ, aliáſque pœnas decernũt, eos quoque ſi pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint, debita præcedente degratione Curiæ ſæculari puniendos tradãt.* de quibus meminit me citato *in hoc loco* Leçana *d.c.* 19. *n.* 33. Peirinis *tom.* 2. *priuil. Minim. in conſt.* 4. *Greg. XV.*

In quas pœnas omninò incidet Parochus 49
qui pœnitentem in confeſſionali oſculatur, aut cum venerea delectatione manus, vel aliam partem pœnitentis attrectat, aut ictu oculorum, vel alio ſigno ad libidinem prouocat, non ita ſi interiùs delectetur, aut voluntariè polluatur, fœmina non aduertente, quamuis hoc illi extra Confeſſionem aperiat à Bonacin. *variar. tract. diſputat.* 6. *de onere, & obligatione denunciandi, puncto* 3. *n.* 3. vbi *num.* 4. ampliat ſiue pœnitens conſenſerit prouocationi, & ſolicitationi Confeſſarij, ſiue non, & *num.* 5. pariter ampliat, ſiue Parochus Confeſſarius tentauerit allicere verbis expreſſis, ſiue tacitis, vt ſi ipſe pœnitentem fœminam laudauit à venuſtate, pulchritudine, morum elegantia, & his ſimilibus, quibus fœminæ facili negotio ſuberti, & ad libidinem prouocari ſolent, & *num.* 19. ampliat etiam ad Confeſſarium, qui induxit pœnitentem vt filiam ſibi proſtituat, ſeu aliã inducat ad peccandum ſecum, vel cum alio, quia in Conſtitutione Gregorij interdicuntur ſermones, ſiue tractatus inhoneſti, &
n. 16. extendit ad † prouocantem maſculum 50
ad nefandum peccatum perperrãdum, quod clarè colligitur ex dicta Conſtit. Gregoriana, ibi, *qui perſonas, quæcunque illæ ſint, ad inhoneſta, ſiue inter ſe, ſiue cum aliis quomodolibet perpetranda*, &c. quamuis ante illam id non eſſet ita clarum, quin Param. *de origine S. Inquiſitionis*

ſitionis

sitionis lib. 3. quæst. 10 *n.* 96. non sine fundamento tenuerit contrarium, licèt eius opinio in hoc communiter reprobata extiterit, & omnes ferè alij Doctores hac de re scribentes eãdem opinionem sustinuerint, (quam postea dicta *Gregoriana Constitutio* expresè insinuauit esse tenendam) vt videre est per Fr. Emman. *quæst. Reg. tom.* 1. *q.* 59. *art.* 4. *& tom.* 2. *q.* 27. *art.* 3. Iacob. de Graff *consf.* 1. *à n.* 45. *de cogn. spir.* Sanctarel. *in tract. de hæresi c.* 45. Barthol. Gipt. *de casibus reseruatis cap.* 14. *n.* 4 Molfes. *in Sum. Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 24. *num.* 34. D. Roderic. à Cunha *in tract. de solicitantibus mulieres in Confess. q.* 6. *à n.* 6. Purtel. *in dubiis Regular. verb. solicitare, n.* 5. *in fin.* Hieron. Roderic. *in compend quæst. Regul. resol.* 131. *n.* 2. Coriolan. *de casibus reseruatis p.* 1. *sect.* 2. *art.* 22. *n.* 3. Scortia *in Bullas Pontificias epit.* 77. *theorem.* 197. & post dictam Coustitutionem Gregorianam Nald. *in addit. ad Sum. verb. Confess. n.* 31. Laur. de Peirinis *in Constit. sui Ordinis Minimorum tom.* 2. *Constit.* 4. *Greg XV.* §. 5. *num.* 14. Venero *in examine Episcoporum lib.* 5. *c* 17. *n.* 19. Belluch. *de casibus reseruat. p.* 2. *q.* 7. *num.* 28. *& q.* 10. *num.* 51. Anton. Diana *resolut. moral. p.* 1. *tract.* 3. *resol.* 12.

51 His verò pœnis non subiicitur Parochus Confessarius solicitans ad alia grauiora delicta præter venerea, quia suprà dictæ Pontificiæ Constitutiones loquuntur de solicitantibus ad inhonesta, nomine autem inhonestorum per antonomasiam, & ex communi loquendi vsu, intelliguntur peccata carnalia, ita Barthol. Gipt. *d. tract. de casibus reseru. c.* 14. *n.* 5. Illustriss. D. Roderic. à Cunha *d. tract. de solicitãtibus mulieres in confessione, q.* 8. *n.* 6. *&* 7. Sanci. *in selectis disp.* 11. *n.* 23. Sanctarel. *de hæresi c.* 46. *n.* 1 Antonin. Diana *d. tract.* 3. *resol.* 20. *& p.* 4. *tract.* 5. *resol.* 17. Sousa *de Confessar. solicit. tract.* 1. *c.* 13. *n.* 4. *& seq.* Homobon. de Bonis *in

52 consult. cas. Conscient. vol* 2. *p.* 5. *resp.* 130. † Nec etiam in easdem pœnas incidet Parochus solicitans ad venerea extra Confessionem filiam suam spiritualem ratione pœnitẽtiæ, si solicitauit alia occasione, quàm occasione, seu prætextu, vel simulatione Confessionis; vt si mulierem transacta Confessione domi suæ visitauit, vt eam prouocaret ad peccatum, aut si eam litteris vel internuncius ad libidinem prouocauit; quia præfatæ Constitutiones loquuntur de personis, quæ ad venerea solicitantur, aut alliciuntur in Confessione, vel prætextu Confessionis. Ita Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 48. *n.* 16. *& de casibus reseru. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 29. Fr. Emman. *d. q.* 27. *art.* 2. Sãctarel. *de hæresi cap.* 44. *n.* 15 Bonac. *vbi proximè n.* 21. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in d. tract. de solicitantibus mulieres in Confessione q.* 5. *n.* 15. Nec item easdem pœnas incurrunt qui ministrantes Baptismum, Eucharistiam, vel matrimonium fœminæ, ipsam solicitarent, Sanctarel. *in tract. de hæresi c.* 46. *n.* 5. Bonacina *de onere denunciandi disp.* 6. *puncto* 3. *n.* 14. Leçana *d. c.* 18. *n.* 34. Ioan. Sanci. *in select. disp.* 11. *n.* 42. Castr. Palaus *tract.* 4 *disp.* 9. *punct.* 1. *n.* 4. Diana *p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 16.

Sed an Parochus, qui carnaliter cognouit pœnitentem, teneatur dictam circumstantiam in Confessione explicare? Quæstio est dubia, in qua vna sententia ait teneri, quia hæc circumstantia mutat speciem peccati, est enim speciale sacrilegium ratione vinculi similis cognationi spirituali ex Sacramento contracti. Ita Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 55. *per tot. & præcipuè num.* 4. Megala *in p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *n.* 16. Nugn. *in addit. ad* 3. *p. tom* 2 *qu.* 9. *art.* 2. *dub.* 3. *in fine*, Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in d. tract. de solicitantibus mulieres in Confessione quæst.* 5. *num.* 53. Homobon. de Bonis *de examine ecclesiastico p.* 1. *tract.* 5. *c.* 12. *quæst.* 75. Raguc. *in lucerna Parochorum de Sacrament. Pœnitentiæ quæst.* 43. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta prae.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *num.* 33. Sed contraria sententia multò probabilior est, quia hæc circumstantia non mutat speciem, sed notabiliter tantùm aggrauat peccatum, vt benè notant F. Emman *in Sum. tom.* 1. *cap.* 209. *num.* 1. Vasq. *in* 3. *p. tom.* 4. *quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 2. *num.* 20. tum quia incestus committitur inter cognatos, Sacramentum autem Confessionis non inducit propriè cognationem spiritualem, cùm in nullo iure expressa reperiatur, vnde *cap. omnes* 30. *quæst.* 1 intelligitur de incestu metaphorico, & improprio, quatenus Confessarius dicitur pater spiritualis, consequenter peccatum carnis commissum cum pœnitente extra Confessionem, non habet malitiam incestus necessariò explicandam in Confessione. Ita Azor. *instit. moral. par.* 3. *lib.* 3. *cap.* 9. *quæst.* 5. *&* 9. Petr. Fay *in addit. ad* 3. *part. q.* 9. *art.* 2. *disp.* 8. *concl.* 2. Bonac. *de Matrimon quæst.* 5. *puncto* 16. *num.* 7. Sanci. *in pract. disputat. disp.* 11. *n.* 3. *cum seqq.* Basil Ponti. *de impedim Matrim. cap* 23. §. 2. *vers. atque*, & hanc opinionem probabilem dicunt Petr. de Ledesm. *in sum p.* 1. *de Sacram.* vbi *de sacram. Pœnitent. c.* 19. *concl.* 6. Laurent. à Portel *in addit. ad dubia Regul. verb. eligenda n.* 3. Sed qua pœna plectendus sit, tradunt Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 85. *in nouiss. edit.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. decis.* 376 *in* 1. *edit. aliàs resolut.* 318. *in* 2. *edit.* Grilenzon. *consil.* 168 *per tot.* 53

Secundus grauis, & immanis excessus Parochi in administratione huius Sacramenti est sigilli Confessionis violatio, cuius obligatio strictissima est; vt nullo vnquam casu vilius boni consequendi, aut mali euitandi causa quoduis, vel minimum peccatum, aut si quid aliud sub sigillo Confessio- 54

nis cadit, directè, vel indirectè, antè, vel post mortem confitentis sine mortali sacrilegio reuelari possit, etiamsi aliàs integrum Regnum debeat perire, vt per Henriquez *in summ. lib. 6. cap. 19.* Ægid. de Coninch *de Sacram. & censur. tom. 2. disput. 9. num. 19.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. num. 12.* Torreblanc. *in tract. de magia lib. 4. de criminis punit. cap. 7. de sigillo Confessionis*, Paul. Laymann *in Theolog. morali lib. 5. tract. 6. c. 14. num. 1.* Bonac. *de Sacram disp. 5. quæst. 6 sect. 5. puncto* 4. Fernandez *in examine Theologiæ moral. p. 3. cap. 6. §. 9. num. 27.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta prac. 2. lib. 6. cap. 1.*
55 † Pœna verò talis reuelantis est depositio, & in monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrusio, vt probat text. *in d. cap. omnis vtriusque sexus, in fine*, Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap. 23. ad fin. n. 45.* Menoch. *de arbitr. casu 474. n. 9.* Zerol. *de Pœnit cap. 20. quæst. 5.* Fernandez *d. §. 9. n. 27.* Onuphr. *de sacro sigillo sect. 5. q. 2. concl. vnica*, Torreblanc. *d. cap. 7. num. 27.* Fagundez *prac. 2. lib. 6. cap. 7. num. 20.* Leçana me citato in hoc loco *d. c. 19. num. 42.* Bonacin. *d. disp. 6. sect. 5. puncto 1. n. 3.* Trullench *in praxi resol. Sacram. lib. 3. cap. 8. dub. 3. num. 11.*

56 Verùm vnicus casus est, quo ratio, & obligatio Sacramentalis sigilli penitùs cessat, si videlicet Pœnitens Confessario licentiam det loquendi de peccatis suis, siue coram se ipso, siue coram aliis; ita docent Adrian. *in 4. de Confess.* vbi *de sigillo, §. sed probabilior*, Ioan. Medina *in Cod. de Confess. in cap. de licentia confitentis ad reuelandum Confessiones*, Syluest. *verb. Confessio 8. n. 5.* Cou. *de sponsalib. p. 2. c. 8. §. 12. n. 11.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de sigillo Confess. n. 13.* Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 102. vers. vnus tamen casus, in nouiss. impress.* Mascard. *de probat. concl. 377. n. 9. & 10.* Henriq. *d. lib. 6. c. 23. §. 1. lit. D.* Cened. *ad Decretal. collect. an. 60. n. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. n. 55. cum seqq.* Coriolan. *de casib. reseruatis p. 1. sect. 2. art. 15.* Torreblanc. *d. c. 7.* ex *n. 19.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 33. sect. 5. n. 6.* Sanch. *in præcepta decalogi tom. 2. lib. 6. c. 18. n. 43.* Paul. Laym. *d. c. 14. n. 14.* Fernandez *d. p. 3. c. 6. §. 7. vers. dico vndecimò*, Fagundez *d. præcepto 2. lib. 6. cap. 1. n. 14.*
57 *cum seqq.* Trullench *d. c. 8. dub. 4. n. 3.* † Hæc autem licentia debet esse plenè voluntaria, atque expressa, & actu data, non verò sufficit præsumpta, vt benè obseruant Valer. Reginald. *d. lib. 3. n. 59.* Ægid. de Coninch *d. disp. 9. n. 22. & 23.* Bonac. *de Sacrament. disp. 5. quæst. 6. sect. 5. puncta 4. num. 9.* Paul. Laymann *d. n. 14. vers. sunt vera.* Et semel data in Confessione, potest nihilominus reuocari, eò quod notitia illa semper maneat Sacramentalis, ideóque eius conditionis vt Confessario nunquam vti liceat, nisi confitens velit; secus est si extra Confessionem pœnitens licentiam dedit, tunc enim desinit esse notitia, & secretum Sacramentale, sicut rectè docent Suar. *dict. disp. 33. sect. 5. num. 7.* & Paul. Layman *d. c. 14. num. 16.*

An, & quando credatur Parocho Confessario dicenti se habuisse licentiam à pœnitente de reuelanda Confessione? Quæstio est admodum controuersa, in qua tres casus sunt distinguendi: vel pœnitens est mortuus, & nemo contradicit; vel viuit adhuc, & obiicit Sacerdoti reuelationem suæ Confessionis; vel tertius opponit Sacerdotem reuelasse alterius Confessionem. In primo casu, mihi quidem videtur dicto Sacerdotis fide digni asserentis mortuum seu morientem dedisse sibi licentiam de reuelanda Confessione, creditur, secundùm Viui. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 17. num. 7. vers. sed hoc fallit pag. 204.* Menoch. *de arbitr. casu 414. n. 8. & de præsumpt. lib. 6. præs. 95. n. 5.* Mascard. *de probat. concl. 377. num. 9. & concl. 982. num. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regular tom. 2. quæst. 35. artic. 1.* Valasc. *consult. 73. num. 1.* In secundo casu est resoluendum standum esse Sacerdotis iuramento, maximè si vir probus sit, & bonæ famæ, quotiescumque ille, qui Confessionis reuelationem eidem Sacerdoti obiicit, sit peccator, qui ei confessus est, cùm de nullo, maximè de Sacerdote, præsumendum sit malum sine probatione, atque reuerentia Sacramenti (ne scilicet temerè credatur sigillum ipsius fractum) nisi id, quod obiicitur, sit dictum, aut factum ab eodem Confessario in pœnitentis, aut alterius detrimentum, sed Suarez *tom. 4. disp. 33. sect. 8. n. 4.* quem refert nouissimè Hierun. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol. 48. n. 35. vers. idem tradit*, concludit non posse super hoc dari certam regulam, sed ex qualitate peccati, & circumstantiis personarum, & publicatione delicti præsumptionem esse sumendam. In tertio denique casu de tertio obiiciente Sacerdotem reuelasse Confessionem, est etiam resoluendum quòd si ipse Sacerdos concedat se reuelasse, at habita licentia à pœnitente, tunc illi tertio incumbit onus probandi factam esse reuelationem sine pœnitentis licentia, cui oneri satisfacere censebitur si ostendat quòd idem Sacerdos simpliciter reuelauerit, aut se reuelasse dixerit pluribus, nihil addendo de habita reuelandi licentia; vide Henriq. *d. cap. 19. in fine*, Valer. Reginald. *d. lib. 3. num. 68.* Mascard. *d. concl. 1286.* Suar. *dicta disp. 33. in fine*, Fr. Emman. *quæstion. Regul. tom. 2. quæstion. 35. art. 1.* Martin. Delr. *disquisit. magic. lib. 6 cap. 1. sect. 1.* Farin. *in praxi crimin. quæstion. 51. à num. 112.* Aldrete *de relig. discipl. tuenda lib. 2. cap. 19. n. 6. cum seq.* 58

Parochus igitur Confessionale in Eccle- 59
-sia

sia habere debet, vbi cõfitentes audiat, quod in loco aperto, & manifesto sit, non autem in sacellis, neque in angulis Ecclesiæ, vnde videri publicè non possit, id quod fit vt tollatur materia delinquendi, ob quam rationem etiam ipsum Confessionale habebit fenestram crata ferrea occlusam ne pœnitentem videat, vt benè aduertit Vgolin. *de officio Episc. cap.* 15. §. 8. *n.* 14.

60 Dum audit Parochus Confessiones, si secularis sit, superpelliceum, & stolam deferre tenetur, vt declarauit *Sacra Cardinalium Congregatio negotiis Episcoporum, & Regularium præposita in vna Albinganen. die* 8. *Nouembris* 1588. nisi fuerit Religiosus Societatis Iesu, qui superpelliceum deferre non tenetur, vt censuit eadem *S. Congreg. sub die* 25. *Aprilis* 1586.

61 Tenetur penes se habere transumptum Bullæ in Cœna Domini, nec non casus reseruatos sui Episcopi, illamque, & illos semel saltem in anno eius populo publicare curabit, vt commendatur in libro de Bononiensis Ecclesiæ admin. *par.* 3. vbi *de Sacramẽto Pœnitentiæ pag.* 112. *in fine*, me citato in hoc loco Leçana *d. cap.* 9. *n.* 34. & sub peccato mort. ad hoc eum obligari post Vgolin. & Duard. resoluit Bonac. *de censuris in Bulla, disp.* 1. *quæst.* 32. *puncto* 7. *à n.* 5. Præterea in administratione huius Sacramenti considerabit an pœnitentes sint censuris reseruatis irretiti, & iis præsertim, quæ continentur in Bulla Cœnæ Domini; nam tunc eos oportet ad Superiores remittere absoluendos, alioquin si illos absoluere præsumpserit, vltra nullitatem absolutionis incurret pœnas contentas in eadem Bulla, § *quod si fortè*.

62 Quos autem libros moralis Theologiæ Parochus apud se tenere debeat, enumerat Possenin. *d. tract. de officio Curati cap.* 25. vbi Andr. Victorel. *in appendice* aduertit illum debere multis, iisque egregiis moralis Theologiæ libris bibliothecam suam instruere, non vt omnes inutili euoluat curiositate, sed vt, dum se offert occasio, res diligenter tractatas legere, varias Doctorum sententias, explicatasque rationes suscipere valeat, & quod in vno Auctore non inuenit, in alio reperire possit. Perlegere autem diligenter eos libros debet, qui in officio suo rectè, & ritè peragendo eum possunt instruere, illi autem sunt Testamentum vetus, & nouum, Catechismus Romanus, Tridentinum Concil. Constitutiones Diœcesanæ, & Prouinciales, Homiliæ, seu sermones Sanctorum, ac etiam Theologorum insignium Summæ aliquæ, vt Syluestrina, aut Antonina, vel Nauarri; inter cæteros verò libros vtilissimi iudicantur liber Pastoralis S. Gregorij, & liber S. Ioannis Chrysostomi de Sacerdotio, quorum duorum librorum lectione assidua quantum proficere possit Parochus nulla ratione explicari valet.

63 Et rursus, ne Parochi in absoluendis pœnitentibus in aliquem errorem labantur, penes se habere debent non solùm reseruationem casuum Episcopalium, & Bullam Cœnæ Domini, sed sæpè sæpius legere *Decretum Sacræ Congregationis Episcoporum iussu Clementis VIII. editum*, cum suis declarationibus, tenoris vt infrà.

64 *Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, iustis, & grauibus causis id exigentibus, ac de Sanctissimi Domini nostri Clementis Papæ Octaui speciali mandato, viuæ vocis oraculo desuper habito, Sacerdotibus omnibus tam secularibus, quàm Regularibus per vniuersam Italiam extra Vrbem degentibus ad Cõfessiones audiendas probatis quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, aut Congregationum, etiam Societatis Iesu, & generaliter quarumcumque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum sub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum, generaliter, vel specificè, scripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apostolica, vel eius auctoritate, eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegiis, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus secularium, aut singularibus personis seu aliàs quomodocumque sub quibusuis tenoribus, formis, & clausulis etiam derogatoriarum derogatoriis, ad cuiusuis, etiã Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum seu confirmatarum alicui cuiuis status, gradus, & cõditionis, aut dignitatis, tam ecclesiasticæ, quàm secularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex casibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi solita contentis, vel alys quomodocumque sedi Apostolicæ reseruatis, aut in futurum per Sanctitatem suam, eiusve successores pro tempore in eadem Bulla, vel aliter reseruandis, nec etiam à casibus, quos Ordinary locorum hactenus reseruarunt, vel in posterum sibi reseruabũt, nullo casu, etiam necessitatis, vel impedimenti nisi mortis articulo, seu cum noua, & speciali Sanctitatis suæ, aut successorum suorum, vel Ordinariorum, quoad casus ab ipsis tantùm reseruatos respectiuè, impetrata in scriptis licentia, Ordinarii locorum exhibenda, absolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præsumat; sed, cùm opus fuerit, pœnitentes ad Superiores, legitimósque Iudices suos accedere consulant, sub pœna contrafacientibus, tam Regularibus excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum inhabilitatis; item audiendi Confessiones, & ad quæcunque officia, Prælaturas, beneficia in posterum obtinenda, ipso facto absque vlla alia declaratione incurrenda; super quibus à nemine, nisi à Romano Pontifice habilitatio, dispensatióve, aut absolutio, præterquam in mortis articulo*

possit impartiri; Sanctitas enim sua (quatenus sit) facultates, & concessiones ipsas in hac parte viti cassas, & irritas, haberi de cætero voluit, & vult, non obstantibus quibuscunque.

Præterea nouerint pænitentes absolutionem, si quam obtinebunt, cõtra huiusmodi prohibitionem, esse nullam, nulliúsque roboris, & momenti. Et, ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reseruandorum casuum competit, pluriũ quàm opus sit, reseruatione, subditis, aut Confessariis in animarum salute procuranda cooperatoribus sint onerosi, monentur omnes, vt paucos, eósque tantùm, quos ad Christianam disciplinam retinendam, animarúmque sibi creditarum salutem pro cuiusuis Diœcesis statu, & qualitate necessario reseruandos esse iudicauerint reseruent. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ, die 9. mensis Ianuarij, anni 1601.

Decreti suprapositi declaratio.

65 *CVm autem dubia quædam, ac difficultates circa eiusdem Decreti interpretationem, atque obseruationem emersissent, eadem Cõgregatio, ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitatiue locus relinquatur; & vt clariùs appareat, in quibus casibus vigore eiusdẽ Decreti reseruatis, intelligatur prohibita absolutio, speciali mãdato eiusdem sanctissimi Domini nostri Clem. PP. VIII. similiter viuæ vocis oraculo super ea rehabito, ipsũ Decretum ita moderatur, ac declarat; videlicet sub eiusdẽ prohibitione illos tantùm in posterũ compræhendi casus, qui Bulla die Cœnæ Domini legi consueta continentur; ac præterea violationis immunitatis ecclesiasticæ in terminis Constitutionis fel. rec. Greg. XIV. quæ incipit, Cùm alias nonnulli; Violationis clausuræ Monialium ad malum finem; Prouocantium, & pugnantium in duello iuxta decretũ Sacri Concilij Tridentini, & Constitutionem fel. rec. Greg. PP. XIII. incipien. Ad tollendum; Iniicientium violentas manus in Clericos, iuxta Canon.* si quis suadente 17. q. 4. *ac Iuris dispositionem; Simoniæ realis scienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes casus, quos Ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis casibus dũtaxat, & sublata etiam pœna inhabilitatis audiendi Cõfessiones, eadem sacra Congregatio vult, & mandat dictum Decretũ in sua firmitate, & pristino robore permanere; ac præterea declarat eos quidẽ Sacerdotes, tam seculares, quàm Regulares, qui aliquo ex priuilegiis, indultis, & facultatibus in supradicto Decreto expressis, suffulti fuerint, posse iuxta eorũ priuilegia, indulta, & facultates vsu ante idem Decretũ receptas, & quæ sub aliis reuocationibus non comprehenduntur tantùm, & non aliàs, absoluere à casibus in presenti declaratione non comprehensis, aliis verò Sacerdotibus huiusmodi priuiegia non habentibus, nihil de nouo concedi. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos casuum reseruatio spectat, ea in re modũ excedant; eadem Sacra Congregatio illos rursus magnopere admonẽdo censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorũ tantùm, & grauiorum criminũ absolutionem sibi reseruent, quorum reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat, in ædificationem, non autẽ in destructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ ministrorum coarctata potestate, Sanctæ Matris Ecclesiæ piæ mẽti cõtrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superfluè reseruent casus in Aula die Cœnæ Domini legi consueta contentos, neque alios Sedi Apostolicæ specialiter reseruatos; facultatem verò, & licẽtiam absoluendi à casibus reseruatis, quam in scriptis tantùm concedi permittebatur, etiam sola viua voce cõcedi posse declarat. Cæterùm, nequis Sacerdotum secularium, aut Regularium, sub prætextu quòd per primò dictũ Decretũ non fuerit sufficienter eorum specialibus priuilegiis derogatum eidem Decreto, vt præfertur, declarato, cõtrauenire audeat, Sanctitas sua Cõstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis omnibus in fauorem quorũcunque Ordinum, seu institutorum Regulariũ, aut Sacerdotum tam seculariũ, quàm Regularium editis, necnon eorumdem Ordinum, seu institutorum, ac etiam Ecclesiarũ, & Monasteriorum, & aliorum secularium, seu Regulariũ locorum quorumcunque etiã iuramento, cõfirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis etiã Mari magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis eisdem Ordinibus, seu institutis, ac etiam Ecclesiis, & Monasteriis, & secularibus, seu Regularibus locis, aut personis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac quibusuis etiam dero-*

gatoriarum

gatoriarũ derogatoriis aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiã iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorũ sufficienti derogatione de illis, eorúmque totis tenoribus, & formis specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, nõ autẽ per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habẽda, aut alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, acsi de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens quoad ea, quæ præsentibus aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogat, contrariis quibuscunque non obstãtibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

Aliud Decretum eiusdem Sacræ Congregationis de Sanctissimi Domini Nostri Pauli Papæ V. mandato editum.

66 *QVoniam Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, ac Regularium præpositorum, nuper accepit quamplures Regulares tantum facultatis, seu priuilegij ab Apostolica Sede sibi concessum profiteri, vt etiã à casibus locorum Ordinariis in eorum Diœcesibus reseruatis, absque alia ipsorũ Ordinariorum licentia, pœnitentes absoluere minimè dubitent, nonnullósque alios in Decreto prohibitionis absolutionis à casibus Sedi Apostolicæ, vel locorum Ordinariis reseruatis die 9. Iãuarij anno millesimo sexcentesimo primo, felicis recordationis Clementis PP. VIII. iussu edito, necnon in declaratione illius eodem Clemente Pontif. iubente die 26. Nouembris 1602. promulgata, excommunicationes Sedi, vel Ordinariis prædictis reseruatas, minimè comprehensas asserere; vnde fit, vt metus, quo homines à peccando coërcentur, absolutionis facilitate exolescat. Ideò sacra eadẽ Congregatio de Sanctissimi Domini Nostri Pauli Papæ V. speciali mandato viuæ vocis oraculo desuper habito, Decretũ huiusmodi, illiusque declarationem, necnõ censuras, & pœnas in eis contenta omnia confirmanda, atque innouãda operæ pretium duxit, prout per præsentes confirmat, atque innouat, ab omnibusque Sacerdotibus tã sæcularibus, quàm Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, Congregationũ, aut cuiusuis alterius instituti, etiam necessariò exprimendi, quouis nomine nũcupetur, inuiolabiliter obseruari, ac insuper, vt nulli ex Sacerdotibus prædictis, quibuscunque priuilegiis, indultis, & facultatibus suffulti, ab excommunicantibus, vel à casibus eisdẽ Ordinariis, vel Sedi Apostolicæ reseruatis, tã ad forum contentiosum eorundem Ordinariorum deductis, quàm nõ deductis, præterquam in mortis articulo, absoluere audeant, vel præsumant, vel eorum aliquis audeat, vel præsumat, sub eisdẽ censuris, & pœnis eo ipso, & absque alia declaratione incurrendis, mandat, ac præcipit. Non obstantibus omnibus, quæ idem Clem. VIII. in Decreto, & declaratione huiusmodi voluit non obstare. Dat. Romæ 7. Ianuarij anni 1617.* me citato in loco isto refert Leçana *in summ. quæst. Regular. cap. 19. n. 15.*

Illud Regularibus aduertendum duxi, 67
quòd licèt præfatum Clementis VIII. decretum, quatenus illis aufert potestatem absoluendi à casibus Papæ, vel Episcopo reseruatis, pro sola Italia, non pro aliis Prouinciis fuisse factum, & publicatum videatur, & id asserant Fr. Emman. *in addit. sum. tom. 4. c. 118. n. 18.* F. Ioan. de la Cruz *in suo epitome, lib. 2. cap. 6. fol. 163. col. 2. vers. si arguas secundo,* Suar. *de Pœnit. disp. 30. sect. 3. n. 16. in fine* Sanch. *in præcepto Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 13. num. 36. ad finẽ,* Villalob. *in sum. p. 1. tract. 9. diffic. 62.* Laur. de Portel *in dubiis Regular. verbo Confessor erga seculares. n. 22. vers. at sicut, & verb. casus reseruati num. 6.* Tamen hodie contrarium est tenendum, prout in sequenti declaratione. *Sacra Congr. S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita cẽsuit per confirmationes priuilegiorũ, quas Regulares à Sede Apost post Concil. Tridentinum obtinuerunt, nequaquam reuixisse priuilegia per prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant, absoluẽdi à casibus cõtentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consueuit, vtpotè sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquisiuisse ex subsequentibus priuilegiorum cõfirmationibus Ordinis, Cõgregationis, Societatis, & instituti etiam necessariò exprimendi, nec intra, nec extra*

Italiam in vim priuilegiorum, aut confirmationum eiuſmodi, quas vel hactenùs obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, poſſe quemquam abſoluere ab eiſdem caſibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reſeruatis; at ſi ſecus egerint, abſolutiones nullas atque irritas fore, & eſſe. Ab aliis verò caſibus, & cenſuris, ſi quidem Regulares habent à Sede Apoſt. abſoluendi facultatem, illã extra Italiam minimè ſublatam fuiſſe, iiſdem Sacræ Congreg. Decretis hac de re aditis iuſſu ſ. mem. Clem. VIII. Quam S. Congreg. ſententiam Sanctitas ſua ad ſe relatam approbauit, mandauitque ab omnibus ad quos pertinet, inuiolabiliter obſeruari. Romæ 17. Nouembris 1628. Fr. A. Cardin. S. Honufrij. P. Fagnanus Secret.

CAPVT XX.

De Sacræ Communionis diſpenſatione per Parochos facienda.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotibus quibuſcũque ex Chriſti inſtitutione competit ordinaria poteſtas adminiſtrandi Sacram Euchariſtiam Chriſtiano populo.*

2 *Sacerdotes licitè non adminiſtrant Sacram Euchariſtiam niſi habeant Ordinariam, vel delegatam iuriſdictionem ad hoc Sacramentum adminiſtrandum, excepto neceſſitatis caſu.*

3 *Diaconus abſente Sacerdote, in caſu neceſſitatis, Sacram Communionem deferre poterit.*

4 *Diaconi iam hodie ex vſu, & conſuetudine Eccleſiæ, & ob Sacerdotum copiam nullo modo adminiſtrare poſſunt Sacram Euchariſtiã, niſi exiſtente grauiſſima cauſa, & interueniente vrgente neceſſitate.*

5 *Excommunicatus nõ poteſt diſtribuere Euchariſtiam, nec eam deferre ad infirmos.*

6 *Sacerdos ſimplex de licentia Parochi licitè valet Sacramentum Euchariſtiæ in Eccleſia Parochiali miniſtrare, etiamſi ab Epiſcopo nõ ſit expoſitus ad Sacramẽta miniſtranda.*

7 *Regulares, qui Sacram Communionem ſine Parochi ſpeciali licentia ipſius ſubditis miniſtrare præſumpſerint, excommunicationis incurrunt ſententiã ipſo facto per Sedem Apoſtol. dumtaxat abſoluendi.*

8 *Regulares obtinent priuilegia poſt* Clem. 1. de priuil. *vt non requiſita licẽtia Parochi omnibus Chriſti fidelibus Sacram Euchariſtiã in ſuis Eccleſiis per ſe, vel per alios Sacerdotes ſeculares in illis miniſtrantes adminiſtrare poſſint.*

9 *Religioſi, qui in partibus Indiarum de licentia Hiſpaniarum Regum Sacramentum Euchariſtiæ adminiſtrant, nullo modo incidunt in excommunicationẽ* Clem. 1. de priuil.

10 *Religioſi vigore ſuorum priuilegiorum an poſſint ſine Parochi licentia adminiſtrare populo Sanctiſſimam Euchariſtiam? oſtenditur.*

11 *Sacerdotes Regulares tempore Paſchatis non poſſunt miniſtrare Euchariſtiam ſecularibus, vt adimpleant præceptum eccleſiaſticum annuæ Communionis.*

12 *Parochiani ſatisfaciunt præcepto annuæ Communionis ſi communicarent in Eccleſia Cathedrali, vel Epiſcopum adirent pro huiuſmodi Sacramento ſuſcipiendo.*

13 *Parochus ſuis ſubditis Euchariſtiam miniſtrare debet, quando illi ex obligatione communicare debent.*

14 *Præcepto annuæ Communionis quo tempore ſatisfieri poſſit? oſtenditur.*

15 *Parochus tenetur Euchariſtiam miniſtrare quoties pij ſubditi eam rationabiliter petũt.*

16 *Euchariſtia in die Paraſceues non eſt diſtribuenda aliis quàm infirmis.*

17 *Parochus Euchariſtiam miniſtrans in peccato mortali an peccet mortaliter? oſtenditur.*

18 *Præceptum eccleſiaſticum annuæ Communionis obligat omnes fideles vtriuſque ſexus, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint.*

19 *Parochus communicare non poteſt perpetuò, & abſolutè fatuos, ſed tantùm ſemifatuos, & non continuò amentes tempore, quo habent dilucida internalla.*

20 *Peccatoribus notoriis Euchariſtia adminiſtrãda non eſt.*

21 *Peccator notorius dicitur, qui manifeſtus eſt, vel per ſententiam, vel per confeſſionem factam in iudicio, aut per euidentiam rei, quæ nulla tergiuerſatione celari poteſt.*

22 *Peccatores occultos à Communione, quam petunt, repellere non poteſt Parochus, licèt ipſis in Confeſſione abſolutionem non dederit.*

23 *Viatores Euchariſtiam ſumere valent in ea Parochia, in qua tẽpore Paſchatis reperiuntur.*

24 *Parochus, qui Miſſæ ſacrum non fecit, ſibi ipſi poteſt Euchariſtiam miniſtrare.*

25 *Laicus non poteſt Euchariſtiã per ſe ſumere, niſi in neceſſitate extrema mortis, & in abſentia Sacerdotis.*

26 *Sacerdotes quando communicant an teneantur induere ſtolam?*

27 *Euchariſtiam pro communicandis infirmis debet Parochus ſub fideli cuſtodia, & in loco decenti conſeruare.*

28 *Pyxides duæ in Sacrario tenendæ, quarum vna conſeruetur ſanctiſſimũ Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos.*

39 *Lampas ante ſanctiſſimam Euchariſtiam noctu, diùque ardere debet.*

30 *Parochus tenetur ad manutenendum oleum lampadis ſanctiſſimi Sacramenti, ſed obſeruari*

seruari debet consuetudo quòd populus faciat hos sumptus.

31 *Onus deferendi ad infirmos S. Eucharistiam est de pertinentibus ad curam animarum.*

32 *Parochus quo habitu, & decentia S. Eucharistiam deferre debeat ad infirmos, ostenditur.*

33 *Eucharistia non est per plateam, in qua habitant Iudai, deferenda.*

34 *Eucharistia ad ægrotos etiam de nocte deferri debet, si necessitas suadeat.*

35 *Parocho licitum est summo manè ante lucem notabiliter Missam dicere pro communicando infirmo iamiam morituro.*

36 *Parocho non licet iterum eadem die celebrare quando non adest particula consecrata pro communicando infirmo iamiam morituro, nec est alius, qui celebret.*

37 *Eucharistiam non ieiunio dare licitum est ob solam necessitatem.*

38 *Eucharistiam, qui semel in mortis periculo constitutus per modum viatici accepit, perseuerante eodem periculo potest iterum accipere per eundem modum viatici.*

39 *Parochus non habens copiam Confessarij, præmissa conuersione, poterit celebrare ad communicandum infirmum.*

40 *Parochus non potest celebrare post cibum ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis.*

41 *Parochus ratione necessitatis potest Eucharistiam administrare per modum viatici infirmo non ieiuno existenti in mortis articulo, non tantùm semel, sed iterum, vt n. 42.*

43 *Infirmo deliranti potest Parochus præbere viaticum, si illud tempore vsus rationis expressè petiisset, modò non sit periculum irreuerentia.*

44 *Eucharistia ad ægrotum adoranda deferri non debet si eam ob tussim, aut aliàs sumere nō potest pro viatico.*

45 *Parochus non potest præbere viaticum sub specie vini, si infirmus non possit deglutire sub specie panis.*

46 *Parochus non tenetur Eucharistiam deferre ad infirmum propè moriturum, si timeat fore vt eam non possit illi ministrare, nisi valde festinanter currat.*

47 *Pestis tempore debet Parochus infirmos propria manu, & non aliquo instrumento communicare.*

48 *Interdicti localis tempore potest Parochus S. Eucharistiam quatenus viaticum morientium ministrare, non tantùm semel, sed quoties expedierit, cum pompa, & solemnitate consueta, vt num. 49.*

50 *Tabernaculum sanctissimæ Eucharistiæ non est deferendum Sacerdotum humeris, sed manibus tantùm celebrantis, non obstante quauis contraria consuetudine.*

51 *Parochus ruralis ferens Communionem infirmo longè distanti, non potest ire equo, nisi consuetudo loci id permitteret, & equus esset mansuetus.*

52 *Clauis custodia sanctissimi Sacramenti cui tradenda in feria quinta Cœna Domini.*

VAMVIS ex Christi institutione Sacerdotibus quibuscunque competat ordinaria potestas administrandi Sacram Eucharistiam Christiano populo, vt desumitur ex *cap. peruenit, de consec. dist.* 2. Concil. Trid. *sess.* 13. *cap.* 8. & docent Syluest. *in Sum. verb. Eucharistia* 3. *q.* 4. Henriq. etiam *in Sum. lib.* 8. *cap.* 54. & alij citati à Paul. Laymann *in Theologia moral. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 7. *n.* 1. nouissimè Trullench *in praxi resolut. Sacram. lib.* 3. *c.* 7. *d.* 1. *n.* 2. & 6. † tamen id licitè non faciunt, nisi habeant ordinariam, vel delegatam iurisdictionem ad hoc Sacramentum administrandum, quia dispensatio Sacramentorum, præsertim huius, quo fideles spiritualiter pascuntur, est proprium munus Pastoris, quod proinde nemo alius sine illius commissione vsurpare debet. Ita Vasq. *disp.* 219. *c.* 2. Vgolin. *de officio Episcopi c.* 15. §. 7. *n.* 1. Bonac. *de Sacram. disp.* 4. *quæst.* 5. *punct.* 1. *n.* 4. Paul. Laymann *d. c.* 7. *n.* 3. *in princ* Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 5. *quæstion.* 1. Machado *en su perfetto Confessor lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 2. *docum.* 12. Trullench. *d. dub.* 3. *n.* 7. quia tenentur Fideles vt præceptum annuæ Confessionis adimpleant Eucharistiam suscipere de manu proprij Pastoris, aut alterius, qui vicem eius gerat, seu de eius facultate, Suar. *ad* 3. *p. quæst.* 80. *art.* 11. *disp.* 70. *sect.* 2. excepto eo necessitatis casu, quo infirmus in mortis articulo constitutus communicandus est, tunc enim si proprius Sacerdos absit, vel præsens non possit Sacram Communionem deferre, nolit etiam alteri committere per iniquitatem, tunc † quilibet alius Sacerdos secularis, vel Regularis, eo autem absente etiam Diaconus deferre poterit per licentiam, quam ipsi sacri Canones, & præsumpta voluntas Superioris in tali casu tribuunt; sic per text. *in c. præsente dist.* 94. docent Henriq. *d. cap.* 54. §. 2. & *cap.* 55. §. 1. Card. Tolet. *in instr. Sacerdot. lib.* 2. *cap.* 28. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom.* 1. *quæst.* 42. *art.* 3. & 8. Zambran. *de casibus in articulo mortis cap.* 3. *dub.* 7. *num.* 6. Chapeauille *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis cap.* 4. *quæst.* 5. Paul. Laym. *d. cap.* 7. *num.* 2. *in fine.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcep. præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 20. & 21. Fusc. *de Visit. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 10. Grarian. *discept. forens. cap.* 412. à *n.* 4. nouiss. Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol.* 126. *n.* 7. Trullench *d. dub.* 1. *n.* 7.

Iam verò ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ Diaconi nullo modo administrare pos-

ſunt hoc Sacramentum ob Sacerdotum enpiam, & multitudinem, niſi exiſtente grauiſſima cauſa, & interueniente vrgente neceſſitate, vt elt arriculus mortis, & de mandato Epiſcopi, ſiue Presbyteri, vt aduertunt Suar. *tom.* 3. *ad* 3. *p.* S. Thom. *quæſt.* 82. *art.* 3. *diſp.* 72. *ſect.* 2. Bonac. *d. puncto* 1. *num.* 5. Poſſeuin. *dicto tract. de officio Curati cap.* 8. *num.* 43. Squillante *de obligat. cleric. p.* 1. *n.* 155. Ludou. Miranda *d. quæſt.* 47. *art.* 8. Ludou. à ſancto Ioanne *de admin. Sacram. tit.* 4. *de Commun. num.* 22. *cum ſeqq.*

5 Vtrùm autem, & quando Sacerdos credere teneatur pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret Sacramentum Euchariſtiæ, colliges ex iis, quæ ſuprà adduximus *cap.* 18. *num.* 30. Parochus excommunicatus non poteſt diſtribuere Euchariſtiam in Eccleſia, nec eam deferre ad infirmos; contraueniendo enim peccat mortaliter, & fit irregularis, cùm ſit ſacrum, & proprium miniſterium ratione ſui Ordinis; ſed in extrema neceſſitate poterit excommunicatus contritus Euchariſtiam indigenti miniſtrare, ſi non ſit alius, qui miniſtret; nam poteſt eſſe, vt per illud Sacramentum recipiat primam gratiam, quam antè non habebat; ita Nau. *in man. cap.* 22. *num.* 4. Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 11. *ſect.* 1. *num.* 17. Squillante *de obligat. cleric. p.* 3. *num.* 22.

De licentia parochi licitè valet ſimplex Sacerdos Sacramentum Euchariſtiæ in Eccleſia Parochiali miniſtrare, etiamſi ab Epiſcopo non ſit expoſitus ad Sacramenta miniſtranda iuxta formam *Concil. Trid.* quia ad id non eſt neceſſaria actualis iuriſdictio, ſeu poteſtas ad abſoluendum ſicut ad Sacramentum pœnitentiæ; ſed tantùm potentia ad diſtribuendum, ſeu communicandum Sacram Euchariſtiam; quam habet ſimplex Sacerdos. Vnde hac facultate miniſtrandi rectè poteſt vti quilibet Religioſus Presbyter, quia *in Concilio Trid.* non auffertur à Sacerdotibus ſimplicibus hæc poteſtas, ſi habent ad id licentiam à Sede Apoſt. aut Parocho. Ita Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 56. *art.* 7. Suar. *in* 3. *p. diſp.* 72. *ſect.* 1. *concl.* 1. Hieron. Roder. *in compend. quæſt. Reg. reſol.* 126. *num.* 6. Bauny *tract.* 10. *de Parochis q.* 22. Hieron. Garcia *in ſua ſum. morali tract.* 3. *diffic.* 4. *dub.* 4. *n.* 40. vbi *n.* 43. poſt Nauar. Azor. Regin. Miranda & alios reſoluit poſſe Parochum licentiã Parochiano concedere, vt præceptum annuæ Confeſſionis & Communionis in Paſchate adimpleat ea recipiendo ab aliquo Religioſo in Eccleſia ſui cõuentus, *&* *n.* 44. poſt Beiã Cordub. Medin. Fagund. & alios tenet poſſe Parochũ hoc Sacramentum ſuis Parochianis adminiſtrare in regularium Eccleſiis de earum ſuperioris licentia.

Regulares, qui Sacram Communionem 7 ſine Parochi ſpeciali licentia ipſius ſubditis miniſtrare præſumpſerint, excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto per Sedem Apoſt. dumtaxat abſoluendi, vt probat *Clem.* 1. *de priuil.* & tradunt Henric. *in Sum. lib.* 13. *c.* 40. §. 4. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom* 1. *q.* 56. *art.* 1. Gambar. *de caſib. reſeru. c.* 7. *n.* 3. Azor. *inſtit moral p.* 1. *lib.* 12. *c.* 13. *quæſt.* 5. Mar. Alter. *de cenſur. diſp.* 22. *cap.* 3. *dub.* 3. Villalob. *tom.* 1. *ſum. tract.* 1. *diffic.* 25. *num.* 2. nouiſſimè Hieron. Roderic. *in compend. quæſt. Regul. reſol.* 127. *n.* 1. Bonac. *de Sacram. diſp.* 4. *q.* 5. *punct.* 1. *num.* 8. vbi *num.* 9. ſubdit cenſuram hanc ab iis non incurri, qui bona fide adminiſtrant ex ignorantia excommunicationis, vel probabiliter credunt Paſtores tatam habituros huiuſmodi adminiſtrationem, & *n.* 10. credit excuſandos Religioſos communicantes in articulo mortis, cogente ſcilicet neceſſitate, infirmos ſine licentia proprij Sacerdotis, & *n.* 11. ait excommunicationem non extendi ad alios Sacerdotes, ſed ſolùm ad Religioſos, latè Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.* 3. *cap.* 5. *dub.* 2. *num.* 8. vbi intelligit ſecluſis Religioſorum priuilegiis circa Confeſſionem, & Communionem, & niſi ipſi Religioſi ſint Parochi, aut niſi adſit neceſſitas, vel niſi de ipſius Parochi licentia; & *in praxi reſolut. Sacram. lib.* 3. *c.* 7. *dub.* 1. *n.* 8. *&* 9. Iul. Lauor. *de Indulg. p.* 2. *c.* 21. *n.* 24. Filliuc. *in quæſt. moral. tract.* 15. *n.* 184. *cum multis ſequentibus.* Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *num.* 17. vbi limitat ſi miniſtrent alieno Religioſo ſine licentia ſui Prælati, latè Ludou. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 42. *art.* 1. vbi addit quòd ſi Parochus aliquis det licentiam ſibi ſubdito vt à quocunque Sacerdote poſſit Sacram Communionem ſumere, haud dubium eſt quòd poſſit eam etiam recipere à Religioſo, & reſpectu illius ſit quaſi ſpecialis, & illum in hac parte ſequuntur Miranda *d. q.* 42. *art.* 1. Hieron. Roder. *vbi ſupra reſol.* 109. *num.* 5. & addit Fr. Emman. *in loco citando paulò inferiùs* ſufficere licentiam obtentam ab Epiſcopo, & multò melius, atque potiori ratione ſi à Summo Pont. cùm illi ſecundùm Ius, & ſacros Canones dici poſſint, & debeant Parochi ſuarum diœceſum, & Eccleſiarum, & Summus Pontifex totius vniuerſalis Eccleſiæ, & *art.* 7. reſoluit ad adminiſtrandum Euchariſtiæ Sacramentum non ſufficere licentiam Parochi excommunicati, in tantum vt miniſtrantes cum tali licentia incidant in excommunicationem dictæ *Clem.* 1. niſi forſan eos ignorantia excuſet, idque faciant bono zelo, & animo ducti, exiſtimantes prædictum Parochum non eſſe excommunicatum, aut eo non obſtante prædictam licentiam potuiſſe ſibi dare.

Poſt

8 Post dictam *Clem.* 1. aliqua sunt concessa priuilegia Regularibus, siue Religiosis, vt non requisita licentia Parochi omnibus Christi fidelibus sacram Eucharistiam in suis Templis per se, vel per alios Sacerdotes ministrare possint, & hac de re priuilegiorum Nicolai V. Sixti IV. & Leoni X. meminere Ludou. Miranda *d.q.42.art.1.* Tamburin. *de iure Abbatum tom 2.disp.5.q.3.* Portel. *in dub. Regul.verb. Sacramentorum administratio n.* 8. Hieron. Roderic. *resol.* 127.*n.* 2. non tamen possunt ingredi Parochiani alterius, quo Eucharistiam Fratribus, ac Sororibus tertij Ordinis tribuant, ex Leone X. *in Concil. Lateranen.* exceptis fœminis virginalem, seu vidualem castitatem sub præfato modo viuendi promittentibus, quia tales gaudent omnibus priuilegiis Fratrum, quod non est per Concil. Trid. reuocatum, aut innouatum. Ita Fr. Emman. *tom.*1. *quæst. Regul. q.* 56. *art.* 10. Hieron Roder. *in compendio quæst. Regul. resolut.* 127,*n.*13. Vgolin. *de officio Episcopi c.*20. §.11.*num.*4. Valent quoque Regulares id ipsum committere aliis Sacerdotibus secularibus in suis Ecclesiis ministrantibus, ex priuilegio Iulij II. concesso Fratribus Ordinis Minimorum, vt in Ecclesiis suis, quoties opus fuerit, possint ministrare, & ministrari facere Sacramentum Eucharistiæ curialibus, mercatoribus, pregrinis, & transeuntibus, ac aliis quibuscunque personis, huius priuilegij meminerunt Cordub. *in addit. ad compend. verb. communicare.* Medina *in sua instructione Confessor. lib.*1.*c.*11.§.5. Tamburin. *d. disp.*5.*q.*4. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.* 2.*c.*5.*dub.*3.*conclus.*3. Ludou. Miranda *d.q.*42. *art.* 4. *concl. vnic.* vbi addit non esse necessarium quod huiusmodi Presbyteri seculares sint expositi, & approbati ab Episcopo, vt in Religiosorum Monasteriis possint Eucharistiæ Sacramentum ministrare; quia non est eadem ratio de Sacramento Pœnitentiæ, & administratione Eucharistiæ, quia in illo administrando multò maior sufficientia requiritur, quàm in isto, quod solummodo consistit in applicando Sacramentum consecratum ad vsum recipientis, siue communicantis, quod etiam tradit Hieron. Roder. *vbi sup. resol.* 126.*n.*2.*&* 6. & subdit Fr. Ludou.
9 Miranda *cit. loco art.* 6. *concl.*1. † Religiosos, qui in partibus Indiarum de licentia Hispaniarum Regum fidelibus ibidem existentibus, & infidelibus ad fidem se conuertentibus Sacramentum Eucharistiæ administrant, nullo modo incidere in excomunicationem *d. Clem.* 1. quamuis id faciant sine licentia Parochorum, de quo etiam Hier. Roder. *vbi supra resol.* 139 *n.*1.*&* *resol.* 127.*n.*10.
10 Quæstio est dubia, an sine Parochi licentia possint Religiosi priuilegia habentes, de quibus suprà meminimus, ipso die Resurrectionis Dominicæ Sacram Eucharistiam ministrare Parochianis, iis videlicet, qui existimantur Parochiæ satisfecisse; vel postea satisfacturi: In qua Nau. *in man.c.*21.*n.*53. Henriquez *d.lib.* 8. *c.*55.§.1. Azor *instit. moral.p.*1. *lib.*7.*c.*41.*q.*7. Trullench *d.lib.*3.*c.*5.*dub.*2.*n.*8. & in *d. praxi resolut. Sacrament. lib.*3.*c.*7. *dub.*1. *n.*9. negant, quia hoc significant verba Pontificum in dictis priuilegiis sub excommunicationis censura prohibentium Regularib. ne sine licentia Parochi extra necessitatis casum in Resurrectionis Dominicæ die sacram Eucharistiam ministrent. Eandem sententiam amplexa est *Sacra Congr. Concilij*, cuius declarationis verba ita se habent. *Fuit dubitatum an die Paschatis Fratres possint administrare populo Sanctissimam Eucharistiam; S. Congr. censuit non posse stante quòd in priuilegio Eugenij IV. hoc eis interdicitur expressè pro illa die. Die* 2. *Martij* 1619. Contrarium verò sustinent compend. priuileg. Societatis Iesv, *verb. Eucharistia* §.2. Emman. Sà *in aphorism. verb. Eucharistia n.*19. Ludou. Miranda *d.q.*42. *art.*2. *concl.* 2. Fr. Eman. *quæst. Regul. tom.*1.*q.*56. *art.*3. Ægid. de Conink *quæst.* 82. *art. num.* 31. Ioan à Cruce *de statu Religion. lib* 3.*c.*5.*dub.*4.*conclus.*2. Laur. de Peirinis *tom.*1.*priuil. Minimor. in const.* 1. *Iulij II.*§.3.*n.*86. Hillinc *tom.*1.*tract.* 4.*c.*9. Leçana *in sum. quæst. Regul. tom.*1.*c.*31.*n.*8. Suar. *tom.* 4. *de Religione tract.*10.*lib.*9.*c.*3.*n.*7. Tamburin. *d. disp.*5.*q.*3.*n.*3. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta præc.*3.*lib.*3.*c.*2.*n.*18. Hieron. Roderic. *d. resolut.* 127.*n.*5. Portel. *in dub. Regularib. verbo Sacramentorum administratio n.* 5. Diana. *p.* 4. *tract.*4.*resol.*81. Granadus 3.*p. controu.* 6. *tract.* 12.*disp.*2. Card. Lugo *disp.* 18 *sect.*2.*n.*50. Garcia *in sum. morali tract.* 3. *diffic.*4. *dub.* 4. *num.* 35. probabilius censentes non tam verba, quàm mentem Pontificum spectandam esse: voluerunt enim Parochis prospicere, vt certi esse possint de suorum subditorum Communione, si eos videant Paschali tempore in sua Parochia communicantes; si autem Parochiani in Parochia sua semel communicent tempore Paschali, nihil omninò Parochis adimitur, etsi iterum eodem durante tempore Paschali in alia Ecclesia sacram Communionem accipiant. Ita Paul. Laymann. *d.c.*7.*num.*4. *vers. controuersum*, vbi *in vers. sequenti* ad praxim existimat considerandam esse Parochi voluntatem, vtrùm is contentus esse videatur, vt Paschali etiam tempore à Regularibus Sacra Eucharistia ministretur, iis videlicet, qui sæpè in anno communicantes extra suspicionem esse solent; tunc enim tales personæ, quæ frequenter communicandi in templo Regularium consuetudinem habent, & adduci nequeunt vt in Parochia communicent, ad Sacram

Commu

Communionem in Templo Regularium admitti poſſunt ex tacito, vel præſumpto Parochi conſenſu; ſin autem exiſtimetur contrariam eſſe Parochi voluntatem, vt contentus non ſit Paſchali tempore Communionem conferri Parochianis ſuis, iis nimirum, de quibus præſumi non poteſt in Parochia etiam communicaſſe, aut communicaturos; tunc Confeſſarius ſeuerius præcipere debet pœnitentibus omnibus, vt in Parochia communicent Paſchali tempore, deinde quantum fieri poteſt ipſo Dominico die Reſurrectionis abſtinere debent à Parochianis communicandis, cùm ipſis eo die miniſtratio Euchariſtiæ interdicta ſit ſi Parochi non conſentiant.

11 Ex quibus colligitur † minùs poſſe Sacerdotem Regularem tempore Paſchali miniſtrare Euchariſtiā ſecularibus, vt adimpleant præceptum eccleſiaſticum annuæ Communionis, ſicut benè reſoluunt Nugn. *tom. 1. in 3. p. q.* 83. *art.* 4. *concl.* 5. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 10. *lib.* 9. *c.* 3. *n.* 8. Portel *in dubiis Regul. tom.* 1. *verb. Sacramentorum administratio, n.* 5. Villalob *in ſum. p.* 1. *tract.* 7. *dub.* 47. *n.* 4. & inclinare in hanc partem videtur Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 3. *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 16. Quamuis contrarium per priuilegia Nicolai V. Paul. III. & Pij IV. ac aliorum Pontificum minus benè teneant Sorb. *in compend. priuil. verb: Communicare*, Fr. Emman. *q. Reg. tom.* 1. *q.* 56. *art.* 3. Ludou Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ p.* 4. *caſu* 4. Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.* 2. *c.* 5. *dub.* 4. *concl.* 3.

12 Animaduertant Parochi ſuos Parochianos ſatisfacere præcepto Eccleſiæ, de quo *in d. c. omnis vtriuſque ſexus*, ſi communicarent in Eccleſia Cathedrali, vt per Bonac. *de Sacram diſp.* 4. *q.* 7. *punct.* 2. *n.* 11. quāuis in fine contrarium tenere videatur, & per Piaſec. *in praxi Epiſc. p.* 2. *c.* 3. *n.* 24. *verſ. circa feſtū*, per ea, quæ adduxi *in tract. de Canonicis c.* 6. *de Archipresbytero n.* 20. *cum ſeqq.* licet non improbabiliter alij teneant communicantem in Eccleſia Cathedrali ſine licentia proprij Parochi, vel Epiſcopi non ſatisfacere præcepto Euchariſtiæ ſumendæ in Paſchate à proprio ſacerdote, ex quorum numero ſunt Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 27. *n.* 24. Trullench *d. lib.* 3. *c.* 5. *dub.* 2. *n.* 12. Addit Bonac. *loco proximè citato* quemlibet poſſe etiam inuito Parocho Epiſcopum adire pro huiuſmodi Sacramento ſuſcipiendo, cùm illi principaliter commiſſa ſit cura omnium animarum ſuæ diœceſis, *cap. quæcunque* 10. *quæſt.* 1. *c. præcipimus* 12. *quæſt.* 1. & idem Bonac. *ibidem n.* 10. reſoluit laicos inſeruientes Religioſis, & degentes in Monaſteriis eorum à cura Parochorum exemptis, poſſe ibi Communionem ſumere tempore Paſchatis, tum quia ſicut ibi poſſunt ſepeliri inconſultis Parochis, ita etiam videntur ibi poſſe Sacramenta ſumere.

Animaduertant etiam Parochi quòd indignè, & in peccato mortali Euchariſtiam in Paſchate ſuſcipiens Eccleſiæ præceptum adimplet; quia licèt Euchariſtiam indignè recipiens lethaliter peccet, & naturale, ac diuinum ius violet, contra illud, *Sancta ſanctè tractanda ſunt*, attamen is quoad ſubſtantiam præceptum Eccleſiæ implet, & Eccleſiaſticam legem ſeruat. Ita Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 3. *lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 4. Filliuc. *in quæſt. moral. tr.* 3. *c.* 2. *q.* 10. Homobon. *d. p.* 2. *q.* 51. Villalob. *in ſum. p.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 42. *n.* 9. Bonac. *d. diſp.* 4. *q.* 7. *puncto* 2. *n.* 12. Trullench *d. lib.* 3. *c.* 5. *dub.* 2. *n.* 13. Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 4. *n.* 83. Machado *lib.* 2. *p.* 4. *tract.* 7. *docum.* 1. *n.* 9. Diana *p.* 3. *tract.* 4 *reſolut.* 43. Garcia *in ſumma morali tract.* 3. *diffic.* 4. *dub.* 4. *n.* 60.

Non permittant Parochi vt communicantes dum Sanctiſſimam recipiunt Euchariſtiam, demiſſo vultu quaſi in abſcondito ſint, ne eueniat vt aliquis tanto Sacramento abutendi cauſa, vel magis venerandi gratia, illud ſecum deferre tentet; nunquam enim hodie id licitum aut permiſſum eſſe debet, licèt olim liceret, vt aduertit Cardin. Cæſ. Baron. *annal. Eccleſ. anno Chriſti* 57. *fol.* 473. *tō.* 1. vbi de Euchariſtia, quæ deferebatur per itinerantes, & nauigantes, *& anno Chriſti* 635. *tom.* 8. *fol.* 338. *& anno Chriſti* 753. *tom.* 9. *fol.* 208. vbi de Euchariſtia, quæ ſolet præcedere Romanos Pont. peregrinantes, Thom. Bozzi. *de ſignis Eccleſiæ Dei lib.* 13. *c.* 3. *col.* 4. *poſt med.* vbi de Echariſtia mitti ſolita abſentibus, refert Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 492. *n.* 3. *cum ſeqq.*

Quo verò tempore teneatur Parochus ſuis omnibus Euchariſtiam miniſtrare, huius loci eſt inueſtigare, & omiſſis prolixis hac in re diſputationibus breuiter reſoluendum eſt ad id obligari quando ſubditi debent ex obligatione communicare, hoc eſt, in Paſchate, iuxta text *in d. c. omnis vtriuſque ſexus*, 13
† cui præcepto ſatisfacit Communicans in Hebdomada Sancta, vel infra octauam Paſchæ, ſicut docent Quaranta *in ſum. Bullarij verb. Communio*, vbi refert hac de re declarationem Eugenij IV. Azor. *inſtit. moral p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 41. *q.* 2. Zerol. *in praxi Epiſcop p.* 1. *verb. Euchariſtia*, §. 7. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 2. *lib.* 1. *cap.* 3. *per tot. & præc.* 3. *lib.* 1. *cap.* 5. Theophil. Parochor. *p.* 4. *art.* 3. Henriquez *in ſumma lib.* 8. *cap.* 5. §. 1. *à princip.* vbi refert quòd in pluribus diœceſibus cōſuetudo extenditur à principio Quadrageſimæ, vſque ad decimumquartum diem poſt Paſcha: & cenſuit *Sac. Congreg. Concil. ſub die* 19. *Nouembris* 1616. poſſe etiam extendi in longius tempus ex Epoſcopi, aut Parochi diſpenſa 14

ſpenſatione rationabili, veluti ſi timeatur de relapſu in peccatum ſi grauitas delicti perpetrati id requirat, aut ſi cauſa alicuius forenſis expeditio impediat Conſcientiæ ſerenitatem, ſecundùm Galet. *in margarita caſuum conſcient. verb. Euchariſtiæ ſumptionē.* Abſque cauſa verò non poteſt Communicationis in Paſchate præceptum adimpleri, anticipando à tertia Dominica Quadrageſimæ, vel prorogando ad tertiam Dominicam poſt Paſcha, vt declarauit *S. Rituum Congreg. in vna Granaten.* 15. *Februarij* 1614.

Quid autem ſi Parochianus negligentia, vel malitia, aut aliquo impedimento intra legitimum tempus non adimpleuerit præceptum communicandi, an obligatus maneat remoto impedimento ſtatim communicare? Quidam ex quorum numero ſunt Armil. Tabien. Sot. Medina Greg. de Valentia, Toled. Henriq. Granad. & alij negatiuam partem tuentur, dicentes quòd licèt hic peccauerit non communicando intra tempus, aliud peccatum non committit ſi differat vſque ad ſequentem annum. Sed contrarium probabilius ſuſtinent Suar. *tom.* 3. *de ſacram. diſput.* 70. *ſect.* 2. *verſ. dico ergo, & tom.* 4. *diſp.* 36 *ſect.* 3. *n.* 3. Ægid. de Coninch 3. *p. q.* 80. *art.* 11. *dub* 4. vbi Nugn. *diſ.* 2 *concl.* 3. Fagund. *prae* 3. *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 2. *de praeceptis Eccleſ.* Filluc. *tract.* 4. *c.* 2. *q* 9. *n.* 58. Layman. *lib.* 5. *tract.* 4. *c* 5. *n.* 8. Villalob. *in ſum p.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 42. *n.* 8. Gaſp. Hurtado *diſp* 7. *de Pœnit. diffic.* 12. Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 4. *n.* 66. & 67. Diana *p.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 130. & *p.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 3. Trullench *d dub.* 2. *n.* 14.

15 Tenetur quoque Parochus Euchariſtiam miniſtrare quoties pij ſubditi eam rationabiliter petunt, vt ſi petant non nimis frequēter; ſed quatenus poſtulat ipſorum conditio, & Sacramenti reuerentia; nam Parocho impoſitùm eſt onus paſcendi oues ſuas, quod maximè fit verbo, & Sacramentis, nec par eſt vt paruuli petant panem, & non ſit, qui eum illis frangat. Ita Nauarr *in cap. placuit, de Pœnit. diſt.* 6. *num* 152. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *num.* 96. Bonacin. *de Sacrament. diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 1. *num.* 14. Fagundez *d. prae.* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* Trullench *in praxi reſolut. ſacram. lib.* 3. *c.* 7. *dub.* 1. *n.* 15. Baſſe. *in florib. Thelog. verbo Parochus* 2. Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 12. *n.* 2. &

16 3.† In die autem Paraſceues non eſt diſtribuenda Euchariſtia alijs, quàm infirmis, vt cenſuit *S. Rituum Congreg. ſub die* 19. *February* 1622. Et tenet Francolin. *de Horis Canon. cap.* 30. *num.* 12. quicquid poſt Laym. Tanner. & Hurtad. teneat Diana *reſol. moral. p.* 4. *tract.* 4. *reſolut.* 237. & Ioan Sanc. *in ſelectis diſp.* 22. *num.* 20. vbi à principio diſput. diſſerit an ſit licitum quotidie Sacram Euchariſtiam ſuſcipi à laicis?

Priuſquam Parochus Euchariſtiam ad- 17
miniſtret, ſi habeat conſcientiam peccati mortalis, debet præparare ſe ad gratiam per Confeſſionem, vel ſaltem per contritionem; non peccabit tamen mortaliter ſic in peccato mortali miniſtrans, quia qui miniſtrat Euchariſtiam conſecratam, non eſt miniſter Dei ad iuſtificationem proximè, ſicut in alijs Sacramentis, ſed tantùm eſt veluti applicans actiua paſſiuis: in alijs namque Sacramentis Sacerdos ſimul conficit, & miniſtrat Sacramentum, non autem in hoc, non enim eſt idem conficere, & alijs miniſtrare; & ideò ſic reſoluunt Petr. de Leſdem. *in ſum. p.* 1. *vbi de Sacrament. in communi c.* 6. *concl.* 8. *diffic.* 5. Nugn. *in* 3. *part tom.* 1 *quæſt* 64. *art.* 6. *diffic.* 1. *concl.* 2. Petr. de Reyna *in ſummula Sacramentor. tract* 4. *num.* 6. Vaſquez *in* 3 *par. tom.* 2. *diſput.* 136. *cap.* 3. *num* 38. Ioan de Cruz *in direct Conſcient. par.* 2. *q.* 4. *dub.* 3. *concl.* 1. quos refert, & ſequitur Anton. Diana *moral. reſolut. par.* 2. *tract. de celebrat. Miſſarum reſol.* 25. & *tract.* 3. *Miſcel reſol.* 13. in parte Poſteriori. *dicto tract. de officio Curati cap.* 5. *num.* 44. *in fine.* Sed contrarium, imò Parochum grauiter peccare indignè adminiſtrando hoc Sacramentum in peccato mortali, non improbabiliter ſuſtinent Valent. *tom.* 4. *diſp.* 9. *quæſt.* 10. *puncto* 1. Suar. *in* 3. *par. tom.* 3 *diſp.*... *ſect.* . 6. Ægid. de Coninck *de Sacrament. quæſt.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 35. Bonacin. *in ſimili tract. diſput.* 4. *quæſt.* 5. *puncto* 2. *à princ.* Filliuc. *in queſtion. moral bus tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 9. *quæſ* 9. *num.* 271. Villalob. *in ſum. par.* 1. *tract.* 4. *dub.* 14. *num* 2. Fagundez *d. prac.* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 10. ex dictis ſupra *cap.* 17. *num.* 4.

Quinam ſumptionis huius Sacramenti 18
capaces ſint, & ex vi præcepti obligentur, eſt à Parocho ſciendum, communis hac in re eſt Doctorum ſententia, præceptum eccleſiaſticum ſumendæ Communionis obligate omnes fideles vtriuſque ſexus poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint, habetur *in d. c. omnis vtriuſque ſexus*, & de Fide definitum eſt *in Concil. Trid. ſeſſ* 13. *can* 9. Perlin. *de ſacro conuiuio diſp.* 2. *c.* 5 Baldel. *tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 30. *n.* 16. Palao *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *p.* 24. §. 2. *n.* 7. Zambran. *de Euchar. c.* 3 *dub.* 2. *n* 14. quos refert Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib* 4. *p.* 2. *trat.* 2 *docum.* 14. Card. Lug. *diſp.* 3. *ſect* 2. Bauny *tract.* 5. *de Euchariſtia q.* 2. Hieron. Garcia *in ſum. morali tract* 3. *diffic.* 4. *dub.* 2. *à n.* 9. Certa autem ætas definiri non poteſt in qua pueri, & pullæ ad SS. Euchariſtiæ Sacramentum idonei ſunt, ſed prudentium id parentum, multo magis Confeſſariorum iudicio æſtimandũ eſt; nam alij citiùs, videlicet circa annum nonum, aut decimum: alij verò ſeriùs circa annum ætatis decimumquartum ſufficientem rationis vſum, & ſpiritualium

lium rerum intelligentiam assequuntur;sicut præter alios adnorarunt Sot. *in* 4. *distinct.* 12. *quæst.* 1. *art.* 9. & alij citati à Bonacin. *d. disp.* 4. *q.* 7. *puncto* 2. *à n.* 1. latè Ioan. Sanci. *in select. disp.* 26. *num.* 5. Zambran. *cap.* 3. *dub.* 2. & addit Ioan. Chapeauille *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, cap.* 4. *q.* 9. post Nauar. *in man. c.* 21. *n.* 57. neque in mortis articulo pueros ante dictam ætatem ad Sacram Communionem obligari, videlicet, vt ille ait, masculos ante annum decimumquartum, vel decimumquintum, fœminas verò ante duodecimum. Castro Palao *in opere morali tom.* 1. *tr.* 3. *disp.* 1. *puncto* 74. §. 2. *num.* 7. Philip. à Cruce *in thesauro eccles. tract.* 1. §. 11. *n.* 3. Trullench *in exposit. Decalogi tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *dub.* 2. *num.* 3. Bauny *d. tract.* 5. *de Eucharistia q.* 7. Garcia *d. dub.* 2. *n.* 12. *&* 13. asserentes omnes pueros, quibus ob sufficientem rationis vsum, obligentur ad præceptum annuæ Confessionis, tenet hoc præcepto communicandi in Paschate.

19 Perpetuò, & absolutè fatuos in sanitate communicare non potest Parochus, sed tantùm semifatuos, & non continuò amentes tempore, quo habent dilucida interualla. Ita Henriq. *lib.* 8. *cap.* 42. §. 3. Bonacin. *d. disp.* 4. *quæst.* 6. *puncto* 1. ex *num.* 4. Paul. Layman. *d. tract.* 4. *cap.* 4. Villalob. *in sum. part.* 1. *tract.* 7. *dub.* 40. *num.* 3. Sanci. *in select. disput.* 6. *num.* 5. *& disput.* 36. *num.* 9. *& disput.* 38. *num.* 1. Anton. Diana *resolut. moral. part.* 2. *tract. de celebrat. Missarum resol.* 79. Petr. de Ledesma *in sum. part.* 1. *cap.* 13. *de Euchar stia conclus.* 8. Machado *en su perfetto Confessor lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 14. *num.* 3. Solorzan. *de iure Indiarum tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 95. vbi an liceat sacram Synaxim Indis administrare ob eorum ruditatem & feritatem. Zambran. *de casibus in art. mortis cap.* 3. *dub* 4. *per tot.* vbi *num.* 2. resoluit, quòd si amentes, vel furiosi, aut qui carent actu sensu, & vsu rationis, habuerunt aliquando illum, danda est eis Eucharistia in periculo mortis, dum non constet fuisse notorios excommunicatos, vel notorios peccatores, qui non dederint signa pœnitentiæ: item dummodo non constet clarè eos in complacentia peccati mortali vsum rationis amisisse, & denique dummodo possint eam recipere sine periculo irreuerentiæ, id est, vomitus, vel expuitionis, aut alicuius similis specialis indignitatis, & *num.* 7. subdit non esse necesse vt prædicti amentes tempore vsus rationis petierint expressè Eucharistiam, sed sat esse in sanitate debitis temporibus eam sumpsisse, vel vixisse non immemores suæ spiritualis salutis, & *num.* 6. tenet energumenis, seu dæmoniacis non esse negandam Eucharistiam, si aliàs habeant sufficientem dispositionem: de quo etiam Machado *d. docum.* 14. *n.* 6. Sed an, & quando infirmo deliranti, qui propter febrim in amentiam, vel phrenesim incidit, possit Parochus præbere viaticum? dicam inferiùs *num.* 43.

Peccatoribus notoriis, veluti vsurariis 20 publicis, & meretricibus, an Eucharistia administranda sit vbi peccatorum eos pœnituit, si publicè illam petant, in dubium ab aliquibus reuocari solet. Sed breuiter concludendum tribuendum eis non esse: nam etsi eos peccatorum pœnituerit, quia adhuc tamen non manifestò constat de sua pœnitentia, ne scandalum detur, neganda eis est. Ita Nauarr. *in man. cap.* 21. *num.* 55. *& in cap. pen.* §. *Sacerdos num.* 61. *& num.* 102. *de Pœnitent. dist.* 6. Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 5. Less. *de Iustit. lib.* 2. *cap.* 11. *dub.* 13. *num.* 73. Posseuin. *d. tract. de officio Curati cap.* 5. *num* 14. Squillante *de obligat. Cleric. part.* 2. *num.* 73. Fagundez *dicto prac.* 3. *lib.* 3. *cap.* 10. *per totum*, Piasec. *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 24. *vers. videndum*, Sanci. *in select. disp.* 36. Berti Lucens. *in praxi crimin. Regul. tit* 4. *cap.* 34. *prope fin. vers. videndum*, Basi. *in floribus Theolog. verb. Eucharistia* 2. *num.* 10. Machado *en su perfetto Confessor lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 2. *docum.* 13. Trullench *in praxi resolut. sacram. lib.* 3. *cap.* 7. *dub.* 3. *n.* 3. *cum seq.* vbi *n.* 5. declarat qui dicantur publici peccatores. Hieron. Garcia *in sum. morali tract.* 3. *diffic.* 7. *dub.* 4. *à num.* 6. Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 15. §. 7. *num.* 2. vbi subdit † notorium peccatorem 21 dici, qui manifestus est, vel per sententiam, vel per confessionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ nulla tergiuersatione celari potest: & limitat id dupliciter *primò*, vbi secretò Eucharistiam petunt, tunc enim ipsis administranda est, ex quo verè eos pœnituit, & confessi sunt peccata, nec scandalum tunc præbent; *secundò*, vbi manifestò constaret eos vitam mutasse, quia scilicet, honestè viuunt, idque notissimum est omnibus. Qua autem Iuris, seu facti euidentia debet constare quod petens sacram Eucharistiã de peccato publico sit infamatus ad hoc vt illi ea denegari possit, vide Ochogau. *de sacram. Euchar. tract.* 2. *q.* 10. *num.* 3. Hurtado *de Iustit. disp.* 12. *de restit. diffic.* 7. Hieron. Garciã *in sum. morali tract.* 3. *diffic.* 7. *dub.* 4. *num.* 7. *cum seqq.* vbi *num.* 10. disserit quid agendum quando peccator publicus est in vno loco, in eo verò, in quo Communionem petit, occultus remanet, & post relatas nonnullorum opiniones, tandem cum Henriquez *in sum. lib.* 2. *cap.* 67. *de Eucharist.* ait id totum prudentiæ ministri relinquendum, qui considerans personæ, & loci circumstantiis, arbitrabitur an tali peccatori sit danda, vel deneganda Eucharistia.

Occultos

22 Occulros autem peccatores, licèt ipsis in Coofessione abfolurionem non dederit, à Communione, quam petunt, publicè repellere non posse Parochus, ne videatur detegere peccata ipsorum occulta. Ita Nauarr. *dicto cap. 21. num. 55. & d. §. Sacerdos nũ.* 84. Vgolin. *d. §. 7. num.* 4. Fiasec. *d. n. 14 vers. videndum*, Ioan Valer. *de different. inter vtrũque forum, verb. peccatum, differ.* 2. Machado *d. docum.* 13. *num.* 3. Trullẽch. *d. dub* 3. *a num.* 9. Hierom. Garc. *d. dub.* 4. *n.* 13. tum quia nec Christus Dominus denegauit eam Iudæ, vt habetur *in cap. si Sacerdos, de offic. Ordinar.* tum quia si eam denegaret, sigillum Confessionis frangeret, contra *d. cap. omnis vtriusque sexus*; quod tamen similiter limitat dupliciter Vgolin. *eod. numer.* 3. & *primò* vbi extra tempus paschatis eam peteret, quòd enim tunc ad eam præstandam potest Parochus se excusare, legitimè ipse poterit denegare; *secundò*, vbi etiam tempore paschatis petit, sed secretò; nam possum ipsam ei denegare, quandoquidem sigillum Confessionis non violatur, quod fit vbi alteri, non autem pœnitenti peccatum pate fecit. per S. Thom. *in 4. dist. 9. q. 1. art. 5. quæstiunc.* 1. Vasq. *c.* 5. *vers. mihi vero*, Fagund. *d. c.* 10. *n.* 6. Ludou. Lup. *p. 2. sui in tract. c. 76. de Euchar. vers. porro tam*, Hierum. Garc. *d. dub.* 4. *n.* 14. quamuis peccatori occulto denegari non possit S. Eucharistiæ Sacramentum a Parocho, qui ex Confessione cognouit illum esse peccatorem & indignum perceptione tanti Sacramenti, etiamsi occultè petat per cap. si sacerdos, de officio ordin. iuncta glos. tenent Banes 2. 2. *q.* 33. *art.* 8. *in fine*, Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 36. *n.* 14. Fr. Ludou. de Sancto Ioanne *q.* 7. *art.* 14. *diffic.* 4. *concl.* 3. Card. Lugo *de Pœnit. disp.* 23. *sect.* 3. *n.* 126. Diana *moral. resolut. p.* 3. *trat.* 4. *resol.* 46. qui a licet hoc omnio sit probabilis, prima est probabilior, & ideo sequenda. petere autem Communionem publicè est astare linteo Altaris, vel petere coram aliis, petere priuatè est petere à Curato solicitariè, vel astante ministro: ita Hẽriq. *in sum. lib.* 8. *cap* 56. §. 1. Possevin. *d. tract. de officio Curati, cap.* 5. *num.* 13.

23 Viatores, aliique in aliena Parochia existentes, qui tempore paschatis non possunt propriam Parochiam adire, Eucharistiam sumere valent in ea Parochia, in qua tempore paschatis reperiuntur, vt resoluunt Fusc *d. visitat. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 44. Vgolin. *d. cap.* 15. §. 7. *num.* 8. Bonacin. *d. disp.* 4. *q.* 7. *punct.* 2. *num.* 8. asserentes Eugenium IV. viuæ vocis oraculo, declarasse viatores vbi se inuenerint in Paschate censeri Parochianos, ac si adepti fuissent habitationẽ, quoad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & ita docet vsus, & praxis, cui nescio an commodetur, quod resoluit Fagundez *d. præc.* 3. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. & *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 22. dum vult posse eos communicare in Ecclesiis Mendicantium ex obligatione præcepti.

24 Quærit pulchrè Vgolin. *d. §. 7. num.* 9. an Parochus, qui Missæ sacrum non facit, sibi Eucharistiam administrare queat? & posse respondit, tum quia & coniunges Matrimonium sibi administrant præsente eorum Parocho, & duobus testibus; tum quia Indulgentia concessa à Prælato, & ipse recipere eam potest; nec repugnat si dicatur differentiam esse debere inter dantem, & accipientem, vnde non potest quis seipsum baptizare, nam ea Sacramenta dum administrantur, fiunt, & in Baptismo, quod generationem significat, sicut non potest quis se ipsum generare, ita nec potest se ipsum baptizare, *cap. debitum, de Baptismo*; in Pœnitentia debet quis iurisdictionem habere, vt, *suprà* diximus. At Eucharistia per modum cibi sumitur; ergo per se administrare ipse Sacerdos sibi potest, sicut cibum sumere, 25 †non autem laicus, quia ipsi prohibitum est eam tangere, arg. *cap. tribus, de consecrat. dist.* 2. nisi in necessitate extrema mortis, & in absentia Sacerdotis, secũdùm Suar. *tom.* 3. *q.* 82. *disput.* 72. *sect.* 3. Possevin. *d. cap.* 8. *n.* 24. asserentes exemplum Reginæ Scotiæ, quæ se ipsam Communicauit, dum statim esset occidenda, quod tamen factũ dicunt forsitan de Sũmi Pontificis licẽtia processisse.

26 Aduertendum est Sacerdotes quoties communicant, teneri ex præcepto Concilij Bracharensis III. inducere stolam in modum Crucis ad pectus sub pœna excommunicationis, *cap. ecclesiastica* 23. *distinct.* Sed iam hodie Sacerdos siue sanus, siue infirmus communicans se sine stola non videtur peccare, quia tum Seculares, tum Regulares stola vti desiisse dicũtur in sũptione Eucharistiæ, & sic decretum dicti Concilij Bracharensis contraria consuetudine videtur abrogatum; ita referunt Henriq. *in sum. lib.* 8. *c.* 44. § 3. *lit. N.* Azor. *instit. moral. par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *quæst.* 12. Iacob. de Graffis. *in aureis decis parte* 1. *lib.* 2. *cap.* 41. *n.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 29. *num.* 12. Galer. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Sacerdos antep.* Nald. *in sum. verb. Sacerdos n.* 6. Bonac. *d. disput.* 4. *quæst.* 6. *puncto* 2. *n.* 2. Illust. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d. cap. ecclesiastica.*

27 Veniamus iam ad Communionem infirmorum, quam sub fideli custodia, & in loco decenti pro communicandis infirmis debet Parochus conseruare, vt dicitur *in c. sanè* 10.

de celebr. Miſſar. & tradunt Pelag. *de planctu Eccleſia lib. 2. cap. 27. verſ. vigeſimotertio*, Petr. Boll. *in œconomia eccleſiaſt. viſitan. lib. 2. tract.* 257. Mich. Thom. *de Eccleſ. viſitan. lib. 2. tract. 1. cap. 22. & 23.* Menoch. *de arbitr. caſu* 410 eleganter Paul. Fuſc. *de viſit. lib. 1. cap. 5. n. 3.* his verbis. *Vnde primò eſt videndum quòd ipſa Sacra Euchariſtia honorificè cuſtodiatur, quod locus ſit decens, & eminentior Eccleſia, benè recondita, Tabernaculum ſit benè firmum, & clauſum, ex omni ſua parte, vt nec foramē etiā minimū pateat, claue cuſtodiatur, & qui clauem detinet, ſit Presbyter, alioquin ſufficiens, & Dei timoratus, nec permittatur ſtare in loco humido, Tabernaculum ſit honorificum iuxta facultates Eccleſiæ cum veſte ſerica interiori, & exteriori, & cum vaſe argenteo, & corporali benedictio ad retinendum ipſum Sacramentū cum ſimili operculo, mutetur ſaltem quolibet octauo die, & antiqua ſumatur ne aliqua corruptio in ipſis ſpeciebus generetur, & ſi præpoſitus in Sacramento incautè Euchariſtiā dimiſerit, puniatur iuxta ſacros Canones ſuſpenſione trium menſium ab officio, c. 1. de cuſtodia Euchar.* Hactenus Paul. Fuſc. & aliqua notat Berti Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit. 4. c. 34. prope fin. verſ. vide primò*, & addit Piaſec. *in praxi Epiſcop. p. 2. c. 3. n. 24. verſ. vnde*
28 *primò*, quòd † tenendæ ſunt ibi duæ pyxides, in quarum vna conſeruetur Sanctiſſimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos: & pyxides iſtæ nōniſi ſuper Altari viatico, vel ſuper corporali collocentur, & cauendum ne ibidem olea Sancta teneantur, ſed in alio ſeparato decenti loco.

29 Lampas ante Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramētum noctu, diúque ſemper ardeat, tum propter eius reuerentiam, tum etiam vt ingredientes Eccleſiam ſciant vbi primum adorare debeant præſentiam Saluatoris noſtri; monet enim lumen adeſſe ibi candorem lucis æternæ, Chriſtum Dominum, & ad pietatem, generationémque tam eximij Sacramēti nos aſſiduè ſolicitat, Poſſeuin. *de officio Curati cap. 12. num. 68.* cum aduertentia tamen vt diligens inquiſitio adhibeatur ne in lampadibus ipſis quid curioſum miſceatur, ita Paul. Fuſc. *d. cap. 5. n. 6.* & dicit Nauarr. *de Oratione cap. 18. num. 67.* in Conimbricenſi Epiſcopatu conſtitutionem eſſe, quæ præcipit habere lumen accenſum diu, noctúque ante Sanctiſſimum Sacramē-
30 tum. † Quis autem debeat facere ſumptus pro huiuſmodi lampade, & huius loci inueſtigare eſſet; ſed ne longiùs à materia trahere videar, breuiter reſpondendum duxi debere obſeruari conſuetudinem quòd populus faciat hos ſumptus, ſicut benè reſoluunt Rip. *conſ. 2. numer. 4 & 5. de conſuetud.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de clerico debitore.* §. 13. *numer.* 8. aliàs enim tenentur Parochi ad manutenendum oleum lampadis, vt dicit idem Bellet. *d. tit. de cleric. debitore* §. 14. *num.* 5.

Porrò deferri ipſam Sacram Eucharì- 31
ſtiam ad infirmos, & in hunc vſum diligenter in Eccleſiis conſeruari maxima pietate, ſimúlque ſanctitate inſtitutum fuit, vt colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ. 13. cap. 6. de Sanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramento*, & propterea *cap. 7.* anathematizantur dicentes non licere, vt illa ad infirmos honorificè deferatur, quod quidem onus eam deferendi ad infirmos eſt de pertinentibus ad curam animarum, vt cenſuit *Rot. in Recanaten. Parochialis* coram *Cantuccio*, inter impreſſas, *deciſ. 52. n. 10. 21. & 22. p. 2. diuerſ.* & apud Farin. *deciſ. 340. num. c. p. 2. recent.*

Quare impedimento ceſſante Parochus 32
deferre debet (vt dicitur *in d. cap. ſanè.*) habitu decenti, ſuppoſito mundo valamine, & cum ſuperpelliceo, lumine præcedente cū omni reuerentia, & honore, vultu dimiſſo ante pectus, ſimiliter cum vaſe argenteo, vel ſaltem in Calice, vel ſerico cooperto, nō tamen in vaſe vitreo, deferre quoque debebit duas particulas, vt in regreſſu adoretur ab omnibus cum pallio honeſto, præcedente tintinnabulo, vt cuncti genu flectant, Pſalmos, ſeu orationes intereundo recitando, ſicut piè admodum aduertunt Cened. *ad Decretal. collect. 51. num. 2. cum ſeqq.* Paul. Fuſc. *d. cap. 5. num. 10.* Berti Lucenſ. *d. cap. 34. prope finem verſ. ad infirmos.* Piaſec. *d. cap. 3. n. 24. verſ. ad infirmos*, vbi teſtatur reſpondiſſe *Sacram Rituum Congregationem Epiſcopo Anconitano 22. Februarij 1593.* † deferendam nō 33
eſſe Sacram Euchariſtiam per plateam in qua habitant Iudæi, quem refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi part. 2. alleg. 22. num. 3.*

Quando verò extra ciuitatem defertur Sanctiſſimum Sacramentum ægrotis in loca longinqua, aut per vias difficiles, & periculoſas, omittitur vmbella, & portatur pyxis cōtinens vnam tantùm Hoſtiam, & reponitur in burſa ſerica cōdecenter ornata, collocando eam ad collum Sacerdotis, ad euitandam irreuerentiam, aut ſcandalum quod oriretur, ſi cōtingeret quod Sacerdos in via caderet, prout ita ordinatum fuit *in Act. Eccleſiæ Mediolanenſ. p. 4. fol. 684.* per S. Carolum Borromæum tunc eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopum, refert Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 492. n. 2.*

Et ſi verò magis deceat, idque curandum
ſit, vt S. Euchariſtia interdiu ad ægrotos 34
deferatur; ſi tamen neceſſitas ſuadeat, quia periculum in mora eſt, etiam de nocte deferri debet, vt docēt Suar. *tom. 3. diſp. 66. ſect. 5. paulò poſt princip.* Zambran. *de caſibus in*

articulo

articulo mortis cap.3 dub.1.num.5. Paul. Laymann *in Theologia morali lib.5.tract.4.cap.5. num.6.*

35 Sicut etiam pro Communicando infirmo iam iam morituro licitum est Parocho Missam dicere nō media nocte, sed summo manè ante lucem notabiliter. Ita Syluest. *verb. Missa 1.q.6.* Nauar. *in man.c.25.num.85.* Henriq. *in sum. lib.9. de Missa cap.24.§.5.* Azor. *inst. moral. p.1. lib.10. cap.25. quæst.7.* Bonac. *de Sacram. disp.4. vlt. puncto 9. n.3.* Posseu. *d.cap.8. num.28.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.1. lib.3. cap.17. n.15.* Ludou. à sancto Ioanne *de administr. Sacrament. art.4. de Commun. num.9.* Et in hoc euentu credunt aliqui

36 † licitum esse iterum eadem die celebrare, quando non adest Eucharistia consecrata, nec est alius, qui celebret, vt sunt Maior. *in 4.dist.9.q.3. ad 5.* Card. Tolet. *lib.1.c.3.n.7.* Sed contrarium est probabilius, vt tenent Victor. *in sum.n.83.* Nauar. *in man. cap 21.n.53.* Suar. *tom.3. disp.66. sect.5.* Squillante *de oblig. Cleric. p.2.n.63.*

37 Sic etiam ob solam necessitatem licitum est eam non ieiuno dare, aliàs enim illicitum foret, vbi nullum probabile periculum mortis, vel superuenientis diuturnæ phrenesis in infirmo imminere videtur ipsi non ieiuno Sacram Eucharistiam ministrare, vt benè notat Zambran. *d.cap.3. dub.5. num.1.* quem refert Paul. Laymann. *d.cap.5. num.3. in fine,* vbi in principio rectè aduertit quòd quamuis consuetudo Ecclesiæ non sit, nec deceat, vt ad omnes infirmos S. Eucharistia per plateas deferatur, tamen eius delatio frequentior est quàm Sacræ Vnctionis, quia non tantùm mortis periculum expectandum est ad sacram Eucharistiā infirmo ministrandam, quantùm ad Vnctionem extremam, & deinde subdit quòd si quis diuturno morbo detineatur, vt ad Ecclesiam accedere non possit, Sacrosanctam Eucharistiam ad animæ suæ salutem, ac medicinam non tantùm semel, putà in Paschate, sed etiam sæpiùs spectatis circunstantiis loci, & petere iure poterit, & *num.5.* tenet il-

38 lum, † qui semel in mortis periculo constitutus sacram Eucharistiam per modum viatici accepit, perseuerante eodem periculo posse iterum accipere per eundem modum viatici; vide Castald. *in praxi cærem. lib.2. sect.14. cap.8. num.5.* & Zambran. *d.c.5. dub.5. n.3.* post Suar. *p.3. tom.3. q.80. disp.68. sect.5. in princ.* resoluit quòd licèt possit infirmus vna, vel altera hora post mediam noctem communicare ieiunus, si amplius expectare non possit, non est tamen necessarium ea intempestiua hora ei Sacramentum dare, quia nec id est in vsu, nec decet reuerentiā tanti Sacramenti, nec sine difficultate id fieri potest, & *n.4.* subdit quòd post sex, aut septem di potest iterum Eucharistia dari infirmo iam morti proximiori etiam non ieiuno, dummodo commodè nequeat ieiunus communicare, licèt priùs in eadem infirmitate iterum communicauerit non ieiunus, de quo etiam vide Fagūdez *d.lib.1.c.1.n.6. & lib.3.c.5. n.20.* Granad. *p.3. controu.6. tract.10. disp.8. n.9.* Tanner. *tom.3. disp.5. q.8. dub.4. n.85.* Marchan. *in resol. Pastoral. de Sacr. tr.4.c.2.q.4. casu 1.* Card. Lug. *disp.15. sect.3. num.64.* Fragoso *de Republ. lib.5. disp.12. num.66.* Hieron. Garc. *in sum. mor. tr.3. diffic.3. dub.4. num.17.* resoluentes posse infirmū durante eadem infirmitate etiam non ieiunum bis communicare. 39

Ad communicandum infirmum poterit Parochus non habens copiam Confessarij præmissa contritione celebrare, nam censetur adesse necessitas proximi, quæ tanquam propria reputatur, per Concil. Tridentin. *sess.13. cap.7.* vbi ait quòd Sacerdotes vrgenti necessitate quando non habent copiam Confessarij, Sacrum faciant absque præuia Confessione peccati mortalis, itaut quamprimum postea data copia Confessarij confiteantur, nouissimè Homobon. de Bonis *in respons. quæstion. moral. parte 2. respons.52.* vbi subdit illud *quamprimum,* moraliter arbitrio boni viri intelligendum esse, hoc est, cùm primùm iterum celebraturus est, & vt post Reginal. Valent. & Suar. resoluit. Bonac. *de Sacram. disput.4. quæst.6. puncto 1. num.22.* vbi subdit Henricum non bene dixisse posse Parochum in hoc casu secundam Missam celebrare, cùm id non videatur in vsu, nec ad praxim reducendum. 40

Et quamuis aliqui teneant posse Parochum celebrare post cibum ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis in casu, quo ille non posset recipere aliud Sacramentum, cessante omninò scandalo, ex quorum numero sunt Maior *in 4. dist.19. quæst.3. ad 5.* Zambran. *in decis. casuum tempore mortis cap.4. de Eucharistia dub.6. n.3.* & dicat probabile Filliuc. *in quæst. moral. tom.1. tract.4. n.142* tamen aliorum ferè Doctorum opinio est in contrarium, quia maior ratio habenda est reuerentiæ huius Sacramenti, quàm necessitati proximi, & tale præceptum obligat infirmos cùm decènter, & reuerenter Sacramentū confici, & sumi potest. Ita S. Antonin. *parte 3. titul.13. cap.6. §.2.* Syluest. *in sum. verb. Missa 1. quæst.7. dicto 2. casu 3.* Victor. *in summ. num.83.* Sot. *in 4. dist.13 quæst 2. art.2.* Nauarr. *in man. cap.25. n.88.* Henriq. *lib.8. cap.4. in princ. & cap.46. §.1.* Chamerot. *de Euchar. cap.9. dub.7.* Posseuin. *d.cap.8. num 25.* Petr. de Ledesm. *in sum.* 1.

vbi *de Euchar.cap.*13.*cõcl.*5.*dub.vlt.* Azur.*inst. moral.p.*1.*lib.*10.*c.*30.*quæſ.*2. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*29.*num.*121. Bonacin. *d.diſp.*4.*q.*6.*puncto* 2.*num.*24.Ludou.à Sanct. Ioanne *d.loco art* 4.*num.*8.Gauant. *in comẽt. ad rub.Miſſalis.p.*1.*cap.*9.*ſub num.*1.nouiſſimè Philibert. Marchin. *de Sacramento Ordinis tract.*3.*p.*3.*cap.*3.*num.*13.vbi aduertit quòd ſi Euchariſtiæ ſumptio tempore mortis eſt neceſſaria neceſſitate medij,& conſequenter eſt de diuino Iure,iuxta illud, *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis*,&c.vt quàmplures etiam ex Diui Thomæ ſchola ſuſtinent, profectò prior ſententia videtur probabilis, quia quod eſt neceſſarium ad ſalutem neceſſitate medij & præcepti diuini, præferendum eſt cuilibet præcepto humano, quale eſt ieiunium.

41 Hinc etiam prouenit vt poſſit Parochus ratione neceſſitatis Euchariſtiam adminiſtrare per modum viatici infirmo non ieiuno exiſtenti in mortis articulo, quando non poteſt commodè expectari tẽpus,quo Euchariſtia illud ieiuno adminiſtraretur; quia adeſt neceſſitas tam infirmi indigentis auxilio Euchariſtiæ, quàm adimplendi præcepti diuini,quod ſi vnquam obligat, maximè obligat in mortis articulo; tum quia hoc priuilegium eſt conceſſum infirmo in *cap.liquido,& in cap.Sacramẽta,de cõſec.diſt.*2. Quod non ſolùm procedit in caſu mortis naturalis, verùm etiam in euentu mortis violentæ,ſi Communio commodè nequeat anticipari,vel differri,vt ſi aliquis damnatus ſit ad mortem, illique Princeps iubeat mortem eo die inferri abſque dilatione;ita poſt multos docet Bonacin.*d.puncto.*2.*num.*21.*&* 22.vbi etiam in fine aduertit quòd infirmus vt ieiunus communicet, non tenetur differre ſumptionem medicinæ, vel cibi cum graui incommodo.

42 Et poteſt talem infirmum iterum non ieiunum communicare, quia in *Concil. Conſtantien.ſeſſ.*13. dicitur in caſu infirmitatis poſſe Euchariſtiam dari non ieiuno, & ibi non limitatur ad vnam tantum vicem;vnde benè poterit Parochus iterum ſubminiſtrare Euchariſtiam infirmo, qui ſemel in articulo mortis ſumpſit Communionem per modum viatici non ieiunus,quia moriturus valdè indiget tanti Sacramenti præſidio, & id ſæpiùs,& ita maximè indigentem ope,& ſubſidio huius Sacramenti ad vincẽdas occurrentes tentationes,& peccandi pericula ſuperanda pia Mater Eccleſia non videtur velle ſuo præcepto de communicandis ieiunis cum tanto ſpirituali diſpẽdio aſtringere.Quare ita reſoluunt Sot.*in* 4.*diſt.* 12.*q.* 1.*artic.*8. Victor.*in sũ.nũ.*82.Iacob. de Graff. *in aureis decis.p.*1.*lib.*2.*cap.*38.*num.*31.Henriq. *d.lib.*8.*cap.*4.*§.*1.*& cap.*50.*§.*1.Ægid.de Coninck *de Sacrã q.*80.*art.*8.*num.*53.Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*29.*c.*60. *nũ.*120. Bonac.*d diſp.*4.*quæſt.*6.*punct.*2.*num.*23.Contra Vaſq *in* 3.*p.tom.*3.*diſput.*211.*cap.*4.*nũ.*38. Ioan. de la Cruz *in directior. Conſcient. part.* 2. *tract. de Euchariſt. q.* 5. *dub.* 4. *concl.*3. exiſtimantes minimè poſſe non ieiuno Euchariſtiam per modum viatici ſubminiſtrare.

Quænã tẽporis intercapedo inter vnam, & alterã Cõmunionẽ habẽda ſit,tradunt Nugn.*in* 3.*p.tom.*1.*diſp.*80.*art.*8.Suar. etiam *in*3.*part.tom.*3.*diſp.*68.*sect* 4. Henriq.*d.lib* 8. *cap.*5.*§.*1.Bonac.*d.puncto.*2.*num.*23.Villalob. *in ſum.p.*1.*tract.*7.*dub.*38.*num.*8.Fagundez *d. præc.*3.*lib.*3.*cap.*3.*num.*10.qui reſoluunt poſt octo,vel decẽ dies poſſe Parochũ iterum infirmo non ieiuno præbere viaticũ.Immò ex iuſta cauſa poſt diei vnius interuallũ credit Paul.Layman.*in morali Theolog.lib.*5.*tract.*4. *cap* 6.*num.*20.his verbis.*Quinimo exiſtimo ob iuſtam cauſam,putà ſi aliquis aſſuetus frequenter communicare,aut ſacrificare,propter deuotionem, ac deſiderium,difficile abſtineat,permitti ipſi poſſe vt altero ſtatim die iterum Sacram Euchariſtiã de manu Sacerdotis accipiat non ieiunus, dũmodo mortis periculũ inſtare videatur*,&c.refert nouiſſimè Philibert.Marchin.*de Sacram.Ordinis tract.*3 *p.*3.*cap.*3.*num.*11.vbi *num.*12.poſt Hẽriq.Fr.Emman.Suar. Reginald.& Bonacin. amplat vt poſſit etiam conferri Euchariſtia vt viaticum ſuſpendendo , vel damnato ad quamcunque mortem violentam, etiamſi non eſſet ieiunus.

Infirmo delitanti,qui propter febrem incidit in amentiam,ſeu phreneſim , poteſt Parochus præbere viaticum, ſi illud tempore vſus rationis expreſsè petiiſſet , & ſigna contritionis,Confeſſionis , & Communionis oſtendiſſet etiam multò antè,modò nõ ſit periculum irreuerentiæ. Ita Zanard *in direct. confeſſ.p.* 1. *tract. de Euchariſtia cap.*7. Poſſeuin.*d.tract.cap.*8.*num.*31 Ludou.à Sãct. Ioanne *d.art.*4.*de Commun.num.*11. Granad. *de Sacrament.in* 3.*p. D.Thom. art.*6. *tract.*10. *diſp.*3.*n.*3.*&* 4.Diana *p.*5.*tract.*3.*reſol.*44.*verſ. reſpondetur*, Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib.*4.*p.*2. *tract.*2. *docum.*14. *num.*5. Ego tamen benignùs puto debere Euchariſtiam tempore mortis præberi omni fideli,qui nõ eſt notorius excommunicatus,nec notorius peccator ,quamuis non dederit ſigna pœnitentiæ,dummodo de eo non conſtet in complacentia peccati mortalis amiſiſſe vſum rationis,quia illo tempore omnis fidelis cenſetur illam interpretatiuè petere , & ſic parochi debent huiuſmodi ægrotis Cõmunionẽ præbere : ita Ægid.de Coninck *d.q.*80.*art.*9.*num.*74. Zambran. *in deciſionib. caſuum* 43

casuũ Conscientiæ tẽpore mortis,cap.3.dub.4.n.1. & 7. Sanci. *in select. disp.*38. *n.*10. Intellige procedere quando infirmus potest sine irreuerentia,& periculo vomitus dictam Cõmunionem sumere; aliàs enim nullo modo est danda,& sic intelligendi sunt Emman. Sà *verb. Eucharistia n.*3. & Sylui. *in* 3.*p.q.*80. *art.*9. dum asserunt in mortis articulo non esse amentibus dandam Eucharistiam ob irreuerentiæ periculum; aduertit tamen Zãbran.*d.dub.*4.*n.*5.posse fieri experientiam ad illud periculum euitandum,vt scilicet detur primò huiusmodi infirmo aliqua forma non consecrata, vt appareat quumodo se habeat in tali sumptione, & si se habuerit decenter, detur illa forma consecrata; sin autem, minimè.

44 Eucharistia ad ægrotum adoranda deferri non debet si eam ob tussim, aut aliàs sumere nõ potest pro viatico vt à *Sacra Congregat.* decisum testatur Zerol. *in praxi Episcop. part.*1.*verb.Eucharistia*, §.5. quem refert Zypæ. *in analytica postremi Iuris ecclesi. enarrat. lib* 3.*tit.de celebrat.Missar.num.*6.me citato in hoc loco Machado *en su perfetto Confessor, y cura de Almas.lib.*4.*p.*2. *tract.*2. *docum.*15.*n.*2. Ludou.à Sancto Ioanne *de administr.Sacram. tit.*4.*de commun.num.*30. vbi ita respondisse *Sacram Congreg.* refert *in sum.part.*1.*c.*64.*n.*3.

Nec potest ministrari hoc Sacramentum sub specie vini,si infirmus non possit deglutire sub specie panis, vt tradunt Suar.*tom.*3. *disp.*71.*sect.*7.Squill.*de obligat.Cleric.p.*2.*n.*76.

45 Nec etiam eam deferre tenetur Parochus ad infirmum propè moriturum, si timeat fore,vt eam non possit illi administrare,nisi valdè festinanter currat; nam cursus nimis festinus videtur repugnare reuerentiæ tanto Sacramento debitæ,& decentiæ, ac honestati clericali; nec præceptum administrandi Eucharistiam infirmo videtur iure diuino, aut ecclesiastico introductum eum periculo,vt Parochus fatuus videatur, & irrideatur, secus dicendum est de Baptismo, & de pœnitentia, quoties Parochus probabiliter timet fore,vt pœnitens decedat cum peccato mortali nisi festinanter currat,tunc enim tenetur festinanter currere, etiamsi nondum integrè vestitus sit, aut Cœlum pluuiam minetur, aut frigus acriter prædominetur, aut periculum sit vt Sacerdos fatuus habeatur. Ratio est,quia proximus cẽsetur in extrema necessitate propriæ salutis; quilibet autem tenetur non solum honorẽ & famam,verùm etiam vitam prodigere ad saluandum proximum in extrema necessitate spirituali existentem; vt benè tradit S. Thom.2.2. *q.*185. *art.*5. præcisa verò tanta infirmi necessitate Parochus censetur suo muneri satisfacere, si quamprimum curet infirmum adire festinando, & non currendo,vt patet ex ratione superiùs allata.

Vrgente necessitate communicandi infirmum iam iam moriturum licitum est Parocho ex Hostia magna in sacrario custodita,particulam frangere, si alia non sit,vt tenent Granados 3.*p.contrau.*6. *tract.*13.*disp.*3. *n.*3.Diana *moral.resol.p.*5.*tract.*3.*resol.*54.Extra verò hunc necessitatis casum an id agere possit Curator,solet apud Doctores in dubium reuocari?In quo Zanard.*in direct.Cõfess.p.*1.*de sacram.Euchar.c.*7.*q.*15. & Zãbran. *de casib.reseru.c.*4. *dub.*6. *n.*7. tenent id nullo modo fieri posse per *cap. relatum, de consecr. dist.*2. dum probat vt quotiescumque sacrificans Corpus,& Sanguinem Domini nostri Iesu Christi in Altari immolat,totius perceptionis corporis, & sanguinis participem se præbeat. Verùm multò plures licitè id fieri posse ex aliqua iusta causa obligante cõcludunt,ex quorũ numero sunt Suar.*de Sacram. disp.*85 *sect.*2.*vers.secundo in sumptione*,Caceres *relect.*4.*de sacram. Euchar. vers. potest Sacerdos*,Scort.*de sacrif.Missæ,lib.*4.*c.*29.*num.*12. Ochagau. *tract.*3.*de Euchar. q.*4.*n.*12. Ioan. Sanc.*in select.disp.*22.*num.*21. Homobon. *de exam.Eccles.p.*1.*tract.*4.*c.*11.*q.*110.Fagund.*in quinque præcepta Eccles præc.*1. *lib.*3. *c.*20. *n.*8. Diana *moral.res.p.*1.*tract.*14.*res.*37.& *p.*3.*tr.*4. *resol.*34.& *p.*5.*tract.*3. *resol.* 54. vbi respondet *ad d c.relatum.* Sed magis controuersum est, an Parochus in Missa volens renouare sanctissimum Sacramentum posset licitè cõsumere Hostiam in sacrario reseruatam,& reseruare pro infirmis illam, quã in Missa cõsecrauit,Cancer.*d.relect.*4.*vers.sacrificiũ Missæ*, Henriq.*in sum.lib.*9.*c.*9.*n.*2. Bunacin. & Fagundez *citati* ab infrà referendis tenent Parochum id facere posse,& validum, ac legitimum efficere sacrificium. Sed contrarium mihi verius videtur, cùm id, nisi in vrgenti casu & necessitate, liceat, quia quamuis sit verum sacrificium, non tamen est perfectũ, & integrum,& ideò sic docent Ioan. præpos. *p.*3.*q.*83.*art.*1.*dub.*70.*n.*50.Gasp.Huttado *de sacra.Euchar.disp.*6.*diff.*9.March.*p.*1.*de sacrif. Missa,c.*3.*n.*3.Card.Lugo *disp.*19.*sect.*5.*n.*76.

Pestis tempore debet Parochus infirmos propria manu, & non aliquo instrumento communicare, quia sic potiùs postulat reuerentia Sacramento debita, quàm Eucharistiam infectis peste denegare,vel eam administrare non seruata præscripta forma, vt innuit Suar.*tom.de Pœnit.disp.*44.*sect.*3.*n.*17. quamuis Posseu. *de officio Curati, cap.*8.*n.*34. non improbabiliter existimet excusari posse à peccato præciso scandalo.& periculoso lapsus Eucharistiæ in terram, si instrumento ritè confecto,& apto administret,& idem Posseuin. *cap.*5. *num.* 49. ait Sacerdotem ita 46

chiragra laborantem, vt ad altare neque at accedere nisi deferatur, posse deferri, ibique Eucharistiam administrare præcisa alia prohibitione.

Quæstio controuersa est, vtrùm Parochi teneantur sacramentum Eucharistiæ pestiferis ministrare? Affirmant Mancin. *in pract. visitandi infirmos pract.* 8. *dub.* 18. Vasq. *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 99. Philipp. Marchin. *de bello diuino part.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. Negant Benzon. *in spec. Episc. lib.* 1. *disp.* 1. *q.* 1. *concl.* 6. plures, quos refert, & sequitur Diana *moral. resol. part.* 5. *tract.* 3. *resol.* 53. disputat latè Galleg. *de Parochorum obligat. tempore pestis*, *p.* 3. vbi *num* 4. primum ponit enuntiatum, vt si cum ea, quæ tanto Sacramento debetur reuerentia, & absque vitæ propriæ probabili periculo possetParochus Sacramentum Eucharistiæ pestiferis ministrare, teneatur quidem ratione officij, & *num.* 21. aliud colligit enunciatum, vt si Eucharistia non posset ad domos pestiferorum deportari cum debita reuerentia, & cultu, & absque vitæ parochorum, & concomitantium manifesto periculo, parochi non teneantur eam cum pestiferis deferre, de hac materia latè Ludou. à S. Ioanne *de administr. Sacram. tit.* 4. *de Communione num.* 15. vbi ait Parochum sub pœna peccati mort. teneri communicare peste infectum, nisi petat solùm gratia adimplendi præceptum de annua Confessione.

48 Interdicti localis tempore potest Parochus S. Eucharistiæ Sacramentum quatenus viaticum morientium ministrare, *cap. quod in te, de Pœnitent. & remiss.* glos. *verb. Sacramentum in cap. alma mater, de senten. excommu.* Calderin. *de interdict. p.* 2. *num.* 3. Couar. *in d. cap. alma mater p.* 2 §. 2. *n.* 7. & §. 3. *à princ.* Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 178. Squillāte *de obligat. Cleric. p.* 5. *num.* 39. Hēriq. *in sum. lib.* 13. *cap.* 45. §. 2. Vgolin. *de censur. tab.* 5. *cap.* 7. §. 6. Sayr. *in simili tract. lib.* 5. *cap.* 7. *à num.* 16. Bonacin. *eod. tract. disp.* 5. *punct.* 2. *num.* 1. & notabiliter ex communi sententia ampliauit Zambran. *de casibus in articulo mortis*, *cap.* 3. *dub.* 6. *num.* 5. non tantùm semel, sed quoties expedierit sine Bulla, & priuilegio posse constitutis in articulo mortis dari Eucharistiam, tenent Suar. *tom.* 5. *de cēsur. disp.* 33. *sect.* 1. *vers. de Eucharistia*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 3 *tract.* 32. *num.* 26. qui etiam resoluūt per contrarium Eucharistiam, si per se non vt viaticum, & extra casum mortis cōsideretur, interdicti tempore sanis ministrari non posse, ex ea ratione, quia in hac materia Sacramentorum tempore interdicti regula est, quòd ea solùm liceat, quæ specialiter permittuntur, constat autem Eucharistiam solummodo concessam reperiri *in d. c. quod in te*, per modum viatici pro morientibus, nec iure nouo *d. c. alma mater*, circa hoc Sacramentum vt tale, aliquid immutatum est, licèt ibi permittatur vt Sacrificium *in* §. *adiecimus*.

Et tunc vbi Eucharistia vt viaticum defertur ad infirmos tempore interdicti, licita est pompa, & solemnitas consueta, & comitatus cum luminibus, & campanula, ac recitatione psalmorum, & Hymnorum, licitèque potest parochus in reditu, vt mos est, Hostiam populo ostendere, & Confessionem facere generalem; hæc enim omnia pertinent ad maiorem tanti Sacramenti ornatum, & reuerentiam, fideliūmque augendam deuotionem. Ita Couar. *d.* §. 3. *n.* 7. Nauar. *d. cap.* 27 *n.* 179. Henriq. *d* §. 2. *lit. V.* Vgolin. *d. cap.* 7. §. 6. *nū.* 6. Suar *d. tom.* 5. *disp.* 35 *sect.* 1. *n.* 28. Sayr. *d. cap.* 7. *n.* 26. Auila *de censur. p.* 5. *disp.* 4. *sect.* 1. *dub.* 4. *concl.* 4. Ægid. de Coninck *de Sacrament. & censur. tom.* 2. *disp.* 17. *n.* 44. Bonacin. *d.* §. 2. *n.* 1. *vers. dixi*, quorum plures numeris sequentibus obseruant articulum mortis in hoc proposito non strictè esse intelligendum, sed fauorabiliter, sufficereque probabile periculum mortis etiam violentæ, quamuis euidens non sit, veluti mulieris prægnantis, vel suscipientis periculosam nauigationem, aut intrantis periculū, vel si obsessi sint à validis hostibus. 49

Denique illud te scire volo *Sac. Rituum Congregationem in Syracusana Medica* 2. *Iulij* 1618. decreuisse non esse deferendum Tabernaculum Sanctissimæ Eucharistiæ Sacerdotum humeris, sed manibus tātùm celebrantis, non obstante quauis contraria consuetudine, quam abusum esse declarauit: vt referunt Gauant. *in comment. ad rub. Missalis tom.* 1. *p.* 4. *tit.* 10. & 12. Leçana *in sum. quæst. Regul. tom.* 2. *cap.* 10. *num.* 19. *in fine*. & *tom.* 3. *verb. Eucharistia, n.* 24. *in fine*, quē refero *in sum. Apostolic. decis. collect.* 335. *num.* 11. 50

Nec parochus ruralis deferens Communionem infirmo longè distāti potest ire equo, nisi consuetudo loci id permitteret, & equus esset mansuetus, vt tangit Possev. *d. tract. de officio Curati cap.* 8. *nū.* 41. vbi *n.* 42. subdit quòd si parochus esset multum fatigatus dum longè fert Communionem, non poterit facere eam ferre per laicum, sed remediū erit duos hinc inde sustentare brachia Curati, qui vix fatigabitur si Sacramētum tulerit in bursa collo appensa. 51

Nec omittendū Sac. Congreg. Rituum *in vna Caurien.* 15. *Decēbris* 1632. censuisse clauem custodiæ Sanctissimi Sacramenti Feria quinta in Cœna Domini vnicam debere esse, retinēdam per Sacerdotem in crastinum celebraturum, & nullo modo apud personas laicas, & seculares cuiuscunque status, gradus, & conditionis existant, non obstante 52

stante consuetudine in contrarium, & hoc in omnibus Ecclesiis tam secularibus, quàm Regularibus, quouis modo à iurisdictione Ordinariorum exemptis; cuius declarationis memini *in collect. Bullarij, verb. clauis* 2. & *in sum. Apost. decisionum collect.* 151. *num.* 3. & nouissimè *in Calaguritana* 13. *Septembris* 1642. in qua eadem Sacra Congr. decretis antiquis inhærendo respondit clauem Tabernaculi, in quo sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum Feria quinta in Cœna Domini asseruatur, nequaquam laicis etiam illustribus tradendam esse, sed potiùs dignitati, vel Canonico in crastinum celebraturo. Sed in Curia Regis Catholici vidi non semel clauem huiusmodi seruandam consignari dicta Feria quinta in Cœna Domini nobiliori personæ laicæ, vel ecclesiasticæ illius parochiæ, quod videtur aduersari Sacræ Congregationis resolutioni, de qua *suprà*.

CAPVT XXI.

De Matrimonio per Parochum celebrando, illiusque denunciationibus præmittendis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia à filiis fam sine cõsensu parentũ contracta irrita minimè sunt.*

2 *Matrimonium contracturi doctrinã Christianam scire debent.*

3 *Matrimoniũ prohiberi non potest Christianã doctrinã non addiscentibus, sed contra eos admonitionibus tantùm comminatoriis est procedendum.*

4 *Matrimonium controhentes qua ætate cõstituti esse debeant, ostenditur.*

5 *Dispensare potest Episcopus, vt minores Matrimonium contrahant, si habeant vsũ rationis, seu malitiam quæ ætatem suppleat.*

6 *Parochus exteros nequaquam denuntiabit nisi eorum conditionem nouerit legitimo in scriptis testimonio, quòd alium virum, vel vxorem non habeant.*

7 *Parochus antequam ad denuntiationes Matrimoniales deueniat, inquirere debet, an contrahentes eo anno in paschali sollẽnitate confessi fuerint, & S. Eucharistiam sumpserint.*

8 *Matrimonium contrahentes cum peccato mortali indignè recipiunt Sacramentum, & peccant mortaliter solùm quatenus recipiunt.*

9 *Matrimoniũ secundum contrahere non potest mulier nisi per certum nuncium certificata fuerit de morte primi viri, quæ certitudo iudicis prudentis arbitrio attentis circunstantiis occurrentibus relinquitur.*

10 *Vagos quamodo coniungere debeat Parochus? ostenditur.*

11 *Parochus, quo tempore nuptiarũ solemnitates celebrare, aut benedictiones facere debeat? ostenditur.*

12 *Parochus si tempore vetito nuptiarũ solẽnitates celebret, aut benedictiones faciat, graui pœna plectendus erit, arbitraria tamen.*

13 *Aduentus tẽpus in prohibitione nuptiarũ incipit à primis vesperis Sabbati præcedentis.*

14 *Sponsalia de futuro celebrari non prohibẽtur Aduentus, aut Quadragesima tempore.*

15 *Interdicto tẽpore, aut personarũ interdictarum Matrimoniis interesse non licet Parochis.*

16 *Vicarius generalis non potest impedire ne Parochus absque eius licentia denunciationes faciat.*

17 *Denunciationes à proprio contrahentium Parocho, vel ab alio de eius licentia fieri debent, non sunt tamen de essentia Sacramẽti.*

18 *Denunciationes fieri debent in vtraque sponsi scilicet, & sponsæ Parochia, quando illi sunt diuersarum Parochiarum.*

19 *Denunciationes faciẽdæ sunt tribus continuis diebus festiuis, quæ sibi non succedũt immediatè, dummodo tamen inter vnam, & alteram denunciationẽ multos dies festos non interponat Parochus.*

20 *Denunciationes ferialibus diebus etiam cum Episcopi dispensatione fieri non possũt, nisi in eis ingẽs hominum multitudo ad Ecclesiam accedat.*

21 *Denunciationes validè facere poterit Parochus extra Ecclesiã & Missarum solemnia, si magnus populi concursus, & locus aptus sit vt ad multorum notitiam perueniat.*

22 *Formula, qua in his denunciationibus vti debebit Parochus, ponitur.*

23 *Parochus non statim atque tres denũciationes factæ erunt, ad Matrimonij celebrationem procedere debebit, nisi transacto trium, vel duorum saltem dierum spatio.*

24 *Parochus an aliquibus casibus denunciationes omittere possit, ostenditur.*

25 *Parochus prætermissis denũciationibus Matrimonium celebrans grauiter peccat, & seueriùs erit ab Ordinario puniendus.*

26 *Matrimonium absque denunciationibus contractum validum remanet, etiamsi Ordinarius recuset dare licentiam quòd fiant post.*

27 *Pœnam triennalis suspensionis comminatã in* cap. cum inhibito, §. sanè, de cland. despons. *an incurrat Parochialis Sacerdos, qui interfuit Matrimonio valido, clandestino tamen ob denunciationum omissionem? ostenditur.*

28 *Parochus sponsæ, ad quem pertinet Matrimonij celebratio, non antè hanc faciat, quàm ha-*

beat fidem Parochi ſponſi de denunciationibus in eius Parochia factis.

29 *Ordinarius prohibere non poteſt,ſed tantùm hortari ne Matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma.*

30 *Parochus quid facere debeat quãdo contrahẽtes publicè accedunt amicis,& cognatis ſtipati ad celebrandum Matrimonium, ſi ex Confeſſione,quam tunc petunt,agnoſcat illos habere aliquod impedimentum dirimens, oſtenditur,& numeris ſeqq.*

33 *Parocho præſente,ſeu alio Sacerdote de eius, vel Ordinarij licẽtia intereſſentibus duobus, vel tribus teſtibus celebratur validè Matrimonium.*

34 *Parochus proprius ad Matrimonium coram eo contrahendum dicitur ille,in cuius Parochia contrahentes domicilium habent,vel cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij.*

35 *Parochianus quis efficitur ſtatim,ac habitãdi animum maiori anni parte habens incipit habitare,quamuis mutet domiciliũ ſimulatè,& animo fraudandi proprium Parochum,vt num.36.*

37 *Matrimonium contractum coram Parocho illius loci, vbi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium conſtituendi, ſed recreationis cauſa,non valet.*

38 *Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahens moratur tanquam Prætor,Iudex,ſeu Medicus temporalis,validum eſt.*

39 *Matrimonium cõtractum poſt quartum habitationis menſem à muliere coram Parocho oppidi ad quod à ciuitate in qua habitabat,adſcand ala ſubmouenda iuſſu Principis ſecularis translata fuerat ſub præcepto illinc non diſcedẽdi,validum eſt.*

40 *Matrimonium validum in caſu occurrenti oſtenditur.*

Matrimonium contractum coram Parocho,vbi habitat mulier,quæ ſtat in Monaſterio,vel domo cauſa famulandi, vel addiſcendæ virtutis,eſt. validum,ibid.

41 *Parochi duo ſimul eſſe poſſunt ad Matrimonium contrahendum,vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna Parochia, & altera dimidia in alia habitat.*

42 *Parochus ruralis non eſt proprius Parochus, quando rus vel recreationis cauſa habitatur, aut ad paucos dies tantùm incolitur, non autem ſi maiori parte anni.*

43 *Parochianus qui cenſetur illius Parochialis in qua domus adiſum magis frequentatum habet,quando habitat in confinio duarum Parochialium.*

44 *Parochus proprius ad Matrimoniũ contrahẽdum erit ill in cuius Parochia contrahitur, ſi fuerit vnus ex contrahẽtibus,cùm ſunt ex diuerſis Parochiis.*

45 *Præſentia vnius Parochi alterius ſponſorũ ſufficit in qualibet Parochia contrahentium.*

46 *Parochus validè aſſiſtit Matrimonio quamuis ipſe, vel teſtes vi detenti interſint,dũmodo tamen intelligant conſenſum contrahẽtium.*

47 *Parochus renuẽs,& doloſè adductus validè aſſiſtit Matrimonio,dummodo benè intelligat, & audiat contrahentium verba, niſi claudẽs aures affectatus eſſet nõ intelligere.*

48 *Parochum vi adigere, aut dolo inducere, vt Matrimonio interſit,eſt graue peccatũ,excepto raro caſu neceſſitatis.*

49 *Præſentia Parochi in Matrimoniis neceſſaria non tantùm corporea,ſed etiam moralis requiritur cum intelligentia, & aduertentia actus.*

50 *Parochus validè aſſiſtit Matrimonio etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit.*

51 *Parochus putatiuus,vel non promotus infra annum,ſeu habens ſuam collationem nullam ob nullitatem concurſus propter defectum examinatorum Synodalium, item adminiſtratione interdictus, ſuſpenſus, irregularis,vel excommunicatus non toleratus,validè aſſiſtit Matrimonio.*

52 *Parochus excommunicatus aſſiſtens Matrimonio non efficitur irregularis,peccat tamen, & grauiter.*

53 *Parochus validè aſſiſtit Matrimonio quamuis ſit ſchiſmaticus ſaltem coloratum titulum habens, ſi non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus.*

54 *Fornicator notoriè,non tamẽ adhuc in iudicio condemnatus,& confeſſus Parochus validè Matrimonio aſſiſtit.*

55 *Titulum iniuſtum beneficij habens Parochus validè Matrimonio aſſiſtit.*

56 *Interdictus Parochus ſeu prohibitus ab Epiſcopo,aut eius Vicario ne aliquos Matrimonio,coniungat,validè aſſiſtit Matrimonio.*

57 *Parochus quomuis exiſtat in peccato mortali validè aſſiſtit Matrimonio.*

58 *Parochus licitè aſſiſtit Matrimonio ſuorum Parochianorum in alterius Parochia ſine licentia Parochi illius loci, in quo aſſiſtit.*

59 *Vicecuratus à Vicario proprietario inſtitutus validè aſſiſtit Matrimonio.*

60 *Parochus etiam non Sacerdos validè aſſiſtit Matrimonio.*

61 *Parochus proprius poteſt deputare Sacerdotem ſui loco,& illi licentiam concedere ad aſſiſtendum Matrimonio, etiamſi qui deputatur Regularis eſſet.*

62 *Parochus alteri quàm Sacerdoti licentiam aſſiſtendi Matrimonio ſuorum Parochianorum concedere non poteſt.*

63 *Parochus quamuis irregularis, excommunicatus,*

catus, aut suspensus non toleratus concedere potest alteri Sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio suorum Parochianorū.

64 Degradatus Parochus alteri Sacerdoti licētiā assistendi Matrimonio suorum Parochianorum concedere potest.

65 Parochus potest facultatē concedere alteri Sacerdoti coniungendi sponsas in Matrimoniū, non solùm in propria Parochia, verùm etiam extra illam.

66 Vicarius perpetuus, vel amouibilis, Curati potest alteri Sacerdoti facultatem concedere assistendi Matrimonia suorum Parochianorum.

67 Parochi delegati, & Vicecurati à Parocho proprietarius instituti an possint alteri Sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio concedere, ostenditur.

68 Parochus proprius nolens Matrimonio aliàquin licito interuenire, vel licentiā interueniēdi concedere, poterit ad id cogi per Superiorem.

69 Licentia assistendi Matrimonia, quam Parochus alteri Sacerdoti dat, debet esse expressa, & quæ actum præcedat.

70 Licentia assistendi Matrimonio metu, vel dolo obtenta sufficit, nisi per dolum, & mendacia versutia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur, & non requiritur in scriptis, sed sufficit verbalis.

71 Licentia generalis administrandi omnia Sacramenta sufficit, vt illius vigore possit Sacerdos, cui à Parocho data fuit, Matrimonio contrahendo interesse.

72 Licētia concessa à Parocho, vt possit quis intra suam Parochiam omnia ad curam animarum spectantia exercere, sufficit vt eius vigore Matrimonium contrahendo interesse valeat.

73 Matrimonio valdè assistit Sacerdos delegatus dum à Parocha licentiam concedente non reuocatur.

74 Licentia assistendi Matrimonio concessa per Parochum expirat, si ille interim moriatur.

75 Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat se illam habere, est inualidum.

76 Sacerdos credere non debet dicenti se licentiā habere à Parocho, vt possit corā ipso contrahere, nisi certa signa offerat, vel sit persona spectata fidei.

77 Matrimonium contractum cum licentia non vera proprij Parochi est nullum.

78 Parochi proprij licentiam in contrahendo Matrimonio requisitam non interuenisse asserenti incumbit onus probandi, quando contra eam opponitur à tertio.

79 Parochi proprij, vel alterius Sacerdotis de eius licentia, & duorum, seu trium testium præsentia simultanea debet esse, & non sufficit successiua.

80 Testes quicunque ratione compotes sufficiunt in Matrimonio, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœminæ, aut infames, seu dolo, & ad aliud vocati, vel vi detenti, dummodo intelligant consensum contrahentium, & aduertant quod agitur, & non desiderantur rogati.

81 Matrimonium data vrgente necessitate an possit absque Parochi præsentia, vel alijs non seruata forma Concilij, celebrari, ostenditur.

82 Matrimonium coram Parocho, & testibus iterū obiectū dispensatione contrahere non tenetur, qui iam semel coram eisdem contraxerit cum aliquo impedimento dirimenti.

83 Matrimonium celebrantes publice iuxta formam Concilij subsistente aliquo impedimento occulto, etsi nullum fuerit Matrimonium, ea sublata non coguntur denuo eandem formam obseruare.

84 Matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij si post ratificetur, non eget noua solemnitate.

85 Consensus expressio, vel ratificatio non est necessariò facienda coram Parocho, & testibus vt Matrimonium infidelium fiat Sacramentum.

86 Parochi testium præsentia requiritur, vt Matrimonium celebratum per procuratorem sit validum.

87 Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutua consensu, alias si omittat, grauiter peccat, nisi certus sit de mutuo illorum consensu.

88 Matrimonij ad validitatem minimè requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens vtatur in eius celebratione aliquibus verbis.

89 Vagorum Matrimoniis, an, & quando interesse Parochus possit, ostenditur.

90 Matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus obligantur ij, apud quos promulgatum est Concilium Trident. & receptum.

91 Matrimonium clādestinè contrahere poterūt domicilium collocantes in loco vbi non est acceptatum Conciliū Trident. etiam si incolæ sint vnius loci in qua promulgatum, & acceptatum fuit Concilium prædictum.

92 Intellige si recessus à loco habitationis fuisset factus ad euitāda impedimentu, inimicitias, & obstacula parentum, secus si per fraudem, quia verè aderat impedimentum.

93 Matrimonium non est legitimum si contrahatur inter se transferentes ad locum, in quo Concilium non est promulgatum, sub animo fine Parocho, & testibus contrahendi.

94 Matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus tenetur incola illius loci in quo non est acceptatum Conc. Trid. si diuertat ad locū

in

in quo est receptum.

95 *Parochus,qui cum minore testium numero,seu aliàs Matrimonio clandestino interfuerit, quas pœnas incurrat,ostendetur.*

96 *Coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo habitare non debent.*

97 *Matrimonium consumere ante benedictionem Sacerdotalem,sublato scandalo,& contĕptu legis ecclesiasticæ,non est peccatū mortale.*

98 *Benedictiones nuptiales à proprio Parocho fieri debent,neque à quoquā nisi ab ipso Parocho,vel ab Ordinario licentia ab hoc alii Sacerdoti concedi potest,quacūque consuetudine etiam immemoriali non obstante.*

99 *Parochus debet recipere eleemoysynam occasione benedictionis nuptialis,& non alius.*

100 *Parochus vtriusque contrahentis sufficit ad nuptiales benedictiones præstandas.*

101 *Benedictiones nuptiales omittere peccatum veniale est.*

102 *Benedictiones nuptiales non debet Parochus facere secundò nubentibus, etiamsi fortè primùm Matrimonium fuerit inualidum, seruata semper legitima Diœcesis consuetudine.*

103 *Benedictio nuptialis ex consuetudine generaliter recepta solemniter fieri potest si fœmina solùm nondum fuisset benedicta.*

104 *Sacerdos tam secularis,quàm Regularis coniungens in Matrimonium,vel benedicens subditos alterius Parochiæ absque licentia Parochi,vel Ordinarij,remanet suspensus ab officio,donec ab Ordinario Parochi obtineat absolutionem.*

05 *Sacerdotes Regulares Matrimonia solemnizantes non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra suspensionem ipso facto excommunicati sunt excommunicatione Sedi Apostolicæ reseruata.*

106 *Sacerdos benedictionem secundis nuptiis impartiens in casu non permisso incurrit suspensionem ferendam.*

107 *Ignorantia etiam crassa excusat ab hac suspensione,dummodo non sit ita crassa, vt singens temeritas.*

1 VM de aliquo Matrimonio cōtrahendo in sua Parochia parochus certior fiet, antequam ad primam denunciationem veniat hæc quæ sequuntur,præstanda sibi esse meminerit. Quamuis Matrimonia à filiisfamil. sine consensu parentum contracta irrita minimè sint, & parentum consensus ea rata, vel irrita facere non possit, dummodo libero contrahentium ipsorum consensu facta sint, iuxta Trident Concil. *sess.24. de reform. Matr. cap. 1. in princ.* & quæ latè tradunt Sanch. *de Matrim. lib. 1. disp. 14. n. 4.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 20. num. 1. & 2. & in tract. de Matr. cap. 79. à princip.* Rebello *de obligat. Iustit. par. 2. lib. 2. quæstion 7. in princip.* Bonac. *de Matr. q. 4. punct. 17. num. 23.* Molfes. *in summa Theologiæ moralis tract. 4. cap. 7. à n. 25.* Melch. Phœbos *Lusit. decis. 45. num. 10. cum seqq. tom. 1.* Tamen cùm honestissimum videatur, & rationi sommopere consentaneum, vt filius fam. in re tam graui consiliis, & voluntati parentum subiaceat, propterea vnusquisque Parochus diligenter inquirere debet hunc consensum tam inter sponsum, & sponsam, quàm inter propinquiores consanguineos, & præsertim ipsorum parentes si sint filiifam. quod si quid difficultatis comperiet, admonito priùs Episcopo, seu Vicario, eiusque responso accepto, ad denunciationem progredietur.

Quæret etiam an Matrimonium contracturi doctrinam Christianam sciant, aut saltem *Pater noster, Aue Maria, Credo, & Decalogum*, quòd si vterque ea nesciat, aut eorum alter, moneat illos se non ante ad tertiam denunciationem vĕturum, quàm illa ab ipsis rectè memoria teneri, & intelligi perspexerit.† Absolutè tamen, & per longum tempus, aut vbi sponsi instarent, non licet Matrimonium detinere donec dictam Christianam Doctrinam contrahentes didicerint; sed expedit suauiter, & absque violentia ad breue tempus impedire, vt sic doctrinæ addiscendæ curam habeant Ita Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 15. sub n. 19.* Campan. *in diuersor. iuris Canon. rub. 11. c. 14. num. 7.* Aloys. Ricc. *in praxi fori eccles. dec. 683. in 1. edit. aliàs resol. 576. in 2. edit.* 2 3

Vnde *S. Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum sub die 6. Martij* 1588. censuit Matrimonium prohiberi non posse Christianam doctrinam non addiscentibus, sed contra eos admonitionibus comminatoriis esse procedendum. Cōtra Barthol. à Ledesma *de Matrim. dub. 11.* & Vega *in sum. lib. 3. casu 211.* existimantes absolutè impediri posse ob dictam causam ne Matrimonium contrahatur, nisi contrahentes præ senio, aut ingenij rudis tarditate prorsus incapaces sint.

4 Inquiret insuper de eorum ætate; nam eos tantùm, qui in ætate legitima sunt constituti, denunciare debebit, itaut sponsus xiiij. saltem annos sit natus, *cap. attestationes, cap. ex litteris, de despons. impub.* sponsa verò xij. *cap. continebatur, eod. tit.* quæ ita à Canonibus completa definitur, quod tunc præsumantur habiles ad copulam, & ad consensum coniugalem, vt constat ex *cap. puberes, eod. tit.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 104. num. 1.* vbi *n. 2.* subdit satis esse si vltima dies anni duodecimi in fœmina, & decimiquarti in viro

5 viro sit incœpta.†Cum dispensatione tamẽ
Episcopi possunt minores contrahere Matrimonium si habeant vsum rationis, seu
malitiam, quæ ætatem suppleat; ita plures
per me citati *de offic. & potestate Episcopi par. 2 alleg.* 32. *num.* 20. quibus addo Alzed *de præstantia Episcopalis dignitatis part.* 2. *cap.* 7. *num.* 24.

6 Item de patria inquiret, nam exteros nequaquam denunciabit, nisi eorum conditionem nouerit legitimo in scriptis testimonio quòd alium virum, vel vxorem non habeant, & quòd omni impedimento Canonico Matrimonij careant.

7 Item an eo anno in Paschali solemnitate confessi fuerint, & Sacram Eucharistiam sũpserint; nam si id non constet, à denunciatione abstinere debebit, & deinde hortabitur coniuges, vt iuxta Concilij præceptum *in d. cap.* 1. antequam contrahant, vel saltem triduo ante Matrimonij consummationem sua peccata diligenter confiteantur, & ad Sanctissimum Eucharistiæ Sacramẽtum piè
8 accedant.†Nam si illud contraherent cum
peccato mortali nondum deleto per contritionem, vel per Confessionem, indignè reciperent Sacramentum, ac per consequens peccatum mortale incurrerent, vt resoluunt Fernandez *in examine Theologiæ moralis, p.* 3. *cap.* 18. §. 1. *num.* 8. Gutier. *de Matrim. cap.* 83. *n.* 13. Bonac. *in simili tract. quæst.* 4. *puncto* 6. *num.* 1. *vers. sexto.* Non committerent tamen duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum verò quatenus administrãt, sed solùm quatenus recipiunt, vt animaduertunt, Sanch. *lib.* 2. *disp.* 6. *num.* 4. Sayr. *de Sacram in genere lib.* 2. *cap.* 7. *q.* 1 *art.* 5. Bonacin. *de Sacrament. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. §. 2. *num.* 10. Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videtur præceptum Concilij *in d. cap.* 1. Confessionem præcipientis violare, quia consilium tãtùm, & non præceptum illud Conciliare decretum quoad hoc continet, Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 2. *cap.* 9. *n.* 49. Basil. Pont. *de impediment. Matrim. cap.* 26. §. 2. *vers. ex quibus cond it.* Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi par.* 2. *alleg.* 32. *num.* 172.

Si quis cælibem se esse affirmet, & de
9 Matrimonio contrahendo agat, parochus
item ab eo denunciãdo cauebit nisi doceatur legitimo in scriptis testimonio, vel nunquam alibi Matrimonium ab eo contractũ fuisse, vel priorem virum, seu vxorem ipsius obiisse. Matrimonium enim secundum cõtrahere non potest mulier, nisi per certum nuncium certificata fuerit de morte primi viri, vt probat tex. *in cap. in præsentia* 19. *de probat.* cum latè adductis per citatos à Cened. *ad Decretal. collect.* 171. *num.* 3. quibus addo Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *quæst.* 140. *n.* 50. *cum seqq.* Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 46. Basil. pont. *in simili tract. lib.* 7. *c.* 53. quæ quidem certitudo mortis prioris viri, cùm omnino quales esse debeat, præscribi non possit, hoc iudicis prudentis arbitrio attentis circumstantiis occurrentibus relinquitur: ita Couar. *d.* §. 3. *num.* 4. Marant. *in repet. l. is potest. ff. de acquir. hæred.* Menoch. *de arbitrar.* 420. *n.* 128. *& de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 49. *n.* 28. Farin. *d. q.* 140. *num.* 75. Sanch. *d. disp.* 46. *num.* 7. vbi *num.* 8. aduertit illud esse speciale in morte probanda, vt testes non citata parte, sed ex mero iudicis officio examinari possint, *num.* 10. ait sibi placere nunquam sufficere vnum testem, intelligens verbum, *nuncium*, de quo *in d. cap. in præsentia*, in genere neutro, itaut significet *la noua*, sed non potest dici nuncium certum, quod voce vnius habetur, & *num.* 15. hinc subdit solam famã non sufficere nisi aliis adminiculis adiuuetur, quod Basil. Pont. *de impedim. Matrim. cap.* 13. *vers. ex dictis*, ampliat etiamsi verè obiisset coniux. Vnde Sac. Congreg. Conc. *in Mediolanen.* 18. *Septembris* 1627. censuit absentiam viri, qui discessit de anno 1602. vsque ad illum diem absque aliqua notitia, quòd superuiuat, non esse sufficientem; vt eius vxor possit transire ad secundas nuptias.

Quoad eos verò, qui vagantur, & incer- 10
tas habent sedes, caueat parochus ne illorũ Matrimoniis intersit, nisi priùs diligentem inquisitionem fecerit, & re ad Episcopum delata ab eo licentiam Matrimonia huiusmodi celebrandi obtinuerit, vt infrà ostendimus *num.* 89.

Cauebit item parochus ne ab aduentu 11
Domini nostri Iesu Christi vsque ad diem Epiphaniæ, & à Feria quarta Cinerum vsque in octauam paschæ inclusiuè nuptiarũ solemnitates celebret, aut benedictiones faciat, vt statuit Concil. Trid *sess.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 10. refert Aloys. Ricc. *in praxi fori eccl. p.* 4. *resol.* 557. Si enim aduersus
hoc præceptum illo vetito tempore faciat, 12
graui pœna plectendus erit, arbitraria tamen, cùm nulla in Iure præscripta sit. Caiet. *in repet. cap. ad limina* 30. *q.* 1. §. 4. *num.* 550. Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 241. *numer.* 4.
Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 7. *num.* 4. vbi *num.* 13
2. ait, tempus Aduentus in hac prohibitione incipere à primis vesperis Sabbati præcedentis; in Feria autem quarta Cinerum à media nocte illius feriæ, & *num.* 7. tenet non prohiberi eo tempore sponsalia de futuro,
& *num.* 8. resoluit† denunciationes Matri- 14
monio præmittendas posse tunc fieri, de quibus omnibus nouissimè Aloys. Ricc. *in d. praxi part.* 4. *resolut.* 558. *cum seqq. Sacr. Congregat. negatiis Episcoporum præposita, sub*

die

die 18. *Decembris* 1598.

15 Cauebit etiam parochus ne tempore interdicti, aut perſonarum interdictarum Matrimoniis interſit; quia tunc hoc non licet, vt per Vgulin. *de cenſur. tab.* 5. *cap.* 8. §. 3. *num.* 1. quem ſequitur, & laudat Sayr. *in ſimili tr. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 43. Suar. *tom.* 3. *etiam de cenſur. diſp.* 33. *ſect.* 1. *à num.* 51. latè diſputans *à n.* 46. Bonac. *eod. tract. diſp.* 5. *punct.* 2. §. 3. *num.* 8. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 197. Quicquid dicant Squillante *de obligat. cleric. p.* 5. *num.* 42. Sanch *d. lib.* 7. *diſp.* 8. *à num.* 2. Aloyſ. Ricc *in d. praxi reſol.* 561. *p* 4. & alij per me citati *eadem alleg.* 32. *num.* 198. vbi *num.* 304. reſolui ſponſalia tẽpore interdicti licitè contrahi poſſe, & *n.* 206. diſputo an licitè fiant benedictiones, & Matrimonium ſeruata moderatione *cap. alma mater* §. *adiicimus, de ſent. excom.* contra Sanch. & alios negatiuuam partem ſequutus fui.

16 His à parocho diligenter animaduerſis, ad denunciationes veniat, & ne ipſas faciat abſque ſua licentia minimè impedire poteſt Vicarius generalis, vt cenſuit *Sac. Cõgreg. Concil.* 27. *Maij* 1617. eas etiam non poſſunt Regulares publicare infra Miſſarum ſolemnia, vt cenſuit *S. Congregat.* quam refert Lezana *in ſum. quaeſt. Regul. cap.* 12. *n.* 41.

17 *verſ. ad* 9. Circa quas denunciationes faciẽdas præcipit *Conc. Tridẽt. de ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 1. *in princ.* vt antequam Matrimonium contrahatur ter à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus feſtiuis, in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publicè denuncietur inter quos Matrimonium ſit contrahendum. † Requiritur igitur (non tamen de eſſentia Sacramenti) vt huiuſmodi denunciationes fiant à proprio contrahentium Parocho, vel ab alio de eius licentia, Fr. Emman. *in ſum. p.* 1. *c.* 217. Sanch *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 6. 4 *n.* 4. Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *d.* 27. *dub.* 5. *num.* 50. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *num.* 225. Bonacin. *de Matrim. q.* 2. *punct.* 6. *num.* 12. Ego ipſe *d. alleg.* 32

18 *num.* 9. † Quod intelligitur vbi ambo contrahentes in vna & eadem habitant Parochia. nam quando illi ſunt diuerſarum parochiarum in vtraque, ſponſi ſcilicet, & ſponſæ Parochia denunciationes ſunt faciendæ, Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 21. petr. Ledeſma *de Matrim. quaeſt.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *& in ſum. part.* 1. *de Sacram. Matrim. cap.* 6. *concluſ.* 7. *verſ. haſſe de aduertir.* Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 7. § 1. Zerol *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Matrimonium* §. 5. Poſſeuin. *de officio Curati cap.* 10. *num.* 8. Sanch. *d. lib.* 3. *diſputat.* 6. *num.* 4. Chamerot. *de Sacrament. tract.* 12. *de Matr. dub.* 17. *verſ. quinto*, Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.* 15. §. 11. *num.* 2. Machado *en ſu perfecto Confeſſor lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 17. *num.* 1. Rebello *de obligat. Iuſtit. p.* 2. *lib.* 2. *qu.* 7. *num.* 10. *verſ quo loco*, Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 225. Ægid. Coninck *d. tom.* 2. *diſput.* 27. *num.* 40. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 437. Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 14. Baſil. Ponti. *de impedim. Matrim. cap.* 26. §. 4. *in princ.* Gutier. *de Matrim. cap.* 56. *num.* 5. Bonacin. *d. q.* 2. *puncto* 6. *num.* 10. Ego ipſe *d. allegat. num.* 11. vbi etiam multis citatis Doctoribus aduerto quòd ſi contrahentes plura habuerint domicilia, ſeu parochias faciẽdæ ſunt huiuſmodi denunciationes in ea, in qua diutiùs habitant, & principaliorem habent larem, vel potiùs in ea, in qua veriſimilius eſt ſciri impedimenta.

Requiritur deinde vt hæ denunciationes 19
fiant tribus continuis diebus feſtiuis, vt expreſſit Concil. *citato loco*, & ex eo colligunt Chamerut. *d. dub.* 17. *verſ. ſecundo*, Sanch. *d. l.* 3. *diſp.* 6. *num.* 8. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *nũ.* 225. Bonac. *d. puncto* 6. *num.* 14. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 12. Quod vulgò intelligitur de feſtis, quæ ſibi non ſuccedunt immediatè, vt per Segur. Daualos *in direct. iudicum eccl. p.* 2. *cap.* 16. *num.* 20. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerũ fori eccleſ. reſol.* 224. *num.* 4. *in* 2. *edit.* Ægid. de Conninck *d. tom.* 2. *diſp.* 28. *num.* 47. Fernandez *in examine Theologiæ moralis p.* 3. *cap.* 17. §. 2. *numer.* 2. *&* 3. Vgolin. *d. cap.* 15. §. 11. *num.* 4. *&* 5. Contra Baſil. pont. *de impd. Matrim. cap.* 26. §. 4. *in princ.* exiſtimantem procedere etiamſi huiuſmodi dies feſti ſibi ſuccedant. Dummodò tamen inter vnam, & alteram denunciationem multo dies feſtos non interponat parochus, ita vt ob magnum temporis interuallum, ſeu moram fieri poſſit vt parochiam tardiores euadant ad deferenda impedimenta, & interim obliuiſcãtur præcedẽtium denunciationum, quia tunc peccabit mortaliter, Sanch. *d. diſp.* 6. *num.* 8. Gutier. *d. cap.* 56. *num.* 4. *ad fin.* Poſſeuin. *d. cap.* 10. *num.* 4. *&* 5. Ægid. de Coninck *d. diſput.* 27. *dub.* 5. *numer.* 47. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 226 Bonac. *d. punct.* 6. *num.* 16. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 13. *me citato Machado en ſu perfetto Confeſſor lib.* 4. *quaeſt.* 2. *tract.* 2. *docum.* 17. *num* 4.

Et ita ſunt faciendæ denunciationes huiuſmodi diebus feſtis, vt etiam cum Epiſcopi diſpenſatione ferialibus diebus fieri non poſſint, ſicut tenent Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verb. Matrimon.* §. 4. Chamer. *d. dub.* 17. *verſ. quarto* Vgolin. *d. cap.* 15. §. 11. *num.* 3. Stephan. Gratian. *diſcept. cap.* 83. *num.* 28. Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 6. *num.* 9. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſ. reſol.* 224. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Ego ipſe *de alleg.* 32. *num.* 14. Niſi fuerit dies aliquis non feſtus, quo ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedit, vt accidit quando inſi- 20

gnis

gnis concionator concionem habiturus est, vel est dies festus vocationis illius Ecclesiæ, etiamsi non seruetur nisi vsque ad meridiem; quia in eo licitè fieret denunciatio, sicut in festo, vt notant Sanch. *d.disp.6.n.9.* Valer. Reginald. *d.lib.31.num.227.* Gutier. *de Matrim. cap.56.num.8.* Bonac. *d.q.2.puncto 6.num.18.& 19.* Posseuin. *d.cap.10.num.12.* Machado *d.docum.17.n.4.* Ego ipse *d.alleg.32.num.15.*

21 † Eodem modo denunciationes validè facere poterit parochus extra Ecclesiam, & Missarum solemnia si magnus populi concursus, & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perueniat, secundùm citatos per Basil. Pont. *de impedim. Matrim. cap.26.§.4. in princip.* & in nouissimo *tract. de Sacrament. Matrimon. lib.5. cap.30.num.6.* Valer. Reginal. *d.lib.31.n.227.* Gutier. *d.cap.56.n.7.* Bonacin. *d.quæst.2.puncto 6.n.17.* quos refero Ego ipse *d.alleg.32.n.16.*

22 † Denunciationes huiusmodi fieri possunt temporibus prohibitis nuptias celebrare, vt censuit *Sacra Congregatio negotiis Episcoporum, & Regularium præposita* 18. *Decemb.* 1589.

23 Formula autem, qua in his denunciationibus vti debebit Parochus, sequens erit. *Notum sit omnibus quod N. filius N. ex Parochia Sancti N. contracturus est Matrimonium cum N. filia N. Parochiæ Sancti N. atque ideo si quis sciat aliquod intercedere inter ipsos impedimentum consanguinitatis, affinitatis, cognationis spiritualis, quæ à Baptismo, & Confirmatione nascitur, aut cuiusuis Canonicæ prohibitionis, ob quam Matrimonium contrahere non possint, neque debeant, certiorem faciat me Parochum, aut D. Episcopum, siue eius Vicarium generales.*

24 Neque verò statim atque denunciationes tres factæ erunt, nisi temporis angustiis prematur, siue instantis Aduentus tempore, siue Quadragesimæ ad Matrimonij celebrationem Parochus procedere debebit; sed trium, vel duorum saltem dierum spatium interiicere, vt liceat vnicuique de impedimentis cogitare, eaque aperire; sed non ideò celebratio diutiùs protrahenda est, quia si post vltimam denunciationem quatuor mēses elapsi sint, parochus ad celebrationem ampliùs procedere non debet, nisi nouas denunciationes præmittat, prout decisum referunt Rebello *de obligation. Iustit. part. 2. lib.4. in declaration.* Cardin. *Iectiori. 2. num.8.* Bonac. *de Matrim. q.4. pun.6. num.1. vers. quarto*, & in hoc attendenda est Constitutio cuiusq; Episcopatus, breuius, seu longius tempus designans.

25 Nullo modo Parochus etiam quoties timetur maliiosè Matrimonium impediendum, potest huiusmodi denūciationes omittere nisi ex Ordinarij dispensatione, sicut docent Nauar. *conf.1. sub tit. de clandest. despon. in vtraque edit.* Menoch. *cons.69.n.61.* Sanch. *d.lib.3. disput.7.num.17.* Ægid. de Coninck *d.disput.27.num.53.* Mari. Anton. *var. resolut. lib.1. resol. fin. casu 4.* Ego ipse *d.alleg.32.n.20.* Quando verò moraliter certus Parochus est adesse impedimentum, poterit vnam ex denunciationibus absque reatu peccati mort. omittere, vt per Verac *in append. ad specul. dub. 1. concl.5.* Villalob. *in sum. tom.1. tr.13. diffic.24. n.3.* Machad. *d.lib.4.p.2. tr.2. docum.17.n.3.* nisi Parochus arbitrio suo moueretur ad denunciationem illam omittendam, Coninck *de Sacram. disp.27. dub.5. n.51.* Pont. *de matrim. lib.5. c.30. n.3.* Sic etiam Parochus poterit omissis denunciationibus aliquos matrimonio coniungere, vbi tale periculum, & adeò vrgens necessitas premit, vt non sit locus adeūdi Ordinarium pro dispensatione obtinenda, veluti si vrgeat necessitas instantis mortis pro accipienda in coniugem concubina ad satisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendum viro æquali, qui aliter discedit, & voluntatē mutabit. Vide Henriq. *in sum. lib.11. cap.5. §.5.* Zambran. *d.c.7. dub.3.* Sanch. *d.lib.3. disp.10. à n 25.* Gutier. *de Matr. c.56. n.3. & c.57. n.6.* Basil. Pont. *d.c.26. §.4. vers. sunt tamen*, Valer. Reginald. *d.lib.31. n.224. & n 236.* Bonac. *d.pun. 6. n.7. vers. dixi si 2.* Posseu. *d.c.10. n.11.* Fernan. *d p.3. c 17. §.2. n.12.* Machado *d.lib.4. p.2. tr.2. docum.18. n.2.* Ego ipse *d.alleg.32. n.53.*

† Alioqui extra hos casus parochus ipse prætermissis denunciationibus Matrimoniū celebrās, grauiter peccabit, Chamer. *d.dub.17. notab.1.* 26 Spin. *in specul. testam. glos.15. princ. n.26.* Pet. de Ledesm. *de Matrim. q.45. art.5. vers. sed aliud est dubium, & in sum. p.1. de Sacram.* vbi *de Sacram. Matr. cap.6. concl.6.* Ceuall. *commun. contra commun. q.604. n.85.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c.51. n.29. & de Matrim. c.56. n.4. & c.57. n.1.* Aloys. Ric. *d. resol. 224. n.2.* Ægid. de Coninck *d. disp. 27. n.15.* Valer. Regin. *d.lib.31. n.223.* Sanch. *d.lib.3. disp.5. n.6.* Molfes *d.tr.4. cap. 9. n. 25.* Fernand. *d.p 3. c.16. §.2. n.12.* Bonac. *d.pun. 6. n.8. & 9.* Basil. Pont. *de Sacram. Matrim. lib.5. cap.30. n.3.* Ego ipse *d.alleg.32. n.2.* & seueriùs erit ab Ordinario puniendus secundùm Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.4. tit.15. l.1. de Matrim. n.4.*

† Matrimonium tamen validum remanet, etiamsi Ordinarius recuset dare licentiā quòd fiant pòst, vt censuit *S. Congr. Concil. in Mediolan.* 23. *Febr.* 1630. 28

Verùm autem pœnam triennalis suspensionis comminatam *in c. cùm inhibitio, §. sanè, de clandest. desponsat.* incurrat Parochialis Sacerdos, qui interfuit Matrimonio valido, clādestino tamen ob denunciationum omissionem? Affirmatiuè videtur respondendum, quia in eodem §. *sanè*, sic dicitur. *Sanè si Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere neglexerit*, vbi verbum illud *talis*, refertur ad 28

nuptias,de quibus §.præcedenti actum fuerat;nam text. ille egerat de clandestinis, vel interdictis coniugiis,ibi,*si quis vero huiusmodi clandestina,vel interdicta coniugia*,ponderando verba illa, *huiusmodi clandestina*, quæ referri debent ad principium text. qui præmiserat denunciationes ante Matrimonium faciēdas esse,eo quòd Ecclesia detestetur Matrimonium non præmissis denunciationibus celebratum appellar clandestinum: & ideò hanc partem affirmatiuam tuentur Maiol.*de irregul.lib.3.c.25.n.17.*& Sanch.*d.lib.1.disp.48. n.5.*qui aduertunt, cùm Concil. Trid.in hoc casu nullam statuat pœnam, standum esse pœnæ illius text. ac proinde talem Parochū suspendendum esse triennio,quod etiam tenet Bonac.*d punct.6.n.3.*quem refero *d.alleg. 32.n.7.* Dicitur autem Matrimonium clandestinum quoad incurrendas pœnas Matrimoniis clandestinis appositas quando propria auctoritate,& sic illicitè denunciationes huiusmodi omittuntur, etiamsi illud deinde fiat coram Parocho,& testibus, vt per Henriq.*lib.11.c.6.§.2.lit.M.*Petr.de Ledesm. *d.c.6. dub.3.propè fin* Gutier. *de Matrim.c.55.num.5.* Ægid.de Coninck *d.tom.2.disp.18.n.103.& disput.27.n.83.*Franc.Molin.*de ritu nupt.lib.2. disser.11.ex n 40.*

28 Quibus denunciationibus vt *suprà* factis, si nullum legitimum opponatur impedimētum, ad celebrationem Matrimonij in facie Ecclesiæ procedatur. Cùm verò sponsus in vna Parochia, & sponsa in alia habitant, parochus sponsæ,ad quem pertinet Matrimonij celebratio, non ante hanc faciet, quàm habeat fidem Parochi sponsi ab eodem subscriptam, & Ecclesiæ Parochialis sigillū munitam in hac forma prout sequitur. *Die... Mens... Ann.... Testor ego N.Parochus Sancti N. à me denunciatum fuisse in mea Ecclesia prædicta intra Missarum solemnia Matrimonium contrahendum inter N.ex mea Parochia,& N ex Parochia Sancti N. tribus infrascriptis festiuis diebus, hoc est prima denunciatio facta fuit die.... secunda die... tertia die... Neque aliquod impedimentum cognitum est quominus Matrimonium celebrari possit.In quorum fidem, &c.Ego N.Parochus, &c.*

29 Tunc permissis denunciationibus, & diligentiis suprà expressis celebrandum est Matrimoniū in facie Ecclesię,vt præcipit Conc. *citato loco*;quod non impedit quin domi celebrari possit, in tantum quòd Ordinarius prohibere non potest quin Matrimonia domi celebrentur seruata Concilij forma: sed cùm maximè deceat,vt in Ecclesia celebrētur,debet id hortari,non præcipere,prout referunt decisum Franc. Leo *in thesauro fori eccles.part.2.c.9.n.48.*Posseu.*d.c.10.n.15.*Sanch. *d.lib.3.disp.15.n.20.*Valer.Reginald.*d.lib.31.* *n.242.*Basil.Pont.*de impedim.Matrim.c 26.§ 2.vers.3.*Rebello *d.par.2.lib.2.q.7.n.11.* Parochi possunt absque Episcopi licentia Matrimonia ritè & legitimè celebrare,nisi Episcopus ex iusta causa aliter præscripserit. *Sacr. Congregatio Concilij in Turritana 12. Martij 1633.*

Quid autem debet facere Parochus, vel 30
alter Sacerdos, qui de licentia Parochi Matrimonio assistit, quando contrahentes publicè accedunt, amicis, & cognatis stipati ad celebrandum Matrimonium, si ex Confessione, quam tunc petunt, agnoscat illos habere aliquod impedimentum dirimens, vel impediens? Non satis constat inter Doctores, vt videre est apud Sanch.*de Matrim. lib.3.disput.16.per tot.* Antiquiores enim ferè omnes existimant teneri Parochum ex officio monere contrahentes in Confessione, vt desistant à Matrimonio quoad vsque sibi de remedio necessario prouideant, si modò possit absque offensione sigilli id efficere, vel consulendo eis, aut alteri eorum vt votum castitatis emittant ad quinque, vel sex menses, quo tempore dispensationem impedimenti possint quærere: quòd si contrahentes nolint desistere, nec votum emittere, nec fingere repentinam ægritudinem, dicunt debere eos Matrimonio coniungere;quia iam habent ius quæsitum. Ita S. Bonauent,*in 4.dist.21.in 2.part.art.2.q.1.n.61. ad finem quæst.*Altisidioren.*lib.4.sum.tract.6. cap.3.q.4.vers.ad hoc est solutio,* Alens.*par.4.q. 78.memb.2.ad 5.*Palat *in 4.dist.21.disput.2.fol. mihi 459.col.1.vers.nam testimonium Parochi,* Dried.*lib.2.de libertate Christiana,cap.7.in initio vers.aliud est scire,* Angel.*verb.Confessio 8. num.13.*Tabiena *verb.Confessionis celatio qu.4. n.5.in fine,*Syluest.*verb.Confessio 3.qu.12.n.7.* Maiol.*de irregul.lib.3.c.25.n.3.vers.affinitas, in fine,*Fr Emman.*in sum.tom.1.c.217.concl.6.n.7.* Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib.4.p.2.tr.2.docum.20.n.5.& 6.*

Henriq.verò *in sum.lib.3.de Pœnit.cap.23.*
§.3.in fine, putat posse in primis Episcupum 31
negare antecedenter licentiam ad solitas monitiones, seu denunciationes faciendas; non tamen posse vel Episcopum, vel Parochum negare Matrimonium si iam sunt monitiones factæ ac decursæ; quia tunc iam in foro externo habent ius acquisitum, quo publicè priuari non possunt, nisi cum magna iniuria ob notitiam occultissimam fori interni.

Ego autem absque dubio teneo, si publi-
cè petant Matrimonium,vt in casu proposi- 32
to, debere Parochos, & alios Sacerdotes, qui de licentia Parochorum Matrimonio assistunt, eos Matrimonio coniungere, & non

non

non posse eis Sacramentum negare; secus si secretò, & occultè peranti; ita Sot. *in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 5. post 1. conclus. vers. hinc fit.* Navar *in cap. Sacerdos, de Pœnit. dist. 6. num. 144.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 33. sect. 6. num. 2. secundùm Conimb. impress.* Ratio est, quia potest Parochus ex scientia Confessionis, vel quicunque alius Sacerdos de eius licentia Sacramenta ministrans, Eucharistiam, & alia Sacramenta negare ei, quem immediatè ex Confessione agnouit indignum non publicè, sed occultè, v.g. si nemo adsit in Ecclesia, aut si pœnitens ad illum accedat in Sacristia, & nemine vidente Sacramẽta requirat, S Thõ. *in 4. dist. 9. quæst. vnica art. 5. quæstiunc. 1. in corpore,* Martin. Ledesma *1. quæst. 21. art. 6. num. 63.* Barthol. Ledesma *de Euchar. dub. 23. concl. 3.* Iacob. de Graff *in aureis decis. par. 1. lib. 1. cap. 23. num. 38.* Suar. *d. num. 2.* quia publicè negetur, reuelatur Confessio indirectè aliis, si occultè, nemini reuelatur: tum quia quilibet Christianus habet ius ad petendam Eucharistiam, & alia Sacramenta quocunque tempore acommodato. quo iure non potest priuari publicè, nisi illud admittat per publicum peccatum mortale. vnde dum publicè de illo non constat, non debet ei publicè Sacramentum denegari.

33 Parocho præsente, seu alio Sacerdote de eius, vel Ordinarij licentia, interessentibus duobus vel tribus testibus, celebratur validè

34 Matrimonium, vt disponitur *in Concil. Trid. nt. d. cap. 1.* †Proprium Parochum quoad hunc effectum illum dici, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore Matrimonij, existimarunt Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. decis. 244. in 1. edit. aliàs resolut. 214. num. 1. in 2. edit.* Bonac. *de Matrim. quæst. 2. puncto 8. num. 1.* Gutier. *eod. tract. cap. 63 num. 19.* Alij verò rectiùs censuerunt eum dici in cuius Parochia contrahentes domicilium habent, vel cui principaliter incumbit cura animarum in loco domicilij, ex quorum numero sunt Panorm. *in cap. in nostra 11. de sepult.* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 219 numer. 6.* Spin. *d. gloss. 15. num. 41.* Henriq. *d. lib. 11. c. 3. §. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 76. num. 18.* Pialec *in praxi Episc. part. 2. cap. 4. num. 32.* Cened *practic. & Canon. quæst. lib. 1. q. 30. à num. 45.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. ent. 11. num. 88.* Hurtado *de Matrim. disp. 5. d ff. ult. 6. num. 19.* Ego ipse *d. alleg. 32. num. 59.* vbi *num. 64.* cum Sanch. *d.*

35 *lib. 3. disp. 23. num. 14.* aduerto† non opus esse expectare, vt maiori anni parte Parochiani in Parochia, vel Diœcesi habitent; sed statim ac animum habitandi maiore anni parte habentes, incipiunt habitare, effici Parochianos de quo etiam Emman. Sà *in aphorismis, verb. Matrimonium num. 2. & verbo Parochus, num. 2. vers. ad Matrimonium,* Basil. Pont. *de Matr. lib.*

5. *c. 13. §. 1. num. 4. cum seqq.* Ferent. *in annot. ad decis. 713.* Baratti *num. 15.* Rot. *in Toletana Matrimonij 10. Decembris 1625* coram *R. P. D. Merlino.* Vnde fœmina, quæ coram Parocho suæ Parochiæ contraxit Matrimonium inualidũ, séque inde transtulit ad domum sponsi cõmorantis in alia Parochia intentione perpetuò cum illo manendi, non potest postea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo validè celebrare, vt per Sanch. *d. lib. 3. disp. 23. num 15.* Bonacin. *q. 2. punct. 8. numer. 3. vers. secunda,* quos refero Ego ipse *d. alleg. 32. num. 67.* vbi *num. 68.* Contra Triuis. *Venetia decis. 23.* resoluo validum fuisse Matrimonium cuiusdam amasiæ, quæ transtulit se ad domum concubinarij intentione cum eo commorandi maiore anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium non cum amasio, sed cum alio extraneo. 36

Et procedit principalis resolutio etiamsi quis mutet domicilium simulatè, & animo fraudandi proprium Parochum, Sanch. *l. b 3. disp. 18. sub n. 19. vers. cæterum. & disp. 25 sub n. 11. in fine,* Gutier. *c. 65. n. 11* Filliuc. *tom. 1. tract. 10. de Sacram. par. 1. cap 6. n. 199.* Bonac. *d. punct. 9. n. 4.* quos sequi videtur Rot. *in Toletana Matrimonij.* Aduertit Sanch. *de Matr. lib. 3. disp. 23. n. 7.* multis relatis, non posse Paroch in originis assistere matrimonio, sed hanc assistentiam spectare ad Parochum illum, sub cuius Parochia quis habitat, sequitur nouissimè Philibert. Marchin. *de Sacramẽ: Ordin. tr. 1. p. 5 cap. 6 num. 20.* idem tenent Villalob. *in sum. p. 1. tract. 13. diffic. 18. n. 3.* Filliuc. *tom. 1. tr. 10. q. 1. c. 6. n. 208.* Trullench *in praxi resol. Sacr. lib. 7 c. 6. dub. 2. n. 4.* Et ratio est præcipua, quæ, vt ostendit Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 42. b. 5.* domicilium originis est immutabile quoad honores, & onera personalia, secus quoad iurisdictionem; nam istam amittat, si aliò domicilium transferat: sed potestas conferendi Sacramenta est quædam iurisdictio; ergo, &c.

Ex dictis descendo ad aliquas resolutiones vsu frequentes, & *in primis* colligo Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium constituendi, sed recreationis causa, non valere, *Sacr. Congreg. Concil.* teste Nicol. Garc. *de benef. par. 5. cap. 7. numer. 11. ad 4.* 73

Secundò colligo Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahens moratur tanquam Prætor, Iudex, seu Medicus temporalis, validum esse, eadem Sacr. Congr. teste Garc. *d. cap. 7. n. 11 ad 5.* 38

Tertiò, colligo Matrimonium contractum post quartum habitationis mensem à muliere coram Parocho oppidi, ad quod à ciuita- 39

te,in qua habitabat,ad ſcandala ſubmouenda iuſſu Principis ſecularis tranſlata fuerat, ſub præcepto illinc non diſcedendi, donec aliud ſtatutum non eſſet, valere ex doctrina Decian.*in tract.crimin.lib 4. cap. 16. n. 16.* & aliorum, quos citat Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 2.3.q.1. & 3* & cenſuit *Sacr.Congreg.Conc. ſub die 26.Iunij* 1621.

40 *Quartò* colligo validum fuiſſe Matrimonium cuiuſdam iuuenis cum meretrice, qui dubitauerat illud in propria ciuitate contrahere adhibendo Conc.Trid.ſolemnitates, eo quòd iuuenis parentes eis impedimentum de facili futuri erant, & propterea Romam venerunt, & coram teſtibus, & Parocho in Parochia in qua aliquantulum permorati erant,Matrimonium contraxerunt poſt verba de præſenti, *S. Congr. Conc. in Senen. 17. Maij* 1600.

Quintò colligo matrimonium contractum coram Parocho, vbi habitat mulier, quæ ſtat in monaſterio,vel domo cauſa famulandi,vel addiſcendi virtutes,& ſtatim non eſt receſſura,validum eſſe,vt per Ceuall.*commū. contra commun.q* 604 *dub.*115.*n.* 144.Stephan. Gratian.*d ſcept.forenſ.tom.1.cap.76.n.19.* Parochus autem,vel alius Sacerdos de ipſius licentia celebraturus contractum matrimonij inter aliquos ſciens votum ſimplex emiſſum ab altero eorum,an poſſit aſſiſtere huiuſmodi matrimonio,eóſque coniungere, vel potiùs debeat eos repellere? Videndus eſt omnino latè id diſſerens per concluſiones Alphonſ.à Veracruce *in append.ad ſpecul.coniug. ad art.15.primæ partis, de impedimen. voti ſimplicis*,ad quem ſe remittit Gutier.*canon. lib.1. cap.11 num* 30.

41 Parochi duo ſimul quoad hunc effectum poſſunt reperiri,vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna Parochi, altera dimidia in alia habitat,vt per Nau.*conſ.7.num.3. de clandeſt.deſponſat.in nouis*, Sanch.*d. lib.3. diſp.* 24. Segura Daualos *d.p.2.c.15.num.*47.Fr.Molin. *differ.11.num.* 91. Gutier.*de Matrim.cap.26.n. 4.& cap.64.num.2.*Bonac.*d.punct.8.n.5.*Ferētil.*in annot.ad deciſ.713.Buratti* 14. Trullench *d.lib.7.c.6.dub.2 n.7.* Rot.*in Toletana Matrimonij* 10.*Decembris* 1615.*& in Neapolitana Matrimonij* 30 *Martij* 1629. coram *R.P.D.Merlino*.Ego ipſe *d.alleg.32.num.69.* vbi *n.*70. aduerto quòd vbi inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit Parochum in quo habitatio fit.

42 Vnde Parochus ruralis non eſt proprius Parochus quando rus, vel recreationis cauſa habitatur,aut ad paucos dies tantùm incolitur,non autem maiori parte anni. Ita Nau.*d. conſ.7.num.2.*Seraph.*deciſ.*605. Aloyſ. Ricc.*in d.praxi reſol.214.num.2.*Franc.Molin. *d. differ. 11.num.*90.Sanch.*d.lib.3.diſput.23.numer.*12. Bellet.*diſquiſ.cleric.p.1.tit.de exēpt.cleric. à ſtatutis §.5.cum ſeqq* Bonac.*d.q.2.punct.8.num.3. verſ.3.& ſeq.*Ego ipſe *d.alleg.32. num.* 66.† Si 43
vero quis in confinio duarum Eccleſiarum parochialium habitauerit, cenſebitur Parochianus illius, in qua domus aditum magis frequentatum habet, ſicut aduertit Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum fori eccleſ.deciſ.*333. *in 1.edit.aliàs reſolut.*510.*in 2.edit.* quem refero Ego ipſe *d.alleg.32.num.*71.

Quando autem contrahentes ſunt ex di- 44
uerſis Parochiis,tunc vbi Matrimonium cōtrahitur in Parochia habitationis vxoris, proprius parochus erit ipſius,at quando cōtrahitur in Parochia habitationis viri, Parochus illius ſufficiet,Ita. Nau.*in man.cap.25.n. 144.& conſ.3.ſub tit.de clandeſt. deſponſ.n.1.n.1. in nouis*,Spin.*d.gloſſ.15.n.*47. Segura Daualos *in direct Iudicum eccleſ.par.2.cap.15.n.* 47. Triuiſ.*Venet.deciſ.23.n.1.lib.1.*Henriq.Fr.Emman. Vega, Petr.de Ledeſma,Viuald.& alij, quos refert,& ſequitur Sanch.*d.lib.3. diſp.*19.Franciſc.Molin.*d.differ.11.n.*89.Vgulin.*de officio & poteſt. Epiſcopi cap.15.§.10.n.* 3. Armendar. *in addit.ad recopil.legum Nauarræ lib.4.titul.15.lib. 1.de Matrim.n.15.& 17.*Ferentil.*in annot. ad dict.deciſ.713.Buratti n.*17. Fernandez *d. p.3. cap.11.§.1.n.*11.Villalob.*in ſum.p.1.tract.13. dif.18.n.2.*Filliuc.*in quæſt.moral.lib.tom.1 tract. 10 p.1.c.6.n.*202.nouiſſimè Trullench *in praxi reſolut.Sacrament.lib.7.c.6.dub. 2. n.* 2. Ego ipſe *d alleg.32.n.*65.

Sed ex hoc non infertur præſentiam ſo- 45
lius Parochi mulieris ſufficere ſi in eius Parochia Matrimonium cōtrahatur; item ſufficere præſentiam parochi viri ſi contrahatur in Parochia viri,ſicut olim tenuiſſe videbatur *S. Congr.Concil.ſub die 15.Decemb.*1574. quia ipſa modò nulla habita ratione præfatæ antiquæ deciſionis, tenet contrarium, nempè ſufficere Parochum viri etiam in Pachia mulieris, quia videtur Concil. voluiſſe præſentiam Parochi, & teſtium ad tollendam clandeſtinitatem, ad quod ſufficit vnus Parochus ſiue viri,ſiue mulieris. Ideò ita reſoluunt Salzed.*ad Bernard. in pract. cap. 76.dub.*14.Caualcan.*deciſ.12. num.* 21.*par.* 2. Spin. *d.gloſ.15.num.*41.Ceual.*d.q.604.num.6.* Henriq.*lib.11.cap.3.§.2.*Franc.Leo *in theſauro fori eccleſ.p.2.c.9.num.39.in fine*, Armendar.*d l. 1.de Matrim.n.7.13.14.& 28.*Zerol. *in praxi Epiſc.p.2 verb.Parochus §.1.*Sanch.*d. lib. 3. diſp. 19.ex n.1.*Rebello *d.p.2.lib.2.q.8.*Bonac.*d.q.2. punct.8.n.7.*Paul.Comitol.*reſponſ. moral.l.1.q. 131.n.2.*Ægid.de Coninck *d.27.n.19.* Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum fori eccleſ.144.in 1.edit.aliàs reſol.214.n.1.in 2.edit* Gutier.*d.c.62.n.4.*Vgol. *d.c.15.§.10.n.3.*Ego ipſe *d.alleg.32.n.*38.Paul. Laymann *in ſum.Theol.moralis lib.5. tr.10.p.2. cap.5.n.3.*Hurtado *de Matrim.diſp.5.diffic.6.*

num.

n.20.Rot.apud Farin.dec.390.n.6.p.2.recētior.

46 Parochus validè assistit Matrimoniu,quāuis ipse,vel testes vi detenti intersint, dummodò tamen intelligant consensum contrahentium.Ita docent Bernard.d.c. 76.vers. tertio,Petr.de Ledesma de Matrim.q.45.art.5. puncto 3.dub.2.vers.quo supposito, Fr. Emman. in sum.tom.1.c.219.n.11.Pusseuin.d. cap. 10. n. 20.Spin.d.glos.13.princ.n.48.& 49. Ceuall. d. q.604.n.70.Aloys.Ricc in praxi rerum fori eccles.resol.213.n.4.in 2.edit.Basil. Pont. de impediment.Matrim.c.30.§.5 in fine, & in nouiss. tract.de Sacram.Matrim.lib.5.c.21.n.8. Molfes. in sum.Theolog.moral.tract. 4. cap.8.n. 58. & c. 9.n.22.Sanch.d.lib 3.d.39.n.9. Ægid.de Coninck d.disp.27.n.44. Franc. Molin. d. differ. 11.n.115.Rebello d.par.2.lib.2.q.8.n.4. Gutier.d.c.69.n.10.Armendar.d.l. 1.de Matrim. n.24.Filliuc.d.tract.10.n.224. & seq. Ego ipse d.alleg.32.n.82.

47 Et sic etiam renuens,& dolosè adductus validè assistit,dummodò propè intelligat,& audiat contrahentium verba, nisi claudens aures affectatus esset non intelligere,quamuìs ipse nulla verba proferat, vt resoluunt Segura Daualos d.p.2.cap.15.Mascard.de probat.concl.9.num.9.Vega in sylua casuum lib. 6. casu.114.& 115.Salzed.ad Bernard. d.c.76. in 4.dub. Aloys.Ricc.in praxi rerum fori eccles.decis.243.in 1.edit.aliàs resol.213. n.3. in 2.edit. Filliuc.d.tract.10.n.227.Hurtado de Matr dis. 5.diffic.15.Ego ipse d.alleg.32.n.85.Rot. in Vlixbon Matrimonij 16. Februarij 1622. coram bonæ memoriæ, Patriarcha Manzanedo.†

48 Esset tamen grāde peccatum Parochū quippè, qui personam Ecclesiæ repræsentat, vi adigere,aut dolo inducere vt Matrimonio intersit,excepto raro casu necessitatis, si is sine iusta causa renuat, & ad Superiurem recursus non sit,tunc astu aliquo sine mendacio induci posset.Vide Ægid.de Coninck d.dis. 27.dub.4.in fine,Gutier.d.cap.69.num.13.Paul. Laymann.d.lib.5.tract.10.p. 2.cap.4. num.6. vers.esset,metipsum d.alleg.32.num.84.

Concludo igitur præsentiam Parochi in

49 Matrimoniis necessariam non tantùm corpoream,sed etiam moralem requiri cum intelligentia,& aduertentia actus,arg.l.209.ff. de verb.signific ibi, Coram Titio aliquid facere iussus nō videtur præsēte fecisse eo nisi is intelligat: itaque si furiosus,aut infans sit,vel dormiēs,nō videtur coram eo fecisse.resoluunt Henriq.in sum. lib.11.cap.3.§.1.Petr.de Ledesma de Matr.q. 45.art.5.vers.est secundum dubium, Ægid. de Coninck d.disp.27.num.44. Basil. Pont. d. tr. de Sacram.Matrimon.lib.5.cap.21.Cened.pract. & Canon.quæst. lib.1.quæst.30.n. 33. cum seqq. Gutier.de Matrimon.cap. 69. Franc. Molin. d. different.11.num.113.vbi num. 120. subdit vt nedum intelligere oporteat cùm quid agitur,sed vt videat,ego ipse d.alleg.32.num. 78. Idémque dicendum de illo Parocho, qui præsens corpore est,sed animo nihil omninò aduertens,sicut docent Sanch. d. l.3.disp. 39.num.5.Paul.Laymann.d. cap.4. num. 6. in princip.nisi, vt suprà dixi, affectatus esset,non intelligere,vt aduertit Sanch.d. disp. 39. n. 6. & refert à Sacra Congreg.decisum Armendar. d.l.1.de Matrimon.num.24.

Parochus validè assistit Matrimonio etiam- 50
si ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit.Ita Nauar.cons.20.num.1.sub tit. de sponsal. in antiq.& cons.11.sub tit. de clandest. desponsat. in nouis,Salzed.d.cap.76.vers.tertiò licet dub.5. Sayr.in floribus decis.sub tit de sponsal. decis. 24. Azeued.l.1.n.39.tit. 1. lib. 5. nouæ Recop.Spin. d.gloss.15.princip.n 48.& 49.Henriq.lib. 11.c. 3.§ 5.in fine,Ceuall.d.q.604.n. 66. Piasec. in praxi Episc.p.2.cap.4.n.32.in fine, Sanch. d. lib. 3.disp.39.num.10.Valer.Reginald.d. lib. 31.n. 182.Franc.Molin.d.different.11.n. 119. Gutier.d.cap.63.num.3.cum seqq. Ego ipse d. alleg. 32.num.88.

Contra Armendar.d.l.1.de Matr.num.1.& 55.Gunzal.ad reg.8. Cancellar.gloss.48. num. 35.Bonac.d.q.2.punct.8.n. 20. Basil Pont. de impedim.Matrim.c.26.§. in fine. & nouiss. tract. de Sacram.Matrim lib.5.c.21.n.4. existimantes præsentiam Parochi conuiuij, & confabulationis,vel alterius negotij gratia vocati non sufficere ad Matrimonium.

Validè etiam assistit matrimonio quamuis 51
sit putatiuus,Morl.in emporio iuris p. 1. tit. de fide instrum.q.2.num.6.Ioan.Bapt.Costa de remed.subsid.remed.127.num. 25. Sac. Congregat. Conc.12.Martij 1593.& licèt habeat suam collationem nullam ob nullitatem concursus propter defectum examinatorum Synodalium,eadē Sacra Congregatio in Cenetin.31.Iulij 1627. † Aut licèt sit administratione inter-
dictus,suspensus,irregularis,vel excommuni- 52
catus non toleratus,validè enim adhuc assistit Matrimonio,modò non sit actualiter depositus,ac possessionē beneficij retineat.Ita Petr. deLedesma d.q 45.art.5.puncto 3. dub.3. vers.vltimo,Henriq.d.lib.11.c.3.§.4 & 5. Ceuall.d.q.604.n.65.Sayr.sub tit.de spōsal.decis.13. Galet.in margar.casuum Conscient verb. Matr. pag.163.col.1. Fr.Emman. in sum tom. 1.cap. 219.concl.10.Sanch d.lib.3.disp. 21.numer. 4. Ægid.de Coninck d.disp. 27.n. 24. Rebello d.lib.2.q.9.num.9. Valer.Reginald. d. lib. 31. num.177.Aloys.Ricc.in praxi fori eccles. decis. 243.in 1.edit.& resol.213.num. 1.& in 2.edit. Gutier.de Matrim. cap. 61. num.23. aliàs cap. 66.num.19.Bonacin.d. quæst. 2.puncto 8.n.21. Molfes.d.tract.4.cap.8. num. 56. Mari. Alter. d.censur.tom.1.lib.1.disput.8.cap.6. per tot.Gabr.

beat fidem Parochi ſponſi de denunciationibus in eius Parochia factis.

29 Ordinarius prohibere non poteſt,ſed tantùm hortari ne Matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma.

30 Parochus quid facere debeat quādo contrahētes publicè accedunt amicis,& cognatis ſtipati ad celebrandum Matrimonium, ſi ex Confeſſione,quam tunc petunt,agnoſcat illos habere aliquod impedimentum dirimens, oſtenditur,& numeris ſeqq.

33 Parocho præſente,ſeu alio Sacerdate de eius, vel Ordinarij licētia intereſſentibus duobus, vel tribus teſtibus celebratur validè Matrimonium.

34 Parochus proprius ad Matrimonium coram eo contrahendum dicitur ille,in cuius Parochia contrahentes domicilium habent,vel cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij.

35 Parochianus quis efficitur ſtatim,ac habitādi animum maiori anni parte habens incipit habitare,quamuis mutet domiciliū ſimulatè,& animo fraudandi proprium Parochum,vt num.36.

37 Matrimonium contractum coram Parocho illius loci, vbi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium conſtituendi, ſed recreationis caaſa,non valet.

38 Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahens moratur tanquam Prætor,Iudex,ſeu Medicus temporalis,validum eſt.

39 Matrimonium cōtractum poſt quartum habitationis menſem à muliere coram Parocho oppidi ad quod à ciuitate in qua habitabat,adſcandala ſubmouenda iuſſu Principis ſecularis tranſlata fuerat ſub præcepto illinc non diſcedendi,validum eſt.

40 Matrimonium validum in caſu occurrenti oſtenditur.

Matrimonium contractum coram parocho,vbi habitat mulier,quæ ſtat in Monaſterio,vel domo cauſa famulandi , vel addiſcendæ virtutis,eſt. validum,ibid.

41 parochi duo ſimul eſſe poſſunt ad Matrimonium contrahendum,vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna Parochia, & altera dimidia in alia habitat.

42 Parochus ruralis non eſt proprius parochus, quando rus vel recreationis cauſa habitatur, aut ad paucos dies tantùm incolitur, non autem ſi maiori parte anni.

43 Parochianus qui cenſetur illius Parochialis in qua domus aditum magis frequentatum habet,quando habitat in confinio duarum Parochialium.

44 Parochus proprius ad Matrimoniū contrahēdum eſt ille in cuius Parochia contrahitur, ſi fuerit vnus ex contrahētibus,cùm ſunt ex diuerſis Parochiis.

45 Præſentia vnius Parochi alterius ſponſorū ſufficit in qualibet Parochia contrahentium.

46 Parochus validè aſſiſtit Matrimonio quamuis ipſe, vel teſtes vi detenti interſint,dūmodo tamen intelligant conſenſum contrahētium.

47 Parochus renuēs,& dolosè adductus validè aſſiſtit Matrimonio,dummodo benè intelligat, & audiat contrahentium verba, niſi claudēs aures affectatus eſſet nō intelligere.

48 Parochum vi adigere, aut dolo inducere, vt Matrimonio interſit,eſt graue peccatū,excepto raro caſu neceſſitatis.

49 Præſentia Parochi in Matrimoniis neceſſaria non tantùm corporea,ſed etiam moralis requiritur cum intelligentia, & aduertentia actus.

50 Parochus validè aſſiſtit Matrimonio etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit.

51 Parochus putatiuus,vel non promotus infra annum,ſeu habens ſuam collationem nullam ob nullitatem concurſus propter defectum examinatorum Synodalium, item adminiſtratione interdictus, ſuſpenſus, irregularis, vel excommunicatus non toleratus,validè aſſiſtit Matrimonio.

52 Parochus excommunicatus aſſiſtens Matrimonio non efficitur irregularis,peccat tamen, & grauiter.

53 Parochus validè aſſiſtit Matrimonio quamuis ſit ſchiſmaticus ſaltem coloratum titulum habens, ſi non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus.

54 Fornicator notoriè,non tamē adhuc in iudicio condemnatus,& confeſſus parochus validè Matrimonio aſſiſtit.

55 Titulum iniuſtum beneficij habens Parochus validè Matrimonio aſſiſtit.

56 Interdictus Parochus ſeu prohibitus ab Epiſcopo,aut eius Vicario ne aliquos Matrimonio,coniungat,validē aſſiſtit Matrimonio.

57 Parochus quamuis exiſtat in peccato mortali validè aſſiſtit Matrimonio.

58 Parochus licitè aſſiſtit Matrimonio ſuorum Parochianorum in alterius Parochia ſine licentia Parochi illius loci, in quo aſſiſtit.

59 Vicecuratus à Vicario proprietario inſtitutus validè aſſiſtit Matrimonio.

60 Parochus etiam non Sacerdos validè aſſiſtit Matrimonio.

61 Parochus proprius poteſt deputare Sacerdotem ſui loco,& illi licentiam concedere ad aſſiſtendum Matrimonio, etiamſi qui deputatur Regularis eſſet.

62 Parochus alteri quàm Sacerdoti licentiam aſſiſtendi Matrimonio ſuorum Parochianorum concedere non poteſt.

63 Parochus quamuis irregularis, excommunicatus,

catus, aut suspensus non toleratus concedere potest alteri Sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio suorum Parochianorū.

64 Degradatus Parochus alteri Sacerdoti licētiā assistendi Matrimonio suorum Parochianorum concedere potest.

65 Parochus potest facultatē concedere alteri Sacerdoti coniungendi sponsos in Matrimoniū, non solùm in propria Parochia, verum etiam extra illam.

66 Vicarius perpetuus, vel amouibilis, Curati potest alteri Sacerdoti facultatem concedere assistendi Matrimonio suorum Parochianorum.

67 Parochi delegati, & Vicecurati à Parochis proprietariis instituti an possint alteri Sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio concedere, ostenditur.

68 Parochus proprius nolens Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiā interueniēdi concedere, poterit ad id cogi per Superiorem.

69 Licentia assistendi Matrimonio, quam Parochus alteri Sacerdoti dat, debet esse expressa, & quæ actum præcedat.

70 Licentia assistendi Matrimonio metu, vel dolo obtenta sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur, & non requiritur in scriptis, sed sufficit verbalis.

71 Licentia generalis administrandi omnia Sacramenta sufficit, vt illius vigore possit Sacerdos, cui à Parocho data fuit, Matrimonio contrahendo interesse.

72 Licētia concessa à Parocho, vt possit quis intra suam Parochiam omnia ad curam animarum spectantia exercere, sufficit vt eius vigore Matrimonium contrahendo interesse valeat.

73 Matrimonio validè assistit Sacerdos delegatus dum à Parocho licentiam concedente non reuocatur.

74 Licentia assistendi Matrimonio concessa per Parochum expirat, si ille interim moriatur.

75 Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat se illum habere, est inualidum.

76 Sacerdos credere non debet dicenti se licentiā habere à Parocho, vt possit corā ipso contrahere, nisi certa signa offerat, vel sit persona spectatæ fidei.

77 Matrimonium contractum cum licentia non vera proprij Parochi est nullum.

78 Parochi proprij licentiam in contrahendo Matrimonio requisitam non interuenisse asseronti incumbit onus probandi, quando contra eam opponitur à tertio.

79 Parochi proprij, vel alterius Sacerdotis de eius licentia, & duorum, seu trium testium præsentia simultanea debet esse, & non sufficit successiua.

80 Testes quicunque ratione compotes sufficiunt in Matrimonio, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœminæ, aut infames, seu doso, & ad aliud vocati, vel vt detenti, dummodo intelligant consensum contrahentium, & aduertant quod agitur, & non desiderantur rogati.

81 Matrimonium data vrgente necessitate an possit absque Parochi præsentia, vel aliàs non seruata forma Concilij, celebrari, ostenditur.

82 Matrimonium coram Parocho, & testibus iterū obtēta dispensatione contrahere non tenetur, qui iam semel coram eisdem contraxere cum aliquo impedimento dirimenti.

83 Matrimonium celebrantes publicè iuxta formam Concilij subsistente aliquo impedimēto occulto, etsi nullum fuerit Matrimonium, eo sublato non coguntur denuo eandem formam obseruare.

84 Matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij si post ratificetur, non eget noua solemnitate.

85 Consensus expressio, vel ratificatio non est necessariò facienda coram Parocho, & testibus vt Matrimonium infidelium fiat Sacramentum.

86 Parochi testium præsentia requiritur, vt Matrimonium celebratum per procuratorem sit validum.

87 Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, aliàs si omittat, grauiter peccat, nisi certus sit de mutuo illorum consensu.

88 Matrimonij ad validitatem minimè requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens vtatur in eius celebratione aliquibus verbis.

89 Vagorum Matrimonii, an, & quando interesse Parochus possit, ostenditur.

90 Matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus obligantur ij, apud quos promulgatum est Concilium Trident. & receptum.

91 Matrimonium clādestinè contrahere poterūt domicilium collocantes in loco vbi non est acceptatum Conciliū Trident. etiam si incolæ sint vnius loci in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium prædictum.

92 Intellige si recessus à loco habitationis fuisset factus ad euitāda impedimenta, inimicitias, & obstacula parentum, secus si per fraudem, quia verè aderat impedimentum.

93 Matrimonium non est legitimum si contrahatur inter se transferentes ad locum, in quo Concilium non est promulgatum, sub animo sine Parocho, & testibus contrahendi.

94 Matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus tenetur incola illius loci in quo non est acceptatum Conc. Trid si diuertat ad locū

in

5 viro sit incœpta.†Cum dispensatione tamē
Episcopi possunt minores contrahere Ma-
trimonium si habeant vsum rationis, seu
malitiam, quæ ætatem suppleat; ita plures
per me citati *de offic.& potestate Episcopi par.*
2 alleg. 32. num. 20. quibus addo Alzed *de*
præstantia Episcopalis dignitatis part. 2. cap.7.
num.24.

6 Item de patria inquiret, nam exteros ne-
quaquam denunciabit, nisi eorum condi-
tionem nouerit legitimo in scriptis testi-
monio quòd alium virum, vel vxorem non
habeant, & quòd omni impedimento Ca-
nonico Matrimonij careant.

7 Item an eo anno in Paschali solemnitate
confessi fuerint, & Sacram Eucharistiam sū-
pserint; nam si id non constet, à denuncia-
tione abstinere debebit, & deinde hortabi-
tur coniuges, vt iuxta Concilij præceptum
in d. cap. 1. antequam contrahant, vel saltem
triduo ante Matrimonij consummationem
sua peccata diligenter confiteantur, & ad
Sanctissimum Eucharistiæ Sacramētum piè
8 accedant.†Nam si illud contraherent cum
peccato mortali nondum deleto per con-
tritionem, vel per Confessionem, indi-
gnè reciperent Sacramentum, ac per con-
sequens peccatum mortale incurrerent, vt
resoluunt Fernandez *in examine Theologia*
moralis, p. 3. cap. 18. §. 1. *num.* 8. Gutier. *de Ma-*
trim. cap. 83. *n.* 13. Bonac. *in simili tract. quast.*
4. puncto 6. num. 1. vers. sexto. Non committe-
rent tamen duo peccata mortalia, vnum
quatenus recipiunt Sacramentum, alterum
verò quatenus administrāt, sed solùm qua-
tenus recipiunt, vt animaduertunt, Sanch.
*lib. 2. disp. 6. num.*4. Sayr. *de Sacram in genere*
lib. 2. cap. 7. q. 1 art. 5. Bonacin. *de Sacrament.*
disp. 1. quast. 3. punct. 2. §. 2. num. 10. Nec aliud
incurrunt peccatum quatenus videtur præ-
ceptum Concilij *in d. cap.*1. Confessionem
præcipientis violare, quia consilium tātùm,
& non præceptum illud Conciliare decre-
tum quoad hoc continet, Franc. Leo *in the-*
sauro fori Eccles. part. 2. cap. 9. n. 49. Basil. Pont.
de impediment. Matrim. cap. 26. §. 2. vers. ex qui-
bus constit. Ego ipse *de officio, & potestate Epi-*
scopi par. 2. alleg. 32. num. 172.

Si quis cælibem se esse affirmet, & de
9 Matrimonio contrahendo agat, parochus
item ab eo denunciādo cauebit nisi docea-
tur legitimo in scriptis testimonio, vel nun-
quam alibi Matrimonium ab eo contractū
fuisse, vel priorem virum, seu vxorem ipsius
obiisse. Matrimonium enim secundum cō-
trahere non potest mulier, nisi per certum
nuncium certificata fuerit de morte primi
viri, vt probat tex. *in cap. in præsentia* 19. *de*
probat. cum latè adductis per citatos à Ce-
ned. *ad Decretal. collect.* 171. *num.* 3. quibus
addo Farin. *in praxi crimin. p. 5. quast.* 140. *n.*
50. *cum seqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 2. disp.* 46.
Basil. Pont. *in simili tract. lib. 7. c.* 53. quæ qui-
dem certitudo mortis prioris viri, cùm om-
nino quales esse debeat, præscribi non pos-
sit, huc iudicis prudentis arbitrio attentis
circumstantiis occurrentibus relinquitur:
ita Couar. *d. §. 3. num.*4. Marant. *in repet. l. is*
potest. ff. de acquir. hæred. Menoch. *de arbitrar.*
420. *n.* 128. *& de præsumpt. lib. 6. præs. 49. n.* 28.
Farin. *d. q.* 140. *num.* 75. Sanch. *d. disp* 46. *num.*
7. vbi *num.* 8. aduertit illud esse speciale in
morte probanda, vt testes non citata parte,
sed ex mero iudicis officio examinari pos-
sint, *num.* 10. ait sibi placere nunquam suffi-
cere vnum testem, intelligens verbum, *nun-*
cium, de quo *in d. cap. in præsentia*, in genere
neutro, itaut significet *la nena*, sed non po-
test dici nuncium certum, quod voce vnius
habetur, & *num.* 15. hinc subdit solam famā
non sufficere nisi aliis adminiculis adiuue-
tur, quod Basil. Pont. *de impedim. Matrim. cap.*
13. *vers. ex dictis*, ampliat etiamsi verè obiis-
set coniux. Vnde Sac. Congreg. Conc. *in Me-*
diolanen. 18. *Septembris* 1627. censuit absen-
tiam viri, qui discessit de anno 1602. vsque
ad illum diem absque aliqua notitia, quòd
superuiuat, non esse sufficientem; vt eius v-
xor possit transire ad secundas nuptias.

Quoad eos verò, qui vagantur, & incer- 10
tas habent sedes, caueat parochus ne illorū
Matrimoniis intersit, nisi priùs diligentem
inquisitionem fecerit, & re ad Episcopum
delata ab eo licentiam Matrimonia huius-
modi celebrandi obtinuerit, vt infrà osten-
dimus *num.* 89.

Cauebit item parochus ne ab aduentu 11
Domini nostri Iesu Christi vsque ad diem
Epiphaniæ, & à Feria quarta Cinerum vs-
que in octauam paschæ inclusiuè nuptiarū
solemnitates celebret, aut benedictiones
faciat, vt statuit Concil. Trid *sess. 24. de refor-*
mat. Matrim. cap. 10. refert Aloys. Ricc. *in pra-*
xi fori. eccl. p. 4. resol. 557. Si enim aduersus
hoc præceptum illo vetito tempore faciat, 12
graui pœna plectendus erit, arbitraria ta-
men, cùm nulla in Iure præscripta sit. Caēt.
in repet. cap. ad limina 30. *q.* 1. §. 4. *num.* 550.
Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap.* 241. *numer.* 4.
Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 7. num.*4. vbi *num.* 13
2. ait, tempus Aduentus in hac prohibitio-
ne incipere à primis vesperis Sabbati præ-
cedentis; in Feria autem quarta Cinerum à
media nocte illius feriæ, & *num.* 7. tenet non
prohiberi eo tempore sponsalia de futuro,
& *num.* 8. resoluit† denunciationes Matri- 14
monio præmittendas posse tunc fieri, de
quibus omnibus nouissimè Aloys. Ricc. *in*
d. praxi part. 4. resolut. 558. *cum seqq. Sacr.*
Congregat. negotiis Episcoporum præposita, sub
die

die 18. *Decembris* 1598.

15 Cauebit etiam parochus ne tempore interdicti, aut personarum interdictarum Matrimoniis intersit; quia tunc hoc non licet, vt per Vgolin. *de censur. tab.* 5. *cap.* 8. §. 3. *num.* 1. quem sequitur, & laudat Sayr. *tu simili tr. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 43. Suar. *tom.* 3. *etiam de censur. disp.* 33. *sect.* 1. *à num.* 5 1. latè disputans *à n.* 46. Bunac. *eod. tract. disp.* 5. *punct.* 2. §. 3. *num.* 8. Ego ipse *d. alleg.* 32. *n.* 197. Quicquid dicant Squillante *de obligat. cleric. p.* 5. *num.* 42. Sanch *d. lib.* 7. *disp.* 8. *à num.* 2. Aloys. Ricc. *in d. praxi resol.* 561. *p* 4. & alij per me citati *eadem alleg.* 32. *num.* 198. vbi *num.* 304. resolui sponsalia tēpore interdicti licitè contrahi posse, & *n.* 206. disputo an licitè fiant benedictiones, & Matrimonium seruata moderatione *cap. alma mater* §. *adiicimus, de sent. excom.* contra Sanch. & alios negatiuuam partem sequutus fui.

16 His à parocho diligenter animaduersis, ad denunciationes veniat, & ne ipsas faciat absque sua licentia minimè impedire potest Vicarius generalis, vt censuit *Sac. Cōgreg. Concil.* 27. *Maij* 1617. eas etiam non possunt Regulares publicare infra Missarum solemnia, vt censuit *S. Congregat.* quam refert Leçana *in sum. quæst. Regul. cap.* 12. *n.* 41.

17 *vers. ad* 9. Circa quas denunciationes faciēdas præcipit *Conc. Tridēt. de sess.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 1. *in princ.* vt antequam Matrimonium contrahatur ter à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus festiuis, in Ecclesia inter Missarum solemnia publicè denuncietur inter quos Matrimonium sit contrahendum. † Requiritur igitur (non tamen de essentia Sacramenti) vt huiusmodi denunciationes fiant à proprio contrahentium Parocho, vel ab alio de eius licentia, Fr. Emman. *in sum. p.* 1. *c.* 217. Sanch *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 6. 4 *n.* 4. Ægid. de Coninck *de Sacram. & censur. tom.* 2. *d.* 27. *dub.* 5. *num.* 50. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *num.* 225. Bonacin. *de Matrim. q.* 2. *punct.* 6. *num.* 12. Ego ipse *d. alleg.* 32

18 *num.* 9. † Quod intelligitur vbi ambo contrahentes in vna & eadem habitant Parochia. nam quando illi sunt diuersarum parochiarum in vtraque, sponsi scilicet, & sponsæ Parochia denunciationes sunt faciendæ, Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 21. petr. Ledesma *de Matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *& in sum. part.* 1. *de Sacram. Matrim. cap.* 6. *conclus.* 7. *vers. basse de aduertir.* Henriq. *in sum. lib.* 11. *cap.* 7. § 1. Zerol *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Matrimonium* §. 5. Posseuin. *de officio Curati cap.* 10. *num.* 8. Sanch. *d. lib.* 3. *disputat.* 6. *num.* 4. Chamerot. *de Sacrament. tract.* 12. *de Matr. dub.* 17. *vers. quinto*, Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 15. §. 11. *num.* 2. Machado *en su perfecto Confessor lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 17. *num.* 1. Rebello *de obligat. Iustit. p.* 2. *lib.* 2. *qu.* 7. *num.* 10. *vers quo loco*, Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 225. Ægid. Coninck *d. tom.* 2. *disput.* 27. *num.* 40. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 437. Molfes. *in sum. Theologia moralis tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 14. Basil. Ponti. *de impedim. Matrim. cap.* 26. §. 4. *in princip.* Gutier. *de Matrim. cap.* 56. *num.* 5. Bonacin. *d. q.* 2. *puncto* 6. *num.* 10. Ego ipse *d. allegat. num.* 11. vbi etiam multis citatis Doctoribus aduerto quòd si contrahentes plura habuerint domicilia, seu parochias faciēdæ sunt huiusmodi denunciationes in ea, in qua diutius habitant, & principaliorem habent larem, vel potiùs in ea, in qua verisimilius est sciri impedimenta.

Requiritur deinde vt hæ denunciationes 19
fiant tribus continuis diebus festiuis, vt expressit Concil. *citato loco*, & ex eo colligunt Chamerot. *d. dub.* 17. *vers. secundo*, Sanch. *d. l.* 3. *disp.* 6. *num.* 8. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *nū.* 225. Bonac. *d. puncto* 6. *num.* 14. Ego ipse *d. alleg.* 32. *num.* 12. Quod vulgò intelligitur de festis, quæ sibi non succedunt immediatè, vt per Segur. Daualos *in direct. Iudicum eccl. p.* 2. *cap.* 16. *num.* 20. Aloys. Ricc. *in praxi rerū fori ecclesi. resol.* 224. *num.* 4. *in* 2. *edit.* Ægid. de Coninck *d. tom.* 2. *disp.* 28. *num.* 47. Fernandez *in examine Theologia moralis p.* 3. *cap.* 17. §. 2. *numer.* 2. *&* 3. Vgolin. *d. cap.* 15. §. 11. *num.* 4. *&* 5. Contra Basil. pont. *de impd. Matrim. cap.* 26. §. 4. *in princ.* existimantem procedere etiamsi huiusmodi dies festi sibi succedant. Dummodò tamen inter vnam, & alteram denunciationem multo dies festos non interponat parochus, ita vt ob magnum temporis interuallum, seu moram fieri possit vt parochiam tardiores euadant ad deferenda impedimenta, & interim obliuiscātur præcedētium denunciationum, quia tunc peccabit mortaliter, Sanch. *d. disp.* 6. *num.* 8. Gutier. *d. cap.* 56. *num.* 4. *ad fin.* Posseuin. *d. cap.* 10. *num.* 4. *&* 5. Ægid. de Coninck *d. disput.* 27. *dub.* 5. *numer.* 47. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 226 Bonac. *d. punct* 6. *num.* 16. Ego ipse *d. alleg.* 32. *num.* 13. *me citato Machado en su perfetto Confessor lib.* 4. *quæst.* 2. *tract.* 2. *docum* 17. *num* 4.

Et ita sunt faciendæ denunciationes huiusmodi diebus festis, vt etiam cum Episcopi dispensatione ferialibus diebus fieri non possint, sicut tenent Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Matrimon.* §. 4. Chamer. *d. dub.* 17. *vers. quinto* Vgolin. *d. cap.* 15. §. 11. *num.* 3. Stephan. Gratian. *discept. cap.* 83. *num.* 28. Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 6. *num.* 9. Aloys. Ricc. *in praxi fori ecclesi. resol.* 224. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Ego ipse *d. alleg.* 32. *num.* 14. Nisi fuerit dies aliquis non festus, quo ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedit, vt accidit quando insi- 20

gnis

guis concionator concionem habiturus est,
vel est dies festus vocationis illius Ecclesiæ,
etiamsi non seruetur nisi vsque ad meridiem;
quia in eo licitè fieret denuntiatio, sicut in
festo, vt notant Sanch. *d.disp.6.n.9.* Valer.Re-
ginald. *d.lib.31.num.227.* Gutier. *de Matrim.*
*cap.56.num.*8. Bonac. *d.q.2.puncto 6.num.18.&*
19. Posseuin. *d.cap.10.num.12.* Machado *d.do-*
21 *cum.17.n.4.* Ego ipse *d.alleg.32.num.15.* † Eo-
dem modo denunciationes validè facere
poterit parochus extra Ecclesiam, & Missa-
rum solemnia si magnus populi concursus,
& locus aptus sit, vt ad multorum notitiam
perueniat, secundùm citatos per Basil. Pont.
de impedim. Matrim. cap.26.§.4. in princip. & in
nouissimo *tract. de Sacrament. Matrimon. lib.5.*
cap.30.num.6. Valer.Reginal. *d.lib.31.n.227.*
Gutier. *d.cap.56.n.7.* Bonacin. *d.quæst.2. puncto*
6.n.17. quos refero Ego ipse *d.alleg. 32.n.16.*
22 † Denunciationes huiusmodi fieri possunt
temporibus prohibitis nuptias celebrare, vt
censuit *Sacra Congregatio negotiis Episcopo-*
rum, & Regularium præposito 18. *Decemb.* 1989.
23 Formula autem, qua in his denunciatio-
nibus vti debebit Parochus, sequens erit. *No-*
tum sit omnibus quod N. filius N. ex Parochia San-
cti N. contracturus est Matrimonium cum N. filia
N. Parochiæ Sancti N. atque ideò si quis sciat ali-
quod intercedere inter ipsos impedimentum con-
sanguinitatis, affinitatis, cognationis spiritualis,
quæ à Baptismo, & Confirmatione nascitur, aut
cuiusuis Canonicæ prohibitionis, ob quam Matri-
monium contrahere non possint, neque debeant,
certiorem faciat me Parochum, aut D. Episcopum,
siue eius Vicarium generales.
24 Neque verò statim atque denunciatio-
nes tres factæ erunt, nisi temporis angustiis
prematur, siue instantis Aduentus tempore,
siue Quadragesimæ ad Matrimonij celebra-
tionem Parochus procedere debebit; sed
trium, vel duorum saltem dierum spatium
interiicere, vt liceat vnicuique de impedi-
mentis cogitare, eaque aperire; sed non ideò
celebratio diutiùs protrahenda est, quia si
post vltimam denunciationem quatuor mē-
ses elapsi sint, parochus ad celebrationem
ampliùs procedere non debet, nisi nouas
denunciationes præmittat, prout decisum
referunt Rebello *de obligation. instit. part. 2.*
*lib.4. in declaration. Cardin. section. 2. num.*8. Bo-
nac. *de Matrim. q.4. pun.6. num.1. vers. quarto,*
& in hoc attendenda est Constitutio cuiusq;
Episcopatus, breuius, seu longius tempus de-
signans.
25 Nullo modo Parochus etiam quoties ti-
metur malitiosè Matrimonium impedien-
dum, potest huiusmodi denūciationes omit-
tere nisi ex Ordinarij dispensatione, sicut
docent Nauar. *consl.1. sub tit. de clandest. despon.*
in vtroque edit. Menoch. *consl.69.n.61.* Sanch.
d.lib.3.disput.7.num.17. Ægid. de Coninck
d.disput.27.num.53. Mari.Anton. *var. resolut.*
lib.1. resol. fin. casu 4. Ego ipse *d.alleg.32.n.20.*
Quando verò moraliter certus Parochus est
adesse impedimentum, poterit vnam ex de-
nunciationibus absque reatu peccati mort.
omittere, vt per Verac. *in append. ad specul. dub.*
1. concl.5. Villalob. *in sum. tom.1. tr.13. diffic.24.*
n.3. Machad. *d.lib.4.p.2.tr.2. docum.17.n.3.* nisi
parochus arbitrio suo moueretur ad denun-
tiationem illam omittendam, Coninck *de*
Sacram. disp.27. dub.5.n.51. Pont. *de matrim. lib.*
5.c.30.n.3. Sic etiam Parochus poterit omis-
sis denunciationibus aliquos matrimonio
coniungere, vbi tale periculum, & adeò vr-
gens necessitas premit, vt non sit locus adeū-
di Ordinarium pro dispensatione obtinen-
da, veluti si vrgeat necessitas instantis mor-
tis pro accipienda in coniugem concubina
ad satisfaciendum famæ, aut filios legitimos
relinquendum, vel oporteat ad nubendum
viro æquali, qui aliter discedit, & voluntatē
mutabit. Vide Henriq. *in sum. lib.11. cap.5. §.5.*
Zambran. *d.c.7. dub.3.* Sanch. *d.lib.3. disp. 10.*
n.25. Gutier. *de Matr. c.56.n.3. & c.57.n.6.* Ba-
sil. Pont. *d.c.26.§.4. vers. sunt tamen,* Valer.Re-
ginald. *d.lib.31.n.224. & n 236.* Bonac. *d.pun.*
6.n.7. vers. dixi il 2. Posseu. *d.c.10.n.11.* Fernan.
d.p.3.c.17.§.2.n.12. Machado *d.lib.4.p.2. tr.2.*
docum.18.n.2. Ego ipse *d.alleg.32.n.53.* † Alio- 26
qui extra hos casus parochus ipse prætermis-
sis denunciationibus Matrimoniū celebrās,
grauiter peccabit, Chamer. *d.dub.17. notab.1.*
Spin. *in speculo testam. glos.15. princ. n.26.* Pet. de
Ledesm. *de Matrim. q.45. art. 5. vers. sed aliud*
est dubium, & in sum. p.1. de Sacram. vbi *de Sa-*
cram. Matr. cap.6. concl.6. Ceuall. *commun. contra*
commun. q.604. n.85. Gutier. *de iuram. confirm. p.*
1. c.51. n.29. & de Matrim. c.56. n.4. & c.57. n.1.
Aloys. Ric. *d. resol.224. n.2.* Ægid. de Coninck
d.disp. 27. n.15. Valer.Regin. *d.lib.31. n.223.*
Sanch. *d.lib.3. disp.5. n.6.* Molfes. *d.tr.4. cap. 9. n.*
25. Fernand. *d.p.3. c.16. §.2. n.12.* Bonac. *d.pun.*
6.n.8. & 9. Basil. Pont. *de Sacram. Matrim. lib.5.*
cap.30.n.3. Ego ipse *d.alleg.32.n.2.* & seueriùs
erit ab Ordinario puniendus secundùm Ar-
mendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.4.*
tit.15. l.1. de Matrim. n.4. † Matrimonium ta- 28
men validum remanet, etiamsi Ordinarius
recuset dare licentiā quòd fiant pòst, vt cen-
suit *S. Congr. Concil. in Mediolan. 23. Febr.* 1630.
Vtrùm autem pœnam triennalis suspen- 28
sionis comminatam *in c. cùm inhibitio, §. sanè,*
de clandest. desponsat. incurrat Parochialis Sa-
cerdos, qui interfuit Matrimonio valido, clā-
destino tamen ob denunciationum omissio-
nem? Affirmatiuè videtur respondendum,
quia in eodem §. *sanè*, sic dicitur. *Sanè si Paro-*
chialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere ne-
glexerit, vbi verbum illud *tales*, refertur ad

nuptias,de quibus §.præcedenti actum fuerat;nam text. ille egerat de clandestinis, vel interdictis coniugiis,ibi,*si quis vero huiusmodi clandestina,vel interdicta coniugia*,ponderando verba illa, *huiusmodi clandestina*, quæ referri debent ad principium text. qui præmiserat denunciationes ante Matrimonium faciẽdas esse,eo quòd Ecclesia detestetur Matrimonium non præmissis denunciationibus celebratum appellat clandestinum: & ideò hanc partem affirmatiuam tuentur Maiol.*de irregul.lib.3.c.25.n.17.*& Sanch.*d.lib.2.disp.*48. *n.*5.qui aduertunt, cùm Concil. Trid. in hoc casu nullam statuat pœnam, standum esse pœnæ illius text. ac proinde talem Parochũ suspendendum esse trienniũ,quod etiam tenet Bonac *d punct.6.n.*3.quem refero *d.alleg.* 32.*n.* 7. Dicitur autem Matrimonium clandestinum quoad incurrendas pœnas Matrimoniis clandestinis appositas quando propria auctoritate,& sic illicitè denunciationes huiusmodi omittuntur, etiamsi illud deinde fiat coram Parocho,& testibus, vt per Henriq.*lib.*11.*c.*6.§.2.*lit.M.*Petr.de Ledesm.*d.c.6. dub.*3.*propè fin.*Gutier.*de Matrim.c.*55.*num.*5. Ægid.de Coninck *d.tom.2.disp.*18.*n.* 103.*& disput.*27.*n.*83.Franc.Molin.*de ritu nupt.lib.*2. *disser.*11.*ex n* 40.

28 Quibus denunciationibus vt *suprà* factis, si nullum legitimum opponatur impedimẽtum, ad celebrationem Matrimonij in facie Ecclesiæ procedatur. Cùm verò sponsus in vna Parochia, & sponsa in alia habitant, parochus sponsæ,ad quem pertinet Matrimonij celebratio, non ante hanc faciet, quàm habeat fidem Parochi sponsi ab eodem subscriptam, & Ecclesiæ Parochialis sigillo munitam in hac forma prout sequitur. *Die... Mens... Ann.... Testor ego N.Parochus Sancti N. à me denunciatum fuisse in mea Ecclesia prædicta intra Missarum solemnia Matrimonium contrahendum inter N.ex mea Parochia,& N ex Parochia Sancti N. tribus infrascriptis festiuis diebus, hoc est prima denunciatio facta fuit die... secunda die... tertia die... Neque aliquod impedimentum cognitum est quominus Matrimonium celebrari possit.In quorum fidem, &c.Ego N.Parochus, &c.*

29 Tunc permissis denunciationibus, & diligentiis suprà expressis celebrandum est Matrimoniũ in facie Ecclesię,vt præcipit Conc. *citato loco*;quod non impedit quin domi celebrari possit, in tantum quòd Ordinarius prohibere non potest quin Matrimonia domi celebrentur seruata Concilij forma: sed cùm maximè deceat,vt in Ecclesia celebrẽtur,debet id hortari,non præcipere,prout referunt decisum Franc. Leo *in thesauro fori eccles.part.2.c.9.n.*48.Posseu.*d.c.*10.*n.*15.Sanch. *d.lib.3.disp.*15.*n.*20.Valer.Reginald.*d.lib.*31. *n.*242.Basil.Pont.*de impedim.Matrim c* 26.§ 2.*vers.*3.Rebello *d par.2.lib.2.q.7.n.*11. Parochi possunt absque Episcopi licentia Matrimonia ritè & legitimè celebrare,nisi Episcopus ex iusta causa aliter præscripserit. *Sacr. Congregatio Concilij in Turritana* 12. *Martij* 1633.

Quid autem debet facere Parochus, vel alter Sacerdos, qui de licentia Parochi Matrimonio assistit, quando contrahentes publicè accedunt, amicis, & cognatis stipati ad celebrandum Matrimonium, si ex Confessione, quam tunc petunt, agnoscat illos habere aliquod impedimentum dirimens, vel impediens? Non satis constat inter Doctores, vt videre est apud Sanch.*de Matrim. lib.3.disput.*16.*per tot.* Antiquiores enim ferè omnes existimant teneri Parochum ex officio monere contrahentes in Confessione, vt desistant à Matrimonio quoad vsque sibi de remedio necessario prouideant, si modò possit absque offensione sigilli id efficere, vel consulendo eis, aut alteri eorum vt votum castitatis emittant ad quinque, vel sex menses, quo tempore dispensationem impedimenti possint quærere: quòd si contrahentes nolint desistere, nec votum emittere, nec fingere repentinam ægritudinem, dicunt debere eos Matrimonio coniungere;quia iam habent ius quæsitum. Ita S. Bonauent,*in 4.dist.*21.*in 2.part.art.2.q.1.n.*61. *ad finem quæst.*Altisidioren.*lib.*4.*sum.tract.6. cap.3.q.4.vers.ad hoc est solutio*, Alens.*par.4.q.* 78.*memb.2.ad* 5.Palat *in 4.dist.*21.*disput.*2.*fol. mihi* 459.*col.* 1. *vers.nam testimonium Parochi*, Dried.*lib.2.de libertate Christiana,cap.7.in initio vers.aliud est scire*, Angel.*verb.Confessio* 8. *num.*13.Tabiena *verb.Confessionis celatio qu.* 4. *n.*5.*in fine*,Syluest.*verb.Confessio* 3.*qu.*12.*n.*7. Maiul.*de irregul.lib.3.c.*25.*n.*3.*vers.affinitas, in fine*,Fr Emman.*in sum.tom.1.c.*217.*concl.6.n.*7. Machado *en su perfetto Confessor y Cura de almas lib.4.p.2.tr.2.docum.*20.*n.*5.*&* 6. 30

Henriq.verò *in sum.lib.3.de Pœnit. cap.* 23. §.3.*in fine*, putat posse in primis Episcupum negare antecedenter licentiam ad solitas monitiones, seu denunciationes faciendas; non tamen posse vel Episcopum, vel Parochum negare Matrimonium si iam sunt monitiones factæ ac decursæ; quia tunc iam in foro externo habent ius acquisitum, quo publicè priuati non possunt, nisi cum magna iniuria ob notitiam occultissimam fori interni. 31

Ego autem absque dubio teneo, si publicè petant Matrimonium,vt in casu proposito, debere Parochos, & alios Sacerdotes, qui de licentia Parochorum Matrimonio assistunt, eos Matrimonio coniungere, & 32

non

non posse eis Sacramentum negare; secus si secretò,& occultè petant; ita Sot. *in 4. dist. 18.quæst 4.art 5.post 1.conclus.vers.hinc fit.*Nauar *in cap.Sacerdos,de Pœnit.dist.6.num.cr.* 144. Suar.*tom.4.de Pœnit.disp.33.sect.6. num. 2.secundum Conimb.impress.*Ratio est, quia potest Parochus ex scientia Confessionis, vel quicunque alius Sacerdos de eius licentia Sacramenta ministrans, Eucharistiam, & alia Sacramenta negare ei, quem immediatè ex Confessione agnouit indignum non publicè, sed occultè,v.g.si nemo adsit in Ecclesia,aut si pœniteos ad illum accedat in Sacristia, & nemine vidente Sacramēta requirat, S Thō. *in 4.dist.9.quæst.vnica art.5.quæstiunc.1. in corpore,*Martin.Ledesma *1.quæst.21. art. 6. num.* 63.Barthol.Ledesma *de Euchar. dub. 23. concl.* 3. Iacob. de Graff *in aureis decis.par. 1.lib.1. cap.23. num.*38. Suar.*d num.* 2. quia publicè negetur,reuelatur Confessio indirectè aliis, si occultè, nemini reuelatur:tum quia quilibet Christianus habet ius ad petendam Eucharistiam, & alia Sacramenta quocunque tempore acommodato quo iure non potest priuari publicè, nisi illud admittat per publicum peccatum mortale.vnde dum publice de illo non constat, non debet ei publicè Sacramentum denegari.

33 Parocho præsente, seu alio Sacerdote de eius, vel Ordinarij licentia, interessentibus duobus,vel tribus testibus, celebratur validè

34 Matrimonium,vt disponitur *in Concil.Trid ni. d.cap.*1. †Proprium Parochum quoad hunc effectum illum dici, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore Matrimonij,existimarunt Aloys. Ricc.*in praxi rerum fort eccles.decis.*244.*in 1.edit.alias resolut.*214.*num.*1. *in 2.edit.*Bonac.*de Matrim.quæst.* 2. *puncto* 8. *num.*1.Gutier.*eod.tract.cap.*63 *num.*19. Alij verò rectiùs censuerunt eum dici in cuius Parochia contrahentes domicilium habent,vel cui principaliter incumbit cura animarum in loco domicilij, ex quorum numero sunt Panorm.*in cap.in nostra* 11.*de sepult.*Fr.Emman. *in sum.tom.1.cap.*219 *numer.*6.Spin.*d. gloss.* 15. *num.*41.Henriq.*l b.11.c.*3.§. 3. Stephan. Gratian.*discept.forens.c.*76.*num.*18.Piasec *in praxi Episc.par.1.2.cap.4.num.*32.Cened *practic.& Canon.quæst.lib.1.q* 30.*à.num.*45.Franc.Molin.*de ritu nupt.lib.2.differ ent.* 11. *num.* 88. Huttado *de Matrim.disp.5.d ffi ult. 6. num.* 19. Ego ipse *d.alleg.*32.*num.*59.vbi *num.*64. cum Sanch. *d.*

35 *lib.3.disp.23.num.* 14. aduerto†non opus esse expectare,vt maiori anni parte Parochiani in Parochia,vel Diœcesi habirentsed statim ac animum habitandi maiore anni parte habentes,incipiunt habitare,effici Parochianos de quo etiam Emman. Sà *in aphorismis, verb. Matrimonium num.2.& verbo Parochus,num. 2. vers.ad Matrimonium,*Basil. Pont.*de Matr.lib.*

5.*c.*13.§.1.*num.4.cum seqq.* Ferent. *in annot. ad decis.*713.*Baratti num.*15.Rot.*in Toletana Matrimonij* 10.*Decembris* 1625 coram *R.P.D.Merlino.*Vnde fœmina, quæ coram Parocho suæ Parochiæ contraxit Matrimonium inualidū, séque inde transtulit ad domum sponsi cōmorantis in alia Parochia intentione perpetuò cum illo manendi,non potest postea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo validè celebrare,vt per Sanch.*d.lib.3.disp.*23.*num* 15.Bonacin.*q.2.punct.8.numer.* 3. *vers. secundo,*quos refero Ego ipse *d.alleg.* 32. *num.* 67.vbi *num:*68. Contra Triuis. *Venetia decis.*23.resoluo validum fuisse Matrimonium cuiusdam amasiæ,quæ transtulit se ad domum concubinarij intentione cum eo commorandi maiore anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium non cum amasio,sed cum alio extraneo. 36

Et procedit principalis resolutio etiamsi quis mutet domicilium simulatè,& animo fraudandi proprium Parochum, Sanch.*lib 3. disp.*18.*sub n.*19.*vers.cæterum.& disp.* 25. *sub n.* 11.*in fine,*Gutiet.*c.*65.*n.*11 Filliuc.*tom.* 1.*tract.* 10.*de Sacram.par.1.cap.6.n.*199.Bonac.*d.punct.* 9.*n.*4.quos sequi videtur Rot.*in Toletana Matrimonij.* Aduertit Sanch. *de Matr.lib.* 3. *disp.* 23.*n.*7.multis relatis, non posse Parochi in originis assistere matrimonio, sed hanc assistentiam spectare ad Parochum illum, sub cuius Parochia quis habitat, sequitur nouissimè Philibert.Marchin.*de Sacramēt Ordin. tr.* 1.*p.*5 *cap.*6 *num.* 20.idem tenent Villalob. *in sum.p.1.tract.*13.*diffic.*18.*n.*3. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 10.*q.*1.*c.*6.*n.*208. Trullench *in praxi resol.Sacr. lib.*7 *c.*6.*dub.*2.*n.*4.Et ratio est præcipua, quæ, vt ostendit Menoch.*de præsumpt.lib.* 6.*præs.*42. *n.*5.domicilium originis est immutabile quoad honores,& onera personalia, secus quoad iurisdictionem:nam istam amittat, si aliò domicilium transferat: sed potestas conferendi Sacramenta est quædam iurisdictio,ergo,&c.

Ex dictis descendo ad aliquas resolutiones vsufrequentes,& *in primis* colligo Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium constituendi, sed recreationis causa, non valere, *Sacr. Congreg. Concil.* teste Nicol. Garc. *de benef.par.5.cap.* 7. *numer.* 11.*ad* 4. 37

Secundò colligo Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahens moratur tanquam Prætor, Iudex, seu Medicus temporalis, validum esse, eadem Sacr. Congr.teste Garc.*d.cap.7.n.*11 *ad* 5. 38

Tertiò, colligo Matrimonium contractum post quartum habitationis mensem à muliere coram Parocho oppidi,ad quod à ciuita- 39

te,in qua habitabat,ad ſcandala ſubmouen-da iuſſu Principis ſecularis tranſlata fuerat, ſub præcepto illinc non diſcedendi., donec aliud ſtatutum non eſſet, valere ex doctrina Decian.in tract.crimin.lib 4. cap. 16. n. 16. & aliurum, quos citat Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp.2.3.q.1. & 3 & cenſuit Sacr.Congreg.Conc. ſub die 26.Iunij 1621.

40 Quartò colligo validum fuiſſe Matrimonium cuiuſdam iuuenis cum meretrice, qui dubitauerat illud in propria ciuitate contrahere adhibendo Conc.Trid.ſolemnitates, eo quòd iuuenis parentes eis impedimentum de facili futuri erant, & propterea Romam venerunt, & coram teſtibus, & Parocho in Parochia in qua aliquantulum permorati erant,Matrimonium contraxerunt poſt verba de præſenti, S. Congr. Conc. in Senen. 17. Maij 1600.

Quintò colligo matrimonium contractum coram Parocho, vbi habitat mulier, quæ ſtat in monaſterio, vel domu cauſa famulandi,vel addiſcendi virtutes,& ſtatim;non eſt receſſura, validum eſſe,vt per Ceuall.commũ. contra commun.q 604 dub.115.n. 144.Stephan. Gratian.d ſcept.forenſ.tom.1.cap.76.n.19. Parochus autem,vel alius Sacerdos de ipſius licentia celebraturus contractum matrimonij inter aliquos ſciens votum ſimplex emiſſum ab altero eorum,an poſſit aſſiſtere huiuſmodi matrimonio,eóſque coniungere, vel potiùs debeat eos repellere? Videndus eſt omnino latè id diſſerens per concluſiones Alphonſ.à Veracruce in append.ad ſpecul.coniug. ad art.15.primæ partis, de impedimen. voti ſimplicis,ad quem ſe remittit Gutier.canon.lib.1. cap.11 num 30.

41 Parochi duo ſimul quoad hunc effectum poſſunt reperiri,vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna Parochi, altera dimidia in alia habitat,vt per Nau.conſ.7.num.3. de clandeſt.deſponſat.in nouis, Sanch.d. lib.3. diſp. 24. Segura Daualos d.p.2.c.15.num.47.Fr.Molin. differ.11.num. 91. Gutier.de Matrim.cap.26.n. 4.& cap.64.num.2.Bonac.d.punct.8.n.5 Ferẽtil.in annot.ad deciſ.713.Buratti 14. Trullench d.lib.7.c.6.dub.2 n.7.Rot.in Toletana Matrimonij 10.Decembris 1615.& in Neapolitana Matrimonij 30 Martij 1629. coram R.P.D.Merlino.Ego ipſe d.alleg.32.num.69. vbi n.70. aduerto quòd vbi inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit Parochum in quo habitatio fit.

42 Vnde Parochus ruralis non eſt proprius Parochus quando rus, vel recreationis cauſa habitatur,aut ad paucos dies tantùm incolitur,non autem maiori parte anni. Ita Nau.d. conſ.7.num.2.Seraph.deciſ.605. Aloyſ. Ricc.in d.praxi reſol.214.num.2.Franc.Molin. d. differ. 11.num.90.Sanch.d.lib.3.diſput.23.numer.12. Bellet.diſquiſ.cleric.p.1.tit.de exẽpt.cleric. à ſtatutis §.5.cum ſeqq Bonac.d.q.2.punct.8.num.3. verſ.3.& ſeq.Ego ipſe d.alleg.32. num. 66.

† Si vero quis in confinio duarum Eccleſiarum parochialium habitauerit, cenſebitur Parochianus illius, in qua domus aditum magis frequentatum habet, ſicut aduertit Aloyſ. Ricc.in praxi rerum fori eccleſ.deciſ.333. in 1.edit.aliàs reſolut.510.in 2.edit. quem refero Ego ipſe d.alleg.32.num.71. 43

Quando autem contrahentes ſunt ex diuerſis Parochiis,tunc vbi Matrimonium cõtrahitur in Parochia habitationis vxoris, proprius parochus erit ipſius,at quando cõtrahitur in Parochia habitationis viri, Parochus illius ſufficiet,Ita. Nau.in man.cap.25.n. 144.& conſ.3.ſub tit.de clandeſt. deſponſ.n.1.n.1. in nouis,Spin.d.gloſſ.15.n.47. Segura Daualos in direct Iudicum eccleſ.par.2.cap.15.n.47. Triuiſ.Venet.deciſ.23.n.1.lib.1.Henriq.Fr.Emman. Vega, petr.de Ledeſma,Viuald.& alij, quos refert,& ſequitur Sanch.d.lib.3. diſp.19.Franciſc.Molin.d.differ.11.n.89.Vgulin.de officio & poteſt. Epiſcopi cap.15.§.10.n. 3. Armendar. in addit.ad recopil.legum Nauarræ lib.4.titul.15.lib. 1.de Matrim.n.15.& 17.Ferentil.in annot. ad d.ct.deciſ.713.Buratti n.17. Fernandez d. p.3. cap.11.§.1.n.11.Villalob.in ſum.p.1.tract.13. diſ.18.n.2.Filliuc.in quaſt.moralib.tom.1.tract. 10.p.1.c.6.n.202.nouiſſimè Trullench in praxi reſolut.Sacrament.lib.7.c.6.dub. 2. n. 2. Ego ipſe d.alleg.32.n.65. 44

Sed ex hoc non infertur præſentiam ſolius Parochi mulieris ſufficere ſi in eius Parochia Matrimonium cõtrahatur; item ſufficere præſentiam parochi viri ſi contrahatur in Parochia viri,ſicut olim tenuiſſe videbatur S. Congr.Concil.ſub die 15.Decemb.1574. quia ipſa modò nulla habita ratione præfatæ antiquæ deciſionis, tenet contrarium, nempè ſufficere Parochum viri etiam in Parochia mulieris,quia videtur Concil. voluiſſe præſentiam Parochi, & teſtium ad tollendam clandeſtinitatem, ad quod ſufficit vnus Parochus ſiue viri,ſiue mulieris. Ideò ita reſoluunt Salzed.ad Bernard. in pract. cap. 76.dub.14.Caualcan.deciſ.12. num. 21. par. 2. Spin. d.gloſ.15.num.41.Ceual.d.q.604.num.6. Henriq.lib.11.cap.3.§.2.Franc.Leo in theſauro fori eccleſ.p.2.c.9.num.39.in fine, Armendar.d l. 1.de Matrim.n.7.13.14 & 28.Zerol. in praxi Epiſc.p.2 verb.Parochus §.1.Sanch.d. lib.3. diſp. 19.ex n.1.Rebello d.p.2.lib.2.q.8.Bonac.d.q.2. punct.8.n.7.Paul.Comitol.reſponſ. moral.l.1.q. 131.n.2.Ægid.de Coninck d.27.n.19. Aloyſ. Ricc.in praxi rerum fori eccleſ.244.in 1.edit.aliàs reſol.214.n.1.in 2.edit Gutier.d.c.62.n.4.Vgol. d.c.15.§.10.n.3.Ego ipſe d.alleg.32.n.38.Paul. Laymann in ſum.Theol.moralis lib.5. tr.10.p.2. cap.5.n.3.Hurtado de Matrim.diſp.5.diffic.6. num. 45

n.20.Rot.apud Farin.*dec.* 390.*n.*6.*p.*2.*recētior.*
46 Parochus validè assistit Matrimonio,quāuis ipse,vel testes vi detenti intersint, dummodò tamen intelligant consensum contrahentium.Ita docent Bernard.*d.c.* 76.*vers. tertio*,Petr.de Ledesma *de Matrim.q.*45.*art.*5. *puncto* 3.*dub.*2.*vers.quo supposito*, Fr. Emman. *in sum.tom.*1.*c.*219.*n.*11.Posseuin.*d. cap.* 10. *n.* 20.Spin.*d.glos.*13.*princ.n.*48.& 49. Ceuall. *d. q.*604.*n.*70.Aloys.Ricc *in praxi rerum fori ecclis.resol.*213.*n.*4.*in* 2.*edit.*Basil. Poni. *de imped.ment.Matrim.c.*30.§.5 *in fine*, & *in nou.ß. tract.de Sacram.Matrim.lib.*5.*c.*21.*n.*8. Molfes. *in sum.Theolog.moral.tract.* 4. *cap.*8.*n.* 58. & *c.* 9.*n.*22.Sanch.*d. lib* 3.*d.*39.*n.*9. Ægid.de Coninck *d.disp.*27.*n.*44. Franc. Molin. *d. differ.* 11.*n.*115.Rebello *d.par.*2.*lib.*2.*q.*8.*n.* 4. Gutier.*d.c.*69.*n.*10.Armendar.*d.l.* 1. *de Matrim. n.*24.Filliuc.*d.tract.*10.*n.*224. & *seq.* Ego ipse *d.alleg.*32.*n.*82.

47 Et sic etiam renuens,& dolosè adductus validè assistit,dummodò propè intelligat,& audiat contrahentium verba, nisi claudens aures affectatus esset non intelligere,quamuis ipse nulla verba proferat, vt resoluunt Segura Daualos *d.p.*2.*cap.*15.Mascard.*de probat.concl.*9.*num.*9. Vega *in sylua casuum lib.* 6. *casu.*114.& 115.Salzed.*ad Bernard. d.c.*76. *in* 4.*dub.* Aloys.Ricc.*in praxi rerum fori eccles.decis.*243.*in* 1.*edit. aliàs resol.*213. *n.* 3. *in* 2.*edit.* Filliuc.*d.tract.*10.*n.*227.Hurtado *de Matr disp.* 5.*diffic.*15.Ego ipse *d.alleg.*32.*n.*85.Rot. *in Vlixbon Matrimonij* 16. *February* 1622.coram bonæ memoriæ, *Patriarcha Manzanedo*.†

48 Esset tamen grāde peccatum Parochū quippè, qui personam Ecclesiæ repræsentat, vi adigere,aut dolo inducere vt Matrimonio intersit,excepto raro casu necessitatis, si is sine iusta causa renuat, & ad Superiorem recursus non sit,tunc astu aliquo sine mendacio induci posset. Vide Ægid.de Coninck *d.disp.* 27.*dub.*4.*in fine*,Gutier.*d.cap.*69.*num.*13.Paul. Laymann.*d.lib.*5.*tract.*10.*p.* 2.*cap.*4. *num.*6. *vers.esset*,metipsum *d.alleg.*32.*num.*84.

Concludo igitur præsentiam Parochi in
49 Matrimoniis necessariam non tantùm corpoream,sed etiam moralem requiri cum intelligentia,& aduertentia actus,arg.*l.*209.*ff. de verb.signific* ibi, *Coram Titio aliquid facere iussus nō videtur praesēte fecisse eo nisi is intelligat: itaque si furiosus,aut infans sit,vel dormiēs,nō videtur coram eo fecisse*.resoluunt Henriq.*in sum. lib.*11.*cap.*3.§.1.Petr.de Ledesma *de Matr.q.* 45.*art.*5.*vers.est secundum dubium*, Ægid. de Coninck *d.disp.*27.*num.*44. Basil. Poni. *d. tr. de Sacram.Matrimon.lib.*5.*cap.*21.Cened.*pract. & Canon.quæst. lib.*1.*quæst.*30.*n.* 33. *cum seqq.* Gutier.*de Matrimon.cap.* 69. Franc. Molin. *d. different.*11.*num.*113.vbi *num.* 120. subdit vt nedum intelligere oporteat cùm quid agitur,sed vt videat,ego ipse *d.alleg.*32.*num.* 78. Idémque dicendum de illo Parocho, qui præsens corpore est,sed animo nihil omninò aduertens,sicut docent Sanch. *d. l.*3.*disp.* 39.*num.*5.Paul.Laymann.*d. cap.* 4. *num.* 6. *in princip.*nisi, vt *suprà* dixi, affectatus esset,non intelligere,vt aduertit Sanch.*d. disp.* 39. *n.* 6. & refert à *Sacra Congreg.*decisum Armendar. *d.l.*1.*de Matrimon.num.*24.

Parochus validè assistit Matrimonio etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens 50
sit.Ita Nauar.*cons.*20.*num.*1.*sub tit.de sponsal. in antiq.*& *cons.*11.*sub tit. de clandest. desponsat. in nouis*,Salzed.*d.cap.*76.*vers.tertiò licet dub.*5. Sayr.*in floribus decis.sub tit de sponsal. decis.* 24. Azeued.*l.*1.*n.*39.*tit.* 1. *lib.* 5. *noua Recop.*Spin. *d.gloss.*15.*princip.n* 48.& 49.Henriq.*lib.* 11.*c.* 3.§.5.*in fine*,Ceuall.*d.q.*604.*n.* 66. Piasec. *in praxi Episc.p.*2.*cap.*4.*n.*32.*in fine*, Sanch. *d. lib.* 3.*disp.*39.*num.*10.Valer.Reginald.*d. lib.* 31.*n.* 182.Franc.Molin.*d.different.*11.*n.* 119. Gutier.*d.cap.*63.*num.*3.*cum seqq.* Ego ipse *d. alleg.* 32.*num.*88.

Contra Armendar.*d.l.*1.*de Matr.num.*1.& 55.Gunzal.*ad reg.*8. *Cancellar. gloss.*48. *num.* 35.Bonac.*d.q.*2.*punct.*8.*n.* 20. Basil Poni. *de impedim.Matrim.c.*26.§. *in fine.* & *nouiss. tract. de Sacram.Matrim lib.*5.*c.*21.*n.*4. existimantes præsentiam Parochi conuiuij, & confabulationis,vel alterius negotij gratia vocati non sufficere ad Matrimonium.

Validè etiam assistit matrimonio quamuis 51
sit putatiuus,Morl.*in emporio Iuris p.* 1. *tit. de fide instrum.q.*2.*num.*6.Ioan.Bapt.Costa *de remed.subsid.remed.*127.*num.* 25. *Sac. Congregat. Conc.*12.*Martij* 1593.& licèt habeat suam collationem nullam ob nullitatem concursus propter defectum examinatorum Synodalium,eadē Sacra *Congregatio in Centen.*31.*Iuly* 1627. † Aut licèt sit administratione interdictus,suspensus,irregularis,vel excommuni- 52
catus non toleratus,validè enim adhuc assistit Matrimonio,modò non sit actualiter depositus,ac possessionē beneficij retineat.Ita Petr. deLedesma *d.q.*45.*art.*5.*puncto* 3. *dub.*3. *vers.vltimo*,Henriq.*d.lib.*11.*c.*3.§.4 & 5. Ceuall.*d.q.*604.*n.*65.Sayr.*sub tit.de sposal.decis.*13. Galet.*in margar.casuum Conscient verb. Matr. pag.*163.*col.*1.Fr.Emman. *in sum tom.* 1.*cap.* 219.*concl.*10.Sanch *d.lib.*3.*disp.* 21.*numer.* 4. Ægid.de Coninck *d.disp.* 27. *n.* 24 Rebello *d.lib.*2.*q.*9.*num.*9. Valer.Reginald. *d. lib.* 31. *num.*177.Aloys.Ricc.*in praxi fori eccles. decis.* 243.*in* 1.*edit.*& *resol.*213.*num.* 1.& *in* 2.*edit.* Gutier.*de Matrim. cap.* 62. *num.*23. aliàs *cap.* 66.*num.*19.Bonacin.*d. quæst.* 2.*puncto* 8.*n.*21. Molfes.*d.tract.*4.*cap.*8. *num.* 56. Mari. Alter. *d.censur.tom.*1.*lib.*1.*disput.*8.*cap.*6. *per tot.*Gabr.

Vasquez *de excommunic.d.dub.*4. Armendar. *d.l.*1.*de Matrim.numer.*5.*&* 6. Diana *p.*3.*tr.* 4.*cap.*233.*in princ.* Machado *d.lib.*4.*p.* 2. *tr.* 2.*docum.*16.*num.*2. Paul Layman. *d. cap.*4.*n.* 3. Hurtado *de Matrim.disp.* 5. *diffic.* 8.*numer.* 26. Basil.pont.*d.tract. de Sacrament. Matrim.*
52 *lib.*5.*cap.*17.*num.*6. vbi *num.* 10. resoluit†Parochum excommunicatum assistentem matrimonio non effici irregularem,& *num.*11. subdit peccare tamen, & grauiter, de quo etiam Squillante *de obligat.Cleric.p.*3.*numer.* 20. Sanch. *de Matrim.lib.*3.*disp.* 21. *numer.*8. Villal *in sum.tom.*1.*tract.*13.*diffic.*18.*num.*7. quos refert & sequitur Diana *d.p.* 3. *tract.*4. *resol.*233.*vers.verum,&p.*5.*tract.*9.*resol*79.& Machado *d.docum.* 16. *n.* 3. existimant non peccare quia res est parui momenti,nec necessaria ad Sacramentum.
53 Et quamuis sit schismaticus saltem coloratum titulum habens,si non fuit vt talis declaratus,& Parochia priuatus, Nauar.*consil.*8. *num.* 2.*sub tit.de clandest desponf.in nouis*. Sayr.
54 *in floribus decis.sub tit.de sponsalib.decis.*3.†Et licèt sit notoriè fornicator,non tamen adhuc in iudicio condemnatus, & confessus, Armendar.*d.l.*1.*de Matrim.num.*19. Ego ipse *d.*
55 *alleg.* 32.*num* 91.†Vel habeat titulum iniustom beneficij, Sanch.*d.lib.*3.*disput.*22. *num.* 62. Ægid. de Coninck *d.disp.*27.*dub.*2.*n.*26. Bonacin.*d.q.*2.*puncto*8.*num.*24. Basil.Pont.*d. tract.de Sacram. Matrim.lib.*5. *cap.*19.*per tot.* Ego ipse *d.alleg.*32.*num.*103.
56 Item quamuis interdictus,seu prohibitus ab Episcopo,aut eius Vicario sit, ne aliquos Matrimonio coniungat,quia adhuc validè assistit. Ita Petr.de Ledesma *d.q.*45. *art.*5.*&* *in sum.p.*1.*de Sacram.* vbi *de Sacram. Matrim. cap.*6.*concl.*4.*dub.*12. Salzed.*d.cap.*76.*in* 1.*dub.* Fr. Emman.*in summ.tom.*1.*cap.*219.*num.* 10. Henriq.*lib.*11.*cap.*3.*§.*4. Ceuall.*d.q.*604.*n.*7. Posseuin.*d.cap.*10.*nū.*14.*vers.Curatus*, Sanch. *d.lib.*3.*disp.*21.*num.*11.*&* 12.*&* *disp.*32. *num.* 1.*&*2. Rebello *d.p.*2. *lib.*2.*quæst.*9. *num.*9. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. decis.* 244. *in* 1.*edit.* aliàs *resol.*213.*num.*2.*in*2. *edit.* Valer. Reginald.*d.lib.*31.*num.*179. Ægid. de Coninck *d.disp.*27.*dub.*2.*num.*28. Trullench *d.lib.*7.*c.*6.*dub.*2.*n.*9. Vgolin.*d.cap.*15.*§.*10.*n.* 8. Gutier.*de Matrim.cap.*63.*n.*25. Basil. Pont. *in simili tract.lib.*5.*cap.*17.*n.*13. Bonac.*d.q.*2. *puncto* 8.*n.* 18. vbi etiam idem dicendum asserit quando huiusmodi prohibitio fuit facta coadiutori,vel Vicario Parochiali,de quo etiam Armendar.*d.lib.*1.*de Matrim.nū.* 23. Ego ipse *d.alleg.*32.*n.*93.
57 Et quamuis existat in peccato mortali, Posseuin.*de officio Curati cap.*5.*num.*40. Bonacin.*de Sacrā.disp.*1.*q.*3.*punct.*2.*§.*1.*n.*10. Ego
58 ipse *d.alleg.*32.*num.*106.†Et etiam si assistat Matrimonio suorum Parochianorum in alterius Parochia,sine licentia parochi illius loci,in quo assistit,quia assistentia non est actus pertinens ad iurisdictionem contentiosam,imò neque ad voluntariam, Salzed. *d.cap.*76.*vers.vndecimo*, Posseuin.*d.cap.* 10.*n.* 17. Hurtado *de Matrim.disp.*5. *diffic.*6.*n.*22. vbi extendit etiam extra Episcopatum, Spin.*d.gloss.*15.*n.*42. Sanch.*d.lib.*3.*disp.* 19.*n.* 8.*&*14. Ægid. de Coninck *d.disp.*27.*n.*22. Basil. Pont.*de impedim. Matrimon.cap.*26.*§.*6. *vers.addendum*, Valer. Reginald.*d.lib.* 31.*n.* 177. Bonacin. *d.q.*2.*punct.* 8.*n.*14. Gutier.*de Matrim.cap.*62.*n.*5. Ego ipse *d.alleg.* 32.*n.*95.

Contra Paul. Layman. *d.cap.*4. *in fine* putantem peccare mort. Parochum si in aliena Parochia sponsis suis solemniter, ac publicè assistat,& Segur. Daualos *d.p.*2.*cap.*15. *num.*49. ac Fr. Molin.*d. differ.*11.*n.*236. *cum seqq.* existimantes id non esse Matrimonium.

Et quamuis assistens sit delegatus Parochus,quem Episcopus constituit,& ad nutum ipsius amoueri potest,& Vicecuratus à Vicario proprietario institutus, Sanch. *d.lib.* 3.*disp.*31.*num.*16. Rebello *d.lib.*2.*q.*9.*num.*8. Posseu.*d.cap.*10.*num.*14.*in fine*. Ego ipse *d.alleg.*32.*à num.*99. 59

Et denique quamuis parochus ipse non sit Sacerdos,putà quia illi collata fuit parochia dum esset in minoribus Ordinibus constitutus. Ita Nau.*consil.*30.*sub tit.de sponsal. in antiq.* aliàs *d.cōs.*9.*sub tit.de d. spōsat impub.in nouis*, Veg.*in sylua lib.*6.*casu* 119.*in fine*, Henriq.*d.lib.* 11. *cap.* 3.*§.*5. *&* *lib.*14. *cap.*6.*§.*3. *in fine*. Franc. Leo *in thesauro fori eccles. par.*2. *cap.*9.*num.*39. Petr. de Ledesma *de Matrim.q.* 45.*art.*5.*puncto*3 *dub.*3.*concl.*3. Sahag.*ad tit.de sponsal.n.*88. Ceuall.*d.q.*604.*à nū.*56. Fr. Emman.*in sum.tom.*1.*cap.*218.*n.*9. Piasec.*in praxi Episcop.p.*1.*cap.*4.*n.*22. Zerol.*in simili praxi p.* 2.*verb.Parochus vers.*3. Gutier.*de Iurā.confirm. par.*1.*cap.*14.*n.*13.*in fine,&de Matrim.cap.*62. *à num.*16. Sāch.*d.lib.*3.*disp.*20.*num.*2. Armendar.*d.lib.*1.*de Matrim.n.*8. Nicol. Garc. *de benefic.p.*9.*cap.*2.*n.*295. Cened. *canon. quæst.lib.* 1.*q.*30.*n.*54.*cū seqq.* Franc. Molin.*d.differ.*11. *à n.*128. Ægid. de Coninck *d.disp.*27.*dub.*2. *n.* 21. Valer. Reginald.*d.lib.*31.*n.*377. Bonacin.*d.q.*2.*puncto* 8 *n.*16. Molfes.*in sum.Theologiæ moralis tract.*4. *cap.*8.*n.*55. Filliuc.*tom.*1. *tract.*10.*p.*1.*c.*6.*n.*203. Trullench *d.lib.*7.*c.*6. *dub.*2 *n.*12. Basil.Pont.*de impedim. Matrimon. cap.*2.*§.*5.*vers.Parochus autem,&in nouiss.tract. de Sacramento Matrimonij libro.*5. *capite* 17. *numero* 1. Paul. Layman. *in Theologia morali libro* 5. *tractat.* 10. *part.* 2.*cap.* 4.*numero* 4. Hurtado *de Matrimonio disput.*5. *diffic.* 7. Ego ipse *d. alleg.*32 *numero* 105. 60

Contra addit ad *d.consil.*9. *Nauarri*, Fr. Emman.*in sum.tom.*1.*cap.* 219 Vgolin. *de potest.*

Epi-

*Episcopi cap.*15.§.10.*n.*5.Fernandez *in examine Thealog.moral.par.*3.*cap.*18.§.1.*num.*13. Filliuc.*in quæst.moral.tõ.*1.*tract.*10.*n.*303.existimantes, non sufficere præsentiam Parochi, qui non sit Sacerdos per *Concil.Trid. d.cap.*1.dum dicit,*qui aliter quàm præsente Parocho,vel alio Sacerdote*, sed facilè respondetur particulam *alius*,non semper denotare personam antecedentem esse similis qualitatis,vt constat ex illo Lucæ 23 *ducebantur autem & alÿ duo nequam cum ea.*De Parocho, cui datus est coadiutor defectu scientiæ, vel infirmitatis causa,modo tamen sit sanæ mẽtis ;& de Parocho qui consequutus est aliud beneficium incõpatibile,sed adhuc retinet primum;&de Parocho intruso in beneficio, qui tamen habet titulum coloratũ à legitimo eius superiore concessum,& communi errore , quia defectus ille est occultus, & creditus verè Parochus , validè in his casibus assistitMatrimonio,vt per Trullench *in praxi resol. Sacrament. libra*7.*c.*6. *dub.*2. *n.*9.& 10.

61 Potest proprius Parochus deputare Sacerdotem sui loco, & illi licentiam concedere ad assistendum Matrimonio, vt colligitur ex *Concil.Trid.d.cap.*1.*vers.vel alia Sacerdote*, &c.refert decisum Armend.*d. lib.*1. *de Matrim.n.*12.Ego ipse *d.alleg.*32.*num.*107. quamuis fictè concederet, valeret vtique Matrimonium corã eo celebratum , Sanch. *d.lib.*3.*disp.*21.*n.*64.Bonac.*d.pũcto* 2.*q.*8.*n.*24. Ego ipse *d.alleg.*32.*num.*109.Et etiam si qui deputatur Regularis esset,quia hoc supponi videtur *in Clem.*1.*Religiosi.de priuil.*Leçana *in sum.quæst.Regular.tõ.*1.*cap.*21.*n.*9. Lud.Miranda *in man.Prælat.tom.*1.*quæst.*48.*art.*1.Ego
62 ipse *dict.allegat.*32. *num.*108.† Dummodò omni casu deputandus sit Sacerdos,quia alteri, quàm Sacerdoti Parochus assistendi licentiam concedere nequit.Ita Nau.*cons.*6. *num.*2.*sub tit.de clandest.despons.in nouis*,Petr. de Ledesma *in sum.p.*1.*de Sacrament.* vbi *de Sacrament.Matrim. cap.*6.*concl.*4.*vers. seguesse lo segundo*, Sahag.*in cap.quamuis num.*13. *de offic.deleg.& ad tit.de sponsalibus num.*89.Ceuall.*d.quæst.*604 *num.*58. Sanch.*d.lib.*3. *disputat.*20.*num.*9.*cum seqq.* Fr. Molin.*d. differ.* 11.*num.*133.Gutier.*de Matrim cap.*62. *num.* 22.Sayr.*in floribus decis.sub tit.de sponsalib.decis.*51.Basil.Pont.*de impedim.Matrim.cap.*26. §.6.*vers. is autem.* Paul. Laymann *d. tract.* 10.*p.*2. *cap.*4. *num.*4. Hurtado *d.disputat.*5. *diffic.*7.*in fine num* 25. Ego ipse *d.alleg.* 32.*n.* 112.etiamsi qui deputatur,ab Episcopo deputatus non sit, Rebel.*de obligat.Iustit.p.*2. *lib.*2.*quæst.*8.*num.*5.Ludou.à S.Ioanne *de administ. Sacram. tit.de Matrim. sub numero* 3. *vers.nota* 2.

63 Habet quoque Parochus facultatẽ concedendi huiusmodi licentiam alteri Sacerdoti validè assistendi Matrimonio suorum Parochianorum , quamuis esset irregularis, suspensus, excommunicatus non toleratus; quia hæc concessio non est actus iurisdictionis. Ita Henriquez *d. lib.* 11.*cap.*3.§5.& *lib.*13.*cap.*7.§7. Sanch.*d.lib.*3.*disp.*21. *num.*7. Gutier.*de Matrim.cap.*62.*num.*24.Basil.Pont. *eod.tract.lib.*7.*cap.*17.*num.*14.Bonacin. *d.q.*2. *puncto* 8.*num.*22.Hurtado *de Matrimon.disp.* 5.*diffic.*8.*num.*26. *cum seqq.* Ego ipse *d.alleg.* 32.*n.*110. Diana *p.*5.*tract.*9. *resol.*79 *in fine*, Machado *d.lib.*4 *p.*2.*trat.*2 *documen.*16.*n.*4. Et tamen in casu necessitatis admittit Chapeauille *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis*,*c.*6.*q.*3.

Contra Petr.de Ledesma *de Matrimon.q.* 45.*art.*5.*puncto* 5 *dub.*4 & *in sum.par.*1.*de Sacramẽt.*vbi *de Sacrament.Matrimon.cap.*6. *cõcl.* 4.Mari.Alter.*de censur.tom.*1.*lib.*1.*disp.*6.*cap.*6. *vers.sed dubitatur*,Auil.*in simili tract.par.*2.*cap.* 6.*disp.*3.*dub.*1.*concl.*5. Ægid.de Coninck *d. disp.*27.*n.*21.Paul.Laym.*d cap.*4.*n.*5.*vers.credo*,existimantes excommunicatum,aut suspensum , si toleratus non est, alteri Sacerdoti licentiam assistendi nec licitè , nec validè committere.

Eandem etiam facultatem habet Paro- 64
chus,quamuis degradatus,qui alteri Sacerdoti licentiam assistendi licitè committere potest,secundùm Sayr.*de censur.lib.*5.*c.* 22. *num.*26.Bonac.*d.q* 2.*punct.*8.*n.*23. quos refero Ego ipse *d.alleg.*32.*n.*111.

Et potest quilibet Parochus facultatem 65
concedere alteri Sacerdoti coniungendi sponsos in Matrimonium non solùm in propria Parochia,sed etiam extra illam,sicut ducent Fr.Emman. *in sum.tom.*1.*cap.*228. *conclus.*6. Ægid. de Coninck *d.disput.* 27. *dub.*2.*num.* 23 & *dub.*3 *num.*38. Gutier. *d. cap.*62. *num.* 10. Valer. Regin.*d.lib.*31. *num.* 180.Bonac.*d.quæst.*2.*puncto* 8.*num* 13. Homobon.de Bonis *de examine ecclesiastico tract.* 11.*cap.*10.*quæst.*23.*resol.*3.Ego ipse *d. alleg.* 32.*num.*114.

Contra Seguram,quem refert, & sequi- 6
tur Franc.Molin.*d.differ.*11.*num.*136.*cũ seqq.* existimante Matrimonium non posse contrahi in aliena Parochia, nec posse Parochum , vel Ordinarium concedere licentiam suis Parochianis ad contrahendum Matrimonium extra suam Parochiam , vel diœcesim respectiuè.

An Parochi delegati,quos Episcopi con- 67
stituunt,& ad nutum ipsius amoueri possunt,& Vicecurati à Parochis proprietariis, instituti possint alteri Sacerdoti hanc licẽtiam assistendi concedere? Affirmant Rebello *d. par.*2 *quæst.*8.*n.*8. & *in addit. lib.*4. *n.*67.Posseu.*d.c.*10.*num.*14.*in fine*, quos re-

fero Ego ipſe d.alleg.32.num.115.in med. addo Hurtado de Matrimon. diſputat. 5.diffic.10. numer.34 quod verum credit etiam in præſentia Parochi proprietarij, Baſil. Pont.in ſuo nouiſsimo tract.de Sacram.Matrim.lib. 5.c. 28.n. 2.latè per concluſiones Sanch.d.lib.3.diſput. 31.ad quem ſe remittit Gutier de Matrim. c. 66.num.18.Contra Sot.& Barthol.Medinam, quos refert Hurtado vbi ſuprà, contrarium tenentes.

68; Parochus proprius nolens Matrimonio aliuquin licito interuenire, vel licentiam interueniendi concedere, poterit ad id cogi per Superiorem,vt tradit Fr.Molin.d.differ.11. n.95. cum ſeqq. quem refero Ego ipſe d.alleg. 32.n.115.in princ.

69 Licentia aſſiſtendi, quam Parochus alteri Sacerdoti dat,debet eſſe expreſſa, non verò tacita,vt per Menoch. de arbit. caſu 453. num. 13.& 14.& conſ.398.num. 15 Salzed.ad Bernard.in pract.cap.76.verſic.duodecimo,Petrus de Ledeſma in Sum. part. 1. de Sacrament. vbi de Sacrament. Matrimon. cap. 6.concluſ. 4.dub.14. Henriq dict.lib.11.cap.3.§.5.lit.V. Ceual. dict. quæſt.604.num.114.Cened.dict.q.30.num. 79. in fine,Gonzal.ad reg.8.Cancel.gl.ſ. 47.num. 52.Armend.d.l.1.de Matrim.num.31.Ægid.de Coninck d.tom.2.diſput.30.dub.2.n.31.Valer. Reginald.d.lib.31.n.181.Sanch. d.lib. 3.diſp. 35.num.15.Molfeſ.in ſum.tractat.4.cap.8.n.63. Franc Molin.dict.differ.11.n.98.Baſil.pont.de imped. Matrim.cap.26.§.6.verſ.licentia, Filliuc. tract.10.de Matrim.cap.6.qu.7.n.218.cum ſeqq. Bonac.d.q.2.punct.8.n.11.Ego ipſe d. alleg.32. n.126 me citato in illo loco Homob.de Bonis in examine eccleſiaſtico tr.11.c.10.q. 22. reſol.5.

Et requiritur quòd actum præcedat, ſecundùm Salzed.dict.cap.76.verſ. decimotertio, Sanch.d.diſp.35.n.18.Fr.Molin.d. differ.11.n. 99.Cened.d.q.30.n.77.quos refero Ego ipſe d.alleg.32.n.129.

70 Metu, vel dolo obtenta ſufficit, niſi per dolum,& mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cauſam finalem extorqueatur, vt docent Sanch.d.lib.3.diſput.37.à n.13.& diſp. 21.n.7.Ægid de Coninck d.diſp.27.n.37.Valer.Reginald.d.lib.31.n.182. Gutier.de Matr. c.69.n.14.& 15.Bonac.d.q.2.punct.8.n.17.Ego ipſe d.alleg.32.n.133. Et, validè datur contra prohibitionem Epiſcopi ad effectum,vt Matrimonium contractum coram Sacerdote, cui conceſſa fuit, validum ſit, prout reſoluit Baſil.Pont.de impd.Matrim.c.26.§.6.verſ.valet.vbi teſtatur deciſum, & in nouiſs.tractat.de Matr.lib.5.c.29.n.3.Ego ipſe d.alleg.32.n.134. Et non requiritur in ſcriptis, ſed ſufficit verbalis,ex Nau.conſ.41. n. 1. ſub tit. de ſponſal in antiq aliàs conſ.12.de clandeſt de ſponſ.in nouis. Henriq.d.cap.3.§.5.in commento lit. Z. Franc. Emman.in Sum.part.1.cap.219.num.13. Vgolin.de irregul.cap.6.§.7.num.3. Sanch.dict.lib. 3.diſp.35.num. 10. Valer. Reginald.d. lib.31. num.180.Fr.Molin.d.differ.11.n 100. Cened. d.quæſt 30.n.80.Sayr.in floribus deciſ.ſub tit. de ſponſal.deciſ.48.Bonac.d.q.2.puncto 8.num.11. Ego ipſe d.alleg.32.n.128.

Licentia generalis adminiſtrandi omnia 71
Sacramenta ſufficit,vt illius vigore poſſit Sacerdos,cui data fuit à Parocho abſentiam facere volente,vel infirmo, Matrimonio contrahendo intereſſe, ſicut à Sacra Congregat. deciſum referunt Rebello de obligat. Iuſtit. poſt lib.4.in declarat.ſect.3.Armendar. d lib.1. de Matrim.n.31.Bonac d.puncto 8.n. 11. Ego ipſe d.alleg.32.n.127 in princ.Rot. deciſ.750.n. 6 p.1 diuerſ. & in Vincentina Matrimonij 11. Martij 1624.coram bona mem.Dunozetto.

Sufficit quoque licentia conceſſa à Pa- 72
rocho, vt poſſit quis intra ſuam parochiam omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, vt per Nau. conſ.27 ſub tit.de ſponſal. in antiquis.quod deeſt in nouis, Sayr.in floribus deciſ.ſub eodem tit.deciſ.31. Rot.dict.deciſ.750. num.2.p.1.diuerſ.Tamburin.de iure Abbatum tom.2.diſput.8.quæſt.2.Hurtado d. diſp.5. diffic.11,Salzed.d.cap.76. verſ. duodecimo,in fine, Sanch.d.lib.3.diſp.35.num.7.vbi num.8.declarat non ſufficere ſi Parochus, quando eſt præſens,concedat alicui licentiam adminiſtrandi omnia Sacramenta, ſecus ſi abſens relinquat ſubſtitutum, refero Ego ipſe d.alleg.32.n.127.in med.& iuxta hæc intelligendi ſunt Filliuc.quæſt.moral.tom.1.tractat. 10.de Sacram.Matrim.p.1.c.6.n.218.Tamburin dict. q.2.num.1 propè fin.abſolutè exiſtimantes non ſufficere licentiam miniſtrandi Sacramenta à Parocho conceſſam, vt eius vigore poſſit Sacerdos deputatus, Matrimoniis aſſiſtere, vel illa ſolemnizare, vt loquatur eo caſu, quo non fuit à Parocho conceſſa licentia generalis adminiſtrandi omnia Sacramenta ſine vlla reſtrictiua, ſed vbi licentia fuit data adminiſtrandi Sacramenta magis neceſſaria,quia tunc ea extendi non poterit ad celebrationem Matrimonij, vt dicit Rot. deciſ. 643.num.vlt.p.1.diuerſ.& in d.Vincentina Matrimonij.

Cuius licentiæ vigore poterit Sacerdos
delegatus validè Matrimonio aſſiſtere dum 73
à Parocho concedente non reuocetur, quæ tunc reuocata cenſebitur quando iis, quibus conceſſa fuit, per certum nuncium, aut literas ſignificata ſit reuocatio, vt reſoluunt Sanch.d.lib.3.diſput.36.num.9.Ægid.Coninck d.diſp.27.n.32.verſ.ſexto. Galet. in margar. caſuum Conſcientiæ,verb.Matrimonium, pag. 164. col.2.Ego ipſe d.alleg.32.num.131.reſoluentes ante huiuſmodi intimationem acta tenere, etiamſi Sacerdos ille aliunde ſciret ſuæ facultatis reuocationem. † Non verò expirat 74

ſi

si interim parochus moriatur, secundùm Franc.Molin.d differ.11.num.111.quem refero Ego ipse d.alleg.32.n.132. Sed contrarium fuit in Rota resolutum in d. Vincentina Matrimonij coram bona mem.DunoZetto,arg.l.madatum,C.mandati,cap.gratum,cap.relatum,de officio deleg.cum vulgaribus,& ideò hoc tenendum.

75 Si Parochus concessisset licentiam Sacerdoti assistendi, sed hic nondum certificatus de ea notitia,assistat(vt si licentia fuisset concessa nuncio misso à Sacerdote)valebit Matrimonium; quia satis est esse cognitam, & acceptatam à nuncio: si verò Parochus motu proprio concedat,vel ad instantiam alterius non missi à Sacerdote, non valebit,quia talis licentia est quoddam priuilegium, hoc autem effectum sortitur à tempore notitiæ; vt tradunt Sanch. d.lib.3.disp.36.Filliuc. d.tr.10.n.220.Hurtado de Matrim.disput.5.diffic.13.n.44.Trullench in praxi resol.Sacram.lib.7.c.6.dub.4.num.7.Sed hac in re inueni Sacram Congreg.Concil.sub die 5.Decemb.1626.& 15.Aprilis 1628.censuisse Matrimonium contractum coram sacerdote extraneo,qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat se illam habere, prout ignorat vnus ex contrahentibus, esse inualidum.

76 Sacerdos credere non debet dicenti se licentiam habere à parocho, vt possit coram ipso contrahere, nisi certa signa afferat, vel sit persona spectatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo posset. Ita Sanch. dict. lib.3.disp.37.n.1.Ægid.de Coninck d.disput.17.n.39.Valer.Regin.dict.lib.31.n.181.Basil.Pont.d.§.6.vers.concessa,Bonac.d.q.2.punct.8.n.38.Tamburin.d.tom.2.disp.8.q.2.in fine.Ego ipse d.alleg.32.num.32.& n.135. Nec etiam credendum est Sacerdoti asserenti se habere licentiam ad assistendum Matrimonio, nisi sit persona valde digna fide,vt cum aliis resoluit Trullench d.lib.7.c.6.dub.3.num.3. vbi etiam quod eodem modo credendum non est asserenti se obtinuisse dispensationem ne præmittantur denunciationes, nisi is esset valde timoratus,& fide dignus.

77 Si autem re vera non esset vera huiusmodi licentia, Matrimonium cum illa contractum est nullum,vt censuit S. Congr. Conc.7.
78 Septembris 1620.† Et asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam non interuenisse, incumbit onus probandi, quando contra eam opponitur à tertio,ex Mascard.de probat.concl.982.

79 Proprij parochi,vel alterius Sacerdotis de eius licentia, præsentia simultanea debet esse,& non sufficit successiua,Sanch. d. lib. 3. disp.41.n.1.Petrus de Ledesm.in summ.p.1.de Sacrament.vbi de Sacrament. Matrimon. cap.4.concl.5.Rebell.dict.p.2.quæst.8.sect.8.à num.8. Ægid.de Coninck dict.disputat.27.num.41.concl.1.Bonac.d.punct.8.n.41.Filliuc. d. tract.10.num.229.cum seqq.Ego ipse dict. alleg.32.n 137.

Testes duo,vel tres rationis compotes sufficiunt, quamuis impuberes, consanguinei, domestici,fœminæ, aut infames, secundùm Spin.d gl.15.princ.n.46.Henriq.d.lib.11.c.3.§.9.Petr.de Ledes.de Matrim.q.45.art.5.puncto 3.post 4.dub.vers.conclus.sit,Fr.Emman.in summ.tom.1.c.219 n.18.in 2.edit.Sanch.d.lib.3.disp.41.n.4.cum seqq Zerol.in praxi Episc.p.1.verb.Matrimon.§.14.Ceuall.d.q.604.n.84. Gallet.in margar. Casuum Conscient. verb. Matrimonium pag.164.Basil.Pont.de impedimentis Matrim.c.26.§.6.in fine,Fernandez d.p.3.c.18.§.1.n.14.Bonac.d.q.2.punct.8.n.43. Buratt.decis.713.n.7.vbi Ferentill in annot.n.11. Ludou.à S.Ioanne d.tit.de Matrim.n.6.Paul. Layman.d.c.4.n.6.vers.secundo, quorum plures refero Ego ipse d.alleg.32.n.138. 80

Contra Franc. Molin. de ritu nupt. libr.1.comp.8.num.64.cum seqq. existimantem testes legitimos,idoneos,& omni exceptione maiores requiri.

Et sufficiunt quamuis dolo, & ad aliud vocati sint,Sanch.lib.3.disp.39.num.10.quem refero Ego ipse d.alleg.32.num.139.in fine vel vi detenti, dummodò intelligant consensus contrahentium, & aduertant quod agitur, vt docent Ceuall.d.q.604.num.81. Sanch. d. disp.39.num.9.Ægid.de Coninck d.q.27.num.44.Gutier.de Matrim.cap.69.num.13. Cened.d.lib.1.q.30.num.108.ad fin.Bonac.d.q.2.puncta 8.num.45.Trullench d.lib.7.c.6.dub.5.n.3. Ego ipse d.alleg.32 n.139.in med. Et non desiderantur rogati,Greg.Lop.l.1.verb.sin testigos tit.3.part.4.Henriq.d.cap.3.§.9. Sanch.d.lib.3.disp.41.num.7. Cald. Pereira de empt.& vendit.c.6.num.22.Gutier.de Matrim.cap.55.in fine,Posseuin.d.c.10.n.22.vers.quæres, Vgolio.de offic.& potest.Episcopi c.15.§.10.Bonac.d.q.2.punct.8.n.44.Ego ipse d.alleg.32 n.139.in princip.

Vtrùm autem data vrgente necessitate possit Matrimonium absque parochi præsentia, vel aliàs non seruata forma Concilij celebrari. In dubium solet ab aliquibus reuocari; nam videbatur dicendum Matrimonium celebratum vrgente grauissima necessitate valere,veluti si contrahens in articulo mortis constitutus bona fide nubat ex rationabili causa,ne salus animæ ipsius,quæ concubina ad illum vsque diem vixerat,periclitaretur, & vt prauæ affectioni in illo agone consultum esset:quo casu videbatur S. Concilium debere recipere interpretationem, vt etiamsi 81

etiamſi forma præſcripta ad vnguem non fuerit obſeruata, actus ſuſtineatur, cùm tunc legitimè impedita non potuerit formam præſcriptam adimplere, Biun. in tr. de form. & ſolemnit. tit. de potent. & form. ſolemnit. limit. 34. iuxta deducta per Lap. alleg. 82. n. 1. & Dec. in c. 1. num. 21. de elect. vbi licèt iuxta diſpoſitionem cap. quia propter, de elect. requiratur pro forma ſubſtantiali, quòd electio fieri debeat per tres ſcrutatores; tamen ſi in collegio non adſint tres, qui poſſint eligi ſcrutatores, valet electio de minori numero, vel ſine illis facta. Ex quibus forſan hanc partem ſuſtinent Vega in Sum. lib. 3. caſu 361. & Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. c. 86. n. 4. verſ. 2.

Contrarium tamen eſt omninò tenendum, quia licèt lex eccleſiaſtica non obliget in extrema neceſſitate cum tanto rigore, vt non liceat aliquando contrauenire, nihilominus dum agitur de eſſentiali forma Sacramenti, neceſſitas non excuſat ab inualiditate Matrimonij, non tam legis eccleſiaſticæ, quàm ratione legis naturalis, & diuinæ ibi incluſæ, quæ prohibet omnem acceſſum ad non ſuam vxorem, eo enim ipſo quod Eccleſia inhabilitat materiam, ideſt perſonas aliter contrahentes, daretur acceſſus ad non ſuam contra præceptum diuinum. Certum ſiquidem eſt ex doctrina Theologorum Sacramentum conſtare ex materia apta, & forma, & Eccleſiam poſſe in Matrimonio hanc ineptitudinem materiæ conſtituere, qui defectus materiæ impedit Matrimonij perfectionem, & ſic nulla etiam grauis neceſſitas poteſt ſupplere hunc defectum, & validare actum à principio nullum, vt in iiſdemmet terminis noſtris conſuluit Nau. conſ. 44. de ſponſ. aliàs conſ. 6. de clandeſt. deſponſ. & tenent Sarmien. lib. 1. ſelect. cap. 6. num. 7. Segura in direct. Iud. p. 2. cap. 15. n. 44. Henriq. in ſum. lib. 11. de Matrim. c. 3. §. 1. & 8. Gutier. de Matrim. c. 61. n. 4. cum ſeqq. Homobon. de Bonis de exam. eccleſ. tract. 11. cap. 7. q. 14. reſol. 3. cum multis aliis, quos refert, & ſequitur Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſputat. 17. vbi ex profeſſo hanc materiam tractat, & decidit refutatis Doctoribus contrariæ ſententiæ, Ægidius de Coninck d. diſputat. 27. dub. 1. Baſil. Pont. de Matrimon. libr. 5. cap. 6. Hurtado de Matrim. diſputat. 5. diff. 3. Rot. deciſ. 646. num. 1. part. 1. diuerſ.

Conſtat autem formam præſcriptam à Concilio non eſſe ſolemnitatem extrinſecam, & accidentalem, vt ſunt publicationes, & denunciationes, ac aliæ ſimiles, ſed realem, eſſentialem, & ſubſtantialem, quæ nec poteſt adimpleri per æquipollens, & numquam poteſt remitti ex quacunque vrgentiſſima cauſa, ſaltem ad inducendam actus validitatem, Dec. conſ. 466. n. 4. Boër. conſ. 66. num. 26. & in terminis, in quibus allegabatur impoſſibilitas, reſpondit Rot. in vna Ferrar. bonorum 16. Iunij 1614. confirmata 10. Decembris eiuſdem anni, coram Reuerendiſſ. Seleucien. Vnde nullam poteſt aliam recipere interpretationem Sacri Concil. diſpoſitio, quæ voluit formam præciſam inducere ad hoc, vt Sacramentum Matrimonij ritè, & rectè celebraretur coram miniſtro Eccleſiæ proprio Paſtore, vel de eius licentia, aliàs actum corruere neceſſe eſt. Nec bona fides ſic contrahentis poteſt conualidare actum ipſo iure prohibitum, & nullum, præcipuè ſtante decreto irritante, quod afficit etiam ignorantes, licet forſan quoad alias pœnas bona fides poſſit excuſare. gloſſ. in Clem. 2. de hæreticis, ibi Card. poſt notab. 6. Imol. n. 2. cum multis aliis citatis per Sanch. d. diſput. 17. ſub fin. Vnde ex his ſic tenuit Rot. in Vincentina Matrim. 11. Martij 1624. coram Reuerendiſſ. Seleucien.

Non tenetur iterum obtenta diſpenſatione coram Parocho, & teſtibus contrahere, qui iam ſemel coram eiſdem contraxere, inualidè tamen propter defectum conſenſus vtriuſque contrahentis, vel propter metum vtrique incuſſum, vel cum impedimento dirimenti, vt docent Fr. Emman. in ſum. tom. 1. c. 208. num. 7. Henriq. d. lib. 11. cap. 3. §. 2. Nau. in man. c. 22. num. 70. Franc. Silu. in addit. ad 3. p. S. Thom. art. 2. qu. 2. concluſ. 4. Ægid. de Coninck de Sacram. diſp. 24. dub. 10. n. 83. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 98. & in praxi fori eccleſ. deciſ. 246. in 1. edit. Sanch. lib. 2. diſp. 32. n. 13. Valer. Reginald. d. lib. 31. n. 183. ad fin. Gutier. de matr. c. 46. n. 15. Bonacin. d. q. 2. pun. 9. n. 4. Rebello d. p. 2. lib. 2. q. 9. n. 5. & ſeq. Diana reſol. moral. p. 2. tract. 1. miſcel. reſol. 5. Poſſeuin. d. cap. 10. n. 25. Ego ipſe d. alleg. 32. n. 157. Machado latè dict. lib. 4. part. 2. tractat. 2. doc. 19.

83 Contra Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 15. princ. num. 62. Gutier de Matrim. c. 76. num. 32. Cened. ad Decretal. collect. 58. n. 4. & Canon. quæſt. 30. numer. 11. Paul. Comitol. reſpect. moral. lib. 1. quæſt. 120. num. 3. & q. 122. n. 3. Baſil. Pont. de Matrim. lib. 5. c. 6. num. 5. Zambran. in deciſ. caſuum Conſc. tempor. mortis cap. 7. dub. 2. exiſtimantes inualidè contrahentes ob defectum conſenſus, vel cum impedimento dirimenti, obtenta diſpenſatione teneri iterum conſentire ante Parochum, & teſtes. Sed conciliari debet vtraque opinio, vt ſcilicet prima procedat in impedimento occulto, ſecunda verò in publico, quia

84 Qui ſubſiſtente aliquo impedimento occulto publicè iuxta formam Concil. Trid. d. cap. 1. celebrarunt, etſi nullum fuerit Matrimonium, eo ſublato non coguntur denuò eandem formam obſeruare, vt per Petr. de

Ledeſma

Ledesma *d. quæst.* 45. *art.* 5. *concl.* 2. *ante vlt. dub.* Sanch. *lib.* 2. *disput.* 37. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 183. *ad fin.* Fr. Leo *in thesauro fori eccles. p.* 2. *c.* 9. *num.* 83. *cum seqq.* Ægid. de Coninck *d. to.* 2. *disp.* 24. *n.* 83. Franc. Molin. *d. differ.* 11. *num.* 160. Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 9. *n.* 10. Ludouicus à Sancto Ioanne *vbi suprà num.* 7. Matrimonium nullum ex aliquo defectu occulto, celebratum tamen iuxta formam Concil. *d. cap* 1. si post ratificetur, non eget noua solemnitate, secundùm Henriq. *dict. lib.* 11. *cap.* 3. §. 6. Seraphin. *decis.* 900. Sanchez *d. disputat.* 37. *num.* 3. Franc. Molin. *d. lib.* 2. *differ.* 17. *num.* 39. Verùm cum hi Doctores loquantur, vel necessariò intelligendi sint quando impedimentum est occultum, hinc sequitur impedimentis non occultis matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari nisi de nouo repetitis solemnitatibus Concilij Trid. si partes permanendo insimul liberè consentiant: quotiescumque enim matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est quòd omnia de integro ponantur, quot sunt necessaria, & de essentia matrimonij ita Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 9. *cum seqq.* Zambran. *de casibus in articulo mortis c.* 7. *dub.* 2. *n.* 4. Seraphin. *decis.* 900. Rota apud Farin. *decis.* 265. *per tot. tom.* 2. *consil. crimin.* repetita inter impressas Greg. XV. *decis.* 395 vbi multis rationibus hanc partem sustinet, & præcipuè ex ea, quia omnis forma, & solemnitas quæ debet interuenire in actu, vt valeat, interuenire debet in ratificatione; nec potest seruire solemnitas per prius sequuta, quia illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, nec iuuare potest fictio, aut retrotractio, cùm non fiat quando actus est omnino nullus, &c. sequitur eadem Rota apud Farin. *decis.* 204. *n.* 2. *p.* 2. *recentissim.* aliàs *p.* 4. *recent.* cuius resolutionis ea mihi videtur principalis ratio, quam tradit Bald. *in l. mancipia, per illum text. C. de rebus alien.* videlicet, quia ratificatio reconciliar ea, quæ pendent ab animo, sed non ea, quę pendent ex aliqua forma, vel ex alia potentia exteriori.

85 Expressio verò, vel ratificatio consensus non est necessariò facienda coram Parocho, & testibus, vt Matrimonium infidelium fiat Sacramentum. Ita Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 230. *n.* 1. Nauar. *cons.* 4. *in fine sub tit. de pactis in antiq. aliàs cons.* 2. *in fine sub tit. de conuers. infid. in nouis*, Sanch. *lib.* 2. *disp.* 9. *n.* 1. Rebello *d. lib.* 2. *q.* 7. *n.* 5. Gutier. *de Matr. c.* 42. *n.* 6. Bonac. *d. q.* 2. *pun.* 2. *n.* 6. Ego ipse *d. alleg.* 32. *n.* 158.

86 Præsentia Parochi, & testium requiritur vt Matrimonium celebratum per procuratorem sit validum, vt per Henriq. *libr.* 11. *cap.* 2. §. 6. Sanch. *lib.* 2. *disp.* 12. *n.* 3. *& lib.* 3. *disput.* 8. *n.* 24. Ægid. de Coninck *disp.* 24. *dub.* 9. *n.* 78. Gutier. *de Matr. c.* 45. Bonac. *d. q.* 2. *pun.* 5. *n.* 5. Vgolin. *d. c.* 15. §. 10. *n.* 4. *vers. quæ.* Ego ipse *d. alleg.* 32. *n.* 159 Andr. Victorel. *in notis ad caput* 10. Possev. *n.* 46. vbi dicit quòd vt procurator validum Matrimoniū alieno nomine contrahat, quatuor requiruntur conditiones. *Prima*, vt speciale mandatum habeat ad matrimonium contrahendum. *Secunda*, vt mandatum sit ad ineundum Matrimonium cum certa persona. *Tertia*, vt procurator id muneris per se obeat, non enim substituere potest, nisi mandatum expressè hoc explicet. *Quarta*, vt dum consensum præbet, facultas reuocata non sit.

Tenetur Parochus interrogare contrahentes de mutuo consensu, vtrū scilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam, sicut aduertunt Valer. Reginald. *d. libr.* 31. *n.* 175. Ægid. de Conink *d. disput.* 27. *dub.* 5. *num.* 74. Gutier. *de Matrimon. cap.* 69. *ad fin.* Bonacin. *in simili tract. qu.* 1. *puncto* 8. *num.* 40. Ego ipse *d. alleg.* 22. *num.* 168. Filliuc. *d. tract.* 110. *n.* 223. Aliàs si omittat, grauiter peccare resoluit Basil. Pont. *d. cap.* 26. §. 2. *vers. ex quibus, condit.* 6. nisi certus esset de mutuo illorum consensu; tunc enim omissionem istius interrogationis esse tantummodo peccatum veniale docet Bonac. *d. n.* 40. 87

Ad Matrimonij validitatem minimè requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens vtatur in eius celebratione his verbis, *Ego vos in Matrimonium coniungo*, &c. de quibus *in d. cap.* 1. *Concil. Trident.* vt docent Perez *l.* 1. *vers. præterea necessarium est*, *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam. pag.* 39. Petrus de Ledesma *de Matrim. q.* 43. *art.* 1. *dub.* 4. *concl fin. & q.* 45. *art.* 5. *punct.* 3. *ante primum dub. concl.* 2. *& in sum. par.* 1. *de Sacram* vbi *de Sacram. Matrim cap.* 1. *concl.* 15. *in fine*, Henriq. *d. lib.* 11. *cap.* 2. §. 7. Segura *d. part.* 2. *c.* 15. *n.* 52. Sanch. *lib.* 3. *disp.* 38. *n.* 4. Franc. Leo *in thesauro fori eccles. p.* 2. *c.* 9. *n.* 36. Ceual. *d. qu.* 604. *n.* 53. Franc. Mol. *d. differ.* 11. *n.* 125 Basil. Pont. *loco proximè citato condit.* 7. Ægid. de Coninck *d. disp.* 27 *dub.* 4. *n.* 55. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 175. Sayr. *in floribus decis. sub titul. de sponsal. lib. decis.* 61. Ceued. *d. lib.* 1. *q.* 30. *n.* 38. Filliuc. *d. tr.* 10. *n.* 211. Gutier. *d. cap.* 69. *n.* 3. Campan. *in diuers. Iuris Canonici rub.* 1. *n.* 50. Bonacin. *d. qu.* 2. *pun.* 8. *n.* 39. vbi etiam quòd Parochus tenetur ex præcepto *Concilij dict. cap.* 1. vti prædictis verbis, vel saltem aliis, iuxta ritum, & consuetudinem patriæ, refero Ego ipse *d. alleg.* 32. *num.* 169. Quorum verborum omissio est peccatum mortale cùm violetur Concilij præceptum, secundùm Salzed. ad Bernard. *cap.* 76. *lit. B. vers. secundo*, Henriq. *lib.* 11. *cap.* 2. §. 1. Rebello *d. lib.* 2. *qu.* 7. *sect.* 1. *numer.* 4. 88

Contra Sanch. *lib.* 8. *disp.* 38. *num.* 7. Ægid. de Coninck *d. dub.* 4. *n.* 45. Gutier. *d. cap.* 69 *n.* 16. Bonacin. *d. puncto* 8. *numer.* 39. *versic. rogabis*,

bû,existimantes esse tantùm peccatum ve-
niale.
89 Parochus quicunque, in cuius parochia
vagabundi sunt,& commorantur,potest eo-
rum Matrimoniis interesse,vt probant Sãch.
d.lib.3.disp.25.num.11 Basil.Pont.*de impedim.*
Matrim.cap.26.§.4.vers.alienigena,etiamsi al-
ter tantùm vagus sit,quia adhuc satis est si
quiuis Parochus intersit,Cened.*d.q.30.n.67.*
vers.circa hanc,Gutier.*de Matrim.cap.65. num.*
8.diligenti tamen inquisitione præmissa, &
obtenta Ordinarij licẽtia,vt habetur expres-
sè in *Concil.Trid.sess.24.de reform.Matrim. cap.*
7.ne fortè sint alibi coniugati, aut habeant
occultum impedimentum contrahendi, vt
benè obseruant Perez *l.1. in princip. tit.* 14.
lib.8.Ordin. Henriq.*d.lib.11.cap.3.* §. 3. Petr.
de Ledesma *de Matrim.quæst.45.art.5.dub.4.*
vers.dico secundò,& in sum.p.1. de Sacram. vbi
*de Sacram.Matrim.cap.7.conclus.4.dub.*3.Frater
Emman.*in sum.tom.2.cap.219. num.*3. Zerol.
in praxi Episcop.par.1.verb.Matrimonium, §.6.
*& par.2.verb.Parochus,pag.*81. Sanch.*d.disput.*
25.*à num.*8.Cened.*d. quæstione* 30. *num.* 66.
*cum seqq.*Ægid. de Coninck *d. disput.* 27. *n.*
20.Rebello *d.p.2.lib.2.quæstion.8.num.* 3. Va-
ler.Reginald.*d.lib.*31.*num.*239.Gutier.*d.cap.*
65.Bonac.*d.puncto* 8.*n.6.* Si verò Parochus
eam non adhibeat diligentiam, peccabit
mortaliter,sed valebit Matrimonium.Ita Ve-
rac.*in append. ad quæst. quomodo qui vagantur*
admittendi sint ad Matrim.vers quamuis sic fiat,
Henriq.*d.cap.3.§.3.*Sanch.*d.disput.*25. *numer.*
16.*&* 17.Cened.*d.q.3.num.68.in princ.* Basil.
Pont.*d.§.5.in fine*,Gutier.*d.cap.65. num.*15.*&*
*cap.67.num.*3. Vagus,seu vagabundus quoad
hoc propositum is dicitur,qui nullum cer-
tum domicilium habet, vel qui pristinũ do-
micilium omninò deserens,amisit, & iter a-
git,aut nauigat animo acquirendi nouum.
Ita Henriq.*d.§.3.*Cened.*d. q.* 30. *num.* 69. *&*
70.Gutier.*d.cap.65.n.9.*Sanch.*d.disp.25.à num.*
1.vbi *num.8.vers.intellige*,dicit Tridentinum
loqui de his,qui vagantur,& incertas habent
sedes,latè Aloys.Ricc.*in praxi fori eccles.p.4.*
*resol.*353.*cum seq.*nam *resol.*354. resoluit bã-
nitum quoad hunc effectum non dici vaga-
bundum.Et hoc iure alienigenarum gaudẽt
etiam ij,qui ne coram proprio Parocho cõ
trahant, aliò secedunt non habitaturi, nec
mansuri,vt per Sanch.*d.lib.3. disput.* 23. *num.*
13.*&* 14.*& disput.25.num.11.in fine*, Gutier.
*d.cap.65.num.*11.Bonac.*d. puncto* 8. *numer.* 4.
Quicquid dicant Fr.Emman.*d.cap.219. num.*
2.Rebello *d.lib.2.q.8.n.6.*
90 Ad Matrimonium contrahendum coram
Parocho, & testibus obligantur ij apud
quos promulgatum est Concil.Tridentin. &
receptum iuxta illius statutum *in d. cap.* 1.
vers.& huiusmodi decretum; qua publicatione
nondum facta nulla obligatio arctat habita-
tores,nec ligat ignorantes,ptout in quibus-
dam galliæ,& Poloniæ partibus. Ita Petr.de
Ledesma *in sum.p.1.de Sacram* vbi *de Sacram.*
Matrimon.cap.6.concl.4.dub 5.Ceuall *d. q.*604.
*n.*143.Nau.*consil.8.n.1.sub.tit. de clandest. de-*
spons.in nouis,Henriquez *d.lib.11.cap.33.§.8.*
Gallet.*in margar.casuum Conscient.verb. Matr.*
*pag.163.col.2.*Sanch.*d.lib.3.disput.18. num.* 1.
Molfes.*in sum.Theolog.moralis tract.4.c. 9.n.*19.
Rebel.*d.lib.2.quæst.6.sect.*3.Gutieř. *de Matr.*
*cap.1.num.*12.Basil Pont.*d.cap.26.§. 2. vers.*4.
vbi subdit huiusmodi resolutionem non na-
sci ex eo,quòd lex ad sui obligationem exi-
gat,vt acceptetur à populo, sed ex speciali
dispositione Ecclesiæ in hoc casu, quæ hanc
legem obligare noluit, nisi post promulga-
tionem singulis parochis factam,trigintaque
à publicatione diebus elapsis,refero Ego ip-
se *d.alleg.*32.*num.*152.
Vnde ij,qui sunt incolæ vnius loci in quo 91
promulgatum, & acceptatum fuit Conci-
lium,si aliò migrent, vbi non est acceptatũ,
poterunt validè contrahere, seruata quoad
fieri possit antiqua lege ecclesiastica,siue il-
lac transeant, siue domicilium ibidem col-
locauerint,vt per Petr.Ledesma *de Matrimõ.*
quæst.45.art.4.puncto 3. Henriquez *d. lib.* 11.
*cap.8.§.8.*Basil.Pont.*d.c.26.§.2. vers.hinc etiam*
fit eos,& de Matrimon.lib.5.cap. 9. Rebello *d p.*
2 *lib.2.quæst.7.num.*15.Valer.Reginald.*d.lib.*
31.*num.*176.Ægid.de Coninck *d. disput.* 27.
*dub.1.num.*14.Sanch.*d.lib.3.disp.* 17. *num.* 28.
Gutier.*d.cap.61.num.*14.Bonacin.*d qu.2.pun-*
cto 8.*num.2.*Molfes.*d.tract.4.cap.9.n.* 21.Filli-
uc.*d.tract.10.cap.6. num.* 200. Homobonus
de Bonis *de examine ecclesiastico tract.11. cap.*
7.*q.17.resol.3.vers.secundo*, Hurtado *de Matr.*
disp.5.difficult.in princ. quod Ego verum credo
†si recessus à loco habitationis fuisset factus 92
ad euitanda impedimenta,puta inimicitias,
& obstacula parentum, secus si recessus fuit
factus per fraudem,quia aderat impedimẽ-
tum,vt censuit *S. Congregat. Concil.sub die* 7.
*Februarij*1602. & ideò eadem *Sacr. Congr. in*
Colonien. Septembris 1626. & *in Antuer-*
pien. 16. *Decembris* 1628. declarauit†Ma-
trimonium non esse legitimum si contra- 93
hatur inter se transferentes ad locum, in
quo Concilium non est promulgatum, sub
animo fine parocho,& testibus contrahẽdi.
Nam Matrimonium contractum ab his, qui
in fraudẽ Triden.recesserũt,inualidũ esse, &
decreto Triden.subiici clarissimè in terminis
tradidere Petr.de Ledesm. de matr q.45.art.
5.dub.vlt.cõcl.1.& 3.fol.198.Henriq.in sum.
lib.11 de matrim.c.3.n.8. Barthol.a Ledesma
de matrimonio dub.21. fol. 1332. Fr.Em-
man. in sum.tom.1.c.219.n.2.in fine,& n.3.
in 2. edit.Et in peregrinis, & captiuis, vbi
apparet

apparet fraus, vel intentio fraudandi Tridentinum, resoluunt Petrus Ledesm. de matrim. qu.45.art.5.ad fin.in solut.ad 3. & puncto 3. dub.pen. fol. 196. §. cuius rei explicatione, Vega de matrim.casu 39.& 94.Verac in append.de matrim.dub.4.fol.17.Henriq. d. c.3. num.8.Fr.Emman.d.cap.219.n.3.& in recedentibus in fraudem à sua Parochia ad alienam Parochiam, tradidere Syluest. in sum. verbo domicilium, & verbo Parochia, Henriq.d.cap.3.n3. Vega de Matrim. casu 41.Fr. Emman.d.tom.1. cap. 218. n.5.& 6.Spin. in speculo testam.glos.5.num.41. Henriq. Bottæ.in tract.de Synodo Episcopi artic.1.n.9.& 10.Et probatur à simili. nam licet statuta solemnitatem contractus respicientia non ligent extra territorium, cum in solemnitatibus locus contractus attendatur, l.cum fundus ff.de euict.tamen hoc non procedit data fraude, quando scilicet in fraudem statuti, & ad euitandum illius solemnitatem contrahentes data opera recedunt à loco, vbi viget statutum; quia tunc contractus nullus est, vt inter alios quamplures tenuerunt Aretin. cons.54.num.7.& cons.73.n.5.6.& 7.Bart.in l.cum satis, C.de agricol.& cens. Corset.verbo statutum 11.Bald.in l.multum interest. C. si quis alteri, vbi Salic.et.idem Bald. cons. 60. lib.5. Alex.cons.41.num.lib.5.Corn.cons.89. n.9.lib.3.Parif.cons.99.num.59.lib. 1. Marsil. in l.fin.num.142.ff.de iurisd.omn.Iudic.Roland.cons.33.n.fin.lib 3. Cephal.cons. 70.n. 29.lib.2.Rimin.sen.cons.598.in fine, Rimin. iun.cons.42.à numer.44.libr.1.Tiraq.ad leg. connub.glos.6.num.219.aliàs glos.8.n. 217. Bertach.de gabell.p.6.qu.5.num.9. Hieron. Gabr.cons.1.n.2.lib.1.Ioan.Bapt.Caccialup. in l.cunctos populos n.95.C.de sum. Trinit. Borgoin.decis.42.num.35.p.1.& decis. 21.n. 38.p.3.Horat. Carpan. in statuta Mediolan. cap. 319. n. 4.p 1. Lamberteng.de contract. mulier.verbo mulierum glos.2.num.53.Anton.Sola in statuta Sabaudiæ p.3. tit. de alienat.bonot.glos.2.n.32.& 33.Menoch. cons. 819.num.14.lib.9.dicens de hoc casu neminem ambigere. Quibus omnibus in generali quæstione ita tenentibus, sequentes quoque addi possunt, qui in nostris specialibus terminis ita tenuerunt, Henriq.Bottæ.de Synodo Episcopi art. 2. num.9.& 10. Petrus de
82 Ledesma de Matrim quæst.45.art.5.dub.vlt. conclus. 1. & 3.fol.mihi 198.Fr. Emman. in summ.tom.1.cap.219.numer. 2. in fine, & numer.3. in 2.edition. Vega de Matrimon. casu 39.& 94.Henriquez dict.libr.11. cap.3. numer.8.Verac.Barthol.à Ledesma.& Spin. citatis locis. Nec rationes quibus mouetur Sanchez de Matrimonio libr.3. disputation. 18.numer.19. euincunt, dum existimat validum esse Matrimonium per incolas locorum vbi Tridentinum obligat, contractum in locis vbi nec obligat, nec publicatum fuit, etiamsi ad ea loca iuerint in fraudem Tridentini, vt ibi possent liberè absque Parocho, & testibus Matrimonio copulati. Arguit enim primò quod qui iure suo vtitur, non potest dici fraudem committere, vt ea ratione effectus impediatur, l.nullus videtur 55.ff.de regul.Iuris, l.3.paulo post princ. versic. is tamen ff.de libero hom. Cæterum hæc ratio ex eo vulgari brocardico desumpta facilè dissoluitur: nam verum est in dubio quod is, qui iure suo vtitur, non videtur fraudem committere, vel in fraudem facere; sed hoc procedit in dubio, non verò vbi clarè apparet in fraudem facere, vt declarant Dec. in dict. l. nullus videtur, numer. 1. versl.& hoc intelligitur, & procedit, & melius Cagnol. ibi numer. 1. ponderans eum textum dum dicit nullus videtur, quasi dicat in dubio, & iuris præsumptione non videri fraudem facere, secus tamen quando manifestè, seu per coniecturas apparet quod principaliter sit in fraudem. Quando enim apertè constat actum directè ordinari ad finem, siue effectum fraudandi legem, licet incidenter alij respectus concurrant, censebitur actus prohibitus, & in fraudem legis factus, iuxta doctrinam Stephani de Feder. de interpret. Iuris part.1.numer. 48. quem sequitur Tiraquel. de retractu lig. in præfat. num. 77. Hic autem, & in casu proposito constat quod contrahentes ad migrandum ad Parochialem, in qua Concilium Tridentinum publicatum non fuit, principaliter impulit animus & finis præcipuus contrahendi sine solemnitatibus Tridentini; & vt, fraude de loco ad locum commissa, possent Sanctissimum illius decretum circumuenire, & liberè in illius fraudem contrahere. Secundò mouetur idem Sanchez ex resolutis à Cou. de sponsal.part.2.cap.8.§. 2. numer. 10. & Sarmien. select. libr. 1. cap.6. numer 8. dum tradunt filios effici legitimos etiam quoad exclusionem substituti per matrimonium in articulo mortis in fraudem substituti contractum. Sed omissa disputatione circa veritatem huius dicti, de quo data fraude dubitant Parisius cons. 13. numer. 68. libr. 1. Anton. Gabriel. commun. titul. de legitimat. conclusion. 1. numer. 5. & 54. solutio est facilis, quia, vt infra dicam, sola mala intentio nocendi tertio non efficit actus inualidos, nisi simul adsit fraus legis, vel de re ad rem, vel de loco ad locum, vel de persona ad personam; nam in matri

matrimonio contracto in fraudem ſubſtituti ſolum adeſt praua intentio nocendi tertio; quæ bene inducit præiudicium ſubſtituto, non tamen inducit fraudem legis, cum neq; mutetur res,neq; locus,neq; perſona ad fraudandam legis diſpoſitionem, prout in præſenti caſu mutatur locus;& ſic in caſu illo,de quo Cou.& Sarm.quãuis agatur de damno, & præiudicio tertij, non tamen agitur de fraude legis. Eodem modo diſſoluitur vltimum argumentum Sanch. dum dicit quod bona, vel mala intentio conferre poteſt ad committendum, vel non committendum peccatum,non tamẽ ad annullandum actũ, cùm intentio maneat in mente, nec effectum influat in opus externum,ex traditis à Nauarra de reſtit.lib.3.cap.5.n.7.Nam æquiuocatio ſtat in hoc quod ſola praua intentio fraudandi tertium abſque fraude legis non efficit actus inualidos, ſecus tamen vbi vltra prauam intentionem adeſt fraus legis, tunc enim annullatur actus non ob prauam intentionem, ſed ob fraudem legi adhibitam.

Sic è contra incola illius loci, in quo non eſt acceptatum Concil. Tridentin.tenetur
94 † contrahere Matrimonium coram Parocho, & teſtibus ſi diuertat ad locum, in quo eſt receptum, ſicut reſoluunt Petrus de Ledeſma *d.q 45.puncto 3.ad fin.*Sanch.*dict.lib.3.diſp.18.num.26.* Valer.Reginald.*d.lib.31.num.176.*Ægid.de Coninck *d.diſput.27.dub.1.ad fin.*Molfeſ.*dict.tract.4.cap.9.num.20.*Bonacin.*dicto puncto 8.num.5.*Ego ipſe *dicta allegat.32.num.155.*

95 Inſuper Concil.*dict.cap.1.* Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore teſtium numero, & teſtes qui ſine Parocho, vel Sacerdote de eius licentia huiuſmodi contractui interfuerint, necnon ipſos contrahentes grauiter arbitrio Ordinarij puniri præcipit, cuius deciſione ſublata non eſt pœna ſuſpenſionis trienualis impoſita Parocho aſſiſtendi Matrimonio clandeſtino *in cap.vlt. §.final.de cland.ſ.deſponſ.* ſed præterea licebit Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere ad eius temeritatem, & præſomptionem coërcendam. Ita Veracruz *in append.ad ſpecul.coniug.dub.11.in fine*, Maiol. *de irregul.lib.3.cap.23.num.17.*Salzed. *d.c.76. verſ.octauo non eſt obliuioni*,Fr.Emman.*in ſum. tom.1.cap.221.num.4.*Ægid.de Coninck *dict. diſput.27.num.84.*Sanch.*dict.lib.3.diſput.48.à num.3.*Franc.Molin.*d.differ.11.num. 147.cum ſeq.*Mar.Alter.*de cenſur.tom.2.diſput. 11.de ſuſpenſ.c.5.in princ.*Ego ipſe *d.alleg 32.n.162.*vbi *n. 163.* addo Parochum ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi Matrimonio clandeſtino non incurrere prædictam triennalem ſuſpenſionem,quia Concil.ſuſpendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem,& non exprimit dantem licentiam, mandantem,vel conſulentem,& *n.165.*dico ſuſpenſum ab officio, qui interfuit Matrimonio clandeſtino,non eſſe ſuſpenſum à beneficio,quia tex.*in d.cap.vlt.* ſolùm mandat ſuſpendendum eſſe à beneficio. Contra Mutienſ.*lib.1.gl.7.n.2.in fine*, *tit.1.lib.5. noua Recop.*Sanch.*d.lib.3.diſp.48.n.4.* Gaſp.Hurtado *de Matrim.diſp.5.diffic.17.n.55.* exiſtimantes ceſſare hodie dictam ſuſpenſionem triennalem pœnam arbitrariam impoſitam à Conc. citato *c.1.*In hac qoidem triennali ſuſpenſione diſpenſare non poſſe Epiſcopum, reſoluunt Cou.*de ſponſal.p.2.c.6. in princ. num. 14.* Henriquez *in ſum.lib.13.c.39.§.3.*Sanch.*dict. lib.3.diſp.52.*Ego ipſe *d.alleg.32.num.166.*nec virtute *Conc.ſeſſ.24.de reform.c.6.* id Epiſcopo permiſſum eſt,vt tenent Sanch.*d.diſp.52.n.4.* Mar.Alter.*d.c.5 prope fin.*Ego ipſe *d. alleg. 32. n.176.*ex ea ratione, quia hæc ſuſpenſio non incurritur ipſo iure,ſed per ſententiam Iudicis cognitione præmiſſa de delicto,vnde ſupponitur deductum ad forum contentioſum.

Præterea hortatur eadem *S.Synod.Trident. d.cap.1.* vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent, ſicut ex ea colligunt Ægid,de Coninck *d.tom.2. diſp.27.à n.71.*Rebel.*d.part.2.lib.2. q. 7.n. 2.* Franciſc. Leo *in theſ.fori eccl.p.2.cap 9.num. 48. verſ.nã licet*,Baſil.Pont.*d.cap. 26. §. 2. cond.4. verſ.ex quibus*,Ego ipſe *d.alleg.32. num.179.* 96

Sublato tamen ſcandalo, & contemptu legis eccleſiaſticæ, maximè ſi probabile ſit incontinentiæ periculum,peccatum mortale non erit Matrimonium conſummare ante huiuſmodi benedictionem, ſicut reſoluunt Nauar.*in man.c.22.n.83.*Couar.*d.ſponſal.p.2. c.7.§.2.n.2.*plures citati à Sanch.*d.lib. 3.diſp. 2.*quibus addo Rebel.*d.p.2.lib.2.q.7.n.2.*Ccned.*d.q. 30.prope fin.* Ægid de Coninck *d. diſp.27.n.72. cum ſeq.* Baſil. Pont.*d. c. 26 §.2. verſ.ex quibus*.Gutier.*de Matrim.c.48.n.3.& c.106.n.13.*Bonac.*eod.tract.q.4.punct.6. n.1.in fin.& n.4.verſ.rogabis quarto*,Machado *d.lib.4. p.2.trat.2.docum.21.n. 1. in fine*,vbi dicit de hoc eſſe dubium inter Doctores controuerſum.refero Ego ipſe *d.alleg.32.n.181.* 97

Statuit deinde idem *Concil.eod.cap.1.*benedictionem à proprio Parocho fieri, neque à quoquam niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alij Sacerdoti concedi poſſe, quacunque conſuetudine etiam immemorabili, quæ potiùs corruptela dicenda eſt, non obſtante ; † & debet Parochus recipere eleemoſynam occaſione benedictionis, & non alius,*Sac. Congregatio* Rit. *in* 98 99

Ath e rontina

100 *Acherontina* 25. *Ianuarij* 1602. † Ad id autem sufficere Parochum vtriusque contrahentis tenent Cened. *ad Decretal. collectan* 81. *num.* 8. Sanch. *lib.* 7. *disp.* 82. *n.* 4. Armendar. *d. lib.* 1. *de Matrim c.* 106. *num.* 8. *&* 9. Bonacin. *d. quæst.* 4. *puncto* 6. *num.* 3. Ego ipse *dict. allegat.* 32. *numer.* 185.

Contra Caualcan. *par.* 2. *decis.* 12. *à num.* 21. Paul. Fusc. *de visit. lib.* 2. *c.* 3 *num.* 21. Ceual. *d. q.* 604. *n.* 148. existimantes non integrum esse vtriusuis contrahentis parocho benedictiones huiusmodi impartiri; sed id esse parochi mulieris.

101 Eas verò omittere peccatum veniale esse tenent Sanch. *d. lib* 3. *disp.* 82. *num.* 6. & Hurtado *de Matrim. disput.* 5. *diffic.* 23. *num.* 83. quia tantùm sunt sacramentale quoddam, quod non apparet magni momenti, neque valdè congruens progressui Matrimonij. Fieri autem non possunt nisi inter Missarum solemnia, vt censuit *Sac. Congregat. Concil. in Pisauren.* 13. *Iuly* 1630. cuius memini *in collect. Bullary verb. benedictio.*

102 Benedictiones huiusmodi non debet Parochus facere secundò nubentibus, etiamsi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum. Ita Nauar. *in man. c.* 22. *n.* 83. Perez *l.* 1. *vers. est alia pæna, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam.* Mozz. *de contractib. tit.* 5. *de Matrim. c. de naturalib. Matrim. n.* 10. Menoch. *de arbitr. casu* 417. *num.* 2. Cened. *ad Decr.* 1. *collect* 49. *n.* 1. Ægid. de Coninck *d. disp.* 27. *dub.* 8. *n.* 72. Gutier. *d. c.* 106. *n.* 14. *cum seqq.* Sanch *lib.* 7. *disp.* 82. *num.* 15. Rebel. *d. p.* 2. *lib.* 3. *q.* 20 *n* 3. Bonacin. *d. q.* 4. *puncto* 6. *num.* 4. Hurtado *d. diffic.* 23. *num.* 84. Seruata semper legitima diœcesis consuetudine, Posseuin. *de officio Curati c.* 10. *n.* 48. † quæ quidem generaliter recepta obtinet, vt possit bene-
103 dictio solemniter fieri, si fœmina nondum fuisset benedicta, vt obseruant Cou. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 8. §. 11. *numer.* 2. Gregut. *l.* 2. *verb. no deuen ser velados tit.* 11. *p.* 4. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 59. Mat. Alter. *de censur. tom.* 2. *disp.* 11. *de suspens. cap.* 4. *vers. tertiò dubitatur*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. resolut.* 313. *in fine, in* 2. *edit.* Ego ipse *d. alleg.* 32. *num.* 184. Machado *d. tract.* 2. *docum.* 21. *n.* 2.

Licèt Parochus pro benedictione huiusmodi nuptiarum probibeatur aliquid exigere, sponte tamen oblatum recipere potest, vt tenent Selu. *de benefic. p.* 1. *q.* 7. *num.* 54. Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 16. *&* 17. resoluentes etiam quòd si Sacerdos ad quem spectat benedictio nuptiarum, nolit dare licentiam alteri Sacerdoti quòd benedicat nuptias nisi pro pecunia, siquidem non intendat vendere licentiam benedictionis, sed prouidere sibi de portione oblationis eidem contingenti, non est simonia; si tamen ex certa scientia, maiorem exigat summam, quàm præsumatur debere valere portio eidem contingens, meritò præsumi potest quod ipsam licentiam vendere voluit.

Quòd si quis Parochus, vel alius Sacerdos 104
siue Regularis, siue secularis sit, etiamsi id sibi ex priuilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parochiæ sponsus sine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tandiu suspensus maneat, quandiu ab Ordinario eius parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur. Ita *Concil. Trident. sæpe citato cap.* 1. Ex quo

Primò colligo Sacerdotem tam secularem, quàm Regularem coniungentem in Matrimonium, vel benedicentem subditos alterius Parochiæ, absque licentia Parochi, vel Ordinarij, remanere suspensum ab officio, donec ab Ordinario parochi obtineat absolutionem. Ita Sanch. *libr.* 3. *disput.* 52. *num.* 4. Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *in fine, lit. E & c.* 39. §. 3. *lit. C.* Suar. *tom.* 5. *disput.* 31. *sect.* 1. *n.* 18. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst. qu.* 2. *art.* 1. Portel. *in dubiis Regular. verb. Matrimonium num.* 1. Hurtado *de Matrim. & censur. tract. de suspensione diffic.* 13. *num.* 40. *vers. nono.* Bonac. *de censur. disp.* 3. *quæst.* 6. *puncto* 5. *n.* 16. & nouissimè *de suspension. omnibus in particulari disputat.* 3. *puncto* 5. Ego ipse *dict. alleg.* 32. *n.* 186. *cum seqq.*

Secundò colligo Sacerdotes Regulares Ma- 105
trimonia solemnizantes non habita super his parochialis presbyteri licentia speciali, vltra suspensionem præfatam, ipso facto excommunicatos esse excommunicatione Sedi Apost. reseruata, de qua *in Clem.* 1. *de priuileg.* Ita Nauar. *cons.* 1. *num.* 7. *sub tit. de pœnis, in antiq. & cons.* 10. *sub tit. de constit. in antiq.* Maiol. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 12. *vers. clandestinum*, Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 15. §. 12. *num.* 8. Sanchez *dict. lib.* 3. *disput.* 48. *num.* 8. *&* 9. Molfes. *d. tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 66. Mat. Alter. *de censur. tom.* 2. *disputat.* 11. *cap.* 4. *vers. sed quæret*, Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tomo* 1. *quæstion.* 48. *articul.* 2. Ego ipse *dict. allegat.* 32. *num.* 192.

Contra Henriquez *in sum. lib.* 13. *c.* 38. §. 2. *in commento lit. E.* Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 12. *sect.* 4. *n.* 13. Sayr. *in simili tract. lib.* 4. *c.* 16. *n.* 10. Bonac. *eod. tract. disp.* 3. *q.* 6. *punct.* 5. *n.* 19. *in fine, & de Matr. q.* 4. *punct.* 6. *n.* 3. Basil. Pont. *de impedim. Matrim. c.* 26. §. 2. *vers. ex quibus concedit.* 10. *&* § 6. *in princ.* existimantes Religiosum benedicendo absque licentia, præter suspensionem non incurrere excommunicationem latam *in d. Clem.* 1.

Tertiò, colligo Sacerdotem benedictio- 106
nem secundis nuptiis impartientem in casu

non permisso incurrere suspensionem, vt per Couar. *d.* §. 11. *num.* 2. Nauar. *in man. cap.* 25. *n.* 137. Clar. §. *fin. q.* 75. *vers. Sacerdos*, Henriquez *d. libr.* 13. *cap.* 39. §. 3. *& d. c.* 16 §. 2. Perez *l.* 5. *col.* 5. *vers. intelligas titul.* 1. *lib.* 5. *Ordin.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 241. *in fin.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. c.* 59. *in addit.* Mar. Alter. *d. c.* 4. *vers. secundo.* Sanch. *d. disp.* 82. *n.* 27. Gutier. *d. cap.* 106. *à num.* 16. Ego ipse *d. alleg.* 32. *n.* 188.

Contra Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 77. *num.* 2. *& lit. E.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 82. *num.* 2. *in fine*, Menoch. *de arbit. casu* 417. *num.* 8. Ceuall. *d. q.* 604 *num.* 135. Aloys. Ricc. *d. resol.* 113. *num.* 1. Vgolin. *d.* §. 12. *num.* 6. *in fine*, existimantes arbitraria tantùm pœna puniendum esse clericum in casibus sibi non permissis nuptiales benedictiones indulgentem.

107 *Quartò*, colligo excusare à supradicta suspensione ignorantiam etiam crassam, dummodò non sit ita crassa, vt sit ingens temeritas. Ita Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 48. *n.* 7. Gutier. *de Matrim. c.* 75. *n.* 16.

Quintò, colligo hanc suspensionis pœnam ne dum ad officium, sed etiam ad beneficium extendi posse, vt per Hurtado *de Matrim. & censur. tract. de suspensione diffic.* 13. *n.* 40. *vers. nono*, Franc. Molin. *d. differ.* 11. *num.* 149. vbi *num.* 150. tenet eam ipso iure impositam esse, quia *Concil. Trident. d. cap.* 1. ibi, *tandiu suspensus maneat*, &c. loquitur per verba præsentis temporis, quæ latam sententiam important.

CAPVT XXII.

De Extremæ Vnctionis Sacramento per Parochum administrando.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quiuis Sacramentum Extremæ Vnctionis validè confert.*

2 *Extremam Vnctionem ministrans cùm non sit Parochus, vel facultatem habeat à proprio Parocho, grauiter peccat.*

3 *Regulares Sacerdotes, qui clericis secularibus, siue laicis Extremam Vnctionem sine Parochialis Presbyteri speciali licentia ministrauerint, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostolicæ specialiter reseruata.*

4 *Regulares Sacerdotes omnibus, & singulis Fratribus professis, conuersis, oblatis, donatis, & seruitoribus secularibus possunt Extremam Vnctionem, toties quoties necessarium fuerit, ministrare absque alicuius pœnæ incursu.*

5 *Ordinarij locorum permittere debent, vt Regulares teneant in suis Ecclesiis Oleum Sanctum pro ipsorum vsu dumtaxat.*

6 *Parochus si absit, vel non possit, aut per manifestam iniuriam nolit Extremam Vnctionem ministrare, neque hoc casu Superior adiri queat pro petenda licentia, tunc quiuis alius Sacerdos non excommunicatus, aut suspensus eam licitè poterit ministrare.*

7 *Extremam Vnctionem possunt plures Sacerdotes simul cum Curato eodem tempore dare, vrgente necessitate.*

8 *Parochus si inchoatas Vnctiones ob repentinam infirmitatem, vel mortem absoluere non possit, tunc alter ei succedere debet.*

9 *Parochus si omnes Vnctiones infirmi propè morituri perficere non posse credat, tunc plures Sacerdotes ad vngendum admittere poterit.*

10 *Parochus ratione officij obligatur Extremam Vnctionem subditis ministrare, itaut peccet mortaliter si pœnitenti sine iusta excusatione neget.*

11 *Extremæ Vnctionis capax est solus homo baptizatus de vita periclitans, qui ratione vtitur, vel certè antea vsus est, hocque Sacramentum recipere optauerit.*

12 *Extrema Vnctio non est neganda pueris rationis vsum sufficientem habentibus ad peccandum, & S. Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ recipiendæ capacibus.*

13 *Extrema Vnctio neganda non est diuturno tẽpore amentibus, aut phrenesi laborantibus, modo priusquam in talem amentiæ statum peruenissent, Sacramentum hoc saltem interpretatiuè desiderauerint.*

14 *Parochus eo casu Extremam Vnctionem ministrare debebit cum viderit hominem vitæ periclitari.*

15 *Parochus poterit Extremam Vnctionem ministrare cùm viderit hominem morti proximum esse ob pestem, ob tactum viperæ, ob vulnus, ob rabidum morsum.*

16 *Pestis tempore ad vitandum contagium inseruire potest vsus virgæ argenteæ oblongæ ad vngendum è loco remotiori.*

17 *Parochus non tenetur cum mortali vitæ periculo Vnctionem præbere.*

18 *Senibus, qui senectute conficiuntur, absque alia infirmitate tenetur Parochus extremam Vnctionem ministrare.*

19 *Parochus ad Extremam Vnctionem ministrãdam non debet expectare articulum, quo infirmus omni prorsus sensu careat, aut quo omninò ipsius desperata sit salus.*

20 *Extrema Vnctio potest ministrari infirmo extra lectum iacenti.*

21 *Parochus*

21 *Parochus poterit statim in principio morbi Extremã Vnctionẽ ministrare, etsi diuturnior morbus videatur, si tamen salus desperata sit.*

22 *Extrema Vnctio ministrari potest quamuis adhibito medicorum iudicio probabiliter dubitetur an homo in periculo mortis sit necne.*

23 *Infirmus si dum inungitur moriatur, debet Parochus ab vnctionibus desistere.*

24 *Extrema Vnctionis materia remota est oleum ex oliuis ab Episcopo priùs benedictum, vel saltẽ à simplici Sacerdote ex Papa commissione.*

25 *Parochus peccat si oleum alterius anni Extrema Vnctione ministranda adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas.*

26 *Oleum consecratum pro Extrema Vnctione ministranda si creditur non sufficere pro toto anno, licitè poterit Parochus miscere aliquam minorem quantitatem olei non consecrati.*

27 *Extremæ Vnctionis materia proxima est vnctio saltẽ quinque sensuum facta à Sacerdote.*

28 *In quinque sensibus vngendis non est necessarius ordo necessitate Sacramenti.*

29 *Vnctiones pedum, ac renum non sunt de essentia Sacramenti Extremæ Vnctionis.*

30 *Vnctio in renibus cõuenientius omittitur, præsertim in fœminis, ac viris Religiosis.*

31 *Infirmus si manibus careat, vngenda est caro propinqua, si oculis careat, locus oculorum vngi debet, dum ei administratur Extrema Vnctio.*

32 *Sacerdotes non in palmis vbi sacro oleo vncti sunt, sed infra palmam, vel in exteriori manus parte inungi solent dum eis Extrema Vnctio ministratur.*

33 *Extrema Vnctio quando ministratur in casu necessitatis, eo quòd periculum sit in mora sine culpa, poterit vna auris, vel vna manus inungi.*

34 *Vnctiones sine Cruce fieri in Extrema Vnctione nihil obstat causa celebrandi propter periculum instantis mortis.*

35 *Forma Extremæ Vnctionis quæ? ostenditur.*

36 *Extrema Vnctio ex consuetudine fermè vbique obtenta vltimo loco inter Sacramenta morituro confertur.*

37 *Extremam Vnctionem conferre infirmo antequam susceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ non est peccatum mortale.*

38 *Parochus non poterit Extremam Vnctionem iterum conferre durante eodem periculo morbi.*

39 *Parochus non potest prætermittere Orationes, & Psalmos qui in Extremæ Vnctionis administratione præscribuntur ab Ecclesia absque peccati mortalis incursu.*

40 *Psalmi septem Pœnitentiales ex præcepto Ecclesiæ non sunt necessarij in administratione Extremæ Vnctionis.*

41 *Extremam Vnctionem non licet administrare in necessitate non adhibitis vestibus ab Ecclesia præscriptis.*

42 *Pestis tempore propter periculum contagionis satis est in administranda Extrema Vnctione adhibere ea, quæ essentialia sunt.*

43 *Parochus in administrãda Extrema Vnctione vnum ministrum clericum, si haberi possit, adhibere debet, alioqui solus illam conferens reliqua etiam omnia peragere poterit.*

44 *Parochus non debet sine lumine Extremam Vnctionem deferre.*

45 *Interdicti tempore Extrema Vnctio nulli laico, vel etiam clerico, aut Religioso, si sufficienti priuilegio muniti non sint, ministrari potest.*

46 *Extrema Vnctio interdicti tempore ministrari poterit quando infirmus nullum aliud potest recipere Sacramentum.*

47 *Parochus infirmo moribundo qualiter assistere debeat, remissiuè.*

48 *Sepeliẽdi suos Parochianos quæ obligatio Parocho incumbat, ostenditur.*

LICET quiuis Sacerdos Sacra- 1
mentum Extremæ Vnctionis
validè conferat, vti proprius illius minister, quia eius administratio intrinsecè non est actus iurisdictionis, sicut absolutio à peccatis, *Concil. Trident. sess. 14. cap. 3. de Extrema Vnction.* S. Thom. *in 4. dist. 23. quæst. 2. art. 2.* Zerol. *in praxi Epis. part. 1. verb. Extrema Vnctio §. 2.* Sayr. *de Sacrament. in genere, lib. 2. cap. 2. quæs. 3. artic. 2. vers. 2. de Sacrament. in med.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 5. quæst. 79. artic. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 28. à num. 69.* Ægid. de Conick *de Sacram. & censur. tom. 2 disput. 19. à num. 27.* Bonacin. *de Sacram. disputat. 7. quæst. vnica, puncto 4. num. 1.* Molfes. *in summa Theologia moralis tract. 4. cap. 3. num. 32.* Homobon. de Bonis *de examine eccles. tract. 4. quæst. 53.* Ant. Fernandez *in examine Theolog. moralis par. 3. cap. 10 §. 1. num. 8.* Filliuc. *in quæst. moral. tract. 3. cap. 5. n. 87.* Paul. Laymmã *in Theologia morali lib. 5. tract. 8. cap. 6. n. 1.* Nihilominus tamen non potest licitè illud administrare nisi habeat iurisdictionẽ,
& ab Ecclesia nõ impediatur, ac propterea 2
qui non est proprius Sacerdos, aut Parochus, vel qui facultatem non habet à proprio Parocho, grauiter peccat administrando hoc Sacramentum, siquidem Sacramenta fideli-

bus miniſtrare proprium eſt Paſtoris officiũ, & uullus mittere debet falcem iu meſſem alienam, ſiuique alienam iuriſdictionem vſurpare. Ita Sot. *in 4. diſt. 23. q. 2. art. 1.* Syluest. *verb. Vnctio Extrema, n. 4.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis c. 5. dub. 8. n. 2.* Fernandez *d. n. 8.* Coninck *d. diſp. 19 n. 28.* Bonac. *d. puncto 4. n. 4. & 5.* Paul. Laymann *d. c. 6. n. 2.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. diſp. 7. q. 1.* Trullench *in praxi reſol. Sacram. lib. 5. c. vnic. dub. 3. numer. 4.* Ludou. à Sancto Ioanne *de admin. Sacramento. art. 5. de Extrema Vnctione num. 22.* vbi quòd ſub ratihabitione parochi poterit quilibet Sacerdos adminiſtrare hoc Saeramentum.

Vnde Sacerdotes qui extra caſum neceſſitatis, vel ſine licentia Epiſcopi, aut parochi, ſeu abſque ſpe ratihabitionis boc Sacramentum præter eius conſenſum adminiſtrauerint, grauiter peccabunt, vt communiter docent Baſſe. & ab eo citati *in floribus Theolog. verb. Extrema Unctio 2. n. 1.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 22. num. 2.*

3 Regulares verò Sacerdotes, qui clericis ſecularibus, ſiue laïcis Sacramentum boc ſine proprij Parochialis presbyteri ſpeciali licentia miniſtrauerint, ipſo facto ſunt excommunicati, cuius excommunicationis abſolutio Sedi Apoſt. eſt ſpecialiter reſeruata, vt probat *Clem. 1. de priuileg.* & ex ea colligunt Henriq. *in ſumma lib. 13. cap. 40. §. 4. lit. N.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 60. art. 2. verſ. decimo*, Zerol. *d. verb. Extrema Unctio, §. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 13. qu. 5. verſ. primum*, Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 44.* Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom. 1. qu. 46. art. 1.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut. 210. verſ. duodecimo*, Bonac. *d. puncto 4. num. 6.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg. 50. n. 96. ſecundum Lugdunen. impreſſ.* & me citato Leçana *in ſumma q. Regul. tom. 1. c. 9. n. 31. & c. 21. n. 10.* Trullench *d. n. 4.*

4 Omnibus tamen, & ſingulis Fratribus profeſſis, conuerſis, oblatis, donatis, nouitiis, & ſeruitoribus ſecularibus, aut pauperibus in hoſpitalibus ſuis degentibus poſſunt ipſi regulares Sacramentum hoc toties quoties neceſſarium fuerit, miniſtrare abſque alicuius pœnæ incurſu, ex priuilegio Eugenij IV. Fratribus Minoribus conceſſo, cuius meminit Ludou. Miranda *d. diſp. 7. q. 3. in princ.* Portel. *in dub. Regular. verb. famuli, ſeu famulares, n. 1.* Hieron. Roder. *in compend. q. Regular. reſol 64.*

5 *num. 1.* † & ideò permittere debent locorum Ordinarij, vt ipſi teneant in ſuis Eccleſiis Oleum Sanctum pro ipſorum vſu dumtaxat, ſicut cenſuit *Sac. Congregatio negotiis Epiſcop. & Regul præpoſita, ſub die 13. Iuly 1589.* Quamuis quoad donatos, oblatos, & ſeruitores ſeculares id hodie habere locum tantùm in foro conſcientiæ, ſiue occulto, dicendum videatur, itavt ſi Parochus aliquod ius circa huiuſmodi perſonas vendicare vellet, & in exteriori foro illud poſtularet, non poſſet ei virtute præfati priuilegij, ſeu aliorum reſiſti, niſi quatenus ea per *Concil. Trid.* reſtricta non ſint, & ſic quandiu ipſe non reſiſtit, integrum eſt Religioſis tuta conſcientia ſuis priuilegiis vti iuxta Pij V. conceſſionem, qui viuæ vocis oraculo abſolutè, & ſine limitatione declarauit, vt gratiæ huiuſmodi non cenſeantur derogatæ, nec reſtrictæ. Ita Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 4. n. 12.* Tamburin. *d. q. 3. in fine.*

Si verò Parochus abſit, vel non poſſit, aut 6
per manifeſtam iniuriam nolit hoc Sacramentum miniſtrare, neque etiam hoc caſu Superior eius adiri queat pro petenda licentia, tunc quiuis alius Sacerdos non excommunicatus, aut ſuſpenſus licitè poterit illud miniſtrare; quia in tali caſu, etſi ipſemet immediatus paſtor, ſeu Parochus inuitus ſit, tamen eius Superior, ſaltem Summus Pontif. licentiam præbere cenſendus eſt, cum hoc Sacramentum animæ in extrema lucta valdè vtile ſit, & quaſi firmiſſimum præſidium contra Dæmonis infeſtationes à Chriſto inſtitutum, teſtante *Concil. Trident. in proœm. de Extrema Vnctione*; quin etiam neceſſarium animæ remedium ſi aliud eo tempore Sacramentum ſalubriter ſuſcipi nequeat. Ideò ſic docent Caietan. *verb. excommunicatio numer. 64.* Armil. *eodem verbo num. 49.* Henriquez *lib. 3. cap. 13. §. 4.* Soar. *tom. 3. diſputat. 44. ſect. 2.* Ægid. de Coninck *dicta diſputat. 19. numer. 9.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis, c. 5. dub. 8.* Fernandez *d. §. 1. num. 8. prope fin.* Ex qua ratione excommunicationem *d. Clem. 1. de priuileg.* non incurri à Religioſis adminiſtrantibus, in caſu neceſſitatis abſente Parocho pluribus citatis reſoluit Bonac. *d. q. vnica, puncto 4. num. 6.* quibus addo Ludou. Miranda *d. quæſt. 49. art. 1. concl. vnic. in princ.* Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 4. n. 9.* Tamburin. *d. diſp. 7. q. 2.*

Poſſunt plures Sacerdotes ſimul cum Cu- 7
rato eodem tempore Extremam Vnctionem dare, itaut vnus vnum ſenſum vngat, itidem prolata forma partiali. Ita Henriquez *in ſum. lib. 1. cap. 27. §. 2.* Nald. *verb. Extrema Vnctio n. 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 28. num. 62.* Galet. *in margarita caſuum Conſcient. verb. Extrema Vnctio habet*, Ægid. de Coninck *d. diſp. 19. dub. 9.* Poſſeuin. *d. tract. de offic. Curati c. 9. ſub dub. 8.* Bonac. *d. punct. 4. n. 7.* Ludou. à S. Ioan. *d. loco n. 24.* Filliuc. *in q. moralib. tom. 1. tr. 3. cap. 5.*

cap. 5. *numer.* 92. Trullench *in praxi resol. sacram. lib.* 5. *cap. vnic. dub.* 2. *numer.* 5. Sed non est faciendum sine necessitate, quia extra illam non potest Sacramentum à pluribus Sacerdotibus administrari absque peccato mortali, cùm fiat contra vsum, & praxim Ecclesiæ in re graui, qui habet vt vnus minister omoes Vnctiones, ideoque totum Sacramentum perficiat; sicut obseruat Bonac. *d. num.* 7. *vers. dixi vrgente necessitate, &*
8 *n.* 8. †Necessitatis aurem casus hac in re duplex esse potest, vnus communiter receprus ex parte ministri si iochoatas vnctiones ob repentinam infirmitatem, aut mortem absoluere non possit, tuoc alter ei succedere debet, nihil repetens, sed quæ restant adiiciens, vt per Posseuin. *d. num.* 8. Bonac. *d. puncto* 4. *num.* 9. Trullench *d. lib.* 5. *cap. vnic. dub.* 2.
9 *n.* 7. Alter est ex parte infirmi si ante moriturus videatur, quàm vnicus minister omoes vnctiones perficere possit, tunc permittit Suar. *d. disp.* 44. *sect.* 2. *num.* 8. vt plures Sacerdotes simul vngaor, vnus oculos, & alter aures, &c. proferentes interim formas, quæ Vnctionibus respoodent. Et fortasse *Iacobus Apostol. epist.* 5. idcircò Presbyteros nominauir, vt significaret plures ad huius Sacramenti ministrationem concurrere posse, nisi forrasse magis placeat dicere numerum pluralem pro singulari vsurpasse, ac si diceret, *inducite vnũ ex Sacerdotibus ministris Ecclesiæ*; vide Doctores, quos citat Bonac in. *d. punct.* 4. *n.* 7. *vers. neque obstat.*

10 Parochus ratione officij ex iustitia obligatur hoc Sacramentuu ad fideliuin salutem à Christo institutum, subditis ministrare vt proinde mortaliter peccet, si petenti sine iusta excusatione neget, vel differat cum probabili periculo ne interim infirmus decedat. Ita Nau. *in man. cap.* 25. *n.* 131. Basse. *in floribus Theolog. verbo extrema vnctio* 2. *n.* 2. Suar. *tom.* 5. *disp.* 62. *sect.* 2. Machado *en su perfetto Confessor y cura de Almas, lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 2. *docum.* 22. *n.* 3 Posseuin. *d. c.* 9. *num.* 9. Ludou. à Sancto Ioanne *d. art.* 5. *n.* 4. Bonac. *d. q. vnica puncto* 5. *n.* 12. Chapeauille *d. tract. c.* 5. *q.* 1. Paul. Laym. *d. tract.* 8. *cap.* 7. *num.* 3. Trullench *d. dub.* 2. *n.* 8.

Subiectum huius Sacramenti capax est so-
11 lus homo baptizatus de vita periclitaos, qui ratione vtitur, vel certè antea vsus est, hocque Sacramentum recipere optauerit. Ita Posseu. *d. cap.* 9. *n.* 4. Zerol. *in praxi de Sacram. Pœnit. c.* 15. *q.* 7. Zambran. *d. cap.* 5. *dub.* 3. vbi ait debere dari cuicunque infirmo, cuius mors timeatur, & credirur citò futura; modò infirmitas nascatur ex morbo, vel ex vulnere, vel veneno potato, vel ex alia quacumque causa intrinseca, non tamen proximo morti violentæ, vt suspendendo, vel suffocando, quia non infirmatut, & *numer.* 2. quod non est necessarium, vr sir in lecto, & *dub.* 6 teoet in eadem infirmirate posse repeti Extremam Vnctioocm, Bonacio. *d. quæst. vnica punct.* 5 *n.* 1. Paul Laymann. *d. tract.* 8. *cap.* 4. *num.* 1. Ludou. à Sancto Ioanne *d. art.* 5. *à n.* 5. Trullench *in praxi resolut. Sacram. lib.* 5. *cap. vnic. dub.* 4. *à num.* 1.

Vnde neganda non est Extrema Vnctio 12
pueris rationis vsum sufficientem habentibus ad peccandum, & sacræ Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ recipiendæ capacibus, non antea, cùm deuotionem, & affectionem erga ipsum tunc habere non possint, ac pæterea cùm non sit institutum nisi contra reliquias peccatorum actualium, quæ ipsi ante vsum rationis non habent, sed nec habere possuot, & quamuis ordinetur eriam ad tollendas reliquias peccati originalis aliquo modo, id tamen est quateous postmodum confirmatæ sunt per peccatum actuale. Ita docent Sot. *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. *concl.* 4. Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 13. Emman. Sà *in aphorismis verb. Extrema Vnctio numer.* 2. Iacob de Graff. *in aurea decis. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 16. Soar. *in* 3. *p. tom.* 3. *quæst.* 70. *sect.* 1. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 79. *art.* 2. Ludou. Miranda *d. concl.* 6 *q.* 49 *art.* 2. Trullench *d. cap. vnic. dub.* 4. *num.* 5. Ludou. à S. Ioann *d. art.* 5. *n.* 7. Posseuin. *d. cap.* 9. *num.* 4. *vers. pueris*, Zambran. *de casibus in articulo mortis cap.* 5. *dub.* 1. Bonacin. *d. quæst. vnica puncto* 5. *numer.* 1. *vers. ratio*, Chapeauille *d. tract. cap.* 5. *quæs.* 17. Galer. *in margar. casuum Conscient. verb. Extrema Vnctio, antepenult.* vbi quòd danda est pueris in decimo anoo morientibus, & in fine addir dari debere etiam his, qui fuerunt baptizati in articulo mortis, quia licèt per Baptismum tollatur culpa, & pœna, remanet tamen pugoa contra hostem, Paul. Laymann. *d. cap.* 4. *num.* 2. vbi subdit excusari Parochos si pueris ante annum ætatis XIV. aut XV. iuxta diœcesis cõsuetudioem Extremam Vnctiooem negent, exccpro tamen casu necessitatis, si poer, quẽ rationis vsum assequutum esse constar, aliud anre mortem Sacramentum suscipere non possit, idem Zambran. *de Extrema Vnctione dub.* 1. *cap.* 5. *n.* 3. vbi ait quòd omnibus pueris capacibus Sacramenri Pœnitentiæ, atque adeò in omnibus post septennium, nisi constaret carere vsu rationis, danda est Exrrema Vnctio, licèt non recipiant, nec sint idonei ad Eucharistiam recipiendam, Ioan. Sanci. *in select. disp.* 27. *per tot.* vbi tenet peccare parochum, qui non administrat Vnctionem sacram puero habenti vsum rationis ad peccãdum, qnamuis ob defectum ætatis nunquam susceperit Eucharistiam, refert Machado *lib.* 2. *p.* 2. *trat.* 2. *docum.* 22. *numer.* 5. & quamuis

R 4 Nugn.

Nugn.*in* 3.*p.tom.*2.*q.*32 *art.*2 *diffic.*1.&Ioan. Sanci.*d.diſp.*17. *n.*18.Fidelem qui nunquam peccauit ſubiectum habile non eſſe huius Sacramenti; contrarium tamen tenent plures alij,meritò arbitrantes quod licet Parochus cognoſcat per Confeſſionem puerum nunquam actualiter peccaſſe, teneatur miniſtrare Sacramentum Vnctionis, quia tunc indigebit illo infirmus ad robur acquirendum contra tentationes dæmonum, ex quorum numero ſunt Villalob.*in ſum.tom.*1.*tract.*10.*diffic.*4.*num.*7. Suar.*tom.*4. *diſp.*42.*ſect.*2. *num.*10. Filliuc. *tom.*1.*tract.*3. *cap.*4.*num.*108.plures, quos refert, & ſequitur Diana *part.*3.*tract.*4.*reſol.*181. Machado *d.lib.*4.*part.*2.*tract.*2.*docum.*22.*num.*6. Trullench *d.cap.vnic.dub.*4.*num.*6.

13 Nec etiam neganda erit Extrema Vnctio diuturno tempore amentibus,aut phreneſi laborantibus, modò priuſquam in talem amentiæ ſtatum perueniſſent, Sacramentum hoc ſaltem interpretatiuè deſiderauerint, ſi nimirum Chriſtianè vixerunt,atque ſalutis ſuæ memores fuerunt,quod quidem præſumendum niſi contrarium appareat: ita Henriq.*lib.*3.*cap.*13.§.1. Ludou. à Sancto Ioanne *d.art.*5.*de extrema Vnct.n.*13.Poſſeuin. *d.cap.*9.*num.*4.*verſ. habitantibus*,Ludou.Miranda *d.q.*49.*art.*2.*concl.*5.vbi quòd prædictum Sacramentum non eſt dandum amentibus,ſiue furioſis, niſi aliquibus vtantur lucidis interuallis,Zambran.*d.cap.*5. *dub.* 2.*n.* 4.Bonacin.*d.punct.*5.*num.*2.*&* 3. Paul. Layman *d cap.*4.*num.*3.vbi *verſ.q porrò*, ſecus dicit de perpetuis amentibus, Fernandez *d. part.*3.*cap.*10. §. 1. *numer.* 9. In phreneticis verò,& furioſis aduertit Zambran. *d.dub.*2. qui citat Palud. S.Anton Ledeſma, Henriq. & alios,eos ſi reſiſtant eſſe ligandos, excluſis tamen laicis ad tollendum ſcandalum, & quòd id facere aliquando erit neceſſarium,quando phreneticus non poſſet recipere aliud Sacramentum niſi extremam Vnctionem,refert Anton.Diana *reſolut.moral.part.*2. *tract.celebrat. Miſſar.reſol.*78. *in fine.*

14 Eo caſu Parochus Sacramentum hoc miniſtrare debebit cùm viderit hominem ita periclitari propter infirmitatem ex graui morbo,peſte,vulnere,veneno potato,vel ſimili cauſa intrinſeca:ita Syluеſt.*verb. extrema Vnctio* §.3.*& de Sacram. Pænitent. cap.*15. *quæſ.*7.*verſ.dico ſecundò*,Galet.*in margarita caſuum conſcient.eodem verbo Extrema Vnctio n.* 1.Poſſeu.*d.cap.*9 *num.* 4. *in princip.* Ægid.de Coninck *d.diſput.* 19. *dub.* 7.Trullench *d.c. vnic.dub.*4.*n.* 4. Ludou. Miranda *d.q.* 49.*art.* 2.*concl.*2.vbi quod Sacramentum non quibuſcunque infirmis eſt exibendum, ſed tantummodò graui morbo laborantibus, & iis,qui morti iam appropinquant.

Sic etiam poterit Parochus Sacramentũ 15 hoc miniſtrare cùm viderit hominem morti proximum eſſe ob peſtem, ob tactum viperæ,ob vulnus, vel ob rabidum morſum, Bonac.*d. puncto* 5.*n.* 6. Ludou. à S.Ioanne *n.* 6.Poſſeu.*d.c.*9.*n.* 4. *verſ. rabido*, vbi aduertit cauendum eſſe ne tangatur rabidi ſpiritum, ſeu ſaliua,quia habet vim inficiendi rabie tangentem,ideò vngi debet loco oris pars vicina.†Inſeruire etiam poteſt tempore pe- 16 ſtis ad vitandum contagium vſus virgæ argenteæ oblongæ ad vngendum à loco remotiori,de quo Suar.*diſp.*44.*ſect.vlt. in fine*, Chapeauille *de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis* c.5.*q.*39. †Vt ſi impendat ve- 17 rum mortale vitæ periculum, quod vitare Parochus nequeat, non tenetur cum tam graui periculo Vnctionem præbere,tenetur tamen aptis medicorum remediis vti,vt periculum vitet,vel illud præuenire,at ſi poſtquam omnia præſtitit, mortale periculum adſit,non tenetur ſi abſit:ita Suar. *tom.*4. *de Pænit.diſput* 40.*ſect* 3.Villalob.*in ſum. tom.*1. *tr.*10.*diſ.*6.*n.*7.Amil.Molfeſ.& alij,quos refert & ſequitur Diana *moral.reſol. p.* 3.*tract.* 4.*reſol.*174. Machado *d.lib.*4.*p.*2. *tract.* 2.*document.* 22.*n.*4.Trullench *d.lib.*5.*cum dub.* 2.*n.*9.

Senibus quoque,qui ſenectute conficiun- 18 tur, abſque alia infirmitate, tenetur Parochus hoc Sacramentum miniſtrare; ita Bonac.*d punct.*5.*num.* 6.*in princip.* Valer. Reginald.*d.lib* 28.*n.* 69. Ludou. Miranda *d. q.*49. *art.*2.*concl.*8.vbi idem dicit de mulieribus in partu iamiam deficientibus, & ſimilibus.

Quamuis ſupradicta ſint vera, nihilominus 19 ad exhibendum præfatum Sacramentum,non eſt expectandus articulus, quo infirmus omni prorſus ſenſu careat, aut quo omninò ipſius deſperata ſit ſalus: ita Nald. *in ſum.verb.Extrema Vnctio num.*1. Ægid. de Coninck *d.diſput.* 19.*dub.*7.*n.* 25. Poſſeuin. *d.cap.*9.*num.*5.Ludou.Miranda *d.q.*49. *art.*2. *concl.*3.Bonacin.*d.puncto* 5.*num.*7. Trullench *d.dub.*4.*n.* 3. †Nec eſſe neceſſarium vt infir- 20 mus in lecto iaceat,quia etiam extra lectũ inungi poteſt,v.g.peſte infectus, hydropicus,phthiſicus,Henriq.*in ſum lib.*3.*cap.* 11.§. 1,Zambran.*d.cap.*5.*dub.*3.Sed etſi diuturnior 21 morbus videatur, ſi tamen ſalus deſperata ſit, poterit Parochus ſtatim in principio morbi Sacramentum hoc miniſtrare, ſaltem ſi aliqua cauſa exigat, vt quia morbus fallax eſſe ſolet, qui interdum inopinatò hominem occidit,vel quia in progreſſu maius contagionis periculum timetur, idque peſtis tempore obſeruandum monet Suar.*tom.*4. *de pænitent. diſput.* 44. *ſect. vlt. in fine.*

22 Si autem adhibito etiam Medicorum iudicio probabiliter dubitetur, an homo peste infectus, & consequenter in periculo mortis sit, nec ne, Sacramentum hoc sub conditione celebrare posse Parochum, ait Chapeauille *d. tract. cap. 5 quæst.* 11. Sic etiam poterit administrare infirmo de quo dubitatur an sit mortuus sub conditione, si adhuc viuit, ne Sacramentum conferatur subiecto incapaci, ita Nau. *in man. c.* 22. *n.* 13. Emman. Sà *verb. Extrema Vnctio num.* 15. Possevin. *d. c.* 9. *num.* 19. Bonacin. *d. punct.* 5. *num.* 9. Ludou. à S. Ioanne *d. loco n.* 26. Paul. Laymann *d. tract.*
23 8. *cap.* 8. *num.* 2. † Sed si infirmus dum inungitur ex hac vita decedat, debet parochus ab Vnctionibus desistere, Bonac. *d. punct.* 5. *numero* 8. Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 15. §. 9. *num.* 2.

24 Materia remota huius Sacramenti est oleum ex oliuis ab Episcopo prius benedictum, *Concil. Trid. sess.* 14. *de extrema Vnct. cap.* 1. Sayr. *de Sacram. in genere lib.* 1. *cap.* 3. *quæst. vnica art.* 3. *vers. de Sacramenta*, Zerol. *in praxi Episcop part.* 1. *verb. Extrema Vnctio* §. 1. Petr. Ledesma *in sum. p.* 1. vbi *de Sacrament. Extrema Vnct. cap.* 2. Azor. *institutionum moralium p.* 1. *lib.* 2. *cap* 7. *vers. quotiescunque, in fine*, Zambran. *de extrema vnct. c. ap.* 5. *in princ numero* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 28. *numero* 50. *cum seqq.* Ægid. de Coninck *d. disputat.* 19. *à num.* 5. Bonacin. *d. quæst. vnica punct.* 2. *num.* 2. Fernandez *d. part.* 3. *cap.* 10. §. 1. *num.* 1. Vel saltem à simplici Sacerdote ex Papæ commissione, vt contra Card. Bellarm. *de Extrema Vnctione cap.* 7. Ægid. de conin. k *d. disput.* 19. *dub.* 2. rectiùs sentiunt Caiet. 2. 2. *quæst.* 72. *art.* 3. Victor. *de Extrema Vnctione n* 216. Henriq. *d. lib.* 8. §. 2. Fernandez. *loco proximè citato*, Zambran. *d. cap* 5 *in princip. num.* 3. Bonacin. *d. qu. vnica punct.* 2 *num.* 3. vbi *n.* 4. resoluit oleum oliuarum esse materiam sufficientem huius Sacramenti, quamuis benedictum sit alia benedictione, quàm benedictione consueta Ecclesiæ, & *n.* 5. subdit non esse validum Sacramentum Extremæ Vnctionis si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.

Non videtur à peccato excusandus Paro-
25 chus si oleum alterius anni adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas, vt resoluunt Bonac. *d. quæst. vnica punct.* 2. *n.* 6. Vgolin. *de officio Episcopi cap* 7. §. 2. *num.* 1. Possevin. *d. cap.* 9. *num.* 1. Ludou. à Sancto Ioanne *de administr. Sacrament. artic.* 5. *de Extrema Vnctione num.* 1. quia debet esse benedictum eo anno, vt præcipitur *in cap. litteris, de consec. dist.* 3. Machado *en su profetto Confessor y cura de Almas lib.* 4. *par.* 2. *tract at* 2. *docum* 22. *numero* 7. & sic vbi necessitas vrgeret, poterit Parochus vetere oleo morituros vngere, vsque dum nouum ipsi ab Episcopo transmissum fuerit, Zambran. *d. cap.* 5. *dub.* 4. *numer.* 15. Vgolin *d.* §. 2. *n.* 2. Paul. Laymann. *d. tract.* 8. *cap.* 2. *num.* 4. vbi aduertit quòd si aduentante nouo ex vetere aliqnid remanserit in lampadibus Ecclesiæ, quæ antè venerabile Sacramentum sunt, ponendum est; vt comburatur. 26

Verum eo casu, quo oleum consecratum creditur non sufficere pro toto anno, licitè poterit parochus oleum non consecratum miscere consecrato, vtrumque enim censetur consecratum per admixtionem, modò quod additur sit minoris quantitatis consecratorita Possev. *d. c.* 9 *n.* 2. Fusc. *de visitat. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 10. Ludou. à S. Ioanne *de loco n.* 2. Zambran. *d. c.* 5. *dub.* 5. Bonac. *d. punct.* 2. *n.* 8. me citato hoc loco Machado *d. docum.* 22. *num.* 7. Ego ipse *de officio, & potest. Episcop. part.* 2. *alleg.* 31. *n.* 17.

Materia verò proxima huius Sacramenti 27
est vnctio saltem quinque sensuum facta à Sacerdote, secundùm S. Thom. *in* 4. *dist.* 23. *q.* 2. *num.* 3. Ægid. de Coninck *d. disp.* 19. *dub.* 3. *num.* 12. Zambran *d. cap.* 5 *in princ. n.* 3. Bo-
nacin. *d. punct.* 2. *n.* 9. † In quibus vngendis 28
non est necessarius ordo necessitate Sacramenti, quia mutato ordine adhuc completa manet significatio, vt per Possevin. *d cap* 9. *numer.* 14. Bonac. *d. quæst. vnica puncto* 2. *numer.* 20.

29 Circa reliquas verò duas Vnctiones, pedum videlicet, ac renum, seruanda est cuiusque Ecclesiæ consuetudo, cùm non sit de essentia Sacramenti, ex Palud. *in* 4. *dist.* 23. *q.* 3. *art.* 3. *concl.* 1. & *ibi* Sot. *q.* 2. *art.* 2. *concl.* 2. Zambran. *d. cap.* 5. *in princ. n.* 4. Imò † Vnctio
in renibus conuenientiùs omittitur, præsertim in fœminis, ac viris Religiosis, Henriq. 30
d. lib. 3. *c.* 12. §. 2. Emman. Sà *verb. Extrema Vnctio n.* 12. Card. Bellarm. *lib. de Extrema Vnct. cap.* 10. *in fine*, Valent. *tom.* 4 *disp.* 8. *q.* 1. *punct.* 2. Soar. *disp.* 40. *sect* 2. *num.* 6. Zambran. *d. cap.* 5. *in princ. num.* 4.

Quòd si ægrotus manibus careat, vngenda est caro propinqua, si oculis careat, locus oculorum vngi debet, Sot. *d. q.* 2. *art.* 3. Henriq. *d. cap.* 12 §. 1. Emman. Sà *d. verb. Extrema Vnctio num.* 13. quia licèt homo, qui perpetuò caruit visu, non potuerit eo sensu peccare secundùm effectum, potuit tamen peccare secundùm concupiscentiam videndi. 31

Sacerdotes porrò non in palmis, vbi sacro oleo vncti sunt, sed infra palmam, vel in ex-
teriori manus parte vngi solent, Possevin. 32
d. cap. 9. *num.* 15. Emman. Sà *d. verb. Extrema Vnctio num.* 16. *Vers. Sacerdotes*, Bonac. *d. pun.* 5. *n.* 19. quamuis nihil referat etiam in ipsis palmis inungi, cùm hæc Vnctio ab altera diuersa sit, vt notauit Palud. *in* 4. *dist.* 23. *q.* 3. *art.* 3. *concl.*

concil.3.Zambran.d.cap.5.in princ.num.5.quare cuiusque in hac re consuetudo diœcesis sequenda est.

33 In casu necessitatis, eo quòd periculum sit in mora, sine culpa poterit vna auris, vel vna manus inungi, Henriquez dict.cap.12.§.1.Emman.Sà d.verb.Extrema Vnctio n.12.Soar.d.disp.40.sect.2.n.5. Zambran. d. cap. 5. in princ.num.9.Bonocin.d.punct.5.n.21.calet.d. verb.Extrema vnctio num.21.

34 †Et tunc causa celebrandi propter periculum instantis mortis Vnctiones sine Cruce fieri nihil obstat, vt aduertunt Suar.d.sect.2 num.3.Ægid.de Coninck d.disp.19.dub.2.in fine, Zambran.d.cap.5.in princ.num.21.vbi n.14.subdit quòd in necessitate potest dari Extrema Vnctio à solo Sacerdote sine ministro.

35 Forma huius Sacramenti inquit Concil. Florent.in decreto Eugenij §.quintum Sacramentum, est. Per istam Vnctionem, & suam pijssimam misericordiam indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti per visum, Amen. & similiter de aliis membris tradunt Zambran. d.c.5 in princ. num.2.Bonacin.d.q.vnica punct.3 num.1.Fernandez d.§.1.num.3.Paul.Laymann. d.cap.3. vbi in vers.secundò, animaduertit formam illam verborum ad singulas Vnctiones sensuum repetendam esse, saltem ex necessitate præcepti: at verò si periculum est in mora, vel morbus est contagiosus, puta tempore pestis, credunt aliqui non improbabiliter satis esse quòd vngatur organum sensus magis obuium, dicendo, Per istam sanctam Vnctionem, & piissimam suam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid deliquisti per visum, auditum odoratum, gustum, tactum, & gressum; ex horum numero sunt Victorel.de Extrema Vnctione §. de singulis Vnctionibus, Suar.tom.4.disp.41.sect.3.Ægid.de Coninck d.disp.19.dub.5.Posseu. d.cap.9.n.19.Bonacin d.q.vnic.puncta 3. num.5.Chapeauille de modo administrandi Sacramenta tempore pestis cap.5.qu.30.Paul. Laym. vbi proximè.

Fit autem forma huius Sacramenti modo deprecatiuo, quia Christus ita instituit Iacob. 5. Inducat Presbyteros, & orent super eum; tum quia infirmus eget deprecatione aliorum; tum denique quia ipse transit ex foro Ecclesiæ ad forum diuinæ Maiestatis, & ideò est de necessitate huius Sacramenti, vt proferatur per modum deprecatiuum, sicut resoluunt Fernandez d.§.n.5. Viuald. in candel. aureo tit.de Extrema Vnctione, vbi de forma n.5.Bonac.d.puncto 3.num.3.Vnde videtur esse insufficiens forma per modum indicatiuum, nisi aliquid ei deprecatorium addatur, dicendo, Vngo te oleo Sancto, vt Deus tibi remittat quidquid peccasti, &c. sicut existimauit Paul. Laymann.d.cap.3.num.1. quamuis aliqui affirment Sanctum Ambrosium vsum fuisse forma per modum indicatiuum.

Consuetudo fermè vbique obtinet, vt Sacramentum Extremæ Vnctionis vltimo loco inter Sacramenta morituro conferatur, quia est Sacramentum exeuntium, & totius vitæ Christianæ consummatiuum; referunt tamen Stephan.Durant. de ritib. Eccles. lib.1.cap.20.num.23.Suar.d.disp.44.sect.1.n.8. Zambr.d.cap.5.dub.1.n.5. quibusdam in locis olim Extremam Vnctionem ante Viaticum dari solitam esse, & colligi videtur ex cap.ab infirmis 26.qu.7. nec deest ratio quòd Sacra Eucharistia finis est, ac perfectio reliquorum Sacramentorum, quam proinde decet animæ præbere postquam aliis Sacramentis plenè purgata est, atque ipsum Viaticum significat dandum esse animæ mox migraturæ. 36

Vnde credo non esse peccatum mortale conferre Sacramentum Extremæ Vnctionis infirmo antequam susceperit Sacramentum pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quia infirmus potest per contritionem se disponere ad suscipiendum hoc Sacramentum; tum quia aliquando fieri potest, vt quis recipere possit Extremam Vnctionem, non verò Pœnitentiam, vel Eucharistiam; vt quando aliquis patitur vomitum, aut ita repentè morbo præuenitur, vt non dederit signa Sacramẽti Pœnitentiæ. Seruanda tamen est consuetudo Ecclesiæ, cui nequaquam aduersatur, quominus post acceptam Sacram Eucharistiam, & Extremam Vnctionem, si infirmus aliquanto tempore viuat, & Viaticum iterum petat, ei ministrari debeat. Vide Trullench. d.lib.6.cap.vnic.dub.4.n.10. 37

Non poterit Parochus hoc Sacramentũ iterum conferre durante eodem periculo morbi, secus si aliud nouum sit periculum, quia videlicet infirmus postquam semel inunctus fuerat, meliùs haberi cœpit, vt medicorum iudicio extra probabile, seu propinquum mortis periculum constitutus esset, sed mutata corporis valetudine recidit, tunc iterum cum inungere poterit, licèt interuallum temporis non longum, sed paucarum tantùm hebdomadarum intercesserit, dummodò prudente practica consideratione cẽseantur diuersa pericula, quibus humo constituatur in distinctis statibus, seu dispositionibus ad moriendum. Colliguntur hæc ex Syluest.verb. Vnctio Extrema quæst.10.8. Henriq. lib.3.cap.9.§.3. Petr.de Ledesma d.par.1.vbi de Sacrament. Extrema Vnctionis cap.8. Frater Emman. d. quæstione 79.articulo 4.Posseuin.d.cap.9.numer.18.Molfes.in sum.Theologiæ moralis tractat.4.cap.3.num.55.Soar.d.disputat 40.in fine, Zambr.d.cap.5.dub.6. Ægid. de Coninck disput.19.à numer.26.Valer.Reginald.d.lib.28.numer.49. Bonac. d. quæstione 38

vnica

*vnica punct.6.num.*4.Paul Laymann. *d.cap.*4. *num.*5.

39 Circa ritus, & cæremonias in hoc Sacramento administrando per Parochum adhibendas, standum est Rituali, consuetudini, & Constitutionibus Episcoporum. Orationes, & Psalmos, qui in huius Sacramenti administratione præscribuntur ab Ecclesia, non potest Parochus prætermittere absque peccati mortalis incursu, nisi periculum videatur esse in mora propter mortis accelerationem, quia tunc statim incipere debet ab Vnctionibus, & Orationes, ac Psalmos postea recitare; vide Zambran. †*c.*5.*in principio.numer.*10.Bonac.*d. quæst. vnica puncto* 6.
40 *ex numer.* 6. vbi *num.* 7. existimat † septem Psalmos Pœnitentiales ex præcepto Eccle-
41 siæ non esse necessarios, & *n.*8. tenet † non licere in necessitate administrare hoc Sacramentum non adhibitis vestibus ab Ecclesia præscriptis, Paul.Laymann. *d. tractatu* 8.*c.*8.
42 *numer.* 1. vbi animaduertit † tempore pestis propter periculum contagionis satis esse adhibere ea, quæ essentialia sunt cum breuissima mora quoad fieri potest, si tamen tẽpus patiatur, addit consultum esse Orationes, & Psalmos postea in Ecclesia supplere, de quo vide DD. citatos *supra n.*17.

43 Vnum saltem ministrum clericum, si haberi possit, adhibere debet Parochus, alioqui solus etiam Sacerdos Extremam Vnctionem conferens reliqua etiam omnia peragere poterit, quæ videtur esse responsio Alexandri *in c.quæsiui,de verbor.signific.iuncta glos.*ibi *ver. etiam solus.*Card. Tolet.*in instruct.Sacerd.lib.*7.*c.*2.*in fine.*Emman.Sà *d. verb. Extrema Vnctio n*9.Posseu.*d.c.*9.*n.*11.Bartholom.ab Angelis *de Sacrament.dialogo* 3.§.153. Chapeauille *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis cap.* 5 *quæst.* 36.Bonac.*d.quæst. vnica puncto* 6.*num.* 6.Paul.Laymann.*vbi sup.num.* 2.*vers.secundo.*

44 Admonet tandem Posseuin. *sæpè citato c.*9. *num.*12.non debere Parochum sine lumine Extremam Vnctionem deferre, obseruando in hoc proprij Episcopatus Constitutiones, & existimat venialiter tantùm peccare illũ, qui sic ferret sine causa, qui verò cum causa nullatenus. Et addit (seclusa Episcopi Constitutione) non bene agere eundem Parochum timentem de nocte se vocandum pro infirmo periculoso, si vespere ferat oleum extremæ Vnctionis ad suum cubiculum, vt vocatus expeditiùs vadat, vel si de nocte reuersus ab Vnctione infirmi, vt se citius expediat, oleum non referat ad solitum locum, sed retineat domi vsque manè, nullum tamen credit peccatum mortale contrahere citra scãdalum, vel periculum alicuius irreuerentiæ.

45 Interdicti tempore Sacramentum hoc Extremæ Vnctionis nulli laïco, vel etiam clerico, aut Religioso, si sufficienti priuilegio muniti non sint, ministrari potest, *cap. quod in te, de pœnitent.& remiss.*Couarr. *in cap.alma mater, par.*2.§.2.*num.*7.*vers.Extrema Vnctionis,* Vgolin.*de censur.tab.*5.*cap.*7.§.1.*& cap.* 10. §. 1.Henriquez *in sum.lib.* 13.*cap.*46.§. 4. Soar. *tom.*5.*disput.*33.*sect.*1.*num.*38.Fr.Emman.*qq. Regular.tom.*2.*quæst.*109.*artic.* 3.Sayr *d. censur. lib.*5.*cap.*7.*à num.*29.Auil.*eod.tract. part.* 5.*disp.* 4.*sect.*1.*dub.*7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.*32.*tract.*3.*num.*27.Ludou.Miranda *in man. Prælat.tom.*2.*quæst.artic.* 8.*concl.*3.*in med.*Zambran.*d.cap.*5.*dub.*7.Trullench *d.cap.* 46
*vnic.dub.*4.*n.* 11. Verùm † quando infirmus nullum aliud potest recipere Sacramentum, tunc Extrema Vnctio interdicti tempore ministrari poterit, secundùm Henriquez *lib.* 3.*cap.*10.§.3.*lit.F.*Zambran.*d.cap.* 5. *dub.* 7. *à num.*5.& licèt aduertat hunc casum rarissimè posse contingere, eo tamen dato præcepti necessitatem continere fatetur Suar.*tom.* 4.*disput.*44.*sect.*1.*num.*7.

Qualiter Parochus infirmo moribundo as- 47
sistere debeat postquam Ecclesiæ Sacramenta illi administrauit, dixi *supra cap.* 17.*n.* 27.*cum seq.*

Restat modò videre quę obligatio Parochis
incumbat sepeliendi suos Parochianos, qua 48
de re bene Machado *en su perfetto Confessor y cura de Almas lib.*4.*p.*2.*trat.*2.*docum.*24.*n.*2. in hæc Hispanica verba. *Comencando pues per la obligacion, que el Cura tiene de enterrar a sus feligreses, decimos que es tan grande (segun disposicion de derecho in cap. abolenda, de sepultur. & in Clem. dudum §. huiusmodi, eod. titul.) que a los pobres sin duda deue enterrarde balde, y a todos los de mas tambien, si no fuesse en las partes donde huuiesse loable costumbre de dar alguna limosna por el entierro, que entonces no solumente sa puede recibir legitimamente si no que tiene accion segun derecho in citatis iuribus a pedirla por iusticia a los albaceas si ellos rehuzassen el darla: pero con todo esso aconsejan Possevin. de officio Curati c.*14.*n.*3.*& Sot. de iustit. lib.*9.*q.*6.*art.*2. *que antes que el Cura llegue a estos terminos deue vsar de otros medios mas suaues, y nunca le a contesca antes de encerrar el defunto pedir por los derechos prenda, cedula, o qualquiera otro resguardos porque todas las materias que tocaren a enteres y codicia sin mui agenas de su oficio, y mui propias la de charidad y piedad,* &c. Quibus autem personis Parochus Ecclesiasticam sepulturam denegare debeat, vide eundem Machado *dicto tract.*2.*document.*25.

Caput XXIII.

Parocho an & quando sit dandus coadiutor?

Summarium.

1 *Coadiutor temporalis & renocabilis dari solet Ecclesiæ Rectori ob ægritudinem, vel infirmitatem animi, seu corporis facto inutili.*

2 *Episcopus potest dare ex causa coadiutorem Ecclesiæ Rectori.*

3 *Parochus inutilis effectus non est suo beneficio priuandus.*

4 *Declaratur* tex. in cap. tua nos, de cleric. ægrot.

5 *Leproso Parocho*
6 *paralytico* } *datur coadiutor.*
7 *Dementi, vel furioso*

8 *Illiteratis, & imperitis Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, seu Parochis si aliàs honestæ vitæ sint, deputat Episcopus coadiutores pro tempore.*

9 *Imperiti Parochi dicuntur illi, qui inhabiles sunt ad explicanda ea, quæ incumbunt muneri, ac oneri beneficij, quod habent.*

10 *Appellatio ad effectum suspensiuum tantùm tollitur per decretum* Concil. Trident. sess. 21. de refor. cap. 6.

11 *Coadiutoris datio non censetur comprehensa in generali Vicariatus commissione.*

12 *Parocho, seu Rectori de coadiutore prouidendum est propter auctam populi numerositatem.*

13 *Parocho quando non est suspectus de dilapidatione bonorum Ecclesiæ datur coadiutor.*

14 *Coadiutores ad personalem residentiam, sicut Rectores ipsi, tenentur.*

15 *Coadiutus etiam residere tenentur.*

1 TEMPORALIS coadiutor, & reuocabilis dari solet Ecclesiæ Rectori ob ægritudinem, vel infirmitatem animi, seu corporis facto inutili, & ministrare impotenti, vt pro eo ministret, & officium exerceat cum congrua portione ex redditibus beneficij ei assignanda. Ita Gonzal. *ad reg. 8. Cancell gloss.* 5. §. 9. *ex num.* 19. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 4. *cap.* 5. *à princip.* †Huiusmodi autem coadiutoris dario fieri potest ab Episcopo, quia instituere, & destituere valet, à fortiori poterit coadiutores dare, ex Gab. *de offic. & potestate Legati à latere lib.* 5. *tit. de coadiutor. n.* 3. Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 36. Quam verò auctoritatem, & potestatem habeat huiusmodi coadiutor, ostendit Machado *en su perfecto Confessor y cura de Almas lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 4. *docum.* 1. *n.* 4. 2

Non est enim iustum vt Parochus inutilis 3 vt suprà effectus suo priuetur beneficio, quia afflictis non est danda afflictio, *d. c. de Rectoribus, cap. ex parte, cap. fin. de clerico ægrot.* §. 1. *eod. tit. in* 6. Nauarr. *cons.* 1. *eod. tit.* Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 32. Nicol. Garc. *d cap.* 5. *num.* 5. †Nec contrarium videtur firmare tex. *in cap. tua nos,* 4 *illo tit.* ibi, *debet officio remoueri*, quia intelligitur quoad exercitium, & actum, non verò à iure, & titulo beneficij, ita Lancel. *in Instit. Canon. lib.* 1. *tit. de coadiutor.* §. 1. *& vlt.* Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 51. *sect.* 2. *ad fin.* Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num.* 6. Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 160. *ante vers. addo*, Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *par.* 3. *cap.* 2. *num.* 44.

Ex quibus autem causis coadiutor huius- 5 modi assignari debeat, habetur latè *in tit. de clerico ægrotante, vel debil. in Decretal. lib. & in lib. Sexti.* Vnde colliges quòd leproso Ecclesiæ Rectori, siue Parocho datur coadiutor, vt *in cap. de Rectoribus, & in cap. tua nos, illo tit.* Maiol. *de irregul. lib.* 2. *cap.* 18. *col.* 3. Henriquez *in sum. lib.* 14. *de irregular. cap.* 8. §. 8. *in princip.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 20. *& lib.* 7. *quæst.* 20. *num.* 8. Aloys. Ric. *in praxi rerũ fori eccles. resol.* 494. *n.* 5. *in* 2. *edit. & par.* 4. *resol.* 543. *n.* 5. latè Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 17. *à num.* 154. vbi *num.* 160. subdit attenta Pij V. Constitutione posse leprosum coram Ordinario liberè resignare, non tamen ad id cogi inuitus, tametsi non dubitet quòd habenti curam animarum etiam inuito dandus sit coadiutor.

Paralytico debet dari coadiutor, *cap. vlt.* 6 *de clerico ægrot.* Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 24. Aloys. Ricc. *in d. praxi rerum fori eccles. resol.* 494. *n.* 7. Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcopalib. verb. coadiutor n.* 6.

Dementi quoque vel furioso datur coad- 7 iutor, vt *in cap. vnic.* §. *si verò, de clerico ægrot. lib.* 6. Nauar. *cons.* 3. *num* 2. *eod. tit.* Anchar. *cons.* 188. *Visis, num.* 7. Bertachin. *de Episcopo p.* 2. *lib.* 4. *num.* 24. Flamin. Paris. *d. lib.* 6. *quæstione* 20. *num.* 9. Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 23. Card. Tusch. *d. concl.* 402. *n.* 3. Aloys. Ricc. *in d. praxi p.* 4. *resol.* 543. *num.* 4.

Illiteratis, & imperitis Parochialium Ec- 8 clesiarum Rectoribus, seu Parochis, si aliàs honestæ vitæ sint, deputat Episcopus tanquam Sedis Apostol. delegatus coadiutores pro tempore, secundùm dispositionem *Concil. Trident. sess.* 21. *de refor. cap.* 6. tradunt Sbroz. *de officio Vicarij lib.* 2. *quæst.* 212. Salzed. à Bernard. *in pract. cap.* 21. *lit. G. in nouiss. edit.* Franc. Leo *in thesauro fori eccles. par.* 2. *cap.* 2. *num* 71.

Renat

Renat. Chopp. *lib.2. monastic. tit.3. num* 7. Camil.Borel. *in sum. decis.p.1.tit.9. num.21.* Grilenzon.*cons.*5.*num.*3. Vgolin. *de officio Episcopi cap.*54.*in princip.num.*2.Scipio de Rubeis *d.verb.coadiutor.num.*3 Zerol *in praxi Episcop.par.1.verb.Parochia* §.7.vbi subdit procedere in Parochiis exemptis, Campan. *in diuers.Iuris Canon.rub.*5.*cap.*5.Nouar.*in singular.Canon.concl.*56.*&* 57.Ego ipse *de officio, & potest Episcopi p.*3.*alleg.*63.*num.*6.*cum sequent.* Sicut etiam poterit Episcopus modernus ex rationabili causa superueniente iterum examinare approbatum,& prouisum de Ecclesia Parochiali in forma Dignum, vt censuit *Sac. Congreg.Concil. in Placentina* 26. *Augusti*1628.cuius memini *in collect.Bullar.verb. approbare.*

9 Imperiti autem ad hunc effectum dicuntur illi,qui inhabiles sunt ad exploranda ea, quæ incumbunt muneri,ac oneri beneficij, quod habent,& secundùm dignitatē ,statum,& officium , ad quod assumuntur, ex adductis per Aloys. Ricc. *in d.praxi p.*4. *resol.*547.

10 Quæ quidem coadiutoris datio vigore præfati Conciliaris decreti non est attentata, etiam si sit executa post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicaliter processit,quia per illud decretum tollitur appellatio ad effectum suspensiuum, sed non deuolutiuum , vt ex *Sac. Congregationis , & Rota* decisionibus probat Nicolaus Garc.*d. par.*4.*cap.*5 *num.*9.*&* 10.quem refero Ego ipse *d.alleg.*63.*n.*10.nouissimè Aloys. Ricc.*in d.praxi resol.*546.*p.*4. Ioan. Sanci. *in select. disp.*50.*n.*4.vbi *n.*7. affirmat nec solum Concilii decretum permissionē continere, ex eo videlicet quòd dicat posse Episcopum deputare coadiutorem illiteratis Parochis,sed præceptum sub mortali obligās, & *à num.*11.probat posse Episcopū ad examen vocare parochos, vt ei per experientiam innotescat,an illorum scientia sit extenuata,& boni mores mutati; nam quamuis à principio collationis Parochialis beneficii scientia Parochorum fuerit nota , decursu temporis diminui potest.

11 Comprehensa autem non censetur huiusmodi coadiutoris datio in generali Vicariatus commissione , vt resoluunt Sbroz.*d.q.*212.*num.*2. Alnys. Ricc. *d.resol.*494.*n.* 10 *& in d.praxi p.*4.*resol.*545.Narbona *de appellatione à Vicario ad Episcopum,p.*1.*n.*210.Nuuar.*d. concl.*56.*num.*3.

12 Item propter auctam populi numerositatem prouidendum est Parocho, seu Rectori de coadiutore,vt per Cæs.de Grassis *decis. vnic.de paroch.* Gonzal.*d.*§.9.*num.*26. Aloys. Ricc. *d.resol.*494. *num* 8. Quando enim solus Curatus eodem tempore pluribus infirmis prouidere non potest, non datur iusta causa diuidendi Parochiam , sed adhibendi ministros coadiutores , vt censuit Rota *in Aquilana nullitatis erectionis* 10.*Maij* 1613 corā *R.P.D.mea Pirouano*,impressa per Farin. *decis.*484.*num.*5.*p.*1.*recent.*Nec Episcopus in vim Concilii Tridentini *sess.*21.*de reform cap.*4.potest erigere coadiutoriam , sed vtique cogere debet Rectorem ad adiungendū sibi tot Sacerdotes,qui sufficiant Ecclesiis in Sacramentis ministrandis,vt attestatur resolutum A-mendar.*in addition. ad recopil. leg. in Nauarra lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Episcopis num.* 43. Vnde *Sac.Congreg Concil.in vna Ostunen.* 12. *Iulij* 1631. censuit Episcopum non posse dismembrare partem curæ animarum ab Ecclesia Parochiali subiecta Religioni Hierosolymitanæ,& applicari alteri Ecclesiæ eiusdem loci sub prætextu quòd populus esset numerosus.

13 Et similiter quando Rector est suspectus de dilapidatione bonorum Ecclesiæ, prouidendum est ei de coadiutore , vt ex Specul. Abb.& Mandos. resoluit idem Gonzal. *dicto* §.9. *num.*27. & Aloys. Ricc. *in dict.prax. par.*4.*resol.*543 *sub num.*7.

14 In his casibus, & aliis, si qui fuerint,tenentur coadiutores huiusmodi ad personalem residentiam,sicut Rectores ipsi vt censuit *Sacra Congreg. Concilij* , prout nobis idonei testes sunt Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel. gloss.*5. §.9. *num.*17. Galet.*in margarita casuum Conscient.verb residentia*1.Pialec.*in praxi Episcop.p.*2.*cap* .3.*num.* 27. Campan *in diuers.Iuris Canon.rub.*7. *cap.*6.*num.* 104. Sanctarel. *var. resolut. q.*4. *num* .17. quos cum aliis refero *de officio & potestate Episcopi p.*3. *alleg.*53.*num.*58.

15 Tenentur etiam coadiuti residere ; licèt enim coadiutor ratione infirmitatis Parochi ei datus fuisset, nihilominus Parochus coadiutus debet residere in loco , vbi est Ecclesia Parochialis, sicut declarauit eadem *Sac. Congregat. Concilii* , teste Armendar.*in addit.ad recopilat. legum Nauarræ lib.*2.*tit.*23.*l.*2.§.2.*sub tit.sed an Parochi debeant residere.num.*129.Sic etiam si coadiutor detur inhabili,& illiterato,coadiutus per hoc abesse non poterit,ne sit melioris conditionis stultus , quàm litteratus , eadem *Sacra Congreg.* teste Gozal.*ad reg.*8. *Cancel.gloss.*5.§.9. *num.*30.

* *
*

DE
PAROCHI OFFICIO ET POTESTATE,

PARS TERTIA.

In qua de Iuribus Parochialibus, *Oblationibus* scilicet, *Quarta Parochiali,* seu *Canonica Portione, Sepultura, Funeralibus, Primitiis,* & *Decimis* agitur.

CAPUT XXIV.

De Oblationibus.

SUMMARIUM.

1 *Oblationes generaliter sumpta quid importet, ostenditur.*
2 *Oblationum appellatione continetur quicquid fidelis offert Deo & Ecclesia, siue sint res mobiles, siue immobiles.*
3 *Oblationum tres sunt species.*
4 *Oblationum vsus antiquissimus.*
5 *Oblationes, qua in vsus ministrorū exponuntur, sunt de iure Parochiali.*
6 *Laici non debent recipere à Clericis oblationes.*
7 *Parochus non debet candelas benedictas trāsmittere ad ades secularium, sed in Ecclesia populus eas recipere tenetur.*
8 *Oblationes, & anniuersaria pertinent ad Rectores, & Vicarios Ecclesiarum Ordinum Militiarum, & non ad Commendatarios, seu receptores eorum.*
9 *Oblationes non debentur ex pracepto, nisi in quatuor casibus enumeratis n. 10.*
11 *Parochiani quando soliti fuerint in quibusdā festiuitatibus certas facere oblationes, illis neglectis, aut nō prastitis possūt per Superiorē cogi ad illā consuetudinem seruādam.*
12 *Consuetudo, licèt à principio voluntaria, & minimè obligatoria, sensim potest habere vim legis, & obligare.*
13 *Oblatio vt verè dicatur oblatio, & sit Deo accepta, qua requirantur, ostenditur.*
14 *Dissidentes fratres,*
15 *Pauperes opprimentes,*
16 *Sacrilegi,*
17 *Extrahentes seruos suos ab Ecclesia,*
18 *Raptores,*
19 *Pænitentes,*
20 *Meretrices publica,*
} *oblationes offerre non possunt.*
21 *Oblationes extra Ecclesiam ad sustentationem debita exigi possunt ab illo, qui offerre prohibentur.*
22 *Oblationes alicui capella in Ecclesia existenti, non Capellano, sed Ecclesia, & Rectori debentur.*
23 *Oblationes, qua fiunt in aliquo Altari, in dubio prasumuntur fieri intuitu Ecclesia.*
24 *Oblationes, qua fiunt in capella, vel Oratorio sito intra Parochia fines, non Oratorio, sed ipsi Parochiali adiudicari debent.*
25 *Oblationes facta in capellis, vbi erepta sunt distincta beneficia, Parochialis, & Parocho, non capellis, & Beneficiatis cedunt.*
26 *Oblationes facta imagini depicta in pariete domus alicuius persona priuata, Parochiali quaeruntur, nisi fierent contemplatione domini domus.*
27 *Oblationes, qua fiunt tempore Iubilai, vel anno Sancto in Ecclesia Cathedrali, spectant ad Archipresbyterum eiusdem Ecclesia, non autem ad Episcopum.*
28 *Oblata celebranti in Ecclesia, cedunt Rectori.*
29 *Oblationes, qua sacris Imaginibus deferuntur, an debeantur Episcopo, vel potius Parocho, ostenditur, & n. 30.*
30 *Oblationes erogari debent in vsum à largientibus destinatum.*
31 *Consuetudo in materia oblationū admittenda.*
32 *Ius Luctuosa nuncupatam apud Lusitanos quid importet.*

OBLATIONES, licèt genera- 1 liter sumptæ, importent omnes actiones, per quas quæcunque res ad diuinum cultum exibentur, vt explicat Sot. *de iustit. lib. 9. q. 3. art. 1.* & ita *in verb. oblatio* sic accepto, decima & primitia contineatur, vt aduertit in specie Syluestr. *in sum. verbo, decima, numero 2.* sicut conti

continentur omnia illa, quæ Deo Opt. Max. offeruntur, prout in decima patet ex illo *Genes. cap. 28* in finalibus verbis ibi, *decimas offeram tibi*, &c. & *Numer. cap.* 18. ibi, *decimarum oblationem*: in primitia probat tex. *in cap.* 1. 16. *q.* 7. ibi, *offerens*, iunctis verbis præcedentibus: strictè tamen, & propriè oblationes dicuntur res illæ, quæ intuitu Religionis immediatè Deo ab hominibus absque immolatione exhibentur, vt, scilicet, vel in vsum Ecclesiæ, vel in vsum ministrorum cedat, iuxta illud Matth. 5. *Si offers munus tuum ante Altare*. &c. & *Deuteron. c.* 23 ibi, *Non offeres mercedem*, &c. & *Malachiæ c.* 1. ibi. *Si offeratis* &c. explicat Sot. *d q.* 3. *art.* 1. Et sic † oblationum appellatione contineri quicquid fidelis offert Deo, & Ecclesiæ, per *cap. cum inter, de verb. signific.* docent Oldrad. *consi.* 193. *in fine*, Isidor. Moscon. *de maiest. milit. Eccles. lib.* 1. *p.* 3 *cap.* 3. *pag.* 466. Card. Tusch. *tom.* 5 *lit. O. conclus.* 11. *num.* 1. quos refero *in tract. de appellatiua verb. vtriusque iuris signif. appel.* 172. *n.* 1. quibus addo Bonac. *de legib. q. vlt. puncto vlt. n.* 3. *& de suffr. omnibus in particulari, disp.* 3. *q* 3. *puncto* 6. *n.* 5. siue sint res mobiles, siue immobiles, nec refert testamento legentur, vel aliter donentur, *cap. qui oblationes, cap. clerici*, 13. *q.* 2. Mar. Socin. *in tract. de oblation. libell.* 1. Troil. Maluet. *in simili tract. ii. ferè per tot.* Azorius *institut. moral p.* 1. *lib.* 6. *cap.* 27. *quæst.* 8. Monet. *de decim. cap.* 2. *numero* 9. *& cap.* 3 *numero* 2 Galgan. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 53. *num.* 1. Nam † oblationum tres sunt species: *prima* dicitur donatio rei inter viuos facta Deo, & Ecclesiæ; *secunda* dicitur donatio causa mortis, quæ fit pro animæ redemptione, & solet mortuarium appellari, *cap. indignè*, 12. *q.* 2. *Tertia* dicitur vsualis, & est illa, quam faciunt fideles, dum offerunt ad Altare, vel ad manum Sacerdotis, *cap. causa, d. c. cùm inter, de verb. signif* Rebuff *de decim. q.* 1. *n.* 27. Hier. Carat. *in opusculo de iu rib. Parochialib. tit.* 3. *cap.* 3.

4 Oblationum vsus antiquissimus: cœperunt autem tempore Cain & Abel, vel secundùm alios tempore Noë, vt *Gen.* 4. *& 8.* vbi dicitur: *Noë ædificauit Altare Domino, tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, & obtulit illi in holocausta super Altare*, & *in lib. Nu. cap.* 6. vbi habet, quòd Principes Israël obtulerunt munera coram Domino, sex plaustra tecta cum duodecim bobus, & alia quæ præcepit Dominus. Et in lege Gratiæ, dum pariter in Altari, vel Ecclesia, tempore Missæ panis, oleum, vinum; mel, cera; & alia huiusmodi offerri consueuerunt, antiquissimus quoque vsus existit, vt constat ex Canonibus Sextæ Synodi, & *in can.* 28. *Trullano* declaratur qua ratione possint fructus aliqui offerri, vt v. g. vuæ non vt distribuantur cum Eucharistia; sed, vt benedicantur: at *can.* 57. dicitur non oportere offerre ad Altare lac, & mel, quod Suar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 1. *de diuino cultu, cap.* 4. *numer.* 2. cautum putat propter aliquas superstitiones, quæ ex oblatione mellis, & lactis introducerentur; & quamuis ibi Suar. nullam exprimat causam, existimo tamen eam fuisse ad obuiandam multorum Hæreticorum insaniam, qui putabant materiam sanguinis in sacrificio ecclesiastico esse lac, contra quos definitum fuit in *Conc. Bracharensi III.* celebrato circa annum 675. cùm malum adhuc serperet, iterum ablatum est à sacris oblationibus lac à Patribus, qui Canones Trullanos ediderent triginta pluive annis post celebrationem tertij Bracharensis. 5

Oblationes igitur, quæ in vsus ministrorum reponuntur, sunt de iure parochialis, *cap. quia Sacerdotes*, 13. *cap. Sanctorum* 14. 10. *quæstio.* 1. *lib. Regia Castella titul.* 19. *part.* 1. quia illis propter sacramentorum administrationem sunt debitæ Host. *in summ. titul. de Paroch. numer.* 3. *vers. & hæc Presbytero.* Roman. *consi.* 356. *numer.* 3. *vers. idem in oblationibus* Ioann. Andr. *in cap. cum qui numer.* 3. *de præb. lib.* 6. vbi Ancharan. *num.* 3. Gemin. *in §. insuper, numer.* 9. Rot. *in Hispalen. Primitiarum* 13. *Maij*, 1622. coram R. P. D. Nauarro. 6
Vnde † laicos non debere recipere à Clericis oblationes, nec aliquam in hoc consuetudinem esse admittendam resoluit Aloys. Riccius *in praxi part* 4. *resolut.* 265. *numero* 5. vbi *num.* 6. id limitat si fuerit consuetudo introducta, prout est in tota Italia, per quam in festo Purificationis B. Virginis laici recipiunt oblationes candelarum benedictarum à Sacerdotibus. Sed an consuetudo quòd laicis in die Purificationis Virginis M. in Ecclesia per Presbyteros candelæ ceræ albæ, vel alterius coloris offerantur, sit valida, & obseruanda; vide latè Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 156. *& num.* 158. *& seq.* agit de consuetudine quòd Parochi teneantur dare in paschate suis Parochianis agnum Paschale, vel Pascha, vel quid aliud. Caueat tamen sibi † Parochus huiusmodi candelas benedictas transmittere ad ædes sæcularium, sed iuxta laudabilem, & obseruatam ab Ecclesia vniuersali consuetudinem in Ecclesia populus eas recipere teneatur, vt censuit *S. Congreg. negotiis Episcop. & Reg. præposita, in vna Fuglinen. de anno* 1581. & celebrans, qui distribuit candelas, cineres, & palmas, detecto capite distribuere tenetur, vt censuit *Sacrorum Rituum Congreg. sub die* 18. *Iulij* 1626. 7

Vnde oblationes, & anniuersaria pertinere ad Rectores, & Vicarios Ecclesiarum Ordinum Militarium, & non ad Commen-

datarios,seu Præceptores earum, quia illa non veniunt appellatione decimarum,quæ tantùm conceduntur, & debentur Commendatariis, resoluunt Frater Emmanuel *quæst.Regular.tom.1. quæst.* 34. *art.* 7. Didacus de la Motta *de confirm Ordinar. S.Iacobi, lib.2. cap.1.§.10.probat.8.pag.*193. nouissimè Hier. Rodriq.*in compendio quæst.Regular. resolut.*15. *num.*18.

Quærit gloss.*verb.oblationes, in cap. statuimus* 16.*q.*1.an detur præceptum de soluendis oblationibus. In quo dubio securè tenendum est oblationes non deberi ex præcepto, cùm id in sacris Canonibus nunquam appareat:nam illud *Exodi cap.*23.est dictum cæremoniale, vt ducent Cardinal. *cons. 6. ad fin. de religiosis domibus.* Armil. *in sum verb. oblatio,numero tertio,* Grilenzon.*cons.*55.*à numero vigesimo secundo,& cons.*167.*numero vigesimoseptimo*, Azorius *institution. moralium. p.* 1.*lib.*7.*cap.*7.*quæstione* 11.Lessius *de iustit.lib.*2. *cap.*39.*dub.*6.*numero* 34.Suar.*de Religion. tom.* 1.*tractatu* 2.*lib.*1.*cap.*5.*numero* 2. Gutier. *Canon.lib.*2.*cap.*21*num.*153. vbi ait dictum huius gloss. sic simpliciter prolatum iure non procedere.

10 Limitatur tamen hæc resolutio in quatuor casibus enumeratis à Sancto Thom.2.2. *quæstione* 86.*articulo* 1.& à Hieronymo Catat.*in opuscul.de iuribus Paroch.tit.*3.*cap.*4.& nouissimè ab Aloysio Riccio *in praxi, part.*4. *resol.*295.*numero tertio. Primus* est, cùm debentur per modum census, pensionis, aut conuentionis antea factæ cũ Ecclesia. Ang. *in sum.verbo, oblatio, numero* 1. Grilenzon. *dicto cons.* 167. *numero vigesimo octauo. Secundus*,cùm debentur ex testamento, legato,donatione,voto,&c.Rebuff. *de decim.q.* 1.*numero* 24.*Tertius*,quando ministri Ecclesiæ non habent congruam sustentationem. Tenentur enim Parochiani ex præcepto naturali,& diuino ad exhibendas oblationes presbyteri indigentes sunt, nec habent vnde possint sibi necessaria ministrare, Sot. *de Iust.lib.*9.*quæstione* 3.*articulo* 1. Pedemont. *decisione* 99.*numero* 17.Gutierez *Canon.lib.*2. *cap.*21.*numero* 139.qui addunt prædictos Parochianos per viã excommunicationis hoc casu compelli posse ad eas soluendas, nisi tanta inopia laborent quòd eis sufficienter prouidere non possint, quo casu Parochus manibus victum quærere debet ne parochianis onerosus existat.*Quartus*,cùm alicubi oblationes consuetudine sunt introdu-
11 ctæ:nam,vbi extaret, quòd † in quibusdam festiuitatibus parochiani soliti sint certas facere oblationes, illis neglectis, aut non præstitis,possunt per Superiorem cogi ad illam consuetudinem seruandam; & videtur dici de consuetudine per decem annos receptaiita Nauar.*in man. cap.* 13.*numero* 19. referunt Azor.& Suar.*citatis locis*, subdens ipse Suar.*numero septimo*,circa tertium casum esse aduertendum, obligationem, de qua ibi,verificari,quando necessitas ministrorum orietur ex eo,quòd Parochiani non soluerent decimas sufficientes ad sustentationem: nam,si soluerent, non daretur talis obligatio:additque *numero octauo*, non currere hãc obligationem Parochianis, quando adeò pauperes,& tenues sunt,vt non possint conferre ad congruam parochi sustentationem.
Sed circa vltimum casum aduertendum† 12
hanc consuetudinem, licèt à principio voluntariam, & minimè obligatoriam, sensim posse habere vim legis, & obligare,quia acceptata est, & præscripta, vt obligatoria: ita Gutierez *canonic. libr.* 2 *cap.*21. *num.*140. *cum seqq.* Azor. *dicto lib.* 7.*cap.* 30. aliàs 27.*quæstione* 12 Lessius *de iustit. lib.*2. *cap.* 39. *dubio.*6.*numer.* 34. Suar. *dicto cap.* 5. *num.* 12.vbi *num.*21.& Lessius *num.*39. *citato loco*, addunt ad huiusmodi præscriptionem sufficere decennij tempus,Perez de Lara *de appellat. cap.*12.*à num.*21. Ad hocautem vt valeat prædicta consuetudo offerendi clericis in Ecclesia,& possint compelli laïci ad eam obseruandam tanquam laudabile,tria requirit Gutierez *dicto lib.* 2. *canon.cap.*21.*à numero* 148.*Primum* quod Parochiani gratis, sponte,purè,& simpliciter, nulla necessitate cogente,vel pactione, seu pignore præcedente,sed ex deuotione principaliter obtulerint,& soluerint.*Secundum* vt quod à Parochianis soluitur, sit certum, taxatum tamen arbitrio parochianorum, non autem Rectoris Ecclesiæ. *Tertium* quod totus populus, vel maior pars persistat in seruando prædictam laudabilem consuetudinem,quia tunc cogi poterunt singulares eam non seruantes.

Vt oblatio verè dicatur oblatio, & sit 13
Deo accepta, tria requiruntur, secundùm Panormitan. *in cap.fin. de verbor. signific. Primum*, quòd offerens sit Christianus, quia Ecclesia ab infidelibus non recipit oblationes, nisi fortè damnum passa sit ab eisdem, pro quo tamen non oblationes, sed earum recipit æstimationem, vt notatur *in cap. quanto, de vsur.*sed nec aliquid, quod fuerit oblatum idolo, Ecclesia recipit, vt *in concil.Eliber.*est constitutum. *Secundo* requiritur, vt offeratur Ecclesiæ: nam quod priuatæ personæ offertur,non est propriè oblatio, sed donatio, aut eleemosyna, etiamsi ecclesiasticæ personæ donetur. *Tertiò*,vt res oblata sit licitè, & honestè acquisita, alioquin

quin pro oblatione non recipit, *dictum cap. causa, de verb. signific. cap. quia in omnibus, de vsur. cap. ex transmissa, de decim.* Illicitè autem intelligitur acquisitum quicquid ex furto, vsuris, vel alio illicito exercitio, aut ex meretricio est acquisitum: nam *Eccles. 38.* legitur: *Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.* Hoc idem affirmat Sanct. August. *lib. de ver. Domin. sermon.* 35. & S. Gregor. *in præfat. in Iob.* ait: *Victimæ impiorum abominabiles Deo sunt, vota iustorum placabilia; neque enim omnipotentis iudicio, quid, sed à quo detur, inspicitur, hinc scriptum est: Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius; ad Cain autem, & ad munera eius non respexit.*

14 Ideò gloss. *verb. dona, in cap. 2. distinctio.* 90. septem enumerat personarum genera, quibus prohibitum est, oblationes offerre.
15 *Primum*, † dissidentium fratrum. *Secundum*, pauperes opprimentium, *dicto cap.* 2. Fusc. *de visitation. lib. 1. cap. 14. à num* 10. Sanct. Thom. 2. 2. *quæst. 86. artic.* 3. Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu, cap. 6. à num.* 4. vbi *numer.* 10. intelligit de oblationibus tantùm, quæ
16 fiunt ad Altare. *Tertium* †. sacrilegorum, *cap.*
17 *diuino* 12. *quæstion.* 2. *Quartum* † extrahentium seruos suos ab Ecclesia, ad quam confugerant, *cap. miror*, 17. *quæstion.* 3. Gambacurt. *de immunit. Eccles. lib. 8. cap. 1. numer.* 10. Ludouicus Correa *in repetit. cap. inter alia, de immunitate Ecclesiæ part. 4. num. 7. prope fine versic. quinta. Quintum* † raptorum, *cap. super, de*
18 *reprobat.* Suarez *de Relig. tom. 1. tractat. 2. lib. 1. c. 6. Sextum* vsurariorum, *cap. quia in omnibus, de vsur.* Suarez *tom. 5. de censur. disputation.* 31. *section. 2. num.* 7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num.* 95. Azor *institution. moral. part. 1. lib. 7. cap. 38. aliàs 27. quæst. vltim.* qui intelligunt de oblationibus, quæ fiunt in Altare ad offertorium Missæ, Squillante *de obligation. Cleric. part. 4. num.* 90. nouissimè Bonacina *de suspensionibus omnibus in particulari. disputation. 3. quæstion. 3. puncto* 6. *Septimum*
19 † pœnitentium, *cap. eos, quos, de consecration. distinction.* 4. vbi additur, hanc pœnam extendi non debere, nisi quatenus reperitur delictum: quod idem est ac non extendi debere ad alios casus, etiamsi similes esse videantur, Syluest. *verb. decima, num.* 8.

20 Sentit eadem gloss. *dict. verb. dona*, publicas meretrices non posse oblationes offerre: quia eas recipi prohibetur *Deuteronom.* 23. *num.* 17. & admittit Sanct. Thom. 2. 2. *qu.* 86. *articulo* 3. *ad* 1. dum ait in veteri Lege tales oblationes propter immunditiam prohiberi; in noua autem Lege propter scandalum, & similiter *quæstione* 32. *articul. 7. ad* 2. eandem reddit rationem, tum propter scandalum, tum propter reuerentiam; & ideò Suarez *dicto cap. 6. num.* 8. docet, secluso scandalo, bene posse Ecclesiam oblationes meritricum accipere, vt etiam aliorum peccatorum, licèt publici sint, dummodo scandalum non detur, nec ipsorum oblata ita malè parta sint, vt veris dominis restitui debeant, aut aliis operibus charitatis sint obnoxia, puta sustentationi patentum, filiorum, &c. de quibus idem Suarez *dicto cap. 6. numer.* 6. & 7.

Videtur hanc prohibitionem ex parte 21 offerentis esse pro oblationibus spontaneis tantùm, de quibus Amos *cap. 4. num.* 5. ibi, *vocate oblationes voluntarias*, & *Numer. cap. 29. num.* 39. & *Deuteron.* 16. *num.* 10. alioquin suprà enumerati mercedem reciperent de sua iniquitate, vt gloss. Archidiac. & Turrecr. *num.* 2. sustinent *in dicto cap.* 2. At Suarez *dicto cap. 6. num:* 10. *cum sequentibus*, meritò pro omnibus esse intelligit, subditque eas in Ecclesia inter Missarum solemnia accipiendas non esse, vt tales peccatores confundantur, licèt tamen oblationes debitæ ad sustentationem exigi possint, & compelli Parochiani, vt eas tradant extra Ecclesiam, quia modus, & locus, vbi offeruntur, est valdè accidentarius, & probat ex *cap. quanto, de vsur.* addit verò pretium oblationum, quæ ex consuetudine debentur, sed non ad sustentationem, accipi posse ab iis peccatoribus extra Ecclesiam, sed non exigi.

Oblationes factæ alicui capellæ in Eccle- 22 sia existenti, non capellano, sed Ecclesiæ, & Rectori debentur, Felin. *in cap. dilectus. num. 1. de officio Ordin.* Socin. *de oblatione libel.* 18. *quæstion. fin.* nisi appareat relictum esse intuitu ipsius capellæ, non Ecclesiæ, marc. Antonin. Genuens. *in pract. Archiepiscop. Neapols cap. 72. num.* 14. Aloys. Ricc. *in praxi, parte 4. resolution. 296. numer.* 2. Hieronym. Catat. *in opuscul. de iuribus paroch. titul. 3. cap.* 9. vbi subdit, quòd in dubio † oblationes, quæ fiunt 23 in aliquo Altari, præsumuntur fieri intuitu Ecclesiæ: sic etiam † oblationes, quæ fiunt 24 in capella, vel Oratorio sito intra Parochiæ fines, non Oratorio, sed ipsi parochiali adiudicare debere resoluunt Troil. Maluet. *de oblation. dub. 4. num.* 29. Mar. Socin. *eodem tractat. dicto libel.* 18. *num.* 9. & 10. Franc. Marc. *Delphin. decis.* 385. *num. 2. parte* 2. Rebuff. *de decim. quæstion. 1. num.* 29. Ferret. *consil.* 143. *num.* 4. Ripa *de oblation. Eccles. respect. 1. numer. 2. cum sequentibus.* Decian. *consil. 16. num. 8. lib.* 2. Borgnin. *decis. 16. numer. 71. parte* 2. Pedem.

decis. 99. num. 2. Gutierez canonic. libro 2. cap. vigesimo primo, numer. 139. Franciscus Leo in thesauro fori eccles. part. 2. cap. 28. num. decimo nono, & 31. Mar. Antonin. var. resolut. 112. casu 2. Hieronymus Carat. dicto titul. 3. cap. 10. Rot. decis. 256. part. 1. recent. Adeò vt procedat,
25 etiamsi † oblationes fierent in capellis, vbi erecta essent distincta beneficia: quia nihilominùs Parochiali, & Parocho, non capellis, & Beneficiatis cederent, Abb. in d. cap. pastoralis, numer. secundo. Socin. dicto libell. 18. numer. decimo. Fuscus. de visitat. libro primo, cap. 14. numer. duodecimo. Maluet. dicto dub. 4. numer. vigesimo nono. Rot. decisio. 308. numer. secundo, part. 2. recent. & in Hispalen. Primitiarum, 13. Maij, 1612. coram Reuerendo Patre Domino Nauarro. Addit
26 Carat. dicto titul. 3. cap. 11. † Oblationes factas imagini depictæ in pariete domus alicuiuis personæ priuatæ, Parochiali quæri, intra cuius fines situs est paries, nisi offerens obtulisset contemplatione domini domus, puta si talis esset pauper, vel offerens sciret dominum domus ex consuetudine conuertere oblationes in suas necessitates, vel in pios vsus: additque non obstare caput, hunc consuetudinem, causa 11. quæstio. 1. quia loquitur de oblatis in Ecclesia, non in loco profano.

27 Oblationes, quæ fiunt tempore Iubilæi, vel anno Sancto in Ecclesia Cathedrali, spectant ad Archipresbyterum eiusdem Ecclesiæ, non autem ad Episcopum: nam, cùm Archipresbyter habeat curam animarum, & Sacramentorum administrationem, habet per consequens de Iure communi fundatam intentionem in omnibus oblationibus, idque priuatiuè ad Episcopum, vt per Abbat. in cap. quoniam, notab. 1. de decim. Maluet. de oblation. dub. 4. numero 401. Ferret. cons. 143. numero 4. Hieronym. Carat. dicto titul. 3. cap. 12. Aloys. Ricc. dicto resol. 296. numero 6. Rot. in Beneuentana spolij, 2. Decembris, 1585. coram Orano, quam citat Bellet. disquisit. clericul. part. 1. tit. de bonis Clericor. §. 3. numer. 49. vbi numer. 50. refert plura, quæ veniunt oblationis no-
28 mine. † Oblata celebranti in Ecclesia cedunt Rectori, Hieronymus Carat. dicto titul. 3. cap. 13. in princip. vbi in fine resoluit, quòd oblationes, quæ fiunt in Missa de sponso, quæ celebratur à Parocho in aliena Parochia, debent esse celebrantis, cùm eius contemplatione dentur.

29 Quæstio est dubia, an oblationes, quæ sacris Imaginibus deferuntur, debeantur Episcopo, vel Parocho, & multi partes Episcuporum tuentur, vt Angel. in disputat. incip. In re fulgenti, in 2. dub. Maluet. de oblation. in 4. dubio numero 14. Petrus de Vbald. de canonica portione, capite 4. quæstione 16. refert Decian. cons. 16. numero 6. libel. 2. Attamen verior, & hodie receptissima est sententia, quòd, siuè in Ecclesia Parochiali positæ sint huiusmodi imagines sacræ, siue extra; intra tamē limites Parochiæ, habet fundatam intentionem Parochus super omnibus obuentionibus contingentibus intra limites suæ Parochiæ, & ad eum spectat: vrgénsque est text. in cap. pastoralis, ibi Canonistæ, de his, quæ fiunt à Prælato sine consensu Cap. & text. in cap. hanc 10. quæstio 1. & in cap. dilectus, de Officio Ordinar. vbi Abb. numer. 4. qui subdit in versicul. quoad primam, Episcopu solùm deberi oblationes, quando sacræ Imagines reperiuntur extra omnem Parochiam, Felin. ibidem in princip. & numer. tertio, & Abb. in cap. quoniam, numer. primo, de decim. vbi signanter, quòd spectant ad Parochum, & non ad Episcopum, Capella Tholosana decis. 483. Ferret. cons. 143. qui benè distinguit numer. 2. 3. & 4. Azorius institut. moral. part. 1. lib. 7. cap. 38. quæsito 13. Decianus, qui fusè pro Parocho contra Episcopum in his obblationibus quæ iconi Sanctissimi Crucifixi offerebantur, consuluit dicto cons. 16. per tot. lib. 2. Gutierez canon. quæstion. lib. 2. 21. num. 162. Maresc. var. resolution. lib. 2. cap. 42. numer. 6. 7. & 8. Bellet. disquisit. clerical. par. 1. tit. de bonis Cleric. §. 3. n. 3. & 6. Aloysius Riccius in decision. Curiæ Archiepiscop. Neapolit. pag. 4. decision. 170. numero 7. & hanc candem opinionē videtur amplexus Sanct. Thom. 2. 2. quæstio 86. articul. 2. præsertim in respons. ad 2. argument. & expresè sequuta est Rot. in Aquilana nullitatis erectionis, 20. Decembris, 1010. coram Reuerendo Patre Domino meo Tirouuno, quæ est decisio 256. part. 1. recent. & in Beneuentana spolij, 2. Decembris, 1585. & eadem die, 1587 coram Orano: vbi dictum fuit, oblationes factas in Ecclesia Cathedrali spectare non ad Episcopum, sed Archipresbyterum, qui curam animarum ibi exercebat: & idem respondit Sacra Congregatio Eminentissimorum Interpretum Concilij Tridentini in vna Caurn. Ius enim vniuersale habet Parochus intra limites suæ parochiæ, mediúsque est inter Deum, & populum: vnde quemadmodum dogmata, & Sacramenta, quæ proueniunt à Deo, exhibet

bet populo; ita vice versa exhibet Deo ea, quæ sunt populi, nempe, preces, & oblationes, & qui Altari seruiunt, de Altari participant, vt egregiè ratiocinatur Sanctus Thom. *d.art.2.*

30 Et quamuis hæc conclusio sibi locum vendicet nisi oblationes in certum vsum ex piorum offerentium voluntate fuerint destinatæ; in dubio enim solummodò spectant ad Parochum: at, quoties à Fidelibus præstantur ad certum finem, pro Missis, scilicet, & fabrica, tunc ad parochum nullo modo spectant, & voluntas eorum, qui eleemosynam, seu oblationes dederunt, præcisè seruari debet, vt præcitati Doctores monent, & præsertim addenda ad Capellan. Tholozan. *dict. decis. quadringentesima octuagesima tertia* Marescot. *dict. cap. 42. numer. 1. lib. 2.* Aloysius Riccius *decis. 170. num. 1.* Rota *Bracharen. Oblationum, decimoseptimo Decembris, 1612.* coram *Cardinale Pamphilio nunc* Sanctissimo D. nostro *Innocentio X.* Attamen aduertendum est, quòd non habet quidem fundatam intentionem Parochus ad effectum, vt hoc casu oblationes conuertat in proprium, cùm debeant in vsum à largientibus destinatum erogari. Verùm administratio harum oblationum, etiam tali casu ad parochum videtur spectare, ex eodem iure parochialitatis, & qua ratione oblationes spectant ad Parochum, nisi fuerint in determinatum vsum datæ, eadem, imò & maiori ratione ad eundem parochum spectat saltem administratio oblationum, quoties in certam causam sunt erogandæ, cùm & regulariter de istis oblationibus Parochus debeat esse fidelis administrator, ac dispensator, partim conuertendo in proprium vsum, partim erogando in iis, quæ concernunt cultum diuinum, & partim ad pauperum inopiam subleuandam, vt per Sanctum Thomam *loco præallegato*, & de harum oblationum distributione idem sancitum fuit *in cap. Vulterana, & in cap. quatuor 12. quæstion. 2.* & quòd huiusmodi oblationum solus Parochus habeat administrationem, dixit Abb. *in cap. postulastis, numer. 2. versic. administrationem autem, de his, quæ fiunt à Prælat. sine cons. Cap.* & Ferret. *dicto cons. 143. numer. 4. versic. & quod*: plurimum tamen admit-
31 tendam esse † consuetudinem in hac materia oblationum tradunt omnes, vt per Mar. Socin. *de oblatione libr. 18 numer. 17. 18. & 26.* Maluet. *eod m tractat. part. 4. numer. 62.* Ferret. *cons. 278.* Decianus *dicto cons. 16. num. primo,* Aloysius Riccius *d. d. decis. 170. numero secundo,* Stephanus Gratianus *disceptat. forens. cap. 395. numero 25.* Et ex Theologis admittit Sot. *de iust. lib. 2. quæstion. 3 articul. 2 versic. quidquid.* Ita eleganter Rot. *in Lunen. Sarzanen. oblationum, octauo Februarij, 1627.* coram *Reuerendo Patre Domino Merlino*, postea eiusdem Sanctæ Rotæ Decano.

32 In plerisque Diœcesibus Regni Portugaliæ, & alibi, viget antiqua consuetudo, vt ex bonis & rebus à defuncto relictis debeatur ac danda sit Parocho melior vestis, seu supellex, aut vas aliquod argenteum, seu alia res mobilis, quam ipse Parochus elegerit, pro cuius consuetudinis validitate pugnant Cassiodor. *dec. vnic. de consuetudine, in princip. & numero primo.* Couarruu. *var. lib. 1. cap. 17. numero tertio, versic. sic sinè,* latè Gutierez *canonic. libro 2. cap. 21. numer. 160.* vbi *numer. 161.* idem procedere ait, ac seruandum esse in veste scissa parochiani decedentis existente penes sartorem nondum sita nec completa electa vigore dictæ consuetudinis à rectore Ecclesiæ Parochialis. Hoc ius Parochi ad meliorem supellectilem defuncti, *Luctuosa* vocatur apud nostros Lusitanos, quia ex luctu ob mortem defuncti exigitur siue defertur ex prædicta consuetudine, quamuis propriùs ab effectu posset vocari *gaudiosa* eam habere debentibus, vt aduertit Gutierez *dict. cap. 21. num. 61. in fine*, qui affirmat luctuosam quoque vocari apud suos, Ciuitatenses.

CAPVT XXV.

De Quarta Parochiali, seu canonica portione.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio inducta est iure Canonico propter Sacramenta, quæ ministrat Parochus suis Parochianis.*

2 *Canonica portio de iure est quarta, & potest induci per consuetudinem, quòd sit medietas, vel tertia, & qua consuetudo in hoc attendenda sit? ostenditur.*

3 *Ecclesia illa, apud quam defunctus fuerit sepultus, tenetur partem eorum, quæ ille pro anima sua eid m Ecclesiæ reliquit, Parochiali Ecclesiæ tradere, in qua domicilium defunctus habebat.*

4 *Religiosi omnes etiam Mendicantes, tenentur soluere quartam funeralem, quando quis eligit sepulturam apud suas Ecclesias: & quid apud Ecclesias Monialium? ibid. n. 5.*

6 *Quarta funeralis semper pro relicta censetur, etiamsi id non exprimatur.*

7 *Quartam funeralem soluere non tenentur Religiosi seu alij, qui sunt exempti à solutione quartæ per priuilegia concesso ab habente potestatem.*

8 Clem. dudum, de sepultur. *debet specialiter derogari, non autem generaliter, vbi Religiosi eximuntur à solutione quartæ funeralis.*

9 *Communicatio non extenditur ad ea, quæ sunt aliis præiudicialia.*

10 *Claus.* salua iustitia Ecclesiarum Parochialium, *apposita in priuilegio specialiter derogante* Clem. dudum, de sepult. *non efficit, quin per talia priuilegia non concedatur exemptio à solutione quartæ funeralis.*

11 *Priuilegia habentes non soluendi quartam funeralem, si licentiam obtinuerint ædificandi aliquod Monasterium cum conditione, vt ædificaretur sine præiudicio iurium Ecclesiarum Parochialium, à solutione eiusdem quartæ non eximuntur.*

12 *Regulares, qui 40. annis ante confirmationem Concilij erant soliti soluere quartam Parocho, vel Episcopo, eam etiam post Concil. tenentur soluere, licèt ex priuilegio soluere non teneantur Episcopo, vel Parocho, sed aliis personis.*

13 *Regulares non tenentur ad solutionem quartæ, quorum Ecclesiæ sunt ædificatæ ab annis 40. citra, & sunt exempti per priuilegia.*

14 *Constitutio Pij V.* Etsi Mendicantium, *fuit per Gregorium XIII. redacta ad terminos Concilij, non autem reuocata.*

15 *Ecclesiæ, vel Monasteria ædificata 40. annis ante Concilij confirmationem, quæ non erãt solita soluere quartam funeralem, ad illam etiam post Concil. non tenentur.*

16 *Quarta funeralis vsque ad quartam exclusiuè potest præscribi spatio decem annorum absque titulo: at consuetudo 40. annorum cum titulo, aut immemorabilis requiritur vt præscribatur infra quartam, vel vt nihil debeatur.*

17 *Quartam funeralium tenentur hæredes mortuorum soluere Parocho.*

18 *Parochianus, quando eligit sepulturam in aliena Ecclesia, & legatum æquiualens relinquit propria, an censeatur legasse animo compensandi in quartam portionem legatorum, quæ relinquit Ecclesiæ extraneæ, ostenditur.*

19 *Quarta funeralis debetur Ecclesiæ, in qua Parochianus consueuit audire diuina, & recipere Sacramenta.*

20 *Rectoribus Parochialium de iure debetur quarta funeralis.*

21 *Vicario perpetuo, vel temporali, & etiam Sacerdoti conducto, ac habenti curam Parochianorum, debitur quarta funeralis, si nullus adesset Rector.*

22 *Cathedrali Ecclesiæ debetur quarta funeralis, vel præscriptione, vel ex eo, quod illam sibi reseruauit, quando Parochiæ fuerunt erectæ in signum superioritatis.*

23 *Quarta funeralis non debetur Parocho, intra cuius fines viator decessit stante consuetudine in ciuitate, quòd ius sepeliendi peregrinos, & viatores spectet ad Ecclesiam Cathedralem.*

24 *Parochianus, si in vna Ecclesia solet audire Missam, in altera verò recipere Sacramenta, canonica portio debetur ei, à qua recepit Sacramenta.*

25 *Quarta funeralis quando non constat ex consuetudine, vel alia ratione, cui debeatur, Episcopône, vel Parocho, in hoc dubio præfertur Parochus.*

26 *Quarta funeralis debetur Parochiæ, vbi quis habet domicilium, licèt obierit defunctus in villa, ad quã se contulerat animo redeundi.*

27 *Quarta funeralis sua Parochiali Ecclesiæ debetur, etiamsi quis ægrotus ad aliam deferri se fecerit, & ibi mortuus fuerit.*

28 *Quartam funeralem Ecclesiæ Parochiali debet, qui in ægritudine constitutus se cum bonis suis ad Religionem in alia Ecclesia transtulerit: secùs si sanus bona sua Monasterio, aut alteri Ecclesiæ dederit.*

29 *Sepultura electo apud Ecclesiam, vbi defuncti Maiores soliti ab antiquo sepeliri, quarta funeralis et non debetur, sed Ecclesiæ, in qua consueuit audire diuina, & recipere Sacramenta.*

30 *Parochialis Ecclesia culpa Parochi interdicta, si in alia eius Parochianus sepeliatur, nihil percipit de iis, quæ occasione illius sepulturæ obuenerunt.*

31 *Defunctus, si dum vixit, elegit sepulturam in alia Ecclesia priusquam Parochialis esset interdicta, huiusmodi sequens interdictum non tollit quartam parochialem, quæ antea deberi cœperat.*

32 *Parochus quartam funeralium qua actione petere possit, ostenditur.*

33 *Renunciatio canonicæ portionis in damnum Ecclesiæ Cathedralis, vel Parochialis facta, nullius est valoris.*

34 *Compositiones, & pacta super iuribus Parochialibus facta inter Prælatos Conuentuales, & Parochos, quando sint valida, ostenditur.*

35 *Renuntiare iuri quæsito de non soluendo quartam, quando per vnum, vel binos actus contrarios censeantur Religiosi, ostenditur.*

36 *Quar*

36 *Quarta funeralis debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris.*

37 *Funeralia dicuntur, quæ ratione sepulturæ obueniunt, & quæcunque occasione funerum ad Ecclesiam perueniant, & ea, quæ cum funere portantur.*

38 *Quarta funeralis debetur Parocho ex funeralibus sequenti die post funus solemniori pompa factis.*

39 *Quarta funeralis non debetur Parocho de candelis, quas Fratres, & alij Presbyteri in funeralibus præ manibus deportare solent.*

40 *Intorstitiorum, seu cereorum Confraternitatum secularium funera associantium quarta funeralis Parocho minimè debetur.*

41 *Quarta funeralis debetur de candelis, seu cereis accensis, quæ circa Crucem, & cadauer deferuntur.*

42 *Intorstitia, cerei, & candela, quæ per viam deferuntur, & circa cadauer accenduntur, sunt diuidenda pro æquali portione inter Parochum defuncti, & illum ad cuius Ecclesiam defunctus defertur.*

43 *Quarta funeralis debetur de illis, quæ dantur pro Missis dicendis.*

44 *Quarta funeralis debetur de armis, libris, banderiis, culcitra, seu pallio, quæ in feretro deferuntur, nisi aliter sit ex consuetudine, vel priuilegio.*

45 *Quarta funeralis non debetur de illis, quæ offeruntur in funere alicuius, qui de facto contra voluntatem Fratrum in eorum Ecclesiis, v. g. tempore interdicti sepelitur.*

46 *Quarta funeralis an, & quando debeatur de illis, quæ offeruntur in funere alicuius nouitij, ostenditur.*

47 *Quarta funeralis non debetur de legatis factis Ecclesiis, vel locis piis pro fabrica, ornamentis, cereis, luminaribus, & anniuersario post sextum diem.*

48 *Canonica portio debet solui de rebus quomodolibet donatis, seu relictis, siue sit donatum vni ex Regularibus, siue toti Monasterio.*

49 *Quarta funeralis non debetur de vestibus non datis pauperibus.*

50 *Quarta funeralis debetur de omnibus illis, quæ iure institutionis relinquuntur Monasteriis, siue aliis piis locis, non verò de iis, quæ testator in pios vsus iussit distribui.*

Quarta an debeatur de illo quod relinquitur vni ex Regularibus remissiuè. ib.

51 *Quarta funeralis debetur de omnibus legatis factis Ecclesiæ, in qua quis elegit sepulturam, si relinquantur ratione loci, non autem ratione personæ, neque in fraudem.*

52 *Quarta funeralis non debetur ex legatis factis Monasterio, quod sit exemptum per priuilegium, & ex legatis factis Ecclesiæ in qua testator non sepelitur, & ex legatis factis Ecclesiis, vel locis piis, ornamentis, cereis, luminaribus, anniuersario post sextum diem, & ex legatis relictis Ecclesiæ pro fabrica.*

53 *Subsidium Hispanicum à diuersis Pontificibus concessum.*

54 *Subsidium item quod vocant, Excusatum.*

CANONICA portio, quæ ab aliis Quarta paruchialis dicitur, inducta est Iure Canonico propter Sacramenta, quæ ministrat Pachus suis Parochianis, id est, propter onus, quod in eorum administratione subit, *cap. 1. cap. relatum, c. de his, de sepult.* Nouar. *Forens. q. 22. num. 8. tom. 2.* Aloys. Ricc. *in praxi, p. 4. resol. 299. n. 2. & 2.* Hier. Rod. *in compend. quæst. Regular. resol. 18. n. 1.* † De Iure ex quarta, *c. cùm super, de sepultur. Clem. dudum, eod. titul.* potest tamen induci per consuetudinem, quòd sit medietas, vel tertia, *cap. antiquos, 10. q. 1. c. certificari, de sepultur.* Bald. *lib. 4. cons. 70.* Lap. *de Canonica portione, cap. 1. num. 4.* Iul. Lauor. *var. lucub. tom. 1. tit. 2. cap. 17. ex num. 4.* Card. Tusc. *lit. Q. conclus. 23.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 17. numer. 2.* Hieron. Roder. *vbi sup.* Quæ consuetudo debet esse rationabilis, & legitimè præscripta spatio 40. annorum, quod intelligitur de quarta non expressa à Iure: si verò sit expressa à Iure, sufficit consuetudo etiam non præscripta, Petr. de Vbaldis *de Canō port. par. 2. c. 5.* Ludou. Miranda *in man. Prel. tom. 2. qu. 48. art. 5. concl. 1.* vbi intelligit necessarium tempus illud quadraginta annorum ad hoc, vt valeat consuetudo, quòd detur Episcopo, vel Ecclesiæ parochiali vltra dimidiam partem, vt putà quòd dentur duæ partes ex tribus, vel quòd detur citra quartam partem, id est, minùs quarta pars: at verò ad hoc, vt detur infra dimidiam, vel quartam partem, non est necessum, quòd huiusmodi consuetudo sit præscripta supradicto 40. annorum numero: sed sufficit numerus decem annorum, Iul. Lauor. *loco proximè citat.* vbi à n. 8. post Sebast. Medic. *de sepult. q. 7.* aduertit, quòd quando in Ecclesia Parochiali non est certa consuetudo, quantum exigat, tunc ea seruari debebit, quæ viget in Ecclesia, cui legatur: si verò in Ecclesia Parochiali est vna consuetudo, & in Ecclesia, cui legatur, est altera, tunc inspicietur consuetudo Ecclesiæ Parochialis, quæ prætendit titulum onerosum propter administrationem eius: sed Ecclesia, cui legatur, prætendit titulum lucratiuum, & duobus titulis concurrentibus potior est conditio tituli onerosi, quàm lucratiui. Si denique nulla est consuetudo Parochiali in Ecclesia,

&

& nulla in Eccleſia legataria,ſed in aliis Eccleſiis eiuſdem diœceſis eſt aliqua conſuetudo,tunc ſi eſt vniformis,debet ſeruari,ſi difformis,ſeruabitur quæ eſt magis conformis Iuri communi.

A quo debeatur Quarta Parochialis.

Ne Parochialium Eccleſiarum Rectores, quibus cura incumbit animarum, debitis fraudentur ſubſidiis,ſtatutum fuit *in cap.1.de ſepultur.& in Clem.dudum.eod.tit.* vt Eccleſia illa apud quam talis fuerit ſepultus, teneatur partem eorum,quæ defunctus pro anima ſua eidem Eccleſiæ tradere,in qua domicilium defunctus habebat:ita docent Læl. Zech. *de R.publ.eccleſ.cap.28.de Parochis,num.* 18. Menoch. *de præſumpt.lib.1.præſ.109.num.* 56. Fr. Emman. *quæſtion regul.tom.1.quæſt.39.art. 2.in princip.* Fr.Archang.Carracc. *in tr. de quarta funeral.cap.1.* Ludou.Miranda *in manuali Prælat. tom.2.quæſt.48.art.10.concl.1.* Iul. Lauor. *var. lucubrat.tom.2.tit.2.cap.17.n.33.*

4 Amplia,vt omnes Religioſi,etiam mendicantes,teneantur ſoluere huiuſmodi quartam, quando quis elegit ſepulturam apud ſuas Eccleſias,*d.Clem.dudum.§.verum.* Vt de Fratribus B.Mariæ de Victoria Ordinis Minimorum S.Franciſci de Paula dixit Rot.*in Granaten.quartæ funeralium*, 21. *Maij.* 1610. corã bonæ mem,Card.*Caualerio*, inter eius impreſſas *deciſ.*101. & quamuis Azor. *d.par. 2.lib. 9.cap.13. quæſ.5. §.inſuper*, crediderit†

5 id non extendi,quando quis elegit ſepulturam apud Monaſteria, ſeu Eccleſias Monialium Ordinis Minorum, & Prædicatorũ, ibíque de facto ſepelitur, quia,inquit, dicta *Clem.dudum*, loquens de Fratribus, cùm ſit pœnalis,non eſt extendenda,ſed reſtringẽda:tamen hoc nullo Iure probatur poſt Cõcilium Trid.*d.cap.*13.cùm in illo generaliter in quibuſcunque locis piis,ac Monaſteriis,vbi ſolita eſſet perſolui, id obſeruari præcipiatur,vnde quantum ad hoc, conſuetudini loci ſtandum eſſe omninò cenſeo,idque innuere videntur illa verba Tridentini, *ſolita eſſe perſolui*,ideóque id abſoluitè tenet Portel.*d.verb.canonica portio,num.*8.referens quãdam Bullam pij V.vbi expreſsè fit mentio de Monialibus,& earum Monaſteriis,& declarat Pontifex non deberi quartã, ſeu portionem canonicam de Miſſis, & aliis relictis Fratribus,& Monialibus, ac eorum Monaſteriis,refert & ſequitur Hieron.Rodericus *in*

6 *compend.quæſt.regular.reſol.*18.*num.*18.†Et iſtã quartã ita Eccleſiæ Parochiali deberi,vt electio ſepulturæ in aliquo Monaſterio nulla ſit,ſi Parocho non relinquatur quarta,exiſtimauit Hoſt.*in ſum.de ſepult.§.apud quam Eccleſiam,verſ.vel non reddatur.* Sed contrarium eſt verius,quia ſemper debetur quarta, & pro relicta cenſetur, etiamſi id non exprimatur, Abb.*in cap.de his in 2.notab.de ſepultur.* Greg.Lop.*lib.5.verſ.ò ſi non dexaſen. titul.* 13. *par.*1.Fr.Emman.*d.quæſtio.39.art.6.* Miranda *vbi ſuprà,art.*11 Hieron.Roder. *d. reſolut.*18. *num.*7.

Limita *primò* in Religioſis, ſeu aliis, qui ſunt exempti à ſolutione quartæ per priuilegia conceſſa ab habente poteſtatem , Fr. Emm.*d.q.*39.*art.*2. Archãgel.Carrac. *d.quarta funerals,cap.*1.Gutier.*de iuram. confirm.p.*2. *cap.*4.*n.*3.vbi loquitur de Bulla pij V.de Patribus Theatinis Clericis Regularibus dixit Rot.*in Lucien.quarta funeral.*15.*Ianuarij*,1618. coram *Reuerendiſſ.D.meo Decano*;& de Fratribus Prædicatoribus *in Hiſpalen. quartæ funeralium*,4.*Iunij*,1590. coram *bonæ mem. Card. Pamphilio ſen.*de quibus etiam Stephan.gratia n.*diſcept.forenſ.c.*925.*à princ.* 7

Declara,hanc limitationem procedere, dummodò per priuilegia fuerit ſpecialiter derogatum *d.Clem.dudum,de ſepult.* non autem generaliter,Rot.*in d.Granaten.quarta funeralium,per cap.ex parte, de capellis Monach.* Rot.*deciſ.*122.*par.* 1. *diuerſ.* de qua re bene petr.de Vbaldis *de canon.Paroch.cap.6.num.*8. vbi quòd *dicta Clem.dudum*,derogatur etiam per clauſulas generales,ſi conſtet de voluntate Principis derogare volentis,omnibus in contrarium obſtantibus. 8

In tantum eſt neceſſaria derogatio dictæ *Clem.dudum*,vt ſi in aliquibus priuilegiis conceſſis,v.g.Prædicatoribus, fuerit *dicta Clem.* ſpecialiter derogatum,& hæc eadem priuilegia fuerint communicata Religioni Sancti Franciſci de Paula,non communicetur, nec extendatur dicta derogatio in fauorem Religionis Sancti Franciſci de Paula, vt in his terminis fuit tactum *in d. Granat. quartæ funeralium,& in Valliſoletana quarta funeralis*,19.*Aprilis*,1606.coram Iuſto; quia communicatio non extenditur ad ea, quæ ſunt aliis præiudicialia. 9

Et licèt huic *Clem.*per aliquod priuilegiũ ſit ſpecialiter derogatum; ſi tamen fuit appoſita clauſ.*Salua iuſtitia Eccleſiarum Parochialium*,non cenſetur Pontifex per talia priuilegia conceſſiſſe exemptionem , ita vt non teneatur ſoluere quartam funeralem , Rot. *in de Valliſoletana quarta funeralis.* Contrarium tamẽ tenebat Reuerendiſſ. D. Coccinus in ſuo voto,quia ſtante ſpecifica derogatione dictæ *Clem.dudum*,hæc clauſula debet intelligi quoad alia, non quoad expreſſa , aliàs priuilegiũ inſeruiret de vẽto, & hoc credo verius:quia licèt priuilegia debeãt ſtrictè interpretari,nõ tamen ita debent intelligi , vt deſtruantur. 10

Sublimita,

Sublimita, vt non procedat, quando habentes huiusmodi priuilegia, habuerunt licentiam ædificandi aliquod Monasterium cum conditione, vt ædificaretur sine præiudicio iurium Ecclesiarum Parochialium Rot. *in d. Granaten. quarta funeralium* 31. *Maij* 1610 coram *bonæ mem. Card. Caualerio*, inter eius impressas *decis.*... quia hæc conditio est valida, cùm res ad suam naturam redeat, *cap. 1. & vlt. de pactis, in 6. cap. ab exordio*, 35. *dist.*

12 *Secundò* limita vt non procedat in Regularibus, qui 40. annis ante confirmationem Concilij erant soliti soluere quartam Parocho, vel Episcopo: hi enim etiam post Concilium tenentur soluere eandem quartam Episcopo, vel Parocho, licèt ex priuilegio hæc quarta non solueretur Episcopo, vel Parocho, sed aliis personis, vel locis. Rot. *in d. Vallisoletana quarta funeralis*, 19. *Aprilis*, 1606. *coram Iusto, & in Licien. quarta funeralis*, 15. *Ianuarij*, 1618. coram *Reuerendiss. D. meo Decano*: & clara sunt verba Concilij Triden. *sess.* 25. *de reform. cap.* 13. quæ sequuntur: *Decernit sancta Synodus, vt quibuscunque in locis iam ante annos 40. quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Ecclesiæ solita esset persolui, ac postea fuerit ex quocunque priuilegio aliis Monasteriis Hospitalibus, aut quibuscunque locis piis concessa eadem posthac integro iure, & eadem portione, qua antea solebat Cathedrali, seu Parochiali Ecclesiæ persoluatur, non obstantibus concessionibus gratiis*, &c.

13 Ex hac secunda limitatione colligitur, illos Regulares non teneri ad solutionem quartæ quorum Ecclesiæ sunt ædificatæ ab annis 40. citra, & sunt exempti per priuilegia, vt censuit *S. Congreg. Concilij ad d. cap.* 13. Rot. *in d. Licien.* Fr. Archang. Carac. *d. cap.* 1. *fol.* 20. §. *nec sacri Concilij*. Hieron. Roderic. *in compend. quæstio. Regular. tr. fol.* 18. *numer.* 2. & declarauit Pius V. *Constit. sua incip. Etsi Mendicantium* 17. *Kalend. Iulij.* 1567. vt refert Caraccia *loco citato*, & Gutier. *de iuram. confirm. par.* 2. *cap.* 4. *numer.* 3. Cuius Constitutionis verba, quæ hac de re agunt, sunt, quæ sequuntur: *Quartam autem funeralium, de qua sess.* 25. cap. 13. *nequaquam soluere teneantur Monasteria, quæ à 40 annis citra fundata existunt, postquam Concilium ipsum loquitur tantum de Monasteriis ante annos 40. fundatis, quæ ipsam quartam soluere consueuerunt, & vbi solui consueuit id tantùm ceræ, & aliorum, quæ in aliquibus partibus deferri contigerit tempore, quo defunctorum corpora ad sepulturam deferuntur, non autem de Missis seu legatis, vel aliis Fratribus ipsis, seu Monialibus relictis, aut aliàs quomodo libet donatis solui debet, sicque intelligi Concilij decretum quoad quartam huiusmodi soluendam debere decernimus. Vbi verò non est consuetudo soluendi quartam huiusmodi, de nullo sufraspriptorũ solui debere de la amus:*

14 Quæ constitutio licèt loquatur simpliciter de Monasteriis ædificatis à 40. annis citra Concilij confirmationem nulla facta mentione de priuilegiis, tamen ita est intelligenda; quia per Gregorium XIII. *die* 10. *Octobris*, 1586. cuius Constitutionẽ refert Nauar. *in Man. cap.* 17 *in fine*, fuit redacta ad terminos Concilij, non autem reuocata, vt in declaratione, quam refert Fr. Archang. Carac. *in fine tract.* & in declarationibus impressis Côc. *sess* 23. *de refor. c.* 15. §. *ab Episc.* & sequitur Rot. *in d. Licien.* cuius particula quæ ad rem plurimum facit, ita se habet: *Nec obstat Concil. sess.* 25. *cap.* 13. *de Regularibus, quia cùm istud Monasterium sit fundatum post publicationem Concilij, & quatenus esset fundatum antea, cùm non esset solitum soluere dictam quartam, Concilium ei non obstat. vt declarauit Sanctiss. im. Pius V. in sua Constit. de anno* 1567. *quam refert Archang. Caraccia de quarta funer. cap.* 1. *Gutier. de iuram. confirm. par.* 2. *cap.* 4. *numero* 3. *Emman. Roderic. in quæst. regul. tomo* 1. *q.* 41. *art.* 2. & *ita resoluit Congr. Illustriss.* interpretum, vt refert Rot. *loco prad cto.*

Nec est verum, quòd prædicta Constit. Pij V. fuerit reuocata per Greg. XIII. vt in eius Bulla, quam refert Nau. *in man c.* 27. *in fine, quia cum dicta Bulla Pij plura contineret, per Gregorium redacta fuit ad terminos Concilii, vt censuit Congreg. Illustriss. interpretum, sicut testatur Caraccia loc. citato, qui etiam in fine tractatus refert ipsam declarationem, & benè aduertit Gutier. vbi suprà.* Vide post hæc scripta visum Leçanam *in summ. quæst. Regul. tom.* 1. *c.* 3. *num.* 12. *&* 13.

15 *Tertiò* limita in Ecclesiis, vel Monasteriis ædificatis 40. annis ante Concilij confirmationem, quæ non erant solita persoluere dictam quartam: nam tunc ad illam etiam post Concilium non tenentur, vt *in d. c.* 13. *Conc.* Fr. Archang. Caraccia *d. c.* 1. §. *secundum est, fol.* 20. Pius V. *in d. Constit.* quam referunt idem Carracia, & Fr. Emmao. *citatis locis.*

16 *Quartò* limita vt non procedat in iis personis, seu Ecclesiis, quæ præscripserunt portionem canonicam: nam, cùm alibi soluatur dimidium, alibi pars tertia, alibi pars quarta, vsque ad quartã exclusiuè, potest præscribi spacio decẽ annorum absque titulo: ad hoc autem vt præscribatur infra quartam, vel vé nihil soluatur, requiritur consuetudo 40. annorum cum titulo, aut immemorabili, Alex. *consil.* 196. *numero* 15. *vers. de præscriptione*, *lib.* 2. Syluest. *in sum. verbo, canonica portio*, *num.* 2. *&* 3. Lap. de Castellione *de canon. portione, c.* 2. *num.* 64. *&* 65. Petr. de Vbald. *de canon. Parochiali c.* 5. *num.* 3. *& seq. & c.* 6. *num.* 34. *& seq.* Molin. *de instit. tract.* 2. *disp.* 215. *num.* 7.

Et

17 Et quamuis quartam funeralium non teneri hæredes mortuorum soluere Parocho, nec aliquid aliud, existimauerit Fr. Archangel. Caraccia *de quarta funerali, c.4. ante med. vers. hæc si mea sententia, per c.12.14.15.13.qu.2. non satis, & c. cùm Ecclesia, de simonia*, contrarium tamen videtur verius, vt tenent Couar. *in cap offi. ij, num 9. vers nec obstat, de testamen. sub tit. de legatorum imputat. in debitum, in noua impress. Antuerpiensi*, Molin. *d. disp.* 215. *num.* 5.

18 Sed quando Parochianus elegit sepulturam in aliena Ecclesia, & legatum æquiualens relinquit propriæ, an censeatur legasse animo compensandi in quartam portionem legatorũ, quæ reliquit Ecclesiæ extraneæ? Quæstio dubia est, in qua vna sententia tenet tale legatum imputari in quartam: ita Gregor. Lop. *lib.5. verb. de mas, tit.* 1. *par.* 1. Fr. Emman. *d q.39. art.6.* vti refert Feder. de Senis *cons.* 3. vbi latè, & loquitur etiam in casu, quo legatum esset minùs quarta canonica, Anton. Imol Abb. *in d. c offi. ij*, Salyc. Alex. & Corn. *in auth. præterea. C. vnde vir, & vxor.* idẽ tenent Lud. Mirand. *d tom.2. quæst.* 48. *art.* 11. *concl.* 2 Portel. *in dub. Regular. verb. Canonica portio, num.* 7. nouissimè Hieron. Roderic. *in compend. quæstio. Regular. resol.* 18. *numer.* 8. Altera verò tenet legatum, & portionem integrè soluendam esse Ecclesiæ Parochiali ab Ecclesia extranea, bonus tex. *in Cl m.1. §. verum*, ibi, *largiri integrè teneantur, de sepult.* vbi gloss. *verb. integrè*, interpretatur non esse minuendam canonicam portionem, iuuat *cap.* 1. ibi, *integraliter faciendam, eod. tit. libr.6. Secundò* expenditur, quòd respectu canonicæ portionis soluendæ ab Ecclesia extranea, testator non est debitor, sed solummodò Ecclesia ipsa: patet ex *d. cap.* 1. cùm ergo non necesset debitum ex parte testatoris, quãuis à tertio verè debitum sit, deficiunt termini necessarij ad cõpensatiunẽ. *Tertiò* facit, quia, vt supponimus, testator absolutè absque cõditione legauit Ecclesiæ Parochiali, sicut in terminis huius quartæ legauerit Episcupo: ergo sicut quando absolutè legat Episcopo, potest ille & legatum, & canonicam portionem petere, vt per text. *in d. cap. officij, de testamen.* infrà resoluimus, ita quando absolutè legat Ecclesiæ parochiali, poterit Ecclesia & legatum, & portionem ab Ecclesia extranea sibi debitam exigere absque vlla compensatione. *Vltimò*, & fortiùs vrget *d. c. requisisti. vers. secùs autem, de testam.* vbi, quando aliquid legatur Episcopo, & aliud capellis, Monasteriis, aut aliis piis locis, quod legatur Episcopo eius, & insimul cum canonica portione quam habet ex legatis Ecclesiarum inferiorum: ergo similiter in proposito Parochus legatum obtinebit, & canonicam portionem absque vlla compensatione. propter quæ hanc partem sequuntur gloss. *d. verb. integrè*, gloss. *verb. largiri, in d. §. verum*, Card. *n.* 20. Couar. *in d. cap. offi. ij. num.* 6. aliàs *num.9. sub tit. de legatorum imputatione in debitum, in noua impress.* Nun obstat *cap. ex his* 4. *de sepultur.* vbi probari videtur Parochianum debere canonicam portionem Ecclesiæ parochiali, à qua Sacramenta percipit, in stipẽdium sui laboris, sicut respectu decimarum, quas soluere tenetur, verè debitor est ipsi Parocho, à quo spirituale pabulum recipit, *c. cùm contingat, de decim.* quia respondetur extraneas Ecclesias, quibus parochiani ibidem sepulturam eligentes legata relinquunt, debitrices esse Canonicæ portioni, non verò parochianos ipsus: patet, si recurramus ad verba dicti *§. verum*, ibi, *dictorum Ordinum Fratres*, & ibi, *largiri integrè teneantur*, quæ verba relata ad Monasteria, seu Ecclesias extraneas, satis demonstrant ipsasmet teneri ad solutionẽ huiusmodi portionis, *d. c. de his, ibi, ipsis Ecclesiis, à quibus assumpti sunt.*

Cui debeatur Quarta funeralium, & qua actione peti possit.

Quarta funeralis debetur Ecclesiæ, in qua
parochianus consueuit audire Diuina, & re- 19
cipere Sacramenta, *cap. cùm quis, de sepultur. in* 6. Frater Emman. *quæstio. Regular. tom.* 1. *q.39. art.5.* Rot. *dec.* 376 *n.* 1. *p.* 1. *recent.* vbi
de Ecclesia parochiali. Et sic † de Iure debe- 20
tur Rectoribus parochialium, *d. Clem. dudum, §. verum.* Vgol. *de officio Episc. cap.* 17. *num.* 11. Mantic. *decis* 294. Caualer. *decis.* 101. *num.* 1. Rut. *in Mediol. quartæ funeralium*, 14. *Martij* 1622. coram *R. P. D. Merlino* vbi etiam fuit dictum ex hac sola Iuris assistentia Rotam non solere manutentionem impartiri in aliis causis non iurisdictionalibus, & sic † vbi nul-
lus adesset Rector, debetur Vicario perpe- 21
tuo, vel temporali, & etiam Sacerdoti conducto, ac habenti curam parochianorum, *c. requisisti. de testam. c. cùm ex eo, d. elect.* Aloys. Rice. *in praxi p.4. resol.* 299. *num.* 4.

Item debetur Ecclesiæ Cathedrali, vel
præscriptione, vel ex eo, quòd illam sibi re- 22
seruauit, quando Parochiæ fuerunt erectæ in signum superioritatis, Rut. *d. dec.* 376. *n.*2. *&* 3. & tunc inter Clericos Ecclesiæ diuidetur cura non residente penes certam perso-
nam, Aloys, Ricc. *d. resol.* 299. *n.* 4. Vnde stã- 23
te consuetudine in ciuitate, quòd ius speliẽdi peregrinos, & viatores spectet ad Ecclesiam Cathedralem, quarta funeralis non debetur Parocho intra cuius limites viator repertus pro delicto, & habilitatus cum cautione decedit, vt censuit *S. Congreg. Conc. in Pisaurien.* 22. *Ianuarij* 1628.

24 Etsi in vna Ecclesia solet Parochianus audire Diuina, in altera verò recipere Sacramenta, canonica portio debetur ei, à qua recipit Sacramenta, *c. 1. de sepult.* Fr. Emman. *d. q. 3 9. art.* 5. Syluest. *in sum. verb. canonica portio, num.* 11. Sed si vtraque habet ius funerandi, credit Greg. Lop. *l. 1. in gl. los Sacramentos, tit.* 13. *p.* 1. quòd sit locus præuentioni, *per c. duobus, de rescript. in 6.*

25 At in dubio, quando non constat ex consuetudine, vel alia ratione cui debeatur, Episcopóne, an Parocho, præfertur Parochus, quia habet magis specialem curam, quàm Episcopus, qui habet generalem, & quia Parochis debetur quarta ex causa onerosa, *d. c. 1. de sepul.* Pet. de Vbaldis *de quarta canonica* 2. *p. c.* 8. *num.* 14. *in fine*, & vti æs alienum, Abb. *in c. certificari*, *à num.* 11. *de sepult.* Episcopo verò ex causa lucratiua, Vbald. *vbi suprà, num.* 14. & potior est conditio prætendentis ex causa onerosa, ad tex. *in l. Sanctiorum. C. de iure delib.* Rot. *in Neritonen. quartæ funeralis*, 9. *Iunij* 1608. coram *bonæ memor. Patriarcha Manzanedo.*

26 Amplia *primò* principalem conclusionem, vt procedat, etiamsi quis propter bellum, aut pestem in villam, seu alium locum se contulerit, & ibi diem suum obierit, quia nihilominùs quarta funeralis debetur Parochiæ, vbi habebat domicilium, si discessit animo redeundi, vel animi gratia. Ita Fr. Emman. *quæst. Reg. tom.* 3. *q.* 46. *artic.* 3. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 9. *concl.* 2. Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 31. *diffic.* 7. *num.* 3. Fr. Hier. Rod. *in comp. q. Regul. resol.* 18. *num.* 12. per Ioan. Andr. *in c. is qui, de sepult. in 6.* & Abb. *in c. de his, eod. tit. in Decretal.* vbi quatuor casus considerat.

27 Amplia *secundò*, vt procedat, etiamsi quis ægrotus in vna Parochia, ad aliam deferri se fecerit, quia nihilominus primæ Ecclesiæ, sua portio debetur, Syluest. *in sum. verb. canonica portio, num.* 15.

28 Amplia *tertiò*, etiamsi quis in ægritudine constitutus se cum bonis suis ad Religionem in alia Ecclesia transtulerit, quia nihilominus si ex eadem infirmitate decesserit, canonica portio Ecclesiæ Parochiali debetur; secus autem, si sanus bona sua Monasterio, aut alteri Ecclesiæ dederit: casus est *in c de his, de sepult.* Fr. Lud. Miranda *in man. Præl. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 9. *concl.* 3. refert, & sequitur Fr. Hier. Rod. *in comp. quæst. Regul. resol.* 18. *num.* 15. Vnde Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 8. *num.* 23. colligit Canonicam portionem non deberi Ecclesiæ, cuius Parochianus Religionem ingreditur, & pendente anno professionis obiit, nisi ingressus esset animo exeundi, vt obseruat Læl. Zech. *de Republ. Eccles. c.* 28. *de Parocho, num.* 18. *fallent.* 3.

29 Amplia *quartò*, vt procedat, etiamsi quis Ecclesia vna dimissa, vbi Maiores sui sepulturam elegerant, licèt sua Parochialis non esset, alibi sepulturam elegerit, quia etiam tunc non Ecclesiæ dimissæ, sed Parochiali debebitur Canonica portio, vt habetur *in c.* 2. *de sepult. lib.* 6. Lud. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 9. *concl.* 4. quia electa sepultura apud Ecclesiam, vbi defuncti Maiores solent ab antiquo sepeliri, quarta funeralis ei non debetur, sed Ecclesiæ, in qua consueuit audire Diuina, & recipere Sacramenta, Azor. *d. cap.* 3. *q.* 8. Villal. *in sum. p.* 2. *tract.* 31. *diffic.* 7. *num.* 3.

Limita, si eo tempore, quo defunctus est in alia Ecclesia sepultus, Parochialis Ecclesia erat interdicta: quia, cùm nullus posset in ea sepeliri, habet alia Ecclesia ius relicta integrè percipiendi, quæ occasione illius sepulturæ obuenerunt: ita Gemin. *in c.* 1. *de sepult. lib* 6. Fr. Lud. Miranda *d. tom.* 2. *quæst.* 48 *art* 10. *concl.* 10. Syluest. *d. verb. canonica portio, num.* 8. §. *septimus.* vbi loquitur, quando Ecclesia culpa Parochi est interdicta non defuncti Parochiani, quod etiam tradunt Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 3. Azor. *d. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 13. *q.* 4. *casu* 5. *&* 6. Miranda *d. q.* 48. *art.* 10. Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. canonica portio, num.* 3. Hieron. Rod. *d. resol.* 18. *num.* 4. 30

Quòd si talis defunctus antea elegerat sepulturã in alia Ecclesia, priusquam Parochialis esset interdicta, non videtur interdictum sequens tollere quartam Parochialem, quæ antea deberi cœperat; idem respondendum videtur in aliis casibus, quibus non defertur defunctus ad Parochialem Ecclesiam, si antea alibi elegerat sepeliri, quàm dictus casus euenerit; imò etsi nullã antea elegerit sepulturam, sed erat ad Parochiam deferendus; alibi tamen citra culpam Parochi sepeliatur, non debet quartam suam amittere; quam tamen penderet, si culpa sua, vel negligentia, defunctus ad aliam Ecclesiam fit delatus: est enim ratio attendenda, ob quam huiusmodi portio est instituta, non enim pro sepultura tantummodò est instituta, sed pro onere, etiam quòd ipsis Curatis incumbit subditis suis ea, quæ ad salutem pertinent, ministrandi, ne debitis, & necessariis beneficiis defraudentur, *d. c.* 1. *c. de his, de sepultur.* cùm operariis mercedis exhibitio debeatur, vt dicitur *in d. Clem. dudum. vers. verum.* 31

Vnde Parochus quartam funeralium potest petere tanquam debitum, & mercedem laboris quasi actione locati, Feder. de Senis *cons.* 3. *num* 9. Vel condictione ex canone, vel actione ex testamento, Petr. de Vbaldis *de canonica Parochiali, cap.* 3. *num.* 2. vbi latè, Lap. de Castellione *de canon portione, n.* 56. 32

Renunciatio canonicæ portionis in damnum Ecclesiæ Cathedralis, vel Parochialis facta, nullius est valoris, nisi fiat cum prote- 33

stațione,

statione, quòd per hoc non fiat præiudicium
34 iûri Ecclesiæ: † Compositiones tamen,& pacta super iuribus parochialibus, facta inter Prælatos conuentuales,& Parochos, sunt valida, etiamsi celebrata sint absque licentia Superiorum, Prouincialium,scilicet, vel Generalium, dummodò sint licita,& honesta,& fiant cum consensu Conuentus,nec irritentur per sequens Capitulum generale,vel Prouinciale,ex decreto Leonis X. *in Concilio Lateranen.* Imò, etiamsi dictæ compositiones, seu conuentiones sint repugnantes *d. Clem. dudum.§. cæterùm*, quia ibi tantùm reuocantur factæ antè illam,non verò faciendæ de nouo; vide Fr. Emman. *quæst.Regul. tom.1. quæst.39. art.8. & tom.3. quæst.46. art. 4.* Azor. *d. p. 2. lib. 9. c.12. q. 4.* Syluest. *verb. canonica portio, q. 2.* Fr. Ludou. Miranda *vbi suprà, artic. 12.* licèt ibi contendant *in dict. Clem.* etiam reuocari conuentiones futuras, non tantùm præteritas: sed Leo X. fuit post illam, & potuit Ius commune reuocare, vt benè notat Porrel. *verb. canonica portio, num. 9. & 10.* Ita Fr. Hieron. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol.18.num.9.*

35 Neque per vnum, aut binos actus contrarios censendi sunt Religiosi renunciare iuri quæsito de non soluendo quartam, nisi talis solutio facta sit per spatium 40. annorum, iuxta dispositionem Iuris *in cap. accedentibus, & in c. si de terra, de priuil.* quia priuilegium ad non faciendum non perditur vno,aut bino actu,*cap. cùm accessissent*,vbi gloss. *de Constitut.* imò, etiamsi per dictum spatium 40. annorum soluta sit quarta, adhuc præscriptio non tenet; quia contra bona, & iura Regularium,nonnisi centenaria currit præscriptio, ad instar Ecclesiæ Romanæ, ex quodam singulari priuilegio Eugenij IV. Vide Miranda *d.q.48.art.13.*Porrel.*vbi suprà, num.8.*

De quibus solui debeat Quarta Parochialis?

36 Quarta funeralis, seu canonica portio debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris,scilicet, in die funeris, Fr. Emman. *quæst. regul.tom. 1. quæst. 39. art. 2. in princip.* Couar. *in c. vlt. num. 7. de testamen.* vbi post Abb ait moribus receptum esse, vt Ecclesiæ parochiali quarta portio à Monachis soluatur ex his tantùm, quæ offeruntur tempore, quo funus,seu exequiæ defuncti celebrantur,Molin.*de iust. tract.2. disp.215. num. 4.* vbi quòd debetur de omnibus oblationibus, & commodis funeris, Syluest. *in sum. verb. canonica portio, num. 7. & 15. § tertia.* vbi quòd hoc procedit de consuetudine, Petr. de Vbaldis *de canon. parochiali, c.4. num.10.* Pius V. *in d. sua Constit.* incip. *Etsi Mendicantium* declarauit huiusmodi quartam debere solui de iis, quæ offeruntur in funeris ex *Concil. Trid.* quod ita interpretatur. Sequitur hanc declarationem Fr. Emman. *d. artic. 2. in fine*, Archang. Carraccia *de quarta funerali, q. 3. vers. forsan, fol.* 45. Gutier. *de iuram. confirmator. p. 2. cap. 4. num.* 3. Ioan de la Cruz *de statu Relig. p. 2. c. 9. dub. 5. vers. tertia conclusio*, & Benedictus XV. *inter Constitutiones Prædicatorum, pag* 72. sic ait, *funeralia verò intelliguntur hoc casu, quæ cum funere deferuntur*, & idem declarasse Sixtum dicit Molin. *dicta disp.215.num.9.*

Funeralia igitur dicuntur, quæ ratione sepulturæ obueniunt, *c. cùm liberum, c. nostra, de sepult.* Alberic. *in l. seruo alieno 16. §. ineptas, num. 13. ff. de legat. 1.* Aloysi. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis 670. num. 4.* aliàs *resol. 571. num. 4. in 2. edit. & p. 4. resol. 300.* & quæcunque occasione funerum ad Ecclesiam perueniunt, Federic. de Senis *cons. 6. num. 2. in princip.* vbi subit, quòd mortuaria, seu funeralia dicuntur, quæ occasione funeris deueniunt, etiam præter voluntatem morientis.Item &ea,quæ cum funere portantur,glos. *verb. funeralibus, in d. Clem. dudum*, vbi Zabarel.*vers. verum, num. 4.* Azor. *instit. moral. par.2. lib.6. c. 14. q.13. vers. funeralia*, Vbald. *d. tract. c. 4. n. 16.* Rub. *cons. 23.num.5.* Bertrachin. *in repertor. verb. quarta parochialis*, Entiquez. *cons. 86. num. 9.* Porrel. *in dub. Regul. verb. canonica portio, num. 5.* Hieron. Roder. *in compend. quæst. regul. resol. 18. n. 3.* Siue antequam corpus sit in terra conditum, siue post, & vsque ad trigesimum diem, & quandiu sit memoria de funere, Caldetin. *cons. 4. de sepultur.* vbi in casu, quòd propter pestem non potuit in die obitus solemniter tumulari. Ioan.Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. par.2. c.14. num. 12.* Aloysi. Ricc. *d. resol. 571.* vbi in casu, quo exequiæ post diem funeris fuerunt factæ cum maxima pompa, Syluest *in sum. verb. canonica portio, num. 15. vers. tertia.* Zabarel. *in d. Clem. dudum. §. verum. vers. tertiò quæro.* vbi refert opinionem aliquorum, qui, cùm funus, quibus mortui ligari consueuerunt, & postquam mortuus terræ est conditus, funes ampliùs locum non habeant, putant funeralia non dici, nisi quandiu corpus est in funibus extra terram. *Sed*, inquit, *desipit, qui sic sapit, nec insistendum est in hoc scientia Grammaticorum*, 36. dist. cap. *si quis. Dic ergo meliùs, quòd, siue ante corpus reconditum terra, siue postea obueniant occasione funeris, dicuntur funeralia, & debetur canonica.* Quicquid dicant Couar. *in cap. vlt. de testam. num. 6.* Fr. Emman. *d. tom.1. q. 39. art. 2. in fine*, Ioan. de la Cruz *de statu Relig. p.2. c.9. dub.5.* Gutier. *de iuram. confir. p.2. c.4. num. 3.* Caracria *de quarta funer. c. 1.* Molin. *d. disp.*

d. disp. 215. *num.* 9. vbi quòd hoc concessum est Mendicantibus per priuilegium, & ita consuetudine seruatur.

38 Ex his forsan patet resolutio ad quæstionem præteritis temporibus ventilatam, vtrùm si Parocho in die funeris data sit sola candelarum, & facum quarta; & deinde sequenti die solemniori pompa, magno, scilicet, adhibito Religiosorum, Confraternitatum, & Presbyterorum numero in alia Ecclesia, vbi mortuus sepulturæ mandatus fuerat, pro eius anima solemnis Missa cantetur cum distributione candelarum, & intorstitiorum in maiori quantitate diei præcedentis, debeatur ex his quoque Parocho quarta? In qua controuersia *S. Congregatio negotiis Episcoporum, & Regularium præposita*, semel, & iterum partibus hinc inde auditis *die* 3. *Augusti* 1621. nemine discrepante, censuit deberi quartam Parocho ex funeralibus secundo loco factis.

39 Non loquitur de candelis, quas Fratres, & alij Presbyteri in huiusmodi funeralibus præ manibus portare solent; has enim deferentes sibi quærunt, nec alia portio de eis debetur; vt declarauit Benedictus XI. *vbi suprà*, ibi, *de candelis autem, quas Fratres portant, portio non petatur.* tradunt Hieron. à Sorbo *in compendio priuileg. verb. canonica portio, pag.* 103. Piasec. *in praxi Episcop. par.* 2. *cap.* 3. *de visitat. Regular.* §. *funeralium etiam pag.* 190. Fr. Emman. *d. q.* 39. *art.* 2. Fr. Archang. Carraccia *de quarta funer. c.* 3. Quicquid teneant gloss. *verb. funeralibus, in fin. in d. Clem. dudum.* Calder. *conf. fin. de sepultur.* Federic. de Senis *conf.* 4. *num.* 8.

40 Item *Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, sub die* 5. *Martij* 1616. à Parochis montis S. Petri Angelorum Firmanæ diœcesis consulta, Eminentiss. Lancellotto referente, respondit, intorstitiorum, seu cereorum Confraternitatum sæcularium funera associantium quartam funeralem eisdem Parochis minimè deberi. Et idem de intorstitiis, quæ portantur à locis piis ad associandum pauperes personas ad sepulturam, declarauerat eadem *S. Congreg.* 29. *Nouembris* 1588.

41 Debetur quoque quarta funeralis de candelis, seu cereis accensis, quæ circa Crucem & cadauer deferuntur, Petr. de Vbaldis *de canon. Paroch. c.* 4. *num.* 10. Fr. Archang. Carraccia *de quarta funerali, cap.* 3. *vers. præfata etenim.* Et de candelis oblatis, Feder. de Senis *d. conf.* 4. *num.* 8. Et hac de re sciendum est, quòd *die* 21. *Martij* 1629. S. D. N. Vrbanus VIII. approbauit decretum Congregationis RR. DD. Præfectorum Vrbis, habitæ coram Eminentissimo Vrbis Vicario, in qua ad effectum remouendi dissensiones, & declaratum † *tam intorstitia, cereos, & candelas, quæ per viam deferuntur, quàm etiam omnia ea, quæ circa cadauera, antequam terræ tradantur, in quibuscunque priuatis Ecclesiis diuidenda fore, & esse pro æquali portione inter ipsos Parochos, & ministros aliarum Ecclesiarum quarumcunque, etiam Regularium, & Nationalium, seu aliàs priuilegiatarum. Ac propterea quando huiusmodi intorstitia, seu cerei, & candela in præfatis Ecclesiis pro celebrandis diuinis Officiis præsenti corpore accenduntur, finito Officio extinguenda, & cuiquam medietatem consignanda esse.* 42

43 Item debetur quarta de illis, quæ dantur pro Missis dicendis, gloss. *verb. funeralibus, in d. Clem. dudum.* §. *verum*, Bald. *in repet. cap. si pater. de testam. lib.* 6. *in* 6. *quæst.* Alex. *conf.* 196. *num.* 5. & 16. *vers. nec excusarentur, in fine, lib.* 2. Sylu. *in sum. verb. Canonica portio, num.* 9. vbi quòd de legato facto Rectori Ecclesiæ, in qua quis elegit sepulturam pro Missis dicendis debetur quarta, Vbald. *de Canon. portione, cap.* 4. *num.* 5. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 3. *allegat.* 86. *num.* 20. *cum seqq.* Quicquid dicat Fr. Emman. *d. quæst.* 39. *num.* 2. *in fine*, nisi eius opinionem procedere dicamus de consuetudine, vel propter priuilegia.

44 Item debetur de armis, libris, banderiis, culcitra, seu pallio, quæ in feretro deferuntur, Petr. de Vbaldis *d. cap.* 4. *num.* 10. Oldrad. *conf.* 211. *num.* 7. vbi de rebus, pannis sericis, seu aureis, vestibus, purâ stamine, vel cilicio, per *cap. cùm inter nos, de verb. signif. & c. in nostra, de sepultur.* vbi speciale dicitur in Hospitalariis, in equis, &c. ergo in contrarium est Ius commune. Contrarium tenet Caraccia *de quarta funerali, c.* 1. *vers. adsunt indumenta:* quod credo procedere de consuetudine, vel priuilegio, & declarauit Pius V. *in d. sua Constit.* incip. *Et si Mendicantium*, quam refert Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 49. *art.* 2. Fallit in equis, & armis, quæ relinquuntur in subsidium terræ Sanctæ, Molin. *d. tract.* 2. *disp.* 215. *num.* 2. per *c. in nostra, de sepult.*

45 *Primò* limita, principalem resolutionem in illis, quæ offeruntur in funere alicuius, qui de facto contra voluntatem Fratrum in eorum Ecclesiis, v. g. tempore interdicti, sepelitur, Alber. *in l. seruo alieno.* 116. §. *ineptas. num.* 22. *ff. de legat.* 1. Feder. de Senis *conf.* 119. Gemin. *in c.* 1. *de sepult. lib.* 6. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 3. quia non debetur quarta in casu prohibito, *c. ex parte. c. liberum. c. in nostra, de sepult.* Siluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 8. §. *septimus*, vbi quòd tenetur corpus, & omnia, quæ habuit, restituere, Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 39. *art.* 3. vbi restringit in illis Religionibus, seu Ecclesiis, quæ habent priuilegia, vt tempore interdicti possint in eorum Ecclesiis aliquos sepelire.

Secundo limita in illis, quæ offeruntur in
46 funere alicuius nouitij mortui in Religione, Anchar. & Franch. *in cap. nullus, de tempor. ordin. in* 6. Syluest. *d. verb. canonica portio, num.* 8. §. *quartus*, Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 39. *artic.* 4. vbi extendit limitationem, etiamsi mortuus fuerit in domo parentum, ad quam se contulerat, vt curaretur, de quo etiam Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 31. *diffic.* 7. *num.* 10. Fr. Ludou Miranda *d. tom.* 1. *q.* 48. *art.* 9. *concl.* 3. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 9. *c.* 13. *q.* 4. *vers. quòd si in Monasterium, casu* 3. Hieron. Roder. *in comp. quæst. Regul. resol.* 18. *num.* 5. Restringitur tamen limitatio multis modis: & *primò*, vbi quis morbo iam affectus ingressus est in Religionem, & ibi Nouitius ob illum morbum mortuus est, quia tunc quarta debetur, Siluest. *d. verb. Canonica portio. num.* 8. *vers. quintus*, Molin. *d. disput.* 215. *num.* 4. *Secundò*, restringitur in eo, qui petiit cum habitu Fratrum sepeliri, Siluest. *loco proximè citato. Tertiò*, restringitur in Nouitio, qui non habuit propositum mutandi vitam, Petr. de Vbaldis *de Canon. Paroch. c.* 6. *num.* 24. Siluest. *d. num.* 8. *vers. quintus. Quartò*, restringitur in iis Confratribus, qui ingrediuntur in loca religiosa retentis bonis suis: quia etiam de legatis factis per ipsos debetur canonica portio, Siluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 12.

47 *Tertiò* limita in legatis factis Ecclesiis, vel locis piis, pro fabrica, ornamentis, cereis luminaribus, anniuersario post sextum diem, & aliis ad cultum diuinum perpetuum, Molin. *d. disput.* 215. *num.* 8. Quicquid teneat Paul. de. Eleazar. *in Clemen. dudum.* §. *verum, de sepultur.* Alex. *cons.* 196. *num.* 3. *lib.* 2. Siluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 15. §. *secundò, eumsequ.* vbi quòd debetur de relicto pio construenda capella. Petr. de Vbald. *de Canon. Paroch. c.* 4 *num.* 22. Calder. *cons. fin. de sepult.* vbi de relictis pro planeta.

Canonica portio debet solui de rebus quo-
48 modolibet donatis, seu relictis, *d. Clem. dudum.* §. *verum*, & *ibi* glos. *de sepultur.* siue sit donatum vni ex Regularibus, siue toti Monasterio, *d. Clem. dudum*, vbi *glos. verb. indirectè*, Feder. de Senis *cons.* 4. *num.* 4. latè Gemi. *cons.* 46. vbi etiamsi fuerit donatum vni Fratri, & consanguineis, Siluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 15 § *sexta*, Petr. de Vbaldis *d. c.* 4. vt de donatis causa mortis loquitur *d. Clem. dudum. in* §. *verum*, Siluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 8. Petr. de Vbaldis *d. c.* 4. *num.* 19. etiamsi donatio causa mortis vel legatum factum in infirmitate sit solutum in vita, *gloss. verb. datis in d. Clem. dudum.* Sed contrarium tenent propter priuilegia, vel consuetudinem, Fr. Emman. *d. q.* 39. *artic.* 2. vbi refert declarationem PijV. Molin. *d. disp.* 215. *num.* 4. vbi ait hoc non procedere, si fiat in fraudem, per Abb. *in cap. de his, de sepult.* Et † quòd non debeatur de vestibus datis 49 pauperibus, tenet Fr. Archangel. Caraccia *de quarta funer. cap.* 3. *vers. insuper cum funere.* Ioan à Cruce *de statu Relig. p.* 2. *cap.* 9. *dub.* 5. Nec de frumento in illis Religionibus in quibus datur, Caraccia *vbi suprà, vers. de frumento verò.* Non procedit supradicta resolutio in donatis in vita, & in sanitate, Oldrad. *cons.* 225. *num.* 3. Petr. de Vbaldis *d. cap.* 4. *num.* 21.

Quarta funeralis debetur de omnibus 50 illis, quæ iure institutionis relinquuntur Monasteriis, siue aliis locis piis, Molin. *d. disput.* 215. *num.* 4. per Abb. *cap.* 1. *num.* 7. *de sepult.* Siluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 10. Alex. *cons.* 196. *n.* 6. *lib.* 2. Itē debetur de relictis pro anima, Alex. *d. cons.* 196. *n.* 7. Non tamen debetur de iis, quæ testator in pios vsus iussit distribui in vasa, luminaria, & ornamenta Ecclesiæ, Cou. *in c. vlt. num.* 8. *de testam.* quia ab ipso testatore censetur facta hæc distributio, *l. vnum ex familia.* 81. *ff. de legat.* 1. vbi Din. Bart. & Doctores, Fr. Archang. Caracc. *d. cap.* 4. *vers. quare non video.* Declaratur tamen hæc resolutio, vt non procedat, quando aliquis Regularis electus est executor, vt distribuat aliquam summam pro suo arbitrio, & ipse in Fratres distribuit, quibus nihil erat relictum, gloss. *verb. obuentionibus, & verb. indirectè, in d. Clem. dudum*, Siluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 15. *vers. secunda*, vbi loquitur etiam, quando Fratribus nihil est relictum, sed mandatur executoribus, vt dent, vel promittant aliquid Fratribus. An quarta debeatur de illo, quod relinquitur vni ex Regularibus? Vide Federic. de Senis *cons.* 4. Calderin. *cons. fin. de sepultur.* Alber. *in l. seruo alieno* 116. §. *inepta. num.* 10. *ff. de legat.* 1. *& n.* 12. *&* 13. *d. c.* 4.

Debetur etiam quarta funeralis de omni- 51 bus legatis factis Ecclesiæ, in qua quis elegit sepulturam, *cap.* 1. *&* 2 *de sepult.* Oldrad. *cons.* 225. *num.* 18. Siluest. *d. verb. Canonica portio, in fine*; Couar. *in cap. vlt. num.* 2. *de testam.* Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 2. *in princ.* Molin. *d. disput.* 215. *num.* 4. vbi quòd quarta debetur de omnibus, quæ relinquuntur in vltima voluntate, etiamsi legata facta sint Prædicatoribus, aut Mendicantibus, Alber. *in d. l. seruo alieno.* §. *ineptas. num.* 10. *ff. de legat.* 1. Couar. *in cap. vlt. num* 8. *de testam.* per *d. Clem. dudum.* Quæ tamen procedunt, si legatum relinquatur ratione loci, non autem ratione personæ, neque in fraudem, Siluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 7. Oldrad. *cons.* 225. *num.* 16. qui tamen indistinctè dicit quartam deberi.

Id limitatur aliquibus modis, & *primò*, vt 52 non procedat in legatis factis Monasterio, quòd

quod sit exemptum per priuilegium, Siluest. *d. verb. Canonica portio*, *num.* 8. Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.* 3. *q.* 46. *art.* 1. *& tom.* 1. *quaest.* 39. *art. vlt.* Ioan de la Cruz *de statu Relig. p.* 2. *q.* 9. *dub.* 5. Archangel. Caraccia *de quarta funerali*, *cap.* 2. *Secundò*, vt non procedat in legatis factis Ecclesiæ, in qua testator sepelitur, Alber. *d. num.* 10. Oldrad. *cons.* 225. *num.* 15. Siluest. *d. verb. Canonica portio*, *num.* 8. §. *sextus*, per glos. *in c.* 1. *de sepult.* Quod non procedit, si tale legatum factum est Ecclesiæ, ad hoc vt construat capellam in Ecclesia, in qua est sepultus, Alex. *cons.* 196. *num.* 5. *lib.* 2. Zabarel. *in d. Clem. dudum* §. *verum. q.* 16. vel si est factum in fraudem Ecclesiæ Parochialis. *Tertiò*, vt non procedat in legatis factis Ecclesiis, vel locis piis pro ornamentis, cereis, luminaribus, anniuersario post sextum diem, Oldr. *d. cons.* 225. *num.* 20. Molin. *d. disp.* 215. *num.* 8. *Quartò*, vt non procedat in legatis relictis Ecclesiæ pro fabrica, quia ex tali legato non detrahitur quarta, Couar. *in c. vlt. num.* 5. *de testam* quod verum est, si Ecclesia tunc indiget reparatione, secùs si non indigeat. Couar. *vbi suprà.*

53 Subsidium Hispanicum, quod ab hoc charitatiuo plurimum distat, *primò* Regi Catholico concessum fuit à Pio IV. *in quadam sua Constit.* incip. *Ad Romani Pont. indefessam, sexto Non. Martij* 1561. de trecentis milibus ducatis auri annuis vsque ad quinquennium duplex super omnium & singularum Cathedralium & Metropolitanarum, Collegiatarum, & aliarum Ecclesiarum, monasteriorum, Prioratuum, & beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura, secularium & Regularium, Canonicatuum, & Dignitatū etiam post Pontificales maiorum, & Capitularium, Conuentualium, & aliarum Ecclesiarum fructibus, redditibus, & prouentibus, iuribus, obuentionibus & emolumentis, &c. ipsius S.R.E. Cardinalibus, & Militibus Hierosolym. dumtaxat exceptis. *Secunda* concessio facta fuit à Pio V. *in sua Constit.* incip. *Cùm sicut, sub die* 16. *Martij* 1566. *Tertia* concessio ab eodem Pio V. *in alia sua Constit.* incip. *Cùm sicut accepimus*, *sub die* 21. *Maij* 1571. qui etiam per aliam suam Constit. incip. *Decet Romanum Pont. sub die* 7. *Martij* 1572. exactionem huius subsidij à Capitulis, & Collegiis Prouinciæ, seu Episcopatus suscipi mandat Gregorius XIII. *in Constit.* incip. *Concessit aliàs*, *sub die* 1[illegible] *Februar* 1573. declarat Milites S. Iacobi de Spatha (excepta tamen magistrali mensa) necnon quatuor Mendicantium Ordinum Fratres bona immobilia, seu quæ immobilium loco habentur, possidentes, ad subsidiorum hactenus non solutorum solutionem teneri. Et demum Paulus V. *in Constit.* incip. *Pro nostro munere*, *sub die* 31. *Octobris* 1614. post alias concessiones confirmauit concordiam subsidij huiusmodi inter vniuersum clerum Regnorum Castellæ, & Legionis, & Regem Catholicum initam.

Aliud subsidium, seu superadditionalia seruitia Regi Catholico concessit Gregorius XIII. *in sua constit.* incip. *Ad auxilium*, *die* 16. *Augusti* 1591. ad sexennium duratura super victualibus in Regnis Coronæ Castellæ vendendis, seu consumendis, ad quæ contribuenda declarat omnes, & singulas personas Ecclesiasticas seculares & cuiusuis Ordinis Regulares teneri. Clemens VIII. *in sua Constit.* incip. *Aliàs per nos*, *die* 11. *Augusti* 1603. subdit huiusmodi gabellam, seu sissam imponi posse super tribus rerum speciebus, vini scilicet, olei, & carnis, dummodo summa tantùm decem & octo decies centena millium nummorum aureorum fiat, & non vltra. Et post alias concessiones S. D. N. Vrbanus VIII. *in suo Motu proprio*, incip. *Ad vniuersalis* 5. *Martij* 1633 statuit vt omnes & singulæ Ecclesiasticæ personæ tam seculares, quàm cuiusuis Ordinis Regulares in regnis Castellę & legionis commorantes, teneantur ad conferendum & contribuendum prout laici in subsidio ad summam decem & nouem millionum nummorum aureorum cum dimidio alterius durante sexennio, mediante scilicet solutione gabellarū, seu sissarum super viuo, aceto, oleo, & carne in dictis Regnis colligendis & consumendis impositarum; non tamen quoad præfatas rerum species, quas ex propriis terrenis, seu decimis, aut aliis quibuscunque redditibus propriis per se, vel alios etiam affictuarios suos, vel etiam eleemosynis percipiunt, & pro diuino cultu, seu propriis, vel familiarum suarum vsibus consumunt.

Aliud denique est subsidium, quod nostri Hispani *Excusatum* vocant, ex concessione Pij V. qui *in sua Constit.* incip *Circa pastoralis, die* 15. *Iuly* 1567. Regi Catholico ad quinquennium concessit plenam, liberam, & omnimodam facultatem, petendi, exigendi & leuandi ac recuperandi decimas tritici, hordei, vini, agnorum, lanæ, olei, casei, & aliorum quorumcunque fructuum & rerum, ex quibus decimæ tam de iure, quàm de consuetudine & priuilegio solui & dari consueuerint, ex vna domo, illiusque domino, post duas, quæ vberiores, & opulẽtiores decimas habuerint, quam maluerint in qualiber Parochia tā seculari, quàm cuiusuis Ordinis Regulari ex vniuersis Parochiis in Regnis, & dominiis Hispaniarum & Insulis eisdem Regnis adiacentibus. Ad aliud quinquennium extendit idem Pius V. *in alia Constit.* incip. *Sanè aliis*, *sub die* 21. *Maij* 1571. & ad aliud quinquennium Gregorius XIII. *in constit.* incip. *Aliàs felicis*, *sub die* 13. *Maij* 1575. Idem per aliam 54

suam Constit. incip. *Decet Romanum, sub die 4. January* 1573. confirmat concordiam initam inter Clerum Regnorum Coronæ Castellæ, & Legionis, cum Rege Catholico, vt scilicet pro & loco huiusmodi concessionis, status Ecclesiasticus dictæ Coronæ soluat suæ Maiestati, & illi, qui suo nomine illud habere deberet, videlicet ducentos quinquaginta mille ducatos annuos in duabus solutionibus pro medietate, diuidendos pro certis quantitatibus cuilibet diœcesi dictæ Coronæ prout diuiduntur: dummodo tamẽ extra hanc concordiam, & diuisionem remaneant Regna Aragoniæ, Cathaloniæ, & Valentiæ, & insulæ illis adhærentes. Confirmationem eandem fecit etiam Paulus V. vt *in eius Constit.* incip. *Pro nostro, sub die* 23. *Iulij* 1620. At Clemens VIII. *in constit.* incipien. *Propensa nostra, sub die* 11. *Aprilis* 1601. absoluit & plenissimè liberat Regem Catholicum, eique remittit & condonat notabilem, ac etiam notabilissimam summam subsidij & Excusati per illum in alios vsus conuersam, quàm in illos, ad quos fuit destiuata, videlicet ad sustentandum sexaginta triremes, &c. Et S. D. N. Vrbanus VIII. *in sua Constit.* incip. *Apostolatus officium, die 9. Martij* 1634. statuit ne commissarius Cruciatæ post elapsum concordiæ, & confirmationis Apost. tempus quidquam à Clero exigat ratione Subsidij, & Excusati, donec alia cum eisdem Clero concordia desuper inita & Apostolica auctoritate confirmata fuerit: necnon eundem Commissarium monete mandat ne Notariatus, & Officia Cruciatæ, Subsidij, & primæ decimæ Excusati, cùm Ecclesiastica Officia sint, à ministris Regiis vendi, seu alienari quoquomodo permittat, minusque cogat Clerum ad solutionem aliquam faciendam eis, qui Officia huiusmodi, siue alterum eorum ement, seu iam forsan de facto emerint, &c.

CAPVT XXVI.

De sepulturis & funeribus ducendis.

SVMMARIVM.

1 *Parochus suos Parochianos, omnésque alios intra Parochiam degentes sepelire debet.*
2 *Sepultura tripliciter sumi potest.*
3 *Sepelire mortuos opus piissimum, & multum commendandum, & num.* 4.
5 *Cadauera inter Vrbes sepeliri prohibitum erat lege duodecim tabularum.*
6 *Cœmeteria pro fidelium mortuorum corporibus sepelienda instituta sunt.*
7 *Sepulturæ honor intra Ecclesiam Episcopis deferri cœpit, aliisque personis insignibus.*
8 *Sepeliri in Ecclesia quibuscunque siue clericis, siue laicis licitum est.*
9 *Sepultura ius concedere spectat ad Episcopum.*
10 *Sepeliendus nemo est propè Altare, seu sub bradellis.*
11 *Sepulturæ locus quibus modis, & cuius auctoritate dari possit, ostenditur.*
12 *Sepulchrum proprium potest quis habere quoad vsum, & prohibere ne absque eius assensu quis in eo sepulchri queat.*
13 *Sepeliendi ius quæsitum non censetur ex solo cursu decennali, & cadauerum illatione, nec ex iurepatronatus, quod quis habet in Ecclesia.*
14 *Ecclesia etiam non Parochialis capax est, vel ex consuetudine, vel Episcopi auctoritate habendi cæmeterium, & ius sepeliendi.*
15 *Sepulchrum probatur commune esse familiæ ex inspectione literarum.*
16 *Simoniacum est aliquid tanquam pretium exigere pro iure sepulturæ, siue vt aliquis in certo loco Ecclesiæ, aut cœmetery sepeliri possit.*
17 *Sepulchri hæreditarij vsus est pretio æstimabilis, & vendi potest pro debitis defuncti.*
18 *Gabella non soluitur de venditione sepulturæ ratione situs, vel dignoris loci.*
Consuetudo certi quid exigendi pro sepultura, seu officio sepulturæ, an sit valida, ibid.
19 *Electio sepulturæ omnibus adultis est libera, dummodo non prohibeantur à iure.*
20 *Sepultura eligi potest in Fratrum Prædicatorum, & Minorum Ecclesiis relicta Parochiali.*
21 *Electio sepulturæ in Ecclesiis Regularium non potest à Parochis impediri.*
22 *Parochus non potest prohibere quin Defunctus sepeliatur in Ecclesia per ipsum ædificata, & electa, reseruata ipsi Parocho quarta funerali.*
23 *Curatus requisitus, vt intersit Defuncti sepulturæ in Ecclesia per ipsum Defunctum ædificata, si interesse recuset, vel petitam licentiam deneget, poterit sine ipsius interuentu, & licentia tradi sepulturæ.*
24 *Electionem sepulturæ potest quis reuocare vsque ad finem vitæ.*
25 *Religiosi, & seculares clerici nullum inducere possunt sub pœna excommunicationis ad eligendam sepulturam sub voto, vel promissione de non mutando illam electionem, etiam non sequuto effectu, vt num.* 26.
27 *Parochus violenter rapiens, vel spolians funus*

funus antequam veniat ad munus eorum, quibus debetur, perdit ius, quod habet, & quartam Canonicam.

28 *Pater eligit sepulturam pro filio impubere si consuetudo terræ id habeat, si verò non sit, sepeliri debet in sepultura Maiorum.*
Vxor præmortua non electâ sepulturâ, si maritus habet proprium sepulchrum, in ipso etiam tumulari debet. ibid.

29 *Mulier nupta liberè potest sibi eligere sepulturam sicut vir.*
Mulier, quæ habuit plures viros, si non electa sepultura moriatur, est sepelienda in sepultura vltimi viri. ibid.

30 *Religiosi sepeliendi sunt in propriis monasteriis, etiamsi extra claustra decedant, nisi sint ita remoti à propriis Monasteriis, vt commodè portari nequeant.*

31 *Sepultura non electa vbi quis decedit in ea, sepeliendus est in qua Maiores sui sepeliri consueuerunt soluta quarta Parochiali.*

32 *Maiores dicuntur Pater, auus, & alij superiores.*

33 *Sepeliendus est quis in Parochia vbi Sacramenta suscepit, si in alia Ecclesia Maiores sui sepulturam non habebant.*

34 *Sepultura ius pendet multùm ab administratione Sacramentorum.*

35 *Peregrinus si moriatur dum est in via, sepelitur in Cathedrali.*

36 *Canonicus Ecclesiæ Cathedralis an in ea sit sepeliendus, vel potius in Parochia vbi habet domicilium, remissiuè.*

37 *Parochus quanto tempore à morte tenere debeat mortuum super terram antequam sepeliatur, & an sepeliri possit omni die, & hora, ostenditur.*

38 *Parochus dū vadit ad infirmū communicandū, debet in genere interrogare eum in qua Ecclesia velit sepeliri, non verò in specie.*

39 *Sepultura ius, quibus casibus amittatur, ostēditur.*

40 *Excommunicati notorij, & denunciati,*	
41 *Interdicti notorij, & denunciati,*	
42 *Vsurarij publici, & manifesti,*	
43 *Infideles, Pagani, Iudæi, Hæretici,*	
44 *Raptores manifesti,*	
45 *Decedentes in torneamentis, vel in duello,*	*sepultura*
46 *Qui semel in anno Cōfessus nō est,*	*Ecclesiastica carent.*
47 *Religiosus vtriusque sexus proprietarius,*	
48 *Peccator notorius decedens in peccato mor.*	
49 *Occidentes se ipsos ex industria,*	
50 *Decimas Ecclesiæ nō restituentes,*	
51 *Parricida,*	
52 *Blasphemantes Deum pubicè,*	
53 *Clericus notoriè concubinarius;*	

54 *Legatum factum Ecclesiæ pro sepultura, adhuc ei debetur etiamsi testator ob culpam suam sepultura priuaretur.*

55 *Parochi non debent propter ius sepulturæ minimè solutū cadauer exhumatum retinere.*

56 *Sepultura concessa conceditur quoque delatio mortui processionaliter.*

57 *Hæredes defunctorum numerum Sacerdotum & cera sibi bene visum pro defuncto ad sepulturam associando conuocare, & subministrare possunt.*

58 *Parochus destinatos clericos ab hæredibus defuncti pro eo ad sepulturam associando conuocare potest, & non alios.*

59 *Parocho competit ius conuocandi alios Sacerdotes pro abeundis funeribus si nullos ipsi hæredes destinauerint.*

60 *Parochus potest ad debitum vocare ad funus clericos, quos voluerit, non cogitur vocare viciniores, nisi aliter disponant hæredes.*

61 *Confraternitates non possunt accedere ad funeralia mortuorum, nisi specialiter, & expressè vocentur.*

62 *Parochus proprius nullatenus excludendus, quamuismuis ad sepeliendum cadauer Regulares dumtaxat à defuncto accersiri iubeantur.*

63 *Vocati omnes ad funus debent conuenire ad Parochialem defuncti.*

64 *Regulares vocati ad sepeliendos mortuos etiam in eorum propria Ecclesia, debent accedere ad Ecclesias, ex quibus cadauera amouentur.*

65 *Regulares, casu quo cadauer in aliqua Ecclesia deponi contingat, ad eandem Ecclesiam, vbi depositum erit, conuenire debent.*

66 *Parocho proprio irrequisito cadauera leuari non possunt.*

67 *Religiosi non possunt cum Cruce intrare Parochias ad leuanda corpora defunctorum apud suas Ecclesias sepelienda, nisi monito prius, & requisito Parocho.*

68 *Regulares extra claustra decedentes possunt ad eorum Ecclesias deferri Parochis inconsultis.*

69 *Tertiarij quando in Fratrum Ecclesiis sepeliendi sint, ostenditur.*

70 *Defunctorum cadauera in alterius Parochia existentia, quæ in Ecclesiis Fratrum sepeliri debent, prius ad Ecclesiam Parochialem deferenda sunt.*

71 *Mortui sepeliri possunt in Ecclesia in qua sepulturam elegerunt, sine præsentia Parochi, si ipse requisitus interesse recuset, vel petitam licentiam deneget.*

72 *Ecclesia Parochiali nihil debetur exceptis iuribus Parochialibus si in ea deponatur defunctus, vt inde transferatur ad Ecclesiam Regularium, in qua elegit sepulturam.*

73 *Habitum suscipientes à Guardiano, & cum eo decedentes quando in Ecclesiis eiusdem Ordinis sepeliendi sint, ostenditur.*

74 *Parocho spectat declarare per quam viam sit exportandus defunctus.*

75 *Funeralo ducere, & prosequi tenetur Parochus vsque ad ianuam Ecclesiæ Regularium, in qua sepeliendus est defunctus.*

76 *Parochus secularis sicut defert stolam in propria Parochia, & in Parochia Fratrum dum defuncti corpus in eorum Ecclesia sepelitur, ita Parochus Regularis.*

77 *Parochus Monachus ita potest cum stola ingredi Parochiam secularium, sicut secularis Parochus Monachorum Parochiam ingredi valet.*

78 *Crux vnica illius Ecclesiæ, ad quam corpus transfertur, deferenda est in funeralibus.*

79 *Crux propria Parochia defuncti deferenda est in funeralibus.*

80 *Parochi defunctorum in Regularium Ecclesiis humandorum corpora vsque ad easdem Ecclesias associare possunt.*

81 *Clerus secularis in Ecclesiis Regularium super cadaueribus Officium defunctorum Psalmos, Responsoria, aliasvè Preces recitare non potest.*

82 *Officium in tumulandis cadaueribus in Ecclesiis Regularibus non per Parochum, sed per eosdemmet Regulares fieri debet, non obstante quauis contraria consuetudine.*

83 *Parochi non debent plus recipere pro tumulandis cadaueribus exteriorum, quàm ciuium.*

84 *Pauperum cadauera gratis sepeliri debent.*

1 PAROCHVS suos Parochianos omnesque alios intra Parochiam degentes cum testamento, vel sine testamento discedentes, sine tamen speciali circa sepulturam dispositione, sepelire debent in sua Ecclesia Parochiali, nisi fortè alibi habeant sepulchrum, in quo Maiores eorum sepeliri ab antiquo consueuerunt, *cap. is qui, de sepult. in 6.* hoc enim ius Parochiale est, vt habetur *in Clem dudum, § huiusmodi, de sepultur.* Ita Abb. *in rub. de Paroch. num. 2. & in cap. abolenda num. 6. de sepult.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 17. in princ. num. 1.* Aloys. Ricc. *in praxi par. 4. resol. 292. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol p. 2. decis. 215. à num. 4.* itaut etiam Parochus præferatur, & ante omnia sit restituendus si fuerit spoliatus corpore iam sepulto, cùm illud possit extrahi auctoritate Superioris tanquam non iustæ sepulturæ traditum, & restitui ei, qui ius prælationis habet, iuxta opinionem, de qua per Cassan. *in catal. gloria mundi, parte 2. consid. 5. col. pen. in princip. vers. de gloria autem*, quem refert, & sequitur Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 198. num. 5.*

Quod vt bene explicetur, & Parochi non 2
ignorent iura Parochiarum suarum circa sepulturas, præmittendum est sepulturam tripliciter sumi posse, *primò* pro officio ipso, quod impenditur corporibus humandis, *c. dictum. 1. q. 1. Secundò* pro loco in quo quis sepelitur, siue sit terra, siue arca, *d. c. abolenda. de sepultur. Tertiò* pro iure sepeliendi, quod quis habet in aliquo loco.

Quoad primum non possum non com- 3
mendare omnibus charitatis officium, quod agimus dum pro humandis mortuis curam adhibemus; nam viuis primò consulendum, deinde mortuis, qui cum longè maiori miseratione digni sint, hoc quod erga illos exhibetur, maximæ misericordiæ opus meritò iudicabitur, quod mitissimus Rex Dauid sentiens bene precatur iis, qui Saul, & Ionathæ cadauera sepelierant *2. Reg. 2.* & hæc est gratia, quam Salomon dicebat mortuo non esse prohibendam, dum *Eccles. cap. 6.* ait, *mortuo non negabis gratiam*, hoc est, sepulturam. Natura certè admonet, vt quem viuum fame, & siti enectum recreare, nudum operire, in hostium manibus positum liberare conabamur, aut hospitio indigentem excipere, aut ægrotantem visere solebamus, nunc sensibus omnibus destitutum misericordia prosequamur, sepulchróque communi omnium domicilio, ac diu duraturo, itaut conuenit, inferamus.

Eleganter igitur S. Gregor. *serm. 1. de con-* 4
solat. mortuorum, in initio, sic alloquitur, *Iacet corpus exanime, ac gelidum, homo sine homine, cadauer sine spiritu, acclamatur, nec respondet, vocatur, & non exaudit, de perditis vitalibus functionibus, qui fuit, non est, nemo suorum adiuuat, nec ipse auxilium postulare potest, quam ob causam nos eo magis commoueri æquum est. Potest enim qui fame, aut siti laborat, vel ex puteo, vel ex profluente recreari, qui nudus est, foliis vestes contexere, qui ægrotat maiorem in aliis miseriam cogitando se consolari, & captiuus in captiuitate, & peregrinus frigido cælo respirat. At mortuus, cùm anima, sensúque careat, nec quò se vertat, nec quid imploret amplius, nec vim habet implorandi. Nil mirum igitur si insit à natura in humanis pectoribus singularis erga defunctos pietas, ac miseratio.* Formicis quoque à natura inditum viri prudentes obseruarunt, vt si dum in granis colligendis toto agmine sint occupatæ, earum aliqua, vel onere, vel casu conciderit, cæteræ illam quasi ad tumulum ea in loca, quæ sub cauernis ab horreo separata sunt, onus suscipientes inferunt, comitante, ac propemodum funus ducente alia multitudine, vt refert

fert

fert Plutarch. *in lib. de soler. animal. paulo ante med.*

5 Quoad secundum de loco in quo sit collocanda sepultura, notandum est lege duodecim tabularum cautum fuisse ne cadauera intra vrbes sepelirentur, verba erant, *hominem mortuum in vrbe ne sepelita, néve vrito:* huius prohibitionis meminit Iurisconsult. *in l. 3. §. diuus, ff. de sepulchro violato, & in l. mortuarum, C. de Relig. & sumpt. funer.* in quo proposito multa ex bonis Auctoribus prosequitur Petr. Greg. *syntagm. Iuris lib. 33. c. 21. n. 4.* & Spin. *in specula testam glos. 2. princ. à n. 30.* Duplex autem causa fuit sepeliendi extra vrbem, vna afferebatur diuina, ad cauendam pollutionem sacrorum publicorum, quæ contaminatum iri existimabant, si intra vrbis mœnia mortui sepelirentur; altera fuit ciuilis, ne aër putrefieret. Loca destinata extra vrbem pro sepultura alia erant publica, alia priuata. Publica Romæ duo erant, vnum pauperum, & vilium mācipiorum non procul ab vrbe extra portam Exquilinam in campo Exquilio dictū aliud virorum præclarè de Republ. meritorum in campo Martio, de quo Appian. *Alex. de ciuilibus*, ita inquit. *Lecticam subiere potentiores è Senatu omni, idemque Campo Martio intulere, quo in loca dumtaxat humari Reges consueuerunt.* Priuata autem loca extra Vrbem destinata pro sepultura illa erant, quæ in vnoquoque fundo suo quis habebat, *l. tumulus, ff. familiæ hercisc. l. æde sacra, ff. de contrah. empt. l. 1. ff. de religios. & sumpt. funer.* & solebant antiqui si fundum viæ publicæ proximum haberent, in ea parte, quæ viam spectaret, sepulchra condere, vt viatores mortalitatis monerentur, ita tamen vt viam ipsam sepulchra nō impediretur, *l. 2. ff. de locis publ.* Vnde viæ sepulchris nobiles Romæ fuerunt, Appia, Aurelia, Flaminia, Latina, Lauicana, Laurentina, Ostiēsis, Prænestina, Salaria, Tyburtina, de quibus etiam in Breuiario Romano fit mentio, dum agit de Martyrum corporibus sepeliendis. Et in Sacra Scriptura de sepulchris extra Vrbem multa patent exempla, vt de Iacob in terra Chanaan. *Genes.* 50. de Lazari sepultura extra Bethaniam, de iuuene mortuo, quem suscitauit Iesus, *Lucæ.* 7. & de Christo ipso in horto sepulto, *Ioan.* 19. & *Matth.* 27.

6 Deinde ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordiis piè Maiores nostri instituerunt cœmeteria pro fidelium mortuorum corporibus sepeliendis, vt latè tradit Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 1. c. 23. à princ.* melius quàm Spino explicans nominis etymologiam; erat magna veterum religio, ac subinde strictè erat prohibitum ne intra Ecclesiam aliqui sepelirentur, *cap. precipiendum 13. quæst. 2.* vbi Card. Turrecrem. quatuor illius prohibitionis affert rationes, indeque magno honore affectum Constantinum asserit Sanctus Chrysost. *homil. 66. ad populum Antioch.* quòd pro foribus Piscatoris corpus maximi illius Imperatoris sepulturæ mandarum fuerit, factúsque sit Constantinus Piscatoris Ianitor, & de vtroque Theodosio, & Arcadio simile in Apostolorum putricu ex Nicephoro, atque aliis adducit Spephan. Durant. *d. cap. 23. num. 6.*

Sed deinde honòr iste sepulturæ intra Ecclesiam Episcopis deferri cœpit, aliisque personis insignibus, vt probat tex. *in c. nullus 13. quæst. 2.* iuxta communem intellectum, de quo post gloss. Turrecrem. *ibi in fine*, quem alij sequuntur, vt constat ex Contad. Brun. *de ceremon. lib. 2. cap. 2. vers. illud tamen*, Petr. Greg. *syntagm. iuris lib. 2. c. 13. n. 12.* & alij, de quibus Cened. *ad Decretum collect. an. 46. n. 1.* interpretantibus tex. ibi, *fideles laici*, non de omnibus fidelibus ex fide Baptismi, sed de iis, qui ex fidei virtute, & constantia Sancti habiti sunt, miraculisve coruscant, vel aliàs insignes personæ extiterunt. 7

Sed tandem consuetudine effectum est, vt quòd solis Episcopis, & personis insignibus cōcedebatur, quibuscunque siue clericis, siue laicis licitum, & liberum iam sit, ac proinde indultum, vt in Ecclesia, si vellent, tumularentur, *c. nullus 13. quæst. 2.* vbi glos. *verb. fideles, c. Ecclesiam, de consecr. dist. 1. c. ex parte, c. cùm liberum, de sepultur.* Gregor. *lib. 4. dialog. c. 50.* Rodoan. *de simonia mentali, p. 3. quæst. 16. n. 32.* Syluest. *de benefic. p. 1. q. 5. n. 102.* Stephan. Durant. *d. c. 23. n. 7. & 8.* Spin & alij, de quibus Cened. *citato loco*, Caualer. *decis. 15. n. 1.* Villalob. *in sum. p. 2. tract. 31. diffic. 1. n. 3. & 4.* Hieron. Rodeic. *in compendia quæst. Regul. resol. 128. n. 1.* & quotidiano vsu satis compertum est, nec sine maxima ratione, vel ex illa, quæ colligitur ex S. Gregor. & refertur *in c. cùm grauia 14. quæst. 2.* ibi, *proximi quoties ad loca sacra conueniunt, suorúmque sepulturam aspiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt.* Vel ex ea, quam reddit tex. *in cap. non æstimemus, in fine, eadem causa, & quæst.* quòd eorum Martyrum, & Sanctorum quibus Ecclesia dicata est, patrocinio, & intercessione releuantur, vel quia minus in Ecclesiis ab immundis spiritibus vexantur, vel ex aliis, quas ex Lopo, Sot. Azin. multisque aliis prosequuntur Durant. & Cened. *dictis locis.* 8

Ius sepulturæ concedere, (vt ad tertium illius modum accedamus) spectat ad Episcopū, Abb. & alij *in c. penult. de sepult.* Sebast. Medic. *in tract. illius titul. quæst. 6. n. 6.* Caualer. *d. decis. 15. n. 2.* vbi subdit Legatum de latere posse concedere istud ius sepulturæ. Et *in Actis Eccles. Medolinanens. p. 2. titul. de sepult. vers. verùm curetur*, prohibetur fieri sepulchra noua in Ecclesia absque licentia in scriptis obtenta ab Episcopo. & in Ecclesiis Regularium saltem 9

saltem à Prouinciali, qui eiusmodi licentiam dare nō possit nisi ea sepulchra construantur iuxta formam præscriptam *in Constitut. sanctæ mem. pij V. incip. Cùm primùm, Kalendis Aprilis* 1569. in qua mandatur vt defunctorum corpora super terram existentia in tumbis profundis infra terrā collocarentur. Et eisdem quoque *Actis p. 2. decret. Visit. Apost. verb. sepultura*, sic habetur. *Sepulchrorum ipsorum in posterum ædificandorum ostium longè absit ab Altaris scabellis ligneis vel bradella, cubitis ad minus tribus, sepulchra verò ipsa ad scabellum ligneum non pertingat.* Et quòd † nemo sit sepeliendus prope Altare, seu bradellis, censuit *S. Cong. causis Episcoporum & Regul. præposita, in vna Tremular.* 8. *Februarij* 1594. & in alia *Interamnen.* 23. *Septembris* 1593. *& in Messanen.* 2. *Maij* 1601. Et si contra huiusmodi prohibitionem sepulturæ ibi reperiātur constructæ, non debet illo Altari celebrari donec corpora aliò transferantur, vt declarauit eadem *S. Cong. in vna Tranen.* 10. *Nouembris* 1599.

10

11 Tribus modis (vt verbis vtar Nauarri *loco infrà citando*) locus sepulturæ dari potest, *primo* vt is, cui datur, fiat dominus eius; *secundo* vt habeat ius sepeliendi in eo mortuos suos, & impediendi ne alij sepeliantur in eo; *tertio* vt possit sepelire aliquem in ea, vt satis videtur colligi ex tex. *in c. abolendæ, de sepult.* & notatis per Innoc. Panormit. & alios *ibi, & ex Clemen. dudum §. huiusmodi, eod. titul.* iunctis traditis per Card. & alios, & per Hier. Roder. *d. resol.* 128. *n.* 11. Primo modo nulli potest dari locus sepulturæ etiam cum auctoritate Episcopi, quia rei sacræ dominium nullus potest habere. Secundo modo non potest dari sine auctoritate Episcopi, nec cum illa sine iusta causa, & seruata forma in alienandis rebus Ecclesiæ seruanda; quia licèt per illū modum nō transferatur rei dominium, transfertur tamen vsus eius, & quoddā ius sepeliendi, quod fieri nequit, nisi seruatis Canonibus de non alienādis rebus Ecclesiæ. Tertio modo potest dari à quolibet habente liberā sepulturā, vel ius admittēdi ad sepulturā in sua Ecclesia per prædictam *Clem.* & ei annotata, sine auctoritate speciali Episcopi per auctoritatē, quā habet à Iure communi, vel priuilegio aliquo legitimo; ita eleganter Nau. *consil.* 1. *de sepult. in nouis.*

12 Potest igitur quis quoad vsum habere sepulchrum proprium, & prohibere ne absque eius assensu quis in eo sepeliri queat, adden. ad *Greg. XV. decis.* 145. *n.* 5. & ad hoc ius sepulturæ acquirendum quoad alios priuatiuè, requiritur licentia ædificandi ab initio sepulturam vnà cum ipsa ædificatione subsequutā, Lamberrin. *de iure patron. p.* 1. *art. vltim. vers. bene verum, & vers. si de cætero,* Rot. *in Burgen. sepultura* 9. *Decemb.* 1605. coram Ortemberg.

13 go, & non censetur † tale ius quæsitum ex solo cursu decennali, & cadauerum illatione, vt *in d. Burgen. & in Calagurritana sepultura* 21. *Martij* 1616. coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano*, nec etiam ex iurepatronatus, quod quis habet in Ecclesia ex Lambertin. *d. p.* 1. *quæst.* 11. *in princip. art.* 13. Rot. *in Toletana capellaniæ, & sepulturæ.* 27. *Iuly* 1616. coram bonæ mem. Vbaldo, vbi quoque fuit dictum quòd † de Iure quælibet Ecclesia potest recipere ad sepulchrum, quem vult, illa enim licet Parochialis non sit, capax est vel ex consuetudine, vel Episcopi auctoritate habendi cœmeterium, & ius sepeliendi, Host. *in c. quia nonnulli, n.* 7. *ad fin. vers. quod si aliquis,* & *ibi* Ioan. Andr. *n.* 8. Burr. *num.* 10. Zabarel. *q.* 1. *c. de cleric. non resid.* Hoied. *de incomp. benef. p.* 1. *c.* 13. *n.* 19. Rot. *decis.* 228 *n.* 7 *p.* 1. *recent. & in Mediolan. quartæ funeral.* 14. *Maij* 1622. coram *R. P. D. Merlino.* 14

15 Ex inspectione verò literarum probatur sepulchrum commune esse familiæ, Mascard. *de probat. concl.* 1297. *n.* 4. Sebast. Neu. *ad l.* 2. *ff. de operib. pub. n.* 4. & faciunt tradita per Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præs.* 59. *n.* 2. Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. Arma*, quæ si deficiat, liberè ius illud redit ad Ecclesiā, quæ deinde poterit eundem locum alijs denuò concedere, Syluest. *verb. sepultura, q.* 3. Petr. de Vbald. *cap.* 10. *n.* 6. Rot. *in d. Calagurritana sepultura.* 15

16 Pro iure sepulturæ, siue vt aliquis in certo loco Ecclesiæ, aut cœmeterij sepeliri possit, aliquid tāquam pretium exigere simoniacum est, illa namque vendi non potest, sed gratis præstanda est defunctis per eorum Parochos, *c. abolendæ, de sepultur.* Verùm vsus vendendi capellas pro sepultura defunctorum potest facere licitum quod accipitur, quia datur per modum eleemosynæ ad reparationem Ecclesiæ, vel ad sustentationem ministrorum illius, & non pro pretio, sicut datur stipendium pro diuinis, & Missis celebrandis. Ita Suar. *d. tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 14. *n.* 22. Portel. *in dubiis Regul. verb. sepultura n.* 8. *in sum. p.* 2. *tract.* 37. *diffic.* 12. *n.* 3. *&* 6. Hieron. Roderic. *d. resol.* 128. *n.* 2. sicut ratione situs, vel dignioris loci licita poterit esse pretij receptio pro sepultura, quasi hoc non videatur concernere spiritualia, sed tantùm honorem, & præeminentiam, & quæ potest pretio æstimari, & vendi. Vide Sor. *de Iust. lib.* 9. *quæst.* 7. *art.* 1 Petr. de Aragon *in* 2. 2. *quæst.* .. *art.* 4. *relict.* 2. *de simon. n.* 10. Gregor. *l.* 1. *verb. vendere tit.* 13. *part.* 1. Didac. à Rosario *in addition. ad sum. Caiet. verb. simonia* Moln. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 40. Menoch. *de arbitrar. casu* 277. Tollet. *in instruct. Sacerd. lib.* 5. *c.* 89. *in fine*, Spin. *in speculo testamen. glos.* 2. *princip. n.* 44. Læl. Zecchi. *de Republ. Ecclesf. lib.* 1. *cap.* 28. *de Parocho num.* 19. *vers. caueat etiam.* Fr. Emman. *in sum. part.* 2. *cap.* 58. *num.* 2. *& quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 58.

58.*art.*2. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 2. *verb. sepultura* §. 2. Cabed. *de patron. Regiæ Coronæ cap.* 22. Petr. de Ledesma *in sum. p.* 2. *tract.* 12. *concl.* 34. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 9. *num.* 137. *in addit.* Humad. *ad Greg. l.* 55. *glos.* 5. *tit.* 6. *part.* 1. Salazar. *de vsu, & consuet. cap.* 10. *n.* 24. Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 17. Sà *verb. simonia n* 2. Philiarch. *de offic. Sacerd. tom.* 2. *p.* 2. *lib.* 6. *c.* 9. Arag. *in* 2. 2. *q* 100. *art.* 4. Nald. *in sum. verb. sepultura num.* 8. Raguc. *de ecclesiast. discipl q.* 86. *num.* 3. Portel. *in dub. Reg verb. sepultura num.* 8. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 40. *num.* 19. *in* 1. *edit. aliàs c.* 32. *num.* 16. *in* 2. *edit.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.* 26. *à princ. & discept. forens. c.* 110. *num.* 6. *cum seqq.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *num.* 208. *& num.* 226 Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 3. *à num.* 27. Azor. *instit. moral. par.* 3. *lib.* 12. *cap.* 17. *q.* 2. Filliuc. *quæst. moral. tom.* 3. *tract.* 45. *c.* 3. *q.* 11. *n.* 26. Bonacin. *variar. tract.* vbi *de simon. q.* 4. §. 6. Binsfel. *super cap. audiuimus, de simon q.* 1. Paul. Laymann. *in Theologia morali lib.* 4. *tract.* 10. *c. vlt.* § 4 *n.* 36. Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p.* 1. *in prec.* 7. *q.* 4 *dub.* 9. *concl.* 2. Diana *resol. mor. p.* 2. *tract.* 1. *miscel. resol.* 57. Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 37. *diffic.* 12. *n.* 3. *&* 9. Hier. Rod. *in comp. q. Regul. resol.* 128. *n.* 2. Meleh. Phœbo *Lusit. decis.* 8. *n.*
17 8. *&* 9. vbi *n.* 13. resoluit quòd † vsus sepulchri hæreditarij est pretio æstimabilis, & vendi potest pro debitis defuncti, & *n.* 14. subdit
18 quòd † non soluitur gabella de venditione sepulturæ ratione situs, vel dignioris loci, Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *de simon. c.* 14. *n.* 19. vbi *n.* 22. tenet emptionem simplicis sepulturæ, seu iuris sepulturæ posse, ex illa ratione maximæ obligationis quòd nullus alius ibi sepeliatur, non verò ex suprà relata de situ, & digniori loco, dicẽs quòd licèt simonia sit aliquid accipere pro honoratiori loco sepulturæ, secus verò erit si quis velit onerare Ecclesiam, & ita possidere in illa ius sepulturæ in aliquo certo loco illius, vt non possit alius ibi sepeliri, tunc enim videtur illam oblationem ex parte clericorum, seu Ecclesiæ posse vẽdi saltem auctoritate Prælatorum Ecclesię, cùm circa hoc non inueniatur facta prohibitio, quia aliud est vendere sepulturam, quod prohibetur, aliud vendere obligationem non sepeliendi alium, vt per se cõstat: vnde neque tunc venditur aliquid spirituale, neque spirituali annexũ, illa enim obligatio est onus accidentarium, quod æstimabile pecunia est, ita etiam (Suar. non tacito) dicit Fr. Raph. de la Torre *de Relig. tom.* 2. *q.* 100. *art.* 4. *disp.* 7. Malder. 2. 2. *tract.* 9. *c.* 3. *dub.* 9.

Sed illa ratio de honorabiliori loco non videtur reiicienda, si locus est honoratior ob rationem & respectum aliquem temporalem, quia tunc non emitur res sacra, sed honor quidam humanus, qui in hominum existimatione, & appretiatione positus est, tum quia emẽs locum honoratiorem, in quo sedeat, non committit simoniam, Gabriel. *in* 4. *dist.* 25. *d.* 2. *dub.* 10. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 28. *num.* 23. ergo nec simonia committitur dũ honoratior sepulturæ locus emitur, vt optimè considerat Bonacin. *d.* §. 6. *n.* 4. Illud tamen aduertendum duxi cum eodem Suar. *d. lib.* 4. *c.* 14. *num.* 18. quòd si quis habeat sepulchrum proprium suis sumptibus emptum, vel ædificatum pro se, aut suis, non est materia simoniæ si vendatur quoad proprietatem iuxta valorem fũdi, & respectu habito ad solas expensas in eo ædificando factas; quia ibi non venditur benedictio, nec proprium iure sepulturæ, sed materiale illud, ac quod alia sequuntur. Vnde simul loca iure hæreditario transferri solent à parentibus ad filios ratione temporalitatis, quæ in his est, vt suprà diximus.

Verùm autem valeat consuetudo quòd quid certum exigi possit à curato pro sepultura, seu pro officio sepulturæ? Abb. *in cap. cùm M. Ferrariensis, de constit.* & *in d. c. abolendæ*, post gloss. *ibi*, tenet talem consuetudinem post traditum sepulturæ corpus esse obseruandam, quia habet principium voluntarium. Contrariam verò opinionem, immò consuetudinem soluendi aliquid pro sepultura, seu pro officio sepulturæ non teneri, etiamsi solutio fiat postquam corpus esset traditum sepulturæ, sustinent Gemin. *in d. cap. cùm M. Ferrariensis*, Host. Card. & Anton. de Butrio *in d. cap. abolendæ*, Paul. de Castro *cons.* 361. *p.* 1. Marc. Mantua *cons.* 293. *per tot.* Rip. *in tract. de peste, tit. de remed præseru. contra pestem, num.* 109. *cum seqq.* Petr. Rebuff. *super concord. sub rub. de public. concub.* §. *quia verò, glos. vnic. in fine*, latè Alex. Trentacinq. *cons.* 57. *per tot. vol.* 2. vbi *à num.* 4. post Paul. de Castro & alios *locis citatis*, plura requiri ait ad hoc vt valeat consuetudo dandi certum quid pro quolibet mortuo. *Primum* quòd huiusmodi consuetudo habeat principiũ voluntarium, hoc est, quod primo tale quid liberaliter soluerint, ita quòd non sit iniustè ab eis exactum. *Secundum* quòd actus ab eo fiant eo animo, vt ea intentione vt consuetudo inducatur. *Tertium* quòd testes deponant de actuum visu, cuius consuetudo allegatur, & quòd deponant de actuũ frequentia, & de temporis diuturnitate, & tales actus factos fuisse ita & taliter quòd appareat interuenisse tacitum consensum populi, vel maioris partis. *Quartũ* quòd illud, quod soluitur, sit certum, arbitrio Parochianorum taxatum, non enim taxari debet per Sacerdotem, quia illud speciẽ manifestã exprimit cupiditatis, & simoniæ.

Electio sepulturæ omnibus adultis est 19
libera,

libera, dummodo non prohibeantur à Iure,
cùm sit actus propriæ voluntatis, cap. cum li-
berum 6. de sepultur. Nat. conf. 432. num. 6.
cum sequentib. Cæs. de Grassis decis. 1. num. 1.
de sepultur. Læl. Zechi. de Republ. Eccles. cap.
28. de Parocho. num. 17. fallent. 2. Aloys. Ricc.
in praxi rerum fori Ecclesiast. resol. 563. in 2.
edit. Bellet. disquisit. cleric. par. 1. tit. de clerico
20 debitore §. 3. num. 13. † etiam in Fratrum Præ-
dicatorum, & Minorum Ecclesiis relicta Pa-
rochiali, vt probatur in Clem. dudum, §. huius-
modi quoque statuto. de sepultur. Vgolin. de of-
ficio Episcopi, cap. 17. n. 2. Card. Tusch. in pract.
conclusion. lit. P. concl. 97. num. 5. Hieron. Roder.
d. resol. 128. num. 3. quod Pius V. ad reliquos
21 Religiosos ampliauit; & sic † electio sepul-
turæ in Ecclesiis Regularium non potest à Pa-
rochis impediri, vt resoluit nouissimè Aloys.
Ricc. in praxi rerum Eccles. p. 4. resol. 293. num.
32. & hinc S. Rituum Cong. in vna Capuana sub
die 31. Martij 1629. respondit ad relationem
22 Eminentissimi Cardinalis Pij † Curatum Ca-
salis. Casæ pullæ Capuanæ Diœcesis non posse pro-
hibere Alicornio Natali eiusdem terræ ius sepul-
turæ pro se, & successoribus in Ecclesia per ipsum
Alicornium ædificata, reseruata quarta funera-
li proprio Parocho. Postea dubitatum fuit an
eueniente casu liceat sepelire mortuos in di-
cta Ecclesia sine præsentia dicti Curati si vo-
catus venire nolit, & an idem fieri possit abs-
que ipsius licentia si petitam dare recuset?
Eadem Sacr. Rituum Congr. eodem Eminentiss.
Card. Pio referente sub die 22. Decembris 1629.
23 censuit † si Curatus requisitus interesse recuset,
vel petitam licentiam deneget, posse in dicta
Ecclesia tradi sepulturæ supradictorum corpora si-
ne ipsius interuentu, & licentia.

24 Ex qua libertate in eligenda sepultura pro-
uenit vt eam possit quilibet reuocare vsque
ad finem vitæ, Gemin. in cap. licet §. quamuis,
de sepultur. lib. 6. Cæs. de Grassis decis. 1. num.
5. de sepul. Anch. conf. 214. num. 5. cum seqq.
Mari. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 59.
vers. tertiò. ad quam electionem sepulturæ
probandam sufficiunt leuiores probationes,
itaut etiam tacitus consensus admittatur,
Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 817. num.
13. & 14.

25 Hinc etiam fit vt nullum possint sub pœna
excommunicationis inducere Religiosi, &
seculares clerici ad eligendam sepulturam
sub voto, vel promissione de non mutando
illam electionem. cap. 1. de sepultur. lib. 6. Cor-
duba de Lara in lib. si quis à liberis, § parens, n.
96. & seqq. ff. de liber. agnoscen. Gutier. de Iu-
ram. confirmator. part. 2. cap. 4. num. 11. cum seqq.
Vgolin. de officio Episcopi, cap. 17. 1. num. vers.
item locum, Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. q.
58. art. 7. Bonacin. de cens. extra Bullam, disp. 2.
quæst. 5. puncto 4. Melch. Phœbo Lusitan. decis.
8. in fine tom. 1. Iul. Lauor. var. lucub. tom. 1. tit.
2. de prisco, & recent. funer. more, cap. 11. num.
1. † etiam non sequuto effectu sepulturæ, vt 26
tenet Fr. Emman. tom. 4. sum. cap. 130. num. 7.
se corrigens de eo, quod dixerat d. art. 7. §.
quintò circa, quia, inquit, verba prohibitio-
nis iam hîc sortiuntur suum effectum, siqui-
dem actus talis inductionis consistit in qua-
dam successione continua, qui vbi primùm
incipit, iam pro consummato habetur, refert
Fr. Hier. Roder. in compendio quæst. Regul. re-
sol. 128. retract. 1.

Et ideo Parochus violenter rapiens, vel 27
spolians funus antequam veniat ad manus eo-
rum, quibus debetur, perdit ius, quod habet,
& quartam Canonicam, tenetur que restitue-
re cum corpore quicquid accipit, Fr. Em-
man. tom. 3. q. 61. art. 3. Portel. in dubiis Re-
gularib. verb. Canonica portio, num. 6. Hieron.
Roderic. vbi suprà resol. 18. num. 14.

Pro filio tamen impubere elegit pater se- 28
pulturam si consuetudo terræ id habeat, si
verò non sit, sepeliri debet in sepultura Maio-
rum, cap. licet pater, de sepultur. lib. 6. Sebast.
Medices de sepultur. q. 8. Bellet. d. §. 3. num.
17. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 94.
n. 79. quia minor illam sibi eligere non po-
test, d. cap. licet pater, Tiraq. de priuileg. piæ
causæ, priuileg. 9. vers. contrarium tamen, Ze-
rol. in praxi Episcip. parte 1. verb. sepultura.
§. 1. cùm filia Antonij Scarpellini in minori
ætate ex hac vita migrasset, Præpositus S.
Martini sub noui Ritualis prætextu in eius
Ecclesia illam sepeliri prætendebat, non ob-
stante quòd illius Maiorum sepultura in Ec-
clesiæ Fratrum Minorum Conuentualium S.
Francisci existeret; quapropter Sacra Congre-
gat. Cardinalium negotiis Episcoporum & Re-
gularium præpositorum in vna Asculana 21.
Octobris 1616. dictæ filiæ cadauer dictorum Fra-
trum Ecclesiæ restituendum censuit, cùm qui se-
pulturam sibi eligendi facultatem non habet, in
Maiorum suorum sepultura humari debeat.

Vxor præmortua non electa sepulturâ, si
maritus habet proprium sepulchrum, in ipso
etiam tumulari debet, quamuis extra limites
Parochiæ vbi mortua est, S. Congr. Rituum in
Senogallien. 15. Ianuarij 1633.

Mulier nupta liberè potest sibi eligere se- 29
pulturam sicut vir, cap. de vxore 7. de sepult.
Spec. in speculo testam. gloss. 2. princ. num. 41.
Læl. Zechi. de Republ. Ecclesiast. cap. 28. de
Parocho. num. 17. vers. fallit, prope fin. Alexand.
Trentacinq. conf. 56. per tot. vol. 2. Iul. Lauor.
var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 11. num. 130.
Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de cleri-
co debitore §. 3. num. 15. Si verò decesse-
rit non electa sibi sepultura, debet sepeliri
in sepulchro mariti, si inter eos sequuta sit
carnalis copula, Petr. de Vbaldis de Canonica
portione,

portione, c. 11. num. 20. Aym. Crauet. consil. 11. num 6. vol. 1. Bellet. d. §. 3. num. 16. Iul. Lauór. d. c. 11. num. 131. vbi num. 135. ampliat procedere etiamsi mulier accusata sit de adulterio, si pendente lite moriatur. Alexan. Trentacinq. d. consil. 56. num. 11. vbi cum Abb. *in d. c. de vxore, num. 5. vers. sed hic cadit pulcherrima quæstio*, circa mulierem decedentem viuente viro non electa sepultura, sic distinguit: aut adest consuetudo, & illi est standum: si non adest, subdistinguit, aut maritus præparauit sibi sepulchrum, & sic vir elegerit sepulturam pro se ipso, tunc vxor in eo sepulchro est sepelienda; sed quando non præparauit, seu vir non elegit sepulturam, quia non vult declarare, tunc vxor sepelienda est in sepulchro maiorum ipsius vxoris. Mulier verò, quæ habuit plures viros si non electa sepultura moriatur, est sepelienda in sepultura vltimi viri, *cap. 1. §. mulier, de sepultur. in 6.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 2. tit. 2. cap. 11. num. 136. cum seq.* Nouat. *de elect. fori q. 3. sect. 3.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. part. 4. resol. 295. num. 11.*

30 Religiosi, cùm non habent electionem sepulturæ, sepeliendi sunt in propriis Monasteriis, *c. vlt. de sepultur. lib. 6.* Er. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. q. 60. artic. 1. & 2.* Vgolin. *de officio Episcop. c. 17. num. 9.* latè Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 6. cap. 14.* nouissimè Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. p. 4. resol. 293. n. 39.* etiamsi extra claustra decedant, quia tunc etiam Parochis inconsultis ad eorum Ecclesias deferri debent; vt censuit *S. Congr. Eminentissimorum Card. Conc. Trid. interpretum, sub die 2. Iulij* 1620. vt refert Lauren. de Peitinis *in constit. sui Ordinis Minimorum, tom. 2. constit. 7 Pij V. num. 13. vers. ad decimum pag.* 194. nisi sint ita remoti à propriis Monasteriis vt commodè portari nequeant, quia tunc possunt eligere sepulturam, *d. c. vlt.* Nauar *commento 2. de Regularib. n.* 43. Fr. Emman. *d. q. 60. art. 2. vers. aduertendum tamen est*, Sanch. *d. c. 14. num.* 3. Si verò in partibus sic remotis à Monasteriis moriantur non electa sepultura, sepeliendi erunt in Ecclesia Parochiali, in qua decesserint, instar secularium in itinere morientium, vt tenent Dyn. Anchar. & Franc. *in d. c. vlt.* Sanch. *d. c. 14. num.* 4. subdens contra gloss. *ibi* in casus positione, sepeliendus adhuc in Ecclesia Parochiali, quamuis ibi sit Monasterium aliquod sui Ordinis, nisi ibi fuerint causa perpetuæ residentiæ, & *num.* 5. subdit quòd tenetur expensas factas in Monachi sepultura soluere. Et de quæst. illa, an Religiosus viator mortuus in hospitali, vel aliqua domo priuata, debeat sepeliendus deferri ad suum Conuentum, vel in Parochialem Ecclesiam? Vide Lauret. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regulares q. 60. pag. 382. cum seq. & q. 61.* differit an Religionis Prælatus possit sibi eligere sepulturam, vbi affirmatiuè respondit in supremo Religionis Prælato, qui est Generalis, vbi etiam post Fr. Emman. & alios subdit, quòd si Prælatus hic eligeret sepulturam, & postea decederet finita Prælatura, non esset sepeliendus in loco electo, sed in suo monasterio, quia inspicitur tempus mortis ad habilitatem eligendæ sepulturæ discernendam.

De quæstione contingente agit Cyn. post Petr. de Bellaperr. *in l. 1. vers. 6. quæro. C. de sacros. eccles.* dicens quòd quando testator reliquit Ecclesiæ Parochiali decem, & tempore testamenti habitabat in vna Parochia, & tempore mortis in alia, in qua sepultus fuit, recurrendum est ad coniecturas, vt sciatur cui earum illa decem tradi debeant; & coniecturis cessantibus, si legatum erat modicum respiciens sumptus tantùm funeris, tunc debentur illi in qua est sepultus; si verò erat magnum, tunc debetur Ecclesiæ Parochiali in qua erat tempore facti testamenti, cuius contemplatione fecisse videtur, sequuntur Feder. de Senis *cons.* 10. incip. *Casus talis*, Lautet. de Franchis *vbi suprà q. 62.*

31 Quando quis decedit non electa sepultura, in ea sepeliendus est in qua Maiores sui sepeliri consueuerūt, soluta quarta Parochiali, *c. Hebron, c. placuit 13. q. 2. c. fraternitatem, de sepultur. cap. ij qui, eod. tit. in 6.* Spin. *in speculo testam. gloss. 2. princip. n. 38.* Ioan. Garc. *de expens. cap. 8. n. 4.* Cardin Tusch. *tom. 7. litt. S. conclus. 194.* Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi, c. 7. n. 3. in fine*, 32 † Maiores dicuntur pater, auus, & alij superiores, *l. maiorum, ff. de verborum signif.* citati per me *de appellat. verbor. vtriusque iuris signif. appellat. 137. à n. 4.* latè ad propositum Læl. Zech. *d. cap. 28. de Parocho, num. 17. vers. fallit*, vbi tenet quòd si pater, & auus sint sepulti in vno loco, & proauus, & atauus in alio, sepelietur filius cum patre, & auo; si verò in vno sepulchro non sunt plures Maiores, sed in vno pater, in alio auus, sepelietur in Parochia vbi audit Diuina. Sed credo sepeliendum apud sepulchrum parentum, non verò abaui, & aliorum ascendentium, nec apud Ecclesiam in qua audit Diuina, quia sepultura inter mortuos comparatur domicilio inter viuos, filius autem sequitur domicilium parentum, & non aliorum ascendentium, *l. assumptio ff. de municip. c. fraternitatem, de sepult.* & ideò sic docent Villalob. *in sum p. 2. tract. 31. diffic. 3. n. 4.* Hieron. Roderic. *d. resolut. 128. n. 28.* Fr. Emman. *in addit. sum. tom. 4. c. 130. n. 12.* vbi se corrigit de eo, quod prius scripserat *quæstion. Regular. tom. 3. quæst. 56. art. 8.*

33 Sed si nullam sepulturam Maiores sui habebant tunc sepeliendus est in Parochia sua, *cap. ex parte, cap. in nostra, de sepultur.* Medic.

dic. *in tractat. illius tit. parte 2. q. 6. n. 1. & 2.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resol. 112. casu 59. vers. nota in c. 1. de sepultur. lib. 6.* Burſat. *conſ.* 226. *n.* 119. *vol.* 3. Bellet. *d.* §. 3. *n.* 19. vbi *n.* 20. ſubdit quòd eodem modo ſi clericus ſepulturam non habeat, neque illam ſibi eligat, ſepeliri debet in Eccleſia, cuius adminiſtrationem, vel curam geſſit, vel vbi reſidere tenebatur, & citat Burſat. *dict. conſ.* 226. *num.* 18.

34 *&* 19 † Ius enim ſepulturæ pendet multùm ab adminiſtratione Sacramentorum. Stephan. Gratian. *disception. forenſ. cap. 94. num.* 74. Sanch. *de matrim. lib. 3. diſput. 23. num.* 74.

35 Peregrinus ſi moriatur dum eſt in via, ſepelitur in Cathedrali, vt cenſuit *Sacra Cong. Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita, ſub die 9. Iuny* 1592.

36 Canonicus verò Eccleſiæ Cathedralis an in ea ſit ſepeliendus, vel potiùs in Parochia, vbi habet domicilium; vide Lap. *allegat.* 63. *num.* 4. Archid. *in cap. ſtatutum, §. cùm verò, de reſcript. in 6.* Anchar. *conſ.* 369. Petr. do Vbaldis *de Canonica portione, cap. 9. ex num.* 28. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 6. lit. P. concl. 99. num.* 5.

37 Quanto autem tempore à morte Parochus tenere debeat mortuum ſuper terram antequam ſepeliatur, & an ſepeliri poſſit omni die, & hora: Vide Poſſeuin. *de officio Curati cap.* 14. *num.* 1. *&* 2. vbi monet in hoc obſeruandas eſſe proprij Epiſcopatus Conſtitutiones, & *num.* 3. reſoluit Parochum teneri ſepelire ſuos mortuos, & gratis, vbi ita ſit conſuetum, at poſſe recipere ſolitum dari, vbi eſt laudabilis conſuetudo aliquid tribuendi pro funere, petendo conſuetam largitionem poſt mortuum à ſe liberè ſepultum.

38 Caueat quàm maximè Parochus ne aliquem inducat ad promittendum, aut iurandum ſe accepturum ſepulturam in ſua Eccleſia, aut quam iam antea accepiſſet non mutaturum, quia id prohibitũ eſt *in c. 1. de ſepult. lib.* 6. Melch. Phœbo *Luſitan. deciſ. 8. in fine tom.* 1. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. c. 11. n.* 3. cum aliis ſuprà citatis *n.* 25. Vnde ſi Parochus dum vadit ad infirmum communicandum, ipſum interrogat non in genere in qua Eccleſia vult ſepeliri, ſed in ſpecie dicendo, vis ſepeliri in Parochia, vel in alia Eccleſia, ipſam ſpecialiter nominando, non valet hæc electio tanquam facta ad ſuggeſtionem, ſed debet in genere interrogare, Burſat. *conſ.* 226. *num.* 18. *volum.* 3. Aloyſ. Ricc. *in praxi p. 4. reſol.* 293. *n.* 30.

39 Ius ſepulturæ aliquibus caſibus amittitur & præcipuè per ſimoniam, per occiſionem Rectoris, hæreſim ſeu crimen læſæ maieſtatis, aut ſi viuus in ea ſepeliarint, & aliis modis, de quibus Lamber. *de iurepatr. lib. 3. q. 8. art.* 2. Sebaſt. Medic. *q. 16. n.* 43. & tunc Eccleſia fit libera ſi vnus tantùm erat dominus, qui aliquod ex illis criminibus commiſit, ſecus ſi plures, quia in caſu amiſſionis vnius accreſcit alteri ſi erat ſepulchrum familiare.

Excipiuntur plura hominum genera, qui 40
eccleſiaſtica ſepultura carent, hi enim nec in Parochia, nec alibi in loco ſacro ſepeliri debent, euiuſmodi ſunt,

Primò excommunicati notorij, & denunciati, *cap. ſacris, de ſentent. excommunic. c. is qui, eod. tit. in 6. Clem. 1. de ſepult.* Galganet. *de Iure publico lib. 3. tit. 109. num.* 35. Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 11. §. 3. & c. 43. §. 3.* Azeued. *lib. 6. num. 8. cum ſeq. tit. 18. lib. 4. nona Recopil.* Poſſeuin. *de officio Curati cap.* 14. *num.* 4. Vgolin. *de cenſur. tabul. 2. cap 9. §. 5. & 6. & de officio Epiſcopi cap.* 17. *num. 4. verſ. ſeptimo*, Ego *in collect. ad c. ad hæc num. 2. de priuileg.* Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 12. ſect. 4. num.* 3. Auil. *eod tract. p 2. cap. 6. diſput. 4. dub.* 8. Villal. *tom. 2. tract. 31. diffic.* 3. Sanci. *in ſelect. diſp. 36. n.* 1. niſi talis excommunicatus in articulo mortis pœnitentiæ ſigna dediſſet, vt declarauit *S. Congreg. Cardinalium negotys Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum*, nam *cùm Ioannes Baptiſta Maſtrillus dum excommunicatus eſſet, interfectus fuiſſet, proindéque extra Sacrum humatus, eiuſdem conſanguinei Sac. Congregationi ſupplicarunt quatenus ſtante quòd idem Maſtrillus in mortis articulo pænitentiæ ſigna dediſſet, eius cadauer in Sacro humari ordinaret, cumque eadem S. Congreg. ſuper pænitentiæ huiuſmodi ſignis per Epiſcopum informari voluiſſet, idem Epiſcopus retulit quòd prædictus Maſtrillus in mortis articulo dixit, Confeſſione, Madonna Sanctiſſima adiutame, qua relatione ſtante Sacra eadem Congregatione prædictum cadauer Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi mandauit in vna Nolana ſub die 19. Iuly* 1619.

Secundò interdicti notorij, & denunciati, 41
d. Clem. 1. de ſepult. Vgolin. *de tract. tab. 5. cap. 13. §. 4. & cap. 15. §. 4.* nam & generaliter per omne interdictum ſiue locale, ſiue perſonale vſus Eccleſiaſticæ ſepulturæ prohibetur, *cap. cùm & plantare, §. quod ſi Templarij, de priuileg.* vbi plures citaui Doctores *in collect. num.* 40. Et de ſuſpenſis ab ingreſſu Eccleſiæ *cap. is cui 20. §. talis quoque, de ſentent. excommunic. in* 6. Galganet. *d. tit. 109. n.* 36.

Tertiò publici, & manifeſti vſurarij, niſi alie- 42
num reſtituerint, vel idoneã dederint de reſtituendo cautionem, *cap. quia, de vſur. cap. quanquam, eod. tit. in 6.* Cou. *lib. 3. var. cap.* 3. *num. 9. verſ.* 12. Galganet. *d. tit. 309. num.* 37. Poſſeuin. *vbi ſup.* Sayr. *in claui Regia lib. 10. cap. 5. tract. 10. num. vlt.* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap. 17. num. 4. verſ.* 5. Vnde vſurarios manifeſtos publicè excommunicatos, & nominatim interdictos exhumari facere poteſt Epiſcopus, etiam de Monaſteriis exemptis Regularium, & procul proiici ab Eccleſia, vt innuit

Clem.

Clem. 1. *de sepult.* quam ad hoc citat Hieron. Roder. *d. resol.* 128. *num.* 24.

43 *Quartò* infideles, pagani, Iudæi, hæretici, etiamsi post mortem appareat de hæresi, *cap. excommunicatus*, §. *credentes*, *de haret.* vbi *in collect. num.* 39. plures citaui Doctores, Azori. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *q.* 8. *vers. sexta*, Sanctarel. *de haresi cap.* 28. *num.* 12.

44 *Quintò* manifesti raptores, nisi restitutione sequuta, vel alius velit pro illis restituere, *cap. super eo*, *de raptoribus.*

45 *Sextò* decedentes in torneamentis, *c.* 1. *&* 2. *de torneament.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 68. *art.* 2. *vers.* 10. Vgolin. *d. cap.* 17. *num.* 4. *in princ.* Posseuin. *de offic. Curati c.* 14. *sub n.* 3. *vers. caret item*, vel in duello morientes. *Conc. Trid. sess.* 25. *de reform. cap.* 19. Galet. *in margarita casuum Conscientia verb. sepultura, vlt.* Martin. Carillo *en la explicacion de la Bulla de los defunctos*, *p.* 2. *cap.* 4. *num.* 55. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 22. *num.* 79. *vers. accedit*, Vgolin. *d. cap.* 17. *num.* 4. *vers.* 2. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 410. vbi dicit quòd nec sufficit ostendere ante obitum signa pœnitentiæ, & quamuis Peteg. *de duello q.* 7. *num.* 4. existimauerit priuari debere ecclesiastica sepultura, qui in ipso conflictu duelli vulneratus, eodẽ die, vel alio postea moritur; tamen probabiliter sustineri potest decertantem in duello priuandum esse ecclesiastica sepultura, etiamsi ob vulnus in duello acceptum non statim, sed alio die moriatur, quamuis fortè constet ante mortem pœnitentiæ signa dedisse, vt per Ioan. Sanc. *in select. disp.* 36. *num.* 7. Diana *resol. moral. par.* 2. *tract.* 2. *miscel. resol.* 54. Bonacin. *de cons. extra Bullam disp.* 2. *q.* 3. *puncto* 48. *num.* 22 vbi addit Parochum non debere illos sepelire, nec ecclesiasticam sepulturam denegare, si non sit notorium delictum, sed rem ad Episcopum, seu ad ipsius Vicarium deferre debere.

46 *Septimò*, qui semel in anno confessus non suscepit, nisi de consilio Sacerdotis protogasset, *cap. omnis vtriusque sexus*, *de Pœnit. & remiss.* Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi cap.* 17. *num.* 4. *vers tertio.*

47 *Octauò* Religiosi vtriusque sexus proprietarij si moniti à Superiore absque emendatione, & pœnitentia decesserint, *cap. Monachi*, *de statu monachor.* Vgolin. *d. cap.* 17. *num.* 4. *vers. quarto*, Galganet. *d. tit.* 109. *num.* 38. Posseuin. *d. loco*, Portel. *in dubiis Regular. verb. sepultura*, *num.* 11. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol* 128. *num.* 20. Lauor. *de Indilæo p.* 2. *cap.* 39. *num.* 129. vbi adducit exemplum de Iustn Monacho, quem repertum proprietarium, licèt postea pœnituerit, & pœnitentiam fecerit, adhuc S. Gregorius voluit (ad terrorem forsan aliorum) sepeliri in sterquilinio. Existimo tamen non esse ita præcipitanter priuandum ecclesiastica sepultura Religiosum inuentum mortuum cũ bursa denariorum; præsumi enim debet denarios non esse proprios, vel quòd ex obliuione, aut negligentia alterius inibi remanserint, vt bene resoluunt Portel. & Hieron. Roderic. *locu proximè citatis*, & *num.* 2. dicit idem de Fratre Minorita: item Villalob. *d. diffic.* 3. *num.* 6. idem docet cum Nau. & Fr. Emman. de Religioso Carthusiensi inuento mortuo cum duodecim denariis, non obstante huius Ordinis statuto, quia id debet intelligi quando constaret per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi id fecisse.

48 *Nonò* peccator quilibet notorius decedens in ipso peccato mort. & impœnitens nullo dato signo contritionis, gloss. *verb. communicabatur, in cap. ex parte* 11. *de sepultur.* Cou *in cap. alma mater par.* 1. §. 6. *num.* 4. Petr. Greg. *syntagm. Iuris lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 10. Vgolin. *d. cap.* 17. *num.* 4. *vers. postremo*, Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 2. *cum seqq.* Sanct. *in select. disp.* 36 *num* 2. Petr. Nau. *de restitut. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 26. Martin. Carril. *en la explicacion de la Bula de los defunctos p.* 2. *cap.* 4. *num.* 53.

49 *Decimò* occidentes se ipsos ex industria, *cap. placuit* 23. *quæst* 5. Roman. *sing.* 264. Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 1. *num.* 11. Nau. *cons.* 6. aliàs 7. *de sepultur.* Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis.* 6. Bellet. *disquis. cleric. par.* 1. *tit. de clerico dubit.* §. 3. *num.* 33. Hieron. Carat. *de iurib. Paroch. tit.* 7. *cap.* 8. Galganet. *d. tit.* 109. *num.* 34. Possen. *d. cap.* 14. *num.* 4. *vers. occidens se*, Azor. *instit. moral. par* 1. *lib* 9. *cap.* 31. *quæs.* 5. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 20. *num.* 133. *& p.* 5. *quæst.* 128 *n.* 16. Vgolin. *d. cap.* 17. *num.* 4. *vers. item qui se ipsos*, vbi excipit illum, qui se præcipitem dedit non quò se interficeret, sed quoniam malum ipsi impendens, aliter euitare non possit, vt in muliere, quæ per fenestras se proiecit, vt fugeret volentes eam violare, vel ne in manus inimicorum incideret; item in eo, qui in flumine se proiecit ob huiusmodi causas. Vbi tamen aliquis reperiretur mortuus in puteo, vel laqueo suspensus, non debet priuari ecclesiastica sepultura, quia vbi non constat quòd se ipsum interfecerit, vel præcipitauerit, non est præsumendum, cùm potuerit per insidias, aut vim in puteum proiici, vel suspendi, aut ex furore, seu mentis alienatione id facere. Ita Mari. Socin *cons.* 51. *vol.* 2. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. cap.* 61. *num.* 20.

50 *Vndecimò* non restituentes Ecclesiæ decimas, *cap. prohibemus*, *de decim.* Petr. de Vbald. *de Canon. Episcop. cap.* 14. *num.* 3. *in fine*, Spin. *in speculo testam. glos.* 2. *princip. num.* 20. Rebuff. *de decimis quæst. vlt. num.* 16. Mon. *et. eod. tract. cap.* 8. *num.* 74. & vide infrà *cap* 20. §. 4 *num.* 16.

51 *Duodecimò* particida, Menoch. *de arbitr. casu 387. per tot.*

52 *Decimotertiò* publicè blasphemantes Deum si pœnitentiam eis iniunctam non egerint, *c. 2. in fine, de maled.* Posseuin. *d. loco*, Vgolin. *d. cap. 17. n. 4. vers. sexto.*

53 *Decimoquartò* clericus notoriè concubinarius viuens, & sic perseuerans vsque ad mortem sine pœnitentia, iste enim non est cum aliis fidelibus sepeliendus, vt per text. *in cap. quæsitum, & in cap. quibus.* 13. *quæst.* 2. *& in cap. placuit in fine*, 23. *quæst.* 5. docent Turrec. *in cap. præter 6. concl. 6. dist.* 32. Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 8. mirum in modum commendans notansque contra eos, qui cùm supremæ vitæ diem agunt concubinarij, candelam tenendam concubinæ tradunt, prosequitur eleganter Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 58. Si Parochi supradictos iure sepulturę priuatos apud locum sacrum sepelierint, peccant mortaliter, & tenentur restituere funus etiam à multo tempore sepultum si petatur, & quicquid ratione illius perceperunt, excepta quarta funerali. Ita gloss. per tex. *ibi in cap. cùm liberum, de sepultur.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 61. *art.* 3. *& in add. sum. tom.* 4. *cap.* 131. *num.* 6. Soar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *num.* 2. Villalob. *d. diffic.* 3. *num.* 13. Hieron. Roderic. *d. resolut.* 128. *num.* 23.

54 Nota quòd legatum factum Ecclesiæ pro sepultura adhuc ei debetur, etiamsi testator ob culpam suam sepultura priuaretur, Philiarch. *par.* 2. *lib.* 6 *cap.* 21. *concl.* 4. Galet. *in margarita casuum consc. verb. legatum factum Ecclesiæ.*

55 Caueant Parochi ne propter ius sepulturæ minimè solutum cadauer exhumatum retineatur; cùm enim S. Congregationi innotuisset per Episcopum Cotronien. ne cuiusdam Leonoræ Forestæ cadauer occasione iuris sepulturæ humaretur prohibitum fuisse, Sacra eadem Congregatio prædicto Episcopo litteras iniungi mandauit, vt statim atque easdem reciperet, prænominatum cadauer sepulturæ tradi faciat, cùm nulla ratio patiatur, Christianæque pietati repugnans videatur, maximè verò ob pecuniarum interesse cadauer insepultum remanere. Nec etiam sub quouis prætextu compositionis quartæ funeralis sepultura mortuorum retardari, aut impediri debet, vt eadem S. Congreg. censuit *in Cassa n.* 5. *Maij* 1617.

56 Supradictis igitur tantummodo exceptis, aliis sepultura negari non debet, & quia ea concessa, conceditur quoque delatio mortui processionaliter, ita Oldrad. *cons.* 225. *num.* 13. *&* 14. Sebast. Medices *de sepultur. par.* 2. *q.* 7. Card. Tusch. *lit. A. concl.* 77. *num.* 9. *&* 10. Ego ipse *in collect. ad c. accessorium num.* 3. *de Regul. Iuris lib.* 6. ideo videndum quæ sint partes Parochi in sepeliendis defunctis, & eorum funeribus ducendis,

Nam licèt pompa funeralis non sit de necessitate sepulturæ, vt inquit S. August. *de Ciuitate Dei.* Sepulchrorum memoria, sumptusque funeris magis viuorum est consolatio, quàm defunctorum vtilitas. & Ambros. *in serm. Quid profuit*, inquit, *sepulchrorum superbia, damna sunt potius viuentium, quàm subsidia mortuorum.* Et S. Gregorius, vt habetur *in cap. animæ* 13. *q.* 2. ait, *curatio funeris, conditio sepulturæ, pompa exequiarum, magis sunt viuorum solatia, quàm subsidia mortuorum*, cùm aliis adductis per Cassan. *in catal. gloria mundi p.* 2. *consid.* 6. Nihilominus tamen cùm hæc fiant iam ex consuetudine pro cuiusque personæ qualitate fiunt Parochus indutus superpelliceo, & stola nigri coloris pro consuetudine, aut si videbitur ratione loci, vel personæ, alioquin sine eo cum suo clerico, cum aliis Presbyteris, & clericis, qui adfuerint præcedente Cruce illius Ecclesiæ, ad quam corpus portandum est; cùm ad domum defuncti peruenerit, ipse solus cum clerico deferente vas aquæ benedictæ, ingreditur locum, vbi defunctus iacet, quem priùs aqua benedicta aspergit, deinde linteo corpus defertur feretrum, ordinatur processio, præcedunt Confraternitates laicales, tum deferens Crucem, & sequitur Clerus Regularis, & secularis per Ordinem, ac vltimo loco Parochus, vt suprà indutus; qui incipit Resp. *Subuenite Sancti Dei*, &c. Ita scriptum reliquisse Cardinalem Sanctorium in suo, quod composuit, Sacerdotali refert Theodor. de Rubeis apud Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 298. *num.* 97.

Defunctorum corpora si deponantur in Parochiali vt inde transferantur ad Ecclesiam Regularium, in qua elegerunt sepulturam, nihil debetur Ecclesiæ Parochiali, exceptis iuribus Parochialibus, Sacr. Congregat. Rituum *in Placentina* 23. *Martij* 1619. cuius memini *in collect. Bullarij verb. defunctus* 3. Possunt tamen directè deferri ad Ecclesiam, in qua sepelienda sunt, non obstante consuetudine quòd prius deferantur ad Ecclesiam Matricem, dummodo Curato soluantur iura sepulturæ, & emolumenta solita. Eadem S. Congreg. *in Vmbriaticen.* 25 *Februarij* 1606. *& in Polignanen.* 21. *Maij.* 1618.

Defunctorum hæredes pro defuncto ad sepulturam associando numerum Sacerdotum sibi bene visum conuocare possunt, & numerum ceræ sibi bene visum ad cadauer sepulturæ associandum, quolibet contrario prætextu per Parochum deducto non obstante, subministrare valent, vt respondit S. Cong. *Episcop. & Regular. negotijs præposita in d. Cassan.* 5. *Maij* 1617. & tunc † destinatos 57 58

natos clericos ab eis, & non alios vocare debebit Parochus, vt censuit S. Cong. Rit. *in Lauden.* 20. *Augusti* 1601. Ioan. Sanci. *in se-*
59 *lect. disp.* 47. *num.* 24. † Si verò dicti hæredes nullos destinauerint, tunc, & eo casu ius conuocandi alios Sacerdotes pro obeundis funeribus Parocho comperet, Rot. *in Alexandrina funeralium* 1. *Iuly* 1630. coram R. P. D. Merlino, & ideò dicta S. Cong. Rituum *in vna Ferrarien.* 7. *Septembris* 1613. censuit
60 † Parochum posse ad libitum vocare ad funus clericos, quos voluerit, nec cogitur vocare viciniores, nisi aliter disponant hæredes defuncti, quorum voluntas est seruanda.

61 Confraternitates non possunt accedere ad funeralia mortuorum, nisi specialiter, & expressè vocentur, vt fuit decisum à S. Cong. Rituum *in Bononien.* 9. *Decembris.* 1617. Et quando accedunt in actu associationis cadauerum, nullo modo possunt erigere Crucem, ead. S. Cong. *in Andrien.* 22. *Nouembris* 1631. *ad* 2.

62 Proprius Parochus nullatenus excludendus, quamuis ad sepeliendum cadauer Regulares dumtaxat à defuncto accersiti iubeantur, vt fuit resolutum à S. Cong. *negotiis Episcop. & Regularium præposita, in vna Montis pilosi de anno* 1518.

63 Vocati omnes ad funus debent conuenire ad Parochialem defuncti, vt censuit S. Congreg. Rit. *in d. Bononien.* 9. *Decembris* 1617. & *in Tropien.* 16. *Februarij* 1631. refert me citato in hoc loco Leçana *in sum. quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 12. *n.* 41. *vers. ad* 4. Vel ad aliam Ecclesiam iuxta loci consuetudinem; & nullo modo permittendum expectari per vias, vel ad domum defuncti, non obstan. contraria consuetudine expectandi per vias, vel ad domum defuncti, eadem S. Congr. Rit. *in Thelesina* 12. *Februarij* 1633.

64 Vnde Regulares vocati ad speliendos mortuos etiam in eorum propria Ecclesia, debent accedere ad Ecclesias, ex quibus cadauera amouentur, & inde cum clero seculari discedere, non autem expectare extra ianuam Ecclesiæ, & aliis se postea associari, prout fuit resolutum per S. Cong. *negotiis Episcoporum, & Regularium præpositam in Vigleuanen.* 13. *Nouembris* 1600. Regulares enim vocati ad funus conuenire debent in Parochiali, aut in alia Ecclesia, iuxta loci consuetudinem, & nullo modo expectare per vias, aut ire ad domum defuncti, eadem Congreg. Rituum *in Liman.* 15. *Decembris* 1632.

65 Debent enim Fratres, cùm alicui funeri conuocari contigerit, ad Parochialem Ecclesiam accedere, & exinde cum Parocho ad domum, ex qua cadauer extrahendum est, se conferre; casu autem, quo dictum cadauer in aliqua Ecclesia deponi contingat, ad eandem Ecclesiam, vbi depositum erit, conuenire debent, vt censuit eadem Sac. Congreg. *in Senogallien.* 26. *Augusti* 1616.

Leuare autem de domo cadauera irrequisito proprio Parocho non licet Regularibus, & Presbyteris secularibus, vt videtur sentire S. Congr. Rituum *in Thelesina* 18. *Augusti* 1629. dum censuit cadauera decedentium in Parochia, ad cuius Ecclesiam Capitulum Cathedralis translatum est, non posse leuari per ipsum Capitulum, seu Canonicos Cathedralis Ecclesiæ, nisi requisito Parocho dictæ Ecclesiæ, & expressiùs eadem S. Cong. *in Andrien.* 29. *Nouembris* 1631. *ad* 1. & tenent Vgolin. *de potest. Episcopi cap.* 17. *num.* 3. Stephan. Gratian. *tom.* 3. *cap.* 492. *à num.* 59. Nec 66
† Religiosi possunt cum Cruce intrare Parochias ad leuanda corpora defunctorum apud suas Ecclesias sepelienda, nisi præmonito priùs, & requisito Parocho, vt resoluunt Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 31. *diffic.* 5. *n.* 3. Gratian. *d. cap.* 492. *à num.* 45. Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regular. resol.* 109. *num.* 7. Ideo per Bullam Leonis X. sacro approbante Concilio tenent Fr. Emman. *tom.* 3. *Regular. q.* 28. *art.* 2. & Laurent. de Franchis *de controuers. inter Episcopos, & Regular. q.* 67. quod Regulares Mendicantes quando vocantur ad funus non possũt deferre Crucẽ inuito Parocho per eius Parochiam; limitat tamen dicta Bulla stante consuetudine, prout in multis partibus Regni Portugaliæ obseruari vidi. Leçana *in sum. quæst. Regul. cap.* 10. *num.* 18. Vnde S. Cong. Rit. *in Squilacen.* 18. *Nouembris* 1606. censuit Curatos, in quorum Parochia defunctus obiit, & non Regulares, ad quorum Ecclesiam defunctus portatur, debere benedicere corpus defuncti. 67

Regulares verò extra claustra decedentes possunt ad eorum Ecclesias deferri Parochis inconsultis, vt declarauit S. Congr. Conc. *sub die* 2. *Iuly* 1620. referente Laurentio de Peirinis *in Constitutiones sui Ordinis Minimorum tom.* 2. *Const.* 7. *Pij V. num.* 13. *vers. ad decimum, pag.* 194. & me citato in hoc loco Leçana *c.* 12. *n.* 41. *vers. ad* 10. nec id eisdem Regularibus prohiberi potest sub prætextu quòd debeant prius ius sepolturæ soluere, quia ab huiusmodi prætensionibus Parochos abstinere debere mandauit S. Congr. *negotiis Episc. & Regul. præposita in Puteolana.* 22. *Maij* 1615. 68

Fuit tamen dubitatum in dicta sacra Congreg. Concilij *sub illa die* 2. *Iuly* 1620. an quando moritur aliquis Superior Religiosorum, vel Magister, aut Cathedraticus, possint Regulares corpus illius portare per Ciuitatem, per plateas & alias Parochias cum musica, & ritibus extraordinariis, aut illi imponere Pluuiale sine interuentu Parochi? & rescripsit

Cardinali Ludouiſio Archiepiſcopo Bononienſi non puſſe, vt refert Leçana *in ſum.q.Regul.t.12.n.41.verſ.ad vndecimum.*

69 Eodem modo Tertiarij, ſi qualitatibus *in Bulla fel. record. Leonis X* præſcriptis ſint præditi, videlicet ſi viri collegialiter aut clauſtraliter viuant, mulieres verò virginalem, vel cælibem, aut caſtam vidualem ſub expreſſo voto, & Tertiariorum habitu vitam ducant, poſſunt, & debet etiam inuiro, ac minimè requiſito Parocho, in Fratrum Eccleſiis ſepeliri, ſecus verò ſi ſupradictis qualitatibus careant, vt fuit reſolutum ab eadem S. Congreg. *in Nepeſina 11. Decembris 1615.*

70 Sed vbi defunctorum cadauera in alterius Parochia exiſterent, & in Eccleſiis Fratrum ſepeliri debeant, prius in Eccleſiam Parochialem ad benedictionem, ac vltimum vale à Parocho recipiendum deferenda ſunt. Sed ſi Parochus ab eiſdem Fratribus monitus, requiſitus, & expectatus venire recuſet, tunc ipſi Fratres poterunt cadauera huiuſmodi ab ædibus, vbi fuerint, ad ſuas Eccleſias recto tramite deferre ipſo Parocho etiam inuito, eadem S. Congr. *in d. Nepeſina ad 4.*

71 Mortui enim ſepeliri poſſunt in Eccleſia, in qua ſepulturam elegerunt ſine præſentia Parochi, ſi ipſe requiſitus interefſe recuſet, vel petitam licentiam deneget, *S. Congreg. Rituum in Capuana 22. Decembris 1629.*

72 Si autem deponantur in Parochiali, vt inde transferantur ad Eccleſiam Regularium, in qua elegerunt ſepulturam, nihil debetur Eccleſiæ Parochiali, exceptis iuribus Parochialibus, ex *S. Congreg. Rituum in Placentina 23. Martij 1619.*

73 Suſcipientes habitum à Guardiano, vel ab alio, cui ille committendum duxerit, & cum eo decedentes, in Eccleſiis eiuſdem ordinis Eccleſiaſticæ ſepulturæ ſunt tradendi, ſi Guardianus propter habitus conceſſionem, & receptionem præmonuit eorum cadauera, vt cen. ſuit *S. Cong. in d. Nepeſina 11. Decembris 1615. ad 2.*

74 Parocho ſpectat declarare per quam viam ſit exportandus defunctus, omnia neceſſaria vſque ad ianuam Eccleſiæ Regularium, vbi ſepeliendus eſt, *Sacra negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita in Caſtellanaten.*

75 *3. Ianuary 1594.* Et ita † tenetur vſque ad eandem ianuam funerale ducere, & proſequi, eadem *Sac. Congreg. in Brixien. 18. Iunij 1591. & in Nicoteren. 4. Iunij 1615.*

76 Parochus ſecularis ſicut defert ſtolam in propria Parochia, & in Parochia Fratrum, dum defuncti corpus in eorum Eccleſia ſepelitur, ita Parochus Regularis in eodem caſu, & eodem tempore poterit ſtolam deferre, non ſolùm in propria Parochia, ſed etiam in Parochia defuncti. Ita *S. Congr. Rituum ſub die vlt. Septembris 1628.* nam † Parochus 77
Monachus ita poteſt cum ſtola ingredi Parochiam ſecularium, ſicut ſecularis Parochus Monachorum Parochiam ingredi valet, *S. Congreg. in Aſculana 29. Ianuarij 1629.*

In funeralibus eſt deferenda vnica tantùm 78
Crux illius Eccleſiæ, ad quam corpus transfertur, *S. Cong. Rit. in Baren. terræ Medugni 2. Auguſti 1631. & in Meſſanen. 21. Februarij 1633.* poſt quam ſequi debent immediatè perſonæ illius Eccleſiæ, & deinde cæteri ſecundùm antianitatem, vt cenſuit *S. Congr. Rituum in Narnien. 30. Septembr. 1614. & in Andrien. 22. Nouemb. 1631. ad 3.* vbi intelligit, dummodò non interueniat Capitulum Cathedralis, ſub qua omnes funus aſſociantes incedere debent. Et hinc Curatus & Sacriſta Cathedralis etiam quòd ſint amouibiles, quando interuenit Capitulum dictæ Cathedralis, debent præcedere proprio Parocho defuncti, eadem *S. Congr. Rit. in Piſauren. 22. Martij 1631.*

Crux propriæ Parochiæ defuncti deferenda eſt in funeralibus, non autem Crux antiquę Parochię, ex qua diſmembrata fuit Parochia noua, de qua eſt defunctus, & vocati ad funus in eadem propria Parochia debent cōuenire, *S. Congr. Rit. in nullius Prouinciæ Baren. 22. Martij 1631.* 79

Parochi defunctorum in Regularium Eccleſiis humandorum corpora vſque ad eaſdem Eccleſias aſſociare, ac etiam in illis permanere poſſunt, abſque tamen eo quòd in officio decantando vllatenus ſe intromittant, *S. Congreg. negotiis Epiſcop. & Regular. præpoſita in Nicoteren. 6. Iuly 1615.* Poſſunt enim idem Parochi omnia officia circa corpus defuncti, qui ſepeliendus eſt in Eccleſia Regularium, vel in alia, domi, & per viam facere, poſtquam verò cadauer fuerit collocatum intus Eccleſiam, debet Parochus recedere, & officium facere debent ipſi Regulares, vel Parochus Eccleſiæ, *S. Congr. Rituum in Eugubina 12. May & 5. Iulij 1614. & in Placentina, & Licien. 23. May 1619. & in Catanien. ciuitatis Platia 12. Octobris 1619.* 80

Officium facere ſuper cadaueribus pertinet ad Parochum intra limites cuius Parochiæ adeſt Eccleſia in qua cadauer tumulatur, non autem ad Sacerdotes talis Eccleſiæ, & ita reſponſum fuit à *S. Congreg. Rituum in cauſa defunctorum, qui ſepeliuntur in Eccleſia S. Celſi Mediolan. ſub die 29. Nouembris 1632.* Et in tantum verum Parochum debere facere officium ſupra corpus defuncti, vt procedat etiamſi adſint Canonici in ſua Parochiali Eccleſia *S. Congreg. Rituum in Oſten. Ceren. 28. Aprilis 1607. & in Preneſtin. Canarum 18. Auguſti 1618.*

Nam

81 Nam Clerus secularis postquam Christi fidelium cadauera in fratrum Religiosorum Ecclesiis sepelienda associauerit, in eisdem Ecclesiis super huiusmodi cadaueribus officium Defunctorum, Psalmos, Responsoria, aliasve preces, vel orationes recitare, aut psallere non potest, sed ab ipsis Fratribus dumtaxat hæc omnia peragenda sunt, eadem *S. Congr. Episcop. & Regularium negotiis præposita in Turritana 24. Nouembris* 1617.

82 Officium enim in tumulandis cadaueribus in Ecclesiis Regularium non per Parochum, seu alios Presbyteros seculares, sed per eosdem met Regulares fieri debet, non obstante quauis contraria consuetudine, vt censuit *S. Congreg. Rituum in Eugubina* 12. *Martij* 1612. *&* 5. *Iulij* 1614. *& in Placentina, & Licien.* 23. *Martij* 1619. *& in Catanien. Ciuitatis Platiæ* 12. *Octobris eiusdem anni, & in Sulmonen.* 8. *Augusti* 1629. *& in Andrien.* 12. *Februarij, &* 2. *Martij eiusdem anni*, & nouissimè 5. *Iulij* 1631. ad relationem Eminentissimi, & Reuerendissimi Cardinalis S. Georgij respondit *immemorabilem per Capitulum Andrien. prætensam non esse probatam, & Officium super cadaueribus in Ecclesia S. Mariæ veteris Ordinis Fratrum Minorum de Obseruantia ad ipsos spectare, non obstante consuetudine immemorabili allegata*; quæ quidem consuetudo immotabilis an sit sufficiens? latè Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *c.* 492.

83 Parochi non debent plus recipere pro tumulandis cadaueribus exterorum, quam ciuium, *S. Congr. Conc. sub die* 27. *Maij* 1617. immo pauperum cadauera gratis sepelire debent, *S. Congreg. Episcop. in Cassan.* 5 *Maij* 1617.

84 Et † admonet Ioan. Sanci. *in select. disp.* 47. *n.* 18. his verbis. *Si autem defunctus pauper sit, noscas tibi non licere pretium exigere, quod si tibi onus videatur, subit idem etiam corporalis medicus, aduocatus, & alij, potius ergo tu qui munere superas. Nec scias hoc in totum à Vicecurato agendum, iste enim quia pauper, strictius forte pauperem, & viduam premet, per temetipsum si feceris exemplum dabis, nec iussisse sat esse putes*, &c.

CAPVT XXVII.

De Primitiis

SVMMARIVM.

1 *Primitiæ dicuntur, quasi primi fructus terræ eo anno collecti.*

2 *Primitiæ sunt res per quas initia, seu primitiua frugum in recognitionem diuini beneficij Deo Creatori rependuntur.*

3 *Primitiæ non solum dabantur ab hominibus in veteri Lege, sed etiam à Gentilibus.*

4 *Primitiæ ex sua origine videntur esse de consilio, non de præcepto.*

5 *Ingratitudo contra Deum inducitur ex consuetudine non dandi illi primitias de frugibus terræ, qui abundanter nobis dona concedit.*

6 *Primitiæ debentur de præcepto, vbi extat consuetudo illas dandi.*

7 *Primitiæ quantitas non est determinata in Iure, ideò consuetudini standum est.*

8 *Primitiæ debent solui illi Parochiæ, in qua prædia existunt, si consuetudo non sit in contrarium.*

9 *Primitiæ sunt onus prædiale, non personale.*

10 *Clerici, qui terras colunt, tenentur soluere primitias.*

11 *Regulares non prohibetur recipere triticum, & vuas, ac similia, antequam Parochus receperit Primitias.*

PRIMITIÆ dicuntur quasi primi fructus terræ eo anno collecti; quia dantur primæ, aduertit Syluest. *in Sum. verb. decima, num.* 1. *in fine*, Azor. *instit. moral. par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 27. *quæst.* 1. Pala. *tract.* 10. *disp. vnic. p.* 17. *num.* 1. Machado *en su perfecto Confessor y Cura de Almas lib.* 2. *p.* 4. *tract.* 10. *docum* 5. *num.* 1. † Sunt res, per quas initia, seu primitiua frugum in recognitionem diuini beneficij, quo incundissimos terræ fructus suscipimus, Deo, tanquam Creatori, & datori illorum, rependuntur, quasi damus Domino, quod ab eo accepimus, & ideò meritò primum, & optimum damus horum bonorum primo, & optimo Auctori. De his primitiis loquitur *Exod cap.* 20. ibi: *Decimas, & primitias non retardabis reddere.* & cap 23. *Primitias frugum terræ deferes in domum Domini Dei tui.* & c p. 26. *Primitias ab omni homine*, &c. & *Deut. cap.* 26. ibi, *Tolles de cunctis frugibus tuis primitias*, & cap. 18. *Omnes primitias*, &c & de eis agit tex. *in cap. decimas, vers. oportet autem*, 16. *quæst.* 7. † Quæ non solùm dabantur ab hominibus in veteri Lege, vt à populo Dei, sed etiam à Gentilibus. & Romani non gustabant vina, aut nouas fruges, priusquam Sacerdotes primitias libassent, vt referunt Alex. ab Alex. *dierum genial. lib* 5. *cap.* 18. Plin. *lib.* 18. *cap.* 2. Et Athenienses Aphebi dabant primitias crinium, cùm ex ephebis excessissent, ad exemplum Thesei, qui post suam pueritiã primas comas, quas primò tondit, Phœbo, & Æsculapio, aut Libero in primitias obtulit. 1 2 3

Quamuis videatur Primitias ex sua origine esse voluntarias, non necessarias, & sic de consilio, non de præcepto: Deus 3

enim illas non vult, nisi sponte oblatas, vt legitur *Exodi cap.* 25. vbi Dominus loquens Moysi dixit: *Loquere filiis Israel, vt tollant mihi Primitias: ab omni homine, qui of-*
5 *feret vltroneus, accipietis eas.* † Tamen dicendum, quòd ex consuetudine non dandi Primitias Deo de frugibus terræ, inducitur ingratitudo contra Deum, qui abundanter nobis dona concedit, Rebuff. *de decim. quæst.* 1. *num.* 21. Vnde, ne eius benignitas obliti videamur, tales Primitias sic de iure naturæ soluere tenemur, vt benefacienti benefacere de-
5 beamus, *cap. Christianis* 11. *quæst.* 2. & vox Dei talem datorem dilexisse ostenditur, *cap. quia tua.* 12. *q.* 1. nam primitiæ eiusdem iuris diuini esse videntur, cuius sunt decimæ, vt patet ex *cap. reuertimini, in princ.* ibi, *in decimis, & primitiis,* 16. *quæst.* 1. & probat glos. *verb. & primitias, in cap. Ecclesias* 13. *quæst.* 1.
6 Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 6. † Vbi maximè extat consuetudo illas dandi, tunc enim debentur de præcepto, Suar. *de Relig. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 16. Palao *tract.* 10. *disp. vnic. p.* 17. *num.* 2. Villalob. *in sum. tom.* 2. *tract.* 33. *lib.* 5. *num.* 2. Machado *en su perfetto Confessor lib.* 2. *p.* 4. *trat.* 10. *docum.* 5. *n.* 4. Hieron. Carat *in opusculo de iuribus Paroch. tit.* 4. *cap.*
7 3. vbi *cap.* 4. dicit, † quòd quantitas non reperitur terminata in libris Moysis. Sed S. Hieronymus *super Ezech.* dicit quod ex Maiorum traditione inductum fuit, vt maior pars Primitiarum esset quadragesima, minor sexagesima, & erat in arbitrio soluentis dare maiorem, vel minorem partem de fructibus terræ; de animalibus autem dabant tantùm primogenituram, quamuis alij dicant, quòd de ducentis daretur vnum, & qui tot animalia non habebat, dabat æstimationem pro pretio, alij quòd de centesimo numero daretur vnum, sed in hoc, cùm nihil sit determinatum in Iure, standum est consuetudini: quod etiam aduertit Azor *d. cap.* 27. *quæst.* 4. & sic ex determinatione Ecclesiæ homines hodie obligantur vt primitias soluant secundum patriæ consuetudinem, *l.* 4. *tit.* 19. *part.* 1. Gutier. *d. lib.* 2. *canon. cap.* 21. *n.* 11.

Post aliquas huius tractatus impressiones vidi nouissimè Theodos. de Rubeis *in singularibus Rotæ tom.* 2. *p.* 3. *verb. S. Thomas, pag.* 229. vbi ait quòd licèt *S. Thom.* 2. 2. *q.* 86. *art. vlt.* velit primitias non esse de necessitate soluendas, nihilominus Rota coram Achil. *decis.* 307. aliàs 2. *de decim. incip. In eadem*, tenet istam opinionem iuribus non subsistere, quia licèt libertas sit fortè quoad quantitatem, nō autem quoad necessitatem soluendi.

8 Solui autem Primitiæ debent illi Parochiæ, in qua prædia existunt, si consuetudo non sit in contrarium, vt per Rebuff. *de decim. q* 1. *à num.* 16. Azor. *d. c.* 27 *quæst.* 7. Ludou. Beia *respons. casuum conscient. par.* 1. *casu* 52. *vers. his prænotatis*, Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 5. *lib.* 4. *c.* 2. *n.* 4. vbi reddit rationem, quia † primitiæ sunt onus prædiale, non personale, offerentur enim Deo pro recognitione dominij naturalis, quod habet in omnes fructus terræ, & *n.* 5. post Nauar. Fr. Emman. & alios subdit † Clericos, qui terras colunt, teneri soluere primitias. 9 10

Dubitatum fuit *in sacra Congreg. Concilij in vna Bononien. sub die* 2. *Iulij* 1620. an Regulares possent recipere triticum, vuas, ligna, & similia antequam Parochus receperit suas primitias? *& respondit non esse id prohibitum Regularibus*, prout refert Leçana *in sum. quæst. Regul. cap.* 12. *num.* 41. *vers. ad tertiumdecimum, tom.* 1. 11

CAPVT XXVIII.

De Decimis.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ sunt res, quæ Ecclesiarum ministris ratione ministerij Sacramentorū persoluuntur.*
2 *Decima definiri solet, vt sit omnium bonorū licitè quæsitorum quota pars Deo, eiusque ministris diuina institutione, humana verò cāstitutione dictante etiā naturali ratione debita.*
3 *Decimæ, prout in iure consistunt, sunt ius spirituale, seu spiritualibus annexū dependenter.*
4 *Decima potius, quàm vigesima, vel alia quota electa fuit à domino: quia denarius numerus erat primus terminus numerorum, cùm vltra eum non procedatur, nisi iteretur.*
5 *Decimæ duplici modo considerantur, vel respectu congruæ sustentationis, vel habito respectu ad quotam.*
6 *Decimæ respectu congruæ sustentationis non solùm humano, sed etiam ex iure diuino positiuo, & naturali debitæ sunt.*
7 *Decimæ non habito respectu ad congruam, solummodo iure humano debitæ sunt.*
8 *Leges tam ceremoniales, quàm iudiciales euangelica Lege lata cessarunt.*
Consuetudine, vel vsu longissimi temporis an præscribatur, & requiratur liberatio à solutione decimarum, quæ debentur Ecclesiæ. ibid.
9 *Decimæ aliæ prædiales, aliæ personales appellātur; priores debetur ex fructibus prædiorum; posteriores ex fructibus hominis industria, & ministerio quæsitis.*
10 *Decimæ prædiales ex Lege veteri debebātur, & percipiebantur; personales verò licèt olim possent solui, non tamē erant in obligatione.*
11 *Decimæ tam prædiales, quàm personales, stante congrua sustentatione, pro temporum, locorum, & personarum qualitate mutationē recipere possunt.*
12 *Decimæ, & primitiæ sunt in præcepto obligante.*

13 *Oblationes*

13 *Oblationes regulariter in præcepto esse non dicuntur.*

14 *Decimæ, Primitiæ, & Oblationes in quo differant, breuiter ostenditur.*

MATERIA decimatum passim
tractatur tam à nostris, quàm
à Theologis, quos omnes ple-
na manu citaui *in collect. ad*
rubr. de decimis.in Decretal. Sed
quia sunt hac in re plures Sacræ Rotę
decisiones, & doctrinæ non vulgares ab aliis,
qui in Romana Curia non versantur, pror-
sus ignotæ, ideò illis Lectorem priuandum
non esse existimaui ; ac proinde pro facilio-
ri totius materiæ dispositione eam in §§. di-
uidendam duxi, & in primis ostendam, quid
sit decima ? quomodo diuidatur ? & in quo
differat à primitiis, & oblationibus ? deinde
ex quibus rebus persoluatur ? vt in §. 1. &
quibus personis soluenda, vt in §. 2. & à qui-
bus personis, vt in §. 3. & quis sit competens
Iudex in causa decimarum? an, & quando sit
summaria, & executiua, & quibus pœnis af-
ficiantur illas non soluentes? & demum quid
possit compositio, & transactio in decimis au-
ctoritate Papæ, & Episcopi facta ? vt in §. 4.
1 Et primò sciendum, decimas esse res, quæ
ab Ecclesiarum ministris ratione ministerij
Sacramentorũ persoluuntur, de quibus agit
illud *Leuit.c.27.& Genes.c.8.in fine*, ibi, *Decimas*
offeram tibi, & *Num.c.*18.ibi, *Decimarũ*, & *Deu-*
ter. cap. 14.ibi, *Decimã partem separabis*, &c. †
2 Definiri solet, vt sit omnium bonorum licitè
quęsitorum quota pars Deo, eiúsque ministris
diuina institutione, humana verò constitu-
tione distante etiam naturali ratione debita
secundùm Turrecrem. *in cap. reuertimini n.*
7. 17. *quæst.* 1. Sot. *de iustit.lib.* 9. *quæst.* 4. *art.* 6.
Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 16. *num.* 2. Rebuff. *de decimis*,
quæst. 4. Monet. *in simili tractatu, cap.* 2. *à princ.*
Vel secundùm alios, vt sit decima pars fru-
ctuum, ad quam petendam ius competit Ec-
clesiis Parochialibus ratione ministerij Sa-
3 cramentorum. Sic sanè † decimæ, prout in
Iure consistunt, sunt ius spirituale, seu spi-
ritualibus annexum dependenter, eò quod
illæ dependent ab officio spirituali, nempe
ministerio Sacramentorum, prout censet S.
Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 3. idque procedit,
siue decimæ competant in titulum, siue in
proprietatem, ex Card. *in Clem. dispendiosam*
4 *quæst.* 14. *de iudic* † Decima igitur pars potius
quàm vigesima, vel alia quota electa fuit à
Domino ; quia decennarius numerus erat
primus terminus numerorum, cùm vltra
eum non procedatur, nisi iteretur, & sic ali-
quid perfectionis habet, vt per S. Thom. *d.*
quæst. 87. *art.* 1. Tiraq. *de præscript.* §. 1. *glos.* 4. *in*
princ. Petr. Burg. *de myster. num. tit. de numero*
denario, Tyndar. *de decim n.* 29. Rebuf. *eod.*
tract. quæst. 2. *num.* 8.
Decimæ duplici modo considerantur, vel 5
respectu congruæ sustentationis : vel rursus
habito respectu ad quotam, seu partem, quæ
de rebus acquisitis soluenda est : meminit
huius diuisionis S. Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 1.
in corpore, Sot. *d. q.* 4. *art.* 1. *vers. prima conclusio*,
Cou. *d. cap.* 17. *num.* 2. † inter vtrumque mu- 6
dum illa est differentia, quia si decimę prio-
ri modo considerentur, non solùm huma-
no, sed etiam ex Iure diuino positiuo, & na-
turali debitæ sunt, vt resoluunt plures relati
à Cou. *d. n.* 2. de Iure humano probat tex. se-
cundùm vnum intellectum *in cap. parochia-*
nos, de decim. de Iure diuino positiuo deduci-
tur ex illo Christi Domini *Lucæ cap.* 10. ibi:
Dignus est operarius mercede sua, & ex illo D.
Pauli 1. *ad Corinth. cap.* 9. *Nemo suis stipendiis*
militauit vnquam &c. de Iure naturali simili-
ter constat ; siquidem euidenti rationi na-
turali oportet stipendium, seu sustentatio-
nem accipere ab illis, quibus seruitium ali-
quod necessarium ministratur ; constat au-
tem, administrationem diuini cultus, & re-
rum spiritualium maxime esse necessarium :
vnde iure naturali conuincitur aliquod sti-
pendium, seu sustentationem esse soluen-
dam, vt concludit illud D. Pauli *d. c.* 9. ibi, *si*
nos vobis spiritualia seminauimus, magnum non
est, si nos carnalia vestra metamus Facit illud
Christi Domini *Luc. d. c.* 10. & ita in hunc sen-
sum accipienda est communis Canonistarum
sententia, qui docent decimas à Deo insti-
tutas esse, & iure diuino nunc quoque de-
beri, ex quorum numero sunt, Glos. *in cap. à*
nobis, & in cap. nuper. de decim. Tyndar. *d. tract. à*
n. 10 Rebuff. *eod. tract. q.* 1. *n.* 14. Bonacos. *com-*
mun. opin. lib. 1. *tit.* 10. *n.* 2. *cum seqq. pag.* 185. Ni-
col. Reusner. *decis.*.. *n.* 4. *lib.* 4. Ioseph. Ludou.
Perus. decis. 106. *n.* 33. Grilenzon. *cons.* 165. *n.* 22.
Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.* 2. *cap.* 21. Ana-
stas. Germõ *de sacror immunit. lib* 3. *cap.* 19. Ca-
mill. Borrel. *cons.* 20. *n.* 14. *cum seqq. cent.* 1. *& de*
compromiss. §. 2. *gloss.* 1. *n.* 314. *& in sum. omnium*
decis. tom. 1. *tit.* 19. *de decim à n.* 2. & ex Theolo-
gis sequuntur Andr. Hispan. *in reg. decima-*
rum, vers. decima est de iure naturali, num. 1.
5. 6. *&* 15. Albert. Pigh. *lib.* 5. *hierarchia eccle-*
siast. cap. 7. Fagundez noster *in quinque Eccle-*
siæ præcepta præc. 5. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 2. Villalob.
in sum p. 2. *tract.* 33. *diffic.* 1. *num.* 2. Castr. Pa-
lao *in opere moral. tom.* 2. *tract.* 10. *disp. vnic.*
puncto 1. *num.* 4. me citato Trullench *in ex-*
posit. Decalogi lib. 3. *dub.* 1. *n.* 4.
Si verò decimæ posteriori modo consi- 7
derentur, solummodò iure humano debi-
tæ sunt, vt patet ex tex. *in d. c. Parochianos*,
& in cap. in quibusdam § *ille quippe*, cum multis
ibidem, de decim. in quibus terminis procedit
sententia

sententia Theologorum, assetentium de iure humano, & Pontificio decimas deberi, qui sunt Hugo de S. Victore *lib. 1. de sacram. par. 11. cap. 4. & 11.* S. Thom. *d. q. 87. art. 1. in corpore*, S. Antonin. *par. 2. sum. tit. 4. cap. 5 §. 5.* Asten. *par. 2. sum. lib. 6. tit. 35. rub. de decim.* Abulen. *in Matth. cap. 23. q. 90.* Henriq. *in Sum. lib. 7. cap. 27. §. 1. & lib. 14. cap. 1. §. vlt. lit. T.* Azor. *institut. moral. par. 1. lib. 7. cap. 23. quaest. 4.* Monet. *de decim. cap. 1. à numero 11.* Less. *de iustit. lib. 2. cap. 39. dub. 1. n. 5. cum seqq.* Suar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. cap. 9. n. 5.* Villalob. *d. tract. 33. diffic. 1 à n. 4.* Bonacin. *in quinto praecepto Eccles. puncto 1.* Filliuc. *in quaest. moral. tract. 27. cap. 7. q. 6.* Castr. Palao *d. tom. 2. tract. 10. disp. vnic. puncto 1 n. 4.* Fagundez *d. cap. 1. n. 3.* Trullench *d. dub. 1. n. 7.* & ex nostris Canonistis Cou. *lib. 1. var. cap. 17. num. 2. & 3.* Nauar. *in Man. cap. 21. num. 28. & 31. & de redditib. eccles. q. 1. num 59. num. 1. & cons. 2. num. 3. de decim.* Gutiet. *Canon. lib 2. cap. 21. n. 2. & 7.* Menoch. *ill. quaest. cap. 89. num. 1. in fine*, Ceuall. *commun. contra commun. quaest. 437.* Azeued. *lib. 1. num. 4. & 5. tit. 5. lib. 1. Recop.* Mart. Antonin. *var. lib. 1. quaest. 77. num. 3. in fine* Fontanel. *de pactis nupt tom. 1. claus. 4. gloss. 19 p. 1. & n. 3.* Franc. Carrasc. *ad leg. Reg. cap. 6. de decim. ex num 6.* Ramirez *de lege Reg. §. 31. num. 3. & 4.* Castill. *tom. 7. de tert. cap. 10. n. 8. & 9.* Machado *en su perfetto Confessor lib. 2. p. 4. tract. 10. docum. 1. n. 7.* & hoc modo decimae, nec iure naturali, nec diuino positiuo obligante debitae sunt. De iure naturali patet; quia ius naturale, licèt dicat soluendum esse stipendium, seu dandam sustentationem, vt supradictum est, non tamen concludit, decimam partem magis, quàm tertiam, vel quartam esse persoluendam. De iure positiuo obligante idem constat, siquidem non apparet aliquod ius diuinum obligans, quòd determinet decimam partem esse persoluendam; solùm enim dicit operarium dignum esse mercede sua, in loco suprà citato. Quòd autem decima iubeatur dari in Lege veteri, illa quidem non obligat, siue aliquo modo decima censeatur ad legem caeremonialem pertinere, siue, vt verum est, re vera iudicialem legem in decimma consideremus, prout considerat S. Thum. *d. q. 87. art. 1. in corpore*, Sot. *d. 4. art. 2.* Archid. *in d. cap. decimae num. 3. 16. q. 1.* & quòd
8 † leges illae, tam ceremoniales, quàm iudiciales, Euangelica Lege lata cessarunt, & vim legum amiserunt, iuxta illud Pauli *ad Galat. cap. 3. & 4. & ad Hebr. cap. 7. & 8. & ad Ephes. cap. 2.* resoluunt Doctores per tex. *ibi in cap vnic. de purificat. post partum*, tradunt in specie S. Thum. Sot. & Cou. *vbi suprà.* Ex quibus infertur decimam, quatenus est necessaria ad sustentationem Ecclesiae & ministrorum, praescriptione non tolli, vt ex Cou. optimè resoluit D. Barbos. *ad l. competit. 6. num. 79. C. de praescriptione 30.*

Vtrùm autem consuetudine, vel vsu longissimi temporis praescribatur, & acquiratur liberatio à solutione decimarum, quae debentur Ecclesiae? Quaestio dubia, in qua ex ea ratione, quia debitae sunt iure diuino, liberationem huiusmodi praescribi non posse, tenuetunt Barbat. *cons. 35. col. 6. lib. 2.* Rebuff *de decim. quaest. 13. num. 55.* Balb. *de praescript. in 1 p. 5. partis princ. n. 44.* latè Pereg. *tom. 1 cons. 14. n. 18.* vbi *num. 19. cum seqq.* disputat an idem ab Ecclesia infeudatum laico?

Nonnulli Doctores decimas in triplici cõstituunt differẽtia: putant enim quasdam esse 9
praediales, seu reales, prout sunt illae, quae ex fructibus praediorum colliguntur, nonnullas appellant personales, vt sunt illae, quae nomine personae, putà ex lucro humana industria quaesito computantur: alias denique mixtas esse arbitrantur, prout dicunt esse illas, quae ex fructibus pecorum percipiuntur, eò quòd partim ratione loci, in quo pascunt, partim ratione personae, cuius industria custodiuntur, existimant debitas esse, prout in specie tradũt Hostiens. *in sum. huius titul §. 1.* Maior. *in 3 sent distinct. 37. q. 73. in princ.* Sylu. & Angel. *in summ. verb. decima, in princip.* Azot. *d. lib. 7. cap. 34. q. 3.* Monet. *a 3. n. 9.* Fagundez *d. praecepto 5. lib. 1. c. 2. n. 1.* Palao *tom. 2. tract. 10. p. 1. n. 2.* Machado *en su perfetto Confessor lib. 2. c. 10. p. 4. tract. 10. docum. 1.* Sed haec triplex diuisio nequaquam placet, tum propter tex. *in l. pecudum ff. de vsur.* tum etiam, quia vix dari possunt reales, quarum perceptio etiam ex personae industria non resoluet.

Quare dicendum est, decimas ad duas tantùm species attento iure reduci posse, iuxta tex. & quae ibi notant Doctores *in cap. ad Apostolicae, de decim.* & ita aliae sunt praediales, aliae verò personales appellantur: priores sunt, quae debentur ex fructibus praediorum; posteriores verò, quae debentur ex fructibus humana industria, & ministeriu quaesitis. † Inter quas species illud est discrimen; 10
quia priores ex Lege veteri debeantur, & percipiebatur. At verò posteriores, licèt olim possent solui; non tamen erant in obligatione, vt aduertit S Thom. *d. quaest. 87. articul. 2. in corpore*, modò tamen à Romanis Pontificibus constitutae inueniantur, iuxta tex. *in d. cap. ad Apostolicae, & in cap pastoralis, de decim.* tradit S Thom. *vbi proximè*, Couat. *d. cap. 17. à num 8. vers. tertio*, Nauar. *cons. 1. à num. 7. de decim.* † Da- 11
tur tamen in praedictis decimis quaedam conuenientia, quòd stante congrua sustentatione praedictae decimae pro remporum, locorum, & personarum qualitate mutationem recipere possunt, & sic ex consuetu-

consuetudine, priuilegio, vel constitutione Ecclesiæ potest maior, vel minor quantitatis secundum illius iudicium institui. Nam, cum pro prædictis qualitatibus leges humanæ mutationes recipiant, ex tex. *in cap. non debet, in princ. de consang. & affinit.* & decima tam prædialis, quàm personalis respectu certæ, & determinatæ partis sit à Lege humana instituta, meritò effectum est, vt stante congrua sustentatione intra illius limites circa extensionem, vel diminutionem decimę maior, vel minor pars designari possit ex Ecclesiæ priuilegio, seu constitutione, vel consuetudinę legitimè præscripta, prout in specie resoluit Sot. *d. quæst. 4. art. 1. vers. quarta conclusio.* & antea S. Thom. *d. art. 1. in corpore, in finalibus verbis*, Cou. *d. cap. 17. num.* 8. Syluest. *verb. decima, num.* 10. Quicquid contrarium teneant *gloss. vlt. in d. cap. in quibusdam §. ille quippe, de decim.* quam explicat Sot. *in d. art. 1. col. pen.* dum in decimis prædialibus talem improbant consuetudinem ex defectu rationabilitatis, quæ quidem rationabilitas necessariò supponenda est, vt consuetudo operetur.

12 Inter oblationes, primitias, & decimas, illud est discrimen, quòd licèt decimæ, & primitiæ sint in præcepto obligante, prout in decimis probat tex. *in cap. decima*, ibi, *seu tardiùs dare, peccatum est*, & ibi, *decimæ ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas inuadit. 16. quæst. 1.* S. Thom. *d. q.* 87. *artic.* 1. Sot. *d. q. 4. artic. 1.* in primitiis probat tex. *in cap. 1. vers. oportet autem. 16. quæst. 7.* tradit gloss. *in cap. 1. de decim.* optimè defendit S. Thom. 2. 2. *q.* 86. *artic.* 4. Sot. *vbi suprà, art.* 4. nihilominùs tamen oblationes regulariter in præcepto esse non dicuntur: de ratione enim oblationis est, quòd sponte fiat, iuxta illud *Exod. cap.* 5. ibi, *ab omni homine, qui offert vltroneus, accipietis eas:* qualis spontanea oblatio dici non potest illa, quæ ex vi præcepti facta est, arg. tex. *in princip. Instit. de obligat.* In ali-
13 quibus tamen casibus † oblatio poterit esse in præcepto, putà præcedente promissione, consuetudine, seu alio actu obligationem inducente, iuxta tex. sic intelligendum *in cap. qui oblationes*, il 1. *cum seqq.* 10. *quæst.* 1. vel si Parochus non sufficientibus decimis egeat respectu congruæ sustentationis, tradit gloss. *in cap. omnis Christianus, de consecr. dist.* 1. recepta communiter ex Cou. qui alios refert *d. cap.* 15. *num.* 3. vel aliis similibus casibus, iuxta quæ intelligendus est tex. *in d. cap. omnis Christianus, & in cap. statuimus. 16. q.* 1. vt aduertit Sot. *d. quæst. 3. art. 1. col.* 4. de quo latè diximus *cap.* 24. *à num.* 6. Breuior autem & communis illa est distinctio, quòd
14 † decimæ sunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquisitorum, debita ex præcepto Ecclesiæ ministris: at verò primitiæ sunt solùm primæ, quæ nascuntur fruges, seu prima frugum pars; oblationes autem quicquid Deo, vel Ecclesiæ, eiusve ministris voluntariè exhibetur, regulariter loquendo. Ite Sot. *d. quæst. 3. art. 1. & quæst. 4. art.* 1. Rebuff. *quæst. 1. num. 17. cum seqq.* Tyndar. ex *n.* 84. Moner. *cap.* 2. *numero* 10.

---

§. I.

De rebus, ex quibus decimæ persoluuntur?

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, tam prædiales, quàm personales, de omnibus fructibus ex prædio, vel hominis ministerio productis, ex quibus petitæ fuerint, ex necessitate præcepti sunt soluenda.*
2 *Frumentum, & granum,*
3 *Palea,*
4 *Vinum,*
5 *Faba, & alia legumina,*
6 *Nuces, amygdalæ, & castaneæ.*
7 *Oliua,*
8 *Folia mororum,*
9 *Saccharum,*
10 *Pisces,*
11 *Apes, seu fructus earum,*
12 *Lac, lana, & fœtus animalium cum nutriti sunt,*
13 *Venatio, & aucupium,*
14 *Pascua,*
15 *Ligna,*
16 *Fœnum,*
17 *Linum, & canape,*
18 *Negotium, & artificium,*
19 *Stipendia militum,*
20 *Aduocatio, procuratio, merces, & salarium,*
21 *Furna,*
22 *Lapidicina,*
23 *Fodinæ metallorum,*
24 *Molendina,*
(2–24:) *decimam soluunt.*
25 *Decima an ex hæreditate, legato, vel donatione sit soluenda, ostenditur, & num. seqq.*
26 *Decima de fructibus illicitè acquisitis soluenda non est.*
30 *Fructus, qui ex actu hominis, & illius ministerio personali acquiruntur, in duplici sunt differentia.*
31 *Fructus acquisiti ex causa iniusta, & iniuriosa, licitè tamen retenti, dupliciter considerari possunt.*
32 *Meretrices, & histriones tenentur de rigore iuris ex proprio ministerio acquisitis decimam persoluere, & post peractam pænitentiam est ab illis accipienda.*
33 *Decima est soluenda ab vsurario, vel ab alio iniustè*

iniuſtè detinente ex fructibus prædij, quod pecunia vſuraria, vel malè retenta comparauit.

34 *Decimæ prædiales ex fructibus ſunt ſoluendæ abſque aliqua impenſarum deductione.*

35 *Expenſæ in decimis prædialibus quare non deducantur, oſtenditur, & num. ſeq.*

36 *Fructus aliquàndo accipiuntur ciuiliter, aliquando naturaliter.*

37 *Fructus diuerſimodè accipiuntur in decimis prædialibus, ac in decimis perſonalibus.*

38 *Expenſæ in decimis perſonalibus quare deducantur, oſtenditur.*

39 *Colonus partiarius pro portione ſua in ſoluendis decimis non deducit expenſas.*

40 *Decimæ integrè, & ſine diminutione ſoluendæ ſunt, priuſquam ex fructibus deducantur expenſæ, tributa, & cenſus.*

41 *Decime, vbi debetur, integra ſolui debet.*

42 *Parochus ad excludendas fraudes poteſt cuſtodes apponere, vel prohiberi facere, ne fructus ex agris afferantur, niſi ſoluta priùs decima, vel quòd ipſe, aut eius nuncius ſit præſens.*

43 *Fructus omnes Eccleſiæ debiti, excepto caſu decimarum prædialium, non aliter intelliguntur quàm deductis expenſis.*

44 *Decima duplex de vna & eadem re, ſiue de eodem acerno ſolui non debet.*

45 *Redecima eſt contra ius.*

46 *Redecima poteſt acquiri præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo.*

1 DECIMÆ tam prædiales, quàm perſonales, de omnibus fructibus ex prædio, vel hominis miniſterio productis, ex neceſſitate præcepti ſunt ſoluendæ, *cap. non eſt, cap. nuncios, cap. ex parte, il 1. de decim.* Andr. Hiſpan. *in reg. decimarũ, verſ. decimo fui interrogatus*, Monet. *de decim. cap. 4. num. 1.* Suar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. cap. 34. num. 3. & 4.* Grilenzon. *conſ. 165. ex num. 23.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 109.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 5. lib. 1. cap. 2. num. 2. & cap. 4. à num. 1.* Hieron. Catac. *de iurib. paroch. tit. 5. cap. 17.* Caſtill. *tom. 7. de tert. cap. 2. num. 16.* me citato Trullench *in expoſit. Decal. lib. 3. cap. 3. dub. 2. à n. 2.* Probatur. Siquidem decimæ, tam prædiales, quàm perſonales, debent correſpondere ſpiritualibus, ratione quorum adminiſtratori debitæ ſunt, & conſtat omnia ſpiritualia fidelibus adminiſtrari: vnde neceſſariò dicendum eſt, ratione omnium temporalium ex illorum fructibus decimas, tam prædiales, quàm perſonales, ex neceſſitate præcepti eſſe perſoluendas, vt deducit S. Thom. 2. 2. *q. 87. art. 1. in corpore*, ex auctoritate D. Pauli 1. *ad Corinth. cap. 9.* Accedit, quòd decimæ ex intentione Eccleſiæ ſunt inſtitutæ ad congruam ſuſtentationem miniſtrorum, vt ſuprà dictum eſt; ac proinde æquiſſimum erat, vt non certis tantùm rebus, ſed in omnibus, quæ vnuſquiſque ad ſuæ vitæ ſubſidium acquirit, conſtituerentur. Dixi, *ex neceſſitate præcepti*, ad ſignificandum teneri omnes ad decimas ſoluendas ſub præcepto peccati mortalis, iuxta tex. *in cap. perueniens, & in cap. frequenti, de decim.* iuncto tex. *in c. nemo 11. q. 3.* eò quòd ſubtrahunt illud, quod ſpiritualium miniſtris debitum eſt, ex lege iuſtiſſima, prout reſoluunt Cou. *var. lib. 1. cap. 17. num. 4.* S. Thom. 2. 2. *quæſt. 87. art. 1. ad 4.* Sot. *lib. 9. de iuſtit. quæſt. 3. art. 1. col. 9. verſ. primò ergo*, Caſtr. *aduersùs hæreſes, verb. decimæ*, vbi conuincit contrariam opinionem hæreticorum, qui voluerunt arguere iniuſtitiam in iuſtiſſimo, & ſanctiſsimo præcepto. Ex his ergo fructibus debetur decima.

Primò, ex omni frumento, & grano, *cap. 2*
non eſt, de decim. Rebuff. *q. 8. num. 3.* Monet. *cap. 4. num. 2.* vbi *n. 3.* idem dicit † in palea, Suar. 3
tom. 1. de Religione, lib. 1. de diuino cultu, cap. 34. num. 2. Fagundez *d. præc. 5. lib. 1. cap. 4. n. 2.*

Secundò, ex vino, *d. cap. non eſt.* 4

Tertiò, de oleo, & melle, Rebuff. *d. q. 8. n. 8.* Monet. *d. cap. 4. num. 10.* Mantic. *deciſ. 341. n. 1.* vbi etiam de croco.

Quartò, ex faba, & aliis leguminibus, *cap.* 5
3. de decim. ibi, *de blado, & vniuerſis leguminibus.* Rebuff. *d. tract. q. 5. num. 4.* Fagundez *d. lib. 1. cap. 4. num 3.* Monet. *d. cap. 4. n. 4.* vbi *n. 11.* ſubdit, quòd ſi huiuſmodi legumina colligãtur in parua quantitate, ita vt ſolùm ſufficiant ad quotidianum vſum, tunc ad vſum Rectoris ex illis decima ita dari poſſet, vt hodie ex meo horto Curatus ſumat, quantum ſibi opus eſt illo die: ſi autem in magna quantitate, ita vt aliis vendantur, tunc de his integra decima ſoluetur: & idem eſt dicendum de hortis olitoriis, in quibus tantùm herbæ, vt caules, & alia olera creſcunt veſcẽdi gratia: ſeruanda tamen eſt conſuetudo, quòd decimę olerum ſoluantũr in pecunia, & non in ſpeciebus, vt tenuit Rot. *in Pamphilonen. Vicariæ, 5. Iulij, 1593.* coram *Cepino.*

Quintò, ex nucibus, amygdalis, caſtaneis, 6
& aliis fructibus arborũ, *cap. de decima 16. q. 1. d. cap. non eſt, c. cùm homines, de decim.* Bertrand. *conſ. 247. vol. 3.* Rebuff. *d. q. 5. n. 5.* Monet. *d. c. 4. n. 5.*

Sextò, ex oliuis, niſi propter earum exigui- 7
tatem per multum temporis ſpatium decima ſoluta non fuerit, vt dictum extitit *in Ciuitaten. decimarum, 26. Martij, 1618*, coram *Card. Veroſpio.*

Septimò, ex foliis mororum, ſaltem ex con- 8
ſuetudine, Seraphin. *deciſ. 827.*

Octauò ex ſacchato, Ferret. *conſ. 195. num. 2.* 9

Rot.

Rot. *in Mediolanen. decimarum*, 8. *Februarij*, 1610. coram bonæ mem. *Card. Marquemont*, impressa per Farin. *decis.* 223. *par.* 1. *recent.* Putc. *decis.* 80. *lib.* 1. *in correct is*, vbi habetur, quòd ad effectum decimarum, saccharum dicitur fructus naturalis, & ex re elementata proueniens potius, quàm fructus industrialis: nam, licèt, simpliciter loquendo, saccharum dicatur fructus industrialis, iuxta Glos. *in l. ex diuerso, ad lit. G. ff. de rei vendicat. & in cap. grauis, verb. fructus, de restit. spoliat.* cùm in eo magna industria hominis requiratur, prout dicitur in segetibus, vt in grano, vino & oleo, tamen qnoad effectum decimarum reputatur fructus naturalis: quia, nisi prouidentia Dei operatur, vana esset omnis industria personæ, vt dicit Abb. *in cap. cùm non sit, notab.* 1. *de decim. & in cap. non est, notab. etiam* 1. *eodem tit.*

10 *Nonò*, ex piscibus, vt fuit dictum *in Vlixbonen. decimarum piscium*, 22. *Ianuarij*, 1568. coram *Oradino*: Abulen. verò *in Matth. cap.* 23. *q.* 160. vult, de piscatione, quæ fit in flumine publico, siue priuato, siue proprio, absque solutione pensionis, soluendas esse decimas de lucro piscationis: de piscatione verò, quæ fit in stagno, vel flumine, aut alio loco, propter quam soluitur pensio, soluendam esse decimam de prouentibus, per *cap. peruenit, de decim.* de quo etiam Fagundez *d. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 4. Deducendæ tamen sunt expensæ, & pecuniæ factæ in emendis, & reficiendis retibus, & cymbis ad piscationem destinatis, & in coëmendis hamis, Fagund. *d. prac.* 4. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 20.

11 *Decimò*, de apibus, seu fructu earum, hoc est, cera, & melle, *cap. nuncios, de decim.* vel de pecunia, quam ex melle & cera habuerunt vendentes, Rebuff. *d. quæst.* 8. *num.* 15. Monet. *d. c.* 4 *num.* 18. subdunt, solui debere, vbi apes consistunt, quod etiam ait Fag. *d. cap.* 5. *num.* 13. De apum examinibus, alueari busve soluendam esse decimam, vbi habet consuetudo, tenet Azor. *d. cap.* 35. *quæst.* 9.

12 *Vndecimò*, ex lacte, lana, fœtu, & aliis fructibus animalium, quorum decima soluitur illi Ecclesiæ, in cuius Parochia animalia pascunt, & morantur, glos. *verb. personales, in c. ad apostolicæ* 20. *de decim.* Si verò in vna Parochia pascãt in hyeme, & in æstate, & in alia, vel in vna pascant continuò, & in alia iaceant, & dormiant, tunc diuidi debent decimæ inter has duas Parochias, vt per Greg. Lop. *l.* 6. *tit.* 20. *par.* 1. Rebuff. *d. tract. q.* 6. *n.* 25. *cum seqq.* Perez *ad tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 116. Menoch. *cons.* 398. *n.* 36. *& n.* 40. Suar. de Pace *in pract. tom.* 2. *par.* 1. *cap.* 5. *n.* 8. *cum seqq.* Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 8. *cum seqq.* Stephã. Fagundez *de septem Ecclesiæ præceptis, prac.* 5. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 3. *cum seqq.* Basil. Pont. *de Sacram. Matrim. lib.* 5. *cap.* 13. §. 3. *num.* 23. *&* 24. vbi *n.* 25. resoluit, quando huiusmodi oues nec pascuntur, nec morantur per vllam anni partem in terris Ecclesiæ domini sui, sed in aliis, nullam partem decimarum deberi Ecclesiæ Parochiali domini, sed illis, vbi pascuntur, & morantur, Monet. *d. cap.* 4. *num.* 16. vbi *num.* 17. resoluit decimam lactis deberi illi Ecclesiæ, vbi extrahitur, & caseorum illi, in qua fiunt. De fœtibus decimæ non debentur statim vbi nati sunt, sed cùm illi nutriti sunt, nec indigent lacte materno: ita Andr. Hispan. *in reg. decimarum, quæst.* 14. *n.* 5. Rebuff. *d. tract. quæst.* 6. *num.* 3. 30. *&* 31 Vincent. de Franch. *decis.* 114. Suar. *d. lib.* 1. *c.* 37. *num.* 6. Fagundez *d. cap.* 5. *n.* 2. *&* 14. Monet. *de decim. cap.* 6. *n.* 14. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 252. ibi rationem assignat; quia, si animalia ipsis statim nata consignarentur, esset inutilis talis decimatio, & sic melius esset illam non præstare. Sed quid si animalia propter bullam fugiant de vno Parochia ad aliã, & ibi pariant, cui Parochiæ est soluenda decima de eis? Resp. quòd decima solui debet Parochiæ, in quã fugerũt, ex Bald. Alber. & Paul. *in §. si quis igitur, in Auth. quibus modis nat. effic. sui*, Lauret. de Franch. *de controuers. inter Episcop. & Regulares q.* 82. Vide infra §. 2. *n.* 37. *cum seqq. hoc eod. c.*

Duodecimò de venatione, *d. c. non est*, Rebuff. 13
d. q. 8. *num.* 15. Monet. *d. cap.* 4. *n.* 19. vbi *num.* 21. idem dicit de aucupio.

Decimotertiò, de pascuis, hoc est, pastura iu- 14
mentorum, quę locatur, vel venditur, *cap. commissum, de decimis.* Card. *in Clem.* 1. *n.* 15. *de decim.* Rebuf. *d. q.* 8. *num.* 22.

Decimoquartò de lignis, Rebuf. *d. q.* 8. *n.* 26. 15
Azor. *d. cap.* 35. *q.* 9. nimitum, vt ex decem fasciculis decimus soluatur Rectori illius Parochiæ, vbi ligna creuerunt. Monet. *d. c.* 4. *n.* 13.

Decimoquintò ex fœno, quod in fasciculos 16
alligatum redigitur, *cap. peruenit.* 5. *de decim.* Rebuf. *d. q.* 8. *num.* 9. Fagundez *d. prac.* 5 *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 4. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 6. vbi addit, quòd si herba crescat solùm pro pascuis iumentorum, id tunc faciendum, quod de leguminibus, & herbis hortorum suprà diximus.

Decimosextò ex lino, & canape, Rebuf. *d. q.* 17
8. *n.* 8. Monet. *d. c.* 4. *n.* 8. vbi idẽ dicit de croco.

Soluitur quoque decima de omni nego- 18
tio, & artificio, *cap. decima* 16. *q.* 1. ibi *de negotio, & artificio solue decimas*, Rebuf. *d. q.* 8. *num.* 19. Monet. *d. c.* 4. *n.* 24. vnde colligitur, de negotiatione soluendam essa decimam, *d. cap. non est, cap. pastoralis, de decim.* Rebuf. *d. q.* 8. *num.* 18. Monet. *d. c.* 4. *n.* 25. item de militia, seu captis
in iusto bello, *d. cap. non est*, quin & † de sti- 19
pendiis, quæ milites habent, Rebuf. *d. quæst.* 8. *num.* 11. vbi *numeris seqq.* idem dicit † de ad- 20
uocatione, procuratione, mercede, salario, & de omni lucro aduentitio, & perfectum,

21 De furnis quoque decima soluitur, hoc est, de commodo illorum, siue illud in pane, siue in pecunia, siue in quauis alia re consistat, Rebuf. *q.* 8. *num.* 20. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 32.

22 Item, de lapidicinis decimæ soluuntur, Azor. *d. c.* 35. *q.* 9. non quòd ex decem lapidibus detur vnus, sed ex pecunia, quam inde quis lucratur, Ecclesiæ, vbi audit Diuina, decimam soluit, Rebuf. *d. quæst.* 8. *num.* 23. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 33. vbi *num.* 34. idem

23 dicendum ait † de argenti, & auri, aliorúmque metallorum fodinis.

24 Et denique de molendinis, vt si decem sextaria siliginis, tritici, aut alterius grani molendini nomine quis lucretur, tenetur vnum pro decima soluere, *cap. ex transmissa, de decim.* quòd si pecunia pro molendini pensione soluatur, illa pecunia decima soluitur Ecclesiæ, in qua situm est molendinum. Rebuff. *d. quæst.* 8. *num.* 6 Monet. *d. cap* 4. *n.* 35.

25 Ex quibus infertur *primò* resolutio ad illam quæst. an ex hæreditate, legato, vel donatione decima sit soluenda? In qua partem affirmatiuam tuentur Abb. *in cap. pastoralis à num.* 3. dicens contrarium ex consuetudine obseruari, *& in cap. peruenit. num.* 2. *de decim.* Fagundez *d. præcepto* 5. *lib.* 1. *cap.* 2. *à num.* 5. Pro qua sententia facit primò, quia decimæ attento iure soluendæ sunt de omni lucro: patet ex tex. *in d. cap. pastoralis*, ibi, *quasi d. lucro decimas persoluendas*, &c. & non est negandum hæreditatem, legatum, & donationem lucrum continere, & à titulis lucratiuis prouenire. Facit insuper quòd res hæreditariæ, legatæ, vel donatæ sunt bona mobilia, vel immobilia, prout in constitutione, legato, vel donatione reperiuntur: hæreditas enim nihil aliud est, quàm successio in vniuersum ius defuncti, ex tex. *in l. hæreditas ff. de regul. iuris*; & tamen constat, de omnibus bonis acquisitis decimam esse persoluendam, vt expressè probat tex. *in d. cap. non est*, ibi, *de omnibus bonis decimæ sunt ministris*, &c. Facit denique, quia decimæ soluuntur in recognitionem vniuersalis dominij, iuxta tex. *in c. tua nobis* 26. *vers. cùm enim, de decim.* & in honorē Dei, qui dignatus est totum dare, iuxta text. *in cap. decimæ.* 16. *q.* 1. quæ quidem recognitio, & honor verificatur in soluenda decima de hæreditate, legato, vel donatione.

26 Contrariam tamen sententiam tenuerunt Innoc. *in d. cap. non est, num.* 2. Sylu. *in Sum. verb. decima*, *n.* 12. Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 31. Monet. *dict. cap.* 4. *num.* 37. Pro qua facit primò; quia decimæ solummodo soluuntur ex fructibus à terra, vel ab hominis ministerio productis, vt suprà notauimus; & videmus res hæreditarias, legatas, vel donatas non esse fructus ex terra vel hominis ministerio productos, sed ex alterius hominis voluntate dependere: vnde videtur dicendum, quòd de illis decimæ non debentur. Facit secundò, quia in Lege veteri Dominus dedit ipsas terras, & possessiones; tamen constat, nun ex ipsis, sed ex ipsarum fructibus sibi dare decimas iussisse, iuxta illud *Numer. cap.* 18. ac proinde cùm Romani Pontifices circa decimas constituendas imitarentur Legem veterem, necessariò vdetur dicendum voluisse, vt magis de ipsarum rerum (quæ per illos titulos transferuntur,) fructibus, quàm de eisdem rebus decimæ soluerentur. Facit denique, quia, si de rebus hæreditariis, legatis, vel donatis decimæ soluerentur, vtique quàm citò res, præsertim immobiles omnes, ad Ecclesiam perueniret, quod quidem non conuenit.

27 Gloss. igitur *verb. negotio, in d. cap. decima.* 16. *quæst.* 1. existimat faciendam esse differentiam inter hæreditatem, quæ prouenit ex testamento, & inter illam, quæ accipitur ab intestato; ita vt in priori casu decima debeatur; minimè verò in posteriori: sequitur Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 35. *quæst.* 8. Quæ distinctio fundatur in eo, quòd in priori casu lucrum cernitur, & ita procedat prior sententia: in posteriori verò casu debitum reperitur iuxta tex. *in l. scripto*, §. *vlt. ff. vnde liberi.* quæ conciliatio placere non potest: in primis, quia licèt hæres abintestato ex voluntate expressa defuncti non succedat, *l. qui liberis*, 7. §. *hæc verba, ad finem, ff. de vulgari*, nihilominùs tamen contra illius voluntatem succedere non dicitur, immò magis ex ipsius verosimili mēte, in qua lex ipsa fundatur ad hæredis successionem constituendam, ac proinde quamuis supposita lege debitum videatur; tamen censetur procedere ex tacita voluntate defuncti, qui potens de hæreditate disponere, non disposuit: ita dicendum est hæreditatem quantumcunque ab intestato lucrum recipere. Conuincitur rursus; quia illud, quod aduocato pro patrocinio, mercenario pro mercede tribuitur, debitum est, & quidem efficax, vt probat tex. *in l. qui operas.* 38. vbi omnes, *ff. locati*, resoluunt Duen. *reg.* 66. *limit.* 1. Anton. Gom. *variarum tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. ex quo lucro dato decima persoluenda est, vt fatetur gloss. *d. verb. negotio*, & omnes suprà citati, propter tex. *in d. cap. decima*, ibi, *de artificio*, &c. & in stipendio multis aduertit Innocent. per tex. ibi, *in d. cap. non est.* Sot. *lib.* 9. *de Iustit. q.* 4. *artic.* 2. *col.* 4. quod quidem debitum esse nemo negabit. Vnde gloss. *verb. quasi de lucro, in d. cap. pastoralis*, aliam facit distinctionem inter hæredem filium, qui suus est, & inter hæredem extraneum, itaut in priori casu decima minimè sit soluenda, & posterior opinio procedat: contrà verò in posteriori casu, in quo prior opinio procedere potest: sequitur eandem senten

sententiam Siluest. *d. verb. decima, num.* 12. Mouerut gloss. quia, cùm filius post mortem patris respectu hæreditatis illius non dicatur de nouo acquirere, sed magis dominium rerum continuare, iuxta tex. *in l. in suis, ff. de liber. & posthum.* ibi, *vt nulla videatur hæreditas fuisse*, &c. & ibi, *non hæreditatem percipere*, &c. decimam soluens, magis ex re propria, quam ex lucro, illam soluere diceretur, quod est inconueniens. Contrà verò in posteriori casu, in quo cum re vera lucrum acquiratur, decimam soluendam esse putat secundùm priorem opinionem. Mouetur etiam, quia inspecto iure patet, & filius vna persona censentur, *l. vlt. C. de impub.* & aliis: vnde, cùm patet ex eisdem bonis decimam non debebat, *d. l. in suis*, ibi, *quia etiam viuo patre quoddammodo domini existimantur.* Sed hæc glossæ consideratio similiter non placet, si quidem licèt filius post mortem patris dicatur tunc de nouo non acquirere propter continuationem dominij, non tamen negandum est, aliquo tempore de nouo acquisiuisse, & tunc saltem quoad possessionem, ac subinde respectu illius acquisitionis verificantur fundamenta prioris sententiæ. Accedit, quòd licèt filius de nouo non acquirat domicilium ciuile, quod aliàs in vita patris eidem communicatur, nun tamen negandum est, de nouo acquirere dominium naturale, quod mediante traditione transfertur, & sic lucrum comparate.

28 Quare ego resoluendum existimo, quòd si hæreditas, legatum, vel donatio fiat de ipsis rebus fructiferis, simul cum fructibus, sine dubio decima persoluenda est, eò quòd tunc temporis censentur dari, seu relinqui cum suo onere, vt expressè probat tex. *in d. cap. pastoralis, vers. fructus autem* Si verò fieri contingat de ipsis rebus, in quibus fructus non reperiuntur, tunc decima non debetur iuxta fundamenta posterioris sententiæ. Nec pro priori contraria refragatur tex. *in d. cap. pastoralis*, dum agit de lucro, & *in dict. cap. non est*, dum agit de bonis; si quidem respondetur luca illa esse intelligenda de lucro, & de bonis, quæ ex fructibus dicuntur resultare, propter quod fructus esse censentur, & in quibus ratio prædictæ recognitionis verificatur.

29 *Secundo* infertur de fructibus illicitè acquisitis decimam non esse soluendam. Diximus suprà soluendas esse decimas de omnibus fructibus, ex quibus fuerint petitæ: atqui ex fructibus illicitè acquisitis decimæ non petuntur. Igitur, &c. Probant corollarium tex. *in cap. ex transmiss.* 23. vbi gloss *verb. licitè*, Abb. *num.* 3. Innocent. & alij, *de decim.* Sanct. Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *articul.* 2. *ad* 2. Sot. *lib.* 9. *de Iustit. quæst.* 1. *artic.* 2. *col* 5. Pro pleniori tamen huius articuli declaratione sciendum, quòd fructus, ex quibus decimæ soluūtur dupliciter considerari possunt: vel enim sunt reales, qui ex aliquo prædio producuntur; vel rursus sunt personales, qui per ministerium personæ acquiruntur. Inter vtrunque modum illud est discrimen, quòd de prioribus, siue licitè, siue illicitè acquirantur, seu percipiantur, semper decima soluenda, & recipienda est. Patet, si expendamus tales fructus ab ipsa terra, quæ de illis decimam præstare obligata est, produci, & in illa messe, ac subinde à quocunque possessore de illis decimam esse persoluendam, iuxta tex. *in cap. à nobis* 24. *de decim.* & idem sic resoluunt gloss. *verb. negotio, in d. cap. decima.* vbi Turrec. *num.* 5. *& verb. licitè, in d. cap. ex transmissa.* Abb. *in cap. pastoralis, num.* 3. *& in cap. commissum etiā num.* 3. *& in cap. cùm homines, num.* 6. *de decim.* Tyndar. *dict. tract. num.* 39. Rebuff. *eod. tract. quæst.* 5. *num.* 18. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 35. *quæst.* 13. Monet. *dict. cap.* 4. *n.* 39. contrà verò in posterioribus secundum distinctionem modò referendam.

Deinde sciendum est fructus, qui ex actu hominis, & illius ministerio personali acquiruntur, in duplici esse differentia: quidam enim sunt, quorum acquisitio, & retentio iniusta est, & iniuriosa, veluti furtum, & aliud simile: alij verò sunt, quorum acquisitio, licèt respectu actus sit iniusta; retentio tamen non est in se iniuriosa, nec iniusta, prout in meretrice, & histrione. Inter vtrunque modum illuc est discrimen, quod de prioribus nunquam decima recipienda est; nec persoluenda. Patet, si expendamus, huiusmodi fructus necessariò esse veris dominis restituendos, iuxta *reg. peccatum, de regul. iuris, lib.* 6. & circa illos dari repetitionem, & vti tales in effectu non dici fructus ipsorum acquirentium, ex regula *l. non possunt, ff. de iure fisci*, ac proinde decimari possunt, vt concludunt Tyndar. *num.* 5. Rebuff. proximè *citatis locis*, Fagundez *dict. præcep.* 5. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 14. *cum sequentibus*, Monet. *dict. cap* 4. *ex num.* 42. ne aliàs acquirens contra domini voluntatem, de eisdem fructibus disponere dicatur: non sic dicendum in posterioribus, iuxta distinctionem modò ponendam. 30

Denique sciendum fructus acquisitos ex causa iniusta, & iniuriosa, licitè tamen retentos, dupliciter considerari: vel enim acquirēs non persistit in tali causa iniusta, turpi, seu iniuriosa; vel rursus adhuc in eadem perseuerat Inter vtrunque modum illa est differentia, quòd in priori casu, attento iure, fructus decimari possunt, & decimæ ex illis recipiuntur: contrà verò in posteriori casu, in quo licèt debeantur, Ecclesia tamen decimas, attento iure, non recipit, ne aliàs recipiendo videatur acquirentium improbratem 31

approbare, & illorum peccatis communicare, ad quod illudere videtur illud *Deuter. cap. 23.* ibi, *Non offeres mercedem prostibuli*, &c.

32 Ex his colligo *primò* meretricem, & histrionem teneri de rigore iuris ex proprio ministerio acquisitis decimam persoluere, & post peractam pœnitentiam esse ab illis recipiendam. Constat, siquidem tales acquirentes, licèt turpiter faciant in aquirendo, non tamen turpiter retinere dicuntur, *l.4.§. sed quod meretrics, ff. de condict. ob turpem causam*, ac proinde de rigore iuris teneri ex prædictis acquisitis decimam persoluere; & postquam pœnituerint, ab illis esse recipiendam, prout in specie resoluunt gloss. *verb. licitè*, Innocent. Abb. *num.* 3. & alij *in dicto cap. ex transmissa*, Sanct. Thom. 2. 2. *quæstion.* 87. *artic.* 2. *ad* 2. Couar. *in reg. peccatum, part.* 2. *§.* 11 *num.* 1 *cum sequentibus*, Monet. *d. cap.* 4. *num.* 49. licèt Sot. *lib.* 9. *de Iustit. quæst.* 4. *art.* 2. *vers. ad* 2. dicat, talem opinionem nullibi practicari, nec talium decimatum obseruationem præstari.

33 Colligo *secundò*, decimam esse soluendam, & recipiendam ab vsurario, vel alio iniustè detinente ex fructibus prædij, quod pecunia vsuraria, vel malè retenta comparauit: nam, licèt vsurarius pecuniam mediante vsura acquisitam restituere teneatur, quam soluens restituere potest, vt tradit Glos. *in cap. debitores, de iureiur.* communis ex Gouar. *lib.* 3. *var. cap.* 3. *num.* 7. Baptista *comment. vlt. de vsuris, num.* 46. nihilominus tamen prædium illud tali pecunia comparatum, & ipsius fructus (dum aliunde potest) restituere non tenetur, ex *regul.* text. *in l. si ex ea 6. C. de rei vendicatione*, tradunt in specie plures, quos refert, & sequitur Couar. *d. cap.* 3. *num.* 6. Baptist. *d. loco, num.* 56. Sot. *lib.* 6. *de iustit. quæstion.* 1. *artic.* 4. Nauar. *in man. cap.* 17. *num.* 25. Medina *de rebus per vsuram quæsitis, quæstion.* 4. Quicquid aliter intendant Bald. *in l.* 1. *num.* 12. *C. pro socio*, Dec. *in l. certis conditio, §. vlt. num.* 3. *ff. si certum petatur*, & alij, quos referunt Adrian. *de restit. tract. de vsura, §. occurrit. vers ad* 3. Accedit, quòd fructus prædij reales sunt, ac subinde cùm decimæ prædiales sint illæ, quæ ex illis colliguntur, necessariò, siue licitè, siue illicitè recipiantur, decimæ persoluendæ sunt, iuxtà suprà resoluta: sic cessat opinio Baldi, & eius fundamentum, & hanc sententiam tenet Monet *dict. cap.* 4. *num.* 48. aduertens *ibi* post Tyndar. *num.* 52. & Petr. Roiz. *Lituan. decis.* 5. *num* 219. de vsuris, aliisque per vsuram acquisitis solui non posse decimam personalem. Verùm verò de minimis, etiam licitè acquisitis, decima sit soluenda, dicendum est, quòd non: siquidem indecens est, & rationi minimè consentaneum, quòd ministri Ecclesiæ sint exactores minimorum, cùm id virtuti liberalitatis repugnet, & vitium auaritiæ in personis maximè ecclesiasticis improbetur, iuxta text. *in cap. auaritiæ, de elect. in* 6. iuuat decisio tex. *in cap. suam, de pœnis*. Nec obstat generalis, quòd de omnibus fructibus soluenda est decima, siquidem appellatione omnium non veniunt minima, arg. *l. scio ff. de in integ. restit.* vbi tamen consuetudo loci aliud suaderet, illi standum erit.

Tertiò infertur, decimas prædiales ex fructibus esse soluendas absque aliqua impensarum deductione, probant text. *in cap non est, vers. volumus*, text. melior *in cap. pastoralis, vers. expensas*. text. opt. *in cap. tua nobis, de decim.* tradunt Gloss. *verb. præcedat, in cap. pen. illo titul. & verb. fructus, in cap. grauis*, vbi Doctores *de restit. spol.* Doctores *in l. fructus, ff. soluto matr.* Tiraq. *de retract. lig. §.* 1 *gl.* 1. *num.* 10. *& de primogen. quæst.* 47. *num.* 9. Ioan. Gare. *de expens. cap.* 1. *num.* 17. Sot. *de iustit. lib.* 9. *quæst.* 4. *artic.* 2. Cened. *ad Decretal. collect.* 66. D. Barbos. *in d. l. fructus à num.* 7. *&* 16. Rebuff *quæst.* 11. *num.* 3. Menoch. *de arbitr. casu* 215. *num.* 2. Gam. *Lusit. decis* 150 *num.* 1. *& decis.* 232. *num.* 1. Ranchin. *part.* 3 *concl.* 301. Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 17. *num.* 10. Perez. *tit.* 5 *lib* 1. *Ordin. pag.* 125. Zerol. *in praxi Episcop par.* 1. *verb. decimæ* § 9. Cald. Pereira *de empt. cap.* 27 *num.* 74. Valer. Reginald *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *num.* 101. Suar. *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap* 35. *num.* 4. Less. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 39. *de decimis, dub.* 3. *num.* 16. Camill. Borrel. *in summ. omnium decis tom.* 1. *tit.* 19. *de decim. n.* 10. Monet. *de decim. cap.* 6. *q.* 4. *à num.* 28. Castr. Palao *in opere morali tom.* 2. *tract.* 10. *disp vnic puncto* 8. *n.* 1. Trullench *in exposit. Decalogi lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 3. *à n.* 1. 34

Rationem autem, quare expensæ ex his decimis non deducantur, cùm alias fructus intelligantur deductis expensis, ex *d. l. fructus*, cum similibus, difficile erit inuestigare: nam Glos. *verb. credimus, in d. cap pastoralis*, existimat limitandam esse regulam *d. l. fructus* in decimis prædialibus, in quibus speciale esse putat, vt expensæ non deducantur: sequitur Bart. *in d. l. fructus, num.* 6. dicit communem legistarum addit. ad Bernard. *reg.* 302. *vers. sexto*. Sed conuincitur manifestè, in primis, quia prædicti non assignant congruam rationem talis specialitatis; tum quia *l. fundus qui* 52. *ff. famil. hercisc.* ibi, *nullus casus, &c.* propter signum vniuersale, *nullus*, talem specialitatem non solùm in decimis, sed etiam in quocunque alio excludere, seu denegare videtur; quemadmodum enim dictio *omne* nihil excludit, iuxta reg. Iurisconsul. *in l. Iulianus, alias incip. Testatorem ff de legat.* 3. 35

legat. 3. cum aliis citatis per me *de diction. vsufreq. dict.* 241. *num.* 1. ita quoque dictio, *nullus*, nihil admittit, & omnia excludit, *dict.* 229. *num.* 1. *&* 2. tum denique, quia *d. cap. tua nobis, vers. cùm enim*, apertè significat id ipsum, quod disponitur in decimis procedere etiam in fructibus, qui debentur dominis temporalibus, quorum prædia ab aliis coluntur. Secundo loco alij Doctores existimant, propterea expensas non deduci, quia decimæ prædiales iubentur solui integræ, vel cum integritate; vt probatur *in d. cap. non est, ad fin.* ibi, *cum integritate*, &c. *& in d. cap. tua nobis, in fine.* ibi, *cum integritate*, &c. Concil. Tridentin. *sess.* 25. *de reform. cap.* 12. ibi, *integrè persoluant*, ac subinde, cùm deducantur, vbi quis integros fructus reddere tenetur, arg. *l. vlt.* ibi, *super integra*, &c. *C. ad leg. falcid.* meritò inquiunt illi deductio expensarum non contingit in decimis prædialibus persoluendis: ita in specie Roman. *in d. l. fructus*, post alios Tiraq. *d.* §. 15. *gloss.* 1. *num.* 9. addit. ad Bernard. *vbi sup.* Sed neque hæc ratio placet; siquidem prædicta iura, & alia similia, dum de integritate decimarum loquuntur, non constituunt aliquod ius nouum, imò respondent consultationibus, vt patet ex *d. c. tua nobis, in princ.* ibi, *tua nobis fraternitas intimauit*, ac subinde ex eo, quòd respondent, attento iure decimas esse soluendas absque expensarũ deductione, iubent easdem cum integritate persolui; tum, quia verior, & receptior sententia est impensas esse deducendas, etiamsi quis integros fructus restituere teneatur, vt resoluunt plures citati à Tiraq. *vbi suprà num.* 8. Tertio loco, nonnulli pro vera ratione indaganda existimarunt faciendam esse distinctionem inter restitutionem omnium fructuum, & inter illam, quæ fit de aliqua certa illorum parte, seu quota: veluti quando agitur de quarta, vel quinta, restituenda, itaut in priori casu procedat reg. *d. l. fructus*, & intelligatur *d. cap. grauis, de restit. spoliat.* minimè verò in posteriori casu: tunc enim putant absque vlla expensarum deductione, semper verbum *fructus*, esse intelligendum: ita in proposito Abb. *num.* 9. & alij *in d. cap. pastoralis*, plures relati à Tiraq. *vbi sup. num.* 17. *& de primog. quæst.* 74. *num.* 9. Capic. *decis.* 20. *à num.* 12. Viu. *decis.* 4. *num.* 13. Monet. *d. cap.* 6. *num.* 31. Sed nec hæc ratio placet; repugnat enim decisioni tex. *in d. l. fructus*, vbi non ponitur verbum *omnes*, sed simpliciter, & absolutè agitur de fructibus, & sic de parte, seu quota illorum, in qua quoad huc non apparet diuersa ratio; licèt enim verbum indefinitè prolatum, si negatiuè concipiatur, æquipolleat vniuersali, iuxta tex. *in d. l.* 1. § *quòd autem*, ibi, *iudicium non dabo, ff. de alea lusu, & aleat.* si tamen affirmatiuè fuerit conceptum, particulari censetur æquipollere, vt deducitur ex text. *in cap. licèt canon*, iuncto *cap. statutum, de elect. lib.* 6. ac proinde necessariò succedit reg. *l. quæ de tota. ff. de rei vendic.*

36 Quare ex mente S. Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 2. pro declaratione, & vera ratione indaganda sciendum est primò, verbum *fructus*, duplici modo accipi; aliquando enim accipitur ciuiliter, aliquando verò naturaliter. Priori modo capitur verbum *fructus*, secundùm censuram & interpretationem Iuris ciuilis: posteriori verò sumitur secundùm naturam, & veritatem rei, & iuxta verbi proprietatem. Inter hos duos modos illud est discrimen, quòd verbum *fructus*, ciuiliter acceptum non aliter intelligitur, quàm deductis expensis factis gratia eorundem fructuum, eo quòd illis deductis expensis in residuo interpretatur lex Ciuilis consistere vtilitatem, quæ ex fructibus recipitur; sic procedit text. *in d. l. fructus, & in l.* 1. *C. de fructibus & litium expens. & d. l. fundus, qui. ff. famil. bercisc.* Non sic dicitur, si verbum *fructus*, naturaliter accipiatur: tunc enim fructus absque expensarum deductione considerari debent. Patet, si expendamus fructus, prout Dei auctoris beneficio proueniunt, esse quotquot in fundo nascuntur, & percipiuntur, & vidimus omnes fructus absque vlla expensarum deductione nasci in fundo, & Dei beneficio prouenire. Sic aliàs solent homines, præsertim rustici, & iuris Ciuilis ignari dicere tot se fructus percipere, quot nati, collecti sunt in fundo, intelligentes verbum *fructus*, naturaliter, & secundùm rei veritatem absque vlla impensarum deductione.

37 Deinde sciendum est verbum *fructus*, diuersimodè accipi in decimis prædialibus, ac in decimis personalibus: siquidem in prædialibus accipitur naturaliter, & secundùm rei naturam, & verbi proprietatem; in personalibus verò ciuiliter, hoc est, secundùm interpretationem, & censuram iuris Ciuilis. Ratio huius diuersitatis illa est: quia Deus Opt. Max. in Lege veteri instituens decimas prædiales, quas Leuitis præstari iusserat, respexit ad ius Ciuile futurum, nec ad illius futuram interpretationem, & censuram, sed ad naturam & veritatem rei; ac proinde, cùm decimæ prædiales, licèt hodie ex auctoritate Ecclesiæ debeantur, sint tamen institutæ ad exemplum, & similitudinem illarum, quæ in Lege veteri debebantur; vnde meritò effectum est, vt in decimis hodiernis prædialibus verbum *fructus*, intelligatur naturaliter, prout in fundo percipiuntur, & Dei beneficio proueniunt. At verò cùm personales debeantur ex sola

auctoritate Eccleſiæ, nec vllum de illis in lege veteri ſit præceptum, vt aduertit S. Thom. *d.quaſt.*87.*artic.* 2. *ad* 1. meritò effectum eſt, vt in illis iure humano inuentis, & poſt ius Ciuile inſtitutis, verbum, *fructus*, non naturaliter accipiatur, ſed ciuiliter, hoc eſt, ſecundùm eiuſdem iuris humani, & Ciuilis interpretationem, & ſic decimas perſonales regulariter deberi expenſis prius deductis, per text. *in d.cap. paſtoralis*, docent Rebuff. *d. tract.quaſt.*11.*num.*4. Viu *d. deciſ.* 4. *num.* 21. *&* 22. Tiraq. *d.*§.15.*gloſſ.* 1. *num.*14. Leſſ. *d. c.*39. *dub.* 3. *num.*16. *verſ. ſecundo*, Suar. *d. lib.* 1.*c.*33.*n.*2. Filliuc. *d. tract.*27.*p.*2.*c.*10.*quaſt.* 8. Caſtr. Palao *d.tom.*2.*tract.*10.*diſp. vnic puncto* 6.*n.*7.*&* 8. Trullench *d.lib.*3.*cap.*3.*dub.*3.*n.*3. Monet.*c.*6.*n.* 32. vbi *n.*33. ſubdit deberi non ſolùm deductis èxpenſis vtiliter erogatis, vt in mediaroribus, verùm etiam voluntariis, dummodo in fraudem factæ non ſint. Nec refragatur text. *in d.c.non eſt, de decim.* ibi, *de bonis prædictis*, &c. iunctis verbis præcedentibus, ibi *de negotiatione, de ipſa militia*, &c. Satisfit enim, ſi dicamus tex. illum in ſua generalitate circa expenſas non deducendas, ad decimas prædiales eſſe reſtringendum, ne aliàs abſurdum ſequatur, contra text. *in dicto c. paſtoralis*; & licèt determinatio reſpiciens plura determinabilia ſoleat illa æquè determinare, iuxta text. *in l.iam hoc iure, verſ incongruens enim, ff. de vulgari*; id tamen non procedit, quando colligitur expreſsè contrarium ex alia deciſione, quæ expreſsè obſtare videtur, prout eſt text *in d.c.paſtoralis.*

38 Ex his *primò* colliguntur rationes, propter quas decimæ prædiales abſque deductione expenſarum ſunt ſoluendæ; minimè verò perſonales: & vlteriùs id ipſum non ineptè deprehenditur ex text. *in d. cap. tua nobis*, & aliis, de quibus *in tit. de decim.* dum in propoſito expendunt, quòd Deus, Dominus eſt terræ, & plenitudinis, & ſibi reſeruauit decimas omnium fructuum terræ in ſignum vniuerſalis dominij; ac ſubinde videtur dicendum decimam partem fructuum accipi deberi eodem modo, quo Deus Dominus eſt terræ & plenitudinis eius. Nec refragatur dicere, quòd quando domino reſtituuntur fructus à colono in quota, verbum, *fructus*, non ciuiliter, ſed naturaliter accipitur, & ſic ſit reſtitutio abſque impenſarum deductione, *dict.cap.tua nobis.* Satisfit enim, ſi aduertamus, id procedere ſuppoſita natura conuentionis, quæ quidem inter dominum, & colonum fieri ſolet fructibus naturaliter conſideratis, hoc eſt, de fructibus, quos Deus de terra dederit; ac proinde nil mirum, ſi debeant reſtitui ſine deductione impenſarum, prout dicit tex. ſic intelligendus *in dict.cap. tua nobis*; ſecùs verò, ſi fiat mentio de fructibus ſimpliciter; & non detur alia coniectura, vel conſuetudo, qua ſtante ſupponatur prædicta natura conuentionis iuxta ſuprà reſoluta; quod tamen limitandum eſt, ſtante rationabili conſuetudine, qua data expenſæ deducentur ex decimis prædialibus; ſi tamen congrua portio remaneat miniſtrantibus ſpiritualia: quoniam, ſicut conſuetudo efficere poteſt, vt decima alteretur, vel diminuantur, manente cõgrua ſuſtentatione, iuxta ſuprà reſoluta, ſic etiam eadem conſuetudo efficere poteſt, vt ex decima parte fructuum deducantur expenſæ, quarum deductio in effectu nihil aliud importat, quàm quòd minor efficiatur portio, quæ illis non deductis maior erat.

39 Colligitur *ſecundò* colonum partiarium pro portione ſua in ſoluendis decimis non deducere expenſas, vt probat *d. cap. tua nobis*, ibi, *ſicut colonus de parte fructuum*, &c. Valaſc. *de iure emphyt.quaſt.*30.*num.*9. Menoch. *de arbitr. caſu* 215.*num.*2. Ioan. Gate. *d.cap.*1. *num.* 22. Surd. *deciſ.* 294. *num.*1. D. Barboſ. *in d.l. fructus, num.*18. Suar. *de Relig. tom.*1. *tract.* 2. *lib* 1.*cap.*19.*num.*13. latè Monet. *d.cap.*6. *num.* 40.*cum ſeqq.* vbi *num.*42. cum Azot. *inſtit.moral.par.*1.*lib.*7.*cap.*24.*quaſ.*4. agens de colono, & quomodo, & cui Eccleſiæ ſoluere debeat decimam? diſtinguit in hunc modum: Aut colonus culit nummis, ſeu pro certis menſuris à domino dandis, & tunc ſoluit Eccleſiæ Parochiali perſonalem decimam, tanquam de lucro ſuæ perſonæ: quo caſu intelligendus eſt text. *in cap. quæſti, in fine.*16.*quaſt.*1. aut demum colonus conducit totum prædium ſine nummis, ſiue pro certis menſuris domino ſoluendis, & tunc debet colonus ſoluere integram decimam. ex omnibus fructibus Eccleſiæ parochiali.

40 Colligitur *tertiò*, integrè, & ſine diminutione ſoluendas eſſe decimas priuſquam ex fructibus deducantur expenſæ, tributa, & cenſus, aut vlla alia debita, *d.cap.tua nobis*, ibi, *decimam reddere ſine diminutione*, &c. Couar. *var. lib.*1.*cap.*17.*num.*19. *col.*1. Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.*39.*dub.*3.*num.*16. Suar. *d.lib.*1.*cap.*35. Cald. Pereira *de empt.cap.*9.*num.*7.

41 Decima enim, vbi debetur, integra ſolui debet, Rot. *deciſ.*469.*num.* 1. *& deciſ.*541. *in fin. part.*1. *recent.* & ideò nec propter ſterilitatem deneganda eſt, Rebuff. *quaſt.vlt.num.*22. Monet. *cap.*8.*num.*62. nec prætextu, quòd ſibi debetur, cùm in futuris decimis non admittatur compenſatio, Rebuff. *d.quaſt.vlt. num.*19. Cened. *ad Decretum collect.*66.*num.* 2. Monet. *d.cap.*8.*num.*61.

42 Ad excludendas igitur fraudes poteſt Curatus cuſtodes apponere, vel prohiberi facere, ne fructus ex agris aſſerantur, niſi ſoluta priùs decima, vel quòd ipſe, aut eius nuncius

ſit

sit præsens, vt aduertunt Couar. *d.cap.* 17.*n.* 8. Valasc. *d.q.* 30.*num.* 15.*col.* 2. Perez *lib.* 2.*tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin.pag.* 132. Hier. de Laur. *Auenion. decis.* 54.*in fine*, Suar. *d.lib.* 1.*cap.* 37.*num.* 7. Rebuff. *q.* 5.*num.* 23. Cened. *d. collect.* 66.*num.* 3. Camill. Borell. *in sum omnium decis. tom.* 1.*tit.* 19.*num.* 78. Monet. *q.* 6.*num.* 4. Immò qui soluere tenetur decimam, debet ad instantiam Parochi, & eius conductorum iurare de vera quantitate decimæ, itaut collector decimæ non teneatur stare libero coloni arbitrio, ita latè Pereg. *cons.* 21. *per tot. lib.* 2.

43 Colligitur *quartò*, excepto casu decimarum prædialium, reliquos Ecclesiæ fructus debitos non aliter intelligi, quàm deductis expensis, Fagundez *d.prac.* 5.*lib.* 1.*cap.* 2.*n.* 18. Patet, si expendamus Ecclesiam nullibi habere priuilegium, quòd ex fructibus eidem debitis non deducantur expensæ, ac proinde in illa procedere regulam tex. *in d. l. fructus*, cùm contrarium non reperiatur expressum, prout in specie aduertit Tiraq. *vbi suprà num.* 3. pro quo facit etiam tex. *in d.cap. grauis*, qui agens de fructibus debitis Ecclesiæ, intelligitur deductis expēsis, prout intelligit *gloss. vlt.* & omnes *ibi*. Sic sanè in hoc sensu rectè defendi potest cōmunis explicatio Legislatorum suprà relata, dum dicit, speciale esse in his decimis prædialibus, ita vt specialitas in eo verificetur, quòd in decimis prædialibus fructus non accipiantur secundùm censuram Iuris Ciuilis, de qua *in d.l. fructus*, sed secundùm rei naturam, & veritatem.

44 *Quartò*, & vltimò infertur de vna, & eadem re, siue de eodem accruo duplicem decimam solui nō debere, Gloss. *verb. deducendas, in cap. pastoralis, de decim.* Gig. *de pens. quæst.* 58.*n.* 3. *&* 4. Azeued. *l.* 7. *in princip. titul.* 5.*lib.* 1. *nouæ Recop.* me citato Trullench *in exposit. Decalogi*

45 *lib.* 3.*cap.* 3. *dub.* 2.*n.* 10. Et ideò † redecima, seu duplex decima est contra ius, Innocent. *in cap. cùm non sit, à num.* 1. *de decim.* Abb. *in cap. cùm sint, num.* 6. *ante fin. vers. aliàs sequeretur, eod. titul.* Sot. *de Iustit. lib.* 9.*quæst.* 4.*art.* 2. *vers. hinc superius colligebamus, in fine*, Honcala *de decim. part.* 2. *proposit* 6. Seraphin. *decis.* 148. *num.* 9. Rot. *in Corduben. decimarum* 19. *Nouembris* 1607. *&* 27. *Martij, &* 10. *Maij*, 1613. coram *Reuerendiss. Dom. meo Coccino Decano.* Quatenus, scilicet, petitur secunda decima, seu redecima de tributo, vel pensione, quam recipit dominus propter locationem prædij, ex cuius fructibus decima fuit antè soluta: tunc enim cùm semel decima de fructibus prædij sit soluta, non debet solui secunda decima de pensione, quia locatio censetur facta salua decima. Ita Ioan. Andr. *in cap. cùm non sit n.* 4. *vers. vnde dicit.* Innocent. *ibid. n.* 2. *vers. in domino autem fundi.* Collect. *n.* 3. Anch. *num.* 4. Host. *n.* 2. Butr. *num.* 6. Card. *n.* 2. *vers. & ex hoc, de decim.* Vitalin. *in Clem. Religiosi. n.* 25. *cum seqq. eod. tit.* Rot. *in d. Corduben. redecimarum*, 19. *Nouemb.* 1607. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano.*

Præscriptione tamen immemorabili, vel 46 quadragenaria cum titulo potest redecima acquiri, vt censuit Rota *in Conchen. redecimarum*, 1. *Februarij*, 1591. coram *Giptio, & in dicta Corduben. redicimarum*, 18. *Maij*, 1618. coram *Reuerendissimo Domino Coccino Decano*; & illam sic acquisitam soluendi obligationem, eiusque substantiam non alterat, nec mutat seminis, seu qualitatis mutatio in prædio decimatorio facta, secundùm Hostiens. *in summ.* §. *& vtrùm præscribi, vers. decimò quæro, de decim.* Rebuff. *quæst.* 5. *num.* 34. *cum seqq.* Rot. *in d. Conchen. redecimarum*, coram Giptio. Quia terra licèt mutet qualitatem, veluti si de vinearia frumentaria fiat, aut vice versa, vel alio quocunque modo, decima nihilominus soluenda est, Valenzuel. *cons.* 33.*n.* 51. *&* 52. *tō.* 1. Salgad. *de protect. Reg p.* 3.*cap.* 10.*n.* 143. *& seq.* Castill. *tom.* 7. *de tert. cap.* 15. *à n.* 4. Et possessio ex priuilegio decimandi in toto territorio respectu fructuum, qui aliàs ibi nascebantur, iuuat etiam respectu noualium postea receptorum, aut diuersorum fructuum, qui de nouo colliguntur. Cou. *pract. cap.* 37. *num.* 5. Marescot. *var. resolut. lib.* 1.*cap.* 11.*n.* 31. *&* 32. Salgad. *d.cap.* 10. *num.* 144. Castill. *d.cap.* 15.*num.* 5. sicut etiam priuilegium percipiendi decimas ex aliquo fundo conseruatur, & retinetur, etiamsi varietur modus seminis, & fructuum, ex multis Salgad. *d.cap.* 10. *num.* 314. *cum. seqq.* vbi addit quòd consuetudo soluendi decimam ex tritico fundi, procedit vsque adeò, vt si seminaretur milium, etiam soluenda sit, refert Castill. *d.cap.* 15.*n.* 6. *&* 7. In cuius consequentiam (infert Valenzuel. 33. *num.* 26. *&* 27. *& num.* 33. *&* 34.) habet ius, & intentionem fundatam etiam quoad fructus decimatorios oliuarum, olei, & croci, qui processerunt ab eisdem prædiis, in quibus colligi solebant, & persolui decimæ specierum, grani & vini, nam qui præscripsit decimas in prædiis, in quibus satum fuit frumentum, si ibi seminetur auena, aut lolium, vel milium, consequi debuit etiam eorum decimam; idem tenet Valasc. *cons.* 58.*num* 14. quos refert Castill. *dict. cap.* 15. *ex num.* 8.

§. II.

De personis, quibus decimæ soluendæ sunt?

SVMMARIVM.

1 *Decima aliquando sumitur pro iure ipso percipiendi fructus decimarum, aliquando importat ipsam perceptionem, seu ipsos fructus.*

2 *Decima, quatenus importat ipsum ius percipiendi fructus decimarum, in laicos cadere non potest. secus si ipsam perceptionem.*

3 *Decima considerata, vt ius percipiendi fructus decimarum, post diuisionem Parochiarum adeò solis Parochis competit, vt nullus alius illam habere possit.*

4 *Decimæ totius diœcesis ante Parochiarum diuisionem ad solos Episcopos spectabant.*

5 *Parochiæ singulæ singulis Presbyteris in diuisione fuerunt constitutæ, singulisque Parochiis territoria per suos terminos diuisa.*

6 *Parochia vulgò dicitur totus ille ambitus, quo plebs eidem Parochiæ deputata continetur.*

7 *Decimarum perceptio ad solos Parochos de Iure communi pertinet.*

8 *Parochus, & alij, quos ipse ad participandum de Iure communi habent fundatam intentionē respectu omnium decimarum intra suæ Parochiæ limites existentium.*

9 *Parochi in petitorio non tenetur aliter probare decimas sibi competere, sed contrarium asserenti incumbit onus probandi.*

10 *Iuris communis assistentia in decimis non suffragatur Parocho ad effectum obtinendi manutentionem.*

11 Cap. quoniam, de decimis, *declaratur.*

12 Cap. dudum, eod. tit. *declaratur.*

13 *Episcopus respectu Cathedralis dicitur propriè, & immediatè Parochus, non verò aliorum Parochianorum.*

14 *Decima, quæ non sunt intra certam Parochiam, spectant ad Episcopum.*

15 *Decimæ spectant ad Episcopum in illis diœcesibus, in quibus Parochiæ non sunt distinctæ.*

16 *Decimarum perceptio Iure communi attento pertinet ad capellam, quæ nouiter, & legitimè in Parochiam fuerit erecta, quantumcunque intra limites alterius Parochiæ erigatur.*

17 *Ecclesia Matrix de iure communi fundata est quoad decimas prædiales suæ Parochiæ.*

18 *Ecclesia Matrix, si consentit assignationi limitum, & fundationi Parochiæ, tunc censetur remisisse ius decimandi, & alia Iura Parochialia quoad illam portionem limitum.*

19 *Ecclesiæ parochialis de nouo erecta fundatam habet intentionem super decimis contra Ecclesiam matricem cui priùs decimæ debebātur, si Episcopus illas nouo Parocho ad præscriptum Concilij assignauit.*

20 *Noualia debentur Parochiæ, in cuius finibus surgunt.*

21 *Parochiani tenētur denunciare, & Parochum certiorem facere ad decimas prædiales recipiendas, statimque post collectos fructus illas persoluere, nisi aliud consuetudine sit interdictum.*

22 *Decimas consuetas tardiùs dantes peccāt mortaliter.*

23 *Decimæ debentur statim, absque eo quòd à Parocho petantur.*

24 *Parochiani non tenentur decimas debitas deferre in horrea Clericorum, etiam si sint publica, nisi consuetudo sit in contrarium.*

25 *Parocho alij decima non est soluenda, præterquam illi, apud quem ecclesiastica Sacramenta suscipiuntur.*

26 *Decimæ personales attento iure alij Parocho debentur quàm illi, apud quem suscipiuntur ecclesiastica Sacramenta.*

27 *Decimæ personales in multis Hispaniarū partibus sunt in vsu.*

28 *Decimæ personales non spectant ad Ecclesiam habitationi connexam, sed domicilio.*

29 *Parochianos habens duo domicilia, si vnum accessorium est principali, soluet decimam personalem: si verò in vtroque æqualiter se collocat, inter vtrumque diuidetur.*

30 *Artifex, si habeat domicilium in confinio duarum Parochialium, tenetur decimas soluere illi Parochiæ, vbi est pars domicilij, in qua semper laborat.*

31 *Decimæ prædiales soluūtur ex prædiis sitis intra propriam Parochiam, vel in aliena Parochia.*

32 *Decimæ personales, & prædiales, intra propriam Parochiam constitutæ, non alij, quàm proprio Parocho sunt persoluendæ.*

33 *Decimæ in aliena Parochia cōstitutæ, cui Parocho, prædiali scilicet, an sacramētali sint soluendæ recurrendum est ad consuetudinem.*

34 *Decima in aliena Parochia constitutæ, cui Ecclesiæ debeantur non est iure expressum.*

35 *Decennium sufficit ad introducendam consuetudinem, cui ex duabus Ecclesiis Parochialibus debeantur decimæ; immemoralis verò, aut quadragenaria cum titulo requiritur, si ageretur inter Ecclesiam Parochialem, & alterum, cui ius resistet.*

36 *Decimæ in aliena Parochia constitutæ, semota consuetudine, potiùs prædiali, quàm baptismali Ecclesiæ sunt soluendæ.*

37 *Ouium fructus dicuntur industriales, & non naturales.*

38 *Oues si dimidia parte anni pascant in Ecclesia prædiali, dimidium totius decima illi persoluendum*

uendum est, reliquum verò dimidium pro rata temporis Ecclesiæ Parochiali, si altera dimidia parte anni in eadem oues pascant.

39 *Decima ouium diuidenda sunt inter duas Parochias, si in eorum vna iaceant, dormiant, & alia pascant.*

40 *Oues quando nec pascuntur, nec morantur per vllam anni partem in Ecclesia domini sui, sed in aliis; nulla pars debetur Ecclesiæ parochiali domini, sed illi, vbi pascuntur, & morantur.*

41 Cap. Commissum, de decim. *declaratur.*

42 *Decima ex ouibus non soluenda Ecclesiis illarum regionum, per quas pascendo transitum faciunt, & redeunt in domicilium.*

43 *Spoliatus per Parochum à perceptione decimarum, quas in ipsius Parochiam possidebat, non aliter est restituendus, quàm si ostendat titulum, vel causam iustam qua possessio eiusdem iustificetur.*

44 Cap. in litteris, de restit. spoliat. *declaratur.*

45 Cap. cùm Ecclesia Sutrina, de causa possess. & prop. *declaratur.*

46 *Laici spoliati decimis agentes interdicto, vnde vi, an sint ante omnia restituendi, ostenditur, & num. seq.*

47 *Decimæ absque Parochia an præscribi possint, ita vt virtute præscriptionis aliquis illas exigat, à Parochianis, ostenditur, & n. 48.*

49 *Præscriptio non est admittenda, si non detur capacitas possidendi in præscribente.*

50 *Laici decimas possidere, & præscribere nō possunt.*

51 *Laicus potest possidere decimas, quas verè, & præsumptiuè constat obtentas esse ante Lateranen. Concil. & præscribere cōtra laicum, qui ante Lateranen. acquisierat.*

52 *Laicus decimas præscribere potest, si priuilegium Papæ accedente eius fama allegat, & ad eius probationem tempus immemoriale ostendat, ex quo præsumptione Iuris resultat titulus priuilegij allegatus.*

53 *Laicus in decimis percipiendis tutus est, si accedat fama priuilegij, seu feudi obtenti ante Concilium Lateranen. immemoriali præscriptione allegata.*

54 *Decimas quæ ciuilè, & ex legitima concessione à laicis obtinentur, potest laicus contra laicum præscribere.*

55 *Decimæ absque Parochia præscribi possunt, præcedente titulo cum spatio quadraginta annorum.*

56 *Præscribenti contra illum, qui habet decimas, de Iure speciali sufficit bonam fidē probare.*

57 *Ecclesia vna, vt præscribant decimas Episcopo de Iure communi debitas, quas tamen Episcopus nunquam possedit, sufficit præscriptio sola quadragenaria cum scientia, & patientia Episcopi.*

58 *Præscriptio percipiēdi decimas intra alienam Parochiam ad noualia non extenditur.*

59 *Interpretatio stricta facienda est in præscriptione.*

60 *Decimas tritici in aliena Parochia præscribens seminato milio, vel alio, non priuabitur decimis illorum, quæ de nouo ibi seruntur.*

61 *Decimas præscribens in vna parte fundi maximè per limites designati, ita vt vnus dicatur, si postea in altera Parochia fiat noualis, decima præscribenti soluenda est.*

62 *Decimas personales Parochianorum habitantium in aliquo loco præscribentes, si aliquis de nouo ad illum locum venerit, præscribens ab illo decimas habebit.*

Decima, quoad hoc propositum, duobus modis potest considerari. aliquando enim sumitur pro iure ipso percipiendi fructus decimarum; aliquando verò importat ipsam perceptionem, seu ipsos fructus, qui decimarum nomine capiuntur. Meminit huius diuisionis S. Thom. 2. 2. *q.* 87. *art.* 5. Inter quos modos illud est discrimen; quia, si priori modo consideretur ius illud, est ius spirituale dependenter. Ratio est; quia cùm competat propter ministerium spirituale, ab eodémque ministerio dependeat, meritò veluti quoddam accessorium eidem ministerio ius spirituale dependenter appellabitur: non sic dicendum de perceptione fructuum, quæ quidem res temporalis est, eò quòd in rebus temporalibus consistit, quas ita constat ad hominis alimoniam ordinari. † 1 2

Sic sanè priori modo considerata in laicos cadere non potest, prout notauit Glos. & communis *ibi in cap. causam quæ, de præscript. gloss.* 2. & communis *in cap. quamuis*, 17. *de decim.* post alios Con. *var. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 6. Menoch. *illustrium cap.* 89. *num.* 6. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 64. & 71. eò quòd laici non possunt administrare spiritualia, à quibus inseparabiliter dependet, iuxta text. *in cap.* 1. *ibi, iure Sacerdotum.* 16. *quæst.* 7. & *in cap. tua* 25. *in princ. de decim.* obseruat S. Thom. *d. art.* 3. Sot. *lib.* 9. *de Iustit. quæst.* 4. *art.* 3. Couar. *d. cap.* 17. *num.* 1. Contra verò erit si posteriori modo decima consideretur; tunc enim in laicos cadere potest, vt docet Pont. *in cap* 2. *de locato*, fatetur communis ex Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloss.* 7. *num.* 11. Rebuff. *de decim. q.* 10. *num.* 34. dummodò tamen non fit per titulum habilem ad transferendum dominium, & producentem vsu capiendi conditionem, prout colligitur ex tex. sic intelligendo *in d. cap.* 2. *de locato, in vers. ita tamen.*, eò quòd per talem titulum laicos habere decimas, datur iuris resistentia, de quo

in

in d.cap. 1. 16.*q*.7.*& in cap.fin.verſ.quod autem* 16 *q*.1.*& in cap.peruenit*.1.*q*.3.qua quidem reſiſtentia infertur, & impeditur, ſaltem poſſeſſio ciuilis & iuſta, hoc eſt, habilis, ſine qua præſcriptio non procedit, iuxta *reg. ſine poſſeſſione, de regul. iuris, lib*.6. & ita etiam intelligi poteſt deciſio tex.*in d. cap. cauſam.quæ*, vt procedat quoque in decima poſteriori modo conſiderata; non enim par credere eſt in illo text. imò omnino inceptum videtur, laicum ibi contendiſſe decimas ad ſe pertinere, tanquam proprium ſtipendium pro ſpirituali miniſterio, quod conſtabat ab ipſo præſtari non poſſe.

3 Quibus præmiſſis, iam patet decimam priori modo conſideratam poſt diuiſionem Parochiarum adeò ſolis Parochis competere, vt nullus alius illam habere poſſit. Probatur; etenim cùm decima priori modo conſiderata illis ſolummodò competat, qui ad populi ſoluentis ſalutem ſpiritualia ex obligatione officij miniſtrant, & ſoli Parochi hoc efficiunt miniſterium, vt per Sot *lib*. 9. *de iuſtit.quæſt*.4.*art*.3.*col*.3.Suar.*de pœnit.par*.2. *diſput*.32.*ſect*.1.*à num*.1.rectè fit, vt illi ſoli, & nullus alius talem decimam recipere poſſint poſt factam Parochiarum diuiſionem; quia
4 † ante illam decimæ totius diœceſis ad ſolos Epiſcopos ſpectabant, qui ſoli pro illo tempore erant Parochi, quibus, ſcilicet, totius plebis diœceſanæ cura imminebat, iuxta tex.*in cap.Epiſcopus, & in cap.præcipimus* 12. *q*.4. cæteri autem Presbyteri, veluti iidem coadiutores, ex tex.*in cap. in nouo*, 21.*diſt*. ad eorundem Epiſcoporum nutum promiſcuè modò in hac, modò in illa Parochia paſtorale munus exercebant. Poſtmodum verò facta redituum eccleſiaſticorum diuiſione, iuxta tex.*in d. cap.de redditibus, & in cap.*
5 *quatuor*. 12.*q*.2. † Parochiæ ſingulæ ſingulis Presbyteris fuerunt conſtitutæ, ſingulisque Parochiis territoria per ſuos terminos ſunt diuiſa, vt tandem vnicuique Presbytero tota ſuæ Parochiæ cura remaneret, tex. opt. *in cap*.1 13 *q*.1.reſoluit Nau.*in c.placuit, in princ. de Pœnit.diſt*.6.Sclu.*de benefi.p*.1.*q*.4.*n*.12.Duë.
9 *reg*.72.*à princip* Sic ſanè † Parochia vulgò dicitur totus ille ambitus, quo plebs eidem Parochię deputata continetur, Syluest.*in ſum. verb. Parochia*, iuxta quæ dicendum eſt, quòd Parochus eſt Presbyter ille, qui habet curam totius Parochiæ in foro Conſcientiæ, contrà verò Parochiani ſunt ſinguli de ipſa plebe. Ex quibus

7 *Primò* infertur perceptionem ipſam decimarũ ad ſolos Parochos attento Iure cõmuni pertinere. Dixi *ſuprà* decimã priori modo conſideratam, hoc eſt ius percipiẽdi decimas, ſolis Parochis competere: atqui perceptio ipſa fructuum attento Iure communi ſpectat ad illum, qui ius percipiendi habeat, vt docet Iureconſ.*in l.vſufructu legato*.7.*in princ.ff.de vſufr.* igitur, &c. Probatur corol.tex.*in cap*.1.ibi, *iure Sacerdotum, & in dict.cap ſtatuimus*, 16.*quæſt*. 1. text. melior *in cap.vltim. de Paroch. & in d.cap cùm contingat. de decim.* vbi Abb.*num*.7. Sanct.Thom.2.2 *quæſtion* 87.*art*.3.*in corpore*, Syluest.*verb.decima*, *n*.14.Couar.*lib*.1.*var.cap*. 17 *num*.7. Piaſec.*in praxi Epiſ.op.par*.2.*cap*.4.*n*. 61.Rebuff.*de decim quæſt* 4 *num*.4.Gunzal.*ad reg*.8.*Cancell gloſ*.5.*n*.75.Ioſeph. Ludou. *deciſ*. 72.*n*.3.9.*&* 10.Seraphin. *deciſ*.1449. *num*. 5. Gregor.XV *deciſ*.519.*n*.2 Cauaſer. *deciſ*.73. Machad. *en ſu perfetto Confeſſor lib*. 2. *p*. 4. *docum*.3 Rot. *in Nouarien. decimarum*, 7. *Maij*, 1627.coram *R.P D.Pirouano*.*& in Sabinen.decimarum*, 16. *Martij*, 1627.coram.*R P. D. Pirouano, & in Sabinen decimarum*, 16 *Martij* 1609. coram *Reuerend.ſſ.D. meo Coccino Decano, & in Abulen decimarum*, 28 *Martij*, 1631. coram *R. P.D.Vbaldo*.

Parochus enim de Iure communi habet 8
fundatam intentionem reſpectu omnium decimarum intra ſuæ Parochiæ limites exiſtentium, *cap. cùm contingat, & cap. cùm tua, de decim.* Aloyſ. Ricc. *in praxi par*. 4. *reſol*. 194. *num*.1.Rot.*deciſ*.178.*num*.5.*p*.1 *& deciſ*.135.*&* 192.*num*.5. *& deciſ* 147 *n*.1.*p* 2. *recent*. & fuit dictum *in Coneben decimarum*, 1.*May*, 1615.coram *R.P. D.meo Pirouano, & in Ciuitaten. decimarum*, 18. *Iuny*, 1618. coram *Card. Verospio*, ead. Rota coram Seraph. *deciſ*. 902. *num*. 1. 2. & 10. & coram Gregor XV. *deciſ*. 449.*num*.1.& coram Coccin.*deciſ*.16.*num*.1. *& deciſ*.55.*n*.8.*& deciſ*.134.*in fine*, & apud Poſt. poſt *tract. mandati de manutenendo deciſ*.157. *& n*.2. *& deciſ*.187.*n* 6.*& deciſ*.211.*n*.4. etiam ad excluſionem Epiſcopi. Seraph.*d.deciſ*.802. *num*.1. & hæc iuris aſſiſtentia ſuffragatur nedum ipſis Parochis, verùm etiam aliis; quos iidem ad participandum de decimis admittunt, Seraph. *deciſ*. 899.*num*.2. *&* 4. *& deciſ*. 908. *n*. 3. & fuit dictum *in allegata Ciuitaten. decimarum*, coram *Card. Veroſpio*, Poſth. *d. obſeruat*.45.*n*.56.& Rota *poſt ipſum deciſ* 157.*n*.3.

Quæ quidem aſſiſtentia prodeſt Parochis 9
in petitorio, vt non teneantur aliter probare, decimas ſibi competere; ſed contrarium aſſerenti incumbit onus probandi, cùm habeat contra ſe iuris reſiſtentiam, Rebuff.*de congrua portione, num*.10.*cum ſeqq*. Marcſcot.*var. reſol. lib*.1.*cap*.12.*n*.14.Rot.*d deciſ*.135.*in fine, & d. deciſ* 193.*n*.5.*in fine, part*.2.*recent*. Non † ſuf- 10
fragatur tamen ad effectum obtinendi manutentionem, quæ ex ſola Iuris communis aſſiſtentia non datur, niſi in iuriſdictionalibus, iuxta opinionem, quam hodie Rota ſeruat, quicquid aliàs tenuerit, vt notauit Ferentil.*in annot ad deciſ*.219. *Buratti, littera A.* & ſic iuxta opinionem, quam frequentiùs retinuit

nuit Rota, non suffragatur Parocho, & Parochiali Ecclesiæ pro manutentione solum fundamentum huiusmodi iuris assistentię absque possessione probata, vt ipsamet Rota censuit *decis.*685.*num.*2.*p.*1.*recentior.* & *decis.*291. *n.*14. *post vol.* 2.*consil.Farinac.* Adden. *ad decis.* 312.*in fin.Greg.XV.* Aloys. Ricc. *in collect.* 1313. Post.*d. obseruat.*45.*num.*47.

Nec etiam in his terminis Parocho danda est manutentio in perceptione decimarum ex sola iuris assistentia quando cōstat de possessione alterius, Rot. *d.decis.*291.*n.*14. *in fin.* & *n.*17.*post vol.*2.*consil.Farin.* & *decis.*685 *sub num.*2.*part.*1.*recent.* Nec quando ex aduerso allegatur, & iustificatur priuilegium, Seraph. *d.decis.*1497.*n.*2.*in fin.* seue ex aduerso probatur præscriptio ad fauorem aliorum in illarum perceptione, Rot. *in nouis decis.*11. *aliàs* 259.*de restit. spoliat.* licèt secus si validiras priuilegij sit in controuersiam deducta, & dum de ea discutitur, Rota post tract. Posthj *decis.* 157.*num.*5.

Et quod dictum est de decima respectu Parochi, etiam in quarta decimatum respectu Episcopi pro sua portione Pontificali locum habere est dicendum: nam licèt Episcopus habeat in ea intentionem fundatam intra limites suæ Diœcesis, vel de Iure communi, vel de consuetudine, Seraphin. *decis.*1449. *num.*4. Rota *apud Marchesan. de commission.p.*1. *pag.*682.*num.*2. & *decis.*402.*n.*1. *p.* 2.*recentior.* Attamen sine possessione non debetur illi mandatum de manutenendo, Seraphin. *d. decis.* 1449. sed probata quasi possessione illi manutentio datur, Seraphin. *decis.*1380.*n.*1. Rot. *decis.*402.*n.*2.*p.*2.*recentior.*

11 Non obstat tex. *in d.cap.quoniam* 13. *de decim.* dum probat ad Episcopum etiam pertinere perceptionem decimarum; quia omissa responsione gloss. *in dict.cap.cùm contingat,* & *verb. decimationum in cap. conquerente, de offic. Ordin.* contendentium tex. illum loqui de consuetudine, secundùm quam putant Episcopos habere quartam decimarum in Parochiis suæ diœcesis, contra tex. *in d.cap. conquerente,* vbi enumerantur illa, quæ de iure pertinent ad Episcopos, prout est visitatio, iurisdictio ecclesiastica, & alia plura, cum quibus quarta decimatum comparatur, responderi potest prædictam quartam, de qua *in d. cap. quoniam,* de iure debitam Episcopis, non dari illis, quasi eam exigere possint immediatè à prophanis, sed ab ipsis Parochis, prout expendit Abb. *num.*2. *in dict.cap.quoniam,* & *in d. cap. cùm contingat. num.*7. idem Abb. & communis *in d. cap. conquerente,* & *in cap. de quarta, de præscript.* iuxta quā responsionē verba illa tex. *in d.cap.quoniam,* ibi, *tua parte retenta,* sunt intelligenda, vt videlicet, pars illa ducenda sit è manibus Parochorum, nempe, ex toto decimatum cumulo, qui obuenit Parochiali Ecclesiæ, quam quidem quartam iam antea dicit institutam tex. *in cap. concesso,* cum multis *ibidem* 12. *quæstion.* 2. & de illa agit tex. *in dict.c. conquerente.*

Nec etiam obstat tex. *in cap. dudum, de decim.* satisfit, si dicas tex. illum, dum dicit Episcopum habere fundatam intentionem Iure communi super decimas, agere de decimis; quæ debentur Parochiæ ipsius Episcopi, qualis est Ecclesia Cathedralis,† respectu cuius dicitur propriè, & immediatè Parochus, non verò aliarum Parochiarum, Abb. *in d.cap.cùm contingat, num.*7. Rebuff. *de decim.q.*7. *num.* 7. Monet. *eod.tract. cap.*7. *num.* 7. Coccin. *decis.* 38.*num.*1. & *decis.*254.*num.*4. Posthi.*d.obseruat.* 45.*num.*45. 12 13

Sic similiter, quando prædia, ex quibus decimæ petuntur, non sunt intra certam Parochiam, tunc remanent prædicta prædia immediatè in Parochia Episcopi, ac proinde decimæ illorum Iure communi ad Episcopum tanquam ad proprium, & immediatum Parochum pertinere dicuntur, *d.cap.quoniam, in fine,* sic necessariò intelligendum: vbi Abb. *num.*2. & 4.gloss. *verb. iure communi, in d.cap. cùm contingat.* Rebuff. *q.*7.*num.*8. Verall. *decis.* 340.*num.*2.*parte* 3. Azor. *instit.moral.p.*1.*lib.*7. *cap.*25.*quæs.*9. *vers.deinde.* Monet. *c.*7.*num.*9. Basil.Pont. *de Sacram. Matrim. lib.*5. *cap.*13.§. 3.*n.*21. Machado *de lib.*2.*p.*4.*tract.*10. *docum.* 3. *n.* 2. Rota *in Pacen. decimarum dell Hebrero,* 9 *Iunij*, 1603. & 21. *Iunij*, 1604. *coram Reuerendiss. Dom. meo Coccino Decano,* & *in Placentina decimarum personalium de Trugillo*, 18. *Martij*, 1618. coram *bonæ mem. Buratto*, inter eius impressas *decis.*164. & *in Conchen. decimarum del Infantado*, 18. *Decembris*, 1617. coram *bonæ mem. Martino Andrea.* 14

Sic etiā in illis Diœcesibus, in quibus Parochię non sunt distinctę, solus Episcopus dicitur totius Diœcesis vniuersalis Parochus, ac proinde ei debentur decimæ, *cap.fin.* vbi gloss. *de Paroch.* Rebuff. *d.quæst.*7.*num.*9. Azor. *instit. moral.par.*1.*lib.*7.*cap.*36.*q.*9. Rot. *decis.*309.*n.*5. *par.*2.*diuers.* Monet. *d.cap.*7.*num.*10. Buratt. *d. decis.*164. *num.* 2. & fuit resolutum *in dicta Ciuitaten. decimarum*, coram *Card. Verospio.* & coram Coccino *decis.*1118.*n.*5. & *decis.*237. *num.* 2. & *decis.*485.*num.*1. Et in Regnis Hispaniarum Ecclesiæ Cathedrales, Dignitates, & nonnulla alia beneficia sunt fundata super decimis, & ideò Parochi in illis Regnis non possunt dici habere intentionem fundatam contra huiusmodi Beneficiatos super decimis, sed tenentur probare, vt dixit Rot. coram Greg. XV. *decis.*429.*num.*6. Ex his 15

Colligitur *primò*, decimarum perceptionem Iure communi attento, pertinere ad capellam, 16

pellam, quæ nouiter, & legitimè in Parochiam fuerit erecta, quantumcunque intra limites alterius Parochiæ erigatur. Patet, si expendamus in illa reperiri Parochum, quem supponimus legitimè obligatum ad administranda spiritualia in sui Populi salutem: ac proinde nil mirum, si Iure communi inspecto perceptio decimarum ad illum spectare dicatur, iuxta suprà resoluta; ita in specie resoluũt Abb. *num.* 8. & Doctores communiter *in d. cap. cùm contingat*. Nec refragatur tex. *in cap. Ecclesia; & in cap. quicunque* 16. *quæst.* 1. dum dicunt nouas Ecclesias construendas non esse cum præiudicio antiquorum, saltẽ quoad decimas: satisfit enim, si aduertas, iura illa non procedere, quando ex iusta causa, & cõcludente iustitiam, interueniente Episcopi auctoritate, & aliis requisitis non deficientibus, capella in Parochiam erigitur, iuxta terminos tex. *in cap. ad audientiam il* 1. *de Eccles. ædific. Concil. Trident. sess.* 21. *de reformat. cap.* 4. prout in specie intendit gloss. *in d. c. Ecclesia.* facit tex. *in cap sicut vnire, de excess. Prælat.* Sic sanè sine prædicta iusta causa, & necessaria non potest Episcopus capellæ nouiter erectæ deputare certam Parochiam cum præiudicio Ecclesiæ Baptismalis, cuius consensus ad talem deputationem necessarius est, prout in specie aduertit gloss. *verb. antiquiores, in d. cap. quicunque*, Lambertin. *de iurepatron. lib.* 1. *quæst.* 4. *art.* 8. Rebuff. *quæst.* 6. *à num.* 9. & multoties prædictæ capellæ erectio solet fieri cum quadam transactione, & compositione celebrata inter Ecclesiam antiquam, & ipsam capellam circa decimas, fructus, & oblationes recipiẽdas, non constituendo Vicarium in eadem capella, sed mercenarium per Parochum Ecclesiæ antiquæ designandum; quòd si capella habens Parochiam intra limites alterius inueniatur, & non constet de iusta, & necessaria causa Parochiæ deputationis, & sic dubium proponatur, illam quidem interuenisse, & reliquas solemnitates, præsumendum est, iuxta resoluta per Archid. *in cap. nemo num.* 3. *de consecr. dist.* 1. Felin. *in cap. de quarta. num.* 12. *de præscript.* quæ sententia data temporis diuturnitate, putà decem annorum, extra controuersiam procedit, siquidem licèt solemnitas extrinseca, qualis est Episcopi consensus, interuentio iustæ, & necessariæ causæ ex se non præsumatur, iuxta reg. tex. *in l. quæcunque* 15. *§. vlt. ff. de Publ. in rem act.* resoluit Boër. *decis.* 34. *num.* 2. Gam. *Lusit. decis.* 48. *à num.* 3. diuturnitate tamen temporis interueniente necessariò præsumuntur, iuxta reg. tex. *in l. filius, C. de petit. hæred.* tradit communiter per tex. ibi *in l. cùm de in rem verso. ff. de vsuris, & in cap. peruenit, de empt.*

17 *Secundò* colligitur Ecclesiam Matricem de Iure communi fundatam esse quoad decimas prædiales suæ Parochiæ, Gloss. *verb. de iure communi, in dicto cap. cùm contingat*, Rebuff. *q.* 6. *n.* 12. Suar. *de Relig. tom.* 1. *libro primo, de decim. cap.* 28. Rot. *in Nouarien. decimarum, septimo Maij*, 1627. cotam *R. P. D. meo Pirouano.*

† Si verò Ecclesia Matrix consentit Assignationi limitum, & fundationi Parochiæ, tunc censetur remisisse ius decimandi, & alia iura Parochialia quoad illam portionem limitum, qui nouæ Ecclesiæ assignati sunt, Rebuff. *d. quæst.* 6. *num.* 20. Monet. *d. cap.* 7. *n.* 30. Rot. *decis.* 313. *n.* 6. *p.* 2. *recentiss.* aliàs *p.* 4. *recentior.* vbi quòd erecta noua Parochia intra fines antiquæ, noua Parochia habebit decimas, quæ aliàs competiissent antiquæ, etiamsi hoc in noua erectione minimè caueretur, Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 458. *n.* 14. ita 18

vt † Ecclesia Parochialis de nouo erecta fundatam habeat intentionem super decimis contra Ecclesiam Matricem, cui priùs decimæ debebantur. Rot. *in Mediolanen. decimarũ, de Carlatio*, 18. *Martij*, 1616. coram *bon. mem. Martino Andrea, & in Cõmen. decimarum*, 28. *Iunij* 1602. *&* 27. *Nouembris*, 1616. coram *Card. Sacrato, & in Conchen. decimarum de Castecon*, 11. *Maij*, 1615. coram *R. P. D. meo Pirouano, & in Mediolanen. decimarum S. Iuliani*, 16. *Ianuarij*, 1613. coram *Card. Pamphilio iun.* nunc Sanctissimo D. N. Innocentio X. vbi vult hoc procedere, quando dismembratio est facta simpliciter; non autem quando est facta cum claus. *sine præiudicio alicuius*, Calderin. *cons.* 2. *de decim.* Abb. *in d. cap. cùm contingat, num.* 8. *in* 4. *casu.* post Butr. *num.* 8. *in fine, vers. quandoque intra limites.* idem Abb. *in cap. ad audientiam, num.* 14. *de Eccles. ædific. & cons.* 58. *ad fin. vers. hanc insuper. lib.* 1. Paris. *cons.* 73. *num.* 1. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 39. *num.* 20. Ruin. *cons.* 169. *num.* 79. & non est necesse, quòd reales limites assignentur: sed sufficit, quòd Matrici, cui debebantur decimæ, & primitiæ, in erectione nouæ Parochiæ, relinquantur solæ primitiæ ex gratia, Rot. *in d. Mediolanen. decimarum de Carlatia*: per inclusionem enim primitiarum excluduntur decimæ, & censentur assignatæ parochiali nouiter erectæ, arg. tex. *in l. cùm Prætor ff. de iudic. & in l. maritus*, vbi Glos. *verb. præscripserit. C. de procurat.* stante maximè consensu Præpositi Ecclesiæ Matricis in ipsa dismembratione. Aduertendum quoque est Rot. *in d. Mediolanen. decimarum de Carlatio*, de hac conclusione dubitasse, an scilicet decimæ absque alia assignatione, & dismembratione facta per Episcopum transitent ipso iure in Ecclesiam parochialem nouiter erectam, propter *Concil. Trident. sess.* 21. *de reformat. cap.* 4. ibi, *assignetur competens portio Episcopi*, &c. & ideò causam remisisse ad Eminentiss. S. Congregationis Concilij Trident. 19

Trident. Interpretes, qui partibus auditis *sub die 11. Martij, anno 1617.* censuerunt decimas ad Ecclesiam Matricem pertinentes non transire ipso iure in Parochialem Ecclesiam nouiter erectam; sed remanere apud Ecclesiam Matricem, nisi eas Episcopus nouo Parocho ad præscriptum Concilij assignauerit.

20 *Tertiò* colligitur deberi noualia Parochiæ, in cuius finibus surgunt, *d. cap. cùm contingat, & d. cap. quoniam, de decim.* quòd si noualia appareant inter duas Parochias, & nesciatur, intra quam illarum, quia ignorantur limites, tunc inter illas fiet diuisio, vt voluit Henric. Buich *in cap. peruenit col. 1. de decim.* vel Episcopus, cui voluerit, iudicio suo concedit, secundùm Rebuff. *d. tract. q. 14. num. 5.* per *d. cap. quoniam*, vbi habetur quòd tunc Episcopus secundùm discretionem à Deo sibi datam, vel alij Ecclesiæ deputare, vel ad opus suum retinere debet. Si verò limites quoquo modo apparent, pro modo, & portione limitum cuilibet earum Parochiarum, debet assignari, vt disponitur *in d. cap. quoniam*, & notauit Rebuff. *d. q. 14. num. 4.*

21 *Quartò* colligitur Parochianos teneri denunciare, & Parochum certiorem facere ad decimas recipiendas, statimque post collectos fructus illas persoluere, ad quorum solutionem debent esse parati, quoties per Parochum, vel eius procuratorem fuerint petitæ, aliàs peccatum mortale incurrunt. Ita gloss. *verb. fructibus, in cap. cùm homines, de decim.* Couar. *lib. 1. var. cap. 17. num. 8. ver. tertia,* Rebuff. *d. tract. q. 13. num. 50.* Fagundez *d. præc. 5. lib. 1. cap. 4. num. 11.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 41. num. 43.* Suar. *d. lib. 1. cap. 36. num. 20. & cap. 37. num. 2.* Quòd enim decimæ prædiales solui debeant statim ac fructus collecti sunt, probat expressè tex. *in d. cap. cùm homines*, ibi, *statim frugibus collectis, &c.* Læl. Zanch. *de privileg. eccles. priuil. 120. num. 11.* Rebuff. *d. tract. q. 12. num. 1. & 3.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 160.* Guid. Pap. *decis. 70.* vbi etiam intelligit, *statim*, id est, quamò citiùs solui possint Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 252. num. 1.* Paul. Laymann. *in Theolog. morali, lib. 4. tract. 6. cap. 5. num. 1.* Castill. *tom. 7. de tertiis c. 39. n. 2.* Suar. *d. lib. 1. c. 38. n. 5.* Fagundez *in 5. præcept. lib. 1. c. 4. n. 11.* Castr. Palao *d. tom. 2. tract. 10. disp. vnic. puncto 8. n. 4.* me citato 22. in hoc loco Trullenc. *in exposit. decal. lib. 3. c. 3. dub. 4. n. 1.* Moner. *d. tract. c. 6. q. 2. n. 8.* vbi *n. 9.* cum Rebuff. *d. q. 12. num. 2.* & Azor. *d. p. 1. lib. 7. c. 24. quæst. 16.* tenet sufficere, quòd fructus sint collecti, licèt granum sit cum palea, & *n. 15.* subdit valere consuetudinem vt decimæ prædiales non soluantur statim, sed certo tempore.

22 Vnde mortale peccatum incurrere consuetas decimas tardiùs dantes, resoluunt Matechef. *de commission. par. 1. c. 15. sub n. 17.* Campan. *d. rub. 12. c. 13. n. 155.* imò teneri soluere, vel monere debentem, quando frumentum, vel vinum petiit, si decimæ solutæ non fuerunt, statim ac fructus collecti sunt; vel saltem, iuxta consuetudinem, monito Curato, vt decimā reciperet, voluit glos. *d. verb. fructibus.* sequūtur Rebuff. *dict. q. 12. n. 2.* Monet. *d. cap. 6. num. 10.* † debeutur enim statim absque eo, 23 quòd à Parocho petantur, vel exigantur; quia dies ipse, siue tempus solutionis pro creditore interpellat, Rebuff. *d. q. 12. n. 7.* Gutier. *d. cap. 21. num. 44.* Paul. Laymann *in Theolog. morali, lib. 4. tract. 4. c. 5. n... in fine.*

Non tamen prædicti Parochiani tenentur decimas debitas deferre in horrea Clericorum, etiamsi sint publica, cùm ad id nullo pacto, nullàve lege obligentur, vt in specie tradit Guid. Pap. *decis. 283.* Adrian. *quodlib. 5. art. 1. §. 2.* licèt contrarium teneant Doctores communiter, vt per Gutier. *d. cap. 21. num. 43.* quorum sententia poterit procedere data consetudine in contrarium, quæ non datur; imò inspecta illa, Clerici solent mittere pro decimis ad agros, fundósque, tempore collectionis, vt testatur Gutier. *vbi sup. num. 45.* nam in hac re standum est consuetudini legitimè præscriptæ, secundùm eum modum, quo fuerit introducta, vt per Suar. *d. lib. 1. c. 27. n. 7.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 19. q. 4. n. 99.* Fagundez *d. lib. 1. c. 4. n. 12.* Castr. Palao *d. puncto 8. num. 5.* Trullench *d. dub. 4. num. 2.* Sic sanè reprobanda est sententia Paris. *cons. 15. num. 26. lib. 1.* asserentis, Parochum non petente suas decimas tempore collectionis, postea petere non posse, contra quem est gloss. *d. verb. fructibus*, & illam opinionem tanquam falsam reprobant Cou. *d. cap. 17. num. 8. vers. 8.* & Rebuff. *d. tract. q. 13. num. 50.* Illud aduertere oportet quòd exactor decimarum potest domino fundi prohibere ne fructus illinc exportet nisi eo, vel eius nuncio præsente, Rebuff. *de decim. q. 5. n. 23.* Vincent de Franchis *decis. 117.* Guasp. Thesaur. *lib. 1. q. forens. q. 9.* Cancer. *var. tom. 1. cap. 23. num. 7.* 24

Infertur *secundò* alij Parocho decimam nō esse soluendam præterquam illi, apud quem ecclesiastica Sacramenta suscipiuntur. Diximus suprà decimam priori modo consideratam post diuisionem Parochiarum, adeò solis Parochis competere, vt nullus alius illā habere possit; atqui nulli alij sunt Parochi ad hunc effectum, nisi illi, apud quos ecclesiastica Sacramenta recipiuntur, vt docet text. *in cap. 2. de Paroch.* Igitur, &c. Probant corol. text. *in cap. vlt.* ibi, *nec ab iis temporalia exigant, de Paroch.* tex. melior *in cap. quæsit. 16. q. 1. & in c. 2. vers. illa, de decim. & in c. ad decimas, de restit.* 25

ſpoliat. lib. 6 tradunt S.Thom. 2.2.*q.87.art.3.* Syluest. *verb. decima, n.* 14. Rebuff. *d. tract. q.* 5. *à num.* 16. *& q.* 14 *num.* 39. *& quaſt.* 6. *num.* 12. nouiſſimè Trullench *d. cap.* 3. *dub.* 5. *à num.* 1. Verùm iſti Doctores nimis generaliter loquuntur, & ad indiuidua minimè deueniunt, nec de quibus decimis intelligant, ipſi declarant. Quare pro terminorum cognitione & pleniori huius corollarij declaratione dicendum eſt primò, decimas dupliciter conſiderari; aliæ nanque perſonales ſunt, aliæ verò prædiales appellantur, prout ſæpiùs hoc cap. meminimus; inter quas, quoad noſtrum propoſitum, illud eſt diſcri-
26 men, quòd † priores attento iure non alij Parocho debentur, quàm illi, apud quem ſuſcipiuntur eccleſiaſtica Sacramenta, vt probat tex. *in cap. ad Apoſtolicæ.* 20. *verſ. nouerùs, de decim. & in cap. fin. de Paroch.* reſoluunt Syluest. *verb. decima, num.* 14. Rebuff. *d. tract. q.* 5. *n.* 3. *& quaſt.* 6. *à num.* 2. *& à num.* 24. *& quaſt.* 13. *n.* 63. Gutier. *practic. lib.* 1. *quaſt.* 17. *num.* 8. Soarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 21. *&* 22. *num.* 8. Monet. *d. tract. cap.* 7. *ex num.* 21. Baſil. Pont. *de Sacrament. Matrim. lib.* 5. *cap.* 13. §. 3. *num.* 19. Fagundez *d. praecept.* 5. *lib.* 1. *cap.* 3. *à num.* 1. Ratio eſt, quia ſicut proprius Parochus ſua perſona, & illius miniſterio prædicta Sacramenta adminiſtrat; ita quoque oportet, vt ille, in cuius fauorem fit prædicta adminiſtratio, eidem Parocho ſoluat decimas de illis, quæ ex propria perſona, & illius miniſterio acquiſiuit; qui Parochus eſſe non deſinit, etiamſi Parochianus cauſa comitandi Regem, vel fugiendi peſtem, vel recreandi animum, vel agendi aliqua negotia, vel denique cauſa belli extra illam Parochiam reſideat; abſque tamen animo transferendi domicilium in perpetuum, prout colligitur ex tex. *in cap.* 3. *de ſepultur. lib.* 6. aduertit in ſpecie Nauar. *conſ.* 1. *num.* 5. *de decim.* quamuis per accidens in eadem Eccleſia per totum tempus abſentiæ non recipiat Sacramenta: optimè obſeruat Baſil. Pont. *loco*
27 *proximè citato,* † huiuſmodi decimas perſonales, ſi alicubi ſint in vſu (prout ſunt in multis Hiſpaniarum partibus, vt atteſtantur Nauar. *in man. cap.* 21. *num.* 31. Gutier *d. cap.* 1. *n.* 34. Rot. *in Placentina decimarum de Tru-*
28 *xillo,* 15. *Nouembris,* 1621. coram *bona mem. Burato, inter eius impreſſas, deciſ.* 572. nam, † vt plurimùm non eſſe in vſu docent Sà *verb. decima num.* 1. & Suarez. *d. lib.* 1. *cap.* 21.) non ſpectare ad Eccleſiam habitationi connexam, ſed domicilio, quia decimæ iſtæ perſoluuntur ad ſuſtentationem eorum, qui ſpiritualia miniſtrant; tum quia tranſeunt hæc onera cum perſona: non enim inhærent rei; quare æquum videtur, vt illi Eccleſiæ ſoluantur, quæ ſpiritualiter fidelem Sacramentis, atque doctrina aſſiſtit. Vnde ſubdit idem Baſil. Pont. quòd ſi quis mutet domicilium, licèt habeat in alia Parochia poſſeſſiones, illi debentur, vbi domicilium habet; & licèt non mutet domicilium, ſi tamen extra ſuam Parochiam laboret, etiam per magnam anni partem, ſemper decimas perſonales ſoluet illi Eccleſiæ, vbi habet domicilium; quia ibi per ſe recipit diuina, licèt ex accidenti, occaſione abſentiæ, contingat quandoque alibi recipi Sacramenta, de quo etiam Fagundez *d. præc.* 5. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 2.

Quòd ſi contingat habere duo domicilia, 29
ſi vnum acceſſorium eſt principali ſoluet; ſi verò in vtroque æqualiter ſe collocat, inter vtrumque diuidentur; ita Rebuff. *de decim. quaſt.* 6. *num.* 5. Suar. *d. lib.* 1. *c.* 21. *num.* 1. Fagundez. *d. cap.* 3. *num.* 5. vbi *num.* 6. ſubdit, quòd † ſi quis artifex habeat domicilium 30
in confinio duarum Parochialium, tenetur decimas perſonales ſoluere illi parochiæ, vbi eſt pars domicilij, in qua ſemper laborat, & *n.* 7. addit, quòd ſi dubitetur, de qua Parochia domicilium ſit, tunc inſpicienda eſt ianua, ſeu porta illius principalis. In poſterioribus verò prædialibus non ſic dicendum, ſed ſecundùm diſtinctionem infrà referendam.

Sciendum eſt quoque decimas prædia- 31
les in duplici eſſe differentia: aliæ enim veniunt ſoluendæ ex prædiis ſitis intra propriam Parochiam; aliæ verò colliguntur ex prædiis ſitis in aliena Parochia, inter quas illa eſt differentia; quia priores etiam ſine dubio non debentur alij, niſi Parocho, à quo Parochianus recipit Sacramenta ex ratione proximè dicta; & ita probat text. *in d. cap. ad decimas,* & *in d. cap. quoniam,* & ſic procedunt, text. *in d. cap. quaſti, & in d. cap.* 2. *de decim.* Contrà verò poſteriores, quæ ſi non ſoluerentur Eccleſiæ prædiali, vtique iniuria quodammodo inferri videretur illius Parocho, cùm ſit paratus miniſtrare Sacramenta dominis prædiorum; tum etiam, quia daretur confuſio Parochiarum contra bonum publicum illarum terminos ſtatuens, iuxta text *in cap.* 1. *diſt.* 80. *& in cap.* 1 13. *q.* 1. & conſequenter reſultaret maximum inconueniens, quod conſiderauit tex. *in d. c. cùm ſint homines, & in c. ſuper eo, de Paroch. & in c. quicunque, & in c. liceat* 16. *q.* 3. Ex his

Colligitur *primò* decimas perſonales, ſicut, 32
prædiales, intra tamen propriam Parochiam conſtitutas, ſine dubio non alij, quàm proprio Parocho eſſe perſoluendas. Patet, ſi expendamus, nulli alij niſi illi eſſe debita, iuxta reſoluta, & quòd ſint inſtitutæ ad miniſterium Sacramentorum, quod quidem in perſonis exercetur: & ita probant tex.

tex. *in d.c. ad Apostolica, & in d. cap. 2.* & alia Iura suprà citata, resoluunt Sil. Rebuf. & alij post eos relati.

33 Colligitur *secundo* non sic dicendum esse in decimis in aliena Parochia constitutis, in quibus recurrendum est ad consuetudinem, vt inquit tex. *in d.cap.cùm sint homines*, & per illum sic docent Abb. *cons. 58. num. 2. vers. ex his argumentis*, Cou. *d. cap. 17. num. 8. vers. 4.* Perez *lib. 1. post princ. vers. huiusmodi autem decimæ tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 116. & lib. 3. in principio tit. 6. eod. lib. 1. pag. 133.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 17. num. 2. & 5. & Canon. lib. 2. cap. 21. num. 58.* Putc. *decis. 150. num. 4. vers. tamen istis lib. 1.* Rot. *decis. 163. num. 3. p. 2. diuers. & decis. 274. num. 1. & decis. 289. part. 2. recent. & in Abulen. decimarum, 17. Decembris. 1627.* coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano, vers. tertiò tollitur*, vbi fuit dictum, quòd si ageretur inter Ecclesiam prædialem, & Sacramentalem, cui decimæ deberentur,

34 tunc standum erit consuetudini. Patet † si expendamus in huiusmodi decimis non esse Iure compertum cuinam Ecclesiæ debeantur, Achil. *decis. 6. num. 2. de decim.* Putc. *decis. 176. num. 4 lib. 3.* & propterea in earum solutione iuris obscuritatem reperiri, vt fatetur Pontifex *in d. cap. cùm sint homines, & in d. cap. ad Apostolica*, ac proinde, cùm consuetudo sit optima legum declaratio, *cap. cùm dilectus, de consuetud.* vtique ad illam in hac dubietate erit recurrendum, vt securiùs procedatur: nec aliud euincit necessariò tex *in l. Imperatores, in princ. ff. de publican.* siquidem intelligi potest de onerbus aliis realibus, quæ ratione rei debentur: nos verò agimus de decimis, quæ, licèt reales appellentur, non tamen ratione rei, sed ratione personæ debitæ sunt; quæ quidem consuetudo per decennium induceretur, eò quòd non contra ius expressum, sed magis præter ius censetur, propter obscuritatem illius, quòd per illam declaratur, ac pro-

35 inde nil mirum, † si longo tempore, hoc est, per decennium, rectè inducatur, iuxta gloss. receptam *in cap. vlt. verb. consuetudine, de consuetud. lib. 6.* obseruant in specie Achil. *decis. 3. num. 5. de decim.* Abb. *in d. cap. cùm sint homines, in fine.* Cou. *d. num. 8. vers. 4.* Rebuff. *d. tract. q. 13. num. 47. & 60.* Monet. *d. tract. cap. 5. num. 102.* Gutier. *d. cap. 21. n. 58.* Quicquid contradicat gloss. *in d. cap. cùm sint homines*; quod quidem inteligendum est de prædiis noualibus, in quibus prædicta consuetudo verificatur, secus verò, si antiqua sint, & per tempus sufficiens alij Ecclesiæ Parochiali decimæ sint acquisitæ, tunc enim longioris temporis consuetudo erit necessaria, vt infrà notabimus *corol. quarto.* Intellige quoque supradictam resolutionem, dum habet sufficete decennium ad introducendam consuetudinem huiusmodi, vt habeat locum, quando agitur inter duas Ecclesias Parochiales; secùs si ageretur inter Ecclesiam Parochialem, & alteram, cui ius resistit: tunc enim requireretur immemoralis, aut quadragenaria cum titulo, Rebuff. *d. q. 13. num. 83. cum seqq.* Rot. *in Calagurritana decimarum, 19. Martij, 1610.* Coram *Card. Caualerio.* Et manutentio in possessione exigendi decimas peti potest, nedum ex propria persona, sed etiam nomine Ecclesiæ, & *in causa Fossanen. decimarum, 2. Martij, 1622.* cotam *R. P. D. meo Pirouano.*

Colligitur *tertiò*, semota consuetudine, 36 tales decimas potius prædiali, quàm baptismali Ecclesiæ esse soluendas; siquidem pro illa & æquitas, & aliquis rigor iuris, in quo æquitas fundatur, reperitur, ex supradicta consideratione. Iuuat decisio Iurisconf. *in l. Barbarius ff. de offic. Prat.* vbi æquitas in efficaci iuris ratione fundata præualet alicui iuris rigori, non tamen scripto apertè, propter tex. *in l. prospexit. ff. qui, & à quibus.* Accedit, quòd licèt prædictæ decimæ ratione personæ debeantur, vt suprà proximè considerauimus; non tamen negandum est ab ipso prædio deberi, & ita debitas esse Ecclesiæ prædiali, cui idem prædium manet obligatum, & in quo eadem Ecclesia ius acquirit, ac subinde cùm parata sit prædicta Ecclesia ad exercendum præfatum ministerium, quòd per accidens supposita mutatione domicilij non exercetur, aliquo modo induci potest, ex reg. text. *in d. l. Imperatores.* Sic aliàs infideles commemorantes in terris Christianorum, & habentes possessiones in aliqua Parochiali Ecclesia, eidem teneantur decimas soluere; quos tamen constat non recipere in illa aliquod ministerium spiritnale, prout ostendimus infrà §. 3. *corol. 1.* Facit tandem, quia apparet ratio boni publici, quod ex effectu contrario periclitatur in Parochialium confusione; quod quidem bono priuato semper anteponitur; vnde videtur dicendum prædictæ Ecclesiæ prædiali tales decimas esse soluendas, prout in specie mihi sentire videtur tex. *in d. c. cùm sint homines*, ibi, *quia difficile nimis videtur*, &c. tradunt S. Thom. *2. 2. q. 87. artic. 3. ad 2.* Cou. *d. n. 8. vers. 2.* Silu. *verb. decima, num. 14.* Nau. *cons. 2. n. 7. de decim.* Gutier. *d. lib. 2. c. 21. n. 54.* Achil. *decis. 3. n. 1. de decim.* Putc. *decis. 176. n. 3. lib. 3.* Rot. *in Placentina decimarum, 10. Maij, 1628.* coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano.*

Infertur *tertiò*, quid dicendum de decimis 37 ouium, quæ ad varias partes transeunt, cuinam Ecclesiæ soluendæ sint; & in primis pro Ecclesia domicilij, seu Baptismali facit, quia fructus ouium dicuntur illarum fructus industria

industriales, & non naturales, secundùm Bald. *in l.ancillæ, C.de furtis*, eò quòd multùm in illis operatur domini, & custodis industria, vt aduertunt Cou. *var.lib.1.cap.3.num.6.* Menoch. *de arbitrar.casu* 12.à *n.3.& 19.* & vti tales dicendi sunt personales, veluti acquisitæ per hominis personam, & illius ministerium: constat autem decimas personales absolutè, & in totum soluendas esse illi Parocho, apud quem ecclesiastica recipiuntur Sacramenta, vt notauimus *sup. corol. proximo*, qualis est Parochus domicilij, licèt per accidens ad alium locum se transferat Parochianus, iuxta tex. *in c.3.de sepultur.* dummodo tamen fiat translatio sine animo construendi, & conseruandi domicilium, propter tex. *in l.4. & in l.assumptio. §. filius. vers. viris prudentibus. ff. ad municip. & in l.pen. ff. de Senator. & in cap. ex parte. & in cap. postulasti. de foro comp.* Facit rursus tex. *in c.commissum*, ibi, *in cuius Parochia commorantur*, &c. *de decim.* Pro Ecclesia verò loci, vbi oues pascunt, facit, quia decimæ animalium inter prædiales connumerantur, tradit gloss. *verb. personales, in d.c.ad Apostolicæ, de decim.* communiter recepta ex Nau. *d.cons.2.n.7.* Rebuff. *de decim.q. 7.n.25. & seqq.* Valenzuel. *cons.8.n.1.vol.1.* ac subinde semota consuetudine prædictæ Ecclesiæ prædiali in totum, & absolutè persoluendæ sunt, prout eadem gloss. affirmat. Facit insuper doctrina Host. *in sum. de decim. §.1.* quem sequitur Angel. & Syluest. *in sum. verb. decima, n.1.* dum appellant decimas mixtas illas, quæ ex fructibus animalium persoluuntur: vnde non est verum dicere, quòd soluendæ sunt illi Ecclesiæ, in cuius Parochia commorantur, iuxta reg. tex. *in l. Imperatores. ff. de public an.*

38 Quapropter resoluendum videtur, quòd si oues dimidia parte anni pascunt in Ecclesia prædiali, dimidium totius decimæ illi persoluendum est; reliquum verò dimidium pro rata temporis Ecclesiæ Parochiali, si altera dimidia parte anni in eadem oues pascunt. Ita in effectu gloss. *verb. personales, in d.cap. ad Apostolicæ*, S. Thom *d.q.87.art.3.ad 2.* Greg. Lop. *l.9.tit.20.part.1.* Rebuff. *d.tract.q.6.n.25. cum seqq.* Suar. de Pace *in pract.tom.2.p.1.c.5.n. 8.cum seqq.* Cancer. *var.resolut.tom.1.cap.23. n.10.* Trullench *d.c.3.dub.5.n.4.* Filliuc. *tract. 27.p.2.c.9.q.1.n.187.* Castr. Palao *d.disp.vnic. p.8.n.9.P.* Suar. *de Relig.tom.1.tract.2.lib.1.c.5.*

39 *n.8.cum seqq.* Monet. *d.tract.c.4.n.16.* vbi ait † decimas quoque diuidendas esse inter duas Parochias, si in earum vna iaceant, & dormiant oues, & in alia pascant, Fagundez *de septem Eccles. præceptis, præc.5.lib.1.p.5.n.10.* Basil. Pont. *de Sacram. Matr. lib.5.c.13.§.3.n.23.&*

40 *24.* vbi *n.25.* resoluit, † quando huiusmodi oues, nec pascuntur, nec morantur per vllam anni partem in Ecclesia domini sui, sed in aliis, nullam partem decimarum deberi Ecclesiæ Parochiali domini, sed illi, in qua pascuntur, & morantur. Nec prædictæ resolutioni refragatur dicere, quòd decimæ animalium propter industriam, & ministerium hominis in illis acquirendis necessariam, sunt personales, ac subinde sine aliqua diminutione esse persoluendas Ecclesiæ Baptismali. Satisfit enim, si aduertas industriam, & ministerium hominis tantummodò conuincere prædictos fructus animalium non esse purè naturales, hoc est, naturaliter productos, & in quibus solummodò natura operatur; nihil tamen reales esse, & non personales, sicut sunt segetes, & alij plurimi, in quibus multùm opera, & industria hominis reperitur, qui similiter ex rebus natura producente, & iuuante producti reales dicuntur; nequaquam verò personales, qui tantummodo sunt illi, qui sine re aliqua per hominis personam, & illius ministerium acquiruntur, prout sunt illi, qui ex artificio, & militia proueniunt.

Ad tex. verò *in d.cap.commissum*, respondetur illum quidem agere de animalibus, quæ existunt, & pascunt in eadem Parochia Baptismali, cui Monachi, de quibus ibi, ex prædictis animalium fructibus decimas soluero nolebant, allegantes constructionem Monasterij sui factam in territorio eiusdem Ecclesiæ, qua reiecta allegatione Pontifex iubet, vt eidem Ecclesiæ, sicut antea, decimæ persoluantur, quæ quidem resolutio intelligenda est, attento iure, non tamen data consuetudine, quæ in hac specie maximè consideranda est. 41

Vtrùm ante decima sit soluenda ex prædictis animalibus Ecclesiis illarum regionum, per quas illa, seu oues pascendo, transitum faciunt, & redeunt in domicilium? Dicendum est, quòd non: siquidem licet eundo, & redeundo pascant in pascuis prædictarum Ecclesiarum; hoc tamen nutrimentum minimum est, & paruæ considerationis: vnde, cùm de minimis decima soluenda non sit, arg. *l. scio, de in integr. restit. l. si oleum, §. fin. cum l. seq. ff. de dolo.* cum aliis per me citatis *in tract. de axiom. iuris vsusfreq. axiom. 150. n. 1.* necessariò videtur dicendum, prædictis Ecclesiis nil deberi loco decimarum. Accedit, quia, vt aduertit Nauar. *vbi sup. num. 3.* moraliter loquendo, videtur impossibile, rectè iudicare, quænam quantitas prædictis Ecclesiis solui debeat, & quinam sit valor illius: vnde necessariò dicendum est non esse faciendam maiorem impensam, nec maiorem laborem assumendum, quàm sit res ipsa, propter quam assumitur. 42

Infertur

43 Infertur *quartò*, spoliatum per Parochum à perceptione decimarum, quas intra ipsius Parochiam possidebat, non aliter esse restituendum, quàm si ostendat titulum, vel causam iustam, qua possessio eiusdem iustificetur. Diximus *suprà in princip. huius* §. attento iure, decimam priori modo consideratam post diuisionem Parochiarum adeò solis Parochis competere, vt nullus alius illam habere possit: atqui resistenti Iure communi, & illius præsumptione, spoliato, fauentéque spoliatori; non est spoliatus restituendus, donec ostendat titulum, vel causam sufficientem, qua præsumptio aduersùs illum resultans purgata sit. Igitur, &c. Probaut Corol. tex. optim. *in c. ad decimas*, ibi, *nisi euidenter docuerint*, &c. *de restit. spol. lib. 6.* Innoc. *in cap. litteras*, vbi Beroi. *n. 87.* dicit communem, *eod. tit. in antiq.* Rip. *in c. cùm Ecclesia Sutrina. col. pen. de causa possess.* Felin. *in cap. ad petitionem, n. 7. de accusat.* Cou. *lib. 1. var. c. 17. n. 9.* Nau. *in c. accepta opposit. 10. n. 7. & 21. de restit. spol.* Mench. *illustr. c. 86. à princip. & cap. 89. n. 4.* Rebuff. *de decim. q. 13. n. 83.* Monet. *eod. tract. c. 5. n. 82.* Gutier. *lib. 2. canon c. 21. n. 74.* Anton. Gabr. *commun. sub tit. de restit. spoliat concl. 1. n. 107.* Menoch. *remed. 1. recuper. à n. 367.* Pro quibus etiam facit; quia, si aliàs restitutio concederetur non purgata prædicta Iuris præsumptione, vtique lex concedens talem restitutionem iniusta censeretur, veluti consentiens, vt spoliatus in peccato, & in retentione iniusta perseueret contra domini voluntatem; ad quem ex prædicta Iuris præsumptione pertinere dicitur decima, de qua agitur, ad quod alludere videtur tex *ad d. cap. ad decimas.* ibi, *iniustè occupasse*, &c.

44 Nec contra corol. obstant verba generalia text. *in d. c. in litteris, de restit. spoliat.* & ratio illius in fine posita, si dicatur similiter, ius resistere illi, qui absque canonica institutione retinet ecclesiasticum beneficium, iuxta *regul. 1. de regul. iuris, lib. 6. & cap. 3. de instit.* Siquidem respondetur resistentiam Iuris resultantem ex defectu tituli, solam reperiri in proprietate beneficij, non verò in possessione illius, quæ quidem, licèt iniusta, vera tamen data capacitate possidentis reperiri potest absque canonica institutione, eo quòd beneficia sua natura sunt possibilia, dum quis aliquando possidendi capax per vsum adæquatum, & sufficientem tanquam dominus apprehendi, iuxta definitionem possessionis; ac proinde nil mirum si *in d. c. litteris*, restitutio spoliato concedatur contra spoliatorem, non ostensa canonica institutione aliqua, quòd quidem significare videtur text. ille in ratione, quam assignat de prædone restituendo: contrà verò in decimis, de quibus agimus, quarum possessioni ex defectu Parochiæ Ius commune videtur resistere. Verùm aduersùs talem intellectum vrget; quia defectus canonicæ institutionis videtur arguere resistentiam iuris non solùm circa proprietatem, verùm etiam circa possessionem: & ita verbum *obtineri*, *in d. regul. beneficium*, non tantùm ad proprietatem, sed etiam ad possessionem referendum est, vt multi Doctores arbitrantur. Sic aliàs, deficiente titulo, fructus recipi non possunt, prout in specie resoluunt Cou. *de sponsal. par. 2. c. 6. §. 8. n. 8.* Hoied. *de incompat benefic. par. 1. cap. 13. à princ.* Mench. *vsufruct. cap. 16.* qui quidem fructus reciperentur, si sine titulo legis resistentia non daretur circa possessionem beneficij, ex regul. text. *in l. bona fidei. ff. de acquir. rerum dom.* &c ex his, quæ resoluunt Con. *vbi sup. n. 16. & in reg. possessor. par. 2. §. 2. n. 7.* Nauar. *in princ. de Pœnit. dist. 6. n. 23.* Vrget insuper, quòd defectus Parochiæ, etiamsi arguat resistentiam iuris in proprietate decimarum, non tamen arguit illam necessariò circa possessionem, data capacitate retinentis: nulla enim datur lex, quæ talem possessionem inficiat propter defectum Parochiæ. atq. text. *in cap. causam, quæ, de præscript. & in c. prohibemus, de decim.* imò colligitur ex text. *in d. cap. ad decimas.* ibi, *possedisse.* Vrget denique, quia idem *c. ad decimas*, procedit etiam data suprà dicta resistentia circa proprietatem, vt Doctores *ibidem* fateri videntur. Vnde meliùs respondetur, quòd licèt fateamur aduersùs spoliatum à beneficio dari legis resistentiam, dum titulum, vel causam sufficientem non ostendit; nihilominùs tamen eadem lex non assistit spoliatori, prout assistit Parocho, quando à perceptione decimarum intra suam Parochiam alium spoliat, in quo casu procedit text. *in d. c. ad decimas*, & hoc corollarium, secundùm quod sic explicatum declaratur tex. *in c. ex insinuatione, de procuratorib.* vbi habens plura beneficia incompatibilia, ab altero spoliatus restituitur, & *in cap. licet, de præbend. lib. 6.* iunctis resolutis per Abb. *in d. cap. in litteris num. 24.* plures, quos refert Nau. *in dicto c. accepta, n. 6.* Cou. *d. cap. 17. n. 6.* Sic aliàs si laicus proponatur spoliatus ab alio laico spoliatore sine alia ostensione tituli, & iustificatione, restituendus est ad perceptionem decimarum, quantuncunque spoliator velit probare ad se illud ius pertinere, prout in specie dicit communem sententiam Mench. qui plures refert, *illustr. cap. 89. n. 5.*

Nec similiter refragatur tex. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, de causa possess. & prop.* vbi ius commune resistebat Clericis spoliatis potestate eligendi Episcopum, & resistebat Canonicis Ecclesiæ Cathedralis spoliatoribus, de quibus *ibi*, vt illic fatetur Pontifex in illis verbis, *canonica instituta*, &c. & tamen text. 45

ſupponit abſque vlla tituli oſtenſione prædictos Clericos fore reſtituendos, niſi inſimul actum fuiſſet petitorio, in quo Clerici defecerunt. Siquidem omiſſis variis explicationibus, de quibus Abb. *n.*44. Rip. *n.*12. *ibidem*,& alij relati à Cou *d.cap.*17. *num.* 7. latiſſimè Mench. *d. cap.*86.*à. princip.* ex mente nonnullorum Doctorum reſpondent Præceptores *in d. cap. cùm Eccleſia*, propterea non fuiſſe factam reſtitutionem, quia Clerici, de quibus *ibi*, non breui tempore, ſicut *in d. cap. ad decimas*, (prout intelligunt aduerbium, *aliquandiu*, ibi poſitum) poſſeſſionem habuerunt, ſed diuturnam, & longam quaſi poſſeſſionem, eò quòd conſtat ex littera, non tantùm in vna, vel in duabus, ſed in trium Epiſcoporum electionibus inſimul cum Canonicis concurrere. Patet ex text. ibi *electio trium Epiſcoporum*, &c. inſuper non ſolùm per ſe,ſed etiam per ſuos prædeceſſores concurrere. Patet ex princip. text. *verſ. verum*, ibi, *ipſi ac prædeceſſores eorum*, &c. ex qua diuturna quaſi poſſeſſione inſurgit præſumptio tituli præcedentis, & ex illa iuſtificatur poſſeſſio eligendi, iuxta reg. text. *in l. cùm de in rem verſo.ff.de vſuris*, *& in l. ſi filius C.de petit. hæred.* qua de cauſa tex. ille expendit tres illas electiones: aliàs enim ad probandam poſſeſſionem per ſe ſolus ſufficiebat vnicus actus, qui effectum ſortiretur, iuxta reg. tex. *in cap. conſultationibus, de iurepatron.*communis ex Cou. *in regul.poſſeſſor. part.* 2. *in princ.num.* 6. quæ quidem explicatio ſimiliter probabilis eſt, & vti talis defendi, & teneri poteſt, prout defendimus *in collect.ad d. cap. ad decimas*, *num.*7.*&* 8. Sed tamen vrget aliquo modo; quia aſſiſtentia trium electionum, de neceſſitate non conuincit longinquitatem temporis, ſiquidem poterant Epiſcopi electi breui viuere tempore. Vrget inſuper: quia text. non expendit illas tres electiones in cauſa poſſeſſorij, de qua *ibi* directè non agebatur, (tunc enim vnica tantùm electio ſufficiebat;) ſed in petitorij, ſuper qua ſententia prolata fuit. Vrget tertiò, quia tex. *in d. cap. ad decimas*, indiſtinctè loquens, talem diſtinctionem temporis non facit, quæ quidem facienda erat, ſi de neceſſitate requireretur. Vrget denique; quia aduerbium, *aliquandiu*, poſitum *in d. cap. ad decimas*, etiam longinquitatem temporis, licèt non magnam, importare ſolet, ac proinde videtur inconueniens, vt poſſeſſio in illo text. iuſtificetur, recurrere ad longinquitatem temporis. Quare aduertimus, *in d. cap. cùm Eccleſia*, per euidentem præſumptionem conſtare de titulo; ſiquidem in illo tex. Clerici, de quibus ibi, ex ſcientia, & patientia Canonicorum fuerunt recepti ad electionem faciendam, ex qua ſcientia, & patientia vrgenti præſumptione reſultauit priuilegium, ſine quo non eſt veroſimile, Canonicos recepiſſe prædictos Clericos: vnde neceſſariò dicendum eſt, in ſpecie illius tex. Clericos habuiſſe titulum, vel ſaltem aliquid loco tituli, & de illo conſtare, iuxta *reg. l.* 2. *C. de ſeruitut.* quo quidem titulo, ſeu cauſa ſufficiente iuſtificabitur poſſeſſio, qua iuſtificata tex. ſupponit, Clericos fore reſtituendos, ſi ſolùm remedio poſſeſſorio ageretur.

Vtrùm autem laici ſpoliati decimis agentes interdicto, *vnde vi*, ſint ante omnia reſtituendi, quæſtio eſt in præſenti non contemnenda? in qua reſoluendum exiſtimo, quòd ſi laici ſint ſpoliati decimis,id eſt, iure decimandi, & petendi decimas, & agant prædicto interdicto, nequaquam reſtituendi ſunt ex eo, quia, cùm neceſſarium ſit poſſeſſionem probare, iuxta *cap. conſultationibus, in fine,de offic.deleg.*& laici prædictum ius decimandi nullo modo poſſidere poſſint, *cap. cauſam,quæ,de præſcript.* iuxta communem intellectum, quinimò illius iuris ſint omninò incapaces, quia dependet à ſpiritualibus, ſcilicet,ab adminiſtratione Sacramentorum, & officio ſpirituali,vbi tanquam acceſſorium inſeparabiliter adhæret, *cap.*1. ibi, *iure Sacerdotum*, 16.*q.*7.*cap. quamuis.*1 6. *de decim.cum ſimilib.* rectè ſit, vt laicis ſpoliatis, tanquam omninò prædicti iuris incapacibus, nullatenus competat reſtitutio, & circa hunc caſum nulla poteſt eſſe difficultas. 46

Tota verò controuerſia verſatur, quando laicus ſpoliatur fructibus ipſis temporalibus, qui decimarum nomine ipſi nomine proprio ſoluuntur ex aliquo titulo temporali, manente iure ſpirituali decimandi penes ſpiritualium miniſtros,in qua diſtinguendi ſunt duo caſus. *Primus* eſt, quando laicus ſpoliatur decimis ab alio laico, & contra illum agit interdicto,*vnde vi*, in quo reſoluendum contra illum reſtituendum eſſe, vt tenet Brixien. relatus à gloſſ. *verb. præſumuntur, in d.cap.ad decimas*,gloſſ. 1.*in cap.*1. 14. *q.*1.ſequuntur alij,vt per Gabr.*commun.ſub tit.de reſtit.ſpoliat.concl.*1.*à n.*71.Beroi. *in cap.cùm quis,à num.*45.*eod. tit.* obſeruat praxis Galliæ ex Guid Pap. *deciſ.*288. Doctores communiter,vt per Mench. *illuſtr. cap.*89.*n.*5.Cou.*d. cap.*17.*n.*6.Cuius rei ratio eſt;quia,cùm laicus proponatur ſpoliatus decimis, quas poſſidebat, neceſſariò ſequitur illum eſſe reſtituendum, ſi agat interdicto,*vnde vi*, iuxta vulgares regulas: Quicquid contrarium teneant gloſſ. *d. verb. præſumuntur*, *ſtatim in princip.* &alia *verb.commodo,in cap.ex parte,de reſtit ſpoliat.* & frequentiùs videantur Doctores probare,teſte Franc.*in d.c.ad decimas*, Abb.*n.*19. *in d.cap.ex parte*, & alij citati à Cou. *d. num.*6. 47

in

in princ. & à Menoch. *d. cap.* 89.*n.*4. debeant enim considerare non esse necessarium, quòd laicus probare possit possessionem decimarum specialiter ei prohibitam, quando ipse laicus spoliatur ab alio laico, contra quem etiam est iuris præsumptio, idque ex eo, quia prohibitio legis antea, & post Concil. Lateranen. respectu promissionis decimarum aduersùs laicos operabitur, ne habeant ciuilem, & iustam earum possessionem: & tamen, quæ sufficiat ad prædictas decimas præscribendas; non tamen exinde sequitur, laicum non posse habere naturalem, & iniustam decimarum possessionem, qualem habet quicunque prædo, quæ sufficiens sit, vt spoliatus restituatur, iuxta *d.cap. in literis, de restit. spoliat.* Alter casus est; quando laicus spoliatur ab eo, cui Ius commune assistit, veluti à Parocho intra suam Parochiam, iuxta terminos tex. *in d. cap. ad decimas*: in quo securè resoluimus restituendum non esse, nisi euidenter docuerit, se vel ex priuilegio Romani Pont. vel ex concessione feudali ante Lateranen. Concilium, vel alio simili modo probauerit, se possessionem decimarum fuisse legitimè assequutum. Cuius rei ratio est; quia, si Canonicis spoliatis decimis à spoliatore intra suam Parochiam restitutio denegatur, nisi euidenter docuerint se illarum possessionem legitimè assequutos; iuxta *d.cap. ad decimas.* quia, scilicet, ius commune resistit illis, & insimul assistit huic, à fortiori multò magis id ipsum locum habebit, si à Parocho intra suam Parochiam laicus spolietur decimis, cui multò magis resistit Ius commune, & iuxta hunc casum possunt intelligi DD. quos citat Cou. *d. num.* 6. *in princ.*

48 Infertur *quintò* resolutio ad illam quæst. vtrùm decimæ absque Parochia præscribi possint, ita vt virtute præscriptionis aliquis illas exigat à Parochianis? In qua partem negatiuam in specie tuetur S. Antonin. *par.* 2 *tit.* 4.*cap.*3.§. 3.*vers.* & *notat.* & videtur sentire S. Thom. 2.2.*quæst.*87.*art.*3.*ad* 3. Pro qua facit primò tex *in cap. peruenit*, ibi, *decimas*, &c. 16. *quæst.* 1. vbi tex. dicit absque Parochia decimas obtineri non posse. Facit rursus quia ius percipiendi decimas est accessorium ministerio Sacramentorum, & ita vti tale sine prædicto ministerio, tanquam sine fundamento existere non potest. vnde cùm præscribens, qui Parochus non est, minimè dicatur minister aliquorum Sacramentorum, necessariò videtur dicendum absque Parochia decimas non esse præscriptibiles. Facit tertiò, quòd decimæ debitæ sunt in recognitionem vniuersalis dominij, & subiectionem, iuxta tex. *in cap. tua nobis, de decim.* & tamen constat prohiberi illa præscribi, quæ in talem recognitionem persoluuntur, vt probat *l. competit. C. de præscript. triginta*, resoluunt Abb. *num.* 18. Felin. & alij *in cap. ad audientiam, de præscript. triginta*, resoluunt Abb. *num.* 19. Felin. & alij *in cap. ad audientiam. de præscript.* Iuuat decisio tex. & quæ ibi notant Doctores *in cap. cùm non liceat, de præscript.* Facit quartò, quia non debet operari præscriptio illa, quæ omninò tollit Sacramentorum administrationem, & animarum saluti præiudicialis morū correctionem, & fidelium reformationem auferre potest, atq. tex. *cap. cùm ex officij, de præscript.* Constat autem, data præscriptione, quæ decimæ absque Parochia exigantur, tolli, aut saltem diminui Sacramentorum administrationem, & consequenter morum correctionem, & reformationem auferri, eò quòd Parochus videns sublatum sibi ius decimandi, difficile incitabitur ad exercenda supradicta, quæ animarum saluti sunt maximè necessaria.

Contrariam tamen sententiam tenuit in specie gloss. *verb. componendum*, vbi Abb. *n.* 5. *in cap. pen. de decim.* Couar. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 8. *vers.* 3. Rebuff. *d. tract. q.* 13 *num.* 63. Gutier. *lib.* 2. *Can. cap.* 21. *n.* 60. Monet. *d. tract. cap.* 5. *n.* 107. Rot. *in Florentina Parochialis*, 22. *Maij*, 1630. coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano*; & est communis sententia. Pro qua in primis faciunt, vt est tex. *in c. ad Apostolica*, & *in cap. cùm sint*, & *in cap. cùm contingat*, & *in cap. dudum, de decim*, & *in cap. de quarta*, & *in cap. ad aures, de præscript.* & *in cap.* 1. *eod. tit. lib.* 6. & *in c. statuto.* §. *pen. de decim. lib.* 6. Facit rursus, quia priuilegium, & præscriptio æquiparantur, vt vulgò deducitur ex tex. *in cap. super quibusdam. vers. præterea, de verb. signif.* & *in cap. accedentibus, in fine*, vbi gloss. *de excess. Prælat.* & non est negandum, mediante priuilegio decimas acquiri posse absque Parochia: probat tex. *in cap. tua.* 25. §. 1. *de decim.* fatentur omnes *in d. cap. causam, quæ, de præscript.* Cou. *d. cap.* 17. *num.* 13. Gutier. *consil.* 5. *n.* 2. & 17. Facit etiam, quia omnes res, in quibus dominium reperitur, nisi specialiter prohibeantur, præscriptionem recipiunt, iuxta tex. *in cap.* 2. & *in cap. auditis*, & *in cap. accedentes*, & *in cap. cùm ex officij, de præscript.* & constat ius decimandi esse in dominio Parochi administrantis Sacramenta, iuxta suprà resoluta *in princ. huius cap.* Insuper, nullam dari prohibitionem particularem, qua decimæ præscribi prohibeantur. Facit denique, quia quemadmodum attento iure Parochis ius decimandi reseruatur: ita quoque attento eodem iure Canonicis Ecclesiæ Cathedralis ius Episcopum eligendi reseruatum est, iuxta text. *in cap.* 1. cum multis *ibidem. de elect.* quod quidem ius eligendi præscriptionem recipere constat ex tex. *in d. cap. cùm Ecclesia, de causa possess.* Quibus fundamentis hæc communis sententia verior

 videtur,

videtur, qua retenta, non obstant supradicta pro contraria opinione fundamenta.

Ad primum enim de tex. *in d. cap. peruenit*, satisfit, si dicas in illo tex. & similibus, tantùm prohiberi Monachis iura Parochialia vsurpare: non tamen negat, tempore habili ad præscribendum possidentes mediante illo acquirere posse, vt aduertit Gutier. *d. num.* 60.

Ad secundum dicendum est verum quidem esse, quòd ius percipiendi decimas necessarium est prædicto ministerio Sacramentorum; non tamen est inconueniens, vt præscribatur manente congrua Parochi sustentatione, in qua principaliter, immediatè, & inseparabiliter ius percipiendi fundatur, & contra quam præscriptio dari nequit. Vnde, quamuis præscribens Parochus non sit; lex tamen, dum particulariter non prohibuit, voluit, vt tale ius mediante præscriptione in illum transeat, iuxta regul. tex. *in l. vsucapionem. ff. de vsucap.*

Ad tertium respondetur tex. *in d. l. comperit* procedere in bonis publicis, in quibus dominium, & possessio non reperitur; & ideò non verificari in iure decimandi: quod quidem, licèt publicam habeat auctoritatem, eò quòd decimæ sint institutæ in prædictam recognitionem; tamen respectu ipsius Parochi, ius particulare est.

Ad quartum denique fundamentum satisfit, si aduertamus, manente congrua sustentatione ex se mediante præscriptione non auferri, nec diminui Sacramentorum administrationem, sicut non aufertur, nec diminuitur morum correctio, aut fidelium reformatio: quod secus est, si præscriptio congruam Parochi sustentationem auferat, quæ quidem ex supradicta consideratione dari nequit, veluti contra ius diuinum, contra quod procedere non potest. arg. tex. *in c. vlt. de præscr.* iunctis adductis per me *in tract. de iure eccles. lib. 1. cap. 2. ex num.* 119.

49 Intellige supradictam sententiam procedere data capacitate possidendi in præscribente: si enim talem capacitatem præscribens non habuerit, nequaquam præscriptio admittenda est, Abb. Felin. & alij *in d. cap. causam, quæ*, Cou. *lib. 1. cap. 10. num.* 14. Anton. Gabr. *commun lib. 5. titul. de præscript. concl. 1. num.* 16. Pereg. *de iure fisci, lib. 6. tit. 8. n.* 18. & 19. Patet, si expendamus, sine possessione præscriptionem procedere non posse, iuxta reg. *sine possessione, de regul. Iuris, in 6.* Monet. *de decim. cap. 4. n.* 80 ac proinde, qui possessionem habere non potest, nequaquam præscribere valet; sic aliàs solùm personæ Ecclesiasticæ, non verò laici ius decimandi præscribere possunt; siquidem illæ capaces sunt; isti verò minimè valent spiritualia administrare, quorum ratione decimæ persoluuntur: ac subinde † illæ benè, isti verò minimè possunt decimas possidere, & præscribere, prout in specie probat tex. *in d. cap. causam, quæ, de præscript.* Balb. *de præscript. 1. part. 4. princip. q. 7. n.* 53. & 1. *par.* 5. *à n.* 56. Cou. *d. lib. 1. var. cap. 17. n. 6. vers. quarto.* Rebuff. *d. tract. quæst. 13. à n.* 67. Ioseph. Ludou. Perus. *decis.* 106. *n.* 8. & 9. Anastas. Germon. *de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 19. à n.* 50. Gutier. *pract. lib. 1. q. 15. à n.* 2. Valasc. *de iure emphyt. quæst. 17. n.* 15. Suar. *d. lib. 1. cap. 17. n.* 3. Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 7. cap. 36. q.* 11. Gilchen *de præscript. part. 3. cap. 8. à num.* 16. Pereg. *d. titul. 8. num.* 18. & *consil.* 74. *volum.* 1. Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom. 1. tit.* 19. *à n.* 114. Cancer. *var. resol. tom. 1. cap. 23. n.* 6. Et procedit in omnibus decimis quocunque titulo, etiam temporali, à laico percipiendis, vt multis argumentis ex professo comprobant Beroi. *consil.* 21. *à num.* 8. Cou. & alij, quos refert Gutier. *pract. lib. 1. quæst. 16. à princip.* & plures alij, quos plenè adducit Gilchen *d. cap. 8. num.* 17. & ita omnes sentire affirmat, & sequitur Suar. *d. cap.* 17. *num.* 1. 50

Limitatur tamen, vt locum non habeat quoad decimas, quas verè & præsumptiuè constat obtentas esse ante Lateranen. Conc. vel si agatur de præscribente contra laicum, qui ante Lateranense acquisiuerat, vt ex aliis resoluunt Cou. *d. cap. 17. num. 5. vers. sed si dubitetur.* & multis adductis Gilchen *d. cap. 8. num.* 17. Suar. *d. cap. 27. num.* 4. quia, cùm eo tempore à Prælatis inferioribus in feudum laicis dati potuisse constituant, cessat prohibitio legis, ex qua possessio, vel præscriptio ipsa potuit impediri, nihilve repugnat, quòd ea, quæ ab inferioribus Prælatis in feudum obtineri potuerunt, præscriptione etiam acquiri valeant, iuxta vulgarem æquipatationem præscriptionis, & priuilegij, de qua *in d. cap. super quibusdam, vers. præterea, de verbor. signif.* cum similibus.

Quòd autem suprà diximus laicos, scilicet, nulla præscriptione, etiam immemorabili decimas acquirere posse, intelligendum est, vt procedat, si præscriptio allegetur vt talis, propter defectum possessionis, quæ debet esse ciuilis, id est, iusta, & probata à lege quoad omnes ciuiles affectus; & in materia, de qua agimus, non est legibus simplicitet approbata, sed potiùs damnata, vt colligitur ex *d. cap. causam, quæ.* Verùm, si priuilegium Summi Pont. allegetur, quod solùm in hac materia sufficit, & ad eius probationem tempus immemoriale fuerit ostensum, tunc præsumptione iuris probato immemoriali tempore, probatur titulus priuilegij allegatus: cùm enim decimæ titulo temporali ex concessione Pontificis laico acquiri possint, iustissimè præsumendum est, 51

quòd

quòd si tot annorum interuallo nemo ipsi quæstionem mouit, iustum initium habuit possessio, vt per tex. *in d.cap. super quibusdam, & l.3.§.ductus aquæ.ff.de aqua quotid.*multaque alia explicant Gabr. *d.tit.de præscript.concl.1.à num.*44.latè Mascard.*de probation.concl.*1377. *num.*7. Card. Tusch.*tom.6.lit.P.concl.*550.*à n.* 4. Ex quibus ad nostrum casum de laico decimas præscribente, vt succumbere debeat, si immemoriale tempus in vim præscriptionis allegauit, & tamen tuendus, si in sua possessione priuilegium Romani Pont. alleget, & in probationem ostendat possessionen temporis immemorialis, docent post alios à se relatos Couar.*num.5.vers.sed si dubitetur*, Menoch. *de præsumpt. lib.6.præs.*86.*n.*4. Mench. *illust. cap.*89. *num.*7. Mascard. *d.concl.* 1377. *num.*32. Gilchen.*d.cap.*8.*num.*23. Suar.*d. cap.* 27.*num.*4. In quo tamen aduertimus, quòd communiter requiritur vltra tempus immemoriale, quòd probetur fama priuilegij habiri à Romano Pont. vel inferioribus Prælatis ante Concil. Lateranen. ex Beroi. *cons.* 21. *num.* 15. & Rebuff. *d. quæst.* 13.*num.*69. Menoch. *d. præs.*86. *num.*5. Quamuis ab illis recedant Cou. Gilchen. & Suar. *proximè citatis locis.* Vnde accedente fama priuilegij, seu feudi obtenti ante Concil. Lateranen.
53 immemoriali præscriptione allegata, † laicum tutum esse tenuit latè Rot.*decis.* 215. *per tot. p.*2. *diuers. & in Pampil. decimarum* 8. *Martij*,1613. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*, & alij, vt per addit. ad Monet. *de decim. cap.* 5. *num.*118.*in vlt.edit.* vbi cum eadem Rot. in Valentina *decimarum*, 21. *Iunij* 1613. coram *Card. Canalerio*, inter eius impressas, *decis.* 258.*n.*3. *& in Toletana decimarum*, 4. *Decembris*, 1515. coram *bonæ mem. Dunozetto*, subdit solam immemorialem præscriptionem suffragari personæ ecclesiasticæ ad acquirendum ius decimandi.
54 An autem decimas, quæ iustè, & ex legitima concessione à laicis obtinentur, possit laicus contra laicum præscribere? solet ab aliquibus in dubium reuocari, in quo affirmatiua sententia verior est, quia per illam legitimam concessionem laici patrimonium, & quodammodo profanæ, & laicales efficinntur, ex generali reg. tex.*in l. Paulus, aliàs per procuratorum.ff.de acquir. hæred.cap.*1.*§.verùm, de iure patron.in* 6. cum similibus, quibus probatur mutata personæ possidentis conditione, mutari etiam ipsorum bonorum conditionem. Quare ita tenet Felin.*in d.cap causam, quæ num.*4. & post Cassan. Bald.& alios Mench.*d. cap.*86.*n.*3. Valasc.*de iure emphyt.q.* 17.*num.*15. qui omnes post Felin.intelligunt procedere in decimis, quæ titulo perpetuò feudi, vel simili, sunt penes laicos; non ita si ad tempus ei fuerint concessæ, atque ita respectu solius iuris ad laicos spectantis, non verò vt aliquo modo cedat in Ecclesiæ præiudicium.

Intellige *secundò* supradictam resolutionē, 55 videlicet decimas absque Parochia præscribi posse, procedente titulo in præscriptione cum spatio 40. annorum; siquidem, deficiente illo, præscriptio non admittitur, nisi immemorialis: constat namque titulum esse necessarium ad præscriptionem, quando illi Ius commune resistit, vt in specie probat eleganter tex.*in cap.* 1. *de præscript. lib.* 6. ac proinde cùm præscriptio decimarum in aliena Parochia repugnet Iuri communi, necessariò dicendum est titulum ad illam requiri, quo purgetur præsumptio malæ fidei resultans ex talis iuris resistentia, prout in specie aduertit Imol. & communis ex Rip. *ibidem, num.*123. *in cap.cùm Ecclesia Sutrina.de causa possess.& prop.* Cou. *var.lib.*1.*cap.*17.*n.*7. *&* 8.*ad fin.* Padil. *in l.*2.*C.de seruitut.n.*19. Rebuff.*de decim.q.*13.*n.* 8. Mench.*illustr. cap.*87.*num.*1. Gutier. *lib.*2. *canon. cap.* 21.*n.* 60. *&* 67. latissimè Castil. *tom.*7.*de tert.cap.* 34. Rot.*in Ciuitaten.decimarum*, 18. *Maij*, 1596. coram *Gyptio*, & *in Comen. decimarum*, 3. *Martij*, 1604. coram *Ortembergo*, & *in Taurinen. decimarum*, 18. *Maij*, 1607. coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano*, & *in Sabinen. decimarum*, 1. *Iulij*, 1609. coram *eodem*, *& in Nouarien. decimarum*, 26. *Februarij*, 1631. coram *R. P. D. meo Pirouano*, vbi fuit dictum, quòd si agatur de præscribenda quota in totum, non sufficit possessio, sed requiritur implicitus titulus per immemoriale cum fama priuilegij, vel explicitus cum quadragenaria.

Ad præscribendum verò contra illum, qui 56 habet decimas de iure speciali, puta ex donatione, sufficit præscribenti bonam fidem probare, Glos. *verb. titulum, prope fin.vers. & secundum hoc possemus, in cap.*1.*de præscript.lib.*6. Butr. *in cap peruenit.num.*14.*de censib.* Anchar. *cons.* 161. *sub num.* 3. Balb.*de præscript.* 1.*p.*5. *princ.q.*8.*n.*6. Rot. *in Conchen. decimarum*, 20. *Aprilis*, 1591. coram *Cardin. Phamphilio sen. & in Valentina decimarum de Candia*, 12. *Maij* 1630. coram *Card. Phamphilio iun.* nunc. S.D.N. Innocentio X. Item ad hoc, † vt vna 57 Ecclesia præscribat decimas Episcopo de Iure communi debitas, quas tamen Episcopus nunquam possedit, cùm non agatur de iure quæsito, sufficit præscriptio sola quadragenaria cum scientia, & patientia Episcopi, ita Rip. *num.*25. *in cap. ad decimas, de causa possess. & prop.*& ibi Abb.*num.* 46. Felin.*in cap. si diligenti n.*7. *circa fin. vers. secunda reseruatio, de præscript.* Rot.*in d. Sabinen.decima* 1. *Iulij*, 1609. coram *Reuerendiss.D.meo Coccino Decano.*

Intellige *tertiò*, præscriptionem percipien- 58 di decimas intra alienam Parochiam ad noualia

nalia non extendi. Paret, si expendamus præscriptionem priuilegio comparari, iuxta *reg. d. cap. super quibusdam, vers. præterea*, cum aliis suprà citatis; ac subinde cùm priuilegium percipiendi decimas non extendatur ad noualia, *cap. suggestum, cap. tua* 15. §. 1. *de decim. cap.* 2. *in princ.* & §. 1 *illo tit. lib.* 6. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 13. Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 116. meritò dicendum est præscriptionem percipiendi decimas ad noualia non esse trahendam; & ita in specie tex. optim. *in cap. cùm contingat* 29. *de decim.* & *in cap. vlt.* §. *vlt. eod. tit. lib.* 6. Cou. *d. cap.* 17. *n.* 13. Rebuff. *d. tract. q.* 14. *n.* 18. & 25. Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 77. Monet. *de decim. cap.* 4. *num.* 79. & *cap.* 5. *n.* 110.

59 Pro quibus etiam facit, quia † in præscriptione debet fieri stricta interpretatio, vt aduertit Marian. Socin. *conf.* 275. *col.* 3. *vol.* 2. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 81. ac proinde cùm nonalia antea non possideantur, ad illa trahi non potest, iuxta illud, quod colligitur ex *reg. sine possessione, de regulis iuris, in* 6. tantum præscriptum, quantum possessum. Sic aliàs præscribenti decimas in vna villa, seu Parochia, in qua sunt prædia diuersa, & habentia diuersos terminos, si aliqua penitus inculta de nouo redigantur ad culturam, decima inde proueniens soluenda non est, sed illi, ad quem de Iure comuni decimæ eiusdem villæ spectant, vt tradunt Rebuff. *d. quæst.* 14. *n.* 9. Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 80. Quod quidem temperandum est procedere respectu ipsius agri, non verò supposito illo respectu fructuum eiusdem; nam, si ager, ex quo siluæ cæduæ, fœni, aut herbæ redditus percipiebantur, & ex his decima, vel alia portio præscribenti soluebatur, de nouo fuerit proscissus, & ad culturam redactus, ex eodem agro decima erit persoluenda, ex frumento, vel alio quocunque fructu, prout benè aduertit Gutier. *d. c.* 21. *n.* 92. & Monet. *d. c.* 4. *n.* 89. Parum enim refert fructus ipsius agri esse mutatos, cùm præscriptio realis debeat censeri, id est, concernens terram, non speciem fructuum perceptorum, vt obseruat idem Gutier. *d. loco, n.* 94. 103. & 107. alioquin esset in potestate soluentis priuare aliquem decimis, contra text. *in cap. cùm in tua, de de-*

60 *cim.* † Sic sanè, si quis præscripserit decimas tritici in aliena Parochia seminato milio, vel alio, vtique non priuabitur decimis illorum, quæ de nouo ibi feruntur, secundùm Anchar. *in d. cap cùm contingat, in fine*, communis ex Cou. *pract. cap.* 37. *n.* 5. *in princ.* Rebuff. *d. tract. q.* 14. *n.* 19. & *q.* 6. *n.* 35. Gutier. *d. loco.* Sic

61 similiter, † qui præscripsit decimas in vna parte fundi, maximè per limites, & clausuram designati, ita vt vnus dicatur, si postea in altera parte fiat nonalis, decima præscribenti soluenda est, vt per Rebuff *d. q.* 14. *num.* 20. Abb *conf.* 71. *vol.* 2. Gutier *d. cap.* 21. *num.* 101. Monet. *d tract. cap.* 4. *num.* 84.

Sed dubitari potest, quid dicendum quando quis præscripsit decimas personales Parochianorum habitantium in aliquo loco, & aliquis de nouo ad illum locum venerit? Respondendum videtur, quòd præscribens, ab illo decimas habebit; ita in specie Gutier. *d. c.* 21. *n.* 112. eò quòd talis præscriptio respectu habentium in illo loco, realis est, & præscriptio causata à iure reali extenditur ad omnes illos, aduersùs quos præscriptum non fuit; siquidem tunc non dicitur præscriptio in vna persona ad aliam extendi, sed iam facta respectu generis comprehendi speciem, quæ offertur, quamuis aduersùs illam specificè præscriptum non sit, ex doctrina Bart. *in l. miles ita.* §. 1 *ff. de milit. testam.* Accedit, quòd semota aliqua persona ex illa Parochia, & in aliam se transferente, præscriptio manens in genere habitantium, illam personam non sequitur, eò quòd adhuc in eodem genere verificatur; vnde similiter de nouo veniente præscriptio in eodem genere habitantium manebit ac subinde talis, veluti pars illius generis in eodem contenta decimam personalem soluere tenetur. 62

Olim in Hispaniis tertiæ decimarum, præcipuè in Toletana prouincia, ornamentis Ecclesiarum & fabricis deputatæ, à quibusdam laicis tenebantur, qui eas in proprios vsus pro magna parte conuertebantur; quare Honorius *in sua Bulla*, incip. *Ex parte tua, sub Dat.* 17. *Kal. Aprilis, Pontificatus sui anno* 3. Toletano Archiepiscopo concessit vt ad triennium nullius contradictione, seu appellatione obstante medietatem dictarum tertiarum inter Cruce signatos, quos huiusmodi subuentione viderit indigere, secundùm prouidentiæ suæ arbitrium diuidat. Prouiso vt si alicuius Ecclesiæ fabricam reparatione sic indigere videat, ita vt reliqua medietas ad eam non sufficiat reparandam, illi nihil subtrahat de tertia memorata. Postmodum Ferdinandus Rex Castellæ occupauit decimarum tertias huiusmodi, easque cum offensione diuina suis vsibus applicabat, & ideo Gregorius *in sua Bulla*, incip. *quanto charissimum*, 16. *Kal. Maij, Pontificatus sui anno primo*, mandauit omnibus Episcopis Castellæ, quatenus ipsum Regem vt ab huiusmodi vsurpatione desistat, moneant prudenter, & efficaciter indueant ipsarum Ecclesiarum Rectoribus districtiùs inhibentes, ne Bailiuis Regiis ipsas præsumant tertias exhibere, quæ constitutio reperitur in archiuo S. Ecclesiæ Toletanæ caxa 32.

Primus omnium Clemens per suam Constit. incip. *Olim clara memoria, sub dat. apud Castrū Nom.*

Nom. Auenion. diœcesis quarto Non. Nouembris, Pontificatus sui anno octauo, concessit Alphonso Regi Castellæ, vt duas partes tertiæ portionis decimarum Ecclesiarum terræ sibi subiectæ, in quibus huiusmodi portio soluebatur, ipsarum Ecclesiarum fabricis vsque ad triennium liberè percipere posset reparãdis castris & terris Regni sui, quæ per Sarracenos extiterant occupata, ita tamen quòd si Rex præfatus elapso triennio supradicto per se, vel per alium, seu alios quicquam exigeret, vel reciperet de duabus partibus supradictis, eo ipso sententiam excommunicationis incurreret, suaque terra ecclesiastico interdicto subiaceret.

Demum Alexander VI. in sua constit. incip. *Dum indefessa, sub dat. Idib. Februarij anno Incarnat. Domini* 1494. Ferdinando Regi, & Elisabethæ Reginæ Castellæ & Legionis concessit vt perpetuis futuris temporibus tertias decimarum in Regnis prædictis, & Granatæ percipere & leuare licitè & liberè valerent. Sed quoad Regnum Granatense Innocentius VIII. eisdem Regibus Ferdinando & Elisabethæ concessit omnes & singulos fructus, redditus, & prouentus decimales in toto illo Regno pro tempore prouenientes, ea tamen conditione quòd ipse Ferdinandus & Elisabetha Reges ex eisdem fructibus competentem dotem & portionem Archiepiscopo Granatensi, & præfati Regni Episcopis, & Cathedralium ac Collegiatarum Ecclesiarum huiusmodi Capitulis, nec non beneficiatis & hospitalibus, ipsorumque hospitalium, & dictarum Ecclesiarum fabricis assignare deberent, & tenerentur: & deinde Paulus III. in sua constit. incip. *Exponi nobis, sub die* 22. *Iulij* 1541. declarauit monasteria domus, & Ordines, eorumque Prælatos, Conuentus, Fratres, & personas ad decimarum huiusmodi solutionem iuxta dispositionem, & formam, ac tenorem Iuris communis, quibuscunque priuilegiis non obstantibus, teneri, & efficaciter obligata ac obligatos existere.

§. III.

A quibus personis decimæ sint persoluendæ?

SVMMARIVM.

1 *Parochiani omnes fideles, nisi empti proponantur, ad solutionem decimarum sunt obligati.*
2 *Reges, Principes, ac etiam ipsi pauperes, tenentur ad decimarum solutionem.*
3 *Iudæi, & alij infideles non tenentur ad solutionem decimarum personalium.*
4 *Decimas prædiales soluere cogendi sunt Iudæi, & infideles, respectu possessionum, quæ sunt in prouinciis Christianorum; non verò respectu illarum, quas infideles ipsi in suis prouinciis habent, vt num.* 5.
6 *Clerici in quantum sunt fideles non habito respectu ad clericatum, tenentur soluere decimas Parocho illius Ecclesiæ, in cuius territorio commorantur.*
7 *Clerici ex illis bonis, in quibus tanquam tales considerantur, non sunt debitores decimarum.*
8 *Clerici non tenētur ad solutionem decimarum ex fructibus suorum beneficiorum.*
9 *Parocho non sunt soluendæ decima ex prædiis eiusdem Ecclesiæ, quorum fructibus ipsi Clerici clericali iure viuunt.*
10 *Clerici tenentur soluere decimas ex fructibus prædiorum secularium, quæ seculari iure, putà hæreditario, emptionis, vel alio quouis titulo compararunt.*
11 *Clerici ex lucris, ac reditibus suis temporali titulo acquisitis per se, & personali debito obligantur ad decimas præstandas Sacerdoti Parochiali, à quo Sacramenta percipere debent.*
12 *Priuilegio Romani Pont. potest dari exemptio à solutione decimarum, dummodo ministris congrua, & sufficiens sustentatio remaneat.*
13 *Priuilegium Papa potest aliquos, siue in parte, siue in totum, eximere à solutione decimarum, manente sufficiente Parochi sustentatione.*
14 *Priuilegium, quo quis, siue in parte, siue in totum, à solutione decimarum simpliciter eximitur, non extenditur ad noualia, quæ ex postfacto orta fuerint.*
15 *Priuilegium de percipiendis decimis simpliciter concessum ad noualia non extenditur.*
16 Cap. ex parte il 3. de decim. *delaratur.*
17 *Religiosi omnes sunt exempti priuilegio in iure scripto, à solutione decimarum, de noualibus tantùm, quæ propriis manibus, seu sumptibus excolunt.*
18 *Cistercieñses, Templarij, & Hospitalarij priuilegio in iure scripto non tenentur soluere decimas prædiorum suorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus excolunt.*
19 *Priuilegia Cistercienſibus, Templariis, & Hospitalariis, concessa circa decimas non soluendas, non suffragantur respectu portionis colonorum, neque respectu arrendatariorum, neque respectu prædiorum locatorum ad pecuniam*
20 Cap. ex parte il 1. de decimis, *reuocatum est per tex.* in c. nuper. 34. eodem tit. *non verò quoad partem, vbi agitur de animalibus, vt num.* 47

21 *Monachi*

21 *Monachi Cælestini, & Cluniacẽses,*
22 *Monachi Congr. Casinen.*
23 *Monachi Congr. S. Benedicti Vallis.*
24 *Monachi Eremi Camaldulen.*
25 *Monachi B. M. Montis Virginis,*
26 *Syluestrini,*
27 *Fratres B. M. de Mercede,*
28 *Fratres S. Antonij Viennen.*
29 *Cruciferi,*
30 *Fratres Prædicatores,*
31 *Fratres Conuentuales S. Francisci,*
32 *Canonici Regulares S. Saluatoris,*
33 *Monachi S. Basilij,*
34 *Minimi S. Francisci de Paula,*
35 *Carthusiani,*
36 *Moniales S. Claræ,*

obtinent exemptionem à solutione decimarum prædiorum suorum, quæ proprijs manibus, & sumptibus excolunt.

De Conuersis, vel Confratribus mediæ Crucis, del Thao Ordinis Hierosol. Virginibus item, & viduis aliisque mulieribus tertij Ordinis S. Francisci, S. Dominici, S. Augustini, B. Mariæ de Monte Carmelo, Redemptoris captiuarum, Minimorum & sanctissimè Trinitatis, aliorumque Ordinum, Beatæ nominatis, & Patribus Societatis Iesu, quid. ibid.

37 Cap. nuper. 34. de decim. *est necessaria derogatio expressa in priuilegiis eximentibus à decimarum solutione.*

38 *Exemptio à decimis non suffragatur, nisi in specie derogetur* c. nuper. 34. de decim.

39 *Priuilegium habentes non soluendi decimas de agris, quos propriis manibus, vel sumptibus colunt, debent soluere decimas de agris, quos aliis colendos tradunt.*

40 *Priuilegia exemptionis à solutione decimarum sunt personalia, non autem realia, & idea non transeunt ad colonos, arrendatarios, seu emptores prædiorum.*

41 *Papa communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adest expressa exemptio à solutione decimarum, alteri Religioni non censetur etiam communicasse exemptionem à solutione decimarum, nisi de hac exemptione fiat specialis mentio.*

42 *Parochus manutenendus est in possessione exigendi decimas ratione prædiorum acquisitorum per Regulares, donec doceant de sufficienti priuilegio.*

43 *Prædia decimarum solutioni obnoxia ad Regularium Monasteria trãseunt cum suo onere, ac proinde Regulares tenentur illas soluere Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, quẽadmodum tenebantur laici, priusquam bona ipsa in Monasterij proprietatem transiuissent.*

44 *Priuilegia eximentia à solutione decimarum amittuntur, si incipiant esse enormiter læsiua Ecclesiæ Parochiali.*

45 *Priuilegium quando dicatur enormiter lædere, spectat ad declarationem Papæ.*

Exemptio de non soluendis decimis ex concessione Sedis Apostol. an effectum sortiatur, in præiudicium, iuris tertiarum Regis Hispanæ remissiuè. ibid.

46 *Religiosi omnes priuilegia in iure scripto eximuntur à solutione decimarum de nutrimentis animalium, quæ ipsi nutriunt.*

47 Cap. ex parte il 1. de decimis, *discutitur.*

48 *Leprosi in communi viuentes de hortis suis, qui sunt in circuita domus, & nutrimentis animalium suorum decimas soluere non coguntur.*

49 *Episcopus non potest alicui concedere immunitatem à solutione decimarum per viam priuilegij.*

50 *Episcopus non potest contra Concilium dispensare.*

51 *Episcopus poterit interponere decretum, & consensum in compositione super solutione decimarum.*

52 *Episcopus poterit decimas, quas nũquam possedit, post earum recuperationem, vel illas ad opus suum retinere, vel secundum discretionem à Deo sibi datam, alteri Ecclesiæ concedere.*

53 *Decimas quas aliquando possedit Episcopus, si reuertantur ad mensam Episcopalem, non potest ipse transferre in personam, quæ nunquam moritur.*

54 *Decimas aliis Ecclesiis concedere poterit Episcopus cum aliqua causa.*

55 *Episcopus non potest ius percipiendi decimas laicis concedere.*

56 *Decimarum in concessione laicis facienda, est adeò necessaria auctoritas Sedis Apost. vt non sufficiat immemorabilis absque fama priuilegij.*

57 *Beneplacitum Apost. quando est reseruatum in concessione Iuris decimandi facta laicis, præsumitur ex lapsu triginta annorum, non vltra.*

58 *Episcopus ex quibus causis possit laicis decimas concedere, ostenditur.*

59 *Prælati inferiores poterant ante Conc. Lateranense decimas titulo feudi, vel alio temporali laicis concedere, sed ex eo fuit illis hoc prohibitum, sed veriùs, vt n. 61.*

60 *Decimæ si laicis concessæ reperiantur, & nesciatur an post, vel ante Concilium Lateranen. fuerint concessæ, post Concilium concessæ censentur.*

62 Cap. 2. §. sanè, de decim. lib. 6. *declaratur.*

63 *Laici an, & quando decimas, quas obtinent, in alias transferre possint, ostenditur.*

64 *Consuetudo habet vim, & efficaciam ad eximendos Parochianos à solutione decimarũ, si ad huc remaneat Parocho congrua sustentatio.*

65 Con

65 *Consuetudo valet, vt ex certis fructibus nulla decima, vel aliqua illius portio persoluatur.*

66 *Consuetudo valet, vt ex certis fructibus, putà fœno, oleo, decima non soluatur.*

67. *Consuetudo valet, quòd ex eodem prædio vna Ecclesia decimas maiores percipiat, & alia minores.*

68 *Consuetudine potest introduci, vt decimæ vni Ecclesiæ, aliàs debitæ, alteri adscribantur, & soluantur.*

69 *Cõsuetudo non soluẽdi integras decimas debet ad effectum excludendi Parochum à decima de iure debita, probari cum requisitis immemoriabilis, seu legitimæ præscriptionis.*

70 *Consuetudo operari potest circa omnes decimas personales in pluribus prouinciis.*

71 *Consuetudo in soluendis decimis est consideranda.*

72 *Consuetudo in solutione decimarum quæ sit attendenda, locine viciniorìs, an loci vbi prædia existunt, vel vbi fit solutio decimarum, an loci vbi prædicta existunt, vel vbi fit solutio decimarum, an diœcesis, ostenditur.*

73 *Consuetudo specialis præferenda est generali.*

74 *Consuetudo illa potiùs est attẽdenda, quæ fauet Parochiali, quàm quæ fauet prædiali Ecclesiæ.*

1 MNES fideles Parochiani, nisi
exempti proponantur, ad solutio-
nem decimarum sunt obligati:
cùm enim omnes recipientes spi-
ritualia, teneantur soluere decimas, vt *in
princ. huius cap.* ostendimus, & omnes fideles
Parochiani à suis Parochis recipiant eccle-
siastica Sacramenta; de ratione enim Paro-
chianorum est, vt tanquam Parocho subdi-
ti, prædicta Sacramenta ab alio non suscipi-
ant; qui ob id proprius Sacerdos appellatur,
Sot. *in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 2.* Nau. *in cap. pla-
cuit n. 124. de pænit. dist. 6.* rectè fit, vt omnes
fideles Parochum, nisi exempti esse dicantur,
ad decimarum solutionem sint obligati, *cap.
ex transmissa 23. & cap. à nobis 24.* ibi, *quilibet,
de decim.* Rebuff. *de decim. q. 5. à princip.* Hie-
ronym. Carat. *de iurib. parochial. tit. 5. cap. 9.*
Azor. *institutionum moralium par. 1. lib. 7. q. 7.
cap. 24. quæst. 1.* Valer Reginald. *in praxi fori
pænit lib. 19. num. 87.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib.
1. de diuino cultu, cap. 16. n. 1.* Less. *de instit. tom.
1. lib. 2. cap. 39. dub. 5. n. 22.* Faguodez *in quin-
que Ecclesiæ præcepta, præc. 5. lib. 2. cap. 1. num. 1.*
Monet. *de decim. cap. 5. à princip.* vbi *n. 26.* ait
2 quòd † Reges, & Principes tenentur ad de-
cimarum solutionem, & *num. 28.* quod & ipsi
pauperes, quibus tum decimæ in maiori par-
te sunt remittendæ, si id necessitas postulaue-
rit, Benineas. *de paup. in 6. spec. de ind.* Coroc.
cap. 52. num. 6 & 7. Vnde

3 Infertur *primò* Iudæos, & alios infideles
non teneri ad solutionem decimarum. Di-
ximus suprà omnes fideles Parochianos obli-
gari ad decimas persoluendas; atqui infide-
les, neque fideles sunt, neque Parochiani,
iuxta illud Pauli 1. *ad Corinth. 5. de his, qui foris
sunt, nihil ad nos,* habetur *in cap. gaudemus, de
diuort.* Igitur, &c. Probat Carolbar. tex. à spe-
ciali *in cap. ex transmissa 23. de decim.* traduxit
Glos. *verb. persoluendas, in cap. de terris, illo tit.*
Lambert. *de iurepatron. lib. 1. p. 1. quæst. 7. art. 3.
num. 3.* quorum resolutio vera est in decimis
personalibus, cùm illarum nullo modo infi-
delis debitor sit, vt tenent Glos. *verb. per-
soluendas,* ibi, *vnde personales decimas non per-
soluunt. in d. cap. de terris,* vbi Butr. *sub num. 2.
vers. vel oppono.* Sot. *de instit. lib. 6. quæst. 4. art.
4.* Soar. *d. lib. 1. cap. 16. num. 4. vers. in qua distin-
ctio,* Azor. *instit moral. part. 1. lib. 7. cap. 24. q. 3.*
Monet. *d. cap. 5. num. 38.* Riceiul. *de iure per-
sonarum extra gremium Eccles. existent. libel. 2.
cap. 9. num. 1.* Fagundez *dict. præc. 5. libel. 2.
cap. 1. ex num. 4.* Carat. *dict. tit. 5. cap. 9. vers.
infideles.* Machado *en su perfetto Confessor y Cura
de Almas lib. 2 p. 4. tract. 10. docum. 2. num. 3.*
Trulleneh *in exposit. Decalogi lib. 3. cap. 3. dub.
10. num. 1.* Castr. Palao *in opere morali tom. 2.
tract. 10. disp. vnic. puncto 11. n. 1.* Probatur ra-
tione: etenim, cùm decimæ in sustentationem
Clericorum ministrantium, & ratione Sacra-
mentorum à subditis Ecclesiæ dari iubean-
tur, ita vt prædicta nõ administrarẽtur, nulla
ratione exigi deberent, iuxta illud Pauli 1.
ad Corinth. 9. ibi, *si nos vobis,* &c. & infide-
les non sunt subditi Ecclesiæ, nec in gre-
mio illius existere dicantur, insuper Sacer-
dotes quidam spirituale illis non ministrent;
rectè fit, vt eisdem Sacerdotibus nullum ius
competat aduersùs illos, nec illi decimarum
debitores esse dicãtur. Quamuis contrarium
in his decimis personalibus tenuerint Glos. *in
cap. quanto. sub figuratione casus, in fine, de vsur.
& in cap. decimæ. 16. quæst. 1.* quam sequitur
Anchatan. *in dicto cap. de terris, sub num. 1. &
ibi* Abb. *n. 6.* Rebuff. *d. tract. quæst. num. 11.*

Pro quibus facere videtur, quòd infideles
sub potestate, & dominio Dei existunt, ac
proinde cùm in eiusdem dominij vniuersa-
lis signum decimæ sint reseruatæ, necessariò
videtur dicendum infideles ad illarum solu-
tionem esse obligatos; siquidem in illis re-
peritur ea ratio, propter quam decimæ in-
stitutæ sunt. Sed facilè respondetur reserua-
tionem illam non fuisse factam in vniuerso
Orbe, sed solùm in terra Chananæorum à
Deo, populo Israëlitico donata, ac proinde
prædicta reseruatio non respexit illos, qui
in aliis regionibus habitabant; & eò maxi-
mè, quia illa sustentationis moderatio Le-
uitis congruebat; propterea per præceptum
indictum illi populo, vt solueret eis deci-
mam partem fructuum, alij non compre-

hendebantur; quòd similiter Ecclesia pro suis Sacerdotibus adinstar illius præcepti imperauit suis subditis, quo præcepto illos qui illius fidem nunquam amplexi sunt, nequaquam comprehendi, vt eleganter Sot. *lib. 9. de instit. quæstion. 4. art. 4. col. 4. in fine*; vnde necessariò dicendum est infideles ad tales decimas persoluendas nullo modo obligari: quod quidem aliquatenus temperandum videbatur, vt procedat respectu ipsarum decimarum, non respectu satisfactionis illius interesse, quod Ecclesia parochialis est præceptura ab alio Christiano, qui poterat in eadem Parochia habitare; tale enim Ecclesia petere poterat, nec aliàs defraudetur: & ita in specie tradit gloss. *verb. prætextu, in d. c. tua nobis.* Abb. *in d. c. de terris. n. 6.* Sot. *d. art. 4. col. 3. ad fin.* licèt prætextus ille, quòd Ecclesia defrauderur, non mihi solidus videatur: quia decima personalis debetur intuitu laborum. *d. cap. decimæ 16. q. 1. d. cap. ad Apostolicæ, & cap. ex transmissa, de decim.* ergo hac ratione posset Ecclesia parochialis interesse prætendere à quocunque nobili fideli non laborante, vel industriam non exercente, propterea quòd si nobiles ibi non habitarent, possent in illis domibus habitare artifices, vel alij industriosi homines, ex quibus posset Parochialis decimam recipere, vt benè obseruat Ricciul. *d. cap. 9. n. 4.*

4 Ad decimas verò prædiales persoluendas cogendi sunt Iudæi, & infideles, respectu tamen possessionum, quas ipsi in terris Christianorum titulo emptionis, vel alio compararunt, prout colligitur ex text. *in d. cap. de terris*, ibi, *vel possessiones penitus renunciandas*, & ibi, *compellas*, quæ verba non verificantur, nisi respectu possessionum, quæ sunt in prouinciis Christianorum, & meliùs ex *cap. quarto, pen. de vsuris*, ibi, *quas à Christianis*, &c. Xuar. *alleg. 28. num. 4. & 5.* Azor. *d. lib. 7. cap. 24. q. 1.* Vasq. *in opusc. de benefic. cap. 1. §. vnic. dub. 9.* Bassæ. *verbo decimæ num. 5.* Machado *d. docum. 2. n. 2.* Monet. *dicto cap. 5. à n. 36.* vbi extendunt ad Paganos, Turcas, & Hæreticos. Probatur ratione; etenim, cum decimæ prædiales ab eisdem prædiis ad illas obligatis ita debeantur, vt respectu illorum onera realia censeantur, & infideles teneantur ad omnia onera realia respectu possessionum, quas in prouinciis Christianorum possident, arg. tex. *in d. l. Imperatores. ff. de publican. & vectig.* rectè fit, vt prædicti infideles respectu talium decimarum, attento iure, debitores esse censeantur, prout Syluest. tradit *verb. decima n. 13.* Accedit: quia Ecclesia non debet fraudari à suo iure quæsito in prædio propter infidelitatem acquirentis, à quo iure necessariò fraudatur, si decimæ prædiales in hoc casu ab infidelibus non soluantur, prout considerat tex. *in cap. de terris. vers. ne fortè, & in d. cap. quanto, in fine.*

Verùm autem ista decimarum solutio fiat ab infidelibus, vti de decimâ formali, an verò tanquam de onere annexo, dubitari potest: nam Oldrad. *cons. 91.* Mantu. *cons. 188. col. 2.* & Abb. *in d. cap. de terris, sub n. 5.* videntur tenere, quòd fiat tanquam de decima vera, & formali, ex eo, quòd decimarum realium solutio est de iure diuino, *d. cap. tua nobis, de decim.* ac proinde ad eam obligantur etiam infideles, quia & ipsi tenentur recognoscere Deum, vt supremum Dominum. Sed contrarium, quòd, scilicet, solutio fiat, vti de onere, per text. *in d. cap. quanto. § fin. de vsur.* innuere videtur gloss. *in d. cap. de terris*, dum rationem assignat, quòd ad eum spectat fructuum onus, ad quem spectat fructuum perceptio: sequitur Suar. *d. lib. 1. cap. 16. ex num. 6. vsque ad n. 13.* vbi *n. 8. & 11.* ad fundamentum contrariæ sententiæ respondit, præceptum de decimis realibus persoluendis esse quidem de iure positiuo, quod non fuit datum omnibus hominibus, sed populo Israëlitico, & consequenter hodie non extendit nisi ad fideles.

Ar verò respectu possessionum, quas infideles in suis Prouinciis habent, non tenentur ad decimas prædiales persoluendas, eò quòd cessat in prædiis ius acquisitum per Ecclesiam, & ipsis infidelibus cessat ratio, propter quam debitum decimarum constituitur. Non obstat, quòd sicut Ecclesiæ cura est infidelibus Baptismum, & deinde alia Sacramenta ministrare; ita quoque videtur illos teneri in Christianismum nomina sua dare, & Sacramenta suscipere; & ideò cùm ratione Sacramentorum decimæ debeantur, vt *in princ. huius cap.* diximus; vtique dicendum videbatur voluntatem infidelium non esse Ecclesiæ imputandam, & sic non debere fraudari à suis decimis, quæ eidem Ecclesiæ debitæ sunt. Satisfit enim dicendo cum Sot. *d. art. 2. col. 4. in princ.* quòd licèt omnes mortales ad fidem suscipiendam teneantur; donec tamen illam profiteantur, nequaquam nostris legibus obligantur, neque nostris Prælatis obedire tenentur, quando præceptum directè in illos dirigitur, iuxta illud *Pauli 1. ad Corinth. 5. De his, qui foris sunt*, &c. ac subinde cùm cesset obligatio legis, cessat quoque obligatio persoluendi decimas, quantumcunque ex parte Ecclesiæ non deficiat voluntas administrandi illis Ecclesiastica Sacramenta. Quòd si possessionem iam aliquando in potestatem Christianorum peruenient, tunc non solùm decimæ ex illis persoluendæ sunt, & infideles illarum sunt debitores in futurum; verùm etiam tempore præterito 5

to considerato ratio habebitur præteritarum decimarum, si prædictæ possessiones iterum ad gremium Ecclesiæ reducantur: nam, cùm talia prædicta non ita transeant in infideles, quin penes illos dominia, & obligationes retineantur, ita vt recuperata attenta rei veritate, vt saltem iure postliminij apud Christianos semper existere censeantur, vt probat opt. tex. *in cap. prima actione.* 16. *q.* 4. facit text. *in l. si captiuus*, 20. *vers. verum, ff de captiuis*, resoluit D. Barbos. *in l. diuortio*, §. *interdum num.* 7. *ff soluto matrimon.* rectè fit, vt respectu illorum propter ius Ecclesiæ quæsitum, prædicti infideles debitores decimarum etiam præteritarum esse censeantur: aduertit in specie Abb. *in d. cap de terris, num.* 5. *in fine*, dicens debere Ecclesiam, cui debentur, cum illis misericorditer agere.

6 Infertur *secundo* Clericos, in quantum sunt fideles, non habito respectu ad clericatum, teneri soluere decimas Parocho illius Ecclesiæ, in cuius territorio commorantur. Diximus suprà, omnes fideles Parochianos, nisi exempti proponantur, ad decimas soluendas obligari: atqui Clerici habitantes in territorio alicuius Ecclesiæ, fideles Parochiani sunt; nec enim, ex eo, quòd sunt Clerici, deobligantur à subiectione Parochiæ suæ, iuxta resoluta per Doctores *in cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* Igitur, &c. Probant Corol. tex. *in cap.* 2. *vers. illi verò, & in cap. commissum* 4. *de decim.* tradunt Sanct. Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 4. Sot. *lib.* 9. *de Iustit. q.* 4. *art.* 4. Cou. qui alios refert, *var. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 8. *vers.* 1. Lessi. *de Iustit. lib.* 2. *c.* 39. *dub.* 5. *n.* 23. Gutier. 2. *Canonicar. quæst. cap.* 21. *n.* 26.
7 Fagundez *d. præced.* 5. *lib.* 2. *cap.* 2. *à n.* 1. † Machado *d. docum* 2. *num.* 5. Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 33. *dif.* 4. Suar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 3. Castr. Palao *tom.* 2. *operis moralis* 10. *disp. vnic. puncto* 11. *n.* 3. & 4. Trullench *in exposit. Decalogi. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 10. *num.* Clerici verò, vt tales considerati, non sunt debitores decimarum ex illis bonis, in quibus tanquam tales considerantur: siquidem sic considerati non sunt Parochiani: de ratione enim Clerici est; vt aliis spiritualia ministret; ac proinde cùm decimæ ratione administrationis spiritualium debeantur à Parochianis, quibus illa facta est, vtique clerici, quibus, in quantum tales, prædicta administratio non fit, & propterea non dicuntur Parochiani, ad decimarum solutionem non tenebuntur. Ex his iam

8 *Primà* colligitur clericos non teneri ad solutionem decimarum ex fructibus suorum beneficiorum. Patet, si expendamus respectu illorum fructuum, non Parochianos, sed clericos ministrantes spiritualia considerari: vnde nil mirum, si ex illis soluere decimas non teneantur. Ita in specie probat tex. *in d. cap.* 2. *in princip.* qui necessariò sic intelligendus est, eò quòd Pontifex ibi adducit exemplum Leuitarum, quos constat nihil aliud possedisse, quàm decimas, quas loco beneficiorũ obtinebant, vt habetur *Iosue cap.* 15. *in fin. & Numer. cap.* 18. ac proinde vt similitudo rectè procedat, tex. ille *in princ.* necessariò intelligendus est de beneficiis Clericorum, prout in illis resoluunt S. Thom. & Sot. *vbi suprà*; vel interpretandus, vt probet Clericum non debere decimam soluere Clericis ex illis decimis, quas ipse percepit, sicut aiunt Rebuff. *quæst.* 5. *num.* 6. Moner. *d. cap.* 5. *quæst.* 1. *num.* 8. & Azor. *d. cap.* 24. *quæst.* 5. Quicquid aliter, atque aliter intelligere nitantur Perez *l.* 1. *prope fin. vers. est & aliud. titul.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 67. Suar. *d. tract.* 2. *de decim lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 23. Franc. Leo *in thesauro fori eccles. par.* 2. *cap.* 12. *de decimis, à n.* 52. Bellet. *disquisition. clerical. p.* 1. *tit. de Clerico debitore*, §. 12. *à n.* 35. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *n.* 88. Vasq. *in Opusc. de benefic. cap.* 1. *quæst. vnico, dub.* 8. Marc. Anton. Genuens. *in practic. ecclesiast. q.* 628. Paul. Laymann. *in Theologia morali, lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 3. *num.* 3. Lessi. *de Iustit. lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 5. *n.* 23. vbi intelligit de clericis eiusdem Ecclesiæ.

Sic sane † decimæ non sunt soluendæ Parocho ex prædiis eiusdem Ecclesiæ, ex quorum fructibus ipsi Clerici clericali iure viuunt, prout in specie resoluunt Doctores *suprà citati*: si modò prædicta prædia etiam dotalia Ecclesiæ fuerint intra limites eiusdem, aliàs secus, vt tradunt gloss. *verb. nullo, in cap.* 1. *de censib.* Abb. *num.* 6. *in d. cap.* 2. *& in cap. nuper. notab.* 1. *de decim.* Rebuff. *d. quæst.* 5. *num.* 20. Couar. *d. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 8. *vers. secundo.* Azor. *d. quæst.* 5. Valer. Reginald. *d. num.* 88. Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 54. Bellet. *d.* §. 12. *n.* 36. Quicquid indistinctè contrarium sentiant *gloss.* 1. *in d. cap.* 2. ibi, *hoc intellige de dote Ecclesiæ, de qua Clerici non debēt dare decimas*, S. Thom. *d. art.* 4. Balb. *de præscript. p.* 5. *princ. q.* 7.

Vtrùm ex fructibus personalibus, quos ipsi Clerici ex officio clericali accipiunt, soluere teneantur decimas personales? Dicendum est, quòd similiter non tenentur, ex supradicta ratione: & ita fatentur Cou. *d. cap.* 17. *num.* 8. *vers.* 1. Monet. *d. cap.* 5. *n.* 4.

Colligitur *secundò* Clericos teneri soluere 10
decimas ex fructibus prædiorum sæcularium, quæ seculari iure, putà hæreditario, emptionis, vel alio quouis titulo compararunt. Patet, si expendamus respectu huiusmodi prædiorum magis Parochianos, quàm Clericos considerari, ac proinde nil mirum, si decimas soluere teneantur. Ita in specie probat tex. *in d. cap.* 2. *vers. illi profectò*, sic necessariò intelligēdus: tradunt Sot. *d. q.* 4. *art.* 4. Couar.

d.cap. 17. *n.* 8. *vers. primum hinc constat.* Azor. *d.quæst.* 5. Monet. *d. cap.* 5. *num.* 3. Fagundez *d.cap.* 2. *num.* 4. Gutier. *d. lib.* 4. *Canon. cap.* 21. *num.* 32. me citato Trullench *d.dub.* 10. *num.* 2. vbi intelligit *cap. nouum genus, hoc tit.* loqui de prædijs, quæ, sunt dotes Ecclesiæ, *& num.* tenet illam Parochiã quæ de nouo acquirit aliquos agros vel proprietatem intra terminos alterius Parochiæ venditione, vel testamento, aut donatione, teneri decimas ei soluere de campis acquisitis, *& num.* 4. resoluit Parochum de iure communi teneri ad decimas prædiales ex his prædijs, quæ titulo seculari acquirit. latè Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesi. decis.* 605. *in* 1. *edit. aliàs resol.* 419. *in* 2. *edit.* vbi probat Clericum teneri soluere decimam de eo, quod præcepit ex patrimonio, ad cuius titulum fuit ordinatus. Quod ampliandum est primò, siue prædicta prædia sint in aliena, siue in propria Parochia: vtroque enim casu procedit ratio de qua suprà. Ampliandum est quoque, siue Clerici sint Rectores earundem Ecclesiarum, vt aduertunt S. Thom. & Cou. *locis proximè citatis*, siue Episcopali, seu quacunque alia dignitate perfulgeant, iuxta tex. per locum à speciali *in cap. quæsiti* 16. *quæst.* 1. Gutier. *d.cap.* 12. *num.* 2. Nec refragatur dicere, quòd Prælati exempti non subsunt Parocho, arg. tex. vbi gloss. & Doctor. *in cap. vlt. de Pœnit. & remiss.* Siquidem respondetur illos Prælatos non subesse Parocho per accidens, quia scilicet, alteri subijciuntur, nempe Romano Pont. vel Prælato superiori; sed nihilominus attenta rei natura Parochianos esse sicut alij fideles, arg. tex. *in d. c. omnis vtriusque sexus*; & inde est, quòd illorum familia remanet subiecta ipsis Parochis, vt aduertit Sot. *in* 4. *distinct.* 18. *quæst.* 4. *art.* 2. *col.* 8. facit tex. *in d. cap. quæsiti.*

11 Colligitur *tertiò* Clerico ex lucris, ac redditibus suis temporali titulo acquisitis per se, & personali debito obligari ad decimas præstandas Sacerdori Parochiali, à quo Sacramenta percipere debent; vt per Cou. *d.cap.* 17. *num.* 8. *vers primum, hinc constat.* Suar. *d.lib.* 1. *c.* 17. *num.* 21. Rebuff. *d.q.* 5. *n.* 9. Fagund. *d.præc.* 5. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. Monet. *d. cap.* 5. *num.* 4. Paul. Laymann. *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 3. *num.* 2. vbi aduertit, quòd licèt hæc resolutio hodie nullum vsum habeat in decimis merè personalibus, quippe quas nec laici, multò minùs Clerici pendere solent; locum tamen habet in terris noualibus, quas si excolat Clericus, cùm antè nullum, aut modicum fructum afferrent, ad decimas Parocho suo ex illis soluendas obligari incipit, non per accidens ratione rei, siue terræ, sed per se, & ratione propriæ personæ.

12 Infertur *tertiò* resolutio ad illam quæstion. vtrùm priuilegio Romani Pontificis possit dari exemptio à solutione decimarum? In qua partem affirmatiuam in specie tenuerunt Doctores communiter *in cap. à nobis, de decim.* Dec. *cons.* 113. *num.* 2. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 9. Gutier. *cons.* 5. *num.* 8. *& Canon. quæst. lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 26. *&* 130. Fr. Ludou. Miranda *in man. Pral. tom.* 2. *quæst.* 49. *artic.* 6. Monet. *de decim. cap.* 5. *num.* 46. Less. *de Iustit. lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 5. Soar. *d.lib.* 1. *cap.* 18. *n.* 1. Fagundez *d. præcep.* 5. *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 1. Piasec. *in praxi Episcop. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 63. nouissimè Hieron. Roderic. *in cõpendio quæst. Regular. resolut.* 50. *n.* 2. *cum seqq.* latè Trullench *d.c.* 3. *dub.* 11. *princ.* Pro quibus faciunt plura Iura, quæ circa solutionem decimarum de priuilegijs Romanorum Pontificum mentionem faciũt, prout est tex. *in d. cap. à nobis*, ibi, *exemptis, & in cap. suggestũ* 9. *& in cap. ex parte* 10. *& in cap. ad audientiam* 12. *& in cap. pen. de decim. & in cap. si de terra* 6. *& in cap. accedentibus* 15. *& in cap. dudum* 31. *de priuileg.* Faciunt etiam plura alia priuilegia, quæ non solùm aliquibus Religiosis circa decimas non soluendas à Summis Pontificibus sunt concessa, de quibus *infrà* mentionem faciemus; sed etiam Regi Catholico pro Regnis Granatæ, & Valentiæ, ac aliis proceribus per totam Hispaniam, vt constat ex *decis.* 702. *p.* 1. *diuers. & decis.* 665. *p.* 3. *recent.* quæ quidem priuilegia nequaquã Pontifices concederent, si ad illa concedenda potestatẽ non haberent.

Laborant tamen gloss. & Canonistæ nostri, tenentes decimas esse de Iure diuino, in assignanda ratione, ob quam contra illud dispẽsare videatur Summus Pont. cùm tamen alioquin non possit, vt videatur probari ex *cap. sunt quidam, & cap. statuta* 25. *quæst* 1. *cap. litteras, de restit. spol. & ex cap. cùm ad Monasterium, in fine, de statu Monach.* & tuentur plures, quos plena manu citaui *in tract. de Iure ecclesiastico lib.* 1. *de personis, cap.* 2. *de potest. & auctorit. Romani Pont. num.* 119. In primis gloss. *verb. exemptus, in d. cap. à nobis*, existimat per talem concessionem exemptionis non tolli omnino Ius naturale, aut diuinum, quo debetur congrua sustentatio, sed solum limitari in illo casu particulari, quo suo priuilegio aliquem eximit à solutione decimarũ; quod quidem prædicta gloss. existimat non esse inconueniens, vt fiat à Pontifice. Sequitur glossæ explicationem Dec. *vbi sup. & in cap. cùm ordinem, in princip. de rescript.* dicit receptum Menoch. *illustr. cap.* 80. *num.* 11. Verùm hæc gloss. explicatio non placet: conuincitur enim in primis, quia supposita illius explicatione non valeret tale priuilegium exemptionis absque iusta causa, eò quòd sine illa deficit potestas dispensandi in iure naturali, & diuino, vt ostendimus *dict. cap.* 2. & tamen apparet prædictum priuilegium validum esse, quantumcunque sine iusta causa concedatur, vt fatentur multi ex suprà

prà relatis. Conuincitur etiam, quia talis causa iusta non præsumeretur in dicto priuilegio, nisi per ipsum concedentem esset expressa, iuxta tradita per Doctores *in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut.* quod tamen non videmus in multis priuilegiis, quæ circa exemptionem decimarum sunt cōcessa, prout plura reperiuntur. Vnde alij Doctores existimāt Pontificem non aduersari Iuri naturali, & diuino in concedenda exemptione decimarum, eò quòd tantummodò illud ius decimarum eodem diuino, & naturali Iure debitum dicitur remittere, prout in effectu tradit Gutier. *d. cap. 21. num. 26.* ante illum apertè Sylu. *verb. decima, num. 11.* Pro qua declaratione facit, quia in decimis, sicut in aliis rebus spectantibus ad Christi patrimonium, habet Ecclesia ius administrationis, vt resoluit Abb. *num. 20.* & alij *in cap. cùm super, de caus. possess. & prop.* quocirca, sicut procurator cum libera administratione censetur habere speciale mandatum ad distrahendas res domini sui constituentis, iuxta tex. *in l. procurator. ff. de procurat.* ita quoque Ecclesia censetur habere prædictum speciale mandatum, ac subinde nil mirum, si Pontifex suo priuilegio distrahens remittat prædictum debitum decimarum, iuxta reg. tex. *in cap. fine exceptione 12. quæst. 2.* Sic similiter idem Pontifex dispensat in voto, cuius obligationem Iuris diuini esse constat; quæ quidem explicatio, licèt defendi valeat; nobis tamen placere non potest, si quidem illa remissio fieri potest à Pontifice circa illa, quæ sunt in illius administratione, & nullum nisi Ecclesiæ resultat præiudicium, iuxta reg. tex. *in cap. 2. de præbend. lib. 6.* nihilominus tamen dato præiudicio in tali remissione Ius naturale, & diuinum offenditur, ex reg. text. *in cap. 1. vers. nec nos, de causa possess.* quod præiudicium apparet fieri Parocho, cui ius quæsitum est ad recipiendas decimas à suis Parochianis. At Monet. *d. cap. 6. num. 53.* putat Papam posse aliquibus immunitatem à decimis concedere; non autem in vniuersum præceptum de decimis soluendis tollere, quia primo casu Iuri humano Pontificio, non verò naturali, aut diuino derogat; in secundo verò, quia tale decretum esset irrationabile, nec conueniens Christianæ Reip. cuius interest spiritualium ministros inopes non esse, & quia Iuri naturali, & diuino congruit, vt laborantes in vinea Domini mercedem aliquam decentem à laicis accipiant, quique spiritualia seminant, temporalia metant. Sed non hæc explicatio difficultatem absoluit.

Quare Ego pro vera declaratione aduertendum existimo exemptionem decimarum dupliciter posse considerari; vel enim talis est, per quam ministri sustentatio offenditur, vel rursus talis proponitur, qua concessa adhuc remanet prædicti ministri congrua, & sufficiens sustentatio. Meminit huius diuisionis Couar. *variar. lib. 1. cap. 17. num. 9.* Gutier. *d. cap. 21. num. 29.* Hoc supposito, resoluendum est in priori casu priuilegio Romani Pontificis fieri non posse, vt talis exemptio procedat; siquidem congrua ministri sustentatio, quæ in hac specie offenditur, & aufertur, Iure diuino debita est, vt supra ostendimus; quod quidem Ius diuinum, & naturale priuilegium Romani Pont. offendere nequit. Non sic dicendum in posteriori casu, in quo per priuilegium illius talis exemptio cōcedi potest: siquidem præceptum de soluendis decimis, quatenus excedit prædictam congruam ministri sustentationem, non est diuinum, seu naturale, sed solum humanum, contra quod priuilegium dari potest. Ex his

13 Colligitur *primò* posse priuilegium aliquod, siue in partem, siue in totum, eximere à solutione decimarum; vtroque enim casu manente sufficiente Parochi sustentatione verificatur ratio, de qua suprà, prout in specie resoluit Couar. *citato loco*, Gutier. *d. cap. 21. num. 29.* Azor. *d. lib. 7. cap. 37. quæst. 6.* Nec obstat dicere, quòd axioma illud diuinum, *Dignus est operarius mercede sua*, sine dubio abstringit omnes illos, ad quorum vtilitatem operarius ipse laborat, ac subinde omnes debere concurrere in ministrando cibo, iuxta illud Pauli *1. ad Corinth. 9.* ibi, *Quis suis stipendiis militauit vnquam?* Vnde, cùm Parochus ad omnium Parochianorum vtilitatem laboret, videtur dicendum, quòd, quantuncunque ille Parochus, sufficientem habeat alimoniam, nihilominus tamen, attento Iure naturali, & diuino debitores sunt decimarum, & consequenter nullus ex prædictis Parochianis potest priuilegio eximi, saltem in totum à solutione decimarum. Satisfit enim, si aduertamus prædictum axioma procedere quidem collectiuè, itavt in illa Parochia ab illa immediatè Parochus habeat cibum, hoc est, congruam sustentationem pro ministrandis spiritualibus omnibus illis, qui in eadem continentur, & eandem construunt; non verò procedit distributiuè, ita vt singuli ex eadem in indiuiduo, nisi aliud ius humanū addatur, teneantur. Pro quo facit, quia consuetudo potens fuit, vt homines à decimis personalibus in totum excusarentur, quorum multi in illo tempore, sicut & modò, alios non habebant, nec habent fructus, ex quibus decimas soluere possent, & non est dicendum, quòd magis operetur consuetudo, quàm priuilegium Romani Pont. arg. text. *cap. 1. de constit. lib. 6.* & per consequens,

quòd auctoritas illa non distributiuè, sed collectiuè intelligenda est. Facit etiam, quia, vt Doctores fatentur, non priuilegio fieri potest, vt tanta quantitas persoluatur; & videtur dicendum maiorem, vel minorem quantitatem non variare obligationem soluendi decimas in suo fundamento, arg. tex. *in l. vlt. ff. de fundo instr.* ac proinde si priuilegium manente congrua sustentatione aliquem, vel aliquos in parte eximere potest, vtique dicendum est in totum eosdem manente eadem sustentatione eximere posse.

14 Colligitur *secundò* priuilegium, quo quis, siue in partem, siue in totum à solutione decimarum simpliciter eximitur, non extendi ad noualia, quæ ex postfacto orta fuerint. Patet, si expendamus huiusmodi priuilegium de decimis non soluendis esse quidem odiosum; tum, quia contra Ius procedit; tum etiam, quia Parochi præiudicium in se continet, ac subinde data in aliquibus illius operatione, in aliis, quantum fieri potest, restringendum est, iuxta reg. tex. *in l. 2. § si quis a principe, ff. ne quid in loco publico*, iunat *reg. odia, de regul. iuris, lib 6.* & ita in specie tradunt Rebuff. *d. tract. quæst. 14. num. 3.* refert alios, & sequitur Gutier. *d. cap. 2. n. 130.* Monet. *cap. 4. num. 67.* nouissimè Hieron. Roderic. *in compendio quæstion. Regular. resol. 50. num. 6.*

15 Accedit, quia † priuilegium de percipiendis decimis, simpliciter concessum, ad noualia non extenditur, prout in specie probat text. *in cap. 2. §. 1. de decim. lib. 6.* latè resoluit Cou. *d. lib. 1. var. cap. 17. num. 13.* ex eo, quia tale priuilegium ex prædictis duobus odiosum, restringendum est. Quòd si priuilegium condatur de non soluendis decimis de propriis laboribus factis, tunc etiam noualia, quæ propriis fiunt manibus, comprehenduntur, iuxta tex. *in cap. ad audientiam 12. & in cap. ex parte il 1. de decim.* Rebuff. *dict. quæstion. 14. num. 28.* Gutier. *d. cap. 21. num. 31.* Monet. *d. cap. 4. n. 68.* Accedit, etiam quia priuilegium, quantumcunque sit odiosum, vt supra dictum est, & vti tale in dubio strictè intelligendum, ex Gutier. *d. cons. 5. num. 15.* nihilominùs tamen, non refragante, imò iouante concedentis intentione, semper intelligendum est secundùm propriam significationem, ita vt illa comprehendantur, quæ in propria veniunt significatione; docet in specie Dec. *cons. 113. num. vlt.* Rebuff. *d. tract. q. 13. num. 32.* & constat appellatione laborum propriè noualia contineri, vt probat text. *in d. c. ad audientiam*, text. sic intelligendus *in cap. quid per nouale, de verbor. signif.* ac subinde nil mirum, si in tali priuilegio noualia, quæ fiunt manibus, comprehendantur; & ita in effectu tenet Monet. *d. cap. 4. num. 68.* vbi *num. 69.* subdit priuilegium non soluendi decimas noualium, intelligendum esse de his noualibus, in quibus alter non habet tempore datæ immunitatis quasi possessionem iuris percipiendi decimas, per tex. *in cap. dudum pen. de priuileg. & in cap. statuto, in princ. de decim. in 6.*

Verùm obstat maximè text. aliàs difficilis *in cap. ex parte il 3. de decim.* quatenus probat priuilegium ecclesiasticæ personæ concessum, vt sibi accipiat decimas suorum prædiorum, noualia comprehendere: quia quando maius conceditur, etiam minus concessum esse videtur, de cuius intellectu multa tradunt Cuuar. *d. cap. 17. num. 13.* Gutier. *d. cap. 21. num. 116. cum seqq.* Menoch. *cons. 36. num. 21.* Rebuff. *d. tract. quæst. 14.* Valasc. *cons. 58. num. 9.* Suar. *d. tract. 2. de decim. lib. 5. cap. 23. num. 4.* Monet. *d. cap. 4. num. 65. & 66.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 782. n. 15.* Castill. *tom. 7. de tert. cap. 14. num. 14.* inter quos ille videtur melior intelligendi modus, quòd procedat ex mente concedentis; & maximè, quia in eo text. non agitur de priuilegio percipiendi decimas in aliena Parochia; hoc enim restringendum erat, idque colligitur ex illis verbis, ibi, *parochiarum tuarum*; & in his terminis rectè conuenit ratio: quia, cui maius conceditur, minus concessum esse videtur; nam quidam contendebant ad Abbatem in ipsius Parochia decimas noualium non pertinere, vel quia eas non possidebat, vel quia præscriptione, aut alia ratione eas amiserat, vel denique, vt ex integra refert Rebuff. *d. loco num. 8.* quia Episcopus decimas noualium cuidam Canonico concesserat, vnde priuilegium hoc Pontificis hoc casu fauorabile debet censeri, quia per illud fit regressus ad Ius commune iuxta reg. tex. *in l. si vnus, §. pactus, ff. de pactis*, cum vulgaribus. Sed iste Rebuff. intellectus ex originali, & integra, quam refert, nequaquam defendi potest; quia si benè aduertamus, integra relata per Rebuff. non est originale *d. cap. ex parte*, nec vllo modo pertinet ad eius speciem, imò super alia longè diuersa emanauit; idque constat non solùm ex verbis vtriusque, in quibus longè differt littera vnius ab alio, & in integra non habentur verba, sicut nec ratio scripta in illo text. Verùm etiam, quia text. ille agit de Abbate S. Columbæ Senonen. in Episcopatu Parisien. & illi Abbati facta fuit concessio, de qua agit text. & ad eundem, vt ex suprascriptione constat, dirigitur Decretalis: at verò integra per Rebuffum relata agit de casu, qui contingit in Episcopatu Nouarien. Prouinciæ Mediolanen. & iuxta suprascriptionem eiusdem Rebuffi dirigitur ad Rectorem Ecclesiæ Beatæ Mariæ, cui deci- 16

marum

marum facta fuerat concessio;tum etiam,quia in præfata integra non dicit Papa Rectorem, de quo agit, secundùm ius, & ex vi primæ concessionis posse percipere noualium decimas, sed potiùs ex noua indulgentia concedit id,ita vt quandiu vixerit Canonicus,qui eas noualium decimas percipiebat,& sententiam pro se obtineret, nullum eidem in perceptione præiudicium inferatur; sed tamen eo mortuo indulget Papa prædictas decimas Rectori, & illi Ecclesiæ. At *in d. cap. ex parte*, absque noua indulgentia,ex rigore Iuris communis, tanquam indubitatum decidit Papa Abbatem posse decimas noualium percipere, vt cõnstat ex littera, ibi *exigere satis potes*, iuncta ratione, quæ sequitur. Quare retenta mente communi, quòd text. agat de priuilegio percipiendi decimas (licèt summarium contra verba Pontificis referat priuilegium non soluendi)tentari posset priuilegium,illud ideò comprehendere,& veteres,& noualium decimas, quia concessum fuit sub ea forma pleniori, scilicet, *de laboribus terræ parochiarum tuarum integraliter decimas percipias*, quæ verba, & priuilegij forma ex intentione concedentis omnes decimas includunt. Sed quia ratio, quàm text. in fine reddit, non sat conuenit huic intellectui, nec appatet, aut iure probatur, Pontificem in priuilegio percipiendi decimas alienas, quod est magis nociuum, & odiosum, quàm sit illud non soluendi ex traditis, per Rebuff. *d.q.*14.*n.*28.& 30. admisisse illas diuersas formas, quas alibi expendimus.

Ego igitur probabilius existimo *d. cap. ex parte*, non agere de priuilegio,aut concessione speciali circa decimas recipiendas, sed magis de concessione Iuris communis, per quam, eodem attento, potuisset Abbas ille, vel Parochus quicunque percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum suarum. Sensus ergo est, *cùm tibi concessum sit* (scilicet, à Iure communi) *quòd maius*, &c. & ita in effectu ille tex. explicat id ipsum,quod habetur *in c. cùm contingat, vers. vnde, de decim* & integra relata per Rebuff. scilicet, noualium decimas pertinere ad Parochos,quibus absolutè, & cum integritate decimæ intra Parochiam Iure communi concessæ sunt, cui intellectui satis conueniunt verba tex. Siquidem concessum, propriè loquendo, dicitur etiam illud, quod lege, & Iure communi tribuitur, *l.*2. *in princ. ff. ne quid in loco publico*. & vulgò dicimus: *Frustrà precibus imperatur, quod à Iure communi conceditur*. Insuper, congruit ratio, quam tex. ille in fine reddit, quippe quę propriè,& absolutè luquendo vera est, & procedit in his,quæ à Iure communi conceduntur, sicut & in aliis fauorabilibus; non ita verò in cæteris,quæ iure singulari, & ex priuilegio contra Ius commune conceduntur, sicut nec in reliquis odiosis, iuxta *reg cui licet, de regul. Iuris in* 6. & *l. non debet, eod, tit.* cum iis, quæ tradunt scribentes *ibidem*. Et iuxta hunc intellectum, dubitandi ratio in eo esse potuit, quod Episcopus, vel alius prætendens decimas noualium, in quarum possessione Abbas non existebat, arbitratur illas ad Abbatem non pertinere; quia de nouo insurgebant: & fortasse etiam ex eo, quòd Abbas non vnam tantùm, sed multas Parochias habebat, vt constat ex littera ibi, *Parochiarum suarum*, quas tamen ex dispensatione, & in quibusdam casibus Iure expressis iustè potuit obtinere, & consequenter in eisdem ex concessione Iuris decimas noualium exigere. Nec retento hoc intellectu obstat *cap. tua*, 25. *in fin. de decim.* Quoniam vltra alios intellectus Abb. & aliorum vtrobique, & tradita per *gloss.* 1. & Doctores *in cap. peruenit.* 1. *quæst.* 7. & post Fortun. Couar. *d. lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 13. Rebuff. *dict. quæst.* 14. *num.* 2. & 19. text. ille non agit de concessione decimarum simpliciter, & absolutè facta; sed de illa, per quam decimæ antiquæ, quas Ecclesia possidebat, alicui concedebantur, veluti in feudum, in qua specie non includuntur decimæ noualium, & necessaria est ad hoc noua, & specialis concessio,iuxta *cap.*2. *in princ.* vbi notat gloss. in casus positione, & alij, *de decim. lib.*6. idque satis intendit *d. cap. tua*, ibi, *occasione decimationis antiquæ*, & clariùs ibi, *non sit extendenda licentia, sed restringenda*: quæ verba significant concessionem, de qua text. agit quippe quæ referebatur ad decimas antiquas nonnisi per extensionem noualium decimas includere potuisse.

Infertur *quartò* Religiosos omnes esse exẽptos priuilegio in iure scripto à solutione decimarum de noualibus tantùm, quæ propriis manibus, seu sumptibus excolunt, vt probatur *in cap. ex parte il* 1. *de decim.* & docent *ibid.* Host. *num.* 4. Butr. *num.* 9. & Anchar. *num.* 3. Rebuff. *d. tract. q.* 14. *num.* 45. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 56. Gutier. *consf.* 5. *num.* 1. Suar. *d tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 2. Fagund. *d. prac.* 5 *lib.* 2. *cap.* 3. *à num.* 7. Rot. *in Carthaginen. decimarum*, 16. *Februarij*, 1615. coram *bona mem. Dunozetto*. Intellige procedere in his tantùm noualibus, quæ deseruiunt pro vsu Monasterij,vt expressè declarant in illo tex. Abb. *num.* 3. Ioan. de Anan. & Anchar. *n.*2. Rebuff. *d. quæst.* 14. *circa fin.* quos refert, & sequitur Rot. *in Corduben. decimarum*, 21. *Maij*, 1617. coram *bon. mem. Patriarcha Manzanedo*. Limita tripliciter hanc illationem,& *primò*,vt locum non habeat,vbi noualia ab iisdem exemptis aliis traduntur excolenda, sicut colligitur ex *dict. cap. ex* 17

parte, ibi, *propriis manibus*, Rebuff. *d. quaest.* 14. *num.* 57. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 58. *Secundò*, nisi pacto expresso ad hinc teneantur glosſ. *verb. laborum, in dict. cap. ex parte*, Rebuff. *d. quaest.* 14. *num.* 53. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 59. *Tertiò*, nisi ſoluendo tacitè renunciauerint priuilegio ſuo, gloſſ. *d. verb. laborum*, Rebuff. *d. q.* 14. *num.* 54. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 60.

18 Priuilegio quoque in iure ſcripto Ciſtercienſes, Templarij, & Hoſpitalarij non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus, aut ſumptibus excolunt, vt expreſsè probatur *in d. cap. ex parte il* 1. *& in cap. licet, eod. tit.* quod quia quidam intelligebant ſolùm de noualibus, Pontifex *in cap. ad audientiam, eod. tit.* exponit intelligi dictum indultum debere, non tantùm de noualibus, ſed etiam de prædiis, quæ propriis manibus à Religioſis prædictis coluntur. Quod intelligitur etiam de prædiis, quæ poſt Concil. Lateranen. Ciſtercienſes acquirunt, vt cauſa acerrimè diſputata reſoluit Rot. *in Pampilonen. decimarum*, 18. *Decembris*, 1615. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano*; præſertim propter priuilegia Sixti IV. ibi, *ſingulares perſonas dicti Ordinis, præſtatione decimarum, tam poſſeſſionibus habitis ante, & poſt Concil. quàm de cætero habendis, quæ propriis ſumptibus excolunt, & excolent*: referunt Renat. Chopin. *de ſacra politia, lib.* 3. *tit.* 2. *n.* 8. Fr. Emman. *in collect. Bullarum Apoſt. pro Re-*

19 *gularibus, Bulla* 5. *Martini V.* Quorum † priuilegia, cùm ſint perſonalia, ideò non ſuffragantur reſpectu portionis colonorum, vt in puncto priuilegiorum Ciſtercienſium eſt *deciſ.* Putei 522. *lib.* 2. & dicit Rot. *in Toletana decimarum*, 17. *Iunij*, 1611. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano*. Nec etiam ſuffragatur reſpectu attendatariorum, etiamſi ipſi fratres aliquam culturam exiguam adhibeant, Seraph. *deciſ.* 827. *num.* 3. *cum ſeqq.* Prout nec etiam ſuffragantur, ſi prædia locentur ad pecuniam: tunc enim in nihilo Ciſtercienſes exemptos eſſe non ſemel tenuit Rota, & ſignificanter *deciſ.* 2. *de priuil. in antiq.* & coram Pute. *deciſ.* 150. *lib.* 2. *in correct. & p.* 2. *diuerſ. deciſ.* 23. *num* 4. *& ſeq. & in Carthaginen. decim.* 26. *Nouembris*, 1600. coram *bonæ memor. Penia.*

20 Verùm diſpoſitio *dicti cap. ex parte, il* 1. quoad ſupradicta reuocata eſt per text. *in cap. nuper* 34. *de decim.* quo attento Ciſtercienſes, & omnes Regulares, qui gaudent iiſdem priuilegiis, de terris alienis, & in poſterum acquirendis, etiam ſi eas propriis manibus, & ſumptibus excolant, debent ſoluere eaſdem decimas, quas antea domini terrarum ſoluebant, vel ſe inter ipſos componere: verba enim tex. clara ſunt. *Decernimus, vt de alienis terris, & amodo acquirendis, etiamſi eas propriis manibus, aut sũptibus excolãt, decimas perſoluant Eccleſiis, quibus ratione prædiorum antea ſoluebantur niſi cum ipſis Eccleſiis aliter duxerint componendum.* Et ideò omnes ferè Religioſi per ſpecialia priuilegia à Summis Pontif. exemptionem obtinuerunt à ſolutione decimarum prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus, & ſumptibus excolunt, & de multis meminere Fr. Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *quaeſt.* 49. *artic.* 52. *in concluſ.* Suar. *d. lib.* 5. *c.* 58. 19. *&* 20. Villal. *in ſum. p.* 2. *tract.* 33. *dif.* 4. *à n.* 5. Portel. *in dub. Regul. verbo decima*, Fr. Emman. *quaeſt. Regul. tom.* 2. *q.* 44. *art.* 4. *&* 5. *& tom.* 3. *q.* 16. Fagund. *d. præc.* 5. *lib.* 2. *c.* 4.

Et nuncupatim de conceſſo pro Monachis Cæleſtinis, & Cluniacenſibus reſtatur Renat. Chopin. *monaſticon lib.* 2. *titul.* 5. *n.* 5. 21

Et pro Monachis Congregationis Caſſinen. aliàs S. Iuſtinæ de Padua, eſt priuilegium Eugenij IV *ſub Dat. Kalend. Martij*, 1434. relatum per Fr. Emman. *in d. collect. Bullarum dicti Pont. Bulla* 7. 22

Et pro Monachis Congregationis S. Benedicti Valliſoleti, eſt priuilegium Clementis VII. *ſub Dat.* 8. *Decembris* 1530. de quo *in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *Bulla* 7. *eiuſdem Pont.* 23

Et pro Monachis Eremi Camaldulenſis & Congregationis S. Michaëlis de Murano adeſt priuilegium Leonis X. *ſub Dat.* 4. *Non. Iulij*, 1513. §. 29. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.* 1. *Bulla* 2. *eiuſdem Pont.* 24

Et pro Monachis B. Mariæ Montis Virginis adeſt priuilegium Cæleſtini III. *Dat.* 4. *Nouembris* 1097. relatum *in eod. Bullario nouo, tom.* 5. *Bulla* 3. *eiuſdem Pont.* 25

Et de Syluestrinis adeſt priuilegium Innocentij IV. *ſub Dat.* 5. *Kalend. Iulij* 1247. relatum *in eod. Bullario nouo, tom.* 1. *Bulla* 5. *eiuſdem Pont.* 26

Et pro Fratribus B. Mariæ de Mercede adeſt priuilegium Gregorij XI. *ſub Dat.* 5. *Kalend. Iulij*, 1373. relatum *in eodem Bullario nouo, tom* 1. *Bulla* 3. *eiuſdem Pontif.* 27

Et pro Ordine S. Antonij Viennenſis adeſt priuilegium Clementis VII. *ſub Dat.* 6. *Kal. Decembris*, 1523. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.* 5. *Bulla* 2. *eiuſdem Pont.* 28

Et pro Cruciferis adeſt priuilegium Vrbani III. *ſub Dat.* 7. *Kalend. Aprilis*, 1187. relatum *in eodem Bullario nouo. tom.* 1. *Bulla* 5. *eiuſdem Pont.* 29

Et pro Fratribus Prædicatoribus adeſt priuilegium Gregorij XI. *ſub Dat.* 2. *Non. Martij Pontif ſub anno IV.* relatum *in eod. Bullario nouo Bulla* 7. *eiuſdem Pont.* 30

Et pro Fratribus Conuentualibus Ordinis S. Franciſci adeſt priuilegium Sixti IV. *ſub Dat. Pridie Kal. Decembris, anno Incarnat. Domini* 1474. 31

Et pro Canonicis Regularibus Sancti 32

Saluatoris

Saluatoris adest priuilegium Iulij II. *sub Dato 4. Non. Aprilis 1612.* relatum *in eodem Bullario nouo, tom. 1. Bulla 30. eiusdem Pont.*

33 Et pro Monachis S. Basilij adest priuilegium Gregorij XIII. *sub Dat. 8. Kalend. Iulij* 1567.

34 Et pro Ordine Minimorum S. Francisci de Paula adest priuilegium Iulij II. *sub Dat. 5. Kalend. Augusti* 1506. relatum per Laurent. de Peirinis *tom. 1. priuileg. dicti Ordinis, Bulla 2. eiusdem Pontif.* §. 19.

35 Et pro Carthusianis est priuilegium Martini V. *sub Dat. 8. Kalend. Octobris,* 1420. relatum *in eodem Bullario nouo, tom. 2. Bulla 1. eiusdem Pont.*

Et quamuis omnes supradictæ Religiones priuilegiis Summorum Pontificum se munierint, ne soluere tenerentur decimas prædiorum suorum, quæ propriis manibus, ac sumptibus excolunt, propter derogationem *d. cap. ex parte il 1. & d. cap. nuper*; tamen, vbi consuetudine legitimè præscripta, & allegata, vt suprà, introductum fuerit, vt Religiosi hac exemptione fruantur absque alio priuilegio, derogatione illa non obstante existimo eos non esse hac de re molestandos, cùm potuerit exemptio illa legitimo titulo fundato in plenissima exemptione eis concessa *in cap. questi, & in cap. decimas.* 16. *q.* 1. vsque ad hodiernum diem continuari, posteriori derogatione non admissa, prout in Hispaniarum partibus exemptionem adesse mihi retulit vir Religiosus, & testium dicta legit; nec mirum, si derogatio in dictis Iuribus contenta, tunc fuisset in exequutionem deducta; quia tempore, quo illa emanauit, Hispania è manibus Maurorum de recenti recuperata Clericorum numerum sufficientem non habebat, qui animarum curæ incumberent, quam cùm Religiosi libenter susciperent, æquum tunc visum fuit (vt videtur) illos non fuisse priuandos exemptione sibi concessa *in d. cap. ad decimas*, ad quod forsan respicere videtur lex antiqua Hispaniæ 5. *tit.* 20. *par.* 1. quæ dum loquitur, de quibus prædiis decimas soluere debent Religiosi, ita concludit: *Esso mismo seria, si labrassen eredades agenas por sus manos, ò por sus despensas, ca no se pueden escusar, que non den diezmos dellas, otro tal seria, si ellos dieusen à otro tales eredades, que si ellos las labrassen, non darion diezmo dellas.* Quod eò magis admittendum videtur, stante consuetudine huiusmodi in illis partibus, si Religiosi ex instituto Clerici fuerint communiter viuentes; quia, cùm iis Monachis, & Regularibus exemptionem concesserit *d. c. decimas*, & derogatio in posterioribus Iuribus tantùm loquatur de Monachis, & Religiosis, videtur quoad alios nihil ibidem innouari: inclusio enim vnius est exclusio alterius, *cap. nomine, de præsumpt.* cum citatis *in collectan. ibid. num.* 4. & hoc sine præiudicio iurium alicuius.

Moniales non solùm S. Claræ, verùm etiam 36 & aliæ quæcunque Regulares personæ, quarum redditus, & prouentus ecclesiastici, adeo sunt tenues, & exiles, quòd de illis sustentari non possunt, sed pro habenda vitæ suæ sustentatione necesse habent mendicare, & eleemosynas publicè petere, decimas non tenentur persoluere: ita ex quadam *Extrauag.* Bonifacij VIII. incip. *Decimas*, refert Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæstion. 49. art.* 13. *in concl.* Præterea Abbatissæ, Conuentus, & Moniales Sanctæ Claræ per priuilegia Sixti IV. Leonis X. Clementis VII. & Pauli III. confirmata à Gregorio XIII. de quibuscunque terris, & possessionibus suis, quas per se, vel colonos, seu seruitores excoli, & cultiuari faciunt, aut in posterum fecerint, nullas decimas, & primitias parochialibus Ecclesiis, & aliis persoluere tenentur, nec ipsæ, aut possessionum earundem coloni ad earum solutionem à quocunque cogi possunt: ita referunt Fr. Emman. *quæstion. Regular. tom. 2. quæstion. 44. art. 5. & tom. 3. quæst. 34. art.* 15. Fr. Ludouic. Miranda *d. art.* 13. *vers. & præterea.* Hieron. Roderic. *in compendio quæstion. regul. resol.* 50. *num.* 4. Portel. *in dubiis regularibus, verb. decima, num.* 3. vbi asserit in Portugalia praxim esse in contrarium pro decimis soluendis à Monialibus de possessionibus colonis conductis, Rota *in Conchen. exemptionis decimarum.* 30. *Ianuarij*, 1589. coram *Orano* quæ est *decis.* 240. *part. 4. diuers.* & canonizatur ab eadem Rot. *in eadem causa*, 12. *May*, 1623. coram *bonæ memoriæ Buratto, inter eius impressas, decis.* 704. De bonis autem emptis tenentur Abbatissa, & Moniales ad solendas decimas, & primitias Parochiali Ecclesiæ, vt referunt decisum Portel. *d. verb. decima, num.* 4. Hieron. Roderic. *d. resol. 50. sub num.* 5.

Conuersi, vel Confratres mediæ Crucis del Thao Ordinis Hierosol. decimas ex bonis suis patrimonialibus, prædiis, possessionibus, agris, & terris omnino integrè & realiter persoluere debent, etiamsi ipsa bona patrimonialia per proprias personas, & proprios colonos ab eis colantur: at si aliqui ex prædictis Confratribus mediæ Crucis obtulerunt suas personas Religioni, & actu illi inseruiunt, tunc & eo casu sunt exempti à decimis personalibus dumtaxat, quæ in fructibus dictorum bonorum patrimonialium, possessionum, & prædiorum non consistunt, etiamsi propria industria & labore percipiantur. Si verò obtulerunt personas & omnia sua bona Religioni, itaut sint verè Donati, professi, & non coniugati, & in ipsam Religionem fuerit translatum dominium, & possessio eorundem bonorum,

rum, non possunt molestari super decimis realibus de ipsis bonis oblatis, prout cæteri milites professi eiusdem Religionis Hierosol. vigore suorum priuilegiorum hactenus illis concessorum, consueuerunt. Ita statuit Clemens VIII. *in sua constit.* incip. *Quæ Ordini Ecclesiastico, sub die 11. Decembris* 1600. Qui deinde Romanus Pontifex in alia sua *Constit* incip. *Romanum decet Pont. sub die* 27. *Iunij* 1602. Motu proprio & ex certa scientia declarauit quoscunque qui hactenus habitum de deuotione hospitalis S. Ioannis Hierosol. tam ex speciali ipsius & Apostol. Sedis indulto, quàm ab ipsismet Magistro & Conuentu eiusdem Hospitalis susceperunt, aut imposterum quandocunque susceperint, etsi in litteris illius, aut pro tempore existentis Romani Pont. super huiusmodi habitus susceptione & in forma Breuis expeditis & expediendis, quod omnibus, & singulis priuilegis, gratiis, indultis, exemptionibus, prærogatiuis, & præeminentiis, quibus alij eiusdem Hospitalis Fratres de deuotione, aut aliâs, vti, frui, potiri, & gaudere solent, & possunt, ac poterunt quomodolibet in futurum, sine aliqua differentia frui, potiri, & gaudere possint & debeant, specialiter, ac nominatim concessum fuerit, nihilominus nullis omnino gratiis, & priuilegiis, ac fori, & exemptionis à decimarum solutione frui, ac potiri debere, sed ad solutionem earundem decimarum in omnibus, & per omnia teneri, & obligatos esse.

Virgines, & viduæ, ac forsan aliæ mulieres tertij Ordinis S. Francisci, S. Dominici, S. Augustini, B. Mariæ de Monte Carmelo, Redemptionis captiuorum, Minimorum, & Sanctissimæ Trinitatis, ac forsan aliorum Ordinum, Beatæ nuncupatæ, quæ non est in communi, vel sub clausura, sed in propriis quæque domibus, aut alienis separatim viuunt, ac in Parochiis, vbi degunt, Sacramenta Ecclesiastica recipiunt, quorumcunque priuilegiorum prædictis, seu quibusuis aliis Ordinibus, quibus sunt aggregatæ, Apost. seu alia quauis auctoritate concessorum, seu approbatorum, & confirmatorum prætextu, à solutione decimarum, seu aliarum rerum Parochiis, intra quarum fines dictæ mulieres existunt, vel aliis Ecclesiis alioquin debitarum, non sunt exemptæ, ex Constit. Clementis VIII. incipien. *Romani Pontif. sub die* 12. *Septembris* 1600.

Patres Societatis Iesu à Paulo III. & Gregorio XIII. & aliis summis Pontificibus plenissimam exemptionem à solutione decimarum obtinuerunt: quibus priuilegiis reuocatis, & derogatis, Leo XI. *in sua Constit.* incip. *Impositi nobis, sub die* 23. *Aprilis* 1605. motu proprio & ex certa scientia statuit, decernit, & ordinat, vt ex tunc deinceps perpetuis futuris temporibus Societas Iesu, & illius domus etiam probationum, atque Collegia, & loca quæcunque vbiuis locorum in Regnis Castellæ & Legionis existentia, ratione prædiorum, possessionum, vinearum, oliuetorum, terrarum, hortorum, & bonorum quoruncunque quæ nunc possidet, quomodocunque & vndecunque ad eos peruenta, aut per eos acquisita fuerint, & etiam eorum, quæ in postea perpetuis futuris temporibus ex Sede Apostol. domorum, seu Collegiorum fundationibus, aut aliis largitionibus, donationibus, legatis, testamentis, codicillis, seu vltimis voluntatibus dumtaxat acquirent, & non solùm eorum, quæ locare & arrendare solent, sed etiam eorum, quæ per proprios colonos, ac propriis quoque manibus excolant, loco decimæ, vigesimam scilicet, ex singulis viginti vnum eorum fructuum cuiuscunque generis & speciei, quos in illis colligent, nec non pecorum, & aliorum animalium, quæ in illis enutrient, piscationum, auium, aliarumque rerum & specierum, de quibus de iure, vel de consuetudine decimari solet; Ecclesiis quibus alioquin circumscriptis dictis priuilegiis decimas persolui deberet, persoluere teneantur, & obligati existant. Et quia euenire poterit vt Religiosi dictæ Societatis alia prædia, possessiones, terras, & bona expensionis titulo, imposterum acquirant, aut prædia, terras, & bona extraneorum excolant, vel per eorum colonos excoli faciant: declarat & pariter statuit quòd ratione eorum, prædiorum, possessionum, terrarum, & bonorum, quæ emptionis titulo acquirent, aut quæ titulo locationis ab aliis conduxerint, ipsi colent, aut coli facient, non vigesimam, sed integram decimam iis Ecclesiis, quibus & prout antequam ipsi Religiosi illa tenerent, debebatur, pariter soluere teneantur, & obligati existant. Ad huiusmodi autem vigesimæ, seu decimæ solutione hortos, seu viridaria, quæ apud eorum domos, seu Collegia intra ciuitates & oppida habuerint, necnon etiam vnum tantùm prædiolum in agro pro vnaquaq; domo, seu Collegio, quod tamen muris circundatum sit, & quatuor fanegarum illarum partium mensuram non excedat, exempta esse voluit, & ordinauit, decernens ipsos Societatis Iesu Religiosos ad mediæ decimæ, seu vigesimæ, & integræ decimæ huiusmodi respectiuè solutionem faciendam de cætero omnino teneri, & ad id censuris & pœnis Ecclesiasticis constringi posse.

Postmodum Gregorius XV. *in sua constit. edita sub die* 15. *Februarij* 1622. eidem Societati concessit quòd ex tunc de cætero perpetuis futuris temporibus omnia & singula illius

illius Domus Collegia, & loca vbique in Castellæ & Legionis Regnis dumtaxat existentia præsentia & futura ad solutionem & præstationem decimæ integræ, vel dimidiæ ratione prædiorum, possessionum, vinearum, oliuetorum, terrarum, locorum, & aliorum bonorum quoruncunque eiusdem Societatis in eiusdem Castellæ & Legionis Regnis dumtaxat, & quæ propriis manibus ac sumptibus, & per pruprios colonos tunc excolebant, & pro tempore excoluissent, siue prædia, possessiones, oliueta, & alia bona huiusmodi ad Societatem, illiusque Domos, & Collegia, & alia loca prædicta ex eorum fundatione, aut aliis largitionibus, donationibus, legatis, testamentis, codicillis, aut aliis vltimis voluntatibus, vnionibus, applicationibus, concessionibus, emptionibus, & aliis acquisitionibus, & aliàs quomodocunque & qualitercunque eatenus iam essent acquisita, siue imposterum ad eandem Societatem, Religiososque illius deferri contigisset, nisi prout alij Mendicantes soluere consueuerant, minimè tenerentur. Leonis prædecessoris litteris in aliis omnibus firmis, & illæsis remanentibus, Apostolica auctoritate concessit, & indulsit.

Denique S. D. N. Vrbanus VIII. *in sua Constit.* incip. *Aliàs à felicis record. sub die* 20. *Nouembris* 1623. Motu proprio, & ex certa scientia Gregorij XV. litteras, omniaque & singula in eis quomodolibet contenta & expressa perpetuò reuocauit, cassauit, abrogauit, & annullauit, itaut nec in possessorio, neque in petitorio dictæ Societati, illiusque Domibus, Collegiis, & aliis locis Regularibus, eorumve personis & bonis suffragari possint.

37 Circa præfata priuilegia *primò* est aduertendum, quòd in quolibet eorum, & in aliis,
si quæ fuerint, est expressè derogandum dispositioni *d.c. nuper.* quod cùm sit conciliare,
censetur habere clausulam derogatoriam ad
futuras dispositiones, adeò quòd sit propriè
necessaria illius derogatio expressa, vt docent
Marches. *de commiss. p. 2. pag.* 596. *num.* 1. *&* 2. *in
vlt. impress.* Campan. *in diuers. iuris canon rub.*
12. *cap.* 13. *num.* 154. Rot. *decis.* 122. *& seq. p.*
1. *diuers. & in Ortolen. decimarum*, 21. *May*
1586. *&* 9. *Iuny eiusdem anni*, coram *Orano*,
& coram *Caualer.* inter eius impressas, *decis.*
38 229. *num.* 3. in qua fuit dictum † exemptionem à decimis non suffragari, nisi in specie
derogetur *d.c. nuper.* & coram *Card. Pamphilio*
tun nunc sine D. N. Innocentio X. *in Viterbien. decimarum*, 25. *Iuny* 1618. & coram Buratt. *d. decis.* 704. *num.* 2. vbi latè, & eleganter
Ferentil. *in annot. n.* 13.

39 Est aduertendum *secundò*, quòd priuilegium habentes non soluendi decimas de
agris, quos propriis manibus, vel sumptibus
colunt, debent soluere decimas de illis, quos
aliis colendos tradunt, vt probat expressè
tex. *in cap. licet* 11. *de decim.* & tradunt Azor.
instit. moral. par. 1. *lib.* 7. *cap.* 27. *quæst.* 7. Suar.
de Relig. tom. 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 13.
Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disput.* 15.
quæst. 18 *sub num.* 5. Ratio est, quia † priuile- 40
gia exemptionis à solutione decimarum sunt
personalia, non autem realia, & ideo nõ transeunt ad colonos, arrendatarios, seu emptores
prædiorum, aut fructuum, vt non semel censuit Rot. & signanter *decis.* 23. *p.* 2. *diuers.* &
coram Seraph. *decis.* 827. *num.* 2. & *in Placentina decimarum*, 17. *Decembris* 1684. coram
Card. Blanchetto, & *in Pampilonen. decimarum*,
15. *Decembris* 1615. coram *Reuerendissimo
D. meo Coccino Decano*, & *in Leodien. decimarum*, 20. *Decemb.* 1620. coram. *Card. Virili.*
refert me citato Trullench *d. cap.* 3. *dub.* 11.
num. 4.

Aduertendum quoque est *tertiò* Papam 41
communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adest expressa mentio à solutione decimarum, alteri Religioni, non censeri etiam communicasse exemptionem à solutione decimarum, nisi de hac exemptione fiat specialis mentio, cùm difficulter cocedatur, vt per Butr. *cons.* 19. *n.* 9. Bald. *in l. fistulas.* §. *frumenta. ff. de contrah. empt.* Cremen. *sing.* 108. Felin. *in cap. sedes*, *n.* 3. *de rescript.* Purc. *decis.* 65. *lib.* 3. Seraph. *decis.* 591. *num.* 2. Caualer. *decis.* 247. *n.* 10. Rot. *in Valentina decimarum*, 28. *Nouemb.* 1603. coram Card. Laucellottotun. & *in Corduben. decimarum*, 13. *May* 1613. coram *bona mem. Patriarcha Manzanedo*, & *in Conchen. decimarum*, 12. *May* 1623. coram bonæ mem *Buratto inter eius impress. decis.* 704. refert me citato Trullench *d. n.* 4. Quod quidem procedit, etiamsi Papa in dicta communicatione priuilegiorum fecerit mentionem de decimis; quia, si non apparet de expressa mente concedentis, verbum, *decimæ*, referri potest ad decimas extraordinarias, quæ imponuntur ab homine, non autẽ ad ordinarias, & prædiales, quæ sint debitæ de Iure diuino: & hoc maximè prouenit in communicatione priuilegiorum, in qua non derogatur *d. cap. nuper*, quod cùm contineat Constitutionem Conciliarem, censetur habere clausulas derogatorias ad sequentes dispositiones, & ideò requirit specificam derogationem, vt suprà diximus *n.* 37.

Et notandum etiam *quartò*, quòd Paro- 42
chus manutenendus est in posessione exigendi decimas ratione prædiorum acquisitorum
per Regulares, donec doceant de sufficienti
priuilegio, vt censuit *S. Congreg. Concily in
vna Pisauren.* 13. *Aprilis* 1630. nam † præ- 43
dia decimarum solutioni obnoxia ad Regularium Monasteria transeunt cum suo onere,

ac

ac proinde Regulares tenentur illas soluere Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, quemadmodum tenebantur laici, priusquam bona ipsa in Monasterij proprietatem transiuerint; *eadem S. Congreg. in causis Ripan. Vrbitanen. & Firman. 4. & 18. Decembris 1627. & in Callen. 1. Septembris 1629.*

44 Aduertendum denique est priuilegia huiusmodi eximentia à solutione decimarum amitti, si incipiant esse enormiter læsiua Ecclesiæ Parochiali, quæ debet intentionem de Iure fundatam in decimis, *cap. suggestum, c. dilecti,* & *ibi* gloss. *verb. enormiter, de decim. cap. quod per nouale, de verborum signif.* Rebuff. *d. quæstion.* 14. *num.* 55. Menoch. *cons.* 156. *num.* 9. *vol.* 3. Rot. in specie, de priuilegiis Cisterciensium, *in Pampilonen. decimarum 6. Aprilis* 1615. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano;* vel saltem moderari iuxta tex. *in cap.* 2. *§. vbi autem, de decim. lib.* 6. Rot. *in d. Pampilonen.*

45 Ad declarationem verò Papæ spectat, quãdo dicatur priuilegium enormiter lædere, secundùm Abb. *in d. cap. suggestum. num.* 4. nisi alteri, purà iudicio Rotæ, Papa commiserit, vt euenit *in d. Pampilonen. decimarum.* An autem, & quando Religiosi non vtentes etiam ex negligentia, vel ignorantia, speciali priuilegio eximente illos à solutione decimarum præiudicent iuri suo ex tali obtento priuilegio? Vide Hieronym. Roderic. *d. resol.* 50. *n.* 5.

Vtrùm exemptio, & priuilegium de non soluendis decimis alicui Religioni à Sede Apost. concessum, effectum sortiri atque operari valeat in præiudicium iuris tertiarum multis antea temporibus Regibus nostris Hispaniæ acquisiti? Vide latissimè Castill. *controuers. tom.* 7. *de tertiis c.* 36. *per tot.*

46 Infertur *quintò* Religiosos omnes priuilegio in iure scripto eximi à solutione decimarum de nutrimentis animalium, hoc est, de animalibus, quæ ipsi nutriunt, vt expressè habetur *in d. cap. ex parte il* 1. *de decim. l. Regia* 4. *tit.* 20. *part.* 1. ibi, *Que todas las Religiones, quales quiera que sean, non deben pager diezmos, ni de sus huertas, ni de los ganados que crian,* Petr. Gregor. *syntagm. iuris, part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 7. & *cap.* 21. *num.* 10. Hoc tamen procedit in his tantùm, quæ deseruiunt pro vsu Monasterij, vt expressè declarat ibi Abb. *num.* 3. Ioan. de Anania *num.* 2. Anchar. etiam *num.* 2. Rebuff. *d. quæst.* 14. *circa fin.* Monet. *d. cap.* 5. *num.* 17. & in animalibus, quæ ipsi Religiosi nutriunt suis sumptibus; non autem in illis, quæ dant aliis nutrienda, & tenenda, *Clem.* 1. vbi glos. *verb. animalibus, & verb. teneri, de decim.* Abb. *in d. cap. ex parte, in fine,* & *ibi* Anchar. *d. num.* 2. *vers. istud etiam.* Henric. Boich *num.* 2. *vers. quod intellige.* Butr. *in* 3. *not.* Rebuff. *d. quæstion.* 14. *num.* 57. vbi dicit, quòd si dentur aliis tenẽda, & custodienda, requiritur quòd vesperi reducantur ad Monasterium: quod etiam tenet Monet. *d. cap.* 5. *num.* 15. Rot. *in Conchen. decimarum* 23. *Iunij* 1614. coram *bonæ memor. Patriarcha Manzanedo,* vbi ait † dispo- 47
sitionem *dicti cap. ex parte* non esse reuocatam per *d. cap. nuper, de decim.* quoad hanc partem; quia ille text. loquitur de decimis prædialibus, & non gregum, circa quos nihil innouauit, vt expressè sentit Butr. *in dict. cap. ex parte, prope fin. vers. relinquitur ergo.* Sed quæro an Religiosi priuilegiati super animalia, an animalia, quæ commiscentur cum animalibus ipsorum Religiosorum sint priuilegiata? Respondetur quòd non, quia commixtum alteri non gaudet priuilegio concesso ei, cui fit commixtio, quando commixta sunt separabilia: & ita licèt singula animalia singulorum dominorum simul misceãtur, vt faciant vnum corpus, tamen quilibet remanet dominus sui animalis, *l. quicquid, §. fin. ff. de acquir. rer. domin.* Secus verò si commixta non sint reducibilia ad eandem materiam, & non sint separabilia *cap. quod in dubijs, de consec. Eccles.* Ita Lauret. de Franchis *de controuers. inter Episcopos, & Regulares, quæst.* 83.

Infertur *sextò* per priuilegium in Iure scri- 48
ptum leprosos in communi viuentes de hortis suis, qui sunt in circuitu domus, & de nutrimentis animalium suorum, decimas soluere cogi non debere, vt voluit Pontifex *in cap.* 2. *de Eccles. ædifican.* Hispan. *in tract. regul. decimarum, q.* 12. *num.* 2. Rebuff. *d. tract. q.* 5. *num.* 21. Monet. *dicto cap.* 5. *num.* 35. Rot. *in d. Conchen. decimarum* 23. *Iunij* 1614. coram *bonæ mem. Patriarcha Manzanedo,* vbi fuit dictum ad hoc vt sit locus exemptioni, de qua *in d. cap.* 2. leprosos debere communiter viuere, & simul congregatos extare; ita vt si adesset Hospitale, in quo curarentur etiam leprosi, quando ad illud accederent ibidem alij infirmi cæteris morbis laborantes, & leprosi retinerentur separati ab aliis infirmis, adhuc non habere locum *d. cap.* 2. quia leprosi non videntur constituere corpus separatum, cùm talis separatio fiat ad euitandum contagium, & cùm priuilegium *d. c.* 2. sit speciale, non videtur extendendum ad Hospitale commune leprosis, & aliis infirmis.

Infertur *septimò* Episcopum non posse ali- 49
cui concedere hanc immunitatem à decimarum solutione per viam priuilegij, vt docent Rebuff. *de decim. quæst.* 5. *num.* 28. & 32. Fagundez *d. præc.* 5. *lib* 2. *cap.* 4. *num.* 6. tum quia sunt à Papa assignatæ singulis Ecclesiis, *cap.* 1. 13. *q.* 1. tum quia in Conc. Cabilonen. statutum fuit ne Ecclesiæ antiquitùs constitutæ decimis priuarentur, *cap. Ecclesia, cum seqq.* 16. *quæst.* 1.

50 *quæst.*1.† Episcopus autem non potest con-
tra Concilium dispensate, gloss. singularis
verbo in ætate, *in cap. cùm dilectus*, *de elect.*
plures pet me citati *de officio,& potest Episco-*
51 *pi,part.*2. *allegat.* 33.*n.* 25.† Poteris tamen
Episcopus remittere decimas, maximè suæ
mensæ debitas, ex iusta causa, vt habetur *in
cap.quia circa,de priuileg.*Item poterit Episco-
pus interponere decretum, & consensum in
compositione super solutione decimarum,
*cap.*2. *de transact.* Rebuff. *d tract. quæst.*13.
num. 25. *cum seqq.* Moner. *eod.tract.cap.* 5.
52 *à num.*129. Item † poterit Episcopus deci-
mas, quas nunquam possedit,post earum re-
cuperationem, vel aliàs ad opus suum reti-
nere,vel secundùm discretionem à Deo sibi
datam alteri Ecclesiæ concedere, *càp. quo-
niam,de decim.* Rot. *in Sabinen. decimarum*,
1.*Iuny* 1609. coram *Reuerendissimo D. meo*
53 *Coccino Decano.* † Illas verò, quas aliquan-
do possedit, si reuertantur ad mensam Epi-
sccpalem, non potest transferre in perso-
nam, quæ nunquam moritur, ne adimatur
spes deuolutionis eadem Rot. *in Taurinen.
decimarum* 12. *Ianuary* 1607. coram *bonæ*
54 *mem. Card. Marquemont.* Et denique † pote-
rit decimas concedere aliis cum aliqua cau-
sa. *cap.plures,cap.statuimus, & cap.fin.in* 6.*q.* 1.
Monet. *cap.*5.*num.*60.Verall. *decis.*340.*part.*
3.Rot.*in Conchen. decimarum* 5. *May* 1600.
coram *Card. Pamphilio sen.*

Vnde à fortiori colligitur regulatiter Epi-
55 scopum non posse ius percipiendi decimas
laicis concedere,*c.benè quidem* 96.*dist.c.per-
uenit* 1. *quæst.*4.*cap.venerabilis*, *de confir.vtili*,
Rebuff.*d.tract.q.*5.*n* 32.*& quæst.*13.*num.*73.
56 † In concessione enim decimarum, & iuris
decimandi laicis facẽda, est adeò necessaria
auctoritas Sedis Apost. vt non sufficiat im-
memorabilis absque fama priuilegij, vel re-
cognitione feudali,Ioã. Andr.& alij *in c.cùm
Apostolica, de his,quæ fiunt à Prælat.* Felin.*in c.
causam quæ,num.*3. *de præscript. & in cap. cùm
contingat,sub n.*4. *vers.si tamen*, *de foro comp.*
Rot. *in Toletana iuris decimandi*, 27. *Aprilis*
1584. coram *Card. Blanchetto*, & *in Medio-
lanen.rescissionis permutationis* 21. *Maij* 1597.
coram *Card. Pamphilio sen.* & *in Taurinen.
decimarum, vers.supposito autem*, 12. *Ianuarij*
1607.coram *Card. Marquemont*, *& in Ferra-
rien.decimarum* 23. *July* 1617. coram *Card.
Pamphilio iun.* nunc Sanctissimo D. N.Inno-
centio X.eadem Rota *decis.*215.*num.*2.*&* 3
*p.*2.*diuersor.& decis.*702. *num.*1 *p.*1.*recentior.*
Seraphin. *decis.* 1102. *n.* 1. incip. *Fuit dubi-
tatum*; alias Rotæ decisiones nouissimè re-
fert Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota
tom.*2.*p.*2. circa stylum, & obseruantiã Ro-
tæ, *verb. laicus*, §. 1. *pag.* 61. vbi attestatur
in Rota receptum esse quòd quasi possessio
immemorabilis decimandi non suffragatur
laico,nisi etiam fama priuilegij,vel recogni-
tio ab Ecclesia,vel aliud æquipollens concur-
rat. Et aduerte † confirmationem benepla-
citi Apost.quando est reseruatum in conces- 75
sione iuris decimandi facta laicis, non præ-
sumi ex lapsu 30.annorum,& vltrà,cum ob-
seruantia respectu illius iuris propter inca-
pacitatem laici nihil operetur, Alex.*cons.*70.
num. 4.*lib.*3. Rot.*in d. Mediolanen. rescissionis
permutationis, & in d.Ferrarien.decimarum.*

Potest tamẽ Episcopus alicui laico ex iu- 58
sta cusa, putà, quia Ecclesiam,eiúsve patri-
monium à tyranni oppressione liberauit,cõ-
cedere ad vitam,aliúdve tempus, non qui-
dem ius percipiendi decimas, sed ipsarum
decimarum fructus,vt eas nomine, & titulo
Ecclesiæ cõsequatur,vt voluit glos.& magis
communiter Doctores *in cap quamuis, de de-
cim.* Rebuff. *d. tract. quæst.*10.*n.*34.*& quæst.*
13.*num.*110. Couar.*d.cap.*17.*n.*5. Azur.*d.lib.*
7.*cap.* 36. *quæs.* 11.*&* 14. qui tamen id tan-
tum concedit de breui tempore, non ad vi-
tam. Item,poterit concedi ab Episcopo cum
cẽsensu eius,de cuius interesse agitur,non in
vim priuilegij, sed alienationis cum causæ
cognitione,& aliis solemnitatibus, tex.est *in
cap.*2.*de his,quæ fiunt à Prælat.*Rebuff. *q* 5.*n.*35.
Monet.*d.cap.*5.*n.* 62.quia tunc iam non erit
spirituale ius tali loco cõcessum, cùm spiri-
tualia non ministraret, sed temporale, hoc
est, fructus & commoditas decimarum, quę
quid temporale sunt, Abb.*in c.ad hac*, *n.*4.*de
decim.*Azor.*d.lib.*7.*c.* 36.*q.*11.& temporales
decimæ non sunt propriè decimæ, vt aduer-
tit Bald.*cons.*419.*vol.*1. Sed sunt certæ deci-
mationes, seu annuæ præstationes in quan-
titate frumenti,vel pecuniæ, descendentes à
iure temporali, & ex contractu pro rebus
debitæ, Rot.*in Ferrarien.decimarum* 16. *Iunij*
1615.coram *R. P. D. Pirouano*, impressa *de-
cis.* 420. *part.*1. *recent.*

Ante Lateranense Concilium sub Alex- 59
andro III. de anno 1179. poterant infe-
riores Prælati decimas titulo feudi, vel alio
tẽporali laicis concedere, sed ex eo fuit illis
hoc prohibitũ, vt per tex.*in c cùm Apostolica,
de his,quæ fiunt à Prælat. & in cap.*2.§.*sanè,de
decim.lib.*6.tradunt Couar.*lib.*1.*var.c.*17.*n.*5.
vers.olim. Menoch.*de præsumpt.lib.*6.*præs.*86.
*n.*2. D. Barbos.*in l.Titia,n.*45.*vers.non.obstat
secunda.ff. soluto matrim.* Gutier.*practic.lib.*1.
*q.*14.*num.*5. *& q.*15.*n* 4. Azor.*instit.moral.
part.*1.*lib.*7.*cap.*36.*quæs*12. Fagundez *d.prac.*
5.*lib.*3.*cap.*1. *n.*32. Monet.*d.cap.*5.*n.*66.& in
hoc omnes conuenire profitetur, & sequi-
tur Suar.*de Relig.tom.*1.*tract.de decimis,lib.*1.
*cap.*26.*n.*2.*&* 3. In dubio autem, † si deci- 60

mæ laicis concessæ repetiantur, & nesciatur, an post, vel ante Concilium Lateranen. fuerint concessæ, post Concilium concessæ censentur, Beroi. *conf.* 21. *num.* 14. *lib.* 1. Rut. *in Taurinen. decimarum*, 12. *Ianuarij* 1607. *vers. non obstat*, coram *Card. Marquemont*, quæ reperitur impressa *decis.* 193. *num.* 9. *part.* 2. *recent.* & fuit dictum *in Gerunden. iurispatronatus* 22. *Aprilis* 1622. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*, *vers. quantum attinet.*

61 Verùm hæc communis resolutio in se vera non est, si aduertamus, multò ante Concil. Lateranen. hoc ipsum prohibitum fuisse ab Vrbano II. *in cap. decimas* 39. in ordin. 16. *quæst.* 7. & manifestiùs *in cap* 2. *Episcopum, vel Abbatem, in vsib. feud.* qui annos ferè centum præcessit hoc Concil. Lateranen. vt videre est apud citatos per Aragon. 2. 2. *quæst.* 87. *artic.* 3. Quare, si materia benè perscrutetur, nullus textus inuenietur, qui probet potuisse laicos licitè retinere decimas Prælatis inferioribus concessas; sed solùm, quòd obtentas ante Concilium Lateranen. possunt transferre in locum religiosum de consensu Episcopi: quod non ex ea ratione prouenit, quòd eas licitè retinerent; sed magis, quia hoc voluit Ecclesia permittere ad vitanda scandala, vtilius iudicans, si decimas quas laici cum animarum suarum periculo illicitè detinebant, sponte dimitterent aliis Ecclesiis, vel religiosis locis, quàm si eos Ecclesiasticis censuris, vel modis aliis cogerent ad restitutionem faciendam eidem Ecclesiæ, ad quam pertinent, vt aduertit Rebuff. *d. tract. quæst.* 10. *num.* 22. & meliùs Gilchen. *de præscript. part.* 3. *cap.* 8. *num.* 7. nec omninò displicet Suar. *d. cap.* 26. *num.* 3. dum resoluit Concilium non concedere laicis, vt decimas concessas à Prælatis inferioribus retineant; sed ne transferant in alios absolutè, vt *in cap. prohibemus, de decim.* nec in Religiosos sine Episcoporum auctoritate, vt *in d. cap. cùm Apostolica*, quæ prohibitio inducta ad priuationem minimè operatur concessionem, iuxta *reg. l. legata inutiliter. ff. de adimend. legat.* cum similibus.

2 Cur autem *in d. cap.* 2. § *sanè*, distinguat tempora ante, vel post Lateranen. ad effectum, vt laici decimas antea habitas à Prælatis inferioribus transferre possint in Religiosos, non postea obtentas, si post, & ante dictum Concilium semper ille titulus habitus ab inferioribus Prælatis fuerit illicitus, & iure reprobatus, difficile est inuestigare; sensit difficultatem suæ adhærens opinioni, dum existimat, faciendam non esse distinctionem à temporibus ante, vel post Lateranense; sed ante vel post Vrbanum II. Suar. *d. cap.* 26. *num.* 6. *ad fin.* dum quærit, si tam ab Vrbano erat prohibitum Prælatis inferioribus, ne decimas laicis darent in feudum, quare text. habitas post illam prohibitionem ante Lateranense trásferre concedit, & respondet hoc ita, vel consuetudine, vel præscriptione, vel expressa aliqua Concilij auctoritate, quam tamen hactenus non inuenisse fatetur, factum fuisse, vt constitutio Vrbani, quæ infeudationes antea factas sustinebat, extenderetur vsque ad tempora Lateranensis Concilij. Sed his diuinationibus omissis quoad nostrum propositum respondetur Concilium propter rationes eminentis scandali permisisse, vt antea habitas à Prælatis inferioribus, licèt iniustè, possent transferre in Religiosos; quia sic aliquo modo Ecclesiarum vtilitati occurrebatur; vt verò permitteret hoc ipsum in decimis de cætero concedendis, rationem illam non subesse; sed quòd rigor iuris obseruetur, vt in plerisque aliis materiis factum videmus, quòd illicitè facta in præteritum sustineantur, ac de cætero & in futurum strictiùs seruetur prohibitio, vt notant omnes per text. ibi *in cap. vlt. de sponsa duorum*, ibi *de cætero*, *cap. prouidenda.* 44. *in fine*, ibi *de cætero*, *de elect. lib.* 6. cum multis aliis.

Circa verò potestatem transferendi decimas à laicos retentas, tres casus distinguere 63
oportet. *Primus* est de laicis intrusis, qui sine titulo aliquo decimas detinebát: hi enim necessariò tenentur illas restituere Ecclesiæ ad quam de iure pertinet, cui Episcopus consensu suo præiudicium facere non potest, iuxta reg. generalem tex. *in c. id, quod nostrum, ff. de regul. iuris*, vt aduertit Suar. *d. c.* 26. *n.* 10. *Secundus* est de decimis, quas laici obtinent titulo feudi perpetui habiti ab inferioribus Prælatis, qui etiam ante Lateranen. Concilio erat inualidus secundùm nostrâ opinionem, & procedit in his permissio huius Concil. vt eas de Episcoporum consensu transferre sufficiat in illam Ecclesiã, vel religiosũ, locũ neque sit necessarium facere restitutionem eidem Ecclesiæ, ad quam pertinebant, vt expressè probat tex. *in d. c. cùm Apostolica, in vers. quia verò*, iuncto fine, & ex vltimis verbis *d. §. sanè*, dum semper hanc Lateranensis Concil. prohibitionem, & concessionem restringunt ad decimas, quas laici titulo feudi perpetui ante Lateranẽse obtinebant, atque ita non procedere in illis, quæ sine huiusmodi titulo feudi perpetui in laicũ sunt alienatę. *Tertius* casus est, quãdo decimæ à laicis titulo iusto, & valido in perpetuum obtentæ sunt, vel à Summo Pont. vel aliis Prælatis, qui sufficienti potestate ad hoc fuerint muniti, & in eo non videtur

detur necessarius Episcopi consensus, vt in locum religiosum transferatur, prout in donationibus tertiarū, quas à Summo Pont. obtinent Lusitaniæ, & Castellæ Reges, communiter receptum est post Sot. *de Iustit. lib. 9. quæst. 4. art. 3. & quæst. 7. art. 1.* & post Gregor. Lop. & alios, Ioan. Garc. *de expensis, cap. 9. num. 97.* & post Gutier. D. Barbos. *in l. Titia, n. 42. vers. adde, ff. soluto matrim.* Cabed. *Lusit. decis. 63. num. 5. p. 2.* vnde etiam in laicos transferri posse resoluunt Mench. *illustr. cap. 89. num. 2.* Ioan. Garc. *d. cap. 6. à n. 97.* Gutier. *pract. lib. 1. quæst. 15. num. 6.* Ceuall. *commun. contra communes, q. 367.* Cabed. *d. decis. 63. num. 8.* Gilchen. *d. cap. 8. à num. 6.* contra Couar. & plures alios, quos refert, & sequitur Azor. *d. lib. 7. cap. 36. q. 13.* Et ostēditur, quia, si huiusmodi decimæ titulo feudi perpetui iusto, & valido semel in laicū sunt alienatæ, efficiuntur ipsius patrimonium, nec in disputationem cadere potest, an restitutio sit facienda Ecclesiæ, ad quam de iure pertinent: siquidem, postquam in perpetuum alienatæ sunt in laicum titulo iusto, & valido, non pertinent iam ad Ecclesiam aliquam, & tamen tex. *in cap. cùm Apostolica, in vers. taliter,* in his decimæ, quæ ad Ecclesiam aliam pertinebant, decidit necessarium non esse eidem Ecclesiæ facere restitutionem; sed sufficere, quòd religioso loco, vel alteri Ecclesiæ fiat: ergo non de decimis titulo iusto obtentis, sed iniusto, modo prædicto, scilicet, habito à Prælatis inferioribus, Iura ista sunt intelligenda.

64 Infertur *octauò* consuetudinem habere vim, & efficaciam ad eximendos Parochianos à solutione decimarum. Diximus suprà, Parochianos, nisi exempti proponantur, esse obligatos ad decimas persoluendas: arqui consuetudo habet vim & efficaciam, per quam obligatio prædicta auferatur: habet enim vim legis humanæ, iuxta *l. 2. C. quæ sit longa consuet. cap. consuetudo. 1. dist.* qua lege humana decimæ institutæ sunt, vt suprà notauimus. Igitur, &c. Probant Corol. *glos. verb. præsumpta, in cap. quia cognouimus, 10. q. 3. glos. vlt. in cap. quibusdam § fin de decim.* Sot. *lib. 9. de iustit. quæst. 4. art. 1. col. antepen.* refert alios Cuuar. *lib. 1. var. cap. 17. n. 8.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 21. n. 31.* Rebuff. *de decim. quæst. 13. num. 46.* Monet. *eodem tract. cap. 5. quæst. 1. num. 89.* Castr. Palao *in opere morali tom. 2. tract. 10. disp. vnic. puncto 4. n. 1.* Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 3. cap. 3. dub. 11. n. 7.* Seraphin. *dec. f. 1204.* Rot. *in Nouarien. decimarum, 26. Februarij, 1631.* coram *R. P. D. meo Pirouano,* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæst. 49. art. 5.* Cabed. *Lusit. decis. 205. num. 2. part. 1.* vbi ait iudicatum valere consuetudinem in modo, & tempore soluendi, qui multipliciter declarant. Sed Ego omissis variis eorum declarationibus, existimo, pro vera huius corol. intelligentia, faciendam esse distinctionem inter consuetudinem, quæ ita aufert decimas ab ipso Parocho, vt illi congrua sustentatio non remaneat: & tunc verum est dicere talem consuetudinem non valere, siquidem Ius diuinum, & naturale offendens rationabilis esse nequit. Secùs verò, si illa operante adhuc remanet prædicta sustentatio, quo casu procedit hoc corol. prout in priuilegio suprà notauimus, eò quòd manente congrua sustentatione solùm remanet obligatio Iuris humani, contra quod operari potest consuetudo ex reg. tex. *in cap. vlt. de consuet.* si tamen talis consuetudo rationabilis fuerit, prout ille text. requirit: & sic cessat labor plurium Doctorum, quos referunt Cou. & Gutier. *dictis locis.* Ex his

Colligitur *primò* defendendam esse consuetudinem, qua introductum est, vt ex certis fructibus nulla decima, vel aliqua illins portio persoluatur. Patet, si expendamus manente congrua sustentatione ministri, in reliquis tantummodo Ius humanum per exemptionem violari, ac subinde nil mirum, si talis consuetudo rationabilis obseruatur, prout in specie tradunt Cou. *var. lib. 1. cap. 17. num. 8. vers. 7.* Rebuff. *d. tract. quæst. 13. num. 46.* Azor. *d. lib. 7. cap. 37. quæs. 2.* Monet. *cap. 5. num. 92. in fine.* 65

Colligitur *secundò* valere consuetudinem, vt ex certis fructibus, putà fœno, oleo, decima non soluatur, Cou. *loco proximè citato*, Azor. *d. cap. 37.* Castil. *tom. 7. de test. cap. 2. num. 8.* Cancer. *var. resolut. tom. 1. cap. 23. num. 11.* Monet. *d cap. 5. num. 94.* vbi *num. 93.* subdit valere quoque consuetudinem, vt de minutis decimæ non soluantur. 66

Colligitur *tertiò* valere quoque consuetudinem, quod ex eodem prædio vna Ecclesia decimas maiores percipiat, & alia minores, Host. *in cap. cùm in tua, §. respondemus.* quem ibi omnes sequuntur, *de decim.* Rot. *Conchen. decimarum, 1. Iulij, 1591.* coram *Cardin. Pamphilio sen. & in Nouarien. decimarum, 26. Februarij, 1631.* coram *R. P. D. meo Pirouano.* Castill. *d. tom. 7. de Tert. cap. 2. num. 7.* Cancer. *d. cap. 23. num. 12.* vbi quòd consuetudine potest decima prædialis reduci ad vigesimam. 67

Colligitur *quartò* posse ex consuetudine decimas vni Ecclesiæ aliàs debitas, alteri adscribi, 68

ſcribi, & ſolui, text. *in cap. cùm ſint homines, & in cap. ad Apoſtolicæ, de decim.* Cou. *d. cap. 17. num.* 8. Perez. *l. 1. poſt princ. verſ. huiuſmodi autem decimæ, tit. 5. lib. 1. Ordin. pag.* 116. *& l. 3. in princ. tit. 6. eod. lib. pag.* 133. Fagũdez *d. prac. 5. lib. 3. cap. 1. num.* 4. Gurier. *pract. lib. 1. quaſt. 17. num. 2. & 5.* Caſtill. *d. cap. 2. num. 5.* Rebuff. *d. tract. quaſt. 13. num. 47.* vbi *n. 48.* limitat id non procedere in decimis, quæ limitibus adhærent, hoc eſt, in prædiis, quæ limitibus proxima ſunt: refert, & ſequitur Monet. *d. cap. 5. num. 97 & 98.* vbi *num.* 101. poſt Cou. *d. num. 8. verſ. quartò fortiori ratione*, concludit in hac ſpecie ſufficere conſuetudinem decem annorum, cùm ea non ſit contra Ius, ſed præter, & *num.* 103. poſt eundem Cou. *d. num. 8. verſ. decimò*, reſoluit, quòd in aliis caſibus conſuetudo, quæ circa decimas obſeruanda eſt, requiritur, & ſufficit, vt ſit quadraginta annorum, & quòd text. *in cap. 1. de praſc. in 6.* qui contrarius videtur, procedit in præſcriptione, non au-
69 tem in conſuetudine. † Quando autem agitur ad effectum excludendi Parochum à decima de iure debita, debet conſuetudo non ſoluendi integras decimas probari cum requiſitis immemorabilis, ſeu legitimæ præſcriptionis, Rebuff. *d. quaſt. 13. num. 53. & ſeqq. & num.* 69. Anton. Gabr. *commun. tit. de praſcript. concl. 1. num. 16. & 18.* Seraphin. *deciſ. 1404. num. 2.* Stephan. Grarian. *diſcept. forenſ. cap. 595. num. 16.* Rot. *deciſ. 474. num. 5. & deciſ. 469. num. 2. part. 1. recent. & deciſ. 262. num. 3. part. 2. recent. & in Auguſtana decimarum*, 38. *Martij*, 1631. coram *R. P. D. Vbaldo.*

70 Colligitur *quintò* conſuetudinem operari poſſe circa omnes decimas perſonales in pluribus Prouinciis, eò quòd non obſtante illarum exemptione apparuit manere prædictam congruam miniſtrorum ſuſtentationem, vt tenent, quamuis alia ratione moti, Turrec. *in cap. reuertimini. 16. quaſt. 1. art. 7. num.* 11. Pariſ. *conſ. 25. col.* 4. Viui. *Neapol. deciſ. 4. num.* 46. Couar. *d. cap. 17. num.* 8. Monet. *d. cap. 5. num.* 92.

71 Colligitur denique in ſoluendis decimis conſiderandam eſſe conſuetudinem, vt tradunt Viui. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 10. num. 15. pag.* 187. Gutier. *pract. lib. 1. quaſt. 19. num.* 3. Azeued. *l. 1. num. 11. tit. 5. lib. 1. noua Recopil. & l. 6. n. 4. eod. tit. & lib.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. decima*, § 7. & 8. Suar. *de Religion. tom. 1. tract. 2. lib. 1. cap. 12. & cap. 21. num. 5. & cap. 30. num.* 2. Cabed. *Luſit. deciſ. 205. num. 2. part.* 1. Valenz. *conſ. 49. ex num. 1. tom.* 1. Caſtill. *d. tom. 7. cap. 2. num.* 4. Pute. *deciſ. 154. num. 6. cum ſeqq. lib.* 1. Caualer. *deciſ. 73. num. 3. & deciſ. 107. num. 1. cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 163. num. 3. p. 2. diuerſor. & deciſ. 333. num. 4. p. 5. diuerſor.* & ad illam inducendam quando agitur inter duas Eccleſias, ſufficit etiam ſpatium decem annorum, cùm non ſit contra, ſed præter ius, vt vltra Manetam citatum ſup. *num.* 68. tenent Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 95. num. 19. ad fin.* Rota *d. deciſ. 163. num. 4. & d. deciſ. 333. num.* 5. Caualer. *d. deciſ. 73. & deciſ. 95. num. 2. in princ.* Addit etiam Rota dicta *deciſ. 333. num.* 18. quòd conſuetudo in materia decimarum ad fauorem Eccleſiæ Sacramentalis contra Eccleſiam prædialem vt inducatur requiritur poſſeſſio decennalis, & *num.* 19. quòd Eccleſia prædialis ſi quoad decimas probauerit particularem conſuetudinem ad ſui fauorem, tunc non ſufficit conſuetudo decennalis contraria, ſed opus eſt formali præſcriptione.

Sed dubitari poteſt, quæ conſuetudo in 72
ſolutione decimarum ſit attendenda, locine vicinioris, an loci vbi prædia exiſtunt, vel vbi ſit ſolutio decimarum, an Diœceſis? Sub diſtinctione ſic reſpondendum erit: aut nulla adeſt conſuetudo in loco, vbi ſita ſunt prædia, aut ſit ſolutio decimarum; vel ſi adeſt, eſt dubia, & tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, vel loci prædominantis, Achil. *deciſ. 3. num. 2. 6. & 8. ſub tit. de decim.* Item, ſi in loco, vbi ſit ſolutio decimarum, vel ſita ſunt prædia, nulla adeſt conſuetudo: in loco verò viciniori adeſt aliqua conſuetudo, & in loco dominanti adeſt diuerſa conſuetudo, tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, non verò loci dominantis, Put. *deciſ. 176. lib. 3. in correctis.* Aut in loco, vbi ſita ſunt prædia, adeſt particularis conſuetudo, & illa tunc eſt attendenda. Item, ſi in loco adeſt aliqua conſuetudo, & in diœceſi alia, tunc etiam attendenda eſt conſuetudo loci particularis, & non diœceſis: ita Rot. *in Tuder. decimarum*, 19. *Nouembr.* 1591. coram *Cardin. Pamphilio ſen. & in Ciuitat. decimarum*, 18. *Martij*, & 28. *Ianij*, 1596. coram *bona memor. Penia.*
† Conſuetudo enim ſpecialis præferenda 73
eſt generali, Rot. *in Calaguritana decimarum*, 19. *Martij*, 1610. coram *Cardin. Caualerio inter eius impreſſas, deciſ. 106. & in Hiſpal. decimarum*, 18. *Iul.* 1612. coram *bona mem. Vbal-*
do. † Item & attendenda eſt potiùs ea cõſue- 74
tudo, quæ fauet Parochiali, quàm quæ fauet prædiali, cùm ſit rationabilior, & conformior iuri communi. Curr. iun. *conſ. 2. in fine.* Afflict. *deciſ. 80. num.* 9. Rot. *in Segobien decimarum*, 10. *Octobr.* 1583. coram

Aldobran

Aldobrandino postea Clemente VIII. *& in Pacen. decimarum*, 20. *Iunij* 1598. coram *bonæ mem. Card. Millino.*

§. IV.

Quis sit iudex competens in causa decimarum, & an, & quando sit summaria, & executiua, & quibus pœnis afficiantur eas non soluentes, & quomodo componi, & transigi super illis possit?

SVMMARIVM.

1 *Decimarum conuersia in petitorio, vbi quæstio iuris est etiam incidens, spectat ad iudicem ecclesiasticum: ad secularem verò, quando quæstio est meri facti.*

2 L. si ex plagis. §. in cliuio. ff. ad leg. Aquil. *declaratur.*

3 *Iudex Ecclesiasticus an de possessorio decimandi cognoscat, remissiuè.*

4 *Causa decimarum reputatur profana quoad effectum remissoriæ.*

5 *Decimarum in causis proceditur summariè, præcipuè quando est inter Clericos, quibus de iure debentur decimæ, & eos, qui soluere debent, & quando fuerit inter duas Ecclesias super iure percipiendi decimas.*

6 *Ministri nomine Ecclesiæ pro decimis non solutis rei vindicatione, vel personali actione, vel officio Iudicis contra laïcos agere possunt.*

7 *Decimas soluere appellatione remota cogendi sunt subditi, sed limitatur ibi tribus modis.*

8 *Decimarum collector, quando modum excederet, ab excessu potest appellari.*

9 *Decimarum debitor non potest prætextu eius, quod sibi debetur, decimas denegare.*

10 *Onus soluendi decimas est reale, & sequitur possessorem.*

11 *Possessor fundi pro decimis præteritis conueniri potest.*

12 *Fundus censetur tacitè hypothecatus pro decimis.*

13 *Tributum ex certo fundo debitum, transit in quemlibet possessorem.*

14 *Census possessor pro præteritis redditibus tenetur non excusso principali venditore.*

15 *Decimas non soluens, cùm teneatur, excommunicari potest, ac debet, monitione præmissa.*

16 *Decimas subtrahentes, siue non soluentes, vel earum solutionem impedientes, absolui non possunt nisi plena restitutione sequuta, vel saltem remittuntur ab eo, cui debentur, vel denique impotentes sint ad restituendum.*

17 *Parochus an possit denegare Sacramenta iis, qui nolunt soluere decimas, remissiuè.*

18 *Vicarius an possit imponere interdictum personale contra retinentes soluere decimas, remissiuè*

19 *Sepultura Ecclesiastica priuari debet, qui soluere tenentur decimas, neque eas soluit, aut restituit Ecclesiæ.*

20 *Religiosi Confessarij, sed maximè Ordinis Prædicatorum, & Minorum, tenentur hortari, & monere fideles ad solutionem decimarum.*

21 *Religiosi omnes excommunicantur* in Clem. 1. de decim. *qui decimas Ecclesias debitas vsurpant.*

22 *Religiosi, qui aliqua, vt audientes à decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumunt, excommunicationem ipso iure incurrunt.*

23 *Religiosis sub pœna suspensionis ipso facto ab officio prædicationis præcipitur, vt confitentibus conscientiam faciant de soluendis decimis, quoties à Rectoribus Ecclesiarum ad hoc requiruntur.*

24 *Compositio facta inter personas Ecclesiasticas nomine suarum Ecclesiarum super decimas in futurum soluendas, valet, modò causæ cognitio à Superiore facta interueniat, consensúsque, seu auctoritas Episcopi, vel alterius Superioris accedat.*

25 Cap. veniens, de transact. *concordatur* cum cap. 2 eod. tit.

26 *Compositio super decimas in futurum soluendas, si fiat inter Parochos sine auctoritate Episcopi, vel Superioris, non in totum vitiatur, sed valet pro vita componentium.*

27 *Compositio de decimis præteritis non solùm cum Ecclesiasticis personis, sed etiam cum laicis fieri potest sine auctoritate Superioris.*

DECIMARVM controuersia in petitorio, vbi quæstio iuris est etiam incidens priuariuè spectat ad iudicem Ecclesiasticum, *cap. fin. de rerum perm. cap. tua nobis §. fin. de decim.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 26. n. 11.* D. Barbosa *in l. Titia. num. 47. vers. cùm enim quæstio, ff. sol. matr.* Gabr. Pereira *de manu Regia p. 1. cap. 7. n. 38.* ad secularem verò spectabit solùm, quãdo quæstio sit meri facti, an nimi- 1

 rum,

rum, talis perceperit, vt soluerit, seu etiam an percipiat, seu soluat decimas, ad effectum quoque, vt is, de quo non dubitatur, an iure soluere debeat decimas, eas soluere Ecclesiæ, eiúsve Rectori cogatur, vel quia agatur, vel quia agatur contra detentorem fructuum decimandorum. Couar. *pract. cap.* 35. *num.* 2. Nauar. *conf.* 1. *de constit. num.* 80. *in antiq.* Rebuff. *de decim. quæst.* 10. *à num* 35. *& de except. num.* 213. *cum seqq. & num.* 219. Perez *ad tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 130. *& seqq.* Henriq. *in sum. lib.* 7. *cap.* 27. §. 2. *lit. L.* Reusner. *decis.* 2. *num.* 41. *lib.* 4. Zerol. *in praxi Episcop. par.* 1. *verb. decima*, §. 6. Marches. *de commission. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 30. D. Barbos. *in l. Titia. num.* 20. *&* 48. *ff. soluto matrim.* Seraphin. *decis.* 1047. *num.* 3. Cebed. *Lusit. decis.* 63. *num.* 4. *part.* 2. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 238. *num.* 16. Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 38. latè Monet. *de decim. cap.* 8. *à princip.* Gomez Leo *decis* 49. Ceuall. *in tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 25. Galet. *in margarita casuum conscient. verb. decima, pen.* Sigism. Seacc. *de sent. & re iud. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limit.* 5. *num.* 4. *cum seqq.* Piasec. *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 59. *in princ.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, prac.* 5. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. *&* 2. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 89. Castr. Palao *in opere morali tom.* 2. *tract.* 10. *disp. vnic. puncto* 15. *num.* 5. Quamuis Azot. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 36. *quæst.* 5. & Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part.* 2. *tract.* 8. *cap.* 8. *quæst.* 24. existimauerint, etiam quando quæstio est facti, solum Ecclesiasticum esse iudicem competentem circa decimas. Pro quibus non facit, quòd cognoscens de facto rei spiritualis, cognoscit etiam de re ipsa spirituali, quia ex facto ius oritur, atque ideò quæstio facti ex quæstione iuris videtur inseparabiliter dependere, iuxta *reg. l. si ex plagis* §. *in cliuo. ff. ad legem Aquil.* cum aliis adductis per Menoch. *conf.* 2. *num.* 208. & D. Barbos. *in d. l. Titia. num.* 25. Quia respondetur *d.* § *in cliuo* solùm euincere
2 † ex circumstantiis facti pendere decisionem quæstionis iuris; minimè verò quæstionem facti ita esse à iuris quæstione inseparabilem, vt qui de facto cognoscit, de quæstione iuris videatur, & necessariò debeat cognoscere, cùm compertum sit, vnam ab altera esse distinctam, vt quia solùm ponitur in controuersia, an soluerit, seu perceperit; minimè verò dubitatur, an sit soluenda, vel ex quibus fructibus debeat solui?

Item causa decimarum, quæ datæ sunt in fundum sæcularibus, discutienda est coram iudice Ecclesiastico; licèt enim dominium huiusmodi decimarum, scilicet, fructuum illorum, omninò spectet ad laicos, & feudum censeatur sæculare: tamen quòd oritur, & dependet à iure spirituali, & Ecclesiastico, non potest iudex laicus de illis cognoscere, Feder. de Senis *cons.* 245. *num.* 1. Azot. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 39. *quæst.* 3. Monet. *de decimis, cap.* 8. *quæst.* 1. *num.* 15. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, prac.* 5. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 5. Rot. *in Rauennaten. emphyteusis*, 28. *Maij* 1631. coram *R. P. D. Merlino.* me citato Trullench *in exposit. Decalogi lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 8. *sub num.* 11. vbi intelligit quando feudum non in perpetuum, sed pro limitato tempore, vel limitatis personis est concessum. Nam si auctoritate Pontificis decimæ alicui, eiusque heredibus, & successoribus in perpetuum concessæ sint, qualiter Regibus Hispaniæ sunt concessæ decimæ, vulgo tertiæ dictæ, causa si quæ agitenda est, coram sæculari Iudice tractari potest; de quo Aufrer. *ad Capell. Tholos. decis.* 109. *ante fin.* Bellug. *in speculo Princip. rub.* 13. *de decim. in vers. constat, à num.* 5. Petr. Matthæ. *in addit. ad Guid. Pap. decis.* 1. Renat. Chop. *de morib. Paris. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 7. & 8. Franc. Duaren. *in consuet. feudal. cap.* 5. *sub num.* 7. Rupell. *instit. forens. lib.* 1. *cap.* 25. *fol.* 107. Rebuff. *de except. num.* 214. *&* 219. *& de decim. quæst.* 10. *num.* 39. Capic. *decis.* 20. Gironda *de privileg. ex n.* 251. Lazarete *de decima vendit. cap.* 19. *num.* 30. Menehaq. *illustr. lib.* 2. *cap.* 89. *num.* 6. Oliban. *de iure fisci, cap.* 14. *num.* 20. *& cap.* 16. *num.* 14. Couar. *pract. cap.* 35. *num.* 2. *vers. tertiò quoties*, Mich. Ferrer. *in suis obseruat. p.* 3. *cap.* 278. *vers. pro materia*, Gutier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 14. *num.* 4. Ioan. Garc. *de expens. cap.* 9. *num.* 94. Paz *in pract. tom.* 2. *pral.* 2. *num.* 24. Bobadil. *in sua polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 148. Cabed. *Lusit. decis.* 63. *num.* 4. *p.* 2. Camill. Borel. *de præstantia Regis Cathol. cap.* 71. *num.* 349. *&* 350. *& cons.* 20. *cent.* 1. *& in sum. decis. tit.* 19. *de decim. num.* 17. *&* 19. Menoch. *cons.* 757. *num.* 16. *vol.* 8. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *cap.* 38. D. Barbos. *in d. l. Titia, num.* 42. Morl. *in emporio iuris p.* 1. *in prælud. tit. de iurisdict. omni. ind. num.* 137. Ramirez *de lege Regia* §. 31. *num.* 4. *pag.* 332. Fontanel. *de pactis nupt. tom.* 1. *gloss.* 13. *p.* 2. *num.* 58. Ioseph. Sesse *Arag. decis.* 162. *num.* 24. Franc. Hieron. Leo. *Valent. decis.* 3. *num.* 13. *lib.* 1. Cinis. *de decim. quæst.* 13. *col.* 2. Caual. *commun. contra commun.*

commun. quæst. 822. *ex num.* 67. *& quæst.* 896. *ex num.* 636. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *cap.* 238. *num* 58. Franc Carrasc. *ad Leges Regias*, *cap.* 6. *de decim.* §. 2. *fol.* 62. Castr. Palao *in operc mor. tom.* 2. *tract.* 10. *disp. vnic puncto* 15. *n.* 6. latissimè Castill. *controuers. tom.* 7. *de Tertiis*, *cap.* 12. *num.* 20. *cum seqq.* Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 1. *cap.* 7. *num* 38. *vers. semper.*

3 Verùm autem de possessorio decimandi Ecclesiasticus iudex cognoscat? Vide Gail. *lib.* 1. *obseru.* 38. *num.* & 4. Menoch. *remed.* 15. *recuper. sub num.* 234. Rebuff. *d. tract. quæst.* 10. *num.* 3. Boër. *decis.* 69. *num.* 13. Afflict. *decis.* 2 *num.* 10. *& decis.* 24. *num.* 9. Cacher. *decis.* 116. Grauat. *ad Vestrium in praxi Romana Curia*, *lib.* 5. *cap.* 1. *à num.* 3. Camill. Burrel. *de præstantia Regis Catholici*, *cap.* 71. *num* 349. *&* 350. *in summ. omnium decis. tom.* 1. *sub tit.* 19. *à num.* 18. *& tit.* 43. *num* 125. Sayr. *in floribus decis. sub tit. de constit. decis.* 41. Azeued. *l.* 6. *num.* 3. *tit.* 5. *lib.* 1. *noua Recop.* Suar. de Pace *in pract. tom.* 2. *prælud.* 2. *à num.* 22. Gutier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 4. *num.* 1. Curi. Philip. *p.* 1. §. 5. *num.* 5. *cum seqq.* Bobadill. *in sua politica*, *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 145. D. Barbos. *in d. l. Titia*, *à num* 39. *& num.* 47. Monet. *d. cap.* 8. *à num.* 14. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 236. Bernard. Græuæ. *d. concl.* 38. *num.* 7. *&* 8. Diana *d. tract.* 2. *resol.* 92.

In qua quæstione affirmatiua pars verior mihi videtur; nam matrimonij possessorium, quamuis agatur inter personas merè laicas, quia habet admixtam caussam, & titulum spiritualitatis, definiendum est à iudice Ecclesiastico, Cun. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 7. §. 6. *num.* 8. *& cap.* 8. §. 12. *num.* 3. Valasc. *consult.* 93. *num.* 2. *ad med. versic. etiam causa matrimonialis.* latè Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 10. *num.* 19. *cum seq.* Rot. *in d. Rauennaten. emphyteusis.* Possessio enim rei spiritualis, licèt sit merè temporalis, & laicalis; attamen etiam de possessione solùm cognoscit iudex Ecclesiasticus, quemadmodum de ipsa proprietate, non autem laicus; cùm qualitas spiritualitatis qualitatem temporalitatis absorbeat, & ad se trahat, Beroi. *in rubr. de iudic. num.* 51. Crauet. *cons.* 258. *num.* 8. Roland. *consil.* 12. *num.* 35. *cum seq. lib.* 2. Valasc. *d. cons.* 93. *num.* 3. Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 205. *cum seqq.* Couar. *pract. cap.* 35. *num.* 1. Gutier. *canon. cap.* 34. *num.* 26. *& seqq.* latè Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *quæs.* 1. Duard. *ad Bullam Cœnæ*, *lib.* 2. *can.* 15. *quæst.* 19. *num.* 47. Put. *decis.* 360. *lib.* 1. *in antiq.* Rot. *in d. Rauennaten. emphyteusis.*

4 Illud aduertere oportet in hac materia non contemnendum, quòd ad effectum remissoriæ causa decimarum reputatur profana, vt censuit Rot. coram Caputaq. *decis.* 54. *lib.* 2. *& decis.* 68. *part.* 3. *& in Legionen. decimarum*, 4. *Decembris* 1615. coram *bonæ mem. Dunozetto*, *& in Valentina decimarum*, 21. *Iunij* 1613. coram *Card. Caualerio*, inter eius impressas, *decis.* 258.

5 In causis decimarum proceditur summariè, præcipuè quando est inter Clericos, quibus de iure debentur decimæ, & eos, qui soluere debent, *Clem.* 2. *de iudic.* Monet. *de decim. cap.* 8. *num.* 41. Piasec. *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 59. *in princ.* imò & procedi potest sine aliqua iuris solemnitate, vt tradit Card. *d. Clem.* 2. *num.* 28. & Imol. *num.* 7. idem tempore feriarum ob necessitates, sicut docet Euerard. *in topicis legalibus*, *in loco à tribut. ad decimas*, *num.* 4.

Amplia, vt procedat etiam, quando quæstio fuerit inter duas Ecclesias super iure percipiendi decimas, secundùm Rot. *decis.* 14. *num.* 2. *de decim. in nouis*, Maranta *de ordine iudic. part.* 4. *disp.* 9. *num.* 179. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. decimæ*, *vers. ad sextum*, Monet. *d. cap.* 8. *num.* 43. vbi *num.* 47. subdit quòd, si quæstio sit inter laicos, etiam de decimis Ecclesiasticis, tunc causa non est summaria, nec habet locum *dict. Clem.* 2. & *num.* 51. addit, quòd contra aduocatos, & alios detinentes, & inpedientes, ne decimæ soluantur, similiter procedi potest summariè; & *num.* 56. quòd in materia decimarum, si Rector agat contra subditum ad decimas non solutas, incipi potest à præcepto cum monitione sub excommunicationis pœna.

6 Ministri quoque nomine Ecclesiæ pro decimis non solutis rei vendicatione, vel personali actione, vel ex officio iudicis contra laicos agere possunt, glos. *verb. tributa*, *vers. sed verum est*, *in cap. tua. il* 2. *de decim.* Rebuff. *d. tract. quæst.* 3. *d. num.* 15. *& quæst.* 9. *num.* 6. *&* 9. *seqq.* Perez *l.* 1. *vers. est & alia quæstio. tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 129. Azor. *in fin. mor. p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 23. *quæs.* 9. Lessi. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 15. *in fin.* Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 4.

7 Subditi omnes cogendi sunt ad soluendas decimas appellatione remota, *d. cap. tua. il* 2. *de decim.* Rebuff. *d. tract. quæst. vlt. num.* 21. Triuis. *Venet. decis.* 29. *n.* 16.

Socin. *reg.* 40. *verſ. fallit* 22. Viu. *deciſ.* 73.
num. 1. *lib.* 1. Sebaſt. Næu. *ad l.* 3. *num.* 61.
ff. quis, & à quo appellctur. Nicol. *de concord.*
gloſſ. concord. 6. *fallent.* 57. *num.* 93. Petr.
Greg. *de appellat lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 2. Monet.
de decimis, cap. 8. *à num.* 58. Piaſec. *d. part.* 2.
cap. 4. *num.* 59. latè Salgado *de protect. re-*
gia, tom. 1. *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 63. *cum ſeqq.*
Mar. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu*
17. vbi etiam reſoluit appellationem non
dari à ſententia lata ſuper primitiis & ex-
penſis in lite, latè Sigiſm. Scacc. *de appel-*
lation. quæſt. 17. *limit.* 18. *per tot.* vbi *num.* 5.
intelligit quoad effectum ſuſpenſiuum,
non autem deuolutiuum.

Quæ quidem reſolutio limitatur *primò*
non procedere, quando agitur cum per-
ſona Eccleſiaſtica, quæ prætendit habere
potiora iura in decimis, vt per Hoſt. *in*
d. cap. tua. il 2. *ſub num.* 22. *verſic. item ſe-*
cus. Henric. *num.* 7. *in fine, verſic. ſuper*
eo, & num. 8. Præpoſ. *in cap. fin.* §. *quoties,*
num. 32. *quæſt.* 6. & *ibi* Gemin. *ſub num.* 22.
de appellat.

Secundò limitatur quando agitur inter
duas Eccleſias contendentes de iure deci-
mandi, Hoſt. & Henric. *vbi proximè* Scacc.
d. limitat. 18. *num.* 3. Salgado *d. cap.* 2. *num.*
77. Rota *in Cordnben. decimarum,* 2. *De-*
cembris 1605. coram *Card. Pamphilio.*

8 *Tertiò* limitatur, † quando collector de-
cimarum modum excederet, quia ab ex-
ceſſu poteſt appellari, Scacc. *d. limitat.* 18.
num. 4. Salgado *d. cap.* 2. *num.* 77.

9 Item, debitor decimarum non poteſt
prætextu eius, quod ſibi debetur, deci-
mas denegare, cùm in futuris decimis non
admittatur compenſatio, vt poſt gloſ. *in*
cap. decimæ. 16. *quæſt.* 1. & alios tradit Re-
buff. *d. tract. quæſt. vlt. num.* 19. Euerar. *in*
topicis legalib. in loco à trib. ad decim. num. 2.
imò neque propter ſterilitatem, vt fusè
oſtendit idem Rebuff. *dict. quæſt. vlt. num.*
22. & Viu. *in communib. opin.* 153. *verſ.*
conſuetudo non ſoluendi.

10 Cùm onus ſoluendi decimas ſit reale,
& ſequatur poſſeſſionem, gloſſ. *verb. ſic*
& dominus, in d. cap. tua il 2. *de decim.* Franc.
Marc. *Delphin. deciſ.* 345. *num.* 5. *&* 6. *vol.*
1. Baptiſt. Coſta *de portione rata quæſt.*
149. *num.* 11. Camill. Borrel. *in ſum. omni-*
um deciſ. tit. 19. *num.* 63. Fagund. *d. prec.*
5. *lib.* 3. *cap.* 6. Caſtill. *d. tam.* 7. *de tert. cap.*
11 2. *num.* 17. ideò † poſſeſſor fundi pro de-
cimis præteritis conueniri poteſt, vt re-
ſoluunt Capic. *deciſ.* 20. *à num.* 26. Caſſan.
in conſuetud. Burgund. rub. 4. §. 6. *verb. &*
ſupperter. num. 4. *pag.* 155. *in princ.* [illegible]*rub.*
11. § 6. *num.* 3. *pag.* 361. Tiraq. *de* [illegible]*a-*
ctu lig. §. 6. *gloſſ.* 1. *num.* 7. Valaſc. *de iure*
emphyt. q. 17. *num.* 18. Vincent. de Franc.
deciſ. 107. *num.* 11. *cum ſeqq.* Cened. *ad De-*
cretal. collect. 86. *num.* 3. Azor. *d. lib.* 7.
cap. 24. *quæſ.* 2. *verſ. quæres.* & præcipuè
quæſt. 18. Suar. *d. lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 8. Mo-
net. *de decim. cap.* 6. *à num.* 18. vbi etiam ait
cum Rebuff. *d. quæſt.* 9. *num.* 9. & Gig. *de*
penſion. quæſt. 39. *num.* 12. *& quæſt.* 43. *num.*
4. atque aliis, † in optione Eccleſiæ eſſe, 12
quem velit conuenire, nouum, an an-
tiquum prædij poſſeſſorem: & quòd pro
decimis fundus cenſeatur tacitè hypothe-
catus dicit Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ,*
artic. 1. *gloſſ.* 14. *n.* 25. quia † tributum 13
ex certo fundo debitum, cùm ſit onus rea-
le, pro quo cenſetur tacitè hypothecatus,
tranſit in quemlibet poſſeſſorem, vt per
Guid. Papæ *quæſt.* 432. *num.* 15. Cened.
d. collect. 86. *num.* 3. Gam. *Luſit. deciſ.* 145.
Morl. *in emporio iuris, part.* 1. *tit. de locato.*
num. 37. quod in fundo emphyteutico
nominatim reſoluunt Valaſc. *de iure em-*
phyt. quæſt. 4. *num.* 6. *& quæſt.* 17. Cald. Pe-
reira *de nomin. emphyteuſis, quæſt.* 13 *num.*
17. *& de extinct. emphyt. cap.* 3. *n.* 18. *&*
23. Cabed. *Luſit. deciſ.* 149. *part.* 1. & † cen- 14
ſus poſſeſſorem pro præteritis redditibus
teneri non excuſſo principali venditore
firmarunt Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 32.
num 13. *&* 14. Gam. *Luſit. deciſ.* 145. Surd.
deciſ. 162. *num.* 11. Stephan. Gratian. *diſ-*
cept. forenſ. cap. 16. *n.* 16. *& cap.* 141. *num.* 3.

Non ſoluens decimas, cùm teneatur, 15
excommunicari poteſt, ac debet, tex. *in cap.*
decima. 16. *quæſt.* 1. *cap. peruenit, cap. ad hæc,*
cap. ex parte il 1. *cap. tua nobis, cap. ſi aliquibus,*
de decim. Clem. diſpendioſam. 2. *de iudic. Con-*
cil. Trid. ſeſſ. 25. *de reform. cap.* 12. ibi, *excom-*
municetur, Aloyſ. Ricc. *in praxi, part.* 4. *re-*
ſol. 500. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 756.
num. 4. Monet. *d. cap.* 8. *num.* 64. Fagundez
d. pracep. 5. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 3. Rot. *in Der-*
tuſen. decimarum, 11. *Maij,* 1609. coram
Card. Marquemont, impreſſa per Marcheſan.
de commiſſion. part. 1. *pag.* 675. *& in Mota-*
len. decimarum, 31. *Ianuarij,* 1614. coram
bonæ mem. Cardin. Sacrato. Intellige moni-
tione præmiſſa, ſecundùm Monet. *d. cap.* 8.
num. 69. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7.
cap. 24. *quæſ.* 17. Soar. *d. lib.* 1. *cap.* 37. Aloyſ.
Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiepiſcop. Neapol.*
deciſ. 195. *num.* 6. *part.* 4. Caſus accidit, vt
ſequitur. *Cùm Epiſcopus Vmbriacen. quoſdam*
occaſione decimarum excommunicatos declaraſ-
ſet, abſolutione Sanctiſſimo, vel Sacræ Con-
gregationi reſeruata, ijdem excommunicati ad
Archiepiſcopum ſanctæ Seuerinæ, vti Metro-
politanum, recurſum habuerunt, ab illiúſque
Vicario

Vicario inhiberi, & respectiuè absolus obtinuerunt, quo per Congregationem Episcoporum indito, S. eadem Congr. sub die 19. Iulij 1619. respondit, quòd Archiepiscopus S. Seuerinæ excommunicatos reintrudat, causámque ad Sacram Congregationem remittat, & eius Vicarium aduertat, vt in similibus causis abstineat ab absolutione, & ab admissione appellationis suspensiua, quia excommunicatio hominis trahit secum executionem.

16 Subtrahentes, siue non soluentes decimas, vel earum solutionem impedientes, vltra prædictam excommunicationem, quam præmissa monitione incurrunt, ab hoc crimine, nisi plena restitutione sequuta, absolui non possunt, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib 2. cap. 20. num.* 19. Nouar. *in singular. iuris canon. concl.* 6. Molin. *d. num.* 4. *vers. his ita relatis*; & est decretum sacri Concilij Trid. *d. sess.* 25. *de reform. cap.* 12. ibi, nec ab hoc crimine nisi plena restitutione soluta absoluantur, &c. refert de Franchis *de controuers. inter Episcop. & Regular. quæst.* 76. vel saltem remittantur ab eo, cui debentur, Nau. *in man. cap.* 21. *num.* 32. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 37. *q.* 9. Fagund. *d. præc.* 5. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 4. nisi, quando ad Confessionem accedit, impotens sit ad restituendum: quia tunc absolui posse tenent Nauar. *in man. cap.* 17. *num.* 59. Molin. *citato loco*, Ioan Valer. *de different. inter vtrunque forum, verbo, absolutio, differ.* 5. *num.* 5. Nouar. *d. concl.* 6. *num.* 3. ex ea ratione, quia Concil. *loco citato* non prohibet absolui, nisi eum, qui pro tunc tenetur restituere, quíque peccat non restituendo.

17 An autem Parochus possit denegare Sacramenta iis, qui nolunt soluere decimas?
Vide Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep.*
18 *Neap. decis.* 195. *à princ. part.* 4. Et † an contra renitentes soluere decimas, possit Vicarius imponere interdictum personale? Vide eundem Ricc. *d. part.* 4. *decis.* 380.

19 Is quoque qui soluere tenetur decimas, neq; eas soluit, aut restituit Ecclesiæ, debet Ecclesiastica sepultura priuari, tex. est *in cap. prohibemus, de decim.* Rebuff. *d. quæst. vlt. num.* 16. Andr. Hispal *in reg. decimarum quæst.* 2. *num.* 8. Spin. *in speculo testam. gloss.* 2. *princ. num.* 20. Monet. *d. cap.* 8. *num.* 74. Iul. Lauor. *variarum lucubr. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 12. *num.* 48. Vide *sup. cap.* 26. *num.* 50. Lauret. de Franchis *de controuers. inter Episcopos, & Regulares*

20 Religiosi Confessarij, sed maximè Ordinis Prædicatorum, & Minorum, tenentur hortari, & monere fideles ad solutionem decimarum, vt probatur *in cap. discretioni vestræ, de decim. in* 6. vbi dicitur, quòd Gregorius IX. mandauit distinctè Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ne talia, quæ audientes à decimarum, seu aliarum rerum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, vel aliàs animas corrumpant audientium, in sermonibus suis, vel alibi proponere præsumant; imò verbo, & opere informent eosdem, vt ad solutionem prædictorũ promptæ voluntatis animo sint intenti. Sed ad tollendum scrupulum Eugenius IV. concessit, quòd Fratres Minores non teneantur facere conscientiam de decimis in Confessionibus, nisi quando fuerint requisiti ab Ordinaris, & quòd tũc sufficiat dicere: Facio tibi conscientiam, & inducere peccatorem, quantum potuerint, ad soluendum, non tamen propter hoc teneantur denegare absolutionem: ita referunt Collector. priuil. *in comp. verb. absolutio quoad sæculares* 2. §. 2. Fr. Lud. Miranda *in man. Prel. tit.* 2. *quæst.* 49. *art.* 14.

Excommunicationis verò sententiæ sub- 21
iacent ipso facto illi Religiosi, qui aliqua, vt audientes à decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi, proferre præsumunt, vt habetur *in Clem. cupientes, de pœnis*: vnde colligitur, Religiosum non affici hac excommunicatione, dum alicui mandat, vt alteri, qui decimarum onere tenetur, suadeat, ne soluat: hic enim non dicitur aliquid proferre ipsius auditoribus, qui decimas soluere debent, vt bene resoluunt Suar. *de cens. disp.* 23. *sect.* 5. *num.* 37. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 8. *quæs.* 8. *num.* 146. Bonac. *d. quæst.* 8. *punct.* 13. *num.* 3. vbi *num.* 4. addit ad incurrendam istam excommunicationem non sufficere præfata verba proferre ex inaduertentia; sed requiri dolum, & scientiam cum intentione retrahendi auditores à solutione decimarum.

Religiosis quoque præcipitur *in d. Clem.* 22
cupientes, sub pœna suspensionis, ipso facto, ab officio prædicationis, vt confitentibus conscientiam faciant de soluendis decimis, quoties à Rectoribus Ecclesiarum ad hoc requiruntur: si autem scienter negligant confitentibus conscientiam facere de soluendis decimis, dum à Rectoribus Ecclesiarum requiruntur, suspensionem incurrunt, quæ suspensio durat, donec confitentibus conscientiam fecerint: quod si interim, antequam negligentiam oblata opportunitate purgent, id est antequam conscientiam confitentibus faciant, præsumpserint prædicare, vinculo excommunicationis obstringuntur. Hinc colligitur, ad incurrendam istam excommunicationem duo requiri. *Primum*, vt Religiosi requisiti

requisiti sint à Rectoribus Ecclesiarum, & scienter non admouerint pœnitentes de solutione decimarum: quamobrem, si non admoneant, dum requisiti non sunt, excommunicationem non incurrunt, ex declaratione Eugenij IV. Ita Syluest. *verb. excommunicatio, 9. num. 89.* Tabien. *eod. verb. 5. casu 45.* Angel. *eod. ver. 7. casu 44.* Filliuc. *cap. 33. num. 42.* Hier. Roder. *in compendio quæst. Reg. resol. 50. num. 8.* vbi subdit requisitionem debere fieri Dominica prima, quarta, & vltima Quadragesimæ, & in festis Ascensionis Domini, Pentecostes, Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, Assumptionis, & Natiuitatis B. Mariæ Virginis, iuxta dispositionem *d. Clem.* contra Caiet. *verb. excommunicatio, cap. 66.* Nau. *in man. cap. 27. num. 145.* hoc expresse non requirentes. *Secundum*, vt prædicare præsumant, nondum purgata negligentia: si verò purgata negligentia concionentur, excommunicationem non incurrunt; quia in text. dicitur, *si prædicare præsumpserint, prædicta negligentia non purgata.* Ita Caiet. Sayr. Filliuc. & alij *citatis locis.*

23 Excommunicantur etiam *in Clem. 1. de decim.* omnes, ac quicunque Religiosi, qui decimas Ecclesiis debitas, & ad ipsos iure aliquo, vel causa legitima non pertinentes vsurpant, aut vsurpare audent dolis, & malis artibus; & qui prohibent Ecclesiis decimas solui ex animalibus suorum familiarium, vel pastorum, vel ex aliis animalibus, quæ suis permiscentur, vel ex illis, quæ in Ecclesiarum fraudem emunt: & si admoniti, ex his intra mensem non desistunt, aut si id, quod ausu temerario vsurparunt, intra duos menses post admonitionem non restituerint iis, quibus iure debetur, excommunicationi subiiciuntur, quæ nulli [illegible] reseruatur. Referunt Gambarup. *de casibus reser. cap. 11. num. 7.* Azor. *inst. moral. part. 1. lib. 12. cap. 13. quæst. 13.* Rainer. *in catal. censurarum extra Bullam. cap. 3. excom. 15.* Filliuc. *tract. 14. num. 125. vers. quinta nouissimè.* Bonac. *de cens. extra Bull. disp. 2. quæst. 8. punct. 12.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 40. num. 222. secundum Lugdun. impress.* Lauret de Franchis *de controuers. inter Episcopos, & Regulares quæst. 77. cum seq.* Et quia text. *in d. Clem. 1.* generaliter loquitur, ibi, *Religiosi quicunque*, ideò non solùm viros Religiosus, verùm etiam fœminas Religiosas comprehendit, vt per glos. ibi, *verb. quicunque.* Sayr. *de cens. lib. 3. cap. 34. num. 24.* Mar. Alter. *de cens.* vbi *de suspen. disp. 17. cap. 2. col. 3. vers. notandum tertio*, Bonac. *d. punct. 12. num. 8.* vbi etiam post Suar. *de cens. disp. 31. sect. 6. num. 9.* addit istam excommunicationem extendi ad Equites Militares, qui verè sunt Religiosi.

24 Compositio facta inter personas Ecclesiasticas nomine suarum Ecclesiarum super decimas in futurum soluendas, vt, scilicet, decimæ vni Curato, vel Parochiæ debitæ, alteri Parochiæ, & Curato soluantur in posterum, valet, modò causæ cognitio à Superiore facta interueniat, consensúsque, seu auctoritas Episcopi, vel alterius Superioris accedat, *cap. veniens, de transact. cap. ex multiplici, de decim.* Ruin. *cons. 142. vers. clarum est num. 13. vol. 5.* Rebuff. *in tract. de decim. quæst. 13. à n. 16.* Capic. *decis. 165. p. 3.* Bonacus. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 10. num. 12. pag. 188.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neap. cap. 60. num. 19.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 5. cap. 1. num. 2. in fine*, Bellet. *disquis. Cleric. p. 1. tit. de Clerico debitore, §. 5. num. 31.* Azor. *inst. mor. p. 1. lib. 7. cap. 26. quæst. 5.* Monet. *de decim. cap. 5. quæst. 7. num. 126.* Bonac. *de legib. disp. vlt. quæst. 4. punct. 5. num. 3. & de simaniaca, quæst. 4. §. 15. num. 4. vers. secundo, si transigente*, Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 3. cap. 3. dub. 11. num. 12.* Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 5. lib. 3. cap. 2. num. 18.* idem dicit de transactione, & *n. 9.* subdit, quòd valet compositio inter personas Ecclesiasticas nomine suarum Ecclesiarum facta de consensu Episcopi, seu Superioris, vt de rebus minutis nulla soluatur decima: item, vt non soluatur decima integra de vino, oleo, frumento, &c. & *num. 14.* quòd potest compositio fieri auctoritate Episcopi cum laicis, super tempus, & locum soluendarum decimarum.

25 Non obstat *d. cap. veniens*, quatenus videtur exigere consensum, seu auctoritatem Apostol. quia, vel ibi agebatur de magno præiudicio, videlicet, soluenda tantùm tertia parte decimæ; vel, quia nulla causa interuenerat vtilitatis, necessitatis, vel alia similis: vel, quia hæc erat propriè transactio; illa verò, de qua *in cap. 2. de transact.* quod contrariari videtur, compositio: vel denique, quia in ea Parochia in qua erant prædia, de quibus transactio facta fuerat de non soluenda, nisi tertia parte decimarum, coloni Monasterij à Parocho etiam recipiebant Ecclesiastica Sacramenta. Ita Monet. *d. quæst. 7. num. 137.* Duo igitur requiruntur ad valorem istius compositionis super decimas in futurum soluendas, vt, scilicet, causæ cognitio præcedat ab Episcopo, vel Superiore facta: & consensus, seu auctoritas eiusdem Episcopi, vel Superioris, ita vt non sufficiat solus Parochi consensus, secundùm Rebuff. *d. quæst. 13. num. 22.* Fagund.

gund. *d. cap.* 2. *num.* 3. *&* 4. Appellatione
autem Superioris in hac materia venit qui-
libet Prælatus Episcopo inferior, modò
habeat iurisdictionem quasi episcopalem,
secundùm Rebuff. *d. quæst.* 13. *num.* 23.
& 24. Fagund. *d. cap.* 2. *num.* 5. *&* 6. id
ampliantes ad Vicarium Episcopi genera-
27 lem, declarantésque † huiusmodi com-
positionem, si fiat inter Parochos sine au-
ctoritate Episcopi, vel Superioris, non in
totum vitiari, sed valere pro vita compo-
nentium; non enim mortuo eo, qui illam
fecit, successori præiudicat, *d. c.* 2. *de trans-
act.* Duen. *reg.* 127. *in fine.* Rebuff. *d. quæst.*
14. *num.* 25. Bonacos. *tom.* 1. *communium
opin. lib.* 1. *tit.* 10. *num.* 12. *pag.* 286. D.
Barbosa *in l. si filiofam.* §. *fin. num.* 20. *ff. so-
luto matrim.* Rot. *in Mediolanen. decima-
rum*, 10. *Aprilis*, 1606. coram *Reuerendis-
simo D. meo Coccino Decano*, *&* *dec.* 585.
num. 3. *part.* 1. *recent.* *&* *in Augustana deci-
marum*, 28. *Martij*, 1631. coram *R. P. D.
Vbaldo.*

28 De decimis verò præteritis non solùm
cum ecclesiasticis personis, sed etiam cum
laicis potest fieri compositio, sine aucto-
ritate superioris. Ita gloss. & Doctores *in
cap. vt super. de rebus Eccles. non alien.* Re-
buff. *d. quæst.* 13. *num.* 25. *&* 33. *&* *in tract.
except. num.* 217. Fagundez *d. cap.* 2. *num.*
7. vbi *num.* 17. idem dicit de transactio-
ne, Monet. *de decimis*, *cap.* 5. *num.* 128.
vbi reddit rationem; quia tunc non agi-
tur de tollendo, aut remittendo aliquo
iure Ecclesiæ, sed solùm de commodo
illius Parochi, ad quem illæ decimæ iam
spectant, Trullench *d. dub.* 11. *num.* 13.

CAPVT XXIX.

Parochus quibus modis talis esse desinat?

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacat per mortem Beneficiati.*

2 *Parochialis vacat ipso iure per assecutionem alterius incompatibilis beneficij, in tantùm quod si Parochus illam retinere contenderit, etiam secundo spolietur.*

3 *Ordinarius habenti Parochialem Ecclesiam potest alteram Parochialem conferre, sed post adeptionem possessionis pacificæ secunda vocat prima ipso iure.*

4 *Parochialis Rector si assequatur possessionem etiam Canonicatus incompatibilis cum Parochiali desinit esse Rector ipso iure.*

5 *Parochialem vi occupans, vel scienter iniustè se intrudens in beneficio Curato illa priuatur ipso iure.*

6 *Parochialis vt vocatio inducatur per assecutionem secundi beneficij incompatibilis, non sufficit collatio sola, sed requiritur adeptio possessionis pacificæ, vel quòd per eum stet quominus illam adipiscatur.*

7 *Vacatio prioris beneficij per assecutionem secundi incompatibilis inducitur si dicti secundi habeatur pacifica possessio, non enim requiritur vtriusque.*

8 *Possessio secundi pacifica, vt inducatur vacatio prioris beneficij incompatibilis debet esse non solùm de facto, sed etiam de iure.*

9 *Parochiales plures sibi inuicem vnitæ retineri possunt tanquam beneficia non incompatibilia.*

10 *Parochialis, quæ est in ciuitate, potest obtineri cum Canonicatu in cathedrali, si vtrique in seruire poterit.*

11 *Parochialis potest obtineri simul cum monasterio, cui cura imminet animarum dato in commendam ad vitam.*

12 *Parochialis habita non inducit incompatibilitatem simul cum alia Parochiali.*

13 *Parochialis vacat renuntiatione.*

14 *Parochialem resignans debet exprimere per quantum tempus illam possederit, & si tempus est breue, resignatio reijcitur.*

15 *Clausula*, dummodo remaneant centum pro Rectore, *poni solet in resignatoribus Parochialium.*

16 *Clausula*, dùmmodo remaneant centum pro Rectore, *quomodo iustificetur, & cui incumbat onus quòd remaneant centum pro Rectore, ostenditur.*

17 *Valor ducatorum centum, quæ debent remanere Rectori Parochialis, quæ pensione grauatur, est intelligendus iuxta morem cuiusque regionis.*

18 *Onera necessaria tantùm, & ordinaria deducenda sunt ex centum ducatis, quæ debent remanere Rectori Parochialis, quæ pensione grauatur.*

19 *Onera necessaria, & ordinaria quoad hunc effectum censentur illa, quæ fiunt pro capellano, Clerico, candelis in festo Purificationis B. Mariæ, manutentione Sacristiæ, Cathedratico, Prædicatore, Visitatore Episcopo, organo, cera, hostiis, vinculo & oleo pro luminaribus Sanctissimi Sacramenti.*

20 *Onera extraordinaria, voluntaria, seu arbitraria, incerta, & variabilia, & non perpetua,*

perpetua, ac illa, quæ expleri possunt per ipsum Rectorem, non sunt deducenda ex dictis centum ducatis.

21 *Pensione nulla, & inualida existente non abdicatur ius à resignante.*

22 *Clausula*, cuius litis statum, &c. *non capit litem, in qua fuerit lata sententia.*

23 *Amor, & reus non diiudicantur ad imparia.*

24 *Sententia nulla, & iniusta, non facit transitum in rem iudicatam.*

25 *Actorum integra transportatio necessaria est in causa beneficiali.*

26 *Sententia dicitur nulla non visis actis integris.*

27 *Acta legitimè extracta dicuntur cùm extrahuntur ab actuario, vel successore in officio cum compulsoria, & partiis citatione.*

28 *Clausula*, Appellatione remota, *non operatur si constat de notorio grauamine, vel quando sententia est nulla, aut euidenter iniqua, seu notoriè iniusta.*

29 *Claus.* acsi præinserta nunquam emanasset, &c *facit vt omnia medio tempore gesta corruant.*

30 *Iudex subdelegatus siue vigore executorialium, propter rem iudicatam, siue vigore mandati de immittendo procedens ad aliquam executionem parte se opponente semper dicitur attentare.*

1 PRÆTER modos, quibus Parochialis, cæteraque Ecclesiastica beneficia, vel ipso iure, vel per sententiam vacare in iure dicuntur, tres principaliores, & vsufrequentiores sunt, per obitum scilicet, per assecutionem alterius beneficij incompatibilis, & per renunciationem.

Quoad primum euidens est per mortem beneficiati vacare beneficium, *cap. susceptum, de rescript. in 6.* vbi *glos.* 15. *pen. verb. non morte*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss.* 15. *à num.* 3. vbi *num.* 6. ex Franc Pauino dicit ita vacare per mortem beneficium, vt si miraculosè resurgeret beneficiarius, non recuperaret illud, Nic. Garc. *de benef. p.* 11. *cap.* 2. *à princ.* vbi aliquibus modis limitat.

2 De secundo etiam iuris est clari vacare ipso iure Parochialem per assecutionem alterius similis beneficij, in tantum quòd si Parochus illam retinere contenderit, etiam secunda spolietur. Ita per tex. capitalem *in cap. de multa, de præbend.* resoluunt Bernard. *in pract cap.* 49. *1 nouiss. impress.* Spin. *in speculo testam. glos.* 3. *à num.* 74. Gutier. *cons.* 10. Flores de Mena *var. lib.* 2. *quæst.* 13. *à princ.* Monet. *de opt. Canon cap.* 6. *quæst.* 6. *num.* 69. Nic. Garc. *d. p.* 11. *cap.* 5. *num.* 7. Vnde Oldrad. *cons.* 165. *Thema*, quem refert Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 44. *num.* 8. ait tex. *in d. cap. de multa* loqui solùm in Curatis beneficiis dum per assequutionem secundi decidit vacare primum, ac proinde non habere locum si obtinens Curatum assequatur secundum incompatibile, sed non simile, quia tunc est in electione obtinentis alterum sibi benè visum dimittere.

Sed illius tex. dispositio aucta, & ampliata est per Concil. Trid. *sess.* 7. *de refor. cap.* 4. dum statuit quòd quicumque de cætero plura Curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam vnionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim *d. cap de multa* recipere, ac si simul retinere præsumpserit, beneficiis ipsis iuxta *d. cap. de multa*, dispositionem ipso iure etiam illius tex. vigore priuatus existat; cuius Conciliaris decreti meminit Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num.* 76. vbi *num.* 77. respondet alteri decreto eiusdem *Concilij sess.* 24. *de reform. cap.* 17. quod priori *in d. cap.* 4. aduersari videbatur, vt loquatur de pluribus Parochialibus, aut aliàs incompatibilibus beneficiis ante Concil. obtentis.

Vnde *S. Cong. Conc.* censuit *non dimittentem vnam ex duabus Ecclesiis Curatis intra tempus à Sacro Concilio assignatum debere condignas pœnas subire, & puniri, prout in eo statuitur*, sicut testatur Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 4. *tit.* 7. *de benef. incompatib. num.* 91. Potest tamen Ordinarius habenti Parochialem Ecclesiam, alteram Parochialem conferre, sed post ademptionem possessionis pacificæ secundæ vacat prima ipso iure, vt refert decisum idem Armendar. *d loco num.* 69. *&* 79. nam † Parochialis Rector si assequatur possessionem etiam Canonicatus incompatibilis cum Parochiali, desinit esse Rector ipso iure, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 15. *num.* 15. Rot. *in Mutinen. Canonicatus* 15. *Iunij* 1614. coram *bonæ mem. Vbaldo.* 3 4

Extende supradictam resolutionem procedere in eo, qui vi occupauit, seu scienter iniustè se intrusit in beneficio Curato, vel è conuerso: constat enim non esse consentaneum habere meliorem conditionem illum, qui inuasor est, quàm ille, qui iustè ingreditur; & ita in specie est text. qui reddit rationem *in cap. cum qui* 18. *de præbend. lib.* 6. Rota *decis.* 3. *num.* 2. *de restit. spoliat. in nouis*, Rebuff. *in praxi tit. de missione* 5

sione in possessionem, à princ. Hoied. *de incom-
patib. benef. p.1.c.5.n.20.* Quod intelligitur
nisi violentus occupator incontinenti relin-
quat possessionem secundi beneficij; quia,
ea, quæ incontinenti fiunt, videntur inesse,
iuxta tex. *in l.lecta.ff. si certum pet.* Quod ad-
uertimus procedere etiam si prius benefici-
um tale sit, ad cuius titulum fuerit ordina-
tus, vel alter de illo disponere, aut renuntia-
re non possit, iuxta *Conc. Trid. sess.21.de re-
form. cap.2.* id tamen non euincit, quòd illud
non amittat per secundi obtentionem vio-
lentam, per quam legis beneficio alienatio
necessaria inducitur, & fit dispositio arg. tex.
*in l.1.ff. de fundo dotali, & in l.alienationis 13.
ff. famil. hercisc.* iunctis resolutis per Molin. *de
primog. lib.4.c.8. à princ. & cap.9. à n.28.*

Sed est aduertendum quòd ad inducen-
dam vacationem Parochialis per assecutio-
nem secundi beneficij incompatibilis, non
sufficit collatio sola, & acceptatio eius, sed
requiritur adeptio possessionis pacificæ se-
cundi, vel quòd per prouisum stet quomi-
nus eam adipiscatur. Ita Flamin. Paris. *de re-
sign. benef. lib.3. quæst.1.n.129.* Nicol. Garc.
d. cap.5.n.100. Ferentil. *in annot. ad decis.19.*
7 Buratti *num.18.* † Nec hæc vacatio prioris
impeditur per pacificam secundi possessio-
nem, si illud prius sit litigiosum, non enim
requiritur quòd vtriusque, sed tantùm se-
cundi habeatur pacifica possessio. Less. *de in-
stit. lib.2. cap.34. num. 141.* Nicol. Garc. *d.c.*
8 *5. num.107. & 108.* † Quæ quidem posses-
sio secundi pacifica debet esse non solùm
de facto, sed etiam de iure, id est, non liti-
giosa, sed absque controuersia iuris, & fa-
cti iudiciali, & extraiudiciali, Hoied. *d. part.
1. cap. 13. n.80.* Flamin. Paris. *d. lib.3. quæst.
1. n.130.* Azor. *institution. moral. part. 2. lib.
7. cap.16. quæst.9.* Nicol. Garc. *d. cap.5. n.105.*
Seraphin. *decis.1254.* vbi dicitur quòd ad ef-
fectum, vt non teneatur quis dimittere pri-
mum beneficium, sufficiunt molestiæ etiam
extraiudiciales, & de facto, & idem dicit *de-
cis.997. num.2. & decis.853. num.3.* adden.
ad Gregor. XV. *decis.451. num.12.* Ioan. à Co-
chier *ad reg. 51. Cancel. num.9.* Atque etiam
intelligenda est non de possessione sterili,
sed fructuum, vel maioris partis eorum, ex
ea ratione; quia Beneficiatus non habet in
totum pacificam beneficij possessionem, nisi
quando fructus beneficij per se, vel per alium
nomine ipsius percipiuntur, in quibus ter-
minis loquitur text. *in c. si tibi concesso, de præ-
bend. lib.6.* & in specie resoluunt ibi Franc. *n.
4.* Cassad. *decis.9. de causa possess.* Staphil. *de lit-
teris gratiæ, tit. de statu, & qualit. benef. §. hu-
iusmodi, n.14.* Hoied. *d. part.1. cap.13. n.78.*
Seraph. *decis.953. n.1.* Azor. *d.c.16. quæst.7.*
Nicol. Garc. *dict.c.5. n.123.* Ego ipse *de offic.
& potest. Episcopi part. 3. alleg.57. n.101.*
Limita suprapositam resolutionem de va- 9
catione ipso iure inducta Parochialis per à-
deptionem secundi beneficij incōpatibilis,
aliquibus modis, & *primò*, vt non procedat
in duabus, vel pluribus Parochialibus sibi
inuicem vnitis, cùm non comprehendantur
sub decreto Concilij, sed legitimè retineri
possint tanquam beneficia non incompati-
bilia, vt referunt decisum Nicol. Garc. *d.
part.11. cap.2. num.42.* Armendar. *d. loco num.
92. Secundò* † in Parochiali quæ est in ciuita- 10
te, obtento Canonicatu in Cathedrali, si
vtrique inseruire poterit, ex eod. Armen-
dar. *d. loco num.49.* sed hoc debet intelligi si
molestia obtinenti inferatur, forsan ex gra-
tia; cadunt enim sub incompatibilitate Pa-
rochialis, & Canonicatus in eademmet ci-
uitate existentes, ad not. per Ioan. Cochier
in comment. ad reg. 52. Cancell. à num.4. quem
refero *in addit. ad cap. de multa, de Prabend.
post num.5. Tertiò* † in Parochiali, quæ obti- 11
netur simul cùm Monasterio, cui cura im-
minet animarum, dato in commendam ad
vitam, quia obtinens alterum dimittere non
tenetur, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancell.
gloss. 5 §.8. num. 65.* Zerol. *in praxi Episcop.
part. 2. verb. Parochia 5.* Nicol. Garc. *de be-
nefic. part.4. cap.4. num.35.* Armendar. *d. tit.
7. de benef. incompatib. num. 78. Quartò* † in 12
Parochiali, seu alio beneficio Curato habi-
tu, quia non inducit incompatibilitatam si-
mul cum alia Parochiali, *cap. pastoralis 7.
quæst.1.* Abb. *in d. cap. de multa, de prabend.
sub num. 24. vers. mihi plus placet,* Hoied. *d.
p.1. cap.13. n.10.* quos refert, & sequitur R.D.
Episcopus Ricciul. *de iure personarum extra
gremium Eccles. existentium lib.1. cap.14. n.5.*

Vacat item renuntiatione Parochialis, 13
toto *tit. de renunciat.* per quam amittitur
omne ius in ea competens, proprietas, ti-
tulus, & possessio, iuxta ea quæ latè resoluit
Nicol. Garc. *dict. part.11. cap.3. à princip.* vbi
num.5. probat renunciationem ex causa per-
mutationis veram esse renunciationem, per
text. *in cap. 1. de rerum permut. lib. 6. & in
Clem. 1. eod. tit.* Quod autem Parochialis
possit renunciari in specie post multos à se
relato, tradit Flamin. Paris. *de resignat. be-
nefic. lib.2. quæst.1. n.104.* Potest enim vnus-
quisque renunciare beneficio sibi compe-
tenti tam in spiritualibus, quàm in tēpora-
libus, idem Flamin. *q.1. n.2.* Nicol. Garc. *d.c.
3. à n.44.* & omnia beneficia possunt permu-
tati nisi contrarium reperiatur expressum,
Bellam. *in tract. de permut. benef. part. 3. in
proœm. num.3.*

Hodie tamen in Curia non admittuntur 14

absolutè, & indistinctè resignationes Parochialium, præsertim cum pensione; nam quoties regnatur Parochialis, Dataria vult quòd exprimatur per quantum tempus illam possedit resignans, seu à quo tempore illam obtinet, & si tempus est breue, resignatio reiicitur, vt per Flamin. Paris. *d. tract. de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 2. num. 21.* Et idem esse in permutationibus earum asserit Nicol. Garc. *d. cap. 3. num. 46.* vbi *num 47.* subdit stylum hunc Datariæ incœpisse à tempore Gregorij XIV. in quo fuit datus iste ordo, & tunc regulariter requirebatur, quòd illam possederit per aliquod tempus, & aliquando per quinque annos, vel citrà, hodie per tres, & vltrà, vt accepi ab Illustrissimo, & Reuerendissimo D. meo AEgidio Vrsino de Viuariis S. D. N. Papæ Datario, & Auditore, ac Basilicæ Sanctorum Apostolorum de Vrbe Canonico meritissimo, maximæ integritatis, & eruditionis viro, cui Summus Pontifex tribuit multum, est enim animo ingens, ingenio promptus, acerrimo iudicio ornatissimus, & rerum cognitione, illarúmque vsu excellens, ad maiora properat.

15 In renunciationibus, quæ fiunt de Parochialibus huiusmodi cum reseruatione pensionis ad fauorem resignantis, solet poni clausula, *dummodo remaneant centum libera pro Rectore*, quæ adeò plenam, & concludentem probationem requirit, vt non possit iustificari ex semiplena probatione, & licèt regulariter valor probetur sufficienter per publicam vocem, & famam, tamen non procedit quando agitur ad effectū iustificationis huius clausulæ, & quamuis illa debeat intelligi de tempore gratiæ, & reseruationis, tamen est necesse, quòd continuè duret illius iustificatio ad hoc, vt pensio sustineatur, in quibus conclusionibus probandis non immoror, cùm de illis omnibus egerim *in meo tract. de clausulis vsufrequent. claus. 47. princip. secundū Lugd. impress.*

16 Sed Rota amplectitur distinctionem, quòd vel pensionarius agit possessorio, & tunc onus probandi quòd non remaneant centum, incumbit titulari, nec retardatur pensionario solutio sub prætextu, quòd dictam clausulam non iustificauerit, Rota *decis. 547. num. 4. par. 1. recent.* Vel titularis agit possessorio dicens se non teneri ad solutionem pensionis, quia reseruatio est nulla, & tunc ad sustinendam pensionis validitatem, debet conditio iustificari per pensionarium, & sic ei incumbit onus probandi, quòd dempta pensione tot remaneant pro titulari, cui sufficit dicere pensionis reseruationem esse nullam: & ita distinguendo resoluit Rot. coram Cardin. Mantic. *decis. 196. n. 2. & 3. in Salamantina pensionis coram Gypsio*, apud Nicol. Garc *de benefic. par. 1. cap. 5. num. 424. & in Carpentoren. pensionis* coram *Card. Lancellotto*, apud Marches. *de commiss. par. 1. pag. 529. & in Feretrana pensionis 16. Decembris* 1622. coram *bona memor. Vbaldo, & in Nauarien. pensionis* 8. *Nouembris* 1624. coram *R. P. D. meo Pirouano, & in Alben. pensionis 20. Martij* 1628. coram *eodem*. Nec sufficit quælibet leuior probatio, sed requiritur plena, & concludens, Card. Seraph. *decis. 1122. n. 2.* Rot. *decis. 684. par. 4. diuers. & in d. Nouarien. pensionis, & in Feretrana pensionis 4. Decembris* 1623. coram *bona mem. Vbaldo, & in Spoletana pensionis 28. Iunij* 1628. coram *R. P. D. Vbaldo. iun.* refert Ferent. *in annot. ad decis. 261.* Buratti, *n. 17.* vbi addit talem iustificationem faciendam esse contra illum, qui reseruationi consensit, quia licèt regulariter pensionarius agens aduersùs consentientem pensioni, non teneatur ad aliquam iustificationem, sed titularis volens impugnare, teneatur assumere onus probandi, nec interim retardetur executio litterarum testificationis, Seraph. *decis. 1017. n. 3.* Rot. *in Eugubina pensionis* 7. *Aprilis* 1617. coram *bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, & in Tusculana pensionis 27. Maij* 1623. coram *bonæ mem. Vbaldo, & in Fanen. pensionis* 20. *Maij* 1624. coram *R. P. D. Merlino, & inter recent. decis. 23. n. 1. & decis. 517. num. 1. & 3. p. 2.* hoc tamen intelligitur quando reseruatio est pura, & absque aliqua conditione, ita enim loquuntur prædictæ decisiones *in dictis Eugubina, & in Fanen.* Caualer. *decis. 183. sub num. 2. & inter recent. decis. 227. num. 1. decis. 519. num. 2. p. 2.*

Centum autem ducatorum huiusmodi valor, qui ex decreto *cap. 13. sess. 24. de reformat* debet remanere Rectori Parochialis Ecclesiæ, quæ pensione grauatur, est intelligendus iuxta morem cuiusque regionis, vt censuit *S. Cong. Conc. in Collen.* 13. *Iulij* 1630. & iterum censuit *in Albingan.* 27. *Iulij* 1626. quòd Parocho debita congrua vigore Concilij est summa scutorum argenti illatum partium. 17

Quæ autem onera ex dictis centū deducenda sint, vel non, huius loci est inuestigare? In quo dubio est firmanda conclusio deducenda esse solùm onera necessaria, & ordinaria, ad tex. *in c. 1. & 2. §. vbi autem, de prebend. in 6.* Gig. *de pension. q. 96. n. 2.* Cassad. *decis. 19. n. 1. & 2. de prebend.* Beltramin. *ad Greg. XV. decis. 145. n. 12.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol. 511. in 2. edit.* Rot. *in Romana pensionum 6. Nouemb.* 1619. corā *bon. mem. Buratto* inter eius decisiones impressas *decis. 418. num. 1.* 18

num. 1. vbi Ferentil. *in annot. & in Nonarien. pensionis* 9. *Nouemb.* 1614. coram *R. P. D. m:o Pironano, & in Ferentinas pensionis* 4. *Decembris* 1623. coram *bone mem.* Vbaldo sen.

19 in qua habita fuit consideratio † onerum capellani, clerici, candelarum in festo Purificationis B. Mariæ, m inutentionis Sacristiæ, Cathedratici, Prædicatoris, Visitationis Episcopi, & organi, *& in Cremonen. pensionis* 28. *Maij* 1618 coram *bon. mem. Card. Canslerio*, inter eius impressas *decis.* 466. vbi *num.* 3. fuit dictum onera expensarum pro cultu diuino, pro cera, hostiis, vino, & oleo, pro luminaribus Sanctissimi Sacramenti, & Musica in festo Sancti Michaelis, sub cuius inuocatione erat Ecclesia illa, esse deducenda iuxta quantitatem per Ordinarium declarandam.

20 De aliis verò oneribus nulla est habenda ratio, & *primò* de extraordinariis, vt in his terminis aliàs fuit resolutum *in decis.* 298. *num.* 2. *parte* 1. *diuers. & in Consentina pensionis* 19. *Maij* 1596. coram *bone mem. Litta. Secundò* de voluntariis, seu arbitrariis, ad tex. *in cap. præsenti* §. *porro, de offic. Ordin. lib.* 6. *gloss. verb. speciali gratia, in cap. si propter tua, de rescript. eod. lib.* Caputaq. *decis.* 74. *lib.* 2. *in manuscriptis*, Caualer. *d. decis.* 462. *num.* 2. vbi onus retinendi factorem pro prædiis non fuisse habitum pro onere necessario, cùm testes non deponant de præcisa necessitate illum retinendi, nec probetur Rectorem colere prædia per se ipsum, & regulariter adsunt coloni partiarij, vnde subdit censuisse Dominos de Rota Rectorem non posse imponere huiusmodi onera voluntaria in præiudicium pensionarij. *Tertiò* de incertis, & variabilibus, & non perpetuis, secundùm Put. *decis.* 201. *lib.* 3. *in correctis*, & tentum fuit, prout *in decis.* 158. *p.* 1. *recent.* Incerta enim non computantur in congrua, Rebuff. *in tract. de congrua, num.* 83. *&* 36. Rot. *decis.* 5. *num.* 3. *& seq. p.* 2. *diuers. & decis.* 437. *num.* 2. *p.* 1. *recentissim.* alias *p.* 3. *recent.* eteuim venter non debet pendere ab incerto, cùm non patiatur dilationem Cassad. *decis. vnic. num.* 1. *de mutuis petit.* Surd. *dec.* 333. *num.* 9. *Quartò* de oneribus, quæ expleri possunt per ipsum Rectorem, vt de omnibus optimè aduertit Butrat. *d. decis.* 418. *ex num.* 2.

Certum est enim Rectori Curato deberi congruam, *cap. extirpandæ, & cap. de Monachis, de præbend. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. Cæsar de Grassis *decis.* 6. *num.* 7. *illo tit.* Rebuff. *de congrua quæst.* 4. *in princ.* Rot. *decis.* 16. *num.* 1. *p.* 1. *diuers.* quę ex decimis est ante omnia detrahenda, quia istæ sunt specialiter iure diuino, & positiuo sacrorum Canonum destinatæ ad vsum Rectoris sustinentis curam animarum, *cap. cùm contingat, cap. cùm in tua, cap. Parochianus, de decimis, cap. reuertimini* 16. *quæst.* 1. Rebuff. *de decim. quæst.* 7. *num.* 4. Verall. *decis.* 356. *num.* 2. *&* 3. *p.* 1. Et quamuis aliquando ex concessione Apost. transferantur in alios, nihilominus translatio semper intelligitur facta tali conditione vt congrua remaneat Rectori, *cap.* 2. §. *vbi autem, de decim. in* 6. etiam & multò magis si decimæ transeant in laicum, Rebuff. *de congrua, num.* 47. Couar. *var. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 6. *in fine*, nam congruæ per sua priuilegia nunquam censetur Papa voluisse præiudicare, idem Rebuff. *d. tract. de congrua q.* 12. *n.* 103. Nec facit quòd congrua sit petenda à Parochianis, quibus Sacramenta administrantur, *cap. omnis Christianus, de consecrat. dist.* 1. Abb. *in cap. de Rectoribus, num* 6. *de cleric. ægrot.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 60. *n.* 2. quia intelligitur hoc procedere vbi Parochiani, nullas (fortè ex aliquo priuilegio Apost.) soluunt decimas, vel ita exiguas, vt non sufficiant pro Rectore, secus vbi soluant consuetas decimas, quæ sunt satis, superque sufficientes pro sustentatione Rectoris; tunc enim cùm illæ sint specialiter destinatæ ad hunc vsum, debet Rector ad illas se inprimis conuertere, ita respondit Rot. *d. decis.* 437. *num.* 4.

Ex dictis consului resignationem factam de Ecclesia Parochiali, siue Prioratu Sanctę Marinæ Vlixbonen. fuisse, & esse nullam, ac proinde litteras Apost. non esse exequendas eum stante dicta clausula, *dummodo centum*, &c. pensio 140. millium regalium contra formam mandati apparet in litteris Apost. de illa expeditis solùm reseruata fuisse super Prioratu eiusdem Ecclesiæ, tantùm habet certam portionem scutorum centum, vnde resultat euidens nullitas.

Non obstat quòd si considerentur litteræ Apost. prouisionis factæ vigore dictæ resignationis, pensio illa reseruata videtur non solùm super fructibus dicti Prioratus, & eiusdam capellæ, sed etiam super aliis fructibus duarum Parochialium spectantibus in solidum ad earum Rectores, ex quo etiam resultat euidens nullitas dictæ pensionis vti impositæ super fructibus, qui ad resignantem nullo modo spectant, & sic pensione illa ex hoc capite nulla, & inualida existente, non poterat ius abdicari à resignante, vt firmat Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 1. *quæst.* 3. *ex num.* 82. nec fieri potest ipsa pensio reducibilis ad minorem quantitatem, quin tota gratia corruat, Rot. *decis.* 280. *num.* 3. *p.* 2. *recent.* 21

22 Maximè stante clauf. *non aliàs, aliter, nec alio modo*, & conditione expressa in mandato procuræ ad resignandum quòd dicta pensio reseruaretur super fructibus tantùm certis dicti Prioratus, & capellæ, cum expressa declaratione litium super eiusdem capellæ fructibus pendentium, & sententiæ latæ, quod non fuit adimpletum, prout requirebatur, Rot. *in Toletana beneficij* 14. *Nouembris* 1605. coram *Iusto*, impressa per Marchesf. *de commiss. part.* 1. *pag.* 384. Vnde illa conditione deficiente nihil dicitur actum, Flamin Paris. *d. quæst.* 3. *num.* 33. & minimè poterat ius abdicari à resignante, idem Flamin. *d. lib.* 1. *quæst.* 14. *num.* 7. Rot. *in Virdunen. Abbatia* 5. *Maij* 1614. coram *bonæ mem. Buratto*, inter eius impressas *decis.* 48. *num.* 9. prout rectè, & ritè fuerat in partibus pronunciatum per iudicem executorem dictarum litterarum.

23 Nec subsistere potest sententia obtenta in Rota à R. P. D. Motmanno, in gradu appellationis super validitate dictæ resignationis, quæ transitum in rem iudicatam fecisse videtur ob non interpositam in tempore appellationem; quia respondetur appellatum fuisse intra decendium, & clausulam appellatione remota ab aduerso extortam in limine ferendæ sententiæ non debere suffragari, tum quia non solet concedi contra eum, qui aliam fauorabilem sententiam obtinuerat, nec actor, & reus diuidicentur ad imparia, *cap.* 2. *de mutuis pet. l. vlt. C. de fructib. & lit. expens.* Card. Tusch. *tom.* 6. *conclus.* 49. cùm in iudiciis semper inter partes sit æqualitas seruanda, *l. non debet actor. ff. de regul. iuris l. final. C. de procurat.* Rota *decis.* 462. *num.* 9. *& decis.* 529. *num.* 3. *p.* 2. *recent.* tum quia superuenit alia commissio reformatoria directa R. P. D. Queipo, qui procedat perinde ae si præinserta nunquam emanasset cum dicta clauf. appella-
24 tione remota; tum denique, quia dicta † sententia tanquam notoriè nulla & iniusta non poterat transire in rem iudicatam, Felin. *in cap. super litteris. n.* 15. *de rescript.* Seraph. *decis.* 1123. *n.* 6. Rot. *in Ferrarien. dotis* 26. *Iunij* 1628. coram *R. P. D. Vbaldo*, & in aliis.

25 Iniustitia resultat ex supradictis, nullitas verò euidenter colligitur ex non integra actorum transportatione necessaria in huiusmodi causa beneficiali iuxta dispositionem *S. Conc. Trid. sess.* 24. *de reform. cap.* 20. & dicit Rot. *in Neapolitana domus* 14. *Martij* 1625. coram *R. P. D. meo Pirouano*, quod est etiam conforme Iuri communi, quia non
26 visis actis integris † sententia dicitur nulla tanquam lata sine causæ cognitione, *l. propter, § etsi quidem*, vbi Bart. *num.* 6. *C. de iudic.* cum aliis *in d. Neapolitana, & in Leodien. dominij de Steuordia* 3. *Iunij* 1632. coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.*

Quinimò etiamsi acta essent integra, ad- 27
huc suffragari non poterant, quia non fuerunt legitimè extracta, nempè ab actuario, vel successore in officio cum compulsoria, & partis citatione, prout requiritur, Rot. *decis.* 1. *de fide instr. in nouis*, Mohed. *decis.* 8. *eod. tit.* & coram Gregorio XV. *decis.* 469. *n.* 4. & fuit dictum *in Toletana spolij* 3. *Iulij* 1623. coram *R. P. D. meo Nauarro, & in Feretrana Parochialis* 22. *May* 1628. coram *Eminentiss. Cardin. Virili.* Defectus autem non legitimæ transportationis paret ex quo Notarius, qui acta transumptauit, dicit in fine illa habuisse ab aduersario, antequam compulsoria ad partes Lusitaniæ perueniri posset, vt ex ipsius data colligitur, nec nomen officij aliquo modo expressit, quin potius veritatem agnoscendo dicit se non esse actuariū huius causæ, ex quo resultat præsumptio non integræ transportationis actorum, vt in puncto de processu extracto ab alio Notario, quàm actuario, vel successore in officio fuit dictum *in Algaren. dismembrationis* 5. *Iunij* 1617. coram *bonæ mem. Remboldo*, prout refert, & sequitur Beltramin. *in annot. ad decis.* 59. *Gregorij XV. n.* 9. & optimè considerauit D. meus Ioannes Franciscus Ferentilius in hac causa Aduocatus.

Nec denique obstat quòd res non esset iam integra, eo quòd Aduersarius vigore præfatæ sententiæ, vt suprà, nulliter, & iniustè latæ, obtinuerat mandatum de immittendo, & forsan eius vigore se intruserat in possessionem dictæ Parochialis, quia ea esset attentata & inprimis, ante omnia veniret reuocanda, ex *seqq.*

Primò quòd capta fuerit post appellatio- 28
nem interpositam inter decendium non obstante extorta clausula appellatione remota ex dictis; tum quia illa non operatur, si constat de notorio grauamine, quod in hoc casu adest, Abb. *in cap. ex conquestione, n.* 5. *de restit. in integr.* Gonzal. *ad reg. Cancel. glos.* 9. §. 1. *n.* 145. cum aliis citatis per me *in tract. de clausulis vsusfreq. claus.* 9. *à n.* 2. *secundum Lugd. impress.* seu notoria iniustitia, quæ hic adest, Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 400. *n.* 3. Scacc. *de appellat. q.* 16. *limit.* 1. *n.* 84. & vbi sententia est nulla, *cap. inter cætera*, vbi Bald. *in princ. de re iudic.* aut euidenter iniqua, Felin. *in cap. causam quæ n.* 3. *de re iudic.* Caputaq. *decis.* 33. *p.* 1. & multominus ea iuuari potest quando factum aliter se habet, Bald. *in cap. super quæstione, col.* 2. *vers. secundò, de offic. deleg.*

Secundò, quia superuenit dicta commissio 29
reformatoria cum præfata clausula, *perinde ac*

ac si prainserta nunquam emanasset, &c. quæ facit, vt omnia medio tempore gesta corruant, & inhibitio porrigit vires vsque ab initio, vt fuit dictum *in Leodien. dominij de Holloria*, 25. *Iuny* 1627. coram *R. P. D. Duran*, nunc Archiepiscopo Tarraconen. inter eius decisiones impressas *decis.* 96.

30 *Tertiò*, quia iudex subdelegatus siue vigore executorialium propter rem iudicatam, siue vigore mandati de immittendo ex eisdem emanati procedens ad aliquam executionem parte se opponente semper dicitur attentare, quia partes illius sunt in referendo simpliciter, non autem in cognoscendo de causis contradictionis, Bald. *in d. cap. super quæstione*, *num.* 1. Cou. *var. lib.* 3. *cap.* 56. *num.* 7. & non poterat aliud facere, quàm intimare dictum mandatum, quia de stylo Tribunalis S. Rotæ facta intimatione, & reo non acquiescente debent seruari quatuor termini ad docendum de paritione, qua non probata proceditur ad censuras, & si secus fiat, interant manifesta attentata, vt de mandato de immittendo propter rem iudicatam fuit firmatum *in Vicen. Prioratus.* 19. *Martij* 1610. coram *Card. Pamphilio tun.* nunc Sanctissimo D. N. Innocentio X. & de excutoribus rei iudicatæ, Caffad. *decis.* 6. *num.* 10. *de causa possess.* Vestr. *in praxi lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 16. *& seq. in puncto*, Rot. *in Mediolanen. decimarum de Varisio*, 16. *Nouembris* 1616. coram *R. P. D. meo Pirouano.*

Hic autem diuino adiutus auxilio finem huius operis maxima cum exultatione consequutus sum, eo quòd ex iis, quæ hactenus non sine labore congessi, vtilitatem sim cunctis Animarum Curatoribus allaturus, iam enim Episcopi dignitatem, officium, & potestatem descripsi in tres partes diuidendo, nunc eodem modo de Parochis tripartitam aliam descriptionem facere non omisi, vt varietate rerum, & perspicua distinctione lectitantium animi oblectarentur: primus ille tractatus hunc desiderabat, nam sunt Parochi in cura Animarum exercenda Episcoporum coadiutores: sed quia cum eodem Episcopo Canonici corpus efficiunt, vt illud tibi capite, & membris absolutum darem, alium tractatum de Canonicis insimul in lucem edere decreui, annis aliquot, sed paucis tamen præ materiarum pondere opus ita vndique perfectum absolui grauitate rerum celer agilitate superaui, diu, noctúque, æstu, gelúque vtebar cum Iacobo, recedebátque somnus ab oculis meis. Votis faueto, & muous, quodcunque illud est, amanter accipito. Alios duos paro tractatus fortè accuratiores, faxit Deus in commune bonum vt prodeat, vita superstite, salute comite. Profiteor tandem omnia, & quicquid hactenus scripsi, habere eum sensum, quem tenuit, & tenet S. Mater Ecclesia, à cuius vero sensu, Catholica fide, atque dogmatibus nullatenus deuiare intendo. 31

RECENSIO

Legum, Capitulorum, & Iurium, quæ in hoc tractatu de Officio, & potestate Parochi referuntur, enucleantur, conciliantur.

Ex Digestis.

Ex Decreto.

Ex Decretalibus.

Ex VI. Decretal.

Ex Clementinis.

Ex Extrauagantib.

Ex Concilio Trident.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM.

Prior numerus paginam notat, posterior est marginalis.

Index Rerum.

Parouli

Index Rerum.

Index Rerum.

Parochus

Confessionale.

Confirmatus.

Congregatio.

Coniux.

Constitutio.

Consuetudo.

Contributio.

Conuiuia.

Crapula.

Crux.

Cultus.

Cura.

Curatus.

D

Decima.

Index Rerum.

Index Rerum.

Decimas

Index Rerum.

F

Fabrica.

Familiaritas.

Festi dies.

Fidelis.

Fides.

Formula.

Deputatio

G

H

I

L

Littera

Index Rerum.

Index Rerum.

Index Rerum.

Oblationes

Pœna

Index Rerum.

Primitiæ

Rector.

Index Rerum.

Sepeliri

Vicarius

Index Rerum.

F I N I S.

